

37
24 B
6

— ARA 2019

CONSTITUTIONES SYNODALES ECCLESIÆ TUSCULANÆ SEU SYNODUS TUSCULANA

A CELSITUDINE REGIA EMINENTISSIMA

HENRICI EPISCOPI TUSCULANI

S. R. E. VICE-CANCELLARII

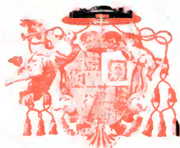
CARDINALIS DUCIS EBORACENSIS

IN CATHEDRALI TUSCULANO TEMPLO

APOSTOLORUM PRINCIPIS S. PETRI CELEBRATA

DIEBUS VIII., IX., X., ET XI. SEPTEMBRIS

A. D. MDCCLXIII.

EXCUDEBAT ROMÆ JO: GENEROSUS SALOMONI

EPISCOPII TYPOGRAPHUS

ANNO MDCCLXIV.

SUPERIORIBUS ANNUENTIBUS.

Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis D̃nis Epiſcopis

CAROLO CAVALCHINO OSTIENSI,
MARCELLO LANTES PORTUENSI,
JO: FRANCISCO ALBANO SABINENSI,
FABRITIO SERBELLONO ALBANENSI,
JO: FRANCISCO STUPPANO PRÆNESTINO

S. R. E. Cardinalibus, Dominis ſuis Colendiſſimis

HENRICUS EPISCOPUS TUSCULANUS
S. R. E. VICE-CANCELLARIUS
CARDINALIS DUX EBORACENSIS
Perennem in Domino felicitatem.

T in Dei Eccleſia excogitari nil altius, aut ſublimius poteſt, quam Epiſcopale munus, ad quod divina liberalitate, ac miſeratione

ſumus eveƈti; ſic nihil difficilius, quam illud, ut par eſt, ac laudabiliter obire, ut nec Deo, qui nos ad illud vocavit, nec fidei noſtræ concredito gregi, nec impoſito nobis oneri deeſſe videamur. Magnum enim quid eſt, EMINENTISSIMI PRÆSULES, Epiſcopi partes ſuſtinere, animarum ſalutem procurare, ipſarum incolumitati proſpicere, eiſque ad æternam beatitatem viam munire quodammodo, ac patefacere, propterea quod ovium, quarum nobis a Deo tradita eſt procuratio, naturam, indolem, mores, vitia præterea, morboſque omnes inveſtigemus oportet, ut adhibitis iis, quæ aptiora videantur, remediis, & morbi vis coerceatur, ne progrediatur ulterius, beneque valentes inficiat, &, quæ tetra jam lue fuerint infeƈtæ, Dei gratia primum, deinde noſtra etiam induſtria, ſaniorem induant mentem, ac denique convaleſcant. Itaque quotquot aut Noſtra, aut Majorum memoria ſapientiſſimi Præſules extiterunt, Sanƈtorum Patrum, & Conciliorum au-

ƈtori-

ctoritate adducti, in his duobus insudarunt plurimum, ut & traditam sibi Diœcesim præsentes inviserent, & Diœcesanas, quas ajunt, Synodos identidem convocarent, ut, quemadmodum Medici aptam infirmo corpori medicinam præscribunt, ubi ejus constitutionem, ac vitia deprehenderint; sic ipsi, cognita Populorum natura, ingeniis, moribus, pravisque consuetudinibus, ea remedia adhiberent, ex quibus in totius Diœceseos corpus optata sanitas redundaret. Atque ego quidem, cum capessendæ Tusculanæ Ecclesiæ mandatum mihi negotium est, plus fortasse oneris sustuli, quam ferre me posse intelligebam. Nam, angustis licet contineatur limitibus, ea tamen subibat animum acerba recordatio, populorum, quotquot in ea essent, salutem meæ fidei, vigilantiæque ita esse commissam, ut si vel unus mea negligentia iis præsidiis non esset instructus, quibus beatam immortalitatem sibi compararet, id totum mihi vitio verteretur.

Divi-

Divina tamen bonitate, atque clementia fretus, eo consilio ad Ecclesiæ administrationem accessi, ut aut ejus vulneribus, quantum possem, mederer, aut, si id minus efficere potuissem, opprimi me tamen onere mallem, quam aut animo deficere, aut meis partibus, officioque deesse. Postquam ergo in possessionem illius veni, uno, vel altero interposito mense, invisendæ Diœceseos initium feci. Multis tum quidem provisum est; multæ, quæ hominum vitio irrepserant, pravæ consuetudines sunt de medio sublatæ; multa denique duorum ferme annorum decursu, quos in perlustranda sæpius Diœcesi insumpsi, ad ejus commodum, & utilitatem sunt constituta. Verum, etsi hac in re non mediocrem capiebam animo voluptatem, quod populorum animis ad pietatem propensis, satis uberes laborum meorum fructus, Deo dante, percipiebam; dolebam tamen, quod fructus ejusmodi non ex universa, ut optabam, Diœcesi, nec eodem tempore, sed diversis tum

tempo-

temporibus, tum partibus colligebam. Huic rei hoc unum videbam esse remedium, si Parœciarum Rectores, reliquosque, quos in animarum salute quærenda socios, & administros adsciveram, convocassem, quos omnes alloquerer, unaque cum illis ea decernerem, quæ universo gregi & commodo, & incolumitati essent futura. Impellebar ad hoc tum studio in meorum salutem, tum longo temporis intervallo, ex quo conventus hujusmodi in Tusculana Ecclesia non fuerant habiti, tum denique Benedicti XIII., olim Cardinalis Ursini, exemplo, qui Tusculanam gubernavit, & rexit Ecclesiam; cui quidem Pontifici immortales habeo, habeboque, dum vivam, gratias, cum multis, tum vero maxime, quod sacro regenerationis lavacro omni me sorde abluerit, Deoque pepererit. Æquum igitur existimabam, ut, cujus opera primus mihi ad Ecclesiam aditus est factus, & cujus Pontificiam Sedem fueram sortitus, ejusdem quoque in ea regenda, admini-

stran-

ſtrandaque veſtigiis inhærerem. His adductus Synodum Diœceſanam tertio nonas Apriles indixi, quæ deinde, variis de cauſis, nonniſi ſexto Idus Septembris cogi, haberique potuit. Ejus ego Acta cum confeciſſem, publicique juris, uti fit, eſſe vellem; Vos mihi, EMINENTISSIMI PRÆSULES, occurriſtis, quibus ea potiſſimum inſcriberem; Vos, inquam, qui & ob eximiam, qua præditi eſtis, ſapientiam, & ob incredibilem, qua commiſſum vobis gregem defenditis, vigilantiam, expoſcere hoc opus prope jure veſtro videbamini. Tibi certè illud debebatur, CAROLE CAVALCHINE CARDINALIS AMPLISSIME, qui, Patribus Concilii Tridentini Interpretibus a Secretis cum eſſes, exquiſitam quamdam rerum hujuſmodi peritiam adeptus, inter Purpuratos Patres cooptatus es, & Albanenſem primum, nunc Oſtienſem, & Veliternam Eccleſiam incredibili quadam æquitate, ſapientiaque moderaris. Tu quoque mihi occurrebas, MARCELLE CARDINALIS LANTES, qui ſecun-

das

das in Purpuratorum Patrum Collegio partes tenes. Tu enim Præneſtinam olim, nunc Portuenſem Eccleſiam ſic regis, ut æquitatis, prudentiæ, ac vigilantiæ tuæ veſtigia impreſſeris, non ad exiguam temporis prædicationem, ſed ad memoriam illarum Eccleſiarum ſempiternam. Quid vero te commemorem, CARDINALIS JOANNES FRANCISCE, Albanæ Familiæ decus, & ornamentum? Non enim ea maxima tua laus eſt, quod Pontificem, eumque Maximum, quod duos Purpuratos, eoſque ſpectatiſſimos Patres, in tua adnumeres Familia; ſed quod eo ſis ingenio, atque acumine, ut facere rerum omnium judicium poſſis; ea ſolertia, atque perſpicacitate, ut nihil te lateat, nihil fugiat, nihil prætereat, nihil, quod non penitus introſpicias; ea denique vigilantia, atque ſtudio in tuorum ſalute fovenda, ut te Sabini Populi non ſecus, ac parentem amantiſſimum intueantur, prædicent, ac diligant. Etſi autem hæ rationes apud me plurimum valuerunt;

adductus ſum tamen officio, gratique animi intimo quodam ſenſu ad id, quod facio, libenter præſtandum. Nam cum ſub alterius veſtrum tutela, PATRES AMPLISSIMI, Anglorum gens ſit, quæque Romæ alitur juventus; ſub alterius autem patrocinio Scotorum natio, poſitumque in Urbe Collegium; expoſcebat ratio, ut ſi quando mihi occaſio data eſſet declarandæ voluntatis, & obſervantiæ in vos meæ pro immortalibus veſtris in Gentem meam meritis, id publica ſignificatione aliqua efficerem, ne aut tantæ beneficentiæ immemor, aut in tam beneficos viros ingratus videri poſſem. Tua me quoque ſingularis prudentia, quam in tot, tam variis, difficillimiſque muneribus præ te tuliſti, tua in Albanenſem Eccleſiam charitas prorſus incredibilis adduxit, ut tibi hoc opus offerrem, SERBELLONE CARDINALIS. Tu enim, quo in tuos flagras, charitatis incendio, ad Eccleſiæ regimen vix evectus, totam Diœceſim ſa-

cris

cris excurſionibus perluſtrari voluiſti, ut oſtenderes, te non honorum inſignia, non hominum commendationem, ſed tuorum ſtabilem, ſolidamque quærere felicitatem. Denique, de te quoque ut aliquid dicam, CARDINALIS STUPPANE, tuus animus ad omnia ſumma natus, tua multis in rebus perſpecta prudentia, expectatio denique, quam tui maximam concitaſti, cum multo ante, tum vero maximè, cum ad Præneſtinam Eccleſiam regendam acceſſiſti, vindicare ſibi hoc opus mihi viſa eſt. Vobis itaque, ut ad me revertar, ſi dignitas ſpectetur, CARDINALIBUS AMPLISSIMIS; ſi vigilantia, Præſulibus egregiis; ſi denique prudentia, Viris ſapientiſſimis, ſpectatiſſimiſque hoc opus inſcribo, ſperans fore, ut illud æqui, bonique faciatis, & hos qualeſcumque pro Eccleſiæ meæ ſalute, atque incolumitate ſuſceptos labores probetis. Sic fiet, ut obſervantiæ in vos meæ perennis aliqua extet ſignificatio.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

Dom. Jordan. Archiep. Nicomed. Viceſg.

IMPRIMATUR.

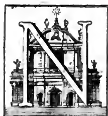
Fr. Thomas Auguſtinus Ricchinius Ordinis Prædicatorum, Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

INDI-

INDICTIO
DIŒCESANÆ SYNODI TUSCULANÆ.

HENRICUS Miseratione Divina Episcopus Tusculanus, S. R. E. Vice-Cancellarius, Cardinalis Dux Eboracensis, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyter, Ecclesiæ S.Laurentii in Damaso Commendatarius &c.

Universo Tusculanæ Civitatis, ac Diœcesis Clero salutem, & veram felicitatem in Domino.

Ihil frequenti animarum recognitione, Synodorumque celebratione (ut Alexandri Septimi utamur verbis in sua Constitut.20. §.8.) populorum saluti, ac veteri disciplinæ constituendæ esse potest accommodatius, itaut, earum alterutra intermissa, magna in moribus continuo ad omnem improbitatem, peccandique licentiam fieri soleat immutatio. Ea de causa Nos ab ipso suscepti Tusculani Episcopatus exordio Gregem curæ nostræ commissum sedulo visitavimus, totamque non semel perlustravimus Diœcesim, ut, quæ in ea, sive quoad populorum mores, sive quoad Clericorum disciplinam reparatione, aut reformatione indigerent, pro nostris viribus restaurarentur. Reliquum nunc est, ut Sacris Canonibus, ac Tridentino præsertim Concilio, obsequentes, Diœcesanam etiam Synodum celebremus, cum nullam ab anno reparatæ salutis millesimo septingentesimo tertio ad hæc usque tempora Prædecessores nostri celebraverint, gravioribus Romanæ Ecclesiæ, atque Apostolicæ Sedis negotiis præpediti.

Diœcesanam itaque Synodum his Nostris Edictalibus litteris indicimus, Tusculi habendam diebus 22., 23., & 24. Maii labentis anni 1763. in Cathedrali Templo, quod est Deo Optimo

Maxi-

Maximo in honorem Sanctiſſimi Apoſtolorum Principis Petri dedicatum. Ad hanc omnes, & ſingulos, qui in Tuſculana Civitate, & Diœceſi Dignitates, & Canonicatus obtinent; Abbates quoque, Parochos, alioſque quibuſcumque Beneficiis, etiam ſimplicibus, auctos; eos item, qui vel ſacris Ordinibus ſunt initiati, vel ſaltem ſunt in minoribus Ordinibus conſtituti; cæteroſque Eccleſiaſticos tam Sæculares, quam Regulares, qui de jure Tuſculanæ Diœceſanæ Synodo intereſſe debent, convocamus, iiſque in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub pœnis per ſacros Canones ſtatutis, aliiſque arbitrio noſtro infligendis, mandamus, atque præcipimus, ut omnes, & ſinguli talarem habitum, tonſamque pro Ordinum diſcrimine coronam in capite geſtantes, ac mundis ſuperpelliceis, aliiſque indumentis, atque inſignibus, quæ propriæ cujuſque dignitati, ac muneri congruunt, decenter induti, ſtatutis ſupra diebus in Tuſculanum Cathedrale Templum ſummo mane conveniant, Synodo interfuturi, in qua, Divino afflante Spiritu, ea a Nobis communi ſtudio, conſilioque decernentur, quæ ad divini cultus incrementum, ad animarum ſalutem, & ad Cleri diſciplinam, morumque reformationem expedire in Domino judicabimus. Nemo itaque, niſi juſta, legitimaque de cauſa a Nobis probanda, alteri ſuas vices in Synodo obeundas committat; & nemo etiam, niſi abſoluta Synodo, diſcedere audeat, niſi opportunam ad id a Nobis impetraverit facultatem.

Ne vero animarum ſalus, dum Parochi abſunt, detrimentum aliquod patiatur, in qualibet Parœcia Sacerdos aliquis a Nobis ad utriuſque ſexus Fidelium confeſſiones audiendas approbatus ſurrogetur, qui in ea toto Synodalis Conventus tempore Sacramenta miniſtret.

Omnes, cum in itinere, tum in Civitate, ipſaque in Synodo non minus ore, inceſſu, & habitu, quam vita, & moribus modeſtiam, pietatem, ac religionem præſeferant, ut aliis ſe præbeant exemplar bonorum operum, & populum, qui eos contemplatur, ad virtutem acuant, atque inflamment. Nemo

Nemo ad cauponas, seu tabernas divertat, sed honestum sibi perquirat hospitium, in quo ita modeste se gerat, ac temperet, ut nulla hospitibus detur offensio.

Prima Synodi die, qui Sacerdotio non sunt insigniti, jejuni, ac rite, recteque dispositi ad Templum accedant, ut in Missa Pontificali a Nobis Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento reficiantur.

Suum cuique sedendi locum in Synodo Cæremoniarum Magister designabit, ad cujus nutum omnes vel sedebunt, vel stabunt, vel procedent, vel procumbent in genua.

In sessionibus, quæ habebuntur, altum omnes silentium custodient, arrectisque auribus, quæ de suggestu legentur, audient, nec privatis oblocutionibus, aut contentionibus obstrepent.

Ut autem felicem vota nostra, prosperumque successum habeant, Dei opem enixis precibus, aliisque piis operibus efflagitemus necesse est. Quamobrem mandamus, atque præcipimus, ut ab hac die indictæ Synodi, usque ad diem, qua cogetur Synodus, Canonici in Cathedrali, & Parochi in sua quisque Ecclesia, quinta qualibet Feria, quæ non sit Festo duplic impedita, Missam celebrent de Spiritu Sancto; & tum ipsi, tum Sacerdotes reliqui in universa nostra Diœcesi quotidie in Missa orationem addant de Spiritu Sancto. Item ut singulis diebus Dominicis in qualibet Ecclesia Parochiali ante Parochialem Missam Litaniæ Sanctorum cum adiectis precibus a Parocho, & ab adstantibus pie, ac devote recitentur; in Cathedrali vero Templo iisdem Dominicis diebus Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publicæ Fidelium venerationi per horam integram exponatur, ut confluere populus possit ad divinam opem pro tanto negotio implorandam. Omnibus autem, ac singulis utriusque sexus Christifidelibus, qui publicis hujusmodi precibus intererunt, Deumque pro felici Synodi exitu orabunt, Indulgentiam centum dierum singulis vicibus lucrandam in forma Ecclesiæ consueta peramanter impertimur.

Præte-

Præterea omnes, & singuli utriusque sexus Christifideles, qui vere pœnitentes, & confessi, sacraque Communione refecti Cathedralem nostram Ecclesiam una ex iis diebus, quibus Synodus celebrabitur, religiose visitaverint, ibique pro felici Synodi successu, Christianorum Principum concordia, hæresum profligatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces fuderint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, ac remissionem a Sanctissimo D. N. Papa Clemente XIII. peculiaribus suis litteris misericorditer in Domino impertitam consequentur.

Volumus autem, ut hæ Edictales Nostræ Litteræ, quibus Synodum indicimus, Nostri Cathedralis Templi, & Parochialium totius Diœcesis Ecclesiarum valvis affixæ, perinde omnes, ad quos pertinet, afficiant, ac si singulis essent exhibitæ. Datum Tusculi ex Nostro Episcopali Palatio die 3. Aprilis 1763.

HENRICUS CARDINALIS EPISCOPUS.

Loco ✠ Sigilli.

Franciscus Grilli Cancellarius.

PRO-

PROROGATIO
DIŒCESANÆ SYNODI TUSCULANÆ.

HENRICUS Miſeratione Divina Epiſcopus Tuſculanus, S. R. E. Vice-Cancellarius, Cardinalis Dux Eboracenſis, Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe Archipresbyter, Eccleſiæ S.Laurentii in Damaſo Commendatarius &c.

Univerſo Civitatis Tuſculanæ, ac Diœceſis Clero ſalutem, & veram felicitatem in Domino.

Uamquam nuper Diœceſanam Synodum, in Tuſculano Cathedrali Templo diebus 22., 23., & 24. labentis Maii celebrandam, Noſtris litteris indixerimus; Cum tamen divinæ voluntatis conſilio factum fuerit, ut paulo poſt indictam Synodum non levi morbo ad plures dies conflictaremur, & licet nunc ab eo convaluerimus, diuturna adhuc adhibenda curatio Nobis ſit; Propterea Synodalis ejuſmodi Conventus celebrationem ad aliud tempus, quod nobis commodius, atque opportunius viſum eſt, differre cogimur, ac prorogare. Neque enim licuit Nobis, aut licet in hac virium imbecillitate, quæ animi quietem, otiumque poſtulat, iis rebus animum appellere, quæ ſummam diligentiam, ac mentem totam, cogitationemque requirunt. Matura idcirco deliberatione Noſtra ad dies octavam, nonam, decimam, atque undecimam Septembris, quarum primam Eccleſia puriſſimo Deiparæ Virginis Ortui, poſtremam ſanctiſſimo ejuſdem Nomini recolendo addixit, prædictæ Synodi celebrationem differimus, ac prorogamus, ipſamque Synodum in Tuſculano Cathedrali Templo cogendam edicimus, atque ſtatuimus, ut eadem videlicet ſub auſpiciis Sanctiſſimæ Divini Spiritus Sponſæ felicem ſit, proſperumque habitura ſucceſſum. Quocirca

 omnes,

omnes, & singulos, qui dicto Synodali Conventui de jure, vel consuetudine interesse debent, iterum requirimus, & convocamus, atque in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub pœnis per Sacros Canones statutis, aliisque arbitrio Nostro infligendis mandamus, atque præcipimus, ut supradictis diebus ad Synodum in Cathedrali nostra Ecclesia tunc celebrandam conveniant, ac personaliter eidem, sacrisque omnibus functionibus ad Synodi usque conclusionem intersint. Pergant interea usque ad diem, qua cogetur Synodus, Canonici in Cathedrali, & Parochi in sua quisque Ecclesia eas preces ad Deum fundere, eaque omnia pietatis opera exercere, quæ jam in Nostris litteris Indictionis facienda præscripsimus. Populos etiam hortentur Parochi, ut Indulgentias illas lucrari curent, quas piis quibusdam actibus adnexuimus, & quas in suo robore volumus permanere. Hæ tandem Edictales Nostræ Litteræ, quibus Synodum prorogamus, Nostri Cathedralis Templi, ac Parochialium totius Diœcesis Ecclesiarum valvis affixæ perinde omnes, ad quos pertinet, afficiant, ac si singulis essent exhibitæ. Datum Tusculi ex Nostro Episcopali Palatio die 12. Maii 1763.

HENRICUS CARDINALIS EPISCOPUS.

Loco ✠ Sigilli.

Franciscus Grilli Cancellarius.

ORA-

ORATIO

AD UNIVERSUM CLERUM

INITIO TUSCULANÆ SYNODI

HABITA

A CELSITUDINE REGIA EMINENTISSIMA

HENRICI EPISCOPI TUSCULANI

S. R. E. VICE-CANCELLARII,

CARDINALIS DUCIS EBORACENSIS,

Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyteri, Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Commendatarii &c.

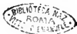
Nigenitus Dei Filius e Patris æterni sinu delapsus in Terras, postquam suo Ecclesiam Sanguine acquisivisset, eamdem ex hoc Mundo reversurus ad Patrem Episcopis sub Romano Pontifice gubernandam reliquit, ut illam tamquam Supremi Vigiles regerent, ac tuerentur. Quamquam enim ipse ad dexteram Patris sedens, illam adhuc, licet invisibilis, custodiat, ac regat (secus enim frustra vigilarent, qui custodiunt eam); visibili tamen Ecclesiæ visibiles quoque Pastores deputandos esse existimavit, qui, abactis ab Ovili Lupis, concreditas sibi oves ad salubria ducerent pascua, minores custodes gregis suo in officio continerent, verumque Dei cultum, Religionemque vigilantissime custodirent. Has Pastoralis officii partes Nobiscum animo reputantes, cum ad Tusculanum Episcopatum evectos Nos vidimus, expavimus primum, virium nostrarum imbecillitate deterriti, quas tanto ferendo oneri impares

 sen-

ſentiebamus. At mox, cum Nobis opportune veniſſet in mentem, infirma Mundi eligi a Deo ſolere, ut fortia quæque confundat; recreati animo fuimus, & in ſpem magnam erecti, futurum, ut, qui potens eſt ſuſcitare de lapidibus ſemen Abrahæ, noſtræ miſertus infirmitatis, quidquid Nobis deeſſet, ineffabili ſua providentia suppleret. Alacri itaque animo Gregis cuſtodiæ excubare cœpimus, nibil prorſus intentatum relinquentes, quod prodeſſe putaremus, non modo ad omnem vitiorum ſcabiem depellendam a Grege, verum etiam ad illum optimo cæleſtis doctrinæ, divinorumque Sacramentorum pabulo ſaginandum. Sacros itaque Miniſtros non ſemel in Diœceſim miſimus, qui illam divini verbi prædicatione excolerent, atque Apoſtolicis ſudoribus irrigarent. Totam etiam Nos ipſi non ſemel perluſtravimus, & modo publicis concionibus, modo privatis hortationibus, quandoque etiam edictis, non deſtitimus populum a criminibus abſterrere, & ad veram virtutem aſſequendam acuere, atque inflammare. Vos quoque, Sacerdotes Optimi, Noſtræ in partem ſollicitudinis vocatos quoties & voce, & ſcripto excitavimus, ut adjutrices Nobis porrigeretis manus, collatiſque viribus, & ſtudiis facilius, celeriuſque propoſitam Nobis metam attingeremus! Neque vero animarum dumtaxat ſaluti, ſed divino etiam cultui, veræque Religioni ſtuduimus, illud enitendo quam maxime, ut in Templis, in ſacra ſupellectili, in Eccleſiaſticis functionibus, in iis denique omnibus, quæ ad Religionem pertinent, mundities, ac nitor, majeſtas, & gravitas, modeſtia, ac divinæ debita Majeſtati reverentia, adſtantium oculis exhiberentur.

Verum, quamquam hæc omnia, favente Deo, felici non caruiſſe ſucceſſu mirifice gauderemus; Unum tamen adhuc Nobis faciendum ſupereſſe videbamus, quod ad maximam Populorum utilitatem Sacri Canones, ac Tridentina præſertim Synodus, Epiſcopis omnibus indixerunt, ut face-

facerent ; videlicet ut Diœcesana a Nobis Synodus congregaretur ad Nostras perpetuo valituras Constitutiones solemni ritu statuendas , ac legitime promulgandas , quibus æternæ totius Populi , & Cleri saluti , legumque Ecclesiasticarum incolumitati consuleretur . Intelligebamus profecto , quanto in honore , ac pretio Synodales leges apud Clerum , & Populum habeantur , quantaque iis insit vis ad eorum flectendos animos , & a vitiis ad virtutem feliciter avocandos . Quare non esse diutius cunctandum existimavimus , præsertim cum nullam ab anno reparatæ salutis millesimo septingentesimo tertio ad hæc usque tempora Prædecessores Nostri Synodum celebrarint , gravioribus Romanæ Ecclesiæ negotiis præpediti . Nulla itaque interposita mora , Synodum indiximus , vobiscum habendam auspicatissimis Pentecostes diebus , quibus , cum essent Apostoli uno in loco congregati , illapsus est super eos Spiritus Domini , & superinduti virtutem ex alto cœperunt loqui variis linguis magnalia Dei . Verum cum divinæ voluntatis consilio factum fuerit , ut paulo post indictam Synodum non levi morbo ad plures dies conflictaremur , & ad valetudinem recuperandam diuturna Nobis adhibenda curatio fuerit ; Synodalis ejusmodi Conventus celebrationem ad aliud tempus differre Nos oportuit , ac prorogare . Ad hos itaque dies eamdem prorogavimus , quorum primum Ecclesia purissimo Deiparæ Virginis Ortui , postremum Sanctissimo ejusdem Nomini recolendo addixit , ut videlicet Nostra hæc Synodus , quæ diebus Sancti Spiritus cultui specialiter destinatis celebrari non potuit , diebus saltem ejusdem Sancti Spiritus Sponsæ venerationi consecratis celebretur . Divini igitur Spiritus , cujus opem fusis modo precibus intimo animi sensu postulavimus , Nobis adsit virtus , & suo Nos ejusdem Sponsa , Virgo Deipara , præsidio tueatur , ut digna hoc tempore , digna hoc cœtu , digna hoc nostro ministerio loquamur , ac leges vobis , plebique

bique profuturas ad majorem Dei gloriam, animarumque Nobis concreditarum salutem statuamus. Reliquum est, ut vos primum decreta Nostra reverenter, diligenterque audiatis; mox sitis factores verbi, ut ait Apostolus, non auditores tantum, ne vosmetipsos fallatis, inde maximum haurientes detrimentum, unde plurima redundare debebat utilitas; tandem legum Nostrarum observantiam incredibili studio, animique alacritate apud Populum, reliquumque Clerum urgeatis.

CON-

CONSTITUTIONES
SYNODALES
ECCLESIÆ TUSCULANÆ.

Nos HENRICUS *Divina Miseratione Episcopus Tusculanus, S. R. E. Vice-Cancellarius, Cardinalis Dux Eboracensis, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyter, Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Commendatarius &c.*

IN nomine Sanctissimæ, atque individuæ Trinitatis, ad Omnipotentis Dei, Virginis Deiparæ, & Sanctorum Apostolorum Petri, Philippi, & Jacobi laudem, animarumque Nobis concreditarum profectum, pro ea, qua fulcimur, sive ordinaria, sive delegata auctoritate, has perpetuo valituras Constitutiones in hac prima Nostra Diœcesana Synodo legitime congregata statuimus, decernimus, & promulgamus.

PROE-

PROEMIUM.

TRia omnino ſunt Chriſtiani Hominis officia; erga Deum, erga Proximum, & erga ſemetipſum; quæ ſi quis diligenter, ſanctèque ſervaverit, totam legem implevit, & perfectus eſt vir. Tria hæc officia non obſcure nobis inſinuavit Apoſtolus ad Titum ſcribens, cum ait: *Abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria, ſobrie, & juſte, & pie vivamus in hoc ſæculo*. Pietas enim refertur ad Deum, juſtitia ad Proximum, ſobrietas ad ſemetipſum. Cum itaque maxima cujuſlibet cura verſari in eo potiſſimum debeat, ut triplici hoc diligentiſſime fungatur officio; eas leges condere viſum Nobis eſt, quibus & Clerus, & Populus ad eadem officia paratiores fiant, & in iis explendis quid vitare, quid exequi illos oporteat, admoneantur. Quamobrem tripartitæ erunt Synodales Noſtræ Conſtitutiones, & prima quidem earum pars de Chriſtiani hominis officio erga Deum; ſecunda de Chriſtiani hominis officio erga ſemetipſum; tertia demum de Chriſtiani hominis officio erga proximum peculiares leges complectetur.

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM

PARS PRIMA.

DE CHRISTIANI HOMINIS OFFICIO ERGA DEUM.

CUM Chriſtianus homo, ac præſertim is, qui in ſortem Domini vocatus Clericali Militiæ nomen dedit ſuum, ſatis, ſuperque intelligat, ſe ab uno Deo Optimo Maximo, cum ex nihilo conditum, tum infinito redemptum pretio, iiſque omnibus ſive animi, ſive corporis, quibus gaudet, bonis fuiſſe cumulatum; illud etiam facile videt, nihil ſibi tam alte infixum cordi eſſe oportere, quam ut toto vitæ ſuæ tempore Deo placeat,

placeat, ac famuletur, nisi ingratissimus esse velit, ac feris ipsis longe crudelior, quæ, licet ratione carent, suo tamen modo sentire beneficia videntur. Placere autem, ac Deo famulari nemo potest, nisi in iis se virtutibus constanter exerceat, quæ proximius feruntur in Deum, cujusmodi, præter illas, quas Theologicas nuncupamus, certe Religionis est virtus, quæ proinde Morales virtutes reliquas antecellit. De his ergo exercendis virtutibus, ac de vitiis, quæ illis opponuntur, omni cura, diligentiaque vitandis, singillatim hic differemus.

CAPUT PRIMUM.

DE FIDE DIVINA.

ARTICULUS I.

De Fide tenenda.

I. CUM divina Fides sit (1) *humanæ salutis initium, omnisque justificationis fundamentum, & radix, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire*; Jure, meritoque ab ea Constitutiones Nostras Synodales exordimur. Fidem hanc in sacro regenerationis lavacro una cum Spe, & Charitate nobis infusam, nos corde tenere, ore confiteri, atque operibus comprobare necesse est, si ad vitam ingredi velimus æternam. *Corde* enim, ut ait Apostolus, (2) *credimus ad Justitiam, ore autem fit confessio ad salutem*; & Jacobo (3) teste, *sine operibus mortua Fides est*. Corde itaque credimus, atque ore in hac sancta Synodo confitemur, quidquid docuit, ac docet Sacrosancta, Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, quæ (4) *omnium Ecclesiarum Mater est, & Magistra*, & extra quam neque vera Fides, neque æterna invenitur salus. Damnamus etiam,

(1) Ad Hebr. c. 11. Trid. sess. 6. c. 8.
(2) Ad Rom. c. 10.
(3) Jacobi c. 2.
(4) Trid. sess. 7. can. 3. de baptismo cap. Ad abolendam, de hæret.

atque proſcribimus hæreſes omnes, ac errores, quos eadem Romana Eccleſia proſcribit, ac damnat, cujus viſibile Caput, Chriſti in terris Vicarium, ac Sancti Petri Apoſtolorum Principis Succeſſorem Romanum Pontificem agnoſcimus, quem nunc in Sanctiſſimo Domino Noſtro Clemente Papa XIII. habemus, ac ea, qua par eſt, veneratione proſequimur.

II. *Fides, (1) niſi ad eam Spes accedat, & Charitas, neque nos perfecte unit cum Chriſto, neque corporis ejus viva membra efficit.* Quamobrem ſicuti, cum in Baptiſmo juſtificamur, Fidei, Spei, & Charitatis habitus nobis per Jeſum Chriſtum, cui inſerimur, infunduntur, ut veram, & Chriſtianam juſtitiam conſequamur; ita, ut in hac accepta juſtitia permaneamus adulti, non minus Fidei, quam Spei, & Charitatis actus ſæpius, quamdiu vivimus, divino præcepto jubemur elicere. Scriptum eſt enim: *Juſtus (2) ex Fide vivit*; & alio in loco: *Qui (3) non diligit, non novit Deum.* Parochi proinde concreditum ſibi Populum frequenter admoneant, divino huic præcepto non fieri ſatis, ſi actus ejuſmodi eliciantur dumtaxat, (4) aut ſemel in vita, aut quinquenniis ſingulis, aut in mortis articulo, aut quando juſtificari quis debet, nec alia ſuppetit via, qua juſtus fiat. Ut autem Populus his actibus rite, recteque eliciendis aſſueſcat; decernimus, ac mandamus, ut in qualibet Noſtræ Diœceſis Parœcia quotidie, abſoluto primo Miſſæ ſacrificio, quod ad plebis commodum ſummo mane celebrari ſolet; ac præterea quoties aut Chriſtianæ Fidei rudimenta pueris, rudibuſque explicantur, aut Deiparæ Virginis Roſarium publice recitatur; præeunte Parocho, aut alio Sacerdote, earumdem Theologicarum virtutum actus elata voce ab adſtante Populo pronuncientur. Sed ut id ipſum omnes ſapiant, ac dicant, quemadmodum hortatur Apoſtolus (5); ſub iis

(1) Trid. ſeſſ. 6. c. 7.

(2) Ad Rom. cap. 1.

(3) 1. Joan. cap. 4.

(4) Alexander VII. 24. Sept. 1665. in damnat. prop. 1., Innoc. XI. 3. Martii 1679. in damn. prop. 5., 6., 7., 16., & 17., Alexand. VIII. 24. Aug. 1690. in damn. propoſ. 1.

(5) Ad Philipp. cap. 2.

iis dumtaxat formulis eosdem actus recitari præcipimus, quas Romæ typis editas in tota Diœcesi distribui diligenter curavimus. Ne vero Populum eosdem actus iterare tam frequenter pigeat, Indulgentias Parochi recenseant, & explicent, quas Summi Pontifices Benedictus XIII., & Benedictus XIV. emittentibus hujusmodi actus, Apostolica benignitate largiti sunt, & ad eas lucrandas peramanter alliciant. Verum postquam Populus istorum actuum formulas jam probe didicerit; non proinde Parochus satis se munus explesse suum arbitretur; nisi illud etiam diligenter curet, ut earum quoque sensum, ac vim pro suo quisque captu, ingenioque intelligat. Quod quidem facile assequetur, si non modo, quæ credenda, sperandaque sunt, verum etiam, & potissimum, quæ causa nobis sit credendi, sperandi, ac diligendi, Auditoribus suis, cum ad eos vel Catechesin, vel Concionem habebit, singillatim, perspicuoque sermone declarabit.

III. Quamquam plures Fidei nostræ articulos satis sit implicite, & confuse credere, credendo videlicet, quidquid Catholica docet Ecclesia; nonnullos (1) tamen distincte scire, & expresse credere necesse est, & eorum quidem aliquos necessitate, ut ajunt, medii, alios vero necessitate dumtaxat præcepti. Prioris generis sunt. I. Mysterium Sanctissimæ, atque individuæ Trinitatis. II. Mysterium Incarnationis, Passionis, Mortis, ac Resurrectionis Domini Nostri Jesu Christi. III. Deum esse proborum hominum remuneratorem, justissimumque malorum vindicem. Tandem eadem necessitate adiguntur adulti ea Sacramenta scire, & credere, quæ ad salutem necessitate medii requiruntur, imo & ea quoque, quæ quis recipit, & ad quorum receptionem disponere se nequit sine fide Sacramenti, quod suscipit. Ad posterius necessitatis genus (2) pertinet memoriter scire. I. Symbolum Fidei, aut saltem, si nimia sit mentis tarditas, & hebetudo, illius arti-

(1) Innoc. XI. in damn. prop. 22., S. Irenæus lib. 3. cap. 21., S. Aug. lib. de corrept., & grat. cap. 7., S. Th. 2. 2. qu. 2. art. 5. & 8.

(2) Can. *Vos ante* .de consecrat. dist. 4. S. August. sermon. de symbol. ad Catech., S. Leo Epist. 27. cap. 4.

articulos quoad ſubſtantiam. II. Orationem Dominicam. III. Decalogi præcepta, quæ jure cum naturali, tum divino ſervare jubemur. Hæc autem omnia populum ſibi ſubjectum docere Parochus diligenter debet, eique gravibus verbis ſignificare, eos, qui prioris generis articulos ignorant (1), cum Sacramentalis abſolutionis, tum cujuslibet Sacramenti cum fructu ſuſcipiendi eſſe incapaces, niſi prius illos addiſcant, & credant: eos vero, qui neſciunt, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti, eaque, a Confeſſario moniti, diſcere adhuc neglexerint, a Sacramentali abſolutione eſſe repellendos, niſi prius ſocordiam ſuam excuſſerint, atque in iis inſtrui ſerio cœperint: Utroſque (2) autem a Confirmationis, & Matrimonii Sacramento, atque a Patrini munere arcendos fore. Nemo enim a Nobis in poſterum aut ſacro ungetur Chriſmate, aut ad Patrini admittetur munus, aut contrahendi Matrimonii obtinebit decretum, niſi & ex Parochi teſtimonio, & ex prævio maturo examine conſtabit, eum optime callere, quæ neceſſitate tum medii, tum præcepti ſciri, & credi neceſſario a Fidelibus debent. Quæ quidem omnia ſtatuta jampridem a Nobis fuere, & Parochis inſinuata per epiſtolam ad eoſdem datam, quam ad Synodi calcem in Appendice num. I. exhibemus, & quam Synodalis Conſtitutionis vim obtinere decernimus.

ARTICULUS II.

De Fide profitenda, ſeu de Profeſſione Fidei.

I. CUM rationi congruum ſit, ut, qui vel aliis præſunt, vel publica quædam obeunt munia, ſanæ Fidei, incorruptæque religionis argumenta iis, quibuſcum verſantur, præbeant; Propterea Eccleſiaſticis legibus ſancitum ſapienter eſt, ut hi certum intra

(1) Innoc. XI. in damn. prop. 64. & 65. Literæ Encyclicæ Sac. Cong. Concil. ad Epiſc. Italiæ 19. Jan. 1619., & S. Carolus in Concil. Mediol. Prov. V.

(2) Can. *Vos ante*. de conſecr. diſt. 4., Pontif. Roman. par. I. tit. de confirmandis, Sac. Cong. Epiſc. in Gallipolitana 9. Martii 1588., & S. Carolus in Concil. Prov. VI. tit. Quæ pertinent ad matrim. Sacramentum.

intra tempus publicam Fidei professionem emittant, juxta formam a Pio IV. præscriptam (1), quæ ut omnibus præsto sit, in hujus Synodi Appendice num. 2. exhibebitur. Hanc Nos Fidei Professionem, ut alios præiremus exemplo, in prima hac Nostra Synodo, Concilii Romani (2) decreto obsequentes, emisimus, a reliquis etiam, qui Beneficia in nostra Diœcesi obtinent, ac Synodo intersunt, antequam eadem absolvatur, edendam. Hanc quoque in posterum, sub pœnis a Sacro Tridentino (3) Concilio statutis, coram Nobis, aut coram Vicario Nostro Generali intra duos menses a die initæ possessionis emittent ii omnes, qui Ecclesiasticum Beneficium curam habens animarum adnexam obtinebunt; ac præterea qui Dignitates, aut Canonicatus in Nostra Cathedrali adipiscentur Ecclesia: hi tamen eam in Capitulo rursus edent, juxta decretum Tridentini (4), & Capitularium Constitutionum præscriptum. Clerici quoque omnes, qui posthac in Nostra Diœcesi Beneficiis Ecclesiasticis augebuntur, illam emittent in Diœcesana Synodo primo celebranda.

II. Eamdem Orthodoxæ Fidei Professionem ex Concilii Romani decreto (5) edere jubentur I. *novus Vicarius Generalis, Vicarii Foranei, Procuratores, & Promotores Fisci Episcopalis, Cancellarii, cæterique ejusdem Curiæ Ministri*. II. *Novi Concionatores, etiam Regulares*. III. *Novi Confessarii, etiam Monialium*. IV. *Docentes publice, vel privatim Theologiam, Philosophiam, Jus Canonicum, aut Civile, vel inferiores quaslibet disciplinas, etiam Grammaticam*. V. *Tandem Medicinam exercentes, aut Chirurgiam*.

III. Nemo Scholam (6) in Nostra Diœcesi sive privatam, sive publicam, etiamsi a laicorum Communitate ad docendum sit destinatus, certaque mercede conductus, aperire valeat, aut exercere,

(1) Pius IV. Constit. *Injunctam*. edita 13. Nov. 1564.

(2) Concil. Rom. sub Bened. XIII. tit. 1. cap. 1.

(3) Trid. sess. 24. cap. 12.

(4) Trid. sess. 24. cap. 12.

(5) Concil. Roman. sub Bened. XIII. tit. 1. cap. 1.

(6) Pius IV. in sua Const. *In Sacrosancta*, Sac. Cong. Conc. in Terracinensi 29. Augusti 1581., & in Asculana Apuliæ 28. Julii 1691.

cere, nisi Nostram in scriptis obtinuerit licentiam; quam non, nisi prævia super vita, moribus, & scientia approbatione, ac præmissa, ut supra, Fidei Professione, concedemus. Plurimi enim Christianæ Reipublicæ interest, omnem in eo diligentiam, curamque adhiberi, ut pueri, atque adolescentes viris dumtaxat probis, sanæque doctrinæ Magistris erudiendi tradantur.

IV. Nemo etiam Medicam exerceat artem, qui non prius & Fidei Professionem emiserit, & pollicitus jurejurando fuerit, se in ægrotantium curatione adhibenda, ea omnia exacte servaturum, quæ a S. Pio V. (1) in sua Constitutione hac super re præscripta sunt. Ut autem Concilii Romani (2) jussa Episcopis data exequamur, graviter decumbentem ægrotum tempestive admoneri a Medico volumus, ut Pœnitentiæ Sacramentum recipiat, eidemque sub excommunicationis pœna, cujus absolutionem Nobis, ac Successoribus Nostris reservamus, præcipimus, ut ab Infirmi cura prorsus abstineat, nisi tertia die per schedulam, propria Confessarii manu subscriptam, aut alia non absimili ratione sibi constiterit de Sacramentali peccatorum Confessione, vel jam peracta, vel Confessarii ipsius judicio in aliud tempus opportunius dilata.

V. Verum, uti sapienter monet Benedictus XIV. (3) unanimi Theologorum, Canonistarum, ac Medicorum sententia in medium prolata, si forte ita gravis sit morbus, ut sine Medici ope ægroto periculum mortis immineat, etiamsi is post tertium diem adhuc peccata sua confiteri recuset, non tamen deserendus a Medico est, sed omni potius juvandus ope, ut eidem videlicet, si forte convaluerit, ad meliorem frugem redeundi locus relinquatur.

VI. Nullus Procurator, quocumque sit speciali mandato suffultus, ad Professionem Fidei pro alio emittendam suscipiatur sub pœna nullitatis actus, uti Sacra Congregatio Concilii declaravit

(1) S.Pius V. in Bulla *Super Gregem Dominicum*. ann. 1566. (2) Concil. Rom. ub Benedicto XIII. tit. 1. cap. 1. (3) Benedictus XIV. Instit. 22. n.17.

ravit (1). Ut autem de eorum, qui ad Fidei professionem edendam obligantur, obedientia constet, volumus, ac decernimus, ut duo in posterum habeantur Codices, quorum unus in Episcopali Cancellaria asservandus, eorum nomina, & causam contineat, qui coram Nobis, aut Vicario nostro Generali Fidei Professionem emiserint; alter vero custodiendus in Ecclesiæ Cathedralis Archivio, eorum complectatur nomina, qui coram Capitulo eamdem Fidei Professionem ediderint.

ARTICULUS III.

De Fide illibate servanda, atque tuenda.

I. PRetiosissimum Christianæ Fidei depositum, cujus custodiam Episcopis tantopere commendavit Apostolus (2) ad Timotheum scribens, tanta vigilantia, solertiaque custodiri a Nobis oportet, ut non modo hæreses, atque errores, verum etiam omnem vel levissimam erroris, aut hæresis suspicionem, turbulentissimis præsertim hisce temporibus, a tota nostra Diœcesi propulsandam esse censeamus. *Assumentes igitur (3) religiosæ sollicitudinis zelum volumus, ut contra sævissimos Fidei, & animarum hostes Nobiscum etiam omnium Fidelium cura consurgat, & si cui innotuerit, ubi habitent hæretici, ubi doceant, quos frequentent, & in quorum societate requiescant, nostræ sollicitudini fideliter indicent.*

II. Nequa vero inanis, futilisque excusatio imbelles animos ab hoc explendo officio facile remoretur; ad Sacrorum Canonum normam in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub censurarum pœna præcipimus, ut Nobis, qui Nostra in Diœcesi ordinario jure adversus hæreticam pravitatem Inquisitoris munere fungimur, intra tempus a Pontificiis legibus statutum denuncientur. 1. Tum (4) Hære-

(1) Sac. Cong. Conc. in Saguntina 18. Aprilis 1570., Synodus Civitatis Castellanæ 1756. tit. 1. cap. 2. num. 2.

(2) 1. Timoth. cap. 6.

(3) S. Leo serm. 5. de jejunio decimi mensis.

(4) Cap. Excommunicamus §. Adiicimus. de Hæreticis.

Hæretici omnes, quamcumque profiteantur Sectam, tum qui a Religione Catholica defecerunt, Apostatæ. II. Judiciariam (1) exercentes Astrologiam, Magi, Arioli, Striges, Necromantes, Malefici, Venefici, Sortilegi, Incantatores, cæterique alii, quocumque tandem nuncupentur nomine, qui malo Dæmoni obsequium, thus, ac venerationem spondent; vel qui sive tacita, sive expressa invocatione eumdem consulunt, eumque certis quibusdam pactis, etiam per intermediam personam, adstringunt pro insana futurorum contingentium, aut actuum liberorum cognitione, rerum furto sublatarum detectione, thesaurorum inventione, & somniorum interpretatione; aut qui cabalis, maleficiis, ac superstitionibus utuntur, vel ad captandam benevolentiam, vel ad odia excitanda, vel ad ligaturas, ut vocant, efficiendas, ut Matrimonii usus impediatur, vel ad conciliandas, aut etiam fugandas infirmitates, quamquam sine rerum sacrarum, aut Sacramentorum abusu id fiat; ac tandem qui Sacramentis, Sancto Oleo, cæterisque rebus consecratis, aut benedictis ad recensitos malos usus sacrilege abutuntur. III. Scienter (2) legentes, aut retinentes hæreticorum libros, in quibus hæresis continetur, aut de Religione ex professo agitur, aut libros de Magia, Necromantia, seu divinationibus pertractantes. IV. Ii, qui (3) cum ad Presbyteratus Ordinem non sint promoti, eo tamen audaciæ, ac temeritatis deveniunt, ut Missam celebrare, aut Sacramentales Fidelium Confessiones excipere audeant. V. Confessarii (4), qui pœnitentes ad turpia, & inhonesta sollicitant, juxta terminos Constitutionis Gregorii XV. VI. Poligami (5), iique omnes, qui aut

(1) Gregorius XV. in Const. *Omnipotentis* 20. Mar. 1623. Sixtus V. Const. *Cœli, & Terræ* 5. Jan. 1585. & Urbanus VIII. Const. *Inscrutabili* 1. Aug. 1631.

(2) Sixtus V. cit. Const., & Bulla Cœnæ can. 1.

(3) Gregorius XIII. Const. *Officii nostri* 6. Aug. 1584., Clemens VIII. Const. *Etsi alias* 1. Dec. 1601., & Urban. VIII. Const. *Apostolatus* 23. Mar. 1628., Benedictus XIV. Const. 70.

(4) Greg. XV. Const. *Universi Dominici* 30. Aug. 1622.

(5) Gregor. XV. eodem ann. amplians Bullam S. Pii V. 1561. & Alexan. VII. Const. *Licet alias* 8. Jul. 1650., & Trid. sess. 24. can. 2.

aut licita esse docent, aut ipsi ea opera exercent, propter quæ illos, aut laborare in Orthodoxa Fide, aut de eadem male sentire, seu suspectos esse, spectatis Supremæ Inquisitionis regulis edocemur.

III. Hæc autem sunt indicia, e quibus suspecti de hæresi dignosci facile possunt. I. Si quis saltem semel in anno confiteri peccata sua, divinaque Eucharistia Paschali tempore refici neglexerit, & post canonicam monitionem, inflictasque censuras, in iis per annum insorduerit, aut Dominicis, festisque de præcepto diebus Missam audire contempserit. II. Si temporibus vetitis bene valens, nullaque necessitate adductus, sive publice, sive privatim carnibus, ovis, aut lacte vescatur. III. Si de rebus divinis, ac de Sacra Scriptura male, aut jocose, ejusdem sensum pervertendo, loquatur. IV. Si Sacramenta, Sacramentalia, Indulgentias, mortuorum suffragia, cæremonias, ritusque Ecclesiasticos irrideat. V. Si Sacerdotes, prout Christi Ministri sunt, aut Sacerdotalem dignitatem, seu auctoritatem qua talem spernat, aut contemnat. VI. Si quid contra Ecclesiasticam libertatem, & auctoritatem dogmatizando moliatur, ac dicat. VII. Si in censuris insordescat, vel de excommunicatione, quam nervum esse scimus Ecclesiasticæ disciplinæ, male aut loquatur, aut sentiat, aut illam etiam contemnat. VIII. Si divinationibus, sortilegiis, incantationibus, superstitionibus, aliisque malis artibus superius descriptis operam navet. IX. Si accusatos, aut inquisitos in causis Fidei, aut testes eorum notitiam habentes edoceat aut falsum dicere, aut veritatem negare; vel si reos, aut suspectos de hæresi recipiat, ac protegat.

IV. Quicumque aut aliquem ex his perversis hominibus, (1) aut aliquod ex recensitis criminibus admissum noverit; si intra 30. dierum spatium a die habitæ scientiæ Nobis, aut Vicario Nostro Generali hominem, totamque facti seriem deferre contumaciter renuat, etiam nulla fraterna correctione præmissa, & etiamsi

adeo

(1) Alex. VII. in Const. *Licet alias*. 8. Jul. 1660., & in damnat. propos. 5., & edictum Supremæ Inquisitionis. 3. Januar. 1623.

adeo occultum ſit crimen, ut probari nulla ratione poſſit; ſciat, ſe lethalis culpæ fieri reum, & excommunicationem Apoſtolicæ Sedi reſervatam incurrere, a qua non, niſi poſtquam denunciaverit, abſolvi poterit, ut in edicto Sanctæ Univerſalis Inquiſitionis edicitur, quod in appendice num. 3. exhibemus, & quod in qualibet Noſtræ Diœceſis Parœcia bis in anno, prima videlicet Dominica die Adventus, & Quadrageſimæ a Parochis adſtanti Populo legi, ac promulgari jubemus, ut ſic nefarii homines a tam gravibus perpetrandis criminibus deterreantur, & Catholicæ Fidei integritati efficacius conſulatur.

V. Fideles omnes ſerio, ac frequenter Parochus moneat, ut ejuſmodi hominum conſortium, ac familiaritatem ſub pœnis in illos, qui hæreticis favent, conſtitutis evitent; nec umquam pravis, atque fallacibus opinionibus aures, & aſſenſum præbeant, ſed quæ ſanam Fidem fovent, & augent, ſedulo ſemper quærant, & operentur, memores, eorum, quæ credimus, Deum ipſum, qui nec falli, nec fallere poteſt, auctorem Nos habere locupletiſſimum. Imo ut depoſitum Fidei vigilantius, ſolertiuſque cuſtodiatur, juxta Apoſtoli (1) monitum & Parochus ipſe *devitet*, & Fideles reliquos *devitare* doceat *profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ, quam quidam promittentes circa Fidem exciderunt. Inhibemus præterea* (Alexandri IV. in ſua Decretali verbis utimur) (2) *ne cuiquam laicæ perſonæ liceat publice, vel privatim de Fide Catholica diſputare. Qui vero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.* Sub graviſſimis quoque pœnis arbitrio Noſtro infligendis caveant omnes, ne ad profanum, ſeu ſcurrilem ſenſum Divina Sacrarum Scripturarum verba detorqueant. Tandem cum frequentius, faciliuſque ex pravorum librorum lectione ſive impietatis, ſive improbitatis hauriatur venenum; Parochis omnibus diſtricte præcipimus, eorumque conſcientiam oneramus, ut ſedulo perquirant, an aliquis in eorum Parœcia ſine debita Superiorum licentia proſcriptos libros domi retineat, aut legat; & ſi quem forte

(1) 1. Ad Timoth. cap. 6. (2) Cap. Quicumque. §. Inhibemus. de hæreticis in 6.

forte comperiant, excommunicationem, aliasque Canonicas pœnas eidem minitantes, non modo illum ab ejusmodi lectione absterreant, verum etiam ad id inducant, ut hujus generis libros vel ad Nos, vel ad Vicarium Nostrum Generalem, vel ad alium, qui damnatos libros retinendi, legendique facultatem habeat, deferri curet numquam in posterum repetendos. Habeant propterea Parochi librorum prohibitorum Indicem, ut probe sciant, quos a suo Grege arcere longius debeant.

CAPUT II.

DE SPE.

I. Spes, quam Fidei cognatam S. Bernardus (1) nuncupavit, donum est in Baptismo nobis divinitus infusum, quo vitam æternam, & quæcumque ad eam assequendam requiruntur, certa cum fiducia præstolamur a Deo, non modo (2) ut gratiam adoptivis Dei filiis per Jesum Christum misericorditer promissam, verum etiam ut mercedem ex liberali Dei promissione bonis operibus fidelissime reddendam. Ait enim Apostolus (3): *Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem.* Et alibi (4): *In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex, non solum autem mihi, sed & his, qui diligunt adventum ejus.* Spes itaque virtus illa est, *quam inter æstuantes tentationum fluctus, sicut anchoram (5) habemus animæ tutam, ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis, ubi præcursor pro nobis introivit Jesus secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum.* Spes est, quæ nos in hac lacrymarum valle constitutos solatur, abiectos erigit, trepidantes confirmat, atque ad cœlestem patriam Sancti Spiritus gratia roboratos, felici tandem, faustoque cursu perducit. Ad hanc igitur

E 2 Spem

(1) S. Bernardus in psalm. 9.
(2) Trid. sess. 6. cap. 16.
(3) 2. Ad Timotheum cap. 1.
(4) 2. Ad Timoth. cap. 4.
(5) Ad Hebr. cap. 6.

Spem persæpe Fideles excitentur a Parochis, ut divinorum mandatorum viam currant alacrius, tentationibus carnis obsistant validius, in ipso demum vitæ exitu moriantur securius, juxta illud Regii Vatis: *In pace* (1) *in idipsum dormiam*, *& requiescam* : *quoniam tu*, *Domine*, *singulariter in spe constituisti me*. Damnatus est enim, atque ab Apostolica Sede proscriptus (2) vesanus ille recentium Novatorum error, qui nullius esse pretii, ac meriti, imo verius deformi peccati macula esse infectum docuerunt Christianæ Spei actum, quo quis, ut suam ipsius socordiam excitet, seseque ad currendum in stadio cohortetur, mercedem, quam suspirat, intuetur æternam. Scriptum est enim (3): *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem*; & Apostolus (4) Moysen commendat, *quod majores divitias æstimaverit thesauro Ægyptiorum improperium Christi*, *aspiciens in remunerationem*. Imo ad omne opus bonum proposita remuneratione Corinthios idem hortatur Apostolus, sic ad eos scribens (5): *Itaque*, *fratres mei dilecti*, *stabiles estote*, *& immobiles*, *abundantes in omni opere Domini semper*, *scientes*, *quod labor vester non est inanis Domino*.

II. Ne qua vero errandi occasio rudi populo præbeatur, illum crebro Parochus moneat, Christianæ Spei certitudinem non in nostra merita (*non* (6) *enim sumus sufficientes cogitare* (multoque minus operari) *aliquid ex nobis*, *quasi ex nobis*, *cum sufficientia nostra a Deo sit*) sed in Dei bonitatem, omnipotentiam, suisque in servandis promissis fidelitatem esse refundendam. Quare ut talis sit nostræ actus Spei, qualem esse illum oportet, necesse est, ut eumdem præcedat Fides de divina bonitate, omnipotentia, ac fidelitate; comitetur una cum fiducia filialis timor; ac tandem operatio subsequatur, cum adultis gloria non, nisi ut præmium, & corona, promissa a Deo sit, juxta illud (7): *Esto fidelis usque ad mortem*, *& dabo tibi coronam vitæ*. III. Cum

(1) Psalm. 49.
(2) Trid. sess. 6. cap. 11., & can. 31., & Alex. VIII. in damn. prop. 10. & 13., & Alex. VII. in damn. prop. 1.
(3) Psalm. 118.
(4) Ad Hebr. cap. 11.
(5) 1. Cor. cap. 15.
(6) 2. Ad Cor. cap. 3.
(7) Apoc. cap. 2.

III. Cum peccari in Spem dupliciter possit, desperatione videlicet, ac præsumptione; utrumque vitare crimen populus a Parocho doceatur. Desperatio enim magnum est in Spiritum Sanctum crimen, per quod gravissima irrogatur injuria, & Dei omnipotentiæ, qui (1) potens est de lapidibus suscitare semen Abrahæ, & Divinæ bonitati, quæ longe major est, quam iniquitas nostra, & infinitæ Christi Sanguinis virtuti, qui (2) propitiatio est non solum pro peccatis nostris, sed etiam totius Mundi. Quamobrem optime inquit S. Augustinus (3): *Quis porro tam impie desipiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, in bonum non posse convertere? Sed cum facit, per misericordiam facit; cum non facit, per judicium non facit*. Præsumptio quoque gravissimum est in Spiritum Sanctum scelus, & aliquando hæresi jungitur, ut si propriis operibus absque divinæ gratiæ auxilio, uti docebant Pelagiani, vel sola fide absque operibus, uti dictitant Novatores, salutem æternam consecuturos nos esse speremus; aliquando adjunctam non habet hæresim, ut si omnino desides, & nihil boni operantes, totum æternæ salutis negotium soli Dei benignitati committamus; vel, quod pejus est, divina abutamur patientia, & ad peccandum reddamur procaciores. Et sane cum certissimum sit, non nisi eum (4), qui perseveraverit usque in finem, salvum fore; perseverantiam vero (5) aliunde haberi non posse, nisi ab eo, qui potens est eum, qui stat, statuere, ut perseveranter stet; & eum, qui cadit, restituere; Inde fit, ut, tametsi in Dei auxilio firmissimam Spem collocare, & reponere omnes debeant; nemo tamen sibi de perseverantiæ munere certi aliquid absoluta certitudine polliceri valeat. Quapropter qui se existimant stare, videant, ne cadant, & cum timore, ac tremore salutem suam in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus, & oblationibus, in castitate, & jejuniis operen-

(1) Matth. cap. 2.
(2) 1. Joan. cap. 2.
(3) S. Augustinus in Enchyrid. cap. 98.
(4) Matth. cap. 10., & Can. *Non revertebantur*. de pœnit. dist. 2.
(5) Trid. sess. 6. cap. 13., ad Rom. cap. 14., ad Philipp. cap. 1., & 2. ad Cor. cap. 8.

rentur. Populum igitur hortentur Parochi, ut recte de Deo sentiat, ac de summa ejusdem bonitate neque præsumat, neque desperet. Nam væ illis, qui præsumunt (1), *adjicientes peccatum super peccatum, vel differentes de die in diem converti ad Dominum, eo quod misericordia Domini magna est; quoniam in peccatores respicit ira illius*. Væ etiam illis, qui desperant; nam (2) *beneplacitum dumtaxat est Domino super timentes eum, & in eis, qui sperant in misericordia ejus*.

CAPUT III.

DE CHARITATE.

Charitas, virtutum omnium reliquarum maxima, virtus est in Baptismo divinitus infusa, qua Deum super omnia propter semetipsum, Proximum vero, sicut nosmetipsos, propter Deum sincere, & ex animo diligimus: *Ex una enim, eademque Charitate Deum, proximumque diligimus, sed Deum propter Deum, & proximum propter Deum*, uti sapienter docet S. Augustinus (3). Virtus hæc non modo homini, qui ratione utitur, est adeo consentanea, ut illam naturali præcepto colere, atque exercere jubeamur; verum etiam tantopere a Christo Domino nobis commendatur, atque præcipitur, ut (4) ex duplici hac dilectione, Dei videlicet, & proximi, totam pendere Legem, ac Prophetas, idem ipse in Evangelio disertissime affirmaverit. Cum itaque reliquorum mandatorum observantia, ac virtutes cæteræ, quibus vitam æternam nobis promereri possumus, ex una Charitatis radice, tamquam arboris rami, progerminent; nemo est, qui non videat, summa cura, diligentiaque Charitatis virtutem esse a nobis custodiendam, totisque viribus in dies magis, ac magis excolendam.

(1) Eccli. cap. 5. (2) Psalm. 146. (3) S. Augustinus de Trinitate. lib. 8. cap. 8. in fine. (4) Matth. cap. 22. vers. 40.

AR-

ARTICULUS I.

De Charitate erga Deum.

I. DEum, qui summe bonus est, in quo bona omnia continentur, & ex quo, quæcumque sunt, aut esse possunt, promanant bona, summe, perfecteque diligendum a nobis esse, *& Natura* (1), *& Ratio*, *& Verbi Domini clamat auctoritas*, *atque in hoc consummationem invenit omnis Religio*. Dupliciter autem diligi potest Deus, & quia bonus nobis est, ac beneficus, & fruendus; & quia bonus ipse est, & perfectus, & amabilis. Prior concupiscentiæ, alter amicitiæ amor nuncupatur: ille ad Spem; hic ad veram, perfectamque pertinet Charitatem. Jam vero hic, de quo loquimur, perfectæ Charitatis amor, alius effectivus dicitur, affectivus alter. Prior totus in eo est, ut omnia, & singula divina mandata exactissime observemus, juxta illud: *Qui* (2) *habet mandata mea*, *& servat ea*, *ille est*, *qui diligit me*. In eo autem situs est posterior, ut interno benevolentiæ actu de summa Dei bonitate, ejusque infinitis perfectionibus sincere gaudeamus, eique benevolentissima voluntate conjungamur, juxta divinum illud præceptum (3): *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, *ex tota anima tua*, *& ex tota mente tua*: quibus sane verbis dilectio significatur, non quidem, ut ajunt, *intensive* summa, sed *appretiative*, qua videlicet rebus omnibus Deum anteferimus, paratique sumus rerum omnium potius jacturam perpeti, quam ab ejus amicitia removeri. Utroque hoc cum affectivo, tum effectivo Charitatis amore Deum prosequamur necesse est, ut exacto nostræ peregrinationis cursu ad æternam patriam perducamur. Merito itaque duos errores huic Catholicæ veritati contrarios Romana damnavit Ecclesia; quorum alter est eorum, qui docebant (4), neque in exordio, neque in decursu mortalis vitæ hominem ad amo-

(1) Auctor Sermonis de baptismo Christi post opera S. Cypriani.

(2) Joan. cap. 14.

(3) Deuter. cap. 6.

(4) Alexander VIII. 24. Aug. 1690. in damn. propos. 1.

amorem ſui ultimi finis, qui Deus eſt, obligari; alter eſt Quietiſtarum (1), qui mulierculas per ſummam impudentiam decipientes affirmabant, oportere illum, qui Deum diligit amore puriſſimo, a cæterarum virtutum actibus abſtinere, & nullam habere curam obſervantiæ præceptorum Dei, & Eccleſiæ, frequentis Sacramentorum ſuſceptionis, uſus Imaginum, & Indulgentiarum, orationis ſive vocalis, ſive mentalis, jejuniorum, aliarumque ſponte ſuſceptarum corporis afflictationum. Utrumque errorem Nos quoque ex animo rejicimus, atque, ut impium, ut hæreticum, ut Catholicæ Religioni omnino contrarium, damnamus.

II. Parochus, cum prima Fidei rudimenta pueros edocet, eorum non modo mentem erudiat, verum etiam piis hortationibus voluntatem inflammet, ut, quoad fieri poſſit, cum (2) primum uti ratione incipiunt, primitias ſeſe Deo offerant, eumdem perfectæ Charitatis amore proſequentes. Adultos vero Fideles hortetur ſæpiſſime, ut ſaluberrimos hos dilectionis Dei actus frequenter exerceant, & potiſſimum cum vel eos gravis urget tentatio, vel grande aliquod a Deo accepere beneficium, vel Confeſſarii copiam non habentes, divina excitante gratia, juſtificationis deſiderio flagrant, vel divinum Chriſti Corporis ferculum, quod amoris eſt Sacramentum, ſunt ſuſcepturi, vel tandem cum feſtis diebus ex religionis præcepto Deum impenſius colere ſtudent. *Quis enim*, ut ait Auguſtinus (3), *cultus ejus, niſi amor ejus? non colitur ille, niſi amando: amor eſt Dei cultus, hæc vera religio, hæc recta pietas, hæc tantum Deo debita ſervitus.*

III. Præterea Parochus, & quicumque alius, qui moribundis adeſt, illud in eo rerum articulo enixe curet (4), ut ii Fidei, Spei, ac præſertim perfectæ erga Deum Charitatis actus non ſemel eliciant, quamquam ſalutari jam fuerint Pœnitentiæ lavacro mundati. Tunc enim preſſius urgent iſtarum præcepta virtutum; tunc

(1) Innocentius XI. in Conſtit. *Cæleſtis Paſtor*.

(2) S. Th. par. 2. qu. 89. ar. 6. ad 3.

(3) S. Aug. lib. 12. de Trinit. cap. 4., & de Civit. Dei lib. 10. cap. 3.

(4) Rituale Romanum de Viſitatione, & cura Infirmorum tit. 5. cap. 5.

tunc muniendus æger diligentius adversus mali Dæmonis impetus, qui (1) *venit habens iram magnam, sciens, quia modicum tempus habet*; tunc denique conatus omnis ab ægro est adhibendus, ut & suorum criminum pœnitentia sit certior,& salutis negotium æternæ sit tutius; quod, Apostolo teste (2), *Charitas præstat de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta*.

ARTICULUS II.

De Charitate erga Proximum.

I. EAdem Charitatis virtus, quæ a nobis diligi jubet Deum, nobis quoque præcipit, ut Proximum diligamus. *Hoc enim mandatum* (3) *habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum*. Diligendus vero a nobis is est, non propter seipsum (id enim ad moralem amicitiæ virtutem attinet) sed propter Deum, vel quia videlicet hanc dilectionem nobis præcepit Deus, vel quia Proximus conditus ad suam imaginem a Deo est, summoque præterea divini cruoris redemptus pretio. *Ille* (4) *veraciter*, ut optime monet S. Augustinus, *amicum amat, qui Deum amat in amico, aut quia est in illo, aut ut sit in illo*. Huic autem præcepto satis non fit, nisi proximum (5) & interno cordis affectu, *&* (6) *non verbo tantum, & lingua, sed opere etiam, & veritate diligamus*.

II. Proximorum nomine, quos amari Charitas jubet, non ii dumtaxat intelliguntur homines, qui vel propter vitæ integritatem justi sunt, Deoque accepti, vel nobis sunt communione sanguinis, aut amicitiæ fœdere conjuncti, vel de nobis benemerentes sua in nos beneficia contuleruut; verum etiam & ii, quibus propter impietatem iratus est Deus, & ii, qui nobis infensi, odio nos prosequuntur, & ii, qui nostris facultatibus, vel famæ, vel

F

(1) Apocal. cap. 12.
(2) 1. Ad Timoth. cap. 1.
(3) Joan. cap. 4.
(4) S. August. serm. 335. alias 216. de tempore cap. 2.
(5) Innoc. XI. in damn. prop. 10., & 11.
(6) 1. Joan. cap. 3.

vel vitæ graves, atroceſque injurias irrogarunt. His autem bonum invidere, malum velle, detrimentum aliquod in acceptarum injuriarum vindictam moliri Lex Charitatis vetat;imo etiam ut iiſdem ignoſcamus, præcipit, ut pro iis ad Deum noſtras fundamus preces, ut tandem animo ſaltem ita parati ſimus, ut, cum eorum neceſſitas exigat, de iiſdem benemereri non renuamus. Id enim Chriſtus Dominus exemplo ſuo nos docuit, idque etiam in Evangelio nobis diſertiſſime præcepit, cum inquit (1): *Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros; benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos.*

CAPUT IV.

DE EFFECTU CHARITATIS, SEU DE BENEFICENTIA.

I. AMare eſt non modo velle bonum, ſed curare etiam pro viribus, ut ei, qui diligitur, conferatur: *probatio enim dilectionis*, ut ait S. Gregorius, *exhibitio eſt operis*. Quare ſi vera ſit Charitas, qua diligimus; ex ea (2), tamquam fructus ex arbore, beneficentia progerminat, cujus ductu de proximo, qui noſtra eget ope, libenter, cum poſſumus, benemeremur. Cum autem anima conſtemus, & corpore; utriuſque neceſſitati, cum Proximus indiget, ſuccurrendum a nobis eſt: ad utramque enim beneficentiam ex præcepto Charitatis urgemur.

II. Caueant ergo Fideles, ac præſertim Parochi, iique omnes, quibus animarum cura commiſſa eſt, ne in extremis, aut gravibus proximorum neceſſitatibus ſublevandis muneri deſint ſuo. Meminerint itaque, proximo (3), qui in extrema ſpirituali neceſſitate verſetur, cum noſtram opem credimus profuturam, etiam cum mortis periculo eſſe ſubveniendum; adeoque ſi peccator in extremis laboret, ac æterna ipſius periclitetur ſalus, Confeſſarium eſſe advocandum, & hunc, etiam cum propriæ vitæ

(1) Matth. c. 5. (2) S. Th. 2. 2. a qu 26. ad 3. (3) S. Th. 2. 2. qu. 26. art. 5.

vitæ discrimine, operam suam negare non posse, si certo sciat, neque peccatorem alia via posse salvari, neque sibi damni spiritualis imminere periculum. *Hoc enim (1) præcessit exemplum*, (ut ait S. Augustinus) *ut pro nobis Dominus ipse moreretur. Hinc temporalem vitam suam pro æterna vita proximi non dubitabit Christianus amittere. Quare tenetur quis baptizare infantem, & absolvere peccatorem, etiam cum periculo propriæ vitæ, si certo sciat, non posse alia via salvari, & aliunde non immineat ipsi periculum damni proprii spiritualis. Et sane hoc est præceptum meum*, inquit Christus (2), *ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*: Christus autem *tradidit (3) semetipsum pro nobis. In hoc cognovimus Charitatem Dei*, ait Joannes Apostolus (4), *quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.*

III. *Cum unicuique (5) mandatum sit de proximo suo*; & ita quidem mandatum, *ut si peccaverit (6) in te frater tuus, corripias eum inter te, & ipsum solum*; omnes & singulos, Heros præsertim, ac Patresfamilias, rogamus in Domino, & obsecramus, ut hujus præcepti memores, si quem aut viderint, aut audierint, aut opere, aut ore peccantem, Christiana lenitate corripiant, dummodo vera spes emendationis affulgeat, neque graviora inde peccata prudenter timeantur. Quod si fratrem nostrum, nondum quidem peccantem, in gravi tamen peccandi periculo constitutum agnoverimus; tunc enim vero eniti nos totis oportet viribus, ut opportunam ei, si fieri possit, feramus opem, ne tam grande malum, cujusmodi peccatum est, ab eo perpetretur. *Omnes (7) enim unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra: ac propterea pro invicem sollicita sint membra.*

IV. *Ea est dilectionis (8) regula, ut quæ sibi quisque vult bona provenire, & proximo velit; & quæ accidere sibi mala non vult, & illi nolit*, ut optime scribit S. Augustinus. Quamobrem licet amice,

F 2

(1) S. Aug. lib. de mendacio cap. 6.
(2) Joan. cap. 15.
(3) Ad Ephes. cap. 5.
(4) Joan. epist. 1. cap. 3. n. 16.
(5) Eccl. c. 17., & 19.
(6) Matth. c. 18.
(7) 1. Ad Cor. c. 12.
(8) S. Aug. lib. de vera Religione c. 46.

ce, ut diximus, corripiendus ſit, qui peccavit, frater; ejus tamen vitia, quæ forte nobis innotuerint, ſive phyſica ſint, ſive moralia, neque detegere, neque irridere licet, ſed Chriſtiana quadam occultanda ſunt prudentia, niſi Charitas ipſa, aut Pietas, aut Religio aliter exigere videatur. Quod quidem cavere potiſſimum debent ii, qui, aut natura, aut prava conſuetudine loquaciores cum ſint, non niſi de alienis vitiis aut per iram, aut per jocum miſcere ſermones conſueverunt. Audiant hi, quid eos moneat divina Sapientia (1): *Audiſti verbum adverſus proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te diſrumpet.*

V. *Qui viderit (2) fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo Charitas Dei manet in illo?* Ut igitur Charitas Dei in nobis maneat, corporali etiam Proximi neceſſitati ſuccurrere benigne debemus; & quidem ſi extrema eadem ſit, etiam de neceſſariis noſtro ſtatui; ſi vero gravis ſit, aut communis, ſaltem de ſuperfluis ſtatui ſubtrahendum aliquid eſt, quo indigentem ſublevemus. Neque vero quemquam moveat ſcandaloſa illa, & in praxi perniciosa doctrina, quam merito Romana proſcripſit Eccleſia (3), quod videlicet in Sæcularibus, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui vix invenitur, adeoque vix eorum aliquis eleemoſynæ urgetur præcepto, quando illam non, niſi ex eo, quod ſuperfluum eſt ſtatui, erogare tenetur. Hæc enim doctrina non, niſi e ſordida avaritiæ ſchola, prodire potuit, & non niſi immiſericordes habere Auctores. Parochi itaque, & Concionatores eleemoſynæ præceptum Fidelibus explicent, eorumque animis ſapientiſſima hæc inſinuent conſilia, quæ Filio ſuo Tobias dedit, cum brevi ſe crederet eſſe moriturum (4). *Ex ſubſtantia tua fac elemoſynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies Domini. Quomodo potueris, ita eſto miſericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude. Præmium*

(1) Eccli. c.19.
(2) 1. Joan. c.3.
(3) Innoc. XI. in damn. prop.12.
(4) Tobiæ cap.4.

mium enim bonum thesaurizas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram Summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Illos præterea doceant, hos beneficentiæ, ac misericordiæ actus non modo amicis, sed etiam inimicis, cum indigent, esse adhibendos, juxta illud Proverbiorum (1): *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere: prunas enim congregabis super caput ejus, & Dominus reddet tibi*.

CAPUT V.

DE VITIIS CHARITATI OPPOSITIS VITANDIS.

I. Quo impensius Christianæ Charitati, ac Beneficentiæ studere Fideles jubentur, atque ii potissimum, quos Clericali adscriptos militiæ Christum Ducem propius imitari necesse est; eo solertius etiam cavere iidem a vitiis debent, quæ huic virtuti reliquarum omnium præstantissimæ adversantur.

II. Caveant itaque primum, ne aut proximum suum oderint, aut graviter indignati malum aliquod adversus illum moliantur, aut tandem de illius calamitate voluptatem hauriant, de prospera vero sorte tristitiam. Scriptum est enim (2): *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum*. Quare ut scandalosas,& Christianæ disciplinæ contrarias rejicimus proscriptas illas theses (3), quibus affirmatur, licere de alicujus, ac etiam Patris, vita tristari, de naturali illius morte gaudere, illamque inefficaci affectu petere, ac desiderare, non ex eo quidem, quod persona, cujus appetitur mors, infensa sit, aut displiceat, sed quod temporale aliquod ex ejus obitu speretur emolumentum.

III. Caveant præterea a contentionibus, rixis, ac discordiis fovendis,

(1) Prov. c.25.
(2) Prov. c.24.
(3) Innoc.XI. in damn. prop.13., 14., & 15.

vendis, aut ferendis, quibus non modo inter amicos, sed etiam inter consanguineos societas, & conjunctio dirimitur; ac noverint, hujusmodi homines, utpote pacis perturbatores, humanæquæ felicitatis hostes, a regno Dei, & pacis extorres esse futuros. *Susurro* (1) *enim, & bilinguis*, uti monemur Ecclesiastici cap. 28., *maledictus*: *multos enim turbabit pacem habentes*. Multo autem magis a calumniis sive in judicio, sive extra judicium proximo impingendis abstineant: odit enim Deus calumniatores, ac severam de iis ultionem sumet juxta illud Psalmi: (2) *Judicabit pauperes populi, & salvos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorem*.

IV. Qui sive precibus, sive imperio, sive consilio proximum suum ad peccandum impellit; qui aut factis, aut dictis alieno cooperatur peccato; qui demum peccatorum suorum funes extendit in laqueum, fratrique suo juxta iter posuit scandalum; is enim vero Christianæ Charitatis hostis est infensissimus, & acerbiorem Christo Domino irrogat injuriam, quam Carnifices ipsi, qui nescientes, quid facerent, eum morti crudelissimæ tradiderunt. Ut enim recte inquit S. Bernardus: (3) *Cum proprium sanguinem Christus dederit in pretium redemptionis animarum, graviorem certe ab eo sustinet persecutionem, qui suggestione maligna, exemplo perverso, scandali occasione avertit ab eo animas, quas redemit, quam a Judæo, qui sanguinem suum fudit*. Contra nefarios istos animarum prædones frequenter, dum verba faciunt ad populum, invehantur Parochi, propositaque, modo admissi criminis gravitate, modo divinæ impendentis ultionis atrocitate, eosdem ab hujusmodi scelere in posterum perpetrando absterreant, ad veram admissi criminis pœnitentiam excitent, & qua ratione damnum illatum resarciri possit, edoceant. Illud autem potissimum tanto malo remedium esse adhibendum insinuent, *ut qui* (4) *cum plurimorum destructione se perdidit, cum plurimorum ædificatione se redimat*.

CA-

(1) Eccl. c. 28.
(2) Psalm. 71.
(3) S. Bernardus serm. 1. in conversione S. Pauli super illud: *Saule, quid me persequeris?*
(4) Euseb. hom. 10. ad Mon.

CAPUT VI.

DE RELIGIONIS VIRTUTE.

I. POst Theologicas, primum ſibi inter Morales virtutes locum vindicat Religio, eaque cæteris longe eſt præſtantior, quia, licet non proxime feratur in Deum, ſua tamen præcepta, & quos præſcribit actus, ad cultum, atque obſequium Deo præſtandum dirigit. Religionis itaque virtus ea eſt, quæ verum Dei cultum, debitamque divinæ Majeſtati reverentiam exhibere Nos docet, ac jubet. Quamobrem quædam Juſtitiæ ſpecies (1) eſſe videtur Religio, cum certos nobis exercendos præſcribat actus, quibus ex una parte Summam Dei Majeſtatem, ſupremumquĕ in eo rerum omnium dominium, ex alia ſubmiſſionem noſtram, atque obſequium, & obſervantiam, quam ei debemus, ſponte, & publice profitemur; quod quidem nihil eſſe videtur aliud, quam Deo reddere jus ſuum, non ſane quantum ille promeretur, ſed ſaltem quantum noſtræ ferre poſſunt vires.

II. Duplex autem genus eſt eorum actuum, qui a Religione præſcribuntur: alii enim interni ſunt (2), & hi primum, ac potiſſimum imperantur; externi vero alii, & hi internis ſubiiciuntur, a quibus etiam pretium deſumunt ſuum. Ad primum genus pertinent, in Spiritu Deum adorare, orare, obſecrare, aliaque plurima hujuſmodi: ad ſecundum, in adorationis ſignum genua flectere, caput inclinare, humi procumbere, ore pſallere, ſacrificium offerre, Sacra Templa erigere, aut locupletare, aliaque id genus multa. Qua tamen in re mirari ſatis nemo poteſt incredibilem Dei benignitatem, qui, cum ſit rerum omnium Dominus, pauca tamen ſibi, tamquam ſua, reſervaſſe viſus eſt; quæ proinde intacta eidem, & inviolata ſervari & Ratio, & Religio jubent. Et ſane cum ſempiternus ſit Deus, & omne tempus in ſua habeat pote-

(1) S. Thom. 1.2. qu.60. art.3., & 2.2. qu.61. art.5. ad 3.

(2) S.Thom. 2.2.qu.81.art.7. & qu.84. art.2.

poteſtate; paucos tamen anni dies, videlicet feſtos dumtaxat, ſuo cultui peculiari quadam ratione deſtinavit; reliquos vero hominum commiſit arbitrio, ut eos ad honeſtam ſui utilitatem, licitamve voluptatem in mechanicis artibus exercendis, operiſque præſtandis ſervilibus, ſi mallent, inſumerent. Cum immenſus ipſe ſit, & ubique locorum adſit; pauca ſibi tamen ſervavit loca, ſacras videlicet ædes, in quibus ipſe, velut in Regalibus ſedibus, honoraretur; cætera vero hominibus, ipſiſque etiam animantibus brutis incolenda reliquit. Tandem cum ipſe ſit rerum omnium Creator, ac Dominus, eorum tamen dumtaxat perſonas peculiari ratione ſibi conſecravit, qui ſponte, & ultro vel Sacramentum Ordinis ſuſcipientes, vel Religioſa nuncupantes Vota, ſe Deo totos, divinoque ſervitio dedicarunt; eas vero tantum res eſſe ſuas voluit, quas ſeu pro ſacris alendis Miniſtris, ſeu pro Eccleſiaſticis obeundis functionibus, ſeu pro divino cultu exercendo, augendoque Fidelium pietas liberaliter erogavit. De Religionis actibus ſive internis, ſive externis ſingillatim nunc diſſeramus.

CAPUT VII.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

I. IN vera Dei Eccleſia verum aliquod Sacrificium exiſtere ſemper debuit, quo Fideles divinam poſſent venerari Majeſtatem, ſupremum in Deo rerum omnium dominium palam profiteri, rerumque ſenſibilium oblatione debitam ſubjectionem, & honorem Conditori ſuo ſignificare. Et ſane etiam ante Legem Scriptam vera apud Fideles Sacrificia in uſu fuiſſe novimus: ſacrificaſſe enim Abel, Noe, Abraham, Melchiſedech, & Job, eorumque Sacrificia Deo placuiſſe Sacræ teſtantur Litteræ. In veteri autem Teſtamento quatuor Sacrificiorum genera fuiſſe a Deo inſtituta, Populoque ſuo præſcripta legimus, ut videlicet præcipuis quatuor titulis, quibus Deo obſtringitur homo, pro humanarum virium imbecillitate fieret ſatis. Quatuor enim ſunt (1), quibus

(1) S.Th. 1.2. qu.3. art.3.

quibus potissimum Deo obstringimur; summa videlicet ejus Majestas, ac dominium; gravis offensa in illum admissa; innumera, quæ ab eo accepimus, beneficia; & nova munera, quibus indigemus, & quæ, ut ipse nobis peramanter largiatur, suppliciter postulamus. Primum itaque, ac præstantius Sacrificium *holocaustum* dicebatur, quo tota igne consumebatur victima, ut debitus Deo tribueretur honos, ejusque dominium in rei illius destructione proderetur. Hostia pro peccato, seu *sacrificium propitiatorium* erat alterum; *Sacrificium laudis, & gratiarum actionis* tertium; *Hostia tandem pacifica* quartum nuncupabatur. Horum cuilibet sui erant a Deo præscripti peculiares Ritus, Sacræque Cæremoniæ, ut ex eorum contemplatione illi, qui adessent, ad rerum sublimiorum cognitionem eveherentur.

II. Verum *quoniam* (1) *sub priori Testamento*, teste Apostolo Paulo, *propter Levitici Sacerdotii imbecillitatem consummatio non erat; oportuit, Deo Patre misericordiarum ita ordinante, Sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech surgere, Dominum Nostrum Jesum Christum, qui posset omnes, quotquot sanctificandi essent, consummare, & ad perfectum adducere*. Is igitur primo ipso sui conceptus momento, Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum a Patre constitutum intelligens, continuo Patris mandato acquievit, eique seipsum pro peccatis totius Mundi obtulit in sacrificium, quod erat deinde, morte intercedente, in Ara Crucis semel consummaturus, ut æternam illic redemptionem operaretur. Hac voluntate, & oblatione, quam in Cruce moriens consummavit, nostram, ac totius Mundi promeruit sanctificationem. Sic enim inquit Apostolus: (2) *Ideo ingrediens in Mundum dicit: Hostiam, & oblationem noluisti; corpus autem aptasti mihi: holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: ecce venio: in capite libri scriptum est de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Superius dicens: quia hostias, & oblationes, & holocautomata pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi, quæ secundum legem offeruntur;*

G *tunc*

(1) Trid. sess. 22. cap. 1. (2) Heb. c. 10.

tunc dixi: ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Aufert primum, ut sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem Corporis Jesu Christi semel.

III. Cum in hoc Sacrificio idem Christus Jesus fuerit Sacerdos, & Victima, *(Christus (1) enim dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis)* non modo ejus infinitum est pretium, verum etiam in illo tota cujuslibet Sacrificii ratio reperitur. Primum igitur Sacrificium hoc *holocaustum* fuit, cum in eo Christus Deo Patri debitam exhibuerit reverentiam, eique obediens factus fuerit usque ad mortem, mortem autem Crucis. Propterea inquit cum Patre loquens: *(2) Ego te clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam.* Fuit etiam *laudis, & gratiarum actionis* sacrificium, cum in eo gratias Patri pro beneficiis egerit, quæ in ipsum, totumque hominum genus contulerat, & erat collaturus. Ejus enim illa sunt verba: *(3) Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? calicem salutaris accipiam*: cujus quidem calicis appellatione mors, quam in Cruce subiit, significabatur, ut sibi sui gloriam corporis, nobis vero omnia cum animi, tum corporis bona impetraret. *Qui in diebus carnis suæ*, ait Apostolus, *(4) preces, supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia... & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ, appellatus a Deo Pontifex juxta ordinem Melchisedech.* Fuit demum *hostia pro peccato, seu propitiatorium sacrificium*, cum ipse, qui oblatus est, quia voluit, oblatione ipsa sua factus sit *(5) propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi.*

IV. Cum autem per Christi mortem (6) Sacerdotium ejus extinguendum non esset; & cum ejus in Ecclesiam amor postularet, ut eidem visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret

(1) Ad Ephes. cap. 5.
(2) Joan. cap. 17.
(3) Psalm. 115.
(4) Ad Heb. cap. 5.
(5) 1. Joan. cap. 2.
(6) Trid. sess. 22. cap. 1.

ret Sacrificium, quo cruentum illud semel in Cruce peractum repræsentaretur, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis committerentur, peccatorum applicaretur; Dominus Jesus in Cœna novissima, qua nocte tradebatur, Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit. Et hæc quidem illa munda oblatio est, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari potest, quam Dominus per Malachiam (1) nomini suo, quod magnum futurum esset in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit. Hæc illa oblatio est, quæ per varias Sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, similitudines figurabatur, illorumque omnium est quædam veluti consummatio, atque perfectio. Oblatio hæc Sacrificium (2) est vere propitiatorium, per quod fit, ut si cum corde, & recta fide, cum metu, & reverentia, contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hac enim oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit: una enim, eademque est hostia, & idem nunc Offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa.

V. Quæ cum ita sint, necessario fatendum est, (3) nullum aliud opus adeo Sanctum, ac Divinum a Christifidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum Mysterium, quo vivifica illa Hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in Altari per Sacerdotes quotidie immolatur. Hinc autem quisque facile intelligit, omnem operam, & diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest, interiore cordis munditia, & puritate, at-

G 2 que

(1) Malachiæ cap. 1.
(2) Trid. sess. 22. cap. 2.
(3) Trid. sess. 22. decr. de obser., & evit. in celebr. Missæ.

que exteriore devotionis, ac pietatis ſpecie peragatur. Sacerdotes itaque omnes monemus, atque enixe obſecramus in Domino, ut, antequam ad Altare ſacrificaturi accedant, ſeipſos probent, & ſi qua forte culpæ lethalis labe pollutos ſe noverint, Deo per Sacramentum Pœnitentiæ reconcilientur, ne rei fiant Corporis, & Sanguinis Domini, neve ſumant (1) de Sacrificio pœnam, facientes ſibi de propitiatione peccatum. Eccleſiaſtica enim conſuetudo declarat, (2) eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere audeat; quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, Tridentina Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſarii, eoſque celebrandi neceſſitas urgeat. *Sacerdotes igitur*, (3) *qui accedunt ad Dominum*, *ſanctificentur*, *ne percutiat eos*.

VI. Nemo Miſſam celebrare audeat, quin prius, (4) alienis curis ſepoſitis, ſe per aliquod tempus collegerit, & elicitis Fidei, Spei, & Charitatis, aliarumque virtutum actibus, conſuetiſque precibus recitatis, ſeſe ad tantum holocauſtum offerendum rite, recteque diſpoſuerit, quod quidem præſtabit etiam, Sacro jam peracto, ut gratias agat Deo ſuo, & paſcatur in deliciis ejus, nec particula boni doni eum prætereat. In ſacro peragendo nemo Ritus alios, aut alias Cæremonias, & preces adhibeat, præter eas, quæ in Miſſali Romano præſcribuntur: in iis autem adhibendis, ac recitandis neque feſtinanter nimis, neque nimis lente procedatur, ſed ita res temperetur, (5) ut tempus in Miſſæ celebratione inſumendum neque tertia horæ parte ſit brevius, neque dimidiam horam multum excedat. Qui ad Sacerdotium recenter promotus eſt, ne Sacrarum Cæremoniarum ignarus ad celebrandum teme-

(1) S. Hieronymus.

(2) Trid. ſeſſ. 13. cap. 7., & can. 11.

(3) Exodi cap. 19.

(4) Concil. Mediol. I. ſub S. Carolo part. 2. de Sacrificio Miſſæ.

(5) Benedictus XIV. De Sacrif. Miſſæ lib. 23. cap. 24. §. 3., Conc. Rom. ſub Bened. XIII. in Appendice cap. 18., & Synod. Tuſculan. anni 1703. cap. 8.

temere accedat; primum Deo Sacrificium non offerat, nisi expressam ad id a Nobis licentiam obtinuerit, quam non erimus concessuri, nisi de sufficienti ejusdem in Sacris Ritibus peritia ex Cæremoniarum Magistri, aut alterius a Nobis deputandi testimonio plane constiterit.

CAPUT VIII.

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

I. CUM Pontifices, ut inquit Apostolus, (1) ex hominibus assumpti, pro hominibus constituantur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerant dona, & sacrificia pro peccatis; Nos Tridentini Concilii (2) auctoritatem secuti, volumus, ut omnes, & singuli Sacerdotes, cujuscumque gradus, & dignitatis, & conditionis illi sint, Dominicis, & reliquis Festis diebus, nisi jure impediantur, Missam celebrare non omittant. Eos vero, qui curam habent animarum, tam frequenter Missas celebrare jubemus, ut suo muneri satisfaciant. *Exterminabitur (3) anima illa de populis suis, quia Sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipsa portabit:* Hæc Mosaicæ Legis tempore constituta a Deo fuerat pœna adversus illos, qui Sacrificium Domino non offerrent tempore suo, cum tamen ejus temporis Sacrificium incruenti novæ legis Sacrificii umbra dumtaxat esset, ac figura. Quanto igitur graviorem Deus repetet pœnam ab iis Novi Testamenti Sacerdotibus, qui tempore suo desides cessabunt divina celebrare Mysteria!

II. Cum *autem Sacerdos, qui non celebrat, quantum in ipso est*, ut ait Venerabilis Beda, (4) *privet Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, justos subsidio, & gratia, in Purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Christi speciali beneficio, & seipsum medici-*

(1) Ad Hebr. cap. 5.

(2) Trid. sess. 23. c. 14. de refor., Conc. Provin. Mediol. I. tit. de frequ. div. Sacrif. oblat., Concil. Rhemen. ann. 1583., & Conc. Tolosan. ann. 1594.

(3) Numerorum cap. 9. v. 13.

(4) Ven. Beda de Sacrif. Missæ.

dicina, & remedio contra quotidiana peccata, & infirmitates; Proinde Sacerdotes omnes in Domino hortamur, ut religiose, sanctequc viventes, ac rite, recteque dispositi, quotidie immaculatum, vereque propitiatorium Deo offerant Sacrificium. Verissimum enim semper fuit, (1) quotidianam Missæ celebrationem cum Jesu Christi, tum Ecclesiæ sensui esse apprime consentaneam, dummodo ea, qua par est, interna animi reverentia, externaque corporis modestia celebretur.

III. Tridentina Synodus (2) curare Episcopos jubet, ut non, nisi debitis horis, incruentum Missæ Sacrificium offeratur, ab Aurora videlicet usque adMeridiem,uti Romani Missalis Rubrica præscribit. Verum cum Benedictus XIII., (3) & Clemens XII., audito prius plurium Cardinalium, Præsulum,ac Doctorum consilio,tempus hoc aliquantulum ampliandum esse censuerint, tertiam horæ partem ante Auroram, & tertiam post Meridiem Sacerdotibus ad celebrandum permittentes; Nos etiam in tota hac Nostra Diœcesi eamdem Presbyteris facimus potestatem, ea tamen conditione adjecta, ut iidem tertiam horæ partem ante Auroram pro Missis inchoandis, & tertiam horæ partem post Meridiem pro illis absolvendis nulla omnino ratione prætergrediantur, nisi forte aut privilegium aliquod ab Apostolica Sede impetraverint, aut pro speciali aliquo casu peculiaris a Nobis concessa iisdem fuerit licentia. Ab hac tamen universali regula solemnem excipimus Missam, quæ, juxta vetustissimam Ecclesiæ disciplinam, Dominicæ Nativitatis nocte pluribus in Templis, præsertim Cathedralibus, & Collegiatis, celebrari solet, in qua (4) tamen sub pœna suspensionis, aliisque arbitrio Nostro infligendis pœnis districte prohibemus, ne Sacra Populo Eucharistia ministretur.

IV. Ex-

(1) Benedictus XIV. de Sacrif. Miss. lib.3. cap. 2. §. 10. in fine.

(2) Trid. sess.22. decr. de obser., & evit. in celeb. Missæ.

(3) Concil. Rom. sub Benedicto XIII. in Appendice cap.18., & Benedictus XIV. Instit.13. §.3., 4. & 5., & Instit.68. §.12.

(4) Sac. Rit. Cong. in Pisauren. 7. Dec. 1641., & alibi, & Sac. Cong. Conc. de mandato Innoc. XI. decr. de comm. quotid. 12. Feb., & Conc. Mediol. sub S. Carolo loc. cit.

IV. Extra Ecclesiam (1) vel consecratam, vel saltem Ordinaria, seu Nostra, seu Prædecessorum Nostrorum auctoritate benedictam nemini sacrum facere liceat. Quare in privatis Oratoriis, etiam post impetratam Sedis Apostolicæ dispensationem, si quis sive Sæcularis, sive Regularis Sacerdos celebrare Missam audeat, antequam visa, recognita, & approbata a Nobis fuerint, is suspensionem ipso facto incurrat; eadem vero Oratoria sint ipso facto interdicta. Si quæ autem hujusmodi Oratoria approbata a Nobis, aut a Nostris Prædecessoribus fuerint, in iis non, nisi una, quotidie celebretur Missa, cujus tamen celebratio Festis solemnioribus non licebit. Cæterum eadem Oratoria, nisi servatæ fuerint, ac serventur conditiones in Apostolico Indulto præscriptæ, a Nobis approbata non censeantur.

V. Nullus Sacerdos, (2) sive Tusculanus sit, aut Diœcesanus, sive hospes, aut advena, ad Missam celebrandam, aliasve sacras obeundas functiones sine veste talari accedere audeat; aut (3) sub cujuscumque necessitatis, aut consuetudinis prætextu sine Apostolicæ Sedis privilegio in Missæ celebratione pileolo utatur, aut annulum gestet in digito, aut sacras ex Altari vestes sumat, quibus celebraturus induatur. Unicus præterea sit in Missa privata sive Clericus, sive Laicus, qui celebranti ministret, isque vir sit, non fœmina: mulieres enim, licet Sanctimoniales, ab hujusmodi ministerio sunt omnino repellendæ. Dominicis autem, Festisque diebus in majori sive Cathedralis, sive Ecclesiarum Parochialium Ara non, nisi Clericus albo indutus superpelliceo, Presbytero Missam Parochialem celebranti inserviat.

VI. An-

(1) Trid. sess. 22. decr. cit., & sess. 24. cap. 11., cap. *Cum Capella*, & cap. *Cum plantare*. de Privileg., & cap. *Venerabili*. de V. S., Sac. Cong. Concil. de mandato Pauli V. 10. Martii 1615.

(2) Sac. Cong. Concil. in Bononien. 20. Julii 1620., & in Neapol. 17. Aug. 1630., Innoc. XII. pro Urbe 20. Nov. 1691.

(3) Can. *Nullus Episcopus*, can. *Altaris palla*; can. *Vestimenta*. de consecrat. dist. 1., Urbanus VIII. in Bulla ante init. Missalis; Sac. Rit. Cong. 11. Feb. 1623., & 20. Jul. 1670., cap. *Propofuit*. de Filiis Presb., Conc. Mogunt. sub Leone III. can. 43.

VI. Antequam Sacerdos celebraturus sacris se vestibus induat, (1) neque cum aliis colloquatur, neque aures colloquentibus præbeat, sed preces, quas lecturus in Missa est, diligenter prævideat, easque in Missali peculiaribus adnotet signis, ne inter celebrandum aut anceps hærere, aut turpiter errare cogatur. Mentem deinde suam, oculosque ab iis omnibus avertat, quibus a re divina, quam facturus est, distrahi animus facile possit. Quin etiam erecta ad Deum mente, (2) vultuque ad modestiam composito, dum e Sacrario ad aram pergit, ut pii Sacerdotes facere solent, contrito corde recitet psalmum *Miserere*, & tecto capite, erecto corpore, demissis oculis, gravique incedens passu, nemini, nisi forte Episcopo suo, salutationem impertiatur, aut referat. Calicem injecta sinistra manu ad nodum, qui inter pedem ejusdem Calicis, & craterem eminet, sublatum ante pectus sustinebit: dextera vero, ne quid eorum, quæ superposita sunt, decidere possit, superne premet. Si ante Aram transeat, in qua vel publicæ adorationi exposita pateat Eucharistia, vel populo a celebrante Sacerdote veneranda efferatur; tunc utroque flexo genu, nudatoque capite Sacramentum adoret. At si ante Tabernaculum transeat, in quo divinum asservatur Sacramentum; altero tantum genu ad terram dato, operto tamen capite, Servatori suo reverentiam exhibeat. Altare vero majus prætergrediens, aut Episcopo suo occurrens, utrique sola corporis, opertique capitis inclinatione debiti honoris præbeat significationem.

VII. Sacra supellex (3) in hoc incruento adhibenda Sacrificio, si pretiosa, ut par esset, haberi nequeat, munda saltem sit, ac nitida, non sordida, non obsoleta, neque indecenter compacta, servatis etiam pro temporum, ac Missarum ratione præscriptis ab Ecclesia indumentorum coloribus. Consuetis præterea ritibus, precibusque aut benedicta sit, aut Sacro Chrismate delibuta, prout Cano-

(1) Synodus Tusculana anni 1703. c. 8.

(2) Rubricæ Missalis Romani, & Synodus Amerina ann. 1595. cap. 335.

(3) Can. *Vestimenta*; & can. *Ut Calix*. de consecr. dist. 1.

Canonicæ exigunt Constitutiones. Calicis saltem crater (1) ex argento conflatus sit, concavamque superficiem inauratam habeat: reliquæ vero ejus partes, & patena, si id Ecclesiæ paupertas exigat, fieri ex inaurato ære, vel aurichalco poterunt. Si quis in Missæ Sacrificio Vasis Sacris vel ex inferiore compactis materia, vel non consecratis, vel quoquo modo execratis utatur; Canonicam ab officio, & beneficio depositionis pœnam incurrat. Tribus (2) omnino lineis mappis, iisque benedictis Altaris mensa contegatur, quæ vel ex integro constet marmore, sitque consecrata; vel sacratum saltem lapidem in media sustentet Ara. Si forte execratum Altare fuerit, super eo Missam celebrare nemo audeat: qui secus fecerit, sacrilegus censeatur, & canonicis multetur pœnis. Post Panis, & Vini consecrationem, non nisi super sacrato lapide Calix, & Patena cum Hostia, & cum Particulis, si quæ sint, collocentur, ne Sacerdos erga Christi Corpus minus reverenter se gerere videatur. Is etiam, post haustum Christi Sanguinem, vino (3) Calicem purificet, quod per eamdem Calicis partem potabit, per quam Christi Sanguinem ebibit.

VIII. Cum Missa celebratur, binæ (4) ex candida dumtaxat cera super Altaris gradu ardeant candelæ, inter quas Crux (5), & Christi ex ea pendentis imago emineat; quod quidem prætermittendum non est, licet in eo Altari Tabernaculum adsit (6), in quo Pyxis cum sacris Particulis asservatur. Quod si Sacrum in eo Altari peragatur, in quo Divina Eucharistia publicæ Fidelium venerationi proposita palam cernitur; quamquam olim (7) Sacrorum Rituum Congregatio declarasset, etiam tunc Crucem cum Chri-

(1) Can. *Ut Calix*. de consecr. dist.1., cap. ult. de celebratione Missarum, & cap. *Cum venisset*. de Sacra Unctione.

(2) Can. *Consulto*. de consecr. dist.1., Can. *Si per negligentiam*. de consec. dist.2., Can. *Nullus Presbyter*; & Can. *Altaris*. de consec. dist. 1.

(3) Cap. *Ex parte*. de celebrat. Miss., & S. Pius V. Epist. ad Episcop. Tarracon.

(4) Cap. *Litteris*. de celebr. Missarum.

(5) Missale Rom. rub. 20., & Cærem. Epis. l. 2. c. 12.

(6) Cong. Sac. Rituum ann. 1663. Meratus par.2. tom.1. num. 400.

(7) Cong. Sac. Rit. 14. Maii 1707.

sti imagine super Altari esse collocandam; Postmodum (1), re iterum in examen deducta, ac diligenter, accurateque perpensa, decrevit, ut quælibet Ecclesia morem, & institutum, quod antea servaverat, in posterum quoque retineret, itaut nihil immutetur in ea Diœcesi, ubi Crux in Altari constitui soleat, dum Missa celebratur, etiamsi Sacra Eucharistia publice prostet; neque nova disciplina in ea Diœcesi excitetur, ubi contraria hujusce rei consuetudo jampridem invaluerit. At si in majori Altaris tabula Salvator noster affixus Cruci depictus, aut cælatus appareat, itaut primum locum obtineat præ cæteris omnibus, quæ in eadem tabula exprimuntur; tunc necesse non est (2), ut Crux cum Christi pendentis imagine super Altari, dum Sacrum peragitur, collocetur. Hæc omnia erudite recenset, laudat, ac probat Benedictus XIV. in sua peculiari Constitutione (3), quam universis Ecclesiasticæ ditionis Archiepiscopis, Episcopis, atque Ordinariis inscripsit, & cujus exemplar in Appendice hujus Synodi num.4. exhibemus. Occasionem autem hujus edendæ Constitutionis idem Pontifex sic exponit. *In Altaribus, quæ per Ecclesias erecta sunt, & in quibus Sacrum fieri consuevit, præter majorem tabulam, quæ vel depictam, vel incisam exhibet imaginem Sancti, in cujus nomen, & memoriam Altare consecratum est, adjungi cœpit alia minor tabula, in qua vel coloribus exprimitur, vel ære, ligno, aut marmore inciditur effigies alterius Sancti, itaut Crux auferatur, quæ juxta Rubricas inter candelabra collocari debet. Cum vero neminem lateat, rem divinam confici non posse, nisi Crux cum imagine Sanctissimi Crucifixi super Altari constituatur; hinc minori tabulæ superadditur exiguus adeo Crucifixus, ut neque Presbyteri celebrantis oculis facile occurrat, neque ab ullo alio distingui ferme possit, nisi hic diligenter perscrutetur, utrum super Altari revera Crucifixi imago proposita fuerit. Equidem non improbamus, quod idem Altare in plurium Sanctorum nomen,*

(1) Sac. Cong. Rit. 1. Sept. 1741.

(2) Sac. Cong. Rit. anno 1663., Meratus tom. 1. part. 1. tit. 1. num. 6., & in Indice Decretorum tom. 1. part. 2. num. 400.

(3) Benedictus XIV. in sua Constit. *Accepimus*. 16. Julii 1746.

nomen, ac memoriam dedicetur, quodve in majori tabula aut unus tantum, aut plures etiam Sancti pingantur, vel denique, quod alia minor tabula collocetur inferior, aut alio quocumque modo, ubi unus, vel plures Sancti Fidelium venerationi proponantur. Illud permittere nullatenus possumus, quod Missæ Sacrificium in his Altaribus celebretur, quæ careant imagine Crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis, & exigua sit, ut ipsius Sacerdotis, & populi assistentis oculos pene effugiat. Id enim alienum est a legibus, & institutis Ecclesiæ, quæ in Rubricis, aliisque Ecclesiasticis Sanctionibus continentur. Id etiam maxime contrarium est sacræ antiquitati, & Ecclesiarum etiam Orientalium consuetudini, itaut certissimum sit violari leges Ecclesiæ, si exigua solum imago Crucifixi præfigatur minori tabulæ, vel statuæ Sancti, qui superadditur, ut illum Fideles venerentur. In fine autem laudatæ Constitutionis sic Episcopos, præsertim Suburbicarios, alloquitur: *Itaque vos omnes, Venerabiles Fratres, ad quos hæc Apostolica scripta dirigimus, curam magnopere impendite, ne vestras in Diœceses irrepat consuetudo, quam superius explicavimus. Quod si jam ipsa invaluerit, humanitatem prius, ac deinde severitatem, si opus fuerit, adhibentes, illam penitus convellite.* Et paulo post subdit: *Illud monendum superest, eam Nobis mentem haud esse, ut imagines Sanctorum, quæ majori tabulæ Altaris superadditæ sunt, de medio auferatis, cum fortasse defuturi non essent invidi, qui, ut pietati vestræ maculam inurerent, in vulgus disseminarent, vos nulla duci religione in eum Sanctum, cujus imaginem Fidelium venerationi subducitis. Illud vobis præcipimus, ut nullo modo patiamini, rem divinam fieri ad hujusmodi Altaria, nisi Crucifixus inter candelabra ita promineat, ut Sacerdos celebrans, ac populus Sacrificio assistens eumdem Crucifixum facile, & commode intueri possint; quod evenire nequit, si exigua solum Crux minori tabulæ defixa Fidelibus exhibeatur. Si ejusmodi corruptela in Diœcesi non valde propagata est, facile extingui poterit, si privatim Regulares, aut Sæculares Ecclesiarum Superiores de hac re moneantur. Si autem late per Diœcesim invaluerit, tunc a vobis edictum necessario promulgandum erit, quod his nostris litteris conformetur.*

IX. Missale duntaxat Romanum (1) in celebratione Missarum adhibeatur, itaut sine illo celebrare nemini liceat, quamquam Celebrans memoriter totam Missam, totumque Canonem probe teneat: corrosum autem Missale non sit, nec vetustate attritum, aut in Canone, aliisve Missæ partibus deficiens, vel mutilatum. Rubricas omnes, ac cæremonias (2) in Missali pro Divini Sacrificii celebratione præscriptas a Sacerdotibus diligenter servari jubemus, iisque districte præcipimus, ne quid in Missa contra easdem Rubricas vel addant, vel demant. Vicariis vero Foraneis mandamus, ut quos Sacerdotes in Sacris adhibendis cæremoniis, dum celebrant, negligentes noverint, vel quos aut verba mutilare, aut eadem præpostere, indebiteque proferre sciant, Nobis, aut Vicario Nostro Generali denuncient, eorumque super hac re conscientiam oneramus.

X. Missam inchoatam (3) non perficere, aut cœptam interrumpere, aut iterum in alicujus gratiam inchoare, sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda omnino prohibemus, nisi forte, ex gravissima causa a Sacris Canonibus recensita, vel cœpta interrumpenda sit, vel etiam imperfecta relinquenda; ut si excommunicatus (4) non toleratus divino Sacrificio interesse auderet. Tunc enim curare debet Sacerdos, ut is discedere jubeatur. Quod si parere noluerit (in quo casu aliam excommunicationem, & quidem Papæ reservatam, incurret) per Clericos, aut etiam, si opus sit, per Laicos expellatur. Si autem id commode fieri nequeat, Sacerdos ab Altari recedat, nisi Canonem cœperit recitare: tunc enim solo retento Ministro, & dimissis adstantibus Fidelibus, ne cum excommunicato in divinis communicent officiis, Sacrificium usque ad ejus consumptionem dumtaxat, omissis reliquis, prosequatur. Servandum id etiam erit, si forte Sacrificii tempore Ecclesia

(1) S. Pius V. Const. *Quo primum* pridie. Id. Jul. 1570.

(2) Trid. sess. 22. decr. de obs., & vit. in celeb. Miss., & Pius V. cit. Const. *Quo primum*.

(3) Can. *Nihil*. caus. 7. q. 1., Can. *Nullus*. de consecr. dist. 1., Conc. Prov. Mediol. 1. loc. cit.

(4) Cap. *Ex parte*. de celebratione Missar., & Clem. *gravis* eod. tit.

clesia (1) polluatur. At si ante celebrationem polluta fuerit Ecclesia; qui in ea scienter celebrat, suspensionem ipso facto incurrat. Lusci (2), dœmoniaci, capite læsi, vomitu, aut comitiali morbo laborantes, aliisque affectu incommodis, propter quæ verendum prudenter est, ne Sacrificium vel inceptum relinquere, vel indecenter tractare cogantur, Nobis inconsultis, & non præmissa ad normam Sacrorum Canonum certa experientia, cujus Nobis judicium reservamus, celebrare nullo modo audeant. Qui secus fecerint, pro modo periculi, Nostroque arbitrio, dignas dabunt pœnas.

XI. Feria v. in (3) Cœna Domini, Feria vi. in Parasceve, & Sabbato Sancto non, nisi una, & quidem solemnis Missa, in iis solis celebretur Ecclesiis, in quibus Christi Corpus, ad piam Dominicæ Sepulturæ instaurandam recordationem, in urna, ut mos est, decenter ornata, velut in quodam reconditur Sepulcro. Dominicæ etiam Nativitatis nocte unum dumtaxat Sacrificium in iis Templis, in quibus id licet, offerri solemniter possit: reliquorum vero celebratio ad consuetum auroræ tempus differatur. Missæ (4) de Patre Æterno, aliasque hujusmodi plures a Sacra Rituum Congregatione non approbatas, & Missas (5) defunctorum pro vivis perinde, ac si jam obiissent, sub gravissimis Nostro arbitrio infligendis pœnis interdicimus. Festis item sub ritu duplici diebus Missam Defunctorum (6), quamquam a Fundatoribus, seu Benefactoribus præscriptam, celebrare nemini liceat: injuncto tamen oneri satisfiet, si Missa de Festo Duplici juxta piam Fundatoris,

aut

(1) Can. *Ecclesiam* de consec. dist. 1., cap. *Consuluisti*. de cons., cap. *Si Ecclesia*. de consec. in 6., & cap. *Is qui*. de sentent. excom. in 6.

(2) Can. *Communiter*. dist. 33., & can. *Nuper*. caus. 7. qu. 1.

(3) Can. *Sabbato*. de consecr. dist. 3. Sac. Rit. Congr. de mandato Alex. VIII. 12. Februar., & 11. Mar. 1690., & alias sæpissime.

(4) Sac. Rit. Cong. de mandato Urbani VIII. 8. Apr., & 28. Octob. 1628.

(5) Rub. Missal., Bulla cit. Pii V., & Trid. sess. 22. decr. de obs., & vit. in celebr. Missar.

(6) Decr. Encycl. Sac. Rit. Congr. de mandato Alex. VIII. 5. Aug. 1662., Breve Alex. VII. 21. Januar. 1667., Breve Clement. IX. 23. Sep. 1669.

aut Benefactoris applicetur voluntatem. Quod servandum etiam est, quando in Altaribus, ut ajunt, Privilegiatis, divinum offerendum est Sacrificium: declaravit enim Clemens IX., in his casibus, si Missa de Festo duplici celebretur, Indulgentias Defunctis suffragari, perinde ac si Defunctorum Missa in iisdem celebraretur.

XII. *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, & pro his Sacrificium offerre*, uti Tridentina Synodus (1) docet; & cum post plurimas conformes Sacræ Congregationis Concilii declarationes, & fere unanimem ea super re Doctorum consensionem, solemni etiam sua Constitutione (2), quæ incipit: *Cum semper*, Benedictus XIV. declaraverit, eos, quibus animarum cura demandata est, non modo sacrificium Missæ celebrare, sed illius etiam fructum medium pro Populo sibi commisso applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro hujusmodi applicatione eleemosynam percipere posse; Nos hanc Tridentini Concilii intelligentiam, tum a Doctoribus, & a Sacra Concilii Congregatione, tum a Romanis Pontificibus approbatam, & confirmatam libentissime amplectimur, & ut eadem in Nostra Diœcesi omnimodæ executioni demandetur, omnibus, ad quos spectat, tota, qua pollemus, auctoritate præcipimus. Ne quis vero inani aliquo effugio implementum prædictæ obligationis declinet; ad normam laudatæ Constitutionis Benedicti XIV., quam in hujus Synodi Appendice n. 5. adiicimus, ea, quæ sequuntur, decernimus, & in posterum diligentissime servari jubemus. Primum itaque edicimus, omnes, & singulos, qui actu curam animarum exercent, sive Parochi sint, sive Vicarii, sive perpetui, sive ad tempus, sive etiam Œconomi, sive Sæculares sint, sive Regulares, sive quacumque tandem etiam specifica mentione digni, Missam Parochialem pro Populo ipsorum curæ commisso offerre, & applicare debere. Decernimus deinde, ut, licet Parochi, seu alii curam animarum habentes, con-

(1) Trid. sess. 23. cap. 1. de refor.

(2) Benedictus XIV. const. *Cum semper* edita 19. Aug. 1744. Synodus Tusculana anni 1703. cap. 8. versus finem.

congruis præfinitis reditibus destituantur, & licet ex antiqua, seu etiam immemorabili consuetudine in eorum Parochiis Missa pro Populo antehac applicata non fuerit; eadem nihilominus omnino in posterum ab ipsis applicetur. Statuimus tertio, ut ii, qui curam animarum exercent, sive pingues, & uberes, sive exiguos, & incongruos habeant reditus, singulis Dominicis, aliisque per annum festis de præcepto diebus Sacrificium Missæ pro Populo applicare teneantur. Tandem licet concessa Episcopis a Benedicto XIV. facultas fuerit dispensandi cum Parochis, seu Vicariis, seu Œconomis adeo pauperibus, ut ferme ex eleemosynis, quas a Fidelibus pro Missarum celebratione accipiunt, vivere cogantur; dispensandi, inquam, cum iis, ut diebus Festis eleemosynam ab aliquo pio offerente recipere, & pro ipso Sacrificium applicare libere, ac licite possint, dummodo ad necessariam Populi commoditatem iñ ipsa Ecclesia Parochiali Missam celebrent, & mox tot Missas intra hebdomadam pro Populo applicent, quot in diebus Festis intra eamdem hebdomadam occurrentibus juxta peculiarem intentionem pii Benefactoris obtulerint; sciant tamen omnes, sine peculiari ejusmodi facultate a Nobis in scriptis concessa, nemini sub quocumque titulo, aut prætextu, sive Nuptiarum, sive alterius cujuslibet solemnitatis, diebus Dominicis, & Festis de præcepto eleemosynam recipere, & pro Benefactore Missam applicare licere, sed omnino, repudiata qualibet pinguissima eleemosyna, pro Populo Sacrificium recensitis diebus offerendum esse, atque applicandum.

XIII. Sapientissimis Sacrorum Canonum sanctionibus, ac nuper laudatæ Benedicti XIV. (1) Constitutioni inhærentes, districte præcipimus, ut Missa Conventualis, quæ a nostræ Cathedralis Ecclesiæ Clero cum cantu quotidie celebratur, pro ejusdem Benefactoribus in genere quotidie etiam applicetur. Cum autem juxta Generales Rubricas, quarum exactissimam custodiam eidem

Nostræ

(1) Bened. XIV. Const. cit. *Cum semper*. §. 11., & Synodus Tuscul. anni 1703. cap. 8., Sacr. Cong. Conc. in Tuscul. 6. Nov. 1652., & alibi sæpe

Nostræ Cathedralis Clero enixe commendamus, certis diebus, non una, sed plures Conventuales Missæ celebrentur; quoad earum applicationem, & emolumentum decernimus, ut Canonici, & Beneficiati prædictæ Pontificis Maximi Decretali, suisque Capitularibus Constitutionibus obsequantur.

XIV. In quolibet extra Nostram Tusculanam Urbem Diœcesis Pago (1) Festis de præcepto diebus nullus Sæcularis Presbyter, excepto eo, qui summo mane ob commoditatem Populi celebrare debet, ante Parochialem Missam divinum celebret Sacrificium, nisi accepta a Parocho facultate; cujus tamen prudentiæ committimus, ut attente dispiciat, quid in his, vel illis circumstantiis Populi commodo, ac pietati magis expedire videatur. Regularibus vero exemptis, quos Festis diebus ante Missam Parochialem celebrare non prohibemus, edicimus (2), ut si ante prædictam Missam celebrent, Festa, ac jejunia intra hebdomadam occurrentia adstanti Populo denuncient. Parochus autem quoad Parochialis Missæ celebrandæ tempus, non suæ, sed ovium suarum commoditati consulat, ac necessitati. Nemo in Ecclesia celebret, dum concio habetur ad Populum, neque dum ea proxime est habenda, Sacerdos ullus e Sacrario ad Altare sacrificaturus accedat. In Cathedrali (3) Templo, dum Pontificalis Missa celebratur, nemo, nisi illa absoluta, vel nisi obtenta a Nobis licentia, Sacrum facere audeat. Tandem cum in tota fere Tusculana Diœcesi laudabilis illa invaluerit consuetudo, (quæ in Cathedrali nostro Templo, & alibi etiam in nostra Diœcesi ex pia Testatorum voluntate abiit in legem) ut Sacerdos aliquis quotidie summo mane rem sacram faciat, cui Populus, antequam ad rusticos, aut mechanicos pergat labores, interesse possit; Parochos, aut Vicarios Foraneos hortamur plurimum, ut eorum cura,

(1) Sac. Congr. Epis. 14. Maii 1581., & 24. Maii 1685., Conc. Colon. 3. par. 2. cap. 19., Synodus Sabinen. anni 1736. par. 2. cap. 1. §. 6.

(2) Synodus Isclana anni 1716. par. 2. cap. 3. §. 1. num. 12.

(3) Can. *Et hoc attendendum*. de consec. dist. 1., & Conc. Mediol. IV. part. 2. tit. *Quæ pertinent ad S. Missæ Sacrificium*.

cura, diligentiaque hæc utilissima Populo consuetudo servetur, imo etiam, quoad fieri possit, frequentiori hominum concursu augeatur. Plurimi enim interest, ut Christifideles non ante diurnis vacare incipiant laboribus, quam tanto ditescant bono, amplissimisque divini Sacrificii fructibus potiantur.

XIV. Triplex est Missæ fructus: primus videlicet generalissimus, cujus Fideles omnes participes fiunt: alter specialissimus, quo solus fruitur Sacerdos: tertius tandem medius, quem Celebrans iis applicat, pro quibus incruentum offert Sacrificium. Multis autem nominibus obligari quis potest ad Missæ fructum medium pro aliis applicandum, ratione videlicet vel officii, vel oneris Beneficio adjecti, vel eleemosynæ Sacerdoti celebranti datæ. Ratione muneris, seu officii Parochos ad Missam Parochialem pro Populo Dominicis, ac Festis de præcepto diebus, Clerum vero Collegiatæ, seu Cathedralis Ecclesiæ ad Missam Conventualem pro Benefactoribus in genere quotidie applicandam obligari, jam superius statuimus. De reliquis modo titulis dicendum est, ut, quæ servandæ sunt, leges omnibus innotescant.

XV. Ratione oneris Beneficio adjecti tot Missas pro Fundatore, aut pro aliis a Fundatore designatis applicare Beneficiarius debet, quot præscriptæ in fundatione fuerint. Imo etiam quoad certum diem (1), aut Altare, in quo celebrandæ sunt, fundationis omnino servare is debet leges. Quare nullus Sacerdos, aut diem, aut Altare, quibus Missarum onus addictum est, etiam ad certum tempus, mutare audeat, nisi Nostram ad id peculiarem a Nobis obtinuerit facultatem, quam sane non, nisi justa, legitimaque de causa, ad Sacrorum Canonum normam largiemur (2).

(1) Sac. Congreg. Conc. in Romana 4: Aug. 1654., in Bergomen. reductionis Missarum. 10. Julii 1728., in Neapolit. Capellaniarum. 16. Junii 1731., in Romana Translationis oneris Missarum. 28. Julii 1731., in Messanen. Commutationis Voluntatis 18. Nov. 1741., in Bononien. Legati Missarum 12. Januarii 1743., & in Barchinonen. operis pii, seu Missæ quotidianæ 22. Julii 1758.

(2) Sac. Cong. Conc. in Atinen. applicationis Sacrificii 18. Aug. 1668., & in Ferrarien. 26. Martii 1718., & alibi.

Etiamsi Fundator Beneficio, aut Capellaniæ onus Missarum celebrandarum imposuerit, quin ullum de earum applicatione verbum fecerit; intelligendum tamen est, ac præsumendum, adjectum quoque ab eo fuisse onus, ut Missæ pro Fundatore applicentur. At si Fundator (1) certum sibi Missarum numerum applicari jusserit; reliquas vero celebrandas dumtaxat edixerit; tunc priores pro illo, non vero posteriores applicare Beneficiarius jubetur. Præterea si pro se Fundator (2) Beneficiatum, aut Capellanum orare in iis Missis jusserit, pro quibus celebrandis certos reditus constituit; vox illa *orare* ex Sacræ Congregationis Concilii declaratione Missæ applicationem significat. Quod si Fundator plures instituerit (3) Capellanias onere adjecto, ut Missæ pro se, vel pro aliis applicentur, aliud vero Beneficium, seu Capellaniam erexerit, & Beneficiarium pro se orare dumtaxat jusserit; tunc rectissime præsumitur, ab hujus posterioris Beneficii possessore non Missarum applicationem postulasse, sed tantum ut sui expresse in præscripta Missarum celebratione meminerit. Tandem Sacerdos (4), qui ex Fundatoris jussu sacrum facere quotidie per seipsum debet, fructumque medium pro Fundatore, aut pro ejus Familia applicare; potest quidem vel ob decentiam, vel ob reverentiam a celebranda Missa aliquando abstinere: at si celebret; neque sibi, neque aliis applicare Sacrificium potest; semper enim incruentum, quod offert, Sacrificium pro Fundatore, aut ejus Familia debet offerre.

XVI. Stipendium, quod ex communi Ecclesiæ disciplina Sacerdotibus traditur pro fructu medio Sacrificii sibi comparando, & quod loco panis, & vini, quæ antiquitus offerebantur, suffectum fuit; nulla plane Simoniæ macula inficitur, si in eo recipiendo, aut exigendo statutæ ab Ecclesia leges inviolate custodiantur. Non enim, ut optime docet S. Thomas (5), Sacerdos pecuniam, quasi

(1) Benedictus XIV. de Sacr. Missæ Sacrif. Lib. 3. c. 9. §. 3.

(2) Sac. Cong. Conc. in Ventimilien. 27. Aprilis 1700.

(3) Sacra Congregat. Conc. in Ferrariensi 11. Junii 1700.

(4) Cap. *Significatum*. de præbendis. Congr. Conc. in Collensi 18. Sept. 1683.

(5) S. Thomas 2. 2. qu. 100. art. 2. ad 2.

quasi consecrationis Eucharistiæ pretium, (quod sane esset Simoniacum) sed quasi suæ stipendium accipit sustentationis. Fatendum tamen est, sordidam quorumdam Sacerdotum avaritiam dehonestasse olim, quod licitum in se cæteroqui, & sanctum erat. Quare, ut omnis turpi lucro aditus intercluderetur, sapientissimæ a Summis Pontificibus, ac Romanis Congregationibus prodierunt leges, quas paucis hic recensebimus, ut ignorentur a nemine, & non ignoratæ summa cura, studioque serventur ab omnibus.

XVII. Primo itaque a Tridentina Synodo (1) cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nec non importunæ, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a Simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibentur. 2. Si quis pro medio Sacrificii fructu (2) applicando eleemosynam acceperit, licet minorem stipenpendio in Diœcesi constituto; sacrum adhuc conficere, & applicare pro illo debet, qui eleemosynam largitus est. 3. qui plura exigua stipendia a diversis Fidelibus congessit, tot Missas celebrare debet, quot pro acceptæ elemosynæ ratione celebrari possunt. 4. qui pro Missis (3) celebrandis eleemosynam consueto stipendio majorem obtinuit; si easdem Missas alteri celebrandas committat; integram, quam acccepit, tradere illi debet eleemosynam, sibique ex ea retinere nihil potest, quamquam Sacerdos (4) subrogatus rem totam plane noverit, ac se stipendio minore contentum esse affirmet. Qua quidem in re Benedicti XIV. obtemperantes mandatis, *Universis notum facimus, atque edicimus, quemcumque* (ejusdem Sapientissimi Pontificis (5) verbis utimur) *qui*

(1) Trid. sess. 22. decr. de obser., & vit. in celeb. Missæ.

(2) Decr. Sac. Cong. Conc. de celebr. Miss. jussu Urbani VIII. 21. Junii 1625., & decr. e usd. Sacr. Cong. confirmata ab Innoc. XII. Const. *Nuper*. 10. Calend. Jan. 1697.

(3) Alexander VIII. 24. Sept. 1665. in damnat. proposit. 9.

(4) Sac. Cong. Conc. in Romana eleemosynæ 23. Aug. 1664.

(5) Benedictus XIV. Const. *Quanta cura*. 30. Junii 1741.

eleemosynas, seu stipendia majoris pretii pro Missis celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines, vel Synodalia Statuta exigunt, colligens, Missas, retenta sibi parte earumdem eleemosynarum, seu stipendiorum acceptorum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro Missis celebrandis minora stipendia, seu eleemosynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem, seu Sæcularem, præter alias arbitrio Nostro irrogandas pœnas, excommunicationis pœnam; Clericum vero, sive quemcumque Sacerdotem pœnam suspensionis ipso facto incurrere; a quibus nullus per alium, quam per Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi potest. Excipiendi tamen sunt Beneficiati (1), & Capellani, qui ad titulum Beneficii, vel Capellaniæ sacros Ordines consecuti, ex eodem titulo ad Missas celebrandas obligantur, uti Alexander VII. declaravit. Hi enim non omnes Beneficii, aut Capellaniæ fructus pro Missarum celebratione, sed pro aliis etiam oneribus Beneficio, aut Capellaniæ adnexis percipiunt. Quare si aliis Missas celebrandas committunt, satis est, ut eleemosynam Missis Manualibus, & adventitiis debitam celebranti subministrent. 5. Duplex pro eadem Missa stipendium (2) accipere nemini licet, etiam sub eo titulo, quod uni fructus satisfactorius, alteri impetratorius, vel quod uni fructus medius, alteri specialissimus, qui celebranti est debitus, applicetur. 6. Nemo Missam (3) celebrare, ejusque fructum medium applicare pro incerto Benefactore potest, qui postmodum sit eleemosynam oblaturus.

XVIII. Perpetuæ dicuntur Missæ illæ, quæ vel quotidie, vel certis saltem diebus, aut ratione Beneficii, aut ex Fundatoris voluntate in perpetuum sunt celebrandæ; Manuales vero, seu adventitiæ nuncupantur illæ, pro quibus datur quidem a Fidelibus stipendium, sed ita, ut nullus fundus, nullumque onus in futurum

(1) Decr. Sac. Cong. Conc. de celebr. Miss. sub Urbano VIII. in respons. ad dubium 8.

(2) Sac. Cong. Conc. sub Alex. VII. 13. Dec. 1659., & damn. propos. 8. ab eodem Alexandro VII.

(3) Sac. Cong. Conc. approbante Clemente VIII. 15. Novemb. 1605.

rum tempus constituatur. Jam vero ne quid detrimenti in stipendio pro harum Missarum celebratione debito Sacerdotibus inferatur, hæ, quæ sequuntur, sancitæ sunt leges, ac proinde omnimodam earumdem observantiam districte præcipimus, ac mandamus.

XIX. Primo itaque Sacra Congregatio Concilii (1), Romanique Pontifices Episcoporum arbitrio commissum esse voluerunt, ut ipsi juxta Civitatis, aut Provinciæ consuetudinem, pensatis omnibus locorum, ac temporum circumstantiis, eleemosynæ quantitatem pro qualibet Missa Sacerdotibus erogandæ præfinirent. Quamquam autem hujusmodi eleemosynæ taxatio ab Episcopis fieri extra Synodum possit; ut tamen stabilior sit, ac Sacerdotibus facilius innotescat; in Synodo fieri plerumque consuevit, unde *Taxa Synodalis* communiter appellatur. Cum igitur Taxam hanc neque in Synodo, neque extra Synodum a Prædecessoribus Nostris constitutam fuisse deprehenderimus; Nos, ut Sacræ Congregationi Concilii, Summisque Pontificibus morem geramus, & importunas, atque immoderatas eleemosynarum pro Missis exactiones, quæ forte decursu temporis obrepere possent, arceamus; in hac Synodo prædictam Taxam, quæ ab omnibus Sacerdotibus cum Sæcularibus, tum Regularibus (2) servanda erit in posterum, præfinire decrevimus. Volumus itaque, ut juxta vetustam non modo hujus Civitatis, ac Diœcesis, verum etiam Romanæ Urbis, ac finitimorum locorum consuetudinem, eleemosyna pro qualibet Missa manuali, seu adventitia omnino sit unius Julii Romani, seu, quod idem est, decem Romanorum obolorum, omnibusque, ac singulis Presbyteris, sub pœnis (3) arbitrio Nostro infligendis, severe interdicimus, ne quis Missas hujusmodi pro minori audeat celebrare stipendio, cum id & in pauperum Sacerdotum vergeret detrimentum, & quamdam vilis mercaturæ, sordidæque avaritiæ speciem præseferret. Cum autem

pro

(1) Benedictus XIV. de Synodo Diœcesana lib.5. cap.9.

(2) Sac. Cong. Conc. 15. Jan. 1639.

(3) Sac. Cong. Conc. in Septempedana 16. Julii 1689., Bened. XIV. de Synodo lib.5. cap.9. §.2., & Instit.56. §.11.

pro Missis perpetuis multo majorem statuendam esse taxam tum ex Romanorum Pontificum decretis, tum ex unanimi fere Ecclesiasticorum Tribunalium praxi edoceamur; Decernimus, ut si Missa perpetua sit quotidiana, annui pro ejusdem eleemosyna reditus non minorem, quam sexaginta Romanorum scutorum, summam exæquent. Qua quidem in re (1) Sanctissimi Pontificis Benedicti XIII., qui huic Tusculanæ per plures annos præfuit Ecclesiæ, vestigia sectamur. Is enim Episcopis, qui Romano Concilio, vel per se, vel per Procuratorem interfuere, facultatem dedit, ut in suis Diœcesibus sexaginta Romana scuta pro singulis perpetuis Missis decernerent, uti Pontifex Innocentius XIII. Præfectis fere omnibus Regularium paucos ante annos præscripserat: imo eam etiam conditionem adjecit, ne majorem, aut minorem pecuniæ summam pro Missis perpetuis in posterum statui paterentur. At si certus dumtaxat aliquis celebrandarum Missarum numerus pro quolibet mense, aut hebdomada a Fundatore, seu Testatore in perpetuum præscribatur; Volumus, ut pro qualibet hujusmodi Missa duorum juliorum stipendium in Fundatione statuatur.

XX. Juxta taxam a Nobis modo tum pro perpetuis, tum pro manualibus Missis constitutam, stipendium in posterum pro utriusque generis Missis persolvetur, quandocumque Testator (2) aliquis onus quidem Missarum celebrandarum, sed nulla certa eleemosyna præscripta, hæredi suo committet. Cæterum omnibus Canonicis, Parochis, cæterisque tum Cathedralis, tum aliarum Ecclesiarum Sacerdotibus districte præcipimus, ut in suscipiendis perpetuis Missarum oneribus, & in Missarum eleemosynis, piisque legatis recipiendis omnino observent Decreta Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Missarum, auctoritate Urbani VIII. primum edita, & ab Innocentio XII. postmodum confirmata, atque ampliata, quorum ignorantiam ne quis possit obtendere, eorum exemplar in Synodi hujus Appendice num. 6. adjici-

(1) Benedictus XIV. Instit. 59. §. 21.

(2) Decreta Generalia Urbani VIII., Sac. Congreg. Conc. 15. Januar. 1639., & 25. Novemb. 1698.

adjicimus. Illud autem omnibus in memoriam potissimum revocamus, a nullo cujusvis Ecclesiæ, aut Ecclesiastici Beneficii Rectore, aut piorum locorum Administratore, aut Monasterii sacrarum Virginum Præside perpetua celebrandarum Missarum onera suscipi posse, nisi peculiaris a Nobis ad id concessa fuerit licentia: qui enim secus fecerit, interdicti pœnam statim incurret ab Urbano VIII. in prædictis Decretis de Missarum celebratione statutam. Meminerint etiam omnes (1), a nemine manuales eleemosynas pro Missis celebrandis recipi posse, nisi vel eæ omnes, pro quibus stipendium antea collatum fuit, celebratæ jam fuerint, vel intra modicum tempus (videlicet intra mensem, uti Sacra Congregatio Concilii (2) declaravit) possit omnibus satisfieri, vel aliud de Benefactoris voluntate constiterit: alioquin ipso facto interdictum ab Ecclesiæ ingressu ex laudata Innocentii XII. Constitutione transgressor incurrit.

XXI. Ne qua fraus, aut error in explendis Missarum obligationibus admittatur, districte mandamus, atque præcipimus, ut in quolibet Nostræ Diœcesis Ecclesiarum Sacrario (3) affixa pendeat tabella per Nos, seu per Vicarium Nostrum Generalem recognita, atque subscripta, in qua fideliter recenseantur non modo Missarum, aliorumque divinorum officiorum onera, verum etiam dies, Altare, Legatum, aut Beneficium, seu Capellania, quibus eadem onera Fundatores, seu Benefactores adnexuere. Similis elenchus in peculiari codice describetur, in quo tamen non modo Missarum numerus, cæteraque omnia supradicta contineantur, verum etiam singulis oneribus in opposita pagina respondeant compendiaria Testatoris dispositio, Notarii rogitus,

(1) Decr. Sac. Cong. Concil. de celeb. Miss. jussu Urbani VIII. 21. Jun. 1625., & declaratio in respons. ad dub. 11. & 12.

(2) Sac. Cong. Conc. 17. Julii 1655. lib. 19. decretorum pag. 497., & Benedictus XIV. Instit. 56. §. 14.

(3) Innoc. XII. Const. *Nuper*. 10. Cal. Januar. 1697. confirmans decreta Urbani VIII. de celebr. Miss. cum declarat. Sac. Cong. Conc. ann. 1625., 1626., & 1627., Litteræ Encyclicæ Sac. Congr. Concil. de mandato Alexand. VII. 13. Decemb. 1663., Synod. Sabinen. par. 2. cap. 1. n. 8., & Synod. Tusculana ann. 1703.

gitus, dies, mensis, & annus, in quo conditum Testamentum fuit, fundus in hunc finem destinatus, certique reditus, qui ex eo quotannis percipiuntur. Propterea Archipresbyter, & Vicarius Foraneus in quolibet Nostræ Diœcesis Oppido sedulam dabunt operam, ut codex hujusmodi exacte concinnetur, eumque ad Nos intra quatuor menses mittent, ut Nostra subscriptione roboratus in Nostro Archivio diligenter custodiatur. Liber quoque in Sacrario quolibet habeatur, in quo Sacerdotes, aut Capellani, qua die aut aliquam ex supradictis Missis celebraverint, aut divinum aliud peregerint Officium, eadem statim in suis quisque distinctis paginis suo se oneri satisfecisse testentur, suaque duntaxat, non vero aliena se subscribant manu. Si quis autem vel in hoc libro Missam a se celebratam describat, quam tamen non celebraverit; vel falsum, licet privatum, de Missarum celebratione testimonium ediderit, præter statutas ob falsi crimen in Jure pœnas, alias quoque a Nobis infligendas subibit. Alter etiam peculiaris habeatur in Sacrario liber, in quo tum eleemosynæ, quæ pro Missis manualibus a Christifidelibus afferuntur, exacte describantur, tum prædictarum Missarum celebratio, eadem, qua habita fuerit, die a Sacerdotibus, qui illas celebrarunt, proprio charactere adnotetur, & subscribatur. Nemo a Missarum celebratione, alteriusve pii operis implemento cessare audeat, præsertim si per decennium (1) constanter celebratæ fuerint Missæ, aut pium opus executioni demandatum; multoque magis, si hujusmodi Missarum, aut pii operis onus descriptum in tabella fuerit. Quamquam enim bona oneri ejusmodi ab initio addicta, hic, & nunc ignorentur; congruam tamen dotem eidem ab initio destinatam fuisse de jure non ambigitur. Si qua vero justa cessandi causa adesse videatur; rem totam Nobis deferri jubemus, ut, omnibus mature perpensis, quid faciendum, & ad quem recurrendum sit, statuere valeamus.

XXII. Cum ad Missarum celebrationem plures pro azymo pane,

(1) Sac. Cong. Conc. in Cæsenaten. oneris Missarum 14. Junii 1738.

pane, vino, cera, ſacraque ſupellectili requirantur expenſæ; Noſtræ autem Cathedralis, imo & aliarum totius Diœceſis Eccleſiarum reditus vel nulli, vel certe tenuiſſimi ſint, & huic ferendo oneri omnino impares; Propterea Nos Summorum Pontificum Decretis (1), plurimiſque Sacræ Congregationis Concilii declarationibus inhærentes, edicimus, ut nullum poſthac perpetuum Miſſarum celebrandarum onus a Noſtræ Cathedralis Capitulo, aut ab ullius Eccleſiæ, ſeu Loci Pii Rectore, aut Præſide acceptetur, niſi conditione adjecta, ut ex ipſis Beneficii, ſeu Capellaniæ, ſeu Legati reditibus certa quotannis pecunia Eccleſiæ, aut Loco Pio pro dictis ſubeundis expenſis perſolvatur. Ne quis autem hac in re admittatur exceſſus, volumus, ut ſi Miſſa perpetua ſit quotidiana, quatuor Romanorum ſcutorum ſumma; Si vero certus dumtaxat Miſſarum numerus menſe quolibet, aut qualibet hebdomada ſit celebrandus, unus pro qualibet Miſſa obolus pendatur quotannis. Quod autem attinet ad onera jam ſuſcepta, non quidem ex contractu, ſed vel ex Legato, vel ex Teſtamento (2); cum Teſtatores, qui perpetuas indixerunt Miſſas, integro Sacerdotis ſtipendio, omnibuſque expenſis pro Sacrificio peragendo neceſſariis conſulere debuerint; Si quid pro alterutro deſit, vel quia præſcriptum a Teſtatore non fuerit, vel quia temporis curſu conſtituti ad Miſſas celebrandas proventus decreverint; tunc, niſi vel ab hæredibus, vel aliunde deſumi ſubſidium poſſit, liber patebit aditus ad petendum ab Apoſtolica Sede, vel ab habente facultatem ad id delegatam, (cujuſmodi conceſſa Nobis eſt toto Viſitationis tempore), ut Miſſæ ad minorem numerum redigantur. At hìc ex mandato Sacræ Congregationis Concilii (3) monemus omnes, & ſingulos Presbyteros, atque Eccleſia-

K rum

(1) Innoc. XII. in confirm. decretor. Sac. Cong. Conc. de celebr. Miſſar., Sac. Congr. Conc. in reſponſ. ad dubium 7. in Maceraten., ſeu Montis Milonis 14. Aprilis 1685., in ead. cauſ. 14. Maii 1729., & in Derthonen. 6. Julii 1726., & ſæpe alibi; Benedictus XIV. Inſtit. 56., & Synod. Sabinen. par. 2. cap. 1. n. 13.

(2) Benedictus XIV. Inſtit. 56. n. 13.

(3) Sac. Cong. Conc. 23. Novemb. 1697. ex præfata Bulla Innocentii XII.

rum Rectores, ne Missarum celebrationem malitiose omittant sub spe, atque animo obtinendi vel ab Apostolica Sede condonationem, aut reductionem, vel a Reverenda Fabrica S. Petri compositionem. Sciant enim, non ad fovendam malitiam, sed ex rationabili dumtaxat causa, seu ex æqua commiseratione præfatas condonationes, aut reductiones ab Apostolica Sede; a Reverenda vero Fabrica compositiones ex rationabili pariter causa, & cum clausula, *dummodo malitiose non omiserint, animo habendi compositionem; alias gratia nullo modo suffragetur*; concedi consuevisse, & solere.

XXIII. Si quæ bona mobilia (1) cum perpetuo Missarum onere Ecclesiis, aut Piis Locis legato relinquantur, veneant statim, eorumque pretium, sicuti & quæcumque alia pecunia in eumdem legata finem, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, a die realis acquisitionis statim (idest intra triduum) penes Ædem Sacram, quam Episcopalem Pietatis Montem nuncupant, deponatur, ut mox per eam vel annui census, vel bona emantur stabilia, expresso in publicis tabulis adnexo onere, ne cui fraus fiat, aut detrimentum.

XXIV. Cum ex una parte sancta sancte tractanda sint; ex alia vero nihil tam sanctum haberi possit in Terris, quo non aliquando perversa hominum abutatur malitia; præsertim si aut turpis egestatis, aut sordidæ avaritiæ stimulis urgeantur; Proinde sapienti consilio Ecclesiasticis Legibus cautum est, ut nulli ignoto viro, qui Sacerdotali charactere se insignitum jactitet, sacrum facere permittatur, nisi ex commendatitiis Ordinarii sui Litteris innotescat, eum & in Presbyteratus Ordine vere esse constitutum, & nullo irregularitatis, aut censurarum vinculo impediri, quo minus sacris operari possit. Omnium prima Chalcedonensis Synodus, uti a Jure Canonico (2) edocemur, statuit, ut *extraneo Clerico*,

(1) Sac. Cong. Concil. in decretis generalibus de celeb. Miss. de mandato Urbani VIII. §. *Praeterea*, & Innocen. XII. in Bulla confirmatoria dictor. decretor.

(2) Can. 7. dist. 71.

rico, & ignoto extra Civitatem suam sine commendatitiis Litter is proprii Episcopi nusquam penitus liceat ministrare. Tridentina etiam Synodus (1) Episcopis omnibus præcepit, *ut singuli in suis Diœcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missam celebrare liceat*; Et alibi (2) decrevit, *ut nullus Clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad divina celebranda, & Sacramenta administranda admittatur*. Sacra Congregatio (3) Concilii die 17. Novembris 1594. diserte declaravit, *Episcopum Loci Ordinarium prohibere posse, ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes Saeculares exteros divina officia celebrare permittant, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, ipsi Sacerdotes admissi fuerint*. Idem (4) sensit sæpe alias. Suprema Sacræ Inquisitionis Congregatio Litteris Encyclicis datis die 20. Februarii 1649., nulli Regulari Sacerdoti permittendum esse statuit, ut Missæ Sacrificium celebret, nisi documenta proferat, quibus ipsius Præses Sacerdotium ab eodem susceptum, nullaque eum suspensione, aut irregularitate irretitum esse testetur; & aliis litteris datis die 26. Januarii 1692. Episcopos, Vicarios Generales, & Vicarios Foraneos monet, ne celebrandi facultatem Presbyteris sive Sæcularibus, sive Regularibus impertiantur, *nisi litteras Episcopi, ac Præfecti Regularis prius ostendant, quibus Sacerdotes ita probentur, ut nulla falsitatis umbra, vel suspicio relinquatur*. Nos itaque Chalcedonensem, ac Tridentinam Synodum, & supremarum Urbis Congregationum edicta, ac responsa secuti, universis Parochis, aliisque Ecclesiarum Custodibus, atque etiam Religiosorum Ordinum Præsidibus præcipimus (5), ut Sacerdotes vagos, & ignotos, advenas, aut peregrinos Sacrificium Deo offerre non sinant, nisi recentes testimoniales sui Præsulis litteras a Vicario Nostro Generali in Urbe Tusculana, aut a Vicariis Foraneis in Oppidis recognitas,

K 2

(1) Trid. sess.23. de Sacrif. Miss. decr. de observ., & vit. in celebrat. Missæ.

(2) Trid. sess.23. c.16. de reform.

(3) Ex lib.8. decretorum pag.78.

(4) Sac.Cong. Concil. in Bonon. 2.Julii 1620., & in Neapolit. 17. Augusti 1630.

(5) Concil. Mediol. I. part.2. tit. *Quæ pertinent ad celebrat. Missæ*, Synod. Sabinen. ann.1736. par.2. c.1. n.7.

gnitas, & comprobatas, atque subscriptas exhibeant, ne forte (quod Deus avertat) Sacerdos aliquis Sacro Presbyteratus Ordine non insignitus, vel irregularitatis, aut suspensionis vinculo devinctus, ad Missæ Sacrificium celebrandum accedat.

CAPUT IX.

DE ORATIONE.

Præcipuus etiam Religionis actus, præ aliis reliquis post divinum Missæ Sacrificium Fidelibus utilissimus, maximeque necessarius, est Oratio, qua homo, ut ait S. Thomas (1), Deo reverentiam exhibet, cum ei se in oratione subiiciat, & orando, se eo, tamquam suorum auctore bonorum, indigere profiteatur. Quamobrem oratio a Regio Psalte thymiamati comparatur (2): *dirigatur oratio mea, sicut incensum, in conspectu tuo*; & a Clemente Alexandrino (3) *optimum* esse dicitur, ac *sanctissimum Sacrificium*. Triplicem autem orationis speciem, seu verius partem innuere nobis videtur Apostolus, cum ad Timotheum (4) scribens ait: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones*; & cum Philippenses (5) ad Deum, omni deposita sollicitudine, orandum hortatur, inquiens: *Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum*. Et sane, tunc postulatio, aut petitio a nobis fit, cum honestum aliquid, nobisque profuturum precibus a Deo postulamus. Obsecramus autem, cum ad id, quod petimus, a Deo impetrandum, Deum ipsum pio quodam modo obtestamur, & adjuramus, uti, cum per Unigeniti Filii sui merita, Passionem, & Mortem a Deo petimus, ut vel bonum aliquod largiatur, vel malum aliquod placatus avertat. Tandem gratiarum actiones a nobis fiunt, cum Deo pro collatis beneficiis gratias

(1) S.Th. 2. 2. qu.82. art.1.
(2) Psalm.114.
(3) Clemens Alexandr. lib.7. Stromat.
(4) 1. Ad Timoth. c.2.
(5) Ad Philipp. c.4.

tias agimus, gratumque animum pollicemur: quo quidem fit, teste S. Thoma, *ut accipere potiora mereamur*. Verum, ut unusquisque facile intelligit, ex tribus hisce quodammodo partibus vera illa, ac perfecta consurgit, quæ in Scripturis tantopere commendatur, oratio: neque enim orare efficacius possumus, quam cum, ut ipsa nos docet Scriptura, pro acceptis a Deo beneficiis gratias agentes, nova ab eodem per Jesu Christi merita, vel per Deiparæ Virginis, aut Sanctorum intercessionem suppliciter postulamus.

ARTICULUS I.

De orandi necessitate, & utilitate.

Tanta est orationis necessitas, ut sine frequenti ejus usu Fideles adulti neque divinam servare legem, neque salutem assequi possint æternam. Quamobrem optime inquit S. Thomas (1): *Post Baptismum autem necessaria est homini jugis oratio, ut cælum introeat*. Et primum quidem necessaria oratio est necessitate, ut ajunt, *medii*, cum non, nisi orando, divinum promereamur auxilium, quo salutem nostram operemur, & justificationem, quam tenere cœpimus, non deseramus. *Nullum credimus* (2), ut ait S. Augustinus, seu, ut alii volunt, Gennadius, *ad salutem nisi Deo invitante venire; nullum invitatum salutem suam, nisi Deo auxiliante, operari; nullum, nisi orantem, auxilium promereri*. Quamquam enim certum sit, teste S. Augustino (3), *Deum nobis dare aliqua etiam non orantibus, at initium Fidei*; Certum tamen quoque est, *alia, non nisi orantibus, præparasse, sicut usque in finem perseverantiam*. *Certum* (4) *praeterea est, nos mandata servare, si volumus: Sed quia præparatur voluntas a Domino, ab illo petendum est, ut tantum velimus, quantum sufficit, ut volendo faciamus*. *Deus* (5) *quippe impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & pe-*

(1) S.Th. 3.par. qu.39. art.5.

(2) Gennad. lib. de Eccles. Dogm. inter opera S. Augustini.

(3) S. Augustinus lib. de Perseverantia cap.5.

(4) S. August. de Gratia, & lib. arbit. cap.16.

(5) Trid. sess.6. cap.11., & S.Aug. lib. de natura, & gratia c.44. n.50.

& petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis. Qui (1) enim sumus nos, aut quæ fortitudo nostra, ut tam multis tentationibus resistere valeamus? At hoc erat certe, quod quærebat Deus, ut videntes defectum nostrum, & quod non aliud est nobis auxilium, ad ejus misericordiam tota humilitate curramus. Sane (2) non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri: sed ideo jubet aliqua, quae non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus. Si ergo in his sive tentationum, sive difficultatum ad bene operandum circumstantiis constituti, confugiamus ad Deum, & opportunum ab eo auxilium postulemus; præsto nobis ipse aderit, ejusque roborati præsidio, quod cœpimus, opus bonum perficiemus, & faciemus cum ipsa tentatione proventum. *Plorans nequaquam plorabis*, ut ait Isaias, (3) *miserans miserebitur tui: ad vocem clamoris tui statim, ut audierit, respondebit tibi*. Cum itaque æternam Adultis vitam non, nisi ut coronam justitiæ, largiri velit Deus; & cum, qui in agone certat, non coronetur, nisi legitime certaverit; Inde fit, ut, quemadmodum legitime certare non possumus sine Dei adjutorio, quod non, nisi orando, promeremur, ita etiam non, nisi orando, & superarare hostes possumus, quibuscum certamus, & immarcescibilem, quæ vincenti dabitur, gloriæ coronam adipisci. Necessaria præterea est Oratio divini necessitate *præcepti*, cum in utroque Testamento disertis verbis præcipiatur hominibus, ut Deum orent. Sic in veteri Testamento dicitur (4): *Non impediaris orare semper*; & alibi (5): *Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat*. In novo autem Testamento frequentissime orandi præceptum occurrit a Christo Domino Apostolis, ac Discipulis suis summa cura, diligentiaque insinuatum (6). *Oportet semper orare, & non deficere. Vigilate (7) itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante Filium hominis. Vigilate (8), & orate, ut non intretis in tentationem.*

II. Ve-

(1) S. Bernardus serm. 5. de Quadrages.
(2) S. Augustinus.
(3) Isaiæ c. 30. v. 19.
(4) Ecclef. c. 18.
(5) Tobiæ c. 4.
(6) Lucæ c. 18.
(7) Lucæ c. 21.
(8) Joan. c. 4.

II. Verum, quamquam nulla nos ad orandum neque medii, neque præcepti urgeret necessitas; summa tamen, quæ in nos ab Oratione dimanat, utilitas, si probe intelligeretur, incredibili orandi studio Fidelium animos incenderet, atque inflammaret. Omnia enim, teste Theodoreto, una potest oratio, cum tantam veluti vim divinæ inferat Benignitati, ut hæc nihil eorum, quæ postulantur, oranti denegare posse videatur. Et merito: nam primum divinam maxime decet Bonitatem, ac Liberalitatem, ad largienda postulantibus dona ob id ipsum, quia petuntur, adduci. Hinc Davidicum illud effatum (1): *Domine non confundar, quoniam invocavi te*. Deinde refertissimæ sunt utriusque Testamenti Paginæ divinis promissionibus, quibus Deus ea omnia, quæ recte postulantur, se esse concessurum orantibus, omnino pollicetur. *Clama (2) ad me, & exaudiam te. Invoca (3) me, & eruam te. Petite (4), & dabitur vobis, quærite, & invenietis, pulsate, & aperietur vobis. De omni re (5), quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo. Si quid (6) petieritis me in nomine meo, hoc faciam. Quodcumque (7) volueritis, petetis, & fiet vobis. Amen (8), amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*; & sic alibi sæpissime. In una ergo oratione benefico divinæ Providentiæ consilio facultas nobis data est, & bona omnia obtinendi, quibus indigemus, & omnia avertendi mala, quæ reformidamus. Quare si aut caro nostra concupiscit adversus spiritum, aut adversarius noster Diabolus tamquam leo rugiens nos quærit, ut devoret, aut mundi hujus illecebræ nobis blandiuntur, ut fallant; clamemus ad Dominum, & ipse de inimicis nostris eripiet nos, juxta illud Psalmi 17. *Laudans (9) invocabo Dominum, & ab inimicis meis salvus ero*. Si peccatorum nostrorum pondere premimur, tenacibusque vitiorum vinculis irretiti, cum Deo in gratiam redire, & amissam Filiorum Dei libertatem malumus recuperare; preces nostras ex imo corde dirigamus ad Dominum, & ipse evellet de laqueo pedes

(1) Psalm.30. (2) Job c.35. (3) Psal.49. (4) Matth. c.7. (5) Matth.c.18. (6) Joan. c.14. (7) Joan. c.15. (8) Joan. c.16. (9) Psalm.17. v.4.

pedes nostros, & peccata nostra dealbabuntur, ut nix, juxta illud (1): *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Venite* (2), *& arguite me, dicit Dominus: si fuerint peccata vestra ut coccinum; quasi nix, dealbabuntur*. Si ignorantiæ tenebris obcæcati ignoremus, quid agere debeamus, sapientiam postulemus a Deo, & ipse nobis illam dabit affluenter, juxta illud Jacobi (3): *Si quis indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, nec improperat*. Quidquid tandem illud sit, quo indigemus (pauperrimi autem sumus, & rerum omnium egeni) ab Omnipotente petamus, *qui dives* (4) *est in omnes, qui invocant illum*; & ipse abundantia pietatis suæ merita supplicantium excedet, & vota.

ARTICULUS II.

De conditionibus ad Orationis efficaciam requisitis.

I. Quamquam, qui nec fallere, nec falli potest, Deus, fidem suam orantibus obligarit, pollicitus se eorum vota, precesque exauditurum; Plurimos tamen esse non ignoramus, qui preces non infrequenter ad Deum fundunt, quin tamen exaudiantur. At hos Jacobus alloquitur, cum inquit (5): *petitis, & non accipitis, eo quod male petatis*. Non enim preces quaslibet, sed eas tantum, quæ rite, recteque fiunt, se exauditurum promisit bonorum omnium largitor Deus. *Quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus*, uti dicitur (6) 1. Joan. cap. 5., *audit nos*. Ut autem secundum voluntatem ejus petamus, quatuor omnino servandæ sunt conditiones. Prima est, teste S. Thoma (7), ut res, quæ petitur, bona sit, & honesta, & utilis ad salutem, nec impeditura majus animæ bonum. Altera est, ut submisse; Tertia, ut cum fide, & fiducia; Quarta demum, ut perseveranter petatur.

II. Quod ad primam conditionem attinet; ut pateant aures divinæ

(1) Matth. c.11. v.28. (2) Isaiæ c.1. v.18. (3) Jacobi c.1. v.15. (4) Ad Rom. c.10. (5) Jacobi c.4. v.3. (6) 1. Joan. c.5. (7) S.Th. 2.2. qu.83. art.7.

divinæ Misericordiæ precibus supplicantium, & ut Deus petentibus desiderata concedat; oportet eos, quæ illi sunt placita, postulare, uti Catholica nos docet Ecclesia. Nihil ergo petendum est, quod aut æternæ obesse possit saluti, aut Christianæ virtutis incrementum impedire: non (1) *enim petitur, aut peti potest in nomine Salvatoris, quidquid contra rationem salutis postulatur*. Petantur itaque, quæcumque aut necessaria sunt, aut saltem utilia, ut salutem æternam assequamur, & nisi precibus reliquæ desint conditiones, felicem omnino successum erunt habituræ. Cum autem ignoremus, utrum peritura hæc Mundi bona, quæ cupimus, profutura animæ sint, an potius obfutura; petere illa quidem nobis licet, sed ea conditione semper adjecta, dummodo nullum ex iis animæ detrimentum patiamur.

III. *Submissa* præterea esse debet oratio nostra, ut ascendat, sicut incensum, & fumus aromatum, in conspectu Dei. Is enim *respicit* (2) *in orationem humilium; & cum superbis* (3) *resistat, suam humilibus dat gratiam*. Quamobrem, antequam ad divinæ Majestatis Thronum oraturi accedamus, nosmetipsos parumper scrutemur, & quinam in conspectu Dei simus, attente dispiciamus. Anima quidem nos constamus, & corpore. At quid in utroque inveniemus, unde gloriari, & superbire valeamus? Si corpus inspicimus; pulvis, & terra sumus, & in pulverem, ac terram revertemur. Quid autem superbit terra, & cinis? Si animam intuemur; in peccatis concepit nos mater nostra, & cum editi in lucem fuimus, eramus filii iræ, vasa contumeliæ, & servi peccati. Huic originis culpæ plura mox accesserunt, graviaque crimina a nobis admissa, quibus inquinati, facti sumus odibiles Deo, ac fortasse etiam hominibus, & nisi (4) *quia Dominus adjuvit nos, paulo minus habitasset in inferno anima nostra. Cum autem* (5) *sine gratia nullum prorsus sive cogitando, sive agendo faciant homines bonum*; Si quid boni

L

(1) S. August. tract. 102. in Joannem.
(2) Psalm. 101.
(3) Jacobi c. 4. v. 6.
(4) Psalm. 93. v. 17.
(5) S. Augustin. de corrept., & gratia cap. 2.

ni nos egiſſe comperiamus; id omne, non in nobis ipſis, ſed in Domino gloriantes, Deo acceptum referre potiſſimum debemus, & cum Apoſtolo exclamare (1): *Gratia Dei ſum id, quod ſum*. Cæterum infirmi ſumus, fragiles, rerum omnium egeni, ac lutea vaſa portantes, quæ *niſi Dominus* (2) *cuſtodierit, fruſtra vigilat, qui cuſtodit ea*. His bene perpenſis, humiliabimur ſane ſub potenti manu Dei, & Publicanum imitati (3), *ne oculos quidem levare audebimus ad cælum, ſed percutientes pectora noſtra clamabimus cum fletu: Deus, propitius eſto mihi peccatori*. Tunc enimvero, quemadmodum Publicanus deſcendit juſtificatus in domum ſuam, ita & nos votorum noſtrorum compotes ab oratione ſurgemus (4). *Oratio enim humiliantis ſe nubes penetrabit, & non diſcedet, donec Altiſſimus aſpiciat*.

IV. Chriſtianam hanc animi demiſſionem, ne ſuo preces careant ſucceſſu, fides, & fiducia comitentur, neceſſe eſt, uti nos docet Jacobus (5): *Poſtulet autem in fide nihil hæſitans*. Oratio enim, teſte S. Thoma (6), *vim habet merendi a charitate, efficaciam vero impetrandi a fide, & fiducia, cum meritum* (7) *juſtitiæ, gratiæ vero innitatur impetratio*. Antequam itaque Deum exoremus, fide divina credendum nobis eſt, Deum ex ſua Miſericordia, ac Liberalitate preces noſtras, ſi rite, recteque fiant, ſe exauditurum promiſiſſe; in ſuis autem ſervandis promiſſis eumdem potentiſſimum eſſe, ac fideliſſimum. Hinc illa in nobis excitatur fiducia, qua firmiſſime ſperamus, ac veluti pro certo habemus, id, quod petimus, a divina Liberalitate nos omnino eſſe impetraturos. *Quis enim falli* (8) *metuat, dum promittit Veritas? Nam niſi dare vellet, profecto non hortaretur, ut peteremus*. Quamobrem metum omnem, atque hæſitationem, ſi votorum noſtrorum compotes fieri volumus, a nobis amoveamus oportet. *Qui enim* (9) *hæſitat*, teſte Jacobo, *ſimilis eſt fluctui maris, qui a vento movetur, & cir-*

(1) 1. ad Cor. c. 15. (2) Pſalm. 126. (3) Lucæ c. 18. (4) Eccl. c. 35.
(5) Jacobi c. 6. v. 7. (6) S. Th. 2. 2. q. 83. art. 2. (7) S. Th. 2. 2. q. 83. art. 16. ad 2.
(8) S. Aug. de verb. Dom. ſerm. 5. (9) Jacobi c. 6. v. 7.

& circumfertur. Non ergo æstimet homo ille, quod accipiat aliquid a Domino. Adeamus igitur cum fiducia, uti nos hortatur Apostolus (1), *ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Non recte* (2) *petit, qui dubitabundus petit. Qui enim sperant* (3) *in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas ut aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Nullus* (4) *speravit in Domino, & confusus est, aut quis invocavit eum, & despexit illum?* Neque vero nos peccata nostra deterreant, aut fiduciam nostram infringant. Non enim in (5) justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem Domini, sed in miserationibus ejus multis. Præterea advocatum (6) habemus apud Patrem Jesum Christum justum, qui interpellat pro nobis, & cujus nomine a Deo beneficia postulamus. Quid autem negabit Pater dilecto huic Filio suo, in quo sibi bene complacuit? Nonne Christus, qui Veritas est, & cujus verba non præteribunt, fidem suam obligavit dicens: *Amen* (7), *amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis?* Quod si advocatum ipsum Christum Jesum propter iniquitates nostras nobis iratum metuimus, Deiparæ Virginis imploremus opem. *Exaudiet* (8) *utique Matrem Filius.* Sanctos (9) etiam una cum Christo regnantes, a quibus orationes pro hominibus Deo offerri Catholica nos docet Religio, suppliciter invocemus, & ut beneficia a Deo per Filium ejus Jesum Christum impetremus, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugiamus. *Clamet* (10) *Peccator, & ad Deum sua perveniet oratio. Etiam* (11) *Peccatores impetrant, quod petunt, si perseveranter petunt.*

V. Quarta tandem requisita ad orationis efficacitatem conditio est *precum perseverantia*, quam proinde Fidelibus tantopere in-

 culcat

(1) Ad Hebr. c. 4. v. 16.
(2) S. Basil. Constit. Mon. 30. cap. 2.
(3) Isaiæ c. 40. v. 31.
(4) Eccl. c. 2. v. 11. & 12.
(5) Danielis c. 9. v. 18.
(6) 1. Joa. cap. 2.
(7) Joa. c. 16.
(8) S. Bernard. serm. de aquæ duct.
(9) Trid. sess. 25. de invocat. Sanctor.
(10) S. Greg. in Psalm. 6. pœnit.
(11) S. Basilius Const. Monast. cap. 1.

culcat Apostolus: *Sine intermissione (1) orate: Orationi instate (2) vigilantes in ea: Volo (3) viros orare in omni loco.* Vult (4) enim Deus vocari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci. Bona violentia, qua Deus non offenditur, sed placatur! Et sane sicuti militia est vita hominis super terram, perpetuamque adversum nos hostes nostri pugnam instaurant; ita nos quoque decertare semper oportet, ac perseverantissimis ad Deum precibus (Augustini verbis utimur) opem petere, ut superinduti virtutem ex alto, victores tandem abscedamus a pugna, & immarcescibili gloriæ corona redimiri mereamur in cœlis. Renuit quidem Deus nostra aliquando vota exaudire, præsertim cum caduca hujus mundi bona postulamus: *At tunc misericorditer (5) non audimur: quid enim infirmo sit utile, magis novit Medicus, quam ægrotus.* Interdum plus (6) vult ille nobis beneficia elargiri, quam nos optemus accipere: At non vult (7) cito dare, ut discamus magna magne desiderare: diu enim desiderata dulcius obtinentur, cito autem data vilescunt. Nonnumquam etiam ideo nostras differt preces, ut sedulos nos in orando efficiat; ut nostra cum eo sit conversatio frequentior; ut fides nostra fiat probatior auro, & uberioribus gratiæ, gloriæque bonis locupletemur.

VI. Cum tanta sit orationis necessitas, utilitas tanta, Clericos omnes hortamur, atque enixe rogamus in Domino, ut, quemadmodum viros segregatos a populo, ac in sortem Domini vocatos decet, jugi orationis studio sibi, ac populo divinam concilient benevolentiam, assiduisque precibus, Dei, atque hominum Mediatores effecti, modo ab illis flagella divinæ ultionis avertant, modo in illos cœlestium beneficiorum imbres e cœlo deducant. Parochis vero, aliisque curam animarum habentibus mandamus, ac præcipimus, ut sæpe Fideles curæ suæ concreditos hanc orandi necessitatem, atque utilitatem edoceant, & qua ratione orare debeant,

(1) Ad Thessal. c. 5.
(2) Ad Colossen. c. 4.
(3) 1. ad Timoth. c. 2.
(4) S. Greg. hom. 1. in Evang.
(5) S. Aug. tom. 3. cap. 212.
(6) S. Aug. in 2. ad Cor. c. 13.
(7) Idem serm. 6. alias 5. de verbis Domini.

debeant, ut oportet, erudiant. Instent præterea, ut juxta Christi monitum semper orent, & numquam deficiant; quod quidem dupliciter fiet. Primo si facillimum illud, atque utilissimum orationis genus amplectantur, quo Deum semper sibi præsentem, atque operum suorum inspectorem in omnibus suis negotiis habentes, breves identidem preces, quas jaculatorias vocant, ex imo corde ad ipsum fundant. Quo quidem orationis genere priscos Monachos se magno cum profectu, atque utilitate exercuisse narrant Cassianus (1), & Augustinus (2): *Utilius censentes, breves quidem, sed creberrimas orationes fieri, quam longas: illud quidem, ut frequentius Dominum deprecantes, jugiter eidem cohærere possint: hoc vero, ut insidiantis diaboli jacula succincta brevitate vitentur*. Deinde si statis horis quotidie certas Deo porrigant preces, quibus se, suaque omnia, ac præsertim quæ ad animarum suarum salutem pertinent, divinæ Bonitati, ac Beneficentiæ enixe commendent. Duo autem potissimum aptiora sunt orandi tempora; matutinum videlicet, ac vespertinum. Quid enim decentius, aut opportunius, quam ut homo primo mane, e lecto surgens, illius diei primitias Creatori suo orando offerat, ac vespere, antequam cubitum eat, pro acceptis ea die beneficiis gratias Deo referat, & ab ejus Beneficentia nova adhuc postulet, atque uberiora? Ipsæ volucres cœli, uti notat S. Ambrosius (3), *surgente, & occidente die, suos cantus instaurare consueverunt, ut decursi, vel adoriendi temporis laudes suo referant Creatori*. *Sapiens*, ut Ecclesiastici cap. 6. monemur, *cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur: aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur*. Angelorum panis, seu manna, quo populum suum pavit Deus in deserto, diluculo circa Israelitica tentoria delabebatur e cœlo, & nisi ante solis ortum colligeretur, continuo solaribus incalescens radiis tabescebat, *& quod ab igne (4) non poterat exterminari*, uti legimus Sapientiæ cap. 16.,

statim

(1) Cassianus lib. 2. de institut. Cœnobiorum cap. 10. (2) S. Aug. epist. 130.

(3) S. Ambros. Hexamer. 5. cap. 12.

(4) Sapientiæ c. 16.

statim ab exiguo solis radio calefactum tabescebat; ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam, Domine, & ad ortum lucis te adorare. Hinc adversus Christianos quosdam, qui somno nimium indulgent, sic invehitur S. Ambrosius (1): *Grave est, si te otiosum in stratis radius solis orientis inverecundo pudore conveniat, & lux clara feriat oculos somnolentos, adhuc sopore depressos*. Quid etiam Christiano homini honestius, atque utilius, quam, ut exacta jam die, antequam somno corpus reficiat, bonorum omnium largitori pro collatis donis gratias agat, & a nocturnis dæmonum fraudibus, ac periculis eximi se ab eodem petat, ac præservari? Agnos (2) anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum sibi ab Hebræis offerri in veteri Testamento præcepit Deus, unum mane, & alterum ad vesperam, suavissimi videlicet odoris oblationem, ut Sacræ testantur Litteræ. At nonne recta ratio postulat, ut Christiani longe majoribus a Deo beneficiis aucti, vespere saltem, & mane quotidie eidem offerant Sacrificium laudis, eorumque oratio, sicut incensum, in conspectu ejus in odorem suavitatis ascendat?

ARTICULUS III.

De oratione mentali, ac vocali.

I. ORatio alia est mentalis, vocalis altera: utraque Christianis maxime utilis, ac necessaria. Mentalis est, in qua internas animæ nostræ facultates exercemus, ac non verbis, & voce, sed animo, ac mente Deum suppliciter, ac familiariter alloquimur. In ea enim in memoriam primum nobis veritates divinitus revelatas revocamus: eas deinde nostro propositas intellectui diligenter perpendimus, ac scrutamur, ut penitius intellectæ animis nostris altius insideant, donec ex earum meditatione commota voluntas in suos erumpat actus, quibus & detestetur malum, & bonum prosequatur; utque propositi tenax fidem servet, quam præsti-

(1) S. Ambros. loc. cit. (2) Numerorum c.28.

præstitit, taciti Deum ex animo etiam, atque etiam rogamus, & obtestamur. Vocalis autem oratio fit, quando quis ore clamat ad Deum, & extrinsecus prolatis vocibus, modo divinam exposcit opem, modo pro acceptis beneficiis debitas rependit grates, modo Dei laudes recenset, atque ex imo corde amorem suum, aut reverentiam, aut alios pietatis affectus expromit. Pauca de utraque dicamus, ut ad utilissimum utriusque exercitium Fideles omnes, ac præsertim Clerici, quos præ aliis adhærere Deo firmius oportet, inflammentur.

II. Utinam omnes meditari cœlestia discerent, ac solerent! Profecto non tanta criminum alluvione Christianus Populus raperetur in præceps, *cum desolatione* (1) *desolata sit omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde*. Imo vero factus Populus Deo acceptabilis, & sectator bonorum operum, virtutum omnium laude floreret. *Beatus vir* (2), non minus propria edoctus experientia, quam divino lumine perfusus David exclamavit, *Beatus vir, qui in lege Domini meditatur: erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet, & omnia, quæcumque faciet, prosperabuntur.* Hinc optimo jure meditationem S. Laurentius Justinianus virtutum omnium nutricem nuncupavit. In ea quippe cum virtutis pretium, & vitiorum turpitudo detegatur; exinde fit, ut facile in nostris animis illius amor, & istorum odium excitetur, nobisque appareat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat. Ex divinarum etiam perfectionum meditatione, quibus Theologicæ virtutes innituntur, divinæ videlicet Sapientiæ, & Veracitatis, Potentiæ, ac Fidelitatis, Bonitatis, atque Amabilitatis, infinitæ Majestatis, ac Supremi rerum omnium dominii, roboratur Fides, Spes solidatur, augetur Charitas, ac Religio, quæ primatum inter virtutes morales obtinet, vividius, frequentiusque exercetur. Oratio ipsa, seu petitio, cui summa inest vis ea omnia, quibus indigemus, a Deo impetrandi, efficaciam suam magna ex parte

(1) Jeremiæ c.12. v.11. (2) Psalm.1.

te a meditatione mutuatur. *Ad summitatem enim scalæ*, quam vidit Jacob, videlicet ad Dei Thronum, *veluti duobus quibusdam pedibus ascendamus oportet*, ut ait S. Bernardus, *meditatione, & oratione. Meditatio siquidem docet, quid desit; oratio, ne desit, obtinet: illa viam ostendit, ista deducit; meditatione denique agnoscimus imminentia nobis pericula, oratione evadimus*. Sane hæc omnia expertus David, innumera se ex meditatione hausisse animi bona testatur. Meditationi quippe acceptum refert, quod e criminum suorum cœno emerserit, & ad veram eorumdem pœnitentiam fuerit adductus. *Cogitavi* (1) *vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua*. In meditatione roboratum se fuisse dicit, ut non periret, cum illum & vi, & dolo Tartarei hostes aggrederentur. *Nisi quod* (2) *lex tua meditatio mea est, tunc forte periissem in humilitate mea*. Divini tandem amoris ignem meditationis ope in corde suo exarsisse testatur: *Concaluit* (3) *cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis*.

III. Cum tot, tantaque bona ex divinæ legis meditatione in nos derivari possint, nonne æquum est, ut Clerici potissimum, atque animarum Pastores, per quos populi erudiendi sunt, pio huic exercitio se dedant, nullumque elabi diem patiantur, quo non per aliquod tempus rerum æternarum meditationi vacent? Ipsi Angelorum nomine in sacris litteris appellantur: Angelos igitur imitentur, qui divinam faciem non desinunt intueri. Matutinum autem tempus esse ad meditandum aptius, exemplo suo nos docet David: *In matutinis* (4) *meditabor in te, quia fuisti adjutor meus. Prævenerunt* (5) *oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua*. Ratio quoque id suadet: matutino enim tempore, postquam somno refectæ sunt vires, mens, quæ cessavit a curis, alacrior est ad legem Domini meditandam, & ad audiendam vocem sermonum ejus. Unde fit, ut sanctæ, ac salubres illæ cogitationes, quas meditanti ingerit Deus, animo altius insideant, & voluntas divini

(1) Psalm. 118. v. 59. (2) Psalm. 118. v. 92. (3) Psalm. 38. v. 4.
(4) Psalm. 62. v. 7. (5) Psalm. 118. v. 148.

ni ignis amore ſuccenſa Omnipotentem ardentius deprecetur, & ab eodem etiam facilius, celeriuſque exaudiatur, juxta Davidicum illud: *Quoniam (1) ad te orabo, Domine, mane; exaudies vocem meam*; & juxta illud Job: *Si diluculo (2) conſurrexeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus; ſtatim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum tuum*. Hortamur itaque in Domino Clericos omnes, ac potiſſimum Parochos, alioſque, quibus animarum cura commiſſa eſt, ut quotidie mane per dimidiam horam, aut ſaltem per quartam horæ partem rerum æternarum meditationi vacent; qua quidem in re, ut quodcumque errandi evitetur periculum, ab iis meditandi regulis, ac methodo, quas in ſuis operibus S. Franciſcus Saleſius, in peculiari quodam libro S. Petrus de Alcantara, & in aureo illo Exercitiorum ſpiritualium libello S. Ignatius de Lojola tradiderunt, non recedant.

IV. Tutiſſimis hiſce regulis, multoque magis quotidiana ipſa praxi eruditi plebem ſuam in Concionibus Parochi, & pœnitentes ſuos in Sacro Pœnitentiæ Tribunali Confeſſarii, ad ſalutare hoc piæ meditationis exercitium excitent, atque hortentur; iiſdemque explicent uberrimos fructus, quos inde erunt percepturi, & Indulgentias plurimas, ac peccatorum remiſſiones, quas Romani Pontifices conceſſere, ac Benedictus XIV. (3) peculiari ſua Conſtitutione (cujus exemplar in appendice num. 7. damus) confirmavit, & auxit, *pro iis omnibus, ac ſingulis, qui tam in Eccleſiis, quam alibi, & ubicumque locorum, publice, & privatim quoſcumque homines, orandi, ſeu meditandi rudes, quomodocumque orare, ac meditari docuerint, ſive qui pie orandi, & meditandi inſtitutioni hujuſmodi interfuerint*. Edoceant præterea, quam facile, quantoque cum veræ pietatis incremento hujuſmodi meditationi vacare poſſint, futileſque, ac vanas excuſationes, quæ proferri in medium ſolent, ne tam pio, ac religioſo exercitio detur opera, ſolvant, ac diluant. Quod quidem nullo negotio præſtabunt, ſi pios legant libros,

M

(1) Pſalm. 5. v. 3. (2) Job c. 8. (3) Benedictus XIV. in Conſt. *Quemadmodum nihil*. die 16. Decemb. 1746.

libros, in quibus de meditationis utilitate fuse, copioseque disseritur.

V. Cum autem externa, & vocalis oratio familiarissima Fidelibus sit, in hac iidem frequentius instruantur a Parochis. Edoceantur itaque, huic orationi, ut utilis sit, ac Deo placens, internam animi attentionem esse conjungendam, quæ tamen desideratur, cum quis in precibus recitandis ad domesticarum, aliarumve rerum cogitationem volens, ac lubens distrahitur. De his autem sic male orantibus conqueritur Dominus in Evangelio (1). *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me*, eorumque oratio non ejus, quod postulat, impetrationem, sed divinam potius ultionem promeretur. *Quomodo*, inquit S. Cyprianus (2), *te exaudiri postulas a Deo, cum te ipse non audias? Hoc est Majestatem Dei negligentia orationis offendere: hoc est vigilare oculis, & corde dormire.* Unusquisque igitur ante orationem (3) præparet animam suam, ne sit quasi homo, qui tentat Deum. Cum orare incipit, mentem, animumque ad Deum intendat. Cum orat, toto corde clamet ad Deum: *clamor autem cordis*, ut S. Augustini (4) utamur verbis, *est magna cogitationis intentio, & tunc porro toto corde clamatur, quando aliud non cogitatur*. Tandem si qua inter orandum mentis evagatio subrepat; statim ac id advertit, ex animo doleat, ac mente, & corde revertatur ad Dominum: *Si enim (5) vel hoc dolemus, jam oramus*, uti ab eodem S. Augustino sapienter edocemur.

VI. Cum autem vocales preces, quibus frequentius uti Populus consuevit, sint *Oratio Dominica*, & *Angelica Salutatio*, & hæ sint reliquarum omnium præstantissimæ (earum enim priorem Christus ipse nos docuit, alteram vero partim ex Archangeli Gabrielis, Sanctæque Elisabeth verbis, partim ex suis precibus Catholica efformavit Ecclesia); Proinde Parochi accurate, distincte,

(1) Matth. c.15.
(2) S.Cyprianus lib. de orat.Dominica.
(3) Ecclesiastici c.18.
(4) S. August. enarrat. in Psalm.118. serm. 29.
(5) S. Aug. lib.1. ad Simplicianum q.2.

ctæ, & per partes utramque persæpe Fidelibus explicent, prout ex SS. Ecclesiæ Patribus, ex Catechismo Romano, atque ex Venerab. Cardinalis Bellarmini Catechesi colligere abunde poterunt. Illud etiam diligenter curent, ut quotidie statis horis, mane, vespere, & meridie per certos nolæ pulsus Fideles ad illas recitandas preces, quibus Dominicæ Incarnationis Mysterium recolitur, & ad ea, quibus egent, a Deo per Deiparæ Virginis intercessionem postulanda beneficia excitentur. Ut autem ad id præstandum alliciantur, lucrandas iisdem proponant, & explicent Indulgentias a Benedicto XIII. (1) omnibus, & singulis, qui recensitas preces pie recitent, Apostolica auctoritate concessas; quarum summa hæc est. Quoties Fidelis aliquis, sive mane, sive meridie, sive vespere, ad consuetos nolæ pulsus preces illas *Angelus Domini &c.*, cum triplici Angelica salutatione flexis genibus pie, ac devote recitaverit (exceptis diebus Dominicis a primis Vesperis, totoque Paschali tempore: tunc enim eædem a stantibus recitantur; & Paschali quidem tempore loco dictarum precum illæ aliæ recitari possunt *Regina cœli*; quemadmodum Benedictus XIV. suis litteris in forma Brevis declaravit) toties centum dierum Indulgentiam lucratur; ac præterea semel in mense plenariam omnium peccatorum suorum remissionem, atque Indulgentiam, si peccata sua rite confessus, Eucharistica dape reficiatur, & pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effundat, consequi pro arbitrio potest. Curent item, ut quotidie sub primam noctis horam signum orandi pro defunctis Christifidelibus detur, in quorum suffragium quicumque, audito signo, Psalmum *De profundis*, vel semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam cum versiculo *Requiem æternam &c.* flexis genibus pie, religioseque recitaverit, is centum Indulgentiæ dies ex Apostolica Clementis XII. (2) largitate sibi comparat;

M 2 & si

(1) Benedictus XIII. 14. Sept. 1724. in Brevi, quod incip. *Injunctæ nobis*.

(2) Clemens XII. in suo Brevi *Cælestis Ecclesiæ*. 14. Aug. 1736.

& si per annum integrum id peregerit, semel in anno, quo die maluerit, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, ac remissionem assequetur, si eodem die, culpis suis Pœnitentiæ Sacramento expiatis, Eucharistico vescatur cibo, Deumque piis precibus obtestetur, ut Christianos Principes ad concordiam deducat, hæreses evellat, Sanctamque Ecclesiam in ampliorem dignitatis locum extollat. Præterea qualibet sexta feria totius anni hora vigesima prima (quemadmodum Benedictus XIV. (1) in virtute Sanctæ Obedientiæ Parochis, Rectoribus, aliisque quocumque nomine appellatis, Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, & Parochialium Superioribus mandavit) per certos nolæ ictus Passionis, & Agoniæ Domini Nostri Jesu Christi memoriam in Fidelium animis excitari jubeant, ut iidem quinquies Orationem Dominicam, & Angelicam Salutationem flexis genibus recitent, & pro Christianorum Principum concordia, aliisque superius expositis, nec non pro salutari perditorum hominum emendatione pias ad Deum fundant preces. Singulis autem Fidelibus, qui hæc peregerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis idem Benedictus XIV. in forma Ecclesiæ consueta misericorditer relaxavit. Tres istas Summorum Pontificum litteras in forma Brevis in Appendice num. 8. hujus Synodi damus. Volumus tandem, ut in Cathedrali Nostro Templo illæsa servetur laudabilis, quæ viget, consuetudo per certos nolæ pulsus quotidie hora vigesima tertia monendi Fideles, ut Apostolorum Symbolum recitent, Deumque precentur pro iis, qui in mortis articulo constituti luctantur cum dæmone, divinaque egent ope, ne in extrema cum Principibus tenebrarum pugna succumbant.

VII. Oratio vocalis, de qua locuti hactenus sumus, alia est privata, alia publica. Privata illa est, quam quis privatim, suoque nomine pro se, aut pro aliis sive domi, sive in Templo, sive quocumque alio in loco fundit ad Deum. Publica est, quæ Deo

(1) Benedictus XIV. in suo Brevi *Ad Passionis*. 3. Dec. 1740.

Deo publica auctoritate, totiusque Ecclesiæ nomine a Ministris ad id deputatis offertur, cujusmodi sunt preces, quæ a Sacerdotibus Deo porriguntur in Missarum celebratione, in horis Canonicis recitandis, in publicis habendis supplicationibus &c. De Missarum celebratione suo loco multa jam diximus. Pauca nunc ad Populi utilitatem, qui Missæ Sacrificio est intersuturus, subnectemus. Ut Populus de hoc sublimissimo Sacrificio digne sentiat, atque eidem singulari pietate, ac religione frequenter intersit; ejus excellentiam (1), vim, fructusque, atque etiam aliquam mysteriorum ejusdem partem Fidelibus Parochi persæpe declarent. Eos etiam hortentur plurimum, ut, si fieri possit, quotidie incruento huic Sacrificio assistant, maximam inde animorum, corporumque utilitatem percepturi. Parentes item, ac Dominos frequenter admoneant, eorum curæ, vigilantiæque commissum esse, ut liberi, famulique diebus Dominicis, ac Festis, Ecclesiæ præcepto (2) satisfaciant, quo Fideles omnes adulti utriusque sexus Missam jubentur audire. Sedulo etiam, serioque instent, ut, qui Sacrificio huic intersunt, vultu ad modestiam composito, silentio summo, nudato capite, flexisque genibus adstent, ad Evangelii dumtaxat lectionem assurrecturi. Illud præterea Parochis, aliisque Sacerdotibus districte inhibemus, ne (3) Laicos ullos, ac præsertim Mulieres, dum Missæ celebrantur, intra Altaris cancellos admittant, neve, si hi forte desint, ad Altare eos tam prope accedere patiantur, ut sacra Mysteria celebrantem interturbent. Contra vero neminem sub dio, aut etiam in Templi vestibulo (4) consistere sinant, nisi id aut magna Populi multitudo, aut nimia Templi requirat angustia; sed omnes in domum Dei intrare compellant, ut divina Mysteria non eminus spectent, sed coram

(1) Trid. sess. 22. c. 8. de Sacrif. Missæ.

(2) Can. *Omnes Fideles*, & Can. *Missas* dist. 1. de consecrat.

(3) Can. *Apostolica*. dist. 1. de consecr., Can. *Sacerd.* 30. dist. 2. de consecr., cap. 1. de vita, & honest. Cleric., & cap. *Inhibendum*. de cohabitatione Clericorum.

(4) Conc. Prov. Mediol. I. tit. *Quæ pertinent ad celebr. Missæ*.

coram adorent, ac proni venerentur. Reliquum nunc eſt, ut de Horarum Canonicarum recitatione, ac de publicis ſupplicationibus, aut Proceſſionibus aliqua dicamus.

ARTICULUS IV.

De Horis Canonicis, ſive privatim, ſive in Choro perſolvendis.

I. HOræ Canonicæ, quas (1) ab Apoſtolis præſcriptas, a Pelagio, ac Damaſo Summis Pontificibus ſuorum decretorum robore firmatas, a Gelaſio I., ac duobus Gregoriis I., & II. Sacrorum Rituum decore auctas, ac tandem a S. Pio V. ad formam, qua nunc in Breviario Romano utimur, redactas fuiſſe non ignoramus, a pluribus Conciliis, a Romanis Pontificibus, atque ab Eccleſiaſticis Scriptoribus *Divinum* nuncupantur *officium*, quia videlicet certa ſunt laudandi, precandique Deum ratio, quæ tamquam propria, ac debita ineunda ab iis eſt, qui ſe totos Deo conſecrarunt. Hinc in primæva Chriſti Eccleſia Clerici omnes, ſive minori, ſive majori fungerentur Clericatu, ſtatis horis una cum Chriſtiano Populo conveniebant, ut divina celebrarent Officia, & Clericatu prorſus indignus habebatur, qui hoc ſervitutis ſuæ penſum Deo perſolvere negligeret, præſertim cum ab ipſo Eccleſiæ exordio uſque ad duodecimum Chriſti ſæculum nemo Clericalem aggrederetur militiam, quin ſimul alicujus Eccleſiæ Canoni, ſeu Matriculæ adſcriberetur, ut eidem in divinis obeundis officiis deſerviret, & ejuſdem viciſſim ſumptibus aleretur, ex oblationibus videlicet, Decimis, Primitiis, aliiſque reditibus, quos Laici Eccleſiis offerebant, ut Clerum haberent apud Deum pro ſe in divinis Officiis deprecatorem. Verum cum poſt ſæculum undecimum induci in Eccleſiam conſuetudo cœpiſſet, ut aliqui

(1) S. Aug. ep. 119., Clemens Romanus lib. 8. Conſt. c. 40., S. Hieronym. lib. de officiis, Maurolicus in Martyrologio 27. Auguſti, S. Pius V. Conſt. 64. *Quod a nobis*. 7. Id. Julii 1508.

qui ad Clericatum promoverentur ex solo Patrimonii titulo, quin peculiari ullius Ecclesiæ servitio addicerentur; Minores Clerici propriam sustentationem e Patrimonio percipientes, paulatim in animum inducere cœperunt suum, se proinde neque ad publicam, neque ad privatam Horarum Canonicarum recitationem obligari. Hinc paulatim ex quadam Ecclesiæ conniventia, tacitaque permissione ad solos Clericos vel Ecclesiasticis beneficiis auctos, vel in Sacris Ordinibus constitutos talis obligatio contracta est: quod quidem post decimum tertium Christi sæculum Ecclesiasticis legibus confirmatum fuisse comperimus. Quotquot enim Conciliorum (1) decreta, ac Romanorum Pontificum Constitutiones post decimum tertium sæculum emanarunt, eadem solos Beneficiatos, & Clericos in Sacris Ordinibus constitutos ad solvendum sive publice, sive privatim Horarum Canonicarum pensum teneri, perspicuis verbis edixerunt.

II. Hac igitur Canonicas Horas quotidie recitandi lege tenentur omnes, & singuli, qui aut Sacris Ordinibus initiati, aut Ecclesiastico Beneficio sunt insigniti. Qui vero pensionem ex Ecclesiastico Beneficio ut Clericus percipit, ex Constitutione (2) S. Pii V. Officium parvum Deiparæ Virginis in totidem Horas distributum quotidie recitandi præcepto obligatur. Si quis itaque Sacrorum Ordinum honore decoratus, Canonicas Horas, aut earum aliquam sive totam, sive notabili ex parte recitare culpabiliter omiserit, gravi se obstringit crimine, cum Innocentius III. (3) *in virtute obedientiæ districte præcipiat, ut Sacris Ordinibus initiati Divinum Officium, nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent, & devote.* In eos vero, qui Beneficiis Ecclesiasticis aucti simili se culpa alligant, Concilium Lateranense V. (4), & S. Pius V. (5) statuerunt, ut, præter lethalis culpæ reatum, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis Offi-

(1) Concil. Basileen. sess.21. can. 5., Concil. Lateranen. IV. can.17., Concil. Lateranen. V. sess.9., & S. Pius V. Constit. *Ex proximo Lateranensi*, edita an.1571.

(2) S. Pius V. cit. Const.

(3) Cap. *Dolenter*. de celebrat. Missar.

(4) Concil. Lateran. V. sess.9.

(5) S. Pius V. cit. Constit.

Officii, & temporis non faciant suos, sed eos, tamquam injuste perceptos, in fabricas ipsorum Beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneantur, quoties post sex menses, quam Beneficia obtinuerint, Officium non recitaverint. En laudati Sanctissimi Pontificis verba, per quæ illud etiam decernit, quota videlicet fructuum restituendorum pars recitationis omissioni respondeat. *Ex proximo Lateranensi Concilio ea salubris sanctio emanavit, ut quicumque habens Beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtinuerit, divinum Officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, Beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis Officii, & temporis suos non faciat, sed eos, tamquam injuste perceptos, in fabricas ipsorum Beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi suspensione tenentur, cujusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda. Nos huic rei evidentius, atque expressius providere volentes, statuimus, ut, qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes Beneficii, seu Beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur; qui vero Matutinum tantum, dimidiam; qui cæteras Horas omnes, aliam dimidiam; qui harum singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat, tametsi aliquis Choro addictus non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas, sola præsentia juxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel alias sibi lucrifecisse prætendat, etiam præter fructuum, & distributionum amissionem. Item ille, qui primis sex mensibus Officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse; declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacumque alia Beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter convenire. At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas ut Clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium parvum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium.* Ex postremis hujusce Sanctissimi Pontificis verbis patet, eos quoque, quibus

bus ex Ecclesiastico beneficio pensio persolvitur, & lethale crimen admittere, & fructuum tamquam injuste perceptorum restitutioni pro rata omissionis Officii, & temporis esse obnoxios, si Officium parvum Beatæ Virginis, aut aliquam ejus partem recitare culpabiliter omiserint.

III. Has itaque Canonicas pœnas, aliasque, prout opus fuerit, arbitrio Nostro infligendas subibunt ii, qui muneris sui obliti, divinumque servitium aversati, fructus quidem ab Ecclesiasticis beneficiis sedulo percipiunt, debitum tamen Horarum Canonicarum pensum persolvere renuunt. Verum, quamquam incussus hic pœnarum metus ab hac admittenda culpa remorari vecordes possit; Nos tamen multo magis timeri ab iis cupimus pœnam, a Deo, qui falli nullo modo potest, adversus ipsos infligendam, iisque in memoriam revocamus celebre illud Hugonis monitum, qui paucis totam hujus officii rationem complexus est: *Accipe beneficium, redde servitium, & effugies supplicium*. Meminerint pariter, qui ad horas Canonicas recitandas tenentur, in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac sub interminatione divini Judicii vetitum ipsis esse, ne in praxim deducant scandalosas illas propositiones, quas Alexander VII. (1), & Innocentius XI. (2) merito proscripsere, videlicet *unico officio potest quis duplici præcepto satisfacere pro die præsenti, & crastino: Officii Paschalis recitatione satisfieri potest obligationi recitandi Officium Palmarum: qui Matutinum, & Laudes recitare nequit, etiamsi reliquas Horas recitare possit, ad nihil tenetur. Beneficiati, si studio litterarum vacent, obligationi suæ satisfacere possunt, si Officium per alium recitent: Beneficiati, si Officii recitationem omittant, non, nisi post Judicis sententiam declaratoriam criminis, ad fructuum perceptorum restitutionem tenentur: hujus restitutionis obligationi satisfieri per eleemosynas antea factas potest*. Tandem omnibus, tam qui in Ecclesiis, quam qui privatim domi horas Canonicas

N reci-

(1) Alexand. VII. 24. Septemb. 1665. in damnat. propos. 20. & 21., & 18. Martii 1666. in damnat. propos. 33., 34., & 35.

(2) Innocentius XI. 2. Martii 1679. in damnat. propos. 54.

recitant, districte præcipimus, ut in iis recitandis Romano dumtaxat Breviario, quod jussu S. Pii V. ex Concilii Tridentini auctoritate editum est, utantur, quin addere, aut detrahere quidquam ex eo licite possint.

IV. Quamquam humanæ mentis imbecillitati, quæ non facile quietem fert, sed pererrare huc illuc solet, plurimum indulgeatur; magnam tamen quisque curam adhibeat, ut in divinis Officiis obeundis rei, quam agit, intendat animum, & non modo solvere, quod debet, sed libenter etiam, attente, ac pie persolvere videatur, divinæ illius comminationis memor: *Maledictus (1) homo, qui facit opus Dei negligenter*. Mentem igitur alio dilabentem, ac discurrentem sæpe revocet, neque in alias abire cogitationes ipse ultro sinat, aut se ab aliis, nisi necessitas, aut Christiana charitas urgeat, interpellari patiatur. Horas itaque Canonicas recitaturus, in locum ab omni remotum strepitu, quoad fieri potest, recedat, *& ne, dum lingua (2) orat, mens sine fructu sit; oret spiritu*, ut ait Apostolus, *oret & mente; psallat spiritu, psallat & mente*. Verba quidem distincte, aperteque proferat, neque præcipiti lingua involvat, & glomeret, aut intercipiat, ac veluti devoret, antequam ex ore profundat: Verum id etiam, quod legit, det operam, ut intelligat, ac percipiat; & quod ore profert, intimo animi sui sensu prosequatur. Hac ratione triplicem illum finem, quem in præscribenda Horarum Canonicarum recitatione sibi proposuit Ecclesia, facile assequetur; primum videlicet, ut cœlestem illam Jerusalem, quæ divinis semper resultat laudibus, Militantis Ecclesiæ Cives æmulentur, juxta illud: *Sed illa (3) Sedes Cælitum semper resultat laudibus: illi canentes jungimus almæ Sionis æmuli*: Deinde ut tamquam Ecclesiæ Ministri ejusdem legatione fungamur apud Deum, eumque obsecrationibus, ac precibus Christiano Populo placatum, propitiumque reddamus: Tandem ut per quotidianam psalmodiam arctius Deo adhæreamus, ejusque perpetua, ut par est, familiaritate fruamur.

V. Qui

(1) Jerem. c.48. v.10. (2) 1. ad Cor. c.14. (3) Hymn. in Festo Dedic. Ecclesiæ.

V. Qui morbo aliquo ita ſunt affecti, ut ex Horarum Canonicarum recitatione, ne gravior fiat valetudo, prudenter timeatur (in quo Medici judicio ſtandum erit) iis officium omittere ſine culpa, adeoque etiam ſine fructuum perceptorum reſtitutione licebit. Quiſque tamen diligenter caveat, ne ad excuſandas excuſationes in peccatis quacumque leviſſima ex cauſa id faciat: qui enim corda ſcrutatur, & renes, neque decipi, neque irrideri poteſt Deus. At cui vere noxius is labor, atque hæc recitatio eſſet, non proinde alios divinum recitantes Officium audire, aut poſt recuperatam valetudinem omiſſum Officium recitare tenetur. Privatim quidem, ut diximus, Clericus vel morbo, vel alia gravi, juſtaque cauſa impeditus intermittere interdum Horarum Canonicarum recitationem ſine noxa poteſt. At publice in Eccleſia vel diem unum ſine divinorum Officiorum, aut alicujus eorum partis celebratione tranſigere nefas omnino eſt. Quare in Cathedrali Noſtro hoc Templo Horas omnes Canonicas conſueto ritu quotidie (1) in Choro recitari jubemus, neque earum ullam ſive Concionis, ſive ſolemnis ſuffragii, ſive publicarum ſupplicationum, ſive alterius cujuſque rei cauſa intermittere umquam liceat, niſi ſumma intercedat neceſſitas, quæ Nobis juſta videatur, & ſine qua opportunam ad id facultatem numquam erimus largituri. Cæterum ſi qua de cauſa in Cathedrali Templo divina celebrari nequeant Officia, uti quotannis uſuvenire videmus Feſto die S. Matthæi Apoſtoli, quo die Tuſculani Cives, finitimique Populi ad idem Cathedrale Templum confluunt Sacram ſuſcepturi Euchariſtiam, ac Plenariam Indulgentiam lucraturi; tunc volumus, ac mandamus, ut a Capitulo, & Clero in filiali Eccleſia Sanctæ Mariæ de Vivario conſueto ſolemni ritu divina omnia celebrentur Officia, debituſque Deo cultus exhibeatur.

VI. Quoad Divinorum Officiorum recitationem, aut can-

N 2 tum

(1) Can.ult. diſt.92., cap.1. de celebrat.Miſſar., Clement.1. eod. tit., & S. Thomas epiſt. 19.

tum in Choro, satis, superque consultum esse arbitramur per recentiores Nostræ Cathedralis Ecclesiæ Constitutiones, quas, cum anno 1761. pro Pastoralis Officii debito Diœcesim Nostram visitaremus, ab ejusdem Cathedralis Ecclesiæ Capitulo Nobis oblatas, ut eas prævio maturo examine approbaremus, Nos ea majori, qua tunc fungebamur, auctoritate ultro, libenterque approbavimus, & confirmavimus, & nunc iterum in hac Diœcesana Synodo approbamus, & confirmamus. Reliquum igitur est, ut ex ab omnibus, & singulis, ad quos pertinet, omnimodæ executioni demandentur; quod quidem sub pœnis in iisdem Constitutionibus contentis, aliisque arbitrio Nostro infligendis præcipimus, ac mandamus. Ne qua vero ab earum transgressoribus ignorantiæ obtendi posset excusatio, easdem Typis editas omnibus Canonicis, ac Beneficiatis, aliisque, ad quos pertinet, dono dedimus, ut ab iisdem frequenter perlegerentur, eorumque memoriæ, animisque altius insiderent. Unde illud commodi derivatum iri confidimus, ut divina Officia (quemadmodum jam fieri gratulamur) rite, graviter, sancteque celebrentur, magnaque & ii, qui intersunt, & ii, qui munus suum exequuntur, religione erga Deum commoveantur. Pauca nunc Canonicis, Beneficiatis, aliisque Chori servitio addictis in memoriam revocabimus, ut ab iis diligenter abstineant, nisi munus suum (quod absit) graviter negligere, læsæque justitiæ rei fieri velint.

VII. Primum itaque eos omnes, qui Chori servitio sunt addicti, non modo præscriptis temporibus in loco residentiæ suæ personaliter adesse, verum etiam & Choro interesse, & divina obire Officia, & debitum Ecclesiæ suæ præstare servitium oportet. Non enim otiosa (1) esse debet residentia, sed laboriosa, cum nihil Ecclesiæ prosit Clericorum personalis in Beneficii loco præsentia, nisi ii divinis adsint Officiis, propter quæ Beneficia sunt constituta. Quare sciant omnes, qui Choro sunt deputati, eos

(1) Cap. *Conquerente*, & cap. *Relatum*. de Clericis non residentibus.

eos (1), si absque legitima causa, quæ ad Sacrorum Canonum normam a Nobis erit approbanda, per notabile aliquod tempus Choro non intersint, Ecclesiæque suæ non inserviant, non modo distributiones quotidianas amittere, verum etiam suos non facere præbendæ, ac Beneficii fructus, gravique se apud Deum culpa alligare. Cum enim Præbendæ ad eum finem, atque sub eo onere Canonicis conferantur, ut earum fructibus enutriti, Ecclesiæ suæ psallendo, ac divina celebrando Officia deserviant; distributiones vero quotidianæ institutæ sint, & Canonicis, aliisque Choro deputatis dentur, ut iidem, si diligentes sint, diligentiores fiant, si negligentes, solertes fiant, ac diligentes in Choro frequentando, in Dei laudibus canendis, & in reliquis divinis obeundis Officiis; jam inde certo certius sequitur, ut, si Choro non intersint, divinaque Officia non celebrent, jam neque Præbendarum fructus faciant suos, neque distributiones lucrentur quotidianas: non enim eam conditionem implent, qua dumtaxat impleta, prædictos fructus, prædictasque distributiones facere possunt suos. Cum autem Canonicatus, aut alterius Beneficii titulo adnexum reperiatur onus personaliter Ecclesiæ inserviendi, psallendi in Choro, cæteraque divina Officia celebrandi; jam fit, ut cui Canonicatus, aut Beneficii titulus confertur, eidem adnexum quoque onus imponatur; quod quidem ipse ultro acceptat, ac subiturum se pollicetur, dum Canonicatus sui possessionem capiens juramentum emittit dicens: *In Canonicatu, seu Præbenda Canonicali, quam animo dimittendi non accepi, continuam residentiam faciam, & per me eidem deserviam*. At quis ignoret, gravis eum culpæ fieri reum, qui graviter muneri deest suo?

VIII. Canonici, Beneficiati, aliique omnes hujus Nostræ Cathedralis Ecclesiæ Choro addicti, non modo statis horis divinis

(1) Can. *Relatis*. dist. 91., Can. *Si quis Presbyter*. dist. 92., cap. *Dolentes*. de celebr. Missar., Clem. 1. eod. tit., Trident. sess. 6. c. 2., sess. 21. c. 3., sess. 22. c. 3., & sess. 23. c. 1., Sacra Congr. Concil. in una Isclana reductionis Missarum, & observ. Chori 5. Septemb. 1693.

nis interſint Officiis, verum etiam pſallant (1), & canant magno pietatis ſtudio, vocibus apte comparatis, haud feſtinanter, nulliſque præciſis vocabulis, itaut pars Chori haud canere incipiat, cum pars altera cantum nondum abſolvit, ut hac ratione Populus divinas laudes intelligat,& ad pietatem,ac religionem ex ipſarum cantu commoveatur. Si quis itaque Choro præſens aſſiſtat, non tamen aliis pſallentibus in cantu ſe adjungat, ſed vel altum ſibi ſilentium imperet, vel privatim, ſubmiſſaque voce Horas Canonicas, aut alias preces recitet; is procul dubio Præbendæ, ac diſtributionum fructus minime facit ſuos, eorumque reſtitutioni eſt obnoxius. Hunc proinde nos a Punctatoribus tamquam abſentem haberi volumus; & niſi monitus reſipuerit, aliis in eumdem Canonicis pœnis animadvertemus. Ne qui autem in pſallendo inconcinni edantur clamores; omnes Choro addicti Gregorianum (2) cantum probe ſciant, ac præſertim Hebdomadarii, quibus enixe commendamus, ut omnia juxta Rubricas attente prævideant, ac diſponant, antequam ſuo fungantur Officio. Clericos quoque ſerio monemus, ut Gregoriano cantui addiſcendo dent operam: de ejus enim peritia, cum vel ad Ordines, vel ad Beneficia promovendi erunt, peculiarem rationem ſumus habituri, opportunum ea ſuper re Magiſtri cantus teſtimonium requirentes.

IX. Quamquam ex antiqua Noſtræ hujus Cathedralis Eccleſiæ conſuetudine, & juxta recentiores (3) Capitulares Conſtitutiones, Dignitates, Canonici, ac Beneficiati certis quibuſdam per turnum hebdomadis a Choro vacare quotannis poſſint; Nemini tamen Adventus, & Quadrageſimæ temporibus, ac per totam ſolemni-

(1) Can. fin. diſt.92., Clem.1. de celebrat.Miſſar., Concil.Baſileen. ſeſſ.21.§.3., Trid. ſeſſ.24. c.12., S. Pius V. in Conſt. *Ex proximo*, Sac. Congr. Concil. in Egitanien. 23.Nov. 1602., & 12.Januar. 1619., in Vicent. 7.Junii 1626., in Tarviſen. 23. Februar. 1636., in Patavin. 17. Septemb. 1667., in Ulisbonen. Oriental. 5. Septembris 1722., Benedictus XIV. in Conſtit. *Cum ſemper oblatas*. 19.Aug. 1744.

(2) Sac. Congr. Conc. in Andrien. 15. Martii 1620., & in Atrien. 29.Febr.1664.

(3) Conſtit. Capitul. cap.2. §.10.

lemnitatis Corporis Christi Octavam, a Choro abesse, multoque minus residentiæ locum deserere licet, cum ejusmodi temporum sanctitas postulet, ut qui Chori servitio sunt addicti, numquam non intersint, divina Officia tunc diligentius, ac religiosius obituri. Quamobrem si quis eorum absque legitima causa, ac non obtenta a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali venia, prædictis temporibus locum residentiæ suæ, ad plures dies, aut frequenter, deserat, ac proinde Choro non intersit (1), pœnis arbitrio Nostro infligendis multabitur.

X. In Nostra Cathedrali Ecclesia usus quidem jam dudum invaluit, ut ejusdem Canonici, ac Beneficiati quoad Ecclesiæ, & Chori servitium sese invicem substituere aliquando possint. Verum hac in re cavere illud potissimum debent, ne ab ea regula aberrent, quam toties Sacra Congregatio Concilii servandam esse præscripsit. Ea autem hæc est (2): *Sacra Congregatio Concilii sæpius censuit, Episcopum permittere debere, ut Canonici in functionibus tum ipsius Ecclesiæ, tum Chori, ad quas tenentur, sese invicem substituant, dummodo substituens a Civitate, vel a Suburbiis non absit, & substitutus eodem tempore ejusdem Ecclesiæ servitio adstrictus non sit: præcavendum nihilominus esse, ne Canonici hujusmodi facultate abutentes, frequentius substituant: quod ejusdem Ordinarii erit arbitrium.*

XI. Cum relatum Nobis fuerit in Cathedrali Nostra Ecclesia non semel usuvenisse, ut deficiente Canonico, aut Beneficiato, qui juxta Capitulares Constitutiones Missam canere jubebatur, vix alius repertus fuerit, qui ejusmodi munus obiret; Ne simile quid summo cum Ecclesiastici Cœtus dedecore contingat in posterum; Præcipimus, & mandamus, ut, si Canonicus ille, aut Beneficiatus, a quo ad normam Capitularium Constitutionum Missa cantanda est, absque legitima causa huic suo desit muneri; præter consuetam Julii unius eleemosynam, multetur in aliis obolis

(1) Synod. Tusculana anni 1703. cap. 9.

(2) Sac. Congr. Concil. in Venetana 23. Junii 1594. & in respons. ad B. Gregorium Cardinalem Barbadigum Episcopum Bergomensem anno 1660.

obolis quinque, si Missa ab eo celebranda, sit solemnis, seu, ut ajunt, *parata*, in obolis vero duobus cum dimidio, si Missa non sit *parata*, seu non solemnis: quam quidem pecuniam statim post ejus Missæ celebrationem a Capituli Camerario illi Canonico, aut Beneficiato persolvi jubemus, qui absentis vices supplevit. Volumus autem, ut Præfectus Chori quotidie mane opportuno tempore inquirat, an adsit, qui Missam sit cantaturus; & si fortasse absit, alium substituat, qui absentis munere perfungatur: Si secus fecerit, trium juliorum Sacrario Ecclesiæ applicandorum multam toties subibit, quoties hujus violatæ legis erit reus.

XII. Ab ipso Ecclesiæ nascentis exordio nemo Clericali Militiæ nomen dabat suum, quin alicujus Ecclesiæ servitio adscriptus, ejusdem stipendio militaret. Verum cum post undecimum Christi sæculum consuetudo paulatim induci cœpisset, ut ad Clericatum aliqui ex solo patrimonii titulo promoverentur; paulatim etiam factum est, ut iidem nullius particularis Ecclesiæ addicerentur servitio. Hinc divinus imminui in Ecclesiis cultus cœpit, cum eæ ob Clericorum iisdem adscriptorum defectum congruo Ministrorum numero destituerentur. Ut huic malo Tridentina Synodus occurreret, vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inhærendo statuit, (1) *ut, cum nullus debeat ordinari, qui judicio Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis, nullus etiam in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum, inconsulto Episcopo, deseruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur.* Verum cum sapientissimum hoc Tridentini Concilii decretum pluribus in Diœcesibus negligeretur, Benedictus XIII. in Concilio Romano (2) illud confirmavit, uberiusque explicavit his verbis: *Clericali insuper Tonsura nullus initietur, nisi eodem tempore Ecclesiæ illi adscribatur, pro cujus servitio debet ordinari. Si qui vero sint, etiam minoribus, aut Sacris Ordi-*

(1) Trid. sess.23. cap.16. de reformat. (2) Concil. Roman. sub Benedicto XIII. an.1725. tit.6. cap.2.

Ordinibus insigniti, qui nulli certæ Ecclesiæ fuerint adscripti; Episcopi adscriptionem hujusmodi etiam a suis Prædecessoribus omissam suppleant, & pro arbitrio servitium toties, quoties opus fuerit, præstandum designent: quam adscriptionem quoad eos, qui jam promoti extra Diœcesim vel studiorum causa, vel alia ab Episcopis probata commorantur, ad tempus ipsismet Episcopis benevisum differri posse indulgemus. Ita autem adscripti, etsi Clerici sint etiam conjugati, aut beneficia, vel officia Ecclesiastica non obtineant, ab Ecclesiæ servitio, cui fuerint deputati, festis diebus singulis, præsertim solemnioribus, ne absint, propria ibi munia obituri: alias ad altiores promovendi non promoveantur, & jam promoti, Episcoporum arbitrio pro inobedientiæ gravitate multentur. Crescente vero contumacia, Episcopi, ultra pœnas a Concilio Tridentino indictas, post trinam Canonicam monitionem, contra inobedientes, & contumaces procedant ad omnium usque Clericalium privilegiorum privationem. Nos itaque sanctissimis utriusque Concilii decretis, ea, qua par est, animi alacritate obsequentes, statuimus primum, (1) ut si qui forte Nostræ Diœcesis Clerici sive in primæ Tonsuræ, sive in minorum, sive in Sacrorum Ordinum susceptione nulli certæ Ecclesiæ adscripti fuerint; in Civitate Tusculana Nostræ Cathedralis Ecclesiæ servitio sint, & censeantur adscripti; in aliis vero Diœcesis locis habeantur pro adscriptis servitio majoris Ecclesiæ loci illius, in quo domicilium habent suum. Destinamus præterea servitium, quod ab iis præstandum erit Ecclesiæ, cui fuerunt adscripti. Volumus itaque, ut omnes, & singuli Clerici, qui ad Presbyteratum promoti non fuerint, festis diebus singulis de præcepto, ac præsertim solemnioribus, veste talari, alboque superpelliceo induti solemni Missæ, ac Vesperis, quæ iis diebus in Choro celebrantur, intersint. Qui vero jam in Sacro Presbyteratus Ordine fuerint constituti, ac præsertim ii, qui in Ordinum susceptione, aut alias, Nostræ Cathedralis Ecclesiæ servitio fuerint adscripti, præcipimus, ut in eodem Cathedrali Templo Choro intersint iis diebus, iisque horis, quas alias in

O Nostro

(1) Synod. Auximana II. cap.4. sub Cardinali Lanfredino anno 1735.

Nostro Decreto præscripsimus, cum Diœcesim visitaremus. Hujus decreti exemplar in Synodi Appendice num. 9. subnectimus, & aliud ejusdem exemplar in Cathedralis Templi Sacrario affixum pendere jussimus, ne quis ignorantiæ obtentu excusare se possit. Eorum itaque nullus sine legitimo impedimento, cujus judicium Nobis reservamus, a Choro statutis hisce diebus abesse audeat sub pœna pecuniaria, aliisque pœnis juxta Sacros Canones, & arbitrio Nostro infligendis. Ut autem hæc diligentius serventur, præcipimus, ut Beneficiatus ille, cui demandata cura est adnotandi singulis Festis diebus illorum Clericorum nomina, qui Choro non intersunt, horum etiam Presbyterorum, de quibus loquimur, nomina adnotet, quoties eos præscriptis diebus a Choro abesse contigerit. Hujusmodi autem elenchum diligenter exaratum singulis mensibus Nobis, aut Vicario Nostro Generali exhibebit, aliquo tamen apud se ejusdem elenchi exemplari reservato.

XIII. Recta Ecclesiasticæ disciplinæ ratio postulat, ut in Sacris Functionibus obeundis suus cuique Clericorum cœtui tribuatur locus, nequa inter ipsos non sine Fidelium admiratione contentio, atque æmulatio oriatur. Cum itaque jam pluries Prædecessores Nostri controversiam inter Alumnos Seminarii Nostri Tusculani, & Clericos hujus Nostræ Civitatis hac super re ortam diremissent, decernentes præcedentiam in Ecclesia, in Choro, in Processionibus, aliisque sacris Functionibus tum de jure, tum de consuetudine Alumnis Seminarii Nostri Episcopalis convenire, iisque tribuendam esse; æquum profecto erat, ut omnes sapientissimis hisce Decretis acquiescerent, & obsequerentur. Verum cum primum ad Tusculanum Episcopatum evecti Nostram Diœcesim visitaremus, iidem Seminarii Nostri Alumni conquesti sunt apud Nos, destinatum sibi in Sacris Functionibus locum a Clericis nonnullis non modo impugnari, verum etiam per vim eripi, adeoque enixis precibus postularunt, ut suum illis Jus vindicaremus. Nos, qui prædictos Alumnos ob eximiam eorum indolem, morum probitatem, progressum in litteris, ac Sacrarum

rum Cæremoniarum peritiam plurimum in Domino diligimus, eorum precibus benigne annuimus, ac re tota mature iterum discussa, decretum edidimus, quo non modo nostrorum Prædecessorum decreta confirmavimus, verum etiam præcepimus, ut in posterum Seminarii Nostri Alumni Clericos omnes Sacris Ordinibus nondum insignitos præcedant, primumque semper locum teneant, tum quando in Choro assident, tum quando in publicis supplicationibus procedunt, tum quando ad Eucharistiam, aut Candelas, aut Cineres, aut ramos olivarum de manu Sacerdotis recipiendos accedunt, tum demum quando in aliarum Sacrarum Functionum exercitio versantur. Nostro autem Vicario Generali mandavimus, ut in contradictores quoslibet, Nostrique ejusmodi Decreti Transgressores severe animadverteret, eosque remediis Juris, pœnisque pro ejus, aut Nostro arbitrio infligendis ad debitam obedientiam compelleret. Nequis vero deinceps sopitam hanc controversiam excitare iterum audeat, prædictum Nostrum Decretum in hac Synodo iterum confirmantes, novum eidem robur adjicimus, atque ut vim legis Synodalis obtineat, decernimus, ac mandamus.

XIV. Dum Clerici divinis Officiis in Choro intersunt, toto Corporis habitu modestiam, pietatem, veramque erga Deum religionem præseferant; dum psallendum est, concordibus psallant vocibus; ad Magistri Cæremoniarum nutum omnes simul statis temporibus aut sedebunt, aut assurgent, aut stabunt, aut procedent, aut procumbent in genua, Sacrasque Cæremonias pie, ac religiose exequentur. Laici vero homines, cum divina peraguntur Officia, Chorum, aut Presbyterium non ingrediantur: Ingressos autem Chori Præfectus admoneat, ut illico abeant: renuentes ad Nos deferantur, ut debitis eos pœnis coerceamus.

ARTICULUS V.

De publicis supplicationibus, aut Processionibus.

I. SUpplicationes publicæ, seu, ut ajunt, Processiones nihil aliud sunt, quam communis quædam Ecclesiæ vox, quæ per Templa, ac per vias Deum adorat, eique vel debitas rependit grates pro beneficiis, quæ in nos quotidie ab immensa illius largitate proficiscuntur, vel pias porrigit preces, ut aut novis, quibus indigemus, muneribus nos cumulet, aut flagella iracundiæ suæ a nobis placatus avertat; quem in finem cœlestes omnes Spiritus, omnesque Sanctos cum Christo regnantes in cœlis apud Deum adhibet deprecatores. Ut hæ publicæ Sacrorum Ecclesiæ Ministrorum, Populique ad Deum supplicationes, quas ab ipso nascentis (1), vel certe florentis Ecclesiæ exordio institutas fuisse non ignoramus, qua decet, religione, ac disciplina celebrentur; ea, quæ sequuntur, statuimus, exacteque servari jubemus.

II. Antequam publicæ hujusmodi supplicationes fiant, Parochi sedulo Fidelibus explicabunt, quem ob finem eædem ab Ecclesia fuerint institutæ; quæ in iis mysteria in mentem nobis revocentur; quot, quantaque in nos commoda derivari ex iis possint; ac potissimum quo animi sensu, affectuque pietatis interesse Fideles oporteat, ne si minus religiose, minusve reverenter fiant, non ad optatam misericordiam flectatur Deus, sed ad justissimam provocetur iracundiam. Illos propterea rogabunt, ac hortabuntur, ut omnes quidem ad hunc religionis actum exercendum confluant; sed suo quilibet ordine, ac loco procedant, itaut neque Clero Populus, neque viris mulieres commisceantur: Omnes etiam ad modestiam compositi Christianam pietatem ipso externo corporis habitu, cultuque præseferant, & vel pias preces, aut divi-

(1) Tertullianus lib. 2. ad uxorem, S. Ambros. serm. 8., Concil. Laodicen. sub Silvestro circa ann. 320. cap. 17., Baron. in notis ad Martyrol. Rom. 25. Aprilis, & in Annal. ann. Christi 58.

divinas laudes, quas Clerus incedendo concinit, intimo animi ſenſu comitentur, vel alias ſubmiſſa voce preces recitent, quæ rerum, ac temporum circumſtantiis magis congruere videantur. Cum autem nihil tam Sanctum ſit, ac tam Religioſum, quo non aliquando mali Dæmonis artibus humana abutatur malitia; ut omnis, quoad fieri poteſt, aditus Rectori tenebrarum, qui perambulare ſolet in tenebris, arreptaque pietatis ſpecie incautas animas ſecurius decipit, obſtruatur; Sacras quaſcumque Proceſſiones noctu fieri omnino prohibemus; diurno vero tempore inſtitutas, ante horam vigeſimam quartam abſolvi præcipimus.

III. Cum Sancta Dei Eccleſia in ſacris Paginis *terribilis*, *ut caſtrorum acies ordinata*, deſcribatur; Jure, meritoque ſuis eadem legibus debitum ordinem, qui in Eccleſiaſtica qualibet Functione adhibeatur, præſcripſit. Hic autem eſt in publicis ſupplicationibus ſervandus ordo. Pridie ejus diei, quo futuræ ſupplicationes erunt, non modo a Cathedrali, ſeu majori Eccleſia, ſed a reliquis etiam Eccleſiis omnibus tam Regularium, quam Sæcularium ſignum ejus rei Populo detur conſueto æris campani pulſu: Per ſchedam (1) præterea omnes Laicorum Sodalitates, omneſque Cleri ordines tam Sæculares, quam Regulares (2) (iis duntaxat exceptis, qui vel ob arctiorem diſciplinam in ſuis continentur Clauſtris, vel Apoſtolica auctoritate ab his Proceſſionibus eximuntur, vel ultra ſemimilliare ab eo loco diſtant, in quo ſolemnis ſupplicatio inſtituenda eſt) certo ſtatuto tempore ad Cathedralem (3) Eccleſiam, aut ad eam, unde ſupplicandi initium faciendum erit, convenire jubeantur. Poſtridie vero, cum ii, qui publicæ ſupplicationi intereſſe debent, ſuis jam alibi induti veſtibus, in Eccleſiam convenerint; nullo modo per eam vagentur, ſed in conſtituto ſibi loco conſiſtentes, precibus cum ſilentio vacent, atque

(1) Sac. Congreg. Epiſcop. in Cajetana 5. Junii 1607., & in Ravellenſi 5. Martii 1646.

(2) Trid. ſeſſ. 25. c. 13. de Regularibus, Sacr. Congr. Concil. in Interamnen. 18. Auguſti *1669*.

(3) Sac. Cong. Rit. in Foſſanen. 21. Julii 1645. ad 1.

atque exeundi tempus opperiantur. Dato per Cæremoniarum Magiſtrum procedendi ſigno, procedent primum Laicorum Sodalitates, deinde Religioſæ Familiæ, tertio Clerus Sæcularis, & Sacri Miniſtri, qui Eccleſiaſticam claudent pompam: poſt hos gradientur Prælati, ſi qui forte adſint, & Protonotarii Apoſtolici: poſtremi incedent Magiſtratus, & Populus in duas diviſus turmas, virorum videlicet, & mulierum, ita ut tamen viri præeant, mulieres ſubſequantur. Qui ſacram conſtituunt pompam, illis quique veſtibus induantur, quibus in publicis Eccleſiaſticis Functionibus indui ſolent, videlicet ſuo Sodales ſacco, Religioſi eo, quo in Choro utuntur, indumento, Clerici demum talari veſte, mundo ſuperpelliceo, ac bireto, & ſi Beneficiati ſint, aut Canonici, aut Dignitates, ſuis ornati incedant inſignibus. Debitus quoque inter illos præcedentiæ ſervetur ordo, itaut tamen minus digni anteeant, digniores ſubſequantur. Inter Sodalitates illa habenda eſt dignior (1), quæ Epiſcopali auctoritate ante alias in eo loco, in quo publica habetur ſupplicatio, fuerit inſtituta; excepta tamen Sanctiſſimi Sacramenti Sodalitate (2), cui præcedentiæ honor in iis ſupplicationibus eſt debitus, in quibus Sacra defertur Euchariſtia, & cujus Priores, ut vocant, cereas accenſas faces deferentes, hinc inde ad umbellæ latus debent incedere. Religioſæ quoque Familiæ debitum inter ſe primatum ſervent ad normam Conſtitutionis (3) hac ſuper re editæ a Gregorio XIII. Pontifice Optimo Maximo. Clerus tandem Sæcularis hoc procedet Ordine. Cathedralis Eccleſiæ Crucem ſequentur primum Clerici in hac Tuſculana Urbe commorantes, mox Alumni Epiſcopalis Noſtri Seminarii, deinde Subdiaconi, Diaconi, ac Sacerdotes ſimplices, tandem Beneficiati, Canonici, ac Dignitates hujus Cathedralis, quibus enixe commendamus, ut quæ in eorum Conſti-

(1) Concil. Prov. Mediol. VI.

(2) Sac. Cong. Rit. in Vercellen. 18. Junii 1695., & in Cremen. 3. Aug. 1697.

(3) Gregorius XIII. Conſtit. 84. *Expoſcit*, & Clemens VIII. Conſtit. 13. *Inter cætera*.

Constitutionibus hac super re sancita sunt, diligentissime exequantur.

IV. Sodalitas quælibet, & quælibet Religiosa Familia propriam deferat Crucem cum Christi ex ea pendentis imagine, sed velum (1) e Cruce vel erectum, vel circumpositum pendeat, nisi fortasse earum alicui vel ex Apostolico Privilegio, vel ex legitima consuetudine nudam deferre liceat. Sodalitates quoque suum deferent labarum, seu vexillum, ac tum Sodales, tum Religiosi, tum omnes ex Clero Sæculari, Discipulos imitati, quos Christus (2) binos misit ante faciem suam prædicare Evangelium omni Creaturæ, inter eundum bini progrediantur, gravi incessu, demissis oculis, vultuque ad modestiam composito, qui internum religionis sensum præseferat. Justis inter se distincti spatiis incedant, & psalmos, hymnos, Litanias, aliasque consuetas preces alternatim concinant, vel submissa quilibet voce Deum oret, itaut nemo in pio officio, quod obit, cessare videatur. Progredientem e Templo (3) pompam festus æris campani sonus prosequatur; idem quoque redeuntem excipiat; Imo & prætergredientem comitetur. Summo mane, antequam supplicantium cœtus progredi incipiat, viæ omes, per quas transituri erunt, a vicinis eas incolentibus verrantur, absterfæque sordes sedulo amoveantur. Claudantur (4) etiam officinæ omnes, ipsique Opifices, Ferialibus licet diebus, artis suæ opus tamdiu intermittant, donec sacra ex eorum conspectu abierit pompa: ipsa quoque esculenta, & poculenta in iisdem viis venalia exponi omnino vetamus.

V. Si de jure procedendi inter Ecclesiasticas personas sive Sæculares, sive Regulares controversia fortasse oriatur; ad Nos opportuno tempore deferatur, aut mature componenda, aut, omni amota appellatione, & non obstantibus quibuscumque, a Nobis

(1) Sac. Rit. Cong. ex Bulla Leonis X. in una Neapolit. 14. Januarii 1617., Acta Mediol. Eccl. tit. de supellect. Eccl. lib. 2.

(2) Marci c. 6. v. 7., & Lucæ c. 10. v. 1.

(3) S. Carolus in Concil. Mediolanen. Prov. IV.

(4) Synod. Sublacen. sub Cardinali Barberino anno 1674. cap. 20. n. 7.

Nobis juxta Sacri Tridentini (1) Concilii decreta, Romanorumque Pontificum (2) Constitutiones dirimenda, ac definienda. Quod si propter temporis angustias fieri id nequeat; ad evitanda scandala, consuetæ fiant coram testibus protestationes, per quas illæsa maneant partium jura. Interea vero juxta Apostolicum monitum *ex charitate fraternitatis honore invicem prævenientes recumbere in novissimo loco* non pigeat, cum sint quam primum majori cum gloria, & cum adversantium rubore ascensuri superius, quin ex unico illo actu quidquam detrimenti redundare in eos valeat.

VI. Dum publicæ supplicationes fiunt, nulla spectacula, ad ipsas etiam res sacras pertinentia, aut in viis, aut in plateis exhibeantur, multoque minus id fieri in ipso supplicantium agmine liceat. Neque ænea mortaria, neque alia quælibet bellica tormenta, dum Sacra pompa procedit, explodere quisquam ausit: id enim Sacra Congregatio (3) Episcoporum, & Regularium expresse reprobavit, ac vetuit. Quamquam laudabile sit, ut, qua supplicantium agmen incedit, e domorum fenestris, ac parietibus aulæa, stragula, tapetes, aliæque pictæ imagines pendeant; Cavendum tamen quam maxime est, ne eædem imagines aut Ethnicismum redoleant, aut inhonestatem. Permittimus quidem, ut floribus, frondibusque sternantur viæ, per quas publica ducitur supplicatio: At eosdem flores, frondesque super prætereuntes dejici, sub pœnis arbitrio Nostro irrogandis omnino interdicimus. Quicumque demum, dum Sacræ Processiones aguntur, vel in viis, per quas inceditur, vel in Ecclesiis, intra quarum ambitum religiosa fit supplicatio, inconditas, ac turbulentas voces ediderit, aut tumultus, & rixas, seu contentiones excitaverit, ad Canonici Juris (4), ac Pontificiarum Constitutionum (5) normam gravissimas luet pœnas.

VII. Sup-

(1) Trid. sess.25. cap.13. de Regularib.

(2) Gregorius XIII. in Const. *Exposuit*, & in Constit. *Pastoralis*, 15. Julii 1583., Sac. Cong. Rituum in Camerinen. 24. Augusti 1619., in Tullensi 17.Dec. 1602., & in Elboren.14.Jan.1617.,& 28.Mart.1628.

(3) Sac. Congreg. Episcopor. & Regul. in Ventimilien. 2. Julii 1613.

(4) Cap. *Decet*. de Immunit.Ecclesi.in 6.

(5) S. Pius V. in Constit. *Cum primum* 1. Aprilis 1566.

VII. Supplicationes publicæ, & generales Processiones diebus S. Marci Evangelistæ, Rogationum, Solemnitatis Corporis Christi, aliæque secundum laudabilem locorum consuetudinem jamdudum fieri solitæ (1) non omittantur, sed majori, qua institui poterunt, frequentia quotannis statis horis peragantur. In iis non alii ritus, neque aliæ sacrarum precum formulæ adhibeantur, quam quibus Sancta Romana utitur Ecclesia, ejusque Rituales libri præscribunt. Consuetis autem Litaniis nulli pro arbitrio addantur Sancti, ne Oppidorum quidem Patroni, aut Ecclesiarum Titulares. Processiones (2), quæ non solum in Cathedrali, sed in aliis etiam, præsertim Parochialibus, Ecclesiis ex Missalis præscripto fieri quotannis solent, ac debent diebus Purificationis B. Mariæ Virginis, Palmarum, Feriis quinta, & sexta Majoris Hebdomadæ, numquam extra Ecclesias, ne circa exteriorem quidem earum ambitum, sed intra Ecclesias dumtaxat fiant, eaque serventur omnia, quæ in Rituali Romano præscribuntur.

VIII. Cum ad Nos solummodo spectet (3) publicas in Nostra Diœcesi supplicationes indicere; Præter communes, & consuetas, nulla (quamquam gravis urgeat, aut impellat necessitas) in tota Diœcesi fiat Sacra Processio, & nemo illam indicere audeat, nisi facultatem a Nobis in scriptis acceperit, sub pœna, etiam quoad exemptos, interdicti Ecclesiæ, a qua exierint, & ad quam perrexerint, ipso facto incurrenda, aliisque pœnis adversus transgressores arbitrio Nostro infligendis. Regularibus vero permittimus, ut intra Monasterii septa, vel circa Ecclesiæ propriæ ambitum (4) Processiones juxta antiquam, & laudabilem sui Religiosi Ordi-

(1) Clement. *Si Dominum*. de reliq., & venerat. Sanctorum.

(2) Specialis Congreg. de mandato Urbani VIII. 27. Julii, 21. Aug., & 19. Sept. 1628., Sac. Congreg. Episc. 6. Aug. 1591., Sac. Cong. Rit. in Aretina 11. Nov. 1613.

(3) Trid. sess. 25. de Regularibus cap. 13., Sac. Cong. Immunit. in Mediolanen. 13. Januarii 1634., Sacr. Congreg. Concil. in Abulen. 3. Aug. 1586., Sac. Congr. Episc. in Cajetana 25. Octob. 1602., Sac. Congr. Rit. in Caballicen. 27. Augusti 1615., & 18. Febr. 1617., & in Camerinen. 24. Augusti 1619.

(4) Sac. Cong. Rit. in Savonen. 17. Septembris 1671.

Ordinis consuetudinem statis anni diebus, si velint, celebrare valeant: solemniores (1) tamen, ac generales Processiones, per Civitatem, vel per Nostræ Diœcesis loca sine peculiari Nostra licentia deducere iidem nequeant. Harum autem, aliarumque Processionum occasione comessationes, & compotationes sub pœnis arbitrio Nostro inurendis absint omnino; & Laici potissimum, qui Sodalitiis adscripti sunt, diligenter caveant, ne proprio induti sacco divagentur per loca; ne tabernas, aut cauponas ingrediantur; aut aliis hujusmodi indecoris actibus Sacram Functionem dehonestent.

CAPUT X.

DE VOTO, ET JUREJURANDO.

I. Votum est promissio (2) facta Deo de meliori bono: Jusjurandum autem est actus, quo Deus ipse in veritatis, quæ asseritur, Testem invocatur. Uterque actus, si rite, recteque fiat, ad virtutem Religionis pertinet: utroque enim colitur, & honoratur Deus, cum per priorem nos infinitam Dei Majestatem, per posteriorem vero summam ejusdem Veracitatem profiteamur, ac veneremur juxta illud Isaiæ (3): *Colent eum in hostiis, & muneribus, & vota vovebunt Domino*, & juxta S. Augustini (4) dictum: *quid est jurare, nisi jus Deo reddere?* Cum autem tum votum, tum jusjurandum apud Populum frequentissime usurpetur (facile enim vovere mulieres, facilius viri jurare solent,) plura hìc monendi sunt Parochi, ut Fideles curæ suæ commissos rectam vovendi, jurandique rationem edoceant, omnem vero, qui apud eos hac in re fortasse irrepserit, abusum evellant.

II. Primum itaque Fidelibus in memoriam revocent, quæ de voto scripta sunt in Deuteronomio (5): *Cum votum voveris Domino*

(1) Sacr. Congreg. Rit. in Senogallien. Terræ Corinaldi 22. Junii 1675. in respons. ad 8.

(2) Cap. *Litteraturam*. de voto, & voti redemptione.

(3) Isaiæ cap. 19.

(4) S. August. serm. 180., alias 28. de verbis Domini c. 6.

(5) Deuteron. cap. 23.

mino Deo tuo, non tardabis reddere, & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris: quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis. Quare illos edoceant (1), voventem fieri gravissimi peccati reum, si quæ Deo promiserit, non solvat, cum possit: Maxime vero mulieres redarguant, quæ nimiam vovendi facilitatem culpabili sæpe executionis tarditate compensant. Illas itaque moneant, ut non, nisi post maturam rei discussionem, auditoque prius Confessarii consilio, vota sua Deo nuncupent: quæ autem ita nuncupaverint, quam primum poterunt, sancte, & alacriter exequantur. Illud quoque significent (2), ad hæredes una cum hæreditate obligationem transferri voti realis, quo Defunctus rem aliquam, vel aliquam pecuniam Deo promiserit, quam tamen mox non solverit: solvenda enim tunc ex ipsa hæreditate ab iisdem erit, nisi violati voti fieri velint rei.

III. Sacerdotes sive Sæculares, sive Regulares, qui ad Sacramentales Christifidelium confessiones excipiendas approbati a Nobis fuerint, nullo modo (3), nisi Apostolicum ad id habuerint Privilegium, facultatem sibi arrogent dispensandi, aut commutandi vota, seu promissoria juramenta, quibus aliquid ad Dei obsequium, cultumque, promissum a Fidelibus fuerit. Hujusmodi enim potestas, seu facultas Summo Pontifici dumtaxat, Episcopis, aliisque, qui in externo Foro jurisdictione funguntur, & quidem in Fideles sibi subjectos, jure ordinario competit: quare ab eadem facultate Parochi quoque se exclusos esse intelligant. Si cui vero a Nobis detur (4) commutandi vota, ac promissoria juramen-

P 2

(1) Cap. *Licet*. de voto, Innocentius I. epist. 2. ad Victricium Episcopum Rothomagensem cap. 12. & 13., S. Th. 2. 2. q. 88. art. 3. & 4., & in 4. sent. art. 2. qu. 1. ad 7.

(2) Cap. *Licet*. de voto, cap. *Si hæredes*. de testamentis, cap. *Ex parte*. de censibus, & cap. 1. de solutionibus.

(3) Cap. *De peregrinis*, cap. *Venientis*, cap. *Non est*. de voto. S. Th. 2. 2. qu. 88. art. 12., S. Antoninus par. 2. tit. 10. cap. 6.

(4) Cap. 1., cap. *Magnæ*. de voto, cap. *Quod votum*. de voto in 6., cap. *Cum primum*. de renunciat., cap *Cui licet* 53. de regulis juris in 6., Sixtus IV. in sua Const. *Etsi Dominici*. inter extravag. commun. tit. de pœnit. & remission.

ramenta facultas, non proinde is concessam sibi etiam esse dispensandi facultatem arbitretur. Quicumque etiam vel a Nobis, vel ab Apostolica Sede facultatem obtinuerit vota tum commutandi, tum dispensandi; non proinde dispensare se posse putet, aut commutare juramenta promissoria facta in favorem tertii, & ab hoc acceptata, aut vota solemnia jam emissa, aut tria majora vota Romano Pontifici reservata, videlicet Castitatis Perpetuæ, Religionis approbatæ, ac Peregrinationis sive Jerosolymitanæ, sive Romanæ, sive Compostellanæ, aut tandem vota pœnalia, quæ præservativa a peccato nuncupantur. Hujusmodi enim juramenta, ac vota neque commutare, neque dispensare quis potest, nisi specialem ad id a Sede Apostolica obtinuerit facultatem, atque in ejus concessione specialis, ac individua dictorum juramentorum, votorumque mentio fiat; excepta pœnalium votorum commutatione, quam Benedictus XIV. (1) ab habente facultatem commutandi vota fieri posse edixit, *si commutatio futura judicetur ejusmodi, ut non minus a peccato committendo refrænet, quam prior voti materia*. Tandem Confessarii illi, sive Sæculares, sive Regulares (2), quibus facultas hujusmodi, vel a Nobis, vel a Romano Pontifice delegata fuerit, meminerint, se potestate hac spirituali, Romano Pontifici a Christo tradita, ipsisque ab eo, vel a Nobis communicata, uti debere non in destructionem, sed in ædificationem Ecclesiæ, neque tamquam Dominos, sed tamquam prudentes dispensatores, ex rationabili videlicet, justaque dumtaxat causa, dispensare, aut commutare valide, ac licite posse.

IV. Ut in Dei honorem vergat jusjurandum, veræque sit Religionis actus, emitti a Fidelibus debet, juxta Prophetæ (3) monitum, *in veritate, in justitia, & in judicio*. Frequenter id Parochi, distincte, accurateque Populo explicent, eumque tum a nimia jurandi facilitate, tum a juramento de re mala facienda, modis

(1) Benedictus XIV. in sua Constit. quæ incipit: *Benedictus Deus*.

(2) Cap. *De peregrinis*, cap. *Non est*. de voto, & S. Th. 2. 2. qu. 88. art. 12., & S. Antoninus par. 2. qu. 11. cap. 2.

(3) Jeremiæ cap. 4.

modis omnibus absterreant. Doceant itaque, ut jusjurandum fiat in *veritate*, oportere, ut verum sit, aut saltem gravibus ex causis verum esse existimetur a jurante, quidquid is juramenti interposita religione affirmat, aut negat: Si enim jurans, veritatem dictis suis deesse aut sciat, aut putet, aut dubitet, perjurus fit, gravissimoque se crimine alligat: Ut fiat *in justitia*, opus esse, ut justa res sit, licita, atque honesta, quam quis jurejurando pollicetur: si quis enim rem graviter malam se facturum juraret, grave crimen admitteret, &, cum *juramentum* (1) *non debeat esse vinculum iniquitatis*, a re promissa præstanda debet abstinere, nisi alterius gravis culpæ reus esse velit: Tandem ut fiat *in judicio*, non, nisi cum necessitas, vel charitas, vel obedientia juramentum exigit, emittendum illud est: divinam enim dedecet Majestatem, facile, & quasi per jocum absque rationabili causa in quacumque re levi Deum in testem advocare contra Ecclesiastici (2) præceptum: *Jurationi non assuescat os tuum*; & contra Jacobi Apostoli monitum (3): *Ante omnia autem, fratres mei, nolite jurare neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum: Sit autem sermo vester, Est, est, non, non, ut non sub judicio decidatis*. Quod si quis ex nimia, quam contraxit, jurandi facilitate, proximo pejerandi periculo se obnoxium esse intelligat (quod quidem facile, apud rudes præsertim homines, usuvenire solet) sciat, divino se adigi gravi præcepto curam omnem, diligentiamque adhibendi, ut contractum facile jurandi habitum a se penitus avellat, atque eradicet. *Qui intelligit*, inquit S. Augustinus (4), *non in bonis, sed in necessariis jurationem habendam, refrænet se, quantum potest, & non utatur, nisi necessitate*.

V. *Cum odibilis* (5) *sit Deo, qui sophistice loquitur*; Restrictiones pure mentales, inanes æquivocationes, atque amphibologias, si in juramentis adhibeantur, præsertim in judiciis, & contractibus, tamquam noxia perjuria rejicimus, damnamus, atque in pra-

(1) Cap. 18. de jurejurando.
(2) Ecclesi. c. 23. v. 9.
(3) Jacobi c. 5. v. 12.
(4) S. Aug. lib. 5. de Serm. Domini c. 17.
(5) Eccl. cap. 38.

in praxim deduci prohibemus. *Quacumque enim arte verborum quisquis juret* (ut ait S. Isidorus (1) Hispalensis Episcopus) *Deus tamen, qui conscientiæ testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit, qui & Dei nomen in vanum assumit, & proximum dolo capit.* Cui quidem doctrinæ consonant Sacri Canones (2), Sancti Patres, & Apostolica Romana Sedes, quæ sub Innocentio XI. plures huic doctrinæ contrarias proscripsit propositiones, quas Nos etiam proscribimus, ac damnamus.

VI. *Falsidicus testis tribus personis est obnoxius*, ut optime docet S. Augustinus, *primum Deo, cujus præsentiam* (3) *contemnit: deinde Judici, quem mentiendo fallit: postremo innocenti, quem falso testimonio lædit. Item uterque reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit, quia & ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat.* Utriusque gravissimi hujus criminis atrocitatem Populo Parochus describat, ut Fideles tum a falso ferendo testimonio adversus proximum suum, tum ab occultanda veritate Judici legitime interroganti absterreantur, cum præcipue utrumque fiat interposita jurisjurandi religione. Illud etiam adjungat, adversus utrumque crimen gravissimas in utroque Jure tum Civili, tum Canonico pœnas esse constitutas, in quibus irrogandis severum esse Judicem oportet, ut saltem propter pœnarum metum perversi homines ab his perpetrandis criminibus abstineant.

VII. In causis civilibus, in quibus, ex defectu probationum, definienda lis est per juramentum decisorium, quod, approbante Judice, a parte parti defertur, vel refertur, omnino interdicimus, ac prohibemus, ne Judex (4) sive Laicus, sive Ecclesiasticus utramque partem jurare unquam compellat, aut sinat, *cum sine dubio, duobus contra se jurantibus, unus perjurus efficiatur, necesse*

(1) S. Isidorus Hispalen. lib. 2. cap. 31.

(2) Can. *Quacumque arte*. caus. 22. q. 5., Innocentius XI. 2. Martii 1679. in damnat. propos. 25., 26., 27., & 28., S. Aug. lib. contra mendacium cap. 18., & S. Th. 2. 2. qu. 89. art. 7.

(3) Cap. *Falsidicus*. de crimine falsi, cap. 1. de testibus; cap. *Ad audientiam* de jurejurando. S. Th. 2. 2. qu. 70. art. 1., & 4.

(4) Conc. Valentinum III. can. 11. anno 858., cap. fin. de jurejurando.

cesse sit, ut optime monuit Concilium Valentinum III. Præterea si quando in foro Nostro Ecclesiastico juramenti in contractu præstiti (1) petatur absolutio; eadem non, nisi ad Sacrorum Canonum normam, concedatur, ita videlicet, ut primum non sit commissum perjurium; deinde ut, citata parte, constet consensum in contractu jurato præstitum, per vim, vel metum, aut dolum fuisse a contrahente extortum; vel constet, ex promissione quidem nullum jus parti adversæ competere, sed obstare dumtaxat juramenti religionem; cujusmodi sunt juramenta illa, quæ adduntur contractibus, qui in pœnam turpitudinis ex parte alterius contrahentis ortæ, vel orituræ, a legibus vel prohibentur, vel infirmantur. Quod si ad agendum dumtaxat juramenti absolutio petatur, eam denegari volumus, quoties constet, calumniandi dumtaxat animo absolutionem postulari. Tandem jusjurandum (2) de veritate dicenda, quod alias exigi solebat in causis criminalibus a Reis hominibus criminaliter inquisitis, qui uti principales constituebantur examen subituri, Concilii Romani decreto obsequentes volumus, ut in omnibus Nostræ Diœcesis Tribunalibus ab iisdem Reis (nisi tamen ut Testes quoad alios examinentur) numquam exigatur: alias examen, sive Constitutum, *& acta omnia sint eo ipso nulla, & irrita, omnique careant contra Reos effectu*; ut ejusdem Concilii verbis utamur. Non loquimur hic de sanctæ Inquisitionis Tribunali, in quo peculiaris sua servanda est praxis supremo Apostolicæ Sedis oraculo comprobata.

(1) Cap. *Debitores*, cap. *Si vero*, cap. *Verum*, cap. *Cum contingat* de jurejurando, cap. *Licet* eod. tit. in 6., cap. *Quamvis pactum* de pactis in 6., cap. *Ad aures*, cap. *Ad audientiam*, de iis quæ vi, metusve causa fiunt.

(2) Concil. Rom. sub Benedicto XIII. tit. 13. cap. 2.

CA-

CAPUT XI.

DE ADORATIONE DEI, CULTUQUE DEIPARÆ VIRGINIS.

I. NEmo est rationis, Fideique lumine præditus, qui non intelligat Deum Optimum Maximum non modo internis, verum etiam externis adorandum a nobis esse submissionis, ac reverentiæ signis, quibus infinitam ejus Majestatem, atque excellentiam, supremumque in creaturas omnes dominium recognoscamus, ac profiteamur. Id enim naturali, divinoque jure præstare jubemur; idque a pueris discimus, cum primum Decalogi præceptum edocemur. Hujus autem adorationis, cultusque species, teste S. Augustino (1), *græca voce latria nuncupatur*, *quia ea nec colimus*, *nec colendum dicimus*, *nisi solum Deum*, *cum sit quædam proprie divinitati debita servitus*. At præter hunc soli debitum divinitati cultum, geminam aliam cultus speciem vera Religio agnoscit, quarum alteram *Hyperduliam*, alteram vero *Duliam* græce nominamus. Prior Deiparæ debita est Virgini, quam propter divinæ Maternitatis excellentiam, omniumque supernarum gratiarum, ac donorum, quibus cumulata a Deo est, plenitudinem, colere quam maxime nos oportet, ac venerari. Posterior Angelis Sanctis, Sanctisque Viris, ac Mulieribus in Cœlo cum Christo regnantibus convenit, quos plurimum apud Deum, ut ejus Amicos, valere patrocinio credimus, ac proinde venerandos, honorandos, atque invocandos a nobis esse Catholica Religio nos docet. Ut triplex hæc cultus species sancte, ac religiose a Fidelibus curæ Nostræ commissis exerceatur, auctoritate Nostra ordinaria, & a Concilio Tridentino Nobis attributa, ea, quæ sequuntur, servari ab omnibus jubemus.

II. Augustissimum Sanctissimæ Trinitatis Mysterium, quod omnem humanæ mentis captum excedit, & quod, nisi revelatum divi-

(1) S. Aug. Epist. 118. ad Januarium, & lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 1., & lib. 20. contra Faustum cap. 21.

divinitus fuisset, ab hominibus ignoraretur, frequenter populo explicetur a Parochis, ut nemo sit, qui non illud probe sciat, expliciteque credat, ut in Synodalibus hisce Constitutionibus insinuavimus cap. 1. art. 1. Illud hic adjungimus, optare Nos quam maxime, ut Parochi in Fidelium animis summam erga hoc Mysterium pietatem excitent, ac religionem. Cum enim turbulentissimis hisce temporibus tum incredibili morum corruptela, tum effræni cogitandi, loquendi, scribendique licentia & Christianam pietatem, & Catholicam Religionem acriter impugnari, ac non parum labefactari doleamus; plurimum solliciti, ne tam dira lues Nostræ Diœcesis fines pervadat, Gregemque Nostrum inficiat, diu, multumque cogitavimus, qua ratione gravissimo huic periculo occurreremus. Tandem illud Nobis venit in mentem, si Nostræ Diœcesis Populi Augustissimam Trinitatem peculiari quodam cultu venerentur, tantumque Mysterium frequenter recolant, ac ferventiori religionis studio prosequantur, futurum, ut Deus Unus, ac Trinus ex benefica Clementiæ suæ largitate divinam sit in iis Fidem una cum morum integritate servaturus incolumem. Qua quidem in re tum plurimorum Antistitum, tum potissimum Sanctissimi D. N. Clementis PP. XIII. imitamur exempla, qui in ipso sui Pontificatus exordio, cum Ecclesiæ navem, cujus gubernaculo præest, gravissimis tempestatibus jactari videret; ut illarum vim infringeret, ac superaret; in tota, quam late patet, Ecclesia frequentius Sanctissimæ Trinitatis memoriam recoli, laudesque celebrari mandavit. *Idcirco (1) ad majorem, splendidioremque tanti Mysterii gloriam, ut Fideles quoque, qui die Dominico Missæ interesse debent, latius, atque apertius Sacrosancti ejusdem Mysterii præconia audientes, debitum & ipsi servitutis obsequium Supremæ impendant Majestati, statuit, atque decrevit, ut singulis Dominicis diebus totius anni, quibus Præfationes propriæ per Rubricas non sunt assignatæ, Sacerdotes omnes utriusque Cleri, Sæcularis nempe, atque Regularis, Præfationem de Sanctissima Trinitate, quæ* Q *jam*

(1) Clemens XIII. in decreto edito 3. Januarii 1759.

jam inde a vetustissimis temporibus in usu fuisse dignoscitur, in Missa recitare tenerentur.

III. Populos itaque sibi concreditos hortentur Parochi, primum, ut Augustissimam Trinitatem, unum videlicet Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate, firmiter credant, reverenter adorent, ac sincera dilectione prosequantur: deinde, ut Festum diem tanto Mysterio solemniter celebrando quotannis in Ecclesia destinatum religiosius transigant; sancta Pœnitentiæ, atque Eucharistiæ Sacramenta eo die summa cum pietate suscipiant; divinis intersint Officiis; fundendis ad Deum Unum, ac Trinum precibus diutius vacent; aliosque pietatis, ac Religionis actus laudabiliter exerceant: tertio denum, ut quotidie Trinitati Sanctissimæ se totos dedant, eamque suppliciter rogent, ut totam Diœcesim ab omni nequitia custodiat, Catholicamque Fidem, ac morum integritatem in ea conservet; imo etiam magis, magisque benevolentissime augeat.

IV. Cum autem ex tribus Divinis Personis primam (1) *sub Antiqui dierum sedentis in Throno*, tertiam vero *sub columbæ specie*, seu imagine Fideles exprimere, & in Templis etiam religiose collocare consueverint; rudes, pueri, ac mulieres edoceantur a Parochis, non exprimi illis imaginibus *Divinitatem*, *quasi sensibilis sit*, *oculisque corporeis conspici*, *aut coloribus*, *& figuris exprimi possit*; sed proprietates solum, aut actiones aliquas, quæ Divinis illis Personis specialiter tribuuntur, significari, ac præterea sic olim Prophetis, aut Apostolis divinas easdem Personas se contemplandas exhibuisse, ut se humanæ mentis imbecillitati accommodarent.

V. Quemadmodum post Regem Amicos Regis colimus, ac veneramur; (honorabiles enim sunt, quos Princeps honore amicitiæ suæ dignos putat, & qui, cum apud eum gratia plurimum valeant,

(1) Synodus Nicæna act. 3., & 7., Trid. Sess. 25. decr. de invocat. Sanctorum; Alexander VIII. in dam. propos. 25., Catechismus Rom. part. 3., S. Aug. lib. de fide, & Symbolo c. 7., Origenes lib. 7. contra Celsum, S. Joan. Damasc. lib. 4. de fid. Orthod. cap. 17.

valeant, nobis quoque prodesse in multis possunt); Ita quoque post Deum Amicos Dei, Angelos videlicet, & Sanctos cum Christo regnantes in Cœlis, colendos a nobis esse, ac venerandos, & recta ratio suadet, & vera Religio docet. Verum cum Deipara Virgo & divinæ Maternitatis honore, quo major puræ Creaturæ conferri a Deo nequit, & gratiarum omnium, meritorumque ubertate longe creaturas reliquas antecellat; Jure, meritoque excellentiori quodam cultu, quem Hyperduliam dicimus, eamdem veneremur oportet. Curam itaque omnem, diligentiamque in eo collocent Parochi, Confessarii, scholarum Magistri, ac Patresfamilias, ut in omnium Fidelium, ac præsertim in adolescentum animis, alte defigatur vera erga Deiparam pietas, atque Religio. Propterea frequenter iisdem explicent, quanta eadem apud Deum auctoritate polleat, quantoque nos veluti filios amore prosequatur. Iis hac in re utantur verbis, quibus ad Fidelium animos amore erga Deiparam inflammandos usus est S. Bernardus in sermone de Nativitate Beatæ Mariæ Virginis, qui inscriptus fuit *de aquæ ductu*, ubi sic inquit: *Ad Patrem verebaris accedere: solo auditu territus ad folia fugiebas. Jesum tibi dedit Mediatorem: quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium. An vero trepidas & ad ipsum? Frater tuus, & caro est, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso Majestatem verebare divinam, quod, licet factus sit homo, manserit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? Ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Non dubius dixerim: Exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater.*

VI. Ut autem præsentissimum Deiparæ patrocinium peculiaribus suæ servitutis officiis Fideles sibi concilient; Parochi hortationibus, piisque suasionibus curent, ut in qualibet domo, aut familia vel servetur, vel inducatur laudabilis consuetudo recitandi

quotidie tertiam Rosarii partem, ac Litanias Lauretanas una cum Theologicarum Virtutum actibus, lucrandique Indulgentias plurimas a Summis Pontificibus piæ earum precum recitationi peramanter adnexas. Instent præterea, ut diebus illis Festis, quibus solemnis in Ecclesia quotannis Sanctissimæ Dei Genitricis recordatio instauratur, Fideles orationi diutius vacent, Deiparam impensius venerentur, Sanctisque Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramentis ea, qua par est, pietate muniantur. Tandem illud omni vi, atque ope conentur, ut suæ Parœciæ incolæ Deiparæ virtutum exempla imitanda sibi proponant, eam, veluti Matrem amantissimam, diligant, ejusdemque patrocinium sive in rebus dubiis, sive in adversis fidenter implorent, juxta illud S. Bernardi (1) consilium: *In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat ab ore, non recedat a corde, & ut impetres ejus orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias; ipsam rogans non desperas; ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente non corruis; ipsa protegente non metuis; ipsa duce non fatigaris; ipsa propitia pervenis.*

VII. Ut aliquid tandem de Sanctis Angelis dicamus; (nam de Sanctis viris, ac Mulieribus in cœlo cum Christo regnantibus loquemur inferius) Peculiarem sane iidem a Nobis Duliæ cultum exigunt, ac reverentiam, sive eorum naturam, dignitatem, & gloriam, sive eorum erga nos, universumque hominum genus merita, ac beneficia inspiciamus. Deus enim, cum in principio (2) creavit Cœlum, & terram, inumerabiles in cœlo Angelos, qui sibi ministrarent, atque assisterent, ex nihilo condidit, ac non modo spiritualem iis, mediamque (3) inter Deum, & hominem naturam tribuit, verum etiam *eosdem*, ut ait Augustinus (4), *cum bona voluntate, idest cum amore casto, quo illi adhærent, creavit, simul in eis & condens naturam, & largiens gratiam.* Quare cum con-

(1) S. Bernardus homil. 2. de laudibus Beatæ Virginis.

(2) Genes. cap. 1.

(3) Catech. Rom. par. 4. cap. 9. n. 5.

(4) S. Augustin. lib. 12. de Civit. Dei cap. 9.

conditi a Deo fuerint, plurimis, maximisque & naturæ, & gratiæ muneribus aucti, & locupletati, usurpare illud possunt, quod de luce scriptum est in Sacris litteris: (1) *Ego primogenita prodivi ex ore Altissimi*. Verum quamquam cœlestibus donis ornati omnes fuerint; plurimi tamen in veritate (2) non steterunt, & a Deo parente, & Creatore suo deficientes, ex Altissimis illis sedibus deturbati sunt, atque in obscurissimum terræ carcerem detrusi, in quo æternas superbiæ suæ pœnas luunt. *Deus enim Angelis peccantibus non pepercit*, ut inquit (3) Apostolorum Princeps, *sed rudentibus inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos in judicium reservari*. Reliqui vero Deo firmiter adhærentes, cum in veritate stetissent, facti sunt Cœlorum cives, ac domestici Dei, ac *semper* (4) *vident faciem Patris, qui in cælis est*. Hi autem, Apostolo teste (5), *omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis*. Eos enim Deus ministros suos esse voluit, eorumque uti opera non modo ad providam Ecclesiæ suæ, sed ad reliquarum etiam rerum gubernationem. Hinc bonis Angelis tum humana species, tum alæ affinguntur, ut videlicet Fideles intelligant, quam propensi iidem sint in humanum genus, & quam parati, atque alacres ad ministeria Domini exequenda. Provinciis itaque, ac Regnis Dominus Cœli, ac Terræ Angelicos Spiritus præesse jussit, ut pro eorum incolis preces (6) funderent, eorum vota, lacrymasque (7) Deo offerrent, eos tandem a maximis cum animæ, tum corporis periculis liberarent. Invocandi proinde sunt, multaque veneratione prosequendi, tum quod perpetuo Deum intuentur, tum quod salutis nostræ patrocinium sibi delatum libentissime suscipiunt.

VIII. Neque vero Provincias tantum, ac Regna Angeli universim custodiunt, sed singulari Dei providentia hæc ipsis quoque commissa cura est, ut singulis præsto sint hominibus, ne gravius

(1) Eccli. c. 24. v. 5.
(2) Joan. cap. 8. v. 42.
(3) 2. Petri cap. 2.
(4) Matth. cap. 18.
(5) Ad Hebr. cap. 1. v. 14.
(6) Daniel c. 10.
(7) Tobiæ c. 1.

vius aliquod detrimentum accipiant, juxta Davidicum illud (1): *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis: in manibus portabunt te, ne umquam offendas ad lapidem pedem tuum.* Qua quidem in re, quamquam exclamare præ gaudio cum S. Hieronymo (2) debeamus: *Magna dignitas animarum, ut unaquæque habeat in ortu nativitatis in custodiam sui Angelum delegatum*; vehementer tamen etiam admirari nos oportet, ac redamare paternam, qua nos Deus prosequitur, charitatem. Ut enim parentes, si infestum, & periculosum filiis peragendum sit iter, custodes iisdem admovent, & periculorum adjutores; sic cœlestis Parens in difficili hoc itinere, quo ad cœlestem Patriam contendimus, singulis nobis Angelos præposuit, quorum ope, diligentiaque protecti, paratas ab hostibus vitaremus insidias, adversosque eorum impetus repelleremus, donec rectum semper tenentes iter, optatam tandem votorum nostrorum metam attingeremus. Quamobrem curet Parochus diligentissime, ut Fidelium animos ad reverentiam, ac religionem excitet erga Angelicos istos Spiritus, nostræ curæ præpositos, & in singulorum hominum salutis præsidio collocatos. Quotidiana recenseat beneficia, quibus ob vigilem eorum custodiam tum in iis, quæ ad corpus, tum & multo magis in iis, quæ ad animam pertinent, peramanter cumulamur. Verbis utatur S. Bernardi, qui recitato illo Psalmi (3) versiculo: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*; sic Fideles alloquitur (4): *Quantam tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam! reverentiam pro præsentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. In quovis diversorio, in quovis angulo, Angelo tuo reverentiam habe. Tune audeas illo præsente, quod vidente me non auderes? An præsentem esse dubitas, quem non vides? Adest igitur, & adest tibi, non modo tecum, sed etiam pro te. Adest, ut protegat; adest, ut prosit.* Hortetur

(1) Psalm. 90. v. 11.

(2) S. Hieron. in cap. 18. Matthæi.

(3) Psalm. 90. v. 11.

(4) S. Bernardus serm. 12. in Psalm- Qui habitat.

tetur illos proinde, ut, cum aut tentationum procellis concutiuntur, aut cupiditatum æstu exardescunt, aut etiam corporeis calamitatibus affliċtantur, Angelici Spiritus, quem sui custodem habent, præsidium, atque opem implorent. Quid sub tantis Custodibus reformidabunt? Illud tamen etiam adjungant, iisque insinuent, quod dictum est Moysi (1), cum Angelum illi Deus destinavit, qui illum præcederet, & custodiret in via: *Observa eum, & audi vocem ejus, nec contemnendum putes, quia non dimittet te, cum peccaveris, & est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem ejus, & feceris omnia, quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te.*

CAPUT XII.

DE SACRIS IMAGINIBUS, RELIQUIIS, ET VENERATIONE SANCTORUM.

I. SI veteris, novæque Legis testimonia, ac traditiones; si sacros Conciliorum Canones, & Summorum Pontificum Constitutiones; si unanimem Sanctorum Patrum, ac Doctorum sensum, & Ecclesiasticæ Historiæ monumenta consulamus; Sacras Imagines in vera Dei Ecclesia magno semper in usu, summoque in pretio, atque honore habitas fuisse comperiemus. Merito itaque Sacrosancta Tridentina Synodus (2) omnibus animarum Pastoribus, iisque, qui docendi munus, curamque sustinent, mandavit, ut fideles diligenter instruant, docentes eos, *Imagines Christi, Deiparæ, & aliorum Sanctorum, in Templis præsertim, habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; vel quod ab eis sit aliquid petendum; vel quod fiducia in imaginibus sit figenda; veluti olim fiebat a gentibus, quæ in Idolis spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur,*

(1) Exodi cap. 23.

(2) Trid. sess. 25. de invocat., venerat., & reliqu. Sanctorum, & sacris Imaginibus.

betur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræsentant, itaut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur: id, quod Conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ Synodi, decretis contra Imaginum oppugnatores est sancitum. Illud quoque diligenter docendos esse Fideles eadem Tridentina (1) Synodus præcepit, *per historias mysteriorum nostræ redemptionis, picturis, vel aliis similitudinibus expressas, erudiri, & confirmari populum in articulis Fidei commemorandis, & assidue recolendis; tum vero ex omnibus Sacris Imaginibus magnum fructum percipi, non solum quia admonetur populus beneficiorum, & munerum, quæ a Christo sibi collata sunt; sed etiam, quia Dei per Sanctos miracula, & salutaria exempla oculis Fidelium subiiciuntur, ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitationem vitam, moresque suos componant, excitenturque ad adorandum, ac diligendum Deum, & ad pietatem colendam.*

II. Cum itaque tot, tantaque bona ex sacris imaginibus publicæ Fidelium venerationi expositis in intuentium, ac venerantium animos deriventur; Ne ulla (2) aut turpis quæstus fœditas, aut superstitionis impietas in populorum mentes irrepat; sed earumdem veneratio illibata custodiatur; Districte prohibemus, ne qua statua, vel imago in Nostræ Diœcesis Ecclesiis publice veneranda exponatur absque Nostra, seu Vicarii Nostri Generalis licentia, & nisi prius a Nobis, vel a Vicario Nostro recognita, & approbata, Ecclesiastico ritu benedicatur (3). Imagines vel nimia turpitudine (4) indecoras, quæ risum, aut spretum cieant; aut procaci venustate depictas, quæ ad lasciviam excitent, aut profanam redoleant pompam, a locis sacris removeri omnino jubemus, *cum Domum Dei deceat Sanctitudo (5).* Si quæ item Sacræ Imagines

(1) Trid. loc. cit.

(2) Conc. Nicænum II. act. 4., sexta Synodus Can. 110., Tridentin. loc. cit., Urbanus VIII. Constitut. edita 5. Martii 1642.

(3) Pontificale, & Rituale Rom. de benedict. imaginum.

(4) Trid. sess. 25. de invocat., & S. Carolus in Concil. Prov. III. Instruct. de fabric. Eccles.

(5) Psalm. 92.

nes aut ſitu, aut vetuſtate, aut humidiori aere, aliove caſu deturpatæ, aut conſumptæ fuerint; e Templis (1), locisve ſacris removeantur, & vel honeſto in loco reponantur, vel igne ſuppoſito comburantur: earum vero cineres in Sacrarium projici jubemus, quemadmodum de pallis, velis, candelabris, cæteriſque rebus divino dedicatis cultui Sacri Canones edixere. Vivificæ Crucis ſignum (2) in locis turpibus, aut ſordidis, aut irreverentiæ obnoxiis pingi vetamus, & ſi forte depictum ſit, deleri jubemus ſub pœnis arbitrio Noſtro infligendis. Chriſti autem, aut Deiparæ, aut aliorum Sanctorum imagines in ſolo, aut in ſilice, aliiſve marmoribus humi poſitis nemini (3) ſculpere, aut pingere liceat: ſi vero ſculptæ, aut pictæ jam fuerint, inde protinus auferantur honeſtiori in ſede collocandæ.

III. Ut ſuperſtitioni, falſæque pietati omnis, quoad fieri poteſt, aditus obſtruatur; ad ſepulchra defunctorum (4), licet ii in magna Sanctitatis opinione deceſſerint, conſtantique apud Populum patratorum poſt obitum miraculorum fama præfulgeant, anathemata, ſeu, ut aiunt, *vota* Vicarii Foranei, & Parochi appendi non ſinant, neque eorum Imagines laureolis, aut radiis inſigniri, cum iis, quorum Sanctitas ab Apoſtolica Sede approbata non ſit, publicam venerationem, publicumque cultum Sacri Canones, Romanique Pontifices exhiberi vetuerint. Vota vero, pictaſque tabellas, quæ aut Deiparæ, aut Sanctornm Altaribus in accepti alicujus beneficii ſignificationem a Fidelibus appenſa jam fuerint, amoveri, diſtrahi, aut alienari ſine Noſtra licentia minime permittant. Diligenter tamen caveant, ne votivæ tabellæ aut tam deformes ſint, ut horroris, aut riſus occaſionem præbeant, aut obſcænum aliquid exhibeant, quod piorum oculos, animum-

(1) Can. *Altaris*, Can. *Ligna*, de conſecrat. diſt. 2., Can. *Queſti ſunt* cauſ. 17. qu. ultim., & Can. *Quæ ſemel* cauſ. 19. qu. 3.

(2) S. Th. part. 3. qu. 25. art. 4., Sacra Congr. Rit. 22. Maii 1596.

(3) L. unica, cod. *Nemini licere* &c.

(4) Cap. 1. de Reliq., & venerat. Sanct., Trid. loc. cit. verſ. *Ullam inſolitam imaginem*, Urbanus VIII. Conſt. *Sanctiſſimus*. 13. Martii 1625., & Conſt. *Cœleſtis Jeruſalem*. 5. Julii 1634.

que possit offendere, has enim nullo modo appendi patiantur, aut si appensæ fuerint, protinus removeri curent. Hortentur præterea Fideles, ut Sacras quisque Imagines in proprio habeat cubiculo, ante quas mane saltem, ac vespere flexis genibus pias recitent preces, conscientiam suam excutiant, Theologicarum Virtutum actus eliciant, & ex earum aspectu, ac veneratione ad vitam Christiano homine dignam excitentur. Quæcumque tandem munera ad Sanctorum Reliquias, aut Imagines a Christiano Populo propter accepta divinitus beneficia affluenter offeruntur, Sacri Loci Præsides sibi non vindicent, sed arbitrio Nostro in pium opus, quod magis divinæ gloriæ expedire visum fuerit, erogentur.

IV. Si qua forte nova patrentur miracula, quæ certa, atque indubia videantur; nemo adhuc sive Laicus, sive Clericus (1), sive etiam Regularis, & exemptus, eadem typis evulgare, aut e suggestu Populo tamquam authentica annunciare audeat, nisi prius a Nobis diligenti examine discussa fuerint, auditoque Theologorum, ac peritorum hominum consilio, fuerint approbata, & expressam in scriptis facultatem eadem publicandi dederimus. Quicumque autem falsa miracula in vulgus spargere ausit, is noverit, se excommunicationem Summo Pontifici reservatam incurrere. Quia vero persæpe fit, ut vulgi concursu, Populique clamore aliquid pro miraculo evulgetur, quod revera non est, eamque ob famam ad aliquam Sacram Imaginem, aut Ecclesiam Populus turmatim confluat; Ne quid in hoc tumultu inordinatum contingat; Vicario Nostro Generali præcipimus, ut primis illis vulgi clamoribus pie obsistat, & nisi aliter tumultui occurri possit, Ecclesiam claudi, aut Imaginem occultari jubeat, donec rei veritate legitime comperta, & ad Nos per eum delata, quid ad Dei gloriam, & Sanctorum honorem fieri deceat, statuamus.

V. Qui venerabile Crucis signum (2), aut Sacras Christi Domi-

(1) Trid. sess.25. loc. cit. §. *Hæc ut fidelius*, cap. *Audivimus*. de Reliq., & venerat. Sanctor., Urbanus VIII. Const.39., & Leo X. Const.21. *Supernæ*, can. *Placuit*. de consecr. dist.1., & Concil. Mediol. I. sub S. Carolo.

(2) Can. *Unicuique*. caus.26.q.5, cap. *Si Canonici* §. *Cæterum*. de offic. ordin. in 6.

Domini, seu Deiparæ, seu Sanctorum Imagines, aut Reliquias sacrilego ausu pedibus conterunt, aut per ludibrium irrident, aut alio quovis modo male accipiunt; ii, tamquam vehementer suspecti de hæresi, Nobis, tamquam Ordinario Fidei Censori, denuncientur gravissimis pœnis pro modo culpæ puniendi. Sacras quidem repræsentationes, quibus Christi Domini Nativitas, aut Passio, seu Sanctorum gesta, aut miracula exhibentur, non reprobamus: Ne tamen quid superstitiosum, aut falsum, aut indecorum immisceatur; eas profanis etiam in locis exhiberi vetamus sub gravibus pœnis adversus Transgressores infligendis, nisi expressam a Nobis licentiam obtinuerint, sane non concedendam, nisi opere ad examen revocato, & a Nobis specialiter approbato.

VI. Cereas quasdam formas, in quarum antica parte Agnus, in postica vero Sacra aliqua Effigies exsculpta reperitur, & quas proinde hoc nomine *Agnus Dei* vulgus nuncupare consuevit, nemo cujuscumque gradus, conditionis, ac dignitatis aut inaurare, aut minio inficere, aut alio quolibet colore pingere audeat: id enim sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, non tamen reservatæ, fieri vetuit Gregorius XIII. (1), ob eum videlicet finem, ut eædem *ceræ albæ, & mundæ, Agnum illum purum, & innocentem repræsentantes, qui occisus pretiosissimo Sanguine suo nos redemit, decenter, ac reverenter a cunctis haberentur, deferrentur, & custodirentur*. Venales etiam dictos Agnos proponere, aut tenere sub eadem excommunicationis pœna idem Pontifex prohibuit: vera enim, ac realis simonia est sacram benedictionem iisdem ceris a Romano Pontifice solemniter impertitam pretio temporali æstimare. Neque etiam cuiquam licet cereos ejusmodi Agnos ad ignem liquefacere, & cum alia cera commiscere, nisi speciale ad id ab Apostolica Sede privilegium quis obtinuerit, cum Paulus V. (2) Monachis Sanctæ Mariæ Fuliensis concesserit,

R 2 ut

(1) Gregorius XIII. sua Constit. 2. *Omni certe studio*. (2) Paulus V. Constit. 43. *Romanum*.

ut ipsi soli, non vero alii, cereos istos agnos jam compactos renovare possint.

VII. Cum autem Fidelium venerationem, ac religionem erga Sacras hujusmodi ceras valde imminutam videamus, ac doleamus; illam iterum in eorum animis excitare Parochi diligenter curent. Et primum quidem iis edicant, ceras istas a solo Romano Pontifice, primo, & septimo quolibet Pontificatus sui anno, infra Octavam Paschatis solemnissimo ritu benedici, ac per infusionem in aquam benedictam, & balsami, sanctique Chrismatis commixtione,ac Pontificia benedictione sanctificatam consecrari; eaque de causa maxime decere, ut non ab aliis, quam a Clericis, qui in Sacris Ordinibus sint constituti,nudis manibus contrectentur. Uberes deinde fructus recenseant, quos ex pio earumdem usu percipere possunt, si velint, illos videlicet, quos Sanctissimus Christi Vicarius in solemni earum benedictione iteratis precibus a Deo precatur, ac postulat. Sunt autem hi, *ut Sacrarum illarum cerarum veneratione, atque honore diluantur crimina, peccatorum maculæ abstergantur, impetretur venia, & gratiæ conferantur; Ut contra omnia diabolica tentamenta virtutem accipiant; adversus illos, qui easdem devote secum ferunt, nulla tempestas prævaleat, nulla dominetur adversitas, nulla pestilens aura, nulla aeris corruptio, nullus caducus morbus, nulla maris procella, ac tempestas, nullum incendium, nulla iniquitas noceat, neque prævaleat homo; Ut partus cum Matre servetur incolumis; ut ante Sanctæ Crucis vexillum, quod in illis cereis formis excalptum est, maligni Spiritus contremiscant, ac fugiant; ut tandem qui illas secum portat, nullam umbram, nullumque spectrum reformidet*. Tandem ut ab omni inordinato cerarum istarum usu Fideles abstineant, iis Parochi insinuent, quæ Clemens XI. servanda præcepit in suo edicto, quo Sacrarum Reliquiarum, Sacrarumque Cerarum *Agnus Dei* nuncupatarum venerationi consulere studuit. Extat hujusmodi edictum in laudati Sanctissimi Pontificis Bullario, & Nos ejus exemplar, ut omnibus in promptu sit, in Synodi hujus appendice num. 10. damus.

VIII. Sa-

VIII. Sacrarum veteris, novique Testamenti Paginarum testimonia, receptus jam ab ipso Christianæ Religionis exordio, & ad præsentem usque diem retentus, Patrumque consensu, & Conciliorum decretis approbatus usus, quotidiana demum, quæ a Deo per Sanctorum intercessionem impetramus, beneficia, luculenter nobis suadent, eosdem Sanctos de sua jam felicitate securos, de nostra tamen salute esse sollicitos, illamque charitatem, qua, dum viverent, flagrabant in proximos, non modo non excidisse, verum etiam auctam in immensum fuisse, ac per eam, nostro omnium beneficio, communionem illam haberi, atque enutriri, quam inter Militantem, ac Triumphantem Ecclesiam intercedere in Apostolorum Symbolo edocemur. Postulat itaque Christiana Pietas, ac Religio, ut quorum opem in nostris necessitatibus imploramus, ac propitiam experimur, eorumdem memoriam sancte recolamus, sacraque ossa, & reliquias, ipsosque cineres proni, supplicesque veneremur. *Honoramus* (1) *autem reliquias Martyrum*, ut verbis utamur Sancti Hieronymi, *ut eum, cujus sunt Martyres, adoremus. Honoramus servos, ut honor servorum redundet in Dominum, qui ait: Qui vos suscipit, me suscipit.*

IX. Ut itaque debitus Sanctis honor exhibeatur, ea, qua par est, decentia, ac religione Sanctarum Reliquiarum thesauros custodiri jubemus. In Thecis (2) proinde argenteis, aut saltem ligneis affabre elaboratis, ac deauratis serventur inclusæ, chrystallo, aut mundo, integroque vitro contectæ, ac suis in distinctis cellulis, proprioque inscripto nomine collocatæ. Thecæ autem hujusmodi non ubilibet, sed in armariis dumtaxat eum in finem decenter ornatis, atque in Ecclesia ipsa, vel in Sacrario constitutis includantur, cum hac exteriori Epigraphe: *Reliquiæ Sanctorum*. Clavi præterea obserentur, vel una, vel etiam duplici, ubi hæc consuetudo vigeat, quarum altera ab Ecclesiæ Rectore, altera ab iis, ad quos pro diverso locorum more pertinet, custodiatur. E proximo autem pariete index pendeat vulgari idio-

(1) S.Hieronym. ep.12. ad Riparium. (2) Innoc. III. in Concilio Lateranensi c.6.

idiomate exaratus Reliquiarum omnium, quæ inibi aſſervantur; earumdem vero authentica documenta vel in Eccleſiæ Archivio, vel in alio certo, tutoque loco reponantur. Ne vero temporis progreſſu dictarum Reliquiarum memoria depereat, quilibet Eccleſiæ Rector earumdem catalogum a ſe proprio charactere ſubſcriptum ad Epiſcopalem Noſtram Cancellariam intra duos menſes ab hujus Noſtræ Synodi publicatione, ac promulgatione tranſmittat. Nullæ (1) in poſterum novæ Reliquiæ abſque authenticis litteris a Nobis, ſeu a Vicario Noſtro Generali recognoſcendis, atque approbandis, publicæ Fidelium venerationi exponantur.

X. Si quis ex armariis, thecis, aut vaſculis Reliquiarum (2) cujuſcumque loci noſtræ Diœceſis ſacrilege furari, aut abſque Noſtra licentia Sacras Reliquias, aut earum partem aliquam extrahere, ſibi attribuere, aut aliis donare, obſequio non rationabili ductus audeat, excommunicatione, aliiſque etiam pœnis arbitrio Noſtro irrogandis ſevere punietur. Corpora (3) item Sanctorum de loco ad locum abſque Sedis Apoſtolicæ licentia transferri nequeunt, ne intra quidem ejuſdem Eccleſiæ ſepta, ſi perpetuæ eadem tradita ſint ſepulturæ. At ſi per modum depoſiti aliquo in loco detineantur; vel ſi neceſſitas, aut juſta, & rationabilis cauſa aliter fieri ſuadeat; tunc Noſtra ſaltem auctoritas, & facultas ad id accedat, oportet. Si forte Sacræ Reliquiæ (4) ad ægrotos deferantur, (quod tamen non paſſim fiat, & non, niſi cum debitis facultatibus) Sanctorum oſſa non radantur, neque minimæ eorum particulæ cum potu iiſdem ægrotis deglutiendæ propinentur.

XI. Ut Sacrarum Reliquiarum cultus, ac veneratio in Populis augeatur, Concionatores, & Parochi, captata ſæpius opportuna

(1) Trid. ſeſſ.25. loc. cit., cap. *Cum ex eo*. de Reliq., & vener. Sanct., Sac. Congreg.Concil. in Viterbienſi 26.Junii 1627.

(2) Extravag. *Ambitioſæ*. de rebus Eccleſiæ alienan., can. *Quiſquis inventus*. cauſ.7.qu.4., S.Gregorius PP.lib.3.ep.30., Innocent.III. cap.2. de Reliq., & venerat. Sanctorum.

(3) Can. *Corpora Sanctorum*. de conſecrat. diſt. 1.

(4) Sac. Congreg. Epiſcoporum 7. Decembris 1591.

tuna aliqua occaſione, Fideles doceant, hoc pacto Sanctorum memoriam eſſe recolendam, ut, quoties eorum Reliquias publicæ venerationi expoſitas intuentur, ſerio cogitent, momentaneum, ac leve tribulationis æternum gloriæ pondus operatum eſſe in Sanctis; eorum proinde gratulentur triumphis, ac felicitati; Deo, qui fecit victoriam per Jeſum Chriſtum, ex animo gratias agant, eumque per Sanctorum merita ſuppliciter rogent, ut quorum Sacros Cineres venerantur, eorum etiam virtutes feliciter imitandi gratiam largiatur. Ut autem hi Religionis, pietatiſque ſenſus Fidelium mentibus altius defigantur, & externus Sanctorum cultus, ac veneratio augeatur, præcipimus, ut quoties Sanctorum Reliquiæ, vel ex religioſa conſuetudine, vel ob recurrentis Feſti ſolemnitatem publicæ Populi venerationi ſunt exponendæ, Sacerdos ſuperpelliceo, ſtolaque indutus eas ex armario ad Altare deferat, Hymnumque, Antiphonam, & congruentem Orationem una cum Clero, & adſtante Populo concinat. Quamdiu autem apertis Eccleſiæ foribus in Altari manent, tamdiu coram ipſis cereæ ardeant candelæ ad minimum duæ. Numquam tamen eædem Reliquiæ ſub umbella exponantur, neque in Altari, in quo venerationi expoſitum pateat Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, multoque minus cum illo, dum Sacra fit Proceſſio, circumducantur. Cum pluribus in locis ſtata die quotannis Sanctorum Reliquiæ, quæ in aliqua aſſervantur Eccleſia, oſtendi Populo ſoleant, ut illas, qua par eſt, pietate veneretur; Volumus, ut ante hujuſmodi oſtenſionem eædem Reliquiæ a Sacerdote thurificentur, qui illas mox Populo eſt oſtenſurus. Dum is ſuperpelliceo, Stola, & Pluviali indutus ſingulas lente oſtendit Populo, earum nomina clara voce, vulgarique idiomate prælegat Clericus aliquis, aut Sacerdos ſuperpelliceo item indutus, eaque diſtincte, graviterque pronunciabit. Tandem omnes Eccleſiarum Rectores hortamur, & enixe rogamus in Domino, ut, ſi pro Eccleſiæ facultatibus fieri poſſit, ante Sanctorum Corpora, ubi hæc habean-

habeantur, & ante Reliquias insigniores, si hæ præsertim in Ecclesia custodiantur, aut quotidie, aut Dominicis saltem, Festisque diebus accensa lampas ardeat.

CAPUT XIII.

DE FESTORUM DIERUM RELIGIOSA, SANCTAQUE OBSERVANTIA.

I. NON modo Deum Optimum Maximum, & Unigenitum ejus Filium Jesum Christum, Deiparamque Virginem, ac Sanctos omnes cum Deo regnantes in Cœlis, adorandos, colendos, atque invocandos esse Catholica Religio nos docet; verum etiam congruam præstare reverentiam nos jubet temporibus, locis, rebus, ac personis peculiari aliqua ratione divino cultui, servitioque addictis, & consecratis. Hic de reverentia dumtaxat Sacris Temporibus, Dominicis videlicet, Festisque de præcepto diebus debita sermonem faciemus. De reliquis dicemus inferius.

II. Quamquam homines, ipsa natura Duce, aliquos in anno dies Deo Optimo Maximo consecrare juberentur, quibus ipsum non intimis modo animi sensibus, sed externo etiam, publicoque cultu adorarent; Cum tamen Deus in Veteri Testamento Populo suo legem dedit, per quam tuto ambularet in via Domini, Sabbatum sibi consecrari jussit, & hoc esse voluit tertium legis suæ præceptum (1): *Memento, ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est: non facies omne opus in eo....... Sex enim diebus fecit Dominus Cælum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt, & requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & sanctificavit eum.* Divinum hoc mandatum, abrogatis dumtaxat quibusdam ritibus, ac cæremoniis, confirmatum a Chri-

(1) Exodi cap. 20., & 21.

a Christo Domino fuit in novo Testamento, & Sabbati loco Apostoli (1) diem Dominicum suffecerunt, ut eum diem sanctificarent, quo Salvator noster ad immortalem surgens vitam de peccato, de morte, ac de tenebrarum Principe triumphavit. Et quoniam in veteri lege, præter Sabbati celebritatem, alii quoque dies Festi fuerant designati, ut præclara Dei opera debita religione, ac memoria Populus prosequeretur, ac fortia gesta celebraret præstantium Mulierum, ac virorum, Judith, Esther, Machabæorum, aliorumque, qui in lege Dei custodienda immortalem sibi gloriam, & laudem comparaverant; In nova quoque lege per Apostolos, Romanosque Pontifices solemnes aliqui dies instituti fuerunt, ut præcipuis Christianæ Religionis mysteriis, invictisque Fidelibus sacri honores decernerentur. *Jam vero ex quo (2) Catholica Nostra Ecclesia, veteris, novique Testamenti oraculis instituta, dies Dominicos, aliosque per annum æterno totius temporis Creatori, ac Domino consecravit; illos suis Fidelibus, ad quietem nedum e diuturnis laboribus capessendam, sed & præcipue ad majorem in iis Deo cultum præstandum, religiose semper observari mandavit, omnique adhuc mandat devotione custodiri, ac religione sanctificari.*

III. Parochi igitur solerter curent, ut Festos omnes dies Populus sibi concreditus sancte, religioseque custodiat. Duo autem potissimum ad Festorum sanctificationem requiruntur; primum, ut Fideles a quibusdam operibus abstineant; deinde ut in aliis se pie, ac laudabiliter exerceant. Quod ad primum attinet, ad tria capita rediguntur opera, a quibus est abstinendum, cum dies Festus agitur; nempe ad opera servilia, ad Mercatum, & ad causas Forenses. Præcipitur itaque primum, ut Mechanicæ (3) cujuscumque artis opera, ruralia, fabrilia, uno verbo servilia non exerceantur: Sutores igitur, Cæmentarii, Calcearii, Fabri lignarii, alii-

 que

(1) Benedictus XIV. Instit.43.num.14.

(2) Concil. Rom. sub Benedicto XIII. tit.11. cap.1.

(3) Cap.1., & 3. de feriis, S. Pius V. Constit.5. 15.April. 1566., Sac. Congreg. Episcop. in Recineten. 16.Jan. 1601., in Bellocastren. 1.Sept. 1603., in Cornetana 12. Decembris 1642., in Terracinen. 14. Decembris 1594.

que Opifices a suæ artis exercitio abstineant; jumenta onusta non ducantur; venales non prostent merces; Mulieres tum ab opere textorio, & a lanificio, tum a purgandis pannis cessent; tandem *neque Agricolæ, neque alii quicumque illicitum opus aggrediantur*, ut Leonis sapientis utamur verbis. *Si enim qui umbram quamdam, atque figuram observabant* (videlicet Judæi,) *tantopere Sabbati diem venerabantur, ut ab omni prorsus opere abstinerent; quomodo qui gratiæ lucem, ipsamque veritatem colunt* (videlicet Christiani) *diem, qui a Domino honore ditatus est, nosque ab exitii dedecore liberavit, non venerari par est?* Quod ad Mercatum attinet, hic a Nundinis distinguitur. Nundinæ enim dicuntur (1), quæ sunt de rebus majoribus, & semel in anno, vel raro in eodem loco fiunt, & de longinquo ibidem conveniunt homines. Mercatus vero ille est, qui fit de rebus minoribus ad quotidianas necessitates pertinentibus, & quidem singulis hebdomadis, & ab hominibus de vicino ibidem convenientibus. Certum autem est (2), Mercatus, & Nundinas Festis diebus non licere, non quia vendere, ac emere sit opus servile, ideoque vetitum diebus Festis; sed quia actiones hujusmodi impediunt, & distrahunt Christifideles a cultu divino, ad quem dies Festi sunt instituti. Certum quoque est (3), Ecclesiasticis legibus quovis tempore illas fuisse vetitas. Et de Mercatu quidem dubitari non potest; uti ex Juris Canonici (4) textibus, ex Pontificiis Constitutionibus, & ex pluribus Sacræ Congregationis Concilii decretis liquido constat. Quare Benedictus XIV. in sua Constitutione, seu Epistola Encyclica, quam ad omnes Ditionis Ecclesiasticæ Archiepiscopos, Episcopos, atque Ordinarios scripsit, sic iisdem indicit. *Qua (5) de re omnem dubitandi ansam præcidentes, vobis per hæc Apostolica scripta mandamus, ne in Diœcesium vestra-*

(1) Humbertus de Romanis lib.2. de eruditione Religiosorum Prædicat.tract.2. n.92. pag.351. edit. Rom.

(2) Benedictus XIV. in sua Constit. 142. tom.1. §.15.

(3) Benedictus XIV. loc. cit.

(1) Cap.1. de Feriis, S. Pius V. in sua Constit.5. § 8., Sac. Cong. Concil. in Ripana Mercatus 2. Maii 1711., & in Barchinonen. observationis Festorum 13. Maii 1669., & 27. Martii 1683.

(5) Benedictus XIV. cit. Constit. §.22.

vestrarum Urbibus, & Locis Mercatus fieri Festis diebus patiamini. De Nundinis eadem, quæ de Mercatibus, dicenda essent (1), ac statuenda. Verum Sanctissimus Pontifex Benedictus XIV. in laudata sua Encyclica Epistola gravibus de causis aliquod adhibendum esse temperamentum censuit, quod omnibus locorum Ordinariis per hæc verba insinuavit (2): *Constituite auctoritate Nostra matutinas, & vespertinas horas, quibus Festo die, quo Nundinæ habentur, claudi debeant Apothecæ, nec publica possint exerceri commercia, ut qui ad Nundinas confluxerunt, Missæ Sacrificio, ac divinis Officiis intersint, aliisque Christianis operibus Festum sanctificent. Vigilate, ut omnia plene, & exacte impleantur. Nos autem per publicum Edictum non prætermittemus extendere Nundinarum privilegia ad diem sequentem, qui Festus non erit, ut temporalia negotia paucarum horarum spatio propter Dei cultum, & animarum salutem intermissa, integri diei accessione commode peragantur*. Cum itaque in hac Tusculana Civitate Festo S. Matthæi die ex antiquissima consuetudine Nundinæ quotannis habeantur, illas quidem permittimus, sed hac adjecta conditione, ut eæ non amplius, ut olim, in Foro ante Cathedrale Templum, sed extra Civitatis mœnia instituantur, ne videlicet mercatorum, emptorumque clamoribus Populi ad Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta recipienda confluentis pietas, ac religio perturbetur. Tandem quod ad Causas Forenses spectat, utroque Jure, tum Canonico, tum Civili districte (3) prohibetur, ne Festis diebus ulli fiant jurati contractus, aut exerceantur judicia, aut litium acta agitentur, aut testes, aut juramenta in civilibus causis cujuslibet Fori recipiantur; aut demum seu publica a Notariis instrumenta scribantur, nisi causæ pietas intercedat, aut magni momenti exigat occasio; seu capturæ vel reales, vel personales, nisi in casibus a Jure permissis, executioni demandentur. Uno verbo: præcipitur, ut Festis diebus sub pœna nullitatis actorum

S 2 omnium,

(1) Benedictus XIV. cit. Constit. §.25.

(2) Benedictus XIV. cit. Constit. §.30.

(3) Cap. 1., & cap. *Omnes dies*. de Feriis, L. *Omnes Judices*. cod. Theodosian. de Feriis.

omnium, utrumque Forum, Ecclesiasticum pariter, & Laicum, conticescat.

IV. Ab his omnibus operibus, quæ modo recensuimus, diebus Festis abstinendum prorsus est, nisi aliud gravis, & vera necessitas postulet. Nam, uti Transilvaniæ populis Nicolaus V. (1) respondit, *cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, & Festivis: sed necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata, licitum est præmissa exercere*, videlicet frumentum secare, fœnum, cæterasque fruges colligere &c., quæ quidem opera an die Dominico licerent, Summum Pontificem interrogaverant Transilvani. Hæc autem necessitas esse debet vera, non affectata, seu procurata, cujusmodi sane esset, si quis ea, quæ diebus feriatis agere, aut procurare deberet, & posset, in diem Dominicum, aut Festum ex proposito differret: tunc enim profecto is necessitatem affectaret, seu procuraret. Ne qua igitur struendæ fraudis alicui detur occasio, plura hìc a Nobis ad rem, de qua agimus, accommodata statuentur, quæ ab omnibus, & singulis exacte servari jubemus.

V. De faciendi operis servilis necessitate, an vera sit, ac tanta, ut exerceri opus licite valeat, Nostrum erit judicium, ne videlicet homines æqua Sacrorum Canonum indulgentia abutantur, rerumque domesticarum amore obcæcati divinas, humanasque leges in controversiam temere adducant, iisque privato se judicio liberos, solutosque declarent. Quamobrem (2) vindemiarum, messis, fœni, aut aliorum terræ fructuum colligendorum tempore, vel quandocumque servile aliquod opus necessitas exigit, aut pietas suadet, nemini liceat Festis diebus operibus servilibus vacare (si præsertim publica sint,) in Civitate Tusculana absque Nostra, vel Nostri Vicarii Generalis, in aliis vero Nostræ Diœce-

(1) Apud Raynald. an.Chr. 1447. n.28.

(2) Cap. finali de Feriis, cap. *Novit*. de judiciis, cap. *Cum sit generale*. de foro. compet., Urbanus VIII. Bulla 164. *Universa*, Sac. Rit. Congreg. in Recineten. 9. Decemb. 1700., Sac. Congreg. Concilii 22. April. 1599., Sac.Cong.Episc.12 Martii 1601., & in Castellan. 21.Aug. 1615.

Diœceseos locis absque Vicariorum Foraneorum expressa licentia in scriptis, & gratis omnino concedenda; adiecta tamen semper monitione, & conditione, ut non proinde, qui ejusmodi licentiam impetrant, se ab onere audiendi Sacrum ulla ratione solutos esse arbitrentur. Vicarii (1) autem Generalis, & Vicariorum Foraneorum conscientiam graviter oneramus, ut non, nisi gravi exigente necessitate, ac sine ullo prorsus pretio, ac pacto, tum directe, tum indirecte, prætextu etiam eleemosynæ piis usibus applicandæ, ejusmodi licentiam impertiantur. Cum hujus licentiæ (2) concessio exercitium sit jurisdictionis in foro externo, ab ea Parochi se abstineant, nisi forte & Vicarii Foranei absint, & periculum sit in mora, & ad Vicarium Nostrum Generalem recurri commode nequeat. Molendinorum (3) operarii cessent diebus Festis ab advehendo ad Molendinum tritico, a revehenda ad Pistorum, seu privatorum domos farina, a tundendis scalpro molis, a resarciendis rotis, aut alio quovis opere præstando circa Molendinum, nisi forsan, ob plurium Festorum continuam frequentiam, aut urgentem utilitatis communis causam, in scriptis, ut supra, licentiam obtinuerint. Mola quoque olearia Festis diebus a terendis olivis cesset. Lanii (4), Macellarii, Cupedinarii, cæterique omnes, qui carnes, salsamenta, aliave esculenta ad victum diurnum necessaria in officinis vendunt, id negotii, Festis etiam diebus, suscipere non prohibentur, dummodo Missæ, Concionis, divinique Officii tempore apothecas suas omnino claudant; reliquis vero diei horis earum tantum ostiolum recludant. In majoribus (5) tamen anni solemnitatibus, scilicet Natalis Domini, Paschatis, & Epiphaniæ licentia vacandi operibus servilibus dene-

(1) Urbanus VIII. cit. Const. §.3., Sac. Cong. Episcop. in Umbraticen. 15. Januarii 1619., & in Ulissiponen. 7. Decembris 1691.

(2) Sac. Cong. Episc. 18.Julii 1594., & 18.Novembris 1597.

(3) S. Carolus Borromæus in edicto pro dierum Festorum observ. inserto in Actis Eccl. Mediolanen. tom.1.

(4) Synod. Sublacen. c.18. §.4., seu ad medicinam.

(5) Cap.3. de Feriis, Sac. Cong. Episc. in Hieracensi 20. April. 1587.

denegetur omnino; imo ne ea quidem, quæ ad victum sunt necessaria, vendere liceat, juxta Sacrorum Canonum dispositionem, & laudabilem hujus Civitatis, Diœcesis, atque Almæ Urbis Romæ consuetudinem.

VI. Si ut Festi dies rite, sanctèque serventur, ab operibus servilibus, a Mercatu (qui, si in diem Festum incidat, in anteriorem, vel posteriorem transferri debet diem) & a Forensibus causis abstinendum est; quanto impensius (1) ab omni crimine iis diebus perpetrando cavere debent Fideles, cum nulla sit turpior, atque execrabilior servitus, quam servitus peccati, & nihil sit, quod hominem a divinis rebus, atque a Deo magis avertat, quam opus peccati! Hinc S. Thomas (2), cum docuisset opera servilia eam ob causam Festis diebus interdici, quia divinis rebus ne vacemus, magnopere impediunt, subdit: *Et quia magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum, quamvis sit corporale; ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die Festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit*. Proinde Parochi populum instruant, si non distincto reatu, certe multo gravius peccari, Deumque magis offendi lethali culpa, quæ die Festo admittatur, quam si eadem culpa profesto die patraretur. Quapropter suadeant, obsecrent, increpent, ne Fideles ad otium, ad peccata, ad convivia, ad comessationes, ad ebrietatem, ad ludos, ad spectacula, ad choreas, aliaque id generis Festis diebus abutantur, sed divinis Laudibus vacent, Deumque in Templis colant, ac revereantur: Secus enim quadrare in eos poterunt, quæ de Judæis scribit S. Augustinus (3): *observant Sabbatum non spiritualiter, sed carnaliter, quia otio abutuntur ad nequitiam: melius enim tota die utique foderent, quam tota die saltarent. Melius facerent in agro suo aliquid utile, quam in theatro seditiosi existerent. Melius fœminæ eorum*

(1) Can. *Omnis Christianus*. de consecr. dist.1., & Can. *Irreligiosa*. de consecr. dist.3., & can. *Consideret*. de pœnitentia dist.5.

(2) S. Thomas 2.2. qu.122.art.4. ad 3., Catechismus Roman. in 3. Decalogi præceptum.

(3) S. Augustinus lib. de decem chordis cap.3., & in concione 1. in Psalm.32.

rum die Sabbati lanam facerent, quam tota die in mœnianis suis impudice saltarent.

VII. Hactenus de operibus egimus, a quibus, cum dies Festus agitur, abstinere jubemur. Pauca nunc de iis operibus statuamus, quæ, ad Dei cultum, obsequiumque, Festis diebus præstanda esse Religio nos docet. Primum (1) itaque omnibus, qui Christiana Professione signantur, ab Ecclesia districte præcipitur, ut Missam Dominicis, ac Festis diebus audiant, cui quidem summa religione, ac pietate interesse illos oportet. Eam autem in Parochiali Templo audire deceret quam maxime, ut ibidem concioni adesse possent, quam Parochus inter Missarum solemnia iis diebus est habiturus. At profecto Dei voluntati non faceret satis, qui in eo solum Festorum dierum celebrationem constitueret, ut rei divinæ interesset, non vero etiam omni studio contenderet illos ferme totos in sacris meditationibus, ac precibus, aliisque Christianæ charitatis, ac Religionis operibus obeundis transigere. Quapropter omni ope, ac vi Fideles suos Parochi hortentur, ac moneant (2), ut Festis diebus Deo impensius vacent, Templa religiosius adeant, Sacramentis se mundent, & communiant, Concionibus, divinisque Officiis intersint, ac ferventius in aliis se operibus Christianæ pietatis exerceant. Sacerdotes vero, & Clerici, ut bonum Populo exemplum præbeant, Matutinis, ac Vespertinis Officiis omnino intersint, ac psallant, Sacras, quæ in Ecclesia fiunt, functiones obeant, atque orationi, & precibus in Templo diutius vacent. Dum vero Missa (3) solemnis, divina Officia, Sacra Concio, Doctrina Christiana, vel quæcumque alia Ecclesiastica functio celebratur, nulli in Ecclesia, aut prope ipsam strepitus, clamores, aut importunæ confabulationes permittantur. Imo (4) ne in ipsa quidem platea, quæ Templo est proxima, divi.

(1) Can. *Missas*, & Can. *Omnes*. de consecr. dist. 1., Concil. Agathense can. 47. ann. 506., & Conc. Aurelianense can. 26. an. 511., & Conc. Rom. sub Bened. XIII. tit. 11. cap. 1.

(2) Concilium Romanum sub Benedicto XIII. tit. 11. cap. 1.

(3) Can. *Irreligiosa*. de consecr. dist. 3.

(4) Can. *Qui die*. de consecr. dist. 1.

divinorum Officiorum tempore cantilenæ, instrumentorum concentus, saltationes, spectacula, circulatorum ineptiæ, lususve quilibet ullatenus tolerentur. Nulla etiam Festis diebus spectacula cæteroqui licita præbeantur, nisi post divina Officia, & ex peculiari licentia ad id a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali concessa.

VIII. Parochi frequenter (1) moneant Patresfamilias, ac Dominos, ut filios, ac famulos, quos vel in pascendis pecoribus, vel in vineis custodiendis, vel in colligendis herbis, aliisve rusticis laboribus subeundis ruri occupant, Festis saltem diebus Missæ jubeant interesse: secus enim Deo omnium Patri, ac Domino pro illis rationem erunt reddituri. Herus item, Pater, ceterique, quorum jussu filii, famuli, aliique sub eorum potestate, & cura constituti, diebus Festis serviliter laborant, se violatores esse hujus præcepti sciant, ac pœnis arbitrio Nostro infligendis esse puniendos. Nequa vero ignorantiæ excusatio Festorum transgressoribus suffragetur, districte Parochis, & Capellanis ruralibus præcipimus, ut singula Festa de præcepto (2) sive fixa, sive mobilia, & jeiunia per unamquamque hebdomadam recurrentia, die Dominico præcedente inter Missarum solemnia Populo significent, & pridie cujuslibet Festi post vespertinam Angelicam salutationem solemni campani æris sono sacræ impendentis solemnitatis excitent recordationem.

IX. Præter diem Dominicum, qui Judæorum Sabbato ab Ecclesia substitutus est, hos alios Festos dies in universa Ecclesia ex præcepto servandos indixit Urbanus VIII. peculiari sua Constitutione (3), ubi §.2. sic inquit: Motu proprio, & ex certa scientia, meraque deliberatione nostris; nec non de prædictæ Apostolicæ plenitudine potestatis, hac perpetuo valitura Constitutione, de voto etiam Ven. Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus Præpositorum, Apostolica auctoritate decernimus, & de-

(1) Concil. Prov. Mediolanense I. sub S. Carolo. (2) Can. *Pronunciandum*. de consecr. dist.1. (3) Urbanus VIII. Const.164. *Universa*. edita Idib. Sept. 1642.

& declaramus, infrascriptos duntaxat dies pro Festis ex præcepto colendos esse, quos nempe vel ab initio veneranda sacravit antiquitas, vel universalis Ecclesiæ probavit consuetudo, vel omnium gentium unanimis pietas veneratur; Dominicos scilicet dies totius anni, Nativitatis D. N. Jesu Christi, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis cum duabus sequentibus Feriis, Ascensionis, Pentecostes cum duabus sequentibus Feriis, Sanctissimæ Trinitatis, Solemnitatis Corporis Christi, & Inventionis Sanctæ Crucis, necnon festivitatum Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, & Nativitatis Deiparæ Virginis, Dedicationis S.Michaelis Archangeli, Nativitatis S. Joannis Baptistæ, SS. Petri, & Pauli, S. Andreæ, S. Jacobi, S. Joannis, S. Thomæ, SS.Philippi, & Jacobi, S. Bartholomæi, S. Matthæi, SS. Simonis, & Judæ, & S. Matthiæ, Christi Domini Apostolorum, item S. Stephani Protomartyris, SS. Innocentum, S. Laurentii Martyris, S. Sylvestri Papæ, & Confessoris, S. Joseph etiam Confessoris, & S. Annæ, Deiparæ respective Sponsi, ac Genitricis, Solemnitatis omnium Sanctorum, atque unius ex principalioribus Patronis in quocumque Regno, sive Provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque Civitate, Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit. His autem diebus alium Festum diem addidit Clemens XI. (1), Conceptionis Immaculatæ Deiparæ Virginis Mariæ.

X. Cum ex Bulla Urbani VIII., ut vidimus, servandus quoque ex præcepto sit in quolibet Oppido Festus dies Patroni Principalioris ejusdem Oppidi; Municipalia proinde Nostræ Diœcesis Festa in posterum servanda, & a Parochis, uti superius diximus, Populo prænuncianda recensebimus, ne ulla deinceps super debita eorum observantia controversia, aut dubitatio oriatur.

XI. Cum Tusculani Cives Sanctis Sebastiano, & Rocco beneficentissimis Patronis suis minus principalibus acceptum referrent, quod proxime elapso sæculo cum dira lues finitima loca de-

T popu-

(1) Clemens XI. in suo peculiari Brevi.

popularetur, immunes ipsi, atque incolumes a tam sæva contagione evasissent; Ut accepti beneficii certa, & grata instauraretur recordatio; Communi inito consilio, unanimique suffragio statuerunt, ut dies decimus octavus mensis Junii, quo tantum se accepisse beneficium fatebantur, tamquam Festus de præcepto dies, quotannis observaretur, ac præterea eodem die publica in eorumdem Sanctorum honorem supplicatio in Civitate haberetur. Supplicatio sane hujusmodi, Tusculano Episcopo consentiente, numquam habita non fuit. At cum dies Festus de præcepto, licet a plerisque observaretur, ab aliquibus tamen negligeretur, nullumque ea super re authenticum de Ordinarii approbatione, & consensu documentum extaret, dubitari merito cœptum fuit, an vere idem dies esset Festus de præcepto? Rogati proinde fuimus, ut dubium omne tolleremus, & quid servandum esset in posterum, a Nobis perpetuo valitura lege in hac Nostra Synodo statueretur. Nos itaque, re mature discussa, auditoque plurium Theologorum, pluriumque Nostræ Cathedralis Canonicorum consilio, Cleri, Populique pietati indulgentes, volumus, ac tota, qua pollemus, auctoritate mandamus, ut in Urbe Tusculana quotannis dies decimus octavus mensis Junii ad accepti per Sanctorum Sebastiani, & Rocci intercessionem beneficii memoriam recolendam, eosdemque Sanctos Viros speciali quodam cultu venerandos, tamquam Festus de præcepto dies, ab omnibus sancte, religioseque observetur. Eo itaque die, quicumque Tusculi commorantur, ab omni opere servili abstineant, Sacrum audiant, Deo, ac Sanctis Sebastiano, & Rocco de collatis donis gratias agant, & jugi piorum operum exercitio ad uberiora recipienda beneficia se præparent. Præterea eodem die mane Sodalitates omnes hujus Civitatis una cum Clero Sæculari, ac Regulari a Nostra Cathedrali Ecclesia ad Sanctæ Mariæ de Vivario Templum, in quo pervetustæ eorumdem Sanctorum asservantur Imagines, supplicantium more solemni pompa procedant, ibique Missa de Beata Virgine cum oratione pro gratiarum actione sub unica conclu-
sione

ſione celebretur. Parochi vero Feſtum hunc diem inter reliquos Feſtos de præcepto dies deſcribant, eumque Dominica, quæ illum præcedit, inter Miſſarum ſolemnia Populo de more annuncient, ac pridie Feſti diei, conſueto campani æris ſonitu ejuſdem in Fidelium animis excitent memoriam.

XII. In Arce Pontificia, ſeu Oppido, quod vulgo dicunt *Rocca di Papa*, proxime elapſo ſæculo, anno videlicet Reparatæ ſalutis 1619., Clerus, & Populus, propter innumera ſibi a Sancto Carolo Borromæo collata beneficia, non modo illum in Patronum loci principaliorem elegerunt, verum etiam unanimi conſenſu legem ſibi, poſteriſque ſuis dixere, ut diem quartam Novembris ejuſdem Sanctiſſimi Cardinalis cultui dicatam, tamquam Feſtum de præcepto diem, ſervarent; pervigilium vero ejus diei communi conſecrarent jejunio. Cum autem poſtmodum ad Sacrorum Canonum normam ejus legis approbationem, & confirmationem ab Epiſcopo Tuſculano poſtulaſſent; illam facili negotio obtinuerunt, uti patet ex Litteris Cardinalis Evangeliſtæ Pallotta Epiſcopi Tuſculani ad ejuſdem Oppidi Populum datis 11. Junii 1619., quas in Appendice num. 11. exhibemus. Volumus itaque, ac præcipimus ut hanc legem, ſancte hactenus cuſtoditam, nemo in poſterum violare audeat, aut de gravi ejuſdem obligatione dubitare.

XIII. Antequam Montis Porcii Oppidum conderetur, Templum in ea vicinia extabat in honorem S. Antonini Martyris Deo Optimo Maximo dedicatum, in quod finitimorum prædiorum incolæ confluebant, ut Miſſæ Sacrificio intereſſent, ac Sanctiſſimum Chriſti Martyrem, quem præcipuum ſibi Patronum delegerant, piis precibus, & obſequiis venerarentur. Extructo mox Oppido, cum in illud iidem incolæ, aliique plures e vicinis locis ſe recepiſſent; nullam tamen in eo Sacram haberent Ædem, in qua divina Myſteria peragerentur; non levi proinde cum incommodo, ut Sacramenta reciperent, quandoque Altaria in cryptis erigere, quandoque ad Parœcialem Montis Compatrum Eccle-

ſiam, plerumque ad S. Antonini Templum accedere cogebantur, in quo jam obtinuerant, ut defunctorum corpora tumularentur. Illorum tandem miſeratus incommoda Gregorius XIII. (1), proprio ære in honorem S. Gregorii Magni Templum in Oppido a fundamentis extruxit, quod pictis ornavit Imaginibus, & ſacra ſupellectili auxit, annuo etiam cenſu ad congruam Parochi ſuſtentationem conſtituto, cui perpetuam Templi cuſtodiam, ac ſpiritualem animarum curam demandavit. Non tamen exinde imminuta, imo verius aucta magis in dies eſt erga Chriſti Martyrem Populi pietas. Non modo enim in ejus honorem dedicatum Altare in Templo eſt; verum etiam ſecundus Septembris dies ejuſdem Martyris cultui (2) deſtinatus, ex voto, tamquam Feſtus de præcepto, ſervari a Populo cœpit, publicis ſupplicationibus, communi ad Euchariſticam Menſam acceſſu, ſolemnique divinorum Officiorum cantu diſtingui, iis demum popularibus lætitiæ ſignis celebrari, quibus in tota ferme Italia Feſtus Principalioris Patroni dies celebrari conſuevit, uti ex actis conſtat Sacræ Viſitationis, qua Alexander Rauli Anagninæ Urbis, ac Diœceſis Vicarius Generalis ex ſpeciali Cardinalis Epiſcopi Tuſculani Franciſci Sfortiæ delegatione Menſe Junii anno reparatæ ſalutis 1620. Tuſculanam Civitatem, ac Diœceſim perluſtravit. Ea autem omnia ad hæc uſque tempora ſancte, religioſeque ſervata ſemper fuiſſe, ex Actis cum Apoſtolicarum, tum Epiſcopalium Viſitationum, aliiſque authenticis documentis abunde patet. Imo etiam cum ab Vrbano VIII. in ſuperius laudata Conſtitutione præſcriptum fuiſſet, ut unius dumtaxat Principalioris Patroni in quacumque Civitate, Oppido, vel Pago Feſtus de præcepto ſervaretur dies; huic mandato Incolæ Montis Porcii obſequentes, ex quinque Feſtis diebus, quos ex voto, vel conſuetudine ſervare conſueverant, unicum S. Antonini, tamquam Patroni Principalioris, Feſtum diem ſibi ex præcepto ſervandum, omiſſis reliquis, retinuerunt, eumque proinde Parochi inter Feſtos de præcepto dies ſem-

(1) Gregorius XIII. in Bulla edita 1. Junii 1580. (2) In Martyrol. Romano.

ſemper Populo prænunciarunt, Oppidani vero ſumma ſemper religione, ac pietate cuſtodierunt. Neque vero de clientibus ſuis benemereri umquam deſtitit Patronus amantiſſimus, cujus proinde opem iidem cum in plurimis rebus, tum in fugandis potiſſimum febribus experti olim ſunt, & adhuc experiuntur præſentiſſimam. Quæ cum ita ſint, ne ulla umquam hujus rei memoriam deleat oblivio, utque omnis in poſterum hac ſuper re vel leviſſimæ dubitationi locus intercludatur; hac Noſtra Synodali perpetuo valitura Conſtitutione decernimus, ac declaramus, in Oppido Montis Porcii ab Oppidanis omnibus, & ab aliis quibuſcumque inibi forte exiſtentibus ſecundum Septembris diem in S. Antonini Martyris tamquam Patroni Principalioris honorem ſervandum de præcepto eſſe, eumque ſuo tempore quotannis, tamquam Feſtum de præcepto, Populo a Parocho eſſe prænunciandum. Quicumque igitur ſive Oppidanus, ſive Advena in toto Montis Porcii Oppido, ac Territorio Feſtum hunc diem ſeu ſervilibus, ſeu aliis vetitis operibus violare audebit, præter gravis culpæ reatum, ad normam Sacrorum Canonum Noſtram non effugiet animadverſionem.

XIV. Tandem Parochis omnibus diſtricte mandamus, ut præceptum de ſervandis diebus Feſtis populo non ſemel explanent, eique fuſius, ac ſingillatim explicent, quæ paucis ſane, ſed gravibus verbis in ſua Epiſtola Encyclica ad Provinciarum Maritimæ, & Campaniæ, aliorumque locorum Epiſcopos data (1) de ſervandis Feſtis diebus Benedictus XIV. edixit, ubi ait: *Dies Feſti non ad id inſtituti ſunt, ut Chriſtianus populus epulis, ebrietatibus, ludis, ſpectaculis, aliiſque id genus licentiæ liberius vacet; ſed ut Fideles in precibus, diviniſque laudibus frequentes, & aſſidui ſint; ut Eccleſiis interſint; Sacramenta ad animæ vulnerum curationem inſtituta adhibeant; ſeduloque ſe exerceant in iis operibus, quæ veram pietatem continent; & ut demum Sanctos una cum Chriſto regnantes, tamquam Patronos, congruis officiis, & honoribus proſequantur.* Populo

(1) Benedictus XIV. Epiſt. Encyclica *Nihil profecto*. edita 12. Aug. 1742.

pulo præterea ostendant, quantum exosa Deo sit Festorum dierum violatio, & quæ gravissima ex ea detrimenta oriantur. Quamobrem (1) Sacrarum Litterarum proferant testimonia, ex quibus perspectum fiat, eos, qui dies Festos contempserint, etiam in hac vita esse puniendos, uti per Ezechielem (2) Deus disertissime significavit: *Sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo, ut effunderem furorem meum super eos, & consumerem eos.* Quod si in veteri Testamento tam severe Festorum dierum contemptum ulciscebatur Deus; quanto acriorem futuram esse putabimus divinam ultionem in novo Testamento, in quo nos multo pluribus, gravioribusque titulis Deo obstrictos, multo etiam impensius divino vacare servitio, diesque vero Dei cultui consecratos observare religiosius oportet! *Irritam quis faciens legem Moysi*, inquit (3) Apostolus, *sine ulla miseratione duobus, vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem Testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gratiæ contumeliam fecerit!* Profecto haud difficile erit ex historicis monumentis certissima divinæ ultionis adversus Festorum transgressores argumenta depromere, quibus Auditorum animi ab hujusmodi crimine perpetrando deterreantur. Concilii (4) Parisiensis Patres eum in finem sui temporis exempla protulerunt, suique Concilii Actis inserta, posterorum memoriæ prodere non dubitarunt. Nam can. 50. sic habent: *Multi etiam nostrorum visu, multi etiam quorumdam relatu didicimus, quosdam in hac die (videlicet Dominica, aut Festiva) ruralia opera exercentes fulmine interemptos, quosdam artuum contractione multatos, quosdam etiam visibili igne corporibus, ossibusque simul sub momento absumptis, in cinerem subito resolutis, pœnaliter occubuisse &c.* Et ut ad nostra hæc tempora dilabamur, nonne dierum Festorum contemptui tribuendas esse merito putabimus

(1) Exodi cap. 31. n. 14., Exodi c. 35. v. 2., Numer. cap. 15. v. 32., Jeremiæ cap. 17. v. 27.

(2) Ezechiel. cap. 20. v. 11.

(3) Ad Hebræos cap. 10. v. 28., & 29.

(4) Concil. Parisien. can. 50. celebratum ann. Christ. 829.

bimus agrorum sterilitatem, messis parcitatem, perturbatas temporum vices, spes Agricolarum horæ momento præcisas, aliasque hujusmodi calamitates, quibus non infrequenter affligimur; cum (1) Nehemias in Sacris Litteris Judæorum captivitatem Sabbati violationi affirmaverit esse tribuendam? Quod si tam gravibus pœnis hoc mortalis vitæ tempore, quod miserationum, ac misericordiarum tempus in sacris Paginis nuncupatur, in dierum Festorum violatores animadvertere consuevit misericors, & miserator Dominus, ut ii videlicet a viis suis pessimis ad rectam virtutis semitam revocentur; quanto severiora erunt supplicia, quibus eos vita functos, nisi ante decessum resipuerint, justissimus Vindex addicet! Hæc quidem omnia si frequenter, & serio Fidelibus Parochi ob oculos mentis ponant, brevi temporis intervallo & Festos dies religiosius servari, & verum Dei cultum in Parœcia sua mirum in modum augeri gratanter aspicient.

CAPUT XIV.

DE ECCLESIIS, ALIISQUE LOCIS SACRIS, AC DE REVERENTIA EISDEM DEBITA.

Quamquam prioribus tribus Ecclesiæ sæculis, cum adversus Christianam Religionem Tyrannorum sæviret furor, Pontifices, & Sacerdotes sacra facturi, sive in cryptas, sive in cœmeteria, sive in privatorum ædes, sive tandem quocunque eos necessitas compulisset, una cum Fidelibus convenirent; post redditam tamen Ecclesiæ pacem, non, nisi in publicis ædibus auctoritate Episcopi erectis, & ab eo vel solemni ritu consecratis, vel saltem benedictis, sacra peragere, divinaque officia celebrare licet. De his ædibus ad divina celebranda, & ad Religionis actus exercendos destinatis, imo & de singulis locis piis, ac religiosis Episcopali auctoritate erectis, in hoc capite, & in

(1) Esdræ lib. 2. cap. 13.

in ſequentibus loquemur, cum debitam iis præſtare reverentiam, atque honorem a Religionis virtute jubeamur. A Templis, ſeu Eccleſiis ordiamur.

ARTICULUS I.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

I. QUamquam Eccleſias erigere, ac ædificare pium, religioſum, ac laudabile opus ſit; ne tamen ex temere, aut cum aliorum jactura, aut ſine congrua perpetua dote erigantur; ad Sacrorum Canonum (1) normam mandamus, atque præcipimus, ne ulla ſive Eccleſia, ſive Capella, ſive Oratorium, ſive Altare de integro ædificetur ſine Noſtra expreſſa, & in ſcriptis obtenta licentia. Si ſecus fiat, Eccleſia, aut locus ſacer ſic erectus, Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto. Ejuſmodi autem licentiam (2) numquam erimus conceſſuri, *niſi is qui ædificare vult, ante præfiniat, quæ ad luminaria, ad cuſtodiam, & ad Cuſtodum ſtipendia ſufficiant. Hæreticorum* (3) *enim blaſphemiam damnamus, qui Eccleſias dotare Divinæ Scripturæ, & Chriſti regulæ contrarium eſſe divulgabant: nam Sacris Canonibus eſt proviſum, ut Eccleſiæ, quatenus divino cultui aptæ, & in ſuo ſemper decore permaneant, abſque dotis conſtitutione non ædificentur.* Quamquam vero ejuſmodi conſtituta dos fuerit; non tamen operi manus admoveatur, niſi prius a Nobis, vel a Vicario Noſtro Generali inſpectus, & approbatus fuerit locus Eccleſiæ ædificandæ deſignatus, erectaque in eo Cruce, primus lapis benedictus in fundamentis conſueto Eccleſiaſtico ritu fuerit collocatus, ut in Pon-

(1) Can. *Nemo*, Can. *Eccleſias pro congrua*. de conſecr. diſt. 1., cap. *Cum olim* §. *Inſuper*. de privilegiis, & cap. *Auctoritate*. de privilegiis in 6.

(2) Can. *Vere*. cauſ. 16. qu. 1., Can. *De Monachis*, Can. *Quidam*. cauſ. 18. qu 2., cap. 1. de cenſibus; cap. *Cum ſicut*. de conſecr. Eccleſ., vel Altar., & Pontif. Rom. par. 2. §. 1. Novella 167. cap. 2.

(3) Concil. Rom. ſub Benedicto XIII. tit. 27. cap. unic.

Pontificali (1) Romano præscribitur. Regularium etiam (2) cujuscumque sexus Monasteria non erigantur sine expressa Nostra in scriptis tradita licentia, quam non erimus concessuri, nisi servatis conditionibus a Gregorio XV. (3), ab Urbano VIII., & ab Innocentio X. præscriptis per suas Constitutiones, quæ in eorum Bullariis reperiuntur.

II. Postquam pro novo Templo ædificando Noster consensus accesserit, sub (4) Immunitatis Ecclesiasticæ violatæ pœna nemo ejusdem ædificium re ipsa, ac violenter impedire, seu alio quocumque modo prohibere præsumat. In Templo vero construendo hæc potissimum advertantur. Primum, ut, si in æquo, & plano loco sit erigendum, editior semper deligatur pars, ut inde ad ipsum Templi pavimentum tribus saltem, &, si natura loci ferat, etiam quinque gradibus ascendatur. Deinde ea adhibeatur cautio, ut in loco ædificetur a stabulis, a cauponis, a laniens, a ferrariis officiniis, & ab omni strepitu maxime remoto; item non humido, non uliginoso, sed a cœno, luto, sordibusque reliquis immuni, &, quoad fieri poterit, ab aliorum ædificiorum, ædiumque parietibus undique sejuncto. Duarum maxime partium in Ecclesia extruenda ratio habeatur, quarum altera ædificium sustentet, altera tueatur. Primum videlicet, ut fundamenta altissime fodiantur, firmissimeque locentur; deinde ut tectum summa diligentia construatur, singulæque ejus partes inter se ita cohæreant, ut tota compago validissime connexa consistat. Parietes firmi, ac solidi ædificentur; & quoad extimam superficiem sint bene politi, ac diligentissime dealbati. Extrinsecus autem arbores ab iis removeantur, ne earum radices sub

 ter-

(1) Pontificale Romanum par.2. §. 1.

(2) Cap. *Cum olim*. de privilegiis, cap. fin. de religiosis domibus, & Trid. sess.25. de regularibus cap. 3.

(3) Gregorius XV. Const. *Cum alias*. 17. Aug. 1622., Urbanus VIII. 25. Aug. 1624., & Innocent. X. Constit. *Instaurandæ*. idibus Octob. 1652.

(4) Cap. ult. de Ecclesiis ædificandis; can. *Sunt quidam*. caus. 1. qu. 1., can. *Futuram*. caus. 12. qu. 1., & L. *Sancimus*. cod. *De Episcopis, & Clericis*.

terram serpentes fundamenta subruant, ac labefactent; aut ne arborum ipsarum rami fenestras opacent, luminibusque officiant; quod quidem cavendum est potissimum in Templis, aut Sacellis, quæ construuntur in agris. Templum quodlibet, nisi rotundæ, aut octangularis sit figuræ, unam, aut tres, ut ajunt, naves habeat, quarum quælibet suo instructa sit fornice, aut laqueari eleganter compacto. Altaria (1) neque alicui Ecclesiæ columnæ, aut pilæ inhæreant, neque Organo, aut Concionatoris suggestui subjiciantur, neque e regione Aræ Principis collocentur. Templa præterea, & Sacella decentibus munita sint foribus, quæ suis temporibus diligenter obserentur. Fenestræ omnes vitreis claudantur tabulis ad aves, imbres, ventosque prohibendos. Externa Templi facies indecora non sit, & in summo ejus fastigio ferrea extet Crux, e qua habitaculum Dei, & Domus orationis ab omnibus facile dignoscatur.

III. Cum omnes ab Ecclesiis abesse profanæ servitutes debeant; Idcirco nulla supra easdem cubicula (2), ac deambulacra construantur; neque earum Rectores, Nobis inconsultis, ullo modo patiantur, ut in iis, aut in adjacentibus locis fabrica ulla de integro fiat, aut quidquam innovetur. In nulla item Ecclesia aditus, aut januæ, aut Fenestræ (3) aperiantur, quæ a Laicorum domibus in Ecclesiam ipsam aut ingressum, aut prospectum præbeant; neque Laicorum ædes in posterum ædificentur, quæ Templorum parietes ulla ex parte attingant. Si quæ sint in Ecclesia inferiores fenestræ, e quibus facile in eam ingressus pateat, non modo vitreis tabulis, verum etiam ferreis cratibus obserentur. In ipso Templi ingressu prope valvas, ad dexterum saltem ingredientium latus,

(1) Concil. Provin. Mediol. IV. par. 1. tit. de Capellis, & Altaribus.

(2) Edictum S. Pii V. pro Urbe 28. Nov. 1596., Sacr. Congr. Concil. in Lusitana 15. Martii 1652., Sacr. Congreg. Episcop. in Melphitensi 2. Octob. 1626., in Neapolitana 18. April. 1646., in Faventina 15. Feb. 1619., & in Hieracensi 6. Decemb. 1612., & 26. Jul. 1613.

(3) Sac. Congreg. Episc. in Casertana 8. Junii 1646., in Cusentinæ 14. Dec. 1646., & in Alexanen. 14. Nov. 1659.

latus, vas extet ex marmore, aut ex alio lapide decenter extructum, in quo aqua lustralis, seu benedicta (1) asservetur, ut eadem aspergere se rite possint Fideles, cum in Templum oraturi ingrediuntur. Lustralem vero aquam Hebdomadis singulis renovari jubemus, ut illimis, mundaque sit, eademque Dominicis diebus ante Missam Conventualem, seu Parochialem Altare, ac Populum a Sacerdote celebrante aspergi, ac benedici mandamus. Parochis etiam indicimus, ut omni solertia curent, prædictam Lustralem aquam domi quoque a Patribusfamilias retineri, qua cum ipsi, tum eorum familia, quoties vel cubitum eunt, vel ab accubitu surgunt, aspergantur, ejusdem usu sanctificentur, ac mali Dæmonis insidias a se ipsis feliciter amoliantur: quod quidem facile obtinebunt, si ex Historicis (2) monumentis Populo ostendant, hujusmodi aquæ lustralis usum a primis usque Ecclesiæ sæculis ad Diaboli impetus retundendos frequentissimum fuisse, & plurimis a Deo miraculis comprobatum.

IV. Altaria, si tota consecrata non sint, saltem lapidem (3) habeant in ara media constitutum, ab Episcopo consecratum, cerata coopertum tela, ac tanta firmitate subjecto Altari cohærentem, ut e loco dimoveri nequeat. Lapis hic longus sit uncias viginti, & latus sexdecim ita, ut in eo commode, & Calix, & Hostia a Sacerdote Sacrum celebrante collocari possint. Altaria lignea non sint, sed marmorea, aut saltem lateritia, nullusque in iis loculus adsit, in quo aliquid condi valeat, aut asservari. Duo insuper saltem candelabra, & inter ea Christi e Cruce pendentis Imago, ex aurichalco, aut ligno affabre elaborata, atque argento, aurove illita, aut decenter picta una cum precum Secretarum Tabellis super Altaris gradu imponantur. Mensa vero tribus lineis mappis candidis ad Missam celebrandam necessariis operiatur, qua-

(1) Can. *Aquam*. de consecrat. dist. 3.

(2) Leo IV. serm. de cura Pastorali, S. Epiphanius hæres. 30., S. Hieronym. in vita S. Hilarionis, Theodoretus lib. 5. Hist. Eccl. cap. 21., Palladius Lausiacæ hist. cap. 6., & Beda lib. 1. hist. Anglorum cap. 17.

(3) Can. *Nullus*, & tota dist. 1. de consecrat., cap. 1., & toto tit. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris.

quarum suprema pene usque ad terram e lateribus defluat. Anterior Altaris pars suo tegatur pallio, vel ejus coloris, qui temporum rationi secundum Ecclesiæ leges congruat, vel saltem multicolori. A cornu Epistolæ (1) cereostrotum vel ex ligno colorato, seu deaurato, vel ex aurichalco constructum adsit ad ceream facem sustentandam, quæ in Missæ Sacrificio, antequam Sacerdos consecrationis verba proferat, Populoque adorandam Eucharistiam exhibeat, accendi consuevit. Haud procul mensula habeatur, in qua pelvicula cum urceolis aqua, & vino plenis, parvum tintinnabulum, linteolum, aliaque hujusmodi ad Sacerdotis celebrantis usum collocentur. Suum non desit cuilibet Altari stragulum, quo, absoluta Missarum celebratione, mensa contegatur, ut a pulvere, ac sordibus facilius servetur immunis. Tandem aræ majori, atque aræ, in qua Sanctissimum asservatur Sacramentum, imo aris etiam minoribus, quæ fornicatæ non sint, umbella superimpendeat. Quæ quidem omnia a Nobis in cujuslibet Altaris visitatione sancita, præsenti Synodali Decreto instauramus.

V. Turrim habeat Ecclesia quælibet aut contiguam, aut non procul dissitam, in qua æneæ campanæ suspendantur, & in cujus summo fastigio Crux ferrea collocetur: ejus autem Ostium ex firmis asseribus fabricatum, firmis quoque pessulis, & clave muniatur, ne cuilibet in illam pro arbitrio accessus pateat, imo clausum perpetuo sit, præterquam cum pulsandæ erunt Campanæ. Has vero in Cathedrali Ecclesia saltem quinque, in Collegiata saltem tres, ac totidem in Parochiali esse oportet, si Ecclesiæ facultates id patiantur. Antiquissimus (2) est in Christiana Republica campanarum usus, eumque in finem institutus, ut earum sonitu signum Clero, Populoque ad Templa, divinaque officia conveniendi detur. Hinc veteri Ecclesiæ instituto factum est, ut eædem peculiaribus ritibus, ac cæremoniis ab Episcopo benedicantur, & consecrentur. Quapropter Nos, ut Sanctum hunc, ac

(1) Cap. 2. de custodia Eucharistiæ. can. *Solent*. de consecr. dist. 1., & c. 2. de officio custodis.
(2) Concil. Colonien. II. par. 9. cap. 14.

ac pervetustum Ecclesiæ morem servemus illæsum, districte prohibemus, ne campanæ, nisi benedictæ a Nobis prius fuerint, & consecratæ, in Turri ad id destinata collocentur (1), sacrosque ad usus adhibeantur: Si secus fiat, Ecclesiarum Rectores, aut Sacrarii custodes id permittentes, pœnis arbitrio Nostro infligendis severe punientur. Hujusmodi autem campanæ, servitio Ecclesiæ jam addictæ, & consecratæ, ne ad profanos usus pulsentur, omnino interdicimus.

VI. Templa, quæ vel ob vetustatem, vel ex aliquo fortuito casu ruinam minitantur, ex reditibus eorumdem (2) fabricæ assignatis reparentur. Quod si Ecclesia vel nullos ad hunc usum, vel non sufficientes habeat reditus; tunc si Patronata sit, a Patronis instauretur; si vero Patronata non fuerit, ejusdem Ecclesiæ Rector, ac Beneficiati, prout a Nobis ad Sacrorum Canonum tramites judicabitur, id oneris sustinebunt. Quod si Parochialis fuerit, ac libera, & Parochi reditus congruam, eique debitam sustentationem non excedant; a Parochianis juxta Canonicas leges reficiatur. Ecclesiæ vero quæcumque, licet Parochiales, aut prorsus dirutæ, aut vetustate plurimum labefactatæ, quæ propter summam omnium, ad quos pertinet, inopiam restaurari nequeant, juxta Concilii Tridentini decretum (3), prævia Nostra facultate in scriptis tradita, diruentur omnino, & in profanos usus non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertentur; eorum autem onera, vel in matrices, vel in viciniores Ecclesias, prout expedire in Domino judicabimus, transferemus. Lapides autem, cæmenta, rudera, tigna, ac reliquam dirutorum Templorum materiam ad

(1) Sac. Rit. Congr. in Aprutiensi 5. Julii 1614., Durant. in Rat. Divin. Offic. lib. 1. cap. 4., Angelus Rocchi tract. de Campanis, Acta Eccles. Mediol. in Concil. Provin. I. par. 1. tit. *De Ecclesiis &c.* Pontif. Rom. tit. *De benedictione Campanarum*.

(2) Can. *Decernimus*. caus. 18. qu 1., can. *Unio*. caus. 10. qu. 3. can. *Si Monachus*. caus. 16. qu. 1., cap. 1. & cap. *De his*. de Ecclesiis ædificandis, vel reparandis, & Trid. sess. 21. de reformat. cap. 7., & 8., Benedictus XIV. institutione 100., Sac. Cong. Concil. in Narniensi 24. Martii 1657., in Ragusina 3. Augusti 1686.

(3) Trid. sess. 21. de reform. cap. 7.

ad profana ædificanda, aut reparanda ædificia adhiberi vetamus, nisi justa de causa Nostra intercesserit auctoritas. Plurimum enim dedecet, ea, quæ semel consecrata Deo sunt, ad privatos, ac profanos hominum usus iterum transferri. Nobis inconsultis (1), neque Templa prorsus diruta iterum ædificentur, neque vetustate labefactata restituantur, neque in jam extructis quidquam aut reædificetur, aut destruatur, aut innovetur. Si qua tandem Ecclesia reditus, bona, pecunias, aliasve res fabricæ destinatas habeat; hæ tuendis dumtaxat Ecclesiæ ædificiis, & ubi opus sit, farciendis impendantur, nisi Ecclesiæ ipsius necessitas, aut utilitas aliter postulare videatur; qua tamen in re nihil absque Nostra licentia, & auctoritate liceat. Qui vero rei administrandæ præpositi sunt, quotannis accepti, atque expensi codicem Nobis exhibeant, & rationem gesti muneris reddant.

VII. Oratoria, aut Ædiculæ juxta vias publicas extructæ, in quibus Sacræ aliquæ imagines Fidelium transeuntium venerationi sunt expositæ, ostium habeant clave, ac sera diligenter munitum, cujus ligneæ valvæ cancellatæ sint, aut ligneis clathris instructæ, ut licet clausæ sint, introspicere tamen Viatores possint, & a Sacris Imaginibus inibi extantibus ad pios Christianæ Religionis actus excitari. At in posterum nihil tale in agris, publicisque viis construatur, nisi ejus rei concessa a Nobis fuerit facultas. Oratoria (2) campestria, in quibus Missæ Sacrificium celebrare permissum est, cancellis, janüis, ac seris optime munita custodiantur, itaut nemini ingressus pateat, nisi eo tempore, quo Sacerdos sacris operatur, aut una cum Populo publicas ad Deum fundit preces.

(1) Can. *Quicumque*. cauf. 16. qu. 1., can. *Lator*. cauf. 16. qu. 5., can. *Quidam*. cauf. 18. qu. 2.

(2) Synodus Tusculana sub Benedicto XIII. ann. 1703. cap. 12.

AR-

ARTICULUS II.

De Consecratione, aut benedictione Ecclesiæ, aut Altaris, aliarumque Sacrarum rerum.

I. EX Ecclesiastica (1) Historia, Sanctorumque Patrum testimoniis accepimus, antiquissimum Ecclesiæ morem sacras ædes, atque Altaria, in quibus incruentum Deo Missæ Sacrificium offertur, consecrandi, solemnique ritu dedicandi, ex Apostolica traditione manasse, ac a Beato Sylvestro Papa diligentius excultum, absolutumque fuisse. Hunc itaque morem constanter, atque illibate retineri cupientes, ea, quæ sequuntur, statuimus, ac diligentissime servari mandamus. Cum solius Episcopalis Ordinis sit, & quidem ad proprium Diœcesanum Episcopum spectet Ecclesias solemni ritu consecrare; Nulla proinde Ecclesia intra Nostræ Diœcesis fines sita ab alieno Episcopo sine prævia Nostra licentia consecretur: Si secus fiat, eadem ipso facto Ecclesiastico subjaceat interdicto. Ecclesia autem semel consecrata, nisi vel tota (2), vel majori ex parte corruat, aut parietes comburantur, aut destruantur; consecrari iterum nequit. Quod si antiquis Ecclesiæ parietibus majori ex parte disjectis, Ecclesia iterum ædificetur; eadem nova consecratione donari poterit: At Officium Dedicationis (3) quotannis recitandum, eidem diei, cui prioris Dedicationis Officium adnexum fuerat, optimo sane consilio adnexum relinquetur.

II. Quamvis in Ecclesia non consecrata, sed ab Episcopo tantum benedicta, celebrari Missæ Sacrificium possit; Altare tamen,

(1) Can. *Nemo* de consecrat. dist. 1., can. *Pie mentis*. caus. 16. qu. 7., cap. *Tua fraternitas*; cap. *Aqua*. de consecr. Eccles., vel Altaris, S. Paulinus ad Severum Epist. 11., Eusebius lib. 15. Hist. Eccl. c. 3., & lib. 4. de vita Constantini c. 43. S. Athanasius in Apolog. ad Constantem Imperatorem, S. Dionysius de Eccl. Hierarchia c. 4., S. Gregorius Nyssenus orat. in baptismum Christi.

(2) Can. *Ecclesiis* dist. 63. Can. *Ecclesiis* de consecr. dist. 1., cap. *Proposuisti*, cap. *Ligneas*, de consecr. Ecclesiæ, vel Altaris.

(3) Benedictus XIV. Institut. 67.

men, seu Mensa lapidea, super qua Sacrificium conficitur, esse debet omnino ab Episcopo consecrata, uti superius diximus, & uti ex Sacrorum (1) Canonum Constitutionibus docemur. Quare nullus Sacerdos in Ara non consecrata celebrare audeat, nisi sacrilegus fieri, & pœnas subire velit per Sacros Canones constitutas. Hinc execrato Altari (2), vel per Sacri Lapidis fractionem, quæ tanta sit, ut superstes pars integra Calicem, & Patenam continere commode nequeat, vel per amotionem sepulchri, seu lapidis, sub quo Reliquiæ sunt collocatæ, nemo celebrare in eo licite potest, nisi postquam ab Episcopo consecratum denuo fuerit. Qui secus fecerit, pœnas subibit contra eos, qui extra Aram Sacram celebrant, in Jure Canonico statutas. Sub iisdem etiam pœnis nemo celebrare audeat in Ecclesia polluta (3), nisi prius eadem reconciliata fuerit, & expiata. Polluitur autem Ecclesia. 1. Per voluntariam (4), vetitamque humani sanguinis, ac seminis effusionem. 2. Per homicidium (5) in ea perpetratum. 3. Per hoc, quod in ea (6) vel excommunicatus vitandus, vel hæreticus publice denunciatus, vel infidelis Ecclesiasticæ mandetur sepulturæ. Si Ecclesia, quæ polluitur, sit consecrata, non, nisi per proprium Episcopum, vel ab alio Episcopo de ejus licentia reconcilianda erit. Si vero non sit consecrata, sed solum benedicta, per quemcumque Sacerdotem ab Episcopo specialiter deputandum aquæ lustralis aspersione reconciliabitur, amota tamen prius, si adhuc extet, pollutionis causa, videlicet cadavere excommunicati, aut hæretici, aut infidelis in ejusmodi Ecclesia tumulato. Tandem ignorandum non est, per Ecclesiæ pollutionem ejusdem quoque

(1) Can. *Nullus*; & tota dist. 1. de consecrat., & cap. 1. ac toto titulo de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris.

(2) Cap. 1., & cap. *Quod in dubiis*. de consecr. Ecclesiæ, vel Altaris.

(3) Cap. *Aquæ*, cap. *Proposuisti* de consecr. Eccles. vel Altaris. Can. *Ecclesiis*, cum seq. de consecr. dist. 1. Pontificale Romanum part. 2. tit. de reconciliatione Ecclesiæ, & Rituale Romanum eod. tit.

(4) Can. *Ecclesiis*. de consecr. dist. 1., cap. *Proposuisti*., & cap. *Si Ecclesia*. de consecr. Eccles.

(5) Can. *Si motum*. de consecr. dist. 1.

(6) Cap. *Sacris*. de Sepulturis; & cap. *Consuluisti*. de consecratione Ecclesiæ.

quoque pollui cæmeterium. At contra si cæmeterium ipsum polluatur, non proinde polluta censenda erit Ecclesia.

III. Cum benedicenda per Episcopum sint Sacra omnia tam Ministrorum, quam Altaris ornamenta, etiam quæ consecratione non indigent; nullus simplex Sacerdos (1), nisi idoneam ad id facultatem, ac licentiam obtinuerit, illa benedicere præsumat. Regulares vero Prælati (2) meminerint, per Apostolicum privilegium, quod habent, non aliam iisdem facultatem concedi, quam sacra ornamenta benedicendi pro suarum, non vero pro aliarum Ecclesiarum usu, quemadmodum Sacra Rituum Congregatio sæpissime declaravit, nisi de peculiari aliquo Apostolico privilegio constet, quo hæc benedicendi facultas ad aliarum etiam Ecclesiarum supellectilem extendatur (3). Caveant igitur Rectores, Sacrarii Custodes, cæterique, quibus Ecclesiarum cura demandata est, ne vasis sacris, Sacerdotalibus vestibus (4), cæterisque Altarium ornamentis utantur, vel aliis utenda exhibeant, nisi vel fuerint consecrata, ut Calix, & patena, vel fuerint benedicta, ut Sacerdotalia, ac Levitica indumenta, Corporalia, Pallæ, Altaris mappæ, Crux, Sanctorum Imagines super Altari exponendæ, Pyxis, Ostensorium, Custodia, cæteraque hujusmodi. Si secus fecerint, pœnis per Sacros Canones statutis, aliisque pro delicti qualitate arbitrio Nostro infligendis multabuntur. Caveant (5) etiam, atque etiam iidem Ecclesiarum Rectores, ac Ministri, ne vestes, vasa, aut alia quælibet sacra supellex ad profanos usus cuiquam commodentur: qui ita commodaverit, graviter arbitrio Nostro punietur.

(1) Can. *Vestimenta*. de consecr. dist. 1.

(2) Sac. Rit. Cong. 24. Aug. 1609., & in Spoletana 30. Septembris 1628., & 19. Augusti 1629., Alexander VII. in suo Decreto edito 27. Septembris 1659. §. 18.

(3) Sac. Rit. Congr. 12. Junii 1660., confirmante Alexandro VII. 20. Julii ejusdem anni.

(4) Rubrica Missalis, Pontificale, & Rituale Romanum locis citatis.

(5) Can. *Vestimenta*, Can. *Nuptiarum*. de consecrat. dist. 1.

ARTICULUS III.

De reverentia Ecclesiis, aliisque sacris locis debita.

I. **E**LEGI, & *sanctificavi* (1), ait Dominus de Templo Sancto suo in Jerusalem, *locum istum in domum Sacrificii, ut sit nomen meum ibi in sempiternum: oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.* At quanto veriora hæc sunt de Christianorum Templis, quæ Christus in Evangelio *domum suam, ac domum orationis* nuncupavit, & in quibus sub Eucharisticis speciebus delitescens, vere cum hominibus habitat, & supplicantium preces exaudit, ac vota! Nostra igitur Templa, ut unusquisque sanæ mentis intelligit, omnis decet munditíes, nitor, ac sanctitudo. Quamobrem Ecclesiarum Custodibus, ac Ministris districte præcipimus, ut earum pavimentum octavo quoque die diligenter verratur, ne pulvere, situque sordescat; chorus, si adsit, bis in Hebdomada purgetur a sordibus; parietes quater in anno ab aranearum telis, pulverisque glomerati fuligine, solerti mundentur industria, & si quando tractu temporis, aut denigrentur, aut decrustentur, expensis eorum, ad quos pertinet, dealbari, aut refici curent; tandem omni studio, diligentiaque contendant, ut nihil in domo Dei, nisi nitidum, nisi mundum ab omni sorde, & macula, Fidelium adventantium oculis occurrat. *Dominus* (2) *enim in Templo sancto suo.*

II. In tota divini cultus ratione nihil est, quod & rei ipsi magis congruat, & populi religionem magis excitet, quam sacrarum vestium non pretium modo, atque splendor, sed etiam munditíes, nitor, & quædam in illis habendis, adhibendisque sedulitas, ac diligentia. Sacrarii igitur Custodes, aliique, quibus Sacræ supellectilis demandata fuerit cura, assiduam dabunt operam, ut in sacris indumentis nihil scissum, nihil fractum, nihil immundum, nihil maculosum sit, sed quæ reparatione indigent, sarcian-

(1) Deuteron. cap. 12., & Paralip. lib. 2. cap. 7. (2) Psalm. 4. v. 5.

ciantur; quæ sordescere incipiunt, tergantur; quæ ad usu m inepta sunt, ac indecora, ab usu penitus amoveantur; omnia demum in armariis, loculisque suis majori, quam antea, cura, diligentiaque custodiantur. Quod quidem studium in linea supellectili sacris usibus destinata impensius est adhibendum. Quemadmodum enim in hujus supellectilis usu nihil est, quod magis omnium oculos alliciat, quam nitor, & lacteus ille ejusdem candor; ita si eadem lurida, ac mucida sordibus sit, nihil est, quod magis omnes stomachentur, & ab ipso etiam sacrorum studio avertantur. Curandum itaque est, ut multa sit ejusmodi linea supellex, adeoque persæpe mutari, crebraque lotura ab omni purgari labe commodius possit.

III. Qua vero reverentia Fideles Templum adire, atque in eo commorari oporteat, Gregorius X. (1) in Concilio Generali Lugdunensi præscripsit his verbis: *Sit ad Ecclesias humilis, & devotus ingressus; sit in eis quieta conversatio, Deo grata, inspicientibus placita, quæ considerantes non solum instruat, sed & reficiat. Convenientes ibidem nomen illud, quod est super omne nomen (a quo aliud sub cælo non est datum hominibus, in quo salvos fieri credentes oporteat, nomen videlicet Jesu Christi, qui salvum faciet Populum suum a peccatis eorum) exhibitione reverentiæ specialis attollant, & quod generaliter scribitur, ut in nomine Jesu omne genuflectatur, singuli singulariter in seipsis implentes (præcipue dum aguntur Missarum Sacra Ministeria) gloriosum illud nomen quandocumque recolitur, flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione testentur. Attendantur in locis eisdem intentis præcordiis sacra solemnia; devotis orationibus insistatur. Nullus in locis eisdem, in quibus cum pace, ac quiete vota convenit celebrari, seditionem excitet, conclamationem moveat, impetumve committat. Cessent in locis illis Universitatum, & Societatum quarumlibet Concilia, conciones, & publica parlamenta. Cessent vana, & multo fortius fæda, & profana colloquia. Cessent confabulationes quælibet. Sint postremo*

X 2

(1) S. Gregorius X. in Concil. Gener. Lugdunen. relatus in cap. *Decet*. de immunitate Ecclesiarum in 6.

mo quæcumque alia, quæ divinum possunt turbare officium, aut oculos divinæ Majestatis offendere, ab ipsis prorsus extranea, ne ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi. Cessent in Ecclesiis, earumque cœmeteriis negotiationes, & præcipue nundinarum, ac fori cujuscumque tumultus. Omnis in eis sæcularium judiciorum strepitus conquiescat: nulla inibi causa per Laicos, criminalis maxime, agitetur: sint loca eadem a Laicorum cognitionibus aliena. Hæc autem omnia, quæ Gregorius X. in Concilio Lugdunensi præscripsit, peculiari sua Constitutione (1) confirmavit, innovavit, ampliavitque S. Pius V., gravioribus adversus transgressores pœnis constitutis. Hujus Pianæ Constitutionis Summam una cum Epistola Encyclica a Sacra Episcoporum Congregatione jussu Clementis XI. ad omnes Italiæ Antistites data, in hujus Synodi Appendice num. 12. exhibemus, ut bis in anno, videlicet secunda Adventus, & secunda Quadragesimæ Dominica, utraque a Parocho legatur ad Populum, quemadmodum in Synodo Tusculana, ejusque Appendice sancitum fuit anno 1703., cum Tusculanam hanc Ecclesiam Eminentissimus Vincentius Maria Cardinalis Ursinus, postmodum Benedictus XIII., regeret, ac moderaretur. Adjungimus etiam Litteras ab eadem Sacra Congregatione jussu Clementis XII. ad omnes Italiæ Episcopos scriptas, ut ex iis Parochi intelligant, quanti momenti sit, Fideles in domo Dei summa cum pietate, ac religione versari.

IV. Volumus autem, ut Parochi frequenter Populo ex Sacris Litteris, atque Historiæ Ecclesiasticæ monumentis ostendant, quam grande nefas sit, in Domo Dei minus reverenter se gerere, aut, quod longe pejus est, criminibus in ea perpetratis audacter oculos, ac præsentiam divinæ Majestatis offendere. Declarent præterea Sacrilegii reatum, in Sacramento Pœnitentiæ necessario exprimendum, eos incurrere, qui domus Dei sanctitatem violant sermonibus, aut actibus impudicis, aut qui Ecclesiam polluunt voluntaria humani sanguinis, aut seminis effusione, aut homici-

(1) S. Pius V. Constit. *Cum primum*. edita 1. Aprilis 1566.

micidio, aut Infidelis, seu Hæretici, seu excommunicati tumulatione, aut tandem qui aliis nefariis actibus Sacra Templa contemerant, ac profanant. Gravissimas tandem recenseant pœnas, quas cum in veteri, tum in Novo Testamento Deus, licet misericors, & miserator, sumere ex iis consuevit, qui Sacrarum Ædium sanctitatem, ac decorem lædere, ac violare non dubitarunt. *Posuerunt* (1), inquit Dominus apud Jeremiam, *offendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum: ideo in desolationem erit terra. Quoniam ultio Domini est ultio Templi sui.*

V. Ut debita Templis reverentia constantius, faciliusque adhibeatur, præcipimus 1. ut juxta laudabilem veterum Christianorum morem Mulieres in Ecclesia, quoad fieri potest, segregentur a viris, ne, uti scripsit S. Anastasius Synaita (2), *ex exitiali alterius sexus vicinia salutis studium fiat perditionis occasio*. 2. Ut Ecclesiarum Rectores, & Sacrarii Custodes nulla ratione (3) mendicos per Ecclesiam vagari, & ab adstantibus Fidelibus stipem quærere patiantur; sed eos ante fores consistere jubeant, ut ab intrantibus, atque exeuntibus eleemosyna donari valeant. 3. ut nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi, aut in eam (præter ensem) hastam, sive arma quæcumque, præsertim igni concipiendo accommodata, inferre, aut illa more castrorum apud internos Ecclesiæ parietes deponere liceat: non enim statio Militibus, sed sacræ orantibus panduntur Ædes. Ipse Theodosius Junior Imperator nemini sacras Ædes cum armis adeundas celeberrimo indixit edicto, quod integrum in fine Concilii Ephesini describitur. Excipiendi tamen ab hac lege sunt Milites, quibus in Ecclesiam armatos ingredi licet, quando ab Ecclesiastico Superiore advocantur, ut eidem in sacra aliqua functione stipatores assistant, Populique impediant tumultum. 4. Ut Mulieres non, nisi velato, viri autem

(1) Jeremiæ cap. 7. v. 30., & cap. 51. v. 11.

(2) S. Anastasius Synaita orat. de Synaxi, citatæ Litteræ Encyclicæ jussu Clementis XI., Benedictus XIV. de Synodo lib. 7. cap. 54. n. 8.

(3) Bulla citata S. Pii V., & Litteræ Encyclicæ citatæ.

autem non, nisi detecto capite, versentur, aut orent in Templo, quorum proinde nulli aut nigrum pileum, aut album pileolum, aut reticulum, aut aliud quodlibet tegumentum gestare liceat in capite juxta illud Apostoli *(1)*: *Omnis vir orans, aut prophetans velato capite, deturpat caput suum: omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum; unum enim est, ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier, tondeatur: Si vero turpe est mulieri tonderi, aut decalvari, velet caput suum.* *5.* Ut nemo in (2) Ecclesias asportare, aut asservare in iis audeat frumentum, legumina, fruges, vinum, trabes, tigna, fabrilia instrumenta, domesticam supellectilem, aliaque hujusmodi, nisi forte vel propter hostiles incursus, vel propter repentinum incendium aliter fieri necessitas cogat: quo quidem in casu, cessante periculo, omnia protinus removeantur. *6.* Ut nullus *(3)* sive Laicus, sive Clericus in Ecclesia, ejusve atrio, aut cæmeterio, aut porticu, vestibulove quidquam venale proponat, ne id quidem, quod ad Sacrificii, aut Ecclesiæ ipsius cultum pertinere videatur; ut (4) contractus nullus, præter matrimoniales, ac reliquos ad pietatem spectantes, in Ecclesia celebretur: ut tandem in eadem neque ducantur *(5)* choreæ, neque symphoniæ, comessationes, ludi, & cujusvis generis spectacula habeantur; quæ quidem omnia etiam ante fores Ecclesiæ, ejusque in atrio sub gravibus pœnis arbitrio Nostro infligendis fieri omnino prohibemus.

VI. Præterea ut omnis contemptui, atque irreverentiæ, quoad fieri potest, aditus intercludatur, volumus, 1. ut juxta *(6)* Sum-

(1) 1. ad Cor. c. 11. v. 4., 5., & *6.*

(2) Cap. *Relinqui*. de custodia Eucharistiæ, Sac. Cong. Immun. in Nucerina 15. Julii *1636*., Synodus Tusculana anni 1703. cap. 12.

(3) Cap. *Decet*. de Immun. Eccles. in *6*., S. Pius V. cit. Const., Sacr. Congr. Episc. in Neapolitana 21. Julii *1679*.

(4) Cit. cap. *Decet*. Acta Eccl. Mediolan. fol. 438.

(5) Can. *Cantantes*. dist. 92., Can. *Nullus*. caus. 17. qu. 4., cap. *Cum decorem*, de vita, & honest. Clericorum, cap. *Decet*. de Immunit. Eccl. in *6*.

(6) Sacr. Cong. Episcop. de mandato Innocent. XI. in Neapolit. 22. Januar. *1677*., 20. Septemb. *1683*., & 1. Octob. *1684*., Litteræ Encyclicæ Sac. Cong. Episcop. de mandato Clementis XI. anno 1701.

Summorum Pontificum, & Sacræ Congregationis Episcoporum decreta, quarumcumque Ecclesiarum fores post editum vespere salutationis Angelicæ signum obserentur, nec ante Auroram aperiantur; itaut nocturnis ad eas accessibus populo, etiam Religionis causa, aditus non pateat. Fores (1) autem ruralium Ecclesiarum, aut Oratoriorum (excepto Sacrificii tempore, quod in iis celebretur), clausæ semper detineantur, earumque clavis, prout etiam Oratoriorum, & Ecclesiarum, quæ in Civitate, & Oppidis sita sunt, nisi proprium habeant Rectorem, nullo modo a Laicis, sed ab aliqua Ecclesiastica persona a Nobis, vel a Nostro Vicario Generali deputanda, custodiatur. 2. Ut quoad scamna, ac sedilia in Ecclesiis retinenda, aut collocanda, quæ clamorum, & contentionum causæ non infrequenter esse solent, decretum omnino servetur editum (2) in Synodo Tusculana anno 1703., quod sic habet: *Quia, sicuti observavimus, dedecoris non parum inferunt sedilia, & scamna Laicorum, quæ tum præ numerositate, tum præ magnitudine, ac structuræ deformitate ambitum occupant, & sacras impediunt functiones; firmo retento decreto hac super re quoad Ecclesiam Cathedralem generaliter edito; decernimus, ut in singulis Diœcesis Ecclesiis sedilia, si quæ sint, reformentur ad modum, mensuram, & exemplar ab Eminentissimo Episcopo præscribenda, itaut singula unam, eamdemque structuram habeant, & magnitudinem: potissimum autem extructa appareant sine genuflexorio anteriori, & solum ad sedendi usum sint aptata. Nemini præterea, qui sedendi jus nondum obtinuerit, licitum sit sedile ad Ecclesiam immittere, permissu sibi non facto ab Eminentissimo Episcopo. Si quæ autem introducta reperiantur sola privatorum auctoritate, Eminentissimus Episcopus illa amoveri, prout ipsi expediens videbitur, curabit. Porro iis, qui sedendi jus legitime sunt adepti, interdictum sit, juxta Sacræ Congregationis* (3) *resolu-*

(1) Synodus Tusculana anni 1703. c.12. in fine, Concil. Provincial. Mediol. I. sub S. Carolo.

(2) Synodus Tusculana ann.1703.cap.12.

(3) Monacellus par.1. tit.5. formul.8. n.4., & 5., & in Anagnina 5.Sept. 1665., Pignatellus tom.9. consult.147. n.10., Sac. Cong. Rit. in Narnien. edicti 21. Novembris 1711.

ſolutiones, illud alteri vendere, cedere, vel distrahere, ſine Eminentiſſimi Epiſcopi facultate, ſed ad illos tantum de familia devolutum cenſeatur; qua extincta, vel deficiente, jus hujuſmodi libere ad Eccleſiam revertatur.

ARTICULUS IV.

De immunitate Eccleſiis, aliiſque locis ſacris, & piis debita.

I. TAnta ſemper habita Templis veneratio eſt, ut ipſa quoque antiquitas, atque iidem ipſi inanium Deorum cultores loca quædam ſacra habuerint, ad quæ qui confugiſſent, nulla vi eos abducere, aut omnino violare fas eſſet. *Si quondam*, ut verbis utamur Nicolai I. (1), *latrones diverſorum criminum rei ad Aſylum Templum Romuli fugientes, indemnitatem conſequebantur; quanto potius hi, qui ad Templum Chriſti confugium faciunt, delictorum remiſſionem ſuorum adipiſci debent!* Cum igitur Chriſtianorum Templis id juris humanis, diviniſque legibus tributum eſſe non ignoremus; retineri idem diligentiſſime, ac tam ſancte cuſtodiri mandamus, ut a nemine umquam violetur, aut minuatur. Quamobrem ne forte propter aliquorum, ſive Clericorum, ſive Laicorum ignorantiam Eccleſiaſticæ Immunitati vulnus aliquod infligatur; quæ de eadem Immunitate per Sacros Canones, Summorumque Pontificum Conſtitutiones ſancita ſunt, paucis hic recenſeamus.

II. Immunitas, ſeu jus Aſyli, Templis, aliiſque locis ſacris, ac Piis debitum (2), in eo conſiſtit, ut Malefactores ad ea confugientes, neque inde avelli, neque in iis aut capi, aut feriri, aut mutilari, aut occidi poſſint. Hæc immunitas, ſeu jus Aſyli convenit 1. Eccleſiis (3) quibuſcumque Epiſcopi auctoritate erectis, licet conſecratæ non ſint, ſed ſimpliciter benedictæ, imo licet in iis

(1) Nicolaus I. in reſponſ. ad 115. quæſit. Bulgarorum.

(2) Cap. *Inter alia*. de immunit. Eccleſiarum.

(3) Cap. *Inter alia*, cap. *Eccleſiæ*, cap. *Immunitatem*. de immunit. Eccleſ., Can. *Sicut antiquitus*, Can. *Reum*, Can. *Si quis*, Can. *Definivit*. cauſ. 17. qu. 4.

iis numquam divinum celebratum fuerit Sacrificium, aut pollutæ etiam ſint, ſeu interdictæ. 2. Cæmeteriis, quamquam ab Eccleſiis ſint ſejuncta, dummodo (1) Epiſcopi auctoritate ſint deſignata. 3. Eccleſiarum porticibus (2), atriis (3), ſcalis exterioribus, ſtillicidiis, Sacrario (4), dummodo Eccleſiæ, vel Cæmeterio cohæreat, vel dummodo, ſi non cohæret, Altare in eo extet, in quo Miſſa celebretur, Turri Campanariæ (5), quamquam a Templo disjunctæ, dummodo ab eo non ultra triginta paſſus diſtet, foribus (6), aut valvis, muriſque exterioribus, ſi quis eos, vel apprehendat, vel tangat, vel iiſdem adhæreat, aut innitatur. 4. Monaſteriis (7), & Conventibus, omnibuſque locis intra eorum ſepta conſtitutis, cujuſmodi ſunt Clauſtra, Cellæ, atque habitacula, imo etiam areæ, horti, domus Familiarium, ſtabula animantium brutorum, officinæ, aliaque loca omnia, quæ intra Monaſteriorum ſepta continentur: item Religioſorum Grangiis, & Hoſpitiis. 5. Seminariis, Hoſpitalibus (8), Noſocomiis, Orphanotrophiis, aliiſque hujuſmodi religioſis locis auctoritate Epiſcopi erectis, & conſtitutis. 6. Eccleſiis (9) campeſtribus Epiſcopali auctoritate conſtructis, etiamſi benedictæ adhuc non ſint; Capellis (10), ſeu Eccleſiis, quæ in Arcibus, ſeu Caſtellis ſitæ ſunt; Ca-

(1) Cap. *Cum Eccleſiarum*. de immunitate Eccleſiarum.

(2) Sac. Cong. Immun. in Spolet. 7. Februar. 1630., in Camerinen. 3. Apr. 1635., in Aſculana 20. Decemb. 1657., & in Dertonen. 9. Septemb. 1670.

(3) Can. *Id conſtituimus*. cauſ. 17. q. 4., & Can. *Si quis contumax*. cauſ. 17. qu. 4.

(4) Sac. Cong. Immun. apud Farinaccium tract. de immunit. n. 180.

(5) Sac. Cong. Immun. apud del Bene de immun. d. 9. ſect. 6.

(6) Sac. Congreg. Immun. in Amerina 28. Maii 1628., in Firmana 13. Julii 1657., in Brunduſina 4. Sept. 1640., in Amerina 18. Febr. 1632., & in Camerinen. 13. Julii 1638., Sac. Congreg. Epiſc. 31. Martii 1604., 18. Julii 1614., & 20. Dec. 1616.

(7) Gregorius XIV. in Conſt. *Cum alias*, can. *Quiſquis*. cauſ. 17. qu. 4., & l. *Omnia privilegia*. cod. de Epiſ., & Cleric., & L. *Pateant*. cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt.

(8) Cap. *Ad hæc*, & cap. *Ne nimis*. de religioſis domibus, L. *Sancimus*. cod. de Sacroſanctis Eccleſiis.

(9) Sac. Congr. Immunit. in Brunduſina 18. Decemb. 1694., & in Anconitana 19. Junii 1635.

(10) Sac. Cong. Immun. ſub ann. 1653., & in Bononien. 16. Julii 1675.

pellæ (1) in Palatio Gubernatoris extanti, ſi perpetua ſit, & immutabilis; Loco tandem, ſeu ſolo, (2) in quo Eccleſia conſtruitur, quando jam ſolemni ritu primus in fundamento collocatus eſt lapis. 7. Palatio Epiſcopi (3), quamquam ab Eccleſia Cathedrali ultra quadraginta paſſus abſit, & ubicumque ſitum ſit; imo quam quam (4) dumtaxat ſit ab Epiſcopo pro ſua Epiſcopali habitatione conductum, uti a Sacra Immunitatis Congregatione declaratum eſt; item domui illi, in qua Sacræ Viſitationis tempore Epiſcopus hoſpitatur, aut moram trahit. 8. Domibus Parochialibus (5), quæ ad ipſam Parochiam ſpectant, non tamen iis, quæ conductæ ſunt (6) a Parocho, & ab eodem dumtaxat habitantur; quemadmodum Domus ipſæ Parochiales ad Parochiam ſpectantes immunitate non gaudent, ſi a Parocho locatæ (7) Laicis fuerint, & a Laicis incolantur.

III. Quicumque igitur ſive criminoſi, ſive profugæ, ſive obærati in aliquem ex recenſitis locis ſe recipiant; tutiſſimum in eo perfugium nanciſcuntur, ita ut ſub graviſſimis pœnis per Sacros Canones, Summorumque Pontificum Bullas conſtitutis nemini liceat eos inde avellere, aut ulla ratione lædere, aut iiſdem inferre moleſtiam. Hæ autem ſunt pœnæ adverſus hujuſmodi Eccleſiaſticæ Immunitatis violatores conſtitutæ. 1. Ut graviſſimi (8) ſacrilegii reatum contrahant. 2. Ut nulla ſint, atque invalida omnia acta, quæ per ipſos, aut per eorum Miniſtros adverſus reos e ſacro avulſos loco fiant. 3. Ut, quacumque auctoritate (9), ac dignitate præfulgeant, adhuc ipſo facto excommunicationem incurrant

(1) Sac. Cong. Immunit. in Tudertina 7.Maii 1658.

(2) Sacr. Cong. Immunit. in Januenſi 5. Octobris 1688.

(3) Can. *Id conſtituimus*. cauſ. 17.qu.4.

(4) Sac.Cong. Immunit. in Aquinaten. 19.Novemb. 1666.

(5) Sac. Congreg. Immunit. in Comen. 25.Febr. 1698.

(6) Sac.Congreg. Immunit. in Alatrina 5.Maii 1699.

(7) Sac. Congreg. Immunit. in Ceſenaten. 17.Novemb. 1654.

(8) Can. *Miror*, can. *Frater*. can. *Quiſquis*. cauſ.17. qu.4.

(9) Gregorius XIV. Conſtit. *Cum alias* §.8. 9. Cal. Jun. 1591., Benedictus XIII. Conſt. *Ex quo*. §.9. 6.Id. Jun. 1725., Clemens XII. Conſtit. *In ſupremo juſtitiæ ſolio*. Cal. Jan. 1734.

currant majorem, a qua, excepto mortis articulo, per ſolum Romanum Pontificem abſolvi poſſint, itaut (1), Apoſtolica Sede vacante, nemo olim illos abſolvendi facultatem haberet. At nunc per Conſtitutionem (2) Clementis XII., quæ incipit: *Apoſtolatus Officium* facta eſt facultas Pœnitentiario Majori ab hac etiam cenſura, Sede vacante, (re tamen prius in Signatura ipſius Officii Pœnitentiariæ Apoſtolicæ ad examen vocata, ſervatiſque aliis ſervandis) Fideles abſolvendi, ſed ad tempus, & cum reincidentia in dictam Cenſuram, itaut qui fuerint abſoluti, ad novum Pontificem intra terminum pro diſtantia locorum definiendum recurrere, & ab eo plenariæ abſolutionis beneficium petere, & obtinere teneantur, nec Pœnitentiario Majori præfixum terminum poſt Pontificis electionem ampliare liceat, vel prorogare. Quare (3) Ordinarii, & Epiſcopi, qui ſine Apoſtolicæ Sedis facultate ab hujuſmodi cenſura audent abſolvere, non modo invalide abſolvunt, ſed præterea ipſi quoque majori excommunicatione innodantur Romano Pontifici reſervata. 4. Ut abſolutio (4) ab hujuſmodi cenſura non detur, & ſi data fuerit, non valeat, niſi prius Reum reſtituerint, pleneque Eccleſiæ læſæ ſatisfecerint. Reſtituendus autem Reus eſt illi eidem (5) Eccleſiæ, aut loco, a quo fuit extractus, nec ſufficit partium conſenſus, ſed Romani Pontificis diſpenſatio requiritur, ut alteri Eccleſiæ fieri reſtitutio poſſit; quæ tamen diſpenſatio (6) concedi ſolet, ſi extractus conſentiat, & multum ab ea Eccleſia diſtet, a qua fuit avulſus. Satisfieri autem debet Ec-

 cleſiæ,

(1) Sac. Cong. Immun. in una S. Marci in Calabria 2. Jun. 1691. apud Riccium in Synopſi verb. *Abſolutio* n. 2.

(2) Clemens XII. in ſua Conſt. *Apoſtolatus officium*. 4. Novemb. 1732.

(3) Sac. Cong. Immunit. in Squillacen. 16. Decemb. 1664., & in Acernen. 29. Jan. 1666., in Sagonen. 11. Febr. 1730., & in Neritonen. 7. Julii 1739.

(4) Sac. Congreg. Immunit. in Lauden. 9. Octob. 1629., in Mexanen. 11. Auguſti 1638., in Marſicana 24. Januar. 1645., in Aquen. 18. Feb. 1659., & in Roſſanen. 9. Maii 1662.

(5) Sac. Cong. Immun. in Neapolitana 21. April. 1634., & in Mediolanen. 28. Novemb. 1634. apud Pignatelli tom. 1. conſult. 172. n. 10.

(6) Sac. Cong. Immun. in Mediolanen. 28. Novemb. 1634., in Vercellen. 25. Maii 1655., & in Aſculana 22. Junii 1655.

clesiæ, cui per violentam extractionem publica irrogata fuit injuria, per hoc, quod ab iisdem, qui injuriam irrogarunt, reus Ecclesiæ publice restituatur: Sic enim publico pœnitentiæ actu publica reparatur injuria, & Fideles debitam locis sacris reverentiam præstare publico docentur exemplo. Præterea restituenda sunt Reo ea omnia, quæ ad ipsum pertinent, etiam arma, si ablata cum eo fuerint, quando illum e loco sacro abripuere. *Qui personam, vel bona ejus inde subtraxerit, quoadusque emendet, & quod rapuerit, reddat, excommunicetur*: Verba sunt Juris (1) Canonici, cui multiplex consonat Sacræ Congregationis Immunitatis declaratio (2). 5. Ut, si Episcopus per sententiam declaraverit, aliquos esse Ecclesiasticæ Immunitatis violatores, ac proinde in censuras, aliasque Canonicas pœnas incurrisse, & hi ab hujusmodi sententia ad Romanum Pontificem, & Sacram Immunitatis Congregationem appellent, eorum (3) appellatio admittenda non sit, nisi prius Ecclesiæ omnino fuerit satisfactum, seu, ut ajunt, *admittenda non sit quoad effectum suspensiuum, sed dumtaxat quoad devolutiuum*. 6. Tandem, ut aliqui ex his Ecclesiasticæ Immunitatis violatoribus, quos inferius recensebimus, omni (4) beneficio, ac privilegio Ecclesiastici confugii, & asyli tam apud Ecclesias, & loca immunia ab ipsis violata, quam apud alias quascumque Ecclesias, & loca sacra, & religiosa, indigni, ac privati censeantur.

IV. Has incurrunt pœnas ii omnes, qui Ecclesiasticam Immunitatem violant. Illam autem violare censentur, adeoque recensitas pœnas, ac præsertim censuras, incurrunt 1. Omnes ca-

pien-

(1) Can. *Sicut antiquitus*. caus.17.qu.4.

(2) Sac. Congreg. Immun. in Asculana 15.Jan. 1658., in Verulana 20.Feb. 1680., in Lunen.Sarzanen.4.Aug.1624., in Brundusina 24. Aug. 1624., & in Mediolanen. 18.Maii 1626.

(3) Sacr. Congreg. Immun. in Bisacien. 6.Febr. 1694., in Materanen. 9.Sept.1631., in Beneventana 22.Nov.1639., in una nullius Abbatiæ S.Joa. in Lamis 19.Oct.1695., in Balneoregi.18.Aug.1700., in una Burgi S. Sepulchri 7. Maii 1688., in Pisauren. 25. Sept. 1617., & in Rossanen. 8. April. 1642., Sac. Cong. Episc. in Neapolitana 11.Oct. 1617., in Liparen. 4.Jul., & Rhegien. 4.Jul. 1620., & in Siracusana 19.Julii 1622.

(4) Benedictus XIII. in Const. *Ex quo divina*, & Benedictus XIV. in Const. *Officii nostri*. §.14.

pientes, extrahentes, incarcerantes, vincientes Reos, qui in asyli locum confugerint, atque in eo commorentur; Item extractionis, aliorumque hujusmodi actuum Complices (1), Fautores (2), Cooperatores (3), Mandantes (4), Cogentes (5), obsidentes in loco sacro, & Custodientes Reum, ut e loco immuni egrediatur, & egressus a Justitiæ Ministris capiatur. 2. Qui, licet Satellites, ac Justitiæ Ministri non sint, Reum tamen e loco Immuni eripiunt (6), eumque Ecclesiasticæ tradunt Potestati. 3. Qui dolose (7), fraudulenter, blandisque suasionibus e loco sacro Reum extrahunt, vel abducunt, ut ab executoribus Justitiæ extra locum immunem capiatur. Et olim quidem sic dolose extractus, restituendus erat loco immuni. Verum cum perversi homines hac Ecclesiæ benignitate abuterentur, & plurimis in locis, ac præsertim in Italiæ Provinciis, Insulisque eidem adjacentibus, atque etiam in Hispaniarum regnis, de Judicum mandato pro causis civilibus, vel criminalibus capti, carceribusque mancipati allegare frequenter solerent, sese ab Ecclesiis, aliisve locis immunibus, ad quæ confugerant, blandis verbis, vel alias dolose fuisse extractos, dictumque suum perjurio confirmarent, itemque adhibita consanguineorum, vel amicorum suorum opera falsos testes inducere, aliaque non minus detestabilia patrare non vererentur; Proinde Clemens XI. (8) ad graves ejusmodi abusus tollendos e medio, ac radicitus extirpandos (audito prius nonnullorum S. R. E. Cardinalium,

(1) Sac. Cong. Immun. in Hydruntina 2.Dec.1692., in Balneoregien.11.Jan.1695., in Regien. Jul. 1695.

(2) Sac. Cong. Immun. in Neapolitana 18.Novemb. 1687.

(3) Sac. Cong. Immun. in Regien. 19. Dec. 1690., in una Aquipendii 13.Novembris 1691., & in Signina 31.Jul. 1695.

(4) Sac. Cong. Immun. in Neapolitana 18. Novemb. 1687., & in Camerinen. 3. Aug. 1695.

(5) Sac. Congreg. Immun. in Perusina 5. Junii 1694., & in Hieracen. 28. Augusti 1700.

(6) Sac.Cong. Immun. in una Civitatis Castellanæ 18.Nov. 1687.

(7) Sac. Cong. Immunit. in Marsicen. 31. Julii 1691., in Aquipendii 13. Novembris 1691., in Neapolitana, seu Castri Maris 23. Junii 1693., & in Camerinen. 13. Maii 1698.

(8) Clemens XI. in peculiari Decreto edito 22.Dec. 1716.

nalium, ac Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper hac re ſpecialiter deputatorum conſilio) a Sacra Eccleſiaſticæ Immunitatis Congregatione litteras ſcribi juſſit ad omnes tam Italiæ, Inſularumque illi adjacentium, quam etiam Hiſpaniarum Ordinarios, per quas iiſdem præſcribebatur, ut ſpeciale publicum edictum, cujus exemplar ad eos mittebatur, in ſuis quique Diœceſibus promulgarent. Hoc autem edicto monebantur omnes, & ſinguli, cujuſcumque ſtatus, gradus, & conditionis eſſent, qui vel jam confugiſſent, vel in poſterum confugerent ad Eccleſias, ſeu alia immunia loca, ut, ſi immunitate gaudere vellent, attente curarent in eis permanere, neque ſe ullo prætextu, cauſa, aut quæſito colore ſeduci ſinerent ad diſcedendum ab iiſdem Eccleſiis, aut aliis immunibus locis: ſi enim extra illa deprehenderentur, nihil profuturum iiſdem eſſet allegare, & probare, fallacibus ſuaſionibus, blandis promiſſis, doloſiſve machinationibus ſe e loco immuni extractos, abductoſve fuiſſe, cum Sanctitas ſua jam decreviſſet, ut deinceps ii tantum Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio gauderent, qui ab Eccleſiis, aliiſve immunibus locis aut violenter fuiſſent extracti, aut inde diſceſſiſſent ſub fide Salvi-Conductus ab aliquo Judice Ordinario, vel Delegato conceſſi, atque ſubſcripti, non tamen, niſi ad tempus in eo præfixum, valituri. Hujuſce Epiſtolæ, ac Decreti exemplar damus in Appendice num. 13.

V. Violatæ Eccleſiaſticæ Immunitatis Rei pariter ſunt. 1. Qui impediunt, (1) aut prohibent, ne ad Reos in loco immuni receptos victus, veſtitus, aut alia ad victum neceſſaria deferantur; aut ne conſulere poſſint neceſſitatibus naturæ, quibus nonniſi extra Eccleſiam, in loco tamen eidem proximo, propter loci Sacri reverentiam conſulere fas eſt. 2. Qui Reum (2) in loco immuni exiſtentem aut occidunt, aut percutiunt, aut verberant, aut ferreis mani-

(1) Cap. *Inter alia*. de immunit. Eccleſ., Sac. Congreg. Epiſc. juſſu Clementis VIII. 26. Nov. 1602., & juſſu Pauli V. in reſponſ. ad Archiepiſc. Neapolitanum 7. Januarii 1617., Benedictus XIV. Conſtitut. *Officii noſtri ratio*. §. 14.

(2) Can. *Eos qui*. diſt. 87., Sac. Cong. Immunit. in Neapolit. 22. Junii 1617., in Iſclana 14. Febr. 1634., & in Puteolana 17. Decemb. 1675.

manicis, seu compedibus devinciunt, aut aliud quodlibet eidem damnum, seu spolium inferunt. 3. Judices (1), Magistratus, Carcerum Custodes, aliique Curiæ Sæcularis Ministri, qui reum, etiam absque eorum mandato ab Ecclesia ereptum, restituere Ecclesiæ renuunt, & in Carcere detinent, vel e Carcere dimittunt, sed prævia ejusdem obligatione de se præsentando, quoties illum eadem Curia ad se revocet. 4. Qui Ecclesiam (2) incendunt, aut ejus portas sive feras, aut muros, vel fenestras etiam vitreas frangunt, licet nulla proinde secuta fuerit Ecclesiæ spoliatio, sive detrimentum. 5. Judices (3), aliique Curiæ Laicalis Ministri, & Executores, qui in Ecclesiis, aliisve immunibus locis defunctorum cadavera inspicere, & recognoscere audent. Si qua enim cadavera hujusmodi recognoscenda sint; prævia dumtaxat Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis in scriptis obtenta licentia, extra locum immunem eadem transferantur, ut eorum a Sæculari Curia inspectio fiat. 6. Quicumque (4) judicium aliquod Laicale, seu civile, seu criminale in Ecclesiis, aliisve locis immunibus exercent. Quod si quæstio oriatur (5), utrum Reus in loco sacro, an in profano captus sit, vel utrum delictum a Reo admissum Immunitate gaudeat, annon? declaramus, cognitionem ejusmodi ex utriusque Juris, ac Bullæ Gregorianæ, ac Benedictinæ (6) præcepto ad Nostram Episcopalem Curiam privative quoad Judices Laicos, ac Prælatos quoscumque Ecclesiasticos inferiores pertinere.

VI. Nullum olim tam atrox erat crimen, ut, qui se eodem alligasset, Jure Asyli in locis sacris, aut Religiosis, atque Ecclesiasti-

(1) Gregorius XIV. cit. Constit., & Sac. Cong. Immun. in Ferrarien. ann. 1632.

(2) Cap. *Super eo*, cap. *In litteris*. de raptoribus, cap. *Conquesti*. de sententia excommunic.

(3) Cap. *Decet*. de Immun. Eccles. in 6., Sac. Cong. Immunit. in Nullius S. Marci 21. *Nov.* 1693., in una Burgi S. Sepulchri 2. Maii 1629., & in Maceraten. 8. Augusti 1643.

(4) Cap. 1., & cap. *Cum Ecclesia*. de Immun. Eccles., cap. *Decet*. eod. tit. in 6., Sac. Cong. Immunit. 8. Maii 1629.

(5) Cap. *Si Judex*. de sent. excommunic. in 6., can. *Reum*. caus. 17. qu. 4., L. *Præsenti*. cod. de his, qui ad Eccles. confug., & Gregorius XIV. cit. Const. §. 8.

(6) Benedictus XIV. Const. *Officii nostri*. Idibus Martii 1750.

ſiaſticæ Immunitatis beneficio privaretur. Verum cum inde perverſi homines fierent ad peccandum audaciores, & in immenſum crimina augerentur, Romani Pontifices, ac præſertim Gregorius XIV., Benedictus XIII., Clemens XII., & Benedictus XIV., ut tantam peccandi licentiam, quoquo modo poſſent, coercerent, peculiaribus editis Conſtitutionibus decreverunt, ut nullam a Sacris, ac Religioſis ædibus immunitatem conſequerentur, qui perpetratis quibuſdam criminibus in eaſdem ſe reciperent. Singula ejuſmodi crimina, quæ dicuntur *excepta*, percurramus.

VII. Ab Eccleſiaſticæ itaque Immunitatis beneficio excluduntur. 1. Latrones publici (1), viarumque graſſatores (2), qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur. Unica (3) vero tantum graſſatio in via publica, aut vicinali admiſſa ſufficit, ut quis publicus Latro, & Graſſator dici valeat, dummodo tamen graſſati mors, aut membrorum mutilatio fuerit ſecuta. 2. Depopulatores (4) agrorum ſive nocturni, ſive diurni, qui videlicet agros depopulantur, & meſſes, fructuſque igne devaſtant. 3. Qui ſtantes (5) in Eccleſia, vel Cæmeterio interficiunt ſtantes extra Eccleſiam, vel Cæmeterium, aut eos mutilant; nec non qui ſtantes extra Eccleſiam, vel Cæmeterium occidunt ſtantes intra Eccleſiam, vel Cæmeterium, aut ipſos mutilant: præterea qui impediunt, ne quis in locum immunem ſe recipiat; & qui confugientibus vim inferunt, ipſoſque ab Eccleſia, aliove loco immuni violenter extrahunt, & abducunt. In his autem quatuor caſibus violatores Immunitatis, non illius tantum Eccleſiæ, quam violarunt, ſed cujuſcumque etiam alterius Eccleſiæ immunitate gaudere nequaquam poſſunt, aut debent. 4. Sicarii (6), ſeu mandatarii, qui mercede conducti, alieno juſſu aliquem interficiunt, cujuſcumque natio-

(1) Cap. *Inter alia*. de Immunit. Eccleſ.
(2) Gregorius XIV. cit. Conſt.
(3) Benedictus XIII. cit. Conſt.
(4) Gregorius XIV. cit. Conſt.
(5) Benedictus XIII. cit. Conſtitut., & cap. *Immunitatem*. de Immunitate Eccleſiarum, & Gregorius XIV. cit. Conſt.
(6) Gregorius XIV. cit. Conſt.

nationis ſint, & quamlibet Religionem ſequantur. Imo etiam (1) mandantes, qui certum præmium, aut mercedem ſive in pecunia, ſive in aliis rebus tradiderint, aut etiam ſolum promiſerint, quamvis promiſſio nullum habuerit effectum, dummodo aſſaſſinium re ipſa fuerit perpetratum. 5. Qui litteras (2) Apoſtolicas falſificant. 6. Qui Montem Pietatis (3), aut alia ejuſdem generis loca adminiſtrantes, furtum, aut falſitatem in prædictis locis committunt, cujus cauſa arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus ſit. 7. Qui aliquid (4) contra ipſius Principis perſonam moliuntur, ac in ipſa perſona Principis fiunt rei læſæ Majeſtatis. 8. Qui conflant (5), adulterant, vel tondent quaſcumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, quotieſcumque in loco, aut Provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant uſum, & commercium; vel ipſas monetas conflatas, adulteratas, aut detonſas ſcienter ita expendere, & erogare præſumunt, ut fraudis conſcii, atque participes cenſeri poſſint. 9. Qui ementito Curiæ nomine in alienas domos ſe introducunt animo ibidem perpetrandi rapinas, eaſque re ipſa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domeſticis earumdem domorum, vel etiam extranei, quem ibi forte verſari contigerit, dummodo homicidium, aut membrorum mutilatio ſequatur. 10. Hæretici (6), vel ſuſpecti de hæreſi, & Judæi, qui ſuſceptam antea Chriſtianam Religionem deſeruerint. 11. Qui aliquem occiderit proditorie (7), & per inſidias; vel animo (8) præmeditato, ac deliberato; vel etiam in rixa (9), dummodo caſuale non fuerit homicidium, vel ad propriam defenſionem perpetratum. Cum autem Clemens XII. ab Immunitatis beneficio excluſiſſet tam Laicos, quam Eccleſiaſticos inquiſitos, &, ut ajunt, proceſſatos, vel in

Z contu-

(1) Benedictus XIII. cit. Conſt.
(2) Benedictus XIII. cit. Conſtit.
(3) Benedictus XIII. cit. Conſtit
(4) Gregorius XIV. cit. Conſtit.
(5) Benedictus XIII. cit. Conſtit.
(6) Joannes XXII. Conſtit. 1. to. 1. Bullarii Romani, Gregorius XIV. cit. Conſtit.
(7) Cap. *De homicidio*; cap. *Si rixati*; de injuriis; Gregorius XIV. cit. Conſtit.
(8) Benedictus XIII. cit. Conſtit.
(9) Clemens XII. cit. Conſtit.

contumaciam bannitos, *& condemnatos ex causa, & occasione homicidii etiam in rixa commissi cum armis, seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum*; Agitata sæpe fuit quæstio, an ab Immunitate locali censendi essent exclusi ii, qui homicidium in rixa baculo, aut saxo (quæ certe non videntur esse arma suapte natura ad occidendum apta) commiserint? At controversiam, litemque diremit Benedictus (1) XIV. peculiari sua Constitutione declarans, ac statuens, ut Ecclesiastica Immunitate non gaudeat, quicumque sive Vir, sive Mulier, sive Laicus, sive Clericus, sive Sæcularis, sive cujusvis Ordinis Regularis, baculo, aut saxo proximum suum occiderit, dummodo ex delicti circumstantiis dignoscatur, illius actum, quamvis in rixa commissum, non casu, aut ex necessaria defensione, sed ex odio, & nocendi animo, ac voluntate prodiisse. Illud etiam in eadem Constitutione (2) Pontifex decernit, ut si quis vulneraverit aliquem, & Chirurgi ad inspiciendum vulnus acciti, grave vitæ periculum adesse retulerint; percussor e loco immuni, in quem se recepit, servatis servandis extrahatur, & carceribus mancipetur, ea tamen lege, ut Ecclesiæ omnino restituatur, ubi is, qui vulneratus fuerit, ultra tempus a legibus constitutum superstes vivat; & quidem sub iisdem pœnis, quibus in memoratis Benedicti XIII., & Clementis XII. Litteris ii subjiciuntur, qui delinquentem ex indiciis ad torturam sufficientibus sibi traditum restituere recusant, postquam is in suis defensionibus hujusmodi indicia diluerit.

VIII. Cum Gregorius XIV. in sua Constitutione, quæ incipit: *Cum alias*. ea delicta enumerans, quæ ab Ecclesiasticæ Immunitatis beneficio excluduntur, de laicis delinquentibus dumtaxat mentionem fecisset, & de his etiam tantummodo locutus fuisset Benedictus XIII. in sua Constitutione: *Ex quo divina*; placuit Clementi (3) XII. dictas Constitutiones extendere, & ampliare ad Ecclesiasticos cujuscumque gradus, & Ordinis, qui homicidium animo

(1) Benedictus XIV. cit. Constit. §. 9. (2) Clemens XII. cit. Constit. (3) Benedictus XIV. cit. Constit. §. 11.

mo præmeditato, ac deliberato patrent, dummodo ejusmodi homicidii causa ab eorum Ecclesiastico Judice competente cognoscatur, & ab eo, si Rei reperti fuerint, citra pœnam sanguinis, ad Sacrorum Canonum præscriptum, condigna puniantur animadversione. Benedictus vero XIV. easdem Constitutiones extendit etiam ad omnes, & singulos cujuscumque Ordinis, Congregationis, Militiæ, & Instituti Regulares, sive Professos, sive illis quomodolibet adscriptos, cujuscumque gradus fuerint, & conditionis, licet expressa, & individua ipsorum mentio requiratur, si qui umquam eorum (quod Deus avertat) homicidium animo præmeditato, ac deliberato patraverint. Præterea declaravit (1), ac statuit, ut etiam Mulieres, ac Milites, si quod exceptum crimen admiserint, immunitate non gaudeant.

IX. Quamquam ii, qui exceptis hujusmodi criminibus sese inquinaverint, Ecclesiasticæ immunitatis beneficio gaudere non debeant; non proinde illos e Sacris Ædibus abducere continuo licet, sed ea omnia necessario servanda sunt, quæ Romani Pontifices (2), præsertim Clemens XI., & XII., & Benedictus XIII., & XIV., servanda præscripserunt, videlicet 1. Ut non, nisi interposita Judicis Ordinarii Ecclesiastici auctoritate, criminosi homines ab Asyli loco removeantur; 2. Ut hujusmodi extractioni aliquis Ecclesiasticus ab Ordinario designatus intersit, 3. Ut per solum Judicem Ecclesiasticum cognoscatur, an Reus ea crimina perpetraverit, ob quæ immunitate prorsus indignus habeatur? 4. Benedictus XIII. (3) declaravit, & voluit, ad hoc, ut Reus ab immuni loco deduci, & Episcopi carceribus tradi possit, ea satis esse indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur. Præterea statuit, ut, quando ex processu informativo conficiendo ab Ordinario constet de crimine excepto, ac insuper adversus Reum extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo patratum fuisse moraliter credi possit (quæ quidem indicia juxta regulas Juris vocan-

(1) Benedictus XIV. cit. Constitut. §.8. (2) Benedictus XIV. Institut. 41. §.7. a num.26. (3) Benedictus XIII. cit. Constit.

tur *ultra torturam*) in eo tantum casu præfatus Reus extractus Ministris, & Officialibus Curiæ Sæcularis tradi, & consignari possit, ac debeat: Neque tamen iisdem tradatur, nisi exacta, receptaque prius ipsorum obligatione in forma Juris valida restituendi extractum Ecclesiæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Romano Pontifici reservatæ, quoties idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purget, ac diluat. Quod si ea minime purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit, tunc Curiæ Sæculari in ipsum, ut Juris esse censuerit, agere, atque procedere liceat. Hanc Benedicti XIII. Constitutionem Clemens XII. (1) confirmavit, illudque præterea addidit, ut, quoties de homicidio deliberato, vel per insidias, aut etiam per rixam patrato judicium ab Ordinario statuitur; ad hoc, ut foro Sæculari Reus committatur, satis esse in tota Ecclesiastica ditione, ut *acquisita, seu subministrata indicia sint ad torturam tantum sufficientia.* Postremo Benedictus XIV., ut eos corriperet, qui delictum exceptum in una ditione patrant, & ad immunem confugiunt locum in alia, in qua ex mutua consuetudine Rei traduntur Curiæ in loco delicti jurisdictionem habenti, statuit, ut indicia contra hos ab eo Episcopo cumulentur, ad quem spectat ratione loci delicti, & statim alteri Episcopo transmittantur, ad quem pertinet extractionem decernere, ut videlicet hujus Antistitis auctoritate, servatis servandis, a confugii loco extrahi, &, si ita res ferat, externæ postulanti Curiæ tradi valeat, ita tamen, ut tam in extractione, quam in reliquis omnibus, Pontificiæ Constitutiones, & Concordata serventur.

X. Pontificias Constitutiones Gregorii XIV., Benedicti XIII., Clementis XII., ac Benedicti XIV., quas paucis hactenus exposuimus, in Synodi Appendice num. 14. damus, ut Parochi omnes nostræ Civitatis, ac Diœcesis ea cognoscant, quæ Pontificio jure de sacrarum Ædium immunitate præscribuntur, utque certiores fiant, quinam ii sint, qui Sacri Asyli beneficio carent, & qua ratione

(1) Clemens XII. cit. Constit. *In supremo.*

tione ii contineri in officio debeant, qui post aliquod facinus ad Ecclesias perfugiunt; populo videlicet ea crimina denunciando, quæ Sacra Immunitate destituuntur, ut inde eorumdem gravitatem intelligat, & ab iis perpetrandis absterreatur. Ne quis vero Ecclesiæ Asylo ad nova crimina admittenda abutatur, mandamus omnibus, & singulis Parochis, Rectoribus, atque Administratoribus etiam Laicis Ecclesiarum, Oratoriorum, aliorumque Piorum Locorum, ut sub pœnis arbitrio Nostro infligendis intra triduum a die, qua aliquis ad Ecclesiam confugerit, certiores Nos reddant de ejusmodi persona, ejusque qualitatibus, ac de perpetrato delicto, ut id consilii, quod res ipsa postulabit, capere valeamus. Id etiam præstari ab iisdem jubemus, si is, qui in locum sacrum se recepit, Ecclesiæ Asylo ad nova facinora abutatur; si vicinis, aut prætereuntibus metum comminationibus suis incutiat; si noctu ab Ecclesia, seu loco sacro egrediatur; si suspectas Mulieres secum habeat, aut si qua ratione divinorum Officiorum celebrationem impediat, aut perturbet.

XI. Tandem Vicariis Foraneis, Parochis, Rectoribus, Sacrarii Custodibus, aliisque, quibus Domus Dei custodia demandata est, enixe commendamus, ac districte præcipimus, ut ea, quæ circa Ecclesiæ reverentiam, ac Immunitatem tum Jure Pontificio, tum Synodalibus hisce Constitutionibus sancita sunt, omni vigilantia, diligentiaque exacte observari curent. Nostræ vero Curiæ Ministris, atque Executoribus mandamus, ut si forte a Laicis (quod Deus avertat) Ecclesiastica Immunitas violetur, non eam armis temporalibus vindicent, neque illatam injuriam humani sanguinis effusione ulciscantur, sed rem totam ad Nos deferant, ut Ecclesiastico Censurarum mucrone, aliisque opportunis adhibitis remediis, hujusmodi Ecclesiæ hostium petulantiam, audaciamque conteramus.

CA-

CAPUT XV.

DE JURIBUS, ET PRÆEMINENTIIS SANCTÆ TUSCULANÆ CATHEDRALIS ECCLESIÆ, AC DE PARŒCIALIBUS ECCLESIIS, EARUMQUE JURIBUS.

I. HActenus de reverentia Ecclesiis, aliisque generatim locis sacris, ac religiosis debita locuti sumus. Restat nunc, ut aliqua speciatim de juribus, & præeminentiis Sanctæ Tusculanæ Cathedralis Ecclesiæ, & Parœcialium nostræ Diœcesis Ecclesiarum dicamus, quæ sane peculiarem reverentiam, atque observantiam promerentur.

II. Et primum quidem Cathedralis Ecclesia ab Episcopali Cathedra, (1) in qua *magna supremi Magisterii dignitas designatur*, nomen sortitur suum, ac principem inter omnes Civitatis, ac Diœcesis Ecclesias locum obtinet, easque, cum ipsarum Magistra sit, ac Mater, facile antecellit. Tusculana autem Ecclesia cum dignitate, tum antiquitate inter plurimas præstat: dignitate quidem, cum Tusculanus Antistes unus sit ex sex Episcopis (2) Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui proximam Urbi Diœcesim habentes, Pontifici Maximo assistunt, ejusque *Collaterales* in antiquis monumentis appellantur: antiquitate vero, cum ex certissimis documentis sciamus, jam inde a tertio Christi sæculo Tusculanos Episcopos extitisse, quorum ut vigeat memoria sempiterna, Chronologicam Tusculanorum Antistitum seriem in Appendice n. 15. damus, qualem ex probatis Auctoribus decerpere licuit. Præterea Tusculanus Episcopus olim non modo Romæ commorari, verum etiam fixam in certo Urbis loco sedem, ac domicilium habere consuevit. Vetus autem Episcopium Tusculanum in eadem Urbe fuit (3) Ecclesia S. Mariæ in Monasterio, quam ab Honorio III. pro

(1) Ex D. Hieronymo Tostatus in Matth. cap. 1. qu. 70., & cap. *Quamquam*. De præbendis in 6.

(2) Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad ann. 769. litt. E.

(3) Oldoinus ad annum 1216.

pro se, & Successoribus suis obtinuit Nicolaus de Claromonte Siculus Monachus Cisterciensis, qui ab eodem Honorio III. anno Domini 1219. creatus fuit Cardinalis Episcopus Tusculanus, ac pie obiit anno 1227. In præfata vero Ecclesia Tusculanus Antistes multis quondam juribus, ac privilegiis potiebatur.

III. Quamquam Tusculanus Episcopus (quemadmodum & alii Cardinales Episcopi (1) Suburbicarii) tum ex multorum sæculorum consuetudine, tum ex aperta Sedis Apostolicæ declaratione ad personalem in Suburbicaria Diœcesi residentiam non obligegetur; Nos tamen, quibus plurimum cordi est æterna Populi Nobis concrediti salus, & qui Gregem Nostrum, Nostramque Sponsam incredibili amore prosequimur, hac facultate non residendi satis moderate usi hactenus fuimus, & utemur in posterum. Memores enim decreti ab Alexandro VII. lati in Consistorio Secreto quinto Idus Octobris anni 1666., quo pronunciatum est, Episcopos Suburbicarios Cardinales ad propriarum Diœcesium visitationem teneri juxta id, quod Sacri Canones, & Tridentina Synodus præscripsere; non modo Diœcesim Nostram jam non semel lustravimus, & lustraturi sumus deinceps quotannis, verum etiam per illud tempus, quod vacuum Nobis ab aliis erit curis, in Tusculana Civitate commorabimur, ut spiritu præsentes, & corpore, diligentius, accuratiusque publico, & privato Nostri Gregis bono consulamus.

IV. Quoniam a Cathedrali (2), quæ communis est Magistra, Ecclesiæ reliquæ sumere debent exemplum, præcipimus, ac mandamus, ut Sacros Ritus, Ecclesiasticas Cæremonias, aliasque laudabiles consuetudines, quæ tum in celebratione divinorum Officiorum, tum in aliis divini cultus actibus in Cathedrali observantur, inferiores quoque Ecclesiæ, quoad fieri potest, amplecti, & imitari studeant. Præeminentias (3) autem Cathedrali debitas nulla alia

(1) Paulus III. suo detreto edito 18. Februarii 1547.. & S. Pius V. declaratione edita anno 1568.

(2) Can. *Convenit* dist. 5. de consecrat.

(3) Cap. *Ex parte.* de sepulturis; cap. 3. & ult. de Parochis; *Can. Presbyteri*. dist. 4. de consecrat., & Sac. Rit. Cong. in una Tuscanen 19. Augusti 1619.

la alia Ecclesia sine expresso Apostolico Privilegio sibi arrogare audeat. Quamobrem Festo die Corporis Christi matutino tempore soli Cathedralis Capitulo Sanctissimam Eucharistiam solemni pompa circumferre per Urbem liceat. Solius itidem Cathedralis jus est Sacra Olea, quæ renovantur quotannis, asservare, cæterisque Ecclesiis opportune dispensare. Ut debitus (1) etiam Cathedrali honor servetur, Sabbato Majoris Hebdomadæ in nulla Ecclesia sive Sæculari, sive Regulari pulsentur campanæ, antequam Tusculi in Cathedrali, in aliis vero Diœceseos Pagis in majori Ecclesia pulsatæ eædem fuerint. Hujus legis transgressores centum ducatorum pœna multabuntur, & in subsidium interdicto subjicietur Ecclesia. Quotannis etiam eo die, quo anniversaria Dedicationis Nostræ Cathedralis Ecclesiæ instauratur recordatio, tum in Urbe Tusculana, tum in tota Diœcesi a Clero quidem Sæculari sub ritu Duplici primæ Classis cum Octava, a Clero vero Regulari sub ritu Duplici secundæ Classis sine Octava, pie, ac religiose Dedicationis ejusdem Ecclesiæ recitetur Officium. Tandem enixe in Domino hortamur, ac rogamus universæ nostræ Diœcesis incolas, ac Tusculanos præsertim Cives, ut Nostrum Cathedrale Templum oraturi frequentius invisant, atque in eo Sanctissimum Apostolorum Principem, in cujus honorem dedicatum Deo est, ea, qua decet, religione venerentur; Indulgentias plurimas, quibus illud Romani Pontifices locupletarunt, & quarum concessiones in hujus Synodi Appendice n. 16. damus, summa pietate lucrari curent; ac demum Ecclesiæ, quæ in hac Diœcesi reliquarum Mater est, ac Magistra, debitum exhibeant cultum, ac reverentiam.

V. Immunitates, privilegia, & cujusvis generis jura, quæ Tusculanus Episcopus in sua obtinet Diœcesi, integra, & inviolata esse decernimus. Si quis autem illa, aut annuos Episcopalis Mensæ, aut Cathedralis Ecclesiæ reditus, census, emolumenta, & quo-

(1) Leo X. Constit. 22. §. *Ut debitus*. 14. Kalendas Januarii 1516., lata in Concilio Lateranen. sess. ultima.

& quovis nomine censitos proventus, per se, vel per alios, quocumque modo, vel quæsito colore occupare, in proprios usus convertere, usurpare, aut impedire, ne ad quem pertinent, libere, atque integre deferantur, in excommunicationem (1) majorem Romano Pontifici reservatam incurret, a qua non absolvetur, nisi facti pœnitens debito satisfecerit.

VI Post Cathedralem, in Nostra Diœcesi, in qua nulla adhuc Collegiata reperitur Ecclesia, digniorem sibi vindicant locum Ecclesiæ Parochiales (2), quæ non immerito in Sacris Canonibus Matres, seu Matrices nuncupantur, cum in ipsis Christifideles, Parochorum, tamquam Parentum, ministerio, baptismo generentur ad Fidem, reliquis Sacramentis alantur ad vitam, mortui demum in iisdem, veluti in Matris sinu, peramanter excipiantur. Ut harum etiam Ecclesiarum honori consulamus, sub pœnis a Jure latis, aliisque arbitrio Nostro infligendis districte prohibemus, ne quis sive Laicus, sive Clericus, sive Sæcularis, sive Regularis Parochorum jura, prærogativas, ac præeminentias, quas non immerito iisdem concessas esse non ignoramus, ullo modo vindicare sibi audeat, atque usurpare. Nequa vero super his Parochialibus juribus contentio oriatur, juvat hic eadem diligenti calculo recensere.

VII. Jura itaque proprie Parochialia secundum Sacros Canones ea esse, quæ sequuntur, omnibus edicimus, ac declaramus. Ad Parochum proprie pertinet (3). 1. Curam animarum gerere quoad Populum Parochiali Ecclesiæ destinatum, certisque finibus circumscriptum. 2. Sacramenta ministrare, ac præsertim solemnem

A a infan-

(1) Trid. sess. 22. de reformat. c. 11.

(2) Cap. *Ut singulæ*. de officio Archipresbyteri, Clement. unica de baptismo, & Clem. I. de senten. excommunicationis.

(3) Can. *Placuit*. caus. 9. qu. 2., Can. *In sacris*, Can. 16. qu. 1., cap. *Omnis utriusque sexus*. de pœnit., & remis., cap. 1. de Sepulturis. cap. 1. de decimis; Clement. I. de privilegiis, Clem. *Dudum*. de Sepulturis; cap. 1. de custodia Eucharistiæ, cap. *De Apostolica*. de Simonia, Trid. sess. 24. cap. 1. de matrimonio; Sac. Cong. Conc. in Neapolit. 14. Nov. 1693., Sac. Congreg. Episcop. 12. Januar. 1604., Sac. Cong. Rit. in Camerinen. 21. Nov. 1637., & in Thelesina 18. Augusti 1629.

infantibus conferre baptiſmum, Euchariſtiam Adultis Paſchali tempore diſtribuere, Sacro Viatico morituros reficere, extrema unctione ægrotantes linire, matrimonia contrahenda in Parochiali Eccleſia publicare, iiſdem, dum contrahuntur, adeſſe, & Fidelium cadavera, qui intra Parœciæ ſuæ fines fixum habent domicilium, & qui neque tacite, neque expreſſe ſepulchrum ſibi delegerunt, in Parochiali Eccleſia ſepulturæ demandare 3. Eorumdem cadavera e propriis domibus levare, & aqua benedicta aſpergere. 4. Euchariſtiam, & fontem, quem baptiſmalem nuncupant, ac Sacra Olea aſſervare. 5. Demum habere Jus exigendi decimas a ſuis Parochianis, & percipiendi, occaſione funerum, Canonicam portionem, ſeu quartam, ut ajunt, funeralem.

VIII. Alias præterea Sacras, atque Eccleſiaſticas functiones, quæ ad animarum curam, ac Paſtoris Officium quodammodo referuntur, Sacræ Congregationes Cardinalium, accedente Romanorum Pontificum conſenſu, ad Parochos proprie ſpectare declararunt. Sunt autem hæ, quæ ſequuntur. 1. Delatio (1) Stolæ in funeralibus Proceſſionibus, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus, quæ extra propriam Eccleſiam, ſeu Oratorium fiunt. 2. Benedictio domorum (2), ac Fontis baptiſmalis Sabbato Sancto, ac ciborum Paſchalium die Paſchatis. 3. Sponſorum (3) benedictio, ac mulierum poſt partum. 4. Excommunicationum (4), & Indulgentiarum promulgatio. 5. Officium (5) funebre ſuper cadaveribus, quæ ſepelienda ſunt in Eccleſiis, ſeu Oratoriis etiam a Parochiali ſejunctis, dummodo eædem Eccleſiæ, ſeu Oratoria ſint

(1) Sacr. Congreg. Concil. in Ebrunden. 25. Junii 1695., & in Cremonen. 23. Januar. 1706. auditis partibus.

(2) Sac. Cong. Rit. in Decreto Encyclico 10. Dec. 1703 in reſponſ. ad 6. & in Theleſina pro Terra Cerreti 3. April 1632., Sac. Cong. Concilii in Bononienſi 4. Jul. 1620.

(3) Sac. Cong. Concil. in Antuerpienſi 29. Nov. 1662., Sac. Cong. Viſitat. Apoſtolicæ in Romana jurium Parochialium 15. Sept. 1695., & 23. Ian. 1698., auditis partibus.

(4) Sac. Congreg. Epiſcop. in Firmana 3. Julii 1615. in reſponſ. ad 8.

(5) Can. *Eccleſiæ*, can. *Quicumque*. cauſ. 16. qu. 1., cap. *Ad audientiam*. de Eccleſ. ædificandis, Sac. Cong. Rit. in cit. decr. Encyclico an. 1703. in reſponſ. ad 20.

ſint intra Parœciæ fines, præſertim ſi ſubditus Parocho ſit is, qui in iiſdem eſt tumulandus. 6. Defunctorum (1) Miſſas in Sodalium anniverſario pro legatis piis in Oratorio cum cantu celebrare. 7. Agrorum (2) benedictio, & contra locuſtas, vermes, cæteraque ejuſmodi animalia effuſio precum. 8. Eccleſiaſticæ (3) functiones Majoris Hebdomadæ, præſertim Miſſa ſolemnis Feria v. in Cœna Domini, & Sabbato Sancto. 9. Solemnis (4) Candelarum, Cinerum, & Palmarum benedictio Populo confluenti diſtribuendarum. 10. Functiones omnes, ſive Parochiales, ſive Sacerdotales, omniaque Eccleſiaſtica munia in propriis Parochialibus Eccleſiis exercenda: hæc enim ad Parochos, non vero ad Sacrarii Cuſtodes, ſeu ad Sodales, aut ad eorum Capellanos pertinent: quare in iis peragendis nemo, invito Parocho, poteſt, adeoque nemo ingerere, aut immiſcere ſe audeat.

IX. Permultæ aliæ ſunt Sacræ, atque Eccleſiaſticæ functiones, quæ, licet a Parochis fieri conſueverint, non tamen proprie ſunt Parochiales, neque privative, ut ajunt, ad eos pertinent. Quamobrem cum ſuper iis frequenter inter Parochos, & alios Clericos, ac præſertim Confraternitatum Capellanos non ſine Populi ſcandalo jurgia, ac lites orirentur; Proinde Sacræ Congregationes Cardinalium decretis ſuis editis declararunt, Parochos impedire non poſſe, quominus eædem functiones ab aliis Eccleſiæ Miniſtris exerceantur, dummodo extra Eccleſiam Parochialem fiant, ſeu in Eccleſiis, vel Oratoriis a Parochiali ſejunctis, & quæ ab ea non dependent, & dummodo prædicta Laicorum Ora-

Aa 2 toria

(1) Sac. Cong. Rit. in Iſclana, petente Epiſcopo Cotignola, 14. Decemb. 1697.

(2) Sac. Cong. Conc., petente Procuratore Gener. Cappuccinorum, 28. Augusti 1688.

(3) Sac. Cong. Rit. in cit. decreto anni 1703. in reſponſ. ad 7., & 8.

(4) Sac. Congr. Rit. cit. decr. ann. 1703. in reſponſ. ad 5., & 6., Sac. Cong. Conc. in Rhegienſi 5. Jun. 1699., in Nullius Nonantulana Jurium Parochial. 13. Jan. 1685., & in Lunen. Sarzanen. 18. Aug. 1690., quæ auditis partibus confirmata fuit 13. Januar. 1691., eamque declarationem ſervari mandavit Sac. Cong. Epiſcop. in Cæſenaten. 27. Junii 1692., Sac. Cong. Rit. in cit. decr. Encyclico ann. 1703. in reſp. ad 26., & in Neapolitana 18. Maii 1602.

toria legitime ſint erecta, quemadmodum Clementis VIII. Conſtitutione cavetur. Functiones autem, de quibus loquimur, ſunt hæ. 1. Brutorum animantium benedictio (1), quæ fieri ſolet Feſto S. Antonii Abbatis die, eaque occaſione oblationes recipere. 2. Benedictio (2), ac diſtributio Candelarum, Cinerum, & Palmarum, quæ in Sæcularium Oratoriis fiat, pro ſodalibus tantum, non vero pro aliis. 3. Miſſarum (3) ſolemnium celebratio Feſtis diebus tantum ſolemnioribus alicujus Eccleſiæ, aut Oratorii. 4. Expoſitio (4) Auguſtiſſimi Euchariſtici Sacramenti, aut Reliquiarum, & benedictio, quæ hac occaſione ſuper Populum effunditur. 5. Denunciatio (5) dierum Feſtorum de præcepto, & Vigiliarum, ac jejuniorum occurrentium, quæ in prædictis Eccleſiis, ſeu Oratoriis a Capellano fiat. 6. Concio (6), ac Miſſæ celebratio in dictis Eccleſiis, ſeu Oratoriis, dummodo Ordinarii accedat licentia, etiamſi Parochi conſenſus deſit, ac dummodo ante Miſſam Parochialem non fiat, niſi tamen aliter Ordinarius decernat. 7. Proceſſiones (7) ſive intra, ſive extra dictas Eccleſias, aut Oratoria, dummodo licentia adſit Epiſcopi, & extra propriam Eccleſiam Capellanus Stolam patentem non deferat. 8. Porrectio (8) Aſperſorii Epiſcopo ad prædictas Eccleſias, ſeu Oratoria accedenti, ut ſe, & circumſtantes Fideles aqua luſtrali, ut ſolet, aſpergere valeat. 9. Adminiſtratio (9), ac diſpoſitio bonorum, quæ ad Oratorium pertinent. 10. Eleemoſynarum (10) collectio, ſeu, ut ajunt, quæſtuatio, de licentia tamen Epiſcopi, licet Parochi conſenſus deſit.

X. Quæ

(1) Sac. Cong. Epiſcop. in Fulginatenſi 25. Maii 1685., & in Tudertina 18. Nov. 1695., & Sac. Cong. Rit. in Ravennatenſi 12. Nov. 1695.

(2) Sac. Cong. Rit. in cit. decr. Encyclico Jurium Parochialium pro Urbe, & Orbe 10. Dec. 1703., approbato a Clemente XI. 12. Jan. 1704. in reſponſ. ad 5., & in Iſclana 4. Dec. 1697., & Sac. Congreg. Concil. in Rhegienſi 5. Junii 1699.

(3) Sac. Rit. Congr. cit. decret. Encyclico anni 1703. in reſponſ. ad 10., & in Brundusina 1. Junii 1601.

(4) Sac. Cong. Rit. cit. decret. Encycl. ann. 1703. in reſponſ. ad 11., & 12.

(5), (6), (7), (8), (9) Ead. Sac. Cong. cit. decreto Encyclico in reſponſ. ad 14., 15., 16., 18., 19., 21., 22., 23., 24., & 31.

(10) Sac. Cong. Epiſc. in Viterbienſi 25. Maii 1601.

X. Quæ hactenus quoad Sacras, atque Ecclesiasticas functiones, sive pro Parochis, sive pro aliis, a Sacris Canonibus, & a S. R. E. Cardinalium Congregationibus sancita, ac declarata recensuimus, ad omnes præcidendas lites, atque dissidia tum a Parochis, tum ab aliis exacte, ac fideliter servari mandamus. Volumus tamen, ut salvæ (1), atque illæsæ semper sint conventiones, ac pacta, quæ forte in sodalitatibus erigendis intercesserint, concordiæ inter partes initæ, & a Sancta Sede approbatæ, Indulta, Constitutiones Synodales, & consuetudines immemorabiles, aut saltem centenariæ, quas omnes, & singulas in suo robore permanere statuimus, ne ullius juribus irrogetur injuria.

XI. Ut autem Parochialibus Ecclesiis, quæ in singulis Nostræ Diœcesis Oppidis inter Ecclesias reliquas primatum obtinent, suus servetur honor, ac reverentia; Præcipimus, ut solemnes supplicationes, & Processiones universæ, tum quæ consueto Ecclesiæ more quotannis fiunt, tum quæ extra ordinem institui aliquando solent, a Parœciali Ecclesia initium sumant, & in eadem desinant. Eadem etiam Parœcialis Ecclesia Sabbato Majoris Hebdomadæ omnium prima campani æris sonitu Paschalem Populo solemnitatem annuntiet. In eadem præterea Romani Pontificis, ac Nostræ Constitutiones, Mandata, vel Edicta, quæ seu ad Orthodoxam doctrinam, seu ad mores, ac disciplinam pertinent, Fidelibus promulgentur. Nemini tandem in ea, præter Curatores animarum, & ab ipsis de licentia Nostra ad id delectos Sacerdotes, Parochiales functiones obire liceat.

XII. Oblationes, quæ in usum Ministrorum in Parochiali Ecclesia fiunt, ad Parochos spectare declaramus (2), cum ii super omnibus his, quæ intra Parœciæ fines peraguntur, fundatam de

(1) Cap. fin. de consuetudine, cap. *Super quibusdam*. de V. S., cap. *Ad aures*. de præscript., cap. 1. eod. tit. in 6., Sac. Cong. Rit. cit. decreto Encyclico in fine.

(1) Can. *Quia Sacerdotes*, can. *Sanctorum*. caus. 10. qu. 1., can. *Ulteran.c*, can. *Quatuor*. caus. 12. qu. 1., cap. *Quoniam*. de decimis, cap. *Ad audientiam*. de Eccles. ædif., cap. *Cum inter vos*. de V. S., Sac. Cong. Conc. in Bracharen. oblationum 17. Dec. 1612., & in Beneventana Spolii 2. Dec. 1585., & 21. Dec. 1587.

de jure habeant intentionem, nisi ex largientium voluntate constet, hujusmodi oblationes non Parochis, sed aliis donari, ac tradi. Quod si oblationes non in Ministrorum usum, sed in Ecclesiarum, seu Altarium, seu sacrarum Imaginum decus, & ornamentum datas esse constiterit; easdem in ipsos usus a largientibus intentos ad Sacrorum Canonum normam erogari jubemus. At si oblationes fiant (1) alicui sacræ Imagini depictæ, aut affixæ parieti alicujus privati hominis; easdem sane non acquirit parietis Dominus, imo ne eas quidem administrandi jus adipiscitur, cum Laici sint Juris spiritualis incapaces. Hujusmodi itaque oblationes vel per Parochum, vel per alium a Nobis deputandum, prout magis expedire in Domino judicabimus, juxta largientium mentem, ac voluntatem expendendas esse decernimus.

XIII. Quod si magnam Parochiali Eccclesiæ Fidelis Populus exhibere debet reverentiam, multo sane major præstanda eidem a Parocho est una cum sincera amoris significatione. Cum enim Parochus Ecclesiæ suæ sancto veluti conjugio societur, eamdem proinde veluti spiritualem Sponsam, & vera charitate diligere, & summo studio colere, atque ornare, & plurimum illius munditie, forma, ac decore capi debet: ex ejus enim dignitate non parum ad se laudis, fructumque veræ voluptatis redire animadvertet. Parochus igitur in Ecclesia sua excolenda, perpoliendaque totus sit, ut semper munda, semper nitens, semper læta videatur. In ea Sacri Fons Baptismatis, Oleorum sacrorum vasa, Sedes Confessionales, Concionatorum suggestus, ac Sanctissimæ Eucharistiæ custodia tam recte, atque decenter sint constituta, ut suo quæque res probe congruat ministerio. Serventur etiam in ea baptizatorum, confirmatorum, matrimoniorum, ac mortuorum libri ab eodem Parocho rite, diligenterque confecti, & quidquid ad animarum curam, ac salutem pertinet, ab eodem suis temporibus

(1) Can. *Hanc consuetudinem*. caus. 10. qu. 1., cap. *Decernimus*. de judiciis, cap. *Messana*, cap. *Sacrosancta*. de electionibos, cap. *Causam*. de præscriptionibus, cap. *Relatum*. il 2. de testamentis.

ribus religiosissime administretur. Quæ quidem omnia facile præstabit Parochus, si ab ipso statim initio verum erga suam Ecclesiam, veluti sponsam, amorem induat; si non ex illius dote, atque opibus locupletari, sed omnia ad illius cultum, ornatumque, conferenda sibi esse statuerit; si denique, victis cupiditatum illecebris, veram gloriam, veraque præmia, quæ Deus recte factis, veræque charitati statuit, ob oculos sæpe habeat suos.

CAPUT XVI.

DE PUBLICIS, AC DE PRIVATIS ORATORIIS.

I. Angusta quædam, ac minora Templa, ad quæ confluentibus accessus e publica patet via, publici Oratorii nomine designantur, quippe in eadem certus potissimum sodalium cœtus Festis per annum diebus ad orandum, divinaque celebranda, ac participanda Mysteria convenire solet. Publica hæc Oratoria iisdem, quibus Majora Templa, privilegiis, atque immunitatibus gaudent, dummodo fuerint & Episcopali auctoritate erecta, & divino dumtaxat cultui destinata, & foribus instructa, per quas e publica via ingressus ad eadem accedentibus pateat. Quamobrem in his sacris Ædibus construendis, dotandis, conservandisque, ac, si necessitas postulet, etiam reparandis, aut destruendis eædem locum habent leges, quas pro majoribus Templis a Sacris Canonibus, Romanisque Pontificibus conditas superius summatim recensuimus, & quarum proinde exactam, uti Religionis virtus jubet, observantiam omnibus, ad quos pertinet, iterum, iterumque commendamus,

II. De privatis Oratoriis, quæ in Laicorum domibus sunt constituta, dicendum nunc Nobis est, ac Romanorum Pontificum, Sacrarumque Congregationum Decreta, quæ super his emanarunt, in medium sunt proferenda. Si enim, uti adducto Episcoporum Italiæ exemplo Episcopos omnes Regni Poloniæ monet

net (1) Benedictus XIV., si, inquam, decretorum istorum Summa in Diœcesana Synodo inseratur, aut in Appendice ad ipsam Synodum eadem decreta per extensum adjungantur; duplex inde extabit bonum, videlicet ut & viva in Episcopis eorumdem memoria servetur, & ab aliis aut ignorantia expellatur, aut eadem, utpote crassa deinceps, ac supina, reddatur inexcusabilis.

III. Ab Apostolorum usque tempore (2) in Laicorum domibus viguit privatorum Oratoriorum usus, in quibus Missæ Sacrificium, accedente tamen Episcoporum licentia, celebraretur (3). Verum cum ad eam concedendam licentiam Episcopi faciles plerumque essent, ac proinde non pauci irrepsissent abusus; factum fuit, ut Tridentini Concilii Patres, post varios hac de re habitos sermones, hoc tandem ediderint decretum (4): *Neve patiantur* (Episcopi) *privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria ab iisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium a Sæcularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi, non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, & consuetudinibus quibuscumque.* Unde factum est, ut non amplius Episcopis facultas (5) sit concedendi usum Oratoriorum privatorum, in quibus Missa celebretur: licentia enim, quæ ab ipsis daretur, celebrandi Missam in Oratoriis privatis, stare nequit cum Tridentini Concilii præcepto iisdem Episcopis imposito, ne id patiantur. Prædictum itaque Jus ad Sanctam Sedem devolutum esse, & hanc esse veram Concilii verborum intelligentiam docuit Paulus V. in Epistola Encyclica (6) ad universos Episcopos data, in qua diserte concludit, *facultatem hujusmodi licentias dandi ipsius Concilii decreto unicuique ademptam esse, solique Beatissimo Romano Pontifici esse reservatam.* IV. Post-

(1) Benedictus XIV. in epist. Encycl. ad Episcopos Poloniæ, quæ incipit: *Magno.* edita 2. Junii 1751.

(2) Benedictus XIV. de Sacrif. Missæ sect. 1. §. 10.

(3) Can. *Missarum*. de consecr. dist. 1.

(4) Trid. sess. 22. in decret. de observ., & evit. in celebr. Missæ.

(5) Bened. XIV. cit. epist. Encycl. §. 11.

(6) Paulus V. epist. Encycl. ann. 1605. & Benedictus XIV. de Sacrificio Missæ sect. 2. §. 42.

IV. Poſtquam reſervata Apoſtolicæ Sedi fuit hæc Oratoria privata concedendi facultas, dici vix poteſt (1), quantum curæ, diligentiæque ad omnes tollendos abuſus, qui ex ejuſdem facultatis conceſſione oriri poſſent, adhibuerit, Romano jubente Pontifice, Sacra Congregatio Concilii, ex cujus ſententia hæ tandem ſtatutæ fuerunt leges; videlicet ut Oratorium parietibus ſit extructum, per quos ab omnibus aliis domeſticis uſibus ſegregetur; ut idem vel ab Epiſcopo, vel ab alio, cui vices ipſe ſuas delegaverit, viſitetur, attenteque inſpiciatur, num decens, apteque compoſitum ſit, & num aliqua eorum, quæ neceſſaria ſunt, deſint? ut Epiſcopus ipſe licentiam celebrandi Miſſam impertiatur, ejuſmodi vero licentia ſecundum rationabile illius arbitrium perduret; ut non plures in die, ſed unica tantum Miſſa in Oratorio celebretur a Sacerdote vel Sæculari, vel Regulari, dummodo Sæcularis ab Epiſcopo approbatus ſit, Regularis autem licentiam habeat a ſuo Regulari Superiore; ne celebrari poſſit Miſſa ſolemnibus diebus Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque ſolemnioribus diebus, inter quos enumerandi ſunt dies Epiphaniæ, & Aſcenſionis Domini, Annunciationis, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, omnium Sanctorum, necnon Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Titularis Eccleſiæ loci; ut exprimantur perſonæ, quarum præſentia neceſſaria eſt, ut Miſſa in privato Oratorio celebrari poſſit; aliæ item perſonæ, quæ, ſi eodem tempore Miſſæ interſint, Eccleſiaſtico ſatisfacere poſſunt præcepto; tandem ut declaretur, omnia ſine Parochialium Jurium præjudicio fieri debere. Et ſane ſub his conditionibus, legibus, & clauſulis Oratorii privati facultas a Romanis Pontificibus concedi ſolet, quamquam aliquando juſtis de cauſis concedatur alicui, ſed per extraordinarium Breve, aut per Apoſtolicum Reſcriptum, ut vel ſecundam Miſſam celebrari facere poſſit, vel ut eadem aliquanto citius, aut aliquan-

 to

(1) Benedictus XIV. in cit. Epiſt. Encycl. §.12.

to serius tempore in Rubricis præfixo celebretur, vel ut celebretur diebus exceptis, vel aliquid aliud hujusmodi.

V. Cum duobus plerumque Conjugibus licentia concedatur, ut coram ipsis, eorumque filiis, consanguineis, & affinibus in eadem domo habitantibus Missa in privato Oratorio celebrari possit; dubitatum fuit, an, si neuter Conjugum, sed unus ex filiis, aut consanguineis in eadem domo habitantibus adsit, eo jubente, celebrari Missa valeat, & reliqui affines, & consanguinei eamdem audientes Missam, Ecclesiastico præcepto possint Festis diebus satisfacere? *Celebrari non posse*, respondit Sacra Congregatio Concilii (1), *nisi aliquis ex indultariis in Oratorio præsens habeatur*; quam responsionem Apostolica auctoritate confirmavit Benedictus XIV. (2), jussitque, hanc in posterum clausulam in privatorum Oratoriorum concessionibus inseri: *Volumus autem, ut nati, ac consanguinei, & affines prædicti unicam dictam Missam, vobis quidem præsentibus, audire tantummodo, numquam vero celebrari facere audeant*. Ut autem, quæ Indultariæ personæ sint, agnosci facile possit; illud adjunxit idem Sanctissimus Pontifex, ut videlicet pro Indultariis personis illæ haberentur, quæ in Brevis fronte, seu inscriptione nominatæ forent, cum ad easdem ipsas Breve dirigatur. Quod si forte in corpore Brevis aliqua nominetur persona, qua præsente concedatur, ut Missa celebrari possit, & alii affines, consanguinei, vel familiares eamdem audientes præcepto satisfaciant; tunc etiamsi ea persona in fronte Brevis minime nominetur; ut tamen pro indultaria habeatur, idem (3) Pontifex in citata Epistola Encyclica expresse statuit, ac declaravit. Præterea cum alicui interdum ab Apostolica Sede malæ valetudinis causa concessum fuisset, ut diebus etiam exceptis Missam in privato Oratorio audire posset, ac præcepto satisfacere; Dubitatum fuit, utrum

(1) Sac. Cong. Conc. in Marsicen. Oratorii 3. Dec. 1740.

(2) Benedictus XIV. 7. Jan. 1741.

(3) Benedictus XIV. in cit. Epist. Encycl. §. 15.

utrum Natali Christi Domini die a Sacerdote, qui in Oratorio celebrat, tres Missæ celebrari possent, an ad normam Brevis ordinarii, unica tantum esset celebranda? Re matura discussa, *tres Missas celebrari posse* Sacra Congregatio (1) Concilii declaravit.

VI. Disputabatur quidem olim, an Sacræ quædam functiones in privatis Oratoriis fieri, ac potissimum an baptismi, Pœnitentiæ, atque Eucharistiæ Sacramenta ministrari possent? Verum quoad baptismum controversia dirempta prorsus est in Concilio Viennensi (2), in quo sub Clemente V. decretum fuit, ne baptismus in aliis locis conferri posset, præterquam in Templis, in quibus Sacri hujus lavacri fontes reperiuntur, nisi cum casus necessitatis adesset, aut cum de Regum, vel de Principum filiis ageretur. Quoad Pœnitentiæ vero, atque Eucharistiæ Sacramenta, cum eorum sanctitas exigat (3), ut, extra veræ necessitatis casum, nonnisi in Ecclesia administrentur; Nos S. Carolum (4) Borromæum, aliosque Sanctissimos, doctissimosque Episcopos imitati, & Benedicti XIV. in citata Epistola Encyclica dispositioni obsecundantes, Synodali hoc Nostro Decreto præcipimus, ac mandamus, ut nullus sive Sæcularis, sive Regularis Sacerdos in privatis Oratoriis eadem Sacramenta ministrare audeat, nisi vel Nostram, vel Generalis Vicarii Nostri licentiam obtinuerit.

VII. Quæ hactenus hac super re differnimus, aliaque plura fuse recenset, atque Apostolica auctoritate confirmat Benedictus XIV in laudata Epistola Encyclica, quæ ut ab omnibus attente perlegatur, & omnimodæ executioni demandetur, in Synodi hujus Appendice num. 17. exhibebitur. Reliquum nunc est, ut iis, quibus ab Apostolica Sede privati Oratorii facultas in hac Nostra Diœcesi concessa jam est, aut concedetur in posterum, pau-

(1) Sac. Cong. Conc. 13. Januar. 1725. tom. 3. Thes. Resolut.

(2) Clemen. unic. de baptismo, & ejus effectibus.

(3) Rituale Romanum sub Paulo V. tit. de Sacramento Pœnitentiæ.

(4) Concil. Provinc. Mediolanen. I. in Actis Eccles. Mediolanen. par. 1. pag. 11., par. 4. pag. 520., 761., 773., & 775.

ca quædam pro divini cultus conservatione, atque incremento præscribamus. Volumus itaque, ut ipsum Oratorium a quocumque alio domestico usu immune religioso quodam ornatu, ac decore renideat; ut munda sit, ac nitida in divinis Mysteriis adhibenda supellex; ut demum ea omnia, quæ in Pontificiæ concessionis Brevi præscribuntur, summa religione serventur.

CAPUT XVII.

DE LAICORUM HOMINUM SODALITIIS, SEU CONFRATERNITATIBUS.

I. LAicorum sodalitia, quæ Confraternitates vulgo nuncupantur, ad pietatis, religionis, & charitatis officia exercenda sub certis regulis, ac præceptis fuisse instituta non ignoramus. Primam eorumdem originem aliqui referunt ad S. Bonifacium Germanorum Apostolum, qui octavo sæculo floruit, circa annum videlicet 730., alii vero altius, ab ipsis nempe Apostolis, repetunt, qui (1), teste Tertulliano, *conventus faciebant, & in cœtum & aggregationem coibant* ad orandum, psallendum, ac rem Christianam pertractandam; unde morem cœpisse ajunt, & ad posteros manasse, ut Laici quoque homines, Apostolos imitati, ad divinum cultum exercendum societates instituerent, seu fraternæ charitatis Collegia, quæ Confraternitates nuncuparunt. Has igitur Confraternitates ad divinum cultum conservandum, augendumque institutas, Religionis virtus postulat, ut a Dæmonis incursibus sedulo tueamur, & ab omni inordinatione, aut perturbatione custodiamus immunes. De iis itaque agendum Nobis hic est, & ad rectam earum gubernationem salutares quædam præscribendæ sunt leges.

II. Primum igitur nulla hujusmodi piorum hominum Sodalitas

(1) Tertullianus in Apologetico c.39., Polidorus lib.7. cap.6., Surius tom.3. in vita S. Cœlestini Papæ.

tas in Tusculana Diœcesi absque Nostra (1), aut Successorum Nostrorum facultate, & sine prævio diligenti, ac maturo regularum, & statutorum examine, Nostraque eorumdem approbatione erigatur: Secus eam nullam, illegitimam, irritamque declaramus. Nulla præterea sine Nostris Testimonialibus litteris Sodalitatibus aliis, aut in Templis Religiosorum hominum, aut alibi, sive Apostolica, sive Episcopali auctoritate rite institutis aggregari licite valeat. Quamobrem si qua neque legitime erecta, neque statuta habens, ac regulas a Nobis approbatas, Archiconfraternitatibus aggregetur; eam Indulgentiis, ac privilegiis quibuscumque frui non posse declaramus. Quæcumque vero jampridem Decessorum Nostrorum auctoritate erectæ, vel aggregatæ regulis carent, aut statutis nondum approbatis utuntur; infra sex menses ab hujus Synodi publicatione per eos, ad quos pertinet, suas regulas, & Constitutiones exhiberi Nobis curent, ut post maturum examen auctoritate Nostra approbari valeant.

III. Cum Clemens VIII. peculiari Constitutione (2) plura observanda præscripserit, ut sodalitates legitime, ac valide erigantur, & aggregentur, juvat hic eamdem per summa capita delibare. Statuit igitur 1. ut unica tantum ejusdem Instituti, & generis Confraternitas in Ecclesiis tam Sæcularium, quam Regularium institui, & aggregari possit. 2. Ut id fiat accedente Ordinarii consensu, habitisque testimonialibus ejusdem litteris. 3. Ut Confraternitatem instituentes, vel aggregantes, eidem expresse, & in specie communicent quidem privilegia, & Indulgentias Ordini instituenti, vel aggreganti nominatim concessas; non tamen ea, quibus idem Ordo per solum communicationis privilegium gaudet. 4. Ut Confraternitatum Statuta ab Ordinario loci examinentur, & approbentur, & corrigi ab eodem possint. Ut in Con-

(1) Can. *Multis*. dist. 16., Concil. Lateran. III. cap. 9., Clemens VIII. Const. *Quæcumque*. 7. Decemb. 1604., Paulus V. Const. *Salubriter*. 23. Nov. 1610., Sacr. Congr. Rit. in Elborensi 7. Octob. 1617., Sac. Cong. Concil. in Potentina Aggregationis 29. Maii 1683., Trid. sess. 22. de reform. cap. 8.

(2) Clemens VIII. Const. 115. quæ incipit: *Quæcumque*. edita 7. Dec. 1604.

Confraternitatibus aggregandis, & instituendis formula servetur ab eodem Summo Pontifice Clemente VIII. approbata. 6. Ut gratiæ, atque Indulgentiæ Confraternitatibus communicatæ, prævia dumtaxat Ordinarii cognitione, promulgentur. 7. Ut Confraternitas eleemosynas, aliaque oblata Christianæ charitatis subsidia, juxta modum, & formam ab Ordinario loci præscribendam excipere tantum possit. 8. Ut dictæ eleemosynæ pro arbitrio Ordinarii in Ecclesiæ, seu Oratorii utilitatem, aliosque pios usus erogentur. 9. Ut Confessarii Confraternitatum sint ab Ordinario approbati. 10. Ut, si Confessarii sint Regulares, præter Ordinarii approbationem, a propriis etiam approbentur Prælatis, & absolvant Confratres juxta privilegia iisdem concessa, dummodo sint in usu, & neque Concilio Tridentino, neque cæteris Romanorum Pontificum Constitutionibus adversentur. 11. Ut a prædictis Confessariis absolvi sodales nequeant a casibus reservatis in Bulla Cœnæ; ab Ecclesiasticæ Immunitatis violatione; a violatione Clausuræ Monasteriorum Sacrarum Virginum, si quis eadem ingressus fuerit sine urgenti causa, & absque Superioris licentia, vel cum dictæ licentiæ abusu; ab injectione violentæ manus in Clericum; a singulari certamine, seu duello, & ab aliis peccatis Apostolicæ Sedi, & Ordinario loci respective reservatis, & pro tempore reservandis; a quavis excommunicatione ab homine lata; ac tandem ut super irregularitatibus dispensari ab iisdem Confessariis nequeat. 12. Ut Litteræ erectionis, & aggregationis gratis dentur. 13. Ut Confraternitates ante dictam Clementis VIII. Constitutionem erectæ novas erectionis Litteras juxta formam ab eodem Clemente approbatam petant.

IV. Laudatam Clementis VIII. Constitutionem Paulus V.(1) confirmavit, exacteque observari jussit. Verum adhuc post illas plura exorta sunt dissidia, ac plures excitatæ controversiæ modo inter ipsas Confraternitates, modo inter ipsas, & locorum Ordinarios, a quorum Jurisdictione varias ob causas se abducere conabantur;

(1) Paulus V. Constit. *Salubriter*. 23. Nov. 1610.

bantur; modo tandem inter ipsas, & Parochos, quibus subesse detrectabant, ut ad altiorem quemdam gradum proprios Capellanos eveherent. His litibus,controversiis, atque dissidiis ut modus tandem imponeretur, Sacræ Cardinalium Congregationes plura edidere decreta, quorum brevem notitiam partim hìc, partim in Appendice n.18. damus, ut Parochis, ac Sodalibus innotescant, & ab omnibus in hac Nostra Diœcesi exacte, ac perpetuo observentur.

V. Primo itaque de loci primatu Sodalitates inter se contenderunt. At paucis litem diremit Gregorius XIII. (1) statuens, ut *ii Sodales, qui prius Saccis usi sunt, in Processionibus tam publicis,quam privatis præcedere debeant: qui vero in quasi possessione hujusmodi præcedentiæ, ac juris præcedendi sunt, quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis, præcedant*. Nullos umquam limites alii Romani Pontifices huic Constitutioni mox posuere, nisi quoad Sodalitates, quæ a Sanctissimo Sacramento nuncupantur. His enim concessum est reliquis semper præire in iis Processionibus, in quibus Sacra Eucharistia defertur, dummodo & sacco utantur, & aliis quoque Processionibus interesse consueverint. In aliis vero Processionibus Constitutionem Gregorii XIII. servare debent, uti Sacræ Cardinalium Congregationes (2), ac Tribunal Romanæ Rotæ non semel declararunt. Illud quoque peculiare privilegium concessum est ab Apostolica Sede Sodalitatibus Corporis Christi, quas in singulis Parochialibus Ecclesiis erigi Summi Pontifices exoptarunt, ut videlicet statim ac ordinaria Episcoporum auctoritate erectæ fuerint, absque ulla alia aggregatione, omnibus gratiis, atque Indulgentiis gaudeant, quibus Archiconfraternitas Corporis Christi in Ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam de Urbe potitur, & gaudet, uti cautum est Constitutione Pauli III., Apostolicis litteris in forma Brevis Pauli V., & Innocentii XI.

(1) Gregorius XIII. Constit.84. Bullarii tom.2.

(2) Videatur Bassius in suo tractatu de Sodalitiis qu.11. n.5.

tii XI. (1), & uti Cœtus Cardinalium Sacris Indulgentiis præpositus declaravit.

VI. Non ſemel Sodalitates ab Epiſcopi auctoritate ſe ſubducere curarunt, vel quod erectæ eſſent in Eccleſiis Regularium, qui Epiſcopis non ſubjiciuntur; vel quod Romanis Archiconfraternitatibus eſſent adſcriptæ, earumque propterea privilegiis, atque exemptionibus ſe gaudere contenderent; vel tandem quod Capitulo S. Joannis in Laterano Romæ adſcriptæ eſſent, adeoque ab Epiſcopi ſubjectione eximerentur. Verum inter tot Sodalitatum conatus illæſa ſemper perſtitit Epiſcoporum auctoritas, ac juriſdictio. Nam quod ad primum attinet, Sacra Congregatio Concilii (2) die 23. Junii anno 1719. ſic ſtatuit: *Sacra Congregatio &c. inhærendo declarationibus jam factis cenſuit, Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regularium exemptorum inſtitutas, ſubeſſe juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, necnon illorum Capellas in iiſdem Eccleſiis Regularium exiſtentes, in iis tamen, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt; Et, ſi Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Epiſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Capellæ, onera Miſſarum, atque divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent*. Quod quidem decretum pro cauſa peculiari editum, probatum deinde fuit, tamquam lex generalis, cum eidem (3) Sacra Congregatio ſemper adhæſerit, quando ejuſdem generis cauſæ diſcutiendæ proponerentur. Quod vero attinet ad ſecundum; ut Epiſcoporum juriſdictio integra, atque inviolata ſervaretur, Sacra Congregatio (4) Concilii tria

(1) Breve Innocentii XI. editum Romæ 4. Octob. 1678., Sacr. Congreg. Epiſc. in Vercellenſi 3. Feb. 1610.

(2) Sacr. Cong. Conc. in Nucerina Paganorum 23. Junii 1719. lib. 14. Decretor. fol. 215.

(3) Sac. Cong. Conc. in Coſentina Viſitationis, & Cenſurarum 19. Sept. 1722., in Spoletina 3. Sept. 1730., & in Ravennaten. 7. April. 1731.

(4) Sac. Congreg. Concil. in Potentina 29. Maii 1683.

tria decrevit: 1., *ut Confraternitates laicales aggregatæ uti possint Regulis, Statutis, & Constitutionibus, quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessariam esse præcedentem Ordinarii loci approbationem*. 2. *Ut dictæ Confraternitates aggregatæ uti, & gaudere possint Indulgentiis, privilegiis, & Indultis Confraternitatum aggregantium, necessariam pariter esse præcedentem approbationem Episcopi cum interventu duorum de Capitulo*. 3. *Tandem dictas Confraternitates aggregatas ita subesse Ordinariis, ut earum Officiales administrationis rationem Ordinario reddere teneantur*. Ad tertium denique quod attinet; Paulus V. firmam esse voluit Episcoporum jurisdictionem: præcepit (1) enim, ut superius laudatam Clementis VIII. Constitutionem illæ etiam Sodalitates servarent, quæ a Capitulo Sancti Joannis in Laterano de Urbe cooptantur.

VII. Postremo cum innumeræ controversiæ, ac lites inter Parochos, & Confraternitates Sæculares, earumque Capellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis orirentur in dies; Sacra Rituum Congregatio 10. Decembris 1703. jussu Clementis XI., post accuratissimum rei totius examen, triginta tres quæstiones solvit, totidemque edidit decreta ab omnibus in posterum servanda, salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis. Cum autem prædicta decreta relata fuissent Clementi XI., Romanus Pontifex eadem laudavit, benigneque approbavit, & publicari, ac non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. Quæ quidem decreta in Appendice num. 18. damus, ut omnibus innotescant, ac diligentissime serventur.

VIII. Cum plurimum cordi Nobis sit, ut Sodalitates ad eum tendant finem, ob quem institutas esse diximus; ad eas nonnisi ii

Cc admit-

(1) Paulus V. Constit. 63. Bullarii tom. 3.

admittantur, qui vita, moribus, ac fama commendentur. Quamobrem, antequam in Sodales recipiantur, de illorum probitate, honestate, atque indole delecti ad id fratres diligenter, ac fideliter inquirant, & postquam probati fuerint, ac per secreta suffragia in Cœtum adlecti, suum ponant tyrocinium. Statis diebus in proprium Sacellum frequentes coeant; pia munera religiose exequantur; spectatæque virtutis exemplis Cives alios, aut Oppidanos antecellant. Ut id obtineri facilius possit, edicimus (1), ut in singulis sodalitatibus Sacerdos aliquis sive Sæcularis, sive Regularis deligatur, in omni pietatis disciplina versatus, vir spectatæ fidei, & a Nobis approbatus, qui Dominicis, Festisque de præcepto diebus in Oratorio vel ante, vel post recitationem Officii parvi Deiparæ Virginis, seu aliarum vocalium precum, vel Missæ celebrationem, super aliquo Evangelii textu brevem ad sodales sermonem habeat, quo illos excitet ad charitatis, veræque pietatis opera alacriter exercenda, ad vitia fugienda, sectandasque virtutes, ad Pœnitentiæ demum, atque Eucharistiæ Sacramenta rite, frequenterque suscipienda: illos præterea doceat conscientiam diligenter excutere, Theologicarum virtutum actus religiose elicere, & Indulgentiarum thesauros ea, qua par est, sedulitate lucrari: eos tandem hortetur, ut sodalitatis leges sancte custodiant; cum res poscit, mutua se juvent ope, mutuisque demereantur officiis; frequenter Ecclesias adeant, sacrisque religiose intersint; perpetuum denique vitæ sancte institutæ specimen aliis præbeant, ut eorum exemplo reliquus Populus in Christianæ pietatis officiis contineatur.

IX. Præscriptis a Sodalitate Legibus Sodales diligenter obtemperent: Contumaces vero corripiantur, &, si opus sit, etiam a Sodalitate, Nobis tamen antea consultis, ejiciantur. Munera Sodalitatis propria nemo recuset, nemo segniter obeat: ad publicas supplicationes non modo acciti, verum etiam ultro, libenterque

(1) Sac. Congreg. Episc. in Sulmonensi 16. Maii 1653., Conc. Prov. Mediol. IV. tit. *Quæ ad Confratres*, Synodus Tusculana anni 1703. cap. 14.

que accurrant: ad funus invitati promptam pio officio operam præstent. Si quæ simultates, si qua contentio inter eos forte exoriatur, præsto sint omnes ad eas sedandas, componendasque, & dissidentes in pristinam gratiam reducendos. Sacellum, seu Oratorium, in quod conveniunt, decenti niteat decore, & mundities in eo, ordo, ac Religio dominentur. In Sanctorum, quos peculiari cultu venerantur, diebus festis celebrandis eam animi religionem, ac pietatem ostendant, quæ verum Deo cultum, gratumque obsequium, proximis vero bonorum operum exemplum præbeant. A choreis propterea, saltationibus, comessationibus, compotationibus, scenicis spectaculis, omnibusque profanis, aut illicitis actionibus abstineant. Nulla prorsus ea occasione convivia a Sodalibus, neque propriis, neque Sodalitatum impensis instruantur. Sodalitatum reditus, & pecuniæ in usus vel a regulis præscriptos, vel a Nobis præscribendos erogentur: qui secus fecerint, graves subibunt pœnas. In publicis supplicationibus, aliisque sacris functionibus Sodales suo induantur sacco, qui neque sordidus sit, neque usu attritus, aut ita incompositus, ut risum spectatoribus cieat. Nemo sodalitatis vestitus insignibus, huc illuc per Urbis, aut Oppidi plateas, & vicos circumcursare, multoque minus cauponas, aut tabernas adire audeat: Sin minus, transgressores pœna pecuniaria multabuntur.

X. In sodalitatum Oratoriis non, nisi ex Apostolico Indulto, vel si publica sint, nonnisi ex Nostra licentia, Missæ celebrentur, neque in iisdem sepulcra construantur, aut tumuli, in quibus sodalium corpora sepeliantur, nisi peculiaris ad id concessa a Nobis fuerit facultas. Cum ad Nos pertineat in quolibet sodalitio, licet in Ecclesiis Regularium constituto, modum præscribere, qui in pia Fidelium stipe colligenda, custodiendaque adhibeatur; Interdicimus, ne Nobis irrequisitis, aut non consentientibus, capsula in Oratorio statuatur, multoque minus extra Oratorium ad eleemosynas corrogandas circumferatur. Quod si consensus Noster accesserit; eadem capsula duabus occludatur clavibus; quarum

unam in Civitate Vicarius Generalis, in Oppidis vero Vicarius Foraneus; alteram Sodalitatis Prior, aut Præfectus, aut quocumque tandem nomine nuncupetur, apud se custodiendam retinebit. Uterque autem adsit, cum aperienda eadem erit, collectaque pecunia coram utroque numeretur, ac in libro ad id constituto describatur, ut exactius, faciliusque Sodalitatis Præses, atque Officiales quotannis Nobis rationem peractæ reddant administrationis. Sodalitatum Oratoria, Capellæ, atque Altaria, quæ reparatione indigent, quamprimum reficiantur, sacrarumque vestium, ac rerum, quæ ad Missam celebrandam requiruntur, congruo instruantur apparatu. Vasa autem sacra numquam domi apud Laicos, sed in ipsis Oratoriis in scrinio diligenter obserato custodiantur.

XI. Præscriptis temporibus quotannis sodalitatum Præsides, seu Priores, Administri, & Officiales (1) per secreta suffragia coram Vicario Foraneo in Diœcesi, in pleno sodalium cœtu deligantur, factaque electio, nisi quid in contrarium obstet, a Vicario Generali confirmetur: secus, nulla, irritaque sit electio. Ad has autem Præfecturas, & munia ii dumtaxat assumantur, de quibus vel diuturno probatis experimento, vel aliunde probe notis, firma spes sit futurum, ut officio suo recte, diligenterque fungantur. Electi vero (2), & a Vicario Generali approbati, & confirmati, collata sibi munera ne respuant sub pœna pecuniaria arbitrio Nostro infligenda, ipsique sodalitati applicanda, & sub pœna inhabilitatis ad alia quæque in posterum officia consequenda. Præterea statim coram Generali Vicario, aut de ejus consensu coram Vicario Foraneo, juramentum præstent de collatis sibi muneribus fideliter administrandis, suisque loco, & tempore ejusdem administrationis ratione tum Sodalibus, tum Nobis, aut Vicario Nostro Generali reddenda. Camerarius vero, aut quicumque alius Officialis, cui sodalitatis pecunias, ac reditus vel exigendi, vel custo-

(1) Synod. Tusculana anni 1703. c.14., Clem. *Quia contingit*. de Religiosis domibus, Sacr. Cong. Episc. in Bovinensi 11. Augusti 1618., in Bononien. 11. Augusti 1627., & in Cæsenatensi 28. Maii 1683.

(2) Synodus Albanensis anni 1687. c.8., Synodus Sublacen. anni 1674. cap.36., Synodus Isclana anni 1716. par.3. cap.5. §.10.

custodiendi, vel erogandi facultas creditur, non eligatur, nisi is, qui vigesimum quintum ætatis suæ annum explerit, bona stabilia possideat, integraque fama, ac fide apud Cives suos commendetur. Sodalis nullus, qui aliquod in Sodalitate munus per annum obierit, confirmari in eo possit, aut ejus administratio, seu officium prorogari, nisi specialis Nostra, aut Vicarii Generalis obtenta fuerit facultas. Quicumque vel ex priore sodalitatis administratione, vel alio ex titulo pecuniam, aut aliam rem quamlibet sodalitio debet, aut ejusdem bona conduxit; ad nullum, ac præsertim Prioris, vel Camerarii, seu Depositarii munus, nisi soluto prius debito, expletove conductionis tempore, admittatur; Nullus item sodalis eodem tempore duarum sodalitatum fungatur officiis.

XII. Omnes, & singuli cujusvis sodalitatis reditus a proprio Camerario exigantur, in cujus tamen arbitrio non sit (1) illos in sumptus extraordinarios, quamquam sodalitati utiles, erogare: sed quoties aut domus, ac ædificia sint reparanda, aut prædia, aliaque immobilia bona extraordinariis expensis sint excolenda; si ad id major, quam viginti juliorum, summa requiratur, Officialium omnium consilium, & consensus requiratur omnino; si vero plusquam decem Romana scuta sint expendenda, præter Officialium omnium consensum, Vicarii Nostri Generalis licentia in scriptis tradenda requiratur: qui secus fecerit, quidquid ultra prædictam summam expensum fuerit, in utroque casu ære proprio Societati rependere teneatur. Camerarius item, aut quivis alius sine Prioris, aliorumque Officialium consensu frumentum, vinum, aliaque hujusmodi ad sodalitatem spectantia, sub pœna decem scutorum, privationis officii, & refectionis damnorum, vendere ne audeat, neque sodalitatis reditus sive certos, sive incertos in alios, quam in destinatos usus, erogare: absoluto vero suæ administrationis tempore, sodalibus, & Vicario Nostro Generali,

(1) Synodus Tusculana anni 1703., Synodus Albanen. anni 1687., Synodus Sublacen. anni 1674. locis citatis.

nerali, aut, si impeditus is fuerit, alteri per eumdem Generalem Vicarium deputando rationem reddere teneatur: ad quod quidem præstandum, si forte renuerit, omnibus tam juris, quam facti remediis compellatur. In reddenda vero hujusmodi ratione expensas quascumque legitimis documentis probet: sin minus, illas proprio ære rependat. Quoad credita vero sodalitatis, si quæ adhuc perstant, ostendat omnem se diligentiam usque ad expeditionem mandati adhibuisse, ut opportuno tempore exigerentur: secus, ad damnorum refectionem teneatur. Datis rationibus, quidquid pecuniæ superexit, novis Officialibus tradatur, qui non apud se retinere possint, sed in Sacro Pietatis Monte deponere teneantur, nisi forte tam modica sit summa, ut eam quotidianis expensis necessariam fore, adeoque novis Officialibus eam esse relinquendam Vicarius Generalis arbitretur. Quod si rationum libris rite, recteque perpensis pateat, Camerarium, aut alium hujusmodi Administratorem aliquid adhuc sodalitati debere, eidem edicatur, ut intra mensem solvat: ni fecerit, Officiorum in quacumque sodalitate sit incapax, & a novis Officialibus, nulla interposita mora, coram Judice ad solvendum adigatur.

XIII. Si qua forte Sodalitas legata aliqua pia certis solvenda temporibus acceptarit; Curent Officiales, ad quos pertinet, ut diligenter huic oneri fiat satis. Meminerint tamen se nova Missarum onera acceptare non posse, nisi peculiarem a Nobis post maturam rei discussionem obtinuerint facultatem. Quoad subsidia vero dotalia, quæ solvi ab aliqua sodalitate quotannis debent, ut nubere puellæ possint, pia Testatorum voluntas suum omnino sortiatur effectum; quare aliis omnibus, quamquam necessariis, posthabitis sumptibus, antequam puellæ dotem accepturæ seligantur, subsidia dotalia in Sacra Æde, quam Pietatis Montem dicunt, omnino deponantur. Iniquum enim est, ac prorsus indignum, ut expectare diutius, ac suspirare puellæ subsidium illud dotale cogantur, quod iis fortasse est unicum ad onera matrimonii sustentanda levamen. Si sodales igitur in ejusmodi deponenda pecunia morosi

morosi fuerint; præter alia Juris remedia, illud etiam adjicimus, ut puellæ ejusmodi, quibus destinatum fuerit vel per electionem, vel per fortuitam ex urna extractionem dotale subsidium, Jus habeant in judicio agendi contra Sodales illos, qui electionis, aut extractionis tempore Administratores sodalitatis erant: hi autem a Vicario Nostro Generali ad hujusmodi dotale subsidium e proprio censu solvendum opportunis Juris remediis adigantur.

XIV. Ut sodalitia Tusculanæ Civitatis, totiusque Diœcesis tum quoad disciplinam, tum quoad Œconomicam administrationem viridi legum suarum observantia commendentur; statuimus, ac præcipimus, ut in qualibet sodalitate quatuor adsint libri bene compacti, ac rite dispositi; in quorum primo nomina, & cognomina sodalium, (sive Mulieres sint, sive Viri) servato temporis ordine, quo sodalitio adscripti sunt, recenseantur; in secundo descripta sint, una cum sodalitatis Regulis, & Constitutionibus, decreta, quæ aut ab iis, qui Magistratum gerunt, aut communi sodalium consilio legitime condita sunt, addito anno, mense, & die, quo decretum quodlibet fuerit efformatum; item decreta, edicta, & leges, quæ vel in sacra visitatione, vel quandocumque ab Episcopo fiant quoad ea, quæ ad sodalitatum disciplinam, seu œconomicam administrationem pertinent; in tertio certi, & incerti Confraternitatis reditus, exactiones, atque exitus pecuniarum accurate adnotentur, adjectis itidem die, & anno, & causa, ob quam facta sit solutio; nec non Syndicorum, & Vicarii Nostri Generalis sententiæ, quibus absoluta administratione, redditaque ratione, Officiales aut absolvuntur, aut condemnantur; in quarto demum describantur bona omnia immobilia, mobiliaque, ac singulæ res, quæ ad sodalitatem quomodolibet spectant, ac declaretur, a quo, & quam ob causam promanarint, legata item pia, eorumque onera, ita tamen, ut locus etiam, & tempus, quibus implenda sunt, explicetur, ac de eorumdem implemento edoceatur. Hi vero libri una cum bonorum omnium inventariis, ejusdem sodalitatis erectionis, aut aggregationis litteris, Indulgentia-

gentiarum Brevibus, Testamentis, Codicillis, Legatis piis, Instrumentis, aliisque cujusvis generis scripturis ad sodalitatem pertinentibus, non in privata domo penes Officiales, sed in particulari Archivio, seu Armariolo, quod clave, & sera optime munitum in Sodalitatis Oratorio, seu Sacrario situm sit, maxima cura, diligentiaque custodiantur. Cum autem Officiales administrationis suæ rationem erunt reddituri, de his præcipue scripturis, ac Juribus rationem reddant, & si quid eorum aut deperditum, aut sublatum, aut imminutum reperiatur, eorumdem Officialium expensis detrimentum quodlibet inde secutum reparetur.

XV. Quæcumque tandem de rebus Ecclesiasticis alienandis, locandis, in emphyteusim concedendis, de censibus acquirendis, aut extinguendis, de pecuniarum fructifera collocatione, ac de sacra, profanaque supellectili commodanda in tit. de Bonis Ecclesiæ, Locorumque Piorum statuemus inferius, & quæ cum in decretis Sacrarum visitationum, tum in ipsis sodalitatis regulis statuta jam sunt, sub pœnis in Jure statutis, & arbitrio Nostro infligendis observari distictè præcipimus, ac mandamus.

CAPUT XVIII.

DE DOMIBUS HOSPITALIBUS PAUPERUM PEREGRINORUM, ET ÆGROTORUM.

I. CUM in hoc cognoscere debeant omnes, quod Discipuli Christi sumus, si dilectionem habuerimus ad invicem; Probatio autem dilectionis exhibitio sit operis; Hinc Hospitales Pauperum sive peregrinorum, sive ægrotantium domos Canonicæ sanctiones, Imperiales leges, & Sanctorum Patrum dicta tantopere Fidelibus commendarunt. Nostri igitur muneris partes esse ducimus, in id potissimum sedulo, ac diligenter incumbere, ut, quæ hujusmodi pia loca in Nostra Diœcesi jam sunt instituta, nulla ex parte depereant, ac Fundatorum voluntas non minus exactè, quam religiose impleatur. Has proinde leges statuimus, quas omnino servari mandamus. II. Pri-

II. Primum itaque reditus omnes domorum hujusmodi, sive certi, sive incerti, non in alium erogentur usum, quam qui aut fundationis lege, aut diuturna consuetudine præscriptus est. Eorum vero administratio ea sit, quam Clemens V. (1) in Concilio Viennensi sancivit, & mox Tridentina Synodus (2) innovavit. Quod si domus hujusmodi ad certum dumtaxat personarum genus excipiendum erectæ fuerint; tales autem homines in iis locis, in quibus sitæ sunt, vel nulli, vel pauci admodum habeantur; Nostrum erit, uti Tridentina (3) Synodus statuit, duobus Cathedralis Ecclesiæ Canonicis in consilium adhibitis, in aliud pium opus Fundatorum voluntati, quoad fieri potest, proximius, ac pro loco, & tempore utilius convertere, prout expedire magis in Domino judicabimus.

III. Pro qualibet Hospitali domo a Vicario Nostro Generali (vel ab iis, ad quos de jure, vel consuetudine spectat, dummodo Vicarii Nostri Generalis, aut Noster consensus accedat) in Priorem, seu Administratorem vir spectatæ fidei, ac probitatis eligatur, qui bona omnia ad Hospitalem domum pertinentia administret, ejusque reditus sive certos, sive incertos exigat, ac recipiat, confecto tamen prius dictorum bonorum, redituumque inventario, præstitoque in Civitate coram Vicario Generali, in Oppidis vero coram Vicario Foraneo, juramento de iis fideliter administrandis, ac de peractæ administrationis ratione suo tempore coram Deputatis, eodemque Vicario Nostro Generali reddenda. Hic Loci Pii bona, ac jura fideliter administret, strenueque tueatur, atque eorumdem usurpatores Nobis, aut Vicario Nostro Generali denunciet, ut censuris, aliisque Canonicis pœnis coerceantur. Curabit is etiam diligenter, ut excolantur prædia pio operi destinata; Ædes, quæ reparatione indigent, reficiantur; & Ecclesia, sive Capella, si qua forte Hospitali domui sit adnexa, munda sit, ac nitida, sacraque supellectili satis instructa. Neque

(1) Clement. *Quia contigit*. de religiosis domibus. (2) Trid. sess.25. de reform. cap.8. (3) Trid. sess.25. de reform. cap.8.

illud negliget, ut Missarum onera, si quæ in eadem Ecclesia sint implenda, exacte suis diebus impleantur. Sub excommunicationis pœna piæ domus reditus neque in suos usus convertere, neque in alienos ab instituto erogare audeat: sed quidquid acceperit, exegerit, aut expenderit, in libro bene compacto, & ad hunc usum destinato, diligenter adnotet, ut, cum administrationis rationem erit redditurus, uno ictu oculi acceptum, & expensum videatur.

IV. Qua quidem in re easdem servari leges volumus, quas pro sodalitatum Camerariis, atque Officialibus superius opportune præscripsimus. Si quid autem ex annuis reditibus superesse comperiatur; Nostrum erit statuere, ut id juxta fundationis leges in Hospitalis domus commodum, aut in alios pios usus erogetur.

V. Præter Priorem, seu Administratorem, Custos alter, seu Minister, quem Hospitalarium dicunt, eligatur, qui non modo honestis polleat moribus, multaque in proximos sit instructus charitate, verum etiam providus sit, & sagax, & vigesimum quintum ætatis suæ annum exegerit. Huic Prior coram Vicario Generali in Civitate, & coram Vicario Foraneo in Oppido, totam Hospitalis domus supellectilem in Inventario accurate descriptam tradet, exigetque ab eo, ut ad Inventarii calcem descriptam in eo supellectilem a se fuisse receptam fateatur, in cujus rei testimonium proprio se charactere subscribat; quod si scribere nesciat, id aut publico Instrumento, aut sub alia authentica forma fateatur. Hospitalarii munus erit ægrotos hospitio recipere, ac peregrinos, quos tamen non ultra præscriptum a domesticis legibus tempus in Hospitali domo commorari patietur, nisi aut morbi gravitas Medicorum judicio comprobata, aut alia rationabilis causa Vicario Generali in Civitate, Vicario vero Foraneo in Oppidis, abunde perspecta longiorem aliquando exigat moram. Sive peregrinos, sive ægrotos excipiat, numquam ætate provectiores cum pueris, aut adolescentibus, nisi filios suos esse manifeste docuerint, in eodem lecto cubare permittat. Discretæ autem a viris semper sint fœmi-

fœminæ,nec umquam utriusque sexus homines in eodem cubiculo habitare sinat, etiamsi matrimonio se conjunctos esse affirment. Quamobrem duo saltem in qualibet Hospitali domo parata, instructaque sint cubilia, quorum unum maribus, alterum fœminis excipiendis destinetur. Noctu autem in quolibet cubili lucerna perpetuo ardeat, ad quam alendam quadrantem unum ii, qui hospitio excipiuntur, solvant, eumque ob finem capsula bene clausa in cubili habeatur, in quam injici pecunia ab hospitibus debeat ad oleum comparandum destinata. Ipse vero Hospitalarius nihil ab iis in sui commodum exigat, imo etiam quidquam vel ultro oblatum ne recipiat. Sacrilegii instar ducat, ullam cum mendicis, qui quæstus causa morbum, aut egestatem simulant, turpis lucri societatem inire, & ob id in Hospitali eos domo recipere.

VI. Cum primum ægrotus quisquam advenerit, in libro ad id comparato diligenter adnotetur nomen, cognomen, patria, ætas, ac res, quæ ad illum pertinent; & si forte in Nosocomio obierit, adscribatur etiam dies, quo vita cesserit. Cum tamen prima semper, & potior cura esse debeat Religionis, ac salutis animarum; in primo ipso ægroti adventu Parochus moneatur, qui Ecclesiæ Sacramenta eidem, prout opportunum judicaverit, administret. Quod si eadem recipere infirmus renuat, & paterna Parochi monita pertinaciter contemnat; res ad Vicarium Nostrum Generalem deferatur, ut pro sua prudentia, & prout in Domino magis expedire judicaverit, æternæ illius animæ saluti consulere valeat. Medicus quoque confestim advocetur, qui ægrotum patienter invisat, & quæ ad depellendum morbum necessaria esse arbitretur, medicamenta præscribat. Ægrotus de rebus suis testari, si velit, pro libito possit. Si quis autem (1) intestatus decedat, ejus bona, si quæ sint, non ad Nosocomium, neque ad Fiscum, sed ad Episcopum deferantur, qui ea vel hæredibus ab intestato succedentibus, vel si ii non extent, aut post maturam

Dd 2

(1) L. 9. Friderici II. registrat. in cod. post lib. Feud. sub tit. de Statu, & confirmat. in Constit. Honorii III. *Has leges*.

turam adhibitam diligentiam ignoti adhuc ſint, in uſum pauperum erogabit. Facinoroſos (1) homines arma deferentes, Nebulones, Circulatores, Aleatores, Ebrioſos, præſtigiatores, blaſphemos, alioſque publicos Peccatores Hoſpitalarius hoſpitio ne excipiat, exceptos vero, ſi tales eſſe deprehenderit, aut ſi aliter, quam loci Religio poſtulat, in eo verſari viderit, protinus ejiciat. Quod ſi abire contumaciter renuant, res tota Vicario Generali deferatur, ut opportunum malo adhibeat remedium.

VII. Numquam Hoſpitalarius hoſpitalem domum deſeret, ſed in ea noctu, diuque commorabitur, ut ægrotantibus, ſi qui adſint, & adventantibus peregrinis præſto ſit. Nocte ingruente, domus portas claudat; illuceſcente vero die, illas aperiat, ſed nonniſi poſtquam domum inviſerit, noveritque nihil eorum deeſſe, quæ uſui fuerint Peregrinis. Poſtquam omnes abierint, iterum fores claudantur; & interdiu, præter ægrotos, nemo recipiatur hoſpitio. Curet etiam, ut munda ſint cubilia, lecti, totaque ſuppellex domus. Multo autem diligentius ſtudeat, ut ægroti, & peregrini ea, qua par eſt, modeſtia, morumque probitate verſentur. Veſpere, antequam cubitum eant, una cum iiſdem Deiparæ Virginis Roſarium, ac Litanias Lauretanas devote recitet, actuſque Fidei, Spei, Charitatis, & Contritionis elata voce pronunciet: mane vero, antequam abeant, eoſdem actus, & Litanias Lauretanas una cum iis iterum recitare illum jubemus. Cum pia hujuſmodi loca, quæ ad exercendam Chriſtianam Charitatem ſunt inſtituta, nemini pernicioſa eſſe debeant; diſtricte prohibemus, ne Hoſpitalarius (2) res, & bona aliis obligata, & executivo Judicis mandato obnoxia in Creditorum detrimentum in Hoſpitali recipiat domo. Præcipimus etiam, ut, ſi quis gravis delicti Reus (3) vel in Noſocomium, vel in Xenodochium confugerit, & ejuſmodi Aſylo abutatur, id Nobis ſignificet, ut Nos,

quoties

(1) Sac. Cong. Immunit. apud Riccium in Synopſi V. *Hoſpitale* n. 9.

(2) Sac. Congreg. Immunit. apud Riccium V. *Bona aſportata in Eccleſ.* num. 4.

(3) Ead. Sacr. Congreg. apud Riccium V. *Abutens immunitate*.

quoties de Asyli abusu constet, vel confugam ad alia immunia loca tuto transferamus, vel abire renuentem ad formam Bullæ extrahi jubeamus, in Carceribus Curiæ Nostræ nomine Sacræ Congregationis Immunitatis custodiendum, donec eadem, inspecto ejusdem Curiæ Nostræ processu super abusu Asyli, quid de eo faciendum sit, opportune decernat.

CAPUT XIX.

DE MONTE PIETATIS.

I. MOntes Pietatis (1) anno 1450. Perusiæ primum erectos, in quibus, recepto pignore, mutua pecunia, aut frumentum mutuum pauperibus datur ea lege, ut si debitum præfixo tempore non solvant, pignora veneant, & ex eorum pretio Mons Pietatis sortem creditam, & modicum quid ultra sortem recipiat, residuum vero debitori restituatur, Leo X. in Concilio Lateranensi V. (2), Sacro approbante Concilio, licitos esse, atque ab omni usuræ labe immunes pronunciavit. Quod enim ultra sortem a mutuatariis exigitur, non causa mutui, sed alio exigitur nomine, ac præcipue ut sine Montis detrimento congrua dari possit merces Ministris, qui non sine magno labore pignora custodiunt, excutiunt, expendunt, aliaque ejusdem generis multa præstare coguntur. Montes hujusmodi Tridentina Synodus (3) inter loca Pia enumeravit, & Episcoporum Visitationi subjecit. Cum autem periculum semper adsit, ne id, quod a Montium Præfectis, ultra mutuo datam pecuniam, exigitur, expensas superet in Ministrorum sustentationem erogandas; idcirco Sacra Congregatio (4) Concilii, ut quælibet usuræ suspicio a Montibus Pietatis quam longe abesset, rescribens ad Archiepiscopum Neapolitanum nihil ultra sortem esse exigendum statuit, nisi

(1) Benedictus XIV. de Synodo Diœcesana lib.7. cap.48. n.1.

(2) Leo X. in Concil. Lateranen. V. sess.10.

(3) Trid. sess.22. cap.8. de reform.

(4) Sac. Cong. Concil. 7.Februar. 1637. lib.15. decret. pag.501.

nisi consulta prius fuerit Apostolica Sedes, & ab eadem auctarium aliquod exigendi ad necessarias expensas sustinendas facta fuerit facultas. Simile etiam eadem Sacra (1) Congregatio responsum dedit ad Episcopum Adriensem.

II. Duplex est Montium Pietatis genus: alii siquidem ad indigentium levandam inopiam nummos tribuunt, alii vero frumentum suppeditant. Utrique nedum a Magistratu cujusque Oppidi, verum etiam a privatis hominibus erigi licite possunt, dummodo Apostolicæ Sedis accedat auctoritas, si quid, ultra sortem, ad ministrorum impensas, ac Montium indemnitatem, ac tutelam exigendum sit. Cum autem utilissimum esse pauperibus hoc pium opus docuisset experientia; Ut ejusdem securitati consuleretur; Constitutionem edidit Paulus V. (2), qua statuit, ut quicumque sub quovis prætextu, aut quæsito colore, etiam cum obligatione restituendi intra breve tempus, pecunias piorum Montium avertunt, aut distribuunt contra, aut præter formam seu in fundatione præscriptam, seu peculiaribus legibus constitutam, ipso facto excommunicationem majorem incurrant, a qua nonnisi Romanus Pontifex, excepto mortis articulo, absolvere valeat. Hanc Pauli V. Constitutionem extendi etiam ad eos, qui frumentum in alios usus, quam in pauperum commodum, erogare audeant contra normam in frumentarii Montis fundatione præscriptam, Sacra Congregatio (3) Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita declaravit, ejusque declarationem Urbanus VIII. approbavit, confirmavitque.

III. Episcopalem Pietatis Montem, qui mutuam, recepto pignore, pauperibus dat pecuniam, quam tamen sine ullo auctario sibi reddi postulat, Nostra hæc Diœcesis habet in Tusculana Civitate constitutum. Erectus hic fuit anno 1566. auctoritate ordinaria Alexandri Cardinalis Farnesii tunc Episcopi Tusculani ex pecunia, quam eum in finem Tusculanus Civis in suo legaverat testa-

(1) Sac. Cong. Conc. 14. Martii 1637. lib. 15. decr. pag. 501. (2) Paulus V. Constitut. edita 5. Feb. 1615. (3) Sac. Cong. Episc. 14. Feb. 1632.

testamento condito die 5. Februarii anni 1560. Pium hunc locum pro temporum varietate opportunis legibus muniverunt Successores Episcopi, quos inter peculiari dignus est laude Marcellinus Cardinalis Corradinus: Sapientissimas enim leges condidit, quibus negotia hujus Montis bene administrarentur. Easdem, cum Sacra Visitatione Civitatem lustraremus, approbavimus, optimeque descriptas in dicto Monte affigi jussimus. Eas nunc iterum confirmamus, & vim habere volumus Synodalium Constitutionum, ac proinde in Synodi Appendice num. 19. illas adjiciemus.

IV. Tres Mons iste Tusculanus Ministros habet, qui rem totam, quamdiu Episcopo visum fuerit, curant, & administrant; Gubernatorem videlicet, Depositarium, ac pignorum æstimatorem. Hi ad munus, quod gratis exercent, ab Episcopo deliguntur, cui etiam, aut Generali ejus Vicario exactam quotannis rationem reddunt administrationis. Ut autem gravia præcaveantur incommoda, quæ fidelem, rectamque piorum hujusmodi locorum curam, & administrationem alicubi labefactant, decernimus, ut dicti tres Officiales in Officio capessendo, jusjurandum interponant, quo se fideliter, diligenterque munus suum obituros, præscriptas exacte observaturos regulas, & rationem quotannis gesti muneris Episcopo, aut Vicario ejus Generali reddituros polliceantur (1). Idoneam præterea exhibeant cautionem, qua Loco pio integrum maneat, quidquid fortasse vitio suo in administratione perierit. Arca, in qua custoditur pecunia, sive quæ ad Montem pertinet, sive quæ depositi loco tradita Monti est, duabus obseretur clavibus, quarum unam Gubernator, Depositarius alteram apud se retinebit, ne videlicet ab eorum altero sine alterius consensu, præsentiaque reserari possit. Idem servari volumus quoad Montis fores, quas eodem modo duabus diversis clavibus occludi jubemus. Cum in egenorum commodum Mons fuerit

(1) Vide Decretum editum 12. Junii 1686. in visitatione a Cardinali Franzono Episcopo Tusculano, quod extat in calce Synodi Tusculanæ ab eodem Cardinali Franzono celebratæ 1688.

fuerit institutus; hi autem per hebdomadam sive rusticis, sive mechanicis laboribus occupati non nisi diebus Festis accedere ad Civitatem possint; præcipimus, ut dicti tres Officiales Montis quolibet Dominico die mane per horam integram, quo tempore Conventualis Missa in Cathedrali Templo cum cantu celebratur, apertis foribus in Monte adsint, pignora ab adventantibus pauperibus accepturi, & mutuam ipsis daturi pecuniam. Caveant, ne plus nummorum cuiquam dent mutuum, quam per leges Montis licet, neve quibus non licet: solis autem pauperibus, qui vel Tusculani, vel ex Diœcesi sint, mutuam dare liceat pecuniam. Ne quid Monti depereat, non nisi pignora, quorum pretium datam mutuo pecuniam duplo superet, recipiant: datum vero semel pignus numquam commutari sinant. Ne data pignora situ, ac pulvere sordeant, & corrumpantur, eadem singulis mensibus explicari, atque excuti curent. Nemo alteri partes suas deleget, sed munus quisque suum ipse per se diligenter exequatur. Intra mensem ab expleto munere rationem reddant: in ea autem exigenda in librorum accepti, & expensi, ac rationum, & tabularum cognitores eligantur viri integri, rerumque excutiendarum periti, a quibus accuratum ad Justitiæ tramites examen instituatur. Qui muneribus, atque administratione decedunt, de statu rerum omnium ad Montem quovis modo spectantium successores admoneant, quibus etiam libri, bonorum inventaria, accipiendorum nummorum Syngraphæ, cæteraque cujusvis generis documenta tradantur. In recipiendis pignoribus, mutuaque tribuenda pecunia, quemadmodum & in iis pignoribus auctionandis, & præconis voce divendendis, quæ intra annum redimere Domini neglexerint, ea omnia serventur, quæ suis legibus, quarum superius mentionem fecimus, servari Cardinalis Corradinus mandavit.

CA-

CAPUT XX.

DE BONORUM ECCLESIASTICORUM ADMINISTRATIONE, TUTELA, ATQUE IMMUNITATE.

QUamquam Deus Optimus Maximus, cujus eſt (1) orbis terrarum, bonorum noſtrorum non egeat, quæ nobis omnia ipſe largiter donavit; eorum tamen partem (2) vel minimam, ab hominibus ſponte oblatam, non dedignatur accipere, itaut minuta quæque, piloſque (3) ipſos caprarum ineffabili miſeratione non reſpuat. At quidquid ei conſecratum ſemel fuerit, ſanctum ſemper Domino erit, neque ſine immani ſcelere a quoquam uſurpari in ſuos, aut in alienos uſus poteſt. Plura in hujuſmodi bonorum uſurpatores divinæ ultionis exempla a ſacris Litteris accepimus: In tanti enim criminis pœnam Balthaſsarem (4) inopinatæ addictum cædi, Antiochum (5) triſtitia, vermibus, ac fœtore conſumptum, & Heliodorum (6) calcibus eliſum, flagellis cæſum, circumfuſum caligine, raptumque per aera nobis eadem repræſentant. Nos itaque optime intelligentes non modo a juſtitia, verum etiam a Religionis virtute præſcribi, ut bona quælibet, ac jura ad externum Dei cultum, Templorum nitorem, ſacrorum Miniſtrorum alimenta, aliorumque piorum operum conſervationem Deo a Fidelibus oblata, ſumma diligentia adminiſtrentur, miraque dexteritate cuſtodiantur; Synodales haſce Conſtitutiones, quas ad id opportunas arbitramur, ex Pontificiis Conſtitutionibus, aliiſque Eccleſiaſticis legibus excerptas ſtatuimus, exacteque in poſterum ſervari mandamus.

II. Primum itaque celeberrimum illud Tridentinæ Synodi decretum in omnium memoriam revocamus, quo in bonorum Eccleſiaſticorum uſurpatores ita ſtatuitur: *Si quem Clericorum, vel*

Ee

(1) Pſalm. 23. v. 1.
(2) Num. c. 18.
(3) Exodi cap. 25. v. 4.
(4) Danielis c. 5. v. 5.
(5) Machabæorum c. 6. v. 12.
(6) Machabæorum c. 3. v. 25.

vel Laicorum, quacumque is dignitate, etiam Imperiali, aut Regali (1) *præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Ecclesiæ, seu cujusvis Sæcularis, aut Regularis beneficii, Montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, censūs, ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates converti debent, per se, vel alios, vi, vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas Clericorum, aut Laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & reditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, Ecclesiæ, ejusque Administratori, sive Beneficiato integre restituerit, ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si ejusdem Ecclesiæ patronus fuerit, etiam jure patronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipso privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & usurpationis hujusmodi fabricator, seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat, nec non quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum Ordinum executione, etiam post integram satisfactionem, & absolutionem, sui Ordinarii arbitrio suspendatur.* Hanc autem excommunicationem majorem Romano Pontifici reservatam, & ipso facto incurrendam, quam adversus usurpantes Ecclesiastica bona Tridentina Synodus inflixit, infligere quotannis, sibique speciali modo reservare in Bulla Cœnæ Romani Pontifices solent.

III. Præterea ii omnes, ad quos pertinet, illud omni vi, studioque contendant, (2) *ut Ecclesiasticorum bonorum gubernatio viris providis, idoneis, ac boni testimonii committatur, qui sciant, velint, & valeant loca, bona eorum, & jura utiliter regere, & eorum*

(1) Trid. sess. 22. cap. 11. de reform.

(2) Clemens V. in Concilio Viennensi, relatus in Clement. *Quia contingit*, de religiosis domibus.

rum proventus, & reditus in personarum miserabilium &c. usum fideliter dispensare, & quos in usus alios bona prædicta convertere præsumptio verisimilis non existat. Quicumque vero Ecclesiarum, piorumque locorum curam, atque administrationem suscipiunt, ex decreto Concilii Viennensis (1) *instar Tutorum, & Curatorum juramentum præstare de fideliter administrando, de locorum ipsorum bonis inventaria conficere, & Ordinariis, seu aliis, quibus loca hujusmodi subsunt, vel deputandis ab eis, quotannis de administratione rationem reddere teneantur.*

IV. Cum res, & bona Ecclesiasticis, sacrisque usibus addicta, peccatorum pretium, & Christi, ac pauperum patrimonium in Sacris Canonibus (2) nuncupentur; Recta ratio suadet, ut perpetuo in Christi serventur ærario, adeoque summa religione, integritate, diligentiaque administrentur. Propterea sub gravissimis per Sacros (3) Canones, ac Pontificias Constitutiones statutis pœnis districte interdicimus, ne Ecclesiarum, Beneficiorum, locorumque piorum Rectores, Possessores, Administratores eorumdem bona immobilia, aut mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt, vendere, alienare, vel quomodocumque obligare, etiam cum clausula *reservato beneplacito Apostolico, quatenus opus sit*, nisi vere idem beneplacitum prius accesserit, præsumant. Mobilia vero non pretiosa, (4) aut quæ servando servari non possunt, aliaque, etiam immobilia, sed modici valoris, cujusmodi sunt prædiola, & vineolæ, quæ vigintiquinque ducatorum, vel quadraginta circiter Romanorum scutorum valorem non excedunt, ac proinde auctoritate Ordinaria alienari de jure possunt, sine Nostra, vel Vicarii Nostri Generalis licen-

(1) Clemens V. in Concil. Viennen. loco citato.

(2) Benedictus XIV. Const.29. *Universalis* Bullarii tom.1., & de Synodo lib.7. c.2. num.10.

(3) Cap. *Nulli*. de rebus Ecclesiæ non alienandis; Paulus II. in Extrav. *Ambitiosæ*. de rebus Ecclesiæ non alienandis; Urbanus VIII. Const., quæ incipit: *Romanus Pontifex*.

(4) Can. *Hoc jus*. cauf. 10. qu. 2., & Can. *Terrulas*. cauf. 12. qu.2., Sac. Cong. Concil. 11. Januar. 1596., & in Messanen. 14. Decemb. 1613.

tia in ſcriptis prius obtenta diſtrahere, permutare, aut quomodolibet obligare ne audeant ſub pœnis nullitatis contractus, aliiſque arbitrio Noſtro infligendis. Nomine rerum, ac bonorum Eccleſiæ, quæ alienari, aut quomodocumque diſtrahi prohibemus, intelligimus etiam juriſdictiones, cenſus, jura ſive feudalia, ſive emphyteutica, actiones, nomina debitorum, ſervitutes activas, exemptionem a ſervitutibus paſſivis, reditus, emolumenta, obventiones, decimas, primitias, canones, livellos, prædia, aliaque bona, quæ ad Montes Pietatis, ad Hoſpitalia, ad Monaſteria ſive Virorum, ſive Mulierum, aliaque Loca Pia pertinent, vel piis uſibus ſunt deſtinata. Sub alienationis vero vocabulo complectimur contractus omnes, oppignorationes, hypothecas, & pacta quælibet, per quæ dominium Eccleſiæ ſive directum, ſive utile, vel uſusfructus, vel jus, in alterum transferatur.

V. Bonorum Eccleſiaſticorum Adminiſtratores, ipſique Beneficiati ex Eccleſiarum, ſeu ſuorum Beneficiorum (1) vineis, viridariis, ac ſylvis vites, quercus, arbores, aut quid ſimile fructiferum, quocumque prætextu ſuccidere, aut evellere non audeant ſub pœnis in *Extrav. Ambitioſæ* contentis. Excipimus tamen ab hac prohibitione ſylvas (2) cæduas, nemora, arundineta, aliaſque arbores, quarum fructus fere totus in earum ſucciſione ſitus ſit, quæ ſucciſæ renaſcuntur, & quarum ſucciſione nulla ratione fundus fit deterior, quemadmodum excipiuntur etiam argillæ, aut alterius materiæ fodinæ, quarum ſola effoſſio utilis Domino eſt: rerum enim iſtarum ſucciſio, & effoſſio inter prædiorum fructus recenſentur, de quibus diſponere licet. At in iis etiam caſibus, in quibus cædendæ ſint arbores, quas infructiferas eſse contenditur, licentia Noſtra requiratur, quam conceſsuri non erimus, niſi Nobis conſtiterit, & arbores vere

eſse

(1) Extravag. *Ambitioſæ.* de reb. Eccl. non alien. §. *Si Titius*. Inſtit. de rer. diviſione; L. *Adeo*. ff. de acquir. rer. dom., L. *Æquiſſimum*. §. *Uſusfructus*. ff. de uſufr.

(2) L. *Sylva cædua*. ff. de V. S., & L. *Divortio*. §. *Si vir*. ff. ſoluto Matrimonio.

eſse infructiferas, & nullum ex earum ſuccisione neque tunc, neque in poſterum, vel Eccleſiæ, vel Beneficio, vel alteri pio operi detrimentum eſse obventurum. Quibuſcumque etiam dictorum bonorum Colonis interdicimus, ne ſine Rectorum, aut Procuratorum licentia fructus colligere, aut collectos triturare audeant, aut ab areis, aliiſve locis, niſi facta prius eorum cum Dominis partitione, amovere.

VI. Cum transactiones ſint ſpecies quædam alienationis, in iis enim ſemper ex utraque parte aliquid datur, & aliquid accipitur; Idcirco ſevere, & ſub pœna nullitatis, aliiſque Canonicis pœnis interdicimus, ne jurium, rerumque Eccleſiaſticarum, de quibus controverſia oriatur, transactiones fiant, niſi impetrata prius Apoſtolicæ Sedis, aut Noſtra in caſibus a Jure permiſſis facultate, ſervatiſque iis, quæ a Jure Canonico (1) ſervari jubentur. Præcipimus etiam, ne quis ſine legitima cauſa, Nobiſque non conſultis repudiare audeat hæreditates, donationes, ac legata, quæ piis locis fiant, etiamſi a conditione futura, &, ut ajunt, eventuali pendeant. Si Eccleſiæ, aut loci Pii Rector, ſeu Adminiſtrator ſecus egerit, a Nobis cogetur ære ſuo reparare, quidquid detrimenti ex ejuſmodi repudiatione in Eccleſiam, aut locum pium redundaverit.

VII. Quod ſi evidens Eccleſiæ, aut Loci Pii ſeu neceſſitas, ſeu utilitas poſtulet, ut aliqua ejuſdem bona alienentur; Nemo (2) adhuc ſine Apoſtolico beneplacito, aliiſque ſolemnitatibus a Jure præſcriptis alienare præſumat, niſi graviſſimas a Sacris Canonibus præſcriptas ſubire malit pœnas. Quamquam vero ſi quis hæreditatem ſuam certis gravatam debitis Eccleſiæ, aut Pio Loco reliquerit, aliqua hujuſmodi hæreditaria bona ſine præſcriptis ſolemnitatibus alienari poſſint, ut defuncti Teſtatoris debitis fiat ſatis; in eo enim caſu dicta bona non ſunt Eccleſiæ, aut Pio

(1) Cap. *Statutum*. de transactionibus.
(2) Cap. *Cum Laicis*. de reb. Eccleſ. non alien., Clem. 1. eod. tit., Extrav. *Ambitioſæ*. eod. tit., & Trident. ſeſſ. 25. cap. 11. de reform.

Pio Loco incorporata, cum per aditionem hæreditatis nonnisi ea bona hæredi acquiri (1) censeantur, quæ deducto ære alieno supersint; Apostolicum tamen Beneplacitum ad alienationem omnino requiritur, quando bona (2) jam sunt Ecclesiæ, aut Pio Loco plene incorporata. Sic etiam quamquam sine solemnitatibus, & sine Apostolico privilegio aliqua res Ecclesiæ in aliam transmutari possit, puta calix vetustus in Crucem, sylva inutilis in Olivetum, vinea deserta in pratum &c, ea enim non est vere alienatio, ac distractio, sed mera in rem utiliorem, magisque necessariam commutatio; Non tamen Clericus sine Episcopi licentia patrimonium suum (3), ad cujus titulum Sacris est insignitus Ordinibus, alienare potest, etiamsi ab eodem Clerico in patrimonii locum beneficium ad congruam sustentationem sufficiens subrogetur.

VII. *Sicut Ecclesia perpetua Religionis, & Fidei Mater est; ita decet, ut ejus Patrimonium jugiter servetur illæsum*; ut optime Leo Imperator (4) ajebat. Quapropter Beneficiatis, & quibuscumque Bonorum Ecclesiasticorum Administratoribus sub interminatione divini Judicii præcipimus (5), ne ipsorum culpa, aut incuria ædificia, quæ ad Ecclesias, seu Loca Pia spectant, ruinam, aut detrimentum patiantur, sed sarta tecta custodiantur, & si reparatione indigeant, opportune reparentur; prædia vero, si inculta fuerint, excolantur; alienata vindicentur; possessa augeantur; periculo obnoxia defendantur; deperdita demum, in judicio instructa lite, recuperentur. Si qui sint morosi Ecclesiarum, Locorumve Piorum debitores, adhibitis opportunis juris, factique remediis, ad debiti solutionem compellantur. Quod si decursu temporis comperiatur, Administratoris alicujus culpa Ecclesiæ bona deperiisse; aut aliquem Ecclesiæ debitorem suo quidem tempore fuisse solvendo, sed non adhibita tunc adversus illum opportuna ab

(1) L. *Subsignatum*. §. *Bono*. ff. de V.S.

(2) Sac. Cong. Concil. in una Salutiarum 20. Septemb. 1624. lib. 17. Decret. pag. 103.

(3) Sac. Congregat. Concilii 16. Aprilis 1622. lib. 4. decretor. pag. 231.

(4) Leo Cæsar in L. *Jubemus* 14. cod. de Sacros. Ecclesiis.

(5) Can. 1., & seq. caus. 16. qu. 6., & cap. 1. de præscript.

ab Administratore diligentia, solvendo imparem mox factum fuisse; damna quæcumque Ecclesiis, aliisve locis Piis illata proprio administratoris ære resarciantur, quemadmodum Tutoribus (1), publicisque Procuratoribus Jura diserte præscribunt. Canonici vero, ac Beneficiati Nostræ Cathedralis Ecclesiæ solemnis juramenti meminerint, quod in Beneficiorum, ac Præbendarum possessione capienda emiserunt, & quo polliciti sunt, *se suorum Canonicatuum, ac Beneficiorum bona, res, & jura pro viribus suis semper defensuros, & dolum, vel fraudem aliquam in præjudicium, vel damnum Cathedralis Ecclesiæ, illiusque bonorum non commissuros, nec committenti consensuros*. Quare omni fide, industriaque res, & jura Beneficiorum suorum male alienata recuperare pro viribus conentur, & Nos, quoties hujusmodi sese offert occasio, de re tota certiores faciant, ut juris remedia opportune adhibere valeamus, neque super iisdem litibus, aut causis, uti superius diximus, ad ullam compositionem, aut transactionem, Nobis inconsultis, audeant devenire. Ejusmodi autem juramentum non modo ab Ecclesiæ Cathedralis Canonicis, ac Beneficiatis, verum etiam ab omnibus, & quibuscumque Beneficium quodlibet obtinentibus emitti volumus coram Vicario Nostro Generali, aut coram alio ab eo, vel a Nobis deputato, cum primum suorum beneficiorum capient possessionem.

IX. Cum bonorum Ecclesiasticorum locatio (2) ultra triennium utile in jure esse alienatio censeatur, adeoque sine Apostolico Beneplacito sub pœnis in Extravaganti *Ambitiosæ* contentis fieri nequeat, duo hic declaramus: Primum nomine triennii utilis tres fructuum annos intelligi: quare si fructus semel dumtaxat biennio quolibet ex fundo locato percipiantur; jam sine Apostolico Beneplacito ad sex annos locari fundus (3) poterit, ut trina fru-

(1) L. *Si Tutor*. ff. de administrat. Tutor., & L. *Missi opinatores*. cod. de exact. tribut. lib. 10.

(2) Cap. *Nulli liceat*, & cap. *Ad audientiam*. de reb. Eccles. non alienandis.

(3) Rota Romana in Tiburtina Affictus 19. Junii 1648.

fructuum collectio, adeoque triennium utile habeatur. Declaramus deinde, illicitam esse, atque invalidam dolosam illam locationem ad triennium, quæ sub ea conditione fit, ut si ultimis mensibus partes quiescant,& nihil innovent,nova locatio ad aliud triennium facta censeatur, & sic deinceps: quare qui hoc pacto locationis contractum super Ecclesiasticis bonis sine Apostolico Indulto ineunt, pœnas procul dubio in eadem Constitutione *Ambitiosæ* (1) statutas incurrunt. Elapso itaque triennio utili, Beneficiati, & Ecclesiarum Rectores, seu Administratores nullo modo patiantur Conductores tacite in conductione perseverare, sed vel a re conducta expellant, vel per publicas scripturas locationem ad aliud triennium stipulentur: qui secus fecerint, pœnas subibunt arbitrio Nostro infligendas.

X. Ut autem Ecclesiis hæ bonorum locationes prosint, volumus, ac mandamus, ut ne ad triennium quidem fiant, nisi publicis edictis, dataque omnibus libera conducendi facultate, ut ea offerentis conditio eligi possit, quæ melior, atque utilior videatur. Oblationum autem, quæ tradentur, schedulæ aperiantur coram Capitulo, si bona ad Canonicos, aut Beneficiatos Nostræ Cathedralis spectent, ad formam Capitularium Constitutionum; coram Vicario vero Generali, aut Vicariis Foraneis locorum, si bona sint vel Parochialis Ecclesiæ,vel Beneficiorum simplicium, vel Confraternitatum, aliorumve piorum locorum: plus vero offerenti locatio decernatur, qui tamen idoneam dabit fidejussionem, si solvendo minus par esse videatur. Si secus fiat, Canonicus, Rector, Beneficiarius, sive Administrator pœnam pecuniariam arbitrio Nostro luet, illi applicandam Ecclesiæ, cujus bona, non servata hac forma, locaverit.

XI. Locationes rerum Ecclesiasticarum ultra triennium utile

(idem

(1) Extrav. *Ambitiosæ*, cit. Trident. sess.25. de reformat. cap.11., Clement.1. de rebus Ecclesiæ non alienandis, cap. *Ad audientiam*. eod. tit., cap. *Querelam*. ne Prælati vices suas &c., cap. *Si gratiose*. de rescriptis in 6., L.4. ff. locati, & conducti.

(idem de earum alienationibus dicendum eſt) factæ (1) cum clauſula *reſervato Apoſtolico aſſenſu* nullæ ſunt, & invalidæ, ſi ante Apoſtolici Indulti conceſſionem poſſeſſio earumdem rerum conductori tradatur; aut ſi in locationis contractu clauſula *Conſtituti* apponatur, quæ (2) vim habet transferendi in conductorem poſſeſſionem rei locatæ. Imo & concedentes, & poſſeſſores, tamquam intruſi, excommunicationis pœnam in Pontificiis Conſtitutionibus conſtitutam ſubeunt. Nullas (3) etiam, & invalidas Tridentina Synodus eas locationes declaravit, quibus, repræſentata pecunia, & anticipatis ſolutionibus, res Eccleſiaſticæ in Succeſſorum perniciem privata auctoritate locantur; neque lapſu temporis convalidari eædem poſſunt, niſi notoria Eccleſiæ neceſſitate exigente, præviaque Noſtra licentia, initæ fuerint.

XII. Eccleſiarum, Oratoriorum, aliorumve locorum Piorum Adminiſtratores pecuniam Eccleſiæ, ſeu loci Pii, cujus adminiſtrationem gerunt, aliave ejuſdem bona in proprios non convertant (4) uſus, etiamſi animum habeant omnia integre ſolvendi, aut ſuo tempore reſtituendi; imo ne aliis quidem, quicumque ii ſint, mutuo dent, etiam accepto pignore. Qui ſecus fecerint, gravibus multabuntur pœnis, atque ab omni Eccleſiaſticarum rerum adminiſtratione ſtatim amovebuntur. Sub nullitatis pœna (5), aliiſque gravibus arbitrio Noſtro imponendis diſtricte prohibemus, ne res Eccleſiaſticæ locentur, multoque magis, ne dentur in emphyteuſim iis, qui ſunt conſanguinei, aut affines uſque ad tertium gradum incluſive Beneficiatorum, Rectorum,

(1) Cit. Extravag. *Ambitioſæ*; Urbanus VIII. Conſt. *Humanæ ſalutis*. 51. §.2., decreuum Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Neapolit. 17.Dec. 1599.

(2) L. *Quidam*. ff. de rei vindic.

(3) Trid. ſeſſ.25. de reformat. cap.11., & Can. *De precariis*. cauſ. 10. qu. ., Sac. Congr. Concil. in Parmen. 7. Octobris 1602. ad 4.

(4) Cap. *Cum Laicis*. de reb. Eccleſ. non alienandis, cap.2. ne Clerici, vel Monachi; S. Carolus in Conc. Provinc Mediol. II. hoc tit.

(5) Alexander VII. Conſt. *Suprema*. 23. April. 1657., Sac. Cong. Concil. in Parmen. 7. Octob. 1602., & de mandato Alexand. VII. 15. Dec. 1663.

Administratorum, vel Patronorum, etiam per suppositas personas, vel nomina, nisi Nostra in scriptis accesserit licentia, quam sane largituri non erimus, nisi id in evidentem Ecclesiæ, aut loci Pii utilitatem cedere deprehenderimus. Bona Ecclesiastica (1), quæ valorem excedunt quinquaginta scutorum, non dividantur in partes, ut facilius alienationis licentia impetrari possit, neque eorum locationes, contractus emphyteuci, & concessiones ad meliorandum fiant cum Dominis finitimis, ne eorum confundantur confinia, & inde jurgia, ac lites exsurgant. Quod si id fieri vel necessitas cogat, vel suadeat utilitas, Nostraque accesserit licentia, in contractus instrumento agrorum fines exactissime describantur.

XIII. Bona Ecclesiastica, quæ in emphyteusim jam dari consueverunt, sine novo etiam Apostolico indulto in emphyteusim (2) iterum dari permittimus, dummodo tres istæ serventur conditiones, 1. ut vel per duas alienationes emphyteuticas cum quadraginta annorum lapsu, vel per unam solemniter factam probetur in Nostra Curia dari in emphyteusim consuevisse ea bona, de quibus quæstio est. 2. ut dicta bona non sint iterum Ecclesiæ unita, &, ut ajunt, incorporata. 3. ut non aliter in emphyteusim dentur, quam dari consueverunt, meliorata videlicet Ecclesiæ conditione. Præterea si bona ejusmodi Ecclesiastica in emphyteusim concessa, per caducitatem ad Ecclesiam fuerint devoluta; Nullo pacto (3) Beneficiati, atque Administratores, Nobis inconsultis, audeant caducitatis pœnam remittere, nisi Canonicam subire velint animadversionem. Nefas enim est, ut etiam in iis acquirendis, quæ ipso jure transeunt, ullum Ecclesiæ, aut loco Pio afferant detrimentum. Nulli pariter liceat, sive Ecclesiæ, aut loci Pii Rector sit, sive Administrator, sine Nostra in scriptis impetrata facul-

(1) Sac. Congreg. Concil. in Parmen. 7. Octob. 1602.

(2) Extravag. *Ambitiosæ* cit.

(3) Urbanus VIII. in Const. *Humanæ salutis*. 1. Novemb. 1625., & L. fin. cod. de Sacrosanctis Ecclesiis.

facultate mobilia Ecclesiæ bona, ac præsertim vasa sacra oppignorare; quam tamen facultatem concessuri numquam erimus, nisi gravissima, nec alia ratione reparabilis urgeat necessitas.

XIV. Ut autem nulla prorsus Ecclesiis, aut Locis Piis in emphyteusis concessione fraus fiat; obsequentes mandato (1) Concilii Romani habiti sub Benedicto XIII., præcipimus 1. ut immobilia quæcumque Ecclesiarum, cæterorumque piorum locorum bona numquam in emphyteusim, etiam non perpetuam, concedantur, nisi evidens plane, & quæ in Nostra Curia probetur, concurrat earumdem Ecclesiarum, vel piorum locorum utilitas, aliaque omnia serventur, quæ in Exravag. *Ambitiosæ* demandantur, ac præterea nisi Nostrum emanaverit decretum, cui hæc semper adjungetur clausula, *ut concessio in emphyteusim fiat absque spe renovationis, & ut expleto concessionis tempore, bona ipsa cum suis membris, juribus, & pertinentiis universis, necnon & melioramentis desuper pro tempore quomodolibet factis, ad Ecclesias, & loca pia, ad quæ ex directo dominio pertinent, ad eorum dispositionem pleno jure, atque omnino libera, vacua, & expedita relinquantur*. 2: Ne hujus in emphyteusim concessionis occasione aliquid pro laudemio, seu primo, ut ajunt, ingressu a quoquam recipiatur, ex quo Ecclesiæ, piisque locis præjudicium fiat, vel justus annui canonis valor decrescat, aut imminuatur: si secus fiat, contractus sit ipso jure nullus. 3. ne, completo concessionis tempore, aut alio adveniente devolutionis casu, emphyteusis ad ejusdem emphyteutæ, suæve familiæ, vel hæredum favorem renovetur, nisi rite, & recte probata, uti superius diximus, legitima adsit consuetudo renovandi, aut nisi Apostolica ad id Indulta, seu Privilegia expresse concessa reperiantur. Volumus enim, ut Ecclesiis, locisque piis quibuscumque liceat bona alias in emphyteusim concessa, & inde devoluta, pro se, si velint, libere retinere, propriisque aliis bonis incorporare, nec ullo jure a quoquam sub quovis prætextu, seu ex quacumque causa ad conces-

 siones

(1) Conc. Rom. tit. 19. cap. unic.

ſiones renovandas cogi poſſint; ſalva tamen Alexandri III. Conſtitutione (1), ubi ex æquitate dumtaxat terras illas, quæ de ſylvis extirpatis ſunt arabiles factæ, ſub annuo cenſu iis hæreditario jure iterum tradi poſse indulget, a quibus ipſas ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit fuiſse extirpatas, niſi forte aliis poſſent cum majori utilitate concedi.

XV. Cum ad Eccleſiaſtica bona a ſacrilegis uſurpatorum manibus vindicanda, & primævo ſuo, legitimoque juri reſtituenda plurimum proſit bonorum eorumdem tum mobilium, tum immobilium Inventarium rite, diligenterque concinnatum; Idcirco inhærentes Conſtitutioni Sixti V. editæ anno 1587., ac decreto Concilii Romani *tit.* 12.*cap.*1, ſub pœnis in eodem Concilio Romano ſtatutis, videlicet interdicti contra Capitula, & Collegia, ſuſpenſionis contra Clericos Sacris Ordinibus initiatos, & excommunicationis contra Laicos, & reliquos Clericos in minoribus conſtitutos, Capitulis, & Collegiis, atque Eccleſiarum, ac Beneficiorum etiam ſimplicium, & de Jurepatronatus Rectoribus, omnibuſque Hoſpitalium, Confraternitatum, Congregationum, cæterorumque locorum quomodolibet etiam exemptorum Adminiſtratoribus diſtricte præcipimus, ut infra annum ab hujus Noſtræ Synodi promulgatione, bonorum omnium quavis ratione ad eadem Capitula, Collegia, Eccleſias, Beneficia, Hoſpitalia, Confraternitates, & Congregationes pertinentium, quorum cura ipſis ſeu in communi, ſeu in particulari commiſsa reperiatur, legale Inventarium perficiant, perfectumque Nobis exhibeant in Archivio Noſtro Epiſcopali ſervandum, cujus tamen exemplar aliud authenticum apud ſe retineant in particulari cujuslibet Eccleſiæ, aut Loci Pii Archivio collocandum. In eo autem perficiendo Inventario methodus, atque inſtructio ſervetur, quam a Concilio Romano præſcriptam damus in Appendice num:20. Quod ſi alias hujuſmodi legale Inventarium exhibitum, & collocatum in Noſtro Epiſcopali Archivio fuerit, iidem, quos ſupe-

(1) Cap. *Ad aures*. de rebus Eccleſiæ non alienandis.

ſuperius recenſuimus, diligenter inquirant, an præhabitis Eccleſiaſticis bonis aliqua facta fuerit acceſſio, aut imminutio, eamque Nobis authenticam intra præſcriptum tempus exhibeant, ut una cum præcedente Inventario in eodem Noſtro Epiſcopali Archivio collocari poſſit. Imo quoniam temporis ſucceſſu rerum facies, & ordo immutari ſolet, volumus, & mandamus, ut ſingulis ſaltem decenniis inventaria hujuſmodi renoventur. In ſingulis præterea Eccleſiis Archivium conſtituatur in loco apto, & bene clauſo, ubi libri, ſcripturæ, atque hæc inventaria cuſtodiantur cum eorum omnium indicibus, quæ in his Archivis collocata fuerint. Qua quidem in re ſervetur etiam methodus, & ordo a Concilio Romano præſcriptus, quem in Appendice damus ſub num. 21.

CAPUT XXI.

DE REALI ECCLESIASTICORUM, SIVE MOBILIUM, SIVE IMMOBILIUM BONORUM IMMUNITATE.

CUM præcepto ſuo Chriſtus Dominus *reddi* juſserit, *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo; Et cum ſemel* (1) *Deo dicatum, non ſit ad humanos uſus ulterius transferendum*: Optimo ſane jure Sacri Canones declararunt, *Eccleſias*, (2) *Eccleſiaſticaſque perſonas, ac res ipſarum, non ſolum jure humano, quin & divino a Sæcularium perſonarum exactionibus eſſe immunes. Cur autem non faciamus*, ut hac in re expreſse inquit Juſtinianus Imperator (3), *inter res divinas, & humanas diſcrimen? cur competens prærogativa cœleſti favori non conſervetur?* Nos itaque ſollicite, prout expedit, providere volentes, ne quis in Noſtra Diœceſi temerario auſu realem hanc Eccleſiaſticorum, ſive mobilium, ſive immobilium bonorum Immunitatem (de hac enim nunc dumtaxat loquimur) ſive directe, ſive indirecte lædat; edicimus, non licere

(1) Cap. *Semel*. 51. de R. I. in 6.

(2) Cap. *Quamquam*. de cenſib. in 6.

(3) L. *Sancimus*. cod. de Sacroſanctis Eccleſiis.

cere (1) Dominis temporalibus, quacumque tandem ſive Imperiali, ſive Regali, ſive alia mundana præfulgeant dignitate, & Judicibus quibuſcumque temporalem ſive juriſdictionem, ſive juſtitiam exercentibus, tallias, collectas, decimas, præſtantias, gabellas, pedagia, quidagia, vectigalia, aut alia onera, ſeu exactiones quaſcumque, ſine ſpeciali, & expreſsa Romani Pontificis licentia, Clericis, Prælatis, aliiſque Eccleſiaſticis Perſonis imponere, vel ab eiſdem exigere pro domibus, prædiis, vel quibuſcumque poſſeſſionibus ab eiſdem Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis legitime hactenus acquiſitis, vel in poſterum acquirendis, vel pro eorum prædiorum, ſeu bonorum fructibus, reditibus, ac proventibus: *Eccleſias (2) vero, atque Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, & quidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum, vel ſolvendum talia pro rebus ſuis propriis, quas non cauſa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, etiam contraria conſuetudine quacumque, quæ dicenda eſt corruptela verius, non obſtante.*

II. Cum autem triplex ſit Eccleſiaſticorum bonorum genus, in quorum primo Templa, Cœmeteria, vaſa ſacra, veſtes, aliaque hujuſmodi ſive conſecrata, ſive benedicta, divinoque cultui legitime deſtinata; in altero temporalia Eccleſiarum, & beneficiorum bona a Fidelibus ad Dei honorem donata, ut eorumdem proventus in pios uſus, puta in Miniſtrorum ſuſtentationem, aut in Templorum conſervationem, aut in pauperum levamen convertantur; in tertio bona Eccleſiarum, & Clericorum propria per emptionem, aut donationem, aliumve temporalem titulum acquiſita recenſentur; De ſingulis ea, quæ ſequuntur, edicimus, atque ab omnibus ſervari mandamus. Primi itaque generis bona, cum per conſecrationem, vel benedictionem ſint divino cultui dedicata, nulloſque (3) propterea in humanos profanos

(1) Cap. *Quia nonnulli*. de Immunit. Eccleſ. in 6., cap. *Quamquam*. de cenſibus in 6., Bulla Cœnæ §.18., cap. *Non minus*, & cap. *Adverſus*. de Immunit. Eccleſ., Urbanus VIII. Conſtit. *Romanus Pontifex*. edita 5. Junii 1641.

(2) Cap. *Quamquam*. de cenſib. in 6.

(3) Can. *Quæ ſemel*. cauſ.19. qu.3., & can. *Ligna*. de conſecrat. diſt.1.

ſanos uſus adhiberi poſſint, nemo non videt, ab omni Laicorum juriſdictione, adeoque ab omnibus oneribus, tributis, atque exactionibus immunia eſſe oportere. Secundi vero generis bona, licet, poſtquam in Eccleſiaſticorum dominium tranſierint, a tributis, atque oneribus de novo imponendis ſint immunia, non eximuntur tamen ab oneribus (1), ac tributis mere realibus, quibus, antequam ad Eccleſiam pervenirent, perpetuo, & conſtanter erant obnoxia: *res (2) enim ad alios tranſit cum ſuo onere*; & nemo poteſt juri, quod alter habet in re, nocumentum afferre, *cum (3) ſuæ quiſque rei moderator, atque arbiter ſit*, non vero alienæ. Item exempta non ſunt ejuſmodi bona a penſionibus, & præſtationibus, quas Fundatores, Epiſcopo conſentiente, in Eccleſiarum, & Beneficiorum fundatione ſibi, aut aliis reſervarunt. *Quando enim ex beneficiorum quorumcumque erectione, ſeu fundatione*, uti ſtatuit Tridentina Synodus (4), *aut aliis Conſtitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt injuncta, in beneficiorum collatione, ſeu in quacumque alia diſpoſitione eis non derogetur*. Neque etiam eximuntur ab iis oneribus, quæ ex ipſo naturalis rationis dictamine rebus ipſis quodammodo inhærent, cujuſmodi ſunt onera reficiendi viam ante domum, parietem, qui inter Eccleſiæ, ſeu Beneficii domum, & domum Laici intercedit, pro rata inſtaurandi &c. Tandem bona quoque tertii generis immunitate gaudent ab omnibus oneribus, atque exactionibus, quæ a Laica poteſtate imponantur, uti plurimorum (5) Sacrorum Canonum ſanctionibus conſtitutum eſt; & uti de patrimonialibus Clericorum bonis Sacra (6) Congregatio Immunitatis frequenter declaravit. Et ſane cum tributorum, vectigalium, aliorumque hujuſ-

(1) Rota in Brunduſina Gabellæ 13. Februarii 1604. coram Penia, & in Albanen. Gabellæ 28. Junii 1630. coram Merlino.

(2) Cap. *Cum non ſit*. de decimis; & cap. *Ex litteris*. de pignoribus.

(3) L. in re mandata. cod. mandati.

(4) Trid. ſeſſ. 25. cap. 5.

(5) Cap. *Adverſus*. de Immunit. Eccl., cap. *Quamquam*. de cenſibus in 6., cap. *Quia nonnulli*. de Immunit. Eccleſ. in 6.

(6) Sac. Cong. Immunit. in Tricaricen. 14. Novembris 1603., & in Camerinen. 24. Martii 1627., & 7. Octob. 1631.

hujusmodi onerum solutio sit verum subjectionis signum, adeoque ad subditos dumtaxat vere pertineat; (ut enim inquit Apostolus (1): *Necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, ideo enim & tributa præstatis*, & uti clarius in Jure Canonico (2) nobis insinuatur: *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit &c., & vos subditi esse debetis: ideo enim tributa præstatis, quia hæc est probatio subjectionis*); Inde fit, ut Ecclesiasticæ personæ, cum ab omni Laica jurisdictione sint immunes, ab omni quoque hujusmodi tributo, atque onere esse debeant exemptæ. Plurima hac super re Sacrarum Congregationum decreta damus in Appendice num. 22.

III. Ad hanc Ecclesiasticorum bonorum immunitatem tuendam celeberrimam edidit Constitutionem Urbanus VIII. (4), in qua hæc statuit, ac declarat. 1. invalidas prorsus esse, illicitas, atque indebitas quascumque contributiones, collectas, & gabellas, quæ sine speciali Sedis Apostolicæ facultate super Ecclesiarum, Monasteriorum, aut Piorum Locorum bonis, seu fructibus imponantur, aut exigantur, etiamsi eædem a sponte consentientibus solvantur. 2. etiamsi per tempus longissimum, & immemoriale exactæ fuerint. 3. etiamsi solutæ, aut exactæ fuerint sub Apostolici privilegii prætextu. 4. aut cum tolerantia, facultate, ac permissione Prælatorum Ecclesiasticorum, imo etiam Legatorum, ac Nunciorum Apostolicæ Sedis. 5. præcipit Pontifex, ut quæcumque in contrarium facta fuerint, in integrum restituantur, & numquam deinceps attententur. Quod quidem fieri jubet, etiamsi attentata fuerint per Imperatores, & Reges, & alios quoscumque legitima Apostolica facultate non munitos, aut sub prætextu, quod Apostolicæ Constitutiones hac super re editæ, non fuerint in aliquo loco publicatæ, aut usu receptæ. Hanc Urbani VIII. Constitutionem ab omnibus exactissime servari jubemus, neque ullo umquam tempore quidquam adversus eam impune attentari patiemur. IV. Quam-

(1) Ad Rom. cap. 13.

(2) Cap. *Omnis anima*. 2. de censibus.

(3) Urbanus VIII. Constitut. *Romanus Pontifex* 23. Septembr. 1641.

IV. Quamquam autem Ecclesiastica bona, ac res a quibuslibet Laicorum exactionibus, tributis, atque oneribus, etiam extraordinariis, & in communis necessitatis casu imponendis eximantur; Si tamen communis aliqua, sive belli, sive famis, sive pestis necessitas emergat, qua non minus Clerici, quam Laici urgeantur; tunc Ecclesias, atque Ecclesiasticas Personas ratione bonorum suorum ad extraordinariam aliquam collectam, seu contributionem teneri edicimus, dummodo hæ, quæ sequuntur, & quas sacra Romana Rota (1) recenset, conditiones copulative concurrant; videlicet 1. ut magna sit necessitas, eique succurri nequeat, nisi Clerici cum Laicis ad præstandam opem concurrant. 2. ut vere adsit communis necessitas, aut saltem pietas. 3. ut ad onus illud sustinendum Laici minime sufficiant: Clerici enim contribuere (2) cum Laicis tenentur solum in subsidium, & ubi Laicorum non suppetunt facultates. *Sollicite attendant*, inquit Benedictus XI. (3) *Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici Lateranense Concilium, quod in hujusmodi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ubi Laicorum ad id non suppetunt facultates, deliberatione provida noscitur excepisse*. 4. ut ad onus hujusmodi imponendum Episcopus cum toto Clero consentiat: *quod enim omnes* (4) *tangit, ab omnibus debet approbari*. 5. ut juxta Concilium Lateranense propter (5) quorumdam imprudentiam etiam in hoc casu Romanus Pontifex, cujus interest communibus providere utilitatibus, primitus consulatur. 6. tandem ut ad has contributiones solvendas, postquam prædictis concurrentibus requisitis impositæ fuerint, Clerici, & Ecclesiasticæ Personæ non a Laicis Ministris, sed a suo Episcopo, atque Ecclesiastico Superiore compellantur.

V. Ut autem omnes ab hac reali bonorum Ecclesiasticorum immunitate violanda deterreantur, præter gravissimum sacrilegii rea-

(1) Rota Romana in Brundusina Gabellæ 13. Februarii 1604. coram Penia.

(2) Cap. *Non minus*, cap. *Adversus*, & cap. *Pervenit*. de Immunit. Eccles.

(3) Benedictus XI. in Extravag. *Quod olim*. de Immunit. Eccles.

(4) Cap. *Quod omnes*. de regul. jur. in 6.

(5) Benedictus XI. in Extravag. cit.

reatum, triplicem Sacri Canones a transgreſsoribus incurrendam pœnam ſtatuerunt. Prior eſt, *ut* (1) *Conſtitutiones*, *& ſententiæ*, *quæ ab iiſdem*, *vel de ipſorum mandato fuerint promulgatæ*, *inanes*, *& irritæ habeantur*, *nullo umquam tempore valituræ*. Altera eſt, ut ea omnia (2), quæ ab Eccleſiis, & Eccleſiaſticis Perſonis, earumque bonis exegerint, reſtituere teneantur. Tertia tandem eſt, ut ipſo jure (3), & ipſo facto excommunicationem majorem Romano Pontifici in Bulla Cœnæ reſervatam incurrant, a qua ne in mortis quidem articulo abſolvi poſſint, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, ac de ſatisfaciendo cautionem præſtent; aut ſi cautionem præſtare vere non poſſint, ſaltem firmiter proponant, ac polliceantur, ſe numquam amplius quidquam ſimile patraturos, ſe mandatis Eccleſiæ obtemperaturos, ac reſtitutionem fideliter eſse facturos. Hanc autem excommunicationem incurrunt, *etiam ii* (4), *qui ſic impoſita a ſponte dantibus*, *& concedentibus recipiunt*; *Nec non ii*, *qui per ſe*, *vel per alios directe*, *vel indirecte prædicta facere, exequi*, *vel procurare*, *aut in eiſdem auxilium*, *conſilium*, *vel favorem præſtare non verentur*, *cujuſcumque ſint præeminentis dignitatis*, *ordinis*, *conditionis*, *ſtatus*, *etiamſi Imperiali*, *aut Regali præfulgeant dignitate &c*. Neque ab hac incurrenda excommunicatione excuſat (5) ulla conſuetudo etiam immemorabilis, ulla præſcriptio, ullum privilegium, aut ullus titulus, ſive etiam *prætextus ille* (6), *quod ejuſmodi Bullæ*, *ſeu Conſtitutiones Apoſtolicæ non fuerint publicatæ*, *aut uſu receptæ*, *aut contrario uſu decennali*, *& quantumlibet longiſſimo*, *ut prætenditur*, *abrogatæ*; quemadmodum Urbanus VIII. in ſua Conſtitutione decrevit. Quod ſi forte aliqui, ut in Bulla Cœnæ (7) ſtatuitur, ſine expreſsa

(1) Cap. *Adverſus*. de Immunit. Eccleſ.

(2) Cap. *Non minus*, & cap. *Adverſus*. de Immunit. Eccleſ.

(3) Bulla Cœnæ §.18., 21., 22., & 23., Urbanus VIII. in cit. Conſtit. §.3. & 4., cap. *Non minus*, & cap. *Adverſus*. de Immunit., cap. *Quamquam*. de cenſibus in 6., & Clem. *Quoniam*. de Immunit. Eccl.

(4) Bulla Cœnæ §.18., Urbanus VIII. cit. Conſt. §.6.

(5) Cap. *Quamquam*. de cenſib. in 6.

(6) Urbanus VIII. cit. Conſt. *Romanus Pontifex* §.4.

(7) Bulla Cœnæ §.22.

pressa Sedis Apostolicæ facultate, talibus excommunicatione, & anathemate illaqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint; nòn modo excommunicationis Romano Pontifici reservatæ vinculo innodantur, sed gravioribus etiam contra eos spiritualibus, ac temporalibus pœnis animadvertetur.

CAPUT XXII.

DE REVERENTIA ECCLESIASTICIS PERSONIS DEBITA, AC DE CANONIS, ET FORI PRIVILEGIO IISDEM CONCESSO.

NON modo peculiaria quædam loca, & tempora, & rerum genera, verum etiam genera quædam personarum, quæ se certis quibusdam ritibus divino manciparunt servitio, virtus Religionis præcipit, ut debita reverentia, ac veneratione prosequamur; itemque vetat, ne earum immunitates, privilegia, ac jura lædamus. De his personarum generibus, earumque immunitatibus, privilegiis, ac juribus agendum Nobis est, ne siquis eadem forte violaverit, communis ignorantiæ se tueri possit obtentu, præsertim cum Episcopale munus a Nobis exigat, ut Sacrorum Canonum, ac Pontificiarum Constitutionum, quæ hac de re ab Apostolica Sede promanarunt, observantiam totis viribus urgeamus. Duo autem præcipua sunt privilegia Clericis omnibus sive Sæcularibus, sive Regularibus, aliisque certis personis inferius recensendis communia, eaque *Canonis*, & *fori* nuncupantur. De his pauca innuamus.

ARTICULUS I.
De Privilegio Canonis.

NOlite tangere Christos meos, inquit Dominus per os David (1), *& in Prophetis meis nolite malignari*. Grande enim nefas est violentiam Dei Ministris inferre, cum gravis per

 id

(1) Paralipom. c.16., & Psalm.104.

id Deo, cui famulantur, irrogetur injuria. Quamobrem, ut ab hoc perpetrando scelere Fideles deterrerentur, sic in Concilio II. Lateranensi sub Innocentio II. can. 15. statutum fuit: *Siquis, suadente Diabolo, hujus sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & ejus mandatum suscipiat*. Jam vero per hunc Canonem, unde privilegium, de quo loquimur, nomen desumpsit suum, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, Romanoque Pontifici reservatæ districte prohibetur, ne quis sive vir, sive mulier, in Clericum, vel Monachum sacrilego ausu violentas manus injiciat. Tria itaque ad hanc incurrendam censuram omnino requiruntur, 1. factum consummatum, dicitur enim in Canone *manus injecerit*. 2. animus inferendi injuriam, ut per ea verba *suadente Diabolo* significatur. 3. violentia, ut illæ voces indicant *violentas manus injecerit*. Quicumque igitur externa aliqua injuriosa actione Clericum, seu Monachum, aut res ei adhærentes sive mediate, sive immediate violenter (1) tangat, eripiat, percutiat, detineat, lædat, aut persequatur; imo siquis in equum, cui Clericus, aut Monachus insideat, violentas injiciat manus, illum occidendo, vulnerando, percutiendo, aut detinendo; hujus excommunicationis vinculo innodatur.

II. Hujusmodi Canonis privilegio gaudent Clerici omnes, etiamsi prima (2) duntaxat tonsura sint initiati: Imo etiam Clerici conjugati (3), si unicæ, & Virgini nupserint, si habitum, & tonsuram deferant, ac si alicui Ecclesiæ de Episcopi mandato ministrent. Non tamen eo gaudent 1. Clerici bigami (4), qui vel duabus successive, vel unicæ non Virgini nupserint. 2. Clerici, qui, dimisso habitu, ac tonsura, negotiis sæcularibus se immi-

(1) Can. *Nuper*. de sent. excommun., & can. *Si quis pulsatus*. caus. 33. qu. 3.

(2) Cap. *Cum contingat*. de ætate, qualit., & ord. præfic.

(3) Cap. unico. de Clericis conjugatis in 6.

(4) Cap. unic. de bigamis in 6.

immiſcent (1), ſi ter ab Epiſcopo moniti ab iiſdem non abſtineant. 3. Clerici realiter degradati, ac (2) ſolemniter depoſiti. 4. Tandem Clerici, qui ſe enormitatibus inquinant (3), ideſt, qui latrocinia, & iniquas graſſationes perpetrant, aut bella, ac ſeditiones in populo commovent. *Monachi* vero nomine, quod a Canone adhibetur, Regulares omnes (4) utriuſque ſexus intelliguntur, etiam Converſi, & Converſæ, etiam Novitii, & Novitiæ: Imo etiam Ordinum Mendicantium Tertiarii, ac Tertiariæ (5), vel in Communitate viventes, vel etiam in propriis viventes domibus, ſed, emiſſo de Ordinarii licentia caſtitatis voto, cælibem agentes vitam: quin & Eremitæ, qui Ereminiticum habitum ex legitima facultate deferunt, & ſub ſpeciali Epiſcopi obedientia alicui Eccleſiæ, aut Eremitorio deſerviunt: Hi enim inter Eccleſiaſticas perſonas a Sacra Epiſcoporum, & Regularium (6) Congregatione recenſentur.

III. Ab hac autem incurrenda cenſura excuſantur 1. qui invincibili (7) ſive facti, ſive juris ignorantia laborant. 2. qui ad ſui defenſionem (8) Clericum percutiunt vim vi repellendo, ſervato tamen moderamine inculpatæ tutelæ. *Quamvis enim vim (9) vi repellere omnes leges, & omnia jura permittant; tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam propulſandam. Si Clericum itaque vim ſibi (10) inferentem vi quis repellat, vel lædat, non debet propter hoc ad Sedem Apoſtolicam tranſmitti, ſi incontinenti vim vi repellat, cum vim vi repellere omnes leges, omniaque jura permittant*; uti Archiepiſcopo Seno-

(1) Cap. *In audientia*, & cap. *Contingit*. de ſent. excomm.

(2) Cap. *Degradatio*. de pœnis in 6.

(3) Cap. *Cum non ab homine*, & cap. *Perpendimus*. de ſent. excomm.

(4) Cap. *Cum illorum*, cap. *Non dubium*, & cap. *De Monialibus*, de ſent. excomm., & cap. *Religioſo*. de ſent. excomm. in 6.

(5) Leo X. Conſtit. 22. *Dum intra*. edita 1. Martii 1518. in Concil. Lateranen. ſeſſ. 11.

(6) Sac. Congreg. Epiſcop. in Fundana 17. Januar. 1594.

(7) Cap. *Si vero*. de ſent. excomm.

(8) Cap. *Ex tenore*. de ſent. excomm.

(9) Cap. *Significaſti*. de homicidio voluntario.

(10) Cap. *Si vero*. 3. de ſent. excomm.

Senonensi rescripsit (1) Alexander III. 3. qui non ex deliberatione (2), sed casu fortuito, aut in subito, primoque iræ motu Clericum lædunt. 4. *Clerici (3), qui non odio, vel invidia, vel indignatione, sed levitate jocosa se ad invicem percutiunt, quia non potest in ipsis injectio manuum violenta notari.* 5. *qui in Clericum* (4) *cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum manus injecerit violentas. At si in stupro, vel adulterio, quod committit cum ea, quæ ipsum ita proxima consanguinitatis linea non contingit, ceperit, aut in eum violentas manus injecerit, non erit a sententia illius excommunicationis immunis*, uti statuit laudatus Pontifex Alexander III. 6. *qui ratione officii (5), quod in Ecclesia obtineant, aut etiam qui Clerici seniores cum sint, zelo devotionis pueros, vel adolescentes in minoribus ordinibus constitutos turbantes divinum officium, & hi, qui obtentu prælationis, vel magisterii subditos, & scholares correctionis causa leviter percusserint, excommunicationis sententiam non incurrunt. Quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum graduum simili modo, ut cohibeantur a suis insolentiis, & scientia, bonisque moribus informentur, duxerint corrigendos.* 7. ab incurrenda censura excusantur quoque Officiales Laici, qui (6) turbam arcendo, non deliberate, sed fortuito, & casu irruentem Clericum lædunt.

IV. Non excusantur, sed censuram Romano Pontifici reservatam incurrunt, non modo qui in Clericum, vel Monachum, suadente diabolo, violentas manus injiciunt; sed etiam 1. qui id mandant, dummodo sequatur effectus. *Illi vero, qui non per seipsos*, inquit Alexander III. (7), *sed eorum auctoritate, & mandato alii violentas injiciunt manus in Clericos, ad Sedem Apostolicam sunt mittendi, cum is committat vere, cujus auctoritate, vel mandato delictum committi probatur.* Neque ad evitandam censuram satis est,

(1) Cit. cap. *Si vero*. 3.

(2) Cap. *Super*. 1. de sent. excomm.

(3) Cap. cit. *Si vero*. 3.

(4) Cap. *Cum voluntate*. 54. de sent. excommun.

(5) Cit. cap. *Cum voluntate*.

(6) Cit. cap. *Si vero*. 3. de sent. excommun.

(7) Cap. *Mulieres*. §. *Illi vero*. de sent. excommun.

est, ut mandantem mandati pœniteat, sed necesse est, ut mandatum revocet, ac de ejus revocatione mandatarium serio moneat, antequam mandatum is exequatur. 2. qui, licet id non mandent, violentam tamen in Clericum, seu Monachum manuum injectionem suo nomine, aut intuitu factam, exteriori aliquo signo ratam habent. *Cum quis absque tuo mandato*, inquit (1) Romanus Pontifex in sexto Decretalium, *manus injicit in Clericum tuo nomine violentas, si hoc ratum habueris, excommunicationem latam a Canone incunctanter incurris. Si vero injectio eodem tuo nomine non fuit facta, tunc, licet pecces ratihabendo eamdem, non tamen præterea excommunicationis ullius vinculo innodaris, cum quis ratum habere nequeat, quod ejus nomine non est gestum.* 3. qui Clericum, vel Monachum (2), sine læsione tamen, in custodia detinent publica, vel privata, vel etiam detrudunt in vincula. *Non credimus*, inquit Innocentius III. ad Uratislaviensem Episcopum rescribens, *ejusmodi Laicos pœnam excommunicationis evadere, quamvis per eorum factum corporalis læsio non fuerit subsecuta, citra quam violentia sæpius circa Clericos nequiter perpetratur.* 4. qui consilium dant, aut opem, aut in violentam manuum injectionem consentiunt, aut delinquentem sociant, aut cum illam impedire facile possint, & ex officio, aut alio titulo teneantur, non tamen impediunt, adeoque eam permittentes tacite consentiunt. *Ne autem solos violentiæ hujusmodi auctores aliquorum præsumptio existimet puniendos*, inquit Innocentius III. (3), *facientes, & consentientes pari pœna plectendos Catholica condemnat auctoritas; eos delinquentibus favere interpretans, qui, cum possint, manifesto facinori desinunt obviare.* 5. ab incurrenda censura non excusantur ii, qui Clericum percutiunt, licet idem Clericus in sui percussionem consentiat, quemadmodum Bracharensi Episcopo Innocentius III. (4) rescripsit: *Contingit interdum, ut Clerici siquem offendant, & satisfa-*

(1) Cap. *Cum quis*. 23. de sent. excommun. in 6.

(2) Cap. *Nuper*. 29. de sent. excomm.

(3) Cap. *Quantæ*. 47. de sent. excomm.

(4) Cap. *Contingit*. 36. de sentent. excommun.

tisfacere velint offenso, secundum morem patriæ, quem inter se Laici observant, corpora sua sponte supponant triginta, seu pluribus, aut paucioribus percussionibus fustium &c. Nos autem Fraternitati tuæ super hoc respondemus, quod hujusmodi manus injectio, etsi non violenta, tamen injuriosa videtur, cum ille Canon non tam in favorem Clerici ordinati, quam in favorem ordinis Clericalis fuerit promulgatus. Ideo & volumus, & mandamus, ut id de cætero probibeas attentari. Si quis autem Clericus post probibitionem hujusmodi sponte se subjecerit, excommunicetur; proviso ut Clericus injuriam passo sine injuria clericali satisfaciat competenter, quatenus inter eos pax valeat rationabiliter reformari.

V. Hujusmodi Clericorum, seu Monachorum percussores regulariter, nonnisi per Romanum Pontificem ab excommunicationis viculo absolvi possunt, & sunt etiam vitandi (1), quando sunt ita notorii Clericorum percussores, ut eorum crimen nec aliqua tergiversatione celari, nec aliquo juris suffragio excusari valeat. Absolvi tamen ab aliis possunt in paucis quibusdam casibus, quos recensemus. Præmittimus tamen hanc violentam manuum injectionem, seu Clerici percussionem aliam esse levem, aliam mediocrem, & aliam enormem. Levis est, quæ nullam externam in Clerici corpore relinquit maculam, seu contusionem. Mediocris est, quæ maculam aliquam, seu externum signum relinquit in corpore, sed sine lethali vulnere, ac sine mutilatione. Enormis tandem est (2), quæ fit cum gravi vulnere, aut cum mutilatione, aut cum magna sanguinis effusione, qui non quidem a naribus, sed a gravi vulnere promanet. Illud tamen cavendum hic etiam est, quod percussio, seu injuria ex se non enormis fieri potest enormis, vel propter personæ (3) offensæ dignitatem, puta si percutiatur, licet leviter, Episcopus, Abbas, seu a Subdito Superior, a Filio Pater, a Discipulo Magister; vel ratione loci, puta si percussio publice fiat

(1) Martinus V. Constit. *Ad evitanda*.
(2) Cap. *Cum illorum*. 32. de sent. exc.
(3) Cit. cap. *Cum illorum*.

fiat in Theatro, in Foro, in Ecclesia, in Cœmeterio, aut coram Judice, seu Superiore. Jam vero ab excommunicatione etiam propter enormem percussionem contracta, in mortis articulo, & absente (1) Superiore, ad quem de jure spectat absolutio, Sacerdos quilibet absolvere potest, imposito tamen onere, ut si convaluerit, coram Superiore compareat, & mandata, quæ ei præscribentur, exequatur. Extra mortis articulum Cardinales Legati a latere excommunicatos propter quamlibet percussionem, undecumque adveniant, absolvendi habent facultatem. *Tibi extat dubium*, ita rescripsit Clemens III. (2), *utrum absolutionis beneficium assequantur, qui pro injectione manuum in Clericos, vel alias religiosas personas excommunicationem incurrerunt, & a Legatis Cardinalibus, qui a Latere Romani Pontificis destinantur pro tempore, absolvuntur, cum iidem Legati mandatum super hoc non ostendunt expressum. Super quo id a te volumus observari, ut eos habeas absque omni hæsitationis scrupulo absolutos, quos constiterit a talibus beneficium absolutionis adeptos*. Eamdem facultatem habent Legati missi, seu Nuncii Apostolici, sed in eos dumtaxat (3), qui in suæ Legationis Provincia commorantur. Episcopi absolvere ab hac censura possunt, 1. si ob levem, quamquam publicam, percussionem contracta fuerit. 2. si contracta ob mediocrem, vel enormem læsionem fuerit, dummodo sit occulta. *Liceat Episcopis*, inquit Tridentina Synodus, *in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in Diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari*. 3. Etiamsi publica fuerit (4) dummodo excommunicati Romanum adire Pontificem nequeant; cum hoc tamen discrimine, ut, si impo-

Hh tentia

(1) Cap. *Eos qui*. de sent. excomm. in 6., & cap. *Excommunicamus*. §. *Decernimus*. de sent. excomm. inter Extrav. comm.

(2) Cap. *Ad eminentiam*. 20. de sent. excommun.

(3) Cap. penultimo. de officio Legati.

(4) Cap. *Mulieres*; cap. *De catero*; cap. *Ea noscitur*; cap. *De Monialibus*; cap. *Quamvis*. de sent. excomm., & cap. *Eos qui*. de sent. excomm. in 6.

tentia ſit perpetua, ſine onere comparendi; ſi vero ſit ad tempus, cum onere comparendi, cum primum poterunt, coram Superiore, abſolvantur: alias in ſimilem cenſuram relabantur. 4. Clerici (1), qui infra puberes annos ſe invicem, aut unus alterum percuſſerint, etiam graviter, ab Epiſcopo poſſunt abſolvi, *quia eos ætas excuſat*. 5. *Mulieres* (2), *vel aliæ perſonæ, quæ ſui juris non ſunt, ab Epiſcopo Diœceſano abſolvi poſſunt, ſi manus in Clericum injecerint violentas*. 6. Moniales quoque Clericum, aut ſe invicem quacumque percuſſione lædentes, ab Epiſcopo poſſunt abſolvi. *De Monialibus tua a Nobis Fraternitas requiſivit*, Piſtorienſi Epiſcopo reſcripſit Innocentius III. (3), *per quem eis ſit beneficium abſolutionis impendendum, ſi vel in ſe invicem, vel Converſas ſuas, aut Clericos etiam, manus injecerint temere violentas? Super hoc tuæ conſultationi taliter reſpondemus, ut per Epiſcopum, in cujus Diœceſi Monaſteria fuerint, abſolvantur*.

ARTICULUS II.

De Privilegio Fori.

Alterum, quo Clerici gaudent, privilegium *Fori* dicitur, in eoque ſitum eſt, ut nemo Eccleſiaſticam Perſonam in criminali, vel civili quæſtione ad Judicium Sæculare trahere præſumat: id enim per Canonicas Sanctiones, & Imperiales Conſtitutiones expreſſe interdictum eſt, uti habemus in Jure (4) ipſo Civili. Clericorum itaque exemptio a Laicorum Foro, ac juriſdictione *privilegium Fori* nuncupatur: Unde fit, ut Clerici (5) cum in Civilibus, tum in criminalibus cauſis non, niſi ab Eccleſiaſtico Judice, dijudicari, ac puniri, ſeu abſolvi poſſint. Hoc privi-

(1) Cap. *Super eo*. 1. de ſent. excommun.

(2) Cap. *Mulieres*. 6. de ſent. excommun.

(3) Cap. *De Monialibus*. de ſent. excommunic.

(4) Auth. *Statuimus*. cod. de Epiſcopis, & Clericis.

(5) Cap. *Qualiter, & quando*. de judiciis; cap. *Si diligenti*. de foro competente; cap. *At ſi Clerici*. de judiciis; & cap. *Si Judex Laicus*. de ſent. excomm. in 6.

privilegio gaudent Clerici omnes in Sacris Ordinibus (1) constituti; imo etiam Clerici omnes prima tonsura, aut minoribus Ordinibus insigniti, dummodo aliquam ex iis conditionibus habeant, quas Tridentina Synodus expresse (2) sic recensivit: Is (videlicet Clericus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus) *Fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel universitate de licentia Episcopi quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.* Cum autem Tridentina Synodus disjunctive loquatur, uti ex illis disjunctivis particulis *vel*, *aut*, patet; *In alternativis (3) autem alterum impleri sufficiat*; Inde fit, ut Clericus habens beneficium, fori privilegio gaudeat, licet neque Clericalem Tonsuram, & habitum deferat, neque Ecclesiæ inserviat, uti expresse Sacra Congregatio Concilii, teste Fagnano (4), declaravit. Clericus autem beneficium non habens, ut fori privilegio gaudeat, Clericalem habitum, ac Tonsuram deferre debet, ac simul vel de Episcopi mandato alicui Ecclesiæ inservire, vel in aliquo Seminario de licentia Episcopi commorari, vel in aliqua Schola, seu Universitate versari. Quo quidem privilegio adhuc gaudet (5), etiamsi alteri Ecclesiæ, quam cui fuit adscriptus, inserviat, & ea de re Episcopi mandatum non habuerit. Neque tale privilegium amittit, si ad tempus habitum, & tonsuram dimittat illum resumpturus, non enim (6) tunc dimisisse censetur. Imo si Clericus, dimisso habitu, ac tonsura, delinquat, & postmodum habitum, ac tonsuram resumens, Ecclesiæ inserviat, fori privilegio gaudet, nisi habitum resumpserit in fraudem; de quo tamen judicium ferre ad Ecclesiasticum (7) Judicem pertinet.

Hh 2 II. Qua

(1) Can. *Cleros*. dist. 21.
(2) Trid. sess. 23. cap. 6. de reform.
(3) Regul. 70. juris in 6.
(4) Fagnanus in cap. *Inter cætera*. de rescriptis n. 3.
(5) Sac. Congr. Conc. in Valentina 29. Junii 1628., & in Romana 30. Junii 1609.
(6) Arg. cap. *Ad nostram*. de Regular.
(7) Sac. Cong. Conc. 1. Februarii, & 26. April. 1607.

II. Qua quidem in re juvat aliquas in medium proferre Sacræ Congregationis Concilii declarationes, quibus plures exortas controversias eadem Sacra Congregatio diremit. Prima hæc est. Clericus quidam, cum prima tonsura initiatus fuisset, per septennium numquam in habitu incessit, ac tonsura, ac præterea Judicis munere functus est. Perpetrato mox crimine, inquisitus a Judice Laico fuit, citatus, domique sistere jussus: at ille fugam arripuit, resumptoque Clericali habitu, Ecclesiæ inservire cœpit. In hoc rerum articulo Niciensis Episcopus a Sacra Congregatione infrascripta dubia sibi declarari postulavit: 1. an Clericus ille fori privilegio gauderet? 2. an Judici Laico, qui notoriam esse contendebat resumptionem habitus in fraudem, Episcopus inhibere posset, ne sive quoad personam, sive quoad ejus bona procederet, donec ipse cognosceret, an fori privilegio gaudere deberet? 3. an saltem id posset, visis testimonialibus primæ Tonsuræ litteris? 4. an si adhuc Judex Laicus non desisteret, posset in illum procedere ad censuras? 5. an causam hanc sibi vindicare posset Episcopus? 6. an deberet? *Die 30. Maii 1676. Sacra Congregatio Concilii respondit ad omnia affirmative*. Altera declaratio est ejusmodi. Clericus non habens Tridentini Concilii requisita, quamvis ex decreto ejusdem Concilii (1) privilegio fori non gaudeat, adeoque Laicale forum declinare nequeat; si tamen adhuc se pro Clerico gerat; impediri nequit Episcopus, quo minus, si prævenerit, punire eumdem Clericum possit, uti sæpius (2) Sacra Congregatio Concilii declaravit. Orta postmodum est controversia, an in iis etiam hujusmodi Clericorum causis, in quibus non prævenit, procedere Episcopus possit, & Clericum sibi e Laici Judicis manibus repetere? Semel autem, iterum, ac tertio discussa controversia, hanc Sacra Congregatio declarationem edidit, quam Romanus Pontifex approbavit: Die 12. Novembris 1630. Sacra Congregatio Concilii, facta relatione Sanctissimo

(1) Trid. sess. 23. cap. 6. de reform.

(2) Sac. Cong. Concil. in Baren. 16. Martii 1666., in Valentina 20. Martii 1667., & alibi sæpe.

ſimo Domino Noſtro in cauſa Leodien. 8. ejuſdem menſis in Sacra Congregatione propoſita, & reſoluta, Sanctitas ſua approbavit declarationem factam, *ut Clerici etiam non habentes requiſita cap. 6. ſeſſ. 23. de reformat., licet ipſi, tamquam contravenientes Ordinationi Sacri Concilii, non poſſint per ſeipſos allegare privilegium fori; nihilominus ſubſint Juriſdictioni Epiſcoporum, & Ordinariorum cognitioni, nedum in cauſis, in quibus iidem Epiſcopi, ſeu Ordinarii prævenerunt, ſed etiam in quibus non prævenerunt, & illos e manibus Judicis Laici repetant, quando iidem Clerici adhuc Clerici permanent, videlicet ſi a Jure, vel ab homine per declarationem ſervatis ſervandis factam, privilegiis Clericalibus denudati, ſeu privati non ſint*. Quadriennio autem poſt, videlicet die 1. Auguſti 1634., facta denuo relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro, *Sanctitas ſua ad removendam omnem difficultatem, denuo juſſit omnino obſervari ſupradictam declarationem, ut ſupra, firmatam in dicta cauſa Leodienſi*. Tertia tandem declaratio hæc eſt. Propoſitum fuit in Sacra Congregatione dubium, *an Clerici, qui ex decreto Concilii Tridentini cap. 6. ſeſſ. 23. de reformat., privilegio fori privantur, intelligantur etiam Canonis privilegio privati?* Sacra Congregatio die 16. Octobris 1581. cenſuit, *non intelligi eſſe privatos*.

III. *Clerici*, inquit Bonifacius VIII. (1), *qui cum unicis, & virginibus contraxerunt, ſi tonſuram, & veſtes deferant Clericales, privilegium retinent Canonis ab Innocentio Papa II. Prædeceſſore Noſtro editi in favorem totius Ordinis Clericalis; & cum juxta Pariſienſe Concilium nullus Clericus diſtringi, aut condemnari debeat a Judice Sæculari, præſenti declaramus edicto, hujuſmodi Clericos conjugatos pro commiſſis ab eis exceſſibus, vel delictis trahi non poſſe criminaliter, aut civiliter ad Judicium Sæculare, nec ab ipſis Sæcularibus Judicibus eos debere perſonaliter, vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eiſdem Judicibus, quod per aliam viam denegatur) ullatenus condemnari*. Hanc Bonifacii VIII. Conſtitutionem confirmavit Tridenti-

(1) Cap. *Clerici*. de Clericis conjugatis in 6.

dentina Synodus (1), ac ſimul conditiones expreſſit, quas Clericis conjugatis ineſſe voluit, ut fori privilegio fruerentur, dicens: *In Clericis vero conjugatis ſervetur Conſtitutio Bonifacii VIII., quæ incipit,: Clerici, qui cum unicis; modo hi Clerici alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & Clerici habitu, & tonſura utantur; nemini quoad hoc privilegio, vel conſuetudine etiam immemorabili ſuffragante.* Tres itaque conditiones, ut his privilegiis gaudeat, habere debet Clericus conjugatus. Prior eſt, ut cum unica, & Virgine matrimonium contraxerit: *Bigamos enim* (2) *omni privilegio Clericali declaramus eſſe nudatos*, inquit Gregorius X. in Concilio Generali Lugdunenſi. Altera eſt, ut Tonſuram, & veſtes Clericales deferat. Tertia eſt, ut alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputatus, eidem Eccleſiæ ſerviat, vel miniſtret. Si vel una ex his conditionibus deſit, nullo prorſus Clericali gaudet privilegio (3): copulativis enim particulis utitur Tridentina Synodus, dum eas conditiones requirit. Cæterum Clericus conjugatus tribus hiſce conditionibus inſtructus, privilegio fori gaudet in cauſis tum mere civilibus, tum mixtis, uti Sacra Congregatio (4) Immunitatis ſæpiſſime declaravit. Inde fit, ut 1. conveniri (5) coram Judice Laico nequeat. 2. ad ſolutiones (6), ad quas de Jure tenetur, nonniſi coram Eccleſiaſtico Judice cogi poſſit. 3. illum (7) in carcerem detrudentes excommunicentur. 4. eumdem (8) Epiſcopus tueri debeat, ſi a Curia Laica vexetur, invocato (9) etiam, ſi opus ſit, brachii Sæcularis auxilio. 5. Cleri-

cus

(1) Trid. ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.

(2) Cap. *Altercationis*. de bigamis in 6.

(3) Cit. cap. *Clerici, qui cum unicis*. §. *In cæteris autem*.

(4) Sac. Cong. Immun. in Caputaquen. 21. Junii 1644., & 14. Novemb. 1649., in Bovinen. 2. Jul. 1630., in Oppiden. 27. Septemb. 1631., 11. Sept. 1634., & 6. Maii 1635., & ſæpe alibi.

(5) Sac. Cong. Immun. in Montis Caſſini 22. Dec. 1694.

(6) Ead. Sac. Congreg. in Roſſanen. 23. Mart. 1638., & in Nazaret. 15. Jun. 1638.

(7) Ead. Congr. in Hydruntina 18. Decemb. 1694.

(8) Ead. Congr. in ead. Hydruntina 27. Nov. 1694., in Biſignanen. 15. Nov. 1604.

(9) Ead. Congr. in Nucerina 9. Feb. 1694.

cus conjugatus a Sede Apostolica dispensatus ab onere incedendi in habitu, ac tonsura (1), fori privilegio gaudeat. 6. ut exercens artem (2) merciariam, si mensuras adhibeat fraudulentas, ab Ordinario sit puniendus.

ARTICULUS III.

De reverentia Ecclesiasticis personis debita.

EX duplici *Canonis*, & *Fori* privilegio Clericis concesso, de quo hactenus egimus, Laici omnes facile intelligent, quanta Clericos reverentia prosequi debeant, cum eos humanarum, divinarumque legum auctoritate pluribus gratiis, favoribus, ac privilegiis supra reliquos aliorum hominum cœtus videant esse insignitos. At quanto pluris eos facient, ac ferventiori Religionis studio venerabuntur, si sublimissimum illud, divinumque ministerium, ad quod assumpti sunt a Deo, attento parumper animo contemplentur! *Ipsi enim sunt* (3) *legitimæ, sanctissimæque Catholicæ Religionis Ministri. Ipsi sunt Ecclesiæ decus* (4), *in quibus amplius fulget Ecclesia. Ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium. Ipsi januæ Civitatis æternæ, per quos omnes, qui credunt in Christum, ingrediuntur ad Christum. Ipsi janitores, quibus Claves datæ sunt regni Cælorum. Ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni dividuntur gradus, & officia singulorum.* Illos sibi Deus ad serviendum adscivit, & familiares adeo sibi esse voluit, ut per illos aliorum hostias acceptare, ac peccata condonans sibi reconciliare velit. *Quamquam iidem terram incolant*, ut inquit Chry-

(1) Ead. Congr. in Fulginaten. 18. Octobris 1679.

(2) Ead. Congr. in Firmana 17. Decembris 1695.

(3) Const. in epist. ad Cæcilium apud Euseb. hist. lib. 10. c. 8.

(4) S. Prosper de vita contemplat. lib. 2. c. 2.

Chryfoftomus (1), *atque in ea verfentur, iis tamen commiffum eft, ut ea, quæ in Cœlis funt, difpenfent; iis datum eft, ut poteftatem habeant, quam Deus Optimus neque Angelis, neque Archangelis datam effe voluit. Habent quidem terreftres Principes vinculi poteftatem, fed corporum folum: id autem, quod dicitur Sacerdotum vinculum, ipfam etiam animam contingit, ut Cælos ufque pervadat. Pater omne judicium Filio dedit: at ipfum omne judicium Filius illis tradidit, cum idoneos illos fecit novi Teftamenti Miniftros.* Quis itaque viros iftos, quos ratione fui muneris *Deos* Sacræ Litteræ appellant, non plurimi faciat, non revereatur, non omni honoris fignificatione colat, ac veneretur? Caveant itaque omnes, ne Clericum ullum aut verbis, aut factis lædant, ne erga illum minus reverenter fe gerant, ne ullum debiti honoris fignum eidem denegent. Imo potius, & dictis, & factis Clericos honorent, veræque Religionis præcepta fecuti, in Dei Miniftris Dominum Deum fuum, ac Filium ejus Jefum Chriftum fide non ficta, ac fincero animi obfequio venerentur.

CAPUT XXIII.

DE ECCLESIASTICA HIERARCHIA.

Quamquam unum fit Ordinis Sacramentum, uti fuo loco dicemus; cum tamen varios habeat dignitatis, ac poteftatis gradus; ex his Ecclefiaftica Hierarchia confurgit. Hæc divina ordinatione inftituta, atque ex Epifcopis, Presbyteris, ac Miniftris compofita, illa eft *caftrorum acies ordinata*, quam perperam evertere nituntur Hæretici, cum omnes (2) Sacerdotes pari inter fe poteftate præditos affirmant, & contra doctrinam Apoftoli omnes Apoftolos, omnes Paftores, omnes faciunt Doctores. Verum quantumcumque effrænata adverfus illam rabie fremant, numquam tamen portæ Inferi prævalebunt. Generatim hacte-

(1) Chryfoft. lib.3. de Sacerd. cap.5. (2) Trid.feff.23. de Sacram.Ordinis c.4.

hactenus de hac ſacra Hierarchia locuti ſumus, cui honorem, ac reverentiam deferri virtus Religionis jubet. Pauca nunc ſingillatim dicamus, ut quem ſingulis perſonis deferre Laici debeant honorem, & qua ratione unuſquiſque ad hanc Hierarchiam pertinens pro ſui Ordinis officio in debita ſe diſciplina contineat, ac ejuſmodi ſe honore dignum oſtendat, intelligatur.

ARTICULUS I.

De Epiſcopo.

CUM Epiſcopatus (1) ſit Sacerdotii Apex, ac veluti conſummatio; Epiſcopi proinde, qui Apoſtolis ſucceſſere, eorumque tenent locum, ad hunc Hierarchicum ordinem præcipue pertinent. Ipſi enim, *cum a Spiritu (2) Sancto poſiti ſint regere Eccleſiam Dei*, ac plura miniſteria obire poſſint, quorum poteſtatem reliqui inferioris ordinis Sacerdotes nullam habent; reliquorum propterea Presbyterorum, ac Miniſtrorum Patres ſunt, ac Superiores, adeoque majorem ſibi præ reliquis obedientiam, ac reverentiam jure optimo vindicant. Quæ igitur ad hujus Noſtræ Epiſcopalis Sedis (*cujus dignitas etiam in indigno hærede non deficit*) præeminentiam, dignitatem, majoritatem, atque obedientiam pertinent, ne quis aut contemnere, aut in dubium revocare audeat, paucis exponemus.

II. Propter reverentiam, quam Paſtoralis exigit dignitas, 1. cum Nos (3) concionem habemus ad Populum, in nulla ejus loci, in quo concionamur, Eccleſia, etiamſi exempta eadem ſit, aut Regularis, eodem tempore aut concio habeatur, aut divina celebrentur officia. 2. cum Pontificio Ritu ſolemniter Miſſam celebramus, (4) eo die nemo in eodem Altari abſque Noſtra licentia ſacris operetur. 3. quemadmodum in Cathedrali,

(1) Trid. loc. cit., & S. Leo ſerm. in anniverſario aſſumptionis ſuæ.

(2) Actorum cap. 20.

(3) Sac. Congreg. Conc. in Bituntina 17. Feb., & 2. Martii 1626., & in Brunduſina 18. Mart. 1645.

(4) Can. *In Altari*. de conſecr. diſt. 5., Conc. Provinc. Mediol. III.

ita & in alio quolibet, etiam Regularium, Templo Episcopale Solium, si collocandum sit, (1) in eminentiore statuatur loco, & ad illud per tres saltem gradus ascendatur, ut Episcopus in consessu Presbyterorum, quemadmodum iis omnibus gradu major est, ita etiam sublimior sedeat. 4. quoties ad Cathedralem Ecclesiam Cappa induti erimus accessuri, (2) ut vel in Missa celebranda, vel in divinis peragendis officiis Pontificalia exerceamus; Dignitates, Canonici, cæterique de Capitulo a Nobis moniti ad Nostræ Residentiæ Aulam, propriis quilibet insignibus induti, capitulariter accedant, ut Nos ad Cathedrale Templum deducant, absolutisque Ecclesiasticis functionibus eodem comitatu ad Aulam, unde nos exceperunt, reducant; ac præterea nobis Pontificalia exercentibus ii de Capitulo, ac de Nostræ Diœcesis Clero sacris ornati indumentis assistant, qui ad id juxta (3) Cæremonialis Episcoporum præscriptum, ac laudabilem Nostræ Cathedralis Ecclesiæ consuetudinem tenentur.

III. Ut Presbyteri, cæterique Ecclesiæ Ministri, populique Nostræ Diœcesis, ac plebes, reverentiæ, amoris, atque obedientiæ proprio debitæ Pastori memoriam animo alte defixam servent, audiant S. Clementem Papam (4): *Qui suis Episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt: Porro ipsi a Deo donum summi muneris consequuntur, qui per justitiæ, & præceptorum ejus semitas incedentes, doctoribus suis, qui recte Episcopi intelliguntur, libenter obediunt*: Audiant S. Evaristum Papam (5): *Episcopum oportet opportune, & importune, atque sine intermissione Ecclesiam suam docere, eamque prudenter regere, & amare, ut a vitiis se abstineat, & salutem consequi possit æternam. Illa vero cum tanta reverentia ejus doctrinam debet suscipere, eumque amare, ac diligere, ut Legatum Dei, & præconem veritatis.* Audiant Tridentinam Synodum

(1) Can. *Episc. in Eccl.* dist.95., & can. *Mulier debet*. caus.33. qu.5.

(2) Cœremoniale Episcop. lib.1. c.15., Sac. Rit. Cong. in Jecensi ann.1609., & in Ripana 24. Octobris 1609., & Sac. Congregatio Episcoporum in Thelesina 24. Maii 1619.

(3) Cœremoniale Episc. lib.1. c.7., & 8.

(4) Can. *Qui suis Episcopis*. 9. dist.93.

(5) Can. *Sicut vir*. 11. caus.7. qu.1.

nodum (1): *Episcopis ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, eisque in Choro, & in Capitulo, in processionibus, & aliis actibus publicis sit prima sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas*. Ut autem Populi filiale erga suum Antistitem ostendant obsequium, a Parochis moneantur (2), ut Episcopo suo occurrentes, genua reverenter ad terram flectant, Pastoralem accepturi benedictionem. Nequis vero Episcopum suum (quod absit) persequatur, aut personaliter lædat, Parochi Populis graves pœnas edicant in Sacris Canonibus (3) adversus tam grave facinus perpetrantes constitutas, ut quos delicti atrocitas non terret, pœnarum saltem compescat acerbitas. Cathedraticum, seu Synodaticum in Episcopalis Cathedræ honorem juxta Sacros Canones (4) in Synodo quotannis præstandum, non obstante quacumque in contrarium, etiam immemorabili, consuetudine, ac præscriptione, ab omnibus, qui in hac Synodo de jure, vel consuetudine interesse debent, antequam Synodus dimittatur, juxta Canonicam Taxam in Concilio Romano (5) statutam pro singulis Ecclesiis, & beneficiis persolvi jubemus. Tandem ut in Nobis Episcopalis Cathedra honoretur, & imbecillitas Nostra multorum orationibus fulciatur, mandamus, ut in Cathedrali Ecclesia (6) Anniversarius Nostræ Consecrationis dies, qui decimus nonus est Novembris dies, quotannis Missæ solemnis celebratione recolatur, prout in Missalis Romani Rubricis habetur: in reliquis vero Ecclesiis eodem die Sacerdotes omnes Sacris operantes Collectam in Missa recitent, quæ incipit: *Deus omnium Fidelium Pastor*; ut in eadem habetur Missa recitanda in anniversario electionis, vel consecrationis

 Episco-

(1) Trid. sess.25. de ref. cap.6.

(2) Cœremoniale Episcop. lib.1. c.2.

(3) Clem.1. de pœnis, cap. *Pervenit*. de sent. excommun., Bulla in Cœna Domini can.11.

(4) Cap. ult. de caus. possess., & propriet.; cap. *Pastoralis*. de donationibus; Sac. Cong. Conc. in Lanchensi Cathedratici 6.Junii 1693.

(5) Conc. Rom. tit.8. cap.4.

(6) Can. *Solemniter*. de consec. dist.1., Cœremoniale Episcop. lib.2. c.35.

Episcopi die; quod quidem Regulares etiam omnes in Nostra Diœcesi commorantes facere ne dedignentur.

IV. Cum Episcopis in Pastorali cura suscipienda illud a Christo Domino præcipiatur, quod Patriarcha Jacob filio suo Joseph mandavit dicens: *vade, & vide, si cuncta prospera sint erga fratres tuos, & pecora*; Nos, ne in ultimo vitæ nostræ exitu, tamquam commissi muneris immemores, corripiamur a Domino, præcipuas Nostræ sollicitudinis curas in eo collocabimus, ut totam Diœcesim quotannis sedula visitatione perlustremus, ac attente dispiciamus, an erga Fratres Nostros, videlicet Ecclesiasticos, gregemque Nostrum, videlicet Nostræ Diœcesis Populum prospera sint omnia? Profecto ne visitet super Nos Dominus in die iræ, loca omnia (1), ac res, & personas omnes, quæ Nostræ jurisdictioni subduntur, diligenti perquisitione scrutabimur, servata in omnibus forma, quam Tridentina Synodus præscripsit. Nostræ autem annuæ visitationis scopus præcipuus (2) erit sanam, orthodoxamque doctrinam contra quælibet erroris, aut novitatis pericula intactam custodire, bonos mores tueri, pravos corrigere, Clerum ad Domus Dei decorem diligendum, ad divinam gloriam propagandam, ad Ecclesiastica munia rite, sanctеque obeunda excitare, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, cætera demum omnia, quæ Prudentia suggeret, & quæ locus, tempus, & occasio feret, ad Fidelium animarum fructum constituere. Cum itaque indicta a Nobis fuerit Visitatio (3), nullus Clericorum, cujuscumque ordinis fuerit, dignitatis, & gradus, e Diœcesi abeat, imo si qui absunt, in eam revertantur, inde non, nisi peracta Visitatione, profecturi. Eo autem die, quo Ecclesiam aliquam erimus visitaturi, Clerici omnes, qui Ecclesiæ ejusdem

(1) Trid. sess. 6. cap. 4., sess 7. cap. 7., & 8., sess. 22. cap. 8., & 9., & sess. 24. cap. 3., & 9.

(2) Trid. sess. 24. cap. 3.

(3) Pontificale Roman. tit. *Ordo ad visitandas Parochias*, & Cæremon. Episcoporum lib. 1. cap. 4.

dem servitio sunt adscripti, præsentes adsint, & Nos in Ecclesiam ingressuros, honorifico, ut par est, apparatu excipiant, debitam Nobis obedientiam præstent, totoque localis visitationis tempore assistant; quod etiam in Capellarum, Oratoriorum, aliorumque Locorum Piorum Visitatione ab eorumdem Rectoribus, Capellanis, ac Ministris diligenter observari jubemus. Expleta locali visitatione, ii omnes, ad quos sive realis, sive personalis visitatio pertinet, moniti ne absint, ut personalis visitatio fieri a Nobis facile possit. Ne quis autem in Sacris vasis, vestibus, libris, aliisque id genus ad officia divina, ac Sacra Ministeria necessariis defectus Nostra visitatione corrigendus ulla ratione occultetur; sub pœnis arbitrio Nostro infligendis districte prohibemus, ne visitationis tempore alienis vestibus, ornamentis, aliisque ejusmodi rebus aliunde accersitis Ecclesiæ, aliaque loca visitanda instruantur. Tandem ne hæreditas Domini vertatur ad extraneos, & peccatorum pretia, pauperumque patrimonia dilapidentur; Volumus, ut in qualibet visitatione Capitulum Nostræ Cathedralis Ecclesiæ, Parochi, Rectores, Beneficiati, Capellani, cæterique omnes Administratores, Æconomi, & Officiales Ecclesiarum, Capellarum, Oratoriorum, aliorumque Piorum Locorum authenticum Nobis exemplar exhibeant exacti illius Inventarii, quod fieri superius jussimus, bonorum omnium mobilium, & immobilium, jurium, actionum, & quorumcumque redituum, onerumque ad dicta Beneficia, seu Loca Pia pertinentium, in quo tum locorum fines, tum conditiones omnes, tum instrumenta, seu legitima documenta, siquæ sunt, descripta reperiantur; in eum videlicet finem, ut sedulo dispiciamus, numquid ex iis, quæ descripta in eo sunt, aliquid desit, aut sit addendum.

ARTI-

ARTICULUS II.

De Canonicis , Beneficiatis , aliisque Ministris Cathedralis Ecclesiæ .

CUM Canonicatus in Ecclesiis Cathedralibus ad conservandam (1), augendamque Ecclesiasticam disciplinam fuerint instituti , ut , qui eos obtinerent, pietate præcellerent , aliisque exemplo essent , atque Episcopos consilio , opera , & officio juvarent ; merito proinde Canonici primum inter eos , qui se divinis Ministeriis manciparunt, obtinent locum . Quamobrem cum per suam dignitatem , ac munus Adjutores Episcoporum , Ecclesiæ Senatus , & Cleri regula constituantur , & a Nobis honorifico *Venerabilium Fratrum* nomine nuncupentur; Unusquisque facile intelligit , quantus habendus illis sit honor , quanta reverentia deferenda . Nos sane , qui illos plurimi facimus , eorum opera , & consilio , ubi opus erit , utemur : ipsi vero a Nobis requisiti , mentem suam ea , qua utique decet , modestia , sed pari animi sinceritate patefaciant . Reliqui autem non modo de populo , verum etiam de Clero ubique illos debito excipiant honore , & in iis Ecclesiæ Tusculanæ Senatum, Nostrosque Consiliarios , & Adjutores sincero venerentur obsequio .

II. Verum Canonici quoque dignitatem agnoscentes suam , quemadmodum præ reliquis sunt honore præstantiores , ita quoque alios scientia , zelo , religione , morumque integritate antecellere studeant . Id autem præstabunt , si non modo exterioris habitus decentia , sed morum potissimum probitate , & gravitate præfulgeant , si nihil reprehensibile , imo ne leve quidem, aut indecorum admittant , si nimiam cum Laicis familiaritatem vitent , si in locis publicis non otientur , si a vanis , scurrilibusque sermonibus abstineant , si denique enixe curent, ut nulla ex parte eorum vituperetur ministerium . Fraterno etiam sese invicem amore profe-

(1) Trid. sess.24. cap.12. de reform.

prosequantur, supportantes invicem, sibi non invidentes, sed meliora dumtaxat charismata æmulantes. Archipresbyterum, qui eos dignitate præcellit, revereantur, ejusque dictis in iis, quæ ad ejus munus pertinent, sint obsequentes: nisi enim membra consentiant invicem, numquam diuturna corpus perfrui poterit valetudine. Diligant decorem domus Domini, divinumque cultum augere pro viribus studeant. Quod ad residentiam attinet, præsentiam in choro, diurnam Psalmodiam, divinorumque Officiorum celebrationem; novissimas Capitulares Constitutiones diligentissime observent. Cum de more cogetur Capitulum, omnes suo in loco sedeant, & negotium, quod discutiendum proponitur, mature perpendentes, sententiam suam libere aperiant, sed sive consilium suum proponant, sive alieno contradicant, ita modeste semper se gerant, ut juxta Apostoli (1) monitum, *omnia in charitate fiant*, totumque studium, privatis posthabitis cupiditatibus, ad Ecclesiæ utilitatem, ac decorem omnes conferant. Summa sit omnibus cura, ut Mensæ Capitularis bona diligentissime administrentur, credita exigantur, obortæque adversus morosos debitores, aut contentiosos homines lites, nulla interposita mora, coram Judice agitentur, ac celerrime, si fieri possit, expediantur.

III. Officiales Capituli omni solertia, diligentiaque munus obeant suum. Canonicus Theologus, nisi infirmitate detentus impediatur, statis diebus, atque horis aliquam Sacræ Scripturæ partem Clero, Populoque explanet. In ea autem explananda non modo perspicuo utatur sermone, verum etiam ex eadem salutaria quædam monita, quæ æternæ Auditorum saluti prodesse possint, excerpat. Ne vero suo muneri umquam desit, ad Capituli negotia pertractanda (2) procul a Civitate ablegari nequeat, quamquam cætera Capitularia officia (3), quæ eidem a Capitulo deman-

(1) 1. Cor. cap. 16.

(2) Sac. Congreg. Concil. in Anagnina 12. Dec. 1676.

(3) Sac. Cong. Concil. in Vicen. Visit. SS. Liminum 15. April. 1690.

demandentur, recusare non possit. Hunc etiam ob finem tota ea die (1), qua Sacræ Scripturæ lectionem est habiturus, vacare a Choro poterit, quin distributiones quotidianas amittat. Canonicus Pœnitentiarius in Fidelium Confessionibus audiendis diligentiam suam desiderari non sinat, sed patiens, & assiduus statis temporibus, & horis in Pœnitentiæ Tribunali sedeat, & ad se adventantes Fideles, præsertim rudes, perhumaniter excipiat, instruat, ac erudiat, ut rite confiteantur peccata sua, & saluberrimo divini sanguinis lavacro ab omnibus animæ sordibus, & inquinamentis emundentur. Hinc quamdiu a Choro absit (2), ut Fidelium confessiones excipiat, distributionibus gaudeat quotidianis; quas tamen amittet, si Divinorum Officiorum tempore in Sacro Pœnitentiæ Tribunali sedebit (3) otiosus. Quod si tanta Fidelium multitudo ad Cathedrale Templum aliquando confluat, ut eorum confessionibus audiendis, aut Sacræ Eucharistiæ iisdem ministrandæ impares sint Sacerdotes ad id deputati; & alius fortasse Canonicus ad tale opus a Nobis, vel a Vicario Nostro Generali destinetur; volumus, ut is quoque distributiones quotidianas lucretur, non secus ac si divinis celebrandis Officiis interesset in Choro. Canonicus ille, cui Sacrarii custodia in Officialium electione a Capitulo demandabitur, leges in Constitutionibus Capitularibus sibi præscriptas diligenter exequatur. Tria tamen potissimum sedulitate sua, ac vigilantia obtinere nitatur. 1. ut Sacra suppellex munda sit, ac nitida, & in suis loculis recte disposita, a situ, pulvere, aliisque sordibus servetur immunis. 2. ut Clerici, aliique Sacrarii servitio addicti in officio contineantur, nec male morati sint, aut in suo explendo munere torpeant. 3. ut in Sacrario neque strepitus fiat, neque de inutilibus, profanisque rebus misceantur sermones, sed debitum servetur silentium, prout Sacros Ministros decet divina Mysteria, vel Ecclesiastica officia celebraturos. Reliqui Officiales pari studio, diligentiaque mune-

(1) Sac. Cong. Conc. in Limana 14 Junii 1622.

(2) Trid. sess. 24. cap. 8. de reform.

(3) Benedictus XIV. notific. 107. n. 55.

munere fungantur suo, & Capitulares Constitutiones frequenter perlegant, ut quidquid eædem servandum iis præscribunt, ea, qua par est, animi alacritate exequantur.

IV. Beneficiati, qui Cathedralis Ecclesiæ servitio sunt adscripti, quemadmodum ex hoc eodem servitio specialem quamdam honoris hauriunt prærogativam, ita speciali quoque diligentia, animique fervore Ecclesiæ famulatum præstent suum. Cantum Gregorianum perfecte calleant, seseque in eo diligenter exerceant, ut divinas in Choro laudes suavi concentu, atque Ecclesiastica gravitate modulentur. Ecclesiasticos quoque Ritus, sacrasque Cæremonias probe sciant, atque in iis, si opus sit, a Cæremoniarum Magistro erudiri curent, ut in sacris obeundis functionibus nihil indecorum, aut inordinatum admittant. Ea demum omnia, quæ suo loco inferius de Clericorum vita, atque honestate dicemus, servare præ reliquis Clericis quam diligentissime studeant. Reliqui vero Cathedralis Ecclesiæ Ministri, præter innocentis vitæ, ac bonorum operum exemplum, quo nitere debent, totius Templi, sacræque supellectilis munditiem curent, neque ullam in iis, quæ ad divinum pertinent cultum, operam suam, diligentiamque desiderari patiantur.

ARTICULUS III.

De Parochis.

I. Præter Episcopos, quibus totius Diœceseos cura commissa est, ac præter Cathedralium Ecclesiarum Canonicos, quos Episcoporum Consiliarios, atque Adjutores scimus esse constitutos; peculiarem quoque Parochis reverentiam, obedientiam, ac benevolentiam a Fidelibus exhiberi virtus Religionis jubet. Quemadmodum enim ipsi, Apostolo (1) teste, *pervigilant quasi rationem pro animabus* plebium suarum *reddituri*, adeoque triplici erga illas fungi debent officio, vigilis nempe Pastoris,

(1) Hebr. c.13. v.17.

ris, Præceptoris optimi, ac Parentis amantissimi; ita Fideles eorum curæ commissi adversus Religionis, ac naturalis æquitatis jura peccarent, nisi suas pro tot susceptis laboribus vices rependere conarentur. Quamobrem iis, ut Pastoribus obedientiam, ut Præceptoribus reverentiam, ut Parentibus benevolentiam præstare omnino non desinant. Ne itaque eorum alterutri muneri desint suo, pauca de utrisque innuamus.

II. Cum Parochi sint animarum Pastores, & *Rectorum (1) integritas salus sit subditorum*; ita iidem mores, actusque suos componant, ut *sese (2) omnibus exhibeant exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in gravitate*. Nimiam proinde suorum Parochianorum frequentiam, ac familiaritatem evitent. In Templis frequenter, raro in foro, in comessationibus, ludicrisque congressibus numquam versentur: neque enim diu gravitatem servabunt suam, si se subditorum cœtibus frequenter immisceant. Avaritiæ non modo vitium, sed ipsam quoque suspicionem a se amoliri prorsus studeant, itaut vere de iis S. Bernardi (3) dictum illud pronuncietur: *non pascunt, ut comedant, sed comedunt, ut pascant*. Neque enim tradidit illis Deus regiones gentium, ac labores populorum, ut divitiis affluant, aut consanguineos locupletent, sed ut custodiant justificationes ejus, & legem ejus populo tradant. Habentes ergo victum, & vestitum, his contenti sint, & ipsorum divitiæ, ac thesaurus lucra sint animarum. Quoad emolumenta itaque omnia, nonnisi id Paròchi exigant, quod in Taxa Innocentiana, & in hac Nostra Synodo definitum reperitur. Ut autem oves Pastoris sui præsentia ab omnibus invisibilium hostium custodiantur incursibus; primum volumus, ac mandamus, ut ædes Parochiales Parochi inhabitent; vel si hæ nullæ sint, intra Parœciæ saltem suæ fines omnino commorentur: qui secus fecerint, pœnas subibunt arbitrio Nostro infligendas. Meminerint deinde animarum Curatores, se speculatores (4) datos

(1) S. Gregorius in Pastorali.
(2) Trid. sess.24. de reform. cap. 1.
(3) S. Bernardus in Evangel. *Ecce nos*.
(4) Ezechiel. cap.33.

datos esse domui Israel, adeoque interfectorum animas de manu eorum esse requirendas, si fuerint in Domini grege custodiendo socordes. Cum itaque pro commisso sibi grege spoponderint, *festinent*, (1) *discurrant, non dent somnum oculis suis, neque dormitent palpebræ eorum: secus enim tot occident, quot ad mortem ire quotidie tepidi, & tacentes videbunt, & morti, cui non contradicunt, se adjungent*. Præterea cum in populo constituti iidem sint rerum divinarum Magistri; populum verbo Dei diligenter erudiant, & quidquid in hac Synodo de Doctrina Christiana tradenda, de verbi Dei prædicatione, de Indulgentiarum, jejuniorum, festorumque dierum intra hebdomadam occurrentium denunciatione statuitur, fideliter exequantur. Si quis autem in gerenda (2) animarum cura adjutorem a Nobis obtinuit, aut obtinebit; non se proinde ab omni solutum onere arbitretur, sed quæcumque poterit, per se ipse perficiat, nisi legitimo impedimento detineatur. Sciant tandem Parochi, se parentes amantissimos esse oportere eorum omnium, quos intra Parœciæ suæ fines commorari intelligent; imo etiam maternam charitatem induentes, tanta cura, vigilantiaque eos in sinu suo portare, ac fovere debere, quanta *portare solet nutrix infantulum*. Quamobrem *si præoccupatus* (3) *fuerit homo in aliquo delicto*; non eum Pharisæorum instar superbo supercilio arguant, & increpent, *sed hujusmodi instruant in spiritu lenitatis*, quemadmodum Christi servos decet. Quod si acrior aliquando animadversio requiratur, *tunc foris* (4) *terribiliter personet increpatio, intus tamen charitatis teneatur dilectio*. Sint ergo Parochi solliciti errantium Pastores, ignorantium Doctores assidui, pauperum, ac miserabilium parentes, viduarum, ac pupillorum defensores, mœrentium, ac pusillorum consolatores; uno verbo ita omnibus omnia fiant, ut omnes Christo lucrifaciant.

III. Ve-

(1) S.Gregor. homil.11. super Ezechiel., can. *Ephesius*. dist.43., can. *Consentire*. dist.83.

(2) Cap. *Extirpanda*. §. *Qui vero*. de præbendis, Concil. Lateran. IV. can.32., & Sac. Congreg. Episcopor. in Tarentina 28.Februar. 1614.

(3) Ad Galat. c.6. v.1.

(4) S. Augustinus serm. 18. de verbis Domini.

III. Verum otiosa prorsus esset, ac inutilis tanta, ac tam gravis Parochorum sollicitudo, nisi eidem par Subditorum responderet industria. Pastorem itaque suum Fideles ea, qua par est, religione venerentur, ejus vocem diligenter audiant, ejus demum præceptis, & consiliis reverenter obsequantur, optima vero exempla studiose imitentur. Cum ille Doctrinam Christianam est explanaturus, aut Sacram Concionem habiturus ad Populum, in Templum confluant, ejus verba simplici corde, arrectisque auribus audituri. Eumdem ad eos venientem omnibus reverentiæ, atque humanitatis officiis excipiant. Ut Pastorem, quocumque illos ad salubria ducat pascua, alacri, expeditoque gressu sequantur. Neminem de illo obloqui sinant, sed ejus famam, vitamque summa animi alacritate tueantur. Eumdem, si indiget, pascant, eique, quacumque in re possint, opitulentur. Si mutuis hisce utrinque decertetur officiis, futurum profecto erit, ut vera Dei religio augeatur in Populo, Parochi vero, *cum apparuerit* (1) *Princeps Pastorum, immarcescibilem percipiant gloriæ coronam.*

ARTICULUS IV.

De Presbyteris nullam animarum curam habentibus.

QUamquam peculiarem Parochis reverentiam esse exhibendam ex iis, quæ modo diximus, abunde constet; Non tamen suus honor, isque summus Sacerdotibus illis est denegandus, quibus nullum fuerit Pastorale officium demandatum. Tanta enim est Sacerdotalis, qua præfulgent, dignitas, ut ea honorem quemlibet ab ipsis terræ Regibus, ac Principibus jure suo sibi vindicet, ac promereatur. Et sane, ut inquit Chrysostomus (2), *Regi corpora commissa sunt, Sacerdoti animæ: Rex maculas corporum remittit, Sacerdos maculas peccatorum: ille cogit, hic hortatur, ille necessitate, hic consilio: ille arma habet sensibilia, hic spiri-*

(1) 1. Petri cap. 5. (2) S. Jo. Chrysost. lib. 3. de Sacerdot. cap. 5.

ſpiritualia; ille bellum gerit cum barbaris, huic bellum eſt adverſus dæmones: Major itaque hic principatus. Propterea Rex manui Sacerdotis caput ſubmittit, & ubique in veteri ſcriptura Reges a Sacerdotibus inungebantur. Quanta eſt, Sacerdotes alloquens S. Bernardus (1) exclamat, *quanta eſt prærogativa ordinis veſtri! prætulit vos Deus Regibus, & Imperatoribus; prætulit ordinem veſtrum omnibus ordinibus; imo, ut altius loquar, prætulit vos Angelis, & Archangelis, Thronis, & Dominationibus. Sicut enim non Angelos, ſed ſemen Abrahæ apprehendit ad faciendam redemptionem; ita non Angelis, ſed hominibus, ſoliſque Sacerdotibus Dominici Corporis, & Sanguinis commiſit conſecrationem.*

II. Videant ergo omnes, quanto Presbyteri digni ſint honore, & quanta cum reverentia a Laicis, ſi cum illis verſentur, ſint excipiendi. Nemo itaque illos deſpicere audeat, aut contumeliis, & probris laceſſere, niſi, præter divinæ ultionis atrocitatem, Noſtram quoque ſubire velit animadverſionem. Imo verius certent omnes, apertis honorificentiæ ſignis illos ubique proſequi, & ſe in illis Miniſtros Chriſti, ac diſpenſatores myſteriorum Dei revereri, ac venerari palam oſtendant. Preſbyteri vero ipſi virtutum omnium exercitio, morumque ſuorum integritate ſe tali honore, ac veneratione dignos probent, neque indecorum, aut turpe aliquid admittant, unde Laici ſcandalum patiantur. Meminerint, plerumque, (2) quod in Laicis culpa non eſt, crimen id eſſe viris in Sacro Ordine conſtitutis; eoſque, ſi quod crimen perpetrarint, non eadem (3) cum Laicis, ſed multo acerbiora eſſe paſſuros. Quamobrem ea omnia, quæ in hiſce Noſtris Synodalibus Conſtitutionibus de Clericorum vita, atque honeſtate præſcribemus, & quæ ſuperius ſparſim conſtituimus, ſumma cura, diligentiaque exequantur.

(1) S. Bernardus ſerm. ad Paſt. in Syn. cap. 1.

(2) S. Gregorius lib. 8. epiſt. 5.

(3) S. Jo. Chryſoſt. homil. 27. in Matth.

ARTI-

ARTICULUS V.

De Seminarii Tusculani Alumnis.

I. CUM Adolescentium ætas, (1) nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, & nisi a teneris annis ad pietatem, & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfecte, ac sine maximo, & singulari propemodum Dei Omnipotentis auxilio, in Ecclesiastica disciplina sit perseveratura; Præcipua proinde Episcoporum cura debet ea esse, ut in suis Diœcesibus præstanti ingenio adolescentes habeant, qui & ad pietatem, & ad studia informati, vineam Domini aliquando excolere possint, animarumque salutem procurare. Unde Seminariis factum nomen est, quod in Contuberniis, in quibus adolescentes aluntur, prima veluti pietatis, ac doctrinarum semina jaciantur, ex quibus temporum progressu fructus amplissimus oriatur. Cum autem, quotquot in ejusmodi Episcoporum Seminariis educantur, ad Sacerdotale vocentur munus; cumque in omnibus Sacerdotibus juxta Patrum, & Conciliorum mentem morum probitas, ut irreprehensibiles sint, & doctrina, ut traditum sibi gregem instruere valeant, requiratur; Hæc certe duo ut in Nostri Seminarii Alumnis insint, modis omnibus procurandum a Nobis esse censemus, ejusque rei gratia Synodales, quæ sequuntur, edimus Constitutiones.

II. Nemo, etiamsi a Tusculano Magistratu nominetur, inter Seminarii Nostri Alumnos accenseri possit, nisi aut Tusculanus Civis sit, aut saltem Diœcesanus, ac nisi primis latinæ linguæ elementis optime imbutus, idoneus censeatur, qui in media classe suam Grammaticæ navet operam. Præterea quicumque in hoc Seminario recipientur, duodennes saltem sint, ex legitimis, honestisque orti parentibus, ad Clericalem militiam exercendam habi-

(1) Trid. sess. 23. cap. 18. de ref.

habiles, ad pietatem proclives, iis denique præditi moribus, ut ipsorum indoles, & (1) voluntas spem afferat, eos Ecclesiasticis ministeriis perpetuo, atque utiliter esse inservituros. His autem se instructos dotibus ii, qui in Seminarium admitti postulant, ex testimonialibus Parochorum, Præceptorumque suorum litteris Nobis ostendant, antequam examen subeant, in quo ingenii, doctrinæque periculum sunt facturi. Volumus enim, ut, cum primum Alumnus aliquis e Nostro Seminario non rediturus abierit, ad examen coram Nobis, aut Vicario Nostro Generali, aliisque Deputatis habendum invitentur ex tota Diœcesi, qui periculum subire velint præstantioris ingenii, Adolescentes: Facto autem periculo, qui reliquis ingenio, studio, scientiaque præstiterit, is, cæteris paribus, in locum, qui vacat, admittatur. Pauperum filios (2) in hoc habendo delectu, cæteris paribus, reliquis præferemus: Non tamen a Seminario Nostro ditiorum, aut etiam exterorum liberos excludimus, modo suo sumptu alantur, & studium præseferant Deo, & Ecclesiæ inserviendi.

III. Cum tenues admodum essent Seminarii Tusculani reditus, neque Alumnis, licet paucis, ex integro sustentandis sufficerent; Sancitum fuit, ut Alumni singuli suam quotannis symbolam in aliquam propriæ sustentationis partem conferrent, Romana videlicet scuta vigintiquinque, quæ annuo Seminarii censui adjuncta, quod ad integram omnium sustentationem deerat, supplerent. Verum illud exinde incommodum derivari compertum fuit, ut plures egregiæ indolis, optimæque spei adolescentes præ summa, qua premebantur, egestate a Seminario omnino arcerentur; alii vero, cum annuæ huic expensæ tolerandæ pares diu non essent, post unum, aut alterum contubernii annum a Seminario abire cogerentur. Quamobrem fructu illo carebamus, quem uberrimum aliæ Diœceses hauriunt, & quem Nostræ etiam obuenturum ipsi Nobis pollicebamur. Ut tantæ occurreremus calamitati, primo ipso Nostri Episcopatus anno consilium cepimus,

(1) Trid. sess., & cap. cit. (2) Trid. sess., & cap. cit.

mus, quod, cum saluberrimum experti simus, Deo juvante curabimus, ut futuris quoque temporibus a Successoribus Nostris ineatur. Hoc autem consilium est ejusmodi.

IV. Duos Alumnos ex integro Nostris sumptibus sustentamus: reliquos vero solvere jubemus primo contubernii sui anno viginti dumtaxat Romana scuta, altero anno quindecim, decem tandem tertio, ac cæteris, quibus in Seminario commorabuntur, annis. Imminutis adeo, quas Alumni subire debent, expensis, speramus fore, ut defuturi numquam sint optimæ indolis, ac præstantis ingenii Adolescentes, qui per annos plures pietate, ac litteris in Seminario diligenter exculti, universam mox Diœcesim Evangelicis Ministeriis excolant, æternamque animarum Nobis commissarum salutem procurent. Verum ne, sublato paupertatis obice, alias malus Dæmon Adolescentibus instruat insidias, quibus iidem decepti disciplinam oderint, ac declinent, per quam bonis moribus, ac scientiis informentur; decreta aliqua subdimus, quorum omnimodam executionem Vicario Nostro Generali injungimus, ac demandamus.

V. Antequam Adolescentes inter Alumnos cooptati, in contubernium recipiantur; idoneam præstent cautionem de restituendis alimentis in Seminario perceptis, si quando, Ecclesiastica deserta militia, aut uxorem duxerint, aut ejusmodi vitæ genus injerint, quæ Clericali statui adversetur. Quod si iidem tunc decimum sextum ætatis suæ annum explerint; non modo ratam eamdem cautionem habeant, verum etiam & ipsi obligationem de ejusmodi restitutione facienda in forma valida emittant, ac præterea polliceantur, se ad Presbyteratus Ordinem suo tempore esse ascensuros, neque sine Antistitis sui licentia in scriptis obtenta ab Ecclesiæ suæ, ac Diœcesis servitio esse discessuros, sub pœna restitutionis alimentorum a dicta promissionis die perceptorum, aliisque Canonicis pœnis adversus eos constitutis, qui in sui ordinatione alicujus Ecclesiæ servitio adscripti, locum, inconsulto Episcopo, deserere audent. Ab Alumno

autem,

autem, qui nondum decimum sextum explevit ætatis annum, idonea dumtaxat parentum, aut consanguineorum, aut aliorum cautio, de qua superius diximus, exigatur. At cum is postea decimum septimum ætatis annum attigerit; postquam ejus voluntas de vitæ statu deligendo explorata solerter fuerit; Si Sacris Ordinibus insigniri se velle constanter dicat; eamdem obligationem, ac promissionem emittat. Quod si casus eveniat, in quo alimentorum restitutio facienda sit; volumus, ut ea quoque pecuniæ quantitas restituatur, quam usque ad annuam summam vigintiquinque Romanorum scutorum, cum solvere debuissent, beneficio Nostro non persolverunt, & de hac etiam restitutione facienda idoneam ab Alumno, antequam in Seminarium recipiatur, dari volumus cautionem. Binos Alumnos, qui Nostris sumptibus nutriuntur, iisdem, quibus reliqui Alumni, teneri legibus, iisdemque obligationis emittendæ, præstandæque idoneæ cautionis oneribus succumbere declaramus; ac præterea illud etiam iisdem injungimus, ut, antequam in contubernium admittantur, spondeant, idonea præstita cautione, se vigintiquinque annua Romana scuta Seminario soluturos pro eo tempore, quo in eodem permanserint, si ante decimum sextum ætatis annum expletum ab eo non redituri discesserint.

VI. Alumni nonnisi absoluto studiorum curriculo a Seminario abire possint. Integer autem studiorum cursus octo omnino annorum spatio absolvatur, itaut primum biennium Grammaticæ, alterum humaniorum litterarum, ac Rhetoricæ, tertium Philosophiæ, quartum denique Theologiæ Scholasticæ, ac Moralis studio commodetur. Quod siquis labori non parcens, ingenioque suo bene utens, cursum hunc citius absolvat, expleto Theologiæ biennio, abeundi facultatem a Nobis obtinebit. Nemini tamen liceat hunc studiorum ordinem pervertere, neque ab una classe ad aliam, aut ab una ad aliam facultatem transitum facere, nisi in examine coram Nobis, aut Vicario Nostro Ge-

nerali, aliisque ad id Deputatis habendo fuerit repertus idoneus, ac transeundi facultatem in scriptis impetraverit.

VII. Ut Alumni juxta Apostoli (1) monitum in disciplina, & correptione Domini educentur, eas leges, & Constitutiones fideliter servent, quas pro eorumdem institutione Cardinalis Corsinus Episcopus olim Tusculanus, deinde Pontifex Maximus statuit, & quas a Cardinali Corradino Episcopo pariter Tusculano auctas, Nos tota, qua pollemus, auctoritate confirmamus, & approbamus. Optimos vero Seminarii Moderatores enixe rogamus in Domino, ut, quemadmodum ab iis fieri jam vidimus, & gavisi sumus, exactæ earumdem legum observantiæ diu, noctuque invigilare pergant, scientes quod magnam a Domino accipient retributionem. Verum cum necesse sit, uti dolens inquit S. Leo (2), de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere; Alumni quotannis octo dierum spatio, tota videlicet Dominicæ Passionis hebdomada, spiritualibus exercitiis excolantur, *ut reformentur (3) in novitate sensus sui, & probent, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.*

VIII. Præscriptis diebus in Cathedrali Templo Choro, aliisque sacris functionibus intersint, angelicam præseferentes modestiam, divinasque laudes compositis vocibus rite, graviterque modulantes. Eam ob causam Gregoriano cantui suis temporibus strenuam dent operam, & nemo ab eo addiscendo se subtrahat. Ut Ecclesiasticis functionibus utiliter inserviant, Sacros Ritus, ac Cæremonias calleant. Quamobrem semel in hebdomada, cum vacant a Schola, hora vigesimaprima in Cathedrale Templum conveniant, ubi per dimidiam horæ partem Sacros Ritus a secundo Cæremoniarum Magistro edoceantur; cui proinde in laboris præmium Seminarii Æconomus duo quotannis Romana scuta persolvat. In iis autem, quæ ad Chori servitium, atque Ecclesiasticas functiones pertinent, Canonicorum, Præfecti Chori, Cære-

(1) Ad Ephes. c.6. v.4. (2) S. Leo serm.4. Quadrag. (3) Ad Rom. c.12. v.2.

Cæremoniarum Magistri, & Sacrarii Custodis jussa fideliter peragant. Canonicis quoque, dum sacris se aut induunt, aut exuunt vestibus, famulatrices manus Alumni porrigant. Quod si forte eorum aliquis, aut ejusmodi jussa facere detrectaverit, aut minus reverenter se gesserit, res tota ad Vicarium Nostrum Generalem deferatur, cujus erit promeritam delinquenti pœnam irrogare.

IX. Talaris, ejusdemque cærulei coloris sit Alumnorum vestis, non lacera, non sordida, non pulverulenta, sed gravis, & composita, qualis decet Clericos. Cum per Urbem iidem gradientur, bini semper incedant, neque extraneum ullum ad suum admittant consortium sine Præfecti licentia, a cujus conspectu numquam sive in Urbe, sive extra Urbem se subtrahere audeant: Qua quidem in re siquid umquam peccatum fuerit, Prefecto eidem præcipimus, ut rem ad Seminarii Moderatorem, quem Ministrum vocant, continuo deferat, cujus prudentiæ erit rem totam explorare, & reum, si opus sit, opportuna animadversione coercere. Perraro infra annum, & nonnisi obtenta a Seminarii Superioribus licentia, paternam, aliorumve consanguineorum domum adeant, ea etiam adjecta conditione, ut numquam soli procedant, & ante noctem ad Seminarium revertantur. Nulli eorum liceat extra Seminarium, in propria licet parentum, aut consanguineorum domo, pernoctare, nisi peculiarem ad id a Vicario Nostro Generali petierit, atque obtinuerit facultatem. Qui secus fecerit, graviter punietur, & si res ita postulaverit, a Seminario extorris esse jubebitur. Bacchanalium tempore Alumnis omnibus reditum in patriam, seu consanguineorum domum omnino interdicimus, nisi forte gravis aliqua necessitas a Vicario Nostro Generali cognoscenda, & approbanda id exigat; ne videlicet commixti (1) inter gentes discant opera earum, & fiant ipsis scandalum. Autumnalibus quoque feriis neminem, nisi gravi de causa, a Sodalium suorum contubernio abire patiemur. Neque enim in Seminario

 hone-

(1) Psalm. 105. v. 35.

honesta Alumnis deerit, jucundaque occupatio, qua relaxari animus possit, fractæque corporis vires refici, ac recreari.

X. Reliquum nunc est, ut Seminarii Nostri Alumnos, qui nunc sunt, & qui postmodum erunt, precibus, hortationibus, imperio urgeamus ad operam omnem suam in Ecclesiasticorum morum, atque scientiarum acquisitione collocandam, quo videlicet, cum opus erit, in hac Domini Vinea Nobis concredita excolenda eorumdem ministerio uti valeamus. Quid enim iis proderit in Domo Dei adolescentiam suam traduxisse, nisi illapsus fuerit super eos Spiritus Domini, & ætate profecerint, gratia, & sapientia apud Deum, & apud homines? *Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est*, uti sapienter inquit S. Hieronymus (1). Non ignoramus quidem, nonnihil difficultatis ab iis esse subeundum, ut veterem hominem exuentes, novum in Christo induant, depulsisque ignorantiæ tenebris, in penitiores scientiarum recessus admittantur. Verum ut bono sint animo, nullaque difficultate, aut labore deterreantur; in mentem sibi frequenter revocent, attenteque meditentur illud Apostoli: (2) *Omnis disciplina in præsenti quidem videtur non esse gaudii, sed mæroris: Postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitiæ. Propter quod remissas manus, & soluta genua erigite.*

CAPUT XXIV.

DE REGULARIBUS.

I. QUemadmodum supremus belli Dux selectas in exercitu habere turmas Militum solet bellicæ virtutis, rerumque gestarum gloria spectabilium, quorum fidei ac dexteritati graviores committere fidentius possit expeditiones; Ita Christus in Ecclesia sua, quæ terribilis est ut castrorum acies ordinata, selectos habet milites, quos suis pressius inhærentes vestigiis, adjutores sibi ad salvandas animas, & ad mali Dæmonis

(1) S. Hieron. epist. 13. ad Paulinum. (2) Ad Hebr. cap. 12. v. 11., & 12.

nis jam fractas vires iterum, iterumque conterendas adſciſcit. Hæ Chriſti Militum turmæ illæ ſunt Religioſæ Familiæ, quas a ſanctiſſimis viris divino afflante ſpiritu inſtitutas, & mox Apoſtolica auctoritate confirmatas Romani Pontifices in Vinea Domini poſuerunt, ut operarentur, & cuſtodirent illam. Cum autem eædem de Catholica Eccleſia benemeritæ ſemper fuerint, & benemereri adhuc pergant; ab Apoſtolica quidem Sede plurimis auctæ ſunt, cumulatæque privilegiis; a reliquis vero Chriſtifidelibus peculiari veneratione, benevolentiaque excipiuntur. Harum Familiarum Alumnos, qui in hac Noſtra Civitate, ac Diœceſi commorantur, Nos hìc alloquimur. Et primum quidem illos paterna charitate complexi, ex animo iiſdem gratulamur, quod ad tantum opus, tantumque miniſterium divina liberalitate fuerint aſſumpti. Illos deinde peramanter hortamur, atque enixe rogamus in Domino, ut quilibet pro Inſtituti ſui ratione, facultatibus uti, quas illis largiti ſumus, Noſtrique eſſe adjutores velint in hac excolenda Dominicæ Vineæ parte, cujus culturæ, cuſtodiæque, prout Officii Noſtri ratio poſtulat, ſumma pro viribus vigilantia excubare Nos oportet. Tandem pauca quædam ex Pontificiis Conſtitutionibus decerpta in eorum mentem revocamus, quæ ſi exacte ab iis obſerventur, procul dubio fiet, ut eorum opera ſit ipſis quidem perhonorifica, Nobis vero perjucunda, Gregi tandem Nobis concredito utiliſſima.

II. Meminerint itaque Regulares, uti ſibi quidem, non vero abuti licere iis privilegiis, quibus Apoſtolica benignitate cumulati ſunt. Sciant adverſus eos, a Noſtra licet Ordinaria Juriſdictione exemptos, procedere Nos adhuc in plurimis poſſe tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatos; ut,cum iidem vel in Sacramentorum adminiſtratione, vel in celebratione Miſſarum, vel in verbi divini prædicatione deliquerint. Præterea quicumque animarum curam in ſæculares perſonas in iis Eccleſiis exercent, quæ virorum, aut mulierum Monaſteriis, ſeu domibus ſunt adnexæ,

ſive

ſive Regulares ii ſint, ſive Sæculares, ex Tridentini (1) decreto *ſubeſſe debent immediate in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus Diœceſi prædicta Monaſteria ſunt ſita ...... exceptis dumtaxat iis Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates, aut alii Regularium Superiores juriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent, ſalvo tamen eorum Epiſcoporum jure, qui majorem in prædicta loca, vel perſonas juriſdictionem exercent.* Plures ſuper hoc Tridentini decreto exortas controverſias Sacra Congregatio Concilii, Romanique Pontifices, peculiaribus editis Conſtitutionibus, ac decretis, diremerunt. Ne vero iterum reviviſcerent, ejuſmodi decreta in unum collegit Benedictus XIV., eaque peculiari ſua Conſtitutione (2) confirmans, ſervari in perpetuum juſſit. Conſtitutionis exemplar damus in Synodi Appendice num. 23., hic autem eamdem per ſumma capita delibamus.

III. Cum Sacerdotes nonnulli, qui neque Parochi erant, neque animarum curæ addicti, ſine prævia Epiſcopi, aut Parochi licentia aliquibus Chriſtifidelium matrimoniis interfuiſſent; dubitatum fuit, utrum, cum ab Epiſcopali juriſdictione eſſent exempti, eorum correctio ad Epiſcopum, an ad eorum Superiores privative ſpectaret? Ad Epiſcopum privative ſpectare declaravit Gregorius XV., qui illud etiam (3) *decrevit, ut deinceps tam Regulares, quam Sæculares quomodolibet exempti, ſive animarum curam perſonarum Sæcularium Monaſteriis, ſeu Domibus Regularibus, aut quibuſcumque aliis Eccleſiis, vel Beneficiis, ſive Regularibus, ſive Sæcularibus incumbentem exerceant, ſive alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut unum ex illis miniſtrent, prævia Epiſcopi licentia, & approbatione, ſive quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem*

(1) Trid. ſeſſ. 25. cap. 11. de Regularib.

(2) Benedictus XIV. Conſtit. *Firmandis*. edita Idibus Novembr. 1744.

(3) Gregorius XV. Conſtit. *Inſcrutabili*. edita Nonis Februarii 1622.

rumdem Sacramentorum, vel alicujus ex illis administratione de facto absque ulla auctoritate se ingerant; in his, quæ ejusmodi curam, seu administrationem concernunt, omnimodæ jurisdictioni, & correctioni Diœcesani Episcopi, tamquam Sedis Apostolicæ delegati, plene in omnibus subjiciantur.

IV. Cum Episcopi Pastoralem Visitationem aggrediuntur, in singula Diœcesis loca Missionarios præmittere solent, qui divini Verbi prædicatione, ac Pœnitentiæ, atque Eucharistiæ administratione spiritualem populorum profectum, & animarum salutem studeant promovere. Dubitatum fuit, an Regulares Parochi Missionarios hujusmodi, sive Sæculares ii sint, sive Regulares, ab Episcopo missos, tamquam Visitationis suæ prænuncios, in propriis Ecclesiis, ac domibus ad exercenda munia iisdem commissa admittere, ac recipere tenerentur? Libenter eos excipi debere respondit Sac.(1) Congregatio Episcoporum, ac Regularium, omnibusque rebus juvari, quibus ad injunctum sibi onus implendum opus illis esse contigerit. Quam quidem responsionem Benedictus XIV. (2) Apostolica auctoritate confirmavit, & in posterum, quoties id opus esse prudenti Episcopi arbitrio judicatum fuerit, ab omnibus executioni demandari præcepit, illud etiam adjiciens, licere Episcopo tum in ipsa Visitatione, tum extra illam, in Regularium Ecclesiis sive Parochialibus, sive non Parochialibus Sacramentum Confirmationis administrare.

V. Dum Ecclesias Parochiales, quæ a Regularibus administrantur, Episcopus visitat, tum Altare, in quo divina asservatur Eucharistia, tum Sacrum Tabernaculum visitare eidem licet; ac præterea baptismalem fontem, si adsit; Confessionale, in quo Parochus Confessiones excipit; Ecclesiæ pulpitum, e quo jus habet verbi divini annunciandi; locum in Ecclesiæ Sacrario, in quo Sacra supellex pro Sacramentis tam in Ecclesia, quam extra illam administrandis asservatur; Sepulchrum, & Cœmeterium humandis Parochianorum cadaveribus destinatum; Turrim

(1) Sac. Cong. Episcop. 31. Aug. 1668. (2) Benedictus XIV. cit. Const. *Firmandis.*

rim Campanariam, in qua ſint Campanæ ad Parochiam proprie ſpectantes; ac demum omnia ſacra vaſa, in quibus particulæ conſecratæ, Sacra olea, aqua baptiſterii, & alia aqua rite benedicta, quæ ad Eccleſiæ fores collocari ſolet, cuſtodiuntur.

VI. In perſonali Parochi Regularis Viſitatione, licet Epiſcopi non ſit inquirere, qua ratione ſe Parochus gerat in iis, quæ ad Inſtituti Regularis obſervantiam ſpectant, cum ad Regularem ipſius Superiorem id privative pertineat; Poteſt tamen is ejuſdem vitam, moreſque ſcrutari (1) quoad ea, quæ extra clauſtrum prodierint, cum Rectoris animarum exempla & plurimum conferre ad Populi ædificationem, & contra eidem obeſſe maxime poſſint. Præterea ad Epiſcopi jus, & officium pertinet examinare, an Parochustitulo legitimo curam animarum exerceat; an reſidentiæ legem obſervet; an ad Synodum vocatus acceſſerit; an Congregationes ſuper conſcientiæ caſibus haberi ſolitas frequentet; an onera curæ animarum adnexa impleverit; an feſtis de præcepto diebus Miſſam pro Populo applicaverit, Verbum Dei prædicaverit, puerofque in Fidei rudimentis, Chriſtianæque doctrinæ præceptis inſtruxerit; an ſtatis diebus Fidelium confeſſiones excipiat; an ægrotantibus, & in extremo vitæ agone conſtitutis Sacramenta tempeſtive conferat, debitaque ſpiritualia ſubſidia ſedulo præſtet; an pueros, puellaſque ad primam Communionem, & ad Confirmationis Sacramentum ſuſcipiendum opportunis inſtructionibus erudierit; an priuſquam matrimonia contrahantur, conſuetis adhibitis inquiſitionibus, tuto deprehenderit, nullum inter contrahentes impedimentum exiſtere, libere eoſdem matrimonio conſentire, & in Doctrina Chriſtiana, ac in præcipuis potiſſimum noſtræ Religionis Myſteriis ſatis eſſe eruditos; ac demum an Parochiales libros apud ſe recte ordinatos retineat. Uno verbo: quidquid a Parocho ſæculari Epiſcopus exquirere, atque exigere ſolet, ac debet; id omne, Regulari dumtaxat excepta obſervantia, a Parocho Regulari exquirere,

(1) Benedictus XIV. cit. Conſtit. *Firmandis*.

rere, atque exigere poteſt. Quod ſi illum muneri ſuo defuiſſe compererit, opportuna condere decreta poteſt, imo etiam meritas in eumdem pœnas ſtatuere. Qua tamen in re Præſul Regularis cumulativum cum Epiſcopo habet jus, ſed ita, ut ſi aliter a Superiore Regulari, & aliter ab Epiſcopo decernatur, hujus, non vero illius ſtandum ſit decreto. Inquirere autem in Parochianorum mores, ad Epiſcopum privative ſpectat, obortaque inter eos ſcandala cognoſcere, atque opportunis remediis reſecare, cum nulla in hujuſmodi Parochianos Regularibus Superioribus competat juriſdictio. Tandem ſi Regularem Parochum ſive Epiſcopus, ſive Prælatus Regularis ab exercitio curæ removendum eſſe judicaverit, valida æquo jure erit remotio, quin alterius conſenſus requiratur, aut ejuſmodi judicii cauſæ alteri ſint aperiendæ, multoque minus probandæ, ac verificandæ. Hæc, aliaque plura in toties laudata Conſtitutione Benedictus XIV. ſtatuit, ac ſervari mandavit; quorum quidem omnium obſervantiam, cum ſeſe feret occaſio, modis omnibus urgere non deſinemus.

VII. Quamquam in Agro Dominico meſſis quidem multa ſit, Operarii autem pauci, inter quos proinde ſumma animorum conſenſio eſſe debere videretur; Numquam tamen inter eos humani generis hoſtis diſſidia, jurgia, & offenſiones ſerere deſtiſtit, ne videlicet, exculto ſolerter agro, meſſis fructu centeſimo cœleſte in horreum congregaretur. Eveniſſe id potiſſimum ſcimus exemptionum, ac privilegiorum occaſione, quibus Apolica Sedes Regulares viros auxit, ut eos ad Eccleſiæ agrum majori alacritate excolendum excitaret. Ut hæc diſſenſionum ſemina tollerentur; obortas controverſias Tridentina primum Synodus, mox Romani Pontificès decretis ſuis diremerunt. Verum cum nondum firma, ac ſtabilis inter Villicos haberetur pax; Clemens X. definitiones omnes Tridentini Concilii, Summorumque Pontificum in unum collectas ſua perpetuo valitura Conſtitutio-

 ne

ne (1), cujus exemplar in Appendice num.24. damus, pro summo, quo fungebatur, Apostolatus officio muniit, ac roboravit. Pauca ex Constitutione quoad Verbi Divini prædicationem, ac Sacramentorum administrationem sancita, in Regularium memoriam, ne umquam excidant, revocemus. Ac primum quidem Regulares in sui Ordinis Ecclesiis, vel Oratoriis de Superiorum suorum licentia prædicaturi, benedictionem ab Episcopo Diœcesano petere debent, quam tamen licet non obtinuerint, prædicare tamen possunt, nisi Episcopus aperte contradixerit: tunc enim, si prædicare audeant, ab eo tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, ex Bulla Gregorii XV. (2), censuris, aliisque Ecclesiasticis pœnis coerceri, ac puniri possunt. Eamdem benedictionem petere debent, si ad Sanctimoniales eorum Ordini subjectas, licet clausis januis, nullusque Sæcularis intersit, concionem sint habituri. In Ecclesiis autem, quæ suorum Ordinum non sunt, prædicare nullo modo possunt, nisi, præter suorum Superiorum licentiam, Episcopi quoque licentiam gratis dandam obtinuerint, qui illos poterit, licet ab Universitatibus, ac Magistratibus Laicis nominatos, ac licet ab Episcopis Antecessoribus licentiam ejusmodi absque examine per tempus immemorabile obtinuerint, poterit, inquam, quoad doctrinam examinare, si ejus arbitrio, quod moderatum esse debet, ac discretum, ita videatur. Tandem licet Episcopus prohibere generatim Regularibus nequeat, quin in suorum Ordinum Ecclesiis prædicent, prædicandi tamen licentiam singulis semel concessam, ob rationabiles causas, licet occultas, prædicationem tamen concernentes, suspendere valet.

VIII. Quoad Pœnitentiæ Sacramentum a Regularibus administrandum, in laudata Clementis X. Constitutione sancita hæc sunt. 1. Regulares neque Sæcularium, licet Sacerdotum, confessio-

(1) Clemens X. Constit. *Superna*. 11. Cal. Julii 1670.

(2) Gregorius XV. Constit. *Inscrutabili Dei providentia*.

fessiones audire, neque ad id idonei reputari possunt, nisi vel Parochiale beneficium obtineant, vel ab Episcopo per examen, aut alias judicentur idonei, & ad audiendas confessiones approbentur. 2. approbati ab uno Episcopo in sua Diœcesi, non possunt in alia Diœcesi sine Episcopi Diœcesani approbatione confessiones audire: approbati generaliter ad Sæcularium confessiones, non possunt sine speciali Episcopi approbatione Moniales etiam sibi subjectas confitentes audire: approbati pro uno Monasterio, non censentur approbati pro alio: semel deputati Confessores extraordinarii, & ab Episcopo ad Monialium confessiones pro una vice audiendas approbati, expleta deputatione, non possunt in vim ejusmodi approbationis illarum confessiones audire, sed toties approbandi sunt ab Episcopo, quoties casus deputationis advenerit. 3. Regulares prævio examine, simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione ab Episcopo (secus si ab ejus Vicario, aut ab Episcopis Antecessoribus) approbati, nequeunt ab eodem vel iterum examinari, vel ab audiendis confessionibus suspendi, nisi nova superveniat causa ad confessiones ipsas pertinens, quæ tamen neque probari in actis debet, neque Prælatis Regularibus ab Episcopo significari, sed Apostolicæ dumtaxat Sedi, quando eam sibi aperiri postulaverit. 4. quamquam, inconsulta Apostolica Sede, facultatem audiendi confessiones adimere Episcopus nequeat omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessoribus; si tamen Regulares aliqui cum scandalo, aut alias inhoneste vivant, vel crimen aliquod admittant satis grave; cum præcipua Confessoris qualitas esse debeat vitæ integritas, ac morum honestas; eam ob causam Episcopus poterit Regulares a se approbatos a confessionibus audiendis suspendere, aut repellere. Hæc omnia exacte servari volumus, ac mandamus.

IX. A vetustissimis temporibus in Monachorum Cœnobiis tam vigili cura custoditam fuisse clausuram scimus, ut non modo fœminis, verum etiam masculis in eorum claustra, imo in Oratoria etiam, & in Ecclesias sub gravissimis pœnis aditus interdice-

retur, ne videlicet, ut ait S. Gregorius Magnus, *in Servorum Dei secessibus occasio popularibus præberetur conventibus, & exinde simpliciores animæ in scandalum traherentur*. Disciplina hæc varias pro temporum varietate subiit vices, donec tandem Romani Pontifices, cum viris, tum mulieribus ad publica Monachorum Templa accessum permittentes, illum mulieribus quibuscumque in eorum Clausuram sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ interdixerunt. Verum cum progressu temporis aliqui Apostolicas hasce leges parvi facerent, vel eas pro arbitrio interpretantes ingressum mulieribus in Monasteria permitterent; alii privilegia, aut indulta sibi a jure, vel ab homine concessa obtendentes, fœminas intra Monasteriorum claustra, cubicula, aliasque officinas, aut una secum ducerent, aut admitti, ac recipi mandarent; alii demum religionis obtentu, cum a supplicantium agmine Eucharistia, sive Sanctorum reliquiæ, aut imagines per Monasteriorum claustra deferrentur, sine ullo discrimine mares, ac fœminas ejusmodi supplicationes per ea loca sequi, & comitari licere, imo etiam ad Indulgentias lucrandas necessarium esse dictitarent; Ad hos eliminandos abusus Benedictus XIV. Constitutionem edidit, cujus exemplar in Appendice num. 25. subnectimus. In ea autem Summus Pontifex primum Constitutiones omnes Romanorum Pontificum tum ante, tum post Concilium Tridentinum hac super re editas renovat, & confirmat, easque in posterum sub iisdem pœnis, quæ in iis continentur, servari omnino mandat, ac decernit. Deinde omnia indulta, privilegia, licentias, & concessiones quibuslibet personis, etiam Ecclesiasticis, etiam Cardinalibus, eorumque Congregationibus, etiam de latere Legatis &c. quocumque tempore a quibusvis Romanis Pontificibus, quacumque de causa, occcasione, titulo, & colore super hujusmodi mulierum accessu, & ingressu factas, & impertitas, etiam per Apostolicas litteras sive in forma Brevis, sive sub plumbo expeditas, revocat, annullat, atque irritat. Præterea decernit, ac declarat, antedictorum quemlibet,

libet, qui aliqua ejusmodi facultate uti temere audeat, ipso facto, & absque ulla alia declaratione pœnas, & Ecclesiasticas censuras, a quibus, excepto mortis articulo, nonnisi a Romano Pontifice absolvi possit, incurrere, & incurrisse: Ejusmodi vero licentiam cuicumque concessam nullius momenti, perinde, ac si concessa non fuisset, ipso facto haberi, ipsoque etiam facto contravenientem censuris, aliisque Ecclesiasticis pœnis innodari.

X. Regularibus etiam in memoriam revocamus, Religiosos quoslibet, cujusvis Ordinis sint, & Instituti, extra Claustra etiam cum Superiorum obedientia, vel licentia degentes, si deliquerint, Ordinario loci, uti Sedis Apostolicæ delegato, subjectos esse, qui proinde eos visitare, punire, & corrigere potest, uti conceptis verbis Tridentina (1) Synodus statuit. Siquis itaque eorum in Nostra Diœcesi extra Claustra degens deliquerit, nullo obstante exemptionis privilegio, pro modo culpæ a Nobis plectetur. Intra Monasterii vero Claustra degentes, (2) si extra illa notorie deliquerint, ut populo scandalo sint; Nobis instantibus, intra tempus a Nobis constituendum, a suis Superioribus severe puniantur, qui mox de irrogata pœna certiores Nos faciant. Quamobrem criminosi, antequam pœnam subeant, extra Nostram Diœcesim ne amandentur, vel si transmissi fuerint, revocentur: sin minus, (3) Superior a suis Prælatis majoribus officio privetur; delinquens vero Regularis in foro Nostro Episcopali pro delicti gravitate pœnas luat. Quia vero Regulares de uno ad alium Ordinem translati, facile a suo Superiore licentiam extra Monasterium commorandi obtinere solent, ex quo vagandi, & apostatandi occasio tribuitur; ex Tridentini Concilii (4) decreto nemo cujuscumque Ordinis Prælatus, seu Superior vigore cujusvis facultatis aliquem ad habitum, & professionem admittere possit, nisi, ut in Ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui Superioris obe-

(1) Trid. sess. 6. cap. 3. de reform.

(2) Trid. sess. 25. cap. 14. de Regular.

(3) Trid. loc. cit., cap. finali §. *Si vero.* de statu Monachorum; Clemens VIII. Constit. 39. *Suscepti muneris.*

(4) Trid. sess. 14. cap. 11. de reform.

obedientia in Clauſtro perpetuo maneat. Siquis igitur hujuſmodi translatorum extra Clauſtra commoretur, ac degat; Ordinarius loci Antiſtes (1) omnem ſuper eo habet juriſdictionem, illamque libere, ac licite exercere poteſt, ac valet; quam ſane, ſi ſeſe feret occaſio, atque ita rei gravitas poſtulabit, in Noſtra Diœceſi exercere non omittemus.

XI. Nulla nova Regularium Monaſteria in Tuſculana Diœceſi ſine Noſtra in ſcriptis facultate erigantur: Eam autem juxta Pontificias Conſtitutiones (2) numquam erimus conceſſuri, niſi duodecim ſaltem Religioſi Viri habitare in iis, ac ſuſtentari valeant, & niſi, cognita cauſa, Regulares, qui ad quatuor paſſuum millia alibi commorantur, aliique omnes, quorum intereſt, vocati, & auditi a Nobis fuerint. *Omnes vero, ac ſinguli Regularium* (3) *Conventus ab Innocentio X. non ſuppreſſi, in quibus ſex ſaltem non aluntur Religioſi probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor ſint Sacerdotes maturæ ætatis, annorum videlicet quadraginta completorum, Viſitationi, correctioni, omnimodæque Noſtræ Juriſdictioni delegatæ in omnibus ſubſint.* Conventus etiam poſt diem 21. Junii 1625. cum pauciore numero, quam duodecim Religioſorum, erecti, Noſtræ Juriſdictioni, ut in ſuo decreto Urbanus VIII. præſcribit, ſubjiciantur. Conventus tandem, (4) ſuppreſſi quidem per Innocentii X. Conſtitutionem *Inſtaurandæ*; at mox rationabilibus de cauſis reſtituti, Noſtræ viſitationi, correctioni, omnimodæque Juriſdictioni ſubdantur, donec ita aucti eorum reditus fuerint, ut duodecim in iis Religioſi commode ſuſtentari valeant, ac de facto ſuſtententur. Interea tamen in eorum ſingulis ali debeant, & re ipſa alantur ſex ſaltem Religioſi probatæ vitæ, ex quibus quatuor ad minus ſint maturæ ætatis Sacerdotes: ſecus

(1) Benedictus XIV. in Decretali *Pontificia commendatione*. 27. Maii 1746.

(2) Clemens VIII. Conſt. *Quoniam ad inſtantiam*. anni 1603., Gregor. XV. Conſt. *Cum alias*. anni 1604., & Urbanus VIII. Conſt. *Romanus Pontifex*. anni 1625.

(3) Innocentius X. Conſtit. 32. *Ut in parvis*. edita 10. Febr. 1654.

(4) Innocentius X. Conſt. *Ut in parvis*., Benedictus XIV. de Synodo Diœceſana lib. 3. cap. 2. per totum.

fecus nulla erit, atque invalida restitutionis gratia, & Nostrum femper erit Jus, ac facultas in iis Conventibus ea omnia exequendi, quæ in aliis Conventibus itidem suppressis demandantur, perinde ac si restitutionis gratia non emanasset. Super his tamen servari omnino volumus, ac mandamus declarationes jussu Alexandri VII. editas 27. Julii 1655.

XII. Regulares, quantumcumque exempti, si forte (1) in piorum testamentorum executione male se gesserint, noverint, se ad rationem coram Nobis reddendam cogendos fore, compertoque (quod Deus avertat) dolo, a Nobis esse puniendos; quemadmodum a Nobis (2) etiam privative quoad Superiores suos Regulares, se judicandos, ac puniendos esse sciant, si forte (quod numquam futurum arbitramur) monetas tondere, aut falsificare, aut adulterare, aut cedulas Montis Pietatis, & Mensæ Nummariæ Sancti Spiritus falsificare, alterare, ac expendere ausi fuerint. Præterea si Regulares ea Sacramenta administrare, aut eas exercere functiones præsumpserint, quæ ad Parochorum jus privative spectant; facultate utemur a Sacris Canonibus, a Tridentina Synodo, & ab Apostolicis decretis Nobis tradita, eosque, servatis servandis, censuris, aliisque Canonicis plectemus pœnis: quod quidem a Nobis etiam præstabitur, si iidem (3) absque Nostra facultate, & approbatione sive in sua, sive in aliena Ecclesia exorcizandi munus exercuerint. Tandem Regulares generatim sciant, se Nostræ Jurisdictioni, & correctioni esse obnoxios in iis omnibus, quæ pertinent ad causas Fidei, ad verbi divini prædicationem, ad Sacramentorum administrationem, Pœnitentiæ præsertim, & Eucharistiæ, ad Eucharistici Sacramenti custodiam, publicamque expositionem, ad celebrationem Missarum, aliaque hujusmodi plura, uti suis locis superius diximus,

(1) Clem. 1. de testamentis.

(2) Urbanus VIII. Const. *Superna*. edita 13. Nov. 1627., & Benedictus XIV. Const. *Ad curam nostram*. edita pridie Calendas Novemb. 1756.

(3) Gregorius XV. Const. 18. *Inscrutabili*, Sac. Cong. Episc. in Florentina 22. Febr. 1625., & Benedictus XIV. Constit. *Magno cum animi nostri dolore*. §. 34. edita die 2. Junii 1751.

mus, ac dicemus inferius. Quamobrem Regulares in Nostra Diœcesi commorantes enixe rogamus, atque hortamur in Domino, ut Nostras hasce Synodales Constitutiones attente perlegere non dedignentur: sic enim fiet, ut eorum, quæ facienda, & quæ vitanda sibi sunt, facilius reminiscantur, ac nemini offensionem, bonum autem omnibus exemplum præbeant.

XIII. Nemo ad Religiosam Professionem, nisi post decimum sextum (1) ætatis annum expletum, & post integrum annum ab habitus susceptione in probatione traductum, admittatur: Secus Professio nulla erit, nullamque obligationem inducet. Nulla quoque erit renunciatio, aut obligatio quæcumque, etiam jurata, vel in favorem cujuscumque causæ piæ a Novitio facta, nisi cum Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis licentia intra duos menses proximos ante Professionem facta fuerit; neque, nisi professione secuta, suum sortiatur effectum. Sub anathematis pœna ante Professionem (2) (excepto Novitii victu, & vestitu pro Novitiatus tempore) quocumque prætextu neque quidquam ex Novitii bonis ab ejus parentibus, vel propinquis, aut curatoribus Monasterio tribuatur, neque a Monasterio quidquam recipiatur, ne ille hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel majorem substantiæ suæ partem Monasterium possideat, nec eam facile, si discesserit, recuperare possit. Quare ante Professionem abeuntibus omnia, quæ sua erant, restituantur. Nostri autem Episcopalis erit muneris etiam per Ecclesiasticas censuras, si opus fuerit, curare, ut recte omnia fiant.

XIV. Si datam hominibus fidem frangere, conventionesque eas, quæ ab humanis legibus robur accipiunt, abrumpere, ac violare non licet; Multo magis necesse est obligatum Deo mentis propositum immutabiliter servari, earumque pactionum, quæ divino, & Ecclesiastico jure indissolubiles sunt, perpetuam firmita-

(1) Trident. sess. 25. cap. 15., & 16. de Regularibus.

(2) Trid. loc. cit. cap. 16., & Concil. Lateranen. sub Innoc. III. relatum in cap. *Quoniam*, de Simonia.

mitatem, obſervantiamque curari. Eam ob cauſam Benedictus XIV, quemadmodum peculiari ſua Conſtitutione (1) certum præſcripſit ordinem in Eccleſiaſticis ſervandum Tribunalibus, quando diſcutienda in iis eſſet cauſa ſuper alicujus contracti matrimonii nullitate, ut videlicet non ſine certiſſima cognitione eorum, quæ ad rem maxime conducerent, connubiale vinculum ex tot rationibus inſolubile a Judicibus, tamquam ab initio irritum, per ſententiam diſſolveretur; ita alia ſua Conſtitutione (2) certam normam, methodumque tradidit in Eccleſiaſtico Foro adhibendam, quoties ſuper Religioſæ Profeſſionis nullitate controverſia agitetur, ut nimirum Judices, rei veritate accuratius perſpecta, neminem, niſi indubiis fundamentis innixi, ſacro Profeſſionis vinculo ſolutum decernant, neque anxia, aut male tuta conſcientia deinceps vivant ii, qui obtenta in Foro externo nullitatis Profeſſionis declaratione, a Religione diſcedunt. Non erit abs re laudatæ Conſtitutionis ſummam hìc referre, ut Regulares ejuſmodi judicii difficultate deterriti, non ſe ad illud facile intentandum vel animi ſui levitate, vel cupiditatis alicujus æſtu abripi patiantur.

XV. Ac primum quidem laudatus Pontifex ad Moniales Profeſſas extendi affirmat hoc Tridentini Concilii decretum: *Quicumque Regularis prætendat, ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non audiatur, niſi intra quinquennium tantum a die Profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario*. Cum autem aliquando Religio ipſa Alumni ſui Profeſſionem irritam declarare velit, quia is occultum impedimentum interrogatus non aperuit, propter quod rata non habenda foret a Religione Profeſſio; juxta decretum Sacræ Congregationis Concilii

Nn

(1) Benedictus XIV. Conſt. *Dei miſeratione*. in ejus Bullario tom. 1. n. 33.

(2) Benedictus XIV. Conſtitut. *Si datam*. edita 4. Nonas Martii 1748.

cilii (1) statuit Pontifex, ejusmodi causam intra quinquennium in judicium deductam, a Regulari Superiore simul, & a loci Ordinario esse cognoscendam: Declarat præterea ex eadem Sacra Congregatione 1. Quinquennium, intra quod admittitur adversus Professionem reclamatio (etiam quando metus pro causa nullitatis Professionis adducitur) a die emissæ Professionis esse computandum: 2. Si intra quinquennium Religiosus reclamaverit; judicium tamen prosequi deinde neglexerit, aut nequiverit; etiam post elapsum quinquennium coram Prælato Regulari, atque loci Ordinario causam nullitatis esse discutiendam; dummodo satis constet, eam intra quinquennium a reclamante serio fuisse intentatam. 3. Superioris Regularis nomine intelligi quoad Religiosos Superiorem illum, qui eo tempore, quo nullitatis causa discutitur, illius domus, seu Cœnobii regimen exercet, in quo reclamans Professionem emisit: Quoad Moniales vero Regularibus subjectas illum intelligi, cui universum Monasterii regimen est concreditum, non vero Confessarium illarum Regularem. 4. Superiorem Regularem cedere non posse jus suum Ordinario loci, itaut is solus procedat, ac judicet: posse tamen alium vel Regularem, vel Ecclesiasticum Sæcularem Canonici Juris peritum subrogare, qui una cum Ordinario Judicis partes exerceat. 5. Si Superioris Regularis, atque Ordinarii judicia inter se discrepent, ad Apostolicæ Sedis judicium causam censendam esse devolutam. 6. Si vel Religiosus, vel Religio intra quinquennium Professionem ex eo capite impugnet, quod emissa fuerit in Cœnobio ad Novitiorum institutionem non destinato, & in iis locis, in quibus Clemens VIII. decreta de Regularibus a se edita vim habere mandavit, ejusmodi causam ex decreto Urbani VIII. (2) ad Sacram Congregationem Concilii privative pertinere. His præmissis, & Apostolica auctoritate roboratis, ordinem præscribit Pontifex in his servandum judiciis, qui est ejusmodi.

XVI. 1. Jux-

(1) Sac. Congr. Concil. in Burgen. 13. Aprilis 1720.

(2) Urbanus VIII. in decreto *Ad occurrendum*. edito 5. Januarii 1636.

XVI. 1. Juxta Tridentini decretum (1) Regularis pro suæ Professionis nullitate agens, ab ipso Judicii limine repellendus est, nisi eum in Religionis suæ claustris morari, habitumque Regularem, quem forte deposuerit, resumpsisse constet. 2. quilibet loci Ordinarius personam seligere debet probitate, ac doctrina commendabilem, cui *Defensoris Professionum* munus injungat, ut in judicio semper stet pro validitate Professionis, eaque omnia præstet, quæ a defensore matrimoniorum præstanda esse statuit idem Benedictus XIV. in Constitutione: *Dei miseratione*. Huic autem Professionum Defensori quidquid præstandum esse, sive pro ejus mercede, sive pro expensis in causæ defensione occurrentibus Judex prudenter arbitretur; id omne ab iis exsolvendum est, quibus a Professo renunciata fuerint bona, quæ in Religionis ingressu dimisit: si hi non adsint, aut nihil Professus, quod renunciaret, habuerit; Religio ipsa, si temporalia bona possidendi sit capax, & possideat, ad ejusmodi solutionem tenebitur; si vero nihil possideat, Professionum Defensori satisfiet ex pecuniis multarum, seu Tribunalis, in quo agitatur causa, seu alterius Tribunalis, prout de Matrimonii defensore idem Pontifex statuit. 3. ad adstruendas probationes in hujusmodi causis necessarias, verus, ac judicialis omnino conficiendus est processus, in quo & articuli exhibendi sunt ex parte illius, qui adversus Professionem agit, & interrogatoria danda sunt ab ea parte, quæ stat pro validitate Professionis, ac potissimum a Professionis Defensore, & Testes tam super articulis, quam juxta interrogatoria sunt examinandi, itaut nisi hæc servetur forma, processus, & sententia insanabili nullitatis vitio laborent, præter alia nullitatis capita, quæ de jure communi in ipsa processus compilatione intervenire possunt. 4. si pro validitate Professionis feratur sententia, & Professus appellationem non interponat, causa finita est. At si pro nullitate pronuncietur, Professionis Defensor appellare debet, & in secunda, atque ulteriori instantia judicio semper adesse.

(1) Trid. sess. 25. cap. 19. de Regular.

Sive autem Professus, sive Defensor appellet; in ulterioribus hisce instantiis ea forma prosequendi judicium servanda est, quam idem Pontifex in sua Constitutione pro causis matrimonialibus præscripsit. Cæterum ad eos Judices hæ causæ in secunda, & ulteriori instantia devolvuntur, ad quos de jure aliæ causæ Ecclesiasticæ post Ordinarii sententiam in gradu appellationis respective devolvi solent, & hi etiam procedere, ac judicare debent una cum Superiore Regulari, non quidem illius Monasterii, in quo reclamans professus est, sed alterius ejusdem Ordinis, quod in Civitate, ac Diœcesi Judicis secundæ, aut ulterioris instantiæ situm sit, eoque non extante, cum Superiore vicinioris Monasterii ejusdem Ordinis, aut cum alia Ecclesiastica persona ad hunc effectum ab eo delegata. Excipiendus tamen casus est, quo causæ hujusmodi ad Apostolicam Sedem devolvantur: tunc enim sive eædem a Congregatione Concilii, sive a Congregatione Episcoporum, & Regularium, sive ab Auditorio Rotæ sint discutiendæ, nullus Superiori Regulari locus ad judicandum relinquitur. 5. in hisce causis liberum Professo non est a Religione discedere, nisi duas saltem conformes sententias obtinuerit, quibus nulla, & irrita declarata fuerit Professio. Quamobrem si is post unicam sententiam pro nullitate pronunciatam, sive pendente, sive omissa culpabiliter appellatione, a Religione discedere, habitumque Regularem abjicere præsumpserit; pœnas omnes, ac censuras incurrit adversus Apostatas à Sacris Canonibus, ac Pontificiis Constitutionibus sancitas. Hactenus de causis, quæ intra quinquennium a die Professionis agitantur.

XVII. Quamquam ex Tridentini decreto audiendus non sit Regularis ille, qui intra quinquennium a die editæ Professionis adversus illam non reclamaverit; Progressu tamen temporis justis, gravibusque de causis inductum est, *ut instantiæ admitterentur pro restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii*. Verum cum remedium restitutionis in integrum extraordinarium in jure vocetur, adeoque non obstante quacumque contraria etiam immemo-

memorabili consuetudine, aut afferto quolibet privilegio, concedi a Judicibus inferioribus nequeat, uti sæpe declaravit Sacra Congregatio Concilii, ac præsertim decreto edito 24. Septembris 1740. in causa *Sicula restitutionis in integrum*, quod a Benedicto XIV. approbatum, & confirmatum fuit primum die 28. ejusdem mensis, & anni, deinde in ea Constitutione, cujus summam hic damus; Proinde quacumque de causa, & quacumque ex parte hujusmodi instantiæ proponantur, judicium super iis facere ad Apostolicam Sedem privative pertinet; quæ tamen in peculiaribus quibusdam casibus facultatem concedit Ordinariis, ac Superioribus localibus examinandi causas hujusmodi restitutionis in integrum, ac super ipsis pronunciandi, antequam super Professionis valore, aut nullitate sententiam ferant. Hic autem ordo pro concedenda restitutione in integrum adversus lapsum quinquennii in Tribunalibus Urbis observatur, & ex jussu Benedicti XIV. observandus in posterum est.

XVII. Primum committitur Ordinario loci, ac Superiori Regulari, ut processum conficiant, iisdemque sub pœna nullitatis actuum injungitur, ut in omnibus cum interventu Defensoris Professionis procedant, qui & interrogatoria dabit, juxta quæ examinandi sunt Testes, & alia, quæ ad munus suum pertinent, diligentissime exequetur. Transmisso processu, non minus accurate, ac severe dubium super concessione restitutionis in integrum perpenditur, ac si dubium super ipso valore, aut nullitate Professionis perpenderetur. In ejus autem dubii discussione, in quacumque Congregatione, aut Tribunali Urbis discutiatur, sub simili nullitatis pœna semper, & in singulis actibus stare debet in judicio Defensor Professionis ab eo, qui Tribunalis caput est, deputatus, idque non modo in prima, verum etiam in ulterioribus dubii propositionibus est observandum. Non una, sed duplex conformis favorabilis resolutio, quæ audito semper Professionis defensore prodierit, necessaria omnino est, ut Regularis reclamans

mans beneficio fruatur restitutionis in integrum. Tum sententia super nullitate professionis a Superiore Regulari, & ab Ordinario ferenda est, unicaque sufficit, ut absolutum censeatur judicium, ac Religiosus e claustris migrare, habitumque Regularem deponere impune possit: secus enim Apostata censebitur, ac pœnis adversus Apostatas sancitis erit obnoxius.

XIX. Ut tandem Regulares omnes, quotquot in hac Nostra Diœcesi commorantur, solliciti sint in omnibus Nobiscum spiritus unitatem, & sinceræ dilectionis servare concordiam, *meminerint* (Benedicti XIV. (1) verbis utimur) *quo loco Spiritus Sanctus posuerit Episcopos regere Ecclesiam Dei: quod ipsis a Sacrosancta Œcumenica Lateranensi Synodo sub Leone X. habita* (2) *inculcatum fuit per hæc verba: Eosdem insuper Fratres in virtute Sanctæ Obedientiæ monemus, ut eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debita & Nostra, & Apostolicæ Sedis reverentia, congruo honore, & convenienti observantia venerentur*. Nos sane ejusdem Lateranensis Concilii monita, consiliaque secuti, *eosdem Religiosos Viros benevolo prosequentes affectu, charitative tractabimus, benigne fovebimus, tamquam in agro Dominico Cooperatores, nostrumque laborum participes prompta benignitate recipiemus, eorumque Jura omni cum charitate custodiemus, ac tuebimur. Cum enim una sit Regularium, & Sæcularium*, uti habemus in Clem. Unica. de excessibus Prælatorum, *Prælatorum, & Subditorum, exemptorum, & non exemptorum universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una Fides, & unum baptisma, decet, ut omnes, qui ejusdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis*.

(1) Benedictus XIV. Constit. *Impositi*. edita 3. Cal. Martii 1747.

(2) Leo X. Constitut. 26. *Dum intra*. §. 24.

CA-

CAPUT XXV.

DE MONIALIBUS.

I. DE Sacris hìc Virginibus loquimur, quas candor lucis æternæ, Unigenitus Dei Filius, arcto sibi nuptiali fœdere consecravit, desponsavitque in Fide, & in justitia, ac judicio, & in misericordia, ac miserationibus. Cum hæ tabernaculum sint Dei, quod sanctificavit Altissimus; cum hortus sint conclusus, fons signatus, Paradisus deliciarum cœlestis Sponsi, ac illustrior Christi gregis portio, in quibus largiter floret Ecclesiæ Matris gloriosa fœcunditas; Nos, quibus earum custodiam cœlestis ipse Sponsus demandavit, & credidit, omnem in eo curam, diligentiamque collocemus necesse est, ut in pace sit tabernaculum earum, nullisque ad eas aditus hostibus pateat, qui possint aut puros turbare latices cœlestium deliciarum, quibus affluunt, aut venenoso halitu saluberrimum inficere aerem, quem respirant. Lætandum autem Nobis est, meritoque gratulandum, quod licet unum dumtaxat hujusmodi Sacrarum Virginum Asceterium in Urbe Tusculana habeamus; quæ tamen in eo Christi Sponsæ commorantur, eæ tam sancte, religioseque vitam ducunt suam, ut bonus virtutum omnium odor inde diffusus, non modo universam Diœcesim, verum etiam finitimas Urbes longe, lateque pervaserit. Quamobrem Synodales hasce leges, quas subdimus, non instaurandæ, sed conservandæ, augendæque Regularis disciplinæ gratia a Nobis edi, ac promulgari declaramus.

II. Ea esse Sanctimonialibus debet cura potissima, ut tria Religiosa Vota, quæ nuncuparunt, suique, quod profitentur, Instituti regulas quam diligentissime exequantur; cum suis vero contubernalibus ita versentur, ut, quæ bona in iis videant exempla virtutum, imitari; quæ autem occurrant a recto virtutis tramite devia, omni ope vitare, ac fugere studeant. Earum proinde castitas Angelicam æmuletur castitatem, ut divino placeant Spon-

Sponſo, qui paſcitur inter lilia, & qui nonniſi Virgines ſibi adſcivit in Matrem, in Præcurſorem, in Nutricium, in Diſcipulum tandem, quem diligeret, & cui ſecreta cœleſtia revelaret. Paupertatem maxime colant, ac diligant, ut ſuum imitentur Sponſum, qui domum naſcens non habuit, in qua exciperetur, lectulum moriens, in quo caput ſuum reclinaret, vita tandem functus ſepulchrum, in quo tumularetur. Cum denique *obedientia*, teſte S. Gregorio, *illa virtus ſit, quæ virtutes cæteras menti inſerit, inſertaſque cuſtodit*; Sacræ proinde Virgines tanti hanc facere virtutem debent, & in ea ſe tam frequenter exercere, ut Chriſti obedientiam, qui factus fuit obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis, ſibi jugiter imitandam propoſuiſſe videantur. Ut autem ſui Præſidis, aut conſcientiæ ſuæ Moderatoris juſſa alacrius faciant, ſibi firmiter perſuadeant, ſe, cum alterutri obediunt, non homini obedire, ſed Deo, dummodo Deo contraria non præcipiat homo. Vox enim Superioris, ſeu conſcientiæ Moderatoris juſta, licitaque præcipientis vox Dei eſt juxta illud Chriſti Domini ad Diſcipulos ſuos, eorumque Succeſſores: *qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit*.

III. Cum ſemel, iterumque ſub *horti* (1) *concluſi, & fontis ſignati* ſpecie Sacrarum Virginum Monaſteria in Sacris Litteris deſignari videamus; Noſtra proinde cura, & vigilantia in eo potiſſimum collocanda eſt, ut eorum Clauſura religioſiſſime inviolata ſervetur, cum ejus cuſtodia (2) ſub interminatione divini Judicii, & maledictionis æternæ Nobis enixe commendetur. Quamobrem ſub pœna (3) excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Romanoque Pontifici reſervatæ, aliiſque pœnis arbitrio Noſtro infligendis diſtricte præcipimus, nequis, cujuſcumque ſit gene-

(1) Cantic. c.5. v.1.

(2) Concil. Arelaten. IV. can. 7., & cap. *Periculoſo*. de ſtatu Regular. in 6.

(3) Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de Regularib., S. Pius V. Conſtit. *Circa Paſtoralis*. 29. Maii 1566., & Conſtit. *Decori*. 1. Febr. 1570., Gregorius XIII. Conſt. *Deo ſacris*. 21. Januar. 1573., & Conſt. *Dubiis*. 23. Decembr. 1581., Gregorius XV. Conſtitut. *Inſcrutabili*. 5. Februar. 1622., & Alexander VII. Conſt. *Felici ſacrarum Virginum*. 9. Decemb. 1664.

generis, conditionis, sexus, ætatis, sine Nostra in scriptis, & nonnisi in casibus necessariis concedenda licentia, intra Monasterii septa pedem audeat inferre. Sub iisdem etiam pœnis omnino mandamus, ut nulli Sanctimoniali post Professionem liceat, etiam ad breve tempus, & sub quocumque prætextu, extra Monasterii claustra (exceptis casibus a Jure permissis, & servatis de jure servandis) pedem efferre. Iisdem censuris, aliisque arbitrio Nostro pœnis esse obnoxios volumus, tum eos, qui Moniales sacrilego ausu egredientes excipiant, tum Moniales, quæ personas sine debita licentia ingredientes in Monasterium admittant, aut iis aditum, vel exitum respective indulgeant, aut consulant, aut permittant. Ii autem, quibus, necessitate cogente, in Monasterium ingredi permittemus, cujusmodi sunt Medici, Chirurgi, Cæmentarii, Fabri lignarii, & id genus alii, nonnisi post ortum Solis, & a duabus semper associati Monialibus, quas altera præeat tintinabulum pulsans, ut ejus sonitu Moniales reliquæ parumper secedere moneantur, recto tramite ad locum pergant, in quo eorum opera est adhibenda, eodemque prorsus modo, post expletum opus, omnino ante Solis occasum revertantur, neque per Monialium cellas, aut Monasterii officinas divagari, neque cibum in Monasterio, aut potum sumere audeant: Si secus egerint, gravibus a Nobis plectentur pœnis, quibus etiam Moniales, quæ cibum, aut potum præbuerint, subjiciemus. Confessario autem, Medico, & Chirurgo, si summa necessitas urgeat, licentiam impertimur, ut nocte etiam intempesta ingredi in Clausuram possint: at tunc ab Abbatissa, seu Vicaria, aliisque duabus gravis ætatis Monialibus cum accensis facibus in Monasterii foribus recipiantur.

IV. Sapientissimo consilio decreverat Tridentina Synodus (1), ut Episcopus tantum, vel Superior in casibus necessariis licentiam daret intra Monasterii septa ingrediendi, *neque alius ullo modo dare eam posset, etiam vigore cujuscumque facul-* Oo *tatis*

(1) Trid. sess. 25. cap. 5. de Regular.

tatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi. Verum plures adhuc progressu temporis non defuere, qui aut concessam sibi a jure, vel ab homine, aut demandatorum munerum ratione debitam sibi esse obtenderent eam facultatem, ut sive ipsi, sive de eorum licentia alii ingredi Clausuram Monialium, Moniales vero e Clausura ob quascumque causas egredi, & extra eam commorari possent. Unde factum est, ut abusus plurimi in non leve Regularis Sacrarum Virginum observantiæ detrimentum invehe-rentur. Ut pro suprema omnium Christifidelium procuratione opportunum abusibus hujusmodi remediumBenedictus XIV. adhiberet, Constitutionem (1) edidit, cujus exemplar in Appendice damus num. 26. In ea autem primum omnes, & singulas Constitutiones a Romanis Pontificibus tam ante, quam post Tridentinum super Clausura Monialium editas renovat, & confirmat, ac sub iisdem pœnis, quæ in eorumdem Pontificum Constitutionibus, ac in Tridentini decretis continentur, ab omnibus inviolabiliter observari mandat, ac præcipit. Deinde omnia, & singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, concessiones &c. super hujusmodi in Monialium Clausuram ingressu omnibus, & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis, etiam Nunciis sive ordinariis, sive extraordinariis, etiam Cardinalibus sive singulis, sive eorumdem Congregationibus, etiam de latere Legatis, etiam iis, qui status Ecclesiastici Legationibus, & Provinciis præsunt &c. (*exceptis dumtaxat locorum Ordinariis, iisque omnibus Superioribus, quibus tamquam Ordinariis, & ordinaria jurisdictione utentibus Monialium Monasteria subjecta, & addicta sunt, in casibus tamen necessariis, & servatis aliis de jure servandis, & non aliter omnino*) quocumque tempore, etiam a Romanis Pontificibus, quacumque de causa, per quascumque Apostolicas sive in forma Brevis, sive sub plumbo expeditas Litteras, quibuscumque verborum formis factas, datas, & impertitas revocat, annullat, atque irritat, nulliusque vigoris esse, ac fore, nemi-

(1) Benedictus XIV. Constit. *Salutare*. edita 3. Januarii 1742.

neminique quocumque tempore ſuffragari poſſe declarat. Statuit præterea, ut quilibet antedictorum, licet ſpeciali mentione dignus ſit, ſi aliqua hujuſmodi facultate ſive pro ſe, ſive pro aliis temere uti audeat, ipſo facto abſque ulla declaratione pœnas, & Eccleſiaſticas cenſuras contra violantes Monialium Clauſuram inflictas incurrat, a quibus per ſolum Romanum Pontificem, excepto mortis articulo, abſolvi poſſit.

V. Cum Tridentina Synodus (1) ſtatuerit, ut ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda nemini, *cujuſcumque ætatis fuerit*, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia intra Monaſterii ſepta ingredi liceat; Nos (2) ſub violatæ clauſuræ pœnis diſtricte omnibus, & ſingulis in Monaſterio degentibus prohibemus, ne pueros, vel puellas etiam ſeptennio minores in Monaſterium ſub quovis prætextu introducant, aut introduci ſinant, etiamſi in Rota, quam vocant, collocati, ex ea non educantur, ſed in illa verſus Clauſuram converſa conſiſtant. Confeſſarius ægrotantibus Sanctimonialibus Sacramenta adminiſtraturus, (3) non aliter Monaſterii ſepta ingrediatur, quam ſuperpelliceo, ac ſtola indutus, ac duæ illum comitentur Moniales, quas altera tintinnabulum pulſans præcedat. Is autem recto, ac breviori tramite ad ægrotantis cellam ſe conferat, ubi Sacramentalem ejus Confeſſionem excipiat, cellæ tamen foribus omnino patentibus, atque ita adſtantibus Monialibus, ut illum quidem videre, non tamen audire poſſint. Reliqua vero Sacramenta, videntibus, & audientibus Sanctimonialibus, adminiſtret. Quod ſi intra Clauſtra illum commorari diutius oporteat, ut Moniali alicui præſto ſit in extremo vitæ articulo conſtitutæ; caveat, ne ibidem quidquam cibi, aut refectionis ſumat. Si quamlibet hujus decreti partem violare Confeſſarius auſus fuerit; ab audiendis Monialium Confeſſio-

(1) Trid. ſeſſ.25. cap.5. de Regular.

(2) Sac. Cong. Epiſcop. in Cremonen. 12.Febr. 1585., & in Neapol. 22. Martii 1580., Innocentius XI. in decr. pro Monial. Urbis 19. Nov. 1676., confirmato ab Innoc.XII. 10.Martii 1692.

(3) Alexander VII. Conſtit. *Felici ſacrarum Virginum*; & Litteræ Eucyclicæ Sac. Cong. Epiſc. de mandato Innoc.XI. 21.Martii 1682.

fessionibus suspendetur, aliisque gravioribus a Nobis plectetur pœnis.

VI. Cum alicubi non leves invaluissent abusus quoad famulas, quæ aliquando in Monasterium, ut Sanctimonialibus inserviant, admittuntur; ut eos evelleret Benedictus XIV., Constitutionem, (1) edidit, cujus summam hìc damus. Primum omnes, & singulas Constitutiones super clausura Monialium a Romanis Pontificibus editas, omniaque, & singula decreta tam a Tridentino, quam a Sacris Urbis Congregationibus super eadem clausura, & super admissione, ac receptione educandarum puellarum, & famularum, sive quarumcumque fœminarum promulgata confirmat, & sub pœnis per easdem Constitutiones, ac decreta contra inobedientes inflictis servari mandat, ac præcipit. Statuit deinde, ac declarat, admissionem, receptionemque quarumcumque fœminarum, sive puellarum educandarum, sive Famularum in Monasteria quacumque ex causa fieri non debere sine legitima, authenticaque Sedis Apostolicæ licentia toties, quoties opus fuerit, impetranda, & sine prævio examine super ipsarum educandarum puellarum, vel famularum moribus, fama, habilitate, ac necessitate per Antistites locorum Ordinarios, & non per alios quoscumque Superiores, toties itidem, quoties necessitas postulaverit, habendo, non obstante quacumque etiam longi temporis consuetudine. Si secus fiat, statuit, ac declarat, ut tam Moniales, aliæque in Monasteriis degentes, quæ fœminas quascumque in eadem Monasteria quomodocumque admiserint, ac receperint, quam ipsæ fœminæ admissæ, ac receptæ, canonicis censuris, & pœnis obstrictæ intelligantur, ac sint. Nos itaque Apostolicæ Sedis decretis obsequentes, omnimodam Pontificiæ hujus Constitutionis observantiam, quoties casus occurret, in Nostra Diœcesi pro viribus urgere non omittemus.

VII. Clausuræ fores firmis sint commissæ cardinibus, validisque munitæ pessulis, & clavibus diligentissime obserentur. Earum

(1) Benedictus XIV. Const. *Per binas*. edita 24. Januarii 1747.

Earum claves nocturno tempore apud Monasterii Præfectam, aut Superiorissam, diurno vero sint apud Janitrices, & numquam ipsis foribus appendantur. Cum, urgente necessitate, ejusmodi fores erunt referandæ, semper vel Superiorissa, vel Vicaria, vel iis impeditis, aliqua ex antiquioribus Sanctimonialibus adsit: nec desint tamen Janitrices, quarum fidei, vigilantiæque Clausuræ custodiam enixo studio commendamus. Exceptis urgentis necessitatis casibus, in quibus ingredi quis, & egredi e Monasterio debeat, aut intra claustra intromittendum aliquid sit, cui per rotas sufficiens non patet aditus; sine speciali, (1) aut Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis licentia clausuræ fores ne pateant sub eo etiam titulo, ut Moniales cum Mulieribus sibi sanguine junctis colloquantur.

VIII. Quamquam Sacræ Virgines de sæculo egressæ, ex illius periculis emersisse videantur; Cum tamen adversarius noster Diabolus loca omnia circumire soleat, quærens, quem devoret, neque locus ullus ab ejus insidiis satis tutus esse possit, nisi rimæ omnes vigili custodia muniantur; Assidue proinde vigilare eas oportet, rimasque omnes obstruere, per quas aditus diabolico pateat incursui. *Nihil enim*, S. Bernardo (2) teste, *si custodia desit*, *cultura confert disciplinæ*. Cum itaque crebræ sive Regularium, sive Sæcularium cum Monialibus allocutiones perfectæ clausuræ quodammodo adversentur, cujus præcipuus scopus est Moniales ab hominum consortio segregare, ut liberius orationi vacent, Deoque unice intendant animum; Idcirco visum Nobis est, eas, quæ sequuntur, leges condere, quibus Sanctimoniales curæ nostræ commissas ab iis, quæ subire possent, periculis tueamur.

IX. Sancimus igitur 1. Ne Moniales sine Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis facultate, quæ, nisi aliter Nobis visum fuerit, scriptis litteris contineatur, cum quopiam, cujuscumque status

(1) Sacræ Congregat. Episcop. in Neapolitana 21. April. 1593., & in Bononien. 20. Januarii 1603., & Sacræ Congregationis Concilii in Cæsenaten. Synodi 26. Martii 1595.

(2) S. Bernardus in Cantica serm. 35.

tus sit, gradus, & conditionis, in cratibus colloquantur. Quæ quidem lex Pontificiis sanctionibus, ipsique rationi maxime congruit. Ut enim Benedictus XIV. in sua Constitutione, (1) cujus exemplar in Appendice num. 27. exhibemus, affirmat, Romani Pontifices ipsis etiam Gubernatoribus, Præsulibus, atque Episcopis, qui aut in Civitates, aut in Oppida alterius Episcopi juri subjecta veniunt., aut inibi commorantur, vetuerunt, ne quis, inscio Ordinario, Monasteria adiret, aut Moniales alloqueretur. Ipsa etiam ratio suffragatur. Cum enim Canonicis sanctionibus (2) Monialium custodia juri ordinario Episcopi, si Monasteria ejus potestati subjecta fuerint; delegato, si exempta, committatur; Inde fit, ut Monasteria adire, Monialesque invisere sine Custodis jussu liceat nemini, ac propterea omnes hujusce rei veniam ab Episcopo impetrare, omnes subesse directivæ ejusdem auctoritati debeant. *Quæ quidem*, in laudata sua Constitutione idem Pontifex subdit, *confirmata omnino volumus, ac, si opus sit, quod non putamus, nova lege sancimus, imperamusque, ne Episcopi alienæ Diœcesis Monasteria conveniant, atque cum Monialibus colloquantur, inscio Ordinario loci; eademque omnia firma, rataque esse jubemus, etiam quoad Vicelegatos, & Gubernatores, licet Præsules, quibus ad Monasteria accessum sine debita venia in iis quoque Civitatibus, in quibus cum imperio fuerint, interdicimus*. Ab hac autem Nostra universali lege parentes, fratres, sorores, atque affines in primo affinitatis gradu, dummodo Regulares non sint, excipimus. Hi enim Moniales alloqui sine facultate poterunt, præterquam Adventus, & Quadragesimæ temporibus, ac diebus præterea, quibus Moniales ipsæ ad Sacram Synaxim accedunt, vel iis diebus, ac temporibus, quibus Monialium Constitutiones id vetant.

X. Sancimus 2., ut Moniales, impetrata jam a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali facultate, nequeant adhuc ad Crates descendere, nisi prius facultatem eamdem illi, quæ reliquis præest,

(1) Benedictus XIV. Constit. *Gravissimo*. edita 1.Octobr. 1749.

(2) Cap. *Periculoso*. de statu Monachorum in 6., Trid. sess.25. cap.5. de Regul.

præest, exhibeant, ab eaque loquendi facultatem obtineant. Numquam tamen in iis cratibus colloquantur, quæ Ecclesiæ respondent (1), multoque minus in Fenestella, in qua Sanctissimo Christi Corpore reficiuntur. Abstineant se ab omni otioso colloquio; de iis, quæ ad domesticam Monasterii disciplinam pertinent, ac potissimum de Monialium defectibus, & erratis, numquam sermones misceant; Sæcularium mundana negotia, vanasque pompas curiosius non investigent; Religiosam demum in loquendo moderationem servent; cujus rei causa adsint, quæ sermones, qui miscentur, auscultent, eæque quotannis inter Moniales provectioris ætatis, virtutis, prudentiæque seligantur, ut præsentia sua loquentes continere in officio valeant. Numquam præterea Sanctimonialibus, quando Nundinæ fiunt, Mercatores, mercium venditores. ac præsertim Judæos, advocare liceat sine Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis facultate; quæ tamen facultas sine rationabili, justaque causa numquam fiet.

XI. Sancimus 3., ut juxta Sacrarum Urbis Congregationum decreta (2), ac Pontificias Constitutiones nullus Regularis cujuscumque Ordinis, Societatis, & Instituti sine Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis licentia cum Monialibus, aliisque in Monasterio degentibus colloqui audeat, etiam per quodcumque modicum temporis spatium, & quamquam honestam, & rationabilem causam obtendat, aut id agat prætextu spiritualis instructionis iisdem dandæ, post habitam potissimum ad illas concionem. Qui secus egerit, præter peccati mortalis reatum, excommunicationem majorem, & privationem vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrat: eum præterea aliis contra Regulares sine licentia ad Monasteria Monialium accedentes statutis pœnis, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, puniemus.

XII. Gu-

(1) Const. Alexandri VII. pro Monialibus Urbis *Sacrosancti*. 10. Febr. 1657., Sac. Cong. Episc. 10. Dec. 1617., Edictum Cardinalis Vicarii de mandato Clementis XI. 30. Decemb. 1706.

(2) Sac. Cong. Concil. in Neapolitana, approbante Clemente IX., 11. Maii, & 16. Nov. 1669., in Spoletana 26. Maii 1672., & in Bergomen. 21. Maii 1678., Sixtus V., Urbanus VIII., Gregorius XV., aliique.

XII. Cubicula, seu loca Monialium colloquio cum exteris destinata, quæ *collocutoria* vulgo nuncupantur, mane nonnisi post ortum Solis reserentur: vespere autem ante Angelicæ Salutationis signum occludantur, eorumque claves ad Monasterii Ministrum, probatæ fidei, & integritatis virum delatæ apud ipsum diligenter asserventur. Exterior eorum porta interdiu pateat, neque audeat quisquam, clausis foribus, cum Monialibus colloqui. In iisdem quascumque exterorum, etiam consanguineorum, comessationes, ac refectiones penitus interdicimus, nisi in raro aliquo casu specialis Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis accedat licentia. Nemo ad eadem, cujuscumque ætatis sit, sexus, & conditionis, personatus accedat. Arceantur quoque ludiones, Mimi, Histriones, Joculatores, aliique hujus furfuris homines, quos nec audire, nec spectare Moniales decet. Procul imo absint quocumque tempore a Monasterii septis, ambituque lusus, clamores, spectacula, cantus, præsertim obsceni, aliæque inanes, ac profanæ actiones, sub pœna pecuniaria adversus transgressores, aliisque gravioribus; si opus sit, arbitrio Nostro infligendis pœnis. Ædificia (1) Monasterio proxima, neque ita attollantur, ut ex illis intra Clausuram prospectus pateat, neque adeo contigua construantur, ut inde colloquentes Moniales audiri possint.

XIII. Cum autem non modo per colloquia, sed per epistolas etiam in Sacros Monialium recessus irrepere adversarius possit, virusque suum evomere; Ut huic quoque occurramus periculo; Volumus, ut Monialibus neque mittere, neque recipere epistolas liceat, nisi prius Monasterii Præfectæ legendas exhibuerint, exceptis tamen iis, quas eædem ad Episcopum suum, vel ad Confessarium, seu conscientiæ suæ moderatorem, vel ad consanguineos, & affines in primo sibi consanguinitatis, aut affinitatis gradu conjunctos mittant, aut quas ab iisdem recipiant: in his enim casibus earum, quæ mittuntur, inscriptionem, earum vero,

(1) Sac. Cong. Episc. in una S. Benedicti 15. Jan. 1602., & in Mediolanen. 5. Martii ejusdem anni, & sæpe alibi.

vero, quæ recipiuntur, subscriptionem satis erit ostendere, ut Monasterii Præfecta ab iis legendis abstineat. Reliquas vero Præfecta legat, lectasque vel mittat, aut tradat, vel apud se retineat, prout, circumstantiis omnibus mature perpensis, in Domino expedire judicaverit. Quod siquis eo temeritatis, insaniæque devenerit, ut amatorias litteras Monialibus mittere, aut easdem Sacras Virgines pestifero inficere affatu non vereatur, æquum profecto est, ut ab eo severiores tanti criminis pœnas reposcamus. Volumus itaque, ut excommunicationis sententiam ipso facto incurrant omnes, & singuli, cujuscumque sint gradus, conditionis, & status, qui cum Sanctimonialibus, aut coram ipsis de rebus obscenis, seu præsentes per verba, actusve impudicos, seu absentes per litteras, aut internuncios agere, aut ad obscena audeant provocare. Eidem quoque subjicimus censuræ mulieres, ac viros sive intra, sive extra Monasterii claustra degentes, qui hujusmodi litteras, aut mandata scienter detulerint. Si quid autem ejusmodi Monasterii Præfecta deprehenderit; quod tamen numquam in hoc Nostro Monasterio eventurum speramus, imo etiam Nobis pollicemur; rem totam ad Nos deferat, ut graves adversus sontes arbitrio Nostro pœnas infligamus.

XIV. Vitæ communis usum, quem post divini spiritus illapsum Christifideles illico Hierosolymis amplexi fuere juxta illud Actorum (1): *Omnes, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia*; quem sectatoribus suis Regularium Ordinum Institutores, tamquam Religiosæ vitæ fundamentum, præscripserunt; quem denique Ecclesia (2) Religiosis omnibus familiis præcepit, dum, proscripta a virorum, mulierumque Monasteriis proprietate, omnia ipsis voluit esse communia, in Nostro Sacrarum Virginum Monasterio exacte observari vehementer gaudemus, & plurimum etiam in Domino gloriamur. Quamobrem ut cœlestis hæc vivendi forma, earumque Patriarchæ S. Augustino

Pp appri-

(1) Actorum cap. 2.

(2) Trid. sess. 21. cap. 1., & 2. de Regularibus; & Benedictus XIV. de Synodo lib. 13. cap. 13. §. 18.

apprime chara, constantius apud ipsas, ac inviolabilis perseveret; *Volumus* (1), *ut quemadmodum earum Regulæ præcipiunt, quas voto solemni se observaturas promiserunt, & secundum vitam Apostolicam, quæ vitæ Religiosæ, & Monachalis substantia est, in communi ab iis vivatur de omnibus tam vestimentis, & calceamentis, quam cibo, & potu, omnique alia re; & ut earumdem Præfecta, juxta Monasterii facultates diligenter commensuratas, consulat necessitatibus Sororum discrete, & benigne quoad victum, & vestitum, aliaque pro cellis necessaria, gerens se veluti provida Materfilias in domo recte moderata, cui nonnisi unum est marsupium; prævidendo scilicet initio anni occurrentes suarum filiarum necessitates, simulque reditus, & solitas eleemosynas, ut omnibus providere possit*. Hoc enim pacto fiet, ut eædem Religiosæ Mulieres, terrenis omnibus abjectis curis, uni Deo vacent, eique tantum placere studeant, neque ullam iis molestiam inferat *meum* (2), *ac tuum, frigidum illud verbum, quod tamen, quidquid malorum est, in vitam nostram invehit, innumeraque gignit bella*.

XV. Neque vero communi vitæ repugnant, (3) aut incerta subsidia, aut præstationes annuæ (*Livellum* dicunt) quæ Monialibus a consanguineis exhibentur. Communis enim vitæ ratio id solum exposcit, ut omnia in Præpositæ manus coalescant, quæ, ubi exacta (4) non viget vitæ communis disciplina, consulere prius debet indigentiis illius Monialis, cui annua præstatio a consanguineis penditur, & quidquid reliquum fuerit, in cæterarum inopiæ levamen erogare; ubi vero severius observatur (5) vitæ communis institutum, non aliam in expensis regulam debet agnoscere, quam singularum indigentiam, nulla habita ratione illius Monialis,

(1) Gibertus Episcopus Veronensis in Monialium Constitutionibus cap. 5., Cardinalis Navagerius, & S. Carolus Borromæus apud Benedictum XIV. de Synodo lib. 13. cap 13. §. 19.

(2) S. Jo. Chrysostomus in oratione de S. Philogono.

(3) Benedictus XIV. loc. cit. §. 20.

(4) Sac. Congreg. Concil. anno 1586. lib. 4. decretor. pag. 114., & in Vallisoletana ann. 1601. lib. 10. decret. pag. 11., Clemens XI. decreto edito 28. Julii 1708.

(5) Benedictus XIV. loc. cit.

lis, cujus gratia munera, seu præstationes in communes loculos pervenerunt. Sanctimoniales itaque Nostræ, quiquid aut ex annuis consanguineorum præstationibus, aut aliunde sibi obvenerit, in commune conferant ærarium a Monasterii Prefecta administrandum, quæ deposita hujusmodi in libello describet, & in communem Monialium utilitatem, & commodum, prout necessitas postulabit, expendet. Pium enim, quod profitentur, & quod numquam satis laudare possumus, Institutum exigit, ut eædem nihil quippiam peculiare habeant, sed omnia iis sint communia. Caveant proinde, ne sine expressa Superiorum suorum licentia, vel penes se in Monasterio, vel penes alios extra Monasterium pecuniam, aut aliud quidpiam retineant, ne videlicet contra Sanctæ paupertatis votum delinquant, adversus quod nulla consuetudo, aut usus, seu verius abusus honestam præbet excusationem. Caveant etiam, ne sine Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis, aut, si de modica agatur quantitate, sine Monasterii Præfectæ licentia quidquam expendant, aut commodent, aut donent. Proprietas omnis (1) ab earum cordibus exulet, illaque inter ipsas rerum omnium servetur communio, quæ nihil habet, & cui nihil deest.

XVI. Omnes, cujuscumque generis sint, Monasterii proventus ad communem ejusdem utilitatem conferantur. Legata quoque, bona mobilia, & immobilia, jura, actiones, cæteraque hujusmodi, quæ sive ex donatione, sive ex testamento, aliave de causa singulis Monialibus relicta fuerint, ad communia Monasterii jura (2) spectare volumus, ac declaramus, neque Monialis ulla dominii jure, cujus per Professionem incapax effecta est, minimum quid possidere præsumat, & si peculiare aliquid, urgente necessitate, concessum ei fuerit, ita animo sit parata, ut, si a Superioribus repetatur, relictura statim sit, ac Monasterio, a quo accepit, omnino redditura. Scimus quidem usu-

(1) Concil. Rom. sub Benedicto XIII. tit. 21. cap. 3.

(2) Can. *Ne dicatis*. caus. 12. qu. 1., cap. *Cum ad Monasterii*. de statu Monach., Trid. sess. 25. cap. 2. de Regularibus; Clemens VIII. in decretis de Regular. reform.

usuvenire aliquando posse, ut, cum Monasterium propter non leves præteritorum temporum calamitates rerum inopia nonnihil prematur, atque ære etiam gravetur alieno, Sacris Virginibus aliquid fortasse desit, quod ad honestum earum victum, ac vestitum, congruamque sustentationem requireretur. Verum illas primum peramanter hortamur, & in Domino obsecramus, ut in memoriam parumper revocent, se paupertatis votum emisisse, ac pauperes proinde esse oportere, ut Christum pauperem, quocum Sacras Nuptias contraxerunt, imitentur: pauperem vero non esse illam, cui, quæ victui, vestitui, honestæque sustentationi sunt necessaria, minime desint, juxta illud Salomonis, *neque paupertatem, neque divitias dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria*. Monemus deinde, ut animum non despondeant, neque Religiosæ assequendæ perfectionis studio tepescant. Divina enim freti Providentia, quæ in sui dispositione non fallitur, futurum speramus, ut, quemadmodum hactenus subsidii nonnihil ad earum egestatem sublevandam contulimus, ita etiam in posterum firmiorem, validioremque opem simus allaturi.

XVII. Summorum Pontificum Clementis XI. (1), Benedicti XIV. (2), & Clementis XIII. (3) mandatis obsequentes, in virtute obedientiæ, sub pœna privationis officii, vocisque activæ, & passivæ, aliisque arbitrio Nostro infligendis pœnis præcipimus Monasterii Nostri Tusculani Præfectæ, seu Superiorissæ, Vicariæ, Camerariis, aliisque Sacrario, vel Rotæ præpositis Monialibus, & reliquis Monasterii Administris, ut nullas in suscipiendis, aut exercendis Officiis expensas faciant, neque ab aliis fieri permittant, etiamsi consanguinei Monialium, sive alii benevolentiæ gratia ad subeundas easdem expensas se paratos exhibeant, neque Ecclesiæ, aut Sacrario aliquid præstent, pro quo solvenda sit pecunia, etiam sub specie, & causa celebrandæ Festi-

(1) Clemens XI. in Epist. Encyclic. ad omnes Episc. Italiæ 28. Julii 1708.

(2) Benedictus XIV. in epist. ad Archiepisc. Mediolanensem 26. Januarii 1742.

(3) Clemens XIII. in Chirographo ad Urbis Vicesgerentem 30. Julii 1759.

Festivitatis, aut muneris, aut alia qualibet ratione, quæ cum Officiis Monasterii quocumque modo jungatur. Quævis autem expensa pro obeundis ejusmodi officiis necessaria, ex reditibus Monasterii desumatur, eaque modum numquam excedat, nec æs alienum ob hanc causam contrahatur. Quoad munerum etiam largitiones decreta Moniales servent, quæ in suis Constitutionibus Clemens VIII. (1), & Urbanus VIII. (2) edidere; & si qua in eo deliquerit, pœnas subibit in iisdem Constitutionibus sancitas. Præterea ne iis quidem liceat, sine opportuna Superiorum suorum licentia, eleemosynam pauperibus elargiri, etiam ex pane, aliisque eduliis, quæ ex communi mensa supersint, aut quomodocumque de rebus aliis, quarum usus iisdem conceditur, disponere.

XVIII. Quemadmodum is, qui nocturnas inter tenebras periculosum, & abruptum ingressurus est iter, vigili, expertoque ductore eget, quem cum face præeuntem sequatur; Ita Sacratæ Deo Virgines, quæ inter mortalis hujus vitæ tentationum tenebras arduum, ac perdifficile ad cœlestem patriam ingressæ sunt iter, perito, prudentique Moderatore indigent, cujus consilio, quæ vitare pericula, & quam tenere viam debeant, edoceantur. Quamobrem audiendis Nostrarum Sanctimonialium confessionibus, earumque conscientiis moderandis doctus, pius, ac solers specialiter a Nobis deputari solet Confessarius, qui licet ad triennium eligatur, semper tamen amoveri a Nobis possit, nec ultra triennium (3) sine Sacræ Congregationis Episcoporum, ac Regularium facultate in commisso sibi munere perseveret. Is itaque Monialium conscientias vigili cura, solerti prudentia, ac paterna charitate moderetur. Benigne omnes excipiat, nemini se peculiariter addictum ostendat, patiens sit in audiendis singulis, & æquale in iis ad Religiosam perfectionem, rerumque cœlestium amo-

(1) Clemens VIII. in Bulla 28. *Religiosa*.

(2) Urbanus VIII. in Bulla 267. *Nuper*.

(3) Sac.Cong. Episc. in Comen. 4. Martii 1591., in Ragusina 2. Octobr. 1626., & 27. Martii 1647., & sæpe alibi.

amorem promovendis desiderium exhibeat. Aquam, Cineres, Palmas, & Candelas Monialibus distribuendas sacris præscriptis ritibus benedicat, ac distribuat; Missam, cui interesse quotidie Moniales oportet, celebret; Ecclesiasticas statis diebus functiones in earum Templo peragat; iisdem Pœnitentiæ Eucharistiæ, atque Extremæ Unctionis Sacramenta ministret; in extremo vitæ agone constitutis spiritualem ferat opem; vita functis exequias, & anniversaria persolvat. Confessiones nonnisi in loco ad id destinato excipiat: in iis autem excipiendis cautus sit, & prudens. Non tempus in colloquiis inutilibus terat, sed eas ad veram erratorum suorum pœnitentiam, & ad Religiosæ perfectionis studium excitet. Mœrentes soletur, abjectas erigat, trepidantes confirmet. Nullius Monialis temporalibus negotiis se immisceat; nulla a Monialibus excipiat munera; neque vicissim ipse quidquam Monialibus largiatur. Volumus tamen, ut annuum stipendium, quod ad vitæ sustentationem sufficiat, non in diurno victu, sed in certa numerata pecunia statis temporibus exigat, exacteque recipiat.

XIX. Cum non raro contingeret, ut Religiosæ aliquæ Mulieres in Claustris degentes, præ pudore, vel alia quapiam de causa non omnes conscientiæ suæ recessus Confessario ordinario aperire auderent; adeoque cum Confessionis integritati detrahere inciperent, in barathrum perditionis æternæ seipsas misere coniicerent; Tridentini Concilii Patres, ut opportunum tanto malo remedium afferrent, hanc sanxerunt legem, ut Episcopi, aliique Monasteriorum Prælati subjectis sibi Monialibus Confessarium extraordinarium duabus, aut tribus vicibus quotannis offerant. *Præter ordinarium autem Confessorem* (verba sunt Tridentini (1)) *alius extraordinarius ab Episcopo, aut aliis superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat*. Per ea autem verba *jubetur Confessarius extraordinarius earum omnium Monialium Confessiones audire, quotquot eidem confiteri velint*, inquit Benedictus

(1) Trid. sess. 25. cap. 10. de Regul.

ctus XIV., (1) *non tamen omnibus, & singulis Monialibus praecipitur, ut peccata sua extraordinario Sacerdoti confiteantur. Nihil enim aliud requiritur ab omnibus in Monasterio degentibus, tam scilicet a Superiorissa, caeterisque Monialibus Professis, atque Novitiis, quam a Saecularibus, quae vel educationis causa, vel alio titulo in eodem Monasterio cum debitis facultatibus commorantur, nisi ut extraordinario Confessario singulae se sistant, sive ad Sacramentalem Confessionem apud ipsum, si placuerit, peragendam, sive ad salutaria monita, etiam extra Sacramentalem Confessionem, ab ipso accipienda. Atque ita prudentissime consultum est, ne, si Moniales aliquae extraordinarium Confessarium adirent, aliae autem coram ipso non comparerent, suspiciones, atque oblocutiones excitarentur; & illae quidem censerentur necessarias habuisse causas, ob quas ad extraordinarii opem confugere coactae essent; aliae vero ab hujusmodi necessitatibus, & causis immunes judicarentur.*

XX. Nos Tridentini Concilii mandata exequentes, bis, aut ter in anno, quemadmodum a Nobis hactenus factum est, extraordinarium Confessarium deputabimus, coram quo volumus, ut Moniales omnes se sistant, sive Professae, sive Novitiae, caeteraeque Mulieres etiam Saeculares, quae in Monasterio Nostro commorantur, vel Sacramentalem, si voluerint, Confessionem peracturae, vel ab eo saltem monita salutaria auditurae. Curabimus autem, ut is, quem ad hujusmodi munus adhibebimus, iis sit instructus dotibus, quae requiruntur, videlicet ut in eo aetatis maturitas, morum integritas, ac prudentiae lumen minime desiderentur. Quo vero tempore extraordinarius Confessor ministerio suo fungitur, volumus, ut juxta Constitut. Bened. XIV. (2) ordinarius Confessor nullum ipsi impedimentum afferre audeat, multoque minus per id temporis alicujus Monialis, sive Professae, sive Novitiae, sive Conversae, aut demum alterius cujuscumque personae intra septa Monasterii commorantis Sacramentalem Confessionem audire praesumat. Si secus egerit, meritis illum poenis

(1) Benedictus XIV. Const. *Pastoralis curae*. Nonis Augusti 1748.

(2) Benedictus XIV. Const. cit. *Pastoralis curae*.

pœnis coercebimus. Cuicumque demum Confeſſario extraordinario, qui a Nobis vel toti Monialium Communitati generaliter, vel peculiariter alicui perſonæ in Monaſterio degenti conceſſus, ac deputatus fuerit, diſtricte inhibemus (quemadmodum ipſe etiam Benedictus XIV. in laudata Conſtitutione diſtricte inhibet) ſub pœnis adverſus accedentes ad Monaſteria Monialium, & cum ipſis converſantes, præſertim Regulares, ab Apoſtolica Sede quandocumque ſtatutis, ne poſtquam ſuum officium impleverit, ad idem Monaſterium ulterius accedere, aut ullius generis commercium intra ipſum quomodocumque continuare, & fovere, etiam ſub ſpiritualis cauſæ, aut neceſſitatis obtentu, & colore audeat, ac præſumat.

XXI. Chriſtus Dominus, qui oblatus eſt, quia ipſe voluit, invitas Sponſas non recipit, ſed averſatur. Quamobrem ſub excommunicationis pœna ipſo facto (1) incurrenda nemo invitas Virgines, aut viduas, aliaſve Mulieres, præterquam in caſibus in jure expreſſis, Monaſterium ingredi, aut habitum Religionis ſuſcipere, aut profeſſionem cogat emittere; aut favorem præbeat; aut ſciens eas non ſponte ingredi Monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, adhuc quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interponat. Pari quoque anathemati ſubjicimus eos, qui ſanctam virginum, aliarumve mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo ſine juſta cauſa impediat. Præterea ut coactionis ejuſmodi periculum ab iis Virginibus, quæ in Noſtrum Monaſterium recipi poſtulant, ſecurius arceatur; Synodales haſce ſancimus leges, quas exacte in poſterum ſervari præcipimus, ac mandamus.

XXII. Siqua puella Religioſæ vitæ tyrocinium ponere, ac Sacris Virginibus in Noſtro Monaſterio adnumerari velit; non prius voti compos fiat, quam & Nos deſiderii ſui conſcios fecerit, & nul-

(1) Can. *Puellæ*, can. *Sicut*. cauſ. 20. qu.1., & can. finali cauſ. 32. qu.2., Trid. ſeſſ.25. cap.18. de Regular.

& nullam sibi ex necessariis conditionibus deesse authenticis documentis ostenderit, & ejus tandem voluntas quoad Religiosam vitam amplectendam a Nobis, vel a Vicario Nostro Generali diligenter fuerit explorata. Cum his omnibus ab ea factum fuerit satis, nullumque super ejus in Religionem ingressu impedimentum, aut obicem deprehenderimus, tunc Monialibus facultatem cogendi Capitulum in scriptis faciemus, in quo de ejus acceptatione per secreta suffragia deliberetur. Et siquidem pro ejus acceptatione major suffragiorum pars intercesserit, & ad Tirocinium capessendum censeatur idonea; tunc juxta decretum Innocentii XI. (1) per decem dies Exercitiis spiritualibus vacet, in quibus statum Regularem serio perpendat, videatque, an ejus ferendis oneribus se parem sentiat. Si, expletis exercitiis, in suscepto amplectendæ Religionis consilio perseveret; de illius inter Moniales receptione decretum a Nobis fiet. Non tamen adhuc ad Tirocinium admittetur, nisi reali facto deposito dotis conventæ juxta consuetudinem Monasterii, & nisi idonea præstita fidejussione de alimentis toto Novitiatus tempore solvendis. Dotis autem nomine bona stabilia, (2) mobilia, annui nummorum census, privatæque apocæ sine expressa Sedis Apostolicæ facultate minime recipiantur, sed numerata tantum admittatur pecunia, quæ in Nostro Episcopali Pietatis Monte loco depositi collocetur, ut post Novitiæ Professionem Monasteriò statim tradatur. De his vero omnibus authenticum instrumentum a Nostro Cancellario fiat in Episcopali Nostra Cancellaria asservandum. Quoad expensas, quæ, præter dotem, tum in Religiosi habitus assumptione, tum in solemni Professione fieri consueverunt, servari omnino volumus, quidquid peculiari Nostro decreto, quod in Appendice damus num. 28., opportune præscripsimus.

Qq XXIII. Post

(1) Innocentius XI. in decreto edito 8. Octobr. 1682.

(2) Sac. Congreg. Episcop. in Camerinen. 28. Martii 1588., in Interamnen. 2. Maii 1614.

XXIII. Post expletum decimum sextum ætatis, & integrum a suscepti habitus die probationis annum, antequam Novitia ad Professionem admittatur, per decem dies spiritualibus iterum excolenda est exercitiis, ejusque voluntas a Nobis iterum, aut a Vicario Nostro Generali exploranda, ut innotescat, utrum eadem animum ad vota Sæcularia, mutata voluntate, converterit, an propositi tenax libere, & serio profiteri velit? qua de causa, ne Professionis tempus ignoremus, (1) teneatur Præfecta Monasterii Nos ante mensem facere certiores: ni fecerit, quamdiu Nobis videbitur, sit ab Officio suspensa. Si Novitia in profitendi voluntate perstet, ac de dote, de educationis alimentis, aliisque rebus, quæ ex consuetudine præstandæ sunt, integre persolutis constet; Monialium Præfecta, accepta a Nobis in scriptis facultate, Religiosas capitulariter convocabit, ut per secreta suffragia de puella ad Professionem admittenda ab iisdem deliberetur, habitoque opportuno majoris partis consensu, Religiosum Institutum Novitia e ritu profiteatur. Professionis autem formula proprio profitentis charactere conscripta, & subscriptione confirmata, addito anno, & die, Cancellario Nostro tradatur, ut in Episcopali servetur Archivio. Præterea peculiaris in Monasterio liber habeatur, in quo annus, mensis, ac dies adnotentur, quibus Virgines recipiuntur, tyrocinium ponunt, solemnia vota Deo nuncupant, ac e vita tandem decedunt, Parentum etiam, Patriæque nominibus in eo non prætermissis. Quod si Tirocinii tempore Novitia aliqua in mortis articulo constituta, ex suæ pietatis sensu, & ut sacras lucretur Indulgentias, etiam annuentibus Monasterii Superioribus, professionem emiserit; eadem tamen, si convalescat, complere debet integrum probationis annum, & solemnia iterum vota nuncupare, cum nulla sit ex Tridentino (2) quæcumque Religiosa Professio, quæ ante expletum decimum sextum

(1) Trid. sess. 25. cap. 17. de Regul., Sac. Cong. Episcop. in Neapol. 21. Martii 1621.

(2) Trid. sess. 25. cap. 15. de Regular.

ſextum ætatis, & continuum, ac integrum Novitiatus annum emittatur. Quamobrem ſi infra hoc tempus e vita deceſſerit, non proinde dos (1) Monaſterio acquiſita intelligatur.

XXIV. Ut novellæ ejuſmodi plantationes feliciter adoleſcant, poſitæque ſecus decurſus aquarum fructum ſuum dent in tempore ſuo; eas inſtitutionibus ſuis Confeſſarius, conſiliis, hortationibus, ac præceptis Superioriſſa, aſſiduis exactæ Regularum obſervantiæ exemplis Sanctimoniales reliquæ irrigare non deſinant. Aſſueſcant juniores Virgines Regularis obſervantiæ portare jugum ab adoleſcentia ſua; cum enim ſenuerint, non recedent ab ea. In capitis, corporiſque cultu non vanitatem ament, ac faſtum, ſed munditiem, ac ſimplicitatem, & cum juxta Davidicum (2) illud, *omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus*, omni cura, induſtriaque pulcherrimis animum ſuum ornare virtutum monilibus ſtudeant. Deo itaque placere maxime cupientes, Pœnitentiæ Sacramento animi ſordes expient, & Euchariſtico pane reficiantur, quoties id, vel Regula, ſeu laudabilis Monaſterii conſuetudo poſtulet, vel iis a prudenti Confeſſarii conſilio ſuggeratur. Statis temporibus quotidie divino Sacrificio interſint, Horas Canonicas in Choro ſtudioſe, devoteque recitent, orationi vocali, rerumque cœleſtium meditationi vacent, eaque omnia fideliter præſtent, quæ, ut ſanctæ ſint corpore, & ſpiritu, laudabile earum Inſtitutum facienda præſcribit. Per decem dies quotannis ſpiritualibus Exercitiis ſedulam navent operam, & tunc potiſſimum ſeceſſum, ac ſolitudinem ament, quo pacatius divina cogitent, & annos vitæ ſuæ Deo recogitent in amaritudine animæ ſuæ. Ut autem debitum ſuum noſcant, ac religioſæ vitæ rationem, quam ſuſceperunt, exacte impleant, ſæpenumero ordinis ſui regulas, ac Monaſterii ſtatuta perlegant, ac meditentur. Cum concordia res parvæ creſcant, diſcordia maximæ

 dila-

(1) L. *Pro oneribus*. cod. *De jure dotium*. Sac. Cong. Concil. in Narnien. Profeſſionis, propoſita 22. Junii 1743., & reſoluta 25. Januarii 1744. (2) Pſalm. 44. v. 11.

dilabantur; mutuo se diligant, supportantes se invicem in charitate, & mutuo sese honore prævenientes.

XXV. Triennio quolibet Monasterii Præfecta, atque Officiales reliquæ coram Nobis, aut Vicario Nostro Generali absque ullo partium studio seligantur. Præfecta, seu Superiorissa (1) eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quod si his qualitatibus instructa, & ad munus recte exercendum idonea in Monasterio non reperiatur; ex iis, quæ in eodem Monasterio annum ætatis trigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem recte vixerint, Nobis consentientibus, eligatur. Ea, quæ Superiorissæ munus gessit, eligi iterum nequit, nisi per triennium ab ejusmodi vacaverit officio, aut nisi pro ejusdem confirmatione Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium negotiis præpositæ facultas accedat. Per mensem, (2) antequam Superiorissa suum expleat officium, Nos de proxima electione celebranda certiores efficiat. In ejusmodi autem electione nullæ a Monialibus pro captandis suffragiis industriæ adhibeantur, nullaque sive per se, sive per alias, sive directe, sive indirecte, sibi, aut aliis suffragia procuret, multoque minus ad id propinquorum, aut exterorum utatur patrocinio. Ea electa censeatur, in quam major pars secretorum suffragiorum consenserit. Quod si ita discors (3) fuerit suffragantium voluntas, ut post duplex scrutinium canonica non obvenerit electio; Nos Monialem illam, quam ad Monasterii regimen recte obeundum aptiorem in Domino judicabimus, in Superiorissam eligemus. Nullum sibi officium Moniales expetant, aut procurent, sed sibi collatum obedienter recipiant, ac fideliter exequantur.

XXVI. Monasterii Præses, seu Superiorissa veræ Matris spiritum

(1) Trid. sess.25. cap.7. de Regular.

(2) Gregorius XIII. in Const. *Exposcit debitum*. 4. Januar. 1582.

(3) Sac. Cong. Episc. in Avexiana 8. Novemb. 1583., & in Cremonen. 22. Octobris 1592.

ritum induat, & materna charitate Moniales omnes complexa, omnibus earum cum animæ, tum corporis calamitatibus consulat. Tamquam pro omnibus rationem Deo reddditura, disciplinam regularem promoveat, omnesque qua voce, qua exemplo ad Religiosæ perfectionis studium excitet, atque inflammet. Regularum transgressiones, si præsertim publicæ sint, impunes abire non sinat, sed in spiritu lenitatis errantes corripiat, erroremque admissum levi aliqua ex consuetis pœnis expiari jubeat. Mutuam potissimum Subditarum suarum charitatem omni dexteritate foveat, ut, quemadmodum in una spe vocationis sunt vocatæ, ita unum quoque spiritum, unumque animum in Deo habeant. Quid enim iis prodesset, una contineri Domo, diversa tamen dividi voluntate, & Sorores quidem nomine, non vero factis nuncupari? Curet itaque totis viribus, ne dissidia inter eas oriantur, exortaque statim, suaviterque componens, omnem dissidii causam procul amoveat. Religiosarum quidem omnium, sed ægrotantium præsertim, Reparatoris Nostri amantissimi exemplum imitata, sollicitam gerat curam. Eas quotidie invisat, amicis soletur verbis, bonam earum valetudinem sibi plurimum cordi esse ostendat. Quamobrem invigilet, ne quid iis vel ad animi, vel ad corporis medelam desit. Nullis impensis parcat, ut medicamenta, aliæque res ad earum morbos curandos, pristinamque recuperandam valetudinem necessariæ iis in tempore suppeditentur. Moniales Professas, & adjutrices Conversas ægrotantium curæ præpositas numquam hortari amicis suasionibus desinat, ut infirmis omni studio, benevolentiaque inserviant, & opitulentur: æternam enim exinde, amplissimamque mercedem erunt omnino a Christo Domino consecuturæ. Omnes Monasterii reditus per deputatos ad id Ministros exigat, & in necessariam Monialium, ac Monasterii sustentationem impendat, ita tamen, ut & reditus, & expensas in peculiari libro fideliter, accurateque describat, omnem accepti, expensique rationem coram Nobis, aliisque ad œconomicam Monasterii administratio-

nem

nem deputatis quotannis redditura. Volumus tamen, ut majores quasdam expensas sine ejusmodi Deputatorum consensu præstare nequeat, eamque ob causam districte præcipimus, ac mandamus Vicario Nostro Generali, ut semel in mense coram se ad Monasterii crates Superiorissam, & Camerariam, atque supradictos Deputatos convocet, ut de gravioribus subeundis expensis communi consilio mature deliberetur. Illud autem potissimum iisdem injungimus, ut frumentum, vinum, oleum, legumina, aliaque ejusmodi ad annonam pertinentia, & ad Monialium victum omnino necessaria, minori cum Monasterii dispendio comparentur in tempore. Quidquid vero in ejusmodi menstruis Congregationibus statuetur, in libro ad id destinato ab uno ex Deputatis describatur, ut facilius Nobis œconomica Monasterii administratio innotescat, & siquid detrimenti fortasse patiatur, id a Nobis præcaveri in posterum securius possit.

XXVII. Quamquam Christianæ Religioni utilissimum sit puellas in Monasterio educandas recipere, ut Christiana pietate, moribusque politioribus imbuantur; Eas tamen in Nostro Monasterio recipi nolumus, nisi Sedis Apostolicæ, ac Nostra facultas accesserit, eaque omnia serventur, quæ in Sacræ Congregationis decretis præscribuntur. Puellæ ejusmodi neque sint septennio minores, neque vigesimum quintum ætatis annum excesserint. Earum in Monasterium ingressum Capitularis Monialium consensus præcedat: semel autem egressæ non iterum recipiantur, nisi nova Sedis Apostolicæ, ac Nostra obtineatur facultas, aut nisi in eodem Monasterio Religiosam, Nobis consentientibus, amplecti velint vitam. Singulis sex mensibus juxta Monasterii taxam anticipata solvant alimenta, pro quorum solutione nisi idoneum dederint fidejussorem, qui in Nostra Diœcesi domicilium habeat, ac solvendo sit, non recipiantur. Sint sub obedientia, ac vigili cura Superiorissæ, alteriusque Monialis, quæ earum Magistra sit, & custos, & quæ sollicita eas industria, benevolentiaque ad pietatem, modestiam, comitatem, cæterasque

que virtutes informet. Neque ſericis veſtibus (1), neque alio, quam nigro, aut fuſco, vel albo, aut violaceo colore, neque exquiſito ullo, quod ſacris non conveniat Aſceteriis, ornamenti genere utantur. Numquam ſolæ ad crates accedant, ſed eas vel Superioriſſa, vel Magiſtra, vel alia ſenior Monialis deputata comitetur. In loco a Monialium cellulis ſejuncto habitent; Clauſuræ leges non ſecus, ac Moniales, obſervent; numquam in eodem lecto cum alia puella, multoque minus cum Moniali cubent.

XXVIII. Paſtoralis tandem officii Noſtri ratio poſtulat, ut ſollicitudinem noſtram in eo etiam collocemus, ut Novitiæ, Converſæ, Puellæ Educandæ, famulæque Doctrinæ Chriſtianæ pabulo nutriantur, neque cibus ille in Monaſterio iis deſit, quem tam facile in ſæculo invenirent. Volumus itaque, & Superioriſſæ mandamus, ut puellæ educandæ quotidie per Magiſtram in Fidei rudimentis inſtruantur juxta Libellum Ven. Cardinalis Bellarmini, quem etiam præcipimus, ut ſ[illegible]æ memoriter diſcant: Iiſdem vero puellis, Novitiis, Converſis, & famulabus certa aliqua die per hebdomadam congregatis eadem Fidei rudimenta per Magiſtram, aut aliam Monialem ad id muneris maxime idoneam & repetantur, & clarius, uberiuſque explicentur juxta alterum libellum ejuſdem Ven. Cardinalis Bellarmini, cui titulus: *Spiegazione più diffuſa della Dottrina Criſtiana*. Qua etiam occaſione, quæcumque ad Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta rite, recteque ſuſcipienda requiruntur, facili, diſtinctoque ſermone explanentur.

XXIX. Ut autem Synodales hæ Noſtræ Conſtitutiones Monialibus innoteſcant, eas in vernaculam linguam traduci jubebimus, Noſtraque ſubſcriptione firmatas Monaſterii Superioriſſæ trademus, ut ad menſam quotannis lente, diſtincteque legantur.

(1) Concil. Rom. ſub Benedicto XIII. tit.21. cap.4.

CA-

CAPUT XXVI.

DE EREMITIS, DE OBLATIS, DE TERTIARIIS, SEU BIZOCHIS, DE QUÆSTORIBUS, ET COLLECTORIBUS ELEEMOSYNARUM, ET DE PUELLARUM CONSERVATORIO.

ARTICULUS I.

De Eremitis, & de Oblatis.

EREmitæ olim, cum solemnem in manu Episcopi professionem emitterent, uti de Sanctis Machario, Alexio, aliisque antiquis Eremi incolis Ecclesiastica perhibet Historia, vere Religiosi erant (1). At nunc in illorum numero non sunt habendi, cum solemnem illam professionem non edant, neque sub obedientiæ voto vitam ducant suam. Nemo tamen illorum vivendi rationem contemnendam putet, cum laudanda eadem potius sit, *si Eremitorium iisdem sit Paradisus, & jugis eorum cum Deo conversatio*, ut inquit S. Hieronymus, *& si ii, quod sunt professione, actione potius, quam nomine demonstrent*. Nos, ut Eremitæ, qui in Nostra Diœcesi commorantur, laudabiliter vivant, morumque suorum exemplo aliis prosint, regulas in Concilio Romano (2) præscriptas observari ab iis jubemus, easque Italico sermone exaratas in propria cujuslibet Eremo haberi mandamus. Hæ autem regulæ sunt fere ejusmodi.

II. 1. Nullum in Nostra Diœcesi Eremitorium sine Nostra expressa licentia erigatur, quam non erimus concessuri, nisi ab aliis ejusmodi mansionibus unius saltem milliaris intervallo distet. 2. Nemo Eremiticam vitam sine Ordinarii sui facultate profiteatur, a quo proinde patentes ea super re expediendæ erunt litte-

(1) S. Ambrosius de Sacerdot. dignit. cap. 3., Synodus Constantinopolit. can. 42. tom. 3. Concil. pag.242., S.Th. 2.2. quæst. 186., & in 4. sent. dist. 27.

(2) Concil. Rom. sub Benedicto XIII. in Appendice num.21.

litteræ, atque Eremitorium præterea destinandum una cum rurali Ecclesia, cujus servitio Eremita sit addictus. Nemo quoque ullum Nostræ Diœcesis Eremitorium incolat, nisi per Nostras patentes litteras illi incolendo deputatus fuerit; quas quidem non dabimus, nisi postquam ejus nomen, patriam, vitam, mores, conversationem, statum liberum, aliaque hujusmodi diligenti investigatione scrutati erimus. Quod si pium propositum jam amplexus, ex alia Diœcesi in Nostram migraverit, testimoniales litteras prioris Episcopi Nobis exhibebit, quibus palam fiat, ipsum Eremitica vita, suoque munere probe functum, inde nulla turpi laborantem nota, & ab omni crimine liberum discessisse. Eremitæ plusquam duo in eadem domo contubernales esse nequeant, nisi peculiarem aliquam ob causam expressus in scriptis consensus Noster accesserit. 3. Eremitæ cælibem, sanctamque ducant vitam. Antiquos Eremi cultores imitati, orationi, psalmorum recitationi, rerum divinarum meditationi, aliisque piis solitariæ vitæ exercitationibus vacent. Sacrificio Missæ, si fieri possit, quotidie intersint. Semel saltem in mense, & Festis anni diebus principalioribus in Ecclesia sua ParœcialiSacramenta Pœnitentiæ, atque Eucharistiæ religiose suscipiant; atque in eadem singulis Dominicis diebus Doctrinæ Christianæ, Ecclesiasticis functionibus, Missæ Parochiali, publicis supplicationibus, & Sacris Concionibus intersint. Quotidie tertiam Rosarii partem recitent; antequam cubitum eant, conscientiam suam discutiant, actumque veræ contritionis eliciant; ac tandem pro acceptis ea die beneficiis debitas Deo gratias persolvant, Deiparæque Virginis opem implorantes, Litanias recitent Lauretanas. 4. Tuguriolum, quod incolunt, munditie niteat, ac paupertatem simul redoleat: Ecclesia vero, cui inserviunt, nitida sit, ac munda, sacraque instructa supellectile. 5. piæ stipis, quam conquisierint, rationem Nobis, aut alteri a Nobis deputato quotannis reddant, ut quidquid de quotidiano eorum victu supersit, in Ecclesiæ reparationem, aut ornamentum, seu in

sacram ejusdem supellectilem convertatur. 6. nullum, nisi per unicam diem, sine Vicarii Nostri Generalis, aut Vicarii Foranei licentia, in suo tugurio admittant hospitem; Et si forte facinorosi homines se in eorum intrudant hospitium, Nobis, aut Vicario Nostro Generali notitiam deferant, ut opportunum pro loci, temporis,ac personarum circumstantiis consilium capiamus. 7. quæcumque honesta obtendatur causa, numquam mulieres hospitio excipiant, multoque minus eas apud se pernoctare patiantur, ne hac videlicet occasione humani generis inimicus sua eos calliditate decipiat. Qui secus fecerit, absque ulla spe veniæ ex Eremitorio dimittetur, aliisque arbitrio Nostro infligendis plectetur pœnis. 8. habitum Religiosum, quo induuntur, sub excommunicationis pœna in Apostolicis Pauli III., Pii V., & Gregorii XIII. Constitutionibus lata, dissimilem esse volumus ab eo, quo Regulares, ac præsertim Cappuccini, uti consueverunt. At vitam ab exemplari Regularium vita dissimilem ne ducant umquam. Quare Sæcularium, multoque magis mulierum familiaritatem oderint; choreis, & profanis hujusmodi spectaculis numquam intersint; ludis, præsertim vetitis, ne vacent; tabernas vinarias evitent; vino tandem, in quo luxuria est, & mentis alienatio, ne indulgeant.

III. *Oblati*, qui se, ac bona sua Ecclesiis, aut Monasteriis per donationem obtulerunt, & quodammodo consecrarunt, unde Oblatorum nomen derivatum est, siqui forte in Nostra Diœcesi existant, aut sint extituri, volumus (1), ut juxta Lateranensis Concilii sanctionem fori privilegio, atque exemptione a vectigalibus gaudeant, dummodo ea omnia simul in iis requisita concurrant, quæ a Lateranensi Concilio recensentur, ut ii videlicet in forma juris valida perpetuo, atque irrevocabiliter, plene, & cum effectu seipsos, suaque bona cum præsentia, tum futura, cum acquisita, tum acquirenda (nulla prorsus quamvis minima eorum

(1) Sac.Cong.Immunit.in Nicateranen. 10.April.1628., in Oppiden.6.Martii 1635., & in Bojacen. 29. April. 1704.

eorum parte vel in usumfructum, vel in proprietatem sibi reservata) Religioni alicui, aut etiam Sæculari Ecclesiæ obtulerint, ac donaverint, habitu etiam, quo induuntur, aliquantulum immutato. Qui vero matrimonio juncti non omnes designatas conditiones habent, vel quod bonorum suorum usumfructum sibi reservaverint, vel quod bona sua Ecclesiis, Cœnobiis, aliisque locis piis, non tamen inter vivos, sed solum causa mortis donaverint, eos Oblatorum privilegiis perfrui non posse declaramus.

ARTICULUS II.

De Tertiariis, seu Bizochis.

I. Regulares aliqui Ordines, cujusmodi sunt Ordines S. Francisci, S. Dominici, S. Augustini, item Carmelitæ, aliique, Tertiarias juxta Romanorum Pontificum diplomata possunt adscribere. Verum cum in earum adscriptione plurimum habere locum debeat Episcoporum auctoritas; Ne ulla umquam hac super re in Nostra Diœcesi oriantur dissidia; Aliqua de Tertiariis hoc loco juxta Pontificias Constitutiones, & Sacrarum Urbis Congregationum decreta sancienda esse putavimus. Ac primum quidem Tertiarios viros a Tertiariis mulieribus distinguendos esse Leo X. (1) decrevit. Illi enim nullo gaudent privilegio, nisi conjunctim vivant, & cum ipsis Claustralibus commorentur; Tertiariis vero mulieribus, quamvis suas non dimittant domos, eadem tamen Ordinis privilegia conferuntur. Nos hìc de Tertiariis Mulieribus dumtaxat loquimur, quæ pluribus olim controversiis occasionem dedere; & quemadmodum earum aliquæ communem sub eodem tecto vitam degunt, licet nullis Claustri legibus adstringantur; aliæ vero ædes paternas separatim incolunt, licet Monialium indumenta præseferant; de utrisque seorsim pauca dicenda essent.

II. Verum cum nullæ sint in Nostra Diœcesi Tertiariæ, quæ

(1) Leo X. Const. 22. Bullarii tom. 1.

in uno domicilio simul conjungantur communem agentes vitam, illud dumtaxat dicemus, videlicet quod has Tertiarias in Congregatione viventes, quæ neque solemne Professionis votum emittant, neque Clausuræ legibus obligentur, extinguere omnino voluit S. Pius V., uti ex ejusdem Constitutionis (1) verbis liquido constat. At progressu temporis Apostolica Sedes ita se gessit, ut easdem Tertiarias, (2) non quidem sua auctoritate probaret, sed illas toleraret, & Episcopis subjectas declararet. Sane cum in Sacra Congregatione Concilii Episcopus Sarzanensis petiisset, an suæ potestati subjectæ essent Mulieres, quæ in sua Diœcesi simul congregatæ Tertium Ordinem S. Francisci profitebantur, ita tamen, ut vota tantum simplicia nuncuparent, nullisque Claustri legibus tenerentur? Sacra Congr. respondit, (3) earum Monasterium *omnimodæ Episcopi jurisdictioni esse subjectum, citra tamen approbationem Sacræ Congregationis quoad illud*.

III. De aliis nunc Tertiariis verba faciamus, quæ Monialium indumenta præseferunt, licet disjunctim in privatis ædibus singulæ immorentur. Ut inter eas adscribi, & privilegiis ab Apostolica Sede concessis perfrui Mulieres possint, eæ juxta Pontificias Constitutiones, Sacrarumque Congregationum decreta his conditionibus esse debent instructæ. 1. Esse debent probatæ vitæ, bonisque moribus præditæ. 2. Annum ætatis suæ quadragesimum agere. 3. Tot annuos reditus ex propriis bonis percipere, quot sunt ad earum sustentationem necessarii. 4. Non cum aliis, quam cum personis in primo tantum consanguinitatis, vel affinitatis gradu sibi conjunctis cohabitare. Cum autem ad Nos pertineat harum conditionum examen instituere, &, quatenus omnes adsint, licentiam Regularium Præsidibus impertiri, ut Mulieres illæ, quibus nulla ex iis conditionibus desit, ad habitum recipiantur; Volumus, ac præcipimus, (4) ut nulla mulier, sive Virgo, sive

(1) S. Pius V. Constit. 8. in Bullar. Roman. tom. 2.

(2) Benedictus XIV. Institutione 105. §. 76.

(3) Sac. Congreg. Concil. in Sarzanen. 30. Jan. 1723.

(4) Leo X. Const. *Dum intra*; & Sac. Cong. Episc. 20. Dec. 1616.

ve Vidua a Regularibus ad tertii Ordinis habitum admittatur, niſi Noſtra in ſcriptis expreſſa præceſſerit licentia gratis danda, quam iis tantum concedemus, quæ nullam ex recenſitis conditionibus ſibi deeſſe coram Nobis oſtenderint. Si ergo vel hujuſmodi licentia careant, vel aliquo requiſito deſtituantur; ſancimus, & declaramus, (1) ad habitum invalide eas admitti, nulloque Tertiariis conceſſo privilegio frui poſſe, ſed Noſtræ Juriſdictioni penitus eſſe ſubjectas.

IV. Multis quidem privilegiis ejuſmodi Tertiarias ad habitum legitime admiſſas Leo X. cumulaverat, iiſdem videlicet, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum geſtant, gaudere conſueverant. At Leonis Conſtitutionem intra certos quoſdam limites Summi Pontifices Succeſſores coercuerunt. Paucis rem totam complectamur. Cum hæ Mulieres (2) tribus votis ſolemnibus non adſtringantur, adeoque non ſint vere Regulares; ab Epiſcoporum proinde, ac Parochorum juriſdictione non ſunt immunes. Gaudent quidem privilegio fori: At Sacerdotes Regulares (3) neque earum Confeſſiones Sacramentales audire, niſi ad Sæcularium Confeſſiones audiendas ab Ordinario fuerint approbati, neque iiſdem Euchariſtiam die Paſchatis Reſurrectionis adminiſtrare poſſunt; quemadmodum neque Viaticum, (4) atque Extremam Unctionem iis conferre, neque earum cadavera, indicta funebri pompa, e domo efferre valent ſine Parocho, aut ejus licentia: *Nam hæc revera* (uti habemus in decreto (5) Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium) *ad Parochos pertinent, qui debent aſſidue, ſed eo præſertim tempore, cognoſcere, juvare, accuratoque ſtudio fideles ſibi traditos inſtituere. Præterea ſi contingat* (in eodem ſubditur decreto) *aliquas ex prædictis Tertiariis ſine*

(1) Benedictus XIV. Conſt. *Emanavit nuper*. 17.Sept.1749., Sac. Cong. Concil. in Mazarien. 10.Maii 1727., & in Januen. 22.Martii 1747.

(2) Benedictus XIV. Inſtit. 105. n.67., & 68.

(3) Sac. Cong. Epiſc. 20.Dec. 1616., & in Hidruntina 4.Aug. 1625.

(4) Sac. Congreg. Epiſc. in Mutinen. 17.Junii 1639.

(5) Sac. Cong. Epiſc. 20.Dec. 1616.

ſine Sepulturæ electione decedere, eas ſic decedentes ita demum in Eccleſiis Ordinis, cujus habitum aſſumpſerunt, ſi in ipſis earum communis Sepultura reperiatur; ſin minus, in Eccleſiis Parochialibus ſepeliendas eſſe Sacra Congregatio decernit: Tandem in eodem Sac. Congr. decreto ſtatuitur, in *habitu* Tertiariis *concedendo, & reſpective deferendo, omnino a velo ſupra caput, quod ſupriettum vocant, & a pectorali, quod vulgo dicitur* ſottogola, *& a patientia abſtinendum eſſe, quin imo eas, quæ ſupradicta tria, vel aliquod ipſorum deferre deprehenſæ fuerint, illa dimittere etiam per cenſuras Eccleſiaſticas ab Ordinariis locorum compellendas eſſe*. Nos itaque volumus, ut ejuſmodi decreta exactiſſime ſerventur, & iſtarum Mulierum Confeſſarios, ſeu Moderatores ſerio monemus, ut eas neque vagari per plateas, neque circuire domos, neque choreis, profaniſque ſpectaculis intereſſe, aut aliis Sæcularibus curis ſe immiſcere patiantur, ſed potius ad amorem ſolitudinis, ſanctumque humilitatis, obedientiæ, atque aliarum virtutum exercitium acuant, atque inflamment: neque enim eas in uno Sanctarum Pœnitentium habitu, ſed in vera earumdem imitatione gloriari oportet.

ARTICULUS III.

De Quæſtoribus, & Collectoribus eleemoſynarum.

QUamquam pium, ac laudabile ſit in pauperum, locorumve piorum uſum eleemoſynas corrogare; Cum tamen innumeri exinde oriantur abuſus, ſi libera cuilibet id exequendi facultas relinquatur; Provido ſane conſilio Catholica decrevit Eccleſia, ut nonniſi penes Apoſtolicam Sedem, ac penes Epiſcopos jus eſſet certos deſignandi Quæſtores, qui ſtatis temporibus Fidelium eleemoſynas in pios uſus erogandas colligerent. Qua quidem in re illam Apoſtoli exemplum eſſe imitatam ſcimus, qui ad Corinthios ſcribens (1) inquit: *De collectis autem, quæ fiunt in Sanctos, ſicut ordinavi Eccleſiis, ita & vos facite*. Cum igitur

(1) 1. ad Cor. cap. 16. v. 1.

igitur a Tridentina Synodo demandata Nobis fuerit invigilandi cura ; ut ejusmodi charitatis officia rite exerceantur ; Leges , quæ sequuntur , in Nostra Diœcesi servandas indicimus , quibus duo potissimum , ad Fidelium charitatem excitandam , fovendamque maxime necessaria , obtinere facilius valeamus . Primum est , ut quemadmodum eleemosynæ fideliter , ac modeste colligendæ sunt , ita etiam integre , ac sine dolo in pios usus ab earum largitoribus intentos erogentur . Alterum est , ut , cum Fidelium charitas omnium indigentiis sublevandis par esse non possit , Quæstorum turba in immensum non augeatur , neque gravis Fidelibus inferatur molestia , aut pauperibus in graviori necessitate constitutis , piisve operibus majoris in Ecclesia momenti , atque utilitatis , opportuna subsidia adimantur .

II. Ne igitur illi rursus suboriantur abusus , ad quos evellendos Tridentina Synodus (1) *Quæstorum eleemosynarum* & nomen , & munus penitus extinxit ; Laicis omnibus , Clericisque tum exteris , tum Diœcesanis districte prohibemus , ne quis eorum sub quovis prætextu , & colore sive pro vivis , sive pro defunctis , sive pro quolibet pio opere in Nostra Diœcesi sine Nostra , aut Vicarii Nostri Generalis licentia in scriptis tradita eleemosynas conquirere , & colligere audeat : secus & carcerem , aliasque arbitrio Nostro subibit pœnas , & collectas ab eo eleemosynas in pauperes , aliosve pios usus erogari continuo jubebimus , quin eidem Magistratuum (2) Sæcularium , aut alterius personæ cujuscumque ordinis , & conditionis licentia , ac patentes litteræ suffragari quidquam valeant . Quod siquis speciale (3) aliquod Apostolicæ Sedis indultum , ac facultatem obtendat , eo non prius utatur , quam a Nobis , aut a Vicario Nostro Generali inspectum diligenter fuerit , ac genuinum repertum (ne quis fraudi ,

ac

(1) Trid. sess. 21. cap. 9. de ref.

(2) Trid. sess. 21. cap. 9. de ref.

(3) Cap. *Abusionibus*. de pœnit. , & remiss. , Sac. Congreg. Episc. in Aversana 22. Febr. 1620. , Sac. Cong. Concil. 11. Feb. , & 21. Aug. 1642. , & 20. Jan. 1643.

ac dolo esse possit locus) peculiari Nostro, aut Vicarii Nostri Generalis mandato, ac subscriptione muniatur.

III. Ii autem omnes, quibus facultatem, ac licentiam concedimus nummorum subsidia, aliasve eleemosynas colligendi pro Ecclesiis, Religiosis familiis, piisve locis, aut operibus, sciant 1. Nostram hanc licentiam nonnisi ad tempus concedi, adeoque revocari a Nobis, aut coerceri quandocumque posse. 2. ejusmodi Nostra facultate uti eos in Nostra Diœcesi non debere, nisi illam prius Vicariis Foraneis, & in eorum absentia Parochis ostenderint, quorum partes erunt diligenter explorare, utrum germana, an supposititia eadem sit, ac subinde diligenter inquirere, an quæ in eadem præscribimus, executioni fideliter demandentur, ut, re ab iis ad Nos delata, in fraudulentos, fallaces, ac inobedientes pœna etiam carceris animadvertamus. 3. ab iis, qui pro locis Sacris, aliove pio opere, Nobis annuentibus, eleemosynas collegerint, pecuniam ex iis conflatam in Episcopali Pietatis Monte, aut alio tuto in loco a Nobis designando esse deponendam, ut peractæ operæ, seu gestæ administrationis ratio suo tempore Nobis reddi facilius, atque expeditius possit. 4. nemini, etiam in Ecclesiarum foribus, velata facie eleemosynas petere licere, nisi id urgente admodum ex causa fieri aliquando permittamus. 5. nullam collectarum eleemosynarum partem Quæstoribus esse concedendam, & illicitam, vetitamque a Nobis declarari quamcumque de iisdem participandis pactionem; sed iis potius, si ejusmodi charitatis officium explere gratis nolint, honestum aliquod stipendium esse constituendum. 6. ad hujusmodi pia subsidia corroganda, non alios, quam viros probitate, modestiaque notos, & a turpi lucro prorsus alienos esse deligendos.

IV. Caveant præterea iidem 1. ne *Quæstorum eleemosynarum* nomen, quod Tridentina Synodus abolevit, usurpare sibi audeant. 2. ne Indulgentias evulgent; aut conciones habeant ad populum; aut Sanctorum hominum reliquias, seu sacras imagines

gines

gines circumferant; aut sacra numismata, seu armillas, annulos, sericas vittas, aliaque his similia distribuant. 3. ne miracula, visa, divina promissa, aut futurorum prænotiones venditent. 4. ne tamquam debitam, aut tamquam solitam, aut titulo alicujus recitandæ orationis in Deiparæ, aut Sanctorum honorem eleemosynam petant. 5. ne animalia benedicant, pias imagines deosculandas præbeant, campanulas, aut alia quævis instrumenta ad homines excitandos pulsent, scurrilibus verbis, aut minis, aut imprecationibus utantur. 6. demum ne quidpiam cujusvis generis agant, quod fallaciam, superstitionem, rei sacræ abusum, aut animi levitatem redoleat; sed in eleemosynis quæritandis modesti sint, ac discreti, & pie, simpliciterque se gerant.

V. Confraternitates, aliæque piæ Fidelium Congregationes sine Nostra, aut sine Vicarii Generalis licentia (1) neque sibi vindicent, neque exercere audeant jus eleemosynas in Nostra Diœcesi conquirendi; & siquæ sint in quasi possessione juris ejusmodi, ad Nos confugiant, ut pro arbitrio, ac pastorali Nostra sollicitudine consensum, & auctoritatem Nostram quasi possessioni adjungamus. Siquæ autem sint ad ejusmodi pietatis officium exercendum institutæ; volumus, ut eæ in eleemosynis colligendis, ac distribuendis illum servent modum, quem iisdem præscribemus. Ut mulierum, ac puellarum pudori, prout officii Nostri ratio postulat, consulamus; easdem a pia stipe pro aliis publice, atque promiscue conquirenda penitus excludimus.

VI. Regulares Mendicantes, quibus ab Apostolica Sede permissum est eleemosynas quærere, si Conventum habeant (2), aut Monasterium in Nostra situm Diœcesi, Nostra ad eas conquirendas licentia non egent, dummodo non per alios, sed per sui Ordinis Religiosos, aut Oblatos quærant. In Monasterii enim, seu Conventus erectione concessa iis hæc censetur licentia, nisi expresse fuerit inhibita. At si nullum habeant in Nostra Diœ-

 cesi

(1) Clemens VIII. Const. 115. §. 8. Concil. in Polignanen. 1621., & in Posnanien. 24. Sept. 1622.

(2) Cap. *Tuarum*. de privilegiis, Sac.

cesi Monasterium, aut Conventum, non iis licet stipem quærere, nisi licentiam a Nobis petierint, & obtinuerint. Collectores elemosynarum (1) pro Ecclesiis, Oratoriis, Sacris locis, ac piis operibus, earum Nobis rationem reddant, quoties illam requiremus. Eleemosynæ, quæ occasione vel Concionum, vel Indulgentiarum colliguntur, Nostra accedente licentia, Tusculanæ Diœcesis pauperibus a propriis Parochis erogentur. Nemini liceat (2) sub pœnis arbitrio Nostro infligendis Corporalium bursas, quas vocant, ad eleemosynas colligendas adhibere.

ARTICULUS IV.

De Puellarum Frondisterio, seu, ut ajunt, Conservatorio.

SApientissime factum est, ut in omnibus fere Urbibus tum puerorum, tum etiam puellarum frondisteria, seu, ut ajunt, Conservatoria erecta sint, in quibus tenella juventus ad liberaliores artes, atque ad domestica munia informata, Patriæ ornamento, Civibus vero, ac præsertim domesticis, commodo esse possit. Cum itaque Decessorum Nostrorum cura in Tusculana Urbe, ac Diœcesi ad puellarum institutionem loca fuerint designata; ex iis autem, uti diuturna experientia compertum est, non exiguum adjumentum in universam Civitatem, ac Diœcesim redundarit; officii Nostri ratio, ac Noster in gregem Nobis concreditum amor postulat, ut in iis conservandis, augendisque studium omne, totamque industriam collocemus. Aliquas igitur perpetuo valituras leges ad locorum hujusmodi conservationem, atque incrementum opportunas statuamus.

II. Quoniam vero ex Apostoli præcepto exoptandum vehementer est, ut omnes unum sapiant; hanc unitatem in tota Diœcesi teneri ab iis omnibus volumus, quibus erudiendæ juventutis cura mandata est, ut ex vitæ, doctrinæ, habitusque conformatione

(1) Sac. Congreg. Concil. in Nucerina 19. Aug. 1579.

(2) Epist. Encycl. Sac. Cong. Episc. de mandato Clementis XI. ann. 1701.

tione sensuum quoque, animorumque unitas oriatur. Quamobrem Synodali hac perpetuo valitura lege statuimus, ut in tota Diœcesi omnes Puellarum Magistræ eamdem vivendi, docendi, vestiendique rationem teneant, quemadmodum audito plurium Canonicorum, Parochorum, aliorumque peritorum hominum consilio decretum jam alias a Nobis fuit, cum universam Diœcesim Pastorali Visitatione lustraremus. Cum enim comperissemus, puellarum Magistras in Nostra Diœcesi commorantes neque eodem habitu, neque iisdem regulis, neque eadem uti vivendi norma; omnium, quos in consilium adhibuimus, sententiis, suffragiisque decrevimus, ut Magistræ omnes in posterum eumdem habitum, easdem regulas, eamdemque vivendi rationem tenerent, ac illæ, quæ in Tusculana Urbe diversabantur, quarum videlicet regulas, vivendique rationem Apostolica Sedes, Episcopi plurimi, ac rerum omnium Magistra experientia comprobaverant. Quod quidem summa cum puellarum utilitate, publicique boni incremento factum jam fuisse gratulamur. Volumus itaque, ut firmum, ac perpetuum sit, quod cum tanto Nostræ Diœcesis commodo conjunctum esse intuemur.

III. Has omnes puellarum Magistras, quotquot sunt, & futuræ deinceps erunt, enixe hortamur, & obsecramus in Domino, ut in exacta legum suarum observantia constanter perseverent, ac puellarum educationem sibi commissam, cujus gratia in tot Italiæ loca advocantur, atque ubique expetuntur, nulla ratione negligant, aut contemnant; sed in ea solertius in dies promovenda totis viribus adlaborent. Illas quoque leges, quas, cum Frondisteria visitaremus, edidimus, omni, quo decet, studio, diligentiaque exequi studeant. Puellas potissimum timere Deum ab infantia sua edoceant, Christianæ Religionis Mysteriis, ac præceptis imbuant, ad otium demum vitandum, domesticaque munia, ac muliebria opificia recte, alacriterque exercenda informent. Illud intelligant, ac memoria frequenter recolant, puel-

larum, quas ipsis educandas parentes tradunt, se Deo rationem esse reddituras.

IV. Orphanotrophium erat a Decessoribus Nostris in Urbe Tusculana constitutum, in quo orphanæ quædam puellæ tamdiu enutriebantur, quamdiu vel nuberent, vel in aliquo Monasterio Religiosa Vota nuncuparent. Has Tusculanus Episcopus Cardinalis Marcellus Corradinus provido sane consilio in ejusdem Tusculanæ Urbis Frondisterium transtulit, ac piis puellarum Magistris tradidit educandas. Harum quoque curam, & institutionem iisdem Magistris enixe commendamus, ut bonis videlicet moribus informentur, ut muliebribus assuescant laboribus, ut denique idoneæ fiant, quæ utrumlibet sive Sæcularis, sive Regularis vitæ genus utiliter amplectantur. Cum autem eæ peculiares habeant sibi a Fundatore præscriptas leges, curent Magistræ, ut ab iisdem diligentissime observentur. Ea tandem sit præcipua Magistris cura, is præcipuus labor, ut Christianam Doctrinam cum quotidie in Scholis, tum Dominicis diebus in Templo puellas assidue, ac patienter edoceant. Summum enim ex eo labore in puellas emolumentum, in Magistras vero meritum, ac præmium est redundaturum.

CAPUT XXVII.

DE VITIIS RELIGIONI OPPOSITIS; AC PRIMUM DE SUPERSTITIONE.

I. HActenus de Religionis virtute disseruimus. De vitiis nunc eidem oppositis summa cura, diligentiaque vitandis pauca dicamus. Verum ne in immensum Synodales Nostræ Constitutiones excrescant; tria ex ipsis dumtaxat atrociora, & periculosiora seligamus, superstitionem videlicet, simoniam, & blasphemiam, ac de eorum singulis peculiares leges Pontificiis Constitutionibus conformes statuamus. In hoc capite de superstitio-

ſtitione, in aliis duobus, quæ conſequentur, de Simonia, & Blaſphemia diſſeremus.

II. Superſtitio eſt vitium Religioni oppoſitum, quo quis vel cultum Deo exhibet, quem non debet, vel cultum illi exhibet, cui non debet. Primo modo peccare tripliciter quis poteſt, exhibendo videlicet Deo cultum vel falſum, vel ſuperfluum, vel indecentem. Falſum Deo cultum exhibet, qui Deum Judaicis, aut Mahometicis ritibus colit; qui falſas reliquias adorandas proponit; qui falſa fingit miracula, falſaſque revelationes venditat &c. Superfluum exhibet cultum, qui vel præter, vel contra Eccleſiæ præſcriptum, aut conſuetudinem in Miſſæ Sacrificio ſeu celebrando, ſeu audiendo, in Sacramentis ſeu ſuſcipiendis, ſeu adminiſtrandis, in aliis demum ſacris functionibus obeundis inutiles, ac vanas adhibet cæremonias. Indecentem tandem exhibet cultum, qui Deum aut verbis, aut factis, aut rebus colit, quæ ad ejus potius offenſam, quam laudem, & gloriam, conducere merito poſſunt. Secundo ſuperſtitionis genere peccari quinque modis poteſt, videlicet per idololatriam, magiam, divinationem, vanam obſervantiam, & maleficium. *Idololatria* eſt, qua cultus uni debitus Creatori tribuitur creaturæ, juxta illud Apoſtoli (1): *ſervierunt creaturæ potius, quam Creatori*; eaque perfecta eſt, quando externo cultui internus conjungitur, videlicet, cum quis creaturæ divinitatem ineſſe credit, eamque colere intendit, ac vult; & tunc duplex grave crimen admittit, infidelitatis contra Fidem, & ſuperſtitionis contra Religionem, nec abſolvi a Confeſſario poteſt, niſi is ſpecialem habeat abſolvendi ab hæreſi facultatem. *Magia* ſuperſtitioſa, ſeu diabolica in eo ſita eſt, ut quis Dæmonum ope, ac miniſterio per ſigna ab ipſis inſtituta mira quædam operetur. Hæc ex genere ſuo graviſſimum eſt crimen: expreſſam enim, aut tacitam ſemper continet Dæmonis invocationem, & benevolam cum eodem ſocietatem: maxime autem injurioſum Deo eſt, a creatura, Creatore

(1) Ad Rom. cap. 1.

tore relicto, Dæmonis opem implorari, & cum eo societatem iniri. *Divinatio* est superstitiosa rei alicujus occultæ inquisitio per Dæmonis invocationem, quæ semper vel expressa, vel tacita in ejusmodi divinationibus interesse solet; uti faciunt ii, qui ex unguium, manuum, aliarumque corporis partium inspectione, ex aere, aqua, igne, sortibus, somniis, arreptitiis, mortuis, aliisque futura prædicunt, furtaque, abditosque thesauros indicant; aut qui ex Solis, & Lunæ, aliorumque astrorum occursu, motu, posituque de cujusque ingenio, natura, & actionibus judicant, & quæ cuique eventura sint, divinant, ac definiunt, quæque a libero nostræ voluntatis arbitrio proficiscuntur, ad fati revocant necessitatem. *Vana observantia* est illa, qua quis ad finem aliquem assequendum ea adhibet media, quæ neque ad illum ab Ecclesia ordinantur, neque a Deo, aut a natura ullam ad id habent vim, neque cum tali fine ulla ratione connectuntur. Hæc est eorum superstitio, qui ex quadrupedum vocibus, avium garritu, volatuque, hominum, pecudumve occursu, aliisque hujusmodi inanibus observationibus de se, suisque, aut aliorum rebus statuunt, easque sibi, seu aliis aut adversas, aut secundas augurantur; & eorum, qui certa quædam ignota carmina, certa determinata verba, certos characteres, signa, notas, involucra, ligaturas, certum Crucum, atque orationum numerum, aliaque hujusmodi inutilia adhibent ad sanandas infirmitates, ad curanda vulnera, ad mitigandos dolores, ad sanguinis fluxum cohibendum, ad se, aut alios invulnerabiles ab omni hostium incursu, & a qualibet infirmitate, atque infortunio reddendos immunes. *Maleficium* denique est superstitio, qua Dæmonis opera, ac potestate, certis quibusdam adhibitis signis, aut dictis, proximorum corporibus, aut substantiis detrimentum infertur.

III. Ut pestiferum hoc mortalium genus Diabolum invocantium, cum eaque expressum, vel tacitum ineuntium pactum seu ad magiam, ut mira faciant; seu ad divinationem, ut occulta, ac futura sciant; seu ad maleficium, ac veneficium, ut noceant,

seu

ſeu ad amorem, vel odium, vel alios inflamment, ſeu ad vanas obſervationes, ut proſpera, vel adverſa augurentur, a Noſtra Diœceſi exterminemus, ac nefarii ſceleris contagionem a Grege Noſtro arceamus; Hæc majori, qua pollemus, auctoritate ſtatuimus, decernimus, ac promulgamus.

IV. 1. Excommunicatos ipſo facto denunciamus magos, divinos, maleficos, veneficos, utriuſque ſexus ſtriges, qui malis ſuis artibus utuntur, ut homines, & pecudes aut perdant, aut in morbum conjiciant; ut tempeſtates excitent, theſauros inveniant, affectum concilient, aut demereantur; ut ſancta nuptiarum fœdera aut frangant, aut impediant &c., licet effectu non ſecuto; eoſque etiam omnes, qui hiſce operibus aut conſenſum, aut conſilium, aut auxilium ſeu ſcripto, ſeu lingua, ſeu manu præſtent. 2. in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac ſub cenſurarum pœna præcipimus (1) ut quicumque ejuſmodi delinquentium notitiam habeant, intra triginta ab habita notitia dies juxta Conſtitutiones Apoſtolicas, ac ſupremæ Inquiſitionis edictum, Nobis, qui Noſtra in Diœceſi ordinario jure adverſus hæreticam pravitatem Inquiſitoris munere fungimur, ejuſmodi delinquentes denuncient ſtatutis in Jure pœnis coercendos. 3. ſub eadem excommunicationis majoris pœna, aliiſque contentis in Apoſtolicis Conſtitutionibus (2) præcipimus, ut intra unius menſis ſpatium a die habitæ notitiæ Nobis denuncientur ii omnes, qui Aſtrologiam judiciariam, geomantiam, hydromantiam, chiromantiam, necromantiam exercent, & qui ſcripta, vel libros de malis hujuſmodi artibus pertractantes legunt, aut retinent. 4. ſub gravibus pœnis diſtricte prohibemus, ne quis Aſtrologos judiciarios, augures, hariolos, genethliacos, cæteroſque id genus divinatores conſulat, ut ſibi futura contingentia prænuncient, quæ potiſſimum a libera hominis voluntate proficiſci debent; aut occulta prorſus inquirant, quæ ſcire nequit, aut perſpicere hominis

(1) Leo X. Conſt.43. *Honeſtis*, Gregorius XV. Conſtitut. 86. *Omnipotentis*, Extravag. Joannis XXII. *Super illius*.

(2) Sixtus V. Conſt. *Cæli*, *& terræ*.

nis mens, 5. qui forte, occulto Dei judicio, affectum se aliquo maleficio sentit, caveat, ne ad magos, aut striges confugiat, ut maleficium novo maleficio dissolvatur: *qui enim talia agunt*, ut inquit Apostolus (1), *digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*. Qui ergo talia patiuntur, eum curationis modum adhibeant, qui in Sacris Canonibus (2), & in Rituali Romano (3) præscribitur. 6. tandem in omni superstitione tollenda, abolendaque, sive eam probitas, & simplicitas, sive fraus, ac dolus invexerit, magnopere excubare Parochorum curam volumus. Iis itaque mandamus, ut animum advertant, & siquem cultum, moremque superstitione aliqua imbutum, aut omnino ullum superstitionis genus in suorum mentibus insedisse intelligant, rem ad Nos deferant, ut malis ejusmodi occurrere opportune valeamus. Confessarii quoque eamdem cogitationem suscipiant, & si quos superstitionibus hisce teneri intellexerint, graviter monitos, objurgatosque ab ea pravitate, atque errore avertere, ac deterrere conentur. Illud præsertim mulieribus, rudibusque personis insinuent, ut ad pellendas febres, aliosque curandos morbos, non anilibus, ac superstitiosis remediis, sed piis ad Deum, & Sanctos ejus precibus, Sacramentali animæ expiatione, ac Medicorum consiliis, remediisque utantur.

CAPUT XXVIII.

DE SIMONIA.

HOrrendum, & detestabile Simoniæ crimen est sacrilegium (4), quo per emptionem, & venditionem, similemve contractum res spiritualis pro temporali commutatur. Crimen hoc a Simone Mago nomen desumpsit suum. *Hic enim Apostolis (5) obtulit pecuniam dicens: date & mihi hanc potestatem, ut cuicum-*

(1) Ad Rom. cap. 1.
(2) Can. *Si per sortiarias*. caus. 33. qu. 1.
(3) Ritual. Rom. tit. de exorcizandis.
(4) Suarez tom. 1. de Religione tract. 3. lib. 4. cap. 1.
(5) Actorum cap. 8.

cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum; cui statim Apostolorum Princeps respondit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri*. Quibus sane verbis hujus criminis malitiam explicavit, quæ tota in eo sita est, ut res spiritualis, cujus pretium longe rerum omnium terrenarum valorem excedit, rei terrenæ, pro qua commutatur, æquiparetur, cum in permutationis contractu justitia commutativa servari omnino jubeat æqualitatem; & ut donum Dei, quod a sola divina liberalitate pendet, hominum arbitrio, & æstimationi subjiciatur, cum in contractum onerosum non cadat, nisi id, quod contrahentium subest arbitrio, & æstimationi; Et siquidem hanc vere intercedere æqualitatem, ac subjectionem Simoniacus credat, jam in hæresim detestabilem prolapsus est, de qua Paschalis Papa (1) inquit: *omnia crimina, ad comparationem simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur*. Sin autem id credat, hæreticus quidem non erit, sed maximum adhuc admittet scelus: dum enim rem tanti pretii cum re adeo vili commutat, suoque subjicit arbitrio, quod a divina liberalitate pendet; jam facto ipso maxima cum injuria & rem, & liberalem rei largitorem Deum despicit, & contemnit.

II. Simonia alia est juris divini, ac naturalis, alia juris humani, & Ecclesiastici. Prior, quia mala est, ac juri naturali, divinoque repugnat, prohibetur: posterior, quia jure humano, atque Ecclesiastico prohibetur, mala est. Prior admittitur, cum quis rem vere spiritualem, aut rei spirituali adnexam, cujusmodi sunt Hostia consecrata, Sacramenta, Sanctorum Reliquiæ, Calix consecratus, ut consecratus, aliaque hujusmodi, pro re temporali dat, aut promittit. Posterior habetur, cum quis spirituale quidem dat pro spirituali, vel temporale pro temporali, sed contra legem Ecclesiasticam, quæ ex motivo Religionis propter periculum, & speciem quamdam Simoniæ sub pœnis adversus Simoniacos in Jure Canonico constitutis id vetat. Hoc pacto Simonia-

(1) Can. *Patet*. caus.1. qu.7.

moniaca est Beneficiorum permutatio, quæ sine Superioris auctoritate fiat, quia tamquam Simoniaca, & sub pœnis Simoniæ a jure Ecclesiastico (1) prohibetur, ne sine auctoritate Superioris fiat. Idem dicendum de venditione Sacri Olei, aut Chrismatis (2), quamquam solius materiæ pretium detur; aut Officiorum quorumdam temporalium Ecclesiasticorum (3), quæ videlicet ad temporalium Ecclesiæ rerum administrationem ordinantur; aut rerum aliarum hujusmodi.

III. Utraque Simonia alia est mentalis, alia conventionalis, alia realis. Mentalis est internus voluntatis actus, quo quis, dum alteri rem spiritualem confert, obligare illum intendit ad reddendum aliquid temporale, aut viceversa. Ad mentalem itaque Simoniam actus quoque externus requiritur, puta rei spiritualis collatio pro re temporali intenta, aut viceversa: sed mentalis adhuc nuncupatur, quia Simoniacæ intentionis malitia non se prodit exterius, sed in solo animo continetur. Cum autem Ecclesia non de internis, sed de externis solum actibus judicet (4), nulla proinde pœna adversus mentalem Simoniam est a jure Ecclesiastico constituta. Conventionalis est externa conventio, seu expressa, seu tacita, dandi, vel recipiendi aliquid spirituale pro temporali, & viceversa, quæ nondum (ex utraque saltem parte) opere completa est; & siquidem ex neutra parte tradita sit res conventa, *Simonia pure conventionalis*; si vero ex alterutra parte per traditionem rei consummata fuerit conventio, *Simonia conventionalis mixta* nuncupatur. Adversus Simoniam sive pure conventionalem, sive conventionalem mixtam nulla in jure Canonico pœna clare expressa reperitur: cum autem *in pœnis (5) benignior sit interpretatio facienda*, nullam dicimus esse constitutam, sed arbitrio Judicis esse relictam. Realis tandem est conventio de danda re spirituali pro temporali, aut viceversa, utrinque opere

(1) Can. *Quæsitum*. 5., cap. *Cum olim*. 7. de rerum permutat.

(2) Cap. *Non satis*. 8. de Simonia.

(3) Cap. *Consulere*. de Simonia.

(4) Cap. *Tua nos*. 34., & cap. *Mandato nostro*. 46. de Simonia.

(5) Cap. *In pœnis*. 49. de regul. juris in 6.

opere completa saltem inchoative, quatenus ex. gr. ab una parte datum fuerit spirituale, ab alia vero pars saltem pretii conventi soluta fuerit. Adversus Simoniam realem gravissimæ sunt a Sacris Canonibus inflictæ pœnæ.

IV. Tribus hisce Simoniæ speciebus alia addenda est, quæ *Simonia confidentialis* nuncupatur, & quæ tunc habetur, cum quis Ecclesiasticum Beneficium alicui confert, aut resignat, vel ad illud præsentat, aut eligit, vel electum, aut præsentatum confirmat, aut instituit cum certa confidentia, & obligatione, idest cum expressò, vel tacito pacto, seu conditione, ut tamquam ex debito, illud sibi, aut alteri, puta fratri, nepoti, amico &c. intra certum temporis spatium iterum cedat, seu resignet, aut ex eo pensionem, vel certam fructuum partem tribuat. Adversus hanc Simoniam plura statuerunt Sanctissimi Pontifices Pius IV. (1), & S. Pius V. (2) in suis Constitutionibus, quas ea super re ediderunt, diligenter, attenteque consulendi.

V. Nomine *rei spiritualis*, quæ pro re temporali traditur in Simonia juris divini, ac naturalis, omne, & solum id intelligitur, quod ad bonorum supernaturalium ordinem pertinet, & quod ad spiritualem animæ salutem ex divina, vel humana institutione scimus esse ordinatum, cujusmodi sunt gratiæ gratum facientes, & gratis datæ, Sacramenta, & Sacramentalia, divina officia, & orationes seu publicæ, seu privatæ, omnes Ecclesiasticæ Jurisdictionis actus, videlicet absolutio a peccatis, & censuris, collatio Indulgentiarum, dispensatio in votis, & juramentis, electio, postulatio, præsentatio, nominatio, institutio, collatio &c. cujusvis beneficii, officii, atque Ecclesiasticæ dignitatis, aliaque hujusmodi, uti patet ex toto titulo Juris Canonici *de Simonia*. Nomine autem *rei adnexæ spirituali* ea intelliguntur, quæ intrinsece quidem spiritualia non sunt, sibi tamen adnexam habent, conjunctamque rem spiritualem, cujusmodi sunt Juspatronatus, Tt 2 bene-

(1) Pius IV. Const. 85. *Romanum Pontificem*.

(2) S. Pius V. Constitutione 85. *Intolerabilis*.

beneficiorum reditus, pensiones, primitiæ, decimæ, oblationes, seu potius Jura has percipiendi, labor actualis in Sacramentorum administratione, & celebratione Missarum, Templa, Altaria, Calices, Vasa, & Indumenta Sacra, Agnus Dei, aliæque res omnes consecratæ, seu benedictæ, quæ utpote connexæ cum benedictione, seu consecratione, seu cum beneficio, vel officio, aut ministerio spirituali, *res adnexæ spirituali* dicuntur.

VI. Res temporalis, quæ pro re spirituali promittitur, aut datur in Simonia, munus dicitur, quatenus hæc vox onus significat, & debitum ex obligatione, ac triplex est. *Aliud enim*, ut inquit S. Gregorius Papa (1), *est munus ab obsequio, aliud munus a manu, aliud munus a lingua. Munus quippe ab obsequio est subjectio indebite impensa, munus a manu pecunia est, munus a lingua favor.* Pecunia, quæ munus a manu est, res omnes temporales pretio æstimabiles, seu mobiles, seu immobiles, mutationem pecuniæ, debiti remissionem, aut dilationem, aut anticipatam solutionem, aliaque hujusmodi complectitur. *Totum enim* (2) *quidquid homines habent in terra, omnia, quorum Domini sunt, pecunia vocatur: servus, vas, ager, arbor, pecus, quidquid horum est, pecunia dicitur. Ideo autem pecunia vocata est, quia antiquitus, quod habebant, in pecoribus habebant.* Munus ab obsequio quodcumque temporale ministerium complectitur, seu servitium, aut obsequium, quod expresso, seu tacito pacto pro re spirituali promittitur, aut præstatur ex. gr. si Ecclesiasticum Beneficium (3) detur, & acceptetur loco temporalis mercedis, quæ pro ministerio, aut servitio solvenda esset. Munus a lingua omnem complectitur laudem, commendationem, patrocinium, intercessionem, aliaque hujusmodi apud alium ex. gr. Episcopum, quæ ex pacto, tamquam res ex justitia debitæ pro re spirituali, puta beneficio, dentur, & acceptentur.

VII. Ad Simoniam necessario requiritur pactum aliquod,
non

(1) Can. *Sicut nonnulli*. caus.1. qu.1.

(2) Can. *Totum*. caus.1. qu.3.

(3) Cap. *Cum essent*. de Simonia.

non tamen ſemper expreſſum. Sufficit enim (1) implicitum, ſaltem ex una parte inchoatum, aut intentum, quo quis temporale det animo alterum obligandi, aut movendi ad dandum ſpirituale, vel viceverſa. Hinc Innocentius XI. (2) duas haſce merito propoſitiones damnavit, quarum una hæc eſt: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tamquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut e contra*: Altera vero hæc eſt: *Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale: imo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis ſic, ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis*. In his autem propoſitionibus manifeſte ſupponitur, temporale pro ſpirituali dari cum pacto aliquo ſaltem implicito, ac interpretativo, quod ad ſimoniam ſufficit.

VIII. Ut nefarium, atque execrabile hoc Simoniæ crimen in Noſtra Diœceſi ab omni Eccleſiaſticarum rerum tractatione arceatur, graviſſimas adverſus Simoniacos ſtatutas pœnas, quarum rigidiſſimos futuros Nos eſſe exactores pollicemur, in medium proferre ſtatuimus. Sic enim fiet, ut ſive Clerici, ſive Laici, ſin minus virtutis amore, formidine ſaltem pœnæ ab hujus labis contagione reddantur immunes. Cum autem in Ordinum potiſſimum, ac Beneficiorum collatione, & ſuſceptione, Simoniæ crimen admitti conſueverit; pœnas dumtaxat adverſus Simoniacam ejuſmodi collationem, ac ſuſceptionem præſcriptas recenſebimus.

IX. Primum itaque pœnæ adverſus Simoniam realem in Ordinum ſuſceptione, & collatione perpetratam, ſunt hæ, quæ ſequuntur. 1. tam conferens (3), quam ſuſcipiens Ordines ipſo facto excommunicationem incurrit. 2. Ordinans, quamquam occulta ſit Simonia, a quorumcumque Ordinum, ac primæ etiam Ton-

(1) Cap. *Tua nos*; & cap. *Et ſi quæſtiones*. de Simonia.

(2) Innocentius XI. in damnat. propoſitione 45., & 46. edita 2. Martii 1679.

(3) Extravag. *Cum deteſtabile*. de Simonia.

Tonsuræ collatione, & a munerum omnium Pontificalium executione est ipso facto suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus, neque ab his censuris, nisi a Romano Pontifice, absolvi potest. Quod si interdictum violet, non modo irregularitatem (1), verum etiam suspensionem incurrit ab Ecclesiæ suæ regimine, & administratione, & ab omnium perceptione fructuum beneficiorum suorum. Has pœnas statuit Sixtus V. Constitutione (2), quæ incipit: *Sanctum, & salutare*; easque in suo robore permanere voluit Clemens VIII. (3), licet quoad aliqua præfatam Sixti V. Constitutionem ad terminos juris revocaverit. Si vero manifestum sit Simoniæ crimen, non minus Ordinans, quam Ordinatus a suo gradu, & ab Ecclesiastico officio est deponendus. *Qui enim per pecuniam*, uti habemus in Jure Canonico (4), *quemque consecraverit, vel ab alio consecratus est, alienus a Sacerdotio fiat*. 3. qui Simoniace scienter suscepit Ordines, non modo excommunicationem, verum etiam suspensionem (5) ipso facto incurrit ab omnium suorum Ordinum tam simoniace, quam non simoniace susceptorum executione, etiamsi occulta sit simonia. Quod si ita suspensus aliquem Ordinis actum exerceat, non modo irregularitatem, verum etiam privationem (6) incurrit beneficiorum omnium, atque officiorum, & ad ea obtinenda inhabilitatem, si sæcularis sit; si vero sit Regularis, privationem vocis activæ, & passivæ, & inhabilitatem ad dictam vocem habendam, quin ab his censuris, nisi per Romanum Pontificem, absolvi possit: & hæ quidem pœnæ, etiamsi occulta sit simonia, locum habent.

X. Pœnæ adversus simoniam realem in beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum collatione, & susceptione admissam sunt

(1) Cap. *Cum medicinalis*, & cap. *Is cui*. de sent. excomm.

(2) Sixtus V. Const. 91. *Sanctum*, & *salutare*.

(3) Clemens VIII. Const. 40. *Romanum Pontificem*.

(4) Can. *Qui per pecuniam*. caus. 1. quæst. 1.

(5) Extravag. *Cum detestabile*. de Simonia.

(6) Sixtus V. Const. cit. *Sanctum*, & *salutare*.

sunt hæ. 1. quicumque Ecclesiasticum officium, aut beneficium sive sæculare, sive Regulare simoniace (1) conferunt, aut directe, vel indirecte procurant eligendo, postulando, præsentando, commendando &c., & quicumque simoniace acquirunt, ipso jure, & ipso facto excommunicationem Papæ reservatam incurrunt. 2. ejusmodi collatio, provisio, & acquisitio simoniaca est ipso jure (2) nulla, ita ut Beneficiatus sub gravis culpæ reatu beneficium dimittere, fructusque omnes, siquos inde percepit, restituere teneatur. 3. Beneficiatus fit (3) perpetuo inhabilis ad ejusmodi beneficium, aut officium obtinendum, nisi super hoc a Papa cum eo dispensetur. 4. fit etiam (4) inhabilis ad quæcumque alia beneficia obtinenda. 5. per sententiam Judicis aliis (5) etiam beneficiis antea Canonice obtentis privandus est, & ab altaris ministerio (6) perpetuo deponendus. Has pœnas inducit etiam realis simonia Juris Ecclesiastici in resignatione, & permutatione beneficiorum admissa.

XI. Usque eo simoniæ scelus detestatur Ecclesia, ut si illud in beneficii collatione, non quidem ab eo, cui beneficium confertur, sed illo prorsus inscio, ab alio fuerit admissum, Beneficiatus adhuc, cum primum simoniam esse commissam agnoscit, etiam ante sententiam Judicis beneficium dimittere jubeatur. Nam (7) *secundum Sacrorum Canonum instituta etiam parvuli, qui cupiditate parentum Ecclesias per pecuniam sunt adepti, eas dimittere tenentur*. Duo tamen casus ab hac generali regula sunt excipiendi. Primus est, cum quis in odium illius, cui beneficium conferendum est, ipso prorsus inscio, simoniam committit. Expressam in Jure Canonico (8) hanc exceptionem habemus his verbis: *Nisi*

(1) Extrav. *Cum detestabile*. de Simonia, & S. Pius V. Constitut. 5. *Cum primum*.

(2) Cap. *Matthæus*. de Simonia, cit. Extrav. *Cum detestabile*, & cit. Constit. *Cum primum*.

(3) Cap. *Si alicujus*. de elect., & cap. *Nobis fuit*. de Simonia, & cit. Constit. *Cum primum*.

(4) Cit. Const. *Cum primum*.

(5) Cap. *Cum super*. de confessis.

(6) Cap. *De hoc*. de Simonia.

(7) Cap. *Sicut tuis*. 33. de Simonia.

(8) Cap. *Nobis fuit*. de Simonia.

Nisi constaret, illos, qui promissum tale (nempe simoniacum) *fecerunt, per fraudem in dispendium illius, qui eligendus erat, id malitiose fecisse*. Alter casus est, cum quis sciens ab alio simoniam committi, adversum illam expresse protestatur, & adhuc, protestante prorsus inscio, simonia completur, & beneficium simoniace confertur. Hanc quoque exceptionem Sacri Canones (1) nobis exhibent per hæc verba: *Quoniam ex eo, quod contra prohibitionem, & voluntatem tuam aliquis, te penitus ignorante, promisit pecuniam, & exsolvit, nihil tibi debet ad pœnam, vel ad culpam imputari*. At si quis sciret, pro se simoniam ab alio committi, & ipse non contradiceret, neque protestaretur; aut si contradiceret, sciret tamen illum in simonia pergere, adeoque beneficium simoniace obtineri, & adhuc illud acceptaret; is sane facto ipso simoniam approbare, & in illam consentire censeretur; adeoque ante quamcumque Judicis sententiam ejusmodi beneficium a se abdicare teneretur.

XII. Simoniæ tandem confidentialis pœnæ hæ (2) sunt. 1. qui illam committit, ipso facto non modo excommunicationem incurrit, verum etiam privatur & beneficio per simoniam confidentialem acquisito, & aliis omnibus beneficiis, ac pensionibus canonice prius obtentis. 2. fit inhabilis tum ad idem, tum ad alia quæcumque beneficia obtinenda. 3. collatio beneficii simoniace obtenti soli Romano Pontifici reservatur. 4. fructus ex beneficio per simoniam confidentialem obtento male percepti, Apostolicæ Cameræ sunt applicandi. 5. hæ omnes pœnæ contra simoniam confidentialem statutæ non modo subeundæ sunt, quando ea est realis, sed etiam quando est conventionalis mixta.

XIII. Qui in simoniæ crimine perpetrando temporale aliquid accepit, illud ante quamlibet Judicis sententiam, etiamsi occultissima fuerit simonia, sub gravi restituere debet, & quando circa beneficia simonia commissa est, non quidem illi, qui dedit,

(1) Cap. *Sicut tuis*. de Simonia.
(2) Pius IV. Const. 85. *Romanum Pontificem*, & S. Pius V. Const. 85. *Intolerabilis*.

dedit, ſed pauperibus, aut Eccleſiæ reſtituere jubetur. Quæ quidem obligatio oritur etiam ex ſimonia mentali, licet adverſus illam nulla ſit in jure pœna præſcripta. Onus enim reſtituendi temporalia ſimoniace accepta non eſt pœna juris, ſed eſt obligatio juſtitiæ, ac juris divini orta ex injuſta acceptione, adeoque occultiſſimis etiam adnexa delictis, propter quæ mentales ſimoniaci *apud diſtrictum* (1) *Judicem, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum, culpabiles judicantur.*

XIV. *Tanta eſt* (2) *hujus criminis labes, ut etiam ſervi adverſus dominos, & quilibet criminoſi ad accuſationem admittantur.* In cauſis autem ſimoniæ, etiamſi reus ſit laicus, ſolus Eccleſiaſticus Judex cognoſcere, ac definitive pronunciare poteſt. Cum enim ſimonia circa ſpiritualia objecta verſetur, jam eſt cauſa ſpiritualis, atque Eccleſiaſtica, quæ proinde ad ſolos Eccleſiaſticos Judices privative pertinet, juxta illum Canonici juris (3) textum: *decernimus, ut laici eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant.* Si qua ergo ejuſmodi cauſa (quod tamen Deus avertat) in Noſtra Diœceſi occurrat, ad Noſtrum Forum cognoſcenda, ac dijudicanda deferatur Simoniaci autem, ut diſpenſationem obtineant pro foro externo, quando ſimonia eſt publica, ad Datariam; pro foro vero interno, quando eſt occulta, ad Sacram Pœnitentiariam recurrant. Hic tamen duo monemus. Primum eſt, quod cum agitur de Simonia reali (4) ſcienter contracta, & de beneficiis, ſuper quibus eadem contracta fuit, Sacra Pœnitentiaria diſpenſare non poteſt, neque convalidare eorum beneficiorum titulos, etiam in foro conſcientiæ tantum, etiam in caſibus occultis, niſi forte prædicta ſimonia contracta fuerit ignoranter, ignorantia facti, vel juris, & Orator de illa certior factus, quamprimum commode potuerit, diſpenſationem petierit; quod quidem procedit etiam de penſionibus, ſuper quibus ſimonia realis

Vv ſcien-

(1) Cap. *Tua nos*. de Simonia.
(2) Cap. *Tanta*. de Simonia.
(3) Cap. *Decernimus*. de judiciis.
(4) Benedictus XIV. Conſt. *Paſtor bonus*. §.22. edita Idibus Aprilis 1744.

ſcienter contracta, & commiſſa fuerit. Alterum eſt, quod eadem Sacra Pœnitentiaria condonare (1) nequit pretium ſimoniacum, quando in Eccleſiam læſam, vel pauperes erogari debet, præterquam ſi delinquentium paupertas, & qualitas ſuadeant, aliquam ejus partem ipſis remitti, aut condonari poſſe, reſiduam ſemper in Eccleſiam, vel alios pauperes erogando.

XV. Cum autem in præſentatione, vel electione ad Eccleſiaſticum beneficium, aut officium aliquando ex malitia, aliquando, & fortaſſe crebrius, ex ignorantia ſimonia perpetretur; nequid ejuſmodi in Noſtra Diœceſi contingat; plura hìc tum Laicos, tum Clericos monendos arbitramur, a quibus abſtineant, ne ſimoniaca labe polluantur. 1. Patroni a præſentatis ad Beneficium ſive ſimplex, ſive curatum nihil temporale (2) poſſunt exigere, niſi id, quod in ipſa fundatione impoſitum fuiſſe conſtat. Quare ſimoniaca eſt præſentatio, ſi fiat cum pacto novi oneris circa res temporales Patrono ſolvendas. 2. Simoniaca etiam eſt præſentatio (3), ſiquid temporale detur, aut promittatur ad habenda Patronorum ſuffragia, aut præſentationes, etiamſi id fiat (4), ipſo præſentato ignorante. 3. beneficii reſignatio cum reſervatione regreſſus, ingreſſus, vel acceſſus nonniſi in Summi Pontificis manibus fieri abſque Eccleſiaſtici Juris ſimonia poteſt. 4. nonniſi etiam accedente Romani Pontificis facultate, atque approbatione fieri ſine Eccleſiaſtici Juris ſimonia poteſt beneficii reſignatio cum pacto, ut reſignatarius ſolvat expenſas factas olim a reſignante, dum beneficium illud obtinuit; vel ut ſolvat expenſas omnes in admiſſione reſignationis, & in Bullarum expeditione factas, quæ cæteroquin ab utraque parte eſſent faciendæ. 5. Simoniacum eſt (5), ad habendum ſuffragium in electione, vel præſentatione promittere Eccleſiaſticum beneficium, aut officium, multoque magis ſimoniaca eſt ejuſmodi promiſſio, ſi ſit

(1) Benedictus XIV. cit. Conſt. §. 23.

(2) Cap. *Sicut*. de ſuppl. neglig. Prælat., & cap. *Præterea*. de Jurepatronatus.

(3) Arg. cap. *Veniens*. de Simonia.

(4) Cap. *Nobis*. de Simonia.

(5) Cap. *De hoc*. de Simonia.

ſit reciproca. 6. Simoniacum eſt (1) vendere Juſpatronatus, etiamſi Laicale ſit, & Patroni illud vendentes in pœnas adverſus ſimoniacos latas incurrunt.

XVI. Invectus a quibuſdam Clericis abuſus fuerat, ut Beneficiati annuos beneficiorum ſuorum reditus, quos, donec viverent, percipere potuiſſent, unico actu alienarent ſub nomine cedendi commodum, ſeu utilitatem percipiendi eorumdem beneficiorum fructus, quos videlicet alteri, quoad viverent, vendebant, recepta pecunia ad eam ſummam, & quantitatem, quam ipſi, habita ratione eorum ætatis, & corporis valetudinis, durante vita, veriſimiliter conſequi potuiſſent. Cum autem ſic collectam pecuniam improvidi hujuſmodi Clerici non ſine aliorum Fidelium ſcandalo inconſulta prodigalitate diſperderent, plurimaque inde, & gravia mala orirentur; Benedictus XIV., ut improbam hanc conſuetudinem, ac non ferendam pravitatem penitus aboleret, Conſtitutionem (2) edidit, cujus exemplar in Appendice num. 29. exhibemus. Per eam primum Clericis omnibus quacumque dignitate, præeminentia, honore, & privilegio inſignitis interdicit, & prohibet, ne in poſterum audeant ſub nomine alienandi utilitatem, & commodum percipiendi fructus, vel alio quovis titulo, prætextu, & colore vendere, ac diſtrahere ſuorum reſpective beneficiorum reditus, & proventus, vel ad vitam, vel in longum tempus, recepta ab emptore per unam, vel plures ſolutiones pecuniarum quantitate, quam ipſi Beneficiati per ejuſdem temporis, vel vitæ ſpatium probabiliter conſequi potuiſſent. Id autem prohibet ſub pœna excommunicationis, & nullitatis actus, ſeu contractus, & omnium inde conſecutorum, aliiſque pœnis inflictis, præſcriptis, & ſtatutis, quas renovare, ac decernere intendit. Deinde omnes hujuſmodi contractus, quos in futurum fieri contigerit, damnat, caſſat, irritat, & annullat, eoſque decernit ſuis Auctoribus tamquam invalidos, irri-

Vv 2

(1) Cap. 1., & cap. *Praeterea*. de jurepatronatus.

(2) Benedictus XIV. Conſt. *Univerſalis Eccleſiæ*. edita 4. Cal. Septemb. 1741.

irritos, & inanes, viribusque, & effectu ab initio vacuos neque in judicio, neque extra, ad ullum effectum suffragari debere, neminemque ad eorum observantiam obligari, etiamsi pluries juramento firmati, & vallati sint, ac nullum inde jus cuicumque, aut actionem, vel titulum etiam coloratum possidendi, aut præscribendi per quodvis longissimum temporis spatium acquiri umquam posse.

XVII. Alius quoque non minus execrabilis inoleverat abusus. Clerici quidam beneficia, quæ possidebant, aliis resignabant, annua sibi sub Apostolico beneplacito pensione reservata: sed pactum eodem tempore cum Resignatario inibant, ut is dictam pensionem repræsentata pecunia cassaret, & aboleret, factis videlicet quibusdam anticipatis pecuniarum solutionibus ad eam summam, quæ stabilita inter ipsos fuerat ad pensionis extinctionem, seu potius ad palliatam ipsius beneficii venditionem nefarie perficiendam. Ut autem Apostolicæ Datariæ Officialium vigilantiam fallerent, hoc utebantur consilio. Inito inter ipsos clandestino pacto, conventaque, imo etiam aliquando apud publicum mercatorem, seu mensam argentariam deposita ad pensionem extinguendam pecuniæ quantitate, una simul expediri curabant & Bullam resignationis beneficii, & Bullam pensionis reservatæ super eodem beneficio favore resignantis, ita tamen ut vel eodem, vel non multo post tempore, quo supplicationi pro reservatione pensionis solita data apponebatur, alia supplicatio subscriberetur pro extinctione pensionis per anticipatas, seu anticipandas solutiones facienda, nulla tamen facta mentione de abominanda conventione, ac simoniacam labem redolente pacto. Ut execrabile hoc malum, quo non leve Ecclesiastico Ordini dedecus, & infamiæ nota inurebatur, Benedictus XIV. coerceret in posterum, & longe a Sanctuario Dei profanam hujusmodi abominationem removeret; Constitutionem (1) edidit, quam damus in Appendice num. 30. In ea statuit, ac declarat 1. omnia hujus-

(1) Benedictus XIV. Const. *In sublimi*, edita 4. Cal. Sept. 1741.

hujuſmodi pacta, per quaſcumque perſonas quavis dignitate, honore, ac præeminentia inſignitas ineantur, tamquam a Sacris Canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus improbata, & ſimoniacam labem redolentia, nulla eſſe, caſſa, atque irrita. 2. omnes penſionum caſſationes, quæ in poſterum intra ſex menſes a die poſſeſſionis beneficii per reſignatarium captæ fierent; irritas eſſe, nullas, viribuſque, & effectu vacuas, etiamſi probari poſſit nullum præcedens inter partes pactum interceſſiſſe, & licet ſupplicatio pro caſſatione manu Romani Pontificis ſignata fuerit. 3. tam reſignantem, quam reſignatarium ab omni beneficii jure decidiſſe, eoſque ipſo facto, abſque alia declaratione, vel Judicis ſententia privatos, & ad alia obtinenda inhabiles eſſe, ac fore, & a quocumque beneficium hujuſmodi, tamquam de jure, & de facto vacans, impetrari poſſe. 4. reſignantem ſub peccato gravi teneri ad reſtituendas pecunias pro caſſatione penſionis indebite, & ſimoniace perceptas, quæ arbitrio Ordinarii piis locis applicandæ erunt, aut pauperibus diſtribuendæ; & ſi renuat, ipſo jure, abſque alia ſententia, & declaratione, Eccleſiaſticis remediis, ac pœnis cogi poſſe. 5. nullas item eſſe, & irritas ceſſiones omnes, ſeu translationes in ipſum reſignatarium, aut in aliam perſonam commodi, ſeu utilitatis percipiendi fructus penſionum hujuſmodi, & alias quaſcumque ceſſiones, translationes, reſignationes, extinctiones &c. per anticipatas ſolutiones, ſeu repræſentata pecunia factas intra dictum ſex menſium tempus, & etiam ultra id temporis ſpatium, dummodo reprobum illud, ac deteſtabile pactum interceſſiſſe conſtiterit.

XVIII. Adeo execrandum, atque Eccleſiaſticæ diſciplinæ univerſæ corrumpendæ, ſolvendæque accommodatum eſt ſimoniæ crimen, ut non ſatis ſit ſevere ex Sacrorum Canonum jure in eos animadvertere, qui ſe eo ſcelere devinxerunt, niſi ſceleris quoque Miniſtri pari ſeveritate coerceantur. Non minus itaque Notarios, qui nefariæ fraudis, pactioniſque conſcii tabulas confecerint, quam pactorum internuncios, conciliatores, interpreteſque

tesque omnes, si forte umquam in Nostra Diœcesi casus occurrat, severissimis ad Sacrorum Canonum normam pœnis corripiemus. Ne tamen umquam Grex Noster hac exitiosa labe polluatur, Parochos omnes, Confessarios, & Concionatores hortamur in Domino, ut quoties sese opportuna præbeat occasio, summa cura, diligentiaque Fideles admoneant, quam grave hoc scelus sit, ac detestabile, quam gravibus ab Ecclesia coerceatur pœnis, quam demum, etiam quoad terrenas opes, nullius lucri sit, atque emolumenti, cum qui hujus criminis reus est, & pretium simoniacum restituere, & beneficium simoniace acceptum a se abdicare, & fructus omnes ex eo perceptos in pauperes erogare, a Sacris Canonibus jubeatur.

CAPUT XXIX.

DE BLASPHEMIA.

AD extremum Iniquitatis, ac impietatis gradum pervenisse videntur ii, qui bonorum omnium largitorem Dominum Deum suum, quem laudum præconiis prosequi deberent, contumeliis, conviciis, ac maledictis incessunt. Tam grave enim, ac tam execrandum blasphemiæ crimen est, ut, Hugone teste (1), si cum eo reliqua crimina comparentur, leviora videri possint. Nam *qui peccant*, uti explicat S. Athanasius (2), *legem transgrediuntur; qui vero blasphemant, contra ipsam Deitatem delinquunt*. Imo etiam blasphemos Judæis pejores nuncupare merito possumus: nam hi, *si cognovissent*, ut ait Apostolus (3), *numquam Dominum gloriæ crucifixissent*: blasphemi vero & Dominum gloriæ cognoscunt, & eodem tempore, quo ab eo beneficiis cumulantur, adversus ipsum nefaria linguæ procacitate grassari non erubescunt. Accedit huc, quod qui peccant homines, fere omnes aut cupiditate, aut voluptate labuntur. Quis enim furari, aut fœnerari vellet, nisi utilitatis specie, & studio augendæ

(1) Hugo in Isaiam cap. 18. (2) Athanasius in cap. 12. Matth. (3) 1. ad Cor. c. 2. v. 8.

gendæ rei ab honesti, rectique tramite abduceretur? Quis libidinum luto inquinari se pateretur, nisi eum sensus delectatio pelliceret, ac deliniret? At quæ utilitas, quæ voluptas blasphemantem, Deoque maledicentem sequitur? Profecto nulla: unde fit, ut qui blasphemant, non scelerate solum, atque impie, sed nequiter etiam, & crudeliter, &, si fas est ita loqui, quodammodo gratis delinquant.

II. Verum divinam ultricem iram nefarii id genus homines expavescant, & se, nisi confestim resipuerint, maledictos jam a Deo, & condemnatos esse sciant, juxta illud Tobiæ (1): *Maledicti erunt, qui contempserint te, & condemnati omnes, qui blasphemaverint te.* Imo humanæ quoque potestatis vindictam reformident, cum adversus horrendum hoc, ac detestabile scelus jura omnia clament, promeritasque illi pœnas decernant. In Mosaica (2) Lege præceperat Deus, ut blasphemi extra castra, tamquam insanies ejecti, ab universo populo lapidibus obruerentur. In Jure Canonico novæ semper, gravioresque pœnæ adversus blasphemos sunt constitutæ. Pelagius Papa decrevit, ut Satanæ traderentur blasphemi, quemadmodum Hymenæum, & Alexandrum, qui blasphemaverant, Satanæ se tradidisse scribit Apostolus (3). Pius Pontifex (4) deponi Clericos, laicos vero excommunicari jussit, si blasphemassent. Gregorius IX. (5) hanc inuri blasphemis pœnam voluit, ut iis in Ecclesiam aditus non pateret, nisi prius per septem ferias sextas jejunium in pane, & aqua tolerassent, & per septem Dominicos dies præ foribus Ecclesiæ in eo stetissent loco, qui erat olim solemniter pœnitentibus destinatus, & eorum quidem postremo die pallio, & caligis nudati, circumductam collo funem, aut corrigiam gestarent (6). Graviores mox statuerunt pœnas Leo X. (7), Julius III. (8), S. Pius V.

(1) Tobiæ cap. 13.
(2) Levitici cap. 14.
(3) Can. *Apostolica*. caus. 24. qu. 3.
(4) 1. Ad Timoth. cap. 1.
(5) Can. *Si quis* caus. 24. qu. 1.
(6) Cap. *Statuimus*. de Cleric. Maled.
(7) Leo X. Const. 7. *Superna*. §. 33.
(8) Julius III. Const. 25. *In multis* §. 2.

S. Pius V. (1), aliique Romani Pontifices successores, ut perditi homines, si fieri posset, tam gravium pœnarum metu a tam nefario crimine perpetrando deterreantur. Neque jus Civile impune abire voluit tantum nefas. Justinianus enim Imperator (2) blasphemos divina indignos misericordia declaravit, ultimoque damnavit supplicio. Alias aliæ Nationes, easque gravissimas statuerunt pœnas. Quid plura? Mahometes ipse, sceleſtiſſimus sane Vir, Christianique nominis hostis infensissimus, licet asseclis suis turpitudinis genus omne in Alcorano permiserit, hujus tamen sceleris immanitatem dissimulare non potuit, atque eos, qui Deum, aut Christum, Deiparamque Virginem blasphemarent, hanc subire voluit pœnam, ut bifariam dissecarentur.

III. Ut grave adeo, ac detestabile crimen a Nostræ Diœcesis finibus procul exulet; omnes, quotquot in ea sunt, veros Dei cultores, ac filios obsecramus in Domino, ac per viscera misericordiæ Dei nostri obtestamur, ut collato studio, totisque viribus a tabernis, a plateis, a domibus, ab omni demum Tusculanæ Diœcesis angulo scelus hoc propellant, atque exterminent. Concionatores, Quadragesimali præsertim tempore, in habendis ad Populum concionibus summo zelo in blasphemiam invehantur, suorumque Auditorum animis immanissimi criminis horrorem ingerant. Id etiam Parochi cum in explanando Evangelio, tum in habenda Catechesi Dominicis diebus præstent. Iidem vero Parochi, & Confessarii omnes in administrando Pœnitentiæ Sacramento severos se Judices adversus blasphemos exhibeant, neque recidivos, pravoque blasphemandi habitu irretitos absolvant, nisi, sublata quacumque occasione proxima, siqua sit, præviam emendationem exhibeant, gravesque salutares pœnitentias se subituros ex animo polliceantur. Parentes filios, si forte blasphemantes audierint, severissime plectant, & castigent,

(1) S. Pius V. Const. 5. *Cum primum Apostolatus*. §. 10.

(2) Auth. *Ut non luxurientur homines*. §. *Et quoniam*. collat. 6. Novell. 77.

gent, ne veniat ira Dei ſuper eos, & propter peccata filiorum tota ſubvertatur, ac diſpereat familia. Domini famulos, Artifices vero operarios, atque alumnos ſuos, ſi hoc laborare vitio ſciant, acri correptione reprehendant, & ſemel, aut iterum admonitos, niſi reſipuerint, e domo pellant, ne una cum fontibus, quos ſecum alunt, divini furoris animadverſione corripiantur. Fideles demum omnes, ac ſinguli, ſi quem blaſphemantem audiant, eum aperte objurgent, niſi aut grave ſibi ciere periculum, aut blaſphemanti graviorum criminum occaſionem præbere prudenter vereantur.

IV. *Ut autem blaſphemi* (1) *ſentiant punientis zelum*, (S.Cypriani verbis utimur) *qui negligunt corrigentis charitatem*, Nos obſequentes Sanctiſſimi Pontificis Pii V. Conſtitutioni (2), cujus ſummam prima Dominica cujuslibet menſis die a Parochis Populo legendam, in Appendice damus num.31., ſtatuimus 1. ut in hujuſmodi crimine perſequendo non ſolum per accuſationem, & inquiſitionem, ſed etiam ad ſimplicem, & ſecretam denunciationem procedi poſſit. 2. ut in blaſphemo condemnando, vel corrigendo, non modo ex duobus teſtibus plena probatio conſurgat, ſed etiam denuncians, ſi interpoſito jurejurando denunciet, unius teſtis vices, ac locum ſupplere poſſit: in eo autem caſu inſpectionem, ac judicium quoad denunciantis, alteriuſque Teſtis qualitatem, integritatem, ac fidem Nobis reſervamus. 3. ut blaſphemi eas nequitiæ ſuæ ſubeant pœnas, quas adverſus illos Leo X. (3), Julius III. (4), ac potiſſimum S. Pius V. (5) ſuis Apoſtolicis Conſtitutionibus ſtatuerunt.

V. Quicumque igitur ſacrilego, atque inceſto ore maledicere Deo auſus fuerit, vel impuris, obſceniſque verbis Jeſu Chriſti Domini Noſtri, aut Deiparæ ſemper Virginis Mariæ nomen uſurpare, ac palam, expreſſeque blaſphemare; primo quidem ſcuta romana vigintiquinque, ſecundo quinquaginta, tertio centum

Xx

(1) S. Cyprianus Epiſt. 51.

(2) S. Pius V. Conſtitut. 5. *Cum primum* §. 13.

(3) Leo X. Conſt. 7. *Supernæ*. §. 35.

(4) Julius III. Conſt. 23. *In multis*. §. 2

(5) S. Pius V. Conſt. *Cum primum*.

tum persolvere jubeatur; & si opus sit, gravioribus, etiam corporalibus, afficiatur pœnis. Harum vero multarum medietas locis piis arbitrio nostro applicetur; aliam vero medietatem sibi accusator, aut qui secreto delinquentes detulerit, acquiret. Quod siquis humili loco natus ob inopiam, ac tenuitatem suam solvendæ huic multæ impar sit; primo revictis post tergum manibus, frænoque ori imposito, ad temporis spatium a Nobis præfigendum, ante Cathedralis, seu Parœcialis Ecclesiæ fores constituatur: secundo virgis per Urbem, aut pagum, in quo blasphemavit, cædatur: tertio demum publica notatus infamia ad triremes damnetur. Si vero Clericus sit is, qui se blasphemiæ scelere obstrinxit; primo quidem fructibus unius anni omnium beneficiorum, quæ obtinet, multetur; secundo beneficiis ipsis exuatur; tertio, dignitatibus omnibus eidem ademptis, deponatur, atque in exilium ejiciatur. Quod si nullo præditus sit beneficio, admissum crimen primum vel pecunia, vel corpore luat; deinde carceribus mancipetur; postremo degradatus triremium remigio addicatur. Siquis autem in cœlestes Spiritus, receptasque in cœlum animas improba jactare verba, sanctosque obscene, & contumeliose appellare non dubitaverit; severe a Nobis in eum animadvertetur, & pro modo culpæ, ac personæ qualitate vel pecuniaria multa, vel aliis arbitrio Nostro pœnis corripietur.

VI. Quoniam vero frequentius, quam alibi, in cauponis, tabernisque vinariis, seu inter pocula, & scyphos, seu inter ludendum evomi blasphemiæ solent; volumus, & mandamus, ut Caupones, ac tabernarum conductores intra biduum ejusmodi blasphemos, in Civitate quidem Nobis, aut Vicario Nostro Generali, in Oppidis vero Vicariis Foraneis denuncient, ac simul Testes indicent, qui blasphemantes, cum inibi adessent, audierint: nisi fecerint, multam subibunt Romanorum scutorum vigintiquinque, & gravioribus etiam, si opus fuerit, plectentur pœnis. Volumus etiam, ut, præter Caupones, ac tabernarum conductores, alii quoque blasphemos Nobis denuncient, nisi ob inobedientiam, neglectumque Dei honorem, præter divinam ultio-

ultionem, iisdem, quibus blasphemi, pœnis esse malint obnoxii, quemadmodum Julius III. sua Constitutione sancivit. Ne quis vero ab hoc obeundo officio ulla ratione deterreatur, perspectum, notumque omnibus sit, occultos fore semper eos, qui denunciaverint, imo facultatem iisdem a Nobis fieri, ut per epistolam ad Nos, seu ad Vicarium Nostrum Generalem datam delinquentes, ac Testes revelare possint. Ne autem impune umquam sit tantum scelus; Vicariis Foraneis facultatem facimus recipiendi ejusmodi denunciationes, examinandi Testes, Reos capiendi, & constituendi, & processum construendi; quem ubi confecerint, ad Vicarium Nostrum Generalem una cum delinquente transmittent, ut ab eo promerita reus condemnari possit pœna, quam nemo sibi eo nomine condonandam blandiatur, quod sive ex ira (1), sive ex ebrietate, sive ex joco, animique levitate blasphemaverit: numquam enim in Nostro externo Foro hasce ob causas tota remittetur pœna, sed graviter adhuc a Nobis in Reum animadvertetur. Verum cum illud potissimum in his ferendis legibus sit Nobis propositum, ut blasphemi resipiscant, neque deinceps in tantum scelus se præcipites rapi patiantur; Volumus, ut, si iidem, antequam accusentur, aut denuncientur ab iis, qui blasphemantes illos audierint, se ipsos sponte sua coram Nobis, aut Vicario Nostro Generali, seu coram Vicariis Foraneis sistant, prolatamque a se blasphemiam accusent, ejusque veniam humili, & contrito corde precentur, juxta laudabiles Julii III., & S. Pii V. Constitutiones salutarem dumtaxat pœnitentiam accipiant, a Canonicis vero pœnis dimittantur immunes.

VII. Cæterum cum blasphemiæ crimen a Nostra Diœcesi modis omnibus propulsatum velimus; Sæcularium quoque Judicum Zelum excitamus, ut blasphemiam simplicem (eam enim, quæ cum hæresi conjuncta est, & quam proinde *hæreticalem* dicunt, ad Ecclesiasticum Forum privative pertinere Sacri Canones (2) declararunt) diligenti inquisitione, ac pœnarum præscri-

(1) Can. *Inebriaverunt*. caus. 15. quæstione 5.

(2) Cap. *Ut inquisitionis*. §. *Prohibemus*. de Hæreticis in 6.

ſcriptarum ſeveritate perſequantur: Cujus rei & non parva eos a Deo merces manebit, & ſingulis vicibus decem annorum Indulgentiam conſequentur, quam Leo X. tam Judicibus crimen ulciſcentibus, quam illud ad Judices deferentibus elargitus eſt. Nequis vero legum Noſtrarum ignorantiam obtendat; Edictum, quo Deceſſor Noſter Cardinalis Petrus Marcellinus Corradinus eadem fere, quæ Nos ſtatuimus, adverſus blaſphemos provido conſilio decrevit, majori, qua fungimur, auctoritate confirmamus, ac vim Conſtitutionis Synodalis habere decernimus. Parochis autem præcipimus, ac mandamus, ut illud prima Dominica die cujuslibet menſis, poſt Summarium Conſtitutionis S. Pii V., populo legant, eumque in finem in Appendice ſubjicimus num. 33.

VIII. Inter cætera ad eliminandam blaſphemiam a Summis Pontificibus ſanctiſſime ſtatuta, illud quoque decretum fuit, ut Sodalitates ſub invocatione Nominis Dei ex viris piis, divinique cultus ſtudioſiſſimis conflarentur, qui ſervantes regulas a Pio IV., & S. Pio V. inſtitutas, Indulgentias quoque ab iiſdem Pontificibus per Apoſtolica ſua Diplomata impertitas lucrifacerent. Horum Pontificum exempla ſecutus Benedictus XIV., omnibus Eccleſiaſtici ſtatus Epiſcopis inſinuavit, ut in ſua quiſque Civitate, ac Diœceſi alicui Confraternitati canonice erectæ nonnullas regulas a S. Carolo Borromæo pro Confraternitate, ſeu Congregatione Correctorum blaſphemiarum ſancitas, atque præſcriptas uniret. Ut autem ad eas regulas obſervandas Confratres excitarentur, plurimas iiſdem Indulgentias lucrandas propoſuit, uti ex ejuſdem Pontificis Conſtitutione conſtat, quam damus in Appendice num. 32. ſaluberrimum hoc conſilium libentiſſime amplectimur, & cum iterum Noſtram Diœceſim Sacra Viſitatione luſtrabimus, Noſtra erit non ultima cura, ut executioni fideliter demandetur; quem in finem regulas a Confratribus obſervandas trademus, ac promulgabimus.

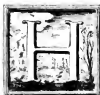
FINIS PRIMÆ PARTIS.

CON-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM
PARS II.

DE CHRISTIANI HOMINIS OFFICIO ERGA SEMETIPSUM.

Ominem (1) rectum fecerat Deus, ita ut nullis animi perturbationibus esset obnoxius, & ita appetitui recta ratio dominaretur, ut voluntas nonnisi id, quod deliberate vellet, appeteret, & nonnisi id, quod deliberate nollet, aversaretur. Verum tanta repente propter ejus inobedientiam in eo immutatio facta est, ut ex illo eodem temporis momento, quo per summam injuriam Deo imperanti non obtemperavit, caro (2) concupiscere cœperit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem. Hinc illæ intestinæ lites, atque discordiæ; hinc illæ periculi plenæ carnis illecebræ; hinc rebel-

(1) Ecclesiastæ cap. 7. (2) Ad Galatas cap. 5.

rebelles illi concupiſcentiæ motus, quibus abſtracti, atque illecti, quod volumus, non operamur bonum (1), & quod nolumus, operamur malum. Quamobrem ſi divina ſervare mandata, & vitam aſſequi velimus æternam, in eo curam omnem, diligentiamque collocemus oportet, ut noſmetipſos jugiter abnegemus, perpetuoque ſtudio rebelles noſtras concupiſcentias cohibeamus. Id earum virtutum ope facile obtinebimus, quas Cardinales ideo nuncupamus, quia, ſicuti oſtium in cardine, ita in illis omnis honeſtæ vitæ ratio verſatur. Quatuor autem ſunt virtutes hujuſmodi, prudentia videlicet, juſtitia, temperantia, & fortitudo. *Virtutes agendæ vitæ noſtræ*, inquit S. Auguſtinus (2); *quatuor deſcribuntur a multis, & in ſcriptura inveniuntur; quarum Prudentia dicitur, qua dignoſcimus inter bonum, & malum; Juſtitia, qua ſua cuique tribuimus, nemini quidquam debentes, ſed omnes diligentes; Temperantia, qua libidines refrænamus; Fortitudo, qua omnia moleſta toleramus*. De his igitur in hac ſecunda Conſtitutionum Synodalium parte agendum nobis eſt, ut Fideles, ac præſertim ii, qui Eccleſiaſticam ſequuntur Militiam, earum grande pretium agnoſcant, ſummam utilitatem intelligant, & ad eas aſſequendas incredibili animi ardore rapiantur. Verum cum ex iis juſtitia in proximorum bona feratur, quæ ſervari jubet illæſa, &, ſi forte violata fuerint, reparari; idcirco de ea in tertia iſtarum Conſtitutionum parte differemus, de reliquis tribus, ac de vitiis oppoſitis hìc dumtaxat acturi.

CAPUT I.

DE PRUDENTIA, ET VITIIS OPPOSITIS.

PRudentia, quam S. Bernardus (3) *affectionum ordinatricem, morum ducem, ac virtutum aurigam* nuncupavit, principem inter Cardinales Virtutes ſibi vindicat locum. At cum Prudentiam

(1) Ad Rom. cap. 7.

(2) S. Auguſtinus in Pſalm. 83. v. 8.

(3) S. Bernardus Serm. 40. in Cantica.

tiam dicimus, cavendum est, ne hoc Prudentiæ nomine decepti, vitium pro virtute amplectamur. Duplex enim est prudentia, alia carnis, & alia spiritus, quarum prior vitium, posterior virtus est; uti nos docet Apostolus (1), ubi inquit: *Prudentia carnis mors est: Prudentia autem spiritus vita, & pax; Quoniam sapientia carnis inimica est Deo: legi enim Dei non est subjecta*. Utramque autem sic explicat S. Basilius (2): *Una est Prudentia, proprii commodi custos, & alieni doli observatrix, qualem serpens habet. Ille, si quid periculi imminere viderit, caput super omnia custodit. Ea videtur esse versutia illa, quæ prona est ad proprium commodum, & simpliciores defraudandos; quali prudentia fuit ille sæculi prudens, & injustitiæ Œconomus apud Evangelium. Vera autem prudentia eorum, quæ agenda sunt, & non agenda, cognitio est; quam siquis recte sectatus fuerit, numquam de officio, virtuteque discedet. De Prudentia* spiritus hic loquimur, quæ cum recta sit eorum, quæ agenda sunt, & non agenda, cognitio, tuto proinde nos docet, ac dirigit (3), ut honesti rationem amplectentes, juxta divinæ legis præcepta constanter operemur. Ad hanc nobis virtutem comparandam propositis plurimis, quæ ex ea promanant, bonis, iterum, atque (4) iterum hortatur nos Deus in scripturis, ubi ait: *Posside sapientiam, posside prudentiam; ne obliviscaris, neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam, & custodiet te: dilige eam, & conservabit te. Principium sapientiæ, posside sapientiam, in omni possessione tua acquire Prudentiam. Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus: dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclyta proteget te*.

II. Octo Prudentiæ Partes integrantes, ut ajunt, Angelicus Doctor (5) recenset; Memoriam videlicet, Intelligentiam, Providentiam, Rationem, Docilitatem, solertiam, circumspectionem, & cautionem. Singulas paucis explicemus, ut iisdem

(1) Ad Romanos cap. 8. v. 6.

(2) S. Basilius homil. 11. in principium Proverbiorum.

(3) S. Ambrosius lib. 1. de officiis c. 27. & lib. de Virgin. cap. 14., S. Augustinus lib. 1. de morib. Ecclesiæ cap. 24., & 25.

(4) Proverb. cap. 4. v. 5.

(5) S. Th. 2. 2. qu. 48. art. unica.

iisdem comparandis omni ope, studioque vacare valeamus. *Memoria est* præteritorum recordatio, ex qua optima rerum Magistra nascitur experientia. *Intelligentia* est præsentium notitia, primorumque principiorum, quæ practica sunt, certa cognitio. *Providentia* est futurorum præscientia, qua vir prudens ea, quæ attentis omnibus circumstantiis futura sunt, sedulo prævidet, ac mature considerat, & ad finem, quem intendit, obtinendum ea, quæ opportuna esse arbitratur, ordinat, ac disponit. *Rationis* nomine promptitudo quædam intelligitur, qua vir prudens, ne in operando erret, ad ratiocinandum super iis ipsis, quæ agenda sunt, antequam agat, adducitur. *Docilitas* est facilitas illa, qua in rebus dubiis ad æternam animæ salutem pertinentibus prudentes viri aliorum peritorum, atque prudentum consilia exquirere, atque inire consueverunt, juxta illud Proverbiorum (1): *Qui sapiens est, audit consilia*. *Solertia* est sagacitas quædam, atque alacritas in iis excogitandis, adhibendisque, quæ ad finem, quem intendimus, assequendum conducunt. *Circumspectio* est attenta, ac sedula consideratio omnium circumstantiarum, quæ moralem actionem a nobis faciendam comitantur, ne quid in ea a recti norma devium reperiatur. *Cautio* tandem est diligens cura, qua vir prudens maxime curat, ut impedimentum omne removeat, quo a recte agendo retardari possit, & cavet, ne sub specie boni decepta voluntas malum aliquod amplectatur.

III. Cum Prudentia virtus sit moralis, peccari adversus illam potest cum per defectum, tum per excessum; ex utroque autem hoc fonte vitia prudentiæ opposita promanant, quæ cavere diligenter debemus, si prudentes esse velimus. Horum quatuor (2) ex defectu oriuntur, eaque sunt Præcipitatio, Inconsideratio, Inconstantia, & Negligentia. *Præcipitatio* vitium est, quo quis, non præmissa sufficienti consultatione, ac deliberatione, opus aliquod præcipitanter aggreditur. *Inconsideratio* vitium

(1) Proverb. cap. 12. (2) S. Thom. 2. 2. qu. 53., & 54.

vitium est, quo sine prævia debita attentione, diligentique rerum, ac circumstantiarum inspectione, temere judicatur, ac statuitur, opus aliquod esse faciendum. *Inconstantia* in eo peccat, quod cum deliberatum jam semel, & mature fuerit de re aliqua facienda, aut non facienda, sine ulla, aut saltem sine prudenti ratione judicium, ac sententia mutatur, juxta illud (1): *Stultus, ut Luna, mutatur*. *Negligentia* tandem vitium est, quo quis debitam curam, ac diligentiam omittit in opere illo opportune, recteque exequendo, quod post maturam deliberationem sibi faciendum omnino esse judicavit.

IV. Vitia vero prudentiæ per excessum opposita quinque communiter numerantur, videlicet prudentia carnis, astutia, dolus, fraus, ac nimia rerum terrenarum sollicitudo. *Prudentia carnis*, quæ juxta Apostolum, uti diximus (2), *mors est*, & *inimica Deo*, illa dicitur, qua quis ad carnis, naturæque corruptæ desideria explenda industriam omnem suam acuit, totasque vires suas non minus agendo, quam cogitando exerit, ac depromit. *Astutia*, quam *calliditatem* etiam, seu *versutiam* nuncupant, est sedula perversarum rationum ad fallendum proximum excogitatio; in qua ne ambulemus, serio nos hortatur Apostolus, ubi ait (3): *Non ambulantes in astutia*. *Dolus* est machinatio, quæ ad proximum sive verbis, sive factis circumveniendum, fallendumque adhibetur. *Fraus* vero est, cum quis factis proximum aut decipere curat, aut decipit; ut cum adulterinam ei tradit monetam, aut mensuram in venditione adhibet justo minorem; quibus tamen dolosis, ac fraudulentis hominibus iratus Deus, ultionem suam apud Jeremiam (4) his verbis minitatur: *Inventi sunt in populo meo impii insidiantes, quasi aucupes, laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros. Magnificati sunt, & ditati, incrassati sunt, & impinguati. Numquid super his non visitabo? dicit Dominus; aut super gentem hujusmodi non ulciscetur anima mea? Nimia* tandem

Y y

(1) Eccli. cap. 27.
(2) Ad Rom. cap. 8.
(3) 2. Ad Cor. cap. 4.
(4) Jeremiæ cap. 5. v. 26.

tandem *rerum terrenarum sollicitudo* est immoderata mentis occupatio in opibus, honoribus, aliisque terrenis rebus conquirendis, conservandisque, ex insano eas habendi amore, nimioque amittendi metu progenita, a qua tamen Christus Dominus (1) in Evangelio tam serio, ac tam frequenter Discipulos suos monuit, ut diligentissime abstinerent.

V. Vitia hæc Christianæ prudentiæ opposita Parochi Populo explicent, eorumque fugam diligenter insinuent. Ut autem efficax sit eorum sermo, exemplo præeant, & cum verbis, tum operibus, juxta Christi Domini monitum, in se ipsis serpentis prudentiam columbæ simplicitati adjunctam præseferant. Simplicitas enim (2) sine prudentia facile decipi potest; periculosa autem est prudentia, nisi simplicitate temperetur. Clericos etiam omnes enixe hortamur, & obsecramus, ut id ipsum præstent, suoque Laicos exemplo doceant, fluxas hasce, ac perituras Mundi delicias, secundum Christianæ prudentiæ leges, divino famulatui, æternæque saluti omnino esse posthabendas. *Invenisti plane sapientiam*, inquit S. Bernardus, *si prioris vitæ peccata defleas; si hujus sæculi desiderabilia parvipendas; si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas*. Cum autem Christianæ prudentiæ virtus ad tam varios hujus nostræ vitæ cursus feliciter dirigendos sit apprime necessaria, tria potissimum populum Parochus edoceat, sine quibus assequi nemo potest prudentiam. Primum quidem illud est, ad hanc virtutem assequendam, omni ope, ac vi adnitendum esse, ut animus ab omni culpa sit vacuus. Quemadmodum enim in animam (3) malevolam non intrat sapientia, neque in corpore subdito peccatis habitat, ita neque ejusdem comes prudentia: *Impossibile enim est*, teste S. Thoma (4), *esse prudentem, non autem bonum: nullus autem peccator bonus est*: quare optime inquit Ambrosius (5): *Prudentia non in foro, non in plateis, sed in Ecclesia possidetur*. Alterum est, ut qui prudentiæ thesauro ditescere

(1) Matthæi cap. 6., Lucæ cap. 12., & 1. ad Timoth. cap. 6.

(2) S. Remigius.

(3) Sapientiæ cap. 1.

(4) S. Th. 2. 2. qu. 47. art. 13.

(5) S. Ambrosius.

ſcere cupit, illam cum Sapiente frequenter a Deo poſtulet, & expoſcat: *Dominus (1) enim dat ſapientiam, & ex ore ejus prudentia*. Quod ſi poſtulet in fide nihil hæſitans, exaudietur, & gratanter dicet (2): *optavi, & datus eſt mihi ſenſus: invocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ*. Tertium tandem eſt, ut qui fieri prudens velit, cum prudentibus viris multa aſſiduitate, ac familiaritate verſetur, juxta illud Eccleſiaſtici (3) conſilium. *Doctrina in verbo ſenſati. Cum ſapientibus, & prudentibus tracta. In multitudine Presbyterorum prudentium ſta, & ſapientiæ illorum conjungere, ut omnem narrationem Dei poſſis audire*.

VI. Cum autem Chriſtianæ Prudentiæ Evangelica ſit adjungenda ſimplicitas, de ea quoque pauca dicamus, neceſſe eſt. Et primum quidem nemo hanc in eo ſitam eſſe virtutem arbitretur, ut facile cuicumque loquenti credamus: *Qui enim (4) credit cito, levis corde eſt; & ſimplicitas (5) abſque ratione ſtultitia nominatur*; Neque in eo, ut, quidquid audivimus, aut ſcimus, nulla habita loci, temporis, rerum, ac perſonarum ratione, ſincere loquamur: *In ore (6) enim fatuorum cor illorum: Vir (7) autem prudens tacebit.* Porro in eo Evangelica conſtituta eſt ſimplicitas, ut vir ſimplex ſit ſine noxa, nemini invideat, neminem lædat, prodeſſe etiam aliis cupiat, *& expers (8) falſitatis, ac ſimulationis habeat in verbis, & moribus veritatem*. Nam *ſimplicitas*, ut optime ait S. Thomas (9), *dicitur per oppoſitum duplicitati, qua ſcilicet aliquis aliud habet in corde, & aliud oſtendit exterius*. Evangelicam hanc ſimplicitatem Chriſtianæ prudentiæ conjunctam ſic nobis deſcribit S.Gregorius (10): *At contra ſapientia juſtorum eſt, nil per oſtenſionem fingere, ſenſum verbis aperire, vera, ut ſunt, diligere, falſa devitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare, quam facere, nullam injuriæ ultionem quærere, pro veritate contumeliam lucrum putare. Sed hæc Juſtorum*

(1) Eccli. cap. 1. v. 1.
(2) Sap. cap. 7.
(3) Eccli. cap. 4. v. 29., & cap. 6. v. 35.
(4) Eccli. cap. 19. v. 14.
(5) S. Hieronymus.
(6) Eccli. cap. 21.
(7) Prov. cap. 11. v. 12.
(8) S. Hieronymus.
(9) S. Th. 2. 2. qu. 109. art. 2. ad 4.
(10) S.Greg. Magnus lib. 10. in Job c. 29.

ſtorum ſimplicitas deridetur , *quia ab hujus Mundi ſapientibus puritatis virtus fatuitas creditur* .

VII. Hanc ſimplicitatem magnopere nobis in Scripturis Sanctis commendat Deus , eamque ſibi gratiſſimam , nobis vero utiliſſimam futuram eſſe pollicetur . *Deus non projiciet ſimplicem* : ſic apud (1) Job. *Simplicitas Juſtorum diriget eos* : ſic Proverbiorum cap. 11. *Abominatio Domini eſt omnis illuſor , & cum ſimplicibus ſermocinatio ejus* : ſic Proverbiorum cap. 3. Hæ autem ſunt perfectæ ſimplicitatis proprietates , quibus vir ſimplex inſtructus cum ſit , Dei , hominumque ſibi conciliat benevolentiam . Prima eſt , ut vir ſimplex, æquali modo ſe omnibus, & coram omnibus præbeat juxta illud Proverbiorum (2) . *Qui ambulat ſimpliciter* , *ambulat confidenter* . 2. ut eadem alacritate tam plebeiis , quam nobilibus , tam pauperibus , quam divitibus , prodeſſe cum poſſit , per opera charitatis proſit , ita ut nulla apud ipſum ſit acceptio perſonarum . 3 . ut in quocumque loco ſive publico , ſive privato , eodem modo ſe conſtanter gerat . 4. *ut omnibus* (3) *ſit dulcis* , *& nulli gravis* , *utens amico ad gratiam* , *inimico ad patientiam* , *cunctis ad benevolentiam* , *& quibus poteſt* , *ad beneficentiam* . Fideles itaque curæ ſuæ commiſſos hortetur Parochus , ut prudentes ſint , ſicut ſerpentes , & ſimplices , ſicut columbæ : a mendacio vero, & fraude, ac dolo procul avertantur , & fugiant . *Væ enim* (4) *duplici corde* , *& labiis ſceleſtis* , *& manibus malefacientibus* , *& peccatori terram ingredienti duabus viis* .

CAPUT II.

DE FORTITUDINE, AC VITIIS OPPOSITIS.

ANimi fortitudo (5) ea debet intelligi , quæ non ſolum diverſis pulſata moleſtiis inconcuſſa permaneat , ſed etiam nullis voluptatum illecebris reſoluta ſuccumbat . Fortitudo itaque, ſicuti

(1) Job. cap. 8. v. 20.

(2) Prov. cap. 10.

(3) Hugo lib. 3. de anima cap. 9. t. 2. operum .

(4) Eccli. cap. 2. v. 14.

(5) S. Proſper lib. 3. de Vita contemplativa cap. 20.

ſicuti & reliquæ morales virtutes, in mediocritate ſita eſt, atque inter audaciam, ac timorem conſtituta: In adeundis enim periculis, & in adverſis rebus perferendis audaciam, metumque moderatur. Verum alia Juſtorum, & alia Reproborum eſt fortitudo, ut ait S. Gregorius (1) *Juſtorum quippe fortitudo eſt carnem vincere, propriis voluntatibus contraire, delectationem vitæ præſentis extinguere, hujus mundi aſpera pro æternis præmiis amare, proſperitatis blandimenta contemnere, adverſitatis metum in corde ſuperare. Reproborum vero fortitudo eſt tranſitoria ſine ceſſatione diligere, contra flagella Conditoris inſenſibiliter perdurare, ab amore rerum temporalium ne ex adverſitate quidem quieſcere, ad inanem gloriam etiam cum vitæ detrimento pervenire, malitiæ augumenta exquirere, bonorum vitam non ſolum verbis, ac moribus, ſed etiam gladiis impugnare, in ſemetipſis ſpem ponere, iniquitatem quotidie ſine ullo deſiderii defectu perpetrare.* Non de reproborum fortitudine, quæ vitium eſt, ſed de fortitudine Juſtorum, quæ virtus eſt, ac donum Dei, pauca hìc diſſerimus. Hac autem virtute, ut inquit S. Thomas (2), *vir fortis ſeipſum vincit, iram continet, nullis emollitur illecebris, rebus nec extollitur ſecundis, nec perturbatur adverſis*. Fortitudini huic duo opponuntur vitia, per exceſſum videlicet temeritas, ſeu audacia, per defectum vero timiditas, ſeu ignavia. Prior habetur, cum quis audacter, ac temere ea aggreditur pericula, quæ juxta rectæ rationis normam vel declinanda omnino eſſent, vel ſaltem non eo tempore, aut eo in loco ſubeunda. Poſterior eſt, cum quis nimio fractus metu, arduum aliquid aggredi non audet, aut adverſum aliquid tolerare, cum & difficilia quæque aggredi, & adverſa quæque tolerare deberet, ac poſſet. Utrumque hoc vitium declinare virum fortem oportet, ut intra Chriſtianæ fortitudinis limites ſive agendo, ſive patiendo contineatur.

II. Hanc fortitudinis virtutem eſſe Chriſtiano homini, ac præſertim Clericis in ſortem Domini vocatis, non modo utilem, verum etiam apprime neceſſariam, nemo eſt, qui non intelligat, ſi car-

(1) S.Gregorius lib.7. Moralium c.21. (2) S.Th. 2.2. qu.123. & ſeq.

si carnis illecebras, si Dæmonum insidias, si denique mundi irritamenta, quibus quotidie impetimur, parumper contempletur. Fideles ergo curæ suæ concreditos hortetur Parochus, ut virtutem hanc totis viribus comparare sibi studeant, proposito sibi ob oculos mentis exemplo tot nobilium Christi Confessorum, tot castarum Virginum, tot fortissimorum Christi Martyrum, quos multiplici decoros palma Cœlo feliciter hæc virtus asseruit. Quamquam autem Tyrannis careat, quibus nunc oppugnetur, Ecclesia, & pace sibi per Constantinum restituta jam diutissime perfruatur; Christiana tamen adhuc fortitudine quam maxime Fideles indigent: *Tota enim Christiani vita*, ut S. Maximi utamur verbis, *si secundum Evangelium vivat*, *Crux est*, *& Martyrium*. Quamobrem acuat Parochus, atque inflammet Fidelium animos ad fortiter pro Christi lege dimicandum, & ad divinorum mandatorum viam alacriter percurrendam, frequenter iisdem insinuans, atque explicans illa Apostolorum Principis (1) verba: *Adversarius vester Diabolus circuit quærens, quem devoret; cui resistite fortes in fide, scientes eamdem passionem ei, quæ in Mundo est, vestræ fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque.*

III. Cum duo sint fortitudinis actus præcipui, videlicet pericula, ubi, & quando ratio postulat, alacriter adire, ac res quaslibet adversas, ubi, & quando honestum id videatur, constanter tolerare; Hinc duæ etiam sunt fortitudinis partes, ut ajunt, subjectivæ, nempe magnanimitas, ac patientia. Prior est virtus, quæ animum ad arduum quodlibet aggrediendum opus ex fine propriæ honestatis inclinat. Posterior virtus est, quæ secundum rectam rationem in rebus adversis animi mœrorem temperat, præsentiaque mala tolerare æquanimiter suadet. Partes autem fortitudinis, ut ajunt, integrantes, sunt Fiducia, Magnificentia, & Perseverantia. *Fiducia*, *seu Confidentia* est virtus, qua

(1) 1. Petri cap. 5.

qua quis ex rectæ rationis consilio difficillima quæque, ubi, & quando decet, seu aggredi, seu tolerare se posse confidit. *Magnificentia* virtus est, quæ pecuniam nihili faciens hominem expeditum reddit, & alacrem ad sumptus magnos subeundos, quoties, & ubicumque illos recta ratio suadeat, aut præscribat. *Perseverantia* tandem, seu *Constantia* virtus est, qua homo in aliquo opere peragendo tamdiu perstat, quamdiu in eo recta ratio docet esse perstandum, quamquam & temporis diuturnitas, & rerum, atque circumstantiarum molestia, ac difficultas ejusdem operis suadeant cessationem.

IV. Magnanimitati, & Patientiæ sua opponuntur vitia, quibus Virum fortem obsistere, & quæ a se propulsare longius oportet. Magnanimitati igitur per excessum opponitur *Ambitio*, quæ honorem supra modum appetit, & *Præsumptio*, qua quis ex nimia virium suarum fiducia id, quod supra suas est vires, aggreditur. Per defectum vero *pusillanimitas* opponitur, propter quam arduum aliquod opus homo non aggreditur, supra suas vires illud esse ratus, cum tamen hæ eidem operi perficiendo sint pares. Patientiæ opponitur per defectum *Impatientia*, qua quis justum dolendi modum a Patientia præscriptum excedit; Per excessum vero opponitur *Insensibilitas*, qua quis neque suis, neque proximorum tangitur malis. Cum autem duo ex his vitiis, pro humana fragilitate, communiora sint, ac periculosiora, ambitio videlicet, atque impatientia, de utroque pauca seorsim dicamus.

V. Ambitio est honoris indebiti appetitus, quo cum quis abripi cœperit, tantam sui concipit existimationem, ut se honore quolibet, & gradu dignissimum arbitretur; nullumque proinde non moveat lapidem, ut novis quotidie titulis, ac dignitatibus augeatur, in quibus etiam comparandis modum omnem honestatis excedit, & non infrequenter etiam sanctissimas justitiæ, & charitatis leges violare non reformidat. Vel enim munus aliquod, cui gerendo est impar, sibi aucupatur; vel dolis, fraudibus, calumniis, obtrectationibus, aut iniquis largitionibus,

aliisve

aliisve criminibus dignitatem aliquam expiscari studet. Qua quidem in re optime monet S. Ambrosius (1), *hoc ipso ambitionem esse periculosiorem, quod blanda est consultrix dignitatum, & saepe, quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subruere, facit ambitio criminosos*. Verum quid ambitioso infelicius, cum nullus ei sit honoris gradus, in quo tandem pacifice conquiescat? Neque enim ambitio (2) patitur, quemquam in ea mensura beatorum conquiescere, quae fuit quondam impudens ejus votum. Cupiditas, non unde venerit, sed quo tendit, intuetur. Ut novos itaque honores, ac dignitates ambitiosus assequatur, quid non patitur? quid non molitur? Utinam ea omnia, quae pro assequendis honoribus sustinet, pro Dei famulatu, ac proximorum utilitate pateretur! *Ambitio enim*, uti sapienter notat S. Joannes Chrysostomus (3), *est quaedam simia charitatis. Charitas enim patiens est pro aeternis; ambitio patitur omnia pro caducis. Charitas benigna est pauperibus; ambitio divitibus. Charitas omnia suffert pro veritate; ambitio pro vanitate. Utraque omnia credit, omnia sperat, omnia, sed longe dissimili ratione, sustinet.* Accedit huc, quod, uti sacrae testantur litterae (4), *qui potestatem sibi sumit injuste, odietur*. Cum itaque ambitiosus tantum animae, & corporis ex ambitione detrimentum patiatur, quanta cura, solertiaque eam detestari, ac fugere Fideles oportet, quos Christus Dominus exemplo, doctrinaque sua non inanes hujus saeculi honores, ac pompas, sed praestantissimam, ac fere divinam Filiorum Dei dignitatem quaerere docuit!

VI. Quod si adeo Laicos ipsos ambitio dedecet, qui tamen mundanos inter honores, titulosque versari quotidie coguntur; Quid de Ecclesiasticis viris dicendum esse arbitrabimur, quos segregatos a populo, & in sortem Domini vocatos jubet Deus magis, quam Laicos conformes fieri imagini Filii sui? Turpissimum sane esset, ac prorsus indignum, Clericum intueri honoribus,

ac

(1) S. Ambrosius in Lucam L. 3.
(2) Seneca.
(3) S.Joa.Chrysost.sermon.de ambition.
(4) Eccli. cap. 20. v. 8.

ac dignitatibus inhiantem, qui omnia circumcursat, omnibus in latebris perreptat, nullisque parcit laboribus, muneribusque, ut potentiorem aliquem sibi Patronum conciliet, cujus ope, & gratia pingue aliquod Sacerdotium obtineat, per quod tandem aliquando dominari possit in Clero. Is sane se prorsus ignorare, aut non satis intelligere ostenderet, quanta cum severitate judicandi a Deo sint ii, qui aliis regendis præficiuntur. Ut enim scite docet Origenes (1), *omnis adeundi honoris Ecclesiastici abscinderetur ambitio, si se judicandos potius, quam judicaturos, hi, qui præesse volunt populis, cogitarent*. Scriptum est enim; *Judicium durissimum iis, qui præsunt, fiet*. Neque mirum id cuiquam videatur: cum enim *ærugo mentis*, teste S. Ambrosio (2), *sit appetentia dignitatum*; inde fit, ut hebetata mentis acies, dignitatum, ac prælationis neque onus, neque pœnam, sed gloriam dumtaxat attendat. *Multi*, ut sapienter inquit S. Bernardus (3), *non tanta fiducia, & alacritate ad honores currerent, si eo se sentirent onere gravari. Metuerent sane, nec tanto cum labore, & periculo quarumlibet dignitatum infulas affectarent. Nunc vero, quia sola attenditur gloria, & non pœna, purum esse Clericum erubescitur in Ecclesia: sese viles æstimant, & inquilinos, qui quocumque in eminentiori loco non fuerint sublimati*. Quamobrem Clericos omnes enixe in Domino hortamur, & obsecramus, ut ambitionem omnem, ac dominandi cupiditatem deponentes, in Ecclesiasticis dignitatibus, ad proximorum tamen dumtaxat utilitatem, conquirendis optimum S. Gregorii (4) præceptum fideliter exequantur. *Quisquis Sacerdotium non ad elationis culpam, sed ad utilitatem adipisci desiderat, prius vires suas cum eo, quod subiturus est, onere metiatur, ut & impar abstineat, & ad id, cui se sufficere existimat, cum metu accedat*.

VII. Alterum Fortitudini oppositum, de quo locuturi hic sumus, vitium est impatientia, qua quis ferre patienter renuit, quidquid ei molestum accidit, atque illud proinde, undecumque oria-

Z z

(1) Origenes super Epistola ad Rom.
(2) S. Ambrosius in caput 3. Lucæ.
(3) S. Bernardus epist. ad Henr. Sen.
(4) S. Gregorius in Pastorali.

oriatur, cæco quodam impetu, perturbatoque animo a se amoliri, sed frustra, studet. Hæc, nisi in ipso primo sui exortu alacriter coerceatur, iram excitare solet, qua excæcatus impatiens plurimam meritorum, quæ sibi per patientiam comparare posset, jacturam facit, & ad gravia, quæ alias non perpetraret, admittenda crimina provocatur, impellitur, adducitur. *Impatiens*, uti recte in sacris monemur Litteris (1), *operabitur stultitiam: qui patiens est, multa gubernatur prudentia; qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam*. Et sane quid imprudentius, rectæque rationi magis adversum, quam quod, cum molestias, quibus afficimur, removere non valeamus, eas tamen in maximum animæ, & quandoque etiam corporis detrimentum impatienter ferre malumus, quam magno cum virtutis incremento patienter tolerare? Prudenter quidem, magnifice, summaque cum laude Vir patiens operatur, cum subjectus (2) contumeliis judicium Dei laudat, vexatus ægritudine judicio Dei deputat, pressus egestate Dei commendat justitiam, quacumque demum tentatus ærumna divinæ se patienter subjicit voluntati, vel illud Job (3) ingeminans: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sit nomen Domini benedictum*; vel illa Davidis (4) ad Deum verba usurpans: *obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti*. Contra vero *impatientes*, teste S. Gregorio (5), *dum perturbationi suæ minime obsistunt, etiam siqua a se tranquilla mente fuerant bene gesta, confundunt, & improviso destruunt impulsu, quidquid forsitan diu labore provido construxerunt*. Præterea exosi fiunt domesticis, amicis molesti, hostibus contemptibiles, omnibus demum sese, ut insipientes, deridendos exhibent, dum inconditis vocibus, motibusque corporis incompositis, modo rebus inanimis, modo vilissimis animalculis, modo amicis, aut aliis nihil tale merentibus irascuntur. Tandem (quod rudibus, ac male moratis hominibus usuvenire potissimum

(1) Prov. cap. 13.
(2) S. Ambrosius in Psalm. Beati immaculati.
(3) Job. cap. 1.
(4) Psalm. 38.
(5) S. Gregorius in Moralibus.

mum solet) eo insaniæ deveniunt, ut insontibus filiolis male precari, uxores amantissimas maledictis appetere, bene de se merentes amicos conviciis prosequi, contumelias denique, injurias, ac blasphemias in Deum ipsum, ac Sanctos ejus sacrilego ore evomere non vereantur.

VIII. Cavendum itaque omnibus, sed potissimum Clericis, quam maxime est, ne umquam impatientiæ fræna relaxent: immo vero omni etiam ope, ac vi adnitendum, ut primos ejusdem motus summa animi alacritate compescant. Sic enim facili negotio & multiplex peccandi periculum evitabunt, & pulcherrimam sibi cœlestis gloriæ coronam promerebuntur. Siqui vero ad impatientiam proclives, indulgere eidem consueverint, hæc iisdem, aptissima huic sanando morbo, remedia proponimus, & ut iis utantur, iterum, iterumque rogamus. Primum est, ut Christi Domini, qui, ut S. Augustini verbis utamur, *venit mira facere, & mala pati*, & Sanctorum, *qui venerunt ex magna tribulatione, & laverunt stolas suas in sanguine Agni*, mira patientiæ exempla sibi ob oculos mentis frequenter revocent, quibus excitati ad incommoda longe leviora patienter toleranda erigantur. Neque enim decet, ut ait S. Bernardus, sub capite spinoso membra esse delicata. Alterum est, ut divinorum sint præceptorum memores, quibus tamquam necessaria Christianis patientia indicitur, ut divinæ obtemperantes voluntati, exacto hujus vitæ cursu, ad promissum Cœlorum regnum tandem evehantur. *Patientia enim*, uti scribit Apostolus (1), *vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem*. Tertium est, ut mane, & sæpe etiam interdiu, quæ molesta Nobis occurrent, Deo offerentes, per eadem a Nobis patienter tolerata nostrorum criminum pœnas in hac vita luamus, *cum (2) tanta sit divinæ Munificentiæ largitas, ut etiam (quod maximum amoris argumentum est) temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.*

(1) Hebr. cap. 10. v. 36. (2) Trid. sess. 14. cap. 9.

CAPUT III.

DE TEMPERANTIA, AC VITIIS OPPOSITIS.

CUM primum homo per Adæ peccatum justitiam originalem amisit, aliam legem sensit in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captivantem illum sub lege peccati. Sensus enim, qui rationis imperio plenissime suberant, detrectare jam tunc illud cœperunt, quidquid ipsis jucundum esset, ac delectabile, nulla habita honesti ratione, appetentes. Inter hos tamen duo præ reliquis esse solent molestiores, gustus videlicet, & tactus, quibuscum, teste S. Augustino, *continua nobis pugna est, & rara victoria*. Inordinatas horum sensuum appetitiones Temperantia coercet, & moderatur (1), *itaut homo eorum, quæ gustu, vel tactu turpiter appetuntur, nihil diligat, nihil per se appetendum putet, sed ad vitæ hujus, atque officiorum necessitatem, quantum sat est, usurpet, utentis modestia, non amantis affectu*. De utriusque sensus appetitionibus coercendis, & ad temperantiæ normam duntaxat explendis agendum hìc diligentius Nobis est, cum ex utriusque sensus inordinatione fere omnia populorum peccata, extremamque perniciem oriri quotidie dolentes videamus.

ARTICULUS I.

De Temperantia quoad Gustus sensum.

CUM sensus, quem Gustum dicimus, cibum, & potum appetat; ne inordinata sit ejusmodi appetitio, Temperantiæ virtus abstinentiam ab immodico cibo præcipit, & in potu præscribit sobrietatem. Abstinentiæ autem intemperantia, seu gula opponitur, ebrietas vero sobrietati. Utrumque hoc vitium non modo Christianis, verum etiam Ethnicis ipsis ita probrosum visum semper est, ut, qui alterutro laboraret, brutis animantibus

(1) S. August. lib. de moribus Eccles. cap.21., & lib. de Doctrina Christiana.

tibus merito compararetur. *Quosdam ventri (1) obedientes*, inquit Seneca, *loco animalium numeremus, non hominum*; Siquidem ipsorum est non rationis ductu, sed solius appetitus impulsu ad cibum, potumque capiendum moveri. Et sane si sacras Litteras consulamus, quid homini vitio gulæ nocentius? exitialis humani generis ruina, de qua numquam conqueri satis possumus, ex gulæ vitio repetenda est: nisi enim Adam vetitum comedisset pomum, non his, quibus premimur, animæ, corporisque calamitatibus obrueremur. Divitis illius, quem post obitum sepultum fuisse in Inferno Christus ipse testatur, hæc in Evangelio (2) recensetur iniquitas: *epulabatur quotidie splendide*. Paucis rem totam absolvamus: innumeræ ex gulæ vitio prodeunt iniquitates, juxta Davidicum illud (3): *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum*. Accedit huc, quod, qui gulæ indulgent, nimio se aut cibo, aut vino ingurgitantes, substantiam suam celerrime dissipant, suamque miserandum in modum evertunt valetudinem. *Multi (4) enim propter crapulam perierunt; & multo plures (5) gula occidit, quam gladius*. Quotidiano etiam experimento probari ait S.Leo, *potus (6) satietate aciem mentis obtundi, & ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut delectatio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati*. Quamobrem Christus Dominus Discipulos suos serio monuit, ut a crapula, & ebrietate abstinerent: *Attendite (7) vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, & ebrietate*. Hæc, aliaque hujusmodi populo Parochus frequenter exponat, dilucideque explicet, ut illum ab intemperantia absterreat, studioque abstinentiæ, ac sobrietatis addicat.

II. Quinque autem modis, ut optime docet S. Gregorius, *gulæ*

(1) Seneca Epist. 61.
(2) Lucæ cap. 16.
(3) Psalm. 72.
(4) Eccli. cap. 37.
(5) Card. Bona in manud. ad Cœlum cap. 4. §. 1. in fine.
(6) S. Leo ser. 8. de jejun. decimi mensis.
(7) Lucæ cap. 21.

gulæ (1) *vitium tentat. Aliquando namque indigentiæ tempora prævenit; aliquando lautiores cibos quærit; aliquando, quæ sumenda sunt, accuratius præparari appetit; aliquando in ipsa quantitate sumendi mensuram necessitatis excedit; aliquando in ipso æstu immensi desiderii peccat.* Quos sane modos S. Thomas (2) hoc versu complexus est: *Præpropere, laute, nimis, ardenter, studiose.* Singulos paucis explicemus, ut a singulis abstineamus.

III. *Præpropere* vitio gulæ peccare quis dicitur, quando in cibo, potuve sumendo indigentiæ tempora prævenit, aut sæpius, quam recta ratio postulet, bibit, aut comedit. *In eo* (3) *enim, quod præoccupat tempus, propter moræ impatientiam deordinatur concupiscentia. Laute* peccare quis dicitur, cum non ex honesto aliquo fine, sed ex sola gulæ aviditate sollicite sibi pretiosiorem, ac delicatiorem cibum, potumve conquirit. *In omnibus enim talibus,* uti sapienter monet S. Augustinus (4), *non usus rerum, sed libido utentis in culpa est. Fieri enim potest, ut sine aliquo vitio cupiditatis, vel voracitatis pretiosissimo cibo sapiens utatur; insipiens autem fœdissima gulæ flamma ardescat in vilissimum.* Cui consonat S. Gregorius, inquiens (5): *Non cibus, sed appetitus in vitio est: unde & lautiores cibos plerumque sine culpa sumimus, & abjectiores non sine reatu conscientiæ degustamus.* Hinc optimo sane jure proscripsit hanc propositionem Innocentius XI. *Comedere, & bibere ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalibus suis actibus frui. Nimis* gulæ vitio peccat, qui cibo, ac potu utitur immoderato, cum tamen S. Hieronymus (6) moneat, ex ipsis vilissimis cibis vitandam esse satietatem. *Ardenter* vero, qui nimis avide bibit, & comedit, licet vilioribus cibis, nulliusque pretii potionibus utatur; quod quidem

(1) S. Gregorius Magnus lib. 30. moral. cap. 27., & S. Isidorus cap. 22. de summo Bono.

(2) S. Th. 2. 2. qu. 148. art. 4.

(3) S. Th. loc. cit. ad 1.

(4) S. Augustinus lib. 3. de Doctrina Christiana cap. 12.

(5) S. Gregorius lib. 30. Moralium c. 14.

(6) S. Hieronymus contra Jovinianum.

quidem S. Augustinus exemplo Esau confirmat, qui cum lenticula fratris sui Jacob, quam nimis avide appetebat, primogenita sua stulte commutavit. *Non ego immunditiam obsonii timeo*, inquit S. Doctor (1), *sed immunditiam cupiditatis* . . : . . . . *Scio Esau lenticulæ concupiscentia deceptum*. Quare sic in sacris Litteris (2) monemur: *Noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam*. *Studiose* tandem peccare dicitur, qui accuratiorem, exquisitioremque in ciborum condimentis præparationem exquirit. *Gulosis*, inquit Innocentius III. (3), *non sufficiunt fructus arborum, non genera leguminum, non radices herbarum, non pisces maris, non bestiæ terræ, non aves cæli; sed quæruntur pigmenta, parantur aromata, & nutriuntur altilia, & capiuntur obesa, quæ studiose coquuntur, laute parantur officio Ministrorum, non ad sustentandam naturam, non ad necessitatem supplendam, sed ad explendam aviditatem*. Hos omnes in cibo, potuque capiendo temperantiæ defectus populo Parochus explicet, ut illos, quamquam leves esse (4) soleant noxæ, nec ita facile gravioris culpæ reatum induant, diligenter tamen, uti Christianos decet, evitet, atque exercendæ Temperantiæ virtuti assuescat.

IV. Verum cum & frequentior, & perniciosior in plebe sit potus, quam ciborum abusus, in hoc proinde eliminando necesse est, ut studiosius Parochorum desudet industria. Experientia compertum satis est, diebus potissimum festis, quibus a labore vacant, agricolas, opifices, aliosque vulgares homines, qui manuum suarum labore victum sibi comparant, summo cum animæ, corporisque detrimento solere vino large, ac intemperanter obrui. Ut aliquod huic malo remedium efficax adhibeatur; volumus, ut Parochi, & Concionatores adversus hoc vitium sæpe, & acerrime invehantur. Ejus fœditatem ostendant, quæ tanta est, ut qui propter ebrietatem usu rationis destituitur, jumentis

(1) S. Augustinus lib. 10. Confessionum cap. 31.
(2) Eccli. cap. 27.
(3) Innoc. III. lib. de vilit. condit. hum.
(4) S. August. serm. de Purgatorio, & S. Th. 2. 2. qu. 148. art. 2. ad 3.

mentis insipientibus comparetur, & similis factus sit illis. Peccata recenseant turpissima, quæ ex nimio vini usu oriri solent, rixas scilicet, jurgia, blasphemias, obscena verba, libidines, homicidia, aliaque hujusmodi, quæ familias subruunt, publicamque evertunt tranquillitatem. *Ebrietas enim*, teste S. Augustino, *est* (1) *flagitiorum omnium mater*, *culparumque materia*, *radix criminum*, *origo vitiorum*, *turbatio capitis*, *subversio sensus*, *tempestas linguæ*, *procella corporis*, *naufragium castitatis*, *animæ corruptela*. *Ebrietas in utroque sexu cuncta mala appetit*, *& nefanda committit*. Sacrarum Litterarum recitent testimonia, quibus æquissimus scelerum vindex Deus multiplicem, acerbissimamque ebriosis ultionem minitatur. *Væ qui consurgitis mane*, inquit Isaias (2) *ad ebrietatem sectandam .... Væ qui potentes estis ad bibendum vinum*, *& viri fortes ad miscendam ebrietatem*. *Cui væ? cujus Patri væ?* (sic legimus in (3) Proverbiis) *cui rixæ? cui foveæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his*, *qui commorantur in vino*, *& student calicibus epotandis?* Ebriosos a Regno Dei esse penitus excludendos, disertis verbis pronuntiavit Apostolus (4). Hæc, aliaque plura divina testimonia perpendat Parochus, populoque perspicuis verbis exponat. Sic enim fiet, ut Fidelium animi divinæ ultionis metu perculsi, ebrietatem execrentur, debitamque in vino epotando servent temperantiam.

V. Cum autem non pauci rudis, hebetisque ingenii homines ex crassa quadam, & inexcusabili ignorantia parvi, aut nihili faciant immodicum vini usum, cui jamdiu assueverunt; ad hanc depellendam ignorantiam aliquas hic ex communissima Doctorum sententia propositiones recensebimus, quas a Parochis in habendis concionibus, & a Confessariis in Pœnitentiæ Sacramento ministrando, opportuna arrepta occasione, Fidelibus crebro insinuari jubemus. 1. gravi se peccato alligat, qui voluntarie, ac deliberate ita intemperans in bibendo est, ut temulentus fiat,

ac

(1) S. August. ad Sacras Virgines.
(2) Isaiæ cap. 5.
(3) Proverb. cap. 23.
(4) Ad Galatas cap. 5.

ac rationis usu destituatur. 2. qui propria edoctus experientia novit, se alias in certa aliqua vini potandæ mensura in ebrietatem incidisse; gravis fit culpæ reus, si eamdem iterum potus hauriat mensuram, cum & potuerit, & debuerit secuturam temulentiam prævidere. 3. graviter etiam peccat, qui inter bibendum probabile ebrietatis periculum prævidet, & adhuc a bibendo non cessat, ac se proinde gravi ebrietatis committit periculo. 4. qui sua didicit experientia, se in ebrietate, aut blasphema, aut obscena verba proferre, ac domesticos suos injuriis, verberibusque lacessere, aut alia gravia crimina perpetrare; præter gravem ebrietatis culpam, aliorum quoque criminum reatum incurrit, quæ in ebrietate admittit, cum ea se admissurum esse prævíderit, aut saltem potuerit, ac debuerit prævidere. 5. qui expertus jam olim est, se cum aut cauponas adit, aut saltem illas cum certis quibusdam personis frequentat, fieri plerumque solere temulentum, proximam peccandi occasionem sub gravi culpa declinare, adeoque aut a Cauponis omnino abstinere, aut illas sine talibus personis adire tenetur. Is vero Pœnitentiæ Sacramentum suscepturus, nisi verum, firmumque eam declinandi occasionem habeat propositum, a Confessario nequit absolvi: irrita enim esset absolutio, & novo se, sacrilegii videlicet, crimine commacularet. 6. quicumque ex frequenti ebrietate temulentiæ habitum contraxit, nisi ad eum radicitus evellendum opportuna adhibeat remedia, novo se gravi crimine alligat ab ipsa ebrietate diverso, quod perpetuum quodammodo esse censendum est. 7. lethalis etiam culpæ fit reus, qui alios ad bibendum provocat, quos inde prævidet esse inebriandos. Imo Caupones etiam, qui vinum iis subministrare pergunt, quos vel alias temulentos viderunt, vel temulentos fore prudenter putant, cum proximis suis ruinæ spiritualis occasionem præbeant, gravi se scelere inquinant. 8. tandem, qui intemperanter bibit, licet ebrius non fiat, si tamen in potando pecuniam illam profundat, qua familiam suam enutrire, aut æs alienum solvere deberet, itaut illa grave patiatur

incommodum, æs vero alienum solvi non possit; is sane non leviter contra pietatis, ac justitiæ virtutem delinquit.

VI. Si hæc, quæ verissima sunt, Fidelibus perspicue exponantur, miserrimam sane conditionem suam agnoscent ii, qui fœdissimo ebrietatis vitio sunt addicti, divinaque juvante gratia, ac saluberrimis Confessariorum monitis instructi, ex tot iniquitatum barathro, quæ in una ebrietate continentur, emergent. Confessarios autem cum Seculares, tum Regulares serio, graviterque monemus, & enixe in Domino obsecramus, ut, cum ebriosos homines peccata sua confitentes audient, illos paterna charitate objurgent, proposita sceleris turpitudine perterreant, opportuna ad surgendum ex hoc vitio remedia præscribant, & gravem, ac salutarem pœnitentiam injungant, si eos absolvendos putent. Caveant tamen, ne illos facile sacramentali donent absolutione, quos aut recidivos esse, aut pravo irretitos habitu cognoverint; sed illam tamdiu differant, aut suspendant, quamdiu iidem facto ipso, seriaque vitæ emendatione certa dederint signa pœnitentiæ. Caupones autem, Tabernarios, aliosque vini venditores sedulo moneant, ne aliorum criminum participes fiant, vinum ebriosis hujusmodi hominibus largius propinando, aut, quod pejus est, ad frequentiorem, uberioremque potum eos provocando.

VII. Quia vero homines corporalibus magis, quam spiritualibus pœnis commoveri solent; Curiæ Nostræ satellitibus præcipimus, ut si quem forte in taberna vinaria commorantem, aut ex ea prodeuntem, qui temulentus sit, invenerint, in Carceres detrudant ad dies aliquot solo pane, & aqua pro arbitrio Nostro nutriendum; quam quidem pœnam longius protrahi jubebimus, quoties quis ebrietate captus aliquem ex familia sua percusserit, aut uxorem gravi, acerbaque affecerit injuria. Parochi vero, aliique animarum Pastores, postquam viros, aut mulieres vitio huic addictos pro officii sui ratione frequenter monuerint, ac reprehenderint, si nullum, aut fere nullum in iis signum emendationis

tionis advertant, Nobis denuncient; gravibus, pro modo culpæ, pœnis corripiendos. Ut autem hæc neminem lateant, præcipimus, ut bis in anno a Parochis legatur ad Populum Edictum, quod hac super re damus in Appendice *part.* 2. *num.* 1.

ARTICULUS II.

De sacris jejuniis ab Ecclesia præscriptis.

S*Icut arte medicinæ* (1) *calida frigidis, frigida calidis curantur; Ita Christus Dominus contraria opposuit medicamenta peccatis, ut lubricis continentiam, tenacibus largitatem, iracundis mansuetudinem, elatis præciperet humilitatem*, ut optime inquit S. Gregorius. Hinc factum est, ut, cum caro concupiscens adversus spiritum, cibum, & potum quam maxime appetat, & ad immoderatum eorum usum impellat; hanc carnis intemperantiam Christus nos jubeat sacro mitigare jejunio: *Ipsum* (2) *enim jejunium divini esse præcepti, tempora vero jejunandi, prout salubritati corporum, & animarum expedire visum est, ab Ecclesia esse ordinata*, Concilii Moguntini IV. Patres nos docent. De sacris itaque jejuniis, quæ certis anni temporibus, ac diebus servari jubet Ecclesia, agendum hìc Nobis est, ut exactiorem eorumdem in Nostra Diœcesi observantiam urgeamus, & quo pacto eadem servanda sint, Populus Noster edoceatur. Pluribus enim suis Encyclicis Litteris (3) Episcopos omnes novissimis hisce temporibus hortati sunt Sanctissimi Pontifices Benedictus XIV., & Clemens XIII., ut Ecclesiastici jejunii disciplinam a majoribus nostris religiosissime custoditam, sed ætate nostra non parum labefactatam, reparare conentur.

II. Ne qua in intelligentia hujus vocabuli *jejunium* suboriatur æquivocatio, sciendum est, quadruplex esse jejunium, spirituale

(1) S. Gregorius Magn. Hom. 32. in Evang.

(2) Concil. Moguntinum IV. cap. 47.

(3) Benedictus XIV. 30. Maii 1741., & 22. Augusti 1741., & Clemens XIII. 20. Decemb. 1759.

rituale videlicet, naturale, morale, & Ecclesiasticum. Jejunium spirituale in eo situm est, ut quis ab omnibus vitiis, illicitisque voluptatibus abstineat. *Jejunium magnum, & generale est,* inquit S. Augustinus (1), *abstinere ab iniquitatibus, & ab illicitis voluptatibus saeculi, quod est perfectum jejunium.* Jejunium naturale est ab omni prorsus cibo, ac potu vel minimo, etiam per modum medicinae in stomachum transmisso, abstinere, cujusmodi est jejunium illud, quod praemitti a nobis oportet, antequam ad Eucharisticam mensam accedamus. Jejunium morale est actus temperantiae, quo secundum rectae rationis regulam appetitum, ac cibi, potusque usum moderamur. Jejunium tandem Ecclesiasticum illud est, quod certis anni temporibus, ac diebus servari a suis Fidelibus jubet Ecclesia, & de quo sermonem hic instituimus.

III. Sacra jejunia, quae filiis suis Ecclesia praecipit, his servanda sunt diebus, videlicet in Vigilia Nativitatis Jesu Christi Domini Nostri, Pentecostes, Assumptionis in Coelum Beatae Mariae Virginis, Sanctorumque Joannis Baptistae, Laurentii Martyris, & SS. Apostolorum, exceptis dumtaxat S. Joanne Evangelista, & Sanctis Philippo, & Jacobo, *quoniam* (2) *istorum solemnitas infra solemnitatem Paschalem, illius autem infra Natalem Domini celebratur.* Jejunandum item est in Pervigilio Festi Sanctorum omnium, & feria quarta, & sexta, & Sabbato quatuor anni Temporum, videlicet Hyemali tempore mense Decembri post Festum diem S. Luciae Virginis, & Martyris, Verno post primam Dominicam Quadragesimae, Aestivo post Dominicam Pentecostes, & Autumnali mense Septembri post diem Festum Exaltationis Sanctae Crucis. Tandem omnibus Quadragesimae diebus, Dominicis dumtaxat exceptis, ex Apostolica traditione, & Sacrorum Canonum praescripto jejunare jubentur Fideles.

IV. Ut omnes, & singuli, qui jejunii lege obligantur, illam

(1) Can. *Jejunium* dist. 5. de consecratione.

(2) Cap. *Consilium*. de observatione jejuniorum.

lam exacte impleant, Parochi, cæterique animarum Pastores Vigilias, & quatuor anni Tempora, quæ qualibet occurrunt Hebdomada, præcedenti die Dominico inter Missarum solemnia populo diligenter prænuncient, ac pridie ejus diei, quo jejunandum est, vespere hora a nobis præscripta per consuetum nolæ pulsum Fidelibus futurum jejunium in memoriam revocari jubeant, uti faciendum indiximus in Nostro Edicto, cujus exemplar in Appendice num. 2. exhibemus. Volumus præterea, ut populum Parochi accurate doceant, quid ad perfectum servandum jejunium necessario requiratur? quinam jejunandi lege obligentur, & quas ob causas ab eadem eximantur? quinam tandem sit tam salutaris instituti finis, & fructus? Qua quidem in re, ne ulla sit inter animarum Pastores opinionum varietas, saluberrimas Constitutiones edidit Benedictus XIV., quas a Clemente XIII. confirmatas in Appendice num. 3. damus, & hic ad Parochorum commodum paucis complectimur.

V. Quadragesimale jejunium, quod olim in Lege, & Prophetis primitus adumbratum, ipsius Domini Nostri Jesu Christi exemplo veluti consecratum, ab Apostolis traditum, a Sacris Canonibus ubique præscriptum, & ab universali Ecclesia ab ipso sui primordio retentum, & observatum est, variis ita labefactatum fuerat corruptelis, ut ea de re Orthodoxi plurimum conquererentur, Eterodoxi vero Catholicam Ecclesiam imprudenter irriderent. Ut tanto malo opportunum adhiberetur remedium, Benedictus XIV. tribus editis Encyclicis Litteris, has præscripsit leges, quas congruere existimavit introductis abusibus penitus extirpandis. Edixit itaque primo, nemini quidem sine legitima causa, & sine utriusque Medici consilio; multitudini vero, veluti Populo, aut Civitati, aut Genti indiscriminatim integræ, nonnisi gravissima, & urgente necessitate, & in casibus per Sacrorum Canonum statuta præscriptis cum debita Sedis Apostolicæ reverentia, a Quadragesimali jejunio dispensationem esse concedendam, nec eam audacter, fidenterque usurpandam, aut super-

ſuperbe, & arroganter ab Eccleſia eſſe poſtulandam. Secundo quibuſcumque, & quacumque occaſione, ſive multitudini indiſcriminatim, ſive ſingulis ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio (dummodo nulla certa, & periculoſa valetudinis affectæ ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat) in Quadrageſima, aliiſque temporibus anni, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit; ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam comeſtionem eſſe ſervandam, & licitas, atque interdictas epulas minime eſſe apponendas. Tertio, concedentes facultatem veſcendi carnibus tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates non aliter dare, quam geminis hiſce adjectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comeſtionis, & non permiſcendarum epularum: Eos vero, qui hujuſmodi facultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditiones implendas obligari. Quarto, utrumque grave præceptum unicæ comeſtionis, & non permiſcendi epulas licitas cum interdictis, etiam extra Quadrageſimam urgere iis diebus, quibus ſervandum eſt jejunium de præcepto. Quinto, epulas licitas, quæ vetantur cum interdictis conjungi, pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas: epulas vero interdictas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſſe. Piſcibus tamen edendis non interdici eos, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia. Sexto, iis, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, non licere in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis veſci, quæ jejunantibus permittitur; ſed opus habere eo cibo, eaque uti potione, quibus utuntur homines jejunantes recte meticuloſæ conſcientiæ. Septimo, præceptum de utroque epularum genere non miſcendo dies quoque Dominicas Quadrageſimales complecti; ab iis vero, quibus jejunii tempore veſci carnibus permittitur, non modo unicam comeſtionem, verum etiam horam jejunantibus præſcriptam obſervandam eſſe.

VI. Hæ ſunt leges a Benedicto XIV. ad ſaluberrimam Eccleſia-

clesiastici jejunii disciplinam instaurandam, conservandamque præscriptæ: quibus illam etiam adjunxit Sanctissimus D. N. Clemens Papa XIII. in suis Encyclicis Litteris (1) ad omnes universæ Catholicæ Ecclesiæ Episcopos datis, videlicet *non licere iis, quibus ob justas, & legitimas causas ab abstinentia carnium dispensatum fuerit, extra unicam comestionem potiunes lacte permixtas sumere, sed illos, unica excepta comestione, in omnibus æquiparandos iis esse, quibuscum nulla est dispensatio, ac propterea eos tantummodo ad unicam comestionem posse carnem, vel quæ ex carne trahunt originem, adhibere.*

VII. Jam vero ut in tota Nostra Diœcesi Sanctissimæ hæ leges accurate serventur, illas aliquando per annum, ac potissimum Quadragesimali appetente tempore, Parochi Populo explicent, earumque observantiam enixe commendent. Illud autem insinuabunt potissimum, veram, legitimamque causam ab utroque Medico, corporis videlicet, & animæ, approbatam omnino requiri, ut quis a jejunio, quoad esum carnium, aut ovorum, ac lacticiniorum, valide, liciteque dispensationem obtineat. Qua quidem in re, ut omne errandi periculum evitetur, hanc omnino praxim servari jubemus. Medicus primum corporis sub gravi conscientiæ suæ onere scriptis testetur, legitimam adesse causam, ob quam esus tantum ovorum, ac lacticiniorum, si hæc sufficiant, sin minus, esus etiam carnium postulanti indulgeri possit. Hoc Medici testimonium subscribat Parochus; pro Monasteriis vero, aliisque mulierum cœtibus Confessarius; quorum etiam conscientiam super dispicienda causæ veritate oneratam volumus. Tandem in Tusculana Civitate Vicarii Nostri Generalis, aut aliorum, si qui ad id a Nobis deputabuntur; in aliis vero Nostræ Diœceseos locis Vicarii Foranei dispensatio, aut licentia accedat, scripto pariter exarata. Qui secus fecerint, sciant inquirendum per Nos adversus illos esse, ac procedendum, tamquam in Ecclesiasticæ legis contemptores.

VIII. Quadragesimali tempore, aliisque jejuniorum diebus, carnes,

(1) Clemens XIII. in Encycl. Litteris datis 20. Dec. 1759.

carnes, aliique vetiti cibi non nisi iis veneant, qui eos comedendi licentiam exhibuerint. Secreto etiam veneant, non publice, emptoresque dapes ejusmodi aut pallio contectas, aut in sportula domum deferant inclusas; quod quidem etiam de Venaticis carnibus intelligi volumus. Caupones quoque, ac Tabernarii, nonnisi infirmis, aut prædicta facultate munitis, vetitas epulas aut apponant, aut coquant. Qui secus fecerint, pecuniaria pœna pro arbitrio Nostro multabuntur.

IX. Quamquam, attenta rei natura (1), die etiam Dominico jejunare liceret; cum tamen propter varias hæreses (2), superstitiones, erroresque, ac præsertim propter Manichæorum hæresim, qui in Dominicæ Resurrectionis contemptum jejunium die Dominico esse necessarium docebant, vetitum ab Ecclesia sit diebus Dominicis jejunare; propterea si alicujus Festi vigilia in diem Dominicum incidat, ad præcedens Sabbatum transferri eadem debet cum jejunio. Præterea cum Festum solemnitatis Corporis Christi, qua tanti Sacramenti institutio summa cum totius Christiani Populi lætitia colitur, sit ex principalioribus anni solemnitatibus; Propterea si in dictum diem vigilia S. Joannis Baptistæ inciderit, Parochi Fidelibus denuncient, eo die neque jejunandum, neque abstinendum a carnibus esse, sed in præcedentem diem, videlicet in quartam feriam, jejunium esse transferendum, uti ab Urbano VIII. (3) præscriptum est.

X. Per duodecim priora Ecclesiæ sæcula, Quadragesimali tempore unica (4), quæ permittebatur, refectio, nonnisi Vespere, idest tribus post nonam horis poterat sumi; reliquis vero per annum diebus, quibus erat jejunandum, nonnisi post nonæ officium, scilicet tribus, & amplius post meridiem horis, cibo refici licebat. Sæculo decimotertio feriis omnibus esurialibus cibus

(1) Can. *Utinam*. 11. dist. 76.

(2) Can. 67. Apostolorum, can. *Jejunium*, & can. *Nequis jejunat*. de consecr. dist. 3., can. *Placuit*. de consecr. dist. 3., & can. *Quadragesima*. de consecr. dist. 5.

(3) Urbanus VIII. in suo Brevi *Cum venire* 13. Octob. 1638.

(4) Benedict. XIV. Instit. 13. num. 7., & Micrologus de rebus Ecclesiastic. c. 49

bus ad horam nonam adhiberi cœpit, ut ex S. Thoma, & Alexandro de Ales satis aperte colligitur (1). At sæculo tandem decimoquarto consuetudo invecta est sumendi cibi ad meridiem, hoc est hora sexta, quæ quidem consuetudo communi Religiosorum, ac proborum virorum usu comprobata, ac retenta semper est. Ut autem aliquod veteris disciplinæ vestigium conservaretur (2), Ecclesiasticis legibus cautum est, ut in Templis Quadragesimali tempore Vesperæ sub meridiem celebrentur; apud Religiosas vero, atque Ecclesiasticas Familias ea mensæ Benedictio unicæ comestioni præmittatur, quæ cœnæ præmitti solet.

XI. Ecclesiastica jejuniorum lege Christiani omnes obligantur. *Adest maximum*, inquit S. Leo (3), *sacratissimumque jejunium, quod observantiam sui universis Fidelibus sine exceptione denuntiat*: Ita tamen ea lege obligantur, ut ad servandam a ciborum vetitorum usu abstinentiam non, nisi post septimum, ad eamdem vero abstinentiam, & ad unicam etiam comestionem nonnisi post vigesimum primum ætatis annum teneantur. Ab hac jejunandi lege ii potissimum eximuntur, quos aut ætas excusat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, aut labor exhaurit. In his autem Populo explicandis nequis error obrepat, Classicos, probatosque Auctores Parochus consulat, caveatque diligentissime, ne aliquam doceat ex his opinionibus, quas subdimus, cum eas omnes, & singulas Apostolica Sedes proscripserit, meritoque damnaverit. Inter propositiones ab Alexandro VII. proscriptas die 24. Septembris 1665. vigesima tertia hæc est. *Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta quia non vult se subjicere præcepto*. Inter propositiones vero ab eodem Alexandro VII. proscriptas die 18. Martii 1666. hæ quatuor circa jejunium versantur. 29. *In die jejunii qui sæpius quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium*. 30. *omnes Officiales*, *qui*

(1) Par. 4. Summ. Theolog. quæst. 28. membr. 7. art. 2.

(2) Benedictus XIV. Inst. 15. n. 5.

(3) S. Leo Magnus Serm. 11. de Quadrag.

qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio. 31. *Excusantur absolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.* 32. *Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadragesima obliget.*

XII. Ut autem Populus ad Ecclesiastica servanda jejunia alacrior fiat, plurima, quæ ex iis in animum redundant, bona pro loco, & tempore Parochus familiari sermone recenseat. Fideles itaque edoceat jejunium a Sanctis Patribus *virtutis cibum appellari*. Et merito. Nam jejunium, ut ait S. Augustinus (1) *purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subjicit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis vero lumen accendit*. Iejunium, ut subdit S. Ambrosius, *est mors culpæ, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum castitatis*. Jejunium, teste S. Bernardo (2), *orationem, devotionem, & fiduciam donat. Efficacissima pro peccatis deprecatio est in eleemosyna, atque jejuniis, & velociter divinas ascendit aures talibus Oratio elevata suffragiis*; uti nos docet S. Leo (3). At cavere etiam quam maxime Fideles idem Parochus jubeat, *ne jejunii* (4) *utilitatem sola ciborum abstinentia metiantur: verum enim jejunium est ab omnibus esse vitiis alienum*; juxta illud Isaiæ (5): *Hoc est magis jejunium, quod elegi: dissolve colligationes iniquitatis, solve fasciculos deprimentes, & frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam*. Et sane quid iis jejunia proderunt, si dum corpori lautiora subtrahuntur edulia, mens non jejunet a vitiis? *Qui jejunat (6) in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se?* ut optime monemur in Sacris Litteris. Quare ut peccandi occasionibus, atque periculis aditus omnis intercludatur, utque ad veram pœnitentiam Chri-

(1) S. Augustinus Serm. de jejunio.
(2) S. Bernardus Serm. 38.
(3) S. Leo Serm. 15. cap. 2. de jejunio decimi mensis.
(4) S. Basilius homilia 1. de jejunio.
(5) Isaiæ c.58. v.6., & 7.
(6) Eccl. 34. v. 31.

Christianorum spiritus comparetur; quidquid inconditam lætitiam, ac voluptatem præsefert, toto Quadragesimali tempore in Nostra Diœcesi interdictum volumus, atque exulare jubemus. Choreas itaque, & Comœdias tam publicas, quam privatas, inania spectacula, publicos ludos, nuptialia convivia, scurrarum, & circulatorum gesticulationes, aliaque hujusmodi omnino prohibemus. Tandem Fideles illos, quibus justas ob causas super carnium, aut ovorum, & lacticiniorum esu concessa est dispensatio, commonere Parochus satagat, ne per alia pietatis opera, quæ sua cuique Religio suggeret, peccata sua expiare, & Deo satisfacere negligant: quin imo sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur, diligentem adhibere studeant curationem, ut culpas de mundano pulvere contractas, dum casta jejunia decoquere non possunt, per pia opera, orationum suffragia, & eleemosinæ munera diligenter redimant.

ARTICULUS III.

De castitate, eique opposita luxuria.

AD temperantiam quoque pertinet præclarissima castitatis virtus, quæ tactus sensum toto diffusum corpore, & reliquis sensibus periculosiorem cohibet, atque inordinatas ejusdem appetitiones ad rectæ rationis, divinæque legis normam moderatur. Triplex autem est castitas; virginalis scilicet, conjugalis, & vidualis. Virginalis castitas, seu virginitas illa est præstantissima virtus, quæ, teste S. Joanne Chrysostomo (1), *tanto nuptiis præstat, quanto Cælum terræ, quanto hominibus Angeli antecellunt, &, si quid præterea audendum est, etiam magis*. Illa est, quæ, ut ait S. Bernardus (2), *mundum de immundo, de hoste domesticum, Angelum de homine facit; quæ sola in hoc mortalitatis loco, & tempore statum quemdam immortalis gloriæ repræsentat, moremque beatæ illius vendicat regionis, in qua neque nubent, neque nubentur.*

 Illa

(1) S. Joan. Chrysost. lib. de Virginit. (2) S. Bernardus Epist. 24.

Illa tandem eſt, quæ, ut inquit S. Ambroſius (1), *de cælo fluxit, & quam non facile invenimus in terris, niſi poſtquam Deus in hæc terreni Corporis membra deſcendit. Tunc enim in utero Virgo concepit, & Verbum Caro factum eſt, ut quod Caro factum eſt, Caro fieret Dei: tunc toto orbe diffuſus corporibus humanis vitæ cæleſtis uſus inolevit.* Cœleſtem hanc virtutem, & verbo, & exemplo Chriſtus Dominus ita commendavit, ut ejus amplectendæ conſilium Fidelibus omnibus dederit; Eccleſia vero Latina (2) ſalutaribus ejuſdem monitis erudita neminem ad ſacros ordines promoveat, niſi illum ſervandi Cœlibatus voto alliget, ac præcepto. Caſtitas conjugalis illa eſt, quæ poſt matrimonium valide contractum Conjugibus ad prolis generationem, & in remedium concupiſcentiæ permittit, ut mutuo conjugale debitum petant, ac reddant, ita tamen ut datam mutuo fidem numquam fallant, & ab omni carnis immunditia, illicitiſque voluptatibus abſtineant. Vidualis tandem caſtitas, quam conjugali præferendam teſtatur Apoſtolus(3), illa eſt, qua vir, ſeu mulier poſt alterius Conjugis mortem non aliud contrahit connubium, ſed in ipſa ſua viduitate perfectam ſervat continentiam.

II. Pulcherrimæ caſtitatis virtuti teterrimum luxuriæ opponitur vitium, quod exitiale eſt animæ flagitium, omnium lues virtutum, reliquorum vitiorum radix, iniquitas peſſima, & Idololatriæ affinis, manifeſtum denique reprobationis indicium. *Nolite errare*, inquit Apoſtolus (4), *neque fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque maſculorum concubitores Regnum Dei poſſidebunt*. Et ſane cum vitium hoc, teſte S. Thoma (5), comitari ſemper ſoleant *cæcitas mentis*, *amor ſui*, *odium Dei*, *præſentis affectus ſæculi*, *deſperatio futuri*; perardua proinde res eſt, ac perdifficilis, ut qui ſe in hujus vitii barathrum præcipites dederint, ex eodem emergant, ac ad veram virtutis ſemitam revocentur.

Quam-

(1) S. Ambroſius lib. 1. de Virginibus.

(2) Cap. unico. de voto in 6., & Benedictus XIV. de Synodo lib. 13. cap. 12. num. 13.

(3) 1. Ad Corint. cap. 7.

(4) Ad Cor. cap. 6. v. 9.

(5) S. Th. 2. 2. qu. 153. art. 5.

Quamobrem merito a divinis litteris illorum numero accensentur, quorum (1), *pars erit in stagno ardenti igne, & sulphure, quod est mors secunda*.

III. Nos, quibus plurimum cordi est animarum Nobis concreditarum salus, castitatem in Nostra Diœcesi florere, luxuriam vero ab eadem exulare vehementer optantes, nullum intentatum relinquemus consilium, quo voti compotes fieri valeamus. Et primum quidem volumus, ut Parochi, & Confessarii, ubi sese opportuna obtulerit occasio, in castitatis laudes excurrant, impudicitiæ vero fœditatem gravibus verbis ostendant. Ex Sacris paginis exempla depromant, quibus Deus hominibus significavit, castitatem a se plurimum diligi, amplissimisque præmiis honestari; luxuriam contra execrabilem sibi esse, gravissimisque multari pœnis. Pentapolis igne consumpta, universum hominum genus aquarum diluvio submersum, Urbes, Provinciæ, ac Regna, aut peste, aut fame, aut hostili gladio devastata, exempla sunt divinæ adversus impudicos ultionis, de quibus Sacræ Litteræ, atque Ecclesiasticæ Historiæ monumenta testantur. His severissimas adjungant pœnas, a Sacris Canonibus, & ab ipso Civili Jure adversus hujus criminis reos constitutas, quas certe Nos ab iisdem, nisi moniti resipuerint, constanter repetemus, & de quibus proinde nunc paucis verba facienda esse arbitramur.

IV. Ut a Concubinariis incipiamus; Parochis omnibus, aliisque curam animarum habentibus districte præcipimus (2), ut, si quos in Concubinatu versari cognoverint, salutaribus hortationibus, monitisque ad purioris vitæ studium revocare paterna charitate conentur. Iidem præterea, aliique Confessarii omnes meminerint, se Concubinariis hujusmodi Sacramentalem absolutionem impertiri non posse, sub quocumque utilitatis prætextu, nisi, penitus ejecta, relictaque serio Concubina, non ambi-

(1) Apoc. cap. 21. v. 18.

(2) Leo X. Constitut. 20., quæ incipit *Primitiva* §. 21. & seq.

ambiguum sinceræ pœnitentiæ dederint signum. Hanc enim (1) Alexander VII. propositionem damnavit: *Non est obligandus Concubinarius ad ejiciendam Concubinam, si hæc nimis utilis esset &c.*, & hanc aliam proscripsit Innocentius XI. (2) *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit*. Monitum audiant S. Thomæ de Villanova (3): *Vadat, & Concubinam de domo pellat; & tunc ad Confessarium redeat, & absolvatur. Hic rectus est ordo: hunc ordinem non transgrediaris*. Imo etiam post absolutionem, Concubinarios, si manifesti fuerint, ac notorii, ad publicam Eucharistiæ susceptionem non admittant, nisi de Concubinæ separatione, omnique scandali remotione jam palam, publiceque constiterit. Eos vero, qui in concubinatu obstinate, notorieque perstabunt, ad Nos Parochi deferant, Christiana charitate, ac paterna severitate corripiendos. Quod si adhuc non resipuerint, post trinam specialem monitionem Ecclesiarum valvis publice affigendam, ad excommunicationis sententiam deveniemus, uti Tridentina Synodus decrevit (4), & uti faciendum Nobis præcepit S. Pius V. (5) per ea verba: *Monemus præterea omnes Laicorum Ordinarios, & in virtute sanctæ obedientiæ eis præcipimus, ut statuta Tridentini Concilii contra Concubinarios tam Clericos, quam Laicos edita, districte faciant observari, reddituri Deo, ac nobis, si id omiserint, rationem*. Mulieres quoque (6) sive conjugatæ, sive solutæ, quæ concubinatum publice exercent, & cum Concubinariis publice vivunt, si ter monitæ non paruerint, sciant, se, præter excommunicatio-

nis

(1) Alexand. VII. 18. Martii *1666*. proposit. 41.

(2) Innocentius XI. 2. Martii *1679*. proposit. 41.

(3) S. Thom. de Villanova Concion., in feria 6. post Domin. 4. Quadragesimæ.

(4) Trid. cap. 8. sess. 24. de reform. Matrimonii.

(5) S. Pius V. Const. 5., quæ incipit *Cum primum* §. 12. edita 1. April. *1766*.

(6) Can. *Audite*, can. *Concubina* caus. 32. qu. 2., can. *Nemo blandiatur*. caus. 32. qu. 4., Conc. Lateran. II. sub Innocentio II. can. 22., Trid. cit. sess., & cap.

nis pœnam, publica fustigatione correptas, a tota Diœcesi exilio esse pellendas, &, si opus sit, gravioribus etiam pœnis esse coercendas.

V. Parochis, & Foraneis Oppidorum Vicariis districte mandamus, ut si quas Mulieres meretricia labe inquinatas in Nostra Diœcesi versantes deprehenderint, eas continuo Vicario Nostro Generali, aut Nobis denuncient, ut vel adhibita sanctiore qualibet cura ad vitæ emendationem revocentur, vel ne commissas Nobis Oves turpitudinis contagione inficiant, a Diœcesi eliminentur. Nemo autem iis domum locare audeat sub pœna pecuniaria arbitrio Nostro infligenda, & majori illius loci Templo applicanda; quam quidem pœnam duplo majorem a locatoribus exigemus, si iidem a Parochis, aut a Vicariis Foraneis moniti, illas e locatis domibus non expulerint. Quod si Mulieres hujusmodi turpem sui corporis quæstum exercentes, cryptas, aut locorum suburbia, aut campestres casulas frequentaverint, aut incoluerint, a Nostri Tribunalis satellitibus, etiam sine Curiæ Nostræ mandato, detrudantur in carceres, quoties vel de meretricia earum arte constet, vel in flagranti crimine deprehendantur.

VI. Siqui exteri una cum Mulieribus, quas sibi aut Matrimonii fœdere copulatas, aut consanguinitatis vinculo junctas dictitant, sive artifices sint, qui artem aliquam exerceant, sive circulatores, qui medicamenta venditent, sive pauperes, qui victum emendicent, sive alii; eos cum dictis mulieribus cohabitare Parochi, & Vicarii non patiantur, nisi vel de contracto matrimonio, vel de non ficta consanguinitate legitimum exhibeant testimonium. Qua quidem in re Parochorum conscientiam oneramus; quibus etiam committimus, ut diligenter invigilent, Nobisque denuncient, si quæ publica scandala in eorum Parochiis habeantur. Si quis tamen adsit impudicitiæ reus, sed occultus, qui cum Muliere bonæ famæ versetur; cautissime tunc procedat Parochus, & juxta Evangelicam legem secretissima fraterna correctione utatur, ne videlicet ex imprudenti zelo famam

lædat

lædat honeſtiſſimarum familiarum, & inde mala plurima oriantur, & ſcandala, unde peccatoris emendatio petebatur.

VII. Adulterium, ſicuti graviſſimum eſt peccatum, (1) ita graviſſimis quoque ſemper multatum fuit pœnis. In Veteri Teſtamento (2) Jure divino Adulter, & Adultera lapidibus viventes obruebantur. Jure Civili (3) ex lege Julia ultimo plectebantur ſupplicio. Jure Canonico (4) Clerico adultero pœnitentia decem annorum, Laico vero ſeptem annorum publice injungi ſolebat. Adulter Clericus deponebatur, (5) Laicus vero excommunicabatur. Imo etiam de Jure tam Civili (6) quam Canonico (7) Adulter, & Adultera in Monaſterium ad agendam perpetuo pœnitentiam detrudebantur. Alias deinde adverſus Adulteros Romani Pontifices (8) ſtatuerunt pœnas, quibus adulterium a quocumque, & cum quacumque commiſſum acerrime a Nobis vindicatum iri edicimus. At viget etiam nunc pœna illa a Chriſto Domino in Evangelio inſinuata, & in Jure Canonicò (9) conſtituta, ut Adultero jus exigendi debitum conjugale auferatur, parti vero innocenti facultas concedatur perpetuum inſtituendi divortium, tum quoad thorum, tum quoad cohabitationem, dummodo auctoritate Judicis Eccleſiaſtici fiat. Illa præterea etiam viget pœna, (10) ut Uxor adultera privetur dote, adulter vero Maritus dotalitio, ſive donatione propter nuptias. His accedit, quod Adulteri ſive mares, ſive fœminæ, ſi publicum ſit crimen, & cum populi ſcandalo admittatur, niſi moniti reſipuerint, ſunt

juxta

(1) Can. *Nemo blandiatur*. cauſ. 32. qu. 4.

(2) Levit. cap. 20. v. 10., Deuteron. c. 22., Daniel. cap. 13. v. 42., & Joan. cap. 8. v. 5.

(3) L. *Quamvis*. 30. §. fin., cod. ad L. Juliam de adulter.

(4) Can. *Presbyter*. diſt. 83. & can. *Devotam*. cauſ. 27. qu. 1.

(5) Can. *Si quis Epiſcopus*. cauſ. 27. quæſt. 1.

(6) Novella 134. Juſtinian. Imper.

(7) Cap. *Intelleximus*. de adulteris; cap. *Gaudemus*. de converſ. conjug., & cap. *Conſuluit*. de appellationibus.

(8) Sixtus V. Conſt. 46. quæ incipit *Ad Compeſcendam*.

(9) Cap. *Porro*. 3., & cap. *Ex litteris*. 5. de divortiis.

(10) Cap. *Plerumque* 4. de donatione inter virum, & uxorem.

juxta Sacros Canones excommunicandi. His expositis pœnis a tanto perpetrando crimine Parochi Populum studeant absterrere.

VIII. Graviores etiam dabunt pœnas jamdiu a Sacris Canonibus inflictas, quas hic pro expressis haberi volumus, ii, qui incestum (1) in primo, & secundo consanguinitatis, & in primo affinitatis gradu committunt; ii etiam, qui bestialitatem, & sodomiam, etiam cum fœminis, tam active, quam passive admittunt; & Confessarii copulam habentes cum filiabus confessionis: quorum omnium criminum absolutionem Nobis reservamus. De nefando crimine ea audiantur, quæ in sua Constitutione S. Pius V. decrevit (2): *Si quis crimen nefandum contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetraverit, Curiæ sæculari puniendus tradatur*; & inferius subdit: *Ut præmissorum delictorum simoniæ, blasphemiæ, ac stupri nefandi notitia facilius habeatur, volumus, ut in singulis casibus, non solum per accusationem, & inquisitionem, sed etiam ad simplicem, & secretam denunciationem procedatur per quoscumque Judices, alias tamen de jure competentes tam ratione delicti, quam personarum, ita ut inter eos locus sit præventioni.*

IX. Mulierum raptores (3), sive libidinis explendæ, sive Matrimonii contrahendi causa, cujuscumque sint conditionis, atque ii omnes, qui illis auxilium, consilium, aut favorem præbent, sint, uti Tridentina Synodus statuit, ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces, & hanc excommunicationis pœnam incurrant, licet mulier (si tamen sui juris non sit) consentiat. Adversus Lenones (4), (sive

Ccc viri

(1) Can. *Consanguineorum* caus. 3. q. 4. can. *De incestis*, & can. *De his*, caus. 35. qu. 2. & 3., Clement. unica de consanguinit. & affinit.

(2) S. Pius V. Const. 5., quæ incip. *Cum primum* §. 11. 1. Aprilis 1566.

(3) Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 6., Concilium Calcedonen. can. 27., can. *Puellis* caus. 32. qu. 2., cap. fin. de raptoribus.

(4) Cap. *Discretionem*, de eo, qui cognovit consanguineam, cap. *Archiepiscopat.* de raptoribus, cap. *Præterea* de Cleric. percuss., Concilium Mediolanense I. sub S. Carolo par. 2. de meretricibus, & lenonibus.

viri sint, sive mulieres) qui dictis, factis, blanditiis, munerum, ac litterarum delatione, consilio, suasionibus, aut aliis quibuscumque malis artibus ad fœdos amores sive viros, sive mulieres pelliciunt, hortantur, aut quomodolibet cooperantur, ad normam Bullæ Pauli IV., quæ incipit *Sanctissimus*, servatis juris regulis, procedemus; & si crimen sit publicum, etiamsi a nemine accusentur, eos, si opus fuerit, excommunicatione majori plectemus. Hujusmodi autem castitatis vastatores, ac mulierum, juvenumque seductores Parochi, si eos noverint, Nobis denuncient, ut illos male multatos e nostra Diœcesi extorres esse cogamus.

X. Cum non raro contingat ad Ecclesiasticum Tribunal deferri Judicium deflorationis, seu stupri, quod cum Matrimonii promissione perpetratum est; cumque non levis apud prudentes viros suspicio sit, puellas hujusmodi deceptioni facile consentire, tum quia nullas ipsæ dant pœnas, tum quia juxta Sacros Canones dotem exinde, aut conjugium consequuntur; earum vero parentes, fratres, aliosque familiares aut manus crimini adjutrices porrigere, aut saltem per conniventiam cooperari; Nos, ut non modo puellæ, verum etiam earum parentes, & familiares, si quo modo aut Lenocinii, aut conniventiæ fuerint rei, debitas luant pœnas, decernimus, ac statuimus, ut in Nostra Diœcesi servetur edictum jussu Clementis XII. in Alma Urbe editum die 13. Septembris 1736., cujus Synopsim in Appendice num. 4. damus.

XI. Parentes, (1) Consanguinei, Affines, atque alii, sub quorum custodia manent Puellæ Sponsæ per verba de futuro, qui connivendo, permittunt frequentiam Sponsi in domo Sponsæ ante Matrimonii celebrationem, itaut ex tali frequentia secuta sit copula, ipso facto majorem excommunicationem incurrant, cujus absolutionem Nobis reservamus: a qua tamen excommunicatione, quam etiam Sponsi incurrent, absolvi tantum ipsi Sponsi pote-

(1) Synodus Tusculana anni 1688., & anni 1703.

poterunt a Parocho eo die, quo Matrimonium in facie Ecclesiæ contrahetur. Eamdem excommunicationem (1) Nobis reservatam ipso facto incurrant etiam parentes dormientes cum filia adulta, & Patres, ac Matres familias, aliique curam habentes adultorum, qui eos cum sororibus jam grandiusculis, & in septimo ætatis anno completo constitutis, dormire permittunt, quin ulla se, aut paupertatis, aut domus angustiæ excusatione tueri possint: Satius enim est, aut parentes, aut filios super nuda humo, aut super stramine cubare, quam filios evidenti periculo discendæ, exercendæque iniquitatis exponi.

XII. Cum Clericos angelica puritate præcellere oporteat, exemploque suo ad hanc amplectendam virtutem laicos excitare; enixe proinde iidem curent (2), ne, non modo cum concubinis consuetudinem, sed ne cum alia quidem quacumque suspecta fœmina ullam omnino habeant familiaritatem: secus (3) in ipsos ex Sacrorum Canonum præscripto severe animadvertemus, & nisi correcti resipuerint, ad formam Concilii Tridentini (4) eos Beneficiorum fructibus, administratione, ipsoque demum titulo, præmissa ad singula canonica monitione, gradatim privabimus, eosque etiam declarabimus quocumque alio beneficio, officio, atque Ecclesiastico honore indignos. Quod si ulterius contumacia processerit, eosdem majoris excommunicationis sententia feriemus. Clerici autem, qui nullum Ecclesiasticum obtinent Beneficium, pro delicti, ac pertinaciæ qualitate, carceris, suspensionis ab ordine, atque inhabilitationis ad beneficia, aliisque gravissimis pœnis punientur. Mulieres vero cum ipsis sacrilege delinquentes, fustigationis, perpetuique exilii plectentur pœna.

XIII. Parochi, Concionatores, & Confessarii omnes, non modo Fideles comminationibus, pœnisque propositis ab impudicitiæ crimine absterrere, verum etiam qua ratione immunditiam

 omnem

(1) Synodus Tusculana anni 1688., & anni 1703.

(2) Can. *Clericus solus*. dist. 81.

(3) Can. *Sacerdos*. dist. 50., can. *Presbyteri*. dist. 82., can. *Preter* §. *Ad hec* dist. 32., can. *Siquisunt* dist. 61.

(4) Trid. sess. 25. de reform. cap. 14.

omnem cavere possint, edocere curent. *Ut itaque mundentur* (1) *ab omni inquinamento carnis, & spiritus, quietam, & tranquillam vitam agentes in omni pietate, & castitate, fugientes fornicationem, ac omnem immunditiam*, hæc iis adhibenda proponant remedia. Primo: *in medio* (2) *mulierum non commorentur, & cum fornicariis non se jungant: qui enim amat periculum, peribit in illo*. Secundo: *carnem crucifigant* (3) *cum vitiis, & concupiscentiis suis*; assiduisque precibus a Deo postulent continentiam. *Hoc enim genus Dæmoniorum*, ut nos monet Christus Dominus (4), *non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio*. *Scivi*, inquit Sapiens (5), *quoniam aliter non possum esse continens, nisi Deus det; & hoc ipsum erat sapientiæ scire, cujus esset hoc donum: adii Dominum, & deprecatus sum illum ex totis præcordiis meis*. Deus autem donum castitatis recte petentibus non denegat, uti Tridentina Synodus (6) definivit. Tertio: Humilitati, Temperantiæ, ac sobrietati diligenter studeant. *Nam hæc* (7) *fuit iniquitas Sodomæ; superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius*. Quarto: Sanctissimi viri Job imitentur exemplum (8), *& fœdus ineant cum oculis suis, ut ne cogitent quidem de virgine*. *Averte faciem tuam*, inquit Spiritus Sanctus (9), *a muliere compta: nam ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit*. *Virginem* (10) *ne conspicias, ne scandalizeris in decore illius*. Quinto: nascentes cupiditates, antequam robur accipiant, & adolescant, *tamquam* (11) *parvulos suos statim allidant ad petram*. Qui enim dominari nescit cupiditatibus, is quasi equis raptatur indomitis, volvitur, obteritur, laniatur, affligitur. Sexto: Eucharistiæ Sacramento, quod est *frumentum* (12) *electum, & vinum germinans Virgines*, frequenter, summaque cum Religione, ac pietate reficiantur. Septimo: cum carnis illecebræ naviculam concusserint men-

(1) 2. ad Cor. cap. 6., & ad Timot. cap. 2.
(2) Ecclesiastici cap. 42. & Eccl. c. 19.
(3) Ad Galat. cap. 5.
(4) Marci cap. 7.
(5) Sapientiæ cap. 8.
(6) Trid. sess. 24. can. 9.
(7) Ezechielis cap. 16.
(8) Job. cap. 31.
(9) Eccl. cap. 9.
(10) Eccl. cap. 9.
(11) Psalm. 136.
(12) Zachariæ cap. 9.

mentis, ſtatim (1) *in foraminibus petræ*, & *in caverna maceriæ*, in vulneribus nimirum Chriſti Domini, pia eorum meditatione ſeſe abſcondant, ac polarem ſtellam, puriſſimam videlicet Deiparam, intimo animi ſenſu reſpiciant, filiali amore invocent, certaque precentur fiducia, ut eos inter furentes carnis procellas ſervet incolumes, præſidioque ſuo illæſos protegat, ac tueatur.

CAPUT IV.

DE INTERNIS ANIMI AFFECTIBUS TEMPERANDIS.

INternæ humani cordis affectiones, quotquot ſunt, ad duo potiſſimum genera revocantur, ad iram videlicet, qua malum a nobis ſtudemus avertere, & ad concupiſcentiam, qua bonum nobis concupiſcimus, nobiſque pro viribus comparare ſtudemus. Affectionum hujuſmodi ante Adæ peccatum nulli erant, ut diximus, inordinati motus, qui rectæ rationi adverſarentur: At poſtquam prævaricatus ille eſt; cum eædem ad propria ſenſibilia objecta ferantur, nulla habita liciti, illicitive ratione; mens noſtra vigilet, neceſſe eſt, ne ab iis ad inhoneſta, illicitaque rapiamur. Cum autem bona, quæ concupiſci a nobis poſſunt, in triplici ſint genere, videlicet voluptates, opes, & honores; Hinc etiam triplex a nobis eſt moderanda concupiſcentia, nimirum *concupiſcentia carnis*, *concupiſcentia oculorum*, *ſuperbia vitæ*. De cohibenda carnis concupiſcentia capite ſuperiori locuti ſumus. Agemus hic paucis de ira, de concupiſcentia oculorum, ac de ſuperbia vitæ Chriſtiana moderatione temperandis.

II. Utque ab ira ordiamur; *alia eſt ira*, uti monet S. Gregorius (2), *quam impatientia excitat*, *alia*, *quam zelus juſtitiæ format*. *Illa ex vitio*, *hæc ex virtute generatur*. Siquis igitur appetat (3), ut ad rectæ rationis normam ultio ſumatur de crimine, laudabilis eſt ejuſmodi iræ appetitus, & vocatur *ira per zelum*: At

(1) Cantic. S. Bernardus ſerm. 61. in Cantic.

(2) S. Gregorius moral. lib. 5. cap. 31.

(3) S. Th. 2. 2. qu. 158. art. 2.

At si appetat, ut contra rectæ rationis regulam vindicta qualitercumque fiat, vitiosus erit appetitus, *& ira per vitium* nuncupatur. Laudabile quidem est ultionem appetere, ut vitia corripiantur, & justitiæ bonum servetur illæsum: at illicitum est, ac reprehensione dignum velle vindictam propter malum illius, qui puniendus est. *Irascimini*, inquit S. Ambrosius (1), *ubi culpa est, cui irasci debeatis: non potest enim fieri, ut non rerum indignitate moveamur: alioqui non virtus, sed remissio judicatur. Quis non irascitur*, exclamat S. Augustinus (2), *videns homines confitentes ore Deum, & negantes moribus*? At quamquam justa nobis sit irascendi causa, non tamen celeres ad iram simus, aut in irascendo ferventiores. *Sit omnis homo*, ita nos Jacobus Apostolus (3) monet, *velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram: ira enim viri justitiam Dei non operatur*. Ubi (4) autem fervida est vindicta, non est temperata justitia: plus enim sæpe ira in vindicta exigit, quam injuria mereatur. Hinc ira, cum delinquentium culpas insequitur, menti non debet quasi domina præire, sed post rationis tergum quasi ancilla famulari.

III. At iram, quæ per vitium est, *januam vitiorum omnium* S. Hieronymus nuncupavit, & merito (5): *qui enim ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivis*. Hinc, qui iræ dominari nescit, sed ab ea se rapi sinit, eum ad blasphemias, ad detractiones, ad calumnias, ad rixas, ad homicidia, aliaque gravissima scelera præcipitem ferri non raro videmus. *Effrænes linguæ*, ait S. Basilius (6), *ora incustodita, incontinentes manus, contumeliæ, probra, verbera, & alia ejusmodi, quæcumque quis enumerare poterit, iræ sunt, ac furoris fructus. Ob iram ensis acuitur, mors homini ex homine venit. Fratres inter se ignorantur, parentes, ac liberi naturæ obliviscuntur*. Quamobrem ita monemur in Scripturis sanctis: *Cum iracundo (7) ne facias rixam, quoniam quasi nihil est ante illum*

(1) S. Ambrosius offic. lib. 1. cap. 21.
(2) S. August. in Psalm. 30. concione 2.
(3) Jacobi cap. 1.
(4) S. Gregorius moral. loc. cit.
(5) Prov. cap. 29.
(6) S. Basilius homil. de Ira 10. ex variis.
(7) Eccli. cap. 8. v. 19.

illum sanguis. Hinc etiam iracundus in Sacris Paginis, & a Sanctis Patribus, modo stulto, modo ebrio, modo dæmoniaco comparatur. *Ira in sinu stulti requiescit* (1), ita Ecclesiastes: *Ebrius est, quem tenet ira*; Ita S. Joannes Chrysostomus. Iracundus *non magis cohibetur, quam a Dæmonibus detenti, a quibus irati nihil nec forma, nec affectu differunt*; ita S. Basilius (2). Iram autem mansuetudinis virtus moderatur, quam Christus ipse, ut ab eo disceremus, præcepit: *Discite* (3) *a me, quia mitis sum, & humilis corde*. Si ergo Christi sumus Discipuli, ejusque Magisterio gloriamur, ejus quoque mansuetudinem imitemur, oportet. *Omnis itaque* (4) *amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor tollatur a nobis*; ut inquit Apostolus. Si quis autem proximo suo juste se irasci putet (nulli enim irascenti (5) ira sua esse videtur injusta) illud primum cogitet, mendaces esse filios hominum in stateris, ac dum de rebus suis judicium proferunt, sæpissime decipi, nimio sui ipsorum amore excæcatos. Meminerint deinde sapientissimi illius Senecæ dicti; *Non injuriam pati, sed injuriam facere, vel nescire pati, malum est*. Tertio verissimum illud S. Gregorii (6) monitum parumper cogitent: *Si sic proximos, ut nos, amare jubemur, restat, ut sic eorum erroribus, sicut nostris vitiis irascamur*. Tandem sibi ob oculos mentis divina Christi Domini exempla proponant, *qui cum percuteretur, non repercutiebat* (7), *cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur*. Quod si iratus quis fuerit adversus Fratrem suum; is neque loquatur, neque quidquam agat, antequam ira parumper deferbuerit: quidquid enim in illo iracundiæ æstu aut agat, aut dicat, ad rectam rationis lancem librare nequit. *Si non potueris mitigare mentem*, prudentissimum est S. Ambrosii (8) consilium, *reprime linguam tuam. Vincite ratione iracundiam. Ita irascimini, ut tamen a culpa abstineatis*. Conetur deinde precibus ad Deum fusis, divinarum-

(1) Eccles. cap. 7. v. 10.
(2) S. Basilius homilia 10. de Ira.
(3) Matth. cap. 11.
(4) Ad Ephes. cap. 4.
(5) S. Augustinus ad Dioscor.
(6) S. Gregorius moral. loc. cit.
(7) 1. Petri cap. 2.
(8) S. Ambrosius offic. lib. 1. cap. 21.

narumque rerum meditatione motum omnem comprimere, ita ut juxta Apostoli monitum (1): *Sol non occidat super iracundiam suam, neque locus detur diabolo*. Sic enim fiet, ut cuilibet intestino erga proximum odio, quod Divinæ maxime displicet Majestati, omnis aditus intercludatur.

IV. Cum, Apostolo teste, *radix* (2) *omnium malorum sit Cupiditas*, immoderata videlicet terrenas opes habendi cupido; eadem est modis omnibus a Fidelibus cohibenda, ne æternam animarum suarum jacturam patiantur. *Qui enim volunt* (3) *divites fieri*, ut idem inquit Apostolus, *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem; itaut pecuniam quidam appetentes erraverint a Fide, & inseruerint se doloribus multis*. Ex hac ditescendi cupiditate avaritia oritur, *quæ simulacrorum servitus* (4) ab Apostolo nuncupatur. *Sicut enim Idololatria*, ut optime Innocentius III. (5) interpretatur, *servit Simulacro, sic Avarus servit thesauro: nam ille cultum Idololatriæ diligenter ampliat, & iste cumulum pecuniæ libenter augumentat; ille cum diligentia colit simulacrum, & iste cum omni cura custodit thesaurum; ille spem ponit in idololatria, & idolo, & iste spem ponit in pecunia, & nummo; ille timet mutilare simulacrum, & iste timet minuere thesaurum. At avaro* (6) *nihil est scelestius: hic enim & animam suam venalem habet*. Et sane quam facile est, ut avarus, dum opibus colligendis studet, cum Deo, tum proximo gravissimas irroget injurias! Deo quidem, cum tanta aviditate divitias appetat, ut in iisdem ultimum sibi finem, ac veluti summum constituat bonum, paratus divinam potius violare legem, Deique amicitiam, curamque salutis abjicere, quam opes non acquirere, aut deserere acquisitas: Proximo vero, cum rem alienam aut injuste auferat, aut ablatam retineat, aut extremæ, vel gravi proximi necessitati, cum possit, ac debeat, non succurrat.

V. Con-

(1) Ad Ephes. cap. 4.
(2) 1. ad Timoth. cap. 6.
(3) 1. ad Timoth. cap. 6.
(4) Ad Colossen. cap. 3.
(5) Innocentius III. lib. de utilit. conditionis humanæ.
(6) Ecclesiastici cap. 10.

V. Contra immoderatam hanc pecuniæ, atque opum cupiditatem Parochi, & Concionatores verba non infrequenter faciant, & salutaria Fidelibus monita subministrent, quibus instructi tot, tantaque mala præcavere facile possint. Et illud quidem primum insinuent, moriendum iis esse, ac divitias omnes, quibus viventes tam avide inhiarunt, irreparabili jactura esse amittendas. *Ditissimus es*: sic avaros S. Basilius (1) alloquitur: *quid igitur postea? Nonne tres in universum cubiti ad sepulturam te expectant? Nonne paucorum lapidum onus ad infelicis corporis sufficit custodiam?* Addant deinde, incassum fortasse eos laborare in opibus tanto cum labore, periculoque congregandis: nesciunt enim, cui congregant pecuniam suam. *Detestatus (2) sum omnem industriam meam .... habiturus hæredem post me, quem ignoro, utrum sapiens, an stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis, quibus desudavi, & sollicitus fui; & est quidquam tam vanum?* ita Sapiens in Ecclesiastici libro, In memoriam præterea iis revocent ea, quæ ad Ephesios scribit Apostolus (3): *Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis avarus non habet hæreditatem in regno Christi, & Dei.* Tandem illos paterna charitate hortentur ad thesauros sibi in Cœlo comparandos, ac verbis utantur Christi Domini (4), quæ non raro diligenter iisdem explanare curent: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur: thesaurizate autem vobis thesauros in Cælo, ubi nec ærugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur.*

VI. Inter plura, eaque sapientissima consilia, quæ filio suo peramanter dedit, cum se moriturum crederet Tobias, illud est homini cuilibet apprime necessarium, omnique commendatione dignissimum (5): *superbiam numquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas.* Qui enim de se superbe sentit, suamque glo-

(1) S. Basilius.
(2) Ecclesiast. cap. 2.
(3) Ad Ephes. cap. 5.
(4) Matth. cap. 6.
(5) Tobiæ cap. 4.

gloriam, & honorem in omnibus quæritans, reliquos despicit, sesseque unum honore dignum arbitratur; Is profecto odibilis Deo est, hominibus vero despicabilis. Quatuor autem sunt (1) superbiæ species, quibus omnis arrogantium tumor demonstratur; nempe 1. cum bonum a semetipsis habere existimant; 2. si quod sibi datum desuper credunt, pro suis id se accepisse meritis putant; 3. cum jactant se habere, quod non habent; 4. tandem cum despectis cæteris, singulares videri in eo appetunt, quod habent. Primo superbiæ genere peccasse Nicanorem (2) accepimus, qui cum audisset esse potentem in Cœlo Deum, qui imperavit agi diem sabbatorum, quo die pugnare nolebant Hebræi, superbe respondit: *Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma*. Hujus generis superbos sapienter arguit his verbis Apostolus (3): *quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Secundo superbiæ genere peccant ii, qui supernum aliquod donum se suis accepisse meritis putant; quos idem Apostolus (4) reprehendit dicens: *gratia estis salvati per fidem; & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur*. Superbia tertii generis infectum fuisse scimus Episcopum Laodicææ, ad quem Joannes scribens in Apocalypsi (5), sic illum increpat: *Quia dicis, quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo; & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*. Quarti tandem generis superbia intumuit Pharisæus ille, qui in Templo stans oravit, & Publicano se prætulit. De eo autem sic inquit S. Gregorius (6): *Pharisæus idcirco de Templo absque justificatione descendit, quia bonorum operum meritum quasi sibi singulariter tribuens oranti Pharisæo se prætulit*. Cum autem ingenitus nobis sit nostræ excellentiæ, ac dignitatis amor; caute vigilemus oportet, ne præscriptos honesti, rectique fines prætergrediamur. Curam quidem de bono nomine habeamus,

(1) S. Gregorius moral. lib. 23. cap. 4.
(2) 2. Machab. cap. 5.
(3) 1. Ad Cor. cap. 4. v. 7.
(4) Ephes. cap. 2. 4. 8.
(5) Apocal. cap. 3.
(6) S. Gregorius moral. lib. 23. cap. 4.

mus, necesse est: at cavendum maxime, ne cum aliorum despectu, atque injuria honorem, & gloriam supra meritum, & supra modum appetamus, quemadmodum Pharisæos fecisse accepimus, quorum superbos mores ita Christus Dominus (1) summa cum detestatione describit. *Omnia opera faciunt, ut videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua, & magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas Cathedras in Synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* At non ita exemplo suo Christus nos docuit, *qui cum (2) in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; & tamen exinanivit semetipsum formam servi accipiens, & habitu inventus ut homo.* Ejus itaque exempla imitemur, quæ ipse nobis sæpius imitanda proposuit (3): *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Exemplum dedi vobis (4), ut sicut ego feci, ita & vos faciatis.*

VII. Ut autem Fideles superbiam oderint, diligant vero humilitatem; illud primum iis insinuent Parochi, ut seipsos cognoscere penitus curent. Unusquisque igitur se tacitus interroget; *quid fuisti? quid es? quid eris?* Nihil profecto inveniet, de quo gloriari possit, ac superbire; sed ubique plurima occurrent sive ad corpus, sive ad animam spectantia, propter quæ fastus omnis detumescet, ac demisse de se sentire cogetur. Deinde eos edoceant, tam malæ indolis esse superbiam, ut si bonis ipsis operibus sese immisceat, eadem prorsus corrumpat, ac perdat. *Alia quæcumque iniquitas*, inquit S. Augustinus (5), *in malis operibus exercetur, ut fiant; superbia vero in bonis operibus insidiatur, ut pereant.* Tertio eos moneant, ita superbis Deum irasci, ut ad eorum retundendam superbiam, in vilissima quæque, sordidaque crimina eos non infrequenter labi permittat. *Evanuerunt in cogitationibus suis*, ita testatur Apostolus (6), *propterea dedit illos Deus in passiones ignominiæ.* Tandem, ut christianæ humilitatis donum conse-

(1) Math. cap. 23.
(2) Ad Philipp. cap. 2.
(3) Matth. cap. 11.
(4) Joa. cap. 13.
(5) S. Augustinus in regul.
(6) Ad Rom. cap. 1.

consequantur, eos hortetur, ut illud a Deo frequenter postulent (1), *qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ad hoc namque*, ut ait S. Gregorius (2), *Dei Filius formam infirmitatis nostræ suscepit, ad hoc visibilis, immo & despectus apparuit, passionumque tormenta toleravit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus.*

CAPUT V.

DE SENSUUM EXTERIORUM CUSTODIA.

CUM militia (3) sit vita hominis super terram, & perpetua nobis sit colluctatio (4) adversus carnem, & sanguinem, & adversus Mundi rectores, ac potestates tenebrarum harum; instructos nos esse semper oportet ad prælium, & vigilantissimi instar Ducis, cui arcem, aut urbem Princeps tradiderit custodiendam, omnes sive domesticorum, sive externorum hostium insidias, atque aggressiones præcavere. Quemadmodum igitur ille domesticos hostes vinculis irretitos in carcere detinet, ne cum externis hostibus colloquantur, atque iter iis ad arcem, aut urbem capiendam aperiant; Externas vero hostiles acies per assiduam, sedulamque munimentorum, murorum, ac portarum custodiam ab omni incursione repellit; Ita nos domesticos hostes, nostras videlicet concupiscentias, ne rebelles tumultuentur, moralium virtutum exercitio cohibeamus; Hostes vero externos, sensibilia videlicet objecta, quæ nostram deprædari possunt animam, sensuum externorum custodia ab omni repentina incursione prohibeamus, necesse est. De concupiscentiis frænandis jam satis diximus. Nunc de sensuum externorum custodia, quorum moderatrix, & custos est Modestiæ virtus, pauca dicamus, quæ ad omnes quidem, [*nam modestia vestra nota sit omnibus hominibus*, ad Philippenses scribens (5) inquit Apostolus] sed ad Clericos potissimum

(1) 1. Petri cap. 5.
(2) S. Gregorius moral. lib. 34. c. 18.
(3) Job. cap. 7.
(4) Ad Ephes. cap. 6.
(5) Ad Philipp. cap. 24.

tissimum pertinent; *Clerici enim*, juxta Tridentinam (1) Synodum, *in sortem Domini vocati, vitam, moresque suos omnes sic componere debent, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nil, nisi grave, moderatum, ac Religione plenum, præseferant: levia quoque delicta ita effugere, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem*.

II. Utque a lingua exordiamur; *Si quis (2) putat, se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio*: Contra vero, *si quis in verbo non offendit (3), hic perfectus est vir*. Præterea quamquam quis vitam (4) fide muniat, scientia regat, charitate, & sobrietate componat; nihil tamen est, quod in homine placeat, si in toto corpore lingua displiceat. Curam itaque omnem in lingua cohibenda exercere nos oportet; & primum quidem, ut a multiloquio abstineamus: *In multiloquio enim non deerit peccatum, & qui (5) multis utitur verbis, lædet animam suam*. Quis autem peccata recenseat, quæ ex multiloquio proficisci solent? *Sicut Urbs (6) patens, & absque murorum ambitu; ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum*. *Lingua ignis est*, teste Jacobo (7), *& universitas iniquitatis*. *Modicum quidem (8) membrum est, & magna exaltat: ecce quantus ignis quam magnam sylvam incendit!* Tria autem potissimum sunt peccatorum genera, quæ ex neglecta linguæ custodia oriri, ac foveri consueverunt; impudicitia videlicet, detractio, & mendacium.

III. Quod ad impudicitiam attinet; quamquam Apostolus, ipsum luxuriæ vitium, ipsamque immunditiam inter Fideles familiari colloquio nominari vetet; *Fornicatio (9) autem, & omnis immunditia, aut turpitudo, aut stultiloquium nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos*; eo tamen impudentiæ nostra hac ætate deven-

(1) Trid. sess. 22. de reform.
(2) Jacobi cap. 1.
(3) Jacobi cap. 3.
(4) S. Valerius in Bibliotheca Patrum.
(5) Proverb. cap. 10.
(6) Proverb. cap. 25.
(7) Jacob. cap. 3.
(8) Jacobi cap. 3.
(9) Ad Ephes. cap. 5.

deventum esse dolemus, ut Fideles plurimi nonnisi obscena, ac turpia scire loqui videantur. Nullus jam sive in compitis, sive in viis, sive in officinis inter loquendum servatur pudor, verecundia nulla. Quamquam pueri adsint, honestæ matronæ, innuptæ puellæ, ipsique Sacri Altaris Ministri, a turpibus tamen verbis, atque inverecundis sermonibus temperare sibi nesciunt, & tamquam (1) *sepulchrum patens est guttur eorum*. Cantiunculæ etiam quædam publice cantantur in viis, quibus plurimum libido fovetur, turpiaque in audientium mentibus phantasmata excitantur. Contra has linguas (2) *a gehenna inflammatas* Parochorum in Nostra Diœcesi zelus exardescat, ut qua publicis hortationibus, qua privatis correptionibus obstruatur os loquentium obscena. Quod si parum, aut nihil se proficere videant, iniquos hujusmodi homines Nobis denuncient, ut eos pœna sive pecuniaria, sive corporis afflictiva coerceamus. Reliquos vero Fideles ab hujusmodi prava consuetudine contrahenda absterreant, iis grave peccandi periculum ostendentes, cui & se, & alios committerent, si turpes hujusmodi sermones miscerent: *corrumpunt enim, bonos* (3) *mores colloquia prava*, *& os* (4) *lubricum operatur ruinas*. Qua quidem in re cautos potissimum esse moneant Patresfamilias, quorum loquendi licentiam facile ii omnes, qui subsunt, ac præsertim pueri, imitantur. *Puer* (5) *enim ea lingua loquitur, qua homines, inter quos natus, educatusque est*.

IV. Quod autem ad detractionem pertinet, Jacòbi monitum audiatur (6): *Nolite detrahere alter alterutrum, Fratres*. At quam facile est, ut quis, nisi linguam suam caute custodiat, proximorum famæ non unum, nec leve vulnus infligat! Quam difficile tamen est inflicto vulneri opportunam adhibere medicinam, læsamque proximi famam reparare! Non paucos sane alienæ famæ detrahentes; nullos, vel fere nullos illatam reparantes inju-

(1) Psal. 5. v. 11.
(2) Jacobi cap. 3.
(3) 1. Ad Cor. cap. 15.
(4) Prov. cap. 26.
(5) S.Aug. lib. de quantit. animæ c.18.
(6) Jacobi cap. 4.

injuriam audimus, cum tamen charitas, & justitia postulent, ut reparetur. Duo autem hominum genera in hoc vitium labuntur facilius, ac proinde in loquendo cavere sibi debent diligentius. Primum est eorum, qui cum sint hilarioris ingenii, & ex propria indole loquaciores, sæpe aliena dicta, & facta non inficetis modis irrident, modo proximorum virtutes, ac bene facta deprimentes, modo vitia, erroresque elevantes, ita ut bonæ eorum famæ, atque existimationi non parum detrahatur. Alterum eorum est, qui cum ignea constent natura, sunt ad iram procliviores, qua dum adversus aliquem corripiuntur, quidquid in buccam venit, in illum evomunt, & dicenda, tacendaque proferre in medium non verentur. Hos monitos serio volumus, ut procacitati suæ, & garrulitati temperent, nisi Deo, hominibusque velint esse odibiles. *Detractores enim Deo odibiles esse* affirmat Apostolus (1); &, ut a Sapiente in Proverbiis monemur (2); *abominatio hominum detractor. Attendant itaque, ne forte labantur* (3) *in lingua, & cadant in conspectu inimicorum insidiantium eis, & sit casus eorum insanabilis in mortem.*

V. Tandem qui multiloquio utitur, facillime, nisi caveat, mentitur: *Os autem* (4), *quod mentitur, occidit animam.* Quamobrem sic Fideles hortamur cum S. Ambrosio: *Fratres, cavete mendacium, quia omnes, qui amant mendacium, filii sunt diaboli.* In Sacris enim Litteris (5) mendacii pater Dæmon nuncupatur. Fas quidem est, uti docet Angelicus, veritatem aliquando prudenti dissimulatione celare: numquam autem mentiri licet, *cum* (6) *Scriptura Sacra prohibeat etiam pro alterius vita mentiri.* Ut enim inquit S. Augustinus (7): *verba propterea instituta sunt, non per quæ se invicem homines fallant, sed per quæ quisque in alterius notitiam cogitationes suas proferat. Verbis ergo uti ad fallaciam, non ad*

quod

(1) Ad Roman. cap. 1.
(2) Proverb. cap. 24.
(3) Eccli. cap. 28.
(4) Sapientiæ cap. 1.
(5) Joa. cap. 8.
(6) Alexander III. in cap. *Super eo* 4. de Usuris.
(7) S. Augustinus in Enchiridio c. 22. relatus in can. *Is autem* caus. 22. qu. 2.

quod sunt instituta , peccatum est . Ad hæc evitanda peccata, quæ ex neglecta linguæ custodia tam facile oriuntur , tria Fidelibus Parochi insinuent sequenda consilia . Primum illud est , quod Sacræ proponunt Litteræ (1) : *Sit omnis homo velox ad audiendum , tardus autem ad loquendum*; videlicet , ut ait S. Bernardus , *ante quam verba proferas* (2) , *bis ad limam veniant , quam semel ad linguam* . Alterum est , ut , antequam loqui incipiamus , Davidicis illis utamur ad Deum precibus (3) : *Pone , Domine , custodiam ori meo , & ostium circumstantiæ labiis meis* . Tertium tandem est , ut si forte lingua nostra labamur , in admissi criminis vindictam pœnam aliquam a nobismetipsis ultro exigamus .

VI. *Non solum nihil ipsi indecorum loqui* (verba sunt S. Bernardi) *sed ne aurem quidem debemus hujusmodi præbere dictis , quia quem delectat audire, alterum loqui provocat: audire quoque, quod turpe sit , pudori maximo est* . Nefas ergo est , ac præsertim Ecclesiastico Viro , sive lascivis , sive maledicis libenter aurem præbere sermonibus ; tum quia si auditis gaudeat , ac delectetur , lethali culpa se alligat ; tum quia si libenter audiat , multoque magis si plaudat , alterum ad loquendum provocat , eique peccandi occasionem præbet ; tum demum quia turpia illa seu dicta , seu facta , quæ auribus percipiuntur , audientis mentem pervadunt , animumque pravis cogitationibus percellunt . *Hinc sagitta vulnerans lingua eorum* , uti Jeremias affirmavit . *Et generatio* (4) , *quæ pro dentibus gladios habet* , vocantur in Scripturis homines perversa loquentes . Sepiendæ (5) proinde sunt aures nostræ spinis , & lingua nequam non est audienda . Detrahere enim (6) , vel detrahentem audire , utrum damnabilius sit , non facile constat , non enim essent , qui detraherent , si non adessent , qui detrahentes audirent . Id autem facile assequemur , si familiare hujusmodi homi-

(1) Jacobi cap. 1.
(2) S. Bernardus.
(3) Psalm. 140. v. 3.
(4) Prov. cap. 39.
(5) Eccli. cap. 28.
(6) S. Hieronymus epist. ad Nepotianum , & S. Bernardus lib. 2. de consideratione ad Eugenium.

hominum consortium fugiamus. *Remove (1) a te os pravum, & detrahentia labia sint procul a te.* Quod si declinari eorum occursus, & alloquium nequeat; cum primum vel obscena loqui, aut alienæ famæ detrahere incipiunt; vel increpandi sunt, ac dimittendi, si videlicet majores, aut digniores iisdem simus; vel amice monendi, aut alius prudenter miscendus sermo est, si pares nobis sint; vel tandem si majori, quam nos, auctoritate, aut dignitate præfulgeant, ad gravitatem, tristitiamque vultum nostrum componamus oportet, ut iidem ingratos nobis esse, ac permolestos hujusmodi sermones intelligant. *Sicut enim ventus Aquilo (2) dissipat pluviam, sic facies tristis linguam detrahentem.*

VII. *Nequius oculo quid creatum est?* Verba sunt Ecclesiastici (3). Et sane nisi quis oculos suos assidua moderatione custodiat, plurimis brevi se implicitum iniquitatibus conqueretur. Quamobrem *portas mortis*, *ostiaque tenebrosa* illos appellat Hieronymus, cum per eos facile in incautorum animos peccati mors ingrediatur. Cum enim ex una parte segnius irritent animos demissa per aures, quam quæ fidelibus oculis subiiciuntur; ex alia vero *sensus (4), & cogitatio humani cordis in malum prona sint ab adolescentia*; nemo futurum non videt, ut, si liberius in omnem partem vagentur oculi, objecta delectabilia, licet vetita, videntis animum vividius pertentent; concupiscentia quasi ignis exardescat; & verendum maxime sit, ne voluntas tandem suavibus voluptatis illecebris devicta succumbat. Hinc sapienter monemur in sacris Litteris (5): *averte faciem a muliere compta; nam ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.* Certum illud est, neminem posse se Davide sanctiorem existimare; qui tamen cum oculos suos non continuisset, duplici se gravissimo adulterii, atque homicidii crimine commaculavit. Ad hanc itaque oculorum modestiam diligenter Fideles hortentur Parochi, ac adolescentes

(1) Prov. cap. 4.
(2) Prov. cap. 25.
(3) Eccli. cap. 31.
(4) Genesis cap. 8.
(5) Eccli. cap. 9.

præsertim, puellasque, quorum, quo vividior, eo etiam periculosior est sensus. Illud etiam iisdem crebro insinuent, ut, si Deiparæ Virginis patrocinio se protegi velint, virgineam ejusdem modestiam imitari curent studiosissime.

VIII. Quod ad gustus, tactusque sensum attinet, plura superius jam diximus. Aliquid dumtaxat de externo totius corporis habitu, modestiaque est innuendum. *Quomodo* (1) *in aquis resplendet vultus prospicientis, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Ex visu* (2) *enim cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus: amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo*. Hinc vir apostata ab externo corporis habitu, incessuque nobis describitur in sacris Paginis (3): *Homo apostata vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur*; ex quibus profecto externis signis Juliani apostasiam, cum Athenis operam litteris daret, perspectam sibi fuisse S. Gregorius Nazianzenus affirmat. Curandum itaque est Fidelibus omnibus, ac præsertim Clericis, ut habitu, gestu, incessu, totiusque corporis compositione Christianam modestiam, gravitatemque præseferant, ac ex ipso eorum aspectu unusquisque illos Christi esse Discipulos agnoscat, ac fateatur.

CAPUT VI.

DE VITA, ET HONESTATE CLERICORUM.

QUÆ de Christiani hominis erga semetipsum officio, quod in concupiscentiis cohibendis situm est, sectandisque virtutibus, hactenus disseruimus; ea quidem ad Christianum quemlibet hominem, sed ad Clericos potissimum pertinent, quos in sortem Domini vocatos, & a reliquo segregatos populo decet esse Sanctos, quoniam Sanctus est Dominus, cujus servitio se totos ultro manciparunt. Verum cum illos eo sanctiores laicis esse deceat, quo sublimius est ministerium, ad quod a Deo

(1) Prov. cap. 27. (2) Eccl. cap. 19. (3) Prov. cap. 6.

Deo aſſumuntur, & nobiliores ſunt tituli, quibus in ſacris Litteris nuncupantur; idcirco aliqua ſpeciatim de eorum vita, & honeſtate hic duximus eſſe ſtatuenda, ut eadem ſervantes (1) *in omnibus exhibeant ſemetipſos ſicut Dei Miniſtros, nec vituperetur miniſterium noſtrum*. Audite ergo Nos, Venerabiles Fratres, & Filii chariſſimi, genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, Populus acquiſitionis, & nobilior commiſſi Nobis Dominici Gregis portio: inclinate aurem veſtram in verba oris noſtri, ac peramanter excipite, atque opere complete monita Patris veſtri, ut hæreditatem ejus, qui vos elegit, adipiſci, &, tamquam lucernæ lucentes in caliginoſo loco, cæteris verbo, & exemplo præfulgere valeatis.

ARTICULUS I.

De Clericalis ſtatus dignitate, ac præſtantia.

ET primum quidem agnoſcite, Venerabiles Fratres, & Filii chariſſimi, dignitatem veſtram, ad quam a populo ſegregati, divinitus evecti eſtis, & nolite in veterem vilitatem degeneri converſatione redire. Data vobis eſt, o Sacerdotes, poteſtas in Cœlo, & in terra, ut per conſecrationis verba, quæ in Miſſæ Sacrificio a vobis proferuntur, Unigenitus Dei Filius, ſedens ad dexteram Patris, totus, & integer ſub Euchariſticis conſtituatur ſpeciebus, & idem ille Chriſtus, qui in Ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit, iterum incruente immoletur: per abſolutionis vero verba, quæ in miniſtrando Pœnitentiæ Sacramento ſuper Fideles effunditis, mediatores inter Deum, & homines conſtituti, ſceleſtiſſimos quoſque, contritos tamen, ac rite diſpoſitos, Deo reconcilietis, eoſque, ſublato criminum quorumlibet, ac pœnarum æternarum reatu, priſtinæ Filiorum Dei conditioni, atque hæreditario ad regnum Cœlorum juri reſtituatis. Hac autem dignitate, ac poteſtate, qua ipſi carent An-

(1) 2. ad Cor. cap. 6.

geli (cui enim Angelorum dixit Deus: quorum remiseritis peccata, remittentur eis?) quid sublimius, quid sanctius in terris excogitari potest? Hinc intelligitis, opinor, quam ob causam Deos sacræ Litteræ nos nuncupent, in quorum Synagoga stare Deus dicitur; *Deos videlicet Sacerdotes intellige*, ut optime Rupertus Abbas interpretatur, *secundum quod dictum est ad Moysen: Ecce constitui te Deum Pharaonis; nimirum secundum divini dignitatem officii*.

II. Cum autem Ministri sitis Christi, & dispensatores Mysteriorum ejus; Christi quoque bonus odor sitis oportet, ac jugi virtutum omnium exercitio ad Deum Laicos adducatis, quorum Pastores, ac Duces effecti estis. Vos enim estis sal (1) terræ, per quos condiendi sunt quodammodo Populi, ac peccatorum putores extinguendi. Vos estis lux mundi, per quos illuminandi sunt ii, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent. Vos estis Civitas supra Montem posita, in quam prætereuntium oculi sedulo figunt obtutum. Videtis igitur, atque intelligitis, quanta morum sanctitate, doctrinæque præstantia vos esse instructos oporteat, ut & dignitatis, qua præditi estis, & ministeriorum, quæ commissa vobis sunt, mensuram pro viribus exæquetis. Quantum (2) vero sit hujus disciplinæ pondus, quæ perfectio virtutum, quod sanctitatis exemplum ad illud sustinendum requiratur, nemo est, qui non videat, cum levia quoque delicta, quæ in vobis maxima essent, ita effugere debeatis, ut actiones vestræ cunctis afferant venerationem.

III. Hæc, aliaque hujusmodi plura, quæ jam alias aut legistis, aut audistis, Venerabiles Fratres, ac Filii charissimi, frequenter vos ipsi cogitate, ut leges illas, quas ad Sacrorum Canonum normam de vestra vita, morumque honestate feremus, alacrius, exactiusque servare studeatis.

(1) Matth. cap. 5. S. Augustinus lib. 1. de Serm. Domini in monte cap. 6.
(2) Trid. sess. 23. de reformat. cap. 11.

ARTI-

ARTICULUS II.

De Clericorum pietate.

UT a Clericorum erga Deum pietate, quemadmodum decet, ordiamur; Sacerdotes omnes, & ſinguli, cujuſcumque ſint gradus, dignitatis, & conditionis, Dominicis, & reliquis Feſtis diebus, uti ſuperius alibi ſtatuimus, niſi jure impediantur, Miſſam celebrare non omittant. Diaconi, & Subdiaconi quindenis quibuſque diebus, reliqui vero Clerici ſemel ſaltem in menſe Pœnitentiæ Sacramento rite expiati, Sacra Euchariſtia reficiantur. Clerici omnes, ſive in ſacris Subdiaconatus, & Diaconatus, ſive in minoribus Ordinibus conſtituti, ſive prima Tonſura initiati, quotidie Miſſæ Sacrificio religioſe interſint. Mentali, & vocali orationi ſedulo vacent, verbum Dei frequenter audiant, & Eccleſiæ, cujus ſervitio ſunt adſcripti, fideliter inſerviant. Ex Sacræ Scripturæ, piorumque librorum lectione virtutum documenta, & exempla avide addiſcant. Sacra Templa frequenter inviſant; Divinæ Euchariſtiæ ſint cultores eximii; eamdem, cum ad ægrotos defertur, religioſe comitentur; & in Sacris obeundis Functionibus frequentiam ſuam, diligentiamque deſiderari non ſinant. *Hæc enim* ſecundum Apoſtolum (1) *eſt voluntas Dei ſantificatio noſtra*. Hanc ob cauſam damus in Appendice num. 5. brevem recte vivendi methodum, ac certas meditandi regulas partim ex S. Franciſci Saleſii operibus, partim ex Paſtoralibus, quas vocant, B. Gregorii Barbadici litteris excerptas.

II. Hortamur etiam in Domino, & enixe rogamus Presbyteros omnes, ac præſertim Confeſſarios, Parochos, Dignitates, Canonicos, ac Beneficiatos, ut ad octo, vel decem dies quotannis in religioſum aliquem locum ſecedant, in quo Exercitiis ſpiritualibus vacent, ac piis meditationibus animum excolant ad nor-

(1) 1. Ad Cor. cap. 10.

normam Epiſtolæ Encyclicæ (1) juſſu Clementis XI. ad Italiæ, & adjacentium Inſularum Epiſcopos datæ, præter plenariam peccatorum indulgentiam iis conceſſam, qui per decem dies Exercitiis ſpiritualibus vacent, ac vere pœnitentes, & Confeſſi ſacra Communione reficiantur, ſit etiam facultas Parochis, cæteriſque Choro adſcriptis, ut ſemel in anno [extra Adventum tamen, Quadrageſimam, ac ſolemniores dies] ſi in his ſpiritualibus Exercitiis, Noſtra accedente licentia, occupentur, pro eo tempore a reſidentia abſoluti intelligantur, & fructus, ac diſtributiones quaſcumque, perinde ac ſi intereſſent, lucrari valeant.

III. Clerici omnes, qui vel beneficiis Eccleſiaſticis aucti, vel in ſacris Ordinibus conſtituti, ad Horas Canonicas recitandas obligantur, eaſdem ſuis temporibus ſtudioſe recitent, ac devote. Mane, meridie, ac Veſpere, cum æris Campani pulſu ſignum datur Salutationis Angelicæ; & prima noctis hora, cum Campani pariter æris ſonitu excitantur Fideles, ut pro Defunctis pias ad Deum fundant preces; & feria ſexta cujuslibet Hebdomadæ hora vigeſima prima, & quotidie hora vigeſima tertia, cum eodem ſigno monentur Fideles ad Dominicam recolendam Paſſionem, & ad orandum pro iis, qui in extremo vitæ agone conſtituti cum morte luctantur; Eccleſiaſtici Viri, ſive in privatis domibus, ſive in publicis verſentur viis, Laicos exemplo præeant, flexiſque ad terram genibus ea, qua par eſt, reverentia, ac pietate, præſcriptas recitent preces. Si quod a ſanctis, ac litterariis occupationibus ſuperſit tempus, illud ſeorſim a turba cum viris bonæ famæ, ac præſertim Eccleſiaſticis, in aliqua honeſta converſatione, non in otioſis confabulationibus, aut in luſorum conventiculis impendant, ne otio ad corporis vires reficiendas dato in ſuæ ſalutis interitum, & in aliorum offenſionem abutantur.

(1) Litteræ Encyclicæ S.Cong.Conc.1.Febr.1710.Bullar.Clem.XI.par.2. pag.345.n.4.

ARTI-

ARTICULUS III.

De Clericorum doctrina.

D*Octrina ſine vita* (verba ſunt Concilii (1) Aquiſgranenſis) *Clericum contemptibilem reddit, & vita ſine doctrina inutilem facit.* Clericorum itaque vitam non minus ſcientia, quam converſatione integram eſſe, ac laudabilem decet, ut qui Laicis gradu, & ordine præſunt, moribus etiam eos præeant, ac doctrina. Et ſane ignorantia, quæ vix in Laicis toleranda eſt, in Eccleſiaſticis, quorum labia (2) cuſtodire debent ſcientiam, nec excuſatione digna eſſe videtur, nec venia. In optimis itaque ſe ſtudiis, ſacriſque Litteris diligenter exerceant, ſacros Ritus, Rubricas, & Cæremonias calleant, cantumque Gregorianum addiſcant, ut divina munia in Eccleſiis cum pietate obeant, ac majeſtate. Morali præſertim Theologiæ, ac Juri Canonico ſtrenuam navent operam; Caſuum Conſcientiæ collationibus, & Sacræ Scripturæ Lectionibus, quæ a Canonico Theologo in Noſtro Cathedrali Templo haberi ſolent, numquam non interſint; mutuos etiam inter ſe ſermones miſceant de iis, quæ ex optimorum librorum lectione didicerunt. Eam ob cauſam librorum hujuſmodi habeant, ſi non copiam, neceſſarium ſane delectum. Omnino vero Clericus quilibet in Sacris Ordinibus conſtitutus Sacram Scripturam habeat, Concilium Tridentinum, ejuſque Catechiſmum, Rituale Romanum, & Synodales haſce Conſtitutiones, præter probatum aliquem Theologiæ moralis auctorem. Parochi vero præterea alios ſibi comparent libros, qui de animarum cura bene gerenda, ac de Verbo Dei fideliter, recteque adminiſtrando pertractent. Haſce autem Synodales Noſtras Conſtitutiones aſſidue legant, ut inſtructiores fiant ad ea omnia rite, recteque exequenda, quæ ad ipſos pertinent, & quæ in iiſdem Conſtitutionibus collecta reperiun-

(1) Concilium Aquiſgranen. anni 816. can. 20.

(2) Concil. Rom. ſub Benedicto XIII. ann. 1725. tit. 16. cap. 3.

periuntur. Caveant tandem ab iis ſtudiis, quæ vana, & inutilia, & Eccleſiaſtico viro prorſus indigna a cordatis hominibus exiſtimantur.

ARTICULUS IV.

De Clericorum Reſidentia.

CLerici omnes ſive in minoribus, ſive in Sacris Ordinibus conſtituti, cum vel in Ordinum ſuſceptione, vel ſaltem per Noſtras haſce Synodales Conſtitutiones, aut Cathedralis, aut alterius Noſtræ Diœceſis Eccleſiæ ſervitio ſint adſcripti (1), *ubi ſuis fungantur muneribus, nec incertis vagentur ſedibus, locum Nobis inconſultis non deſerant*: Secus enim ad ulteriores Ordines non promovebuntur: Ii vero, qui jam Presbyteratus Ordine ſunt inſigniti, quamquam nullum habeant beneficium, quod reſidentiam poſtulet; Noſtram tamen Diœceſim non relinquant, niſi, petita a Nobis venia, Litteras Noſtras teſtimoniales, quas *Diſceſſus* vocant, obtinuerint; ſecus enim ſubibunt pœnas a Tridentina Synodo (2), & a Concilio Romano (3) adverſus hujuſmodi inobedientes, & contumaces conſtitutas. Dignitates, Canonici, ac Beneficiati omnes Noſtræ Tuſculanæ Cathedralis Eccleſiæ quoad perſonalem reſidentiam, & Chori ſervitium diligentiſſime ſervent Capitulares Conſtitutiones, eaſque leges, quas de hac re ſuperius *part.* 1. hujus Synodi *cap.* 9. *art.* 4. edidimus.

II. Parochis vero in memoriam revocamus tria illa Concilii Tridentini Decreta, quorum primo (4) ſtatuitur, ut perſonaliter in Eccleſiis ſuis reſideant, neque greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant. 2. ut, licet ipſis per duos menſes abeſſe quotannis a Concilio Tridentino concedatur; non tamen abeſſe poſſint, niſi diſcedendi licentiam in ſcriptis ab Epiſcopo obtinuerint: *Quandocumque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita, & pro-*

(1) Trident. ſeſſ. 23. cap. 8. de reform.
(2) Trid. loc. cit.
(3) Concilium Romanum ſub Benedicto XIII. ann. 1725. titul. 6. cap. 2.
(4) Trid. ſeſſ. 6. de reform. cap. 1., & ſeſſ. 23. de reform. cap. 1.

& probata, *abesse contigerit* (sunt verba Tridentini (1), quibus plures accessere Sacræ Congregationis Concilii (2) declarationes). *Ut autem ultra duos menses abesse possint, gravis causa requiratur: Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant*, (verba sunt pariter ejusdem (3) Tridentini); *& tandem, ut quandocumque eos abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant*. 3. ut absque legitima causa, & sine Ordinarii licentia non residentes, præter peccati mortalis reatum, quem incurrunt, pro rata absentiæ fructus non faciant suos, eosque, etiam alia declaratione non secuta, restituere teneantur (4). *Si quis autem (quod utinam numquam eveniat) contra hujus Decreti dispositionem abfuerit, statuit sacrosancta Synodus, præter alias pœnas adversus non residentes sub Paulo III. impositas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ, fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut, ipso cessante, per Superiorem Ecclesiasticum illos Fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, probibita quacumque conventione, vel compositione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscumque privilegiis cuicumque loco, aut Fabricæ concessis*. Hoc Tridentini Decretum, licet de Episcopis loquatur, statim tamen ab eodem Concilio ad Parochos etiam extenditur. Sic enim statim subditur. *Eadem omnino etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas, de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit*.

III. Cum non ignoremus, quam noxia Populo semper sit Pastorum absentia, sciant Parochi omnes, futuros Nos esse di- ctorum

(1) Trid. sess. 23. de reform. cap. 1.
(2) Sac. Cong. Concil. ann. 1593. in respons. ad Epis. Abulens. ap. Garciam part. 9. de Benef. capit. 2. num. 295.
(3) Trid. loc. cit.
(4) Trid. sess. 23. de reform. cap. 1.

ctorum Decretorum Custodes vigilantissimos, & Canonicarum pœnarum exactores severissimos. Imo Populorum saluti (1), & commodo consulere volentes, Parochis omnibus, aliisque curam animarum habentibus præcipimus, ac mandamus sub pœnis arbitrio Nostro infligendis, ut, etiamsi rationabilis adsit causa, idoneusque constitutus ab iis fuerit Vicarius, a propriis Ecclesiis absque Nostra, seu Vicarii Nostri Generalis licentia ultra biduum (2) non absint. Quod si forte ob aliquam gravem, ac necessariam subito abscedendi necessitatem petere ante discessum licentiam non potuerint, per epistolam statim petant, causamque discessus exponant, ut Nos, re discussa, utrum concedenda sit, an deneganda licentia diuturnioris extra propriam Parochiam moræ, dijudicare possimus.

ARTICULUS V.

De exteriori Clericorum modestia, habituque.

Quamquam maxima Clericorum cura in interna morum honestate, quæ Ecclesiastico sit digna viro, sibi comparanda collocari debeat; Cum tamen versari eos cum aliis hominibus oporteat, qui externa rerum sensibilium specie maxime afficiuntur; Ita proinde gestum, incessum, habitum, totumque corpus componere ad modestiam debent, ut in iis nil, nisi grave, moderatum, ac religione plenum videatur. Quod quidem, si ubique, & semper, certe tunc potissimum præstandum ab iis est, quando vel Ecclesiasticas obeunt functiones, vel in templis oraturi, aut verbum Dei audituri versantur, ut videlicet Populus eorum excitatus exemplo res sacras revereri, Deumque ea, qua decet, Religione discat venerari.

II. Quod ad externum spectat habitum, etsi habitus non facit

(1) Sac. Cong. Concilii in Treviren. 11. Febr. 1628., & in Monopolitana 16. Decemb.

(2) Concil. Rom. sub Benedicto XIII. anno 1725. tit. 17. cap. 6.

facit Monachum (1); oportet tamen Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant. Quare præcipimus; ac mandamus, ut Dignitates, Canonici, ac Beneficiati Talari induti veste (2) incedant, cum ad Ecclesiam pergunt, vel Missam celebraturi, vel Choro interfuturi: quod quidem etiam præcipimus, ut a Presbyteris, & Clericis reliquis fiat, quando Templum adeunt, ut Sacris operentur, vel ut Choro statutis diebus intersint. Si enim puderet eos quam maxime, & irreverentiæ se reos esse arbitrarentur, quoties sine hujusmodi talari veste supremum Ecclesiasticum Pastorem publice, & cum pompa procedentem comitarentur; Nonne multo magis pudere eos, majorisque irreverentiæ reos se arbitrari oportet, si Regi Regum, & Domino Dominantium in Ecclesiasticis functionibus famulaturi, sine talari veste, quæ proprium est eorum ornamentum, ac veluti insigne, accedere audeant? Extra Missæ celebrationem, & Chorum breves iisdem, & modestas, & nigri coloris permittimus vestes cum brevi pallio, in Urbe, & in Oppidis gestandas. Breviores quoque, & alterius modesti coloris vestes tolerabimus extra urbem (3), & extra Oppida, dum campestria petunt, dummodo collare numquam deponant. Venatoriam vero vestem per Civitatem, & Oppida sub pœnis arbitrio Nostro infligendis non circumferant. Neque comam nutriant, neque fictitiam, nisi de Nostra licentia, adhibeant; sed omnes Tonsuram, & Coronam conspicuam Ordini suo congruentem ferant. Non calamistrati, neque longiores sint crines (4), sed ita tonsi, ut aures pateant. *Qui enim ad sortem Domini vocatus comam nutrit*, inquit S. Augustinus (5), *& capillos radere, vel tondere erubescit*, *profe-*

(1) Trid. sess. 14. de reformat. cap. 6., & sess. 24. de reformat. cap. 12.

(2) Sac. Cong. Concilii 20. Maii, & 8. Julii 1690., & Sac. Cong. Episcopor. 22. Maii 1609.

(3) Clem. fin. de vita, & honest. Clericor.

(4) Can. *Non liceat*, & can. *Tonsura* dist. 23., Clement. ult. de vita, & honestate Cleric., Concil. Rom. an. 1725. cap. 3.

(5) S. Augustinus de contemptu Mundi.

profecto se non de Dei, sed de Mundi sorte esse testatur. Nihil in iis sit, quod Sæcularem pompam, ac Mundi vanitatem redoleat: at neque laceræ, neque sordidæ sint vestes, ne exinde apud Laicos Clericalis dignitas vilescat. *Vestes pullas*, ait S. Hieronymus (1), *æque devita, ut candidas: ornatus, ut sordes, pari modo fugiendi sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet*.

III, Ii, qui prima Tonsura sunt initiati, vel in minoribus Ordinibus constituti (2), si Clericalibus gaudere velint privilegiis, habitum, & Tonsuram Clericalem gestent, & Ecclesiis, quibus sunt adscripti, diligenter inserviant. Quod si habitum dimiserint (3), & Laicorum instar Sæcularibus se negotiis immiscuerint, ex Clericorum albo, præmissis Canonicis monitionibus, illos expungemus, & omnibus Clericalibus privilegiis privatos esse declarabimus. Qui autem aut majoribus Ordinibus sunt insigniti, aut Ecclesiasticum (4) aliquod obtinent Beneficium, habitu, ac Tonsura semper, & ubique utantur, sub pœna suspensionis ab Ordinibus pro prioribus, & privationis Beneficiorum pro posterioribus ad normam Concilii Tridentini, & Apostolicarum Constitutionum infligenda. Ea de causa Constitutionem Benedicti XIII. damus in Appendice num. 6.

ARTICULUS VI.

De Mulierum conversatione, & cohabitatione a Clericis vitanda.

QUI in sortem Domini vocati sunt, divinarumque rerum ministerio addicti (5), illorum in Ecclesia Dei status is est, ut si morum gravitate, vitæque exemplo suam ipsi

(1) S. Hieronymus epist. 1. ad Nepotianum.

(2) Trid. sess. 23. de reform. cap. 6., Conc. Rom. an. 1725. tit. 16. cap. 3.

(3) Trid. sess. 14. de refor. cap. 6., Clement. *Quoniam*. de vita, & honest. Cleric., Literæ Encyclic. de mandato Innocent. XII. 14. Jun. 1698., Sixtus V. Constit. *Cum Sacrosancta*. 18. Jan. 1589., Sac. Congreg. Conc. in Melphitana Clericat. 18. Sept. 1677.

(4) Sixtus V. in Bulla: *Cum Sacrosancta*, & Benedictus XIII. in Bulla: *Catholicæ Ecclesiæ* post Concil. Rom. n. 5.

(5) S. Carolus Act. Mediolan. tom. 1. pag. 288.

ipsi dignitatem retineant, magnam afferant auctoritatem ad pie, Christianoque more vivendum. Rursus si quidquam in ullo cujusvis rei vel minimæ genere offendunt, eorum Ordo ita graviter læditur, ut illum decoris splendorem retinere nequeat, qui ad continendos in officio laicos homines non solum utilis, sed maxime etiam necessarius esse videtur. Cum igitur Clerici exemplo suo esse debeant veræ pietatis, & Christianæ probitatis Magistri; idcirco non modo malum ipsum, sed omnem etiam mali speciem, ac suspicionem vitare eos oportet. Hanc ob causam iisdem Sacri Canones omnem cum mulieribus cohabitationem sub severissimis pœnis interdixere, nisi eædem sint Clericis saltem in secundo consanguinitatis, aut affinitatis gradu conjunctæ, cujusmodi sunt Matres (1), Aviæ, Sorores, Materteræ, Amitæ, fratrum, & sororum filiæ, & filiorum uxores. Omnibus propterea Nostræ Diœcesis Clericis edicimus, ut mulierem nullam, sub quovis etiam ancillæ, seu famulæ nomine, sine Nostra, vel Vicarii Nostri Generalis in scriptis obtenta licentia, domi secum habere audeant, ne severissimis adversus illos Sacrorum Canonum pœnis animadvertere cogamur. Si quis tamen Sacerdos, aut in sacris Ordinibus constitutus, aut Ecclesiastico ornatus Beneficio, neque consanguineas, neque affines habeat, quarum ope in domesticis rebus ad usum vitæ pertinentibus juvari possit, eidem liceat (2) unam, alteramve mulierem sibi in famulam assumere, dummodo eadem sit quadragenaria major, & tam rectæ, integræque famæ, ut omnem effugiat suspicionem, & dummodo Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis licentia, ac facultas accesserit.

II. Cum omne quoque incontinentiæ periculum, ac suspicionem vitare Clerici teneantur; mulierum (3) suspectarum domos ne adeant, & cum iisdem ne familiariter versentur: Imo ne

(1) Sac. Cong. Episc. 7. Junii 1619.

(2) Sac. Cong. deput. in Vigil. 20. Maii 1699.

(3) Can. *Volumus*, can. *Oportet*, can. *Feminas*. dist. 81., cap. *Inhibendum*. de cohabit. Clericor., S. Hieron. relat. in can. *Hospitiolum* dist. 32., S. Ambros. lib. 1. de offic. ministror. cap. 20.

ne ad mulieres quidem honestas, ac pias nimis frequens, & familiaris sit eorum accessus; neque munera, & litteras ab illis missas temere, facileque admittant, neque comites illis passim se in viis adjungant, præsertim si eædem viridis sint adhuc ætatis, ac formæ venustate commendentur. Nullam tandem mulierem Clericus quilibet (1), sine speciali Nostra, aut Vicarii Generalis licentia, legere, scribere, canere, aut musicum quodcumque pulsare doceat instrumentum. Qui secus fecerit, pœnis multabitur in Jure Canonico, ac præsertim a Concilio Tridentino statutis.

ARTICULUS VII.

De pœnis adversus Clericos incontinentes in Jure Canonico statutis.

SI *non decet Clericos*, ut ait S. Augustinus (2), *cum mulieribus sedere, vel fabulari, vel domum frequentare, ne suspicio mala inde progrediatur*; quanto turpius, & iniquius esse arbitrandum est, eosdem incontinentiæ vitio laborare, suaque corpora, quæ membra sunt Christi, membra facere meretricis! Gravissimas proinde Sacri Canones adversus hujusmodi incontinentes Clericos statuerunt pœnas, quas hìc paucis exponimus, ut ex earum gravitate aliquam delicti mensuram capere iidem possint.

II. Si quis Clericus in flagranti (3) incontinentiæ crimine reperiatur, per Curiæ Nostræ satellites detrudatur in carceres, juxta Concilii Tridentini præscriptum severe puniendus. Quod si semel ita correptus relabatur, vel carceris, vel exilii pœna diuturniore pro arbitrio Nostro multabitur. Crescente vero contumacia, perpetua suspensione, Beneficiorum privatione, atque etiam excommunicatione majori ferietur. Si quis Clericus nefandum

(1) Conc. Prov. Mediol. II. in Actis Mediolan. tom. 1. pag. 59.

(2) S. August. sermon. 37. ad Fratres Eremi.

(3) Can. *Si quis Clericus*. dist. 81., cap. *Etsi Clericus*. de judiciis; cap. *Ut Clericorum*. de vita, & honest. Cleric., cap. *Si quis quam* de cohabitatione Clericor., & Mulier., Trid. sess. 25. cap. 14.

ſandum (1) contra naturam crimen, propter quod venit ira Dei in Filios diffidentiæ, perpetraverit; non modo Clericali privilegio, officiis, & Beneficiis privabitur, ſed ab omnibus etiam Ordinibus degradatus, Curiæ Sæculari puniendus tradetur. Contra Clericos abortum procurantes (2), tamquam contra homicidas, effectu ſequuto procedetur: Quod ſi occultum erit eorum crimen, non tamen impune abibit: Sciant enim, qui tale crimen perpetrant, ſe eſſe excommunicatos, & irregulares, omnique Clericali privilegio, Officiis, dignitatibus, ac Beneficiis Eccleſiaſticis ipſo facto privatos. Clericum obſcena verba proferentem, impuroſque miſcentem ſermones, niſi monitus reſipuerit, ſuſpenſione ad arbitrium Noſtrum duratura puniemus. Si enim joci, facetiæ, & fabulæ, quæ in Sæcularibus nugæ ſunt, in Sacerdotibus, ut ait S. Bernardus, ſunt blaſphemiæ, quid non erit ſcurrilitas, & turpiloquium? *Conſecraſti os tuum Evangelio: talibus jam aperire illicitum, aſſuefacere ſacrilegum eſt.*

ARTICULUS VIII.

De comeſſationibus, & ebrietatibus.

A *Crapula, & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant, unde vinum ſibi temperent, & ſe vino; nec ad bibendum quiſquam incitetur, cum ebrietas, & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Quare illum abuſum penitus decernimus abolendum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo modo obligant potatores, & ille judicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Siquis autem ſuper his ſe culpabilem exhibuerit, niſi a Superiore commonitus ſatisfecerit, ab officio, & beneficio ſuſpendatur.* His verbis ebrietatis fuga, & in bibendo ſobrietas Cleri-

(1) Cap. *Clerici*. de exceſſibus Prælator., S. Pius V. Conſt. *Cum primum* 1. April. 1666., & Conſt. *Horrendum illud ſcelus*. 3. Sept. 1568.

(2) Can. *Conſuluiſti*. cauſ. 2. quæſt. 5., Sixtus V. Conſt. *Effrænatam*. 16. Novemb. 1588.

Clericis omnibus in Jure (1) Canonico indicitur. Et merito, *nam vinolentum Sacerdotem* (2) *& Apostolus damnat, & vetus lex prohibet, a qua Sacerdotes, qui ministrant in Templo Dei, prohibentur vinum, & siceram bibere, ne crapula, & ebrietate eorum corda graventur*. Ea de causa Sacri Canones Clericis omnibus in cauponas, ac tabernas ingressum, nisi longioris itineris causa, interdixere, ut videlicet omne ebrietatis, atque intemperantiæ periculum evitent. *Clerici edendi, & bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi*. Sic statuitur in can. *Clerici* dist. 44., & alibi (3), *Clerici tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti*; & in can. 13. Apostolorum idem statuitur, gravi adjecta in transgressores pœna (4): *Siquis Clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, a communione excludetur, excepto tamen, qui necessario in itinere in commune diverterit hospitium*.

II. Nos itaque, quos pro Pastorali, quo fungimur, Officio exactam Sacrorum Canonum urgere observantiam oportet, Clericis omnibus, qui in Nostra Diœcesi versantur, sive in minoribus, sive in majoribus sint Ordinibus constituti, sub gravibus pœnis arbitrio Nostro infligendis districte præcipimus, atque mandamus, ut vino, *in quo*, Apostolo teste (5) *est luxuria*, sobrie utantur; ebrietatem (6), *quæ omnium vitiorum fomes, & nutrix est*, diligentissime evitent; & cauponas, ac tabernas, nonnisi *itineris necessitate* compulsi, umquam ingrediantur, neque ante illas, seu non procul ab illis consistentes, sive noctu, sive interdiu a cauponibus, ac tabernariis vinum sibi graviori cum Fidelium scandalo propinari jubeant. Convivia etiam Sæcularia, maximeque nuptialia, in quibus, ut plurimum, insanæ licentiæ fræna laxantur, evitare studeant, nequid indecorum ipsi dicant,

(1) Cap. *A crap.* 14. de vita, & hon. Cler.
(2) Can. *Vinolentum*. dist. 65.
(3) Cap. *Clerici officia*. 15. de vita, & honestate Clericorum.
(4) Can. 13. Apost.
(5) Ad Ephes. c. 5. v. 18.
(6) Can. *Ante omnia*. dist. 35.

cant, aut faciant, vel ab aliis dictum, aut factum ipsi audire, aut videre cogantur. *Presbyteri* (sic statutum legimus in Concilio Agathensi cap. 39. (1)) *Diaconi, Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi Uxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum evitent convivia, neque his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obsceni motus corporum Choreis, & saltationibus efferuntur, ne auditus, aut obtutus sacri Mysteriis deputati, turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluantur*. Deinde sapiens illud S. Hieronymi monitum in mentem revocent: *Contemnitur Clericus, qui sæpe vocatus ad prandium ire non recusat: quapropter numquam petentes, raro accedant rogati*. Modesta quoque, ac frugali utantur mensa, qualis Christi militem decet, quæ videlicet ad reficiendas, non ad opprimendas corporis, animique vires sit accommodata, ita ut, qui domi versantur Laici, ab Ecclesiastico viro Christianam Temperantiam, ac laudabilem frugalitatem addiscant. Honeste (2) ambulemus ad eos, qui foris sunt, providentes bona non solum (3) coram Deo, sed etiam coram hominibus, & ambulemus (4) in manifestatione veritatis, commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominis coram Deo, ac nemini dantes ullam offensionem.

ARTICULUS IX.

De alearum ludo a Clericis vitando.

DUplex distinguendum est ludi genus: aliud enim est eorum ludorum, qui vel omnino, vel magna saltem ex parte a ludentis ingenio, industriaque pendent; aliud vero eorum est, qui vel unice, vel saltem plus a casu, seu fortuna, quam ab ingenio, ac ludentis industria diriguntur, & qui omnes sub aleæ nomine continentur. Primum ludorum genus, utpote honestum, & non raro utile ad spiritus relaxationem, ut suis mox functio-

Ggg nibus

(1) Can. *Presbyteri*. dist. 34.
(2) 1. ad Thessalon. c. 4.
(3) Ad Rom. c. 12.
(4) 2. ad Cor. c. 4., & 6.

nibus obeundis aptior fiat, adhiberi a Clericis posse aperte docet S. Thomas (1), *modo tamen*, ut inquit S. Doctor, *ludus congruat personæ, tempori, & loco, & secundum alias circumstantias debite ordinetur, ut scilicet sit & tempore, & homine dignus*. Alterum vero ludorum genus, utpote innumera gignens mala, inhonestum est, atque humano generi perniciosum; adeoque jure optimo legibus cum Ecclesiasticis, tum Civilibus, tam Clericis, quam Laicis interdictum esse nemo est, qui ignoret.

II. Nos itaque Sacrorum Canonum vestigiis inhærentes, quos in hac Nostra Diœcesi, auctoritate per Sacrum Concilium Tridentinum Nobis attributa, quatenus opus sit, instauramus, districte præcipimus sub pœnis cum spiritualibus, tum temporalibus arbitrio Nostro infligendis (2), ut nullus Clericus sive in majoribus, sive in minoribus Ordinibus constitutus, aut etiam prima Tonsura initiatus, si præsertim beneficium obtineat Ecclesiasticum, talis, taxillis, aut quocumque alio vero alearum ludo, in quo sors potissimum dominatur, & quem italice dicimus „ *giuoco di resto* „ sive publice, sive privatim, sive per se, sive per alios ludere, aut alios ludentes spectare, aut pro iis spondere, aut iis ad ludendum domum suam commodare audeat. Reliquis autem licitis ludis nonnisi privatim, & moderate operam dare permittimus, dummodo aliæ etiam serventur conditiones, quas Angelicus Doctor (3) his verbis recenset: *Alio autem modo potest esse excessus in ludo secundum defectum debitarum circumstantiarum, puta cum aliqui utuntur ludo vel temporibus, vel locis indebitis, aut etiam præter convenientiam negotii, seu personæ. Et hoc quidem quandoque potest esse peccatum mortale propter vehementiam affectus ad ludum, cujus delectationem præponit aliquis dilectioni Dei, ita ut contra*

(1) S. Thom. 2.2. qu.168. art.2.

(2) Can.41., & 42. Apostol., Synod. Quinisexta can.50., Innocent.III.in Concil. Lateranens. relat. in cap. *Cleric.*, de vita, & honest. Cleric., cap. *Inter dilectos*. de excess. Prælator., Trid. sess.22. de reform. c.1., Concil. Senonen. c.15., Mediol. I. par.2. tit. *De armis, ludis &c.*, Synod. Tuscul. anni 1669. cap.3., & anni 1703. cap.10.

(3) S. Thom. 2.2. quæst.168. art.3. in corpore.

tra præceptum Dei, vel Ecclesiæ talibus ludis uti non refugiat. Quandoque autem est peccatum veniale, puta si aliquis non tantum afficitur ad ludum, ut propter hoc velit aliquid contra Deum committere. Siquis itaque aut publice in tabernis aromatariis, tonstrinis, aliisque officinis, aut in domibus publico ludo destinatis, aut nimis frequenter, aut ad multas horas licitis etiam ludis vacet, Nostram non effugiet animadversionem; non enim illum ad honestam animi recreationem, sed ex avaritiæ studio, ac lucri cupiditate, quæ Ecclesiasticum virum maxime dedecet, ludere censendum est. Accedit huc, quod tria satis pretiosa frequenti, ac diuturno ludo amittuntur, uti affirmabat (1) S. Franciscus Borgia, tempus videlicet, pecunia, ac pietas, ac sæpe etiam Dei gratia.

ARTICULUS. X.

De choreis, theatris, aliisque profanis spectaculis a Clerico vitandis.

Clerici, quemadmodum cæteros religionis dignitate antecellunt, ita præ cæteris abstinere a rebus profanis debent, & vulgi studiis, voluptatibusque non indulgere; multoque magis non esse hujusmodi rerum actores. Caveant igitur Clerici omnes, ne personati incedant, ne Choreas ducant, aut saltationes edant, neve eas spectent; ne comædias agant, aut in illis sonorum aliquod instrumentum pulsent, aut profana cantica modulentur: alia quoque profana, & Ecclesiastico viro indigna devitent spectacula, ne aures, oculique divinis officiis addicti, procacibus, impurisque actionibus, & sermonibus polluantur, animusque a Sacrorum munerum cogitatione abductus ad alia distrahatur. Ut autem etiam pœnarum metu ab his perpetrandis absterreantur, has adversus transgressores statuimus pœnas.

II. Qui in virorum, ac mulierum cœtu Choreas ducet, aut saltationes edet, aut sonorum aliquod instrumentum pulsabit, si Clericus sit in minoribus ordinibus constitutus, carcere, & pecu-

Ggg 2 cuniaria

(1) Ribadeneira in Vita S. Francisci Borgiæ.

niaria pœna ad Nostrum arbitrium plectetur; si vero sacro aliquo Ordine sit insignitus, præter pecuniariam pœnam, per mensem in aliqua Religiosa domo relegabitur, si publicæ sint Choreæ; si vero privatæ sint, foribusque clausis agantur, præter pecuniariam pœnam, suspensione a divinis per aliquot dies a Nobis punie. tur. Eidem suspensioni, & pœnæ pecuniariæ eos subiiciemus, qui in sacris Ordinibus constituti quocumque tempore, aut loco, sive publice, sive privatim larvati incedent. Si quis vero ad Sacerdotium, seu alium Ordinem sacrum jam promotus, aut Ecclesiastico beneficio insignitus, (quod tamen numquam eventurum credimus) in theatris publicis, in Comædiis, Tragædiis, aut fabulis histrionicis personam aget, aut scenica hujusmodi spectacula promovebit, diriget, aut instituet, præter graviorem pecuniariam pœnam, qua multabitur, majori (1) a Nobis plectetur excommunicatione; Clericus vero in minoribus Ordinibus constitutus, si eodem se alliget crimine, carceri mancipabitur, & nonnisi post diuturnam pœnitentiam in aliqua Religiosa, aut Pia Domo peractam, ad superiores Ordines promovebitur. Quicumque tandem Clericus, sive privatis, sive publicis virorum, ac mulierum saltationibus, & Choreis intererit, si in sacris Ordinibus sit constitutus, aut Ecclesiasticum obtineat beneficium, pro qualibet vice decem scutorum; si Clericus sit minoribus tantum decoratus Ordinibus, nullumque Ecclesiasticum habeat beneficium, scutorum quinque pœnam, aliasque pro arbitrio Nostro infligendas subibit. Sub pœna carceris, aut aliis arbitrio Nostro infligendis pœnis interdicimus (2) Clericis, præsertim iis, qui sunt Sacris Ordinibus insigniti, ne sive noctu, sive interdiu, sistentes in plateis, sive circumeuntes Civitatem, aut Oppidum, cytharas, aut alia hujus-

(1) Sac. Congr. Concil. in Sulmonen. 22. Aug. 1655., & epist. Sac. Congreg. ad Vicar. Capitular. Aquilan. 31. Oct. 1706.

(2) Cap. *Cum decorem*. de vita, & honest. Cleric., Benedictus XIV. de Synodo lib. 7. cap. 61. n. 11., & Sac. Cong. Episc. in Forosempronien. 24. Maii 1710., in S. Severini 5. Sept. 1712., & in Anagnina 18. Septemb. 1718.

hujuſmodi ſonora inſtrumenta pulſare, aut profana modulari cantica, aut aliis canentibus, ſeu muſica inſtrumenta pulſantibus ſe comites adjungere audeant.

ARTICULUS XI.

De venatione, armorumque delatione Clerico interdicta.

NUllum in Scripturis ſanctis ſanctum invenimus Venatorem. Eſau (1) Venator erat, quoniam peccator erat. Hinc a Sacris Canonibus interdicta Clericis Venatio eſt.* Ne qua tamen hac in re oriatur æquivocatio, duplex diſtinguenda Venatio eſt: alia quieta, & ſine ſtrepitu, qua laqueis, retibus, aut etiam ſclopo, nullis, aut paucis adhibitis canibus, volucres, Lepores, aliæque feræ minores capiuntur; alia clamoroſa, & voluptuoſa, quæ magno armorum, retium, canum, accipitrum, ac Venatorum apparatu, ac tumultu adverſus Urſos, Apros, Cervos, aliaſque majores feras, & aliquando etiam adverſus Aves exercetur. Secunda hæc venatio, quæ aliquam belli ſpeciem præſeferens, præter multa vitæ pericula, & incommoda, multamque temporis jacturam, immodicas etiam expenſas poſtulat, interdicta in Jure Canonico Clericis eſt. *Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum canes, aut accipitres, aut hujuſmodi ad venandum habere non licet. Quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit, ſi Epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione; ſi Presbyter, duobus; ſi Diaconus, ab omni officio ſuſpendatur* (2): Sic in Concilio Aurelianenſi ſtatutum legimus. *Omnibus ſervis Dei venationes, & ſylvaticas fatigationes cum canibus, & accipitres, aut falcones habere interdicimus* (3): Sic idem Aurelianenſe Concilium decrevit. *Venationem, aut aucupationem univerſis Clericis interdicimus* (4): Sic in Concilio Lateranenſi IV. Innocentius III. ſtatuit can. 15. *Veſtitu inſuper*

(1) S. Hieron. in Iſaiam, relat. in Can. *Eſau*. diſt. 86.

(2) Cap. *Epiſcop.* 1. de Cler. venat.

(3) Cap. *Omnibus*. 2. eod. tit.

(4) Concil. Lateranen. IV. can. 15.

insuper decenti tam in Ecclesia, quam extra, Clerici assidue utantur, ab illicitisque venationibus, aucupiis, choreis, tabernis, lusibusque abstineant (1): Sic Tridentini Patres decrevere.

II. Multæ autem sunt justissimæ causæ, propter quas hoc venationis genus Sacri Canones Clericis interdixere. Prima est frequens, quod in hujusmodi venationibus occurrit, perpetrandi homicidii, adeoque incurrendæ irregularitatis periculum. Secunda est propriæ vitæ discrimen, quod Clerico venatori vel a feris, vel ab aliis venatoribus imminet. Tertia est, quia propter clamorem, ac tumultum venatio hujusmodi plurimum Clericalem modestiam dissolvit, & dehonestat, & ob tubarum clangorem, strepitumque hominum, ac belluarum, & immitem sanguinis ferarum effusionem, quamdam belli speciem præsefert, & asperitatem quamdam, ac truculentiam in venatorum animis excitat, quæ Ecclesiasticæ lenitati omnino adversatur. Quarta est, quia Clerici his venationibus addicti, divina negligunt officia, aliaque Ecclesiastica munia, quæ obeunda ab iisdem essent, obire recusant. Quinta demum est, quia Ecclesiastici proventus, in pauperes, aliosve pios usus a Clericis erogandi, in rebus ad venationem hujusmodi necessariis comparandis, conservandisque facile dissipantur: quare locum hic habet justissima illa Christi admonitio: *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus.*

III. Nos itaque Clericis omnibus Nostræ Diœceseos clamorosas hujusmodi venationes sub pœnis arbitrio Nostro infligendis omnino interdicimus. Licitas vero, & quietas venationes, ad quas habendas necessarius est sclopus, quamquam non prohibeamus, nullus tamen Clericus exercere audeat, nisi a Nostra Curia licentiam ferendi sclopum in scriptis obtinuerit; & has, quas adjicimus, exacte servet conditiones, videlicet: Primò, ut non nimis frequenter, sed moderate ad relaxandum animum eas exerceat. Secundo, ut a venatione diebus festis, ac jejuniorum abstineat

(1) Trid. sess. 24. de ref. cap. 12.

ſtineat. Tertio, ut Clericalia inſignia numquam dimittat. Quarto denique, ut venaticis armis munitus in locis frequentibus non verſetur.

IV. Cum in Sacris Canonibus ſub pœna excommunicationis majoris ferendæ ſententiæ Clerici arma deferre prohibeantur, [ſic enim habemus in cap. *Clerici arma*. 2. de vita, & honeſtate Clericorum: *Clerici arma portantes excommunicentur*]; idcirco (1) edicimus, ne Clerici arma cujuſvis generis ferant. Quod ſi Nos probabili, juſtaque de cauſa id iis permittendum judicaverimus; tunc, ſcripto impetrata venia, ipſis uti liceat, non tamen publice, niſi rei, aut facti neceſſitas poſtulet; cujuſmodi eſſet, ſi in periculoſo aliquo itinere armis ad ſui defenſionem indigerent. *Clerici nec enſem, nec pugionem, nec aliud armorum genus geſtent, niſi propter itineris neceſſitatem.* Sic ſtatutum eſt in Concilio Aquenſi anni 1551., cui conſonant alia Concilia, videlicet Moguntinum anni 1549., Narbonenſe 1551., Aquilejenſe anni 1596., & alterum Narbonenſe anni 1609. Arma vero deteſtabilia, & proditoria, laicis ipſis interdicta, omnino, & in quolibet caſu ſub pœnis præſcriptis in ſuis Conſtitutionibus a Romanis Pontificibus, cuilibet Clerico, cujuſcumque ſit gradus, & conditionis, deferre diſtricte prohibemus. Sua tamen Clericis non deſunt arma, quibus inſtructos ſemper iis licet incedere. Ea ſic ab Apoſtolo (2) deſcribuntur: *Induite vos armaturam fidei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias diaboli. State ſuccincti lumbos in veritate, & induti loricam juſtitiæ: in omnibus ſumentes ſcutum fidei, & galeam ſalutis, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei.*

(1) Concil. Mediolanen. I. part. 1. tit. *De armis, ludis, & ſpectaculis*. pag. 18.
(2) Ad Epheſ. c. 6.

ARTI-

ARTICULUS XII.

De negotiis sæcularibus Clerico cuilibet interdictis.

N*Emo Deo militans se negotiis sæcularibus implicet, ut ei placeat, cui se probavit*, uti nos monet Apostolus (1). *Nemo enim potest duobus dominis* (2) *servire, Deo, & mammonæ; & nemo mittens manum suam* (3) *ad aratrum, & respiciens retro, dignus est regno Cælorum*. Quamobrem sub pœnis per Sacros Canones statutis, aliisque arbitrio Nostro infligendis districte prohibemus, atque interdicimus Clerico cuilibet omnem, & quamcumque negotiationem (4), vel per se, vel per interpositam personam, aut sub alterius nomine exercendam, etiam ad damnum vitandum; immo etiam ad suorum sustentationem ex charitatis officio, nisi idem Clericus ex Sedis Apostolicæ dispensatione facultatem dirigendi suorum conjunctorum res impetraverit, eamque Nobis exhibuerit. Nullus itaque Clericus lucri gratia aliena prædia, aut vectigalia sive directe, sive indirecte conducat, aut hujusmodi conductionis particeps fiat. Nullus in quolibet negotio, seu frumenti, seu vini, seu serici, seu tabaci, cæterisque hujusmodi se ingerat. Nullus Procuratoris, seu Exactoris munus in hisce negotiis suscipiat, neque se alteri negotiorum gestorem, seu factorem præbeat. Cum autem (5) non minus Clericum dedeceat negotiationem exercere, quam externam negotiationis speciem præseferre; nullus idcirco Clericus in ipsa etiam bonorum suorum administratione, eorumque cultura, in distractione fructuum, animalium, & cæterorum, quæ in propriis, Ecclesiæve fundis enascuntur, seu aluntur, nec non in comparandis rebus, quæ vel ad proprios usus, vel ad fundos prædictos instruendos sunt necessariæ, adeo indecoris actibus seipsum

(1) 2. ad Timoth. c.2.
(2) Matth. c.6.
(3) Lucæ c.9.
(4) Benedictus XIV. in Constitutione *Apostolica*. 13. in Bullario tom. 1.
(5) Clemens XIII. Constit. *Cum primum*. 17. Sept. 1759.

seipsum exerceat, seseque totum hujus sæculi curis deditum, ac temporalibus lucris inhiantem ostendat, ut sæculares ipsos negotiatores terrenæ aviditatis anxietate superare videatur.

II. Cum Apostolicis suis Litteris (1), quas ab omnibus Clericis sedulo legi, attenteque considerari volumus, Clemens XIII. declaraverit, ac definiverit, cambium activum natura sua esse veræ, & propriæ negotiationis actum, adeoque Ecclesiasticis omnibus vetitum esse censendum, ita ut quicumque e Sæculari, vel Regulari Clero tam proprio nomine, quam per interpositam personam illud contrahat, omnibus obnoxius fiat pœnis, atque Censuris, quæ in Clericos negotiatores constitutæ noscuntur; Nos idcirco sub iisdem pœnis, atque Censuris Clericis omnibus Nostræ Diœcesis interdicimus, ne eorum ullus aut proprio nomine, aut per interpositam personam cambium activum contrahere umquam audeat. Quod si cambia hujusmodi, aliaque negotia a Laicis inchoata, atque instituta (2) ad Clericos, aut Ecclesias jure hæreditatis, aut alio quocumque titulo deferantur; volumus, ut statim dimittantur. Si vero dimitti sine gravi rerum temporalium detrimento nequeant; præcipimus, ut, Nobis antea consultis, Sacræ Congregationi Concilii supplex pro congruis impetrandis induciis libellus exhibeatur: iis autem impetratis, tum cambia, tum alia quælibet negotia ejusmodi per Laicos, probatæ fidei viros, administrentur. Præcipimus etiam, ut nullus Clericus domus cujusque Laici gubernationem, ac famulatum, & præcipue fœminarum, suscipiat. Indecorum quippe, ac turpe nimis est, ut, qui industriam, operamque suam divino cultui, ac Proximorum utilitati impendere debent, se Laicorum obsequiis, abjectisque servitiis addicant, & aliquando etiam eorum negotiis administrandis, curandisque pro temporali, eaque satis vili mercede locare non recusent.

III. Tandem districte prohibemus, ne Clerici in Sacris Ordini-

(1) Clemens XIII. Constit. *Cum primum*. 17. Sept. 1759.

(2) Benedictus XIV. cit. Constit. *Apostolica*.

dinibus conſtituti, ſeu Medici, ſeu Chirurgi officio fungantur; ne munera obeant Advocati, Procuratoris, Judicisve in Laico Tribunali tam in Criminali, quam in Civili Judicio, exceptis dumtaxat caſibus a Jure permiſſis, aliiſque, in quibus Noſtra facultas accedat; ne in profanis rebus Tabellionem agant; ne teſtimonium coram Judice Laico dicant, in cauſis quidem Criminalibus ſine Apoſtolicæ Sedis licentia, in Civilibus vero ſine Noſtra, aut ſine Vicarii Noſtri Generalis in ſcriptis danda, & præſtito prius in Noſtra Curia de veritate dicenda juramento; ne tandem ſordidas quaſcumque artes, viliaque exerceant miniſteria. Præterea iidem Clerici Sacris Ordinibus inſigniti (1) aliorum tutelam teſtamentariam, aut dativam, vel etiam legitimam, & quæ eſt a Jure, adminiſtrationem, Nobis inconſultis, ne ſuſcipiant: Nos tamen licentiam non concedemus, niſi urgente neceſſitate, vel niſi de viduarum, ac pupillorum miſerabilium pia cauſa agatur, & tunc quidem ea adjecta conditione, ut Clericus negotiis, ac muneribus, quæ perſonis Eccleſiaſticis ſunt interdicta, & a ſua profeſſione cenſentur aliena, non ſe immiſceat. Pro aliis (2) non fidejubeant, & ſi medicam artem exercendi licentiam a Sede Apoſtolica obtinuerint (3), eamdem Nobis, antequam mederi incipiant, exhibeant, & conditiones in eadem licentia appoſitas obſervent, inter quas præcipua hæc eſt, ut gratis medeantur.

IV. Clericos fœneratores non modo a Sacris Ordinibus ſuſcipiendis, verum etiam (4) ab officiis, ac beneficiis obtinendis arceri volumus: qui vero fuerint jam promoti, eos a ſuſceptis Ordinibus ſuſpendi, & ab officio, ac beneficio deponi jubebimus.

(1) Can. *Cyprianus*. cauſ. 21. qu. 3., Can. fin. diſt.58., Can. *Pervenit*. diſt.86., Sac. Congr. Epiſcop. in Verulana 15. Februar. 1647.

(2) Can. *Te quidem*. cauſ. 11. qu. 1., cap. *Clericus*. de fidejuſſoribus.

(3) Cap. *Sententiam*. ne Cleric., vel Monachi &c., cap. *Adamus*. de ætate, & qualitate &c., Sac. Congreg. Epiſc. in Terracinen. 6. Septembris 1697.

(4) Cap. 1. de uſuris, cap. *Interdictos*. de exceſſibus Prælator., can. *Maritum*. diſt. 33., can. *Si quis*; can. *De Petro*. diſt. 47.

mus. Ut autem per quæ quis peccat, per hæc & puniatur; omnes, & ſingulos ejuſmodi fœneratores pecuniaria pœna Piis Locis applicanda multabimus.

ARTICULUS XIII.

De Eccleſiaſticorum redituum uſu Clericis præſcripto.

Illud quoque Noſtri Paſtoralis Officii ratio poſtulat, ut diligenter invigilemus, ne (1) Clerici Eccleſiaſticis Beneficiis, quæ e liberali Eccleſiæ manu acceperunt, abutantur, eorumque reditus non ſine aliorum Fidelium ſcandalo inconſulta prodigalitate diſperdant, ſed eos tamquam boni diſpenſatores ita adminiſtrent, ut & vitæ ſuæ neceſſaria provideant, & pauperum inopiæ, atque Eccleſiarum neceſſitatibus ſuccurrant. Monemus itaque, ac per viſcera miſericordiæ Dei Noſtri obteſtamur Clericos, qui Eccleſiaſticos proventus uberius percipiunt, quam ad vitam honeſte traducendam propria cujuslibet requirat conditio, ne iis abutantur in augendis conſanguineis, aut in nutrienda vanitate, luxuque fovendo, multoque minus in conviviis, in ludis, in venationibus, aliiſque hujuſmodi habendis, quæ Clericos maxime dedecent. *Dubitare enim non debent*, ut S. Caroli Borromæi (2) utamur verbis, *ad eum finem hanc copiam illis eſſe attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum ſatis eſſent, ſuppeterent etiam, quibus divini cultus ornatus, & ſplendor conſervaretur, & pauperum inopia, & indigentia ſublevaretur. Ex eo itaque, quod iis, congrua ſuſtentatione detracta, ſupererit, ſi neceſſaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant, ſe, quos non paverint, occidiſſe, atque ob violatam ſanctiſſimæ charitatis legem mortale peccatum commiſiſſe, quo ſibi iram in die iræ theſaurizaverunt.*

II. Cum tamen hac in re verendum maxime ſit, ne conſanguineis ſuis Clerici beneficiorum ſuorum reditus elargiantur; Iis

Hhh 2 proin-

(1) Benedictus XIV. Conſt. *Univerſalis Eccleſiæ*. edita 4. Cal. Sept. 1741.

(2) In Concil. Mediol. I. Act. Eccleſ. Mediol. part. 1.

proinde edicimus, non posse Ecclesiasticos proventus consanguineis donari, nisi tamquam pauperibus, si vere pauperes sint, & tunc, non ut ditescant, sed solum ut minus egeant. Hanc legem Clericis omnibus impositam, qui Ecclesiæ militant stipendiis, & Beneficia Ecclesiastica sive Sæcularia, sive Regularia obtinent, his verbis Tridentina Synodus (1) significavit: *Omnino vero Sancta Synodus eis* (videlicet Episcopis) *interdicit, ne ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed, si pauperes sint, iis, ut pauperibus, distribuant: eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imo quam maxime potest, eos Sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia Seminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque Beneficia Ecclesiastica tam Sæcularia, quam Regularia obtinentibus pro gradus sui conditione observari, sed & ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere decernit.*

III. Illud tandem monemus, ad restitutionem obligari Clericos Beneficiarios, qui oneribus non satisfaciunt, quæ suis adnexa esse beneficiis non ignorant, & qui reditus ad certos usus, puta ad Templorum ornatum, vel ad dotandas Virgines, a Fundatore designatos aut sibi usurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt usus. *Quod si facere omiserint,* verba sunt toties laudati Sanctissimi Antistitis Caroli Borromæi (2), *sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum, non impenderint; se ex Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant, & eorum omnium necessaria restitutione teneri, neque ulla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.*

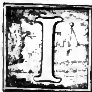
(1) Trid. sess. 25. de ref. cap. 1. (2) In Concil. Prov. Mediol. I. in Actis Eccl. Mediol. part. I. pag. 39.

CON-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM
PARS III.

DE CHRISTIANI HOMINIS OFFICIO ERGA PROXIMUM.

TA mortales a natura comparati sumus, ut singuli ad nostri generis societatem, communionemque fovendam nati esse videamur. Eum ob finem bonorum omnium largitor Deus homines voluit, alios aut generis nobilitate, aut opum affluentia, aut ingenio, doctrina, prudentiaque præstare, alios contra, aut rerum inopia, aut stirpis obscuritate, aut hebete, obtusoque ingenio vilescere, ut scilicet cum alter alterius ope, consiliove indigeret, alter etiam alterius onera portare non abnueret, & sic communi quodam vinculo, ac veluti glutine humana societas firmaretur,

& sta-

& ſtaret. Hinc etiam factum eſt, ut ad hanc conſervandam ſocietatem, primum quidem proximis noſtris non obeſſe, deinde etiam iis prodeſſe, ſi poſſumus, naturali, divinoque præcepto jubeamur. Quod quidem præceptum in veteri latum Teſtamento, ita Chriſtus Dominus in novo ratum habuit, confirmavitque, ut in ejus obſervantia conſtitutum eſſe voluerit exterius ſignum, ex quo Diſcipuli ejus facile dignoſcerentur, juxta illud (1): *In hoc cognoſcent omnes, quod Diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* Quamobrem Chriſtiani hominis officium erga proximum ad hæc duo potiſſimum revocatur; ut ei numquam, licet poſſimus, noceamus; eidem vero ſemper, cum poſſumus, prodeſſe ſtudeamus. Quæ igitur vitanda ſunt, & quæ facienda, ut officium hoc ea majori, qua licet, diligentia obeamus, in hac tertia Conſtitutionum Synodalium parte recenſebimus.

CAPUT I.

DE JUSTITIA CARDINALI VIRTUTE.

JUſtitiæ nomine non eam hìc intelligimus, quæ virtutes omnes complectitur, quibus juſti apud Deum, rectique ſumus, ſed eam, qua unicuique, quod ſuum eſt, tribuimus, & quam inter Cardinales virtutes numeramus. Cum autem hæc proximum reſpiciat, cui jus ſuum tribui jubet; ea de cauſa de illa in ſecunda harum Conſtitutionum parte non diſſeruimus, ſed ad hanc tertiam partem tamquam in proprio loco pertractandam rejecimus. At cum hominum bona, quæ Juſtitiæ virtus ſarta tecta cuſtodiri, & ſi forte violata fuerint, reparari jubet, alia ſint corporis, alia animi, alia denique fortunæ; de ſingulis proinde diſtincte, ac diviſim agendum Nobis eſſe arbitramur.

(1) Joa. cap. 13.

ARTI-

ARTICULUS I.

De homicidio voluntario, & casuali.

QUoad corporis bona maximum, quod homini inferri possit, detrimentum est ei vitam adimere. At qui hoc se crimine alligant homicidæ, quantum in iis est (1), universum Dei opus evertunt, cum hominem de medio tollant, cujus causa Deus omnia, quæcumque procreata sunt, se fecisse testatur. Deo etiam, ad cujus imaginem, & similitudinem creatus est homo, insignem injuriam irrogant, & quasi violentas illi manus afferre videntur, cum ejus imaginem destruunt, homini vitam adimentes. Verissima tamen hæc sunt non de quolibet, sed de eo tantum homicidio, quod sit sive directe, sive indirecte voluntarium, & quod injuste perpetretur. Certe enim omni (2) vacat culpa facinorosorum hominum cædes, quæ fit Magistratus sententia, *quia non sine causa (3) gladium portat, Dei enim Minister est vindex in iram ei, qui male agit.* Omni quoque vacat culpa, & hostium cædes (4), quæ in bello justo non cupiditate, aut crudelitate, sed solo publicæ utilitatis studio fiat; & mors, quæ injusto aggressori ad vitam suam tuendam aliquando, servato tamen moderamine inculpatæ tutelæ, inferatur; ac tandem homicidium, quod fortuito omnino, & casu, absque ullo operantis consensu, aut culpa, aut prævisione, perpetretur. *Absit enim (5), ut quæ propter bonum, ac licitum facimus, siquid per hæc, præter voluntatem nostram, cuiquam mali acciderit, nobis imputetur.* De injusto, ac voluntario homicidio hic loquimur, & Canonicas pœnas adversus illud constitutas paucis recensemus, ut ex earum gravitate, cum pœna sit mensura delicti, criminis gravitas dignoscatur. II. In

(1) Catechismus Romanus in 5. Decal. Præceptum §.15.

(2) S. Th. 2. 2. qu.40. art.1., & qu.64. per totam.

(3) Ad Rom. c.13.

(4) Can. *Sæpe*, & can. *Si duo fratres.* dist.50., cap. *Ex litteris*, & toto tit. de homicidio.

(5) S.Aug. epist.154. ad Publicol.

II. In primis itaque homicidium voluntarium præmeditatum, ſeu deliberatum perpetrantes, & mandantes, aut conſilium ad illud dantes, effectu ſecuto, Nobis abſolvendos reſervamus, ut penſatis omnibus, *alto (1) vulneri diligens, & longa medicina non deſit, & non ſit crimine minor pœnitentia*, ut S. Cypriani utamur verbis. Deinde (2) tum qui homicidium patrant, tum qui patrantibus cooperantur, irregularitatis pœnam incurrunt, qua ad Ordines ſuſcipiendos inhabiles fiunt, & in ſuſceptis miniſtrare prohibentur. Homicidæ autem ſunt, atque eamdem ſubire debent irregularitatis pœnam, qui homicidam palpant, ac laudant; vel ei, ſi occidere offenſorem metuit, ignaviam exprobrant; aut illum ad odium inflammant, unde mox homicidii ſequatur perpetratio; quo quidem vitio mulieres potiſſimum laborare conſueverunt, quæ licet irregularitatem, cujus ſunt incapaces, non incurrunt, homicidii tamen reatum minime effugiunt. Parochi, Confeſſarii, Concionatores populo explicent, homicidii quoque reos eſſe ex Apoſtolicæ Sedis oraculo (3). 1. maritum, qui propria auctoritate uxorem in adulterio deprehenſam interficit. 2. injuſte calumniatum, qui calumniatorem, aut accuſatorem, aut falſos teſtes, aut etiam Judicem, a quo iniqua ſententia certo imminet, occidit, etiamſi non alius ei ſuppetat ſeſe tuendi modus. 3. virum honoratum, qui impingentem ſibi alapam, aut fuſte percutientem, & poſtea fugientem necat. 4. eos, qui prò minima quaque re conſervanda, aut recuperanda, ſeu pro paucorum olerum, ſegetum, aut herbarum furto, aliiſque hujuſmodi homini vitam eripiunt.

III. Qui nimium crapulæ, aut ebrietati, aut luxuriæ indulgens ſibi vitam præripit, tanto eſt homicidis, imo & parricidis ſceleſtior, quanto nemo homini eſt ſeipſo propinquior, ut cum S. Augu-

(1) S. Cyprianus ſerm. de lapſis.

(2) Cap. 1., & 2. de homicid., cap. fin. de tempor. ordinat., Trid. ſeſſ. 14. c. 7., & ſeſſ. 24. c. 6.

(3) Alexander VII. 24. Septemb. 1665. damnans propoſ. 17., 18., & 19., Innocent. XI. 2. Martii 1679. damnans propoſ. 30., 31., 32., & 33., cap. *Suſcepimus*. de homicid., S. Th. in 4. ſentent. diſt. 37. qu. 2. art. 1.

S. Augustino docet S. Thomas (1). Qui in hominum perniciem venena conficit, aut confecta propinat, aut ad id quomodolibet cooperatur; effectu etiam non secuto, inter homicidas, si prava animi inspiciatur intentio, est accensendus; & gravibus etiam pœnis in externo foro, si legitima criminis habeatur probatio, a Nobis corripietur.

IV. Ad detestabilem duellorum (2) usum fabricante Diabolo introductum, quo cruenta corporum morte perniciem etiam lucretur animarum, ex Christianorum orbe penitus exterminandum plurimæ a Jure Canonico statutæ sunt pœnæ, quarum præcipuæ hæ sunt (3) 1. Excommunicatio major Romano Pontifici reservata, ipsoque facto incurrenda. 2. perpetua infamia. 3. bonorum omnium proscriptio. 4. pœnæ adversus homicidas constitutæ. 5. privatio Ecclesiasticæ sepulturæ, si duellantes in ipso conflictu decesserint. 6. privatio, si ii fuerint Ecclesiastici, omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum, ac præterea inhabilitas ad illa retinenda, atque alia in posterum obtinenda. 7. duello certantes sunt læsæ Majestatis rei. 8. demum fiunt ad testamentum condendum inhabiles. Has omnes pœnas confirmavit, & auxit Benedictus XIV. (4) peculiari sua Constitutione, cujus exemplar damus in Appendice num. 1. In ea quippe veteres omnes Prædecessorum suorum Constitutiones ad detestabilem duellorum abusum eliminandum editas innovat, & quinque insuper damnat quorumdam Auctorum assertiones, qui, dum rem per se, &, ut ajunt, in abstracto discutiebant, non modo amplam nimium sternebant viam ipsi perpetrandæ Monomachiæ, verum etiam illam perpetrantes a pœnis adversus eosdem constitutis nimia facilitate liberabant. Decernit præterea, recensitas

(1) S. Aug. lib. de patientia cap. 3., & S.Th. 2.2. qu. 64. art. 5.

(2) Can. *Monomachiam*. cauf. 2. qu. 5., cap. 1. de torneamentis, & Trid. sess. 25. de ref. cap. 19.

(3) Trident. loc. cit., Gregorius XIII. Constitut. *Ad tollendum*. an. 1582., Clemens VIII. Constit. *Illius vices*. i. Sept. 1592., & Alexander VII. in damnat. proposit. 2.

(4) Benedictus XIV. in Const. *Detestabilem*. edita 4. Idus Novemb. 1752.

inibi pœnas, ipso jure, & ante omnem Judicis sententiam, a transgressoribus esse subeundas, eosque Ecclesiastica privari jubet sepultura, si ex accepto in duello vulnere decedant, quamvis extra locum conflictus occubuerint, & a peccatis non minus, quam a censuris absolutionem misericorditer obtinuerint.

V. Grande nefas, & homicidio accensendum est fœtus abortum aut percussionibus ventris, aut medicamentis, aut potionibus, aut oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impositis procurare. Quare non immerito gravissimæ adversus hoc crimen a Romanis Pontificibus (1) constitutæ sunt pœnæ, quibus plectendi etiam sunt ii, qui vel sterilitatis potionem mulieribus propinant, aut fœtus etiam inanimati abortum procurant. Nam hi quoque censendi sunt homicidæ, uti Tertullianus (2) docet, cum inquit: *Homo est etiam, qui est futurus, cum omnis fructus jam in semine sit: quapropter homicidio semel vetito, etiam conceptum in utero, dum adhuc sanguis in hominem deliberatur, dissolvere non licet, nec refert, natam quis eripiat animam, aut nascentem disturbet.* Nos itaque, ut Fideles curæ Nostræ concreditos a tam immani perpetrando crimine absterreamus; Volumus, ac declaramus, ut abortum procurantes, effectu secuto, etiam fœtu non animato, nonnisi a Nobis, absolvi possint. Parochi autem, & Confessarii sciant geminas hasce super abortu ab Innocentio XI. (3) proscriptas fuisse propositiones, quarum 1. hæc est: *Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.* Altera vero sic habet. *Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur, & consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.* Præterea Populo gravibus verbis tam execrandum facinus exponant, ejusque immanitatem vivis adeo coloribus exprimant, ut in auditorum animis summum ejusdem

(1) Can. *Consuluisti*. caus. 2. quæst. 5., Sixtus V. Const. *Effrænatam*. 6. Novembris 1588., & Gregorius XIV. Const. *Sedes Apostolica*. 28. Maii 1591.

(2) Tertullianus in Apologetico cap. 9.

(3) Innocentius XI. in damnat. proposit. 34., & 35. edita 2. Martii 1679.

ejuſdem odium excitent, ac deteſtationem. Matres vero hortentur, ut poſtquam conceperint, fœtum in utero deliteſcentem diligenti cura cuſtodiant, ne aut nimiis laboribus fractæ, aut non levibus vitæ liberioris incommodis attritæ, abortum patiantur, unde nedum corporum, verum etiam animarum irreparabilis jactura ſequatur. Medicis quoque indicant, non licere potionem mulieri prægnanti dare ad fœtum, ſive is ſit inanimis, ſive animatus, ejiciendum ex utero, quamquam, niſi id fiat, in certo mortis periculo parens ſit conſtituta. *Si enim non poteſt*, uti Sacri nos docent Canones (1), *ſubveniri alteri*, *niſi alter lædatur*, *commodius eſt neutrum juvari*, *quam gravari alterutrum*.

VI. Homicidis quoque comparari poſſunt Medici, Chirurgi, & Pharmacopolæ, (2) quorum negligentia, aut imperitia ægrotus, cujus curam ſuſceperint, moriatur, quamquam ejuſdem obitum non intendant; & Judices (3), Magiſtratus, Toparchæ, cæterique juriſdictionem habentes, qui ſive hominem damnant, capitalis cæteroqui delicti reum, juris ordine non ſervato, ſive punire negligunt homicidas, latrones, viarum graſſatores, cæteroſque hujuſmodi facinoroſos homines publicæ tranquillitatis perturbatores, quorum proinde crimina Reipublicæ admodum pernicioſa tribuenda ſunt Judicibus, qui eadem non impediunt, cum tamen eorum ſupplicio impedire facile poſſent.

VII. Sub excommunicationis majoris pœna, cujus abſolutionem Nobis reſervamus, interdicimus matribus, ac nutricibus (4), ne ſecum in eodem lecto, nullo interpoſito repagulo, retineant, ac dormire ſinant infantes anno minores: contingere enim poteſt (imò ſæpe contigit) ut iidem a dormientibus matribus, vel nutricibus opprimantur.

VIII. Immanis quoque homicidii, crudeliſſimæque impieta-

Iii 2 tis

(1) Can. *Denique*. cauſ. 14. qu. 5.

(2) Can. *Homicidium*. de pœnitent. diſt. 1., S. Antonius 3. part. tit. 7. cap. 2.

(3) Can. *Qui poteſt*. & can. *Oſtendit*. cauſ. 23. qu. 3., S. Ambroſ. Concion. 20. in Pſalm. 118., & S. Th. 2. 2. qu. 67. art. 3.

(4) Can. *Conſuluiſti*. cauſ. 2. quæſt. 5., cap. *De infantibus*. de his, qui filiis occiderunt.

tis genus est crimen illud, quod olim Sanctissimi Ecclesiæ Patres (1) Ethnicis ipsis exprobrabant, quo videlicet liberos suos, ex iniquo, & quandoque ex damnato concubitu domi natos, alere, ac educare recusabant, eosque proinde in publicis exponebant viis, si non canum dentibus dilaniandos, aliena certe misericordia nutriendos. Incredibile sane videri debet, ut simile quid a Christianis hominibus, qui non sint feris ipsis crudeliores, perpetretur. At si forte in Nostra Diœcesi casus hujusmodi contingeret, volumus, ut Parochi, atque Universitatum Administratores, in Urbe vero Tusculana Confratres Sodalitatis, quam Sanctissimi Confalonis vocant, statim expositos hujusmodi Infantes ad domum pio huic operi destinatam, si in eo loco adsit, deferri curent: si vero pia hæc domus ibi desit, eosdem alicui fideli nutrici lactandos, nutriendosque committant, donec vel Romam transmittantur, vel alia ratione eorum incolumitati, ac sustentationi provide consulatur.

IX. Verum non homicidium modo, ac membrorum mutilationem, verum etiam grave quodlibet damnum proximorum corporibus inferri Justitiæ lex vetat; & si inferatur, resarciri ab inferente prorsus jubet. Hinc tantopere Galatas (2) Apostolus monet, ut *rixas evitent* [*rixæ* autem sunt, ut explicat Glossa (3), quando plures in ira invicem se percutiunt, ac vulnerant) *quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur*. Et sane cum in rixa gravis fere semper ab aggressore alteri parti irrogetur injuria, & non infrequenter grave etiam corpori detrimentum inferatur; hinc optime docet S.Thomas (4), *rixam in eo, qui alterum injuste invadit, peccatum esse mortale: inferre enim proximo nocumentum (videlicet grave] etiam opere manuali non est absque mortali peccato. In eo vero, qui se tue-*

(1) Tertullianus loc. cit., S. Ambrosius Hexameron. lib. 5. cap. 18.. S. Augustinus lib. 1. de Nuptiis, & concup. cap. 15., can. fin. dist. 87., & cap. unico. de infantibus expositis.

(2) Ad Galatas cap. 5.

(3) Glossa Interlinearis in epist. ad Galat. cap. 5.

(4) S.Th. 2.2. qu.41. art.1. in corpore.

ſe tuetur, poteſt eſſe quandoque ſine peccato, quandoque cum peccato veniali, & quandoque etiam cum mortali. Si enim ſolo animo illatam injuriam repellendi, & debita cum moderatione ſe tueatur, non eſt peccatum, neque proprie ex ejus parte rixa nuncupari poteſt. Si vero cum animo vindictæ, vel odii, vel cum debitæ moderationis exceſſu ſe defendat, ſemper eſt peccatum: veniale quidem, quando levis aliquis odii, vel vindictæ ſe immiſcet motus, vel cum moderatam defenſionem non multum excedit: mortale autem, quando obfirmato animo contra impugnantem ad eum occidendum, aut graviter lædendum inſurgit.

ARTICULUS II.

De injuſta alieni honoris, ac famæ læſione.

NON *levius putandum eſt, quod lingua inſidiante, quam quod gladio minante committitur*, inquit S. Auguſtinus (1): *imo illi gravius cor feriunt, qui linguæ gladio feriunt*. Quamobrem peccatum furto longe majus, atque homicidio valde affine patrant Detractores, Maledici, Suſurrones, Calumniatores, qui ſive falſa crimina impingendo, ſive occulta detegendo, alienam famam, honoremque graviter lædunt, ac pro viribus labefactant. Quicumque igitur (2) dictis, aut ſcriptis famam proximi fuerit deprædatus, tamquam pretioſiſſimi theſauri fur, & Latro, a Confeſſariis non abſolvatur, niſi facta prius famæ, damnorumque, quantum poteſt, ac debet, reſtitutione; aut ſaltem, ſi tunc primum crimen confitetur ſuum, niſi contritus corde ad id præſtandum ſincere ſe paratum oſtendat. Qui vero falſum teſtimonium in alterius damnum in judicio ferunt, non niſi a Nobis abſolvi poſſint. Parochi autem immane hoc crimen Populo graviſſimis verbis exaggerent, oſtendentes, quam gravem detractores uno, eodemque tempore tum ſibi, tum iis, qui audiunt, tum iis, quibus detrahunt,

(1) S.Auguſt. lib.2.de Baptiſmo contra Donatiſtas cap.7., & tract.5. in Joann.

(2) Cap. *Si culpa*. de injuriis, & damno dato, S.Th. 2.2. qu.62. art.2., & Catechiſmus Romanus part.3. cap.9. §.19.

trahunt, tum ipſi tandem Deo irrogent injuriam, ac proinde in quantam cadant Dei offenſionem, quantumve ejus odium incurrant. Illa proinde Salomonis verba declarent, quæ leguntur in Proverbiis (1): *ſex ſunt, quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima ejus, oculos ſublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium ſanguinem, cor machinans cogitationes peſſimas, veloces pedes ad currendum in malum, proferentem mendacia, teſtem fallacem.* Graviſſimum tandem explicent (2), quod detractoribus ineſt, onus læſam proximi famam reſarciendi, ſi ſuum ſibi a Deo dimitti crimen velint, juxta illud: *non remittitur* (3) *peccatum, niſi reſtituatur ablatum.*

II. Contra juſtitiam quoque peccant, & ad illatam injuriam reſarciendam obligantur ii, qui ſine legitima auctoritate, ac ſine juſta cauſa proximum ſuum ſive verbalibus, ſive realibus injuriis afficiunt: *Non enim in ſola ſanguinis profuſione, & animæ ereptione, ſed etiam in verbo maledicti, vel convicii judicat Deus.* Qui vero libellos (4) famoſos, vel contumelioſas cantiunculas, quibus aliorum fama, etiam vera narratione, proſcinditur, compoſuerint, aut ſcripſerint, vel jam compoſitas in vulgus verbis, aut ſcriptis ſparſerint, ſeu publicaverint, quique ad ſingula præmiſſa, ut fierent, mandatum, aut conſilium dederint, omnes, & ſinguli ſint ipſo facto excommunicati.

III. Sint etiam ipſo facto excommunicati omnes, & ſinguli, qui verbis, aut factis, ſcripturis, litteris, depoſitionibus ſive juratis, ſive non juratis, conteſtationibus, atteſtationibus, ſupplicibus libellis, ſive expreſſo, ſive nullo, aut ementito nomine exaratis, aliiſque modis Epiſcopum, ejuſque Miniſtros, ac Officiales, Parochos, Verbi Dei Concionatores, aut Religioſorum familias calumniari tentant, aut ad id conſilium, ſeu favorem

(1) Proverb. c.*6.*

(2) Catechiſmus Romanus loc.cit.§.20.

(3) S. Aug. epiſt.54. ad Macedon., & cap. *Cum ex eo*, de uſuris in *6.*

(4) Can. *Si quis*; can. *In Altaris*; can. *Quidam*. cauſ.5. qu.1., & S.Pius V. Conſtitut. 147. *Romani Pontificis providentia.* edita 19.Martii 1572., & Gregorius XIII. Conſt. *Ea eſt rerum*.

vorem dant. *Merito enim ab Ecclesia extorres fiunt, qui Dei Episcopos linguæ gladio jugulantes, fundunt sanguinem non corporis, sed honoris*, uti scribit Optatus (1) Milevitanus.

IV. *Verum toto Præsulatus nostri tempore, si quis modestiæ nescius, & pudoris ignarus, improbo, petulantique maledicto nomen Nostrum crediderit lacessendum, ac turbulentus obtrectator temporum nostrorum fuerit, eum pœnæ nolumus subjugari, neque durum aliquid, nec asperum volumus sustinere. Quoniam si id ex levitate processit, contemnendum est: si ex insania, miseratione dignissimum: si ab injuria, remittendum: sed cui? Cæsari*, dixit Theodosius (2). Nos Episcopi dicamus: *Deo*.

V. Prudentissimum S. Bernardi ad Eugenium III. (3) monitum secuti, edicimus, non receptum, sed rejectum a Nobis iri clandestinas delationes, & litteras, quas dicunt cœcas, sine Auctoris nomine, vel nomine ementito subscriptas, quibus subditorum excessus Nobis puniendi deferuntur, & denunciantur. Qui enim (4) palam veretur dicere, quod in aure loquitur, vel quod scriptis obscuris pandit, eum non accusatorem, non denunciatorem, non zelatorem, sed delatorem, detractorem, & calumniatorem existimamus; nam *innocens creditur, cui defuit accusator, cum non defuerit inimicus*, uti lege data optime Constantinus Imperator (5) edixit.

ARTICULUS III.

De Furto, & Rapina.

Solertissima Dei erga hominum genus Providentia non vitam modo (6), corpus, famamque nostram præceptis suis quasi quibusdam præsidiis, tueri voluit; sed ad humanam fovendam socie-

(1) Optatus Milevitanus contra Donatistas.

(2) L. *Si quis*. cod. *Si quis Imperatori maledixerit*.

(3) S. Bernardus lib.4. de considerat.ad Eugenium cap.6.

(4) Cap. *Inquisitionis*. §. *Tertiæ*. de accusat.

(5) In Codice Theodosiano lib.9.tit.34. de famosis libellis.

(6) S. Th. 2. 2. qu.66. art.6., & Catechismus Romanus in 7.Decal.Præcept.§.1.

ſocietatem, fortunæ etiam bona, noſtraſque facultates hoc interdicto *non furtum facies*, tamquam externa quadam cuſtodia, munivit, ac ſepſit, tantique noſtra fecit commoda, ut non minus bonorum noſtrorum direptores, quam Sancti ſui nominis hoſtes æternis Inferni pœnis addixerit. Cum igitur vetuerit Deus, ac vetet, bona hæc noſtra, quæ in ejus tutela ſunt, a quoquam auferri, aut violari; Parochi Populum ſibi comiſſum edoceant, furtum numquam licere, ſive divitibus illud fiat, ſive pauperibus: Non enim quidam de plebe deſunt, qui craſſo quodam errore decepti putant, interdictum non eſſe divitum, ſi avari præſertim ſint, & cupidi, res, ac bona diripere, ac furari. Eos vero, qui divites ſunt, ac potentes in plebe, ſerio moneant, longe gravius, ac deteſtabilius ab ipſis admitti furti crimen, ſi rapinis, violentiis, oppreſſionibus ſubſtantias pauperum deglutiant, ut ſi, vel præpotentia, vel patrocinii, ſeu clientelæ prætextu mercedem operariis aut denegent, aut minuant, aut differant; ſi munera, obſequiaque, & indebitas ab eis exigant ſervitutes; ſi miſerabiles viduas, ac pupillos, & orphanos aliena emere, aut ſua vendere invitos cogant; ſi eoſdem ad Tribunalia trahant, corruptiſque auctoritate ſua Judicibus, inauditos injuſte ſpolient, aut minis, incuſſoque terrore prohibeant, ne in judicio repetere ſua poſſint; ſi demum *quamcumque* (1) *pauperi violentiam faciant, quia pauper eſt. Scire illos jubeant, quod Dominus judicabit cauſam pauperis, & configet illos, qui confixerunt animam ejus.*

II. Ut autem ignorantiam, ex qua, ſi craſſa ſit, & culpabilis, plurima in populo peccata oriuntur, nemo poſſit obtendere; Parochi doceant, furti reos eſſe (2), & ad reſtitutionem ſub gravis culpæ reatu obligari eos, qui non uno quidem, ſed pluribus minimis, ac levioribus furtis, ſive uni, ſive pluribus perſonis gravem furantur pecuniæ ſummam; cujus quidem rei exemplum non infrequens in iis proferant, qui, dum res minutim

(1) Prov. c.22. v.22.

(2) Can. *Fur autem*. cauſ.14. quæſt.6., S.Thom. loc. cit., & Innocentius XI. in damnat. propoſit.38. edita 2. Martii 1679.

tim vendunt, dolosis utuntur mensuris, seu ponderibus contra divinum illud præceptum (1): *Nolite facere iniquum aliquid in judicio, in regula, in pondere, in mensura: statera justa, & æqua sint pondera: justus modius, æquusque sextarius.* Declarent præterea, furti etiam reos esse, & ad restitutionem teneri servos (2), operarios, opifices, qui, ultra conventum pretium, ac mercedem, aliquid clam surripiunt, speciosum illum obtendentes titulum, quod obsequiis suis, suisque laboribus impar sit illud, de quo convenere, stipendium.

III. Qui alienas domos, aut segetes, aut nemora (3) incendunt, & qui alienas fructiferas arbores aut cædunt, aut evellunt; sive id malo studio, sive ex odio, ac vindicta, sive quacumque alia de causa agant; item qui ad ea consilium, consensum, vel mandatum præstant, excommunicationi majori in Jure Canonico latæ sunt obnoxii; cui etiam subjectos volumus tum eos, qui falsificant, corrumpunt, aut falsa conficiunt Instrumenta, Processus, Apochas, aliasque scripturas publicas, seu authenticas cum gravi alterius detrimento, tum illos, qui præmissis falsificationibus, & corruptionibus consilio suo, vel mandato cooperantur. Hi autem omnes neque a censuris, neque a peccatis absolvantur, nisi & illatum, si possint, reparent damnum, & se in hujusmodi crimen non relapsuros, ex animo, & si opus sit, etiam jurejurando polliceantur.

ARTICULUS IV.

De injustitia in Contractibus.

CUM sine recto, mutuoque rerum commercio humana societas stabilis, ac firma esse non possit, maxima apud Gentes bene moratas cura semper fuit, ut contractus omnes, per quos

Kkk com-

(1) Levitici c.19. v.35.

(2) Innocent.XI. in damnat.propos.37. edita 2.Martii 1679.

(3) Can. *Pessima*; can. *Si quis membrorum*. caus.23. qu.8., cap. *Tua nos*. de sent.excomm. & cap. *Si quis*. de injuriis, & damno dato.

commercium exercetur, ſanctiſſimæ Juſtitiæ leges ubique moderarentur. Quamobrem quis non videat, cura hac tam neceſſaria animarum Paſtores in Chriſtiana Republica affici potiſſimum debere, ut videlicet Fidelium, & maxime pauperum, indemnitati conſulatur? Ut itaque in hac Diœceſi ſuper re tanti momenti diligentia Noſtra minime deſideretur; ea, quæ ſequuntur, ad ſacrorum Canonum, ac Pontificiarum Conſtitutionum normam declaranda, ac decernenda eſſe judicavimus.

II. Utque ab emptionis, ac venditionis contractu, qui reliquorum omnium eſt frequentiſſimus, maximeque neceſſarius, ordiamur; Ad ejus juſtitiam, ac rectitudinem hæc (1) potiſſimum requiri edicimus. 1. ut emptor, ac venditor ſint ad emptionis, & venditionis contractum celebrandum habiles. 2. ut juſtum rei pretium a contrahentibus ſtatuatur. 3. ut occulta rei venalis vitia manfeſtentur. 4. ut dolus omnis, fraus, ac violentia abſint. 5. demum ut tanti res credito væneat, quanti numerata pecunia væniret. His autem legibus plures adverſantur contractus, quos proinde reprobamus, damnamus, & iniri a Fidelibus Noſtræ curæ commiſſis diſtricte prohibemus. Et primum quidem Mercatorum monopolia (2), quibus inter ſe ex condicto conſpirant, ut ipſi ſoli certo pretio merces emant, aut vendant; ſeu vi, vel fraude impediunt, ne merces aliunde advehantur, aut advectæ venales fiant, tamquam Juſtitiæ, publicæ fidei, ac Juri Gentium repugnantia damnamus, eorumque auctores ad reſtitutionem teneri edicimus. Mohatræ (3) deinde contractum, quo mutuis ex pacto prævio venditionibus, ac reemptionibus, & cum lucri intentione res aliqua cariore emitur pretio, eidemque venditori retrovenditur viliore, uſurarium eſſe, ac execrandum latrocinii genus declaramus. Fures etiam ſunt, qui in negotio fratrem ſuum circumveniunt,

(1) Cap. *Cum cauſa*; cap. *Cum dilecti*. de empt., & vendit., cap. *Quanto*. de jurejurando, cap. *Conſuluit*; cap. *In Civitate*; cap. *Naviganti*. de uſuris, S. Th. 2.2. qu.77. per totam.

(2) L. *Jubemus*. cod. de monopoliis, & Benedictus XIV. Conſt. *Quo die*. §.6. edita 8. Julii 1748.

(3) Innoc. XI. in damnat. propoſit. 40. edita 2. Martii 1679.

veniunt (1), emptoresque fraudibus, ac dolo, in mercis quantitate, seu qualitate decipiunt; aut qui falsam, atque adulterinam rerum venditoribus tradunt monetam. Hi autem sciant (2), quod horum omnium vindex est Dominus. Furtum etiam apertum committunt (3) operarii, & artifices, qui totam, integramque mercedem ab iis exigunt, quibus ipsi justam, debitamque operam non dederunt.

III. Cum alicubi insana lucrandi cupiditas (4) eo devenerit, ut summa cum iniquitate artifices, ac Mercatores operariis suis pactam mercedem solvant, non numerata pecunia, sed datis in solutum rebus, seu mercibus, summo, ac interdum etiam injusto æstimatis pretio, quas deinde iidem Operarii infimo, & quandoque ad urgentes necessitates sublevandas dimidio etiam minoris, distrahere coguntur; Nos, ne tantum umquam nefas in Nostra Diœcesi admittatur, mercatoribus, opificibus, aliisque omnibus officinarum magistris interdicimus, ne mercedem operariis debitam aliter, quam in numerata pecunia solvant, neque pro ea aliam, aut alias rerum species, aut ab initio paciscantur, aut postmodum substituant, nisi liber omnino, ac plenus Operariorum consensus accedat, & nisi res, seu merces, quæ dantur in solutum, justo, quo tunc valent, pretio æstimentur. Qui secus fecerint, arbitrio Nostro multabuntur.

IV. Peccati genus illud, quod usura nuncupatur (5), quodque in contractu mutui propriam suam sedem, & locum habet, in eo est repositum, ut quis ex ipsomet mutuo, quod suapte natura tantumdem dumtaxat reddi postulat, quantum receptum est, plus sibi reddi velit, quam est receptum, ideoque ultra sortem lucrum aliquod ipsius ratione mutui sibi deberi contendat. Omne propterea hujusmodi lucrum, quod sortem superet, illicitum, & usurarium est. Peccati hujus malitiam Sanctus Florentiæ Anti-

Kkk 2 stes

(1) Catechismus Romanus in 7. Decal. Præceptum §.9.

(2) 1. ad Thessalon. c.4.

(3) Catechismus Romanus loc. cit.

(4) Synodus Sublacensis anni 1674. tit. de usuris, & illicitis contractibus §.7.

(5) Benedictus XIV. in sua Const. *Vix pervenit*. edita 1.Nov. 1745.

ſtes Antoninus (1) ſic deſcribit: *Uſura eſt eradicatio charitatis*, *fraternæ dilectionis extinctio*, *deceptionum origo*, *legalis proditio*, *doloſa pietas*, *pauperum homicida*; *impia in propinquos*, *pernicioſa in proximos*, *patriæ deſtructio*, *animarum perditio*. Merito itaque deteſtabile hoc crimen (2) divina, naturali, humanaque lege prohibetur, & graviſſimæ adverſus illud ab utraque cum laica, tum Eccleſiaſtica Poteſtate conſtitutæ ſunt pœnæ. Illud certe morte puniri juſſit Deus apud Ezechielem (3), cujus hæc ſunt verba: *Ad uſuram dans*, *& amplius accipiens*, *numquid vivet? non vivet*: *cum univerſa hæc deteſtanda fecerit*, *morte morietur*. At quod pejus eſt, *fœnus pecuniæ*, ut ait S. Leo (4), *funus eſt animæ*, *& qui per aliena cupit damna ditari*, *æterna dignus eſt egeſtate puniri*.

V. Neque vero ad uſuræ labem purgandam ullum arceſſiri ſubſidium poterit, vel ex eo, quod aliquid ultra ſortem, non ex juſtitia (5), ſed ex gratitudine tantum, ac benevolentia debitum exigatur; vel ex eo, quod ejuſmodi lucrum (6) non excedens, & nimium, ſed moderatum, neque magnum, ſed exiguum ſit; vel tandem ex eo, quod is, a quo lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives ſit, nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad ſortes ſuas amplificandas vel novis coemendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis utiliſſime ſit impenſurus. Contra mutui ſiquidem legem (quæ neceſſario in dati, ac redditi æqualitate verſatur) agit quiſquis, eadem æqualitate ſemel poſita, plus aliquid a quolibet vi mutui ipſius, cui per æquale jam ſatis eſt factum, exigere adhuc non veretur, ac proinde ſi acceperit, reſtituere acceptum jubebitur ex Juſtitiæ commutativæ legibus, cujus eſt in humanis contractibus æqualitatem cujuſque propriam, & ſancte ſervare, & non ſervatam exacte reparare.

VI. Non negamus tamen, poſſe quandoque una cum mutui contra-

(1) S. Antoninus ſerm. 44. ſer. 5. poſt Dom. Paſſ.

(2) Cap. *Super eo*. de uſura.

(3) Ezechielis cap. 18.

(4) S. Leo ſer. 6. de jejun. decimi menſis.

(5) Innoc. XI. in damn. propoſ. 42.

(6) Benedictus XIV. cit. Conſtitut. *Vix pervenit*.

contractu quosdam alios, ut ajunt, titulos (1), eosdemque ipsimet universim naturæ mutui minime innatos, & intrinsecos forte concurrere, ex quibus justa omnino, legitimaque causa consurgat quiddam amplius supra sortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque negamus posse multoties pecuniam ab unoquoque suam per alios diversæ prorsus naturæ a mutui natura contractus recte collocari, sive ad proventus sibi annuos conquirendos, sive etiam ad licitam mercaturam, & negotiationem exercendam, honestaque indidem lucra percipienda. Verum non semper, & præsto ubique sunt vel una cum mutuo alii legitimi tituli, vel secluso etiam mutuo, contractus alii justi, quorum præsidio, quotiescumque pecunia, frumentum, aliudve id genus alteri creditur, toties semper liceat auctarium moderatum, ultra sortem integram, salvamque, recipere. Quare serio monemus, ut quicumque conscientiæ suæ consultum velit, diligenter prius inquirat, verene cum mutuo justus alius titulus, aut justus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio lucrum, quod quærit, ab omni criminis labe reddatur immune?

VII. Tituli mutuo prorsus extrinseci, qui una cum mutuo possunt occurrere, & propter quos aliquid ultra sortem exigi juste valet, hi duo sunt præcipui, & communiores, damnum videlicet emergens, & lucrum cessans. Si quis igitur hujusmodi titulus una cum mutuo occurrat, aut alius a mutuo contractus ineatur; poterit sane auctarium aliquod ultra sortem quotannis exigi, dummodo ad justitiæ commutativæ tramites æquale sit lucri titulo, eique proportionatum. Duo tamen hic contrahentes paterne monemus (2). 1. ut qui mutuam dat pecuniam, diligenter caveat, ne lucri cupiditate obcæcatus adesse titulum sibi facile suadeat, qui tamen vere non adsit, turpemque eo titulo palliet usuram: Quamobrem, antequam contractum celebret, ab iis, qui doctrinæ, ac virtutis gloria supra cæteros efferuntur, consilium

(1) Benedictus XIV. cit. Constitut. *Vix pervenit*.

(2) Benedictus XIV. cit. Constitut. *Vix pervenit*.

lium expoſcat. Eos vero, qui ſuper his quæſtionibus conſuluntur, monemus, rogamus, & obteſtamur in Domino, ut ab extremis, quæ ſemper vitioſa ſunt, longe ſe abſtineant. Aliqui enim tanta ſeveritate de his rebus judicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia deſumptam accuſent tamquam illicitam, & cum uſura conjunctam. Contra vero nonnulli indulgentes adeo, remiſſique ſunt, ut quodcumque emolumentum ab uſuræ turpitudine liberum exiſtiment. Ii itaque, qui ſuper his implexis quæſtionibus conſuluntur, Benedicti XIV. (1) monito obtemperantes, ſuis privatis opinionibus ne nimis adhæreant, ſed priuſquam reſponſum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cæteros prædicantur. Deinde eas partes ſuſcipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligent. 2. ut iidem (2) contrahentes, ſi ſcrupulos omnes, animique ſollicitudinem evitare velint, ipſumque contractum in foro externo comprobare, contractum inſtituendum antea declarent, & non minus conditiones inſerendas, quam fructum, quem ex eadem pecunia poſtulant, diſertis explicent verbis. Doctrina hactenus expoſita traditur a Benedicto XIV. in Epiſtola Encyclica, quam in Appendice damus num. 2.

VIII. Quicumque deteſtabile uſuræ crimen occulte admittit, præter gravis culpæ reatum, ex juſtitiæ commutativæ legibus obligationem ſubit illud omne reſtituendi lucrum, quod ex fœnore, adeoque injuſte percepit; quam quidem obligationem etiam ad Uſurarii hæredes tranſire edicimus, ac declaramus. At ſi manifeſtus ſit uſurarius, poſt latam a Judice declaratoriam criminis ſententiam, has præterea ex ſacrorum Canonum præſcripto incurrit pœnas. 1. infamia (3) notatur, quæ tamen ex Canonica quadam æquitate, ac rationabili conſuetudine ceſſat, ſi uſurarius reſipiſcat, & veram agat pœnitentiam. 2. ſi injuſta, quæ perce-

pit,

(1) Benedictus XIV. cit. Conſtitut. *Vix pervenit*.

(2) Benedictus XIV. cit. Conſtitut. *Vix pervenit*.

(3) Can. *Infames*. cauſ. 3. quæſt. 7., & L. 2c. cod. ex quibus cauſis infamia irrogatur.

pit, lucra restituere, cum possit, nolit (1), non modo eidem in humanis agenti Sacramentorum usus, verum etiam vita functo Ecclesiastica deneganda est sepultura; & siquis Clericus eum in loco sacro sepelire audeat (2), ipso facto majoris excommunicationis vinculo innodatur. 3. propter infamiæ notam, quæ eidem inuritur (3), fit irregularis. 4. ad testamentum condendum (4) fit inhabilis. 5. si Clericus sit, & ab exercendis usuris monitus non desistat (5), suspensione; si vero sit Laicus, excommunicatione plectendus est, donec dignam egerit pœnitentiam, pleneque satisfecerit, aut certam de satisfaciendo dederit cautionem.

IX. Verum cum inter Christifideles non desint, teste S. Ambrosio (6) *qui erubescunt usuræ nomen, lucrum tamen non erubescunt usuræ, nescientes* (7), *quod usurarius super omnes Mercatores maledictus*; Hinc optimum factu censemus, peculiares quosdam contractus recensere in populo non adeo infrequentes, qui palliata inficiuntur usura, aut saltem injusti certe sunt, ac de usura non leviter suspecti, ut videlicet eos Parochi Populo significent, illicitosque esse doceant, ne quis in Nostra Diœcesi eosdem audeat celebrare, nisi divinam, Nostramque experiri velit animadversionem. Usurarias itaque declaramus, ac tamquam injustas reprobamus conventiones illas, ac pactiones, quibus 1. ea lege mutuum datur frumentum, ut (8) messis tempore cum aliquo augumento restituatur, puta si in mutuo mensuræ dentur abrasæ, sed sive ex pacto, sive etiam ex usu in messe plenæ reddantur, & cumulatiores. 2. mutuum datur frumentum deterioris conditionis, cui ex. gr. prava admixta sint semina, ut triticum reddatur optimæ, seu melioris saltem conditionis. 3. mutua inferioris ponderis moneta traditur, ut moneta postmodum justi ponderis in eadem quantitate refundatur. Fœneratitios etiam esse denunciamus

(1) Cap. *Quia in omnibus*; & cap. *Quamquam*. de usuris.

(2) Clement. 1. de sepulturis.

(3) Can. *Maritum*. dist. 33.

(4) Cap. *Quamquam*. de usuris.

(5) Can. *Præterea*. de usuris.

(6) S. Ambrosius serm. 59. de avaritia.

(7) S. Joa. Chrysost. homil. super Matth. cap. 38.

(8) Can. *Usum*. caus. 14. qu. 3.

mus contractus illos, quibus ob dilatam ad aliquod tempus solutionem, majus solvendum sit pretium pro re, quæ emptionis tempore minoris valet; vel quibus ob anticipatam solutionem res minoris ematur, quam tempore traditionis valebit; vel quibus fructus rei, quæ emptori credito traditur, a venditore percipiantur. Cum enim numerata (1) pecunia pretiosior non sit, quam numeranda, nequit a prudentibus, & cordatis viris pecunia præsens pluris fieri, quam futura. Non est itaque, cur ob anticipatam, vel dilatam solutionem minui, aut augeri pretium rei possit.

X. Tamquam illicitum, atque usurarium damnamus, ac prohibemus contractum illum, quem vulgo dicunt *a godere*, in quo quis, dum mutuam dat alteri certam pecuniæ summam, fructiferum pignus eo pacto recipit (2), ut citra ullam sortis diminutionem uti fructibus pignoris tamdiu possit, quamdiu pecunia mutuo tradita sibi restituatur. Cum enim in hoc contractu mera, & sola habeatur fundi fructiferi oppignoratio, jam secundum justitiæ leges fructus, qui ex eo percipiuntur, detractis expensis, in sortis diminutionem computandi sunt, & a pecunia mutuo tradita, cum eadem restituitur, subducendi. Injustum etiam declaramus, ac iniri prohibemus *pactum legis commissoriæ* in pignoribus (3), quo conventio fiat, ut, quamvis pignoris pretium sit majus credito, seu pecunia mutuo tradita, pignus tamen emptum a Creditore, aut a mutuante intelligatur, atque in ejus proinde dominio, ac proprietate sit, si intra præscriptum a contrahentibus tempus debito non fiat satis, aut si mutuo accepta non restituatur pecunia.

XI. Ut licitus, justusque sit societatis contractus, & ab omni fraudis, usuræve labe, ac suspicione immunis, illud potissimum requiritur, ut æqua sit sociorum conditio (4), par ratio, & æquale periculum. Quare usurarius erit contractus, quo Societas

(1) Innocentius XI. in damnat. proposit.41. edita 2.Martii 1679.

(2) Cap. *Plures*; cap. *Conquestus*. de usuris; cap. *Cum contra*. de pignorib.

(3) Cap. *Significante*. de pignorib.

(4) S.Th. 2. 2. qu.78. art.2., S. Antoninus par.2. tit.1. cap.7. §.37., Sixtus V. Const.45. *Detestabilis*. 12. Cal. Novemb. 1586., L. *Si non fuerit*, & L. *Verum*. ff. pro socio.

cietas eo pacto instituatur, ut salva sit semper sors ei, qui illam constituit, etiamsi eadem casu pereat; seu ut lucri distributio non per quotas partes constituatur. Iniqua pariter est, ac leonina ea Societas, in qua ex iis, quæ functionem in proprio genere recipiunt, res in societatem deducta non designatur, ut videlicet parte illius rei pereunte, salva semper sit sors, quemadmodum contingit in societate ovium, segetum, vini &c., in qua tamen certæ oves, certa vini dolia, aut certa segetum massa, seu quantitas non designatur. Ut itaque licita sit quæstuosa Societas, quatuor hæ conditiones servandæ in eadem sunt. 1. ut Societas in licita (1), honestaque negotiatione constituatur. 2. ut Socius quilibet aliquid pretio æstimabile (2) in communem conferat societatem, sive deinde pecuniam conferat, sive mercem, sive operam, aut industriam suam. 3. ut tum in damno, tum in lucro (3) inter socios servetur æqualitas, itaut lucri, jacturæ, impendii, ac detrimentorum pro cujusque sortis rata socii omnes participes fiant. 4. demum, ut sors, seu capitale in communem societatem collatum obnoxium sit (4) periculis in damnum conferentis, itaut, si absque Sociorum culpa pereat, ei pereat, qui illud in communem societatem contulit: is enim solus est collatæ sortis Dominus: res autem quælibet Domino perit suo.

XII. Contractus venditionis cum pacto redimendi pluribus fraudibus esse potest obnoxius. Ne itaque in eo celebrando commutativa lædatur justitia, pauca monemus (5). 1. si in hujus contractus stipulatione facultas, venditori data, redimendi rem, quandocumque voluerit, eo gravetur onere, ut majori pretio, quam vænierit, redimatur; contractus præsumi debet, præsertim in externo foro (6), injustus, atque usurarius. 2. si venditio

Lll fiat

(1) L. *Ea vero*; & L. *Nec prætermittendum*. ff. pro socio.

(2) L. *Societates*, & L. *Si societatem*. ff. pro socio.

(3) L. *Si societatem*; & L. *Si non fuerint*. ff. pro socio.

(4) §.1., & 2. Instit. de societate, & L. *Si non fuerint*. ff. pro socio.

(5) Benedictus XIV. de Synodo lib.7. cap.51. n.4.

(6) Cap. *Illa nos*. de pignorib.

fiat pacto adjecto redimendi (1) rem intra certum tempus, quo elapso non sit amplius retrovenditioni locus, injustus erit, atque usurarius contractus, quoties, propter pactum redimendi, infra limites justi pretii fundus vænierit, neque habita ratio fuerit oneris, quod venditor subiit, fundum intra certum tempus redimendi, quo elapso, illum nequeat pro suo libito, eodemque, quo vendidit, pretio recuperare. 3. si hac lege pactum redimendi ineatur (2), ut nonnisi post præfiniti temporis lapsum redimi res possit; sane usuræ suspicione non carebit: ex ea enim temporis præfinitione conijci prudenter potest, voluisse interim emptorem ex mutuo lucrari, fictaque fundi emptione usuram palliasse.

XIII. Ut licitus sit, & ab omni usura vacuus cōtractus censualis, servandæ omnino sunt conditiones (3) a Summis Pontificibus, ac præsertim a S. Pio V., pro hujusmodi contractibus præscriptæ, quarum hæ sunt præcipuæ. 1. pretium, quo census emitur, sit justum, communique Civitatis usu receptum. 2. census super determinata, ac certa re, seu certis rebus ex natura sua frugiferis, atque immobilibus constituatur, quæ tanti sint valoris, ut, aliis deductis oneribus, ad annuum censum solvendum sufficiant. 3. res, super qua census constituitur, sit in libera constituentis dispositione, adeoque neque sit feudalis, neque emphyteutica. 4. census ematur pecunia vere numerata, quæ coram Testibus, ac Notario, dum Instrumentum conficitur, numeretur, exceptis dumtaxat dotium assignationibus, schedulisque (4) bancariis. 5. si res, super qua census constituitur, absque censuarii culpa vel in totum, vel in partem pereat, in totum etiam, vel in partem census obligatio cesset. 6. pactum redimendi sit tantum penes census venditorem, quin ulla umquam detur in contrarium temporis præscriptio; itaut qui censum vendit, semper

jus

(1) Benedictus XIV. de Synodo loc. cit.

(2) Benedictus XIV. loc. cit.

(3) Martinus V., & Calistus III. in Extrav. 1., & 2. de empt., & vendit., Nicolaus V. Const. *Sollicitudo*. 30. Sept. 1452., S. Pius V. Const. 79. *Cum onus*. 19. Januar. 1568., & Gregorius XIII. anno 1574.

(4) S. Pius V. Constit. declaratoria *Etsi*. 10. Jan. 1570.

jus habeat pecuniam reddendi, quam accepit, emptor autem numquam illam repetere valeat. 7. nulla huic contractui addatur anticipatæ solutionis obligatio, nulla pacta, quæ ad casus fortuitos obligent, conventiones nullæ solvendi aliquid in pœnam moræ, aut alia subeundi onera, quæ ad hujusce contractus naturam minime pertinent. 8. demum cavendum præ cæteris illud est, ne ex alicujus census fructibus præteritis, aut futuris novus umquam creetur census, aut antiquus in ejusdem emptoris, aut personæ per eum suppositæ favorem augeatur. Jam vero si in censualium redituum emptione hæ omnes serventur conditiones, licite, & absque ulla usuræ labe contractus hujusmodi celebrabitur. Sicuti enim potest quis emere rei alicujus usumfructum (1), quamquam directum rei dominium penes venditorem perstet; ita potest emere jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, eorumque loco obligare se potest venditor ad certam quotannis emptori solvendam pecuniæ summam, quæ illorum fructuum æstimationi respondeat.

XIV. Quod ad emphyteusim spectat, ne in ea justitiæ violentur leges, hæc servanda esse edicimus. Emphyteuta non in (2) deteriorem, sed in meliorem statum redigat ea, quæ in emphyteusim accepit, bona, præsertim si ad Ecclesiam pertineant, & antiqua sint: in anni fine præscriptum solvat Canonem, quem si per biennium, quando Ecclesiastica est emphyteusis, & per triennium, quando est Laicalis, non solverit, incidit *in commissum*, & emphyteusim una cum meliorationibus amittit. Nulla alienationis specie rem emphyteuticam, irrequisito Domino directo, alienet, & siquidem is in alienationem consenserit, Laudemium eidem a novo Emphyteuta solvendum erit, nisi forte a Patre res emphyteutica filio, aut etiam filiæ tradatur in dotem, quando dotare illam aliunde nequit. In emphyteusi *ex pa-*

 cto,

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib. 10. cap. 5. n. 4.

(2) Cap. *Potuit*. de locat., can. *Ea enim*. caus. 10. qu. 1., L. 1., 2., & ultim. cod. de jure emphit., Auth. *Qui rem*. cod. de Sacrosanctis Ecclesiis.

Ello, & providentia leges in contractu appositæ servandæ sunt, exactoque tempore, vel extinctis generationibus in concessione præscriptis, restituenda res est Domino directo, ad quem res tamquam ad proprietarium redit, consolidato dominio utili cum directo. Tandem si res emphyteutica omnino pereat, ipsa quoque emphyteusis cessat, ac resolvitur.

XV. Contractus cambii, quo hominum, & maximè exterorum, fovetur commercium, ille est, per quem (1) cum moderato campsoris lucro pecunia permutatur. Tribus autem modis fieri cambium potest. 1. si pecunia præsens cum alia præsente diversæ speciei ex. gr. aurea cum argentea permutetur. 2. si Campsori in uno loco, puta Romæ, pecunia numeretur, ut alibi ex. gr. Parisiis restituatur. 3. siquis contra a Campsore pecuniam Romæ accipiat, ut illa eidem Parisiis rependatur. Primum ex his cambiis dicitur minutum, & manuale: reliqua vero duo cambium locale, ac per litteras nuncupantur. Hujusmodi trium cambiorum, quæ vera, ac realia sunt, *usum, quem necessitas, publicaque utilitas induxit, legitimum esse, licitumque* declaravit S. Pius V. (2), dummodo quatuor in eo serventur conditiones, quas in sua Constitutione de cambiis Sanctissimus Pontifex præscripsit. Quod idem etiam ex Jure cum Civili (3), tum Canonico abunde colligitur. At cambium non reale, *sed fictum, & siccum* (4), tamquam illicitum, ac usuræ labe conspersum damnavit, reprobavitque idem S. Pius V. (5), & Nos quoque cum illo damnamus, ac reprobamus, atque in Nostra Diœcesi contrahi, & celebrari prohibemus.

XVI. Ludus, in quo inter ludentes sua servetur æqualitas, est contractus non illicitus, nisi fortasse lege prohibeatur, quemadmodum taxillorum, alearumque ludum per Sacros Canones esse Clericis interdictum superius diximus. Imo si debita cum moderatione,

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib. 10. cap. 5. n. 7.

(2) S. Pius V. Const. *In eam pro nostro*. edita 28. Jan. 1571.

(3) Toto tit. cod. de usuris.

(4) Cap. *Naviganti*. de usuris.

(5) S. Pius V. cit. Const. *In eam pro nostro*.

beratione, ac debitis in circumstantiis exerceatur, juxta doctrinam S. Thomæ (1) ad eutrapeliæ, seu affabilitatis virtutem pertinet. Ne vero contra justitiam peccet (2), geminas servari conditiones oportet, quarum prior est, ut ab eo fraus omnis, dolus, ac violentia arceatur; altera, ut ii, qui ludunt, sui sint Juris, & rem, seu pecuniam, quam ludo exponunt, alienare valide possint.

XVII. Tandem ne in plateis nostris usura sit, & dolus, nullos, atque irritos ipso jure declaramus contractus omnes, pactionesque, in quibus sanctæ æquitatis jura, ac intemeratæ Justitiæ leges violantur. Notarii vero usurarios contractus sive manifestos, sive palliatos stipulari ne audeant, nisi pœnis per Sacros Canones (3), & in edicto generali almæ Urbis constitutis esse velint obnoxii. Denique ut ab universo hoc criminum genere Fidelis Populus abhorreat, Parochi curent appositis verbis eorum gravitatem ostendere, horribilesque recenseant minas in Sacris Paginis (4) a Deo propositas iis, qui ejusmodi sceleribus se commaculant. Divinum præterea explicent præceptum, quo Fideles urgentur, ea, quæ proximis suis injuste ademerint, restituendi: *non enim remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*: Ostendant item, quantam hæc restitutio, cum quis locupletari ex alienis assueverit, habeat difficultatem, ita ut facilius ferme sit nullum proximo detrimentum inferre, quam eidem illatum reparare. Illa identidem repetant Apostoli verba: *Neque fures (5), neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt*. Contra vero *qui jurat (6) proximo suo, & non decipit, qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit, hic non movebitur in æternum, hic habitabit in tabernaculo Dei, hic requie-*

(1) S. Th. 2. 2. quæst. 32. art. 7., & qu. 168. art. 2.

(2) S. Th. loc. cit., & S. Antoninus par. 2. tit. 2. cap. 4. §. 17.

(3) Can. *Quoniam*. caus. 4., & Edict. General. Almæ Urbis §. 30., & 31., & cap. *Quamquam*; cap. *Quia in omnibus*. de usuris in 6.

(4) Amos c. 8., Jeremiæ c. 5., Isaiæ c. 3., Proverb. c. 21., & 22., & Ecclesi. c. 10.

(5) 1. ad Cor. c. 6.

(6) Psalm. 14.

requiescet in monte sancto ejus. Quod siquis fœnerari adhuc voluerit, ac vere dives fieri; disperdat opes suas, ac det pauperibus, & Domino Deo suo fœneretur: *fœneratur* (1) *enim Domino, qui miseretur pauperis, & centuplum* (2) *accipiet, ac vitam æternam possidebit*.

CAPUT .II

DE PIETATE, ET OBSERVANTIA, VIRTUTIBUS ADNEXIS JUSTITIÆ.

JUstitiæ, de qua hactenus lòcuti sumus, duæ cognatæ sunt virtutes, pietas videlicet, & observantia. Quemadmodum enim per Justitiam alteri jus suum tribuitur; ita per pietatem, & observantiam officia Parentibus, ac Majoribus debita impenduntur, & ab iis vicissim debita filiis, atque inferioribus rependuntur officia. De singulis pauca dicamus.

ARTICULUS I.

De pietatis, & observantiæ officiis Filiorum erga Parentes, Plebis erga Pastores, Subditorum erga Principes, ac Superiores, & Servorum erga Dominos.

H*Onora Patrem* (3) *tuum, & Matrem tuam*. Hoc est primum secundæ Decalogi tabulæ præceptum, quod uno honoris nomine multa pietatis officia parentibus exhibenda complectitur, juxta illud Ambrosii (4): *Honora obsequiis, honora obedientia, honora largitate*. Primum itaque filii parentes suos, quibus Deus (5) usus est, ut iis animum, mentemque impertiret, & a quibus non modo geniti iidem sunt, verum etiam ad Sacramenta deducti, ad religionem, & ad humanum, civilemque cultum instituti,

(1) Proverb. c.19. v.17.
(2) Matth. c.19. v.29.
(3) Exodi c.20.
(4) S. Ambrosius lib.8. in Lucam, & lib.4. Hexameron. cap.16.
(5) Catec.Rom. in 4.Dec. Præcept. §.9.

tuti, ad morum denique integritatem, ac ſanctitatem eruditi, ſummo (1) poſt Deum amore, ac honore proſequantur, tantaque obſervantia colant, ut, non dicam verbis, ſed ne nutu quidem, aut vultu pietatem iiſdem debitam lædere videantur. Deinde rationes ſuas ad eorum arbitrium, voluntatemque conferant, *iis obediant* (2) *per omnia*, *hoc enim placitum eſt in Domino*, recta eorumdem conſilia exequantur, pronisque auribus *audiant* (3) *diſciplinam Patris ſui*, *nec dimittant legem Matris ſuæ*. Tandem eos largitate ſua honorent, indigentes ſublevent, in ſenectute, atque in neceſſitate conſtitutos paſcant, illiſque *reddant* (4), *quod habent*, *quibus debent*, *quod ſunt*. Tum vero maxime, cum periculoſe ægrotant, dare debent operam, ne quid prætermittant, quod ad eorum animæ, corporiſque ſalutem proſit: quare diligenter curent, ut Sacramenta omnia (5), quæ, cum mors appropinquat, a Chriſtianis hominibus percipi debent, iiſdem opportuno tempore miniſtrentur, eoſque pii, religioſique homines crebro inviſant, qui vel imbecilles confirment, & conſilio juvent, vel optime animatos ad ſpem immortalitatis erigant, ut cum mentem a rebus humanis excitarint, totam conjiciant in Deum, & mortem, quæ aditum ad æternitatem expedit, non modo non pertimeſcendam, verum etiam appetendam cenſeant. Iiſdem tandem vita functis, Tobiæ filiorum exempla imitati, funus faciant, ſepulturæ honorem impertiant, juſta, & Sacrificia anniverſaria curent, & ſi quæ ab iis legata ſunt, diligenter perſolvant.

II. Hæc ubi Parochi ſingillatim populo expoſuerint; ut illum ad omnia, & ſingula fideliter obeunda excitent, præmium proponant a Deo in ſacris Paginis promiſſum iis, qui divino huic præcepto obediunt. Iis enim, qui parentes colunt, non ſolum ſempi-

(1) S.Th. 2.2. qu.101., & ſeq.
(2) Ad Coloſſ. c.3.
(3) Prov. c. 1.
(4) S. Ambroſius loc. cit.
(5) Catechiſm. Rom. loc. cit. §.11.

ſempiternæ, ac beatæ, ſed hujus etiam, quam in terris agunt, vitæ uſus quam diutiſſimus promittitur. *Honora* (1) *Patrem tuum, & Matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi*: Sic in Exodo locutus eſt Dominus. *Pietas* (2) *ad omnia utilis eſt, habens promiſſionem vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ*: Sic ad Timotheum ſcribit Apoſtolus. Neque vero ſolam temporis diuturnitatem ad vivendum, ſed otium etiam, quietem, atque incolumitatem ad bene vivendum filiis, qui morigeri parentibus ſuis ſunt, Deus pollicetur. Sic enim in Deuteronomio (3) ait Dominus: *Honora Patrem tuum, ac Matrem, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, ac bene ſit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi*. Quam quidem promiſſionem in novo quoque Teſtamento confirmavit Deus, Apoſtolo teſte, qui ad Epheſios (4) ſcribens, inquit: *Filii, obedite parentibus veſtris in Domino, hoc enim juſtum eſt. Honora patrem tuum, & matrem tuam, quod eſt mandatum primum in promiſſione, ut bene ſit tibi, & ſis longævus ſuper terram*. Quod ſicui interdum, qui majorem pietatem parentibus præſtitit, brevior ſit vita; id quidem contingit, vel quod ei optime conſulitur, qui prius e vita excedit, quam a virtutis, & officii religione diſcedat; rapitur (5) enim, *ne malitia mutet intellectum ejus, aut ne fictio decipiat animam illius*; vel quia dum pernicies, ac rerum omnium perturbatio impendet, e corpore vocatur, ut communem temporum acerbitatem evadat: *A facie enim malitiæ*, ut inquit Propheta (6), *collectus eſt juſtus*, ne videlicet, cum a mortalibus flagitiorum pœnas repetit Deus, ejus aut virtus, aut ſalus periclitetur, vel ne triſtiſſimis temporibus ex propinquorum, amicorumque calamitatibus acerbiſſimum ſentiat luctum.

III. Quemadmodum vero filiis, qui grati in parentes ſunt, officii

(1) Exodi c.20.
(2) 1. ad Timoth. c.4.
(3) Deuteron. c.5.
(4) Ad Epheſ. c.5.
(5) Sapient. c.4.
(6) Iſaiæ c.57.

officii sui merces magna proposita a Deo est; ita ingrati, & impii filii gravissimis pœnis reservantur. Scriptum est enim: *Qui percusserit* (1) *Patrem suum, aut Matrem, morte moriatur, & qui maledixerit Patri suo, vel Matri, morte moriatur. Qui affligit* (2) *Patrem, & fugat Matrem, ignominiosus est, & infelix. Qui maledicit* (3) *Patri suo, vel Matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris. Oculum, qui* (4) *subsannat Patrem, & qui despicit partum Matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ.* Quamobrem adversus impios hujusmodi, atque inhumanos filios acerrime Parochi invehantur, propositisque gravissimis cum a divino, tum ab humano Jure præscriptis pœnis, eos a perpetrando tam atroci crimine absterreant, ac si forte illud perpetrarint, ad injuriam parentibus irrogatam modis omnibus reparandam inducant. Illos præterea moneant, ut si forte uxorati sint, conjuges suas objurgent, & corripiant, cum eas adversus parentes suos minus reverenter se gerere animadverterint, ne videlicet veniat super eos maledictio. Eos tandem edoceant, lethale a filiis (5) peccatum admitti, qui gravem pecuniæ summam invitis parentibus surripiunt, cum scriptum sit (6): *Qui subtrahit aliquid a Patre, & a Matre, & dicit non esse peccatum, particeps homicidæ est.*

IV. Quamquam in hoc divino præcepto parentes dumtaxat nominentur, quos honorare jubemur; parentum tamen nomine alii plures, qui honorandi etiam sunt, designantur. Non enim ii solum, qui carnaliter, sed etiam ii (7), qui spiritualiter filios in Christo generant, & quotidie parturiunt, cujusmodi sunt animarum Pastores, ac Sacerdotes, dulci Parentum nomine in Sacris Litteris decorantur. Quamobrem Episcopo, qui in sua Diœcesi supremus est animarum Pastor, & Curator, non modo in omnibus Clerici, sed etiam Laici in iis, quæ ad Ecclesiasticam

(1) Exodi c.21.
(2) Prov. c.19. v.26.
(3) Prov. c.20. v.20.
(4) Prov. c.30. v.17.
(5) S. Antoninus par.2. tit.1. c.15. §.1.
(6) Prov. c.28. v.24.
(7) 1. ad Cor. c.4., ad Galatas c.4., & S. Hieronymus lib.2. Commentar. in cap.15. Matthæi.

disciplinam conservandam, æternamque procurandam salutem pertinent, honorem, cultum, atque obedientiam præstare, tamquam Parenti amantissimo, debent. *Obedite præpositis vestris*, inquit Apostolus (1), *& subjacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris*. Aliis quoque inferioribus animarum Pastoribus Populus, qui eis subest, honorem, reverentiam, atque obedientiam exhibeat: *Qui enim bene præsunt* (2), *Presbyteri duplici honore digni sunt, maxime qui laborant in verbo, & doctrina*. Nemo itaque in iis, quæ ad animarum curam pertinent, Sacerdotibus, qui Christi gregem custodiunt, & pascunt, audeat obsistere, cum a Christo Domino præceptum sit, ut vel improbis Pastoribus obtemperetur, ubi inquit: *Super Cathedram* (3) *Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi: omnia ergo, quæcumque dixerint vobis, servate, & facite: secundum vero opera eorum nolite facere, dicunt enim, & non faciunt*. Tridentina vero Synodus (4) per Sanctissimum Domini Nostri, atque Salvatoris Adventum Pastores omnes obtestatur, ut admoneant Populos crebro, obedire Præpositis suis, *quos qui audiunt, Deum remuneratorem audient, qui vero contemnunt, Deum ultorem sentient*. Nos præterea Fideles omnes Nostræ curæ concreditos serio monemus, ac per viscera misericordiæ Dei Nostri obtestamur, ut, si quando Sacerdos aliquis (quod Deus avertat) suæ vocationis immemor degenerem a proposito suo agat vitam, a detractionibus, irrisionibus, ac maledictis abstineant, & caveant quam maxime, ne ponant in cœlum os suum. Imo potius Noe filios imitati, terga vertant, & Christianæ pietatis pallio pudenda Patrum suorum tegant, celeberrimum illud Constantini Cæsaris dictum usurpantes (5): *Vos nobis a Deo dati estis Dii, & conveniens non est, ut homo judicet Deos, sed ille solus, de quo scriptum est: Deus stetit in Synagoga Deorum: in medio autem Deos dijudicat*.

V. Tam-

(1) Ad Hebr. c.13.
(2) 1. ad Timoth. c.5.
(3) Matth. c.23.
(4) Trid. sess.25. de delectu ciborum.
(5) Rufinus lib.1. Hist. Eccl. cap.1., & Theodoretus lib.1. Hist. Eccl. cap.11.

V. Temporales etiam Principes, Magiſtratus, ac Domini parentum nomine ſignificantur, ac proinde ipſos quoque debitis reverentiæ, honoris, atque obedientiæ officiis eſſe proſequendos edicimus. Quodnam autem honoris, cultus, & obſervantiæ genus tribuendum iis ſit, Sanctiſſimi Apoſtolorum Principis Petri docemur oraculo, ubi inquit (1): *ſubditi eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive Regi quaſi præcellenti, ſive Ducibus tamquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei. Servi etiam, ſubditi eſtote in omni timore Dominis, non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam diſcolis.* Per quæ ſane verba aperte monemur (2), non hominum improbitatem, aut nequitiam, ſi tales ſint Magiſtratus, ſed divinam auctoritatem, quæ in illis eſt, nos revereri. Qui enim eis cultus tribuitur, is ad Deum refertur:habet enim venerationem hominum excellens dignitatis gradus, quia divinæ poteſtatis eſt inſtar, & hominibus, quibus Deus publici muneris procurationem attribuit,iiſdem utitur tamquam ſuæ poteſtatis Miniſtris. Inde fit, ut ſiquid improbe, ſi quid inique imperent, cum id non ex poteſtate, ſed ex injuſtitia, atque animi perverſitate agant, omnino non ſint audiendi: *Juſtum (3) enim non eſt homines potius audire, quam Deum.*

ARTICULUS II.

De officiis Parentum erga Filios, Principum, & Magiſtratuum erga Subditos, & Dominorum erga Servos.

QUemadmodum Parentibus filii, Superioribus ſubditi, Dominis ſervi, ſuæ pietatis, atque obſervantiæ præſtare debent officia, ita viciſſim a Parentibus, Superioribus, ac Dominis ſua filiis, ſubditis, ac ſervis officia ſunt exhibenda. Quænam Paſtores, ac Sacerdotes præſtare populo debeant officia benevolentiæ, ac pietatis, dicemus inferius. De reliquis pauca hic

Mmm 2

(1) 1. Petri cap. 2. (2) Catechiſ.Rom. in 4. Decal. Præcept. n.15., & 16.
(3) Actorum cap.4.

hic innuimus, quæ a Paſtoribus populo inſinuari volumus, ac jubemus.

II. Parentes, ut recte diligant filios ſuos, ſuoque muneri faciant ſatis, diligentem, aſſiduamque illorum curam gerant, cum in iis, quæ ad corpus, tum, & potiſſimum in iis, quæ ad æternam animæ ſalutem conducunt. Cum parvuli ſunt, illos alant, omnique ſolertia tueantur, ne claudi, aut gibboſi, aut luſci fiant, aut repentino aliquo caſu perimantur. Præterea educare (1) illos curent in diſciplina, & correptione Domini, ac Tobiæ (2) exemplo ab infantia timere Deum doceant, & abſtinere ab omni peccato. Cum puberes, ac adulti fiunt, illis theſaurizent (*nec enim debent*, Apoſtolo teſte (3), *filii parentibus theſaurizare, ſed parentes filiis*) non tam patrimonii amplificatione, quam ſedula cura, ut vel in Litterarum ſtudiis, vel in honeſtis artibus, vel in opificiis exercendis, prout cujuſque ſtatus, & conditio poſtulat, occupentur, quibus deinde certa vivendi ſubſidia comparare ſibi poſſint. Invigilent diligentiſſime, ne diſcolis jungantur Sociis, ne perjuriis, aut blaſphemiis, aut obſcenis ſermonibus aſſueſcant; ne ad vitia tandem ulla declinent. Sanctiſſimis deinde diſciplinis, ac moribus illos imbuant, iiſque optima dent vivendi præcepta, ut ad religionem inſtructi, ac parati, Deum ſancte, inviolateque venerentur. Illud tamen ſerio cogitent, ſe magis filios exemplo docere poſſe, quam voce, optimumque educationis genus eſſe, converſatione, & exemplo ſe magiſtros exhibere virtutis, ac probitatis. Meminerint etiam, ſeveriorem ſibi in filiarum educatione adhibendam eſſe diſciplinam juxta illud Eccleſiaſtici (4) monitum: *Filiæ tibi ſunt? ſerva corpus illarum, & non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas*. Curent igitur, *ut filiæ* (5) *domi ſe contineant, nec aſſueſcant alienas curſitare domos, & ut timeat puella, imo ne ſciat quidem cum pueris ludere*.

II. In

(1) Ad Epheſ. c.6.
(2) Tobiæ c.1.
(3) 2. ad Cor. c.12.
(4) Eccli. c.7. v.26.
(5) S. Hieronymus ad Gaudentium, & epiſt.7. ad Lætam.

II. In liberis autem educandis quatuor potissimum Parentes declinent, in quibus offendere sæpe consueverunt. Primo, ne quid acerbius in liberos aut loquantur, aut statuant. *Patres*, ita Apostolus (1) præcipit, *nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant*. Verendum enim est, ne fracto, abjectoque animo sint, dum omnia timent. Quare nimiam Parentes severitatem effugiant, & corrigere liberos malint, quam ulcisci. Deinde si qua culpa commissa est, & necessaria sit castigatio, & objurgatio; ne quid liberis per indulgentiam dissolute remittant. Sæpe enim filii nimia parentum lenitate, & facilitate depravantur. Tertio ne in filiorum educatione, præpostera ineant consilia, ita ut in ea una cogitatione, curaque versentur, ut opes, ut pecunias, ut lautum, amplumque patrimonium illis relinquant, parum, aut nihil de eorumdem fama, æternaque salute solliciti. Postremo ne, quod fœdissimum est, pravis criminum suorum exemplis filios suos ad vitia informent, ac provocent, *ita ut filii (2) parentibus non magis in patrimonia, quam in vitia succedant, & ante eorum incipiant nequitiam, quam substantiam possidere*.

IV. *Pater (3), qui, ob secundarum nuptiarum societatem, priorum obliviscitur filiorum, erubescat se pietatem negligere, naturamque obliterare, quæ*, ut ait S. Ambrosius (4), *& bestiis hoc infundit, ut etiam mutato concubitu, nesciant novercalia odia, & charitatis differentiam inter catulos suos. Præterea cum Parentes (5) vivendi subsidia ministrare iis debeant, quos ad vitam genuerunt;* Quis non videat grave scelus ab iis admitti, si in ludis, comessationibus, vanisque sumptibus dissipent, quæ ad honestam familiæ suæ sustentationem sunt necessaria, aut si otio, desidiaque torpentes filiis suis negligant paterna providentia consulere? Tandem lethalis culpæ

(1) Ad Coloss. c. 3.

(2) Salvianus lib. 1. ad Ecclesiam Catholicam.

(3) S. Basilius hom. 9. in Hexameron.

(4) S. Ambrosius lib. 6. in Hexameron. cap. 4., & lib. 5. cap. 18.

(5) S. Basilius in Psalm. 7.

culpæ reatum contrahunt, si adultam (1) filiam nubere volentem, sine gravi, justaque causa in matrimonium collocare renuunt, debitamque suppeditare dotem recusant.

V. Principes, Magistratus, *Judices, & qui continent* (2) *multitudines, & placent sibi in turbis nationum, quoniam data est eis potestas a Domino, ut induant justitiam, & vestiantur ea, ut vestimento, & diademate*; id oneris a Deo injunctum sibi esse intelligant, *ut sint Patres pauperum, & causam, quam nesciunt, diligentissime investigent*; *ut conterant molas iniqui, & de dentibus illius auferant prædam*; *ut denique judicent pupillos, & causam viduæ suscipiant*. Caveant ergo, si sapiunt, diligentissime, *ne justificent impium pro muneribus*; *ne justitiam justi auferant ab eo*; *ne opprimant in judicio pauperes*; *& ne vim faciant causæ humilium*. *Non enim judicium hominis exercent, sed Dei, apud quem non est iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum*. Audiant, quid iis futurum Sapiens (3) prænunciet, si muneri desint suo: *Altissimus interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur: quoniam cum essetis Ministri regni illius, non recte judicastis, nec custodistis legem justitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende, & cito apparebit vobis, quoniam judicium durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cujusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cujusquam, quoniam pusillum, & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus: fortioribus autem fortior instat cruciatio*.

VI. *Domini* (4), *quod justum est, & æquum, servis præstate, scientes, quod & vos Dominum habetis in cœlo. Curam illorum habete, remittentes* (5) *minas, scientes, quia & illorum, & vester Dominus est in cœlis, & personarum acceptio non est apud eum. Ne læ-*

læda-

(1) S. Th. 2. 2. qu. 104. art. 5., L. *Qui liberos*. ff. de ritu Nuptiarum, & L. ult. cod. de dotis promissione.

(2) Job c. 29., Sapientiæ c. 6., Isaiæ cap. 3., & c. 10., 2. Paralip. cap 19.

(3) Sapientiæ cap. 6.

(4) Ad Colossen. c. 4.

(5) Ad Ephes. c. 6.

datis (1) *servum in veritate operantem*, *neque mercenarium dantem animam suam*. *Imo servus sensatus sit vobis dilectus*, *quasi anima vestra* : *ne inopem derelinquatis illum*. Hæc sunt officia, quæ servis præstanda esse a Dominis, sacræ testantur Litteræ; & quæ, opportuna arrepta occasione, Parochus fusius explicabit, vel cum diebus Dominicis sermonem habebit ad populum, vel cum in habenda Catechesi quartum Decalogi præceptum Fidelibus curæ suæ concreditis explicabit.

CAPUT III.

DE OFFICIIS PASTORUM, AC SACERDOTUM ERGA PROXIMUM.

QUÆ hactenus vitanda proposuimus, ne proximo noceamus, & quæ facienda diximus, ut de illo benemereamur, communia iis omnibus sunt, qui Christianæ Fidei professione gloriantur. Non desunt tamen alia, quæ peculiari ratione ad Ecclesiasticos viros, atque ad animarum præsertim Curatores pertinent, quibus Christus oves suas pascendas, custodiendasque concredidit: eorum enim singulis pro modulo suo curam pascendi gregem commisit, cum Apostolorum Principem Petrum ter pascere agnos, ovesque jussit. Qua quidem trina præcepti repetitione triplicem pascendi modum significatum iis fuisse, S. Bernardus interpretatur: pascere quippe gregem eos oportet *exemplo conversationis*, *verbo prædicationis*, & *Sacramentorum administratione*. Ut autem omnia munera, officiaque Ecclesiastica his tribus pascendi modis comprehensa, fideliter, sancte, recteque exerceantur, de singulis pauca dicamus, quibus animarum Pastores ad ea tutius, alacriusque obeunda excitentur.

(1) Eccli. c.7.

CA-

CAPUT IV.

DE CONVERSATIONIS EXEMPLO, QUO PASCERE POPULUM DEBENT ANIMARUM PASTORES.

PAscere primum Pastores gregem bonæ exemplo conversationis oportet. Ut autem in tam gravis momenti re pertractanda distincte, perspicueque procedamus, utque Dei Ministri, & animarum Curatores ad hoc pabulum populo suppeditandum vehementius excitentur, meminerint: 1. quanta sit exempli vis, ut plurimos sibi imitatores conciliet. 2. quam arcta sit obligatio, qua Ecclesiæ Ministri, ac præsertim animarum Pastores, urgentur, ut laicis bonorum operum exemplo præfulgeant. 3. qua præcipue ratione præstare id possint. 4. demum quam grave sit crimen aliis exemplo suo peccandi occasionem præbere.

II. Et quod ad primum attinet; Cum imitari, Philosopho teste, insitum sit hominibus a pueris, & in hoc a cæteris animantibus differant; nihil est, quod eos efficacius, quam exemplum, ad bene, sancteque operandum alliciat. Pueros certe, quæcumque ab aliis fieri viderint, naturali quodam ductu imitari quotidie, ac facere intuemur. Quare optime ait Seneca: *Longum iter per præcepta, breve, & efficax per exempla.* Quidquid enim facere jubemur, id fieri vere posse nobis exempla suadent. Eam ob causam amantissimus Præceptor noster Jesus, quidquid dicturus erat, vel præcepturus, opere ipse prior complebat suo. *Jesus* (1) *cœpit facere, & docere. Exemplum dedi* (2) *vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*; quibus verbis excitatus Apostolus ita ad veræ sanctitatis normam vitam composuit suam, ut ad Philippenses (3) fidenter scriberet. *Imitatores mei estote, fratres, & observate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.* Paucis rem absolvamus: Experientia ipsa rerum omnia Magistra edocemur,

(1) Actorum c.1. (2) Joa. c.13. (3) Ad Philipp. c.3.

tur, verissimum esse, quod in Sacris litteris scriptum est: *Qui cum sapientibus (1) graditur, sapiens erit; & qui communicaverit (2) superbo, induet superbiam.*

III Cum itaque ex una parte ad honeste vivendum tanta sit bonorum exemplorum virtus, atque efficacia; ex alia vero Ecclesiastici, ac præsertim Parochi, Dei (3) esse debeant in animarum salute procuranda adjutores; Inde fit, ut iidem exemplo suo Fidelibus prodesse in Sacris Litteris jubeantur. *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum*; ita Tito (4) Apostolus præcipit. *Exemplum esto Fidelium*; ita idem Apostolus (5) Timotheo. *Sic luceat lux (6) vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est*; hoc præceptum Discipulis suis dedit Reparator Noster Sanctissimus Christus Jesus. *In te*, ad Heliodorum Episcopum scribit S. Hieronymus, *omnium oculi diriguntur: quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant*. Sit itaque Pastor (7) operatione præcipuus, ut viam vitæ subditis vivendo denuntiet, & grex, qui pastoris vocem, moresque sequitur, per exempla melius, quam per verba gradiatur. Nihil est, inquit Tridentina Synodus (8), quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita, & exemplum, qui se divino ministero dedicarunt. Cum enim a rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos, tamquam in speculum, reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur. Quod quidem verius est de domesticis, quibus exemplo suo prodesse plurimum debent Ecclesiastici, itaut vere possint iisdem dicere, quæ ad Corinthios scribebat Apostolus (9): *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi*.

IV. *In omnibus autem (10) nosmetipsos præbere debemus exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, verbum sanum,* irre-

Nnn

(1) Prov. c.13.
(2) Eccl. c.13.
(3) 1. ad Cor. c.3.
(4) Ad Titum c.2.
(5) Ad Timoth. c.4.
(6) Matth. c.5.
(7) S. Gregor. 1. par. Pastoral. c.3.
(8) Trid. sess.22. de ref. c.1.
(9) Ad Cor.
(10) Ad Titum c.2.

irreprehensibile, *ut is*, *qui ex adverso est*, *vereatur nihil habens malum dicere de nobis*. Verum in tribus potissimum exemplo Fidelibus præluceant ii, qui Sacræ adscripti Militiæ, se totos divino servitio manciparunt. Primum quidem in summa erga Deum pietate, itaut sint in Missa celebranda Religiosi, in Sacris obeundis functionibus assidui, in audiendo Dei verbo diligentes. Christum sub Eucharisticis speciebus delitescentem in Templis frequenter invisant, & cum ad ægrotos defertur, religiose comitentur: tandem quidquid ad divinum pertinet cultum, summa cum alacritate, ac pietate exequantur. Deinde in vera, qua se invicem prosequantur, reverentia, & charitate: quî enim fieri potest, ut eos Laici diligant, ac revereantur, si se ipsi mutuo contemnant, si sibi invicem obloquantur, si reciprocis decertent odiis, atque inimicitiis? *Et nunc ad vos mandatum hoc*, *o Sacerdotes*, inquit Dominus per Malachiam (1). *Numquid non Pater unus omnium nostrum? numquid non Deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum*, *violans pactum patrum nostrorum?* Denique in sincera erga proximos charitate, itaut pauperibus opem ferant, ægrotos invisant, mœrentes consolentur, dissidentes componant, uno verbo, Angeli pacis nuncupentur, & sint.

V. Quod si tam graviter, ac tam serio Ministris suis Christus præcipit, ut exemplum Fidelibus præbeant integræ, sanctæque vitæ, quam imitentur; quanto gravius, impensiusque iisdem præcepisse credendum est, ne morum perditorum exemplo a recta virtutis semita eos avocent, & ad perditionis viam secum abducant! *Necesse est*, Christus inquit (2), *ut veniant scandala*: *Verumtamen væ homini illi*, *per quem scandalum venit*. Quæ quidem divinæ indignationis comminatio, si Christianum quemlibet percutit, per quem scandalum venit, quanto magis Ecclesiasticos ferit viros, quorum mala exempla Christianæ Reipublicæ multo sunt perniciosiora, cum eorum dignitas sublimissima, quæ ab iis exercentur, vitia consecrare quodammodo videatur! Hanc sane ob cau-

(1) S. Malachiæ c.2.

(2) Matth. c.18.

ob causam flagitiosos Deos callidissimus humani generis hostis venerandos Ethnicis proposuit, ut videlicet in iis quoque vitia colerent, & crimina ipsa præcipuum esse religionis actum ducerent, quo sua numina venerarentur. Hinc optime Tridentina Synodus (1) inquit: *Totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si, quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite*, & necesse est, ut Grex in præcipitium feratur, cum Pastor per abrupta graditur. Caveant itaque omnes, qui Deo militant, ac potissimum animarum Pastores, ne conqueri de iis possit Deus, quemadmodum de Mosaicæ legis Sacerdotibus conquestus olim est per Jeremiam (2): *Grex perditus factus est populus meus: Pastores eorum seduxerunt eos*; & alias per Oseam: *Audite hoc, o Sacerdotes, quia vobis judicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor*. Has enim querelas judicium durissimum excipiet, quo eos judicabit Dominus, & pœna gravissima, qua corripiet illos. *O Sacerdotes*, ita Dominus prænunciavit per Malachiam (3); *vos recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi, dicit Dominus exercituum. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis, sicuti non servastis vias meas*. Et sane nonne quotidie non modo apud probos, verum etiam apud improbos contemptui haberi videmus Sacerdotes illos, qui sui immemores muneris, oblitique Domini Dei sui, illicitis indulgent voluptatibus, & in maleolenti vitiorum cœno volutantur? Verum dolorum initia hæc sunt, & acerbior eos manet pœna, nisi qui se cum plurimorum destructione perdiderint, cum plurimorum ædificatione se redimant. Relinquet enim eos Dominus, *& non dabunt (4) cogitationes suas, ut revertantur ad Dominum Deum suum*. Hortamur itaque, & enixe rogamus in Domino Clericos omnes, ac præcipue animarum Pastores, ut facti forma gregis exemplo suo Fideles ad virtutem adducant;

Nnn 2 Scan-

(1) Trid. sess.24. de ref. c.1.
(2) Jeremiæ c.50.
(3) Malachiæ c.3.
(4) Oseæ c.5.

Scandalum vero quodlibet diligentissime devitent, nisi, præter divinæ ultionis flagella, Nostræ quoque animadversionis severitatem velint experiri.

CAPUT V.

DE VERBO PRÆDICATIONIS.

CUM unicuique animarum Pastori mandatum sit per Prophetam (1): *clama, ne cesses; quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo scelera eorum*; cæterisque etiam inferioribus Ecclesiæ Ministris, *quos in adiutorium nostrum assumpsimus consecrandos*, in ipso consecrationis actu prædicandi officium per ea verba injunctum fuerit, *oportet prædicare*; Caveant proinde, ne commissam sibi verbi administrationem vel prætermittant, vel perfunctorie, aut præpostere, aut inordinate agant. Contra priores enim scriptum est (2): *si non fueris locutus impio, ut custodiat se a via sua; sanguinem ejus de manu tua requiram*: Et contra posteriores (3): *Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter*. Verum cum dupliciter ministrari Dei verbum possit, ac soleat, videlicet vel pueris, rudibusque Christianam Doctrinam familiaribus, planisque verbis explicando, vel Fideles adultos ad fugienda vitia, sectandasque virtutes Sacris Concionibus excitando; De utraque Divini verbi ministrandi ratione singillatim pauca statuamus.

ARTICULUS I.

De Christiana Doctrina Fidelibus, ac præsertim pueris, rudibusque explicanda.

DIvinum hoc pueros, rudesque primis Christianæ Fidei elementis salubriter imbuendi munus, quod summi etiam Ecclesiæ Ministri, doctrina non minus, quam sanctitate præstantes,

tes,

(1) Ezechiel. c.33. (2) Ezechiel. loc. cit. (3) Jeremiæ c.48.

tes, magna cum Dei gloria, animarumque profectu diligenter obire non renuerunt, Parochis, Sacerdotibus, cæterisque de Clero, quotquot in Nostra hac Diœcesi versantur, commendatum maxime volumus, ac tota, qua pollemus, auctoritate demandatum. Quare Tridentinæ Synodi decretis (1) inhærentes, volumus, ac præcipimus, ut Parochi, cæterique animarum curam habentes, singulis saltem Dominicis diebus, pueros, rudesque, pomeridianis horis, Christianæ Doctrinæ, Fideique Catholicæ rudimentis imbuant, atque erudiant. Ea vero occasione illorum cordibus inserere studeant ingens peccati odium, Sancti Dei Nominis reverentiam, amorem erga Deum, erga Parentes observantiam, erga Deiparam tandem filialem, summamque benevolentiam. Si quos autem rudiores, crassioresque inveniant, eos minime fastidiant, sed paterna charitate perhumaniter excipiant, seorsim, condictisque diebus instruendos.

II. Ne in explicandis Fidei mysteriis aut diversitas obrepat, aut novitas, utque idipsum omnes sapiant, ac dicant [veræ enim Fidei tessera (2) unitas est, certum autem erroris argumentum sibi dissimilis, semperque alternans doctrina] ea docendi ratio teneatur, quam in suo Doctrinæ Christianæ libello, Clementis VIII. jussu edito, Ven. Cardinalis Bellarminus summa brevitate, ac perspicuitate complexus est.

III. *Clementis Papæ VIII., aliorumque Prædecessorum Nostrorum vestigiis inhærentes* [inquit Benedictus XIV. in sua epistola Encyclica (3), quam de Doctrina Christiana Populis tradenda ad universos Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, atque Episcopos dedit] *hortamur in Domino, & enixe commendamus, in Doctrina Christiana tradenda adhiberi libellum de Clementis ejusdem mandato a Cardinali Bellarmino conscriptum, mox in deputata Congregatione diligenter examinatum, & approbatum, ac denique ab eodem Clemente in lucem eo saluberrimo consilio edi jussum, ut unus deinceps, idemque modus*

(1) Trid. sess.24. c.4. de ref.
(2) Bellarminus de notis Ecclesiæ.
(3) Benedictus XIV. in Epist. Encycl. *Etsi*. edita 7. Febr. 1742.

modus in docendo, & discendo Christianam Doctrinam ab omnibus teneretur. Nihil hac uniformitate optabilius, nihil ad præcavendos, qui in multiplicem Catechismorum varietatem irrepere possent, errores conducibilius, atque opportunius. Cum autem huic tam necessario, tamque proficuo muneri obeundo satis non esset Parochorum labor, ac industria; peculiarem in Nostra Diœcesi Doctrinæ Christianæ Congregationem (1) instituimus, e qua non paucos iidem haberent tam pii operis adjutores. Certas præterea præscripsimus leges, quas in tota Diœcesi illibate servari jussimus, ut stabilior, uberiorque ex Doctrinæ Christianæ exercitio fructus perciperetur. Quæ quidem omnia jam olim Parochis omnibus, totique Diœceseos Clero per Epistolam ediximus, quam in Synodi hujus Appendice *part.* 1. *num.* 1. *pag.* 3. damus, & cui tota, qua pollemus, Auctoritate Synodalis legis vim, ac robur tribuimus. Quidquid autem in eadem Epistola præscriptum a Nobis est, servari exacte jubemus sub pœnis arbitrio Nostro infligendis, non modo adversus Parochos, qui in re tanti momenti deliquerint, verum etiam adversus Clericos (2), qui ad ejusdem Epistolæ normam in Christianæ Doctrinæ tradendæ munere operam suam Parocho commodare neglexerint, & quos certe ad superiores Ordines minime promovebimus.

IV. Clerici, aliique, qui in tam salutari, ac pio exercitio suam navabunt operam, exactam Parochis præstent obedientiam, & ab ejus nutu pendeant; utque alacriores ad hunc pium laborem subeundum fiant, catalogum Indulgentiarum legant, quas Romani Pontifices lucrandas proposuerunt, tum iis, qui Doctrinam Christianam alios docent, tum iis, qui ad illam addiscendam statis horis in Templo intersunt, aut alios in Templum ducunt, ut eadem erudiantur. Parochi vero frequentissime Parentibus, Propinquis, Tutoribus, ac Dominis insinuent grave, quo obligantur, præceptum curandi modis omnibus, ut eorum Filii, Pupil-

(1) S. Pius V. in sua Const. *Ex debito.*

(2) Benedictus XIV. in cit. Epistola Encyclica.

Pupilli, ac famuli Christianæ Religionis mysteria, atque elementa doceantur, vitæque christiano more ducendæ rationem addiscant. Edicant propterea curandum iisdem esse diligentissime suasionibus, & præceptis, ut Filii, Pupilli, ac Famuli Dominicis diebus pio Doctrinæ Christianæ exercitio intersint: Cum autem efficaciora verbis sint exempla, satius fore, ut eos ipsi secum ducant ad Templum, ibique omnes Mysteriorum Fidei, divinorumque præceptorum explicationem sedulo audiant. Sacri Oratores præterea Quadragesimali tempore hujusmodi onus pro concione frequenter inculcent, gravissimam annunciantes ea de re æterno Judici rationem esse reddendam. Sacerdotes (1) autem, qui Confessiones excipiunt, fixum illud, immotumque animo semper habeant, invalidam esse absolutionem Sacramentalem, quam quis ignoranti res necessario necessitate medii sciendas, & credendas impertitur, nec posse homines Deo per hoc Sacramentum reconciliari, nisi prius, excussa hujus ignorantiæ caligine, ad agnitionem Fidei educantur. Sedulo etiam animadvertat Confessarius, in aliud tempus reijciendam esse absolutionem illius, qui necessaria necessitate præcepti suo vitio nescit; in eo autem casu Pœnitentem absolvi posse, quando se vincibilis hujus ignorantiæ reum agnoscat, & accuset, intimeque dolens, tum a Deo veniam precetur, tum Confessario serio promittat, operam se impense daturum, qua divinæ Gratiæ præsidio ea etiam discat, quæ necessaria sunt necessitate præcepti. Quæ quidem omnia, licet superius dicta a Nobis fuerint, hic tamen repetere, atque iterum insinuare voluimus: De re enim agitur summi momenti, a qua plurimorum de plebe hominum æterna pendet salus. Omnibus etiam ludi Magistris, Piisque fœminis in memoriam revocamus gravissimum illud Concilii Lateranensis (2) decretum, quo suos Discipulos, Puellasque, quas instituunt, singulis saltem hebdomadis

(1) Benedictus XIV. in cit. Epistola Encycl. *Etsi minime*. sess.9. cap.7., & Leo X. Const.7., quæ incipit *Supremum*.

(2) Concil. Lateranen. sub Leone X.

madis ſemel fidei rudimenta docere, eoſque ſana, incorruptaque doctrina, tamquam pabulo vitæ, nutrire, & confirmare jubentur. Quare ſi hac in re negligentes fuerint, ſciant, ſe Deo negligentiæ ſuæ rationem eſſe reddituros; a Nobis vero a docendi munere eſſe removendos. Tandem ſi quos ſive Parentes, ſive Magiſtros, ſive Heros tam gravis obligationis contemptores, aut immemores eſſe Parochus deprehenderit, Nobis, ſeu Vicario Noſtro Generali denunciet, ut opportunis remediis ipſorum ſaluti, ac reliquorum exemplo proſpiciamus.

ARTICULUS II.

De Verbi Dei Prædicatione.

PRædicandi munus, cum proprium ſit Epiſcoporum, atque Paſtorum; cæteris vero, qui ſcientia, vitæque integritate commendantur, nonniſi ex Noſtra commiſſione, ac delegatione convenire poſſit; nemo (1), quamquam Doctor ſit, aut Noſtræ Cathedralis Canonicus, [exceptis Parochis quoad ſuæ Parœciæ Eccleſias] in hac Civitate, aut Diœceſi, ſive publice in Templis, aut plateis, ſive privatim in Oratoriis, etiam Parochis annuentibus, prædicare audeat ſine Noſtra expreſſa licentia, ac facultate, etiamſi alias approbatus ad id munus fuerit, ſub pœnis arbitrio Noſtro infligendis, quas ſubibit etiam Eccleſiæ Rector, in qua habita concio fuerit. Quoad Regulares ſic Tridentina Synodus (2) præcipit: *Regulares vero cujuſcumque Ordinis, niſi a ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & appro-*

(1) Concil. Carthagin. I. cap. 10., Rhemen. c. 14., Arelaten. c. 10., Lateranen. ſub Innocentio III. c. 10., & ſub Leone X. ſeſſ. 11., Trid. ſeſſ. 24. de ref. c. 4., cap. *Inter cætera*. de offic. ordinarii; cap. *Excommunicamus*. §. *Quia vero*. de hæreticis, S. Th. 2. 2. qu. 184. art. 8., Conſt. *In tanta rerum*. 1 Martii 1572., Gregor. XV. Conſtitut. 8. *Inſcrutabili*. 5. Febr. 1622., Innocent. X. in Brevi 14. Maii 1648., Clemens X. Conſt. *Supremæ*. 29. Jun. 1670., Sac. Cong. Epiſc. 16. Oct. 1601.

(2) Trid. ſeſſ. 5. cap. 2. de reformat., & ſeſſ. 24. cap. 4., Concil. Lateranen. V. ſeſſ. 10., Gregorius XIII. &c.

approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, prædicare non possint; cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Ecclesiis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint: ipsam autem licentiam gratis Episcopi concedant. Si vero, quod absit, Prædicator errores, aut scandala disseminaverit in populo, etiamsi in Monasterio sui, vel alterius Ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat. Et alibi eadem Tridentina (1) Synodus sic statuit: *Nullus sive sæcularis, sive Regularis, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, contradicente Episcopo, prædicare præsumat.* Laici (2) numquam, etiam in privatis Oratoriis, quorum sint Superiores, aut Officiales, prædicare præsumant. Idem de quæstoribus (3) eleemosynarum statuimus, cujuscumque sint conditionis, & non obstantibus quibuscumque privilegiis.

II. Parochi singulis (4) saltem diebus Dominicis inter Missarum solemnia plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate salutaribus pascant verbis, annunciando eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oportet, ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant. Qui negligentes in hoc munere fuerint, graviter subtractione fructuum, carcere, deputatione idonei Ministri, aliisque pœnis juxta contumaciæ, & transgressionis qualitatem severe a Nobis punientur. Plura de hac re in nostra Epistola superius citata jam diximus, cujus proinde frequentem lectionem, exactamque observantiam Parochis omnibus, ac reliquis Concionatoribus enixe commendamus.

(1) Trid. sess. 24. cap. 2. de reformat.

(2) Concil. Later. sub Leone X. sess. 11., cap. *Ad abolendam* de hæreticis, Sacra Congregat. Episc. in Caven. 9. Jun. 1592.

(3) Concil. Later. sub Innoc. III. c. 62., Trid. sess. 5. de reform. cap. 2.

(4) Trid. sess. 5. de reform. cap. 2., sess. 23. cap. 1., & sess. 24. cap. 4., Concil. Viennen. in Clement. *Dudum*. §. *Hujusmodi*. de Sepulturis.

III. *Cum libentius illa vox (1) auditorum cor penetret, quam dicentis vita commendat; illi, quibus administratio Verbi commissa est, metiri sollicite studeant, quanta tenendæ rectitudinis necessitate constringuntur; quia, qua necessitate exiguntur summa dicere, eadem necessitate compelluntur summa monstrare. Sint ergo cogitatione mundi, corde humiles, spiritu fervidi, actione præcipui, in silentio discreti, in verbo utiles, in sermone breves, ac in omnibus præbeant seipsos exemplum bonorum operum, ut non vituperetur ministerium verbi, quod acceperunt a Domino Jesu.*

IV. Ne Verbum Dei, quod ad vitæ spiritualis præsidium scimus esse institutum, in mortis instrumentum Ministrorum vitio vertatur, districte præcipimus (2) Concionatoribus quibuscumque, ut Sacræ Scripturæ verbis, juxta Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sensum, ac unanimem Sanctorum Patrum interpretationem, utantur; supervacuas autem, ac curiosas quæstiones non agitent, neque profanum ambitiosæ eloquentiæ sectentur apparatum. Qui secus fecerint, censuris, suspensione a prædicationis munere, aliave ratione pro modo culpæ ad normam Sacrorum Canonum, & Apostolicarum Constitutionum a Nobis plectentur. Cum autem sermo divinus, Apostolo (3) teste, *non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & veritatis habeatur*; iidem divini verbi Præcones sæpius animo reputent altissimam proprii muneris vocationem, ut recte *tractantes Verbum veritatis, & non semetipsos (4), sed Christum Crucifixum prædicantes*, in omnibus se exhibeant veros Christi Ministros, & dispensatores Mysteriorum Dei. Primum itaque, loca, ad quæ diverterint, bono virtutum odore perfundant, seseque animarum saluti, non temporalis stipendii lucro inhiare ostendant. Parentibus filiorum curam, optimamque educationem, qua eos imbue-

(1) S. Gregorius par. 2. Pastoralis c. 1. & 13., Origenes homil. 6. ad librum Judicum, & S. Gregorius Nazianzenus orat. de Sancto Lavacro.

(2) Concil. Later. sub Leone X. sess. 11., & Litteræ Encyclicæ Sac. Cong. Concil. de mandato Innocen. XI. 6. Julii 1680.

(3) 1. Ad Cor. cap. 2.

(4) 1. Ad Cor. cap. 1.

imbuere naturali, divinoque præcepto jubentur, enixe commendent. Contra vitia, & corruptelas, & potissimum contra eas, quæ frequentiores sunt in populo, vehementer invehantur; ita tamen, ut nullas particulares personas laudent, aut vituperent, nullumque etiam publicum peccatorem aperte notent, vel ita circumscribant, ut denotasse videantur. Populo novas Indulgentias (1) sine Nostro, aut Vicarii Nostri Generalis assensu non publicent. Eleemosynas, quas pro pauperibus a populo petunt, suas facere non audeant: Nulla (2), ne Dominicæ quidem Passionis, concio nocturno tempore habeatur (3): *Non enim legimus Dominum nostrum Jesum Christum solitum fuisse noctibus sermocinari, & doctrinam in tenebris tradidisse*. Ne scandala, aut risus excitentur in plebe, præter Crucem (4), & Christum Crucifixum, non alias imagines, statuas, & pia spectacula e concionatorio suggestu populo exhibeant. Omnia demum fideliter, exacteque servent, quæ de Evangelicæ Prædicationis officio a Sacris Œcumenicis Conciliis, ac præsertim ab ultimo Lateranensi, ac Tridentino sancita sunt. Si quæ in populo deprehenderint, quæ Nostra indigeant animadversione, ea ad Nos deferant, cum exacto prædicationis curriculo ad Nos accedent suæ villicationis rationem reddituri, nisi promptius, celeriusque remedium rei gravitas postulaverit. Ne quid vero eorum, quæ hic statuimus, negligatur, Vicarii Foranei hæc Nostræ Synodi mandata Concionatoribus legenda exhibeant, antequam suum concionandi munus aggrediantur; & si forte Concionator parere aliqua in re detrectaverit, statim Nobis denuncient, ut opportuna providentia detrectantium licentiam compescamus.

V. *Cum ex Deo (5) non sit, qui verba Dei non audit*; Parochi, ante Adventum potissimum, & Quadragesimam, Fidelibus in memoriam revocent maximam, in qua versantur, necessitatem

(1) Concil. Mediolanen. I. de prædicatione.

(2) Sac. Cong. Episc. in Castrensi 20. Martii 1629.

(3) S. Hilarius in Matthæum Concione 10. post medium.

(4) Sac. Congreg. Episcop. 20. Martii 1629.

(5) Joa. cap. 8.

ſacras audiendi Conciones, ut verbo Dei ſalubriter refecti non deficiant in via peregrinationis ſuæ, ſed felici curſu cœleſtem, ad quam tendunt, patriam aſſequantur. Verbum enim Dei, teſte Jacobo Apoſtolo (1), efficaciſſimum eſt remedium ad ſalvandas animas: *Cum manſuetudine ſuſcipite verbum vobis inſitum, quod poteſt ſalvare animas veſtras*. Quare Parentes, ac Domini filiis, ac ſervis ſuis in tam gravi, ac tam ſalutari negotio, exemplo, ac monitis præeant, ne domeſticorum ſuorum curam non habentes ab Apoſtolo, tamquam Infidelibus deteriores, arguantur. In Adventu, & Quadrageſima, concionis tempore, mares (2) a fœminis per ſepta lignea, aut ſaltem linea ſecernantur, nullumque virorum, cujuſcumque ſit conditionis, & ſtatus, intra ſepta Mulieribus deſtinata ad concionem audiendam ſedere, aut ſtare Parochi, aliique Eccleſiarum Rectores umquam patiantur.

VI. Quamquam ad Epiſcopum (3) ſpectet EvangelicosOperarios deſignare, ac mittere, qui in Domini agro Verbi divini ſemen ſpargant; indulgemus tamen, ac libenter permittimus, ut ſi quæ Communitates vel ex aſſerto privilegio, vel ex legitima conſuetudine jus nominandi Concionatorem obtineant, frui, ac potiri eodem pergant. Verum eædem caveant, ne ultra præfinitum a Nobis tempus, ejuſmodi nominationem differant: ſecus enim, juxta Sacræ (4) Congregationis decreta, pro illa vice privabuntur jure nominandi, quod ad Nos devolvetur: conſuetam tamen eleemoſynam eædem Communitates Concionatori, qui a Nobis deputabitur, ſubminiſtrabunt, quin illam iiſdem (5) liceat aut minuere, aut denegare. Tempus autem, quod iiſdem ad Concionatorem nominandum, ac Nobis exhibendum præfinimus, hoc eſt: Pro Adventu ante vigeſimum octavum Octobris diem; pro Quadrageſima vero per duos ſaltem menſes ante Feriam

(1) Jacobi cap. 5.

(2) Sac. Cong. Epiſc. juſſu Clementis XI. ann. 1701.

(3) Can. *Epiſcopus*. diſt. 88., & cap. *Inter cætera*. de offic. ordin.

(4) Sac. Congreg. Concil. in Trojana 14. Auguſti 1700., & in Narnien. 24. Feb. 1652.

(5) Sac. Cong. Concil. in Tiburtina 3. Julii 1693.

Feriam quartam Cinerum nominatio ejusmodi Nobis exhibeatur. Caveant etiam (1), ne in Patentibus Litteris vocem ullam usurpent, quæ electionem, deputationem, declarationem, vel constitutionem significet, sed his dumtaxat utantur verbis: *Nominamus, & præsentamus*. Si secus fecerint, earum nominatio nullius apud Nos erit ponderis, & confestim ad alterius Sacri Oratoris electionem pro illa vice deveniemus.

VII. Ut omnes ad audiendum Dei Verbum, Sæcularibus posthabitis negotiis, in Ecclesias conveniant, mandamus, ac præcipimus Mercatoribus, & Artificibus, ut in Quadragesima concionis tempore apothecas, atque officinas claudant, & ab operibus manualibus abstineant, sub pœna pecuniaria arbitrio Nostro infligenda. Commonemus etiam, atque in Domino rogamus cujuscumque fori Judices, ut ea hora, qua in Templo publica habetur Concio, neque Jus dicant, neque Judicia exerceant. Districtius autem Ecclesiasticis omnibus mandamus, ut Laicis exemplo præeant: quare concionis tempore neque per vias, & plateas discurrant, neque otientur in apothecis, sed concioni intersint in Templo, compositoque ad modestiam vultu Verbum Dei arrectis auribus audiant. Nostræ vero Cathedralis Canonici Capitulares Constitutiones hac super re exacte, ac fideliter exequantur. Demum dum Concio habetur, neque ullus fiat strepitus, aut clamor, neque Missæ celebrentur in Templo, aut Fidelibus Eucharistia ministretur, sub pœnis arbitrio Nostro infligendis.

CAPUT VI.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Cœlestis ille Medicus, qui languores (2) nostros tulit, & dolores nostros vere portavit, cujus proinde livore sanati sumus, antequam ex hoc Mundo reverteretur ad Patrem, ad anima-

(1) Sac. Cong. Concil. in Sutrina 8. Maii 1688., in Urbinaten. 7. Jan. 1699.. & alibi sæpe. (2) Isaiæ cap. 53. ver. 4., & 6.

animarum nostrarum morbos cum sanandos, tum præcavendos, septem nobis Sacramenta reliquit, totidemque in iis veluti fontes aperuit, e quibus hauriremus (1) aquas in gaudio, aquas saluberrimas, aquas (2) vivas, & in vitam salientes æternam. Per Sacramenta enim (3), tamquam per instrumenta salutis, visibilesque invisibilis gratiæ formas omnis vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur. Quare optime inquit S. Leo (4): *Deus, cujus natura bonitas, cujus voluntas potentia, cujus opus misericordia est, Omnipotentiæ, Sapientiæ, ac Bonitatis suæ thesauros in Sacramentis explicavit.* Cum autem cœlestia hæc dona non per Angelos, sed per homines divinus ipse Institutor administrari velit; Videant iidem, quanta ipsis adhibenda sit cura, ut in hujus cœlestis Ærarii custodia fideles (5) Mysteriorum Dei Dispensatores habeantur, & sint. Nos vero, ut facilius iidem, utiliusque tantum exerceant ministerium, quid Parochis, cæterisque Ecclesiæ Ministris in Sacramentorum administratione, quid reliquis Fidelibus in eorumdem susceptione agendum, quidve cavendum sit, in hoc, & in sequentibus capitibus statuemus.

II. Septem dumtaxat (6) sunt Sacramenta, quæ Christus instituit, Baptismus videlicet, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. Septenarii autem hujus Sacramentorum numeri duplex quidem, & utraque congrua proferri potest ratio. Primum quidem, ut spiritualis vitæ cum corporea quædam servaretur analogia, ac similitudo. Homini enim, ut in Catechismo (7) Romano edocemur, ad vivendum, vitamque conservandam, & ex sua, Reique publicæ utilitate traducendam, hæc septem necessaria videntur; ut scilicet in lucem edatur, augeatur, alatur, si in morbum incidat, sanetur, imbecillitas virium reficiatur: Deinde, quod ad Rempubli-

(1) Isaiæ cap. 12. ver. 3.

(2) Joa. cap. 4. ver. 14.

(3) Can. *Sacrificium* 32. de consecrat. dist. 2., Trid. sess. 7. in proemio.

(4) S. Leo serm. 2. de Nativitate.

(5) 1. Ad Cor. cap. 4. ver. 1.

(6) Concil. Florent. in decreto de Sacramentis, & Trid. sess. 7. can. 1. de Sacramentis.

(7) Catechis. Roman. par. 2. num. 18.

publicam attinet, ut Magiſtratus numquam deſint, quorum auctoritate, & imperio regatur, ac poſtremo legitima ſobolis propagatione ſeipſum, & humanum genus conſervet. Quæ omnia, quoniam vitæ illi, qua anima Deo vivit, reſpondere ſatis apparet, ex iis facile Sacramentorum numerus colligetur. Primus enim eſt baptiſmus, veluti cæterorum janua, quo Chriſto renaſcimur. Deinde confirmatio, cujus virtute fit, ut divina gratia augeamur, & roboremur... Tum Euchariſtia, quo tamquam cibo vere cœleſti ſpiritus noſter alitur, ac ſuſtinetur.... Sequitur quarto loco Pœnitentia, cujus ope ſanitas amiſſa reſtituitur, poſtquam peccati vulnera accepimus. Poſtea vero Extrema Unctio, qua peccatorum reliquiæ tolluntur, & animi virtutes recreantur.... Sequitur Ordo, quo publica Sacramentorum miniſteria perpetuo in Eccleſia exercendi, ſacraſque omnes functiones exequendi poteſtas traditur. Poſtremo additur Matrimonium, ut ex maris, & fœminæ legitima, & juſta conjunctione, filii ad Dei cultum, & humani generis conſervationem procreentur, & religioſe educentur. Altera congrua ratio eſt, ut per Sacramenta Fidelis populus ad Theologalium, & Cardinalium virtutum actus exercendos juvetur, ac provehatur. Baptiſmus enim ad Fidem, Extrema Unctio ad ſpem, Euchariſtia ad Charitatem, Confirmatio ad Fortitudinem, Pœnitentia ad Juſtitiam, Ordo ad Prudentiam, Matrimonium ad Temperantiam plurimum conducit, ac prodeſt.

III. Septem hæc Sacramenta in eum finem inſtituta, ut per illa Chriſtianus Populus ubertim, ac facile ſalutem, & gratiam ſibi compararet, cum ante, tum poſt eorumdem inſtitutionem illuſtribus figuris Sacræ Litteræ Nobis adumbrarunt, ut eorum videlicet Sanctitatem, divinamque virtutem plurimi facere, avideque expetere diſceremus. Hæc itaque Sacramenta ſunt illæ ſeptem (1) columnæ, quas Sapientia, cum ſibi domum ædificaret, excidit. Hæc ſunt ſeptem illa aurea (2) candelabra, quibus

(1) Prov. cap. 9. (2) Apocal. cap. 1.

bus divinæ lux Gratiæ ad universam illustrandam Ecclesiam diffunditur. Hæc sunt illa septem (1) sigilla, quibus signatum intus, & foris librum scriptum vidit Joannes in dextera sedentis supra Thronum, quem nemo poterat neque in cœlo, neque in terra, neque subtus terram aperire, aut respicere, donec vicit leo de tribu Juda radix David aperire librum, & solvere septem signacula ejus. Singula autem hæc Sacramenta Institutorem (2) habent Christum Dominum, qui hanc iisdem virtutem dedit, ut gratiam contineant, quam significant, ipsamque gratiam semper, & omnibus non ponentibus obicem ex opere operato conferant, si ab iis suscipiantur. Tria autem ex his Sacramentis Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quia characterem, hoc est signum quoddam spiritale, & indelebile, in anima imprimunt, sine gravi sacrilegio iterari non possunt. Secus de reliquis quatuor dicendum est, quæ, cum characterem non imprimant, possunt non modo sine crimine, verum etiam cum gratiæ, ac meritorum incremento, suo loco, ac tempore iterari. Ordinis prætera, & Confirmationis Episcopus Minister est, aliorum vero Sacerdos; excepto baptismo, quem in casu urgentis necessitatis vir quilibet, ac fœmina conferre potest. Tandem quatuor omnino ad quodlibet conficiendum Sacramentum ita sunt necessaria, ut, si unum eorum desit, ipsum quoque deficiat Sacramentum: ea autem sunt materia, forma, Minister, ac Ministri intentio, seu voluntas faciendi, quod facit Ecclesia, quemadmodum disertis verbis Eugenius IV. in Concilio (3) Florentino nos docet: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona Ministri conficientis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia*. De Sacramentorum materia, forma, & Ministro suis in locis singillatim agemus, cum de singulis Sacramentis inferius a Nobis differetur. Pauca nunc de iisdem generatim innuamus.

IV. In

(1) Apocal. cap. 5. (2) Trid. sess. 7. de Sacramentis. can. 1., 6., 8., & 9.
(3) Concil. Florent. in decreto Unionis.

IV. In cujuslibet Sacramenti administratione ea omnino adhibenda est materia, & forma, quæ ex Christi institutione a Catholica adhibetur Ecclesia, itaut si in alterutra fiat mutatio, ut ajunt, *substantialis*, *seu essentialis*, Sacramentum minime conficiatur: secus vero, *si accidentalis* tantum sit mutatio. Tunc autem essentialis fieri censetur materiæ mutatio, cum vel physice, & entitative diversa adhibetur, ex. gr. vinum pro aqua in baptismo; vel moraliter, ac Theologice diversa, cum videlicet sic immutatur materia, ut juxta communem usum, hominumque existimationem cum ratione, tum nomine ab ea differat materia, quam Christus in Sacramenti illius institutione præscripsit, puta si in conficienda Eucharistia cruda quædam massa ex aqua, & farina adhibeatur, quæ sane non est Theologice, ac moraliter panis, quo vescimur, & quem pro Eucharistiæ materia Christus instituit. Tunc autem *accidentalis* censenda est materiæ mutatio, cum ea solum fit quoad aliquam rei qualitatem, salva tamen ejusdem substantia, itaut eumdem retineat usum, idemque nomen, ac materia illa, quæ ex Christi institutione a Catholica usurpatur Ecclesia. *Substantialis* formæ (1) mutatio illa est, per quam verborum sensus, ac significatio aufertur, quam Christus intendit. *Accidentalis* vero, quæ verborum sensum a Christo intentum relinquit intactum. Jam vero qui materiam, aut formam sciens, ac volens, aut ex culpabili negligentia quoad substantiam immutat, contra Religionis virtutem graviter peccat, cum & irritum efficiat Sacramentum, & Christo instituenti, ac homini suscipienti gravem irroget injuriam. Qui vero sciens, ac prudens extra necessitatis casum materiam, aut formam accidentaliter tantum mutat, si non levis in genere suo sit mutatio, gravi se inquinat culpa, cum contra Ecclesiæ mentem agat districte præcipientis, ne quidquam materiæ, ac formæ Sacramentali seu addatur, seu detrahatur, seu mutetur. Grave etiam admittunt scelus, qui in conficiendis Sacramentis, cum certam habere

 possint,

(1) S. Th. 3. par. qu. 60. art. 8. in corpore.

possint, dubia utuntur materia: nullitatis enim periculo Sacramentum exponunt, & quandoque etiam æterna suscipientis periclitatur salus. Quod si Sacramenti necessitas urgeat, ac certa haberi nequeat materia, dubia tunc adhibenda est, ut meliori, quo fieri potest, modo æternæ proximorum saluti consulatur. At extra necessitatis casum materiam dubiam adhibere non licet, sed si certa haberi nequeat, Sacramentum non est administrandum.

V. Ad validam quoque Sacramenti confectionem debita inter materiam, & formam conjunctio requiritur, itaut simul moraliter sint; & verba, spectata cujusque Sacramenti natura, supra materiam cadere, & cum ea unum adæquatum signum constituere prudenter censeantur. Secus enim, neque vera esset forma, neque unum haberetur morale compositum, cum tamen ita Sacramenta Christus Dominus instituerit, ut formæ prolatio cum materiæ applicatione una moraliter actio censeatur.

VI. Cum autem Ministrorum officio non minus, quam materia, & forma ad Sacramenta conficienda opus esse, perpetua Sanctorum Patrum traditione doceamur; Monendi primum sunt Fideles, Sacramentorum Ministros, quoniam in eorum administratione non suam, sed Christi personam gerunt, sive boni, sive mali sint, modo ea forma, & materia utantur, quam ex Christi instituto semper Ecclesia Catholica servavit, idque facere proponant, quod Ecclesia in ea administratione facit, vere Sacramenta conficere, & conferre, ita ut gratiæ fructum nulla res impedire possit, nisi, qui ea suscipiunt, seipsos tanto bono fraudare, & Spiritui Sancto velint obsistere. Sic enim Tridentina Synodus (1) definivit: *Si quis dixerit, Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema sit.* Monemus deinde Ministros ipsos, ut meminerint, Sacramenta divinam quidem virtutem, quæ illis inest, numquam amittere, at vero impure ea ministrantibus

(1) Trid. sess. 7. can. 12. de Sacramentis in genere.

tibus æternam perniciem, & mortem afferre. Sancta enim sancte, & religiose tractanda sunt; Et si homini peccatis contaminato de rebus divinis agere non licet juxta Davidicum (1) illud *Peccatori dixit Deus: quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum; tu vero odisti disciplinam?* quantum ab eo scelus admitti existimandum erit, qui sibi multorum scelerum conscius est, nec tamen sacra mysteria polluto ore conficere, vel in fœdas manus sumere, contrectare, atque aliis porrigere, ac ministrare vereatur! Caveant itaque Sacerdotes, ne lethalis culpæ conscii, dum cæteris pharmaca porrigunt, sibi venena propinent.

VII. Certum est, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, intentionem requiri conferendi Sacramentum, aut saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Sic enim Tridentina (2) Synodus definivit: *Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit*; & Alexander VIII. hanc inter reliquas propositionem damnavit: *Valet baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptismi observat, intus vero, & in corde suo resolvit: non intendo facere, quod facit Ecclesia*. Hæc autem intentio, seu voluntas esse potest multiplex, idest vel actualis, vel virtualis, vel habitualis, vel interpretativa. Actualis est ipse voluntatis actus, quo quis hìc, & nunc aliquid vult. Virtualis est voluntatis actus, qui extitit, nec revocatus umquam est, imo adhuc permanet, tamquam in virtute sua, in certis quibusdam actionibus, quæ ad finem sibi propositum obtinendum fiunt. Habitualis est actus ille, qui neque in se, neque in virtute sua, aut in aliquo effectu a se relicto existit, sed extitit, & nondum retractatus est, cujusmodi esse potest etiam in ebrio, aut dormiente. Interpretativa tandem est, quando quis voluntatem conficiendi ex. gr. Sacramentum neque nunc habet, neque habuit

 umquam,

(1) Psalm. 49. (2) Trid. sess. 7. can. 11. de Sacramentis in genere.

unquam, ſed ita eſt animo comparatus, ut eam haberet, ſi de Sacramento conficiendo cogitaret.

VIII. Jam vero in conficiendis, & conferendis Sacramentis, licet intentio actualis ſit optima, virtualis certe ſufficit, non tamen habitualis, neque interpretativa, uti cum unanimi Theologorum conſenſu docet S. Thomas, (1) ubi ait: *Licet ille, qui aliud cogitat, non habeat intentionem actualem, habet tamen intentionem habitualem* (intentionis habitualis nomine virtualem S. Doctor intelligit, uti ex contextu, & unanimi Interpretum explicatione patet) *quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum intendit facere circa baptizandum, quod facit Eccleſia. Unde ſi poſtea in ipſo exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum; quamvis ſtudioſe curare debeat Sacramenti Miniſter, ut etiam actualem intentionem habeat: ſed hoc non eſt totaliter poſitum in hominis poteſtate, quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, ſecundum illud Pſalmi 39. Cor meum dereliquit me.* Non ſufficit autem habitualis intentio, quia cum actio Sacramentalis ſit actio Miniſtri, qui nomine Chriſti agit, ac prudenter divina diſpenſat myſteria, eſſe debet actio humana, in quam operantis intentio, ſeu voluntas vere influat. At qua ratione habitualis intentio, quæ neque in ſe, neque in ſua exiſtit virtute, influere in actiones externas poteſt humano, ac rationali modo ponendas Chriſti nomine, & auctoritate? Multo vero minus intentio ſufficit interpretativa, cum hæc nullo modo exiſtat, ſed exiſteret dumtaxat, ſi de ea cogitaretur.

IX. Sive ergo Sacramentorum Auctorem, ſive gratiam, ac Spiritus Sancti dona, quæ per eadem conferuntur, inſpiciamus; ſatis abunde conſtat (2), quanta cordis puritate nitere eos deceat,

(1) S. Th. par. 3. qu. 64. art. 8. ad 3.

(2) Nicolaus I. in reſponſ. ad conſulta Bulgarorum cap. 71., can. *Ipſi*, can. *Neceſſe*, can. *Neque*, can. *Per Iſaiam*. cauſ. 1. qu. 1., Catechiſmus Romanus tit. de Sacramentis, S. Th. in 4. ſent. diſt. 24. qu. 1. art. 3.

deceat, qui tam ſancta, ac tam divina pertractare debent munera, aliiſque miniſtrare. Quamobrem Parochi, cæterique Sacerdotes illud potiſſimum curent, ut caſte, pie, integreque vitam traducant ſuam, atque ex frequenti rerum Sacrarum tractatione, uſuque ad pietatem in dies magis excitentur, & ad hujuſmodi miniſteria ſancte obeunda paratiores fiant. Cum autem grande nefas ſit pura ab impuris tangi, & ſancta non ſancte tractari; caveant in primis, ne lethalis culpæ labe inquinati ſacra hæc myſteria conficiant, ſed antequam iiſdem manus admoveant, Sacramento Pœnitentiæ conſcientiam ſuam emundent, vel ſi id per tempus non liceat, aut Confeſſarii facultas deſit (non loquimur hìc de Miſſæ celebratione, de qua in prima harum Conſtitutionum parte locuti ſumus), perfecta cordis contritione convertantur ad Dominum, ne dum aliorum ſaluti ſtudent, novo ſacrilegii reatu ſibi æternæ ſint damnationis Auctores. Ut vero iidem Sacramenta (1) rite perficiant; ea probe ſciant, quæ ad eorumdem eſſentiam, rectamque adminiſtrationem pertinent, in iiſque conferendis omnino cæremoniis, ac ritibus in Rituali Romano præſcriptis utantur.

X. Ut interno religioſi animi ſenſui externus quoque corporis cultus, ſacrarumque veſtium reſpondeat ornatus, præcipimus, ut Parochi, aliive Sacerdotes (2), Sacramenta miniſtraturi, veſte talari, candido ſuperpelliceo, ſtolaque ejus coloris, qui Sacramento miniſtrando congruat, induantur. Curent præterea, ut veſtes reliquæ, vaſa ſacra, aliaque omnia in ſingulorum ſacramentorum adminiſtratione, uſuque adhibenda, Eccleſiaſticæ munditiæ nitore, ac puritate colluceant. Hinc enim populus, qui externis, ac viſibilibus ſpeciebus non parum afficitur, magni hæc facere myſteria, & divinam in iis revereri majeſtatem addiſcet. Eumdem

ob

(1) Can. *Nolite errare*.diſt.11., cap. *Licet*. 14. de elect. in 6., Innocent.I. ep.1., Gelaſius Papa epiſt.9., Eugenius IV.in decret. poſt Concil. Florent., Trid. ſeſſ.7. cap.11., & 13., & ſeſſ.14. can.6., & 9., & Paulus V. Conſt.85. *Apoſtolica*. 17. Junii 1614.

(2) Can. *Non oportet*; can. *In ſancta*; & can. *Veſtimenta*. de conſecr. diſt.1.

ob finem (1) frequenter Parochi, vel inter Missarum sole mnia, vel cum Sacramenta administrant, eorum institutionem, usum, fructus, Sanctioresque cœremoniarum significationes ex Romano Catechismo vulgari sermone explanent. Sacramenta vero omnia, præter Extremam Unctionem, & præter urgentis necessitatis casum, nonnisi in Ecclesia, conficiantur, aut conferantur.

XI. Cum in Sacramentorum institutione potissimum divina Reparatoris nostri erga genus humanum charitas, ac benignitas enituerit; æquum sane est, ut in eorumdem quoque administratione potissimum Sacrorum Ministrorum erga Fideles amor, ac zelus effulgeat. Parochi (2) igitur, cæterique animarum curam habentes, sive noctu, sive interdiu ad Sacramenta ministranda vocentur, nulla prorsus interposita mora, alacri animo, hilarique vultu vocantibus præsto sint, tam sanctæ pietatis officia obituri. Populum præterea sæpe monebunt, ut quoties eorum opera, ac ministratione opus fuerit, eos quam primum accersant, nulla prorsus habita seu temporis, seu loci, seu alterius cujuscumque difficultatis ratione. Imo etiam siquem forte intra Parœciæ suæ fines ægrotare intelligant, eum non vocati conveniant, blandisque suasionibus curent, ut Pœnitentiæ Sacramento expientur, & si opus sit, Viatico quoque, atque Extrema Unctione muniantur. Si quis autem ob eorum negligentiam, Ecclesiæ Sacramentis non munitus decedat, propter gravissimi sceleris reatum, pœnas pro modo culpæ arbitrio Nostro dabunt.

XII. Cum Sacramentorum Institutor Christus Dominus, ut omnes ad ea percipienda suavius alliceret, gratis eadem ministrari jusserit (3), dicens: *Qui sitit, veniat, & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis*; *Et cum dona Dei non debeant pecunia æstimari*;

Paro-

(1) Can. *Oportet*; can. *Clemens*; can. *Licet*. cauf.8. qu.1., Trident. sess.24. de ref. cap.7., Sac. Cong. Concil. de mandato Innocent.XI. 12.Febr. 1679.

(2) Can. *Divinis*. caus.25. qu.1., can. *Si Presbyter*. caus.26. qu.6., can. *Quicumque*. de consecr. dist.4., Concil.Later.III. can.13., Concilium Florent. in decret. Eugenii ad Armenos; Sac. Congr. Episc. in Tropiensi 14.Sept. 1579.

(3) Apocal. c.22.

Parochi proinde, cæterique Ecclesiæ Ministri, neque ante (1), neque post Sacramenti alicujus administrationem quidquam pro tam sancto munere, seu tamquam pretium, seu tamquam remunerationis debitum exposcant: qui secus fecerint, vel simoniacæ labis, vel saltem avaritiæ, ac turpis quæstus Rei a Nobis habebuntur, gravibusque plectentur pœnis. Si quid autem (2) iis ultro, ac sponte offerri consueverit, vel tamquam eleemosyna, vel tamquam congruæ sustentationis pars, id modeste recipi permittimus. Parocho Sacramenta ministranti Clericus (3) inserviat decenti habitu, mundoque indutus superpelliceo: non enim decet pannosos pueros, sordidosque Laicos in hujusmodi Sacris ministeriis adhiberi; Clericos vero divino servitio mancipatos otiari. Non licet (4) in ministrandis Sacramentis, ubi de eorum valore agitur, probabilem sequi opinionem, tutiore relicta.

XIII. Sacra olea sive Catechumenorum, sive Chrismatis, sive infirmorum, quorum usus in aliquibus Sacramentis conficiendis, aut solemniter ministrandis præscriptus ab Ecclesia est, in qualibet Ecclesia (5) Parochiali diligenter a Parocho custodiantur in tribus vasculis argenteis, aut saltem stamneis optime clausis, quorum quodlibet suam habeat inscriptionem grandiusculis Litteris insculptam. Vasa hæc asserventur in cellula in hunc finem extructa in Aræ majoris pariete a cornu Evangelii, quæ intrinsecus oloserico violacei coloris contegatur; extrinsecus autem hanc habeat epigraphen: *Sacra olea*. Firmum habeat hæc cellula ostiolum diligentissime obseratum, cujus clavis (6) a Parocho semper retineatur, ne quis sacrilego ausu Sacra olea surripiat,

(1) Can. *Baptizandis*. 99., & septem sequentibus caus.1. qu.1.

(2) Can. *Quidquid*. caus. 101.qu.1., Sac. Cong. Concil. 1.Febr. 1593.

(3) Cap. *Ut quisque*. de vita, & honestate Clericorum, Rituale Romanum in Rubric. de Sacramentis administr.

(4) Innocentius XI. in damnat. propos. 1.

(5) Can. *Litteris*. de consecr. dist.3., can. *De oleo*; can. *Si quis*. de consecrat. dist.4., cap. *Quoniam*. de sent. excomm. in 6., S.Fabianus Papa epist.2., S.Gregorius in Sacramentario, Ordo Romanus, Rituale Romanum in rubric. de Sacramento Baptismi.

(6) Cap. *Statuimus*. de custodia Euchar.

piat, iisque ad aliquid vel nefarium, vel superstitiosum abutatur. Renoventur *Sacra olea* quotannis in qualibet Parœcia Feria v. Cœnæ Domini, cum ab Episcopo solemni ritu consecrantur; vetera autem comburantur omnino, neque in alios convertantur usus. Cum autem vascula ad Cathedralem Ecclesiam novis oleis replenda transmittuntur, nonnisi per Presbyterum, aut saltem Clericum in Sacris Ordinibus constitutum in lignea capsula clave diligenter occlusa deferantur. Præter grandiora hæc vasa, alia minora ad usum quotidianum, iisdem adhibitis curis; Parochi vel in prædicta cellula, vel in baptisterio reponant, prout Ecclesiæ necessitas, Populique frequentia postulabit.

XIV. Cum non modo a ministrantibus, verum etiam a suscipientibus, pietatem, puritatem, externumque cultum Sacramenta sibi postulent, sæpe a Parochis moneantur Fideles, ut cum ad eadem recipienda accedunt, non modo debitum animi candorem, munditiemque afferant, verum etiam toto corporis habitu, gestuque, atque externis vestibus modestiam, ac reverentiam præseferant. Viri itaque baculo, atque ense, & armis quibuscumque depositis, Mulieres vero modesto, humilique ornatu, ac velato capite accedant, ne secus divinæ Majestati, ac beneficentiæ insultare velle videantur. Illud etiam Parochi Fidelibus insinuent, ut Eucharistiæ, ac Pœnitentiæ Sacramenta rite, recteque dispositi frequenter suscipiant, & saluberrimas cum gaudio aquas hauriant de fontibus Salvatoris.

CAPUT VII.

DE BAPTISMO.

SAcrum regenerationis lavacrum, *unde*, teste S. Cypriano, *omnis fidei origo incipit, & ad æternæ vitæ spem salutaris ingressio*, primum inter reliqua Sacramenta locum tenet, non solum ordine, verum etiam necessitate. *Nisi* (1) *enim quis renatus fuerit ex aqua*

(1) Joa. c. 3. v. 5.

ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. Quare merito Baptismum Tridentina Synodus (1) nuncupavit *Sacramentum Fidei, sine quo nulli umquam contigit justificatio*. Sacramentum hoc jam olim in Veteri lege pluribus (2) figuris, ac Prophetarum oraculis fuisse nobis prænunciatum Sacræ testantur Litteræ. Quid enim aquæ illæ, ad quas tam liberaliter omnes sitientes Isaias (3) invitat; & illæ, quas e templo egredientes Ezechiel (4) in spiritu vidit; & fons, quem Domui David, & habitantibus Jerusalem paratum in ablutionem peccatoris Zacharias (5) prænunciavit, nisi salutarem Baptismi aquam, significabant? At ubi venit plenitudo temporis, idem Sacramentum, primum in Joannis Baptismate clarius expressum, mox in Christi lavacro (6) juxta fluenta Jordanis sanctificatum, atque institutum fuit. *Ex quo enim*, ut ait S. Augustinus, (7) *Salvator in aqua se mersit, ex eo omnium gurgitum tractus, cunctorumque fontium venas mysterio Baptismatis consecravit. Salvator autem baptizari voluit, non ut sibi munditiam acquireret, sed ut nobis fluenta mundaret*. Tandem Christus ipse post resurrectionem suam, antequam reverteretur ad Patrem, legem de baptismate suscipiendo tulit, cum sic Apostolis præcepit (8): *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Cum itaque summa sit baptismi necessitas, summaque dignitas; summa etiam ad illum opportune, riteque administrandum, suscipiendumque adhibenda est diligentia.

II. Quamquam triplicem Theologi baptismum distinguant, scilicet fluminis, flaminis, & sanguinis; Non tamen tria sunt baptismi Sacramenta, sed unum dumtaxat [cum in uno baptismo fluminis ratio Sacramenti reperiatur] juxta illud Apostoli (9): *Unus Dominus, una Fides, unum baptisma*; quem locum S. Joannes Chrysostomus de specifica baptismi unitate interpretatur. Et

Qqq fane

(1) Trid. sess.6. cap.7.
(2) Catechis. Rom. par.2. de Sacramento Baptismi §.9.
(3) Isaiæ c.55.
(4) Ezechiel. c.47.
(5) Zachariæ c.13.
(6) Catechis. Rom. loc. cit. §.20.
(7) S.Aug. serm.30. de tempore.
(8) Matth. c.28.
(9) Ad Ephesios cap.4.

ſane baptiſmus flaminis, & baptiſmus ſanguinis non ſunt Sacramenta, *cum non fiant accedente verbo ad elementum*: baptiſmi tamen (1) nomine nuncupantur, quia ſicuti baptiſmi lavacrum, ita perfecta cordis contritio, quæ charitate informetur, una cum voto, ſeu propoſito recipiendi baptiſmum [hic eſt baptiſmus flaminis] & martyrium pro Chriſti Fide toleratum [hic eſt baptiſmus ſanguinis] hominem a peccatorum ſordibus abluit, illumque juſtificat. Baptiſmus igitur fluminis, de quo hìc loquimur, extra caſum martyrii eſt omnibus ad ſalutem neceſſarius neceſſitate, ut ajunt, *medii*, & parvulis quidem baptiſmus in re; adultis vero vel in re, vel in voto. Et ſane de parvulis ſic ait S. Auguſtinus (2). *Quiſquis dixerit, quod in Chriſto vivificabuntur etiam parvuli, qui ſine Sacramenti ejus participatione de vita exeunt, hic profecto & contra Apoſtolicam prædicationem venit, & totam condemnat Eccleſiam, ubi propterea cum baptizandis parvulis feſtinatur, & curritur, quia ſine dubio creditur, aliter eos in Chriſto vivificari omnino non poſſe*. De adultis vero ſic totam rem Tridentina (3) Synodus definivit: *Quæ quidem translatio* [ab eo videlicet ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ] *poſt Evangelium promulgatum ſine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non poteſt, ſicut ſcriptum eſt: Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt intrare in regnum Dei*. De baptiſmate fluminis, quod certe Sacramentum eſt, ea hìc recenſeamus, quæ non ignoranda ſunt a Parochis, aliiſque Eccleſiæ Miniſtris, quoad ejus effectus, Miniſtrum, materiam, & formam, Sacroſque ritus, & cæremonias ex Eccleſiaſtico præcepto in ejuſdem adminiſtratione adhibendas.

III. Et quod ad effectus baptiſmi pertinet, primus, ac præcipuus eſt peccatorum omnium, [ſive originis vitio, ſive noſtra culpa contracta ſint] remiſſio, eamque ob cauſam inſtitutum a Chriſto

(1) Can. *Baptiſmi vicem*. de conſecr. diſt.4., cap. *Apoſtolicam*. de Presbytero non baptizato, Trid. ſeſſ.6. c.4., S. Auguſtinus lib. 3. de Civitate Dei cap.7., & S. Thom. quæſt. 87. artic. 1. ad 2.

(2) S.Auguſt. epiſt.28. ad Hieronym.

(3) Trid. ſeſſ.6. de juſtificatione c.4.

Christo esse hoc Sacramentum perspicuis verbis Apostolorum Princeps (1) explicavit, cum inquit: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum*. Hæc enim est aqua illa munda, quam per Ezechielem (2) Dominus promisit, ubi ait: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*. Omnia itaque in baptismate remittuntur crimina. *In renatis enim nihil odit Deus*, ut Concilii Tridentini (3) utamur verbis, *quia nihil est damnationis iis, qui vere consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem; qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti, sunt hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, itaut nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur*. Efficit præterea baptismus, ut non modo peccata quoad culpam remittantur, sed peccatorum etiam, & scelerum pœnæ omnes a Deo benigne condonentur, cum de baptismo dictum sit ab Apostolo (4), *nos per ipsum Christo commori, & sepeliri: Si autem complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus*. Præterea hujus Sacramenti virtute non solum a malis, quæ vere mala sunt, liberamur, verum etiam eximiis bonis, ac muneribus augemur: Divina enim gratia donamur, qua (5) Justi, & Filii Dei effecti, æternæ (6) quoque salutis hæredes instituimur. Huic autem gratiæ additur nobilissimus omnium (7) virtutum comitatus, quæ in animam cum Gratia divinitus infunduntur. Per baptismum etiam Christo tamquam membra copulamur, & connectimur: unde fit, ut ex Christi Domini (8) plenitudine in omnes, qui justificantur, divina virtus, & gratia diffundatur, quæ nos ad omnia Christianæ Pietatis

 officia

(1) Actorum c.2.

(2) Ezechiel. c.36.

(3) Trid. sess.5. de peccato originali.

(4) Ad Rom. c.6., S. Augustinus lib.1. de nuptiis, & concupisc., & S.Th. 3.par. qu.69. art.1.

(5) Joa. cap.1.

(6) Ad Rom. cap.6.

(7) Can. *Ad hæc*. de consecrat. dist.4., S.Th. 3.par. qu.69. art.5.

(8) Joa. c.1.

officia habiles reddit. Quod si tanta virtutum copia instructi, adhuc non sine magna difficultate, ac labore pias, honestasque actiones inchoamus, aut certe absolvimus; id eam ob rem evenit, quia per Baptismum acerrima cupiditatis pugna adversus spiritum non ablata, sed relicta in nobis est. In baptizatis enim concupiscentia, seu fomes remanet; sed illa vere peccati rationem non habet, nisi ejusdem appetitionibus, quæ rationi repugnant, consentiamus, aut in iis infringendis negligentes simus. *Concupiscentiæ reatus*, inquit S. Augustinus (1), *in baptismate solvitur, sed infirmitas manet. Concupiscentia enim, quæ ex peccato est, nihil aliud est, nisi animi appetitio, natura sua rationi repugnans: qui tamen motus, si voluntatis consensum, aut negligentiam conjunctam non habeat, a vera peccati natura longe abest.* In hac tamen cupiditatis adversus spiritum contentione animo frangi Christianum hominem non decet, cum Dei benignitate freti sperare debeamus futurum, ut quotidiana recte vivendi exercitatione, *quæcumque* (2) *pudica sunt, quæcumque justa, & sancta*, eadem etiam facilia, & jucunda videantur, & sint. Postremo per Baptismum charactere consignamur, qui ex anima deleri numquam potest. Ex hujus autem characteris vi, ac natura definivit Ecclesia (3), Baptismi Sacramentum sine sacrilegio iterari non posse, eaque de re Fideles, ne aliquando in errorem inducantur, sæpe, & diligenter a Pastoribus esse admonendos. Propterea dixit Apostolus (4): *Unus Dominus, una fides, unum baptisma.*

IV. Primis Ecclesiæ sæculis a solis Episcopis (5), & quidem Sabbato tantum majoris Hebdomadæ, & in pervigilio Pentecostes, nisi aliter necessitas postularet, post Fontis Baptismalis consecrationem, solemni ritu Baptismus conferri consuevit. Hinc in

(1) S. August. lib.1. de nuptiis, & concupisc. cap.23., & 25.

(2) Ad Philipp. c.4., ad Romanos c.15.

(3) Trid. sess.7. de Baptismo cap.11., & sess.14. de Sacram.Pœnit. cap.2., & cap. *Majores*. §. ult. de Baptismo.

(4) Ad Ephes. c.4.

(5) Siricius Papa in epist. ad Himerium Episc. Tarracon., S.Leo Magnus epist.4., & 8c., Gelasius Papa epist.1.c.12., S. Gregorius Magnus lib.1.epist.42.ad Romanum Italiæ Præfectum.

in ſolis (1) etiam Eccleſiis, in quibus reſidebat Epiſcopus, Baptiſteria habebantur. At cum deinde Chriſtianorum numerus ſingulari Dei beneficio magis in dies propagaretur, factum eſt, ut Baptiſmum, nulla etiam urgente neceſſitate, quocumque liceret tempore conferre, & pluribus etiam aliis, præter Epiſcopos, illum adminiſtrandi poteſtas fieret, Fonteſque Baptiſmales in multis Urbium partibus, & in agris ipſis a Civitate longe disjunctis pro Populi commoditate collocarentur. Secundum præſentem vero Eccleſiæ diſciplinam cautum eſt, ut in Cathedralibus Eccleſiis Baptiſmi Fons Sabbato (2) Majoris Hebdomadæ, ac in Pervigilio Pentecoſtes ab Epiſcopo de more conſecretur, & Catechumeni, ſi qui adſint, ſacrum ab ipſo lavacrum accipiant. Quod ſi (3) impedimento aliquo detentus Epiſcopus perficere id nequeat, alium ipſe ſufficiat, qui ſuo nomine, & facultate rem totam adminiſtret. Ut autem id pro rei dignitate geratur, Sacræ Congregationes Cardinalium declararunt, ſi in Eccleſia Cathedrali id fiat, non modo Canonicos, Clericoſque omnes ejuſdem Cathedralis ſervitio adſcriptos, ſed alios quoque Presbyteros, Parochos, & Clericos ab Epiſcopo accitos adeſſe debere, quamquam non ab Epiſcopo, ſed ab alio conſecratio peragatur: in aliis vero Eccleſiis, in quibus Fons aſſervatur, intereſſe debere Parochos iiſdem Eccleſiis ſubjectos, ſi qui ſint, reliquoſque Sacerdotes, & Clericos earumdem ſervitio adſcriptos. Quæ quidem omnia ſervari volumus, ac præcipimus tum in Noſtra Cathedrali, tum in Parochialibus Noſtræ Diœceſis Eccleſiis. Legitimus autem Baptiſmi Miniſter, ut noſtrorum temporum fert diſciplina, eſt Parochus (4), ſive alius Sacerdos ab Epiſcopo, vel Parocho delegatus. At ſi infanti recens nato mortis proximæ periculum

(1) Martene de antiquis Eccleſiæ ritibus lib.1.

(2) Can. *Duo tempora*, & ſeqq. de conſecrat. diſt.4., Catechiſmus Romanus c.2. de Sacram. Baptiſmi n.61., Rituale Rom. lib.2. cap.27.

(3) Benedictus XIV. Inſtit.1. n.6.

(4) Clemens I. epiſt.3., Concil. Flor. in decret. unionis, Concil Mediolan. I. par.2. tit. de Baptiſmo, can. *Conſtat*. de conſecr. diſt.4.

lum immineat, tunc, *ne* (1) *quispiam sine remedio salutari de saeculo evocetur*, sine ullo ritu, ac caeremonia a quolibet, etiam (2) Laico, Infideli, Haeretico, vel excommunicato, & etiam a muliere Baptismus conferri potest, dummodo forma, materies, debitaque intentio rite serventur, & qui ampliori dignitate sunt praediti, caeteris semper praeferantur, ac virorum potissimum prae mulieribus ratio habeatur, nisi forte modestiae causa aliter faciendum videatur, cum proles ex utero matris non integre demissa magno in periculo constituta est, aut si mulier pro Sacramento administrando aptior, ac peritior judicetur. Qua quidem in re mirari satis non possumus divinam Bonitatem, ac Sapientiam, quae, cum summa sit hujus Sacramenti necessitas, quemadmodum aquam ejus materiam instituit, qua nihil magis commune esse potest, sic etiam neminem, cum mortis urget periculum, ab ejus administratione voluit excludi.

V. Cum tamen frequentissime contingat, ut infantes recenter natos, qui proxime morituri videntur, salutari lavacro expiare cogantur obstetrices; Illud curandum potissimum Nobis est, ut hujusmodi mulieres ea omnia probe calleant, quae ad rem tanti momenti bene gerendam necessario requiruntur. Sanctissimum idcirco Antistitem Carolum Borromaeum (3), qui Ecclesiasticam disciplinam non mediocriter labefactatam instauravit, imitati, Vicario Nostro Generali districte praecipimus, ut nullam obstetricem in hac Civitate, ac Dioecesi munus suum exercere patiatur, nisi illam prius in examen vocaverit, & satis idoneam ad Baptismum conferendum repererit. Ea autem interroganda potissimum erit de materia, ac forma hujus Sacramenti, & qua ratione, cum materia traditur, verba pronunciari oporteat cum intentione id faciendi, quod intendit Ecclesia. De eventibus etiam inter-

(1) Can. *Constat*. de consecr. dist.4.

(2) Cap. *Firmiter*. de Summa Trinitate, can. *Romanus*; & can. *A quodam Judaeo*. de consecrat. dist.4., Concilium Florentinum in decret. unionis Armenorum, Tridentinum sess.7. can.4. de Baptismo.

(3) Acta Mediolanen. Ecclesiae tom.1. editionis Mediolanen. pag.220., Rituale Romanum de Sacramento Baptismi tit. *De baptizandis pueris*.

interrogetur, qui in Rituali Romano (1) recensentur, ac præcipue quid agendum sit, cum infans, de cujus vita magnopere dubitatur, e Parentis utero caput, aut aliam corporis partem dumtaxat emiserit. Si post diligens hoc examen, quod iterari quotannis omnino jubemus, idoneam ad conferendum Baptismum Vicarius Generalis obstetricem invenerit, facultatem in scriptis, & gratis eidem faciat exercendi ad annum munus suum. Si qua vero earum sine prævio examine, & sine hujusmodi licentia in scriptis obtenta obstetricandi munus exercere audeat, Parochis districte mandamus, ut illam Nobis denuncient gravibus arbitrio Nostro plectendam pœnis. Quoties autem (2) infantem aliquem obstetrices Baptizaverint, toties diligentissime sunt a Parochis examinandæ, an, & quomodo, quibus verbis, & forma, qua materia, & aqua, & qua intentione Baptismum puero contulerint? Et siquidem debitam materiam, formam, atque Ecclesiæ intentionem adfuisse compererint, ne sub conditione quidem iterandus est Baptismus; sed ubi a periculo infans evasit incolumis, quam primum fieri commode potest (3), ad Ecclesiam deferendus est, in qua Baptismi Fons asservatur, ibique cæremoniæ omnes, propter urgentem necessitatem omissæ, religiose sunt perficiendæ. Quicumque vero (4), sive Sacerdos, sive Laicus, sive etiam obstetrix privatum domi Baptismum, urgente necessitate, administraverit; ejus rei testimonium Parocho faciat, ut privatus ejusmodi Baptismus ab eodem describatur in libro, in quo puerorum omnium, qui in sua Parœcia Baptizantur, nomina, ac diem, quo Baptismo abluti sunt, adnotare jubetur.

VI. Duplex est materia baptismi, alia remota, & alia proxima. Materia remota est naturalis, & elementaris aqua, sive ea maris sit, sive fluvii, sive paludis, sive putei, aut fontis, sive alia quælibet, quæ sine ulla additione dici solet aqua. Eam quippe esse

(1) Rituale Romanum loc. cit.
(2) Catechis. Rom. par. 2. cap. 2. §. 43., Synodus Constantiensis par. 1. tit. 6. n. 4.
(3) Benedictus XIV. Instit. 98. n. 13.
(4) Benedictus XIV. Instit. 98. n. 14.

esse baptismi materiam a se (1) institutam Christus aperte docuit dicens: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. Hanc vero materiam esse baptismi naturæ, ac virtuti maxime consentaneam, facile patet. In primis enim (2) cum hoc Sacramentum ad vitam æternam assequendam sit omnibus absque ulla exceptione necessarium, oportuit ejus materiam facile parari ab omnibus posse: quid autem parari facilius ab omnibus potest, quam aqua, quæ nusquam non præsto est? Deinde si materia significare Sacramenti effectus debet; quid baptismi effectus clarius significat, quam aqua? Ut enim aqua sordes abluit, ita per baptismum peccatorum maculæ eluuntur, & quemadmodum aqua refrigerandis corporibus aptissima est, sic per Baptismum cupiditatum ardor magna ex parte restinguitur. Verum etsi quælibet, ut diximus, naturalis, ac elementaris aqua ad Baptismum valide ministrandum sufficiat; illicite (3) tamen extra necessitatis casum in solemni Baptismi administratione alia adhiberetur aqua, quam quæ solemni ritu aut Sabbato Sancto, aut in pervigilio Pentecostes benedicta fuit, & in Baptismali fonte asservatur. Aqua vero artificialis, quæ ex floribus, aut herbis per distillationem educitur, & liquor ille, qui sponte sua e vitibus, arboribusque promanat, sunt materia dubia, numquam sane in Baptismi collatione adhibenda, nisi cum certa haberi nequeat materia, & periculum instet, ne baptizandus moriatur; & tunc quidem nonnisi sub conditione Baptismum conferre licet. Materia proxima hujus Sacramenti est sensibilis, & physica corporis per aquam ablutio, quæ fieri tripliciter potest. 1. si Baptismo initiandi in aquam mergantur. 2. si in eos aqua infundatur. 3. si aquæ aspersione, quæ ad abluendum sufficiat, tingantur. Quæcumque ex his ablutionibus adhibeatur, Baptismus vere perficitur. At cum aquæ effusio in baptizandum jam a pluribus sæculis in Ec-

(1) Joa. c.3.

(2) S.Hieron. epist.84.tom.2., & S.Th. in 3.par. qu.66. art.3.

(3) Clement. unica de Baptismo, & Catechismus Rom. par.2. de Baptismo §.11., Benedictus XIV. Constit. *Inter omnigenas.* §.20. edita 2.Febr. 1744.

in Ecclesia Latina prævaluerit, eam in conferendo Baptismate adhiberi in tota Nostra Diœcesi jubemus. Cavendum tamen hic est (1), non quamlibet corporis partem, sed potissimum caput, in quo omnes tum interni, tum externi sensus vigent, per aquæ Baptismalis infusionem esse abluendum; simulque ab eo, qui baptizat, verba, quæ Sacramenti formam continent, eodem tempore, quo ablutio ipsa peragitur, esse pronuntianda.

VII. Forma, quæ in hoc administrando Sacramento servanda est, & ab Ecclesia Latina servata semper fuit, sunt verba illa: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Ita enim illam Christus Dominus tradidit, cum Apostolis (2) præcepit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Obstetrices vero, ne, cum infantes urgente necessitate baptizant, ex latini sermonis imperitia in errorem aliquem prolabantur, Baptismi formam Italico idiomate proferre addiscant, & hac utantur forma: *Io ti battezzo in nome del Padre, del Figliuolo, e dello Spirito Santo*. Unus præterea, idemque Minister & verba proferat, & aquam effundat (3), tum quia hæc est Christi institutio, & Ecclesiæ praxis; tum quia falsa esset formæ significatio, si alius esset, qui diceret *ego te baptizo*, & alius, qui aquam infundens ablueret, & revera baptizaret.

VIII. Quamquam Baptismus, uti superius monuimus, sine sacrilegio iterari non possit, & contra rebaptizantes (4) irregularitatis pœna ipso facto incurrenda in jure Canonico sit constituta; Non tamen iterari Baptismum dicendum est, siquis, cum incertum de eo sit, an baptizatus vere jam fuerit, sacris iterum undis, sed hac interposita (5) conditione, abluatur. *Si baptizatus es, te non baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. In iis enim circumstantiis ex una

(1) Conc. Toletanum IV. can. 5., S. Th. in 3. par. qu. 66. art. 7. ad 3., & Catechism. Rom. part. 2. de Sacram. Baptismi §. 9.

(2) Matth. c. 28.

(3) S. Th. par. 3. qu. 67. art. 7.

(4) Can. *Eos qui*. de consecr. dist. 4., & cap. *Ex litterarum*. de Apostatis, & reiterantibus Baptismum.

(5) Alexander III. in cap. *De quibus dubium*. de Baptismo, & ejus effectu.

parte nulla fit irreverentia Sacramento, cum ita collatum periculo nullitatis non sit obnoxium; ex alia vero æternæ hominis saluti, propter quam Sacramentum est institutum, certiori modo consulitur. Verum non licet (1) quemvis sine delectu, levi qualibet suspicione proposita, Sacra iterum ablutione sub conditione donare; sed in iis tantum id fieri permittitur, de quibus, re diligenter perquisita, prudens relinquitur dubium, an Baptismum rite susceperint; uti contingit ex: gr. in infantibus (2), qui expositi reperiuntur. Ii enim sub conditione sunt baptizandi, quamquam schedulam administrati Baptismi collo suspensam habeant, nisi vel cognoscatur is, qui chartulam scripsit, eidemque fides tuto præstari possit, vel testis aliquis sive masculus, sive fœmina, dummodo ei fides adhiberi prudenter possit, baptizatum fuisse infantem testetur: Baptismati enim comprobando unius sufficere testimonium, vetus est Jurisperitorum axioma, cujus veritas ab Ecclesiasticorum Tribunalium praxi confirmatur. In adducto enim casu, cum prudens suspicio subsit, ob ignorantiam, ob temporis angustiam, ob metum, animique perturbationem essentiale aliquid omitti potuisse, necessario conferendum est Sacramentum, quod certo collatum esse nescitur, *quoniam non* (3) *monstratur iteratum*, *quod non certis indiciis ostenditur rite peractum*. Simile quid usuvenire potest in infantibus, qui, licet in lucem nondum prodierint, aliquam tamen sui partem emiserunt ex utero. His enim, si mortis instet periculum, in ea parte, quæ ex utero emersit, Baptismum esse conferendum statuit Rituale (4) Romanum, ita tamen, ut si ejus caput sacro tinctum fuerit lavacro, ne conditionate quidem repetatur Baptismus: at si non caput, sed alia quælibet corporis pars aqua perfundatur; tunc parvulus, si vivus in lu-

(1) Benedictus XIV. Instit. 84. n.5., & 7., Sac. Cong. Concil. 19. Dec. 1682., & 27. Martii 1683.

(2) Can. 110., & 112. de consecrat. dist.4., cap. *Nuper*. de testibus, Sacra Congr. Concil. in una Urbis 15. Januarii 1724., Benedictus XIV. in Constit. *Postremo mense*. §.27., & 31.

(3) Can. *Si nulla*. de consecr. dist.4., & can. *Solemnitates*. de consecr. dist.1.

(4) Rituale Rom. tit. de baptizandis parvulis.

in lucem prodierit, ſub conditione iterum baptizetur. Quæ quidem res ſtatuitur etiam in Rituali Sacramentorum, quod juſſu (1) Gregorii XIII. Cardinalis Julius Antonius Sanctorius Romæ vulgavit, & in inſtructionibus S. Caroli Borromæi, quibus conſonat Angelicus Doctor, ubi ait: *Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita conſiſtit, ſicut in capite, videtur quibuſdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam nativitatem ſit baptizandus ſub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.* Nos autem in his, ac ſimilibus caſibus volumus, ac jubemus, ut Parochi, aliique, quorum intereſt, quidquid in Rituali Romano præſcribitur, exacte exequantur. Quod ſi difficilior quandoque caſus evenerit, Parochi Nos conſulant, ut auditis Theologorum conſiliis, quid agendum ſit, decernere valeamus.

IX. *Præſenti prohibemus edicto, ne quis de cætero in aulis, vel Cameris, aut aliis privatis domibus, ſed dumtaxat in Eccleſiis, in quibus ſunt ad hoc fontes ſpecialiter deputati, aliquos (niſi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc caſu deferri, liberi extiterint, aut talis neceſſitas emerſerit, propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi) audeat baptizare. Qui autem ſecus præſumpſerit, aut ſuam in hoc præſentiam exhibuerit, ita per Epiſcopum ſuum caſtigetur, ut alii attentare ſimilia non præſumant:* Sic expreſſe cautum eſt in Concilio Viennenſi a Clemente V., cujus decretum in hac Noſtra Diœceſi ſancte, ac religioſe ab omnibus, ad quos pertinet, ſervari jubemus; illud etiam adjicientes, ut Baptiſmi Sacramentum in ipſis quoque Eccleſiis neque ante Solis ortum, neque poſt ejus occaſum ſine Noſtra, aut Vicarii Noſtri Generalis licentia ſolemniter adminiſtretur.

X. Cum nonniſi per lavacrum Baptiſmi in ſpem vivam, & hæreditatem incorruptibilem regenerari, æternamque ſibi comparare ſalutem infantes poſſint; Iis proinde, ſtatim ac in lucem

Rrr 2 prodie-

(1) Rituale Sacramentorum editum Romæ 1584., S. Carolus Borromæus in Act. Eccleſ. Mediol. par.4. pag.497. §. *Si vero ſœtus*, & S.Th.3.par. qu.68. art.11.

prodierint, Baptiſmum conferri poſſe Tridentina Synodus docuit, & feſtinandum omnibus eſſe ſine mora renaſci, ſcripſit Sanctiſſimus Pontifex (1) Clemens I. Hinc facile intelligimus, quam gravi culpa (2) illi ſe obſtringant, qui eos Sacramenti gratia diutius, quam neceſſitas poſtulet, carere patiantur, præſertim cum propter ætatis imbecillitatem innumera pene vitæ pericula iiſdem impendeant. Quamobrem monemus Parentes omnes, iiſque diſtricte præcipimus, ne ultra triduum (3) ſuorum infantum Baptiſmus differatur, niſi multo citius conferri imminens vitæ periculum cogat. Quod ſi ultra tertium diem ſine juſta cauſa, Noſtraque, aut Vicarii Noſtri Generalis licentia protrahatur, tam parentes, quam alii, quorum culpa, aut negligentia id contigerit, pecuniaria pœna pro arbitrio Noſtro multabuntur. Parochi autem hac ſuper re diligentiam omnem adhibeant, & curent omnino, ut Noſtrum hoc decretum fideliter executioni demandetur. Ut autem facilius præſtare id poſſint, volumus, ut obſtetrices de infantum ortu Parochos ſtatim moneant: niſi fecerint, gravibus a Nobis plectentur pœnis. Parochos etiam (4) magnopere hortamur, ut Populum de hoc graviſſimo negotio diligenter imbuant ſemel ſaltem per anni curſum, cum Sacras ad Altare de more conciones habent.

XI. Caveant omnino Parochi ſub pœnis arbitrio Noſtro infligendis, ne, quæ Baptizandis imponuntur, nomina (5) ſint obſcena, aut fabuloſa, aut ridicula, aut inanium Deorum, ſeu etiam Ethnicorum hominum, qui ſceleratiſſimi fuerunt; ſed a Sanctis dumtaxat mulieribus, aut viris nomina imponenda mutuentur, ut Baptizati eorum (6) exemplis ad pie vivendum excitentur in Terris, eorum autem patrocinio protegantur in Cœlis. Parentes

(1) Clemens I. epiſt.51.

(2) Catechiſ. Rom. par.2. de Sacram. Baptiſmi §.34.

(3) Edictum Romæ promulgatum anno 1723., Benedictus XIV. Inſtitut.98. n.3., Concilium Bituricenſe anni 1582., & S. Antoninus in Summa par.3. tit.14. cap.13.

(4) Benedictus XIV. cit. Inſtit. n.8.

(5) Concil. Nicæn. can.39., can. *Non plures*. de conſecrat. diſt.4.

(6) S. Joa. Chryſoſt. hom.22. in Geneſ.

tes etiam moneant, ne, quæ eorum liberis imposita in Baptismo fuerunt nomina, immutent, iisque non levia proponant incommoda, quæ inde oriri facile possunt: Præterea præcipimus Parochis, ne duos germanos fratres, quamquam eorum unus obierit, eodem appellari nomine patiantur; sed per alterius nominis additionem unum ab altero discriminentur. Sic enim omnis erroris periculum evitabitur, cum de natali alterutrius die testimoniales litteras Parochus vel ad matrimonium celebrandum, vel ad Sacros Ordines suscipiendos expediet. Tandem Fideles omnes serio, & frequenter hortentur Parochi, ut veterum Christianorum exempla imitati, anniversarium suscepti Baptismatis recolant quotannis diem, multasque ex imo corde preces Deo porrigant, ut gratiæ sanctificantis donum, quo in Baptismate divinæ facti sunt consortes naturæ, integrum, illæsumque custodiant, aut si forte per summam imprudentiam amiserint, per veram pœnitentiam quam citissime recuperent: quem etiam in finem eleemosynas, aliaque pietatis, & charitatis opera pro sua quisque facultate precibus adjungat.

XII. Quemadmodum postquam aliquis editus in hanc lucem est (1), nutrice, & pædagogo indiget, ut eorum ope, atque opera educetur, ac doctrina, bonisque artibus imbuatur; ita etiam necesse est, ut, qui per spiritualem Baptismi regenerationem filii Dei nascuntur, & juxta illud Apostolorum Principis Petri (2), *sicut modo geniti infantes, rationabiles sine dolo lac concupiscunt*, alicujus fidei, ac prudentiæ committantur, a quo Christianæ Religionis præcepta haurire, & ad omnem pietatis rationem institui possint. Hinc factum est, ut ex vetustissima Catholicæ Ecclesiæ consuetudine in solemni Baptismatis administratione Patrini adhibeantur, qui apud veteres rerum divinarum Scriptores communi *Susceptorum*, *Sponsorum*, ac *Fidejussorum* vocabulo nuncupantur. Ii quippe Catholicam pro puero fidem profitentur, ejusque nomine spondent, illum fideliter esse servaturum, quæcumque tunc ab

(1) Catechis. Rom. par. 2. de Sacram. Baptismi §. 16. (2) 1. Petri c. 2.

ab iis promittuntur. Verum cum hoc munus adeo negligenter in Ecclesia tractetur, ut qui illud suscipiunt, quænam sint eorum partes, & quid ab illis exigatur, ignorent; Parochi idcirco illos erudiant, ut munus, quod obeunt, & obligationem, quam in illo obeundo suscipiunt, satis intelligant, ac diligenter exequantur. Qua quidem in re S. Augustini (1) verbis utantur, quibus idem Sanctus Doctor populum sibi commissum erudiebat, dicens: *Vos ante omnia tam mulieres, quam viros, qui filios in Baptismate suscepistis, moneo, ut vos cognoscatis fidejussores apud Deum extitisse pro illis, quos visi estis de Sacro Fonte suscipere. Ideoque eos admonete, ut castitatem custodiant, justitiam diligant, charitatem teneant. Ante omnia Symbolum, & Orationem Dominicam eos docete, Decalogum etiam, & quæ sunt prima Christianæ Religionis rudimenta.*

XIII. Neque vero ad hoc Patrini munus obeundum in cujuslibet infantis Baptismo plures, quam duo, vir videlicet, & mulier admitti possunt, quemadmodum Tridentina Synodus decrevit. Cum enim non modo is, qui Baptizat, cum Baptizato, sed Patrini etiam, cum eo, quem e Sacro Fonte suscipiunt, & cum naturalibus ejusdem parentibus spirituali cognatione devinciantur, itaut matrimonia inter hos omnes iniri non possint, atque inita dirimantur; si plus, quam duo, ad Patrini munus admitterentur; jam plurima inde incommoda in Christianam Rempublicam facile dimanarent. En Tridentini Concilii verba (2), quæ a Parochis attente perlegi, ac mature considerari jubemus: *Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque Sancta Synodus huic incommodo providere, & a cognationis Spiritualis impedimento incipiens statuit, ut unus tantum sive vir, sive mulier, juxta Sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus, & una Baptizatum de Baptismo suscipiant, inter quos, ac Baptizatum,*

(1) Can. *Vos ante*. de consecr. dist.4., S. Aug. serm.163., & 165. de tempore.

(2) Trid. sess.24. de reformat. Matrimonii cap.2.

tum, & illius patrem, & matrem, necnon inter Baptizantem, & Baptizatum, Baptizatique patrem, ac matrem tantum Spiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos spectabit, sciscitetur, quem, vel quos elegerint, ut Baptizatum de Sacro Fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant. Quod si alii, ultra designatos, Baptizatum tetigerint, cognationem Spiritualem nullo pacto contrahant, constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus. Si Parochi culpa, vel negligentia secus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniatur. Hanc vero Spiritualem cognationem Parentes inter se non contrahunt, si eorum alteruter, urgente necessitate, filium suum privatim Sacro regenerationis lavacro abluat. *Si genitor filium suum*, inquit Joannes VIII. (1), *corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte pereuntem dimitteret, sacri unda Baptismatis lavit, bene fecisse laudatur. Idcirco suæ Uxoris sibi jam legitime sociatæ impune, quamdiu vixerit, judicamus manere conjunctum: quod enim necessitas intulit, inculpabile est judicandum.*

XIV. Præterea non omnibus indiscriminatim sanctæ hujus tutelæ administratio est committenda; sed prohibendi ab illa sunt ii, qui eamdem gerere aut fideliter nolint, aut sedulo, & accurate non possint. Hujusmodi sunt 1. (2) Judæi, Infideles, Hæretici, publice excommunicati, aut interdicti, publice criminosi, qui Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ in Paschate non susceperint, & de hoc crimine publice sint notati &c. 2. impuberes, masculi videlicet, qui decimum quartum, & fœminæ, quæ duodecimum ætatis suæ annum non absoluerint; vel etiam puberes, si nondum Sacramento Confirmationis fuerint initiati. 3. qui Fidei rudimenta (3), Apostolorum Symbolum, ora-

(1) Can. *Ad Limina*. cauf.30. qu.1.

(2) Catechif. Rom. par.2. de Baptism. §.29., & Rituale Rom. de Sacram. Baptismi tit. de Patrinis, can. *In Baptismate*. de consecr. dist.4., & Concil. Moguntin. cauf.59.

(3) S.Carolus Borromæus in Conc. Provinc.I. par.1., & in Diœcesano II. decr.15.

orationem Dominicam, Angelicam Salutationem, ac Dei, Ecclesiæque præcepta ignorant: Est enim ab omni ratione alienum, ut, qui se Deo fidejussores constituunt, ii res illas nesciant, quibus se alios instructuros esse pollicentur. 4. Moniales, cujusvis Ordinis Regulares, & (1) Clerici etiam Sæculares, si aut Ecclesiasticum obtineant beneficium, aut in Sacris Ordinibus sint constituti, nisi specialem a Nobis obtinuerint licentiam; Regulares vero, nisi præter Nostram, a suis etiam Superioribus facultatem impetrarint.

XV. Parochi, aliique Sacerdotes de Parochorum licentia Sacramentum Baptismi solemniter administrantes, ea, qua decet, animi reverentia, sacrarumque vestium, ac vasorum munditie ritus omnes, ac cæremonias ab Ecclesia præscriptas sancte, religioseque adhibeant: omnes enim ritus (2), quibus in hujus collatione Sacramenti nunc utimur, antiquissimi sunt, & vel ex Apostolorum traditione manarunt, vel a Sanctissimis Patribus sunt instituti. Dent autem operam animarum Pastores, ut has cæremonias Fideles intelligant, adeoque easdem, arrepta occasione, aperte, ac breviter Populo explicent, cum eæ imaginem, & significationem earum rerum præseferant, quæ in Sacramento geruntur. Perbrevem Nos earum explicationem populorum captui accommodatam in Appendice num. 3. subnectimus, ut eadem Parochis vel in habenda concione, vel in Catechismo explicando præsto sit, opportunamque materiam suppeditet. Summam tum in ipso baptismali fonte, tum in Sacrorum Oleorum vasis, tum denique in reliqua Sacra supellectili ad hujus Sacramenti administrationem necessaria, munditiem curent Parochi: secus pecuniaria pro arbitrio Nostro multabuntur pœna.

XVI. Si forte aqua solemni ritu benedicta magna ex parte defecerit, poterit Parochus (3), antequam tota deficiat, novam aquam

(1) Can. *Non licet*; can. *Monachi*; & can. *In Baptismate*; de consecr. dist. 4., Concilium Aquense anni 1585.

(2) Bellarminus de Sacram. Baptismi lib. 1. c. 24.

(3) Rituale Rom. de Bapt. tit. 2. cap. 1.

aquam non benedictam, in minori tamen quantitate, præexistenti affundere, & cum illa immiscere. At si tota vel corrupta sit, vel defecerit, tunc is superpelliceo, ac stola indutus in fontem bene mundatum, ac nitidum recentem aquam infundat, eamque benedicat ex formula, quæ ad hunc finem in Rituali Romano (1) præscribitur. Si forte baptismalis fontis aqua nimium frigida sit, tunc, ne infanti baptizando noceat, admisceri eadem poterit in vasculo ad id parato cum modica aqua naturali non benedicta, quæ ad ignem incaluerit. Alia plura hujusmodi Parochus addiscere poterit ex Rituali Romano, cui legendo assiduam det operam. Ut omnis superstitioni aditus præcludatur, caveant Parochi (2), ne sal, candelæ, gossipium, sudariola, aliaque adhibita in hujus Sacramenti administratione domum a Sæcularibus deferantur, sed omnia ab ipsis Parochis retineantur, cauteque custodiantur, vel ad normam Sacrorum Canonum, quæ sunt comburenda, comburantur, eorumque cineres projiciantur in Sacrarium.

XVII. Illam vero curam etiam, atque etiam Parochis demandamus, ut statim, ac Baptismum administraverint, antequam e Templo infans, ac Patrini discedant, in codicem ejus rei causa comparatum, baptizati infantis, ejusque parentum, ac patrinorum nomina, & cognomina referant juxta Ritualis Romani formulam, quam exacte servari volumus; itaut annus, mensis, ac dies, quo quisque baptizatus, atque etiam quo editus in lucem fuit, non arithmeticis notis, sed per extensum describantur. Is autem liber diligentissime a Parocho custodiatur, ne in aliorum manus deveniat, atque aliena malitia, aut dolo vitiari possit. Quod si Parochus vel in hujusmodi descriptione, vel in hujus codicis custodia negligens fuerit, pecuniaria pœna arbitrio Nostro multabitur. Quomodo autem gerere se debeat Parochus, cum proles ex occulto matrimonio, quod *conscientiæ* dicitur,

 orta,

(1) Rituale Rom. loc. cit. c.7. de servandis post Baptismum.

(2) Instruct. Eccles. Mediol. S. Caroli tit.

orta, salutaribus Baptismi aquis est abluenda, dicemus inferius, ubi de ejusmodi matrimoniis occultis differemus. Tandem animarum Pastores hortentur Matres, ut non minus, antequam pariant, Pœnitentiæ Sacramento se muniant, ne mortis pericula, quæ plurima in partu occurrunt, eas imparatas inveniant; quam post partum, cum primum domo exierint, ad Ecclesiam se conferant, atque in ejus ostio consistant, ut juxta Ritualis Romani formulam benedictionem a Parocho accipiant, a quo tamen nihil prorsus pro ea exigi possit. Quamquam enim *Mulier* (1) *cum pepererit, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quod natus est homo in mundum*; divinæ tamen meminisse debet beneficentiæ, cujus munere factum est, ut e partu evaserit incolumis. Quare recta ratio, gratique animi virtus postulat, ut Puerperæ, cum primum possunt, in Parœcialem Ecclesiam se conferant debitas bonorum omnium Largitori gratias acturæ; & ut in domum Domini, quam omnis decet sanctitudo, puriores ingrediantur, adhibitis Ecclesiæ precibus, ac ritibus benedictionem a suo Pastore accipiant, ab eoque in Sanctuarium deducantur.

CAPUT VIII.

DE CONFIRMATIONIS SACRAMENTO.

SPiritus Sanctus (2), qui super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu, sicut in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, sic in Confirmatione augumentum præstat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter invisibiles hostes, & pericula gradiendum est; in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam: in Baptismo abluimur, post Baptismum roboramur: & quamvis continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia; victuris tamen necessaria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se salvat mox in pace beati

(1) Joa. c.16.

(2) Can. *Spiritus Sanctus*, de consecr. dist.5., Catechism. Roman. de Sacram. Confirmat. §.5.

beati sæculi recipiendos: Confirmatio autem armat, & instruit ad agones Mundi hujus, & prælia reservandos.

II. Non est itaque Confirmatio otiosa cæremonia, uti per insaniam dictitant Novatores, sed verum Sacramentum a Christo Domino institutum, uti Tridentina (1) Synodus definivit, cui præiverat Concilium Florentinum (2) sic dicens: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat bonæ conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto.* Sacramentum autem Confirmationis non idem esse Sacramentum, ac Baptismum, sed ab eo longe disjunctum (3), ex gratiæ varietate, quam utrumque Sacramentum tribuit, facile evincitur. Baptismi enim gratia homines in novam gignit vitam: Confirmationis autem Sacramento, qui geniti sunt, evadunt viri. Quantum igitur in naturali vita generatio ab incremento differt; tantumdem inter se differunt Baptismus, qui regenerandi vim habet, & Confirmatio, cujus virtute Fideles augescunt, & perfectum robur assumunt. Ex varietate etiam materiæ, & formæ, quæ in utroque adhibetur Sacramento, satis intelligitur, Baptismum, & Confirmationem varia esse, ac diversa Sacramenta.

III. Triplici a Sanctis Patribus hoc Sacramentum donatur nomine. Primo enim, cum in eo administrando Episcopus super confirmandum manum imponat, dicitur *manus impositio*. Secundo quoniam per Unctionem Chrismatis hoc Sacramentum conficitur, dicitur *Chrisma*. Tertio demum, quia hanc efficientiam habet Confirmationis Sacramentum, ut illud rite suscipiens novæ virtutis robore firmior, adeoque perfectus esse Christi miles incipiat, dicitur *Confirmatio*. Olim quidem, cum hoc Sacramentum statim post Baptismum administrari soleret; Baptismus autem, uti superius diximus, extra necessitatis casum, nonnisi Sabbato

 majoris

(1) Tridentin. sess. 7. de Sacramentis in genere can. I., & de confirmatione can. I.

(2) Concil. Florent. in decreto Union. Armen. §. secundum.

(3) Catechismus Romanus loc. cit. §. 5.

majoris hebdomadæ, ac in pervigilio Pentecoltes, post baptismalis fontis consecrationem administraretur; ea de causa Confirmatio quoque, nonnisi diebus Festis Paschatis, & Pentecostes, conferri consuevit, uti Sexti Concilii Parisiensis (1) Patres scriptum reliquere iis verbis: *Sicut autem duobus temporibus, Paschate videlicet, & Pentecoste Baptismus; ita etiam traditio Sancti Spiritus per impositionem manuum Fidelibus tradatur*. Verum cum mox propter multitudinem eorum, qui Christianam Religionem amplectebantur, inducta fuisset consuetudo, ut quotidie, si opus esset, salutari iidem lavacro expiarentur; & cum justis de causis cautum in Ecclesia Occidentali fuisset, ut non eodem, sed diverso tempore Baptismus, & Confirmatio administrarentur; inde factum est, ut pro confirmandis Fidelibus penes Episcopos facultas deligendi temporis relinqueretur.

IV. Triplex est, & quidem præstantissimus Sacramenti Confirmationis effectus. Prior est, ut, nisi impedimentum aliquod ex parte ejus, qui recipit, inferatur, novam gratiam tribuat, idest gratiæ sanctificantis, quæ in recipiente præsupponitur, augumentum; quod quidem commune est Confirmationi cum cæteris Sacramentis, quæ *vivorum Sacramenta* nuncupantur. Præterea illud proprie Confirmationi tribuitur, ut gratiam Baptismi perficiat, & in nobis Deus id confirmet, & augeat, quod per Baptismum operari cœpit, nosque ad Christianæ perfectionis soliditatem adducat. Quod quidem in eo situm est, ut virtute hujus Sacramenti nobis Jus conferatur, uti loquuntur Theologi, ad accipiendas a Deo suo loco, & tempore gratias actuales, quibus adversus omnes Carnis, Mundi, & Diaboli impetus robustiores simus, & ad confitendum Domini Nostri Jesu Christi nomen omnino confirmemur in Fide. *Effectus hujus Sacramenti est* (verba sunt Concilii Florentini (2)) *quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut Christianus*

(1) Tom. 2. Collect. Concil. Galliæ a Sirmondo editæ cap. 33. pag. 507., & Benedictus XIV. Institut. 6. num. 2.

(2) Concil. Flor. loc. cit.

stianus audacter Christi confiteatur nomen. Et sane si, quid ipsis Apostolis post acceptum Spiritum Sanctum evenerit (1), parumper inspiciamus, divinam hujus Sacramenti efficientiam intelligemus. Apostoli enim cum ante, tum sub ipsam Dominicæ Passionis horam infirmi adeo, ac remissi fuere, ut (2), cum Dominus comprehensus est, statim in fugam se conjecerint: Petrus eorum Princeps (3), qui summam constantiam, excelsique animi magnitudinem præsetulerat, unius (4) mulierculæ voce perterritus, se Jesu Christi discipulum esse non semel, aut iterum, sed tertio etiam negaverit: omnes demum post ipsam Magistri sui resurrectionem propter (5) metum Judæorum inclusi domi se continuerint. At vero in die Pentecostes tanta Spiritus Sancti virtute omnes repleti sunt, ut Evangelium sibi commissum in universo orbe audacter, ac libere disseminantes, nihil sibi felicius accidere posse existimaverint, quam quod (6) digni haberentur pro nomine Jesu contumeliam, ac mortem pati.

V. Alter Confirmationis effectus est, ut characterem imprimat, quo confirmatus signatur, ut Christi miles, ad Fidem cum robore propugnandam, & ab iis distinguitur, qui per Baptismum Christo regenerati dumtaxat sunt, & tamquam modo geniti infantes lac concupiscunt. *Character Confirmationis*, ut inquit S. Thomas (7), *est signum distinctivum, non Infidelium a Fidelibus, sed spiritualiter provectorum ab iis, quibus dicitur, sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem*. Cum autem indelebilis sit character, qui confirmato imprimitur, inde fit, ut, quemadmodum de Baptismo superius diximus, Confirmatio sine sacrilegio iterari non possit. Siquis autem iterum Confirmationis Sacramentum susciperet, grande quidem nefas perpetraret: at neque confirmans, neque confir-

(1) Catechis. Rom. de confirm. §.22.
(2) Matth. cap. 26.
(3) Matth. cap. 26.
(4) Joan. cap. 18.
(5) Joan. cap. 20.
(6) Act. cap. 5.
(7) S. Th. par. 3. qu. 72. art. 5.

confirmatus irregularitatis pœnam incurreret: quamquam enim ejusmodi pœna adversus rebaptizantes sit in Jure Canonico constituta, non tamen adversus iterum confirmantes statuta reperitur: irregularitas autem (1) nonnisi in casibus in Jure expressis incurritur. Tertius tandem Sacramenti hujus effectus est cognatio Spiritualis, quæ inter Confirmantem, & Confirmatum, ejusque parentes, ac Patrinum contrahitur, quemadmodum de baptizante, & baptizato, ejusque Patrinis, ac Parentibus superius docuimus.

VI. Solum Episcopum esse ordinarium hujus Sacramenti Ministrum Tridentina Synodus (2) his verbis definivit: *Siquis dixerit, Sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit*. Et jure quidem factum est, ut ejusmodi munus ad Episcopos deferretur. Ut enim (3) in extruendis ædificiis, etsi fabri cœmenta, calcem, ligna, & reliquam materiam parant, atque componunt, absolutio tamen operis ad Architectum pertinet; ita etiam hoc Sacramentum, quo veluti spirituale ædificium perficitur, a nullo alio, nisi a summo Sacerdote, administrari opus erat. Et sane Apostolorum tempore (4) non ab aliis, quam ab ipsis Apostolis hoc Sacramentum legitur, aut scitur esse peractum. Extraordinarius autem Minister esse potest Sacerdos quilibet, cui gravissima, honestaque de causa Romanus Pontifex specialem facultatem ministrandi hoc Sacramentum delegaverit. *Legitur aliquando*, ut inquit Eugenius IV. in Concilio Florentino, *per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili, & urgente admodum causa simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto hoc Sacramentum Confirmationis administrasse*.

VII. Nonnisi Baptizati confirmari valide possunt: cum enim Baptismus reliquorum sit janua Sacramentorum; incapax proin-de

(1) Cap. *Is qui*, de sent. excommunicat. in 6.
(2) Trid. sess. 7. de confirm. can. 3.
(3) Catechis. Rom. de confirm. §. 14.
(4) S. Augustinus lib. 15. de Trinitate cap. 26.

de eorum (1) est, qui nondum salutari Lavacro sit regenerationis ablutus. Olim quidem infantibus (2) post collatum Baptismum statim Confirmationis quoque Sacramentum administrabatur. At mox laudabilis invaluit consuetudo, ut non confirmentur, nisi qui, elapso septennio, rationis usum attigerint, uti constat ex cap. 3. Concilii (3) Aurelianensis, ex Concilio Coloniensi, ex Concilio Mediolanensi I., ex Pontificali Romano, & ex communi praxi ubique gentium apud Latinos recepta. *Illud observandum est*, uti legimus in Catechismo Romano, *omnibus quidem, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum posse administrari; sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare si duodecimus annus non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit*. Nullus ergo puer septennio minor sacro liniendus Chrismate Nobis offeratur, nisi forte tam gravi morbo (4) laboret, ut ex eo moriturus prævideatur. Tunc enim præclarum Sancti Caroli Borromæi exemplum imitati volumus, ut Parochus ejusmodi pueros in mortis periculo constitutos Nobis denunciet, ne sine Confirmationis Sacramento decedant. Parati enim sumus eos domi invisere, atque in vitæ discrimine positos Sacramenti hujus dono locupletare. Nam etiam pueris morituris dandam esse confirmationem docet S. Thomas (5), *ut videlicet confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, nam & hic majorem obtinent gratiam*.

VIII. Cum Confirmatio non primam, sed secundam, ut Theologi ajunt, gratiam conferat, idest præxistentis gratiæ sanctificantis incrementum, adeoque inter vivorum Sacramenta recenseatur; Inde fit, ut eadem ad æternam salutem necessaria non sit ea necessitate, quam *medii* dicunt. Baptizatis tamen adultis Confirmationem vel in re, vel saltem in voto necessariam esse necessitate præ-

(1) Cap. *Si quis Presbyter*; & cap. *Veniens*. de Presbytero non baptizato.

(2) Benedictus XIV. de Synodo lib.6. cap.10. §.3.

(3) Can. *Ut jejuni*. de consect. dist.5., & Benedictus XIV. loc. cit. §.3.

(4) Benedictus XIV. loc. cit. §.6.

(5) S.Th. 3.par. qu.73. art.8. ad 4.

præcepti, & quidem divini, cum bellum a Tyrannis contra Fideles infertur, vel cum Dæmonis fraude de Religione anxii, sollicitique graviter jactantur, vel tandem cum in ultimum vitæ discrimen devenere, docet Benedictus XIV. (1), atque ita universos ferme Theologos sentire testatur. Certum illud est, gravi illos culpa inquinari, qui ad eum impietatis gradum devenerint, ut Sacramentum hoc contemnere, & aspernari audeant, adeoque ex contemptu illud suscipere prætermittant. Præterea *timendum est iis*, ut præclare inquit Hugo a S. Victore (2), *qui per negligentiam amittunt Episcopi præsentiam, & non suscipiunt manus impositionem* [idest Confirmationem] *ne forte propterea damnentur, quia festinare debuerant, dum potuerunt*. Et rationem addit: *Quid enim prodest, si a lapsu erigeris, nisi etiam ad standum confirmeris?* Cavendum itaque omnibus maxime est, ne in hac re Sanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam large donantur, aliqua negligentia committatur. Quod enim omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum est. *Omnes proinde Fideles*, uti scribit S. Urbanus Papa (3), *per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur, quia cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam, & constantiam dilatatur*, Parochi vero, Parentes, Domini, ac Tutores diligenter curent, ut qui sibi subjecti sunt, opportune hujus Sacramenti virtute roborentur ad pugnam, & in Christiana Religione, ac pietate confirmentur.

IX. Remota Confirmationis materia est unguentum (4) ex oleo olivarum, ac balsamo compositum, & ab Episcopo solemni ritu consecratum, quod Græca voce *Chrisma* nuncupatur. Proxima vero est Unctio, per quam Episcopus frontem confirmandi oblinit in modum Crucis, uti ex Ritualibus patet, & ex

praxi

(1) Benedictus XIV. Instit. 6. n. 10.

(2) Hugo a S. Victore de Sacramentis lib. 2. par. 7. cap. 3.

(3) Can. *Omnes*. de consecr. dist. 5.

(4) Concil. Florent., & Trident. loc. cit., cap. 1. de Sacramentis non iterandis, & cap. unic. de Sacra Unctione.

praxi Ecclesiæ, & uti colligi potest ex illis Apostoli verbis: *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus nostris.* Aptissime autem hujus Sacramenti efficientiam Chrisma significat. Primum enim diversarum rerum, e quibus constat, compositio multiplicem Spiritus Sancti gratiam, quæ confirmatis tribuitur, declarat. Deinde per oleum, quod pingue est, ac natura sua diffluit, plenitudo gratiæ, quæ a Christo in confirmatos, tamquam a capite in membra, redundat, facile indicatur. Balsamum tandem, cujus odor est jucundissimus, & cujus ea est vis, ut quidquid eo circumlitum fuerit, putrescere non sinat, recte virtutum suavitatem exprimit, quæ ex hoc Sacramento in confirmatis existit, atque eam præterea gratiam, quæ in Confirmatione tribuitur, & qua a scelerum contagione defendimur, congruenter designat. *Gratia Spiritus Sancti*, inquit S. Thomas (1), *in oleo designatur, unde Christus dicitur esse unctus oleo lætitiæ propter plenitudinem Spiritus Sancti, quam habuit. Admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios, unde Apostolus dicit 2. ad Cor. cap. 2. Christi bonus odor sumus Deo &c., & licet multa alia sunt odorifera, tamen præcipue accipitur balsamum propter hoc, quod habet præcipuum odorem, & quia etiam incorruptionem præstat. Unde Ecclesiast. cap. 24. dicitur: quasi balsamum non mixtum odor meus.* Ratio autem, cur confirmandus in illustriori corporis parte, nimirum in fronte, Sacro Chrismate liniatur, ea est, ut Christi nomen, & Christianam Religionem impavide coram omnibus sibi esse profitendam intelligat. *Ideo in fronte, ubi verecundiæ sedes est*, inquit Concilium Florentinum (2), *confirmatus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue Crucem ejus, quæ Judæis est scandalum, Gentibus autem stultitia secundum Apostolum, propter quod Crucis signo signatur.* Forma tandem Confirmationis (3), quæ in Latina adhibetur

Ttt

(1) S.Th. par.3. qu.72. art.2.

(2) Concil. Florent. loc. cit.

(3) Concil. Flor. loc. cit., S.Th. 3.par. qu.72.art.4., & communiter Doctores.

tur Ecclesia, in iis verbis sita est, quæ Episcopus profert, dum pollice tincto in Chrismate pueri frontem in modum Crucis inungit dicens: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

X. Postquam unctus puer, & confirmatus est, Episcopus leviter ejus maxillam manu cædit, & mox statim ei pacem impertit. Prioris quidem cæremoniæ duplex afferri solet ratio; 1. videlicet ut ea (1) percussione infantes se confirmatos fuisse meminerint, adeoque caveant, ne iterum confirmentur. 2. ut confirmatus, se (2), tamquam athletam, ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine perferenda paratum esse oportere meminerit. Posterior vero cæremonia eum in finem adhibetur, ut confirmatus intelligat, se gratiæ cœlestis plenitudinem, & pacem (3), quæ exuperat omnem sensum, per Confirmationis Sacramentum esse consecutum. Quemadmodum autem, siquis singulare certamen est initurus, alicujus indiget, cujus arte, consilioque doceatur adversos ictus, ac petitiones declinare, & vulnera inferre, quibus conficere adversarium possit; ita Fideles, qui Sacramento Confirmationis ad dimicandum contra Dæmonem armantur, & spiritualem roborantur ad pugnam, duce, ac Monitore indigent, a quo quæ cavenda, & quæ sequenda in hostili congressu sint, edoceantur. Recte igitur ad hujus quoque Sacramenti administrationem Patrini advocandi sunt, quibuscum eadem spiritualis cognatio contrahitur, quam in Baptismo a Patrinis contrahi superius diximus. Ii autem eodem obstringuntur officio erudiendi in Catholica Religione, atque in Christianæ disciplinæ institutis continendi eos, quos in Confirmationis Sacramento tamquam Patrini sustentarunt. *Hoc Sacramentum*, inquit Angelicus Doctor (4), *exhibetur homini ad robur pugnæ spiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget instructore in his, quæ pertinent ad conservationem vitæ; ita illi, qui sumuntur ad pugnam,*

(1) Concil. Senonense anni 1524.
(2) Catech. Rom. par. 4. de Confir. §. 26.
(3) Ad Philipp. c. 4.
(4) S. Th. 3. par. qu. 72. art. 10.

gnam, indigent eruditoribus, a quibus instruantur de his, quæ pertinent ad modum certaminis. De cognatione spirituali, quæ in hoc Sacramento contrahitur, sic Tridentina Synodus (1) statuit: *Ea quoque cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egrediatur, omnibus inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.*

XI. Quoad Patrinos in hoc Sacramento adhibendos hæc observari jubemus. 1. ut non plures, sed unus (2) tantum, sive vir, sive mulier in Patrinum, aut Matrinam adhibeatur: licet enim Tridentina Synodus (3) permittat, ut in Baptismo unus, & una adhiberi possint, non tamen id in Confirmationis Sacramento fieri permisit. 2. ut nec fœminis mares, nec maribus fœminæ Patrini officium præstent, sed suo quisque sexui Patrinus adhibeatur. 3. ut si forte senes, seu adultioris ætatis homines sint confirmandi, ipsorum Patrini adolescentes non sint, cum neutri ætati id convenire videatur. 4. ut (4), nisi necessitas cogat, idem non sit, sed diversus Confirmationis Patrinus a Patrino Baptismi. 5. ut Patrini munere (5) in Confirmatione non fungatur, qui nondum Confirmationis Sacramentum suscepit. 6. ut a Patrini munere arceantur ii omnes, quos ab eodem præstando munere in Baptismo arcendos esse superius diximus. 7. ut nemo absque expressa Nostra licentia plures eodem die, quam duos, tamquam Patrinus, in Confirmatione sustineat. 8. ut Patrinus manum suam dexteram super dexterum confirmandi humerum constanter teneat, dum ille ab Episcopo Confirmationis Sacramento donatur.

XII. Cum Primum Parochi ex Nostro Edicto didicerint, qua die a Nobis hoc Sacramentum erit administrandum; Id populo

Ttt 2

(1) Trid. sess.24. de reform. Matrim. cap. 2.

(2) S. Leo Papa in can. *Non plures*. 101. de consecrat. dist.4.

(3) Trid. loc. cit.

(4) Can. *In Catechismo*. 100. de consecr. dist.4.

(5) Can. *In Baptismate*. 102. de consecr. dist.4.

pulo inter Missarum solemnia denuncient, eidemque insinuent Confirmationis Sanctitatem, virtutem, maximamque utilitatem, ac necessarias ad illam recte, utiliterque suscipiendam dispositiones. Illud præ cæteris insinuent, Confirmationem esse Sacramentum vivorum, ac proinde ad eam licite, & cum fructu suscipiendam necesse esse, ut illam suscepturus nulla lethalis culpæ sorde sit inquinatus: secus enim is characterem quidem, non tamen gratiam sanctificantem reciperet, imo novam graviorem culpam admitteret, & fieret sacrilegii reus. Curabunt itaque Parochi, ut antequam adulti, qui rationis usu pollent, confirmentur, omnes animarum suarum sordes Pœnitentiæ Sacramento rite, recteque suscepto abluant. Præterea eos, qui sacro Chrismate liniendi a Nobis erunt, per aliquot dies diligenter erudiant de iis, quæ ad hoc Sacramentum cum fructu suscipiendum requiruntur, sedulamque dent operam, ut omnes, & singuli probe sciant prima Fidei rudimenta, Decalogi, & Ecclesiæ præcepta, actus Fidei, Spei, Charitatis, & Contritionis, Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, eaque omnia, quæ scire oportet ad dignam, utilemque Sacramenti Pœnitentiæ susceptionem, ad quam Confirmationi præmittendam hortari eos debent.

XIII. Postquam Parochus confirmandos probe erudierit, idoneosque compererit Patrinos; eorum alterutris schedulam tradet sua subscriptione roboratam, in qua ipse adnotaverit confirmandi, ejusque Parentum, ac Patrini nomina, & cognomina, Patriam, Parœciam, ætatem, aliaque hujusmodi. Eos etiam monebit, ut statuta die, certaque hora, omnes mundo corporis cultu, animoque ad pietatem composito in Templum se conferant, in quo Sacramentum erit ministrandum, schedulam modo descriptam secum deferentes, vittamque lineam, aut sericam, qua confirmati frons post acceptam Sacram Unctionem circumligetur, & quam eo saltem die, quo Sacramentum acceperit, Confirmatus numquam deponet. Hac vitta frons confirmati

firmati circumducitur, tum ne Sacrum Chrisma defluat, tum ut is Spiritus Sancti gratiam, qua locupletatus in Sacramento est, omni a se cura, diligentiaque esse custodiendam intelligat. Et olim quidem eadem vitta per septem dies numquam deponebatur, quo sane tempore ii, qui recens confirmati fuerant, in jugi Sanctorum operum exercitio versabantur. At nunc ad omnem evitandam irreverentiam invaluit consuetudo, ut Sacrum Chrisma, quo confirmatorum inuncta frons est, a Sacro aliquo Ministro gossipio mox comburendo, & in Sacrarium projiciendo abstergatur. Cum in Templum confirmandi omnes convenerint (1), mares ab una, fœminæ ab altera collocentur parte, & quod veteris ritus est, primum mares, deinde fœminæ Sacramentum Confirmationis recipiant: flexis genibus, manibusque ante pectus junctis suo in loco pie, ac religiose orent; ab omni vociferatione, atque inani confabulatione caveant; sancto demum silentio ad finem usque constanter utantur. Parochus edicat omnibus, ne quis ante rem peractam, solemnesque precationes ab Episcopo habitas, & benedictionem de more receptam, e Templo non reversurus abscedat.

XIV. Tandem dum ab Episcopo Confirmatio administratur, vel Parochus ipse, vel alius probatæ fidei, solertiæque Sacerdos Episcopum præeat, schedulasque a confirmandis exigat, ac recognoscat, quas statim, actione peracta, Parocho tradat. Hic vero ex iisdem schedulis in librum bene compactum, & baptizatorum libro omnino similem eadem diligentia, ac sub iisdem pœnis, intra decem ab administrata Confirmatione dies, nomina, & cognomina Confirmatorum, Parentum, & Patrinorum, præmisso etiam Episcopi confirmantis nomine, cum die, mense, & anno, quo Sacramentum administratum fuit, juxta Ritualis Romani formulam transcribet. Ex hoc vero libro authenticum Parochus mox eruat exemplar, quod intra triginta dies ab administrato Sacramento numerandos ad Vicarium Nostrum Generalem in Episcopali Cancellaria asservandum transmittat.

(1) Concil. Mediol. V.

CA-

CAPUT IX.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

AMantissimus Salvator Noster, & Dominus Christus Jesus, sciens (1) horam jam advenisse, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Memoriam (2) quippe fecit mirabilium suorum misericors Dominus. Ut enim escam daret timentibus se, Eucharisticum instituit cibum, in quo divitias (3) divini sui erga homines amoris velut effudit, itaut, teste S. Augustino (4), *cum sit Omnipotens, plus dare non possit, cum sit sapientissimus, plus dare nesciat, cum sit ditissimus, plus dare non habeat*. Neque vero magnificentius hæc, quam verius dici putandum est. Semper enim (5) hæc Fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini Nostri corpus, verumque ejus sanguinem sub panis, & vini specie una cum ipsius anima, & divinitate existere, itaut tantumdem sub alterutra specie, atque sub utraque contineatur, ac totus, & integer Christus, facta per consecrationem transubstantiatione, sub panis specie, & sub quavis speciei parte, totus item sub vini specie, ac sub ejus partibus, donec species corrumpantur, existat. Cujus quidem Eucharistici Sacramenti institutione illud inexplicabili consilio perfecit, ne ullo umquam tempore abesset a suis, & cum delicias suas duceret esse cum filiis hominum, vere cum iis esset usque ad consummationem sæculi. Quamobrem licet nobis exclamare cum gaudio: *Non (6) est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus Noster adest Nobis*.

II. Augustissimum itaque Eucharistiæ Sacramentum esse reliquorum omnium præstantissimum, ambigere nemo potest. Quamquam enim commune (7) ei sit cum cæteris Sacramentis Symbo-

(1) Joa. c.13.
(2) Psalm. 110.
(3) Trid. sess.13. cap.2.
(4) S.Aug. tract.48. in Joa.
(5) Trid. sess. 13. cap. 3., & can.1., 2., & 3.
(6) Deuteron. c.4.
(7) Trid. sess.13. cap.3.

Symbolum esse rei Sacræ, & invisibilis gratiæ formam visibilem; illud tamen in eo excellens, & singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur, in Eucharistia vero ipse Sanctitatis Auctor ante usum est: reliqua in actionibus transeuntibus sita sunt, hoc vero Sacramentum permanens est institutum. Unde illud etiam sequitur, ut hujus Sacramenti multo plures, quam aliorum fieri a nobis possint usus, & ex eo multo uberiores, quam ex aliis, fructus percipere valeamus. In hos autem potissimum usus Eucharistiam asservari, sanctèque adhiberi, edocta ab Apostolis Catholica jussit Ecclesia. 1. ut etiam extra Missæ Sacrificium hoc refici Sacramento Fideles possent. 2. ut deferretur, tamquam Viaticum, ad ægrotos in mortis periculo constitutos. 3. ut ad Fidelium excitandam pietatem, augendamque religionem publice, cum opportunum videretur, proponi Populo posset externo, internoque latriæ cultu adoranda. 4. ut statis temporibus in publicis supplicationibus per vias, & loca publica honorifice, ac reverenter circumferretur. In alios quoque usus adhibitam olim a Fidelibus fuisse Eucharistiam, ex historicis monumentis accepimus: at eos vel numquam approbavit, vel etiam rejecit, ac damnavit Ecclesia. Ne (1) particula boni doni nos prætereat, & ne tanta divinæ erga nos beneficentiæ largitate abutamur, de his usibus singillatim pauca statuamus.

ARTICULUS I.

De præcepto, quo urgentur Fideles, recipiendi sæpius in vita Eucharistiam, ac de ratione eam digne, atque utiliter recipiendi.

DIvino sane præcepto urgentur Fideles rationis usum habentes, ut sæpius in vita Eucharistica dape reficiantur. *Nisi manducaveritis (2) carnem Filii hominis*, inquit Christus Dominus, *& biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*; & alibi (3): *hoc*

(1) Eccli. c.14. v.15. (2) Joa. c.6. (3) Lucæ c.22., & 1. ad Cor. c.11.

hoc facite in meam commemorationem; quæ verba ſic Tridentina Synodus explicat (1): *& in illius* [videlicet Euchariſtiæ] *ſumptione colere nos ſui memoriam præcepit, ſuamque annunciare mortem, donec ipſe ad judicandum Mundum veniat*. Non tamen eſſe Euchariſtiæ ſumptionem neceſſariam neceſſitate medii ad æternam ſalutem aſſequendam, exinde patet, quod Tridentina Synodus expreſſe docet (2), *parvulos uſu rationis carentes nulla obligari neceſſitate ad Sacramentalem Euchariſtiæ Communionem, ſi quidem per Baptiſmi lavacrum regenerati, & Chriſto incorporati, adeptam jam Filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt*. Quod autem per priora ſex, aut ſeptem Eccleſiæ ſæcula conſuetudo in quibuſdam locis viguerit, ut non modo adultis ſub ſpecie panis, ſed etiam infantibus ſub ſpecie vini, poſt collatum Baptiſmum, Euchariſtia, tamquam ſpirituale alimentum, recenter in Chriſto renatis porrigeretur; *non ideo* (3) *damnanda eſt antiquitas*: *ut enim Sanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine controverſia credendum eſt*.

II. Quoties in anno, & quo anni tempore Euchariſtia ſumenda a Fidelibus eſſet, Chriſtus Eccleſiæ arbitrio ſtatuendum reliquit. Apoſtolorum quidem tempore Fideles quotidie Eucharico cibo veſcebantur: *erant* (4) *enim perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & in communicatione fractionis panis*. At mox, refrigeſcente charitatis ardore, adigi Eccleſiaſtico (5) præcepto debuerunt, ut ſaltem ter in anno, videlicet in Paſchate, Pentecoſte, ac Natali Domini, divino hoc alimento reficerentur. Ad extremum, cum non modo ſalutaris ejuſmodi non ſervaretur præceptio, ſed in plures etiam annos Sacramentalis Communio protraheretur; ita in Concilio Lateranenſi (6) ſancitum eſt: *Omnis utriuſ-*

(1) Trid. ſeſſ.13. c.2.
(2) Trid. ſeſſ.21. c.4., & can.4.
(3) Trid. ſeſſ.21. c.4.
(4) Actorum c.2.
(5) Concil. Agathen. ann.506. can.18., Tarraconen. III. can.50., cap. *Deus*. de pœnit., & remiſſ.
(6) Concil. Lateranen. relatum in cap. *Omnis utriuſque ſexus*. de pœnit., & remiſſion.

utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Paschate Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Ecclesiastica careat sepultura. Quamquam autem hanc legem Tridentina (1) Synodus ratam habuerit, & confirmaverit; optare tamen se dixit, ut in singulis Missis, si fieri posset, Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione, ut olim, communicarent, quo ad eos Sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret. *Nulla proinde res est*, ut inquit Benedictus XIV. (2), *in qua utilius Episcopi, Parochi, & Confessarii studium suum omne impendere valeant, quam in excitandis Fidelibus ad eam mentis puritatem sectandam, unde digni reddantur frequenti ad Sacram Mensam accessu, & non spirituali tantum, sed Sacramentali etiam participatione illa Sacrificii, quod a Sacerdote, tamquam publico Ecclesiæ Ministro, non pro se tantum, sed pro ipsis, & ipsorum nomine offertur.* Parochi itaque Fideles eorum curæ concreditos paterna charitate in Domino hortentur ad vitam tam pure, sanctеque ducendam, ut ab animarum suarum moderatoribus digni habeantur, qui ad divinum Eucharistiæ convivium frequenter accedere valeant.

III. Verum neque cuilibet concedenda, neque neganda cuilibet indiscriminatim est quotidiana Communio; sed prudentis Confessarii standum judicio, qui juxta regulas a Sanctis Patribus traditas aliquibus injunget, ut rarius, aliis præcipiet, ut frequentius, quibusdam etiam indulgebit, ut quotidie Eucharisticæ mensæ participes fiant. Hac autem in re Confessariis mandamus, ut sedulo legant, & fideliter exequantur decretum a Sacra

Vvv Con-

(1) Trid. sess. 13. can. 9. de Eucharist.

(2) Benedictus XIV. Const. *Certiores effecti*. edita 13. Nov. 1742.

Concilii (1) Congregatione editum, & ab Innocentio XI. approbatum, quod in Synodi Appendice num. 4. damus. Cæterum cum paucissimi ita vivant, ut quotidie Eucharistica dape refici mereantur; paucissimi etiam sunt, quibus Communionem quotidianam permittere Confessarius prudenter possit. *Vix aliquis*, optime inquit S. Bonaventura (2), *ita Religiosus esse videtur, & Sanctus, exceptis Sacerdotibus, quin semel in hebdomada sufficiat ei ex consuetudine communicare, nisi specialis causa quandoque, vel ratio plus suadeat, infirmitas superveniens, vel singulariter festivitas solemnis &c.* S. Bonaventuram præiverat S. Augustinus, seu quicumque Auctor sit libri de Ecclesiasticis dogmatibus (3), qui sic habet: *Quotidie Eucharistiæ Communionem percipere nec laudo, nec reprehendo. Omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo, & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit.* Idem sensere etiam S. Franciscus Salesius, S. Philippus Nerius, S. Ignatius de Lojola, aliique Sanctissimi viri, qui in conscientiis moderandis peritissimi, illud Fidelibus consilium dare consueverunt, ut octavo quoque die, si possent, Pœnitentiæ Sacramento rite expiati, Dominicum Corpus manducarent, dummodo ita vitam componerent suam, ut iidem tam frequenti Communione non censerentur indigni.

IV. Nos itaque paterno affectu admonemus (4), hortamur, rogamus, & obsecramus per viscera misericordiæ Dei nostri omnes, & singulos, qui in Nostra Diœcesi versantur, Fideles, ut in hoc unitatis signo, atque in hoc vinculo Charitatis conveniant, memoresque tantæ majestatis, & tam eximii amoris Jesu Christi Domini Nostri, qui dilectam animam suam in nostræ salutis pretium, & carnem suam nobis dedit ad manducandum, hæc Sacra Mysteria Corporis, & Sanguinis ejus ea fidei constantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu credant, ac veneren-

(1) Sac. Cong. Concil. 12. Febr. 1679.

(2) S. Bonaventura lib. de profectu religionis cap. 77.

(3) Lib. de Ecclesiasticis dogmatibus tom. 3. cap. 53.

(4) Trid. sess. 13. cap. 8.

uerentur, ut panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint, & is vere eis ſit animæ vita, & perpetua ſanitas mentis, cujus vigore confortati, ex hujus miſeræ peregrinationis itinere ad cœleſtem patriam valeant pervenire.

V. Verum cum ita mortales comparati ſimus, ut magis noſtris cõmodis, atque utilitatibus, quam intimo rerum pretio ducamur; Parochi, Confeſſarii, & Concionatores, ut Fideles ad hunc Angelorum panem frequenter, religioſeque guſtandum inducant, ampliſſima munera, quæ in hoc Sacramento impertiuntur, perſæpe recenſeant, dilucideque exponant. Eadem ſic paucis Tridentini (1) Concilii Patres complexi ſunt: *Sumi autem Chriſtus voluit hoc Sacramentum, tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: qui manducat me, & ipſe vivet propter me; & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis, adeoque ſymbolum unius illius corporis, cujus ipſe caput exiſtit, cuique nos, tamquam membra, arctiſſima fidei, ſpei, & charitatis connexione adſtrictos eſſe voluit, ut idipſum omnes diceremus, nec eſſent in nobis ſchiſmata.* Tria itaque nobis utiliſſima, maximeque neceſſaria in admirabili Euchariſtiæ virtute Tridentina Synodus contemplatur: primum videlicet, quod ſit ſpiritualis animarum cibus: deinde quod ſit culparum antidotum; demum quod ſit noſtræ futuræ gloriæ, ac perpetuæ felicitatis pignus. Jam vero tria hæc paulo enucleatius explicemus.

VI. Primum igitur hoc Sacramentum Spiritualis eſt animarum cibus. Quos enim uſus corpori panis, & vinum affert; eos omnes animæ ſaluti, ac jucunditati, meliori tamen, ac perfectiori ratione, Euchariſticus cibus præbet. Quamquam enim non is in ſubſtantiam noſtram, ut panis. & vinum, mutetur, ſed nos quodammodo in ejus naturam convertamur, juxta illud S. Auguſtini (2): *Cibus ſum grandium, creſce, & manducabis me,*

Vvv 2

(1) Trid. ſeſſ.13. cap.2. (2) S. Auguſtinus lib.7. Confeſſionum cap.10.

me, *nec tu me mutabis in te*, *ſicut cibum carnis tuæ*, *ſed tu mutaberis in me*; Tamen, ſicuti naturali cibo corpus non conſervatur modo, verum etiam augetur, & guſtus novam quotidie ex eo voluptatem, & ſuavitatem accipit; ita ſpiritualis animarum vita, quæ in gratia ſanctificante, ſupernisque virtutum habitibus ſita eſt, per dignam Euchariſtiæ ſumptionem mirifice conſervatur, & uberius etiam, quam per alia Sacramenta, augetur. *Qui enim manducat me*, ut inquit Chriſtus (1) Dominus, *& ipſe vivet propter me*; & alibi (2): *Panis*, *quem ego dabo*, *caro mea eſt pro mundi vita*. Præterea ſupernis auxiliis, quæ in ipſa Dominici Corporis participatione immittuntur, divinus charitatis ignis accenditur, & Spiritus divinarum rerum delectatione magis, ac magis commovetur, ac rapitur. Quare Euchariſtico pani mirifice congruit illud Sapientiæ (3): *Angelorum eſca nutriviſti populum tuum*, *& paratum panem de cælo præſtitiſti illi ſine labore*, *omne delectamentum in ſe habentem*, *& omnis ſaporis ſuavitatem*.

VII. Euchariſtia præterea eſt tamquam antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervamur. Quemadmodum enim, quod innati caloris vi e noſtro corpore quotidie detrahitur, ac deperit, paulatim addi, ac refici naturali alimento ſentimus; ita quidquid anima, dum levi aliqua in re parum offendit, ardore cupiditatis amittit, totum id Euchariſtia, eas ipſas minores culpas fervore charitatis abſtergens, reſtituit. Quare merito S. Ambroſius (4) Euchariſtiam *panem quotidianum in remedium quotidianæ infirmitatis* nuncupavit. Cum autem illud etiam Sacra hæc Myſteria efficiant, ut illa ſuſcipienti jus tribuant ad habendas ſuo loco, & tempore gratias, quas actuales vocant, quibus & mandata ſervare poſſit, cum urgent, & tentationibus reſiſtere, cum ad peccandum impellunt; inde fit, ut hujus Sacramenti virtute a peccatis mortalibus præſervemur. Accedit huc, quod Virginea Chriſti caro ſub Euchariſticis ſpeciebus delite-

(1) Joa. c.6.
(2) Joa. c.6.
(3) Sapientiæ c.16. v.20.
(4) S.Ambroſ. lib.3. de Sacram. c.4.

delitescens, dum illa vescimur, concupiscentiæ fomitem in nobis imminuit, & carnis libidinem cohibet, ac refrænat. Quare scriptum est apud Zachariam (1): *Quid bonum ejus est, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans Virgines?*

VIII. Tandem Sacramentum hoc est nostræ futuræ gloriæ, atque æternæ felicitatis pignus, cum summa ejus vis sit ad æternam gloriam comparandam. Sic enim Salvator ipse pollicitus nobis est, dicens (2): *Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.* Et sane qui (3) proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Merito itaque S. Augustinus (4) inquit: *Cum cibo, & potu id appetant homines, ut non esuriant, neque sitiant; Hoc veraciter non præstat, nisi iste cibus, & potus, qui eos, a quibus sumitur, immortales, & incorruptibiles facit in Societate Sanctorum, ubi pax erit, & unitas plena, atque perfecta.*

IX. Verum quoad usum hujus admirabilis Sacramenti recte, & sapienter Sancti Patres, ut Tridentina Synodus (5) affirmat, tres rationes illud suscipiendi distinxerunt. Quosdam enim docuerunt sacramentaliter dumtaxat id sumere, ut peccatores; alios tantum spiritualiter, illos nimirum, qui voto propositum illum cœlestem panem edentes, fide viva, quæ per dilectionem operatur, fructum ejus, & utilitatem sentiunt; tertios porro sacramentaliter simul, & spiritualiter: hi autem sunt, qui ita se prius probant, & instruunt, ut vestem nuptialem induti, ad divinam hanc mensam accedant. Jam vero qui sacramentaliter solum hoc Angelorum pane vescuntur, gravi aliqua lethalis peccati labe polluti, non modo neque gratiam, neque ullum ex iis fructibus, quos recensuimus, percipiunt, verum etiam judicium (6) sibi manducant, & bibunt, non dijudicantes Corpus Domini. Quem-

(1) Zachariæ c.9.
(2) Joa. c.6. v.54.
(3) Ad Romanos c.9.
(4) S. Aug. tract.26. in Joann.
(5) Trid. sess.13. cap.8.
(6) 1. ad Cor. cap.11.

Quemadmodum enim (1) mortuis corporibus naturale alimentum nihil prodest, ita etiam animæ, quæ spiritu non vivit, Sacra Mysteria non prodesse certum est, quæ propterea panis, & vini speciem habent, ut significetur, non quidem revocandæ ad vitam animæ, sed in vita conservandæ causa fuisse instituta. Merito idcirco proscripta est ab Innocentio XI. (2) hæc propositio: *Frequens Confessio, & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis*. Qui spiritualiter tantum Eucharistiam sumunt, non quidem omnes, sed maximos certe utilitatis fructus consequuntur. At qui sacramentaliter simul, & spiritualiter Corpus Domini manducant, & Sanguinem bibunt, ex Eucharistia capiunt uberrimos illos, quos antea diximus, fructus.

X. Ut igitur quis re ipsa hoc Sacramentum utiliter percipiat, necesse est, ut gratiam antea adeptus fuerit. Quare conscientiam suam scrutari diligenter debet, ne forte exitiali aliquo peccato contaminatus sit: si enim illum peccati mortalis conscientia stimulet, Apostolico jubetur præcepto Sacramentalis Confessionis medicamento illud eluere, antequam ore Sacra Mysteria accipere audeat. *Ego enim accepi a Domino*, ait Apostolus (3), *quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem &c. Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat*. Quæ Apostoli verba sic Tridentina (4) Synodus explicat: *Communicare volenti revocandum im memoriam Apostoli præceptum: Probet autem seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione ad Sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod a Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit*

(1) Catech. Rom. par.2. de Eucharistia §.50.
(2) Innocentius XI. 2. Martii 1679.
(3) 1. ad Cor. cap.11.
(4) Trid. sess.13. cap.7.

cubuerit celebrare, hæc Sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illi copia Confessoris. Quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

VI. Super hoc Concilii Tridentini decreto Sacerdotes monemus. 1. per illa verba *quamprimum confiteatur*, non consilium, sed præceptum significari. Hanc enim propositionem damnavit Alexander VII. (1) *Mandatum Tridentini, factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum*. 2. per illam particulam *quamprimum* intelligi *cum primum poterit*, uti in Missalis Romani regulis dicitur; ideſt ut saltem intra triduum confiteatur; quemadmodum, licet in Jure Canonico (2) præcipiatur, ut ii, qui in mortis articulo constituti ab excommunicatione reservata absolvuntur, si postea convaluerint, debeant, cum primum possunt, ad Superiorem recurrere; alioquin in censuram reincidant; non tamen in eam reincidere censentur, si intra triduum ab oblata recurrendi ad Superiorem facultate recurrant. *Dicimus saltem intra triduum* fieri enim potest, ut eadem ipsa die, habita Confessarii copia, Sacerdos confiteri teneatur, si videlicet crastina etiam die celebrandi necessitas urgeat, & Confessarii copiam vel certo non sit habiturus, vel saltem incertum sit, an crastina die sit habiturus. At si neque celebrandi necessitas urgeat per insequentes dies, & hodierna Confessionis dilatio periculum non afferat Confessionem ad multos dies protrahendi, non videtur Sacerdos contra grave Tridentini Concilii præceptum graviter peccaturus, si, habita hodie Confessarii copia, Confessionem adhuc protrahat, dummodo intra triduum Pœnitentiæ Sacramento expietur.

XII. At ad utilem, dignamque Eucharistici Sacramenti susceptionem, præter gratiam sanctificantem, qua quis esse debet instructus, requiritur præterea. 1. ut Eucharistiam sumpturus Ecclesiastica

(1) Alexander VII. in damnat. proposit. 38.

(2) Cap. *Eos, qui*, de sent. excommunicat. in 6.

clesiastica non sit censura irretitus: hæc enim Sacramentorum susceptionem impedit, atque interdicit. 2. ut a media nocte usque ad tempus Sacramentalis Communionis nihil prorsus per modum seu cibi, seu potus, seu medicinæ ab extrinseco in os immiserit, ac in stomachum trajecerit. Quamquam enim Christus Dominus post agni esum, postremamque cum Discipulis cœnam, Eucharistiæ Sacramentum instituerit; Vetustissima (1) tamen, & Apostolica traditio est, ne quis audeat ad divina Mysteria non jejunus accedere, & contrarium, qui alicubi irrepserat, abusum Concilia (2), & Patres, tamquam summum crimen, ab Ecclesia abstulerunt. Ab hac tamen jejunii naturalis lege hi, qui sequuntur, excipiuntur casus. 1. quando ministrari ægroto debet Viaticum. *Hujusmodi Sacramentum*, sic decrevit Concilium Constantiense, cui consonat universa Ecclesiæ praxis, *non debet confici post cœnam, neque a Fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a Jure, vel Ecclesia concesso, vel admisso*. 2. quando perficiendi Sacrificii urget obligatio, ut si Sacerdos Missam celebrans pro vini speciebus aquam sumat, super quam verba consecrationis protulit, eam esse ratus vinum; aut si repentina infirmitate (4) correptus deficiat, postquam panem, & vinum consecravit, nec alius haberi possit Sacerdos, nisi non jejunus, qui Sacrificium consummare, ac perficere possit. 3. si probabile sit periculum, ne Eucharistia pereat, aut ab Infidelibus male pertractetur: tunc enim Fideli cuilibet, etiam non jejuno, consummare eamdem licet. 4. siquis non jejunus Sacrificium inchoavit, seu ad Eucharisticam accessit mensam, nec sine gravi scandalo Sacrificium, aut Communionem se omittere posse certo intelligat; tunc enim ad evitandum scanda-

(1) S. Cyprianus epist.63., Tertullianus lib.2. ad uxorem cap.5., S.Basilius hom.1. de jejunio, S. Joa. Chrysostom. hom.27. in epist.1. ad Cor., S. Gregor. Nazianz. orat.40., & S. Aug. ep.118.

(2) Concil. Carthagin. III. can.41., Trullan. can.29., Matisconen. II. can.9., Bracharen. I. can.16., & II. can.10., & Constantien. sess.13.

(3) Concil. Constantiense sess.13.

(4) Concil. Tolet. VIII. c.2.,

ſcandalum cibo veſci poteſt Euchariſtico. 5. demum ſi cui ex Apoſtolica diſpenſatione a Romano Pontifice conceſſum fuerit, ut nòn jejunus ad Sacra Myſteria recipienda accedat, cujuſmodi facultatis recentiſſimum habemus exemplum. Ex Apoſtolica enim largitate Benedictus XIV. (1) per Epiſtolam in forma Brevis Amantiſſimo Parenti Noſtro Jacobo III. Magnæ Britanniæ Regi eamdem, quam Carolo V. Julius III. conceſſerat, facultatem dedit, ut de ſui Directoris Spiritualis conſilio Sacram Communionem etiam non jejunus recipere poſſet. Cujus quidem beneficentiæ, ut perennis apud poſteros, & grata extet recordatio, eamdem Pontificiam Epiſtolam in Appendice num. 5. damus.

XIII. Paſchale tempus, quo Fideles Adulti ſuſcipere quotannis Euchariſtiam jubentur, a die Dominica Palmarum incipit, uti Eugenius IV. (2) declaravit, & ad diem Dominicam in Albis incluſive protenditur. Quamobrem & gravi ſe crimine alligat, & pœnis in Concilio Lateranenſi ſtatutis ſit obnoxius, quicumque intra illorum dierum ambitum Sacro Chriſti Corpore non reficitur, niſi forte aut legitimo detineatur impedimento, aut de proprii Sacerdotis conſilio rationabilem aliquam ob cauſam ab ejus perceptione ad tempus duxerit abſtinendum. Si enim Parochus, aut alius Confeſſarius judicet, ſacrum hoc alimentum Pœnitenti in iis, in quibus verſatur, circumſtantiis mortem potius allaturum eſſe, quam vitam; abſit, ut pia Mater Eccleſia illum ad Euchariſticam menſam cogat acccedere, cum eadem malit, ut diutius abſtinendo digne tandem accedat, quam tunc accedendo judicium ſibi manducet, ac bibat. Id autem de iis dumtaxat Peccatoribus (3) eſt intelligendum, qui reſipiſcere ſerio volentes, peccata ſua Parocho, aut alteri Confeſſario ſincere confitentur, & qui ut e cœno vitiorum emergant, quidquid iiſdem ab eo faciendum præſcribitur, id ſtatim aggre-

Xxx diuntur,

(1) Benedictus XIV. in ſuo Brevi 24. Martii 1766. tom. 1. Bullar. Roman. Conſtitut. 20.

(2) Eugenius IV. Conſtit. *Fide digna*.

(3) S.Th. 3.par. qu.80. art.11.

diuntur, & faciunt; non vero de iis, qui aut in peccato, aut in proxima occaſione peccandi obdurato perſtant animo, aut ea exequi detrectant, quæ a prudenti, doctoque Confeſſario ad veram pœnitentiam omnino neceſſaria judicantur. Si quis vero ex legitimo impedimento a Sacra abſtinuerit Menſa; eo ſublato, ſatisfacere, cum primum poteſt, Eccleſiaſtico præcepto debet, & in ſua Parœciali Eccleſia Euchariſtico refici Sacramento.

XIV. Ut ſaltem ſemel in anno oves proprii Paſtoris vultum agnoſcant, & Parœciali Eccleſiæ debitam præſtent obedientiam, ac reverentiam; Declaramus, atque edicimus, Eccleſiaſtico Paſchalis Communionis præcepto non ſatisfieri ab iis, qui non in Parœciali, ſed in alia qualibet Eccleſia, etiamſi Cathedralis ea ſit(1), circumſcripto Paſchatis tempore Euchariſtica dape reficiantur. Ab hac tamen lege excipimus 1. vagos, peregrinos, & advenas: hi enim ubilibet poſſunt, niſi aliter Synodalia ſtatuta præſcribant, Eccleſiaſticum implere præceptum. At Nos pro iis in Tuſculana Civitate Cathedralem, in Oppidis vero Noſtræ Diœceſis Matricem Eccleſiam deſignamus, in qua eos volumus ſuſceptione Corporis, & Sanguinis Chriſti Paſchalem Solemnitatem cum gaudio celebrare. 2. eos, qui juſta de cauſa Paſchatis tempore a propria abſunt Parœcia: nam hi Pœnitentiæ, atque Euchariſtiæ Sacramentis, ubicumque verſentur, muniri poſſunt: at in Parochiam reverſi, volumus, ut certum Parocho ſuo exhibeant documentum, ex quo eos præceptum impleſſe conſtet: ſecus intra octo dies (2) Euchariſtiam de manu Parochi in ſua Parœciali Eccleſia recipiant; ſin minus, adverſus illos (3) tamquam violati præcepti reos, procedendum eſſe decernimus. 3. Sacerdotes: hi enim, ubicumque Paſchali tempore Miſſam celebrent, Eccleſiæ præcepto faciunt ſatis. Quod ſi vel ob infirmitatem, vel alia de cauſa celebrare nequeant;

(1) Sac. Cong. Concil. in Limana, in Sutrina, & in Peruſina menſe Septembris 1649., & 23. Januar. 1688., Innocentius XI. 5. Februar. 1682., & Benedictus XIV. Inſtit. 18. num. 11., & in Epiſt. Encycl. §. 21. data 2. Junii 1751.

(2) Concil. Toloſan. c. 5. §. 5.

(3) Concil. Mediol. I. par. 2. tit. quæ per-

queant; ipsi quoque non minus, ac Laici, ad Sacra recipienda Mysteria in sua Parœcia debent convenire.

XV. Regularibus omnibus ea in memoriam revocamus, quæ Benedictus XIV. in sua Epistola Encyclica (1) ad Primatem, Archiepiscopos, atque Episcopos Poloniæ scripsit: *Paulus IV. Fratribus Minoribus privilegium concessit, ut Sacram Eucharistiam omnibus Christifidelibus in eorum Ecclesiis distribuere possent, excepta tamen die Paschatis Resurrectionis, atque hoc privilegium a Pio V. per communicationem, ut dicitur, ad omnes Regulares extensum fuit. Verum quia secundum Eugenii IV. Constitutionem Paschale tempus, intra quod Communionis præceptum adimplendum est, a Dominica Palmarum initium habet, ac Dominica in Albis terminatur; cum exortum dubium fuisset, num licitum Regularibus foret intra præscriptum eorumdem dierum terminum Sacram Eucharistiam Fidelibus in eorum Ecclesiis distribuere, resolutum fuit (2), die Paschatis nemini distribui posse, ne illis quidem, qui intra sanctiorem hebdomadam Paschali præcepto in propria Parochiali Ecclesia satisfecissent: Posse quidem Regulares aliis Paschalis temporis diebus Fideles in eorum Ecclesiis Sacra Eucharistia reficere, hac tamen conditione, ut Communione refecti scirent, non ideo se a præcepto illo exemptos esse, ut Paschalem in propria Parochiali Ecclesia Communionem recipere deberent.* Parochis vero omnibus districte præcipimus. 1. ut ad eos, qui Sacro Paschatis tempore (3) aut in lecto decumbunt ægroti, aut carceribus mancipati detinentur, etiamsi extra Paschales dies divina refecti fuerint Eucharistia, adhuc altero saltem ex diebus, qui Paschatis Festum subsequuntur, Eucharisticus panis gustandus deferatur. 2. ut Populo notum faciant, per sacrilegam Communionem Paschali præcepto non fieri satis: proscripta enim est

Xxx 2 ab In-

pertinent ad Sacram. Euchar., & can. *Placuit*. caus.21. qu.2.

(1) Benedictus XIV. in Encycl. §.22. 2. Junii 1751.

(2) Sac. Cong. Concil. 2.Martii 1619., in Burdigalen. 9. Julii 1644., in Senonen. 11. Junii 1650., in Mechlinien. 31. Januar. 1682.

(3) Can. *Pervenit*. de consecr. dist.2., Concil. Mediol. V. par. 2. tit. quæ ad Sacram. Euchar. pertinent, & Rituale Rom. tit. de Communione Pasch.

ab Innocentio XI. hæc (1) propositio : *Præcepto Communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem* ; adeoque duplicis culpæ gravis reum fieri illum, qui Paschatis tempore panem Angelorum manducat indigne, sacrilegii videlicet, & gravis inobedientiæ Ecclesiastico præcepto, cui non facit satis.

XVI. Monemus præterea Parochos, atque enixe rogamus in Domino, ut diligentissime quotannis investigent, an Fideles omnes curæ suæ concrediti legem de sumenda Eucharistia in Festo Paschæ fideliter, exacteque servaverint. Ut autem facile iniri ratio possit eorum, qui Eucharistiam susceperint, & eorum, qui huic Sanctissimo Ecclesiæ præcepto parere neglexerint, nec aut cujuspiam nomen Parochi diligentiam effugiat, aut occupationem ejus fallere quis audeat; mandamus, ut quilibet Parochus ante Paschale tempus Parœciæ suæ domos omnes perlustret, & statum, quem dicunt, animarum summa cura, diligentiaque describat. Mox singulis præscripto ab Ecclesia tempore ad Eucharisticam Mensam accedentibus, statim ac participes facti fuerint Dominici Corporis, schedula ad eum finem typis impressa tradatur, quæ Sacrorum Mysteriorum susceptionem testetur. Elapso tandem Paschali tempore, Parochus iterum domos omnes Parœciæ suæ sedulo circumeat, traditasque in Sacramentali Communione schedulas repetat, secumque ferat, adnotatis eorum nominibus, a quibus illas acceperit. Et hac sane ratione facile deprehendet, quinam Ecclesiæ præceptum violare ausi sint.

XVII. Verum cum juxta Canonicam Lateranensis Concilii sanctionem adversus contumaces hujus Ecclesiasticæ legis Transgressores statutum sit (2), *ut viventes ab ingressu Ecclesiæ arceantur, & morientes Christiana careant sepultura* ; quibus sane verbis non latæ, sed ferendæ sententiæ pœna significatur; Certam aliquam statuendam a Nobis esse censemus methodum, qua in re tanti momenti procedatur. Siquem igitur ex Populo suo Parochus ab Eucha-

(1) Innocentius XI. in damnat. propofit. 55.

(2) Cap. *Omnis utriusque sexus*. de pœnit., & remiss.

Eucharistica Mensa Paschali tempore abstinuisse deprehenderit; continuo tamquam bonus Pastor, qui errantem quærit oviculam, eum amice conveniat, peramanter alloquatur, causas exquirat, propter quas ad sacrum non accesserit convivium, suasionibus, blanditiis, ac precibus, ut ad illud accedat, enixe hortetur, omnemque præterea operam suam, si ea indigeat, in animæ vulneribus curandis polliceatur; neque ab his paternæ charitatis actibus exercendis absistat, nisi cum vel errantem ovem humeris suis impositam lætanter ad ovile reduxerit, vel eam statutô tempore Canonicæ correctionis virga a Nobis percussam viderit, quamquam ne tunc quidem eam omnino negligi oporteat. Quod si is in consilio suo contumax perseveret, ante Festum Dominicæ Ascensionis diem, ejus, vel eorum, si plures fuerint, nomina ad Nos deferantur, ut juris ordine servato, per triplicem Canonicam monitionem publico Nostro edicto faciendam, quarum prima Festo ipso Dominicæ Ascensionis die, altera Feria secunda post Pentecosten, tertia tandem in Festo Sanctissimæ Trinitatis habeatur, suppressis eorum nominibus, paterna charitate a Nobis ad præstandam Ecclesiæ mandato obedientiam excitentur. Si vero adhuc in contumacia perstiterint, deveniemus, quamquam ægre ferentes, ac inviti, ad publicationem interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & ab Ecclesiastica sepultura, eorumque nomina ad Cathedralis Ecclesiæ valvas descripta affigi jubebimus. Post hæc, nisi resipuerint, eos gravioribus etiam pœnis, ipsaque majori excommunicatione ad meliorem frugem revocare conabimur. Si tandem obdurato animo (1), in censuris per annum insorduerint, ad normam Tridentini Concilii contra eos, tamquam de hæresi suspectos, procedemus.

XVIII. Quamquam Christus Dominus, cum Eucharistiæ Sacramentum instituit, Fideles omnes ad Mensæ Dominicæ participationem invitaverit, dicens: *Accipite, & comedite ex hoc omnes*; alias tamen hoc mandatum dedit Apostolis: *Nolite dare Sanctum*

(1) Trid. sess. 25. cap. 3. de ref., & Sac. Cong. Concil. 30. Jan. 1587.

Sanctum canibus; quibus ſane verbis illud a Chriſto præcipi Catholica Eccleſia ſemper intellexit, ut animarum Paſtores ab Euchariſtica Menſa publicos, ac notorios peccatores, qui canum nomine deſignantur, repellant, niſi ea in ipſis vitæ, morumque mutatio apparuerit, eaque veræ pœnitentiæ publica dederint ſigna, ut emerſiſſe illos aliquando e flagitiorum profundo, & ad bonam frugem ſe recepiſſe exiſtimari poſſit. Arceantur itaque ab hujus Sacramenti ſuſceptione publici peccatores, Hæretici, Schiſmatici, excommunicati, interdicti, manifeſte infames, meretrices, Concubinarii, fœneratores, magi, ſortilegi, blaſphemi, aliique hujus generis homines, quorum notoria eſt, & publica iniquitas, ignota vero pœnitentia: item ſiqui odia, atque inimicitias foveant; & ſiqui in aliqua peccandi conſuetudine, uſuque publice jaceant. *Non parva*, Sacerdotes alloquens inquit Chryſoſtomus (1), *vobis imminet pœna, ſiquem aliqua improbitate teneri ſcientes, ei hujus Menſæ participationem permittatis*. His omnibus itaque manifeſtis, ac notoriis peccatoribus Euchariſtia denegetur, ſive eam publice, ſive in occulto petant. *Manifeſti autem* (2), *ac notorii peccatores dicuntur ii, quorum peccata noſcuntur aut per Judicis ſententiam, aut per propriam Confeſſionem in judicio factam, aut per evidentiam facti, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari*; ut ait S. Thomas. Longe alia res eſt, ſi de occultis peccatoribus ſermo inſtituatur. Si enim occultus peccator Euchariſtiam publice petat, poterit quidem Sacerdos (3), ſi occulte id facere valeat, & aliunde, quam ex Sacramentali Confeſſione, peccatoris ſtatum dignoverit, illum monere, ut a Sacra abſtineat Menſa, imo etiam poterit Euchariſtiam publice miniſtraturus, omnibus in communi edicere, ne quis peccati labe inquinatus, & Eccleſiæ nondum reconciliatus ad ſacrum accedat convivium. At ſi adhuc pecca-

(1) S.Joa.Chryſoſt. hom.83. in Matth.

(2) S. Th. 3.par. qu.80. art.6. in corpore, & qu.82. art.9. ad 3., cap. *Tua nos*; & cap. *Quæſitum*. de cohabit. Cleric., Benedictus XIV. in epiſt. Encycl. ad Clerum Gallicanum 16. Oct. 1756., & de Synodo lib.7. cap.11. a n.4.

(3) Benedictus XIV. de Synodo loco cit., & S. Th. loc. cit.

peccator ejusmodi ad Sacramentum percipiendum se offerat, illum repellere non licebit; quemadmodum exemplo suo nos docuit Christus Dominus, qui Judæ (1) occulto adhuc peccatori Sacramentum Corporis sui dare non recusavit; & quemadmodum ratio ipsa nos docet. Quamquam enim occultus peccator coram Deo jus non habeat vescendi pane filiorum; contendere tamen jure potest, se publica non esse afficiendum infamia, quam certe subiret, si publice eidem Eucharistia denegaretur, cum se ad eam percipiendam obtulisset. At si Eucharistiam occulte petat; distinctione tunc opus est. Vel enim Sacerdos occultum peccatoris statum ex sola Sacramentali ejusdem Confessione cognovit; & tunc illi etiam occulte petenti administrare debet panem Eucharisticum, ne in odium apud Fideles vocet Pœnitentiæ Sacramentum: vel aliunde scit peccatoris nequitiam; & tunc occulte petenti denegare occulte potest Dominici Corporis participationem: significare tamen eidem debet, salvo semper notitiæ Auctore, alia sibi ratione, quæ nihil commune habet cum Pœnitentiæ Sacramento, occultum ejus statum innotuisse.

XIX. Caveant Parochi, ne Sacram Eucharistiam pueris administrent, qui nondum perfectum rationis habent usum propter ætatis imbecillitatem. Hi enim neque Eucharisticum cibum a pane communi, & profano sciunt discernere, neque eam, quæ decet, ad Sacra Mysteria recipienda pietatem animi, ac religionem afferre possunt. Iis ergo dumtaxat (2) pueris Angelicus iste cibus subministrari poterit, qui fidei Mysteriis probe eruditi, aliquam admirabilis hujus Sacramenti cognitionem acceperint, éjusque sumendi gustum habentes, probitate, ac pietate pro illius ætatis modo commendentur. Verum cum puerorum aliqui citius, alii multo serius signa hujus capacitatis ostendant; Parochorum erit, judicium ferre in casibus particularibus, an hic, vel

(1) S. Th. 3. par. quæst. 81. art. 2. in corpore.

(2) Rituale Rom. de Eucharist., S. Th. in 4. dist. 9. qu. 1. art. 5. quæstiunc. 4. in corpore, Catechism. Rom. de Eucharist. §. 62., & 63.

vel ille puer, aut puella ad Eucharisticam Mensam admitti possit. Ut autem in hoc efformando judicio maturius procedant; Parochi, post diligens puerorum examen, a Parentibus (1) etiam perquirant, quid de eorum pietate, & ingenii præstantia, usuque rationis arbitrentur. Cæterum hanc universim regulam in Nostra Diœcesi servari jubemus, ut nemo Eucharistici convivii particeps fiat, nisi decimum saltem ætatis annum attigerit; & nemini ultra decimum quartum prima Sacramentalis Communio protrahatur. Qua quidem in re Parochorum conscientiam oneramus, ac sub interminatione divini Judicii, ac pœnis arbitrio Nostro infligendis districte præcipimus, ut quotannis, Quadragesimali tempore appetente, puellarum, ac puerorum delectum habeant, quos proximis Paschalibus diebus divina Eucharistia reficiendos esse arbitrentur. Eosdem autem certis, statisque diebus diligentissime, ac patienter tum generatim, tum singillatim instruant, atque erudiant, quid de Augustissimo hoc Sacramento credendum iis sit, & qua animi demissione, religione, ac reverentia ad illud percipiendum accedere debeant, juxta normam a Benedicto XIII. in calce Romani Concilii traditam, quam in Appendice num. 6. exhibemus. Postquam demum eos probe erudierint, vereque ad Eucharistiam debita cum religione, ac reverentia suscipiendam idoneos compererint; certa, ac præstituta die in Parœcialem Ecclesiam convenire eos jubeant, ac Pœnitentiæ Sacramento prius expiatos Sacra Communione reficiant.

XX. Amentibus, ac phreneticis Mensæ Domini (2) participes esse non licet: licebit tamen, si quando lucida habeant intervalla, ac devotionem, dum in eo statu manent, ostendant, nullumque vomitionis, aut indignitatis periculum adesse censeatur. Idem de semifatuis, ac stolidis dicendum est; nec non de energumenis (3), epilepticis, aliisque hujusmodi ægrotis, de quibus

(1) S. Carolus Borromæus in Synodo Diœcesana XI. (2) Rituale Rom. loc. cit. n. 10. (3) S. Th. 3. par. qu. 80. art. 9. ad 2.

quibus dubitari prudenter possit, an sui sint compotes, & an quid agant, intelligant, vel an aliquid acturi sint, quod tantum dedeceat Sacramentum. Nulli tandem sive Laico, sive Clerico, sed solis Sacerdotibus Corpus Domini in Sacrificio conficientibus, sub utraque, panis videlicet, ac vini, specie Eucharistiam sumere licet. Agnoscens enim Sancta Mater Ecclesia, uti monet Tridentina Synodus (1), hanc se perpetuo habuisse potestatem, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret; licet ab initio Christianæ Religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset; tamen progressu temporis, latissime jam mutata illa consuetudine, gravibus, & justis causis adducta hanc consuetudinem sub altera specie, nempe panis, communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

XXI. Soli Sacerdotes ii sunt, quibus admirabilis hujus Sacramenti concredita est administratio. Christus enim, qui Sacrificium istud instituit, ejus officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant, & dent cæteris, quemadmodum in anniversaria Christi Corporis Solemnitate Catholica concinit Ecclesia, cum divina persolvit officia. Hinc in Sacramentali (2) Eucharistiæ sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut Laici a Sacerdotibus Communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent; qui mos, tamquam ex Apostolica traditione descendens, jure, ac merito retineri debet, cum præsertim hujus rei Nobis illustre exemplum Christus Dominus reliquerit, qui & Sanctissimum suum Corpus consecravit, & Apostolis illud suis manibus porrexit. Sacerdotes autem Christi Corpus Fidelibus porrigentes, illud non in eorum manibus, ut olim, sed in ipsorum ore propria dextera collocare debent.

(1) Trid. sess.21. cap.2., & can.2. (2) Trid. sess.13.cap.8., & can.10.

debent. Reddita enim Ecclesiæ pace, graviſſimis ex cauſis antiquus ille de medio ſublatus eſt mos, quo Laici in ſuis manibus a Sacerdote Euchariſtiam recipientes, vel ori ſtatim admovebant ſuo, ut ea veſcerentur, vel eam in domum ſuam deferebant alio tempore manducandam. Neque vero Sacerdotum miniſtrantium probitas, vel improbitas, uti de omnibus Sacramentis univerſim dictum eſt, hujus Sacramenti ſanctitati, virtuti, atque efficientiæ quidquam addit, vel detrahit. Caveant tamen ipſi quam diligentiſſime, ne peccati ſordibus polluti rem adeo divinam pertractent, & Sacrum hoc epulum aliis porrigere, ac miniſtrare impuris manibus vereantur. Quoties enim id audebunt, immane perpetrabunt ſacrilegium, æternamque ſibi perniciem, mortemque conſciſcent.

XXII. Nonniſi in Templis, publiciſque Oratoriis Euchariſtia petentibus eſt miniſtranda: In privatis enim Oratoriis, niſi Apoſtolicum Privilegium, aut Noſtra, ſeu Vicarii Noſtri Generalis licentia acceſſerit, etiam iis, qui Miſſæ interſunt, a Sacerdote celebrante miniſtrari nequit, uti docet Benedictus XIV. (1) Tempus autem hujus Sacramenti miniſtrandi diurnum eſt, non nocturnum, niſi forte Viaticum noctu ægroto, qui in mortis verſetur diſcrimine, ſit deferendum. Et ſane ne ipſa quidem Dominicæ Nativitatis nocte (2) inter Miſſarum Solemnia Euchariſtiam Fidelibus miniſtrare licere, Sacra Rituum Congregatio ſæpius conſulta reſpondit. Diurno itaque dumtaxat tempore, quo Sacerdotes Sacris operari poſſunt, ab Aurora videlicet uſque ad Meridiem, Euchariſticum quoque cibum licite iidem poſſunt Fidelibus poſtulantibus diſpenſare. Nequid autem in Sacros Ritus in hujus Sacramenti adminiſtratione adhibendos peccetur, duo monemus. Primum eſt, ut ſi extra Miſſæ Sacrificium Euchariſtia diſtribuatur, Sacerdos illam diſtribuens candido indutus ſit

ſuper-

(1) Benedictus XIV. in Encycl. *Magno cum animi noſtri*. 2. Junii 1751., & in Conſtit. *Certiores effecti*. tom. 1. n. 64., & Inſtit. 34. §. 3.

(2) Sac. Congreg. Rit. 7. Dec. 1641., 9. Aug. 1653., & in Piſauren. 20. Aprilis 1664., & Sac. Cong. Viſit. Apoſtol. 7. Dec. 1703.

superpelliceo, ac stola coloris seu albi, seu congruentis saltem officio illius diei. Alterum est, ut in Defunctorum Missis eadem a Sacerdote celebrante non ministretur per modum Sacramenti, videlicet per particulas præconsecratas, quæ ad eum finem in Tabernaculo asservantur, sed per modum participationis Sacrificii, videlicet per particulas, quas propterea in eodem Sacrificio Sacerdos consecraverit, uti novissime Sacra Rituum (1) Congregatio declaravit.

XXIII. Diligenter Parochi, ac persæpe Fideles curæ suæ commissos moneant, atque edoceant, quam religioso, ac modesto corporis cultu ad hoc Sacramentum recipiendum debeant accedere. Edicant propterea, ut ad illud accedant oculis non vagis, sed pie in Christi Corpus conjectis; capite non demisso, sed moderate erecto, ore modeste porrecto, ac lingua ita exerta, ut eadem inferius labrum paululum attingat, non tamen extra os promineat. Linguam non retrahant, priusquam manum Sacerdos amoverit: a suspiriis abstineant, ne particulæ e pyxide, seu patena excutiantur, & evolent. Nudas gestent, & sine chyrothecis manus, eæque vel supplices sint, vel pectori in modum Crucis admotæ. Viri, antequam Sacram adeant Mensam, arma deponant; mulieres vero velatum habeant caput, abjectaque vana quacumque muliebri pompa, modestis vestibus induantur. Omnes demum flexis genibus intimo religionis, ac pietatis sensu permoti, sacra dona recipiant, iisque receptis, neque statim expuant, neque a Templo recedant, sed per quartam saltem horæ partem in silentio, oratione, & gratiarum actione permaneant, ut ex divini hospitis beneficentia, ac liberalitate non modo animæ suæ vulneribus adeo salutarem medicinam adhibeant, verum etiam amplissimis muneribus locupletentur.

XXIV. Præcipua tamen Parochorum cura sit populum frequenter edocere, qua ratione præparatos Fidelium animos esse oporteat, antequam ad Sacramentalem Eucharistiæ perceptionem

Yyy 2

(1) Sac. Congreg. Rituum in Aquensi 2. Septemb. 1741.

nem veniant. Quo enim melius affecto, ac præparato animo Euchariſtiam aliquis ſumit; eo etiam amplioribus cœleſtis gratiæ ornatur muneribus; non ſecus ac cibi, ſi ore accepti in ſtomachum melius affectum illabuntur, uberius corpus alunt, ac ſuſtentant. Primum itaque hortentur Fideles, ut non modo a graviorum criminum ſordibus expiare, verum etiam a leviorum culparum pulvere, quoad fieri poteſt, animum abſtergere curent. *Non enim homini* in eorum animis *præparatur habitatio*, *ſed Deo*. Deinde illud inſinuent, ut ab omni ſemoti cura, ſtrepituque per quartam ſaltem horæ partem in Fidei, Spei, Charitatis, Contriõnis, aliarumque virtutum actibus ſincere, & ex animo iterandis ſeſe exerceant, illud identidem cogitantes, quam indigni ſint, quibus divinum hoc beneficium a Domino tribuatur: quare illud Centurionis dictum intimo cordis ſenſu ingeminent (1): *Domine*, *non ſum dignus*, *ut intres ſub tectum meum*. At mox memoria recolentes præſentem ſibi ſub Euchariſticis ſpeciebus adeſſe Chriſtum Dominum, quem (2) Angeli adorant in Cœlo; ad cujus (3) nutum columnæ Cœli contremiſcunt, & pavent; cujus gloria plenum (4) eſt Cœlum, & orbis terrarum; eumque nimia adductum charitate, qua dilexit nos, ita humiliare ſemetipſum, ut animarum noſtrarum, & corporum cibus eſſe velit, ac ſalus; in magnam erecti ſpem, & charitatis igne ſuccenſi, Dominum Deum ſuum diligant ex toto corde ſuo, ex tota mente ſua, & ex totis viribus ſuis, itaut vere illud Petri (5) uſurpare valeant. *Domine*, *tu ſcis*, *quia amo te*. Neque enim Salvator Noſter, *qui charitas eſt*, *ac diligentes ſe diligit*, libentius hoſpitatur, quam ubi vera Dei charitas, ac dilectio reperitur juxta illam Chriſti Domini (6) promiſſionem: *Siquis diligit me*, *Pater meus diliget eum*, *& ad eum veniemus*, *& manſionem apud eum faciemus*.

AR-

(1) Matth. c.8.
(2) Pſalm.96., & ad Hebr. c.1.
(3) Job c.26.
(4) Iſaiæ c.6.
(5) Joa. c.21.
(6) Joa. c.14.

ARTICULUS II.

De Viatico ægrotis in mortis periculo constitutis administrando.

Consuetudo asservandi in Sacrario Sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam Sæculum etiam Nicæni Concilii agnoverit, uti statuit Tridentina (1) Synodus. *Porro deferri ipsam Sacram Eucharistiam ad infirmos, & in hunc usum diligenter in Ecclesiis conservari, præter quam quod cum summa æquitate, & ratione conjunctum est, tum multis in Conciliis præceptum invenitur, & vetustissimo Catholicæ Ecclesiæ more est observatum. Quare Sancta hæc Synodus retinendum omnino salutarem hunc, & necessarium morem statuit.* Ex antiquissimo hoc, constantique Ecclesiæ usu, ac præcepto, cujus ignoratur initium, communior Theologorum (2) Sententia docet, Fideles adultos rationis usu pollentes in mortis periculo constitutos, jure divino obligari ad Eucharistiæ Sacramentum suscipiendum *in re*, si possint, videlicet ipsum Eucharisticum panem manducando, ac deglutiendo: sin minus, *in voto*, idest si Sacramentaliter suscipere nequeant, saltem illum Sacramentaliter manducare enixis votis desiderando. Et sane si eum in finem & Eucharistiam Christus instituit, & ejus recipiendæ sæpius in vita mandatum Fidelibus dedit, ut ejus virtute roborati, & aucti fortes esse possent in bello, invictoque animo pugnare cum antiquo serpente; Nonne dicendum erit, in vitæ potissimum exitu ejusmodi præceptum urgere, cum adversus morituros Diabolus venit habens iram magnam, sciens, quia modicum tempus habet? Porro cum mors sit momentum illud, a quo pendet æternitas (per mortem enim hominibus, vel ad æterna præmia, vel ad pœnas sempiternas aditus reseratur) quis non intelligat, eo tempore Fideles uberioribus, ac vividioribus egere divinæ auxiliis gratiæ, quibus recreati & mortis dolores ferre patienter possint, & in certam spem veniæ peccatorum erigantur, & dæmonis calcaneo insidiantis impe-

(1) Trid. sess. 13. c. 6. (2) Benedictus XIV. de Synodo lib. 7. cap. 16. num. 2.

impetum infringant, donec, cum ex vita emigrandi tempus advenerit, ad æternam gloriam, & beatitudinem evehantur? At unde in eos vividiora hæc, atque uberiora gratiæ auxilia promanarè possunt, nisi ex ipso Sanctitatis Auctore, & fonte, qui sub Eucharisticis speciebus continetur, & dona clementiæ suæ effundere liberaliter gestit in omnes, qui in tempore tribulationis invocant illum? Hinc factum est, ut Eucharisticus cibus, cum ad graviter ægrotantes defertur, aptissime Viaticum nuncupetur. Est enim spiritualis cibus, quo animæ via ad æternam gloriam, ac felicitatem munitur, non secus ac Elias (1) in subcinericii panis fortitudine ambulavit usque ad Montem Dei Horeb.

II. Cum itaque cœlestis hujus alimoniæ tanta sit necessitas, utilitas tanta, quando Fideles in extremo vitæ versantur discrimine, ut eam quacumque sive diurni, sive nocturni temporis hora ex Ecclesiæ decreto etiam non jejunis administrare liceat; Proinde omnibus Parochis, eorumque Vicariis, seu Capellanis sub interminatione divini judicii, gravibusque pœnis arbitrio Nostro infligendis tota, qua pollemus, auctoritate præcipimus, ut nullo umquam tempore in Sacro ad ægrotos deferendo Viatico operam suam, diligentiamque desiderari patiantur. Quare statim ac monebuntur, ægrotum aliquem gravi morbo laborantem ex Medici Sententia Eucharistico cibo esse reficiendum; nulla interposita mora, illum invisant, Pœnitentiæ Sacramentum, nisi jam ab alio Sacerdote collatum ei fuisse constet, rite, ac diligenter eidem administrent, atque ad panem Angelorum religiose suscipiendum disponant, ut eo cœlesti cibo recreatus, ac salutari viatico instructus, quod illi ad æternam patriam itineris est reliquum, prospere perficiat: Tandem ejus animo in hunc modum præparato, decenti comitatu, ac pompa Eucharistiam illi afferant, atque administrent. Verum cum & ægri plerumque, & qui ægrorum curam habent, domestici, nonnisi in extremo periculo vocare Parochum soleant, itaut interdum sen-
sibus

(1) 3. Regum cap. 19.

ſibus deſtitui ægrotus incipiat, antequam Sacrum Viaticum ad eumdem deferatur; Propterea volumus, ut ea, quæ de Infirmorum viſitatione in Noſtra Epiſtola ad Parochos, totumque Noſtræ Diœceſis Clerum data, cujus exemplar in Appendice num.7. habetur, præſcripſimus, accurate, diligenter obſerventur. Parochus autem, cum aliquem in ſua Parochia non leviter ægrotare acceperit, ad illum continuo etiam non vocatus accedat, & cum eo de curanda anima, ut inde corpori quoque ſalus redeat, amanter, & ſuaviter agat. Cum vero illum periculoſe laborantem viderit, amice moneat, blandeque ſuadeat, ut, priuſquam morbi vis major ingruat, dum omnino eſt compos ſui, Sacro Viatico, quod ad ſalutem animæ, & corporis prodeſt, muniatur. Quod ſi ægrotus aliquis ex Parochi ſocordia, negligentiaque Viatico non munitus deceſſerit, in eumdem Parochum juxta Sacrorum Canonum normam ſeveriſſime animadvertemus. Nimis enim crudele eſt, ac inhumanum, hominem in ſummo ſalutis æternæ diſcrimine poſitum a ſuo Paſtore negligi, eoque privari ſubſidio, quo ſibi tutius, faciliuſque æternam comparare poſſet felicitatem.

III. Cum in re ſummi momenti verſemur, plura hic Parochos monemus, quorum exactam ab ipſis obſervantiam requirimus, ut animarum curæ Noſtræ concreditarum ſaluti, ac bono, quoad fieri poteſt, conſulatur. 1. Parochos ſerio hortamur, ac monemus (1), ne omnes indiſcriminatim pueros interire ſine Chriſti Corporis Viatico patiantur. Volumus enim, ac præcipimus, illud iis pueris ut præbeant, quos iidem Parochi, diligenti præmiſſo examine, tanta compererint ingenii perſpicacitate pollere, ut latentem ſub ſacramentalibus ſpeciebus Chriſtum & firmiter credant, & reverenter adorent, quamquam numquam antea Euchariſticum panem deguſtarint. 2. ſciant Parochi, poſſe, & (2) debere Sanctiſſimum Viaticum in eadem infirmitate, quæ in longum protrahatur, iterum, & tertio adminiſtrari, præſertim ſi ipſimet ægro-

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib.7. c.12. n.3.

(2) Benedictus XIV. loc. cit. num. 5. in fine.

ægrotantes iterum cœlestem illum panem esuriant. Quare si Parochus aliquis post plurimum temporis Eucharistiam ad eumdem infirmum eam devote efflagitantem falsis quibusdam, & emendicatis prætextibus denuo deferre obstinate detrectet, Nostram non effugiet animadversionem. 3. mandamus, ac jubemus, ut Parochi non modo Viaticum infirmis in gravi moriendi periculo constitutis administrent, verum etiam sæpius in anno, præsertim cum Festa quædam occurrunt solemniora, ad ægrotos, licet non graviter decumbentes, impeditos tamen, ne ad Ecclesiam accedant, sumendam deferant Eucharistiam, ac potissimum si iidem ad Eucharisticam Mensam frequenter accedere, antequam ægrotarent, consueverint, & dum morbo afflictantur, tanto refici Sacramento & optent, & petant. Imo hortetur Parochus infirmum, quemadmodum in Rituali Romano præscribitur, ut Sacram Communionem sumat, etiamsi graviter non ægrotet, neque mortis immineat periculum, potissimum si Festi alicujus celebritas id suadeat, neque Parochus illam administrare recuset. Inter Viaticum tamen, & hanc Infirmorum Communionem duplex intercedit discrimen. Primo videlicet, ut Viaticum etiam non jejunis; Infirmorum vero Communio, nonnisi jejunis dari possit. Secundo ut Sacerdos Viaticum administrans his utatur verbis: *Accipe, Frater (vel Soror) Viaticum Corporis Domini Nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducat ad vitam æternam, Amen*; Porrigens vero Eucharistiam ægrotis, hanc precandi formulam adhibeat: *Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.*

IV. Cum inter Pastoris officia illud potissimum recenseatur, ut is oves suas Sacramentis pascat; Sacramentorum autem præstantissimum, & Fidelibus in ultimo vitæ exitu maxime utile, ac necessarium sit Eucharistia; Inde fit, ut ordinarius Viatici distribuendi Minister sit Parochus; cui propterea præcipimus, ut nisi legitime sit impeditus, ipse per se ægrotis graviter decumbentibus Viaticum deferat, & administret. Ipse enim, & non Mercenarius,

cenarius,

cenarius, vocatus est ab Episcopo in partem pastoralis sollicitudinis, eique ab eodem dictum est: *pasce oves meas*. Cæterum nullus Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis, nisi vel in casu extremæ necessitatis, vel Apostolico privilegio, aut ex peculiari sive Episcopi, sive Parochi commissione, ministrare Viaticum potest ægrotantibus in mortis periculo constitutis. Imo adversus Sacerdotes Regulares Canonicæ hujus legis transgressores Clemens V. (1) sic statuit: *Religiosi, qui Clericis, aut Laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, præsumpserint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, per Sedem Apostolicam dumtaxat absolvendi... Religiosis tamen illis, quibus est ab Apostolica Sede concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus Sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex præmissis volumus quoad hoc præjudicium generari*. Cum autem persæpe accidat, ut ægrotus, antequam Eucharistico cibo reficiatur, ad animam penitus expurgandam adire Sacerdotis aures cupiat, & aut reliquias superioris Confessionis, quæ forte illi exciderant, aut aliud, cujus conscientia, & religione tangitur, promere, & confiteri; Mandamus propterea, ut si Parochus legitime impeditus munus administrandi Viatici alteri Sacerdoti committere debeat, non alium eligat, quam qui a Nobis ad audiendas Fidelium Confessiones sit approbatus.

V. Quamquam non modo quolibet anni die, adeoque etiam Feria VI. in Parasceve, uti Sacra Rituum (2) Congregatio declaravit, verum etiam qualibet sive diurni, sive nocturni temporis hora, uti superius diximus, deferri, atque administrari Viaticum possit; Juxta Rituale tamen Romanum, nisi vere necessitas urgeat, deferendum noctu non est. Neque enim facile potest nocturno tempore & ea adhiberi pompa, & is haberi comitatus, qui pro modulo Nostro tantum deceat Sacramentum. Verum si, urgente necessitate, nocturno tempore administrandum

Zzz sit,

(1) Clement.1. de privilegiis.

(2) Sac. Rit. Cong. 19. Feb. 1622.

ſit, Mulieres neque ad Templum accedant, neque Sacram Pompam comitentur, ſed domi ſe contineant, flexiſque ad terram genibus tranſeuntem per vias Regem Angelorum adorent, eumque ſupplices rogent, ut ægroto, ad quem defertur Viaticum, animæ, immo etiam corporis, ſi æternæ expediat ſaluti, pro immenſitate clementiæ ſuæ ſanitatem largiatur. Parochus vero, ſive quicumque alius Sacerdos meminerit, ſe coram Cœli, terræque Domino, quem ſub Euchariſticis deliteſcentem ſpeciebus præ manibus geſtat, nullo prorſus integumento, ne pileolo quidem, poſſe caput operire, quin ei aut imber decidens, aut frigus urens, aut infirmitas, ſeu ſenectus, niſi forte ſpeciale indultum obtinuerit, ſuffragetur.

VI. Etſi Chriſtus Dominus, cujus caro in hoc Sacramento noſter factus eſt cibus, & ſanguis potus, interiorem cum in miniſtrante, tum in ſuſcipiente ornatum animi, cultumque potiſſimum poſtulet; Non tamen externum quoque cultum, & apparatum dedignatur excipere, quem in deferenda ad ægrotos Euchariſtia adhiberi ſemper juſſit Eccleſia, ut per illum intimus pietatis, ac religionis ſenſus in Fidelium animis erga tantum Sacramentum excitetur. *Ne propter incuriam Sacerdotum*, ita ſtatuit Honorius III., *divina indignatio gravius exardeſcat, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus a Sacerdotibus Euchariſtia in loco ſingulari, mundo, & ſignato ſemper honorifice collocata devote, ac fideliter conſervetur. Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem ſuam, ut, cum in celebratione Miſſarum elevatur Hoſtia ſalutaris, ſe reverenter inclinet, idem faciens, cum eam defert Presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine, ferat, & referat manifeſte, ac honorifice ante pectus cum omni reverentia, & timore, ſemper lumine præcedente, cum ſit candor lucis æternæ, ut ex hoc apud omnes fides, & devotio augeatur. Prælati autem hujuſmodi mandati graviter punire non differant tranſgreſſores, ſi & ipſi divinam, & Noſtram volunt effugere ultionem.* Nos itaque Pontificio huic obtemperantes mandato, ſub gravibus pœnis arbitrio Noſtro infligendis, Paro-

Parochis omnibus districte præcipimus, ut eorum opera debitus divinæ rei honor, cum ad ægrotos defertur, in Sacramento gestando, deducendo, reducendoque habeatur. Quamobrem volumus, ut quæcumque hac super re in Rituali Romano præscribuntur, fideliter, exacteque observentur.

VII. Præ cæteris vero hæc omnino servari jubemus. Primum consueto campani æris pulsu sodalibus Societatis Corporis Christi, aliisque piis hominibus signum ad Ecclesiam conveniendi detur, ut solito ritu, atque apparatu divinum comitentur Sacramentum. Paratis deinde omnibus, quæ ad Sacram instituendam pompam requiruntur, Parochus non modo superpelliceo, & stola, verum etiam pluviali albi coloris indutus, positis ante Altare genibus, brevique habita oratione, duas consecratas particulas in pyxide collocet, quarum altera ægroto præbenda erit, altera ad Ecclesiam referenda, nisi forte aut longe distet æger, aut horrida tempestas ingruat, aut per arduas, præruptasque vias sit incedendum: tunc enim unam dumtaxat secum ferre licebit, quam ubi ægroto præbuerit, extinctis luminibus, sacrisque vestibus depositis, sine comitatu, & pompa Parochus ad Ecclesiam redibit; cæteri vero suam quisque domum dilabentur. Sacerdotem autem ab Ecclesia cum Sacramento progredientem præibit Minister aliquis, qui una manu tintinnabulum lentis ictibus pulset; altera vero vas aquæ benedictæ cum aspersoriolo, bursam cum corporali, & linteum, quod ante ægroti pectus, cum Eucharistiam sumet, explicandum erit, reverenter ferat. Illum sequentur aperto capite cum accensis cereis facibus,qui ad id officium convenere, Fideles, & sex saltem Confratres sodalitatis Sanctissimi Sacramenti cum accensis pariter luminibus, qui omnes vel cum Sacerdote, aut inter se psalmorum carmina religiose, pieque alternabunt. Cum autem accensa, quæ deferuntur, lumina non raro seu furentis venti, seu pluviæ irruentis vi extingui possint; propterea ne debita desiderentur lumina, ad normam

Concilii Romani (1) præcipimus, ut quatuor, aut saltem duæ cum suis hastis elegantes laternæ, intra quas accensæ semper ardeant candelæ, hinc inde circa Sacerdotem, qui Sacramentum gestat, deferantur. Postremo Parochus sub conopæo super ipsum prætento, aut saltem, si id loci, aut temporis circumstantiæ postulent, sub umbella, in cujus apice Crux emineat, gravi, ac lento incedet passu, pyxidem ante pectus utraque manu cum timore, ac reverentia gestans, qui cum circumstantibus consuetos alternatim psalmos recitabit. Umbellam, si fieri possit, Clericus deferat, albo indutus superpelliceo: hastili a vero conopæi vel a dignioribus viris, vel saltem a Sodalibus sustententur. Sacerdoti Eucharistiam deferenti alter, quoad fieri potest, Sacerdos, aut saltem Clericus superpelliceo indutus assistat. Reliquus, qui ad pium officium convenit, Populus post Parochum turmatim gradiatur, ita tamen, ut a viris sejunctæ sint mulieres, & omnes ad Deum pias pro ægroto fundant preces. Quod si Viaticum ex urgenti necessitate Feria VI. in Parasceve ad ægrotum deferatur; adhuc Sacerdos stola, ac pluviali albi coloris indutus incedat, & cætera, quæ hactenus diximus, omnino præstentur, tribus hisce dumtaxat exceptis, videlicet 1. non consuetis campani æris ictibus, sed alia ratione ad Ecclesiam conveniendi signum Fidelibus detur. 2. recitentur quidem in itinere, sed voce satis submissa, consueti Psalmi cum Gloria Patri. 3. cum Sacramentum in publica Ecclesia recondendum non sit, sine benedictione populus dimittatur; quæ quidem omnia Sacra Rituum (2) Congregatio declaravit, ac servari jussit.

VIII. Antequam Parochus cum Sacramento ab Ecclesia domum versus ægroti abeat; cubiculum, in quo jacet æger, verratur diligenter, & ab omni purgetur sorde: mensa in conspectu ægroti posita mantili puro, nitidoque sternatur, in cujus medio Crux, & utrinque bina candelabra binis cum cereis faculis accensis

(1) Benedictus XIII. in Conc. Rom. tit. 15. cap. 7. (2) Sac. Cong. Rit. 15. Maii 1745.

censis statuantur: vitreum tandem poculum ad ægroti ablutionem præparetur. His rite instructis, ubi Parochus Eucharistiam deferens ad ægroti cubiculum pervenerit, ingrediens illa verba pronunciet: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea*; & corporali in mensa explicato, super eo pyxidem deponat: deinde ægro aqua benedicta de more asperso, & reliquis, quæ in Rituali continentur, peractis, Sacramentum ministret, receptaque demum pyxide eodem ordine, quo accessit, ad Ecclesiam revertatur. Quod si acciderit, ut allato Sacramento, propter ingravescentem morbi vim, ægrotum sensus, viresque deficiant, adeoque illo muniri nequeat; tunc Parochus, posita super corporali ante eum pyxide, flexisque ad terram genibus, paulum immoretur, & oret. At mox, recepta iterum pyxide, cum ea ægroto benedicat, eodemque ordine, uti diximus, ad Templum revertatur. Olim quidem mos erat, ut si forte ægrotus particulam deglutire non posse videretur; adhuc tamen ad eumdem deferretur Eucharistia, non quidem sumenda, sed vel osculanda, vel saltem adoranda. Sed morem hunc S. Pius V. abrogavit, districte prohibens, ne ad moribundos, qui Sacram particulam deglutire nequeunt, Eucharistia deferatur; & in Sacræ Congregationis Concilii Regestis hæc extant (1) verba: *Non licet Sanctam Eucharistiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti eam sumere non possunt, sed venerationis gratia solent eam deosculari. Et si forte aliquo in loco talis est consuetudo, ea prorsus est tollenda, quod Pius V. prohibuit.*

IV. Cum in Ecclesiam Sacerdos Eucharistiam deferens redierit, antequam in Tabernaculo Sacramentum recondat, conversus ad Populum ei benedicat, Pyxidem utraque manu tenens, & cum ea signum Crucis super adstantes efformans. Consuetas tamen prius, atque ab Ecclesia præscriptas recitet preces, populumque de Indulgentiis, quas in illo officio præstando consecuti sunt, & quas in Appendice num. 8. recensemus, admoneat.

Verum

(1) Benedictus XIV. de Sacrif. Missæ lib. 3. c. 19. n. 5.

Verum ut frequens semper sit, & religiosus, ac pius in hoc Sacramento cum deducendo, tum reducendo Fidelium comitatus, persæpe hac super re Parochus loquatur ad Populum, eumque hortetur, ac roget, ut, audito signo deducendæ ad ægrotos Eucharistiæ, ad Templum properet, eam religiose comitaturus, ne secus inofficiosus, parumque in Deum pius videatur, cum turmatim homines videamus amicorum, & potentiorum aditus, egressusque ambitiose observare, eosque deducere, assidueque assectari. Illud etiam insinuet, ut quicumque Sacerdoti Sacra ferenti obviam fiunt, non solum genibus ad terram demissis transeuntem venerentur, sed etiam, nisi gravi aliqua occupatione impediantur, ad domum ægroti, atque inde ad Ecclesiam usque religiose deducant. At si occurrentes, equo, aut jumento insideant, ac vehantur; statim, viso Sacramento, desiliant, ac tandiu flexis stent genibus, donec illud ferens Sacerdos prætererit. Hortentur præterea, uti monet S. Carolus Borromæus (1), Patres familias, quibus congruæ suppetunt facultates, ut singuli unam, aut plures cereas faces, seu candelas domi ad hoc pium officium sepositas habeant, & quoties deferendæ ad ægrotos Eucharistiæ signum audierint, vel ipsi, vel eorum filii natu majores, vel famuli ad templum accurrant, Viaticum cum accensis facibus comitaturi.

X. Quamquam Fidelibus adultis in mortis periculo constitutis Sacrum, uti diximus, administrari Viaticum oporteat; non tamen proinde, (2) si particulæ desint consecratæ, Sacerdoti non jejuno Sacrum facere licet, aut si semel sacris operatus sit, Missam iterum celebrare. Imo etiam, si celebranti post oblationem particula consecranda offeratur, ut quam citissime ægrotus, qui brevi moriturus videtur, Eucharistico pane muniatur, poterit illam quidem consecrare, si nondum Canonem recitare cœperit, eamque tunc mente offerre tacitus debet: at secus dicendum est, si Ca-

(1) S. Carolus Borromæus in Concil. Mediol. IV. tit.9.

(2) Benedictus XIV. de Sacrif. Missæ lib.3. c.1. n.3., & c.11. n.8.

si Canonem cœperit recitare: In eo (1) enim casu particulam dumtaxat ex hostia, quæ in Missa consecratur, post consecrationem, & ante consummationem abrumpere, servatamque ad infirmum deferre licebit. Caveant tamen Parochi, ne umquam hujusmodi casus obveniat; eumque in finem semper aliquæ particulæ consecratæ in Tabernaculo reconditæ asserventur. Ne autem diutius asservatæ corrumpantur, volumus, ut a Parochis (quemadmodum peculiari sua Constitutione (2) præcepit Clemens VIII., & ante ipsum edixerat Sacra Congregatio (3) Episcoporum, & Regularium) hyeme singulis quindecim diebus, æstate vero octavo quolibet die renoventur; veteres autem Sacerdos ipse sacra faciens omnes una cum parvis etiam, ac minutis earum frustis manducet. Si hac in re Parochi alicujus culpa deprehendatur, eam pœna luet arbitrio Nostto infligenda.

XI. Antiquissimum illum, qui a primis usque Ecclesiæ sæculis viguit, morem divinam Eucharistiam in sacris ædibus asservandi, ut ea cum extra Missæ Sacrificium, tum & potissimum in vitæ exitu refici Fideles possent, retinendum omnino esse, quemadmodum diximus, Tridentina (4) Synodus statuit, ac declaravit. Verum non proinde in omnibus indiscriminatim sacris ædibus illam asservare permissum est. Eadem enim in Parœcialibus dumtaxat Ecclesiis (5) religiose, ac diligenter est custodienda: In reliquis vero, quæ Parœciales non sint, sine speciali (6) Apostolicæ Sedis Indulto, cujusmodi omnibus Regularium, ac Monialium Ecclesiis concessum reperitur, asservari perpetuo, ac stabiliter nequit, quemadmodum Sacra Rituum Congregatio persæpe declaravit, ac præsertim in decreto generali, quod Clemens XI. die 22. Januarii 1704. Apostolica auctoritate

(1) Benedictus XIV. lib. cit. c. 5. n. 3.

(2) Clemens VIII. Const. 34. *Sanctissimus*. edita 31. Aug. 1595.

(3) Sac. Cong. Episc. in Ravennaten. 5. April. 1573.

(4) Trid. sess. 13. c. 6.

(5) Can. *Presbyter*. de consecr. dist. 2.

(6) Sac. Cong. Episc. 15. Jan. 1610. & Sac. Rit. Cong. in Insulana 10. Junii 1604., in Asculana 3. April. 1632., in Cortonen. 9. Maii 1699., & in decret. gener. ad dubium 26. 10. Dec. 1703.

ritate confirmavit. Quamobrem, exceptis Regularium Ecclesiis, in nullo alio sive Oratorio, sive Templo divinum asservetur Sacramentum sine Apostolico Indulto; quod tamen si forte alicui concedatur, nulla ratione, nisi Nobis exhibitum prius fuerit, ac Nostra (1) facultas accesserit, executioni demandetur. Si secus factum fuerit, ad normam Sacrorum Canonum transgressores multabimus.

XII. Ut autem Rex Regum, & Dominus Dominantium, cujus (2) sedes cœlum est, terra autem scabellum pedum suorum, in Sacris ædibus sub Eucharisticis speciebus delitescens honorificentius pro modulo nostro excipiatur; Volumus, ut (3) in Parochialibus, & Regularium Ecclesiis in principaliore, ac digniore loco, videlicet in ara majori, perpetuo Eucharistia servetur. Ab hac tamen lege Cathedralem Nostram eximimus, in qua videlicet Eucharisticum Sacramentum in alio Altari recondi oportet, cum in Ara Majori Pontificiæ functiones versis ad Altare renibus fiant. Tabernaculum autem (4), in quo Sanctissima asservanda est Eucharistia, sit pro cujusque Ecclesiæ facultatibus affabre elaboratum sive ex marmore, sive ex metallo, sive etiam ex ligno vel inaurato, vel eleganter picto. Loculus (5), in quo pyxis Eucharisticum cibum continens includi debet, serico coloris albi circumvestiatur, & ostiolum habeat bene firmum, suaque sera, & clave communitum. Clavis vel sit argentea, vel saltem deaurata, quæ semper sit penes Ecclesiæ Rectorem (6), aut in loco satis tuto, unde sumi sine scitu ipsius nequeat, nec umquam aut publice exposita, aut super Altare relinquatur, ne possit sacrilega manus ad venerabile Sacramentum extendi. Ostiolum ita pateat, ut pyxis commode inferri, ac promi possit, atque in extima

1) Sac. Rit. Cong. 9. Maii 1699.

(2) Isaiæ c.66. v.1.

(3) Sac. Cong. Episc. in Lucensi 10. Febr. 1579., & in Casertana 29. Novembris 1594.

(4) Sac. Cong. Rit. 22. Febr. 1593.

(5) Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. c.20.

(6) Cap. *Statuimus*. de custodia Eucharistiæ, Sac. Rit. Cong. 22. Febr. 1593. & Sac. Congr. Episc. in Vallisoletana, 12. Jan. 1604.

extima ejus parte ſeu picta, ſeu ſculpta imago aliqua Salvatoris aut reſurgentis, aut vulneratum pectus exhibentis, aut Cruci ſuffixi conſpiciatur. In ciborio, ſeu loculo non ullæ Sanctorum reliquiæ, non Sacrorum oleorum vaſcula, non calices ulli, non vas, non omnino quidquam aliud, quam ſola Pyxis, quæ Sacramentum continet, aſſervetur. Totum Tabernaculum eleganti conopæo ejus coloris, qui officio diei congruat, aut ſaltem multicolori contegatur: ſuperne autem, & alte elatum pendeat extentum (1) tentoriolum, quo non Tabernaculum modo, ſed ipſum quoque Altare operiatur, ne ex pulvere, aliiſque ſordibus e laqueari decidentibus deturpetur. Ante Tabernaculi oſtiolum, in quo Salvatoris imaginem aut ſculptam, aut pictam ineſſe oportere diximus, vas florum, aut quid ſimile retineri nequit, uti ſtatuit Sacra (2) Rituum Congregatio.

XIII. Cum Unigenitus Dei Filius Jeſus Chriſtus ſit candor lucis æternæ, & lucem in cœlis habitet inacceſſibilem; Recta ratio poſtulat, ut illi, dum depoſita majeſtate factus eſt inter nos *vere Deus abſconditus*, & Euchariſtica obvolutus caligine nobiſcum in terris habitat, noſtra hæc terrena lumina famulentur. Quamobrem Parochorum cura ſit (3), ut diu, noctuque ante Tabernaculum una ſaltem lampas accenſa colluceat, quæ numquam extinguatur, in perenne videlicet amoris ſignum, quo Reparatorem noſtrum infinito nos amore proſequentem redamamus. Quod ſi non caſu, ſed ex Parochi ſeu deſidia, ſeu avaritia non ſemel lampas ejuſmodi extincta reperiatur; multam is pecuniariam ſubibit pro modo culpæ arbitrio Noſtro infligendam. Duas Pyxides (4) quilibet Parochus habeat, vel argenteas, vel ſaltem ex ære optime aurato, quarum una minor ad Sacrum ægris Viaticum defe-

(1) Rituale Romanum tit. de Euchariſtiæ Sacramento.

(2) Sac. Rit. Cong. in una Camaldulen. Montis Coronæ 22. Jan. 1701.

(3) Sac. Cong. Epiſc. 15. Jan. 1619., & Rituale Rom. loc. cit. §. *Hoc autem*; & Sac. Congreg. Concilii in Urbevetana 22. Martii 1595.

(4) Can. *De tribus gradibus*. de conſecr. diſt.1., & Sac. Congreg. Epiſcop. 26. Julii 1588.

rendum adhibeatur; major altera particulas consecratas contineat, quæ ad Fidelium Communionem in Tabernaculo sunt asservandæ. Utraque Pyxis sit ab Episcopo rite consecrata, & utraque etiam conopæolo serico albi coloris, aut phrygio opere contexto circumvestiatur. Majori pyxidi, quæ una cum Eucharisticis speciebus in Tabernaculo recondi debet, corporale mundum, & sine sordibus substernatur, quod saltem bimestri quolibet mutari jubemus.

XIV. Ad excitandam populi pietatem, ac religionem, in singulis Ecclesiis, in quibus Sanctissima asservatur Eucharistia, quotannis feria quinta in Cœna Domini, post solemnem illius diei Missam, hostia consecrata in calice includitur, ac patena, sericoque albi coloris cooperta ex ara majori ad remotiorem aliquam Templi Capellam deferri, ibique in urna sepulchrali, quæ ad hunc finem parata, statutisque precibus benedicta esse debet, recondi solet, ut videlicet grata in Fidelium animis sepulchri, in quo Christi Domini Corpus tumulatum triduo jacuit, excitetur recordatio. Vetustum hunc Ecclesiæ ritum in Nostra Diœcesi religiose, exacteque servari jubemus, itaut nihil eorum, quæ a Rituali Romano facienda præscribuntur, omittatur. Sepulchralis capsula unicam habeat, firmamque clavem, qua diligenter obseretur: ea vero vel a Parocho, vel a Sacerdote in crastinum Sacris operaturo retineatur, nulloque pacto Laicis personis cujuslibet status, gradus, & conditionis, & non obstante quacumque in contrarium consuetudine, custodienda tradatur, quemadmodum sæpius statuit (1) Sacra Rituum Congregatio, cujus decreto tam Sæculares, quam Regulares quomodocumque exemptos obstringi, ipsa eadem (2) Congregatio declaravit. Sacra hæc sepulchri species quam maximo apparatu pro Ecclesiæ facultatibus fiat, & plurimæ, si fieri possit, circa illud cereæ accensæ faces collu-

(1) Sac. Rit. Congreg. in Civitaten. 22. Novemb. 1631., & in Calaguritana 13. Sept. 1642.

(2) Sac. Rit. Cong. in Caurien. 15. Decemb. 1632.

colluceant, quarum saltem quatuor, aut sex per totam noctem ardeant, nec extinguantur, quemadmodum ab ejusdem Sacramenti custodia Sacerdotum unus, aut certe Clericus candido indutus superpelliceo, aut, ubi rari sunt Clerici, unus saltem Sæcularis sacco sodalitatis amictus numquam abscedat, qui flexis ante Cœli, terræque Dominum genibus, sacras agat excubias, & pio cordis affectu pro se, totoque Populo Omnipotentem Deum deprecetur.

ARTICULUS III.

De Divina Eucharistia publice exponenda, ut a Fidelibus externo, internoque latriæ cultu adoretur.

CUM ille idem Unigenitus Dei Filius in Eucharistiæ Sacramento contineatur, quem *Pater* (1) *Æternus introducens in Orbem terrarum dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei; quem* (2) *Magi procidentes adoraverunt*; quem denique (3) *in Galilæa ab Apostolis adoratum fuisse* Scriptura testatur; Nullus (4) jam dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christifideles, pro more in Catholica Ecclesia semper recepto, latriæ cultum externum, internumque, qui vero Deo debetur, Sanctissimo huic Sacramento cum veneratione exhibeant. Et sane sic Tridentina Synodus (5) nos docet, ubi definit: *Siquis dixerit, in Sancto Eucharistiæ Sacramento Christum Unigenitum Dei Filium non esse cultu latriæ etiam externo adorandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum, & ejus adoratores esse Idololatras, anathema sit*. Credendum itaque est, maximo cum Christi Corporis honore, summaque Fidelium cum utilitate conjungi eam Catholicæ Ecclesiæ disciplinam, qua aliquoties in anno Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum palam populo spectandum, atque adorandum exhibetur.

II. Quamquam incertum sit, quandonam publice Fidelium oculis

Aaaa 2

(1) Ad Hebr. c.1.
(2) Matth. c.2.
(3) Matth. c.28., Lucæ c.24.
(4) Trid. sess.13. cap.5.
(5) Trid. sess.13. can.6.

oculis exponi cœperit Euchariſtia; Veroſimilius tamen Doctores, uſum hunc ex viſibili Euchariſtiæ per publicas vias circumgeſtatione, quæ Feſto die Corporis Chriſti quotannis haberi ſolet, originem traxiſſe arbitrantur. Cum enim Sacramentum hac occaſione viſibile in plateis, atque Eccleſiis exponeretur; haud inconveniens viſum fuit, illud etiam in Altari, aut alio eminentiore loco extra publicæ ſupplicationis tempus adorandum populo exhibere. Ac primum quidem id factum eſſe ajunt divinorum Officiorum tempore ipſo feſto die Corporis Chriſti; mox integro illo die; poſtmodum per ejus octavam; ac tandem nonnullis aliis, ſolemnioribus præſertim, diebus; atque ita ſenſim ad præſentem, quæ in Eccleſia viget, diſciplinam deventum eſſe putant. Quidquid autem de hoc ſit, certum illud eſt, publicam Euchariſtiæ expoſitionem, dummodo cum debito honore, ac reverentiæ ſignificatione fiat, utiliſſimam Populo Chriſtiano eſſe, maximumque ex ea cultum, & obſequium in Sacratiſſimum Chriſti Corpus derivari. Teſtatur id luculentiſſime Alma Urbs Roma, Religionis Caput, & Magiſtra, ubi quotidie non in uno, ſed in pluribus etiam Templis Divinum Sacramentum Populo adorandum exponitur, & eo quidem cum Religionis emolumento, ut diu, noctuque in dictis Templis frequens adſit Fidelium multitudo, qui pias ad Deum fundunt preces, ac fide non ficta, ſummaque pietate, ac modeſtia Chriſtum ſub Euchariſticis ſpeciebus latentem exorant, ac venerantur.

III Nequa vero adverſus tantum Sacramentum in publicis ejuſdem expoſitionibus admittatur irreverentia; plura Romani Pontifices, & Sacræ Cardinalium Congregationes ſapienti conſilio decreverunt, quæ paucis hìc perſtringemus, ut omnibus innoteſcant, ac fideliter executioni demandentur. Et primum quidem ne Majeſtas Myſterii Fidei nimis facili, crebraque vulgatione deteratur; Eccleſiaſticis legibus cautum eſt, ne Euchariſtiæ Sacramentum publicæ Fidelium venerationi exponatur, niſi publica intercedat cauſa, quæ ab Ordinario loci probetur, & niſi ejuſdem

ejusdem Ordinarii expressa facultas accesserit. *Illud in primis certissimum est Sedi Apostolicæ*, ut inquit Benedictus XIV. (1), *in quibuscumque Ecclesiis etiam privilegio immunibus, sive Sæcularibus, sive Regularibus non licere exponi publice divinam Eucharistiam, nisi causa publica, & Episcopi facultas intervenerint: solius autem Episcopi partes esse, ut causæ publicæ meritum expendat, ac declaret.* Et merito: si enim quæcumque in Diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum est, uti statuit Tridentina (2) Synodus; quanto magis hæc Ordinario demandanda erat cura, ne Fidei Sacramentum ob nimiam expositionis frequentiam vilesceret, ac despiceretur! Dubitatum quidem olim fuit, an, ut in Regularium Ecclesiis ab Episcoporum jurisdictione exemptis publice exponi posset Eucharistia, cum publica causa, tum Ordinarii licentia requireretur? At utramque requiri pluries declararunt Sacræ (3) Episcoporum, & Regularium, Concilii, & Rituum Congregationes; & expresse in modo citatis verbis statuit Benedictus XIV.. Quæ quidem de publica, non de privata Eucharistiæ expositione procedunt. In quadam enim causa Neapolitana controversiam his verbis diremit Sacra Congregatio (4) Concilii: *Censuit non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario: ex causa autem privata posse, dummodo Sanctissimum Sacramentum e Tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa Sacra Hostia videri non possit.* Ad publicam igitur Eucharistiæ expositionem publica causa, & Episcopi facultas requiritur; ad privatam vero alicujus etiam privati viri ægritudo, aut necessitas sufficit, & licentia Rectoris illius Ecclesiæ, in qua habenda est expositio. IV. Ne-

(1) Benedictus XIV. in Decretali ad Episcopum Warmiensem 16. April. 1746.

(2) Trid. sess. 21. c. 8. de ref.

(3) Sac. Congreg. Episc. in Cajetana 25. Oct., & 10. Dec. 1602., & in Dertonen. 27. Maii 1603., Sac. Cong. Conc. in Neapolitana 17. Aug. 1630., & 28. Februarii 1654., & 14. Aprilis 1674., & Sac. Cong. Rit. in Firmana 22. Jan. 1701.

(4) Sac. Congreg. Concilii in Neapolitana 17. Aug. 1630.

IV. Nequa vero oriatur æquivocatio; discrimen, quod inter publicam, & privatam expositionem intercedit, paucis est explicandum. Publica itaque tunc habetur expositio, cum Eucharistia in ostensorio reposita per chrystallum, qua sphæra munitur, a populo cernitur, & ut videri commodius possit, in eminentiore Altaris loco collocatur. Privata vero tunc dicitur, quando vel reserato Tabernaculo, sacra Pyxis clausa, suoque velata conopæo in Tabernaculi ostiolo collocatur; vel Eucharisticus panis in ostensorio inclusus, sub umbella quidem ad id parata in edito Altaris loco statuitur, at sphæra ita serico albi coloris velo obducta est, ut Sacræ Hostiæ aspectus adstantibus omnino interdicatur. Utraque Eucharistiæ privatim exponendæ ratio permissa est, cum priorem Sacrarum Congregationum decreta aperte commemorent, posteriorem vero constans Romanæ Urbis usus, & consuetudo commendet. Non tamen umquam licet in privata expositione sacram Pyxidem e Tabernaculo eductam, velatamque sub umbella collocare, cum nullum hujusce ritus vestigium apud Scriptores, nullaque Sedis Apostolicæ consuetudo deprehendatur, quam tamen omnino sequi par est, uti sapienter monet Benedictus XIV. (1). Jam vero privatas hujusmodi expositiones privatis ex causis fieri permittimus, dummodo Rector Ecclesiæ, in qua habendæ sunt, expresse consentiat, & in iis habendis Sacri serventur ritus. *Quandocumque igitur privata ex causa*, uti statuit Sacra Episcoporum (2), & Regularium Congregatio, *Sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, e Tabernaculo numquam extrahatur, sed in pyxide velata in aperto ejusdem Tabernaculi ostiolo cum assistentia alicujus Sacerdotis stola, & superpelliceo induti, & cum sex saltem luminibus cereis collocetur: quod idem in Ecclesiis Regularium servari mandamus*. Quod si privata pariter ex causa Sacra Hostia intra consuetam inclusa sphæram, veloque obducta sub umbella statuatur; tunc duodecim saltem cereas accendi oportet faces, & Sacerdos aliquis stola, ac superpelliceo indutus flexis genibus

(1) Benedictus XIV. Instit. 30. n. 16.

(2) Sac. Cong. Episc. 9. Dec. 1602.

genibus sacras agere debet excubias; quod quidem servandum semper est, quacumque tandem ratione sive privatim, sive publice Fidelium venerationi divinum Sacramentum exponatur.

V. Quoad publicas vero ejusdem expositiones, præter eas, quæ in Sæcularium, ac Regularium Ecclesiis stabili quadam lege, & consuetudine de Prædecessorum Nostrorum, Nostroque consensu in tota hac Diœcesi fieri quotannis consueverunt, nemo audeat in qualibet Ecclesia Eucharistiam publice exponere, nisi licentiam a Nobis, publica ex causa judicio Nostro probanda, petierit, atque obtinuerit. Volumus autem, ut, quandocumque Sacramentum publice Fidelium cultui, ac venerationi exponatur, eæ omnes serventur leges, quas Romani Pontifices, & Sacra Rituum Congregatio præscripsere, & quas paucis hìc complectimur.

VI. Primo itaque Templum, maximeque Sacellum, & Altare, in quo exponenda est Eucharistia, decentissime pro locorum conditione ornentur; & nisi aliud necessitas, aut alia gravis ratio suadeat, Altare majus ad eum finem seligatur, cujus icon decenti aliquo velo contegenda est, ut soli Eucharistico Sacramento a confluentibus Fidelibus cultus, ac veneratio exhibeatur. 2. nullæ Sanctorum reliquiæ, aut simulacra in eodem altari collocentur, exceptis Angelorum simulacris, quæ ad cereas sustentandas faces adhibeantur. 3. viginti omnino, aut saltem, in pauperrimis Ecclesiis, duodecim cereæ candelæ, & duæ grandiores faces hinc inde ad duo Altaris cornua accensæ colluceant. 4. quamdiu publicæ venerationi exposita est Eucharistia, in eo Templo neque lances adsint ad pecuniam a sponte dantibus excipiendam, neque ulli Templum ad eleemosynas a Fidelibus corrogandas circumire liceat. Præterea in eodem neque defunctorum cadavera excipiantur, neque officia super ipsis fiant, neque Ecclesiasticæ Sepulturæ demandentur. 5. si matutino tempore Sacramenti expositio fiat, licebit quidem tintinnabuli signo populum admonere, cum Sacerdos e Sacrario divina Mysteria operaturus

raturus prodit; non tamen ullum dare signum tintinnabulo licebit, cum idem Sacerdos Missam celebrans, post consecrationem Eucharistiam in sublime tollens, Populo adorandam proponit. 6. si concio (1) ante divinum Sacramentum publice expositum habenda sit, nisi prius opportuno velamine Sacramentum contegatur, non tecto, sed aperto capite fiat, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ, tamquam verus abusus, tollenda omnino est; ac præterea in ea Templi parte habeatur, e qua Oratorem verba facientem audire, atque intueri Populus possit, quin ab Eucharistia vultum cogatur avertere. 7. quicumque (2) vel oraturus accedit, vel absolutis precibus recedit, Eucharistiam in Altari expositam utroque flexo genu veneretur, quod quidem (3) ab omnibus faciendum est, etiam, quando ante illam transeunt, etiamsi supplicantium in morem per Ecclesiam incedant, eo uno excepto (4), qui Crucem in processione defert. Imo utrumque (5) flectendum est genu a transeuntibus, etiam quando Sacramentum est in pyxide, vel in ostensorio velato patenter expositum. 8. Sacerdos Missam (6) celebraturus, ante Eucharistiam expositam transiens, illam flexis genibus, apertoque capite adoret: caput tamen, dum se erigit, cooperiat; quod præstare etiam debet, quando ante Altare transit, in quo Eucharistia Fidelibus administratur, quin (7) tamen flexis genibus immorari tamdiu debeat, quamdiu Fideles de manu Sacerdotis panem Angelorum acceperint. 9. si divina in Choro celebrentur Officia ante divinum Sacramentum adorationi Fide-

(1) Sacr. Rit. Congreg. in Illerden. 28. April. 1667., in Giennen. 9. Decembris 1622., & in Belgica 16. Feb. 1630., & Clemens XII. in Const. 40. Horarum edita 1. Sept. 1736.

(2) Sac. Rit. Cong. 19. Aug. 1651.

(3) Sac. Rit. Cong. in Pacen. 14. Decembr. 1602., & in una Urbis 19. Augusti 1651.

(4) Cærem. Episc. lib. 2. c. 27. n. 7.

(5) Sac. Rit. Congreg. in Varsavien. 7. Maii 1746.

(6) Sac. Rit. Congr. 7. Sept. 1638., Clemens XI., Benedictus XIII., & Clemens XII. in Brevi pro oratione 40. Horarum n. 1.

(7) Sac. Rit. Cong. in Collen. 5. Julii 1698.

Fidelium expositum, sedere (1) quidem possint Canonici, aliique Beneficiati, qui Choro intersunt: at operire caput nequeunt, ne minus recte de divina Christi Domini, coram quo adsunt, majestate, minusque reverenter sentire videantur. Quamobrem diligenter caveant, ne suo modo quadrare in illos possint, quæ summo cum animi sui dolore de quibusdam Sacerdotibus Sacrum incredibili festinatione perficientibus scripsit Venerabilis Cardinalis Bellarminus (2): *Uberrimis est lacrymis dignum, quod ob nonnullorum Sacerdotum incuriam, aut impietatem Sacrosancta Mysteria tam indecore tractentur, ut, qui illa tractant, videantur non credere Majestatem Domini esse præsentem: sic enim aliqui sine spiritu, sine affectu, sine timore, ac tremore, festinatione incredibili Sacrum perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent, aut ab eo se videri non crederent*. Alia plura ad debitum tanto Sacramento cultum præstandum, a Sacris Congregationibus sancita sunt, quæ apud probatos Doctores videri possunt.

VII. Ostensorium, in quo inclusa divina Hostia, quando temporis, rerumque circumstantiæ postulant, per publicas vias circumferri, aut e sublimiore Altaris loco populo adoranda proponi solet, sit vel argenteum, vel saltem ex ære quidem, vel aurichalco, sed puro oblitum auro: argentea tamen, ac deaurata omnino sit lunula, in quam Sanctissima immittenda est Eucharistia. Ab omni sorde, ac pulvere munda sit, ac pellucida chrystallus, per quam intuentes Fideles in Sacram Hostiam figere possint obtutum. Sive publice vero, sive privatim divina exponantur Mysteria, per id temporis ad Altare sive ad emungendas candelas, sive ad aliud quodlibet ministerium obeundum, nonnisi Sacerdos, aut Clericus superpelliceo indutus accedat. Quod si Clericorum penuria aliud suadeat, nonnisi Laici sacco alicujus sodalitatis amicti adhibeantur. Tandem antequam in Tabernaculo Eucharistia recondatur, semper sive Parochus, sive alius Sacerdos pluviali albi coloris indutus consuetum cum populo de San-

(1) Cærem. Episc. lib. 2. c. 33. (2) Card. Bellarm. de gemitu columbæ cap. 5.

ctiſſimo Sacramento hymnum, adnexaſque preces recitet, thure Euchariſtiam adoleat, & circumſtantibus Fidelibus benedicat, ſuper eos cum eadem Euchariſtia ſignum Crucis efformans.

VIII. Hæc, aliaque plura, quæ in Rituali Romano deſcripta reperientur, fideliter, exacteque ſervari jubemus, in eorumque obſervantia procuranda vigilem Parochorum induſtriam plurimum deſudare volumus, ac mandamus. At maxima eorum ſollicitudo in eo verſetur, ut Fideles eorum curæ concrediti frequenter, ac religioſe interſint, quamdiu venerabile Euchariſtiæ Sacramentum in Altari proſtat expoſitum. Ad id facilius obtinendum, plano, facilique ſermone iiſdem explicent, quanta ex hoc Sacramento in Catholicam Eccleſiam, ejuſque filios perfectio, gloria, ac felicitas redundet! Tanta profecto eſt, ut jure, meritoque ſcriptum reliquerit Dionyſius (1), mediam eſſe Eccleſiam noſtram inter Synagogam, ac cœleſtem Hieruſalem, ac propterea utriuſque eſſe participem; imo etiam ad ſupernam illam Urbem propius accedere, cum inter Chriſti Eccleſiam, & cœleſtem beatitudinem unus tantum gradus intereſſe videatur. Hoc enim nobis cum cœleſtibus Civibus (2) commune eſt, ut utrique Chriſtum Deum, & hominem præſentem habeamus: ſed hoc uno ab iis diſtamus gradu, ut illi præſentes beata viſione perfruantur; nos præſentem, & tamen ab oculorum ſenſu remotum, Sacrorum Myſteriorum admirabili integumento ſe occultantem, firma, & conſtanti fide veneremur. Quidni ergo almæ Sionis æmuli, ſicut beati illi ſpiritus præſentem ſemper intuentur, & ſuavi amoris ubertate inebriati, divinæ voluptatis torrente potantur, ita & nos præſentem, licet abſconditum, viva, ſi non ſemper, ſaltem ſæpe, contemplemur fide, & ſincera charitate diligamus? Accedit huc, quod eum in finem Chriſtus Dominus in hoc Sacramento tam familiariter hoſpitari nobiſcum voluerit uſque ad conſummationem ſæculi, ut in eo ægri Medicum, a quo

(1) S. Dionyſius de Eccleſ. Hierarch. c.7. circa medium.

(2) Catechiſm. Rom. de Euchariſtia par.2. n.32.

quo curaremur, cœci lumen, a quo illuminaremur, egeni, a quo sublevaremur, divitem, tristes, a quo recrearemur, consolatorem, peccatores denique Advocatum, qui pro nobis apud Pâtrem interpellaret, haberemus. *Quid enim quæris*, ut optime inquit S. Bernardus (1), *quod in illo non invenias? Si ægrotus es, Medicus est: si exulas, Dux est: si desolatus es, Rex est: si impugnaris, pugil est: si sitis, potus est: si alges, vestimentum est: si tristaris, gaudium est: si obtenebraris, lux est: si Orphanus es, Pater est*. Adeamus ergo cum fiducia (2), & sæpe ad thronum gratiæ, ad divinum videlicet Sacramentum, in quo habemus Pontificem magnum Jesum Filium Dei, qui tentatus per omnia pro similitudine absque peccato, compati potest, & compatitur infirmitatibus nostris, & misericordiam consequemur, & gratiam inveniemus in auxilio opportuno.

IX. Si hæc, aliaque hujusmodi plura Parochus frequenter Populo sincero cordis âffectu insinuet, & si eum potissimum exemplo præeat, itaut flexis ante Eucharistiam genibus sæpe, & summa cum Religione ad Christum Salvatorem preces fundat, rogans, ut gregem suum Pastor æternus non deserat, sed continua protectione custodiat, ac tueatur; brevi se voti compotem factum esse gratulabitur, *& erit*, (3) *sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans expandit alas suas*. Verum illud etiam a Populo amicis verbis, blandisque suasionibus obtinere conetur, ut Christum Dominum non modo publicæ venerationi expositum, sed etiam in Tabernaculo delitescentem frequenter invisat. Laudabilem illam consuetudinem, quæ alicubi viget, inducere curet, ut operarii omnes summo mane, antequam ad capessendos seu rusticos, seu mechanicos labores prodeant, Templum petant Sacrum audituri, eaque occasione divinum Sacramentum in Tabernaculo reconditum proni adorent, ac venerentur, seseque Christo Servatori, totamque familiam suam

Bbbb 2 brevi-

(1) S. Bernardus tract. de Passione Domini c.22.

(2) Ad Hebræos c.4.

(3) Deuteron. c.32.

brevibus, sed enixis precibus commendent: Vespere autem, domum exactis laboribus repetentes, in Templum, si fores pateant, ingrediantur; sin minus, ante Templi fores *procumbant* (1) *in facies suas, adorantes viventem in sæcula sæculorum, ac dicentes: Sedenti in throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorum. Amen.*

ARTICULUS IV.

De processionibus, in quibus divina Eucharistia statis temporibus per vias, & loca publica honorifice, ac reverenter circumferri consuevit.

PIE, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductus fuit hic mos, ut singulis annis peculiari (2) quodam festo die præcelsum, & Venerabile Eucharistiæ Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, utque in processionibus reverenter, & honorifice per vias, & loca publica circumferretur. Æquissimum est enim, sacros aliquos statutos esse dies, quibus Christiani omnes singulari, ac rara quadam significatione gratos, & memores testentur animos erga communem Dominum, & Redemptorem pro tam ineffabili, & plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus repræsentatur. Et sic quidem oportuit, victricem veritatem de mendacio, & hæresi triumphum agere, ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris, & in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati, & fracti tabescant, vel pudore affecti, & confusi aliquando resipiscant. Quamquam autem in die Cœnæ Domini, quando Sacramentum prædictum noscitur institutum, inter Missarum solemnia de ipsius institutione specialis mentio habeatur; uti tamen sapienter monet S. Thomas (3), reliquum ejusdem diei officium ad Christi Passionem pertinet, circa cujus venerationem Eccle-

(1) Apocal. c.5. (2) Trid. sess.13. cap.5., & ead. sess. can.6. (3) S. Thomas opuscul.57.

Ecclesia illo tempore potissimum occupatur. Ut igitur integro celebritatis officio plebs Fidelium tanti Sacramenti recoleret institutionem; Romanus Pontifex Urbanus IV. pie statuit, præfatæ Institutionis memoriam prima quinta Feria post Octavam Pentecostes a cunctis Fidelibus celebrari, ut qui per totum anni circulum hoc Sacramento utimur ad salutem, ejus institutionem illo tempore specialiter recolamus, quo Spiritus Sanctus corda Discipulorum edocuit ad plane cognoscenda hujus Mysteria Sacramenti: Nam eodem tempore cœpit hoc Sacramentum a Fidelibus frequenter suscipi, ac celebrari.

II. Itaque primus omnium Urbanus IV. peculiari sua Constitutione (1) solemne Corporis Christi Festum certa die quotannis in Ecclesia Catholica celebrari jussit, omniumque primus solemnem Eucharistiæ circumgestationem instituit, quæ stato die nunc tanto apparatu in toto Christiano Orbe celebratur. Urbani IV. Constitutionem Clemens V. (2) in Concilio Viennensi, eodem Sacro approbante Concilio, confirmavit. Joannes vero XXII. non modo utramque Prædecessorum suorum Constitutionem executioni demandari curavit, & novas Indulgentias Fidelibus idem Festum peculiari ratione celebrantibus concessit; verum etiam solemnem supplicationem, in qua Christi Corpus circumgestaretur, ea die habendam universæ præscripsit Ecclesiæ, ut videlicet non modo Christi Corpori debita præstarentur obsequia, verum etiam contumeliæ, atque injuriæ, quæ ab Hæreticis, perditisque Catholicis eidem irrogantur, publicis honoris, ac venerationis officiis pro modulo nostro repararentur. Aucta deinde in Fidelium animis erga divinam Eucharistiam religione, ac pietate, illa quoque sanctissima inducta est consuetudo, ut quolibet mense in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, Parœcialibus publica ejusmodi supplicatio haberetur. In Urbe vero Roma,

(1) Urbanus IV. Const. 1. *Transiturus de hoc Mundo ad Patrem*. edita 11. Augusti 1264.

(2) Clem. unica. de reliquiis, & veneratione Sanctorum.

Roma, cum in ædem S. Mariæ super Minervam pii aliqui Viri convenissent, eamque sibi dixissent legem, ut Christi Corpori, cum per Urbem circumferretur, ipsi faces gestantes accensas, aut alia præstantes obsequia famularentur; ortum inde habuit celeberrima illa Sodalitas a Christi Corpore, seu a Sanctissimo Sacramento nuncupata, quam mox una cum suis legibus Paulus III. Apostolica auctoritate confirmavit, pluribus Indulgentiarum largitionibus auxit, & ad universas Civitates, atque Oppida extendi, ac propagari curavit. Expetere enim se vehementer affirmavit, ut in aliis quoque Civitatibus, atque Oppidis sodalitia ejusmodi instituerentur, in quibus multi semper præsto essent, qui humili induti sacco, cereas gestantes accensas faces, & sacra carmina concinentes, Eucharistiam, dum circumfertur, debita cum reverentia, ac pietate comitarentur.

III. Sacras hasce cum annuas, tum menstruas supplicationes, in quibus divina Mysteria sive per Civitatis, aut Oppidorum vias, sive intra Templorum ambitum circumferuntur, in tota hac Diœcesi religiose jamdiu fieri non ignoramus: Sodalitates vero piorum hominum, qui peculiari Eucharistiæ cultui, servitioque se totos dediderint, in qualibet Parœciali Ecclesia institutas jam esse gratanter vidimus, cum Diœcesim Sacra Visitatione lustraremus. Reliquum igitur dumtaxat Nobis est, ut pauca innuamus, quibus & Parochi, & Sodales edocti illud certatim enitantur, ut in his habendis Supplicationibus, & in debito Eucharistiæ cultu exhibendo nihil pro eorum viribus desideretur.

IV. Et quod ad Supplicationes, seu Processiones pertinet, hæc in iis habendis Romani Pontifices, & Sacræ Cardinalium Congregationes servari jusserunt. 1. Festo ipso (1) Corporis Christi die, mane non aliis Ecclesiis, sed soli Cathedrali, aut Matrici processionem licet instituere; & supplicantium (2) agmen ab ipsa

(1) Sacr. Congreg. Rituum in Pisana 22. Maii 1615.

(2) Sac. Rit. Cong. in Tuscan. 29. Augusti 1619., & 19. Aug. 1629., & in Nolana 1. Sept. 1708., & 9. Junii 1718.

ab ipſa Cathedrali, ſeu Matrice Eccleſia procedere debet, conſuetoque abſoluto circuitu in eam reverti, itaut numquam, etiamſi immemorabilis (1) in contrarium obſtet conſuetudo, ab inferiori Eccleſia proceſſionem hanc cuiquam liceat inchoare. 2. infra Octavam Corporis Chriſti plures (2) eadem die diverſis ſive Regularium, ſive Sæcularium cœtibus, quibus id permiſſum eſt, celebrare proceſſiones licet, *dummodo diſtinctis horis fiant*, ne qua videlicet in populo contentio, atque æmulatio oriatur, ſed diſtinctis horis pluribus in locis, ſi velit, Sacro Chriſti Corpori ſuum præſtare obſequium, ac famulatum poſſit. 3. in his proceſſionibus, in quibus divina circumfertur Euchariſtia, Clerici tam Sæculares, quam Regulares, omneſque Laici, imo & Epiſcopus ipſe, ſeu Celebrans, ejuſque Miniſtri, qui ſacram conſtituunt pompam, detecto ſemper (3) capite debent incedere: præſentem enim immenſæ Majeſtatis Dominum comitantes, obſequium illi ſuum externa etiam corporis compoſitione ſignificare eos oportet; quemadmodum ſi certo aliquo in loco procedentium agmen parumper ſiſtat, & ſuper conſtituto Altari Euchariſticum Sacramentum collocetur, ut, quibuſdam recitatis precibus, ſuum mox procedentes abſolvant iter; per id temporis neque ſuper ſcamno (4), neque ſuper paratis ſedibus Sacerdos celebrans, ac Diaconus, & Subdiaconus ſedere poſſunt. 4. in ſolemni hac proceſſione, in qua Chriſti Corpus Feſto ipſo ejus die a Cathedralis Capitulo per publicas vias circumfertur, tum ex Cœremoniali Epiſcoporum, tum ex pluribus Sacræ Rituum Congregationis decretis hic in procedendo ſervandus eſt ordo.

V. Procedere primum debent Laicorum Sodalitates, quas pone ſequentur juxta antiquitatis ordinem, vel prout de jure, aut conſuetudine, Regulares: mox Curiales, atque Officiales ince-

(1) Sac.Con.Conc.inSarn. 7.Aug.1683.

(2) Innocentius XII. Conſt. *Sua nobis.* anno 1696., & Sac. Congreg. Epiſc. in Tricaricen. Proceſſionis 18.April. 1714., & 4. Martii 1717.

(3) Sacr. Rit. Congreg. in Cajetana 2. Septemb. 1690.

(4) Sac. Rit. Cong. in Hiſpalen. 21. Januarii 1690. in reſponſ. ad 4.

incedent, inter quos ultimo gradientur loco Nobiliores, ac Magiſtratus: ſuccedet deinde Clerus ſæcularis, videlicet primo Miniſter haſtatam Cathedralis Eccleſiæ Crucem deferens, qui medius inter duos Clericos ſuperpelliceo indutos, & candelabra cum cereis accenſis candelis geſtantes progredietur: mox Clerici ſervitio Cathedralis addicti, & Seminarii Epiſcopalis Alumni: poſt hos Parochi ſuperpelliceis induti: tum Collegiatarum Eccleſiarum Canonici, ſi adſint, ſuis ornati inſignibus, dummodo eadem in aliis proceſſionibus deferre conſueverint: ſuccedet tandem Eccleſiæ Cathedralis Clerus, Clerici videlicet Beneficiati, ac Beneficiati, quos Canonici ſequentur Sacris amicti veſtibus, videlicet Subdiaconi Tunicellis, Diaconi Dalmaticis, Presbyteri Planetis, ac Dignitates pluviali, quo Primicerium etiam ornari juſſit Sacra Rituum (1) Congregatio, quamquam de eo, ut aliquando contigit, an Dignitas ſit, fortaſſe dubitetur; quibus ſane veſtibus in hac ſolemni ſupplicatione Feſto Chriſti Corporis die ornatos Canonicos incedere debere, etiamſi neque Euchariſtiam deferat, imo neque interſit Epiſcopus, Sacra Rituum (2) Congregatio declaravit. Poſt Dignitates duo Thuriferarii gradientur, candido induti ſuperpelliceo, qui fumantia thuribula lente ante celebrantem ducent, illudque in inceſſu curabunt, ut numquam dorſum, ſed faciem ſemper ad divinum Sacramentum aliquantulum vertant. Poſtremo ibit loco Celebrans, qui pluviali, veloque ſuper humeros amictus, Euchariſtiam deferet inter Diaconum, & Subdiaconum, ſacris indutos veſtibus, ſed ſine manipulo: hi pluvialis fimbrias hinc inde ſuſtentantes, pſalmos alternatim cum celebrante ſubmiſſa voce recitabunt. Prætenti ſupra celebrantis caput tentorii haſtilia deferent vel Nobiliores Laici, vel Eccleſiaſtici viri hoc ordine. Dignior primum ſuſtentabit haſtile, quod eſt ad Celebrantis dexteram, ſecundus aliud, quod primum eſt ad Celebrantis ſiniſtram, tertius ſecun-

(1) Sacr. Rit. Congreg. in Capuana 28. April. 1607.

(2) Sacr. Rit. Congreg. in Cajetana 27. Martii 1628.

ſecundum haſtile deferet, quod eſt ad dexteram, & ſic deinceps quoad reliqua, itaut minus digni poſtremas haſtas poſt Epiſcopi tergum ferant. *Quod ſi plures inter digniores eſſent, qui de æquali gradu, aut præeminentia contenderent*, uti ſtatuitur in Cæremoniali (1) Epiſcoporum, *itaut omnibus his primo loco haſtæ Baldacchini aſſignari nequirent; relinquetur his ultimus locus, ideſt ubi Proceſſio jam ad Eccleſiam pervenit, ad quam dirigitur: talis enim locus æqualis primo reputatur*. Eccleſiaſtici, ſive ſint Dignitates, ſive Canonici, ſive Beneficiati, ſive Manſionarii, tentorii haſtas per totam deferent Eccleſiam: at in ejus foribus illas Laicis tradent. Aliqui ex ſodalibus Sanctiſſimi Sacramenti, ſi eorum ſodalitas pro cera ſumptus facit, juxta Conſtitutionem Gregorii XIII. ſuo induti ſacco cereas accenſas faces hinc inde, & poſt divinum Sacramentum geſtabunt, (2) dummodo major ſodalium pars una cum ſua Cruce, ſuiſque inſignibus reliquas inter ſodalitates ſuum tenens locum præeat. Cæremoniarum Magiſter (3) poſt Celebrantem, ejuſque Miniſtros gradietur: at ſi opus ſit, huc illuc ad ſupplicantium agmen dirigendum excurret. In hac ſolemni proceſſione Euchariſtiam deferre, Epiſcopo abſente, aut legitime impedito, non ad Canonicum (4) Hebdomadarium, neque ad Vicarium (5) Generalem, ſed ad primam (6) Capituli Dignitatem pertinet, eaque impedita, ad ſecundam, & ſic deinceps, a qua etiam cantari debet Miſſa, non ſecus ac Octava Chriſti Corporis die, ſi pomeridiano tempore publica habeatur ſupplicatio, divina Myſteria ab eo, qui cantavit Veſperas, ſunt circumferenda. Hæc, & alia, quæcumque Sacra Rituum Congregatio ſtatuit, ac declaravit, ſervari exacte

(1) Cærem. Epiſc. lib.1. c.14. n.3.

(2) Sacr. Rit. Congreg. in Nepeſina 18. Maii 1608.

(3) Sacr. Rit. Congreg. in Patavina 30. Auguſti 1602., 28. Nov. 1609., & 8. Maii 1617.

(4) Sac. Rit. Cong. in Piſauren. 21. Martii 1609., & in Tarentina 5. Julii 1621.

(5) Sac. Rit. Cong. in Baren. 7. Octobris 1645.

(6) Sac. Rit. Cong. 12. Junii 1627., & 23. Martii 1703. in reſponſ. ad 4.

volumus, & Cæremoniarum Magistrum serio monemus, ut Sacrorum Rituum studio sedulam navet operam, publicasque hujusmodi supplicationes non pro arbitrio suo, sed juxta Canonicas regulas suaviter, ac prudenter dirigat, ac moderetur.

VI. Quod ad sodalitates attinet Sanctissimi Sacramenti, Sodales omnes hortamur, & enixe obsecramus in Domino, ut in iis Christi Corpori præstandis obsequiis, quibus se totos, cum sodalitio adscriberentur, addixere, alacres sint, ac diligentissimi; neque suam desiderari operam patiantur, seu cum sacrum ad ægrotos deferre Viaticum oportet, seu cum in menstrua, aut annua processione circumferenda est triumphantis in morem Eucharistia, seu cum divina Mysteria publicæ Fidelium venerationi sunt exponenda. Sodalitii vero Rectores, ac Moderatores frequenter in sodalium mentem revocent, quantuli sint labores, quos subire eos oportet, ut pro munere suo Regum Regi, ac Domino Dominantium famulentur; quanta vero, & quam ampla futura sit merces, quam pro iis a bonorum omnium largitore tum in hoc, tum in futuro sæculo sunt consecuturi. Indulgentiarum divitias explicent, quibus ex Apostolica liberalitate locupletantur, quoties præscriptum aliquod Christi Corpori obsequium exhibent; eorumque animos in magnam erigant spem futurum, ut in suorum laborum præmium non, nisi Christi Corpore pasti, & sanguine poti, extremum vitæ suæ exitum sint habituri. Tandem cogitare illos jubeant, his religionis actibus impigre, sancteque exhibitis ejus sibi gratiam, ac benevolentiam conciliare ipsos facile posse, quem nunc Advocatum habent apud Deum, at post exactum hujus vitæ curriculum justissimum, ac severissimum Judicem sunt habituri.

AR-

ARTICULUS V.

De variis usibus, in quos adhibita olim fuit Eucharistia, & quos vel numquam approbavit, vel etiam rejecit, ac damnavit Ecclesia.

Quamquam una cum Fidelium defunctorum corporibus tumulatam olim fuisse Eucharistiam (1), gravissimi perhibeant Historici, eumque abusum justis de causis toleratum aliquandiu ab Ecclesia fuisse (2), antiquissimi testentur Auctores; Certissimum tamen est, eumdem sublatum de medio fuisse quam citissime, & Canonicis sanctionibus reprobatum. Concilium enim Carthaginense III. (3) sic decrevit: *Placuit, ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur. Scriptum est enim: accipite, & edite. Cadavera autem nec accipere possunt, nec edere.* Idem etiam statuerunt Concilium (4) Antissiodorense, Synodus Trullana (5), Concilium Carthaginense VI. (6), aliaque Concilia. Quamobrem sacrilegus nunc haberetur, & pœnis plecteretur Canonicis, qui Eucharistiam auderet cum defunctorum tumulare corporibus.

II. Olim etiam inter Fideles, ut quis innocentiam testaretur suam, sibique impactam purgaret calumniam, Eucharisticum sumebat Sacramentum, & non raro repentinum sibi interitum, si objecti reus esset criminis, imprecabatur. Quamquam illicitus non esset hic purgationis modus, præsertim cum publica Judicis auctoritate adhiberetur; Neque enim ullum per eam a Deo miraculum exigebatur, sed ad testandam dumtaxat veritatem, confirmandamque innocentiam admittebatur, cum nemo sibi objecti criminis conscius Sanctissimum Christi Corpus, & Sanguinem

(1) In vita S. Basilii Magni cap. 8., S. Gregorius Magnus Dialog. lib. 2. c. 24.

(2) Zonaras, & Balsamon in Comment. ad can. 83. Concilii Trullani.

(3) Conc. Carthag. III. can. 6. ann. 397.

(4) Concil. Antissiodoren. can. 12. anno 578.

(5) Synod. Trullana can. 83. anno 642.

(6) Concil. Carthagin. VI.

guinem in judicium, & condemnationem, quam sibi imprecabatur, sumpturus præsumeretur; Quia tamen non raro perversi homines ad sua occultanda crimina Dominicum Corpus sacrilege manducare audebant; Inde factum est, ut paulatim abierit in desuetudinem, neque ejusmodi purgatio amplius liceat, aut tamquam Canonica admittatur. Imo ne progressu temporis revivisceret, aliæ Canonicæ purgationes (1) summa Romanorum Pontificum auctoritate sunt institutæ, omniaque peregrina judicia universim inhibita sunt, atque interdicta.

III. Per plura sæcula hic viguit in Ecclesia mos, ut in Altaris consecratione, atque in Templorum dedicatione vel una cum Sanctorum reliquiis, vel earum loco, si ex deessent, in Altari, quod consecrabatur, Sacra Eucharistia reconderetur, uti fuse, eruditeque probat Martene (2), antiquissimis monumentis, vetustissimisque Pontificalibus in medium productis. Verum cum hæc consuetudo Romanorum Pontificum, ac præsertim Innocentii IV. (3), jussu in examen vocata, ac a Theologis, & Canonistis mature perpensa fuisset; eadem neque tam excelsi Sacramenti institutioni congruere, neque divinam Christi Corporis majestatem decere visa est. Quamobrem unanimi omnium Catholicorum consensione jam a pluribus sæculis abrogata penitus est, neque Canonicam effugeret animadversionem, si quis eam instaurare conaretur. Et merito: nam, ut ait Innocentius IV., indecens omnino, ac minime probandum est, ut Eucharisticus panis in Altari omnino claudatur: non enim consecratur, ut lateat, sed ut tamquam spiritualis cibus rite, sancteque suscipientibus subministretur.

IV. Ad incendia restinguenda, ac procellas, aliasque graves, publicasque avertendas calamitates non raro olim, imo aliquando etiam novissimis hisce temporibus, a Sacris Ministris delatam

(1) Cap. *Ex tuarum*. de purgatione canonica.

(2) Martene de antiquis Ecclesiæ ritibus tom.2. lib.2. c.13. n.11.

(3) Hostiensis, Jo. Andreas, Turrecremata, aliique apud Durandum in Rituali lib.1. c.7. n.23.

latam fuiſſe Euchariſtiam, ac benedictionem cum ea tum adverſus incendia, ac procellas, tum ſuper adſtantes fuiſſe impertitam non ignoramus. Verum licet ritus iſte neque ſuperſtitioſus ſit, Chriſtus enim ſub Euchariſticis ſpeciebus vere, ac realiter præſens, & a Fidelibus exoratus poteſt unico voluntatis ſuæ nutu & incendia reſtinguere, & ingruentes repellere tempeſtates; neque explicita ſit, aut implicita Dei tentatio, nam qui Euchariſtiam defert, & per eam ſignum Crucis adverſus incendium, aut procellam efformat, orans Deum, ut impendentem avertat calamitatem, neque divinæ potentiæ experimentum capere intendit, neque naturalia, quæ poteſt, adhibere media prætermittit; Propter extrinſecas tamen circumſtantias jure, meritoque ritum hunc ſanctiſſimi, doctiſſimique Antiſtites in ſuis Synodis interdixere, ac noviſſimis temporibus Benedictus XIV. (1) in Urbe Roma interdixit per epiſtolam datam ad Cardinalem Urbis Vicarium, cujus exemplar in Appendice num. 9. exhibemus. Et ſane licet Fideles, cum a Deo temporalia poſtulant, ita petere eadem debeant, ut divinæ voluntati prorſus acquieſcere ſint parati; Non tamen in praxi (quæ humana eſt imbecillitas) fieri a pleriſque id ſolet. Quando enim ingruentibus urgentur calamitatibus, ſupplices continuo ad Deum confugiunt, illud unum exorantes, ut impendentia mala avertat; & cum erga Divinam Euchariſtiam multa pietate, fiduciaque ſint præditi, illam e Tabernaculo extrahi, extra Templum deferri, ac per eam a Sacerdote ſignum Crucis adverſus incendium, aut procellam efformari videntes, in firmam eriguntur ſpem futurum, ut diſſipetur procella, aut extinguatur incendium. Verum ſi, (ut ex juſto Dei judicio nonnumquam accidit) eorum ſpes optato careat ſucceſſu; in magno jam verſantur periculo, ne ex una parte eorum fervor, ac fiducia erga Auguſtiſſimum Sacramentum vel plurimum imminuatur, vel ſaltem tepeſcere incipiat; ex alia vero noſtrorum honor Myſteriorum malignis Infidelium, aut Hæreticorum, aut etiam impiorum

(1) Benedictus XIV. in epiſt. ad Cardinalem Urbis Vicarium 27. Julii 1755.

piorum hominum irrisionibus exponatur. Ad hoc itaque declinandum periculum, Benedictus XIV., sanctissimique ante eum Antistites sapienti consilio vetuere, ne occasione incendii, aut nimbi, seu tempestatis Sacra Eucharistia e Tabernaculo educatur. Ad excitandam enim Fidelium pietatem satis esse duxerunt, ut ii, aperto Tabernaculi ostiolo, Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum in Pyxide clausum venerari possent, fusisque ex animo precibus, divinum sibi in urgentibus calamitatibus præsidium postulare, quemadmodum præ cæteris statuit vigilantissimus (1) Mediolanensis Ecclesiæ Antistes S. Carolus Borromæus.

V. Quæ cum ita sint, Nos quoque tantorum Virorum exempla, doctrinamque secuti, volumus, decernimus, ac statuimus, ut in tota Nostra Diœcesi ad arcendas pluvias, aut tempestates, seu procellas, quæ forte impendere videbuntur, nullus Sacerdos Pyxidem ipsam cum Sacramento efferat; sed solum Tabernaculum, patefacto ostio, adaperiat, & in conspectu Sacramenti, genibus ad terram datis, Litanias, aliasque precationes ejus rei causa institutas pie, sancteque cum populo, qui aderit, aut cum Clericis, aut etiam solus peragat, divinamque exoret clementiam, ut mala, quæ peccata nostra merentur, misericordia sua benignus avertat.

CAPUT X.

DE PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

PER baptismum spiritu renati, in Fide roborati per Confirmationem, ac vivifica tandem divinæ Eucharistiæ alimonia enutriti deficere numquam deberemus in via, sed in fortitudine cibi illius usque ad montem Dei Horeb, ad cœlestem videlicet Patriam, firmis passibus ambulare. Verum cœlestis noster Medicus Christus Jesus, sciens figmentum nostrum (infirmi enim sumus, & lutea vasa portantes) cum nos in criminum morbos frequen-

(1) In Synod. Diœcesf. III. anno 1572., & in Concil. Provinc. III. anno 1573.

frequenter esse relapsuros prævideret; ne opportuno remedio humana destitueretur infirmitas, sed posset etiam, postquam succubuisset, pristinæ sanitati restitui; divino sane consilio Pœnitentiæ Sacramentum instituit, quo a sceleribus absoluti, ac Deo reconciliati, amissam gratiam recuperaremus, redditaque conscientiæ pace, ac serenitate, diligentius deinceps peccata vitaremus, bona vero opera sectaremur alacrius. Cum autem non raro usuvenire videamus, ut, quemadmodum in corporis infirmitatibus vel ægrotantis culpa, vel Medici incuria pharmacum vertitur in venenum, ita in spirituali animæ cura vel pœnitentis, vel ministrantis errato salutaris pœnitentiæ medicina in ægrorum convertatur exitium; Hinc Sacri Lateranensis Concilii verbis admoniti, *ne falsis pœnitentiis Laicorum animas decipi, & in Infernum pertrahi patiamur*; pauca quædam de Sacramento Pœnitentiæ disserere, & leges in ejusdem administratione servandas recensere decrevimus, quas a Sacris Canonibus, ab Apostolicis Constitutionibus, a probata demum Ecclesiæ disciplina decerpsimus.

ARTICULUS I.

De Sacramenti Pœnitentiæ institutione, ac necessitate.

PŒnitentiæ Sacramentum, quod *secundam post naufragium tabulam* rectissime Sancti Patres appellarunt, esse vere, & proprie novæ Legis Sacramentum, Tridentina Synodus (1) definivit: *si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse vere, & proprie Sacramentum pro Fidelibus, quoties post baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis a Christo Domino institutum, anathema sit*. Christus autem (2) Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in Discipulos suos dicens (3): *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*. Quo tam

(1) Trid. sess.14. can.1. (2) Trid. sess.14. c.1. (3) Joa. c.20. & Matth. c.16.

tam insigni facto, & verbis tam perspicuis potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos Fideles post baptismum lapsos Apostolis, & eorum legitimis Successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit.

II. Pœnitentiæ Sacramentum institutum a Christo fuisse in modum judicii, ex allatis Christi Domini verbis Tridentina Synodus docet. Sic enim inquit, ubi Pœnitentiæ Sacramentum a baptismo differre ostendit (1): *Cæterum hoc Sacramentum multis rationibus a baptismo differre dignoscitur. Nam præter quamquod materia, & forma, quibus Sacramenti essentia perficitur, longissime dissidet; constat certe, Baptismi Ministrum judicem esse non oportere, cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per baptismi januam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de iis, qui foris sunt, judicare? secus est de domesticis Fidei, quos Christus Dominus, lavacro baptismi, sui corporis membra semel effecit. Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito baptismo ablui, cum id in Ecclesia Catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc Tribunal, tamquam reos, sisti voluit, ut per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari.*

III. *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus* (2). Quemadmodum igitur adultus non Baptizatus introire nequit in regnum cœlorum, nisi vel reipsa Baptismum suscipiat, si possit; vel si nequeat, perfectæ saltem charitatis actum eliciat, si sola originis labe sit pollutus; perfectæ vero contritionis, si præter originalem maculam, lethalibus quoque se polluerit culpis, cum proposito baptismum re ipsa suscipiendi, cum poterit, (qui quidem charitatis, aut contritionis actus *baptismus in voto* nuncupatur); Ita Adultus in lethalia peccata post baptismum lapsus, salutem æternam consequi nequit, nisi vel re ipsa Pœnitentiæ Sacramentum recipiat, si possit; vel si id nequeat, actum saltem perfe-

(1) Trid. sess. 14. c. 2. (2) Trid. sess. 14. c. 2.

perfectæ contritionis eliciat cum proposito recipiendi, cum poterit, Sacramentum; Quare lapsis post baptismum Pœnitentiæ Sacramentum vel in re, vel in voto necessarium est necessitate, ut ajunt, medii. Præterea est etiam necessarium necessitate præcepti cum divini, tum Ecclesiastici: divini quidem, uti patet ex illo Jacobi Apostoli (1): *Confitemini alterutrum peccata vestra*: Ecclesiastici vero, uti constat ex celeberrimo illo decreto Innocentii III. (2) in Concilio Lateranensi: *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere*. Diserte autem utrumque cum divinum, tum Ecclesiasticum adesse præceptum Tridentina Synodus (3) docuit, ubi ait: *Cum a Sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno, unanimique consensu secreta Confessio Sacramentalis, qua ab initio Ecclesia Sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata; manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse docere non verentur. Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur; quod Jure divino necessarium, & institutum esse intellexerat; sed ut præceptum Confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur*.

IV. Inter divinum, & Ecclesiasticum de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento præceptum Angelicus Doctor hoc intercedere discrimen affirmat, quod primum ad illos tantum pertinet, qui lethalem post Baptismum culpam contraxere; alterum vero Fideles omnes adultos complectitur; ut videlicet omnes peccatis se obnoxios intelligant; *non* (4) *enim est homo, qui non peccet*; ut majori pietate, ac religione ad Sacram Eucharistiam accedant; ut demum suis quique Ecclesiasticis Rectoribus magis innotescant.

Dddd

(1) Epist. Jacobi c.5. (2) Cap. *Omnis utriusque sexus*. 12. de pœnit., & remiss. (3) Trid. sess.14. c.5. (4) 3. Reg. c.8.

cant. *Ad Confessionem* (inquit Angelicus Doctor (1)) *dupliciter obligamur; uno modo ex jure divino ex hoc, quod est medicina, & secundum hoc non omnes tenentur ad Confessionem, sed illi tantum, qui peccatum mortale incurrunt post baptismum; alio modo ex præcepto Juris positivi, & sic tenentur omnes ex institutione Ecclesiæ edita in Concilio Generali sub Innocentio III., tum ut quilibet se peccatorem recognoscat, quia omnes peccaverunt, & egent gratia Dei; tum ut cum majori reverentia ad Eucharistiam accedant; tum ut Ecclesiarum Rectoribus sui subditi innotescant, ne lupus intra gregem lateat.* Verum cum communiter dicatur (uti docet (2) Benedictus XIV.) ad implendum hoc Ecclesiasticum præceptum nequaquam adjunctam esse ab Ecclesia necessitatem etiam peccata venialia confitendi; Nos proinde eumdem doctissimum Pontificem imitati hanc controversiam intactam relinquimus.

V. Divinum præceptum recipiendi pœnitentiæ Sacramentum, *per se* eos potissimum obligat adultos culpæ lethalis reos, qui sunt in mortis articulo, aut in morali moriendi periculo constituti, puta si lethali morbo laborent, aut propter aliquod crimen adjudicati sint neci, aut periculosum pergant ad prælium, aut difficilem navigationem aggrediantur &c. Nisi enim præceptum hoc in mortis urgeat periculo, quando videlicet plurimum æterna periclitatur salus, propter quam Pœnitentiæ Sacramentum Christus instituit, & cui quilibet ex charitatis præcepto in eo rerum articulo consulere tenetur impensius; nullum sane tempus statui prudenter poterit, quo ejusmodi præcepto urgeatur adultus. *Per accidens* vero divinum hoc præceptum eos etiam adultos obligat, qui lethali aliquo crimine sordidi, aliud Sacramentum, ac præsertim Eucharistiam, sunt suscepturi, juxta illud Apostoli (3): *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* At Ecclesiasticum hac super re præceptum

(1) S. Th. in 4. dist. 17. qu. 3. art. 1. quæstiunc. 3.

(2) Benedictus XIV. Constitut. *Inter præteritos*. §. 77. edita 3. Decemb. 1749.

(3) 1. ad Cor. c. 11.

ceptum ſub gravi culpæ reatu adultos omnes obligat, ut ſemel in anno confiteantur peccata ſua; cui quidem præcepto quamquam ſatisfiat, quocumque anni die Sacramentum hoc ſuſcipiatur; jamdiu tamen mos ille ſalutaris invaluit, ut tempore Paſchali a Fidelibus recipiatur, cum ad Euchariſticam menſam ſunt acceſſuri. *Si quis dixerit* [ſic Tridentina Synodus (1) definivit] *confeſſionem peccatorum, qualem Eccleſia ſervat, eſſe impoſſibilem, & traditionem humanam a piis abolendam, aut ad eam non teneri omnes, & ſingulos utriuſque ſexus Chriſtifideles juxta magni Concilii Lateranenſis conſtitutionem ſemel in anno, & ob id ſuadendum eſſe Chriſtifidelibus, ut non confiteantur tempore Quadrageſimæ, anathema ſit*; & alibi ſic ſtatuit (2): *Unde jam in univerſa Eccleſia cum ingenti animarum fidelium fructu obſervatur mos ille ſalutaris confitendi ſacro illo, & maxime acceptabili tempore Quadrageſimæ; quem morem hæc ſancta Synodus maxime probat, & amplectitur, tamquam pium, & merito retinendum.*

VI. Eccleſiaſtico huic annuæ Confeſſionis præcepto ſatis non fit per confeſſionem voluntarie nullam, ac ſacrilegam, uti patet ex proſcriptione hujus propoſitionis (3): *Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Qui vero, legitimo ceſſante impedimento, totum annum labi ſinit, quin ſaltem ſemel in eo confiteatur; præter gravis culpæ reatum, vivens interdicendus (4) eſt ingreſſu Eccleſiæ, & moriens Eccleſiaſtica privandus ſepultura. Cum autem pœna hæc non latæ, ſed ferendæ ſit ſententiæ, inde fit, ut ſi hujus culpæ reus ante criminis declarationem moriatur, non ſit Eccleſiaſtica ſepultura privandus, niſi notoria eſſet annuæ Confeſſionis omiſſio, vel niſi Synodale in contrarium ſtatutum adeſſet, ut in ſimili diximus in ſuperiori capite, ubi de Euchariſtiæ diſſeruimus Sacramento.

 VII. Huic

(1) Trid. ſeſſ.14. c.8.
(2) Trid. ſeſſ.14. c.5.
(3) Alexand.VII.prop.14.die24.Sep.1665.
(4) Cap. *Omnis utriuſque ſexus*. de pœnit., & remiſſ.

VII. Huic annuæ Confeſſionis præcepto fit ſatis, ſive quis proprio Parocho, ſive aliis Confeſſariis cum ſæcularibus, tum Regularibus legitime approbatis confiteatur. Quamquam enim ex Concilii Lateranenſis decreto (1) olim quilibet *proprio Sacerdoti*, videlicet proprio Parocho, ſaltem ſemel in anno, omnia peccata ſua fideliter confiteretur; certum tamen nunc omnino eſt, præcepto huic ſatisfieri ab iis, qui Regularibus legitime approbatis confitentur, uti patet ex Conſtitutionibus Joannis XXII. (2), Benedicti XI., Leonis X., Pauli III., Clementis VIII., aliiſque pluribus hujuſmodi. Quamobrem merito hanc propoſitionem proſcripſit Alexander VIII. (3): *Confeſſiones apud Religioſos factæ pleræque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ*. Annuæ tamen hujuſmodi Confeſſionis præcepto non ſatisfaceret is, qui peccata ſua confiteretur Sacerdoti Regulari, qui ſe quidem Epiſcopo præſentavit, ſed ab eo, licet injuſte, reprobatus fuit, uti patet ex propoſitione 13. inter eas, quas Alexander VII. (4) proſcripſit: *Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato*. Quæ quidem omnia vera etiam ſunt quoad Sacerdotes ſæculares, qui ab Ordinario ſuo ad audiendas fidelium Confeſſiones in ſua Diœceſi legitime ſint approbati.

(1) Cit. cap. *Omnis utriuſque ſexus*.

(2) Extrav. Joannis XXII. incip. *Vas electionis*. de hæreticis, Extrav. Benedicti XI. incip. *Inter cunctas*. de privilegiis, Conſtit. 22. Leonis X. incip. *Dum intra mentis arcana*, §. 6., Conſtitut. 48. Pauli III. incip. *Sicut dubium*, Conſt. Clementis VIII. incip. *Significatum fuit nobis*.

(3) Alexander VIII. propoſ. 20. die 21. Auguſti 1690.

(4) Alexander VII. propoſ. 13. die 24. Septembris 1665.

ARTI-

ARTICULUS II.

De materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.

Q*Uasi materia* (1) *hujus Sacramenti sunt ipsius Pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio; qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur*. Qua tamen in re non satis mirari possumus divinæ Providentiæ consilium, quæ cuncta miro ordine, sapienterque disponit. Cum enim e tribus potissimum fontibus profluere peccata hominum soleant (peccare enim solemus cogitatione, verbo, & opere, uti Sancta profitetur Ecclesia) sapientissimo Christi consilio factum est, ut singulis peccatorum fontibus singulæ Pœnitentiæ partes, prima videlicet cogitationi, altera sermoni, tertia demum operi respondeant. Nam Contritio animum dolore conterit; Confessione flagitia nostra verbis recensemus; Satisfactione demum, quod divinæ Justitiæ debemus, re, atque opere persolvimus. Hos autem Pœnitentis actus, quos Tridentina Synodus *quasi materiam* nuncupavit, *materiam proximam* Sacramenti Pœnitentiæ appellare solent Theologi, ut eam a materia remota distinguant, quæ sunt peccata post Baptismum admissa. Ii enim, quemadmodum in Sacramentis reliquis, ita in Pœnitentiæ Sacramento materiam cum proximam, tum remotam considerant. Nos hic de materia remota hujus Sacramenti loquemur, de Pœnitentis actibus inferius acturi.

II. Peccata post Baptismum admissa, eatenus remota Sacramenti Pœnitentiæ materia nuncupantur, quatenus nonnisi per actus Pœnitentis Sacris Ecclesiæ clavibus proxime admoventur, ut per Sacramentalem absolutionem remitti possint. Peccatum vero originale, & peccata ante Baptismum perpetrata, non sunt apta Sacramenti Pœnitentiæ materia, cum eadem tum quoad culpam,

(1) Trid. sess.14. c.3.

culpam, tum quoad pœnam per Baptiſmum rite, valideque ſuſceptum omnino deleantur. Unde manifeſtum inter Baptiſmum, & Pœnitentiam Tridentina Synodus eruit diſcrimen (1), cum ait: *Alius eſt prӕterea Baptiſmi, alius Pœnitentiӕ fructus. Per Baptiſmum enim Chriſtum induentes, nova prorſus in illo efficimur creatura plenam, & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes; ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiӕ ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus, ut merito Pœnitentia laborioſus quidam Baptiſmus a Sanctis Patribus dictus fuerit.*

III. Remota autem hæc Sacramenti Pœnitentiæ materia alia eſt neceſſaria, & ſufficiens, alia ſufficiens, ſed non neceſſaria. Ad primam revocantur omnia, & ſingula peccata lethalia, quæ quis poſt Baptiſmum admiſit, & a quibus in Sacro Pœnitentiæ Tribunali abſolutus numquam eſt. Ad ſecundam pertinent peccata cum levia, quæ venialia dicimus, tum gravia, a quibus rite quis jam alias validam ſacramentalem abſolutionem obtinuit. De venialibus peccatis conſtat ex Tridentina Synodo (2) quæ ſic habet: *Venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quӕ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem prӕſumptionem in Confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt.* De lethalibus vero, quæ rite quis jam alias confeſſus eſt, præter communem piorum, ac doctorum hominum praxim, qui frequenter & generalem totius anteactæ vitæ Confeſſionem peragunt, & certa quædam peccata jam alias per Sacramentalem abſolutionem remiſſa iterum confitentur, ex hoc Juris Canonici textu edocemur (3): *Cӕterum licet, ſicut prӕdicitur, de neceſſitate non ſit iterum eadem confiteri peccata, tamen, propter erubeſcentiam, quӕ magna eſt Pœnitentiӕ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur Confeſſio, reputamus ſalubre.* Tertia poteſt addi remota Pœniten-

(1) Trid. ſeſſ.14. c.2.
(2) Trid. ſeſſ.14. c.5.
(3) Extravag. *Inter cunctas*. §. *Cӕterum*. inter communes, de privil.

nitentiæ materia, quæ videlicet necessaria est, sed non sufficiens: ad hanc autem spectant peccata lethalia saltem negative dubia, quæ sane aperienda necessario sunt in Confessione, quamquam eadem, nisi peccatum aliquod certum addatur, sive veniale, sive lethale etiam jam alias remissum, ad obtinendam absolutionem Sacramentalem absolutam non sufficiunt, ne videlicet nullitatis periculo Pœnitentiæ Sacramentum exponatur.

IV. Ad rationem autem actualis peccati, sive lethale illud sit, sive veniale, tria omnino requiruntur. Primum est, ut voluntarium sit, videlicet ut a voluntate consentiente fiat, juxta illud S. Augustini: *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Secundum est, ut sit liberum, videlicet ut illud facere, vel non facere in potestate sit voluntatis, neque enim sufficit libertas a coactione, sed libertas etiam a necessitate requiritur, uti patet ex damnatione tertiæ hujus Jansenii propositionis (1): *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.* Tertium est, ut peccati malitia a perpetrante advertatur.

ARTICULUS III.

De Contritione.

Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic Contritionis motus necessarius, & in homine post baptismum lapso ita demum præparat ad remissionem peccatotorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur sancta Synodus, hanc contritionem non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris

(1) Innocentius X. in damnat. propos. tertiæ Jansenii pridie Cal. Junii 1635.

veteris etiam odium continere, juxta illud: proiicite a vobis iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum. Et certe qui illos clamores sanctorum consideraverit: Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ: & alios hujus generis, facile intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse. His verbis Tridentina (1) Synodus Contritionis ad obtinendam peccatorum veniam homini post Baptismum lapso omnino necessariæ naturam diserte explicavit, quam proinde in eo sitam esse intelligimus, ut qui ejusmodi Contritionem elicit, peccata quælibet post Baptismum admissa sincere, & ex animo detestetur, ac oderit, paratus mala omnia, ipsamque mortem potius perpeti, quam novum aliquod crimen deinceps perpetrare.

II. Cum autem duplex sit hujusmodi contritionis species, quarum aliam Contritionem perfectam, aliam vero imperfectam vocant; utramque eadem Tridentina Synodus explicat, diversamque utriusque efficaciam his verbis describit (2): *Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam Donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter concussi*

(1) Trid. sess. 14. c. 4. (2) Trid. loc. cit.

cussi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre; quod numquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit, sed & falso docent, contritionem esse extortam, & coactam, non liberam, ac voluntariam.

III. Ex his Tridentinæ Synodi verbis patet, Contritionem perfectam ab imperfecta differre tum quoad objectum formale, seu motivum, ut ajunt, tum quoad effectum productum: Quoad objectum quidem formale, quia Contritio perfecta est animi dolor, ac peccati detestatio propter Deum summe, & super omnia dilectum, & idcirco dicitur *charitate perfecta*, charitatem enim erga Deum includit: Attritio vero est animi dolor, ac peccati detestatio propter peccati ipsius turpitudinem, vel propter gehennæ, ac pœnarum æternarum metum, adeoque amorem includit erga seipsum. Quoad effectum vero productum, quia Contritio perfecta cum Sacramenti Pœnitentiæ voto, quod in illa includitur, hominem Deo reconciliat, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur: Attritio vero sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequit, cum tamen ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Cæterum utraque Contritio, prout a Tridentino commendatur, est actus honestus, ac supernaturalis, cum utraque Dei donum sit, & Spiritus Sancti impulsus; utraque spem veniæ includit, & peccandi voluntatem excludit; utraque demum est animi dolor, ac peccati detestatio cum proposito non peccandi de cætero. Neque enim hic loquimur de Attritione naturali, licet honesta, quæ aut unice ab objecto naturali movetur, aut non elicitur viribus gratiæ; cum certum sit, hanc non sufficere ad justificationis gratiam tam extra, quam intra Pœnitentiæ Sacramentum consequendam, uti patet ex damnatione 57. propositionis inter proscriptas ab Innocentio XI. (1), quæ

Eeee sic

(1) Innocentius XI. ann. 1679. in damnat. proposit. 57.

ſic habet: *Probabile eſt ſufficere Attritionem naturalem, modo honeſtam.* Ubi tamen confundendum non eſt Pœnitentiæ motivum cum occaſione, qua quis ad Pœnitentiam excitatur: multi enim morbo, aliove temporali malo vexati, dum perpetrata crimina mente revoluunt, Dei gratia auxiliante, illa ex ſuperno motivo ſerio deteſtantur, quemadmodum accidit Ninivitis, qui metu mortis, ac ſubverſionis Urbis, quam Jonas prænunciabat, commoti, per ſinceram, ac ſupernaturalem Contritionem converſi ad Deum ſunt. Neque item hìc de Attritione loquimur, qua quis ex ſpeciali erga virtutem aliquam affectione peccata eidem virtuti oppoſita deteſtatur, quin tamen propoſitum habeat cætera præcavendi, quæ aliis virtutibus adverſantur; aut quæ ſit ineſſicax de peccato diſplicentia ſine abſoluto propoſito non peccandi de cætero: certiſſimum enim eſt ex allatis Tridentini Concilii verbis, neutram ſufficere ad juſtificationem etiam intra Sacramentum Pœnitentiæ aſſequendam.

IV. De Attritione a Tridentino Concilio deſcripta, quæ peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit, acerrima inter Doctores exarſit controverſia, quæ adhuc viget, an videlicet eadem cum aliquali Dei dilectione debeat eſſe conjuncta, ut ad Sacramentum Pœnitentiæ, gratiamque per ipſum percipiendam ſufficiat? Cum hanc quæſtionem tamdiu, tantoque partium ſtudio agitatam Eccleſia hactenus non definierit, neque Nos quidquam de ea ſtatuimus, ac decernimus. Duo dumtaxat Parochos, & Confeſſarios ſerio monemus, utque ab iis omni cura, diligentiaque ſerventur, diſtrictę præcipimus, ac mandamus. Primum eſt, ut, ſi forte iidem de hac quæſtione ſermonem inſtituant, caveant omnino, ne alterutri ſententiæ Theologicam aliquam cenſuram, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ notam inurant. Alexander enim VII., die 5. Maii 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſervatæ præcepit *cunctis, & ſingulis Fidelibus, ... ut, ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut*

aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes, aut scholares, cæterosve erudient, non audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum. Alterum est, ut quando Fidelibus Pœnitentiæ Sacramentum administrant, eosdem ad utrumque tum Contritionis, tum Attritionis actum eliciendum hortentur, eosque opportunis præeuntes verbis in utroque eliciendo juvent.

V. Cæterum hortari Parochus Fideles numquam desinat, ut eos Contritionem charitate perfectam frequenter iterare non pigeat. Cum autem donum Dei eadem sit, crebris proinde, enixisque precibus postulandum a Deo esse edoceat, ut miserator, & misericors Dominus, *qui dissimulat* (1) *peccata hominum propter pœnitentiam*, emolliat eorum corda, & det capiti eorum (2) aquam, & oculis eorum fontem lacrymarum, ut plorent die, ac nocte. Ut autem facilius, suaviusque ad perfectum hunc animi dolorem excitentur; meminisse eos jubeat, quanta semper fuerit Dei erga homines charitas, beneficentia, patientia, longanimitas! Ipse fecit nos, non ipsi nos: gratia Dei sumus id, quod sumus: in eo enim vivimus, movemur, & sumus. Per Adæ peccatum recesseramus ab eo, ac nati eramus filii iræ: At ipse quæsivit nos, utque nos a duro servitutis jugo, sub quo detinebamur, eximeret, descendit de cœlis, & formam servi accipiens humiliavit semetipsum, & homo factus est. Assimilatus autem nobis per omnia absque peccato, se nascens dedit socium, convescens in edulium, se moriens in pretium, se regnans daturum pollicetur in prœmium. Quis tanto umquam aut Filium Parens, aut SponsamSponsus amore,aut verius amoris excessu prosecutus est? O deplorandam tamen, & numquam satis detestandam hominum

Eeee 2 insa-

(1) Sap. c.11. (2) Jerem. c.9.

insaniam, ac feritatem! Filios cœlestis Pater enutrivit, & exaltavit; ipsi autem spreverunt illum, & roborati quodammodo adversus Omnipotentem, rursum Filium Dei crucifixerunt in semetipsis. Corrupta est filia Sion, Sponsa commaculavit thorum suum, fornicata est cum amatoribus multis. At quid ad hæc Pater misericordiarum? Poterat ille quidem filios ingratissimos æternis, uti merebantur, pœnis addicere, violatamque thalami fidem severissima adversus sponsam animadversione expiare. At nihil minus. Miserator enim, & misericors Pater, ac longanimis, & patiens Sponsus expectans expectat, ut revertantur ad Dominum, & ab eo misericordiam consequantur. Imo etiam illos ad redeundum ipse prior invitat, exclamans modo per Jeremiam (1): *Fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te*; modo per Ezechielem (2): *convertimini, convertimini a viis vestris pessimis: & quare moriemini, Domus Israel*? Jam vero quemnam Fidelium tam duro, atque efferato corde futurum esse arbitrabimur, qui, si hæc parumper secum ipse reputet, non statim tactus dolore cordis intrinsecus cum S. Bernardo (3) exclamet: *Quanam fronte attollo jam oculos ad vultum Patris tam boni tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo: pudet a tanto Patre vixisse degenerem. Exitus aquarum deducite, oculi mei: operiat confusio faciem meam: deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.*

ARTICULUS IV.

De Confessione.

EX institutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere, quia Dominus Noster Jesus Christus e terris ascensurus ad cœlos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tam- quam

(1) Jerem. c.3. (2) Ezechiel. c.33. (3) S. Bernardus serm.16. in Cant.

quam præsides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christifideles ceciderint, quò, pro potestate clavium, remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient. Constat enim, Sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac singillatim sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in Confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, & tantum adversus duo ultima Decalogi præcepta commissa, quæ nonnumquam animum gravius sauciant, & periculosiora sunt iis, quæ in manifesto admittuntur ..... Cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, necessarium est omnium etiam veniam cum aperta, & verecunda confessione a Deo quærere. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata Christifideles confiteri student, procul dubio omnia divinæ misericordiæ ignoscenda exponunt: qui vero secus faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil divinæ Bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubescat ægrotus vulnus Medico detegere; quod ignorat, medicina non curat. Colligitur præterea, etiam eas circumstantias in Confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant, quod sine illis peccata ipsa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec Judicibus innotescant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis Pœnitentibus imponere. Unde alienum a ratione est docere circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas esse &c. Constat, nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quam ut, postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum in eadem Confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: ab occultis meis munda me, Domine. Hactenus Tridentina Synodus seff. 14. cap. 5., quæ mox inter ejusdem sessionis Canones

nes hunc ſeptimo loco ſtatuit : *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant &c., anathema ſit.*

II. Jamvero his Tridentini Concilii decretis edocemur 1. externam peccatorum confeſſionem ex divina Inſtitutione, ac Jure divino eſſe omnino neceſſariam, ut eorumdem venia in Sacramento Pœnitentiæ ab homine poſt baptiſmum lapſo obtineatur. Hæc autem externa confeſſio, niſi quis juſta, legitimaque de cauſa impediatur, non nutibus, aut ſignis, ſed ore, & voce fieri debet, ut ex traditione, conſuetudine, perpetuoque Eccleſiæ uſu didicimus, & uti aperte tum a Concilio Florentino (1), tum a Jure Canonico docemur. *Niſi articulus neceſſitatis occurrat, Sacerdoti facienda eſt oris confeſſio, prout ſcriptum eſt: corde ad juſtitiam creditur, ore autem fit confeſſio ad ſalutem*: Sic Benedictus XI. in ſua (2) Extravaganti nos docet. *Præcepit Dominus mundandis, ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata, & non per nuntium, non per ſcriptum manifeſtanda, quia ſi per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis: erubeſcentia enim ipſa partem habet remiſſionis*: Sic in can. *Quem pœnitet*. diſt. 1. de Pœnitentia. 2. hanc peccatorum confeſſionem eſſe debere integram, itaut nullum prorſus mortale peccatum, etiamſi occultiſſimum, & contra duo ultima Decalogi præcepta admiſſum, quod per Sacramentalem validam abſolutionem remiſſum non fuerit, reticeatur: ſecus enim nullum, & invalidum erit, quod ſuſcipitur, Pœnitentiæ Sacramentum: Præterea ad hanc Confeſſionis integritatem omnino requiri, ut non modo peccatorum mortalium numerus, verum etiam circumſtantiæ omnes, quæ ſpeciem peccati mutant, Confeſſario aperiantur: tandem ut hæc peccatorum confeſſio fieri poſſit

(1) Concil. Florent. in decreto Eugenii IV. ad Armenos. (2) Extravag. *Inter cunctas*. de privil.

possit integre, ab homine post baptismum lapso præmittendam esse diligentem sui ipsius discussionem, suæque conscientiæ sinus omnes, latebrasque esse explorandas, ut ea postmodum peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua enim, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in eadem confessione in universum inclusa intelliguntur, & per eamdem Sacramentalem absolutionem una cum iis, quæ pœnitens confitetur,remittuntur. In hanc autem conscientiæ discussionem non minus diligentiæ, studiique conferre nos oportet, quam gravibus in rebus ponere soleamus.

III. Antequam ulterius progrediamur, pauca dicenda sunt de confessionis integritate, ac de circumstantiis mutantibus speciem, ne quid in re tanti momenti, quod ad faciliorem hujus Sacramenti administrationem conducat, ignoretur. Confessionis itaque integritas alia est materialis, formalis altera. Materialis in eo sita est, ut pœnitens omnia omnino peccata mortalia tum quoad numerum, tum quoad speciem confiteatur, itaut vere nullum aperiendum supersit. Formalis vero in eo constituta est, ut pœnitens omnia illa peccata mortalia in Confessione recenseat, quæ hic, & nunc, attentis circumstantiis, recensere & potest, & debet, ita tamen, ut si quod peccatum grave vel ex necessitate, vel ex impedimento non exprimat, voluntatem tamen habeat, firmumque propositum, cum necessitas, aut impedimentum desierit, fideliter illud Confessario exponendi. Jam vero ut valida sit Confessio, formali saltem integritate esse debet integra: quare qui scienter grave aliquod peccatum reticet, quod exprimere potest, ac debet, nihil divinæ Bonitati per Sacerdotem remittendum proponit, & invalide recipit Sacramentum. Semper quoque, per se, ac regulariter loquendo, integra esse debet integritate materiali. At per accidens etiam sine ea esse potest valida, dummodo sit formaliter integra. Causæ autem ab integritate materiali excusantes, tres communiter a Doctoribus recensentur, inculpabilis nimirum ignorantia, aut oblivio; impotentia

tentia physica; & impotentia moralis, quæ tunc adesse censetur, cum ex alicujus lethalis peccati confessione grave damnum sive corporale, sive spirituale, sive proprium, sive alienum est secuturum. Verum ne in re tanti momenti Parochi, aut Confessarii errent, graves, probatosque consulant Auctores, qui hæc omnia singillatim explicant, propositisque opportunis exemplis declarant.

IV. Tria tamen certissima sunt, quæ ignorari a nemine volumus. 1. a materiali Confessionis integritate magnus Pœnitentium concursus non excusat, uti patet ex damnatione propositionis 59. inter propositiones ab Innocentio XI. proscriptas, (1) quæ sic habet: *Licet Sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus Pœnitentium, qualis ex. gr. potest contingere in die magnæ alicujus Festivitatis, aut Indulgentiæ*. 2. qui vel ex necessitate, vel ex impedimento peccatum aliquod mortale confessus non est, ab iis quidem peccatis, quæ clavibus Ecclesiæ subjecit, directe; ab eo vero, quod non expressit, indirecte per Confessarium absolvitur, dummodo omnium universim peccatorum, & ex motivo universali dolorem, ac detestationem conceperit cum proposito non peccandi de cœtero. At ubi necessitas, aut impedimentum cessavit, peccatum, quod reticuit, exprimere in proxima Confessione debet, & Ecclesiæ clavibus directe subjicere, uti patet ex damnatione propositionis II. inter propositiones ab Alexandro VII. proscriptas, quæ sic habet: *Peccata in Confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam non tenemur in sequenti Confessione exprimere*. 3. neque verecundia, neque propria apud Confessarium infamia, a materiali Confessionis integritate pœnitentem excusat. Non verecundia, quia, ut optime ait Tridentina Synodus (2), *ipsa hujusmodi Confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri posset, nisi tot, tantisque commodis, & consolationibus levaretur, quæ omnibus digne ad hoc Sacramentum accedentibus per*

(1) Innocentius XI. in damnat. proposit. 59. 2. Martii 1679. (2) Trid. sess. 14. c. 5.

per absolutionem certissime conferuntur. Non infamia propria, quia, quidquid infamiæ in pœnitentem ex admissi criminis notitia apud Confessarium redundare posset; per sinceram ejusdem Confessionem, ac pœnitentiam ita deletur, ut in eumdem potius ex ejus pœnitentia veram laudem, & gloriam derivari prudens Confessarius arbitretur.

V. Dicendum nunc aliquid est de diversis peccatorum speciebus, & de circumstantiis mutantibus speciem, quæ aperiendæ omnino sunt, ut valide Pœnitentiæ Sacramentum suscipiatur. Specie itaque inter se peccata differunt, cum diversis specie virtutibus opponuntur. Sic furtum, & mollities inter se specie differunt, quia furtum virtuti justitiæ, mollities vero virtuti castitatis opponitur: castitas autem, & justitia sunt diversæ specie virtutes. Cum tamen aliquando eadem virtus honestates, ac rectitudines specie diversas habeat; inde fit, ut si peccata eidem quidem virtuti, sed ejusdem honestatibus specie diversis opponantur, inter se quoque etiam in genere moris specie distincta censenda sint, & in Sacramento Pœnitentiæ fideliter exponenda. Hanc ob causam Mollities, Sodomia, & Bestialitas, licet eidem opponantur virtuti castitatis, specie tamen inter se differunt, uti patet ex damnatione propositionis 14. inter proscriptas ab Alexandro VII. (1): *Mollities, Sodomia, & Bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem*. Tandem usuvenire non raro solet, ut idem peccatum, quod uni opponitur virtuti, propter circumstantias, in quibus admittitur, aliis etiam virtutibus opponatur, adeoque multiplicem, eamque specie diversam complectatur malitiam. Sic adulterium a viro in Sacris Ordinibus constituto perpetratum, ex natura sua virtuti castitatis; ratione adulterii virtuti Justitiæ; ratione tandem voti castitatis virtuti Religionis opponitur: triplicem igitur in se continet malitiam specie diversam, & triplicem hanc malitiam exponere Confessario pœnitens debet, dicens: ego

(1) Alexander VII. in damnat. proposit.14. 24. Sept. 1665.

ego in Sacris Ordinibus constitutus adulterium ex. gr. semel perpetravi.

VI. Hæc autem Confessio, quæ, uti diximus, utraque integritate cum formali, tum materiali esse debet integra, esse quoque debet secreta, ac sine Teste coram solo Sacerdote facienda est. *Quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem*, inquit Tridentina Synodus, (1) *etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publice confiteri possit; non est tamen hoc divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Unde cum a sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno, unanimique consensu secreta Confessio Sacramentalis, qua ab initio Ecclesia Sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata; manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur*. Et alibi eadem Synodus (2) sic definivit: *Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino, aut dixerit, modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum, anathema sit.*

VII. Siqua forte Confessio invalida fuit, ac nulla, iteranda eadem est, omniaque peccata, quæ exposita in ea fuere, Confessario iterum sunt aperienda una cum perpetrato sacrilegio (si non modo invalida, sed sacrilega etiam fuit) necnon cum aliis omnibus criminibus post eam admissis. Invalida autem esse potest Confessio dupliciter, ex parte videlicet Confessarii, & ex parte Pœnitentis. De Confessario dicemus inferius. Ex parte vero Pœnitentis invalida est. 1. Si eidem requisitus defuit dolor. 2. Si verum non adfuerit propositum non peccandi de cætero. 3. si grave aliquod peccatum pœnitens occultaverit, aut in re gravi, & necessa-

(1) Trid. sess. 14. c. 5. (2) Trid. sess. 14. can. 6.

cessaria mentitus sit, verum negando, aut falsum dicendo: puta si de alicujus peccati consuetudine interrogatus, illam negavit, cum tamen eadem vere adesset: illam enim aperire Confessario interroganti vere debebat, uti patet ex damnatione propositionis 58. inter propositiones ab Innocentio XI. proscriptas, quæ sic habet (1): *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem*. 4. si Pœnitens in ipsa Confessione gravem admisit culpam; puta si ob malum finem confessus est, ut videlicet proximi sui famæ graviter detraheret, ac vere detraxerit. 5. si negligens adeo graviter fuit in conscientiæ suæ latebris explorandis, revocandisque in memoriam, quæ forte perpetravit, criminibus, ut ea oblivisci de industria, nec vere in mentem revocare voluisse videri possit.

VIII. Antequam hunc de Confessione articulum absolvamus, monendi a Nobis sunt etiam, atque etiam Parochi, & Concionatores, ut postquam ex una parte Fidelibus Pœnitentiæ necessitatem indixerint, & ineluctabilem animæ jacturam ostenderint, nisi pœnitentiæ ope crimina deleantur, juxta illud Christi Domini (2): *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*; Ex alia vero divinæ Misericordiæ divitias extulerint, quæ in eos effunduntur, qui, pravis anteactæ vitæ moribus omnino rejectis, cor novum, novumque spiritum sibi comparant; Fideles eosdem ad validam, utilemque peccatorum confessionem perficiendam erudiant; animum, stimulosque iis addant, ut quæcumque admiserunt crimina, fideliter, ac sincere confiteantur; omnimodam necessitatem iterandi confessiones, quas irritas fuisse noverint, explicent; omnem tandem curam adhibeant, ut ii quoque, qui nulla necessitate obstrictos se putant, ad præterita crimina in Pœnitentiæ Sacramento iterum manifestanda, atque ad generalem peccatorum confessionem instituendam facile inducantur: *Licet enim non sit de necessitate*, ut optime nos docet Benedi-

(1) Innocentius XI. in damnat. proposit. 58. 2. Martii 1679. (2) Lucæ c. 13.

nedictus XI. (1) *iterum confiteri eadem peccata*; *tamen propter erubescentiam*, *quæ est magna pœnitentiæ pars*, *ut eorumdem peccatorum iteretur confessio*, *reputamus salubre*. Similia docet S. Carolus Borromæus in suis ad Confessarios monitis, ubi inquit: *Confessarii pro cujusque personæ qualitate*, *opportuno tempore*, *& loco*, *ad generalem quamdam confessionem pœnitentes exhortentur*, *ut per hanc proposita omni præterita vita sibi ob oculos*, *majori cum alacritate redeant ad Dominum*, *ac omnes errores*, *qui potuissent in præcedentibus confessionibus accidere*, *resarciant*. Simile consilium insinuare solebat S. Franciscus Salesius, uti ex ejus libris, ac epistolis patet. In epistola ad Viduam Matronam data (2) sic habet: *Accepi litteras a Patre tuo*, *quibus a me postulat*, *ut aliquid*, *quod animæ saluti profuturum sit*, *illi aperiam*. *Lubens*, *& facilior fortasse*, *quam par est*, *votis annuo*. *Quæ illi trado*, *monita*, *ad duo revocantur capita*. *Alterum est sedula*, *ac universalis anteactæ vitæ discussio*, *quam generalis Confessio*, *& par pœnitentia sequatur*: *hoc enim illud est*, *quod nemo vir ingenuus ante obitum negligit*. *Alterum in eo versatur*, *ut paulatim a mundi illecebris animum studeat avellere*. Tandem conscientiarum moderatores (3) uno ore conveniunt, multam ex generalium Confessionum usu percipi utilitatem. Ita namque universa vitæ ratio animo obversatur, & inde hominis timor, ac humilitas, & major in peccatum horror insurgit; augentur præterea vires, ut quidquid ad malum provocat, propulsetur; jucundissima tandem pax, & tranquillas animo accedit, &, quæ præteritis confessionibus illata sunt, damna sarciuntur. Ut autem Parochi idem sapiant, ac doceant, cum pueros, ac puellas ad suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum erudiunt; perbrevem, qua utantur, in Appendice num. 10. Institutionem damus ex Appendice Concilii Romani sub Benedicto XIII. celebrati excerptam.

AR-

(1) Benedictus XI. in Extravag. *Inter cunctas*. de privil. inter communes.

(2) S. Franciscus Salesius tom. I. oper. editionis Paris. ann. 1669. pag. 914. n. 6.

(3) Benedictus XIV. in sua Constit. *Apostolica*. §. 17. edita 26. Julii 1749.

ARTICULUS V.

De Satisfactione.

EX tribus Pœnitentis actibus, quos Tridentina Synodus docet esse Sacramenti Pœnitentiæ quasi materiam, postremus est satisfactio, quam paucis explicare nunc aggredimur. Cum quis peccato mortali se inquinat, non modo una cum gratia, quam *sanctificantem* vocant, adoptivam Dei Filiationem amittit, verum etiam æternæ pœnæ reatum incurrit. At cum is divino adjutus auxilio revertitur ad cor, & per Sacramentum Pœnitentiæ rite, digneque susceptum peccata sua abluit in sanguine Agni immaculati Jesu Christi Domini Nostri; reconciliatur quidem Deo, amissamque adoptivam Dei Filiationem una cum gratia sanctificante recuperat; non tamen, uti contingit in Baptismo, eidem ita culpa remittitur, ut universa etiam pœna condonetur; sed in temporalem dumtaxat vel in hoc, vel in futuro sæculo luendam æterna pœna commutatur. Divino proinde consilio Christus instituit, ut satisfactoria opera in Pœnitentiæ Sacramento pœnitentibus injungerentur, quibus iidem divinæ Justitiæ satisfacerent, pœnamque temporalem luerent, in quam propter Jesu Christi merita, & vi Sacramenti Pœnitentiæ pœna commutatur æterna. Ex his præterea satisfactoriis operibus plura in Pœnitentes redundant bona. 1. enim per eadem magnopere a peccato revocantur, & quasi quodam coercentur fræno. 2. peccatorum medentur reliquiis, & vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt. 3. cautiores in peccato vitando, & vigilantiores fiunt. 4. imminentem sibi a Domino pro delictis pœnam facilius amovent, atque securius. 5. tandem dum satisfaciendo pro peccatis patiuntur, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes fiunt; quare cum compatiantur, futurum erit quoque, ut deinceps conglorificentur.

II. Totam hanc doctrinam Tridentina Synodus tradit sess. 14. cap. 5.

cap. 5., ubi sic habet: *Quoad satisfactionem, quæ ex omnibus Pœnitentiæ partibus, quemadmodum a Patribus nostris Christiano populo fuit perpetuo tempore commendata, ita una, maxime nostra ætate, summo pietatis prætextu impugnatur ab iis, qui speciem pietatis habent, virtutem autem ejus abnegarunt; Sancta Synodus declarat, falsum omnino esse, & a verbo Dei alienum, culpam a Domino numquam remitti, quin universa etiam pœna condonetur. Perspicua enim, & illustria in sacris Litteris exempla reperiuntur, quibus, præter divinam traditionem, hic error quam manifestissime revincitur. Sane & divinæ justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter vero, qui semel a peccati, & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, scienter templum Dei violare, & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint; & divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injurii, & contumeliosi Spiritui Sancto in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ. Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt. Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei umquam existimata fuit ad amovendam imminentem a Domino pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quod, dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur, certissimam quoque inde arrham habentes, quod si compatimur, & conglorificabimur.*

III. Sacramentalis itaque satisfactio, quæ sita est in operibus bonis, ac pœnalibus in Pœnitentiæ Sacramento a Confessario injunctis, est pœnæ temporalis compensatio, quam ob illatam Deo injuriam divinæ Justitiæ pœnitens debet. Hæc autem opera bona, ac pœnalia a Confessario injuncta, dum peraguntur, præter

ter generalem illam ſatisfactoriam virtutem, quam ex opere operantis bonum quodlibet opus habet, quod in gratia perficiatur, ſpecialem etiam ex opere operato virtutem obtinent delendi partem aliquam temporalis pœnæ peccatis debitæ; quam ſane non haberent, ſi aut voluntarie aſſumpta, aut aliunde fuiſſent impoſita. Cum enim ſatisfactio ſit integralis Sacramenti Pœnitentiæ pars, ad pœnæ ſatisfactionem a Chriſto ſpecialiter inſtituta; Sacramentali virtute aliquem habere debet ex opere operato, quem alias non haberet, effectum. *Neque vero* (1) [inquit Tridentina Synodus] *ita noſtra eſt ſatisfactio hæc, quam pro peccatis noſtris exſolvimus, ut non ſit per Chriſtum Jeſum: nam qui ex nobis, tamquam ex nobis, nihil poſſumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia poſſumus. Ita non habet homo, unde glorietur, ſed omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt, in quo vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre.*

IV. Cum Tridentina Synodus doceat, ſatisfactionem una cum contritione, & confeſſione eſſe quaſi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, adeoque ad ejus eſſentiam ſuo modo pertinere; hinc oritur difficultas, qua videlicet ratione opera ſatisfactoria Pœnitenti a Confeſſario injuncta, quæ fieri ſolent, poſtquam Sacramentum jam rite confectum eſt, pertinere ad ejuſdem eſſentiam valeant? At difficultas omnis ocyus evaneſcit, ſi ſatisfactionem in voto a ſatisfactione in re, & actu præſtita diſtinguamus. Hæc enim eſt integralis dumtaxat pars Sacramenti Pœnitentiæ: illa vero eſt pars eſſentialis ad materiam proximam pertinens, ſi de gravi pœnitentia procedat quæſtio: niſi enim pœnitens, una cum propoſito non peccandi de cætero, propoſitum quoque habeat ſaltem implicitum ſatisfaciendi pro pœna temporali, quæ poſt abſolutionem luenda pro gravibus peccatis eidem ſupereſt, adeoque peragendi ea opera, quæ a Confeſſario præſcribentur, [quod propoſitum dicitur *ſatisfactio in voto*], ſed contrariam habeat voluntatem, Sacramentum non conficitur. V. *De-*

(1) Trid. loc. cit.

V. *Debent ergo Sacerdotes Domini* (1), *quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem. Nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres credunt, & docent.*

VI. Ex his Tridentini Concilii verbis patet 1. gravi obligari præcepto tum Confessarium ad injungendam, tum Pœnitentem ad acceptandam salutarem, & convenientem satisfactionem, quæ in Pœnitentiæ Sacramento post peccatorum confessionem injungitur. Ut enim clarius adhuc eadem Tridentina Synodus (2) definivit: *Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum, & propterea Sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra fidem clavium, & contra Institutionem Christi, & fictionem esse, quod virtute clavium, sublata pœna æterna, pœna temporalis plerumque exsolvenda remaneat, anathema sit.* 2. Satisfactionem a Confessario injunctam, esse omnino a Pœnitente executioni demandandam, & quidem sub gravi reatu culpæ, si gravis eadem sit, & pro peccatis gravibus præscripta; sub levi vero, si levis sit, & pro peccatis levibus, aut etiam pro lethalibus, sed jam alias in Pœnitentiæ Sacramento remissis, imposita. Hanc autem sibi injunctam pœnitentiam, per se ipsum, & non per alium exequi pœnitens debet. Proscripta enim est ab Alexandro VII. (3) hæc propositio: *Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.* Eam tamen necesse non est, ut ante

(1) Trid. sess.14. c.8. de Pœnit.
(2) Trid. sess.14. can.15.
(3) Alexander VII. in damnat. proposit.15. 24. Sept. 1665.

ante absolutionem, aut Communionem exequatur, uti patet ex his tribus propositionibus ab Alexandro VIII. (1) proscriptis: *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi Lex, & præscriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante. Per illam praxim mox absolvendi ordo Pœnitentiæ est inversus. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.*

VII. Duplex est satisfactionis imponendæ genus, unum videlicet, quod ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, alterum, quod ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem pertinet. Ad primum genus ea omnia revocantur, quæ ad id plurimum conducunt, ut pravi habitus evellantur, & nova, quoad fieri possit, impediantur crimina; cujusmodi sunt rerum divinarum meditatio, piorum librorum lectio, frequens Pœnitentiæ, atque Eucharistiæ susceptio, Missæ Sacrificio quotidie interesse, Sacras Conciones audire, a ludis, a taberna vinaria, ab alicujus personæ familiaritate, ac frequentia abstinere, aliaque hujusmodi. Alterum vero genus ea complectitur, quæ carnem macerant, & peccatorem deprimunt, atque castigant; & ad tres potissimum classes reducuntur, videlicet ad jejunium, ad eleemosynam, & ad orationem; quemadmodum ad tria veluti capita, teste S. Joanne (2) Apostolo, peccata fere omnia revocantur, nimirum ad concupiscentiam carnis, ad concupiscentiam oculorum, & ad superbiam vitæ. Concupiscentiæ, seu peccato carnis optime congruit satisfactio per *jejunium*: jejunii autem nomine & jejunia, & peregrinationes, & quæcumque corporis afflictationes intelliguntur. Concupiscentiæ oculorum, videlicet avaritiæ, omnibusque criminibus, quæ ex ea, tamquam ex fonte, oriuntur, *eleemosynæ* satisfactio convenit: ejus autem nomine quæcumque

Gggg mise-

(1) Alexander VIII. in damnat. proposit. 16., 17., & 22., edita 7. Decemb. 1690.
(2) 1. Joa. c. 2.

misericordiæ, veræque erga proximum charitatis, ac liberalitatis opera complectimur. Superbia demum vitæ, ideft peccata reliqua, quæ ex superbia, tamquam ex radice, progerminant, *oratione* puniuntur, per quam homo se deprimit, Deoque se subjicit, & contra peccata, peccandique pericula roboratur: orationis autem nomine quicumque Theologicarum Virtutum, ac Religionis actus intelligi debent, cujusmodi sunt piarum precum effusio, divinarum laudum recitatio, adorationes, genuflexiones, Ecclesiarum visitationes, aliique actus, per quos debitum Deo cultum exhibemus. Hoc autem pacto Pœnitentiæ Minister id fideliter exequetur, quod eidem a Rituali (1) Romano præscribitur: *Curet Sacramenti Pœnitentiæ Minister, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat, veluti Avaris eleemosynas, Libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictationes, Superbis humilitatis officia, Desidiosis devotionis studia &c.*

VIII. Quod ad prioris generis satisfactionem pertinet, eam omnino Confessarius injungat, quam, rerum omnium circumstantiis bene perpensis, aptiorem ad nova crimina præcavenda, & pœnitentium facultati magis accommodatam in Domino judicabit. Quoad satisfactionem vero secundi generis, erant olim in usu Canones Pœnitentiales, quibus sua cuilibet criminum speciei pœnitentia injungenda præscribebatur. At pia Mater Ecclesia (2) humanam commiserans infirmitatem, primævam severitatem nonnihil emollivit, atque ab horum Canonum Pœnitentialium usu recessit: *Defectus enim nostrorum temporum*, uti legimus in Can. *Fraternitatis* dist. 34., *quibus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius non patitur in omnibus manere censuram*. Non ideo tamen fas est Confessariis Sacramentalem satisfactionem pro libito, ac temere imponere; sed hac in re justitiæ, prudentiæ, ac æquitatis jura debent iidem una componere. *In irroganda autem satisfactionis pœna*, inquit Catechismus Roma-

(1) Rituale Romanum tit. de Sacram. Pœnitentiæ.

(2) Benedictus XIV. in sua Constit. *Apostolica*. §.23. edita 26. Junii 1749.

Romanus (1), *Sacerdotes nihil sibi suo arbitratu statuendum esse, sed omnia justitia, prudentia, & pietate dirigenda existimabunt*. Caveant tamen, ne in hujusmodi infligendis satisfactionibus duriores sint, ac severiores: *neque enim Sacramentum Pœnitentiæ est forum iræ, vel pœnarum*, ut expresse docet Tridentina Synodus (2). Imo si tanta sit sive corporis, sive animi in Pœnitente fragilitas, ut is asperiorem aliquam satisfactionem non sit toleraturus; aut si extraordinaria contritione pœnitens sit affectus, per quam multum de pœnis peccato debitis jam luerit; aut tandem si sit Jubilæum, vel aliam Indulgentiam plenariam non sine prævio piorum operum apparatu lucraturus; poterit tunc Confessarius mitius cum eo agere, & aliquanto leviorem satisfactionem injungere, cui addere poterit pium aliquod opus jam aliunde præceptum, atque illud etiam, ut temporalia flagella eidem a Deo inflicta patienter toleret. Docet enim Tridentina Synodus (3), *tantam esse divinæ munificentiæ largitatem, ut non solum pœnis sponte a nobis pro vindicando peccato susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam (quod maximum amoris argumentum est) temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus*. Caveant tamen etiam, ne benigniores plus æquo sint in satisfactionibus hujusmodi injungendis, ne videlicet, ut inquit Tridentinum, si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Audiant S. Ambrosium (4): *Grandi plagæ alta, & prolixa opus est medicina: grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem*.

IX. Ut autem ad acceptandam opportunam satisfactionem, quæ a Confessariis imponitur, Peccatores facilius inducantur, multum

Gggg 2

(1) Catechism. Rom. tit. de Pœnit.
(2) Trid. sess.14. c.8.
(3) Trid. sess.14. c.9.
(4) S. Ambrosius in epist. ad Virginem lapsam c.8.

multum proderit (1) Canonum Pœnitentialium notitia, qua Confessarius instructus, esto Canones illos in usum non revocet, potest tamen ea uti, ut pœnarum, quæ olim pro iisdem criminibus statutæ fuerant, mensuram Pœnitenti explicet, ex quo is & summam peccatis inesse malitiam intelliget, & indictæ sibi satisfactioni, quæ gravior alioqui videri potuisset, lubens acquiescet, facta nimirum comparatione cum iis pœnis, quas pro iisdem criminibus subjisset, si remotiore ætate, cum scilicet Pœnitentiales Canones adhuc obtinebant, ad Confessarium accessisset, nec ad ea pervenisset tempora, quibus veterum Canonum severitatem benignior Ecclesiæ disciplina emollivit. Cæterum in pœnitentiis injungendis duorum præclarissimorum, ac sanctissimorum Antistitum monitum ob oculos habeant Confessarii, videlicet S. Francisci Salesii, & S. Caroli Borromæi, quorum prior (2) sic inquit: *Confessarius melleis, & consolatoriis verbis imponere debet pœnitentias..., & petere semper debet ab eo, an pœnitentiam injunctam libenter faciat? quia si videret eum angustiari, rectius faceret aliam ei leviorem imponendo.* Posterior (3) vero sic habet: *Si ita expedire viderit, illum interroget, an possit? anne dubitet pœnitentiam sibi injunctam peragere? alioquin eam mutabit, aut minuet.*

ARTICULUS VI.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ, seu de absolutione sacramentali.

Sacramentum Pœnitentiæ, non secus ac Sacramenta reliqua, suam habet formam, qua in ratione Sacramenti perficitur, & completur. Hanc autem formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, docet Sacrosancta Tridentina Synodus (4), in illis Ministri verbis positam esse: *Ego te absolvo a peccatis tuis &c.* Quibus

(1) Benedictus XIV. in cit. Constit. *Apostolica*. §.23.

(2) Sanctus Franciscus Salesius apud Ferraris in Bibliotheca verbo *Pœnitentia Sacramentum*. articul. 3. numer. 30.

(3) S. Carolus Borromæus in Instruct. Pœnit. par.4. pag.523.

(4) Trid. sess.14. cap.3.

Quibus quamquam de Ecclesiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adjungantur; eæ tamen ad ipsius formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad Sacramenti administrationem sunt necessariæ. At hujusmodi preces non omittere laudabile consilium est: Nos vero eas præsertim omitti nolumus, quæ absolutionis formam præcedunt, & cum ipsa quodammodo connectuntur, nisi forte gravis aliqua urgeat necessitas, cujusmodi esset mortis instantis periculum: tunc enim satis esse hanc formulam: *Ego te absolvo ab omnibus censuris, & peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen*; in Rituali Romano edocemur.

II. Cum Pœnitentiæ Sacramentum instar judicii institutum a Christo Domino fuerit; errant profecto Novatores, cum per Sacramentalis formæ verba mere declarari docent pœnitentes esse a Deo absolutos. Eadem enim Tridentina Synodus veram a peccatis absolutionem, quam Confessarius, ut Minister Christi, & dispensator Mysteriorum ejus, tamquam Judex pronunciat, per ea verba significari definivit (1), ubi ait: *Quamvis absolutio Sacerdotalis alieni beneficii sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium vel annuntiandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed instar actus judicialis ab ipso, velut a Judice sententia, pronunciatur*; & alibi (2): *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti .... anathema sit*. Et sane, cum in Sacramentorum formis verba id vere efficiant, quod significant, quis non videat, per illa Sacerdotis verba: *Ego te absolvo a peccatis tuis*, veram absolutionem significari, quam pœnitenti Sacerdos impertit, adeoque vere a Sacerdote pœnitentem absolvi?

III. Absenti dari per nuncium, aut per litteras nequit absolutio: *Præcepit enim Dominus*, uti habemus in can. *quem pœnitet* dist. 1., *mundandis, ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præsentia confitenda peccata, non per nuncium, non per scripturam*

(1) Trid. sess. 14. c. 6. (2) Trid. sess. 14. can. 9.

ram manifestanda. Dixit enim, ora monstrate, & omnes, non unus pro omnibus; non alium statuatis nuncium, qui pro vobis offerat munus a Moyse statutum, sed qui per vos peccastis, per vos erubescatis: erubescentia enim ipsa partem habet remissionis: ex misericordia enim hoc præcipit Dominus, ut neminem pœniteret in occulto: in hoc enim, quod per seipsum dicit Sacerdoti, & erubescentiam vincit timore offensi, fit venia criminis. Merito itaque Clemens VIII. (1) hanc propositionem, videlicet *licere per litteras, seu Internuncium Confessario absenti sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*, ad minus ut falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, atque prohibuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, a qua, præterquam in mortis articulo, ne Cardinalis quidem Major Pœnitentiarius, sed solus Romanus Pontifex possit absolvere.

IV. Peccatori cuilibet vel maximo, & plurimis, gravissimisque criminibus irretito, dummodo rite, recteque sit dispositus, ac certa veræ pœnitentiæ det signa, Confessarius sacramentalem denegare non audeat absolutionem. *Si enim impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est*, ut inquit Dominus in scripturis (2), *vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus non recordabor. Numquid voluntatis meæ est mors impii, & non ut convertatur a viis suis, & vivat?* Non modo septies, sed usque septuagies septies peccatori (3), si pœnitens revertatur ad cor, peccata esse condonanda, Apostolorum Principem Christus (4) admonuit. In dispensandis igitur Dei donis, uti nos docet (5) S. Leo, non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas, gemitusque negligere, cum ipsam pœnitendi affectionem ex Dei credamus inspiratione conceptam.

V. Is etiam, qui pœnitentiam in infirmitate petit, si, dum ad eum Sacerdos invitatus accurrit, oppressus infirmitate obmutuerit

(1) Clemens VIII. in Constit. *Sanctissimus*. edita 20. Julii 1602.
(2) Ezechielis c.18.
(3) Can. *Septies*. dist.3. de Pœnit.
(4) Matthæi c.18.
(5) S. Leo Papa epist. 91.

tuerit, vel conversus fuerit in phrenesim, dantibus testimonium iis, qui audierunt, ex plurium Conciliorum (1) lege accipiat pœnitentiam. Cui quidem doctrinæ consonat Rituale Romanum, ubi hanc Confessario præscribit regulam (2). *Si inter confitendum, vel etiam antequam confiteri incipiat, vox, & loquela ægro deficiat, nutibus, & signis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.*

VI. Cum ab Innocentio XI. proscripta jure optimo fuerit hæc propositio (3): *Absolutionis capax est homo, quamvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi*; Inde fit, ut, ubi pœnitens (4) hæc ignoraverit, nisi ad ea quamprimum, & ad Decalogi, Ecclesiæque præcepta addiscenda, ex animo se paratum ostendat, absolvendus omnino non sit. Immo si ad ea addiscenda se paratum significaverit, interrogandus præterea est, num alias de ea negligentia monitus a Confessario fuerit? Nam si pro modulo suo, etiam monitus, diligentiam non adhibuerit, tamdiu illi absolutio differatur, donec huic officio penitus satisfecerit. Quod si admonitus nondum fuerit, absolvatur quidem, sed ante absolutionem, de præcipuis Fidei nostræ Mysteriis, quæ necessario necessitate medii credenda explicite sunt, quantum satis est, instruatur, & Theologicarum Virtutum actus, Confessario præeunte, eliciat.

VII. Incapaces quoque sunt (5) Sacramentalis absolutionis ii, qui nulla dant doloris signa; qui odia, & inimicitias deponere,

(1) Conc. Arausican. I. can. 12., Carthagin. III. in can. *Ægrotantes*. de consecr. dist. 4., & Carthagin. IV. can. 76., can. *His, qui*. caus. 26. qu. 6.

(2) Rituale Rom. tit. de Sacramento Pœnitentiæ.

(3) Innocentius XI. in damnat. proposit. 64. edita 2. Martii 1679.

(4) S. Carolus Borromæus par. 4. Actorum Eccles. Mediol. Instruct. Confessorum circa medium.

(5) Rit. Rom. tit. de Sacram. Pœnitent.

nere, aut aliena, licet possint, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum scandalum dedere, nisi publice satisfaciant, & scandalum omne prorsus removeant. *Multi*, ut verissime ait S. Augustinus (1), *assidue se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat peccare. Professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur: pronunciatur offensa, non tollitur. Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei. Quando sic pœnites, ut tibi amarum sapiat in animo, quod ante dulce fuit in vita, & quod te prius oblectavit in corpore, ipsum te cruciat in mente; jam bene ingemiscis ad Deum.* Quod siquis alienam sive famam, sive rem a se injuste læsam resarcire potuerit, immo jam alias se id facturum Confessario spoponderit, quin tamen promissis steterit; novis ejusdem pollicitationibus se decipi Confessarius minime patiatur, sed absolutionem prorogans, donec satisfactum justitiæ fuerit, pœnitenti pacato animo dicat cum S. Augustino: *Fac prius justitiam, & habebis pacem: si enim (2) non amaveris justitiam, pacem non habebis. Vis venire ad pacem? fac justitiam.* Proroganda (3) etiam est absolutio iis, qui, licet peccatum se dimissuros polliceantur, ab illo tamen non separandos Confessor prudenter suspicetur, uti sunt ii, (ac præsertim juvenes otiosi) qui solent majorem temporis partem in aleis, crapulis, amoribus, peccatis carnalibus, blasphemiis, inhonestis conversationibus, dissensionibus, odiis, & detractionibus terere, & qui a multis annis in iisdem peccatis perseverantes, ut emendentur, non laborant. Proscripta enim est ab Innocentio XI. hæc propositio (4): *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.*

VIII. Ut

(1) Sanctus Augustinus serm. 57. de tempore.

(2) S. Aug. in Psalm.84.

(3) S. Carolus Borromæus par.4. Actorum Eccles. Mediolanen. tit. Instructio Confessorum.

(4) Innocentius XI. in damnat. proposit.60. edita 3. Martii 1679.

VIII. Ut ea, quæ diximus, licet perſpicua ſint, clariora tamen adhuc fiant, & ad praxim utiliora; dicendum aliquid eſt non minus de peccatoribus recidivis, iiſque, quos conſuetudinarios dicimus, quam de peccandi occaſione, & periculo. Recidivus ille eſt, qui ſemel, aut iterum in peccatum jam alias in Sacramentali Confeſſione condonatum relabitur: Conſuetudinarius vero ille eſt, qui quaſi ex habitu in certa aliqua peccati ſpecie per frequentes actus contracto, in eamdem culpam facile, & frequenter relabitur: Unde patet, quemlibet conſuetudinarium eſſe recidivum; non tamen viciſſim. Quæ autem actuum frequentia requiratur, ut aliquis eſſe cenſeatur conſuetudinarius, nec ita facile definiri, nec ad id definiendum unica regula tradi poteſt; ſed & peccati natura, & tempus, moduſque peccandi attendi debent. Sic ex. gr. peccata, quæ cogitatione, vel verbis committuntur, ſicuti facilius committi ſolent, ita etiam majorem, quam quæ fiunt opere, actuum numerum exigunt, ut quis peccandi conſuetudinem contraxiſſe exiſtimetur. Præterea ad conſuetudinem contrahendam, aliqua temporis diuturnitas requiritur, intra quod frequentes fuerint in eadem peccata relapſus. Sic ſi duo viri ſingulis menſibus peccata ſua Sacramento Pœnitentiæ expiare ſoleant, & ſingulis vicibus eorum unus bis, aut ter idem mollitiei peccatum ſe commiſiſſe, alter vero fere quotidie, vel pluries in hebdomada eodem ſe mollitiei crimine commaculaſſe fateatur, prior recidivus, alter vero conſuetudinarius nuncupabitur.

IX. Peccandi *periculum* illud dicitur, quod vel ab intrinſeco, vel ab extrinſeco, ut ajunt, ad peccandum inclinat: *Occaſio* vero peccandi eſt extrinſeca circumſtantia, quæ ad peccandum allicit, cujuſmodi eſt ex. gr. familiaris cum perdita muliere converſatio. Unde patet, omnem quidem peccandi occaſionem eſſe periculum, non tamen viceverſa. Qui enim mollitiei criminis patrandi conſuetudinem contraxit, in periculo quidem peccandi verſatur, etiam cum ſolus eſt, & cum nihil extrinſece

illum ad peccandum allicit; non tamen vere, ac proprie dici potest, illum in peccandi occasione esse constitutum.

X. Occasio peccandi alia est remota, alia proxima. Prior illa est, in qua quis admodum raro, posterior vero illa est, in qua quis frequenter lethali peccato se inquinat: neque enim ad occasionem proximam constituendam necesse est, ut quis in ea frequentius peccet, quam non peccet, seu ut semper peccet: nam qui ex gr. cum muliere, cum qua cohabitat, ter in hebdomada peccet, vere in proxima occasione est constitutus, quin tamen in tota hebdomada sæpius peccet, quam non peccet. Peccandi quoque periculum duplex est, aliud remotum, aliud vero proximum. Remotum est illud, quod attentis circumstantiis raro; proximum autem illud, quod attentis circumstantiis, satis frequenter cum peccato conjungi solet. Periculum proximum aliud est formale, materiale alterum. Formale illud est, quod, attentis circumstantiis, ita ad peccandum impellit, ut si in eo hujus, aut similis conditionis, seu naturæ persona versetur, soleat sæpe sæpius in crimen labi. Materiale vero illud est, quod ex se, & secundum extrinsecas suas circumstantias, non vero ex speciali personæ conditione, solet cum peccato conjungi. Quamobrem materiale periculum est externa occasio, quæ ex se frequenter solet non esse a peccato sejuncta. Formale autem, præter occasionem externam, tales circumstantias includit, ut pensatis omnibus, futurum prudenter existimetur, ut si hujus, vel similis conditionis persona in eo constituatur, sit hìc, & nunc peccatura. Inde fit, ut idem periculum quoad unam personam formale, quoad aliam vero materiale esse possit. Tandem formale periculum aliud est intrinsecum, aliud extrinsecum. Intrinsecum illud est, quod ex propria prava intrinseca personæ natura, seu conditione oritur: Extrinsecum vero, quod non ex intrinseca prava personæ conditione, sed ex aliqua extrinseca occasione promanat.

XI. Jam vero qui in remota peccandi occasione versatur, absolvi potest: *alioquin enim exire de hoc Mundo deberemus*, uti monet

monet Apostolus (1), cum in ipsis etiam desertis locis, atque in eremo, multo autem magis in ipso licito, honestoque humano commercio remota peccandi occasio non desit. At qui in peccandi proxima occasione est constitutus, quam deserere posset, si vellet, non tamen deserit, cum nolit; quemcumque utilitatis, commodi, aut boni, sive spiritualis, sive temporalis, sive sui, sive proximi prætextum obtendat; absolvi nulla ratione potest, uti ex pluribus propositionibus patet, quas Romani Pontifices (2) Alexander VII., & Innocentius XI. proscripsere. Quod si ad eam dimittendam promptum se, ac paratum ostendat, interrogandus adhuc a Confessario est, utrum jam alias eam dimittere jussus fuerit, eamque se dimissurum spoponderit, an non? Si primum, proroganda omnino eidem est absolutio, donec a proxima peccandi occasione se omnino sejunxerit. Si secundum, dummodo admissa crimina detestetur ex animo, & occasionem proximam se statim dimissurum sincere polliceatur; utrumque autem tum a circumstantiis, tum ab ipsis Pœnitentis verbis, externisque pœnitentiæ signis Confessarius prudenter conjiciet; absolutione donari poterit. Verum si proxima occasio peccandi non voluntaria sit, ac libera, sed involuntaria, & quodammodo necessaria, cum in pœnitentis potestate non sit eam a se removere, quemadmodum usuvenire solet in filiosfamilias, qui cum ancilla Patris sui frequenter peccat, vel in fratribus, sororibus, filiis, aliisque hujusmodi consanguineis, qui sub eodem tecto vitam agentes suam, domicilium pro libito commutare non possunt; Tunc absolvi pœnitens poterit, si, præter vera doloris signa, conatum omnem adhibuerit, curaveritque, ut occasio proxima fieret remota, ac ipse, quoad potuit, formale peccandi periculum evi-

Hhhh 2 tave-

(1) Ad Cor. c.5. v.10.

(2) Alexander VII. in damnat. proposit.41. edita 18. Martii 1666., & Innocentius XI. in damnat. propos. 61., 62., & 63., edita 2. Martii 1679.

taverit. *In hujusmodi enim casibus hominem non amare periculum, sed illud invitum subire*, S. Basilius (1) affirmat.

XII. Quod si quis in ejusmodi involuntaria peccandi occasione proxima constitutus, ad Confessarium primum accedat; benigne, ac perhumaniter excipiendus est, de gravissimo æternæ suæ damnationis periculo serio monendus, ad sincerum, magnumque admissorum criminum dolorem, firmumque propositum non peccandi de cætero excitandus, ac tandem salutaria præscribenda eidem sunt remedia, per quæ a formali peccandi periculo eximatur, cujusmodi sunt veræ contritionis actum de præteritis culpis, ac sincerum non peccandi deinceps propositum frequenter iterare; mulieris [si cum ea peccare consueverit] aspectum, illecebras, & consortium totis viribus evitare, itaut numquam solus cum sola versetur, aut colloquatur; occasionem omnem aucupari, ut eam removere, aut se ab ea omnino sejungere citra scandalum possit; frequenti Sacramentorum susceptione adversus peccandi periculum se communire; prudentem, doctumque sibi Confessarium eligere, cujus mandatis, & consiliis obtemperet; si forte relabatur in culpam, quamprimum fieri possit, illam Pœnitentiæ Sacramento expiare; certas ad Deum, Deiparamque Virginem preces statis horis ex animo fundere; carnem aliquo jejunio, aliave afflictatione edomare, aliaque ejusmodi, quæ, attentis omnibus circumstantiis, pœnitenti ad præcavendam culpam profutura esse prudens, doctusque Confessarius arbitrabitur. Si pœnitens certa det sui doloris signa, & quæ ei præscribuntur, remedia se adhibiturum serio polliceatur, Sacramentali donandus erit absolutione. At si mox redeat iisdem, quibus antea, criminibus sordidus; agendum cum eo erit, non secus, ac cum recidivis, & consuetudinariis, de quibus dicemus inferius. Monitos tamen hic Confessarios volumus, ut, cum aliquem plura ejusdem speciei peccata confitentem audiunt,

(1) S. Basilius in Constit. Monasticis c.4. fol.489.

diunt, continuo eumdem interrogent, in quibus seu loci, seu temporis, seu rerum circumstantiis ea crimina perpetrarit? sæpissime enim pœnitentem alicujus proximæ occasionis laqueis esse irretitum deprehendent, a qua proinde omnino removeri illum oportet.

XIII. Consuetudinarius absolvi sacramentaliter potest, si & specialia det contritionis signa, & sibi vim contra tentationes, ac sensuum illecebras intulerit, & conatum omnem, diligentiamque in eo collocarit, ut recederet a viis pessimis, & in via mandatorum Domini ambularet; si remedia eidem præscripta, ne relaberetur, cum fructu adhibuerit, & rarius, quam antea solebat, lapsus sit. Rariores enim hi relapsus humanæ potius fragilitati tribuendi sunt, quam falsæ pœnitentiæ. At si nulla, vel fere nulla ad evertendam consuetudinem adhibuit remedia; si neque tentationibus obstitit, neque evitavit pericula, sed suis potius cupiditatibus fræna laxavit, & in easdem, ac fortasse etiam in plures, gravioresque lapsus est culpas, quamquam se dolere dicat, & nolle amplius peccare, deneganda omnino est absolutio, aut saltem differenda, donec emendatio re, ac factis perspiciatur. *Ubi enim emendatio nulla*, ut inquit Tertullianus (1), *pœnitentia necessario vana*. *Nam quomodo pœnitet, quod fit?* verba sunt S. Augustini (2): *Si pœnitet, non fiat. Si autem fit, nomen errat, crimen manet*. Non tamen hunc peccatorem Confessarius propterea aspere, acerbeque increpet, & quod pejus est, conviciis rejiciat, ne rebus suis desperans a Sacerdote pariter, & a Sacramento abalienetur; sed paterna illum charitate moneat, ut se ad tam salutare Sacramentum percipiendum, cum a peccatis abstinendo, tum pietatis opera sectando, diligentius comparet. Illum præterea & pœnarum æternarum metu ad dolorem excitet, & divinæ clementiæ magnitudine soletur, ac erigat, & ad morum mutationem, vitæque melioris amorem accendat. Ad se tandem redire post certum aliquod tempus, intra quod omnino a pec-

(1) Tertullian. de Pœnit. c.2 (2) S. Aug. ferm.232. olim de tempore 144.

a peccatis abſtineat, ac ſincera peccatorum ſuorum contritione ſe ad impetrandam a Deo veniam, ſuamque conſcientiam in Pœnitentiæ Sacramento mundandam diſponat.

XIV. Recidivis quoque differenda abſolutio eſt, quamdiu eorum pœnitentia, atque emendatio prudenter dubia, ac ſuſpecta videatur; præſertim cum ejuſmodi dilatio excitare illos e criminum veterno, & ad veram pœnitentiam adducere facile poſſit. *Nec enim eſſet hodie tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet etiam tanta facilitas abſolvendi*, ut optime ait Ven. Cardinalis Bellarminus. Verum cum in re tanti momenti multa opus ſit prudentia, ne Confeſſarius aut nimio rigore, aut immodica benignitate peccet, enixè proinde rogamus, atque obteſtamur in Domino Parochos omnes, & Confeſſarios, ut aſſidue, attenteque perlegant monita S. Caroli Borromæi ad Confeſſarios, & geminos illos aureos libellos a P. Paulo Segneri Soc. Jeſu Italico ſermone conſcriptos, quorum titulus eſt: *Il Confeſſore iſtruito*: *Il Penitente iſtruito*. Ex iis enim plurima addiſcent ad Pœnitentiæ Sacramentum rite, ſanctèque miniſtrandum utiliſſima.

ARTICULUS VII.

De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ.

SAcramentorum Inſtitutor Chriſtus Dominus illum dumtaxat eſſe voluit verum, legitimumque Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrum, qui Ordinis, & Juriſdictionis poteſtate, debitaque intentione eſſet inſtructus, itaut ſiquid horum eidem deeſſet, non ſolum illicite, ſed etiam invalide Sacramentum adminiſtraretur. Primum itaque poteſtas Ordinis, & quidem Sacerdotalis in miniſtrante requiritur. Sacerdos enim in æternum (1) Chriſtus Dominus, qui ipſa nocte, qua tradebatur, Apoſtolis a ſeipſo delectis conſecrandi Corporis ſui, ejuſdemque offerendi, & miniſtrandi poteſtatem conceſſit; eiſdem poſt reſurrectionem ſuam, cum inſufflaſſet

(1) Benedictus XIV. in Conſt. *Sacerdos*. edita 12. Cal. Maii 1744.

flasset in eos Spiritum Sanctum, amplissimam etiam peccata remittendi, ac retinendi contulit facultatem. Hoc autem exemplo, præceptoque suo constituit, & sanxit, ut ea deinceps in universam Ecclesiam potestas, atque facultas per legitimam tantummodo Sacerdotum ordinationem transfundi, & propagari deberet. Unde, evacuato veteri Levitarum ministerio, & Sacerdotio filiorum Aaron, qui exemplari, & umbræ deserviebant cœlestium, omnibus quidem adoptionis suæ filiis ad novum Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech aditus pateret, sed non alii reipsa ad sublimem fungendum honorem assumerentur, quam qui a Deo vocati, atque ab Apostolis, seu ab eorum successoribus rite instituti, atque ordinati fuissent. Hinc circa Ministrum Sacramenti Pœnitentiæ declaravit Tridentina Synodus (1), falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos, & Sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt; & alibi (2) sic definivit: *Si quis dixerit ..... non solum Sacerdotes esse Ministros absolutionis, sed omnibus, & singulis Christifidelibus esse dictum, quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo, & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, anathema sit.* Quamobrem neque Subdiaconus, neque Diaconus (3), sed solus Sacerdos hujus Sacramenti esse potest Minister, soli quippe Sacerdoti in sui ordinatione confertur non modo in verum, sed etiam in mysticum Christi Corpus potestas, quæ clavium etiam, seu solvendi, atque ligandi potestas dicitur.

II. Quod si juxta legem Moysi accedentes (4) ad Sanctuarium illud manufactum, aut Thuribulum aureum ab hominibus effictum manu arripientes, præter eos, qui ex designata Tribu, & Familia originem ducerent, sine ulla miseratione morti deputaban-

(1) Trid. sess.14. cap.6.

(2) Trid. sess.14. can.10.

(3) Constitut. Apost. lib.3., Leo X. Const.40. *Exurge*; & Trid. sess.7. can.10.

(4) Benedictus XIV. cit. Constitut. *Sacerdos*.

tabantur; quanto magis putandum est deteriora supplicia mereri eos, qui, profani cum sint, tanto præstantiori novæ legis ministerio se ingerere, atque dispensationem Mysteriorum Dei sibi arrogare præsumpserint, cum præsertim ea nulliter, & irrite celebrent. Væ mendacibus illis, qui absque legitima auctoritate in Pœnitentiæ Tribunalibus, tamquam Judices animarum, sedere audent, eamque sibi falso asserere facultatem emundandi conscientias hominum ab operibus mortuis, quam æterni fœderis Sponsor Dei Filius nemini se, nisi per Ecclesiasticam ordinationem, communicaturum promisit. Sacramentum enim reconciliationis humanæ conculcant, & sanguinem Testamenti, e quo virtus illius omnis promanat, pollutum ducunt, confitentibus vero fideliter peccata sua impiam in re gravissima, summique momenti fraudem faciunt.

III. Et sane gravissima hujusmodi scelera execrantes Romani Pontifices Paulus IV., & Sixtus V. decreverunt, ut, qui ad Presbyteratus Ordinem non promoti, Missarum celebrationem usurpare, & Sacramentum Pœnitentiæ ministrare præsumpserint, a Judicibus Sanctæ Inquisitionis tradi deberent Curiæ Sæculari debita animadversione puniendi. Eorum autem vestigiis inhærens Clemens VIII. (1), ne circa pœnam hujusmodi delinquentibus irrogandam ullus dubitationi locus superesset, peculiaribus suis Litteris in forma Brevis constituit, ut omnes, & singuli, qui ad Sacerdotium non promoti, reperti fuerint Missarum celebrationem usurpasse, vel Sacramentalem Confessionem audivisse, a Judicibus Sacræ Inquisitionis, vel a locorum Ordinariis, tamquam Ecclesiæ misericordia indigni, a Foro Ecclesiastico abjiciantur, & ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerint, rite degradati, statim Curiæ Sæculari tradantur per Judices Sæculares debitis pœnis plectendi. Mox Urbanus VIII. (2) suis Litteris in forma Brevis recensitas Decessorum suorum dispositiones ita

(1) Clemens VIII. in Brevi. *Etsi alias*. edito 1. Decem. 1601.

(2) Urbanus VIII. in Brevi. *Apostolatus Officium*. edito 23. Martii 1628.

ita confirmavit, & ampliavit, ut quicumque se præfatis sceleribus obstrinxerint, mandaverit, eos privilegio ætatis minoris annis vigintique nullatenus excusari, dummodo vigesimum annum expleverint, quo minus ad normam dictæ Constitutionis Clementinæ statim Curiæ Sæculari condignis pœnis afficiendi tradantur. Tandem Benedictus XIV., cum peculiaribus suis (1) Constitutionibus laudatas omnes Decessorum suorum Constitutiones Apostolica auctoritate approbasset, & confirmasset, & quatenus opus esset, innovasset, complures exceptiones de medio sustulit, quæ ab hujusmodi criminum Reis, aut ab eorum Defensoribus proponi solebant, ut earum prætextu debitarum pœnarum condonationem, aut saltem minorationem obtinerent.

IV. Quoniam autem natura, & ratio Judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur; Persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Tridentina Synodus (2) confirmavit, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem. Quamvis itaque Presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant; decrevit tamen eadem Sancta Tridentina Synodus, nullum, etiam Regularem, posse Confessiones Sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias, idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, & consuetudine quacunque etiam immemorabili non obstantibus. Quod quidem jam ante Tridentinam Synodum Eugenius IV. in decreto pro Armenis docuerat, ubi ait: *Minister Sacramenti Pœnitentiæ est Sacerdos habens auctoritatem absolvendi vel ordinariam, vel ex commissione Superioris*. Jure igitur optime duas propositiones damnavit

Iiii Ale-

(1) Benedictus XIV. in Constit. *Sacerdos*. edita 12. Calend. Maii 1744., & Const. *Divinarum*. edita 4. non. Aug. 1757.

(2) Trid. sess. 14. cap. 7.

Alexander VII. (1), quarum prior, quæ est 13., sic habet: *Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato*; posterior vero, quæ est 16., sic statuit: *Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*.

V. Ex iis, quæ diximus, patet, ad Sacramentum Pœnitentiæ valide ministrandum requiri jurisdictionem vel Ordinariam, vel Delegatam. Ordinaria est potestas illa judicandi Fideles, tamquam subditos, in Tribunali Pœnitentiæ, quam quis habet vi officii sui, cui animarum cura adnexa est, cujusmodi ea est, quam habet Romanus Pontifex in omnes Christifideles, Episcopus in Diœcesanos, in Parochianos Parochus, in suos subditos Prælatus Regularis &c. Delegata jurisdictio ea est, quam quis habet ex Ordinarii concessione in ejusdem Ordinarii subditos. Approbatio autem Ordinarii, quæ ad habendam jurisdictionem delegatam requiritur, duo dicit, 1. videlicet Ordinarii judicium de alicujus idoneitate quoad scientiam, & probitatem. 2. concessionem jurisdictionis pro audiendis, & absolvendis pœnitentibus in foro interno, ac Sacramentali; quorum primum est actus intellectus, alterum vero voluntatis. Hic autem obiter adnotandum est, quamquam Regulares confiteri possint peccata sua cuilibet Sacerdoti, quem ipsis proprius Prælatus secundum Ordinis sui statuta constituerit; Confessarios tamen Monialium, etiam Regularibus subjectarum, ab Episcopo Diœcesano esse approbandos. Sic enim peculiari sua Constitutione statuit Gregorius XV. (2). *Confessores vero sive Regulares, sive Sæculares, quomodocumque exempti, tam extraordinarii, quam ordinarii ad Confessiones Monialium, etiam Regularibus subjectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant*.

VI. Sim-

(1) Alexander VII. in damnat. proposit. 13., & 16. edita 24. Sept. 1665.

(2) Gregorius XV. Constit. *Inscrutabili*.

VI. Simplex itaque Sacerdos, qui neque Parochus sit, neque ab Ordinario loci ad audiendas Fidelium confessiones fuerit approbatus, neque valide, neque licite ministrare hoc Sacramentum potest, excepto mortis articulo, *in quo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt, ne hac ipsa occasione aliquis pereat*, uti Tridentina (1) Synodus declaravit. In mortis enim articulo Ecclesia ipsa dat jurisdictionem cuilibet Sacerdoti, etiam suspenso, excommunicato, degradato &c., ut quoslibet Fideles a quibuscumque casibus, & censuris etiam reservatis, possit absolvere, nisi forte Sacerdos adsit approbatus. Tunc enim ad hunc pertinet Sacramentum Pœnitentiæ moribundo ministrare: nam cum aliquid *conceditur* (2) *propter necessitatem*, uti habemus in regulis Juris, *durat concessio, quamdiu urget necessitas: in argumentum enim trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa*. Nullus itaque simplex Sacerdos, qui a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali approbatus non fuerit, sive Sæcularis sit, sive Regularis, sub (3) pœna suspensionis a divinis ipso facto incurrenda, aliisque gravissimis pœnis (4) a Nobis adversus ipsum infligendis, Confessiones Sæcularium in tota Nostra Diœcesi excipere audeat: Imo ne peccatorum quidem venialium Confessiones excipiat sine prævia Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis approbatione: nam id quoque sub pœnis Canonicis districte prohibemus ad normam decreti Sacræ Congregationis Concilii (5) ab Innocentio XI. approbati, & confirmati, ubi sic Episcopis omnibus indicitur: *Non permittant, ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confessarii, etiam Regulares, aut*

Iiii 2 *quicum-*

(1) Trid. sess. 14. cap. 7.

(2) ff. de regulis Juris, & regula 78. Juris in 6.

(3) Clem. *Dudum*. §. *At deinde*. de Sepulturis, & S. Pius V. Constit. 133.

(4) Sac. Cong. Concil. in Neapolitana 14. Aprilis 1646. Gregorius XV. Constit. *Inscrutabili*, & Innocentius X. Constit. *Cum sicut accepimus*. edita 15. Maii 1648.

(5) Sac. Cong. Concil. sub Innocentio XI. 12. Februarii 1679. in decreto. *Cum ad aures*.

quicumque alii Sacerdotes secus egerint, sciant se Deo Optimo Maximo rationem esse reddituros, neque defuturam Episcoporum, & Ordinariorum justam, ac rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares &c.

VII. Caveant Sacerdotes omnes, cum Sæculares, tum Regulares, ne Fidelium Confessiones in Nostra Diœcesi excipere audeant, etiam vigore Indultorum, per quæ ab Apostolica Sede datur Fidelibus quandoque facultas eligendi sibi Confessarium ex approbatis ab Ordinario, qui eos a culpis, & censuris alioquin reservatis absolvere valeat, nisi Sacerdotes ipsi, qui ad id muneris deliguntur, a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali licentiam audiendi Confessiones obtinuerint, eaque adhuc fruantur. Immo si ea limitata vel quoad locum, vel quoad tempus, vel quoad genus personarum concessa a Nobis fuerit, sciant, se non posse valide Pœnitentiæ Sacramentum administrare extra tempus, vel locum, vel genus personarum a Nobis præscriptum, non obstante quocumque privilegio, vel cunctis Christifidelibus per universalis Jubilæi litteras, vel nonnullarum Regionum Incolis per Bullam Cruciatæ, vel Universitatibus, aut Confratrum, seu aliorum cœtibus per specialia Indulta ab Apostolica Sede concesso. Nam, præter Pauli V., Urbani VIII., & Clementis X. Constitutiones, quibus contraria opinio damnata jam fuerat, Innocentius XII. per suam (1) Constitutionem decrevit, ac declaravit, Confessarios tam Sæculares, quam Regulares, quicumque illi sint, in vim Bullæ Cruciatæ a Pœnitentibus ad audiendas eorum Confessiones electos, eas audire non posse sine approbatione Ordinarii loci, in quo ipsi Pœnitentes degunt, & in quo Confessarios ad suas excipiendas confessiones requirunt; neque ad hoc suffragari approbationem semel, aut pluries ab Ordinariis aliorum locorum obtentam, etiamsi pœnitentes subditi illorum Ordinariorum forent, qui Confessarios electos approbassent; adeoque confessiones in posterum aliter factas, & auditas

(1) Innocentius XII. Const. *Cum sicut*. 19. Aprilis 1700.

ditas nullas, irritas, atque invalidas fore: Sacerdotibus vero, qui illas audire præsumpserint, suspensionis pœnam ipso facto incurrendam indixit: opinionem autem contrariam, tamquam falsam, temerariam, scandalosam, & in praxi perniciosam damnavit, eamque doceri, sustineri, aut ad praxim deduci, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ prohibuit. Innocentii XII. Constitutionem confirmavit mox per litteras (1) in forma Brevis Innocentius XIII., quibus etiam declaravit, Sacerdotes sive Sæculares, sive Regulares, qui ab Episcopis obtinuerint licentiam audiendi Confessiones limitatam vel quoad locum, vel quoad tempus, vel quoad genus personarum, non posse Sacramentum Pœnitentiæ administrare extra tempus, vel locum, vel personarum genus ab ipsis Episcopis præscriptum, quocumque privilegio, etiam in vi Bullæ Cruciatæ, nullatenus suffragante. Sacerdotibus autem tam Sæcularibus, quam Regularibus ad Confessiones excipiendas vel ex vi Bullæ Cruciatæ, vel ex quocumque alio privilegio electis, minime suffragari, quod approbati alias fuerint ab Episcopo, qui loci, in quo Confessiones audiendæ sunt, Ordinarius aliquando fuerit, sed non amplius sit, vel quia obierit, aut Episcopatui renunciaverit, vel quia ad aliam Ecclesiam auctoritate Apostolica fuerit translatus; sed necessariam omnino esse illius approbationem, qui actu ordinariam in ea Diœcesi exerceat jurisdictionem: eam tamen sufficere etiam tacitam, ac tamdiu durare, quamdiu præcedens approbatio expresse revocata non fuerit; in quo casu nova ex integro impetranda erit, non secus ac quando prior approbatio, tempore præfinito elapso, expiraverit. Innocentii XIII. litteras Benedictus XIII. (2) aliis Apostolicis suis litteris approbavit, confirmavit, atque innovavit. Verum cum novæ hac super re excitari possent controversiæ, Benedictus XIV., ut omnem in poste-

(1) Innocentius XIII. suo Brevi. *Apostolici Ministerii*. 13. Maii 1723.

(2) Benedictus XIII. Constit. *In supremo Militantis Ecclesiæ solio*. 23. Septembris 1724.

posterum dubitandi occasionem adimeret, Constitutionem (1) edidit, qua statuit, ac declarat, idem omnino jus, quod vigore prædictorum Decretorum circa intelligentiam, & usum Indulti Bullæ Cruciatæ obtinet, etiam quoad reliqua ejusdem generis Indulta pariformiter valere, atque obtinere debere; & reprobationem dictarum opinionum, quatenus respiciunt intelligentiam, & usum Indulti Bullæ Cruciatæ, a præfatis Pontificibus proscriptarum, locum similiter habere, quatenus easdem opiniones, & sententias in medium proferri contingeret circa similia etiam Indulta, sive universis per Ecclesiam Christifidelibus, sive alicui regioni, aut loco, Universitati, aut cœtui particulari Sodalium, seu Confratrum, quomodocumque, & ubicumque concessa, vel concedenda. Deinde ita subdit: *Insuper decernimus, & declaramus, id, quod generaliter de indultis præmissis sentiendum jam diximus, generaliter quoque intelligendum esse de omnibus, & singulis personis, quæ sub eorumdem Indultorum concessione comprehensæ reperiuntur, vel quas in posterum comprehendi contingat, quæque supradictis indultis uti voluerint: ita videlicet, ut si in aliquo Indulto tam sæcularibus, quam Regularibus tribuatur facultas eligendi Confessarium ab Ordinario loci approbatum; tunc Confessarius vigore talis concessionis, sive a sæculari, sive a Regulari Pœnitente ad audiendas eorum respective Confessiones electus, nullatenus ejusmodi Confessiones audire valeat, nisi ab Episcopo Diœcesano, & Ordinario loci, ubi Confessio excipienda est, ad Confessiones approbatus, & deputatus existat, quacumque alia approbatione tam illius generis, quam uterque Innocentius Prædecessores prædicti declararunt non suffragari, quam ea, si de Regularibus agatur, quæ a solo proprio Regulari Prælato obtenta foret, minime suffragante. Æquum est enim, & rationi consentaneum, ut quicumque speciali Indulti beneficio gaudere, eoque uti voluerit, is conditiones in eodem Indulto præscriptas omnino servet; neque licitum est cuiquam, conditionem illam approbationis Confessarii per loci Ordinarium faciendæ alio modo intel-*

(1) Benedictus XIV. Const. *Apostolica Indulta*. nonis Augusti 1744.

intelligere, quam eo, quo ipsam intelligendam esse toties Prædecessores Nostri Romani Pontifices, ut præmissum est, decreverunt: Quorum Nos quoque vestigiis inhærentes, præfatam conditionem in eodem plane sensu, quem illi tradiderunt, ab omnibus, & singulis hujusmodi Indulto sub ea conditione concesso utentibus accipiendam, & servandam esse statuimus, atque mandamus, quicumque illi fuerint, qui in vi ejusmodi Indulti Confessarium sibi eligent, sive sæculares, sive Regulares cujuslibet Ordinis, & Instituti, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, & Ordinum Militarium, etiam Militiæ Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani, nec non Societatis Jesu, atque alterius cujusvis Congregationis, vel Societatis, tametsi de illis, aut illorum, vel illarum aliquo, seu aliqua, specialis, & expressa mentio quomodocumque facienda foret. Ideoque Confessiones, & absolutiones in præmissis casibus aliter in posterum factas, & respective auditas, seu impertitas, irritas fore, & invalidas declaramus, & contrariam quamcumque opinionem, ejusque praxim deinceps prohibemus, ac reprobamus, tamquam explanatæ toties ab Apostolica Sede verborum intelligentiæ, ac menti nostræ, quam ad omnem hac super re ambiguitatem tollendam per præsentes clarius exposuimus, penitus adversantem.

VIII. Requiritur tandem in Sacramenti hujus Ministro intentio sive actualis, sive virtualis conficiendi Sacramentum, & absolvendi a peccatis, seu faciendi id, quod facit Ecclesia; quod quidem commune est omnibus Sacramentis, uti superius diximus cap. 6., de Sacramentis in genere verba facientes. Propterea sic Fideles monet Concilium Tridentinum (1): *Non debet pœnitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut, etiamsi nulla illi adsit contritio, aut Sacerdoti animus serio agendi, & vere absolvendi desit; putet tamen se, propter suam solam fidem, vere, & coram Deo esse absolutum: nec enim fides sine pœnitentia remissionem ullam peccatorum præstaret; nec is esset, nisi salutis suæ negligentissimus, qui Sacerdotem joco se absolventem cognosceret, & non alium serio agentem sedulo requireret.* Leo autem X. duodecimum hunc Lutheri articulum

(1) Trid. sess. 14. cap. 6.

ticulum proscripsit, ac damnavit. *Si confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus.*

ARTICULUS VIII.

De triplici, quo Confessarius fungitur, munere, dum Pœnitentiæ Sacramentum administrat.

DUM Confessarius Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus administrat, triplici officio fungi, ac triplicem induere personam debet, Medici (1) videlicet, Doctoris, ac Judicis. Ad hæc autem munia rite, sanctèque obeunda, tria potissimum in ministrante requiruntur, prudentia, scientia, & probitas. Et primum quidem Medicum agit, quisquis Pœnitentiæ Sacramentum ministrat, adeoque multa indiget prudentia, ac sedulitate, cum nedum criminum circumstantias, sed illius etiam, qui in crimina lapsus est, indolem, atque ingenium inspicere sedulo debeat, ut opportunis illum remediis juvet, ex quibus animæ salutem consequatur. *Sacerdos autem sit discretus, & cautus*, inquit Innocentius III. (2) in Generali Concilio Lateranensi, *ut more periti Medici similiter infundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi debeat consilium præbere, & ejusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum*. Quis itaque non videat, suscepti muneris partes non implere, imo vero gravioris reos esse criminis eos omnes, qui cum in Sacro Pœnitentiæ Tribunali resident, nulla tacti sollicitudine, pœnitentes dumtaxat audiunt, non monent, non interrogant, sed expleta criminum enumeratione, absolutionis formam illico proferunt? *Si pœnitens numerum, & species, & circumstantias peccatorum non expresserit, cum Sacerdos prudenter interroget*.

(1) Benedictus XIV. Constit. *Apostolica*. §.19. edita 26. Junii 1749.

(2) Cap. *Omnis utriusque sexus*. de pœnit., & remiss.

roget. Ita in Rituali Romano (1) statuitur, quod evulgavit Paulus V., & Apostolica sua Constitutione roboravit.

II. Et sane quemadmodum prudens, artisque suæ peritus Medicus, si, cum ægrotum invisit, morbum, quo laborat, ab eo sibi non satis explicari videat, continuo totam ægritudinis seriem caute disquirit, & quæ morbi adventum præcesserint indicia, quæ comitata fuerint symptomata, quæ tandem incommoda subsecuta sint, sedulo, ac patienter explorat, ægrique corporis habitum, atque affectiones contemplatur diligentissime, ut congrua ægritudini, atque ægroto medicamenta præscribat; ita Confessarius, si probe norit, pœnitentem aliquibus peccatis gravari, quæ nondum aperuit, sive ex oblivione, quod imos conscientiæ recessus non satis exploraverit, sive ex crassiore ignorantia, quæ tamen culpa non vacat, cum sibi licere putet, quod re ipsa nefas est, caute, ac prudenter debet, ne alioqui necessaria integritate Confessio fraudetur, in pœnitentis memoriam ea, quæ omisit, revocare, illumque monere, & corrigere, ut rite comparatus Sacramenti Pœnitentiæ fructum percipiat. Qua tamen in re summa utendum est prudentia, præsertim cum puerorum, ac puellarum Confessiones excipiuntur, ne videlicet ex incautis quibusdam interrogationibus eam, quam nondum didicere, malitiam addiscant, &, quæ nondum perpetrarunt, admittendi peccata occasionem aucupentur. Caute quoque, summaque cum modestia, ac verecundia procedendum est, si de criminibus contra sextum Decalogi præceptum perpetratis pœnitentes, ac potissimum mulieres, interrogari oporteat. Sacramenti enim Sanctitas, atque æterna Pœnitentis, ipsiusque Confessarii salus postulant, ut nonnisi de iis, quæ necessario exprimenda sunt, & nonnisi paucioribus, & castigatioribus verbis interrogentur. Quamobrem in hoc peccatorum genere Sacramenti hujus Minister non alias circumstantias, quam quæ peccati naturam variant, aut ipse curiosius exquirat, aut effari, præser-

(1) Rituale Romanum tit. de Sacramento Pœnitentiæ.

tim Mulieres, patiatur. *De peccatis carnalibus*, ut optime monet Angelicus Doctor (1), *non descendat nimis ad particulares circumstantias, quia hujusmodi delectabilia, quanto magis in speciali considerantur, tanto magis concupiscentiam nata sunt movere*. Quod quidem monitum est etiam apprime necessarium, cum ejus hominis auditur Confessio, qui sordido impudicitiæ limo jamdiu alte infixus, pravis cupiditatibus, ac morosis delectationibus assentiri facillime consuevit. Verendum enim quam maxime est, ne si diutius, ac subtilius in peccatorum suorum circumstantiis recensendis immoretur, concupiscentiæ exardescat ignis, & dum admissa peccata expiare contendit, novo per imprudentiam crimine commaculetur. Caveant tandem Confessarii, ne dum a Pœnitente peccati, quod confitetur, circumstantias exquirunt, eumdem suasionibus inducant, aut quod longe detestabilius foret, per sacramentalis absolutionis denegationem adigant, atque compellant ad nomen complicis, cum quo peccatum illud perpetravit, manifestandum. Hanc enim praxim exquirendi nomen complicis, & pœnitentem adigendi ad illud revelandum tribus suis eodem anno editis Constitutionibus (2) Benedictus XIV. reprobavit, atque damnavit, *tamquam scandalosam, & perniciosam, ac tam famæ proximorum, quam ipsi etiam Sacramento injuriosam, tendentemque ad Sacrosancti sigilli violationem, atque ab ejusdem Sacramenti Pœnitentiæ tantopere proficuo, ac necessario usu Fideles abalienantem*. Unam ex antedictis Constitutionibus in Appendice damus num. 11., quam ab omnibus, & singulis in Nostra Diœcesi ad audiendas Fidelium Confessiones a Nobis approbatis, & in posterum approbandis diligenter legi jubemus.

III. Præterea Sacramenti Pœnitentiæ Minister, prudentis instar Medici, explorare solerter debet, quænam origo, & occasio fuerit eorum criminum, quæ a se admissa fuisse fatetur pœnitens?

(1) S. Th. in 4. Sent. dist. 19.

(2) Benedictus XIV. Const. *Suprema*. 7. Junii 1746., Const. *Ubi primum*. 4. nonas Junii 1746., & Const. *Ad eradicandum*. 4. Calendas Octobris 1746.

nitens? utrum is ex humana fragilitate, vehementique tentatione peccaverit, an ex pravo, quem forte contraxerit, habitu? num in aliqua proxima peccandi occasione versetur? Num ab effræni aliqua cupiditate ferri se patiatur in præceps? Illud quoque scrutetur, necesse est, quænam sit pœnitentis conditio, quænam corporis vires, quænam animi indoles, ac propensio? Non enim curandis animi morbis apta præscribere potest medicamenta, nisi & morbi causam, & ægroti vires, atque indolem probe noverit, cum non eadem morbis omnibus, omnibusque ægrotis adhibenda sint remedia. Ipse vero, si Medici partes, ut par est, implere, atque animi morbis commode, ac prudenter mederi velit, ita singulis apta, & salubria remedia debet adhibere, ut non solum in præsentia omnis, qua æger premitur, morbi vis depellatur, sed etiam in posterum ejus valetudo firmior, munitiorque reddatur.

IV. Alterum, quo Confessarius fungitur, officium est Doctoris munus, quod fieri nullo modo potest, ut sine scientia digne, sanctèque expleatur. Duæ vero sunt scientiæ species, quarum una *scientia eminens*, alia vero *mediocris* nuncupatur. *Scientiam autem reputamus eminentem*, inquit Innocentius IV. (1), *quæ subtiles quæstiones discutere, & definire novit, & in promptu responsiones habet. Ille vero habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, & sic in promptu omnia non habet*. Optandum sane (2) esset, ut quilibet Confessarius eminenti polleret scientia: verum cum hæc dos paucorum sit, necesse omnino est, ut mediocri saltem scientia sit instructus. Nec meliora sperare licet, cum moralis Theologia tot, tantasque quæstiones, quæ a Sacrorum Canonum, & Apostolicarum Constitutionum notitia pendent, complectatur, ut ardua plane

(1) Innocentius III. in Commentariis ad cap. *Cum in cunctis*. de electione, & electi potest. num. 2.

(2) Benedictus XIV. in cit. Constit. *Apostolica*. §. 21.

res ſit, poſſe aliquem omnia ſimul bene noſſe, atque illico nodos quoſcumque diſſolvere, ut ii ſolent, qui eminenti ſcientia præfulgent. Quamobrem ſi forte contingat, (ſolet autem non raro contingere) Confeſſionis Miniſtrum aliquid a pœnitentibus audire, quod peculiari examine dignum ſit, caveat, ne divinando reſpondeat, ſed, opportuno tempore, ac conſilio primum adhibitis, rem expediat. Cum igitur aut difficilior, aut nova quædam facti ſpecies ad Confeſſarium defertur; is in re dubia propriæ opinioni non innitatur, ſed antequam cauſam dirimat, plures conſulat libros, & eos cum primis, quorum doctrina ſolidior; ac deinde in eam deſcendat ſententiam, quam ratio ſuadet, ac firmat auctoritas. Id faciendum præſcripſit Benedictus XIV. in ſua Epiſtola Encyclica (1) ſuper uſuris, ubi ait: *Suis privatis opinionibus ne nimis adhæreant, ſed priuſquam reſponſum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cæteros prædicantur: deinde eas partes ſuſcipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligent*. Quæ verba cum in alia (2) ſua Conſtitutione idem Pontifex retuliſſet, ſic immediate ſubdit: *Id ipſum modo repetimus: Noſtra quippe ſententia non ſolis rei uſurariæ limitibus circumſcribitur, ſed ea omnia complectitur, quæ ſive ad forum ſacramentale, ſive ad rectum conſcientiarum regimen quoquo modo conferre poſſunt*.

V. Ad hanc autem mediocrem ſcientiam, qua inſtructum omnino eſſe Confeſſarium neceſſe eſt, ne ſibi, aliiſque graviſſimum inferat detrimentum, ſcire pertinet ea omnia, quæ ad rectum in Pœnitentiæ Tribunali ferendum judicium requiruntur. *Oportet enim*, uti loquitur S. Auguſtinus (3), *ut ſciat cognoſcere, quidquid debet judicare. Judiciaria enim poteſtas hoc expoſtulat, ut, quod debet judicare, diſcernat*. Quamobrem ſcire debet, quænam ſint peccata ex genere ſuo lethalia, quæ venialia; quænam circum-

(1) Benedictus XIV. in epiſt. Encyclica 143. §.8. tom.1. ſui Bullarii (2) Benedictus XIV. in cit. Conſtit. *Apoſtolica*. §. 21. (3) Can. 1. §. *Caveat*. diſt. 6. de pœnitentia.

circumstantiæ speciem peccatorum mutent; quænam sint communes regulæ, quibus excusari quis potest a præcepto, vel a peccato lethali; quænam sint censuræ, & casus reservati, a quibus absolvendis debet abstinere, ne facultatis suæ limites prætergrediatur, quandonam, & quinam ad famæ, vel ad bonorum restitutionem obligentur, aliaque hujusmodi plura, sine quorum scientia Sacramentum Pœnitentiæ digne, ac rite ministrari nequit. Paucis: ea Confessarius ut Doctor esse debet instructus scientia, quæ requiritur, ut in iis, in quibus pœnitentes vel Christiani hominis officio, vel muneri desunt suo, eos arguere, monere, atque erudire satis valeat.

VI. Judicis tandem partes in administrando pœnitentiæ Sacramento explere Confessarius debet, ad quas sane, prout decet, explendas, præter prudentiam, ac scientiam, eximia probitas requiritur. Et primum quidem, cum hoc Sacramentum administrat, oportet (1) eum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem. Quamquam enim certum sit, uti Tridentina (2) Synodus docet, etiam Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus Sancti in ordinatione collatam, tamquam Christi Ministros, functionem remittendi peccata exercere, eosque prave sentire, qui in malis Sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt; Certum tamen quoque est, Sacerdotes impure, & indigne hoc Sacramentum ministrantes, in æternæ mortis reatum incurrere, ac dum alios absolvunt, gravissimi sacrilegii crimine sese turpiter alligare. Sacerdos ergo (3), si fuerit peccati mortalis sibi conscius,[quod absit] ad hujus Sacramenti administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat; & si Confessarii habeat copiam, & temporis, locique ratio ferat, Sacramentali absolutione conscientiæ suæ sordes emundet.

VII. Debet deinde probum se, ac fidelem Mysteriorum Dei dispensatorem sine acceptione personarum exhibere. Quare paupe-

(1) Ad Titum cap. 1.
(2) Trid. sess. 14. cap. 6.
(3) Rituale Romanum de Sacramento Pœnitentiæ.

pauperes æque, ac divites, plebejos, ac nobiles, imperitos, ac doctos perhumaniter excipiat, patienter audiat, &, si opus sit, moneat, instruat, corripiat, arguat in omni patientia, ac doctrina. Sacramentalem vero absolutionem, prout variæ rerum circumstantiæ, variaque pœnitentium dispositio postulant, vel differat, vel deneget, vel largiatur. At sive eam (1) deneget, sive differat, miti ingenio, suavique sermone pœnitentibus causas sive denegatæ, sive dilatæ absolutionis aperiat, ac ita expedire ostendat, ut animæ saluti bene consulatur. Hinc illos, ut quantocyus revertantur, invitet, atque animos addat, ut ante reditum ea omnia, quæ illis agenda præscripsit, rite perficiant; ex quo fiet, ut ad Sacramentale Forum regressi, absolutionis beneficio donentur. Si vero absolutionem concedat, iis potissimum, qui aut raro, aut non sine multis criminibus ad Pœnitentiæ Sacramentum solent accedere; eos gravioribus verbis ante absolutionem ad pœnitentiam hortari non desinat; vitam, quam sub peccati jugo duxere miserrimam, illis aperiat; admissorum criminum gravitatem, ac turpitudinem explicet, ut nimirum ex corde doleant, ac se in posterum a peccatis recessuros serio proponant. Ratum quippe est, solida, & gravia Confessariorum hortamenta in pœnitentiæ foro prolata, longe efficaciora esse Sacris Oratorum concionibus, ut pœnitentis animum a vitiis avocent. Solent enim Concionum Auditores, quas aure excipiunt, increpationes in alios potius, qnam in seipsos transferre. Id vero fieri nequit in privatis Confessariorum monitionibus, quæ in unum pœnitentem cadunt, ac in illius faciem vibrantur, quin is aut crimina inficiari possit, aut excusare. Neque vero ab his subeundis curis, laboribusque propter frequentiorem pœnitentium numerum Confessarii se excusatos arbitrentur. Audiant enim auream illam S. Francisci Xaverii sententiam, quam in ejus vita Tursellinus (2) refert. *Confitentibus porro, non festina-*

(1) Benedictus XIV. cit. Const. *Apostolica*. § . 22.

(2) Tursellinus in Vita S. Francisci Xaverii lib. 6. cap. 17.

festinatam, sed diligentem navandam operam censebat, monens, ut præoptarent Confessiones paucas rite factas audire, quam multas temere properatas. Tandem Confessarius, humana qualibet despecta ratione, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, salutares, & convenientes satisfactiones, non modo ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem injungat. Caveat autem, ne a reservatis casibus, aut censuris quemquam absolvat, nisi expressam ad id delegatam a Superiore acceperit facultatem. Caveat præterea, ne de his, quæ in Sacramentali Confessione audivit, sine expresso, liberoque pœnitentis consensu cum aliis, imo ne cum ipso quidem pœnitente, extra Confessionem colloquatur. Verum de his seorsim pauca dicemus inferius. Interea Parochos omnes, & Confessarios rogamus, atque hortamur in Domino, ut secum ipsi perpendant, sibique dictum putent id, quod Judicibus in Mosaica Lege a Deo constitutis dictum fuit (1): *Videte, quid faciatis: non enim hominis exercetis judicium, sed Domini.*

ARTICULUS IX.

De Peccatis, & Censuris reservatis.

POsse Summos Ecclesiarum Antistites, multoque magis omnium Supremum Romanum Pontificem, inferiorum Sacerdotum jurisdictionem ita coarctare, ut a quibusdam gravioribus culpis, quas sibi, suoque judicio relaxandas reservant, ne in foro quidem conscientiæ, & coram Deo illi absolvere valeant, disertis verbis adversum Lutherum, ejusque asseclas Tridentina Synodus definivit, ubi inquit (2): *Magnopere ad Christiani populi disciplinam pertinere Sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, & graviora crimina non a quibusvis, sed a Summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur: unde merito Pontifices* Na-

(1) 2. Paralip. cap. 19.

(2) Trid. sess.14. cap.7., & ead. sess. can. 11.

Maximi, pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est [quando omnia, quæ a Deo sunt, ordinata sunt] quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique Diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura adnexa est. Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Ex his Tridentini Concilii verbis edocemur. 1. ad Christiani Populi disciplinam magnopere pertinere, adeoque laudabilem, maximeque utilem esse atrociorum quorumdam, graviorumque criminum reservationem, quæ tamen in ædificationem, & non in destructionem fiat. 2. reservationem ejusmodi fieri posse vel a Romano Pontifice, vel ab Episcopis, ita tamen, ut si a Romano Pontifice fiat, in universa Christiana Republica, si vero ab Episcopis, in singulis dumtaxat cujusque Diœcesibus vim habeat obligandi. Quamquam autem Tridentina Synodus potestatem reservandi peccata Summo tantum Pontifici, & Episcopis nominatim adstruxerit; nomine tamen Episcopi, inferiores etiam Prælatos habentes jurisdictionem quasi Episcopalem cum Territorio separato comprehendi declaravit Sacra Congregatio ejusdem Concilii interpres, rescribens (1), *Prælatos Sæculares Episcopis inferiores, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem in loco, & nulli Diœcesano nec ipsi, nec eorum subditi subsunt, habere facultatem reservandi sibi casus*. 3. dupliciter hujusmodi reservationem statui posse, videlicet vel per hoc, quod immediate criminum certorum, quibus nulla Ecclesiastica adnexa est censura, reservetur absolutio, vel per hoc, quod certis quibusdam peccatis excommunicatio ipso facto incurrenda adnectatur, ejusque absolutio reservetur.

II. Cri-

(1) Sac. Cong. Conc. in Salernitana ann. 1585. lib. 4. decret. pag. 36., & in Marsicana ann. 1587. lib. 4. decr. pag. 250.

II. Criminum reſervatio alia eſt pœnalis, alia medicinalis, & alia mixta. Prior ad crimen puniendum; altera, ad præſervandum a crimine; poſtrema ad utrumque obtinendum adhibetur. Mixtæ autem videntur eſſe reſervationes omnes ſive Pontificiæ, ſive Epiſcopales; nam eæ in vindictam quidem, ſed potiſſimum ad præſervationem fieri ſolent, ut videlicet impii, nefariique homines, qui, licet Sacerdotum monitis ad pœnitentiam excitentur, reſipiſcere tamen nolunt, ex veniæ ſaltem impetrandæ difficultate minus proclives ad malum fiant, & conſtantes in morum ſuorum emendatione perſeverent, quam in Sacramentali Confeſſione pollicentur. Jam vero cum juxta Tridentinum *atrociora* quædam, & *graviora* crimina reſervari dumtaxat ſoleant, eorumque reſervatio in *ædificationem*, & non in *deſtructionem* facienda ſit; Hinc eſt, ut Doctores unanimiter arbitrentur, quatuor haſce omnino conditiones requiri, ut peccatum aliquod eſſe cenſeatur reſervatum, niſi de diverſa reſervantis voluntate aliunde conſtet. 1. videlicet, ut ſit peccatum mortale: ſecus enim inutilis eſſet reſervatio, cum ad Sacramentalem (1) peccatorum venialium Confeſſionem nemo obligetur. 2. ut ſit externum: quamquam enim peccata gravia mere interna reſervari poſſint; in praxi tamen (2) receptum non eſt, ut umquam reſerventur, cum neque Epiſcopi, neque Romani Pontifices actus mere internos ſuis reſervationibus complecti umquam conſueverint. Et ſane quamquam graviſſimum ſit crimen hæreſis, & cum in externum prodit actum, ex quo *hæreſis externata* nuncupatur, Summo Pontifici reſervetur; quamdiu tamen in ſolo ſiſtit animo, nulli ſubjicitur reſervationi. 3. ut ſit in genere ſuo conſummatum eo modo, quo in decreto reſervationis exprimitur. Quod eſſe debeat conſummatum in genere ſuo, conſtat: verba enim Legis accipienda (3) ſunt cum effectu,

 quan-

(1) Trid. ſeſſ. 14. cap. 5.

(2) BenedictusXIV. de Synodo lib. 5. cap. 4. num. 5.

(3) Cap. *Relatum*. de Cleric. non reſid., & L. *Hoc edictum*. §. *Autem*. ff. quod quiſque Juris.

quando generalia eadem ſunt, nullaque adhibita limitatione uſurpantur; præſertim ſi odioſa ſit lex, cujuſmodi reſervationis lex eſſe cenſetur, cum Epiſcopis, Parochis, aliiſque eam poteſtatem adimat, quam alias de jure communi haberent: quamobrem ejuſmodi legis verba de ſolis perfectis (1) actibus intelligi, non vero extendi ad imperfectos oportet. Quod autem eſſe debeat conſummatum eo modo, quo in decreto reſervationis exprimitur, certum eſt, quia ad Legis intelligentiam verba ejuſdem Legis ſunt attendenda, per quæ voluntas Legislatoris innoteſcit. Sic ex. gr. ſi ab Epiſcopo *procuratio abortus reſervetur, etiam effectu non ſecuto*, reus eſt peccati reſervati, qui media ad abortum procurandum adhibet, etiamſi abortus non ſequatur: licet enim hæc abortus attentatio completa non ſit in ratione abortus, completa tamen eſt in ratione abortus attentati. 4. demum ut ſit certum: peccatum enim dubium non eſt peccatum *ſimpliciter*, ſed *cum addito dubium*. Cum ergo reſervari duntaxat ſoleat peccatum ſimpliciter, ac ſtricte tale; jam peccatum dubium intelligi non debet reſervatum, niſi oppoſitum in reſervatione exprimatur, præſertim cum non minus pœnitentibus, quam Confeſſariis odioſa ſit reſervatio, adeoque nonniſi de peccatis certis, atque indubiis ſit intelligenda.

III. Cum autem reſervatio nihil ſit aliud, niſi ſublatio Juriſdictionis neceſſariæ ad abſolvendum a certis quibuſdam criminibus; ſciendum eſt dupliciter auferri eam poſſe, directe videlicet, & indirecte. Directe quidem aufertur, cum Epiſcopus ordinariam limitat ex. gr. Parochi juriſdictionem ſibi ſubjectam, ac ſubordinatam, eamque illi aufert quoad certa quædam peccata, a quibus proinde abſolvere nequeat in poſterum: Indirecte vero, quando Epiſcopus Sacerdotem aliquem ſive Sæcularem, ſive Regularem in ſua Diœceſi ad audiendas Fidelium confeſſiones approbans, ſubditos ſuos eidem ſubjicit, & in illos juriſdictionem in foro Pœnitentiæ confert, non tamen quoad omnia pecca-

(1) Cap. *Odia*. de regulis Juris in 6.

peccata, sed solum quoad aliqua: nam illam eidem non confert quoad ea peccata, quorum absolutionem sibi reservat, & a quibus proinde propter jurisdictionis, quam non accepit, defectum absolvere Confessarius nequit. Cum autem propter bonum commune Episcopus Confessario jurisdictionem vel habenti adimat, vel non habenti non conferat, quoad ea peccata, quæ sibi reservat, nulla habita ratione, utrum pœnitens sciat, an ignoret, ea peccata, quæ patrat, esse Episcopo reservata; Inde manifeste colligitur, etiam illos, qui peccatis suis adnexam esse reservationem ignorant, absolvi ab iisdem non posse, & a reservatione per ignorantiam non excusari.

IV. Multorum mentes hæc olim invaserat opinio, liberum cuique esse, ex propria Diœcesi, in qua peccatum reservatum perpetrarat, ad aliam, in qua reservatum illud non esset, eum in finem commeare, ut inibi a simplici Confessario absolveretur. Verum Sacra Congregatio Concilii probe intelligens, factas ab Episcopo reservationes per hanc opinionem penitus eludi, fierique inutiles, declaravit (1), *Absolutionem pœnitentibus indultam, qui fraudulenter, & sub eo fine in aliam Diœcesim se transtulerunt, non sustineri*. Quam quidem declarationem mox Clemens X. peculiari sua Constitutione (2) confirmavit, decernens, *posse Regularem Confessorem in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse*. Ex quibus Clementinæ Constitutionis verbis illud etiam intelligimus, non posse peregrinum absolvi ab iis peccatis, quæ licet in sua Diœcesi, e qua venit, reservata non sint; in ea tamen, in qua ille Sacramentaliter confitetur, Episcopo sunt reservata: Clemens enim aperte statuit, *Confessorem posse confluen-*

 tes

(1) Sac. Congreg. Concil. in Compsana 16. Septembris 1649. lib. 18. decretor. pag. 677.

(2) Clemens X. Const. *Superna Magni Patris familias*. ann. 1670. tom. 6. Bullarii pag. 305.

tes ex alia Diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere. Et ratio quidem huic decreto apertissime suffragatur: ubicumque enim peccatum admissum fuerit, in ea certe Diœcesi, in qua illud est reservatum, absolvi a Confessariis nequit; iis enim quoad ejusmodi peccata vel numquam concessa, vel adempta est jurisdictio, absolvendique facultas.

V. Verum ne hac ipsa reservationis criminum occasione aliquis pereat, pie admodum in Ecclesia Dei custoditum semper fuit [ut inquit Tridentina (1) Synodus] ut nulla sit reservatio in mortis articulo: quare omnes Sacerdotes tunc quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt. Extra mortis vero articulum Sacerdotes, cum nihil possint in casibus reservatis, id unum pœnitentibus persuadere nitentur, ut ad Superiores, & legitimos Judices pro beneficio absolutionis accedant. Cum autem nulla sit in mortis articulo, ut diximus, peccatorum reservatio, inde fit, ut, qui tunc a reservatis criminibus absolvitur etiam per Sacerdotem non habentem jurisdictionem quoad reservata, non modo valide, ac licite absolvatur; verum etiam sistere se Superiori, etiamsi convalescat, non teneatur: ubi enim nulla est reservatio, nullum quoque reservationi adnexum onus subeundum est. Quod quidem procedit, si nulla sit peccato censura excommunicationis adnexa: nam si adnexa sit censura; sistere se Superiori debebit ægrotus, ubi convaluerit, non quidem ut a reservatis criminibus absolvatur, sed ut debitam præstet Ecclesiæ obedientiam, seseque remediis, ac pœnitentiis a Superiore præscribendis subjiciat: secus enim grave inobedientiæ (2) crimen admittit, & in censuram relabitur, qua prius innodabatur. Per mortis vero articulum non intelligitur dumtaxat ultimum vitæ instans, sed quodlibet etiam probabile mortis periculum, in quo videlicet constituti homines frequenter, & facile contingit, ut moriantur.

VI. Ex-

(1) Trid. sess. 14. cap. 7. (2) Cap. *Eos qui*. de Senten. excommunicat. in 6.

VI. Extra mortis articulum Confessarii persuadere pœnitentibus nitantur, ut ad Superiores, ac Legitimos Judices, qui sive ordinariam, sive delegatam absolvendi a criminibus reservatis potestatem habent, pro beneficio absolutionis accedant. Ordinariam autem potestatem habent ipse reservans, ejus in Officio Successor, & utriusque in spirituali jurisdictione Superior: unde fit, ut Summus Pontifex ab omnibus casibus tum Pontificiis, tum Episcopalibus absolvere possit; Episcopi vero ab iis omnibus, quos vel ipsi, vel eorum Antecessores sibi reservarunt. Delegatam vero potestatem ii habent, quibus ea specialiter concessa est ab aliquo ordinariam habente cum reservandi, tum a reservatis absolvendi potestatem. Verum quoad hanc delegatam potestatem multæ sunt excitatæ controversiæ, quas dirimi oportuit per Romanorum Pontificum, vel Sacrarum Urbis Congregationum decreta. Canonicus Pœnitentiarius in Cathedralibus Ecclesiis contendebat, sola sui muneris assecutione facultatem se adipisci absolvendi a peccatis Episcopo reservatis. At Sacra Congregatio Concilii ejusmodi facultatem (1) sine speciali Episcopi concessione eidem non competere declaravit.

VII. Quamquam adversus quosdam Regulares ex Ordine Mendicantium Benedictus XI. (2), & Clemens V. (3) declarassent, non licere iisdem quempiam absolvere a casibus Episcopo reservatis; cum tamen iidem, aliique Regulares contenderent, eam absolvendi facultatem sibi concessam esse per privilegia, quorum confirmationem post Concilium Tridentinum impetraverant, ac præsertim per Bullam, quam *Mare magnum* vocant; S.Carolus Borromæus a Sacra Congregatione Concilii petiit, *an Regulares ex privilegiis a Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod vocant Mare magnum, possint in iis casibus, quos sibi Episcopus reservavit, absolvere confitentes*? Sacra autem Congregatio

(1) Sac. Cong. Concil. in Derthonen. 6. Julii 1627. lib.15. decretorum pag.621., Benedictus XIV. de Synod. lib. 5. cap.5. num. 8.

(2) Benedictus XI. cap. 1. de Privileg. inter Extrav. comm.

(3) Clemen. *Dudum*. de Sepulturis, & Clem. *Religiosi*. de privilegiis.

gatio (1), approbante Gregorio XIII., respondit, *ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliave privilegia Regularibus concessa, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus sibi ab Episcopo reservatis*. Mox Sacra Congregatio Episcoporum (2), & Regularium decretum edidit Clementis VIII. auctoritate roboratum, quo statuit, nullam Regularibus facultatem competere absolvendi a casibus, *quos locorum Ordinarii hactenus reservarunt, vel in posterum sibi reservabunt*. Idem deinde decretum (3), jubente Paulo V., eadem Sacra Congregatio confirmavit, servarique præcepit; & mox ex mandato Urbani VIII. illud iterum innovavit (4), eoque Regulares omnes tam intra, quam extra Italiam degentes affici, expresse edixit, ac declaravit. Præterea hanc propositionem (5) proscripsit Alexander VII. *Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopo reservatis, non obtenta ad id Episcopi facultate*. Tandem Clemens X. peculiari sua Constitutione (6), non modo ea, quæ hactenus diximus, confirmavit, sed insuper sancivit, *habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo a casibus Episcopo reservatis absolvere posse*.

VIII. Quarumdam etiam Sodalitatum Confratres suorum privilegiorum virtute sibi fas esse arbitrabantur in quibusdam anni solemnitatibus Confessarium eligere, per quem possent a casibus Episcopo reservatis absolvi. Sed re delata ad Sacram Congregationem Concilii, hæc pluribus (7) editis decretis oppositum definiens, falsam illorum persuasionem radicitus evellere studuit. Paucis etiam abhinc annis similem edidit declarationem Benedictus XIV. Cum enim ipse piam quamdam Confraternitatem

(1) Sac. Cong. Concil. 10. Sept. 1572., & S. Carolus Borromæus in Concil. Provinc. Mediol. III., & V. Actor. par. 1.

(2) Sac. Congreg. Episcoporum 9. Januarii 1601.

(3) Sac. Cong. Episcop. 6. Jan. 1617.

(4) Sac. Congr. Episcoporum 18. Novembris 1628.

(5) Alexander VII. 24. Sept. 1665. in proscript. propos. 12.

(6) Clemens X. Const. *Superna magni Patrisfamilias*. ann. 1670. tom. 6. Bullarii pag. 305.

(7) Sac. Cong. Concil. in Neritonen. ann. 1573. lib. 1. decret. pag. 143., & in Mediolanen. eod. anno, & lib. pag. 162.

tem in Civitate Januensi erectam sub invocatione *Beatæ Mariæ de Succursu contra Infideles* per suas Litteras in forma Brevis confirmasset, eique cætera inter privilegia illud concessisset, ut singuli illius Confratres Confessarium ab Ordinario loci respective approbatum eligere possent, cui facultas tribuebatur absolvendi unumquemque eorum semel in eorum vita, & semel in eorumdem mortis articulo a casibus etiam Sedi Apostolicæ reservatis; excitata iterum fuit controversia, an Confessarii sic a prædictis electi possent etiam a casibus, qui locorum Ordinariis sunt reservati, sine ipsorum Ordinariorum licentia Confratres illos absolvere? At Benedictus XIV. per Apostolicas (1) Litteras ita quæstionem diremit: *Hujusmodi eligendi, & respective absolvendi facultatem &c., præterquam in casibus Nobis, & Sedi Apostolicæ dumtaxat, non vero etiam Ordinariis locorum reservatis, nisi eorumdem Ordinariorum licentia accedat, per Nos in præcitatis Nostris Litteris numquam concessam fuisse, adeoque absolutiones in vim earumdem Litterarum contra præsentis declarationis nostræ tenorem, forsan de præterito impertitas, aut in posterum impertiendas, nemini suffragari potuisse, sive posse decernimus, & declaramus.*

IX. Porro veterem hanc, laudabilemque Ecclesiæ disciplinam secuti, Nos quoque casuum aliquorum absolutionem Nobis reservamus, quorum tabellam in Appendice num. 12. exhibemus, & nequa in eorum intelligentia oriatur æquivocatio, eidem Tabellæ perbrevem dictorum casuum explicationem subnectimus, per quam Nostra mens, ac voluntas abunde innotescat. Quod si adhuc prudens aliqua dubitatio super hujusmodi casuum intelligentia fortasse oriatur, non ab aliis, quam a Nobis, & a Successoribus Nostris eos interpretandos, explicandos, ac declarandos esse decernimus. Nullus igitur Confessarius sive Sæcularis, sive Regularis, excepto dumtaxat mortis articulo, sub quovis privilegiorum, aut facultatum prætextu, a prædictis Nostris reservatis casibus absolvere audeat, nisi expressam a Nobis,

aut

(1) Benedictus XIV. in suo Brevi *Pias Christifidelium*. 12. Cal. Sept. 1752.

aut a Vicario Nostro Generali ad id obtinuerit facultatem. Nequis vero dictorum casuum ignorantiam possit obtendere, volumus, ac præcipimus, ut in quolibet Pœnitentiæ Tribunali, seu Confessionali, ut ajunt, Sede, ex uno latere affixa pendeat tabella casuum Nobis reservatorum, ex alio vero Bulla in Cœna Domini: utraque autem sit typis impressa, tum ut facilius legi possit, tum ut omnis, qui in transcribendo irrepere posset, error præcaveatur; quod quidem in omnibus cum Sæcularibus, tum Regularibus Ecclesiis servari omnino jubemus.

X. De casibus Romano Pontifici reservatis agendum modo hìc Nobis esset. Verum cum horum plerique adnexam habeant excommunicationis majoris censuram, cujus absolutionem Romani Pontifices sibi reservarunt, idcirco de iisdem in articulo sequenti agemus, in quo de censuris perbrevem instituemus sermonem. Hìc dumtaxat de absolutione complicis a peccato contra sextum præceptum admisso, quam nullam, atque invalidam esse, ac fore Benedictus XIV. statuit, ac declaravit, verba faciamus.

XI. Magnopere cupiens Benedictus XIV. a Sacerdotalis judicii, Sacrique Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, & Sacramentorum contemptum, atque Ecclesiæ injuriam longe summovere, & animarum periculis, quantum in Domino posset, occurrere, peculiari sua Constitutione (1), quemadmodum a pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam factum esse noverat, omnibus, & singulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuscumque Ordinis, ac Dignitatis, tametsi alioquin ad Confessiones excipiendas approbatis, & quovis privilegio, & Indulto, etiam speciali expressione, & specialissima nota, ac mentione digno suffultis, Apostolica auctoritate, suæque potestatis plenitudine interdixit, ac prohibuit, ne eorum aliquis extra casum extremæ necessitatis (nimirum in ipsius mortis articulo, & tunc deficiente quocumque alio

(1) Benedictus XIV. Const. *Sacramentum Pœnitentiæ*. edita 1. Junii 1741.

alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit) Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum commisso excipere audeat, sublata propterea illi ipso jure quacumque auctoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam, itaut absolutio, si quam impertierit, nulla, atque irrita omnino sit, tamquam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione, ac facultate ad valide absolvendum necessaria privatus existit, quam ei prædictis suis Apostolicis Litteris adimere intendit. Declaravit præterea, ac decrevit, ut ne in vim quidem cujuscumque Jubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, aut alterius cujuslibet Indulti Confessionem dicti sui complicis quisquam valeat excipere, eique Sacramentalem absolutionem elargiri, cum ne in iis quidem casibus Confessarius quoad ejusmodi peccatum, & Pœnitentem habendus sit pro Confessario legitimo, & approbato, utpote in ejusmodi peccati, & pœnitentis genere absolvendi facultate ab Apostolica Sede privatus. Siquis autem Confessarius secus facere audeat, statuit, ut ipso facto excommunicationem majorem incurrat, a qua soli Romani Pontifices possint illum absolvere. Voluit tandem, ac præcepit, ut omnes Locorum Ordinarii tam præsentes, quam futuri pro tempore existentes in approbatione Confessariorum, præter Constitutionem Gregorii XV. adversus Confessarios sollicitantes ad turpia, suam quoque præfatam Constitutionem ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate observari curent. Nos itaque, ut Pontificiis hisce mandatis faciamus satis, Constitutionis hujus exemplar in Appendice num. 13. damus, eamque ab omnibus Sacerdotibus ad audiendas Confessiones a Nobis tum approbatis, tum approbandis attente legi, & accurate observari volumus, ac jubemus.

XII. Cum autem subinde super ea dictæ Constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes aliquæ exortæ fuissent; Idem Benedictus XIV., ut omnem dubitandi rationem,

quantum cum Domino posset, de medio auferret, aliam Constitutionem (1) edidit, qua priorem Constitutionem suam cum omnibus, & singulis in ea contentis confirmavit, illamque integre, inviolabiliter, & inconcusse ab omnibus observari mandavit. Edixit deinde, ac declaravit, singulis Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non est in mortis articulo personam in peccato turpi complicem confitentem audire, atque ab hujusmodi quoque culpa rite contritam absolvere, si deficiat tunc quicumque alius Sacerdos, qui Confessarii munus obire possit, ita interdici re ipsa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & absolvere, si alius aliquis Sacerdos non defuerit; itaut, etiamsi forte iste alius fuerit simplex tantummodo Sacerdos, sive alias ad Confessiones audiendas non approbatus; possit nihilominus ipse Sacerdos simplex Confessionem excipere, & absolutionem impertiri. Porro si casus urgentis qualitas, & concurrentes circumstantiæ, quæ vitari non possint, ejusmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam constitutæ in dicto articulo personæ Confessionem vocari, aut accedere sine gravi aliqua exoritura infamia, vel scandalo nequeat; tunc declarat idem Pontifex, alium Sacerdotem perinde haberi, censerique pose, ac si revera abeset, atque deficeret, ac proinde in eo rerum statu non prohiberi socio criminis Sacerdoti, absolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. *Sciat autem complex ejusmodi Sacerdos* (subdit idem Pontifex) *& serio animadvertat, fore se reipsa coram Deo, qui irrideri non potest, reum gravis adversus prædictam Nostram Constitutionem inobedientiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si prædictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi ultro ipse confingat, ubi non sunt: imo intelligat, teneri se graviter hujusmodi pericula, quantum in se erit, antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confessionis absque ullius infamia, vel scandalo audiendæ. Ita enim ipsum teneri vigore memoratæ Nostræ Constitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipsi faciendum esse*

(1) Benedictus XIV. Const. *Apostolici muneris*. edita 8. Febr. 1745.

esse districte mandamus, ac præcipimus. Quod si idem Sacerdos aut quovis modo sese, nulla gravi necessitate compulsus, ingesserit, aut ubi infamiæ, aut scandali periculum timetur, si alterius Sacerdotis opera requirenda sit, ipse ad id periculum avertendum congrua media adhibere de industria neglexerit, atque ita personæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, constitutæ Sacramentalem Confessionem excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri, nulla, sicut præmittitur, necessaria causa cogente, præsumpserit, quamvis hujusmodi absolutio valida futura sit, dummodo ex parte Pœnitentis dispositiones a Christo Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requisitæ non defuerint (Non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti quantumvis indigno necessariam jurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat); nihilominus Sacerdos ipse violatæ ausu ejusmodi temerario legis pœnas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta Constitutione majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reservatam incurret, prout illum eo ipso incurrere declaramus, volumus, atque statuimus. Hujus quoque Pontificiæ Constitutionis exemplar damus in Appendice num. 14.

ARTICULUS X.

De Censuris, ac præsertim de iis, quarum absolutio Romano Pontifici est reservata.

Censura, juxta nòminis etymologiam, judicium significat, quod de actione aliqua, utrum laude, an reprehensione digna sit, pronunciatur. Sic olim Romani sententiam Censoris, qua aut corrigebantur mores, aut pœna statuebatur criminibus, censuram nuncupabant. Verum juxta Sacros Canones censura est (1) pœna spiritualis, & medicinalis, qua homini baptizato, delinquenti, & contumaci quorumdam spiritualium bonorum usum aufert Ecclesia, ut is a sua contumacia recedat.

Mmmm 2 Jam

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib. 10. cap. 1. num. 1.

Jam vero cum ſit pœna *ſpiritualis*, nonniſi ab Eccleſiaſticis Prælatis infligi poteſt: Cum ſit *medicinalis*, non eſt mera pœna, ſed eum in finem potiſſimum irrogatur, ut contumax reſipiſcat, & ad ſaniora conſilia revocetur. Ut autem ferri in aliquem poſſit, debet is 1. eſſe *baptizatus*, quia cenſura eſt Eccleſiaſticæ Juriſdictionis actus, adeoque nonniſi in Eccleſiæ ſubditos, cujuſmodi ſunt ſoli baptizati, exerceri poteſt. 2. eſſe *delinquens*, ſi enim eſt pœna, neceſſario culpam ſupponit. 3. eſſe *contumax*, cum enim ſit pœna medicinalis, morbum ſanandum ſupponit, inobedientiam videlicet Eccleſiæ mandatis adhuc expiandam. Effectus cenſuræ eſt, ut uſum interdicat *quorumdam ſpiritualium bonorum*, quorum penes Eccleſiam eſt adminiſtratio, ac diſpenſatio, cujuſmodi ſunt Eccleſiæ ſuffragia, Indulgentiæ, Eccleſiaſtica Juriſdictio, Sacramentorum uſus, aliaque hujuſmodi.

II. Cenſura alia eſt a Jure, alia ab homine. Prior ea eſt, quæ per Eccleſiaſticas ſanctiones fertur, ſubditoſque omnes delinquentes complecti ſolet, ac tamdiu vim obligandi habere, quamdiu lex, per quam lata eſt, non abrogetur. Poſterior eſt, quæ per mandatum, aut ſententiam a legitimo Superiore infligitur, eaque *generalis* quandoque eſt, quia in aliquos, puta in Clericos, generatim fertur; quandoque *particularis*, quia in certam, ac determinatam perſonam pronunciatur. Alia præterea eſt *latæ*, alia *ferendæ ſententiæ*. *Latæ* ſententiæ eſt, quam Lex, aut Superior ipſo facto, quod quis legem violat, incurrendam eſſe decernit, quin alia Judicis ſententia requiratur: ſolet autem his particulis exprimi, *ipſo facto*, *ipſo jure*, *eo ipſo &c.*, vel per verbum præſentis, aut præteriti temporis, ex. gr. *ſit excommunicatus*, *excommunicatur*, *noverit ſe excommunicatum &c.* *Ferendæ* ſententiæ eſt, quæ Reo per Judicis ſententiam eſt infligenda, atque exprimi ſolet vel his locutionibus, *præcipimus ſub pœna excommunicationis*, *ſub interminatione anathematis &c.*, vel per verbum futuri temporis, *qui hoc fecerit*, *excommunicabitur &c.* In dubio, utrum ſit latæ, an ferendæ ſententiæ, cum utpote odioſa

odiosa in mitiorem accipienda sit partem, eam esse ferendæ sententiæ arbitrandum est.

III. Esse in Catholica Ecclesia potestatem ferendi censuras, iisque in foro cum externo, tum interno Fideles alligari, certum est 1. ex Evangelio (1), aliisque Novi Testamenti Scripturis. 2. ex verbo Dei tradito, ac vetustissima (2), constantique Ecclesiæ praxi. 3. ex proscriptione hujus 18. articuli Lutheri. *Excommunicationes sunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ orationibus*. Potestas hujusmodi alia est ordinaria, alia delegata. Ordinariam habet. 1. Romanus Pontifex in universo terrarum Orbe quoad omnes, qui ingressi semel sunt in Ecclesiam per baptismum. 2. Concilia Generalia (3), & Provincialia. 3. Legatus a Latere (4) Summi Pontificis. 4. Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, aliique Prælati (5) territorium separatum cum jurisdictione quasi Episcopali habentes quoad suos subditos. 5. Vicarius Generalis (6) Episcopi, & Sede Vacante, Vicarius Capitularis. 6. Ordinum Religiosorum Superiores (7) quoad suos subditos Regulares. Eam vero non habent Parochi, quia, licet in Pœnitentiæ foro ordinariam quoad suos Parochianos jurisdictionem habeant, ea tamen carent in foro exteriori. Delegatam ferendi censuras potestatem ii dumtaxat habent, quibus ab habente ordinariam committitur: committi autem nonnisi viro baptizato, & Clerico potest.

IV. Censuræ, uti de casibus reservatis diximus, ob peccatum dumtaxat grave, externum, & in genere suo consummatum, nisi aliud a Superiore exprimatur, infliguntur, tum quia peccatum mere internum (8) numquam ab Ecclesia per censuras puni-

(1) Matth. c. 18., & 1. ad Timoth. c. 4.

(2) Bened. XIV. de Synodo lib. 10. c. 1.

(3) Cap. *Grave nimis*. de præbend.

(4) Cap. *Legatus*. de officio Legati in 6.

(5) Cap. *Ad reprimendam*; cap. *Cum Episcopus*. de offic. ordin. in 6.

(6) Cap. *Licet*. de officio Vicarii, & cap. unic. de major. in 6.

(7) Cap. *Cum in Ecclesiis*. de præbendis.

(8) Cap. *Tua nos*; & cap. *Sicut tuis*. de Simonia.

puniri consuevit; tum quia *cum rationis*, *& æquitatis principia suadeant*, ut optime inquit Benedictus XIV., *pœnam* (1) *esse commensurandam culpæ*, *& pro modo culpæ imponendam*; *consequens inde est nonnisi propter graviorem culpam excommunicationem esse ferendam*. *Quæ autem de excommunicatione dicimus*, *intelligi etiam debent de suspensione*, *& interdicto*. A subeundis autem censuris excusat 1. inculpabilis *ignorantia*, sive *juris*, qua quis hoc, vel illud sub censuræ pœna prohiberi nesciat, sive *facti*, qua sciat quidem legem sub censura prohibentem, sed ignoret, hoc, vel illud factum sub tali lege contineri ex. gr. sciat, percussionem Clerici sub excommunicationis pœna vitari; ignoret tamen, hunc, quem percutit, esse Clericum, illum Laicum esse arbitratus. *Ut animarum periculis obvietur*, statuit Bonifacius VIII. (2), *sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes*, *dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit*, *aut supina*. Et sane cum locum habere nequeat censura, ubi non adsit contumacia; quomodo hæc adesse poterit, ubi inculpabilis ignorantia habeatur? At si culpabilis fuerit, crassa videlicet, aut supina; tunc certe ab incurrenda censura non excusat. *Nec enim ignorantia excusat*, ut inquit Gregorius IX. (3), *si scire debuisti*, ... *& quam debueras*, *non curasti diligentiam adhibere*. Excusat 2. sive physica, sive moralis impotentia faciendi id, quod sub censuræ pœna præcipitur: *possibilis* enim esse debet lex humana, ut vim obligandi habeat, subditique ad ejus observantiam adigantur. Excusat 3. legitima, quam quis ad Superiorem interponit, appellatio (4), antequam censuræ vinculis innodetur. Excusat 4. nullitas actus, si vel censura ab eo, qui legitimus Superior non sit, infligatur, vel in ea infligenda *essentiales*, ut ajunt, non serventur *formalitates*, si ex. gr. canonica non præcesserit monitio: secus, si accidentales tantum solemnitates prætermittantur: tunc enim

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib.10. cap.1. num.2.

(2) Cap.2. de Constitut. in 6.

(3) Cap. *Si culpa*. de injuriis.

(4) Cap. *Si a Judice*. de appell. in 6.

enim censura, licet sit contra juris ordinem, non tamen est invalida. Excusat 5. innocentia: si enim is, cui inuritur censura, sit prorsus innocens, atque omnis expers culpæ, illam coram Deo non subit: *Tribunal* (1) *enim Æterni Judicis illum reum non habet, quem injuste Judex condemnat*: At coram hominibus, qui censuram sciunt, sed innocentiam ignorant, a bonorum spiritualium usu debet abstinere, donec legitime vel innocentiam probet, vel absolvatur; ne videlicet contemni ab eo clavium Ecclesiæ potestatem arbitrantes, grave scandalum patiantur. *Judicium Dei*, ut inquit Innocentius III. (2), *veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur. Judicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli; propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus; & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus est apud Deum, in culpæ remissione dissolvitur: illud autem, quo ligatus est apud Ecclesiam, cum sententia remittitur, relaxatur. Quod in suscitatione Lazari sermo Evangelicus manifestat, quem prius Dominus suscitavit, & Apostolis præcepit postmodum solvere suscitatum.*

V. Ad censurarum vincula, quibus aliquis irretitur, dissolvenda satis non est, ut aut reus a sua contumacia recesserit, & Ecclesiæ mandatis, partique læsæ fecerit satis, id enim mera est conditio ad obtinendam absolutionem necessario requisita; aut e vivis excesserit, seu depositus ab officio fuerit is, qui censuram tulit, pœna enim per legitimam Judicis sententiam inflicta statim transit in rem judicatam; aut Reus ipse interierit, potest enim adhuc mortuus Ecclesiæ suffragiis, atque Ecclesiastica sepultura privari. Ejusmodi igitur vincula per legitimam Ecclesiastici Judicis sententiam dissolvi dumtaxat possunt. In praxi autem, si censura per sententiam particularem lata ab homine sit, ab ea potest absolvere. 1. qui eam tulit. 2. ejus (3) Successor. 3. ejus Supe-

(1) Cap. 1. de sent., & re judic. in 6. (2) Cap. *A nobis*. de sent. excomm.
(3) Cap. unic. de major., & obed. in 6.

Superior, si tamen hic plena in eos, qui absolutione indigent, jurisdictione potiatur. Si vero (sive a Jure lata sit, sive per sententiam generalem ab homine) Superiori sit reservata; ab ea nonnisi Superior (1) ipse, ejus Successor, ejus Superior, & ab eorum alterutro delegatus absolvendi habent facultatem. In mortis tamen articulo Sacerdos quilibet ab ea potest absolvere, ita tamen, ut, si ægrotus convaluerit, adire Superiorem (2), ejusque mandatum excipere teneatur: secus enim & gravis inobedientiæ reus fiet, & in eamdem censuram relabetur. A censuris denique per generalem sententiam sive a Jure, sive ab homine latis, Superiori tamen non reservatis, absolvere potest, quicumque ad audiendas Fidelium Confessiones legitime sit approbatus: ut enim declaravit Innocentius III. (3), *quia canonis conditor ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso aliis facultatem relaxandi concessisse videtur*. Siquis autem ab aliqua hujusmodi censura sit absolvendus, Confessarius Sacramentum Pœnitentiæ eidem administrans, hac in absolvendo utatur formula: *Dominus Noster Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius absolvo te a vinculo excommunicationis, quam incurristi propter N. N.* (hic exprimat culpam, propter quam Pœnitens in excommunicationem incurrit) *& restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & Communioni Fidelium; & ab omni alio vinculo excommunicationis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges: Deinde ego te absolvo a peccatis tuis &c.* Si autem Pœnitens a suspensione sit absolvendus, hæc adhibeatur formula: *Ego te absolvo a vinculo suspensionis, quam incurristi propter N. N.* (exprimatur culpa) *& restituo te executioni tuorum ordinum, vel officiorum, vel beneficiorum* (pro diversa suspensionis ratione) *Deinde ego te absolvo &c.*

VI. Triplex est Ecclesiastica Censura, uti clare docet (4) Innocentius III., excommunicatio videlicet, suspensio, & interdi-

(1) Cap. *Nuper*; cap. *Sacro*. de sent. excommunic., & cap. *Ad recipiendum*. de officio Judicis Ordinarii.

(2) Cap. *Eos qui*. de sent. excomm. in 6.

(3) Cap. *Nuper*. de sent. excomm.

(4) Cap. *Quærenti*. de V.S., & cap. 1., & 13. de sent. excomm. in 6.

terdictum. Postquam igitur de censuris aliqua generatim diximus, pauca nunc de iisdem singillatim differamus.

De Excommunicatione.

VII. Tria sunt Fidelium bona, quæ ab Ecclesiastica potestate pendent, exterior videlicet conversatio, Sacramentorum administratio, ac participatio, & Ecclesiæ orationes, atque suffragia. Jam vero omnibus his bonis excommunicatio major, de qua hic loquimur, (nam de minori loquemur inferius) Fideles privat, cum sit censurarum omnium gravissima. Per eam enim Fidelis omnibus Ecclesiæ bonis privatus, tamquam putridum membrum (1), ab Ecclesia abscinditur, atque a Fidelium communione, & consortio separatur. Quare eam S. Cyprianus (2) *gladium spiritualem* appellat, *quo superbi, & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. Neque enim vivere foris possunt, cum domus Dei una sit, & nemini salus esse, nisi in Ecclesia, possit*; Et S. Hieronymus ad Heliodorum (3) scribens inquit: *In veteri quidem lege, quicumque Sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur a populo, aut gladio cervice subjecta, contemptum expiabat cruore. Nunc vero inobediens spirituali mucrone truncatur, aut ejectus de Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur.* Hinc Apostolus (4) in Hymenæum, & Alexandrum, qui circa fidem naufragaverant, animadvertens, *eos tradidit Satanæ, ut discerent non blasphemare*, idest eos majori excommunicatione percussit, ut interpretatur S. Augustinus (5), ubi ait: *Omnis Christianus, qui a Sacerdotibus excommunicatur, Satanæ traditur. Quomodo? scilicet quia extra Ecclesiam diabolus est, sicut in Ecclesia Christus; ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab Ecclesiastica communione removetur. Unde illos, quos tunc Apostolus Satanæ esse traditos prædicat, excommunicatos a se esse demonstrat.* Hinc etiam excommuni-

Nnnn

(1) Can. *Omnis Christianus*. caus. 11. q. 3.

(2) S. Cyprianus epist. 62.

(3) S. Hieron. ad Heliodorum epist. olim 1., nunc 14. n. 8.

(4) 1. ad Timoth. c. 1. v. 19., & 20.

(5) S. Augustinus de verbis Apostoli serm. 68.

municatio major in Sacris Canonibus græca voce appellatur *anathema*, quæ proprie ſignificat alicujus partis a reliquis ſeparationem.

VIII. Olim quidem ii omnes, qui excommunicationis majoris vinculo irretiebantur, erant vitandi (1), ita tamen, ut ii, quorum excommunicatio erat publice nota, publice; quorum vero erat occulta, occulte, & privatim vitandi eſſent ab iis, qui rei notitiam haberent. Verum cum exinde plurima in dies, graviſſimaque orirentur ſcandala; Ad evitanda in poſterum animarum pericula, Martinus V. (2) in Conſtantienſi Concilio decrevit, ac ſtatuit, ut vitandi ſolum eſſent 1. ii, qui nominatim a Judice Eccleſiaſtico per publicos, ut ajunt, cedulones excommunicati denunciarentur. 2. notorii percuſſores Clerici, quorum factum ita eſſet notorium, ut nulla tergiverſatione celari, nulloque (3) juris ſuffragio excuſari poſſet. Reliqui vero omnes, qui in excommunicationem incurrerent, non eſſent vitandi, ſed tolerati.

IX. Quamquam ex iis, quæ modo diximus, intelligi facile poſſit, quam gravis, metuendaque ſit majoris excommunicationis pœna, qua atrociora quædam crimina puniri ab Eccleſia conſueverunt; multo tamen clarius, faciliuſque id Chriſtianus populus intelliget, ſi ejuſdem excommunicationis effectus Fidelibus a Parocho explicentur, quos proinde & hic recenſemus, & in hac Diœceſi Populo a Parochis opportuno tempore explicari volumus, ac mandamus. Primus itaque effectus eſt, ut excommunicatus (4) cum paſſivo, tum activo Sacramentorum uſu privetur: quare nequit licite, ac ſine peccato lethali Sacramenta ſive ſuſcipere, ſive adminiſtrare, niſi gravis eum neceſſitas, aut invincibilis excuſet ignorantia. Valide tamen, licet ſacrilege, Sacramenta ſuſcipit, atque adminiſtrat, ſi Pœnitentiæ Sacramentum excipias, quod excommunicatus, cum non ſit rite diſpoſitus,

(1) Cap. *Cum non ab homine*. de ſent. excommunic.

(2) Martinus V. Conſt. *Ad evitanda animarum pericula*. edita anno circiter 1414., Bened.XIV. de Syn. lib.9.c.5. n.4.

(3) Cit. Conſt. *Ad evitanda*.

(4) Cap. *Cum illorum*; & cap. *Siquem*. de ſent. excomm.

ſitus, & invalide ſuſcipit, & ſacrilege. Secundus effectus eſt, ut communibus Eccleſiæ (1) ſuffragiis privetur, publicis videlicet Sacrorum Miniſtrorum precibus, Sacrificiis, Indulgentiis, aliiſque Sacris actionibus, quæ Eccleſiæ nomine peraguntur. 3. excommunicato non licet (2) Miſſæ Sacrificio, Horis Canonicis, publicis orationibus, piis ſupplicationibus, aliiſque divinis officiis intereſſe: Eidem tamen, cum divina non celebrantur officia, in Eccleſia concionem audire permittitur, ut ad pœnitentiam excitetur, citiuſque reſipiſcat. Poteſt etiam is privatim orare; imo ſi ad Horas Canonicas recitandas Sacri Ordinis, ſeu Beneficii Eccleſiaſtici cauſa teneatur, non poteſt ſine gravi culpa earum recitationem omittere, etiamſi tunc nullos, cum ſuum præſtare officium nequeat, fructus ex beneficio percipiat; *damnum enim* (3), *quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis imputare*. 4. excommunicatus eſt ad quælibet beneficia, atque officia, omneſque Eccleſiaſticas dignitates, præter Papalem, acquirendas, ac poſſidendas inhabilis (4), itaut excommunicati præſentatio, aut electio, inſtitutio, aut confirmatio ſit ipſo jure irrita, quamquam excommunicatus ſit toleratus, imo ſuam etiam excommunicationem ignoret: licet enim a culpa, & pœna ignorantia obligationis excuſare poſſit, neminem tamen habilem efficit contractæ ignorantia inhabilitatis. 5. inhabilis etiam fit excommunicatus ad quodlibet ſive gratiæ, ſive juſtitiæ reſcriptum (5) ab Apoſtolica Sede obtinendum, itaut irritum ipſo jure ſit, ſi impetretur, niſi forte illud in ipſa excommunicationis, vel appellationis cauſa ad ſui defenſionem obtineatur. Verum ne Apoſtolica reſcripta ſuo careant effectu, in iiſdem nunc fere ſemper expreſſa a cenſuris abſolutio apponi conſuevit. 6. excommunicatus vitandus

Nnnn 2 qua-

(1) Cap. *A nobis*; & cap. *Sacris*. de ſent. excomm.

(2) Cap. *Significavit*; cap. *Reſponſo*. de ſent. excomm., cap. *Alma Mater*. eod. tit. in 6., & Clement. *Gravis*. de ſent. excomm.

(3) Regul. 86. Juris in 6.

(4) Cap. *Poſtulaſti*. de Clerico excommunicato miniſtrante.

(5) Cap. *Dilectus*. de reſcriptis, & cap. *Ipſo jure*. eod. tit. in 6.

quacumque Ecclesiastica jurisdictione privatur (1), itaut non modo illicite, verum etiam invalide quemcumque ejusmodi Jurisdictionis actum exerceat. Quamobrem neque alium excommunicare, neque beneficia conferre, neque ad Ecclesiasticam eligere potest dignitatem: omnia enim hujusmodi ejus acta irrita ipso jure essent, atque invalida. Excipienda tamen est Romani Pontificis electio, quæ ob nullam (2) eligentium excommunicationem, suspensionem, aut interdictum infirmari valet. At excommunicatus toleratus illicite quidem, sed valide Ecclesiasticam exercet jurisdictionem. Is enim propter communem errorem, adhuc coloratum habet titulum, qui per occultum non aufertur defectum (3), uti communissime Doctores sentiunt. In eo autem casu, cum innumera orirentur incommoda, si tamquam irrita haberentur eorum acta, qui ab Ecclesia publice tolerantur, publicum bonum exigit, ut eadem valeant. 7. excommunicatus vitandus quacumque Forensi communione privatur. Quare in causis tum civilibus, tum criminalibus, neque esse potest Judex (4), neque Advocatus, neque Actor, neque Testis (5). Ne tamen is commodum ex sua iniquitate sentiat, in causis tum civilibus, tum criminalibus conveniri tamquam reus (6) potest, adeoque ea etiam omnia agere, ac petere (7), quæ ad legitimam sui defensionem requiruntur. Excommunicatum vero toleratum repellere ab agendo, aut a ferendo testimonio ad Judicem spectat, quoties vel nota sit excommunicatio, vel ea a parte adversa objiciatur (8), quæ tamen, si nota non sit, intra octo dies ab adversario probari legitime debet. 8. excommunicatus non toleratus quacumque civili, seu politi-

(1) Cap. *Ad probandum*. de sententia, & re judicata; cap. *Decernimus*. de sent. excomm., & cap. *Romana*. de officio Vicarii in 6.

(2) Clem. *Ne Romani*. §. *Cæterum*. de electione.

(3) L. *Barbarius*. ff. de officio Prætor.

(4) Cap. *Ad probandum*. de sent., & re judicata.

(5) Cap. *Decernimus*. de sentent. excommun. in 6.

(6) Cap. *Intelleximus*. de judiciis.

(7) Cap. *Cum inter*. de exceptionibus.

(8) Cap. 1. de exceptionibus in 6.

politica (1) cum Fidelibus communicatione privatur, itaut neque is cum aliis, neque alii cum ipso communicare valeant in iis, quæ sequenti versiculo comprehenduntur: *Os*, *orare*, *vale*, *communio*, *mensa negatur*. Ad uberiorem rei intelligentiam singulas explicemus voces. *Os* interdicitur, videlicet colloquia, oscula, amicitiæ signa, munera, aliaque hujusmodi cum excommunicato exercere. *Orare*: excommunicato scilicet prohibetur, ne publicis orationibus intersit; aliis vero, ne pro ipso orationem fundant, nisi forte, ut resipiscat. *Vale*, idest ne honorifica quidem salutatio excommunicato a Fidelibus est exhibenda. *Communio*, idest commercium habere cum excommunicato non licet in contractibus ineundis venditionis, emptionis &c. *Mensa*, idest uti nemo potest eadem cum excommunicato (2) mensa, eodemque hospitio, nisi forte necessitas cogat, uti si nonnisi unicum sit in itinere hospitium, unicaque mensa. Quæ quidem omnia ita prohibentur, ut quicumque, extra casus a jure permissos, cum excommunicato vitando communicaverit, in excommunicationem incurrat; cum hoc tamen discrimine, ut qui in crimine (3), ut ajunt, criminoso communicaverit, idest crimini cooperetur, & contumaciæ, propter quam majori aliquis percussus est anathemate, in majorem; qui vero in rebus sacris, aut politicis (4) communicaverit, in minorem incidat excommunicationem. *Nuper a nobis tua discretio requisivit*, sic rescripsit Innocentius III. (5) Episcopo Uratislaviensi, *utrum qui nominatim excommunicatis scienter communicant, absolvi ab excommunicatione possint per confessionem a simplici Sacerdote, an Episcopi, seu Archiepiscopi sit ab eis absolutio excipienda? Nos credimus distinguendum, an is, qui nominatim excommu-*

(1) Can. *Sicut*; can. *Excommunicatos*; can. *Cum excommunicato*; can. *Qui communicaverit*. caus. 11. qu. 3., cap. *Nuper*; & cap. *Si aliquando*. de sent. excomm.

(2) Can. *Cum excommunicato*; can. *Ad mensam*; & can. *Excommunicatos*. caus. 11. quæst. 3.

(3) Cap. *Quod in dubio*. de sentent. excommunic.

(4) Cap. *Illa quotidiana*. de electione; & cap. *Statuimus*. de sent. excommunic. in 6.

(5) Cap. *Nuper*. de sent. excomm.

communicato communicat, ſcienter in crimine communicet criminoſo, ei conſilium impendendo, auxilium, vel favorem; aut alias in oratione, vel oſculo, aut orando ſecum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cum talis communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit; ab eo, vel ejus Superiore merito delicti tunc erit abſolutio requirenda, cum facientem, & conſentientem par pœna conſtringat. In ſecundo vero caſu a ſuo Epiſcopo, vel a proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere. Quamvis enim & tunc non Judicis, ſed juris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus; quia tamen canonis Conditor ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit; eo ipſo aliis facultatem relaxandi conceſſiſſe videtur. Suæ tamen dantur cauſæ, propter quas, ſiquis in rebus politicis cum excommunicato vitando communicet, nulla prorſus cenſura irretitur. Hæ autem ſunt. 1. quando ejuſmodi communicationem poſtulat magna excommunicati utilitas (1), cui proinde ex charitate tum quoad corpus, tum quoad animam ferre ſubſidium licet. 2. quando vel alteruter, vel uterque conjux excommunicatione ſit innodatus: lex enim matrimonialis exigit, ut iiſdem liceat conjugale & petere, & reddere debitum, rei familiaris curam habere, eaque omnia, quæ ad prolis educationem, domeſticamque gubernationem pertinent, inter ſe invicem communicare. 3. quando excommunicati ſint (2) aut Superiores, aut Domini, aut Parentes, nam tunc debita ſeu reverentia, ſeu ſubjectio, ſeu pietas requirit, ut familiare, quod antea exhibebant, Subditi, Servi, ac Filii iiſdem exhibere pergant obſequium. 4. quando ſive juris, ſive facti interſit ignorantia, dummodo craſſa eadem non ſit, & affectata. 5. demum quando gravis neceſſitas (3) ad hanc habendam in politicis rebus communionem adigit. Poſtremus tandem majoris excommunicationis effectus eſt, ut excommunicatus non toleratus

(1) Cap. *Cum voluntate*. de ſentent. excommunic.

(2) Cap. *Quoniam multos*. cauſ. 11. quæſt. 3., & cap. *Inter alia*. de ſentent. excomm.

(3) Cit. cap. *Inter alia*. de ſent. excomm.

ratus Ecclesiastica sepultura privetur. *Sacris enim est* (1) *Canonibus institutum*, inquit Innocentius III., *ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis, & ut careant Ecclesiastica sepultura, qui prius erant ab Ecclesiastica unitate præcisi, nec in mortis articulo Ecclesiæ fuerint reconciliati. Unde si contingat interdum, ut vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio casu in cœmeterio Ecclesiastico tumulentur; si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debeant, & procul ab Ecclesiastica sepultura jactari. Quod si discerni non poterunt, expedire non credimus, ut cum excommunicatorum ossibus corpora extumulentur Fidelium, cum, licet non obsit justis sepultura nulla, vel vilis, impiis tamen celebris, vel speciosa non prosit*, Cœmeteria autem, in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contingit, ut idem statuit Innocentius III. (2), ut pote polluta, reconcilianda erunt aspersione aquæ solemniter benedictæ, sicut in Dedicationibus Ecclesiarum fieri consuevit. Quod siquis excommunicatus vitandus (3), licet juramento præstito de obediendo Ecclesiæ mandato, se humiliare curaverit, ac vera pœnitentiæ dederit signa; morte tamen præventus absolutionis obtinere beneficium non potuerit; quamquam absolutus apud Deum fuisse credatur; nondum tamen habendus est apud Ecclesiam absolutus. Ei tamen potest, ac debet Ecclesiæ beneficio subveniri, ut si de ipsius viventis pœnitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur. *Ut autem in uno, eodemque negotio*, idem Pontifex subdit, *& servemus rigorem, & mansuetudinem ostendamus; statuimus, ut illius mortui absolutio a Sede Apostolica requiratur, qui, cum viveret, ab ea fuerat absolvendus: aliorum autem absolutionem cæteris indulgemus, a quibus, dum viverent, fuerant absolvendi. Absolutionis autem forma servetur, ut fiat cum Pœnitentiali Psalmo, & tam oratione Dominica, quam alia consueta. Hæredes quoque ipsius ad satisfaciendum pro ipso, si monitione præmissa noluerint, per districtionem Ecclesiasticam compellantur.* X. Quam-

(1) Innocentius III. cap. *Sacris*. de sepulturis.

(2) Cap. *Consuluisti*. de consecr. Eccl.

(3) Cap. *A Nobis*. de sent. excomm.

X. Quamquam Prælatis omnibus Romano Pontifice inferioribus vetitum in Jure Canonico ſit, ne Communitatem, Univerſitatem, Collegium, aut alium quemcumque Politicum Cœtum collective, ac ſimul anathemate feriant; ſic enim Innocentius IV. (1) decrevit: *In Univerſitatem, vel Collegium proferri excommunicationis ſententiam prohibemus, volentes animarum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cum nonnumquam contingeret innoxios hujuſmodi ſententia irretiri, ſed in illos dumtaxat de Collegio, vel Univerſitate, quos culpabiles eſſe contigerit, promulgetur*; Fieri id tamen poteſt a Romano Pontifice, cujus poteſtas poſitivo humano jure reſtringi nequit,cum par (2) in parem non habeat imperium.

XI. Cum autem, qui cum excommunicato in rebus ſacris, aut politicis communicat, minori, ut diximus, excommunicatione innodetur; aliquid nunc de ea dicamus. Ea eſt Eccleſiaſtica cenſura, per quam Fidelis paſſivo Sacramentorum uſu, ſeu perceptione, ac paſſiva ad beneficia, atque Eccleſiaſticas dignitates electione privatur, itaut, ſi forte eligatur, non irrita ipſo jure, ſed irritanda tamen ſit electio. *Si celebrat minori excommunicatione ligatus*, inquit Gregorius IX. (3), *licet graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione juriſdictionis ſibi competunt, exercere. Si tamen ſcienter talis electus fuerit, ejus electio eſt irritanda pro eo, quod ad ſuſceptionem eorum eligitur, quorum perceptione a Sanctis Patribus eſt privatus. Peccat autem conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed ab eo collata virtutis non carent effectu, cum non videatur a collatione, ſed a participatione Sacramentorum, quæ in ſola conſiſtit perceptione, remotus: Dummodo non in contemptum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, videlicet contra prohibitionem Superioris, communioni excommunicatorum pertinaciter ſe ingeſſerit; in quo caſu eſt anathemate feriendus*. A minori excommunicatione abſolvere (4) in foro exter-

(1) Cap. *Romana*. de ſent. excommunic. in 6.

(2) Cap. *Innotuit*. de elect.

(3) Cap. *Si celebrat*. de Clerico excommunicato.

(4) Cap. *Nuper*. de ſent. excomm.

externo poteſt Ordinarius quilibet Eccleſiaſticus Judex ; in foro autem interno non modo Epiſcopus, verum etiam Parochus, & quivis Sacerdos ab Ordinario loci ad audiendas Fidelium Confeſſiones approbatus.

XII. Peccata fere omnia Summo Pontifici reſervata adnexam habent majoris excommunicationis pœnam ipſo facto incurrendam, cujus abſolutionem, excepto mortis articulo, ſibi Romani Pontifices reſervarunt. Cum itaque ab his cenſuris nonniſi Romanus Pontifex, atque ab eo delegati poſſint abſolvere; Ne per ignorantiam, aut incuriam Parochi, cæterique Confeſſarii in re momenti tam gravis errent, ſcire curent diligentiſſime, quinam ſint caſus hujuſmodi ſive in corpore Juris, ſive in Bulla Cœnæ, ſive in Bullario, aliiſque Conſtitutionibus Romano Pontifici reſervati. Nos Bullam Cœnæ, & alios quoſdam caſus peculiari modo Apoſtolicæ Sedi reſervatos damus in Appendice num. 15. Reliqui videri poſſunt apud probatos Auctores, ac præſertim apud Theſaurum lib. de pœnis Eccleſiaſticis noviſſimæ editionis. Aliqua tamen hìc circa hæreſim, quæ primum habet locum inter caſus in Bulla Cœnæ reſervatos, inſinuanda iiſdem arbitramur. Primum eſt, ſimplicem (1) quemvis Confeſſarium abſolvere poſſe ab hæreſi pure interna, & mentali, quæ nullo prorſus exteriori ſigno fuerit manifeſtata. Abſolutio enim ab hæreſi, ſolum ratione cenſuræ, quæ eidem hæreſi adnexa eſt, Summo Pontifici reſervatur. At ſicuti directe, & immediate præcipere nequit Eccleſia, aut prohibere actum mere internum, uti communiſſime ſentiunt Theologi cum S.Thoma (2); ita hæreſi, quæ in exteriorem non prodit actum, cenſuram Apoſtolica Sedes non adnexuit, quam ſibi reſervaverit. Alterum eſt, cenſuram (3) non incurrere, adeoque a ſimplici etiam Confeſſario abſolvi illum poſſe, qui exterius quidem facto, vel verbo aliquem Fidei negavit articulum, interiorem tamen quoad illum retinuit aſſen-

Oooo ſum:

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib.9. cap.4. num.4.

(2) 1. 2. qu.91. art.4., & qu.100. art. 9.

(3) Benedictus XIV. loc. cit.

ſum: is enim, licet graviter contra Catholicam Fidem peccet, & in externo punietur foro, tamquam hæreticus; non tamen eſt formaliter hæreticus, adeoque cenſuris in hæreticos inflictis non irretitur. Tertium eſt ab Epiſcopo (1) reſipiſcentem Hæreticum, qui vel ſponte coram eo compareat, vel ad ejus forum quoquo modo deducatur, Eccleſiæ poſſe reconciliari, & pro utroque foro a cenſuris abſolvi: imo hæreticum pœnitentem, poſtquam errores ſuos ejuravit, ad ſimplicem Confeſſarium remitti ab Epiſcopo poſſe, ut ab eo abſolvatur, eamque abſolutionem, licet a Confeſſario in foro Sacramentali datam, pro externo etiam foro prodeſſe, a cujus juriſdictione promanat. Poſtremum tandem eſt, internam (2) hæreſim exteriori aliquo ſigno manifeſtatam, ſed adhuc occultam, neque ad judiciale forum deductam, a ſola Apoſtolica Sede, extra mortis articulum, abſolvi poſſe. Per Apoſtolicam enim Conſtitutionem, quæ in die Cœnæ Domini quotannis promulgatur, facultas adempta cuilibet eſt, ſive Regulari, ſive Sæculari Confeſſario, ſive etiam Epiſcopo, ab hæreſis crimine pro foro conſcientiæ abſolvendi. Imo quamquam Summus Pontifex occaſione Jubilæi cuilibet Confeſſario ex approbatis a locorum Ordinariis ampliſſimam largiatur poteſtatem facinora omnia remittendi, & in foro ſacramentali quaslibet relaxandi cenſuras ſibi quomodocumque; etiam per Bullam Cœnæ, reſervatas; per eam tamen, aliaſve hujuſmodi conceſſiones numquam collata cenſetur auctoritas abſolvendi a crimine hæreſis, niſi ſpecialiter id fuerit,ac nominatim expreſſum. Sic enim decreto (3) ſuo declaravit Alexander VII. per hæc verba: *Sanctiſſimus Dominus Noſter, inhærendo declarationibus alias a Prædeceſſoribus ſuis factis, ad removendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa id in poſterum ullo tempore hæſitari contingat, cum crimen hæreſis, præ cæteris graviſſimum, ſpeciali nota dignum ſit, decrevit facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilæis, vel aliis*

(1) Benedictus XIV. loc. cit.
(2) Benedictus XIV. loc. cit. n.5.
(3) Alexander VII. in Congreg. Gener. Supremæ Inquiſit. 23.Martii 1656.

aliis similibus concessionibus non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab hæresi.

De Suspensione.

XIII. Suspensio est censura, quæ Clericum privat eo Ecclesiastici Juris, aut Potestatis usu, quo antea potiebatur. Cum sit censura, jam est medicinalis pœna, adeoque differt a depositione, degradatione, atque irregularitate, quæ certe pœnæ non sunt medicinales. Imo per id differt etiam ab ea suspénsione (1), quæ ut mera pœna irrogatur, & esse solet perpetua; cum contra suspensio, quæ censura est, irrogari ad tempus debeat, ut reus a sua contumacia resipiscat. Cum autem suspensio, ut diximus, Ecclesiastici Juris, aut Potestatis usu privet; manifestum inde est, eam non, nisi Clericis, qui Ecclesiastici Juris, ac Potestatis sunt capaces, posse irrogari.

XIV. Suspensio alia est ab officio, alia a beneficio, alia ab utroque. Prior est, qua Clerico Ordinum, ac functionum, quæ ratione Ordinis peragi ab eo possent, interdicitur exercitium. Officii enim usus duplicem actuum classem complectitur, Ordinis videlicet, & Jurisdictionis. Actus Ordinis ex.gr. quoad Sacerdotem sunt administratio Sacramentorum, celebratio Missæ &c. Actus vero Jurisdictionis sunt absolutio a peccatis, & censuris, dispensatio, constitutio legis, vel censuræ, collatio beneficii &c. Altera est, qua vetatur Clerico Beneficium suum Ecclesiasticum administrare, ejusdemque fructus percipere. Tertia est, qua Officii, ac Beneficii Jura exercere Clericus prohibetur. Si suspensio absolute, ac sine ulla limitatione infligatur, neque colligi aliunde possit, utrum sit ab officio, an a Beneficio; tunc (3) suspensio ab utroque significatur, itaut Clericus ab omni prorsus Officii, idest cum Ordinis, tum Jurisdictionis exercitio, & ab omni Beneficii fructuum perceptione suspensus esse censeatur: non tamen

Oooo 2 eidem

(1) Cap. *Cum in cunctis*. de elect. tate, & Clement. 1. §. *Quibus*. de privilegiis.

(2) Cap. *Cum bona*. de ætate, & quali-

eidem aut potestas ipsa, aut Beneficii titulus adimitur. Suspensio ab Officio alia est totalis, partialis altera. Totalis ea est (1), per quam Clericus ab omni spirituali cum Ordinis, tum Jurisdictionis, Ecclesiasticæque administrationis officio impeditur. Partialis vero est, per quam Clericus vel ab Ordine tantum, seu ab aliquo Ordinis actu, puta a Missæ celebratione; vel a Jurisdictione tantum, seu a certo Jurisdictionis actu, puta a voce activa, seu a beneficii collatione arcetur. Suspensio item a beneficio vel totalis est, vel partialis. Totalis est, quando Clericus ab omnium, quæ possidet, Ecclesiasticorum Beneficiorum administratione, omniumque perceptione fructuum ad tempus suspenditur. Partialis vero, quando Clerico, si plura habeat beneficia, unius ex illis dumtaxat, vel si unum habeat, ejusdem solum ex parte administratio, fructuumque perceptio interdicitur. Suspensio tandem alia est ab homine, alia a Jure. Ab homine ea est, quæ ab Ecclesiastico Superiore in eum finem indicitur, ut fiat; vel ne fiat hoc, vel illud. A Jure vero sunt illæ, quæ variis personis propter varia crimina statutæ jam sunt, atque impositæ in Jure Communi, & in Apostolicis Constitutionibus. Hæ videri possunt apud laudatum Thesaurum lib. de pœnis Ecclesiasticis novissimæ editionis.

XV. Ii omnes, ac soli, qui ferre excommunicationis sententiam possunt, infligere etiam possunt suspensionem, & quemadmodum excommunicatio, ita & suspensio regulariter (2) scripto ferenda est. Omnes autem, & soli Clerici, uti superius diximus, præter Romanum Pontificem, suspensioni sunt obnoxii. Episcopis autem illud in Jure Canonico (3) concessum est privilegium, ut nisi expressa eorum fiat mentio, in legibus, in quibus suspensionis pœna statuitur, [idem dicendum de censuris reliquis] comprehensi numquam intelligantur. Non modo in

(1) Cap. *Tuarum*. de privilegiis, & Clement. 1. de decimis.

(2) Cap. 1. de sent. excomm. in 6.

(3) Cap. *Quia periculosum*. de sent. excomm. in 6.

in singulares Clericorum personas, verum etiam in totam aliquam (1) eorum Communitatem, aut Collegium pronunciari potest suspensio, [excipe suspensionem ab audiendis confessionibus(2),quæ ab Episcopo, inconsulta Apostolica Sede, omnibus simul unius Conventus Regularibus irrogari nequit], & quidem dupliciter, idest vel collective, puta si Capitulum habens alicujus beneficii jurisdictionem, & administrationem, ab eo suspendatur; vel distributive, itaut singuli, dummodo noxii sint, suspensionis pœnam incurrant:Imo aliquando uterque hic suspensionis modus simul adhibetur, quemadmodum exemplum habemus in Jure Canonico, ubi & totum Capitulum, & singuli simul Clerici illud componentes, ac demortui Prælati bona occupantes, aut diripientes, ab Officiis, & Beneficiis, donec restituant, suspenduntur.

XVI. Ut autem Clerici Canonicæ hujus pœnæ gravitatem intelligant, ac salubriter reformident; effectus, qui a suspensione producuntur, paucis recenseamus. Suspensus, etiam occultus, si actum aliquem, a quo est suspensus, exerceat, gravi se inquinat culpa, nisi inculpabilis illum ignorantia, aut gravis excuset necessitas: Imo si actum Sacri Ordinis, a quo suspensus est, exequatur, propter censuræ violationem ipso facto in irregularitatem (3) incurrit. Validi tamen sunt ii Ordinis actus, qui a Jurisdictione non pendent; invalidi vero ii, qui ab eadem promanant, cujusmodi sunt sacramentales absolutiones, si suspensus sit nominatim denunciatus: secus autem, si occulta sit suspensio, & cum errore communi titulus adsit coloratus, uti superius de excommunicatione diximus. 2. Suspensus ab officio, & beneficio neque potest eligere, neque eligi, neque capax (4) est Ecclesiastici obtinendi Beneficii, quare collatio eidem facta, saltem esset

(1) Cap. *Quia sæpe*. de elect. in 6.
(2) Clemens X. Const. *Superna*. 21. Junii 1670.
(3) Cap. 1. de sent., & re judic., & cap. 1. de sent. excomm. in 6.
(4) Cap. *Cum dilectus*. de consuetudine.

esset irritanda. Cum enim Beneficium detur propter Officium (1), non recte ei confertur, qui propter censuram, qua innodatur, præstare nequit Officium. 3. suspensus ab Ordine, & Beneficio suspensionem voluntarie, ac scienter violans, ac præsertim Missam celebrans, ab Officio, & Beneficio (2) est deponendus. 4. suspensus a beneficio, licet occultus, omnibus ejusdem fructibus, & quotidianis etiam distributionibus ita privatur, ut eos percipere licite nequeat, perceptosque ante quamlibet Judicis sententiam restituere teneatur, cum hoc tamen discrimine (3), ut fructus præbendæ pauperibus, aut Ecclesiæ, distributiones vero quotidianas iis, qui divinis Officiis interfuere, restituat. Quod si publica, ac notoria sit suspensio, tunc suspensus beneficii fructus sibi usurpans (4), præter restitutionis onus, & grave peccatum, perpetuam quoque beneficiorum contrahit privationem. Suspensus autem a beneficio adhuc Horas Canonicas privatim recitare, aliaque beneficii onera sustinere tenetur, cum obligationes hujusmodi beneficio, quod adhuc retinet, sint adnexæ. 5. si Clericus (5) comprehensus fuerit incontinentiæ vitio laborare, eaque de causa suspensus fuerit; & nihilominus divina celebrare præsumpserit; non solum Ecclesiasticis beneficiis est spoliandus, verum etiam pro duplici culpa perpetuo deponendus. 6. suspensus a minori Ordine, ad majores ascendere nequit, nisi prius absolvatur, licet a majori Ordine suspensus exercere minorem possit. *Est enim perquam ridiculum (6), eum, qui minoribus honoribus pœnæ causa prohibitus est, ad majores aspirare: majoribus tamen prohibitus, minores petere non prohibetur.* 7. suspensus ab Officio, Ordine, ac Jurisdictione in uno loco, suspensus ubique est, itaut nullibi

(1) Cap. ult. de Clerico excommun. ministrante.

(2) Cap. *Clerici*, & cap. *Latores*. de Cleric. excomm.

(3) Can. *Siquis deinceps*. caus. 17. qu.4.

(4) Can.1. §.ult., & cap. *Cupientes*. de elect. in 6.

(5) Cap. *Ut Clericorum*. §. *Siquis*. de vita, & honest. Cleric.

(6) L. *Legatorum*. §. ult. ff. de interdictis.

nullibi illius potestatis, a qua suspensus fuit, actus exercere possit, donec absolvatur: censura enim immediate personam afficit, eique proinde etiam extra ferentis territorium adhæret.

XVII. Romanus Pontifex ordinariam habet potestatem absolvendi ab omnibus suspensionibus. Episcopis autem ex Tridentino (1) *licet in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in Diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari*. In reliquis quoad suspensionis absolutionem ea hic repetenda sunt, quæ superius diximus de censurarum absolutione. Tria dumtaxat generatim statuimus. 1. si absolute, ac sine ulla certi temporis præfixione, propter contumaciam inflicta sit suspensio, tunc ea non, nisi per absolutionem, tollitur, quæ vel ab eo danda est, qui hanc censuram inflixit, vel ab alio, qui delegatam ad id habeat potestatem. 2. si ad certum tempus ex. gr. ad sex menses; vel certa sub conditione ex. gr. si creditori satisfecerit, lata fuerit suspensio; transacto tempore, vel impleta conditione, jam ipsa per se cessat suspensio. 3. quod si imposita eadem fuerit sive in perpetuum, sive ad tempus, sive a Jure, sive ab homine, tamquam mera pœna culpæ præteritæ debita; tunc, cum ea censuræ rationem non habeat, per solam Auctoris Canonis, aut ejus Successoris, seu Delegati, seu Superioris dispensationem tolli potest. Sicuti enim inferior Superioris legem, ita etiam adnexam eidem pœnam solvere nequit.

De Interdicto.

XVIII. Interdictum est Ecclesiastica Censura, per quam Fidelis (2) ab aliquorum Sacramentorum usu, ab omnium divinorum

(1) Trid. sess. 24. c. 6. de ref.

(2) Cap. *Non est nobis*. de sponsal., & matrimon., & cap. *Quod in te*. de pœnit., & remiss.

norum Officiorum publica celebratione, atque assistentia, & ab Ecclesiastica sepultura arcetur. Differt hæc censura ab excommunicatione, quia paucioribus, quam excommunicatio, & Sacris tantum, non vero politicis, & civilibus privat bonis. Differt etiam a suspensione, quia tum Clericos, tum Laicos afficit, ac præterea Ecclesiastica privat sepultura.

XIX. Interdictum aliud est locale (1), aliud personale, & aliud mixtum. Locale est, quo locus ipse immediate afficitur, ac prohibetur, ne in eo sive ab indigenis, sive ab alienigenis divina celebrentur officia. Personale est, quo personæ ipsæ immediate afficiuntur, iisque interdicitur, ne ullibi Sacramenta percipiant, aut sacras exerceant functiones, quæ per interdictum prohibentur. Mixtum (2) denique illud est, quo & locus, & personæ, puta Civitas, atque ejus Incolæ, immediate interdicto subduntur.

XX. Si in aliquam dumtaxat particularem personam feratur interdictum, personale particulare; si vero in aliquam Communitatem, aut Collegium, seu Capitulum, personale generale nuncupatur. Idem sua servata proportione de interdicto locali dicendum est: generale enim locale dicetur, si in Regnum, aut Provinciam, aut Civitatem &c., particulare vero locale, si in certam Ecclesiam, aut locum sacrum interdicti sententia pronuncietur. De personali generali interdicto hæ statuuntur regulæ. 1. si Provinciæ, vel Civitatis Populus interdicatur, omnes, & singuli ejusdem Civitatis, aut Provinciæ incolæ sunt interdicti, etiam ii, qui sunt innocentes, nisi speciali privilegio eximantur, aut nisi per domicilii mutationem esse desinant membra interdictæ Civitatis, aut Provinciæ. 2. interdicto (3) Populo, interdictus non censetur Clerus, & viceversa, nisi aliud in interdicti sententia exprimatur. 3. sub generali Cleri interdicto Regulares

(1) Cap. *Præsenti*. cap. *Si Civitas*. de sent. excomm. in *6*.

(2) Cap. *Si sententia*. de sent. exc. in *6*.

(3) Cit. cap. *Si sententia*. de sent. excomm. in *6*.

lares utriusque sexus, nisi vel exprimantur, vel ex subjecta materia, aliisque circumstantiis eos quoque interdici constet, comprehensi non intelliguntur, tum quia in odiosis Regulares, nisi exprimantur, sub *Cleri* nomine non veniunt, (sunt enim *Clerus*, sed semper cum addito *Regularis*) tum quia certum est, sub interdicto contra Regulares lato Clericos Sæculares non comprehendi; adeoque omnis ratio æquitatis postulat, ut sub interdicto contra Clericos lato Regulares non comprehendantur. 4. licet Clerus generaliter interdicatur, non tamen interdicto subiacet Episcopus, nisi expressa ejusdem (1) mentio in sententia interdicti fiat.

XXI. Quoad locale generale interdictum hæ servandæ sunt regulæ. 1. interdicta Civitate, ejus quoque suburbia interdicta intelliguntur, sive Civitatis sint pars, sive non, sive Civitati contigua sint per mœnia interjacentia, sive vicina, seu non valde distantia, sive ejusdem sint Diœcesis, sive diversæ. *Si Civitas*, uti statuit Bonifacius VIII., (2) *Castrum, aut villa Ecclesiastico interdicto subjiciantur; illorum suburbia, & continentia ædificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licet prædicta videantur alias murorum ambitu terminari; hoc tamen casu ne vilipendi valeat sententia interdicti (quod fieret, si posset in ipsorum suburbiis, vel continentibus ædificiis licite celebrari, ut prius) expedit interpretationem fieri latiorem. Ratione quoque simili, si sit Ecclesia interdicto subjecta, nec in Capella ejus celebrari, nec in cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguis poterit sepeliri: secus, si ei contigua non existant.* 2. interdicta Civitate, seu Diœcesi, non modo Cathedralis Ecclesia, verum etiam Ecclesiæ omnes Regularium interdictæ censentur. Ipsi enim Regulares tam exempti, quam non exempti, nisi speciali hac super re privilegio sint muniti, servare tenentur locale interdictum, (3) sive illud ab Apostolica Sede, sive ab Epi-

(1) Cap. *Quia periculosum*. de sentent. excomm. in 6.

(2) Cap. *Si Civitas*. de sent. exc. in 6.

(3) Cap. *Auctoritate*. de privilegiis in 6., & cap. *Cum in partibus*. de V. S.

Episcopo fuerit promulgatum. Sic enim statuit Tridentina Synodus: (1) *Censuræ, & interdicta nedum à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, a Regularibus in Ecclesiis publicentur, & serventur.*

XXII. Interdicta, quemadmodum & reliquæ censuræ, alia sunt ab homine, alia a Jure. Priora ferri possunt ab iis omnibus, qui excommunicare (2) possunt, ac suspendere: Superiores tamen Regulares Ecclesias nequeunt sibi subjectas interdicto (3) subdere, tum quia non localis, sed personalis dumtaxat est eorum jurisdictio, tum quia per ejusmodi interdictum Jurisdictionem in Clerum, & Populum, adeoque in non subditos iidem exercerent, quod sane ii neque licite, neque valide possunt. Posteriora vero in Jure Communi, & in Constitutionibus Apostolicis lata sunt, atque apud citatum Thesaurum in laudato opere videri possunt.

XXIII. Triplex est interdicti effectus, triplex videlicet privatio. 1. aliquorum Sacramentorum. 2. divinorum officiorum. 3. Ecclesiasticæ sepulturæ. Quod ad primum attinet, tempore interdicti neque recipere, neque administrare licet Eucharistiam, Ordinem, & Extremam Unctionem. Verum etiam quoad hæc Sacramenta tunc recipienda, atque administranda rigorem suum moderata est pia Mater Ecclesia. Nam quoad Eucharistiam concessum est, ut eadem etiam tempore interdicti per modum Viatici moribundis administretur. *In illo verbo*, inquit Innocentius III. (1), *per quod pœnitentiam morientibus non negamus, Viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegetur*. Imo ne Eucharisticus desit panis ad ægrotos per modum Viatici deferendus, interdicti etiam tempore permissum est semel in hebdomada in Tem-

(1) Trid. sess. 25. cap. 12. de Regularibus.

(2) Cap. *Cum Ecclesiarum*. de officio Judicis Ordinarii.

(3) Sac. Congregat. Episcopor. in Neapolitana Censurarum. 21. Junii 1697.

(4) Cap. *Quod in te*. de pœnit., & remissionibus; & cap. *Permittimus*. de sententia excommunic.

Templo januis clausis Missæ Sacrificium celebrare. *Permittimus*, inquit (1) Gregorius IX., *Ecclesiarum Ministris semel in hebdomada tempore interdicti, non pulsatis campanis, voce submissa, januis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis, Missarum solemnia celebrare causa conficiendi Corpus Domini, quod decedentibus in pœnitentia non negatur*. Quoad extremam Unctionem, licet hæc per generale interdictum omnibus denegetur, permissum tamen est, eam tempore etiam interdicti illi ægroto ministrare, qui propter morbi gravitatem non aliud recipere potest Sacramentum. Quoad reliqua Sacramenta antiquum pariter rigorem Ecclesia prudenter moderata est, & hæc in jure Canonico sapienter instituta reperimus. *Quæsivisti*, rescripsit Innocentius III. Ferrariensi Episcopo, (2) *cum Ferrariensis Civitas sit interdicto supposita, & ideo sint ibidem (præter baptisma parvulorum, & pœnitentias morientium) universa Sacramenta Ecclesiastica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus consignare? Super quo respondemus, quod sicut baptizari possunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem in frontibus a te possunt sacro Chrismate deliniri*. *Quoniam autem* (ita deinde (3) statuit Bonifacius VIII.) *in Baptismo, & Confirmatione (quæ nedum pueris, sed & adultis propter moræ periculum exhiberi possunt licite tempore interdicti) Chrismatis utimur unctione; posse, licet terra interdicta existat, Chrisma die Cœnæ Domini confici, dubium non existit*. Quoad Pœnitentiæ Sacramentum hanc Decretalem edidit idem Bonifacius VIII. (4): *Concedimus, ut tempore interdicti ab homine, vel à jure prolati, non tantummodo morientes, sed etiam viventes, tam sani etiam, quam infirmi, ad pœnitentiam, quæ propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum summe necessaria est, licite admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti, præterquam in mortis articulo, nolumus ad eam-*

Pppp 2 *dem*.

(1) Cap. *Permittimus*. de sent. excommunicat.

(2) Cap. *Responso*. de sentent. excommunic.

(3) Cap. *Quoniam autem*. de sent. excomm. in 6.

(4) Cap. *Alma Mater*. de sentent. excommunic. in 6.

dem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata est sententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum, præbuerunt auxilium, consilium, vel favorem, nisi de ipso delicto (si sint tales, ut id facere valeant) prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem; aut si satisfacere nequeant, vel hujusmodi cautionem præstare, juraverint, quòd, cum poterunt, satisfacient; & ad satisfactionem hujusmodi per eum, vel per eos, qui facere ipsam debent, & possunt, præstandam dabunt consilium, & auxilium, ac juxtà posse suum fideliter laborabunt, non est pœnitentiæ beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quoad istos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (ubi civitas, vel locus alius, seu universitas interdicti existunt) facienda est relaxatio interdicti, sed est eis solummodo injungenda pœnitentia salutaris. Quoad Sacramentum denique Matrimonii, illud quoque interdicti tempore coram Parocho, ac duobus, seu tribus Testibus iniri licite potest, dummodo solemnis Nuptiarum benedictio non adhibeatur.

XXIV. Divina officia, quorum privationem (1) interdictum inducit, sunt publica Missæ celebratio, publica Horarum Canonicarum in Choro recitatio, supplicationes publicæ, publicæ Templi, Fontis Baptismalis, Cinerum, Palmarum, Candelarum, ac Nuptiarum benedictiones, solemnis aquæ lustralis aspersio, solemnis in approbata Religione Professio, aliaque hujusmodi. Non interdicuntur tamen privatæ benedictiones, & preces, ac privata Horarum Canonicarum recitatio, ad quam imo Clerici Beneficiati, & in Majoribus Ordinibus constituti, sive locale sit, sive personale interdictum, omnino obligantur. Neque interdicta Concio (2) est, imo ad eam per æris campani pulsum ii, qui interdicto subjacent, convocari possunt, ut nimirum per verbi divini prædicationem corrigantur, ac resipiscant. Amplam hanc divinorum officiorum prohibitionem Boni-

(1) Cap. *Si Sententia*. de sent. excom. in 6., & cap. *Permittimus*. eod. tit.

(2) Cap. *Responso*. de sent. excommun.

Bonifacius VIII. (1) apoſtolica benignitate limitavit, ſtatuens, ut tempore interdicti localis generalis (non tamen interdicti localis particularis, aut perſonalis etiam generalis) *ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis* (quando videlicet Clerici, & Religioſi non ſint interdicti) *Miſſæ celebrentur, & alia dicantur divina officia, ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, & januis clauſis, excommunicatis, & interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis*. Quin etiam illud addidit, *ut in Feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Glorioſæ* (quibus à Martino V., & Eugenio IV. additus fuit *dies Feſtus Corporis Chriſti cum ejus octava*, & a Leone X. *dies Feſtus Conceptionis Immaculatæ Beatæ Mariæ Virginis cum Octava*) *campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce divina officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, quibus ob reverentiam dictarum ſolemnitatum ... præfatis diebus participationem permittimus divinorum, ſic tamen, ut illi, propter quorum exceſſum interdictum hujuſmodi eſt prolatum, Altari nullatenus appropinquent*.

XXV. Tertius tandem interdicti effectus eſt Eccleſiaſticæ ſepulturæ privatio: quamobrem in loco interdicto (2) nemo, quamquam innocens (cujuſmodi certe ſunt infantes, atque amentes) ſepeliri poteſt. Excipiendi tamen ſunt. 1. Clerici, qui neque ſint perſonaliter interdicti, neque cauſam interdicto dederint, neque illud illicita divinorum officiorum celebratione violarint. Hi enim (3) in loco Sacro, quamquam interdicto, *ſine campanarum pulſatione, in ſilentio, & ceſſantibus ſolemnitatibus omnibus*, tumulari poſſunt. 2. Laici, qui neque perſonaliter ſint interdicti, neque interdicto culpabilem dederint cauſam: hos (4) enim extra locum interdictum efferre licet, & in Sacro loco non interdicto ſepelire. 3. etiam perſonaliter interdicti, ſed nondum denun-

(1) Cap. *Alma Mater*. de ſent. excommunic. in 6.

(2) Cap. *Quod in te*. de pœnit., & remiſſion.

(3) Cit. cap. *Quod in te*.

(4) Cap. *Si ſententia*. de ſent. excommunic. in 6.

denunciati: hi enim in loco Sacro non interdicto sepultura donandi sunt: *nam quibus vivis (1) communicavimus, mortuis quoque communicare possumus*: Hinc interdictos etiam personaliter, antequam denuncientur, (2) a divinis Officiis, quæ in loco non interdicto celebrentur, repellere non jubemur. Quod siquis extra locum sacrum tempore interdicti sepultus fuerit, interdicto cessante, in sacrum locum, si fieri commode possit, est transferendus. Contra vero, si interdictus, in loco sacro illicite humatus fuerit, non exhumandus est, & in profano loco sepeliendus, cum in nullo Juris Canonici textu id statutum reperiamus.

XXVI. Ne quis autem interdictum violare audeat, hæ in Jure Canonico adversus transgressores statutæ sunt pœnæ. 1. Laici, qui scienter interdictum personale, seu particulare, seu generale violent, ac divinis ex. gr. intersint officiis, graviter peccant, grave enim Ecclesiæ præceptum transgrediuntur: præterea Canonicis etiam plecti possunt pœnis. 2. Temporales locorum Domini, eorumque Officiales, qui vel in loco interdicto ad divina publice celebranda officia Clericos compellunt; vel interdictos, aut excommunicatos vocant, ut iis intersint; vel prohibent, ne interdicti, aut excommunicati, postquam a celebrante, seu ab alio moniti sunt, e Templo egrediantur; vel ipsimet interdicti, post monitionem e loco sacro abire recusant; vel divinis violenter sese ingerunt officiis, præter gravissimæ reatum culpæ, ipso facto (3) excommunicationem majorem Romano Pontifici reservatam incurrunt. 3. Clerici, & Regulares, sive personale, sive locale interdictum violantes, gravissime peccant, & siquem ordinis actum exerceant (4), fiunt ipso facto irregulares. Præterea privilegio privantur, quod cæteroquin haberent (5), ut in loco sacro sepeliri possint: Item nec

(1) Cap. *Sane*. cauf. 24. qu. 2.

(2) Extrav. Martini V. *Ad evitanda*.

(3) Clem. 2. de sententia excommunicationis.

(4) Cap. *Is, qui*. 18., & cap. *Is cui*. 20. de sent. excom. in *6*.

(5) Cit. cap. *Is, cui*, & cap. *Quod in te*. de pœnit., & remiss.

nec eligere (1), nec eligi, aut postulari (2) valent. In suspensionem etiam (3) ab officio, beneficio, ac jurisdictione incurrunt. 4. Qui extra casus in Sacris Canonibus expressos, quorum superius meminimus, interdictum aliquem in loco sacro scienter tumulant (4), excommunicationis Episcopo reservatæ vinculo innodantur. 5. Regulares etiam exempti, qui locale interdictum a Romano Pontifice, vel ab Ordinario latum non servant, quando idem ab Ecclesia Matrice, seu Parochiali illius loci, in quo habitant, servatur, præter superius recensitas pœnas (5), in excommunicationem incurrunt.

XXVII. Interdictum a Jure communi latum, per relaxationem, seu absolutionem tollitur. Et quidem si generale sit, sive locale, sive personale, neque sit reservatum, auferri, seu ad tempus suspendi potest ab Episcopo, aut ab alio, qui in eum locum, vel Communitatem jurisdictionem habeat quasi Episcopalem. *Quod enim (6) Legislator specialiter sibi non reservavit, aliis Ordinariis Judicibus concessisse videtur*. At id fieri nequit a Parochis, aliisque Confessariis etiam privilegiatis, qui ab aliis censuris possunt absolvere, cum hi pro interno dumtaxat pœnitentiæ foro jurisdictionem habeant, cui certe neque locus, neque communitas subjiciuntur. Interdictum personale particulare, & non reservatum, tolli a quolibet (7) approbato Confessario potest. Quod si reservatum Romano Pontifici fuerit; absolvere ab eo per se Romanus Pontifex; ex privilegio autem (si occultum sit, neque deductum ad forum contentiosum) potest etiam Episcopus, aut alius, qui tali gaudeat privilegio, pro interno tamen dumtaxat foro. Tandem interdictum sive locale, sive personale ab homine latum per sententiam specialem, auferri dumtaxat (8) potest ab eo, qui sententiam tulit, aut ab ejus Successore,

(1) Cit. cap. *Is*, *cui*.
(2) Cap. 1. de postulat. Præl.
(3) Cap. *Tanta est*. de excess. Prælator.
(4) Clem. 1. de Sepulturis.
(5) Clem. 1. de sentent. excommunic.
(6) Cap. *Nuper*. de sent. excommun.
(7) Cap. *Nuper*. de sent. excommun.
(8) Cap. *Pastoralis*. §. *Praterea*. de officio Ordinarii, cap. *Quærenti*. de officio delegati; & can. *Si Episcopus*. caus. 5. q. 3.

ſore, vel ab ejus delegato, vel ab ejus Superiore, qui plenam in illum juriſdictionem obtineat. Quamquam autem ſicuti excommunicationes, ita etiam interdicta relaxari ad cautelam valeant; Non tamen id locum habet in interdicto locali generali. Statutum enim habemus in Jure Canonico (1), *Beneficium relaxationis ad cautelam, quoad interdicti ſententias in Civitates, Caſtra, vel quælibet alia loca, ſeu terras aliquas generaliter promulgatas, locum aliquatenus non habere.*

De depoſitione, & degradatione.

XXVIII. Quamquam depoſitio, ac degradatio non cenſuræ, ſed meræ ſint pœnæ; paucis tamen innuendum cenſemus, quid eæ ſint, ut Clerici earum gravitate deterriti, ab enormibus criminibus, propter quæ infligi eædem ſolent, perpetrandis abſtineant. Depoſitio alia eſt verbalis, alia realis: prior ſimpliciter *depoſitio*, poſterior *degradatio* nuncupatur. Prior eſt pœna Eccleſiaſtica, per quam ob enorme crimen perpetratum Clericus vel ab Ordine, vel a Juriſdictione, vel a Beneficio, vel ab Officio ſimul, & Beneficio per ſententiam ſola voce prolatam in perpetuum removetur, ita tamen, ut ei Fori, & Canonis privilegium minime adimatur. Enormia autem crimina, propter quæ hujuſmodi irrogari poteſt pœna, ſunt furtum, homicidium, perjurium, violentum virginis ſtuprum, inceſtus, adulterium, ſodomia, manifeſtum hæreſis crimen, gravis calumnia proprio Epiſcopo inuſta &c. Poſterior, ſeu degradatio eſt pœna Eccleſiaſtica, qua propter admiſſi criminis atrocitatem Clericus ſolemniter, non modo Ordine, Beneficio, & Officio, ſed etiam privilegio fori, & Canonis ita privatur, ut inſtar Laici a Sæculari poteſtate carceribus mancipari, condemnari, & ſecundum Leges Civiles puniri, ac percuti abſque ullo excommunicationis periculo poſſit. Solemnitas degradationis in Pontificali Romano deſcribitur. Depoſitio verbalis eſt actus tantum Juriſdictionis, adeoque ab Epiſco-

(1) Cap. *Præſenti*, de ſent. excommun. in 6.

Episcopo etiam non consecrato, a Capitulari Vicario, Sede Episcopali vacante, imo etiam a Generali Vicario, dummodo ad id speciale Episcopi habeat mandatum, fieri valet. At degradatio, cum sit Episcopalis Ordinis actus, nonnisi ab Episcopo consecrato potest executioni demandari.

ARTICULUS XI.

De Sacramentali Pœnitentiæ sigillo.

SAcramentale, quod vocamus, sigillum est arctissima illa, quam in administrando Pœnitentiæ Sacramento Confessarius subit, obligatio, nemini umquam, sine expresso, ac liberrimo Pœnitentis consensu, sive directe, sive indirecte ea revelandi, quæ in Sacramentali Confessione audivit. Ex naturali autem (1), ac divino, atque Ecclesiastico etiam Jure hujusmodi obligatio promanat, ne videlicet Fideles peccata sua, licet occultissima, gravissimaque, sincere, ac distincte Confessario detegere vereantur. Et primum quidem ex naturali oritur jure; tum quia naturalis ratio dictat, manifestanda nemini esse ea, quæ sub arcani lege alicui committuntur, & sine gravi committentis infamia, aut incommodo revelari nequeunt; tum quia in Sacramentali Confessione tacitum inter Sacerdotem, & Pœnitentem intercedit pactum, quo unus peccata sua sub secreti servandi conditione alteri aperit, alter vero facto ipso, dum confitentem audit, secretum se servaturum pollicetur. Oritur etiam ex jure divino, non quidem scripto, sed tradito: perpetua enim traditio, quæ ab Apostolis ad hæc usque nostra tempora dimanavit, secretum hoc religiosissime custodiri jubet: Verbum autem Dei traditum eamdem, ac Verbum scriptum, obligandi habet vim. Et sane, uti Senonensis Concilii (2) ratiocinantur Patres, quo jure Confessio præcipitur, eodem quoque illorum, quæ in ea audiuntur, revelatio prohibetur. Non enim impossibilia Deus jubet. Cum itaque

Qqqq Con-

(1) Synodus Senonensis anni 1524.

(2) Cit. Conc. Senonen. anni 1524.

Confessionem Sacramentalem Christus ipse hominibus post Baptismum lapsis præceperit; Jam ne inane sit, ac frustraneum mandatum ejusmodi, fateamur necesse est, ex Christi quoque præcepto, adeoque divino jure Sacerdotibus interdictum fuisse, ne Sacramentalem umquam audeant Confessionem revelare. Quis enim sua vellet occulta, pudendaque crimina Sacerdoti detegere, si huic eorum notitiam aliis communicare aliquando liceret? Ecclesiastico tandem jure hoc præscribi secretum, certum est. Sic enim decrevit Concilium Lateranense IV. (1) *Caveat Sacerdos omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem. Sed si prudentioris consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat, quoniam qui peccatum in Pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum.* Imo tam sancte custodiendum est hoc Sacramentale secretum, ut Prælatus quicumque, seu Superior, sive Confessarius ad Prælaturæ gradum evectus, nulla ratione ad exteriorem gubernationem ea uti possit notitia, quam de aliorum peccatis in Sacramentali Confessione accepit. *Tam Superiores pro tempore existentes* (2), statuit Clemens VIII., *quam Confessarii, qui postea ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in Confessione habuerint, ad exteriorem gubernationem utantur &c. Atque ita per quoscumque Regularium Superiores observari mandamus.* In generali autem supremæ Inquisitionis Congregatione (3) decretum est, *ne quis publice, aut privatim doceat, aut defendat, licere uti scientia ex Confessione acquisita cum gravamine Pœnitentis, quamvis secluderetur quæcumque ejus revelatio, & quamvis multo majus gravamen ejusdem Pœnitentis ex non usu sequeretur.*

II. Manifestum itaque est 1. Sigilli Sacramentalis violationem

(1) Cap. *Omnis utriusque sexus*. de pœnit., & remiss. (2) Clemens VIII. in decreto de casibus reservatis 25. Maii 1594.

(3) Congr. Gener. Sac. Inquisit. 18. Novembris 1682.

nem ſcelus eſſe graviſſimum, & duplicem ſpecie diverſam continere malitiam, cum duabus opponatur virtutibus, videlicet Religioni, quam lædit, dum exoſum Fidelibus redditur Pœnitentiæ Sacramentum, hominibus poſt Baptiſmum lapſis quam maxime neceſſarium; & juſtitiæ, dum pactum de ſecreto ſervando tacite initum inter Confeſſarium, & Pœnitentem per ſummam injuſtitiam violatur. Manifeſtum eſt 2. Sacramentale non frangi ſigillum, quando Pœnitens juſta de cauſa expreſsam dat Confeſsario licentiam, ut eorum utatur notitia, quæ eidem in Sacramentali Confeſſione patefecit. Cum enim tanta ſecreti obligatio in favorem pœnitentis injuncta ſit, poteſt is cedere juri ſuo, & facultatem Confeſsario dare revelandi id, quod eidem in Pœnitentiæ foro manifeſtavit. Imo ſi forte ad ingens avertendum Reipublicæ damnum, puta ſeditionis, proditionis, cædium &c., neceſſaria omnino ſit criminis revelatio; adigi debet pœnitens, ut ſive per ſe, ſive per alium, ſi poſſit, periculum impendens avertat; ſin minus, facultatem det Confeſſario, ut illud prudenter, cauteque revelet: Secus abſolvi nequit, cum propter debitæ charitatis, & quandoque etiam juſtitiæ defectum ad Sacramentalem abſolutionem recipiendam non ſit diſpoſitus. Monemus tamen Confeſſarios omnes, ut iidem notitia in Confeſſione habita uti valeant, expreſſum requiri, liberumque Pœnitentis conſenſum, neque ſufficere præſumptum, aut interpretativum, quo forte judicarent, facultatem, ſi peteretur, illum eſſe conceſſurum. Nam hoc pacto exoſa adhuc fieret Confeſſio, cum adhuc pœnitentes non inaniter metuerent, ne ex ejuſmodi præſumptione aliquando peccata ſua aliis panderentur.

Cum autem in re graviſſima verſemur, in qua ſumma opus eſt prudentia, ac fidelitate; caveant Confeſſarii omnes diligentiſſime 1. ne umquam hanc, de qua loquimur, facultatem per fraudem, aut per injuriam a Pœnitentibus extorqueant, falſo iiſdem ſuadentes ad hanc concedendam illos obligari, cum minime obligentur. 2. ne pluribus perſonis, aut plura peccata aperiant,

riant, quam Pœnitens aperiri expresse voluerit. 4. ut raro, & nonnisi urgenti de causa facultatem hanc a pœnitentibus sponte oblatam acceptent, eaque tam caute, ac tam prudenter utantur, ut numquam suspicari quis merito possit, eos sacramentalis fieri proditores arcani. 4. ut ne cum ipso quidem Pœnitente absque ejus venia extra Confessionem de iis, quæ ab eodem in Pœnitentiæ foro audierunt, colloquantur.

IV. Sigilli Sacramentalis obligatio ex ea omni, & sola Confessione oritur, quæ Sacramentalis sit, per quam videlicet aliquis de peccatis suis ad eorum absolutionem obtinendam apud illum se accuset, quem legitimum esse Judicem bona fide arbitratur, etiamsi mox quacumque de causa Sacramentalem non obtineat absolutionem. Inde fit, ut, præter legitimum Confessarium, ad sacramentale servandum secretum obligentur 1. Interpres, per quem forte Confessio facta sit. 2. Laicus, qui Sacerdotem se esse simulans, Confessionem excepit. 3. ille, cui Confessarius sigillum frangens, sacrilege peccatum revelavit. 4. qui pestis, aut naufragii tempore Confessionem publicam, aut qui casu, seu dolo malo peccatum alicujus, dum is secreto confiteretur, audierunt. 5. ille, quem Confessarius circa pœnitentis peccatum consulit, sive is culpabiliter, sive inculpabiliter in peccatoris notitiam devenerit. 6. Superior, ad quem casus reservatus, vel a Pœnitente, vel a Confessario deferatur, ut facultas ab eo absolvendi impetretur. 7. qui peccata pœnitentis descripta legit, dum is peccata sua ex scripto confitetur.

V. *Sigillum Confessionis*, uti docet S. Thomas (1), *directe non, nisi ad illa se extendit, de quibus est Sacramentalis Confessio; indirecte tamen id, quod non cadit sub Sacramentali Confessione, etiam ad sigillum Confessionis pertinet, sicut illa, per quæ posset peccator, vel peccatum deprehendi*. Ad sex autem classes tota revocari potest materia, in quam cadit sigilli Sacramentalis obligatio. Ad primam pertinent peccata omnia lethalia tam in genere, quam in specie,

(1) S. Th. in supplemento qu. 11. art. 2. in corpore.

ſpecie, ex quorum revelatione in perſonæ delinquentis notitiam deveniri poteſt. Ad ſecundam omnia peccata venialia in ſpecie, non autem in genere. Ad tertiam peccatorum circumſtantiæ, ex quibus eorumdem notitia poſſit hauriri. Ad quartam imperfectiones, & inhabilitates cum naturales, tum perſonales, quæ ex peccatorum Confeſſione cognoſcuntur, ex. gr. natalium defectus, irregularitas, impedimentum matrimonii &c. Ad quintam complicis peccata, ac defectus, quos pœnitens in Sacramentali Confeſſione manifeſtavit. Ad ſextam denique diſpoſitionis ad abſolutionem recipiendam in pœnitente defectus, ex. gr. defectus doloris, propoſiti &c. Cum itaque horum revelatio Sacramentum Pœnitentiæ exoſum redderet; hinc ſiquis eorum aliquid manifeſtaret, Sacramentale violare ſigillum cenſeretur, & Canonicis eſſet multandus pœnis.

VI. Cum ſacramentalis ſigilli violatio præcepto naturali, ac divino prohibeatur, ac ſemper ſit Pœnitentiæ Sacramento injurioſa; inde fit, ut eadem ſit intrinſece mala, adeoque nulla umquam utilitatis, aut neceſſitatis ratione cohoneſtari, & non ſecus, ac blaſphemia, in nullo umquam caſu licere poſſit. Subeundum idcirco eſt quodcumque vitæ diſcrimen; graviſſimaque potius perferenda mala, quam ſecreti hujus lex umquam infringenda. Quamobrem Confeſſarios omnes ſerio monemus, atque obteſtamur, ut ejuſmodi legis ſint cuſtodes vigilantiſſimi, ſibique ob oculos exemplum proponant fortiſſimi Chriſti Martyris S. Joannis Nepomuceni, qui ob invictum ſacramentale ſilentium nova martyrii corona Catholicam decoravit Eccleſiam. Eum præterea in peculiarem ſibi Patronum adſciſcant, & quotidiano aliquo cultu venerentur, ut ejus præſidio roborati linguam caute cuſtodiant, ne, quæ in ſacramentali Judicio credita ſibi ſunt, ullo modo Fidelium prodant arcana; Pœnitentiæ vero Sacramentum magna cum animarum utilitate peccata ſua confitentibus adminiſtrent. Probatos tandem conſulant Auctores, qui hac de re ſapienter, docteque ſcripſerunt, ut ex iis addiſcant, quid in difficillimis

cillimis quibusdam casibus sibi faciendum sit, ut, intacta prorsus secreti lege, muneri satisfaciant suo, atque æternæ proximorum consulant saluti.

ARTICULUS XII.

De Confessariis sollicitantibus ad turpia, atque inhonesta, ac de obligatione eos denunciandi.

NIhil est tam sanctum, tam religiosum, ac tam divinum, quo non tandem aliquando humana abutatur malitia. Quid sanctius, ac divinius Pœnitentiæ Sacramento, quod in peccatorum remissionem, exsoluto sui sanguinis pretio, Christus instituit, ut Fideles in peccata gravia post Baptismum lapsi, lethalibus, quibus animam sauciarunt, vulneribus saluberrime mederentur? Et tamen usuvenire aliquando videmus, ut, quod (1) post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, hominumque divinis beneficiis perverse utentium malitiam naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium, & quod in salutem, & curationem animarum a Deo institutum est, execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate in earum perniciem, interitumque vertatur. Hi enim audiendis Confessionibus deputati sacrilego ausu pœnitentes ad turpia, atque inhonesta sollicitant, tantoque abutentes Sacramento, iisdem pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina porrigunt venenum.

II. Ut tanto huic malo pro Pastorali vigilantia, qua Christiani totius Gregis custodiæ excubant, Romani Pontifices Pius IV., (2) & Paulus V. (3) occurrerent, peculiares edidere Constitutiones, quas mox confirmavit, ampliavitque, & ad omnes Fideles extendit Gregorius XV. (4) per suam Decretalem, cujus

(1) Benedictus XIV. Constitut. *Sacramentum Pœnitentiæ*. 1. Junii 1741.

(2) Pius IV. Const. *Cum sicut nuper*.

(3) Paulus V. Const. *Dilecte Fili*.

(4) Gregorius XV. Const. *Universi Dominici Gregis*. 30. Augusti 1622.

cujus exemplar in Appendice *num.* 16. damus, ut à Confessariis omnibus Nostræ Diœcesis sive jam approbatis, sive in posterum approbandis, frequenter, ac sedulo perlegatur, eaque omnia, quæ in eadem statuuntur, executioni fidelissime demandentur. Ad hujus Decretalis explicationem plura a Suprema Generalis Inquisitionis Congregatione (1) prodiere decreta, & ne eorum vis a falsa quorumdam Auctorum doctrina eluderetur, Alexander VII. inter alias ab Evangelica veritate, Sanctorumque Patrum doctrina alienas, ac dissonas propositiones, geminas, (2) quæ huc revocantur, damnavit, atque proscripsit. Tandem ut tam necessarii Sacramenti sublimitati, ac dignitati efficacius consuleret, Benedictus XIV. Constitutionem (3) edidit, cujus exemplar dedimus in Appendice *num.* 13., & qua Gregorii XV. Constitutionem, atque omnia, & singula prædicta decreta ad ejus declarationem edita approbavit, confirmavit, atque innovavit.

III. Apostolicis hisce Constitutionibus, ac decretis statuitur 1. ut omnes, & singuli Sacerdotes, qui ad inhonesta, ac turpia pœnitentes sollicitant, sive iidem Sacerdotes absolvendi jurisdictione polleant, sive careant, Inquisitoribus, seu Locorum Ordinariis denuncientur. Statuitur 2. ut Confessarii omnes (4) moneant pœnitentes suos, quos ab aliis sollicitatos fuisse noverint, de obligatione, quam habent, eosdem denunciandi. Quod si iidem Confessarii hoc officium prætermiserint, vel Pœnitentes docuerint, non teneri ad denunciandum Confessarios sollicitantes, seu illicitos, & inhonestos sermones, aut tractatus cum pœnitentibus habentes; Locorum Ordinarii, & Inquisitores pro modo culpæ illos punire non negligant. Statuitur 3. *ut denuncientur omnes, & singuli Sacerdotes (5) tam Sæculares, quam*

(1) Sac. Inquisit. Gen. Congr. 11. Februarii 1661.

(2) Alexander VII. in damn. propos. 6., & 7. die 24. Sept. 1665. (3) Bened. XIV. Const. cit. *Sacramentum Pœnitentiæ*.

(4) Gregorius XV. Const. *Universi Dominici Gregis*. §. 7.

(5) Gregorius XV. cit. Constit. *Universi Dominici Gregis*, & Benedictus XIV. cit. Const. *Sacramentum Pœnitentiæ*.

quam quorumvis, etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cujuscumque dignitatis, ac præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti existant, qui personas, quæcumque illæ sint (adeoque sive fœminæ, sive mares) *sive pro seipso, sive pro alia persona, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post Confessionem, vel occasione, aut prætextu Confessionis, vel etiam extra occasionem Confessionis in Confessionali, seu in alio loco ad confessiones audiendas destinato, aut electo, cum simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonesta, & turpia sollicitare, vel provocare sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut postea legendam tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint. Hi autem omnes denunciandi omnino sunt, etiamsi mutua fuerit inter Confessarium, & Pœnitentem sollicitatio, sive sollicitationi pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit, & etiamsi longum tempus post ipsam sollicitationem effluxerit*. Statuitur 4., ut Confessarii (1) caveant diligenter, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitatos, Sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant, ac promittant. Statuitur 5. ut omnes hæreticæ pravitatis Inquisitores, & Locorum Ordinarii contra prædictos super his, prout in causis Fidei, juxta Sacrorum Canonum formam, necnon Officii Inquisitionis hujusmodi Constitutiones, privilegia, consuetudines, & decreta, diligenter inquirant, & procedant. Processus autem rite confectus mittendus Romam est ad Supremam Sacræ Inquisitionis Congregationem, ut eadem, rebus omnibus mature perpensis, si quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus vere culpabiles esse ex processu repererit, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis, suspensionis ab executione Ordinis, privationis

(1) Benedictus XIV. Const. *Sacramentum Pœnitentiæ*.

nis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ, & passivæ, si Regulares fuerint, exilii, damnationis ad triremes, vel ad carceres etiam in perpetuum absque ulla spe gratiæ, aliasque pœnas decernat; eos quoque, si pro delicti enormitate graviores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ Sæculari puniendos tradat. Sententiam enim in his causis ferre, non ad Inquisitores seu natos, seu delegatos, sed ad supremam pertinet Congregationem. Statuitur 6., ut S. R. E. Cardinales Generales Inquisitores (1), ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei tam perniciosum propter probationum defectum (cum difficilis sit probationis) impunitum maneat, facultatem habeant, testibus etiam singularibus, concurrentibus tamen præsumptionibus, indiciis, aliisque adminiculis, delictum probatum esse arbitrio suo judicandi, & Curiæ Sæculari, ut præfertur, reum tradendum esse pronunciandi.

IV. Quamquam Laicus, qui se Sacerdotem, & Confessarium simulans, confessionem audit, & ad inhonesta, ac turpia pœnitentem sollicitat, vi præmissarum Constitutionum denunciandus non sit, cum eædem de Sacerdote dumtaxat sollicitante loquantur; denunciandus tamen est, tamquam suspectus de hæresi, Inquisitoribus, aut locorum Ordinariis ex aliis Pontificiis Constitutionibus, ac præsertim Gregorii XIII. (2), Clementis VIII. (3), & Benedicti XIV. (4), qui Laicos hujusmodi denunciari jusserunt, gravissimisque multari voluerunt pœnis. Fœminæ, quæ Confessarios in Pœnitentiæ Sacramento sollicitant, denunciandæ non sunt. Pontificiæ enim Constitutiones Confessarios quidem, non vero pœnitentes sollicitantes denunciari mandant: pœnales autem leges extendendæ non sunt ultra ea, quæ

(1) Cit. Const. *Universi Dominici Gregis*. §. 5.

(2) Gregorius XIII. Const. *Officii nostri partes*.

(3) Clemens VIII. Const. *Alias*. 1. Decemb. 1601.

(4) Benedictus XIV. Const. *Sacerdos in æternum*. 12. Cal. Maii 1744.

in ipsis legibus exprimuntur. Quod si mulier aliqua, præsertim Nobilis, a Confessario ad turpia sollicitata eum per se personaliter Inquisitoribus, aut locorum Ordinariis denunciare nimium vereatur; tunc Confessarius Inquisitorem, seu Loci Ordinarium (1) moneat, ut is, si id expedire judicaverit, aliquem, aut etiam Confessarium ipsum deleget, qui in scriptis, & cum juramento denunciationem recipiat. Quod si ne ad id quidem verecunda Pœnitens induci possit; tunc ex Urbani VIII. decreto Apostolica Sedes pro opportuno remedio consulatur, & interim Pœnitenti utpote non dispositæ absolutio denegetur. Ne autem Confessarius, (si forte ad denunciationem aliquam ejusmodi recipiendam ab Ordinario, seu ab Inquisitore delegetur) quid sibi faciendum sit, ignoret, brevem ea super re Instructionem damus in Appendice *num.* 17.

V. Pœnitentes ad Confessarium, a quo sollicitati fuerint, denunciandum obligati, si absque legitima causa, ac sine vero impedimento intra præfixum a Jure tempus eumdem denunciare negligant, præter gravis culpæ reatum, ex decreto (2) Supremæ, atque Universalis Romanæ Inquisitionis in excommunicationem latæ sententiæ incurrunt, a qua, nisi prius denuncient, absolvi per Confessarium, etiam privilegiatum, nequeunt, quamquam se statim denunciaturos serio polliceantur: non enim absolvi quis a censuris potest, nisi satisfactum parti prius fuerit, uti Ecclesiasticæ præscribunt leges. Facta autem denunciatione, juxta Supremæ Universalis Inquisitionis decreta a quocumque simplici Confessario, qui approbatus ab Ordinario fuerit, absolvi Sacramentaliter possunt. At Confessarii sollicitantes ad turpia, qui salutari Pœnitentiæ Sacramento in animarum perniciem, & damnationem abutuntur, sciant, Benedictum XIV. (3) in Generali Con-

(1) Urbanus VIII. in decret. Supremæ Inquisit. Rom. edito 27. Septembr. 1624. & Sac. Congr. Inquisit. 24. Januarii 1667., & 7. Julii 1725.

(2) Decretum Supremæ Universalis Inquisit. 3. Jan. 1623.

(3) Decr. Supr. Rom. Inquisit. editum jubente Benedicto XIV. 5. Augusti 1745.

Congregatione Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita 5. Augusti 1745. *decrevisse, ut in posterum Sacerdotes tam Saculares, quàm Regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregationis, & Societatis etiam de necessitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut prætextu, ad turpia sollicitantes, præter pœnas a Jure, & Apostolicis Constitutionibus, ac signanter Sixti V., & Gregorii XV. contra eosdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad divini Sacrificii celebrationem.*

VI. Verum ne improbi homines vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falso sollicitationis insimulent; Provido consilio statuit Benedictus XIV., ut (1), qui execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per seipsum innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelefte procurando, ut id ab aliis fiat, a nullo Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, præterquam a Romano Pontifice, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, absolvi possit.

ARTICULUS XIII.

De reliquis ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem pertinentibus.

EX his, quæ de Confessarii doctrina, fide, prudentia, ac integritate superius diximus, facile intelligitur; quantum cuique studium in optimo, probatissimoque sibi eligendo Confessario ponendum sit. Quamquam enim per manuum impositionem, atque Ordinis Sacramentum idem omnibus character, & par sive doctis, sive rudibus, sive probis, sive improbis ligandi; atque solvendi potestas tribuatur, neque ejus vis per Sacerdotis mores, atque ingenium augeatur, aut minuatur; Sicuti tamen in

Rrrr 2

(1) Benedictus XIV. Const. *Sacramentum Pœnitentiæ*.

in valetudinis periculo, nemo eſt, qui non a perito, atque exercitato Medico curari exoptet; ita in animi ſui morbis curandis nemo eſſe debet, qui non, niſi a ſcientiſſimo ejus medendi Magiſtro, vulneribus manum admoveri velit. Fidelibus itaque Parochus inſinuet, ut eum ſibi deligere Confeſſarium ſtudeant, qui eorum conſcientiam non vanis metibus, ſcrupuliſque agitari ſinat, ſed maculis omnibus, ac verorum peccatorum reliquiis expurgatam ita abluat, ut nihil in ea ſordium reſidere patiatur. Illud etiam conſilium adjungat, ut apud eumdem, quem ſibi delegerint, animi ſui Moderatorem, aut octavo quoque die, ſi fieri poſſit, aut ſaltem ſemel, ſeu bis in menſe peccata ſua *contrito, & humiliato corde* confiteantur. Sic enim eidem intimi quique eorum conſcientiæ patebunt receſſus, & aptiora ſanandis animi morbis adhiberi facilius poterunt remedia.

II. Sacerdos, cum ad pœnitentes audiendos eſt acceſſurus, animo parumper ſecum reputet auguſtam miniſterii, quod eſt obiturus, ſanctitatem, & Apoſtoli charitatem imitatus, qui neminem infirmari ajebat, quin ipſe quoque infirmaretur, non ſuis ſolum, ſed eorum etiam, quos auditurus eſt, peccatis commoveatur. Deinde ſuam probe intelligens indignitatem, flexis ad terram genibus, pauliſper Deum precetur, ut acceſſuris ad Pœnitentiæ Sacramentum verum delictorum ſuorum dolorem tribuat, quo & e malarum cupiditatum jugo elabantur, & Deo ex animo ſatisfaciant: ſibi vero cœleſtis gratiæ opem largiatur, ut ea roboratus in tam ſalutari miniſtrando Sacramento, neque muneri deſit ſuo, neque, dum aliorum animas a criminibus expiare ſtudet, ipſe aliqua peccati labe polluatur. Hæc precatus, ad Pœnitentiæ tribunal accedat, curamque omnem adhibeat, ne quid a ſe, quod ad Sacramentum rite, recteque adminiſtrandum pertineat, prætermittatur; quod quidem facile aſſequetur, ſi quæ hactenus de Pœnitentiæ Sacramento diximus, probe teneat, ac fideliter exequatur.

III. Ne quid autem, quod augere hujus Sacramenti veneratio-

nem

nem possit, omittatur; volumus, ac mandamus, ut non, nisi in Ecclesia (1), Fidelium, ac præsertim mulierum, Confessiones, exceptis infirmitatis, aut alterius occurrentis necessitatis casibus, in privatis vero Oratoriis, non nisi de Nostra, aut Vicarii Nostri Generalis licentia, excipiantur. Sacerdotes autem, dum hoc Sacramentum in Ecclesia ministrant, si Sæculares sint (2), superpelliceo, stola, bireto, ac talari veste utantur; si vero sint Regulares, stolam violacei coloris saltem adhibeant. Nonnisi in sedibus (3) ad Confessiones audiendas destinatis, & non ante solis ortum (4), neque post ejus occasum, mulieres peccata sua confitentes audiantur. Sedes, quas Confessionales vocant, neque in abditis, neque in subobscuris Ecclesiæ locis collocentur, sed in propatulo sint, & ab utroque latere cratem habeant sive ferream, sive ligneam spissis rimulis perforatam, quæ Confessarium inter, ac Pœnitentem interposita, facilem quidem auditui, non tamen visui aditum patefaciat. Crates utraque ex ea parte, quæ Confessarium respicit, ligneo obseretur ostiolo, quod in audienda Confessione reseretur, ut neque audiri pœnitens, neque videri Confessarii vultus a circumstantibus possit. Nequa in excipiendis populi Confessionibus, quibusdam præsertim festis diebus, quibus major confluere solet pœnitentium multitudo, confusio oriatur, aut perturbatio, & æque tam viris, quam mulieribus audiendis sese paratum exhibeat Confessarius; detur opera, ut, si fieri possit, ab una Sacri Pœnitentiæ Tribunalis parte viri, ab alia mulieres alternis vicibus audiantur. Sedes Confessionalis, quæ patere anterius debet, ut Confessario præbeat aditum, suo instructa sit ostio, quod sera, & clave munitum claudi optime possit, ne, Confessario abeunte, in ea Laici, ut non raro contingit, assideant.

IV. Quamquam vehementer cupiamus, & enixe etiam Parochos,

(1) Sac. Cong. Epis. 1. Julii 1606., in Neapolitana 29. Martii 1593., & Ritual. Rom. Ord. Ministr. §. *In Ecclesia*.

(2) Sac. Congr. Episc. 8. Novemb. 1588., Rit. Rom. de Sacram. Pœnit. §. *Superpellic.*

(3) Sac. Congr. Episcop. 18. Decembr. 1673., & Sacr. Congr. Inquisit. 4. Decembris 1694.

(4) Sac. Congr. Episc. 1. Jul. 1606.

rochos, cæterosque Confessarios a Nobis approbatos rogemus, ut quandocumque opus sit, alacriter, ac festine ad ægrotantium Confessiones in privatis eorum domibus excipiendas accurrant; Volumus tamen, ac districte præcipimus, ut, dum iidem ægrotantes mulieres peccata sua confitentes audiunt, linteolum, aut birretum inter se, ac Pœnitentem interponant, & cubiculi ostium (1) ita pateat, ut a domesticis quidem uterque videri, non tamen, quidquid ab utroque dicitur, audiri possit. Absoluta vero Sacramentali ægrotantis Confessione, Sacerdos, qui illam excepit, sive Sæcularis sit, sive Regularis, per schedulam suo charactere subscriptam (2), sive alia quacumque non absimili ratione curet, ut Parochus de Sacramentali Confessione ab ægrotante peracta conscius fiat. Ut omnis præterea avaritiæ suspicio in hoc administrando Sacramento a Confessariis removeatur; districte inhibemus, ne quis absolutionis, aut sacramentalis satisfactionis obtentu quidquam petere, aut exigere audeat. Optamus etiam, ut, si quid alteri restituendum Confessario tradatur, is quantocyus munus suum caute, ac prudenter exequi curet, & ab eo, cui rem, seu pecuniam sibi traditam restituit, accepti syngrapham exigat, qua pœnitens de peracta solutione certior efficiatur. Incertorum autem bonorum restitutionem, cui forte pœnitens sit obnoxius, exequendi onus, quoad fieri possit, Confessarius evitet, sed ejusmodi rerum, seu pecuniarum distributionem pœnitentis relinquat arbitrio, ne forte suspicari is possit, sibi Confessarium capere, ac retinere, quæ pauperibus essent eroganda. Verum cum in his, aliisque hujusmodi casibus multa opus sit prudentia, Confessarios monemus, ut, quoties ejusmodi casus occurrant, circumstantias omnes mature perpendant, & id, quod non minus propriæ indemnitati, quam æternæ pœnitentis saluti magis expedire judicaverint, exequantur.

CAPUT

(1) Decr. Visit. Apost. de mandato Urbani VIII. 20. Julii 1625., & Sac.Congreg. Episc. 20.April. 1611. & 21. Martii 1682.

(2) Clemens X. Constitution. *Superna* §. *Ad hæc*.

CAPUT XI.

DE INDULGENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

C*Hristiani hominis pœnitentia post lapsum*, uti recte nos docet Tridentina Synodus (1), *multo alia est a Baptismali, eaque continet non modo cessationem a peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum, & humiliatum, verum etiam eorumdem Sacramentalem Confessionem saltem in voto, & suo tempore faciendam, & Sacerdotalem absolutionem, itemque satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur; sed pro pœna temporali, quæ, ut Sacræ Litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei, quam acceperunt, ingrati, Spiritum Sanctum contristaverunt, & Templum Dei violare non sunt veriti*. Verum cum perpauci semper fuerint, qui suis criminibus per pia opera, sicuti oportet, satisfacere conarentur; Necesse fuit, ut suorum miserata filiorum pia Mater Ecclesia, eorum prospiceret calamitati, eosque ad facilius, suaviusque luendam promeritam pro criminibus pœnam materna providentia juvaret. Quod quidem ab antiquissimis etiam temporibus (2) præstare non destitit, potestate conferendi Indulgentias a Christo sibi concessa ita utens, ut debitam peccatis castigationem in opera faciliora commutans, pœnam temporalem iisdem peccatis debitam aliquando minueret, aliquando etiam omnino remitteret. Hunc autem Indulgentiarum usum Christiano Populo maxime salutarem, quem Ecclesia retinuit, ac retinet, retinendum semper esse Tridentina Synodus (3) docet, eosque *anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt Indulgentias, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant*. Quamobrem postquam de Pœnitentiæ Sacramento disseruimus, non abs re erit de Indul-

(1) Trid. sess.6. cap.14. (2) Trid. sess.28. decreto. De Indulg. (3) Trid. loc. cit.

Indulgentiis, ac remiſſionibus pauca innuere, quibus per Parochos Fideles edocti, Indulgentias plurimi facere addiſcant, eaſque lucrari ſumma cura, ſtudioque contendant.

ARTICULUS I.

De Indulgentiis pro Fidelibus vivis.

QUid ſint Indulgentiæ, quarum diſpenſatio Beato Petro Cœli Clavigero, ejuſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus commiſſa divinitus eſt, ſic a Clemente VI., (1) cui plures alii Romani Pontifices (2) conſonant, edocemur. *Unigenitus Dei Filius de ſinu Patris in uterum dignatus eſt deſcendere Matris, in qua, & ex qua noſtræ mortalitatis ſubſtantiam divinitati ſuæ in ſuppoſiti unitate ineffabili unione conjunxit, id, quod fuit, permanens, &, quod non erat, aſſumens, ut haberet, unde hominem lapſum redimeret, & pro eo ſatisfaceret Deo Patri. Ubi enim venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, factum ſub lege, natum ex muliere, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret, ut adoptionem reciperent Filiorum. Ipſe namque factus nobis a Deo Sapientia, Juſtitia, ſanctificatio, & Redemptio, non per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introivit ſemel in ſancta, æterna redemptione inventa. Non enim corruptibilibus auro, & argento, ſed ſui ipſius Agni incontaminati, & immaculati pretioſo ſanguine nos redemit, qui in Ara Crucis innocens immolatus, non guttam ſanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis ſuffeciſſet, ſed copioſe velut quoddam profluvium noſcitur effudiſſe, itaut a planta pedis uſque ad verticem capitis nulla in ipſo ſanitas inveniretur. Quantum ergo exinde, ut non ſupervacua, inanis, aut ſuperflua tantæ effuſionis miſeratio redderetur, Theſaurum Militanti Eccleſiæ acquiſivit, volens ſuis theſaurizare*

(1) Clemens VI. in extravag. *Unigenitus*. inter commun. de pœnit. & remiſſ.

(2) Pius IV. Conſtitut. *Decet*, Leo X. Conſt. *Exurge*. 40., Conc. Later. IV. c. 62., Benedictus XIV. Conſt. *Apoſtolica*. §. 13.

zare filiis pius Pater, ut sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui usi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti! Quem quidem thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per Beatum Petrum Cœli Clavigerum, ejusque Successores, suos in Terris Vicarios, commisit Fidelibus salubriter dispensandum, & propriis, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quam specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) vere pœnitentibus, & confessis misericorditer applicandum. Ad cujus quidem thesauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, & omnium electorum a primo Justo usque ad ultimum merita adminiculum præstare noscuntur, de cujus consumptione, seu imminutione non est aliquatenus formidandum, tam propter infinita Christi, uti prædictum est, merita, quam pro eo, quod quanto plures ex ejus applicatione trahuntur ad justitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Unde patet, primario ex meritis, & satisfactionibus Christi Domini, quarum infinitum est pretium; secundario vero ex meritis, ac satisfactionibus Deiparæ Virginis, quæ nullam sane, quam lueret, habuit culpam; & Sanctorum omnium, quorum satisfactiones peccatorum suorum expiationi superfuerunt, & quotidie adhuc supersunt, infinitum illum coalescere Indulgentiarum thesaurum, qui exhauriri numquam poterit, quamquam ex eo quotidie liberales a Romanis Pontificibus largitiones Fidelibus fiant.

III. Indulgentia vel plenaria est, vel partialis. Per plenariam tanta ex Ecclesiæ thesauro satisfactio Fidelibus applicatur, quanta ad totam temporalem pœnam peccatis debitam luendam requiritur; per partialem vero tanta dumtaxat, quanta sufficiens est, ut certa pœnæ temporalis pars remittatur. Indulgentia autem hæc partialis alia quadragena, seu carena, alia septena, & alia centum dierum, centum annorum &c. nuncupatur. Quadragena, seu carena est 40. dierum Indulgentia, per quam tanta fit pœnæ temporalis remissio, quanta fieret, siquis per quadraginta dies pœnitentiam pro certis peccatis per Canones Pœnitentiales

ſtatutam perageret, quanta videlicet fieret, ſiquis quadraginta dierum jejunium ſolo pane, & aqua toleraret: ſic enim habemus in Jure Canonico (1), *quadraginta dies in pane, & aqua, quod carena vocatur..., pœniteas*. Septena eſt ſeptem annorum Indulgentia, tanta ſcilicet remiſſio pœnæ, quanta fieret, ſiquis per ſeptem annos Canonicam ſubiret pœnitentiam. Eumdem fere habet ſenſum Indulgentia centum dierum, centum annorum &c. Præterea perpetua dicitur Indulgentia, quæ diſertis verbis in perpetuum; temporalis, quæ ad certum dumtaxat tempus; indefinita, quæ nulla temporis facta mentione, conceditur. Item ſi pio loco Indulgentia adnectatur, quam Fideles lucrentur eum locum viſitantes, & in eo vel orantes, vel aliud bonum opus præſcriptum exercentes, localis nuncupatur. Si rebus mobilibus ex. gr. crucibus, ſacris numiſmatis &c. adjungatur, realis dicitur. Si demum alicui perſonæ, vel Communitati directe, atque immediate concedatur, ut eam vel in mortis articulo, vel quoties præſcriptum aliquod opus peregerit, conſequatur, dicenda eſt perſonalis.

IV. Quamquam inexhauſti hujus ærarii claves Apoſtolorum Principi Petro, ejuſque Succeſſoribus Romanis Pontificibus creditæ a Chriſto ſint; Non tamen illud diſpergere, & quodammodo diſſipare iis licet, cum ea tantum iiſdem conceſſa ſit facultas, ut, tamquam fideles Miniſtri, ac Diſpenſatores, juſta, ac rationabili de cauſa ſuo loco, & tempore hujus ærarii opes Chriſtifidelibus largiantur. Quænam autem juſta, ac rationabilis ſit ejuſmodi diſpenſationis cauſa, Romanorum dumtaxat Pontificum eſt dijudicare. Et olim quidem iidem non adeo liberales in his largiendis opibus fuere. Ut enim tradit S. Thomas (2), quinque dumtaxat annorum Indulgentiam concedere iis conſuevere, qui mare tranſuecti Romam ſe conferrent, Sanctorum Petri, & Pauli Sacra limina viſitaturi; trium annorum iis, qui eamdem ob cauſam,

(1) Cap. *Accuſaſti*. 8. de accuſationibus.

(2) S.Th. in 4. diſt.20. q.1. art.3. quæſtiuncula 2. ad 4.

causam, superatis montibus, ad Urbem commearent; unius tantum anni, qui ex vicinis regionibus Romanam arriperent peregrinationem. At nunc (3), cum justis de causis Canonum Pœnitentialium usus desierit, nec instaurari facile possit; Indulgentias erogare largius solent, ut iis illecti Fideles, impensius, cum necessitas postulat, ad Deum fundant preces, frequentius Deo, ac Sanctis ejus debitum præstent cultum, facilius tandem animarum suarum consulant saluti. Multas itaque Deo gratias agere, & habere nos oportet, qui hoc tempore vivimus, quo cœlestis hic thesaurus facilius, ac liberalius erogatur, atque omnem curam, cogitationemque in eo ponere, ut cœlestibus hisce divitiis locupletemur. Neque vero quispiam ita desipiat, ut per hanc Indulgentiarum frequentiam, ac facilitatem Fidelium socordiam foveri putet, eosque in suis criminibus per alia pietatis opera expiandis segnes fieri arbitretur. Ut enim sapienter monet Cardinalis Pallavicinus, primum quidem Christiani homines (2), quibus plurimum æterna suarum animarum salus cordi est, cum non ignorent, quanta ad lucrandas Indulgentias animi pietas, ac demissio, quanta divinæ fidei, ac spei firmitas, quanta demum patratorum criminum detestatio requiratur, per multiplices, variosque pœnitentiæ salutaris actus ad eas sibi tutius comparandas multa vigilantia, ac labore se disponere consueverunt. Deinde cum Indulgentiæ non nisi certis, ac persæpe pluribus pietatis operibus adnecti soleant; illud usuvenire videmus, ut Indulgentiarum avidi Fideles in iis operibus exercendis versentur, adeoque non modo Religionis, ac pietatis studium in eorum animis augeatur, verum etiam ad ejusmodi, ac similia pia opera præstanda alacriores iidem, ac paratiores fiant.

V. Parochi itaque, cæterique omnes, quibus animarum cura commissa est, non infrequenter, cum inter Missarum solemnia Dominicis diebus sermonem habent ad Populum, eidem explicent,

Ssss 2

(1) Cardinalis Pallavicinus in Histor. Conc. Trid. lib. 24. cap. 12. num. 6.
(2) Cardinalis Pallavicinus loc. cit.

plicent, quid sit Indulgentiarum thesaurus, & quam utiles eæ sint, ac necessariæ ad temporales delictorum pœnas, quæ luendæ supersunt, expiandas. Fideles etiam edoceant ea omnia, quæ peragere eosdem oportet, ut Indulgentias consequantur, earumque fructum vere percipiant. Hæc autem requiruntur. 1. ut quis sacro regenerationis lavacro sit ablutus. 2. ut excommunicationis majoris vinculo non sit innodatus; major enim excommunicatio hominem privat spiritualium communione bonorum. 3. ut voluntatem habeat, animumque lucrandi Indulgentias. 4. ut vel subditus sit in spiritualibus ei, qui Indulgentiam largitur, puta Episcopo, vel in Territorio commoretur, quod spirituali eius jurisdictioni sit subjectum. 5. ut opera omnia ad Indulgentiam consequendam a Romano Pontifice, vel ab alio largitore præscripta fideliter exequatur, & quidem immediate per seipsum, non vero per alium, una excepta eleemosyna, quæ per alium erogari pauperibus potest. 6. ut quo tempore est Indulgentiam consecuturus, divino sit munere gratiæ sanctificantis instructus, cum non, nisi remissa culpa, pœnæ reatus auferatur.

VI. Cum plurimæ olim super Indulgentiis, atque operibus ad eas lucrandas præscriptis controversiæ excitatæ a Doctoribus fuissent; eas partim Romani Pontifices diremere, inter quos emicuit Benedictus XIV., qui occasione Jubilæi universalis, seu Anni Sancti Epistolam Encyclicam (1) dedit ad Pœnitentiarios, & Confessarios in Urbe deputatos de quæstionibus, & controversiis circa opera injuncta pro Jubilæi acquisitione, & circa facultates concessas, earumque usum excitatis. Encyclica hæc Epistola in ejusdem Pontificis Bullario extat. Ex eadem nos pauca delibabimus.

VII. 1. Romani Pontifices per litteras in forma Brevis Indulgentiam Plenariam concedentes hac uti solent formula; *ut eam consequantur omnes, & singuli Christi Fideles utriusque sexus, qui*

(1) Benedictus XIV. Epist. Encyclic. *Inter præteritos*. 3. Dec. 1749.

qui vere pœnitentes, *& confessi*, *Sacraque Communione refecti Ecclesiam N. devote visitaverint*, *& ibi pro Christianorum Principum concordia &c. pias ad Deum preces effuderint &c.* super his verbis dubitarunt. 1. aliqui, utrum ad Indulgentiæ consecutionem Confessio *in voto* sufficiat, an Confessio *in re* requiratur? videlicet utrum necesse sit peccata Sacerdoti actu confiteri, an satis sit ea sincero contritionis actu detestari, & confitendi propositum habere, Confessione in aliud tempus protracta? *Nos hac formula vere pœnitentes*, *& confessi* (quæstionem dirimens inquit Benedictus XIV. (1)) *Confessionem actualem intelleximus*, *semperque intelligemus*, *quam inter præscripta*, *& adimplenda opera ad consequendas Indulgentias necessaria reponimus*. At quid, si quis non mortalibus, sed venialibus dumtaxat peccatis se conspersum intelligat? Tunc juxta ejusdem Pontificis doctrinam (2) vel Sacramentalis Confessio præscribitur, ut dispositio ad obtinendum statum gratiæ pro Indulgentiæ consecutione necessarium; vel ut opus injunctum. Si primo modo præscribatur; tunc is, qui nulla gravi culpa inficitur, sine Sacramentali Confessione consequi Indulgentiam potest, cum Pœnitentiæ Sacramento non indigeat ad statum gratiæ obtinendum, in quo jam est constitutus. At si secundo modo injungatur; tunc confiteri omnino sacramentaliter debet aut peccata venialia, aut mortalia jam olim per Confessionem remissa, ut opus sibi ad Indulgentiam consequendam injunctum exequatur. At novissime Sacra Congregatio (3) Indulgentiis præposita decretum edidit a Clemente XIII. approbatum, quo declaravit clausulam illam in Indulgentiarum Brevibus inseri solitam, *qui vere pœnitentes*, *& confessi*, *ac Sacra Communione refecti Ecclesiam visitaverint*, ita intelligendam esse, *ut ab iis etiam*, *qui sibi*

(1) Benedictus XIV. cit. Encycl. Epistol. §. 7.

(2) Benedictus XIV. cit. Epist. Encycl. §. 77., & 78.

(3) Decr. Sac. Cong. Indulg. 31. Martii 1759., approbatum a Clemente XIII. 19. Maii 1759.

ſibi lethalis peccati conſcii non ſunt, ad Indulgentiam conſequendam Sacramentalis Confeſſio peragenda omnino ſit: eadem vero ſuffragari etiam poſſit, ſi in vigilia feſtivitatis expleatur. Cum autem mox quamplures ſupplices libelli tum Regularium Communitatum, ac præſertim Monialium, tum etiam Parochorum, & nonnullorum Epiſcoporum pro ſuis Diœceſibus eidem Sac.Congregationi porrecti fuiſſent, quibus maxima exponebatur difficultas, quæ perſæpe incidit pro Sacramentali Confeſſione, ſive in Feſto, ſive etiam in pervigilio peragenda; his permotus precibus, ex conſilio, & voto ejuſdem Sacræ Congregationis (1), Clemens XIII. *Indultum conceſſit omnibus Chriſtifidelibus, qui frequenti peccatorum Confeſſione animam expiare ſtudentes, ſemel ſaltem in hebdomada ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, niſi legitime impediantur, conſueverint, & nullius lethalis culpæ a ſe poſt peractam ultimam Confeſſionem commiſſæ ſibi conſcii ſunt, ut omnes, & quaſcumque Indulgentias conſequi poſſint, etiam ſine actuali Confeſſione, quæ cæteroquin juxta præfati decreti definitionem ad eas lucrandas neceſſaria eſſet: nihil tamen innovando circa Indulgentias Jubilæi tam ordinarii, quam extraordinarii, aliaſque inſtar Jubilæi conceſſas, pro quibus aſſequendis, ſicut & alia opera injuncta, ita & Sacramentalis Confeſſio, tempore in earum conceſſione præſcripto, peragatur.*

VIII. 2. Quoad Sacram Communionem, quæ pro Indulgentia aſſequenda præſcribitur; cum trium Communionum mentionem Tridentina Synodus (2) faciat, videlicet ſolius Sacramentalis, quæ Communio eſt illorum, qui eam in peccato lethali recipiunt; ſolius ſpiritualis, quæ illorum eſt, qui ſummopere cupientes Panem Euchariſticum guſtare, viva fide, *quæ per dilectionem operatur*, ſpiritualis illius fructus, atque utilitatis participes fiunt; & Sacramentalis ſimul, ac ſpiritualis, quæ eſt illorum, *qui prius ita ſe probant, & inſtruunt, ut veſtem nuptialem induti ad divinam menſam accedant*; quæri poteſt, quænam ex his

(1) Clemens XIII. in Decr. edito 9.Decembris 1763.

(2) Trid. ſeſſ.13.c.8.

his tribus Communionibus præscribatur? *Nos sub Sacræ Communionis nomine* (inquit Benedictus XIV. (1)) *Sacramentalem simul, ac spiritualem Communionem intelleximus, atque intelligimus, cum sensus verborum obvius hic plane sit, neutiquam rati, rem tam absurdam cuiquam in mentem venire posse, ut sub nomine Sacræ Communionis sola Sacramentalis Communio intelligi possit*. Et sane cum nonnisi opera moraliter bona, ac pia ad Indulgentiam assequendam ab Ecclesia Fidelibus injungantur; sacrilega vero Communio sit opus moraliter malum, ac pietati, & Religioni maxime oppositum; evidens omnino est, solam Sacramentalem Communionem injungi ab Ecclesia nullatenus potuisse. Reliquum igitur est, ut, cum Sacram Communionem ad Indulgentiam assequendam Ecclesia præscribit, Sacramentalis simul, ac spiritualis Communio præscripta intelligatur: aliunde autem nobis constat, *Communionis* nomine juxta Ecclesiæ praxim, & usum Eucharistiæ susceptionem intelligi.

IX. 3. Cum in Pontificio Brevi, inter opera ad Indulgentiæ consecutionem injuncta, Ecclesiæ visitatio postremo loco recenseatur; dubitatum ab aliquibus fuit, an eadem vere fieri postremo loco necessario deberet? Dubitationem tamen omnem abstulit Sacra Congregatio Indulgentiis præposita in decreto (2) superius laudato per hæc verba: *Quod autem ad Ecclesiæ visitationem spectat, Sacra Congregatio fuit in voto, eam impleri posse sive ante, sive post aliorum piorum operum implementum*. Cum autem in eodem Pontificio Brevi præscribi soleat, ut Ecclesia devote visitetur; quod etiam in Bulla universalis Jubilæi solet exprimi; devotam hanc visitationem de Jubilæo loquens sic explicat (3) Benedictus XIV. *Ad injunctum visitationum opus adimplendum necesse est, ut visitatio fiat consilio, atque animo exhibendi honorem Deo, aut Sanctis ejus*

(1) Benedictus XIV. cit. Const. *Inter præteritos*. §. 1.

(2) Sacra Congregatio Indulgentiarum 31. Martii 1759., cujus decretum Clemens XIII. approbavit 19. Maii. 1759

(3) Benedictus XIV. Const. cit. *Inter præteritos* §. 76.

ejus; ut tam in itinere, quod ad Basilicas habetur, quam in ea fdem ingrediendo, modeste incedatur, atque in iis aliquis Religionis actus exerceatur. Ex quo deduci potest, quod siquis nullo pio fine, sed mera ductus curiositate, visitatum Ecclesias se confert, aut animi relaxandi, seu, quod dicitur, deambulationis habendæ gratia iter conficit, Jubilæum minime consequitur. Tandem ab illa quæstione, utrum mentales, an vocales esse debeant piæ preces, quæ fundendæ ad Deum sunt in Ecclesia, quæ visitatur, pro Sanctæ Ecclesiæ exaltatione, hæresum extirpatione &c., sic se idem Pontifex (1) expedit: *Nos itaque declaravimus, vocalem orationem pie adhibitam ad consequendam Indulgentiam sufficientem esse; laudandum eum, qui spiritu, ac mente orat, dummodo tamen vocales aliquas preces orationi illi adjungat.*

X. 4. Cum nonnisi remissa culpa, pœnæ remissio fiat; illud consequitur, a peccatore, nisi prius cum Deo in gratiam redierit, plenariam, imo quamcumque Indulgentiam lucrifieri minime posse. At hinc gravis inter Doctores controversia orta est, utrum videlicet ad Indulgentiam lucrandam necesse sit, ut omnia, & singula opera injuncta fiant in statu gratiæ, an sufficiat, ut postremum opus, in quo acquiritur Indulgentia, in statu gratiæ perficiatur? Communis Doctorum sententia est, opera injuncta, (excepta Pœnitentiæ, atque Eucharistiæ susceptione) etiamsi in statu peccati fiant, ad Indulgentiam assequendam sufficere, dummodo postremum opus, in quo Indulgentia acquiritur, in statu gratiæ perficiatur. Quamquam enim ea opera non sint æternæ vitæ meritoria, sunt tamen moraliter bona, & opera sunt inimici, qui se ad reconciliationem cum Deo præparat, ac disponit, adeoque, si debitis cum circumstantiis exerceantur, sunt opera pia. Et sane nonne prioribus Ecclesiæ sæculis ii, qui in graves, publicosque excessus prolapsi erant, antequam ab ipsis absolutionem obtinerent, adeoque cum in statu peccati adhuc essent, in publicis implendis pœnitentiis sese exercebant? Acce-

(1) Benedictus XIV. cit. Epist. Encycl. *Inter præteritos*. §. 83.

Accedit huc, quod tria ad Indulgentias lucrandas certe sufficiunt, videlicet auctoritas in concedente, gratia in recipiente, ac pietas in causa. At quid eorum in casu nostro deest? Profecto nihil. Tandem communem hanc opinionem amplexus est Benedictus XIV. (1) in laudata Epistola Encyclica, in qua de Basilicarum Urbis visitationibus ad Indulgentiam Anni Sancti assequendam præscriptis loquens, sic inquit: *licet quoad Nos magis, ac magis semper in votis habeamus, ut visitatio Ecclesiarum in statu gratiæ fiat, ac proinde vel post fructuosam Confessionem, vel saltem post contritionis actum; reputantes tamen, non omnia, quæcumque optamus, posse semper contingere, humanamque fragilitatem commiserari opus esse, a fructu Indulgentiæ minime excludendos illos existimavimus, qui non præmissa Confessione, visitationem Ecclesiarum incipiunt, ac prosequuntur, dummodo quando opus ultimum perficiunt, in quo Indulgentia acquiritur, in statu gratiæ sint, ac dummodo visitationes istæ cum sensu devotionis adimpleantur.*

XI. 5. Occasione Jubilæi, sive universalis, sive particularis, Romani Pontifices Confessariis facultatem largiri solent absolvendi Pœnitentes a censuris Apostolicæ Sedi reservatis, necnon commutandi dispensando vota simplicia etiam juramento firmata, aut Romano Pontifici reservata, votis tamen perpetuæ castitatis, atque ingressus in Religionem exceptis. At cum hæ omnes (2), quæ tribuuntur, facultates ad Jubilæi consecutionem dirigantur, ac veluti ipsius præparatio sint; consequens est, illis uti Confessarios non posse, nisi cum eo, qui & ad consequendum Jubilæum præparatus sit, & certum habeat propositum adimplendi opera ad ejusdem acquisitionem injuncta. Verum hinc oritur dubium, num, si is, qui antea in animo sibi proposuerat omnia, quæ ad Jubilæi consecutionem necessaria sunt, adimplere, consilium mutet, nec opera præscripta adimpleat; num, inquam, is in censuras, a quibus absolutus fuit, relabatur, obten-

Tttt taeque

(1) Benedictus XIV. in cit. Epist. Encyclic. *Inter præteritos*. §. 76.

(2) Benedictus XIV. cit. Epist. Encycl. §. 62.

tæque ab eo votorum commutationes, ac dispensationes aboleantur, ac prorsus extinguantur? *Quoniam absolutio a censuris* (sic dubium solvit (1) Benedictus XIV.) *in casu, de quo agitur, minime quidem cum reincidentia, sed absolute data est, ac datur; idcirco declaravimus, illum nequaquam censuris, a quibus solutus fuerat, innodatum, aut gratiæ commutationum, ac dispensationum obtentarum expertem remanere.* Subdit tamen idem Pontifex præclarissimorum Doctorum sententiam secutus, eumdem hominem a lethali culpa non excusari, tum quia in materia gravi Pontificis menti, atque intentioni adversatur; tum quia tacito pacto a se inito, atque obligationi a se ultro contractæ non facit satis. Cum enim Romanus Pontifex facultates Confessariis largiatur tamquam medium ad Jubilæum consequendum, adeoque illos velit eisdem, nonnisi cum iis Pœnitentibus uti, qui sinceram habeant Jubilæi consequendi voluntatem, quique ex animo opera adimplendi ad ejusdem consecutionem injuncta ad confitendum accedat; Inde fit, ut Pœnitens, dum absolutionem a censuris recipit, ac favores, & gratias per occasionem Jubilæi datas in se ultro admittit, facto ipso ad reliqua injuncta opera exequenda sese obliget, eaque se præstiturum ex oneroso titulo polliceatur.

XII. Clausulæ quædam Pontificiis Indulgentiarum Brevibus apponi solitæ pluribus occasionem dedere quæstionibus, quas a Sacra Congregatione dirimi oportuit. Aliqua ejusdem Sacræ Congregationis decreta recenseamus. 1. hæc aliquando clausula Pontificio Brevi apponitur: *Præsentibus ad septennium tantum valituris.* Jam vero hujus septennii initium non a die publicationis, sed a die datæ Brevis desumendum esse (2) Sacra Congregatio declaravit. 2. ne ob immodicam Indulgentiarum largitionem Ecclesiastica enervaretur disciplina, Pontificiis Brevibus, quibus Indulgentia Plenaria alicui Ecclesiæ pro certo aliquo die ad septen-

(1) Benedictus XIV. cit. Epist. Encycl. §. 86.

(2) Decretum Sac. Cong. Indulg. 18. Maii 1711. approbatum a Clemente XI. eodem mense, & anno.

ſeptennium conceditur, apponi conſuevit hæc clauſula: *Volumus autem, ut ſi alias Chriſtifidelibus dictam Eccleſiam qualibet anni die viſitantibus alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura, conceſſa fuerit, præſentes Litteræ nullæ ſint*. Verum cum ſuper hujus clauſulæ intelligentia plures exortæ fuiſſent difficultates, preces a Cameracenſi Archiepiſcopo porrectæ fuerunt Sacræ Congregationi Indulgentiis præpoſitæ, ut dictam clauſulam opportune explicaret. Ea autem (1) declaravit, *tali clauſula nullatenus comprehendi Altaria privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias, aut certo perſonarum generi conceſſas, ut Confraternitatibus, Regularibus, & Capitulo, aut certum pium opus in ipſa Eccleſia peragentibus, ut Litanias, aliaque hujuſmodi recitantibus, ac iis, qui Chriſtiana Doctrina erudiuntur, vel alios erudiunt, & qui Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti expoſitioni cum oratione quadraginta horarum interſunt, neque ſtationum Urbis, & ſeptem Altarium Indulgentias inſtar ſeptem Altarium Baſilicæ Vaticanæ conceſſas, neque demum quæ pro unica vice conceduntur. Cæterum ſi alia Indulgentia ſive plenaria, ſive non plenaria in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice generatim Chriſtifidelibus Eccleſiam, vel aliquod ejus Altare, ſeu Capellam viſitantibus eodem die, vel diverſo conceſſa fuerit, de qua non fiat in Litteris Apoſtolicis mentio, has litteras ob dictam clauſulam eſſe prorſus irritas, ac nullas*. 3. quando plenaria Indulgentia a Romano Pontifice illis conceditur, qui præſcriptis diebus certam viſitaverint Eccleſiam; etiamſi pluries in die Eccleſiæ illius viſitatio fiat; unica tantum Indulgentia acquiri poteſt. Hoc enim decretum edidit Sacra Congregatio Indulgentiarum (2) ab Innocentio XI. approbatum, ac promulgatum; quo declaravit, *ſemel dumtaxat in die plenariam Indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus per-*

(1) Decr. Sac. Cong. Indulg. 23. Junii 1676., approbatum ab Innocentio XI. 18. Martii 1677.

(2) Decr. Sac. Cong. Indulg. approbatum, & promulgatum ab Innocentio XI. 7. Martii 1678., & Benedictus XIV. in Epiſt. Encycl. *Inter præteritos*. §. 84.

agentibus lucrifieri. Dies autem lucrandæ ejusmodi Indulgentiæ destinatus non a media nocte præcedenti ad sequentem metiendus est, sed a Vesperis diei præcedentis ad Vesperas diei subsequentis, idest usque (1) ad principium noctis, sive ad horam vigesimam quartam, quoniam Completorium orationum diei complementum est.

XIII. Aliqua nunc Parochi, & Confessarii monendi a Nobis sunt, ut recte iis uti facultatibus sciant, quas iisdem occasione Jubilæi sive Universalis, sive particularis, sive Indulgentiæ Plenariæ instar Jubilæi concessæ largiri Romani Pontifices solent; cujusmodi sunt facultates absolvendi a peccatis, & censuris Apostolicæ Sedi etiam in Bulla Cœnæ reservatis, vota commutandi dispensando, commutandi opera ad Indulgentiam assequendam injuncta &c.

XIV. Primo itaque sciant, si rationabili de causa commutanda sint injuncta ad Indulgentiæ consecutionem opera (quæ tamen commutatio fieri a Confessario nequit, nisi ea opera commutandi facultas in Brevi Indulgentiæ a Romano Pontifice Confessariis expresse concedatur) (2), fieri ejusmodi commutationem non posse in ea opera, ad quæ is, qui commutatione indiget, ex alio titulo obligetur. Cum enim de subrogatione agatur; id autem, quod subrogatur, ejusdem qualitatis, ac naturæ esse omnino debeat, cujus est opus ipsum, cui fit subrogatio; manifeste inde deducitur, quoniam opera, quæ injungi solent, ex nullo sive justitiæ, sive obedientiæ, sive alterius virtutis præcepto præstari debent, sed novum sunt onus ad consequendam Indulgentiam impositum, in eorum locum subrogari non posse ea opera, ad quæ præstanda Indulgentiam consecuturus ex alio titulo obligatur. Extra casum vero commutationis disputatur inter Doctores, an quis consequi Indulgentiam possit per ea opera, ad quæ ex aliquo alio titulo obligetur? ex. gr. si eleemosyna inter

(1) Benedictus XIV. Epist. Encycl. *Inter præteritos*. §. 12.

(2) Bened. XIV. Epist. Encycl. §. 53.

inter opera injuncta recenseatur, quæritur, an quis Indulgentiam lucrari valeat per eleemosynam, quam pauperibus erogare debet vel ratione justitiæ, vel vigore testamenti, aut Legati? *Verior opinio esse videtur* (inquit Benedictus XIV. (1)) *quod acquiri nequeat Indulgentia per opus, ad quod præstandum ex alio titulo quis obligatur, nisi qui Indulgentiam concedit, nominatim dicat, quod per prædictum opus acquiri possit. Id enim sæpe contingit, cum inter injuncta opera trium dierum jejunium præscribitur, ac dies nominatim indicando ex. gr. dicitur, quod esse debeant tres dies quatuor temporum Septembris.*

XV. 2. In prædictarum facultatum usu, quod attinet ad absolutionem a casibus reservatis, manifestum est, eam extra Sacramentalem Confessionem dari non posse. Certum quoque est, nonnisi in actu Sacramentalis Confessionis absolutionem a Censuris esse impertiendam, si in facultatis concessione hæc, aut æquivalens habeatur clausula: *eorum Confessionibus diligenter auditis*. At quid, si ejusmodi clausula in Pontificia concessione non habeatur? Tutiorem esse opinionem affirmat Benedict. XIV. (2), quæ docet, non posse ejusmodi absolutionem extra Sacramentalem Confessionem dari, cum facultas absolvendi a censuris detur, tamquam prævia dispositio ad absolutionem a peccatis. Major esse potest difficultas quoad votorum commutationem, aliarumque dispensationum usum, quæ neque ex natura sua, neque ex Pontificis voluntate ullo pacto ad Pœnitentiale Forum referri posse videntur. At idem Benedictus XIV. in toties laudata Epistola hanc quæstionem pertractans, sic concludit: *Nos vero ad omnem difficultatem tollendam in instructione injunximus, non posse a Confessariis deputatis ullas absolutiones, commutationes, ac dispensationes dari extra actum Sacramentalis Confessionis, idque nobis & congruum esse, & materiæ gravitati, ac ministerii qualitati conveniens visum est, atque præterea omnem controversiæ ansam eripit, & conforme est praxi Pœnitentiariæ Nostræ Apostolicæ*. Ex his verbis liquido

(1) Bened. XIV. cit. Epist. Encycl. §. 53. (2) Bened. XIV. cit. Epist. Encycl. §. 63.

quido constat, quænam fuerit in hac discutienda, dirimendaque controversia Pontificis mens, cui proinde Nos omnes adhærere volumus in tota Nostra Diœcesi Confessarios, quoties iisdem occasione Jubilæi, vel Indulgentiæ Plenariæ instar Jubilæi concessæ supradictas ex Pontificio oraculo facultates largiemur.

XIV. 3. Quoad votorum commutationem, aut dispensationem diligenter Confessarii verba concessionis advertant: diversæ (1) enim res sunt commutatio, ac dispensatio. Nam dispensatio obligationem voti sine ulla subrogatione adimit: Simplici vero commutatione non extinguitur voti obligatio, sed materia tantum voti in aliam aut majorem, aut saltem æqualem commutatur. Quando autem (ut sæpe fit) facultas datur vota *commutandi dispensando*; in ejusmodi facultate (2) ut principale ponitur *commutare*, ut accessorium jungitur *dispensando*. Quare ejus facultatis usus esse debet essentialiter commutatio, quæ de se est vel in majus, vel in æquale; ita tamen, ut per accessoriam dispensationem a naturæ suæ rigore aliquantisper recedat. Inde fit, ut moderata esse debeat inæqualitas materiæ in voti commutatione subrogatæ, cum accessoria dispensatio sequi debeat naturam sui principalis, videlicet commutationis, ejusque naturam haud multum immutare, ne quod accessorie ponitur, locum habeat principalis. Id enim esset contra Pontificis mentem, qui facultatem dat, ut vota possint dispensando commutari, non commutando dispensari.

XVII. Cum plenariam aliquam Indulgentiam in aliqua Nostræ Diœcesis Ecclesia acquirere Fideles certo aliquo die poterunt; volumus, ac mandamus Parochis, aliisque Ecclesiarum Custodibus, ut a primis vesperis diei præcedentis usque ad vesperas diei subsequentis, idest usque ad horam vigesimam quartam, ante ejusdem Eccclesiæ fores affixam pendere tabellam curent cum hac inscriptione *Indulgentia Plenaria*, ut tali pacto de Indulgentia, quam

(1) Benedictus XIV. cit. Epist. Encycl. §. 45.

(2) Syrus de facult. Min. Pœnitent. par. 1. cap. 6. dub. 2.

quam lucrari possunt, prætereuntes Fideles admoneantur. Illud tamen eos monemus, quod si forte festum, cujus gratia concessa est Indulgentia, transferatur (1), non proinde ipsa quoque Indulgentia transfertur, nisi in Pontificia Bulla, seu Brevi id ipsum expresse concedatur. Nemo autem Indulgentias sive in perpetuum, sive ad tempus de novo concessas publicare in Nostra Diœcesi audeat, nisi prius (2) a Nobis, vel a Vicario Nostro Generali licentiam ad id obtinuerit, cum nonnisi ad Ordinarium Indulgentias recognoscere, easque publicandi licentiam dare pertineat.

ARTICULUS II.

De Indulgentiis pro Fidelibus defunctis.

CUM inter eos Fideles, qui hujus usura fruuntur lucis, atque eos, qui in Christo defuncti, sed nondum ad plenum purgati, temporalem, quæ luenda iis superest, in Purgatorio igne persolvunt pœnam, tanta intercedat communio, ut hi illorum precibus, ac suffragiis juvari possint; Inde fit, ut non modo pro vivis, verum etiam pro defunctis Christifidelibus Romanus Pontifex Apostolica auctoritate Indulgentias concedere possit, ac soleat. *Per præsentes tibi significandum duximus*, inquit Leo X. (3), *Romanam Ecclesiam, quam reliquæ tamquam Matrem sequi tenentur, tradidisse, Romanum Pontificem Petri Clavigeri Successorem, & Jesu Christi in Terris Vicarium, potestate clavium, quarum est aperire Regnum Cælorum tollendo illius in Christifidelibus impedimenta, culpam scilicet, & pœnam pro actualibus peccatis debitam; culpam quidem mediante Sacramento Pœnitentiæ, pœnam vero temporalem pro actualibus peccatis secundum divinam Justitiam debitam, mediante Ecclesiastica Indulgentia, posse pro rationabilibus causis concedere iisdem Christifidelibus, qui, charitate jungente, membra sunt Christi, sive in*

(1) Sac. Rit. Cong. 30. Septemb. 1679., & 10. Junii 1690.

(2) Trident. sess. 25. cap. 11., & Sacra Congreg. Immunit. 12. Junii 1703.

(3) Leo X. Constitut. *Exurge Domine*. contra Lutherum.

ve in hac vita sint, sive in Purgatorio, Indulgentias ex superabundantia meritorum Christi, & Sanctorum, & tam pro vivis, quam pro defunctis Apostolica auctoritate Indulgentiam concedendo, thesaurum meritorum Jesu Christi, & Sanctorum dispensare, & per modum absolutionis Indulgentiam ipsam conferre, & per modum suffragii illam transferre consuevisse; ac propterea omnes tam vivos, quam defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias hujusmodi consecuti fuerint, a tanta temporali pœna secundum divinam Justitiam pro peccatis suis actualibus debita liberari, quanta concessæ, & acquisitæ Indulgentiæ æquivalet. Et ita ab omnibus teneri, & prædicari debere sub excommunicationis latæ sententiæ pœna &c., auctoritate Apostolica decernimus.

II. Illud tamen inter Indulgentias, quæ pro vivis, atque illas, quæ pro defunctis Fidelibus conceduntur, intercedit discrimen, quod Fidelibus vivis Romanus Pontifex immediate, ac directe per modum absolutionis simul, ac solutionis; Defunctis vero indirecte, & mediate, videlicet per modum dumtaxat suffragii, seu piæ solutionis, ac exhibitæ satisfactionis, temporalem pœnam pro peccatis jam remissis debitam condonat. Cum enim Christifideles, quamdiu mortalem degunt vitam, sint Ecclesiæ Filii, ac spirituali ejusdem jurisdictioni subdantur; Inde fit, ut Romanus Pontifex, cum Indulgentias iisdem impertitur, non modo judiciariam exerceat potestatem, pœnam temporalem peccatis debitam vere remittens juxta illud Christi (1) Domini: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis*, verum etiam absolutioni solutionem adjungat, cum tantum de Ecclesiæ thesauro exhibeat, quantum pro temporali eadem pœna luenda requiritur. At Christifidelibus vita functis, qui Purgatorio igne expiantur, *non tamquam ex potestate judiciaria* (2) (nullam quippe in illos jurisdictionem habet Ecclesia), *sed modo tantum suffragii*, Indulgentiæ, quæ pro ipsis conceduntur, prosunt, per eas quippe Romanus Pontifex tantum ex Ecclesiæ thesauro Deo exhibet, quantum illi pro culpis suis luere deberent pœnæ.

III. Du-

(1) Matth. cap. 16.

(2) Benedictus XIV. Instit. 56. n. 15.

III. Dupliciter (1) a Romano Pontifice Indulgentia pro Defunctis concedi potest, ac solet: primo quidem directe, & immediate, cum ea videlicet ita conceditur, ut nonnisi in Defunctorum suffragium acquiri a Fidelibus possit: secundo vero indirecte, cum nimirum Fidelibus vivis Indulgentia, quam sibi lucrentur, directe conceditur, cum facultate tamen, ut illam, si velint, Defunctis per modum suffragii applicare libere valeant: quam quidem facultatem Fideles non habent, nisi in Indulgentiarum concessione iis expresse a Pontifice tribuatur, quemadmodum Indulgentiam pro mortuis directe concessam applicare sibi nulla ratione possunt, nisi id ipsum (quod tamen fieri non solet) nominatim concedatur. Quacumque autem ejusmodi ratione Indulgentiæ pro Defunctis concedantur; Si rite fuerint a Pontificibus concessæ, ac veraciter a Fidelibus acquirantur; juxta ordinariam Dei legem defunctis illis, quibus applicantur, omnino prosunt vel ad omnimodam pœnæ remissionem, si plenaria sit Indulgentia, vel ad aliquam, si ea sit partialis. Cum enim Leo X. (2) Catholicam adversus Lutherum statuens de Indulgentiis doctrinam, tum iis, quæ defunctis applicantur, tum iis, quas vivi consequuntur, Indulgentiis eumdem effectum iisdem prorsus verbis polliceatur; ait enim, *omnes tam vivos, quam defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias hujusmodi consecuti fuerint, tanta temporali pœna secundum divinam Justitiam pro peccatis suis actualibus debita liberari, quanta concessæ, & acquisitæ Indulgentiæ æquivalet; & ita ab omnibus teneri, & prædicari debere, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna &c. auctoritate Apostolica decernimus*; Inde fit, ut Indulgentiæ rite concessæ, & acquisitæ, quemadmodum Fidelibus vivis, qui eas sibi lucrantur, omnino prosunt, ita etiam omnino defunctis, quibus applicantur, prodesse debeant.

IV. Inter Indulgentias pro Defunctis celeberrima est plenaria illa Indulgentia, quæ ex Apostolico privilegio vel in perpetuum,

 vel

(1) Benedictus XIV. cit. Epistol. Encycl. §. 23. & 24. (2) Leo X. Const. *Exurge, Domine*.

vel ad tempus, Altaribus quibusdam adnectitur, *ut quandocumque Sacerdos aliquis* diebus in concessionis Brevi præscriptis *Missam defunctorum pro anima cujuscumque Fidelium Defunctorum ad præfatum Altare celebrabit, anima ipsa de thesauro Ecclesiæ per modum suffragii Indulgentiam consequatur, itaut Domini Nostri Jesu Christi suffragantibus meritis a Purgatorii pœnis liberetur*. Hujus Apostolici privilegii, a quo *Altaria Privilegiata* nuncupantur, usus est antiquissimus. Nam, ut inquit Bellarminus, (1) *Paschalis* I. (qui anno Christi 817. Romanum obtinebat Pontificatum) *Indulgentiam ita concessit, ut qui pro anima Patris, vel alicujus particularis personæ defunctæ tot Missas celebraverit in Capella Sancti Zenonis, quæ est in Ecclesia Sanctæ Praxedis, animas illas de Purgatorii pœnis eripiat*. Is autem usus frequentior mox fuit, communior, & amplior, itaut sub Paulo V. opportunum visum fuerit normam aliquam super hac re constituere. Quare in particulari Congregatione, cui celeberrimi Cardinales Bellarminus, Baronius, du Perron, & Asculanus interfuere, sancitum fuit, ut Altaria privilegiata iis tantum Ecclesiis permitterentur, quæ insigniores essent, & in quibus quotidie præscriptus ab eadem Congregatione Missarum numerus haberetur. Sub Clemente vero XI. in alia particulari Congregatione decretum fuit, ut iis solum Ecclesiis Altare privilegiatum semel in hebdomada concederetur, in quibus quotidie Missæ saltem quinque, quæ certæ essent, non adventitiæ, celebrarentur. Si vero decem Sacra quotidie fierent, bis in hebdomada; si quindecim, ter in hebdomada privilegiatum Altare concedi posset; Si demum quadraginta, privilegium etiam quotidianum Apostolica Sedes largiretur. Nihil tamen de privilegiatis Altaribus statutum est, quæ Fidelibus in sacra sodalitia adscitis, aliisque peculiaris Instituti viris a Pontifice tribuuntur. Ortas postmodum difficultates circa præscriptum hunc Missarum numerum, & decreti intelligentiam, suis declarationibus enodavit Sacra

(1) Bellarminus in tract. de Indulgentiis lib. I. cap. 14., & Benedictus XIV. Instit. 56. num. 15.

Sacra Congregatio Concilii, quas damus in Appendic e *num.* 18. Mox Benedictus XIII. Altare privilegiatum quotidianum perpetuum concessit singulis Patriarchalibus, Metropolitanis, & Cathedralibus totius Orbis Catholici Ecclesiis, quibus illud a Romanis Pontificibus concessum hactenus non fuisset, atque altare illud ejusmodi privilegio decorari voluit, quod a Patriarchis, Archiepiscopis, atque Episcopis respective locorum semel designaretur. Pontificias litteras in forma Brevis damus in Appendice *num.* 19. Aliquando tamen privilegiatum Altare alicui Ecclesiæ ab Apostolica Sede conceditur, quin præscriptus Missarum numerus exigatur. Propterea hac in re semper est advertendum, quid in concessionis Brevi Romanus Pontifex præscribat.

V. Apostolicum, de quo loquimur, Privilegium dividi vulgo solet in locale, & personale. Locale illud est, de quo hactenus disseruimus. Personale vero tunc habetur, quando Romanus Pontifex Sacerdoti alicui facultatem impertitur, ut, si Missam defunctorum pro anima alicujus Fidelis defuncti ad Altare quodcumque præscriptis in concessione diebus celebret, anima illa de thesauro Ecclesiæ per modum suffragii plenariam Indulgentiam consequatur, itaut Domini Nostri Jesu Christi, ac Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorumque omnium suffragantibus meritis a Purgatorii pœna liberetur. Hujusmodi personale privilegium quibuslibet Sacerdotibus, cum Sæcularibus, tum Regularibus pro secunda Novembris die, qua omnium Fidelium Defunctorum memoria recolitur, Clemens XIII. universali decreto perpetuis futuris temporibus valituro concessit, itaut Missa Defunctorum, quæ a Sacerdote quolibet ea die celebratur, privilegio gaudeat, ac si in Altari Privilegiato celebraretur, dummodo nonnisi consuetam eleemosynam Sacerdos celebrans pro dicta Missa, licet privilegiata, accipiat, & in ea tantum quantitate, quæ a Synodalibus Constitutionibus, seu a loci consuetudine fuerit regulariter præfinita, uti ex decreto Sacræ Congregationis pa-

Vvvv 2 tet,

(1) Benedictus XIII. in Brevi: *Omnium saluti*. edito die 20. Julii 1724.

tet, cujus exemplar damus in Appendice *num.* 20. Æquissima autem hæc conditio recipiendi pro Missa Privilegiata consuetam dumtaxat eleemosynam a Synodalibus Constitutionibus, seu a loci consuetudine præfinitam, Privilegii sive localis, sive personalis concessioni adjungi semper solet; & si aliquando non exprimatur, adjuncta subintelligitur, ne videlicet turpi quæstui fiat locus, ac venales esse Indulgentiæ videantur. Aliud etiam idem Pontifex saluberrimum defunctis Fidelibus, in Purgatorio detentis igne, decretum edidit, quo nimirum omnes, & singulas Parochiales totius orbis Ecclesias speciali quotidiani Altaris Privilegiati gratia ad septennium decorari voluit, ea tamen adjecta lege, ut Episcopus quilibet pro sua Diœcesi ejusmodi gratiam postulet, atque unum dumtaxat Breve pro omnibus uniuscujusque Diœcesis Parochialibus Ecclesiis suffragetur; *expirato vero septennio, Sede plena, ipsimet Episcopi; Sede autem vacante, Vicarii Capitulares pro ejusdem privilegii renovatione preces porrigant*. Decreti hujus exemplar damus in Appendice *num.* 21.

V. Verum cum ejusmodi plenaria pro Defunctis Indulgentia nonnisi iis Sacerdotibus concederetur, qui Missam Defunctorum ad Altare Privilegiatum, si privilegium esset locale, ad Altare vero quodcumque, si privilegium esset personale, pro anima alicujus Defuncti celebrarent; Missæ vero Defunctorum diebus Festis sub Ritu Duplici, certisque aliis diebus celebrari non possent; Consulta hac super re Apostolica Sedes, de consilio Sacræ Rituum Congregationis plures decursu temporis edidit Constitutiones, quibus mentem suam aperuit, & privilegium, de quo loquimur, ampliavit. Et primum quidem Alexander VII. (1) decrevit, ut in Altaribus perpetuo privilegiatis, & in quibus quotidie ex Fundatorum, seu Benefactorum voluntate Missæ de Requiem, ut vocant, celebrandæ essent, per celebrationem Missarum de Festo currenti cuilibet obligationi fieret satis, eamdemque

(1) Alexander VII. Const. *Credita nobis*. edita die 22. Januar. 1667.

que celebrans, Indulgentiam pro anima alicujus Defuncti lucraretur, ac si ad formam Privilegii Missam Defunctorum celebraret. Hanc Alexandri VII. dispositionem Clemens IX. (1) extendit ad Altaria privilegiata non perpetua, nec quotidiana, & ad Missas, quæ non ex obligatione, sed ex sola Fidelium devotione, ac pietate celebrarentur. Tandem Innocentius XI. (2) præfatas Alexandri VII., & Clementis IX. Constitutiones ampliavit ad dies Dominicos, ad dies infra Octavas Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi, aliosque dies, quibus, licet Festum Duplex non occurrat, Missæ tamen Defunctorum juxta Ecclesiæ Ritum, ac morem celebrari nequeunt. Trium istorum Romanorum Pontificum Constitutiones, quarum exemplar in Appendice exhibemus *num.* 21., Clemens XI. die 29. Septembris 1714. Apostolica iterum auctoritate confirmavit. Quoties ergo ad Sacrorum Rituum normam celebrari Missa Defunctorum potest, ea celebranda omnino est, ut Altaris privilegiati sive localis, sive personalis usus fiat, atque Indulgentiam per modum suffragii anima illa consequatur, pro qua incruentum Deo offertur Sacrificium.

VI. Parochos itaque, ac Sacerdotes reliquos, qui in hac Nostra Diœcesi versantur, paterna charitate monemus, ut, quoties privilegiati Altaris Indulto uti possunt, ejusdem usum non prætermittant, omnique studio curent Fidelium Defunctorum animabus, quæ Purgatorio expiantur igne, opem, sibi tam facilem, illis vero adeo salutarem suppeditare. Cum Purgatorius ignis, teste S. Cæsario Arelatensi (3), *durior sit, quam quidquid pœnarum in hoc sæculo aut cogitari, aut videri, aut sentiri potest*; sollicite studeant animas, cæteroqui Deo charas, sibique fortasse aut cognationis, aut amicitiæ fœdere junctas, ex eo tenebricoso pœnarum

(1) Clemens IX. Const. *Cum felicis*. edita die 23. Septembris 1669.

(2) Innocentius XI. Const. *Alias*. edita die 4. Maii 1688.

(3) Sanctus Cæsarius Arelatensis sermon. 104. Tom. 3. oper. S. Augustini ann. 1683.

narum loco, quantocyus possunt, eripere. Ut autem rectus sit ejusmodi Apostolici Indulti usus, Pontificias Constitutiones ea super re editas, quas superius recensuimus, quam diligentissime servare curent.

CAP. XII.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Clementissimus Redemptor Noster (1) tanto servos suos amore prosequitur, ut iis quovis tempore voluerit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum. Quamobrem, quemadmodum sapienter disposuit, ut iidem statim in hanc editi lucem, primumque vitæ cursum ingredientes, per Sacram baptismalium aquarum ablutionem ab originis culpa expiarentur; ac præterea auxilia maxima in Sacramentis aliis præparavit, quibus conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore Spiritus incommodo possent; Ita etiam provide instituit, ut iidem ad ultimum demum progressi terminum, atque eo transituri, ubi sine termino æterna eos aut remuneratio manet, aut pœna, Extremæ Unctionis Sacramento, tamquam firmissimo quodam præsidio, muniti recrearentur. De hoc Sacramento, adultis Fidelibus ex hac vita exeuntibus utilissimo, dicturi hic sumus, & leges in eo ministrando servandas præscripturi.

II. Sacramentum hoc, quamquam modo *Unctio infirmorum, modo Sacramentum exeuntium* appelletur a Patribus, ex Ecclesiæ (2) tamen consuetudine *Extrema Unctio* nuncupatur, quia ultima est earum Sacrarum Unctionum, quas Christus Ecclesiæ suæ commendavit. Sexies enim juxta Sacros Ecclesiæ ritus ungi Fideles possunt; primo scilicet dum Catechumeni fiunt; secundo dum baptizantur; tertio dum Sacramentum Confirmationis suscipiunt;

(1) Trid. sess. 14. de Sacram. Extremæ Unctionis.

(2) Catechismus Romanus par. 2. c. 6. de Sacramento Extremæ Unctionis. §. 2.

piunt; quarto dum Reges coronantur; quinto dum Sacerdotes, aut Episcopi consecrantur; postremo cum gravi, ac periculoso morbo decumbentes, aut etiam extremo jam in mortis articulo constituti, Sacro hoc oleo obliniuntur. Extremam hanc Unctionem esse verum novæ legis Sacramentum, a Christo Domino institutum, a S. Marco insinuatum, & a S. Jacobo Apostolo Fidelibus promulgatum Tridentina Synodus definivit, ubi inquit (1): *Si quis dixerit, Extremam Unctionem non esse vere, & proprie Sacramentum, a Christo Domino institutum, & a Beato Jacobo Apostolo promulgatum, anathema sit.*

III. Quænam sit hujus Sacramenti materia, quænam forma, quinam Minister, & quinam effectus, quos producit, a S. Jacobo (2) sic docemur: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Ex his verbis, uti nos docet Tridentinum (3), Ecclesia ex Apostolica traditione per manus accepta didicit, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum; formam esse illa verba, quæ in hoc ministrando Sacramento adhibentur: *Per istam Sanctam Unctionem &c.*, Ministrum esse aut Episcopum, aut Sacerdotem ab Episcopo rite ordinatum per impositionem manuum Presbyterii; ac tandem effectus, qui a Sacramento producuntur, esse 1. ut delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergat. 2. ut ægroti animam alleviet, & confirmet, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus morbi incommoda, laboresque levius ferat; 3. ut tentationibus Dæmonis, calcaneo insidiantis, facilius resistat; 4. ut sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequatur. Singula disertius explicemus.

IV. Materia itaque remota Extremæ Unctionis ex Christi institu-

(1) Trid. sess. 14. de Sacram. Extremæ Unctionis can. 1., & eadem sess. cap. 1.

(2) Jacobi cap. 5.

(3) Trid. sess. 14. cap. 1., 2., & 3. de Extrema Unctione.

institutione est oleum ab Episcopo benedictum, & quidem ex olivarum (1) tantum baccis expressum, quippe illud solummodo juxta communem loquendi modum, nisi alterius vocis fiat additio, *Olei* nomine designatur. Materia vero proxima est unctio, per quam a Sacerdote ægrotantis corpus oleo illinitur. Unctio enim aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat. Quamquam hoc oleum, ex Ecclesiæ saltem præcepto, esse debeat simplex, & absque ulla alterius liquoris admixtione; Doctores tamen omnes Sacramenti validitati officere negant, quod aliquid balsami eidem, contra communem cæteroqui, & perpetuam Ecclesiæ praxim, admisceatur, dummodo tanta non sit admixtio, ut, exteriore destructa olei specie, non oleum, sed unguentum potius, aut artificiale alterius generis mixtum censeatur. Debet præterea hoc oleum esse prius Episcopi benedictione consecratum, uti ex antiquissima Patrum (2) traditione accepimus. Utrum autem ex Christi institutione, an ex Ecclesiæ solum præcepto necessaria sit Episcopi benedictio, inter Theologos disputatur. Nos quæstionem intactam relinquentes, tria dumtaxat statui posse censemus; nimirum primo aliquam ex Christi institutione consecrationem in oleo requiri, ut apta fiat hujus Sacramenti materia: secundo numquam ægrotantes in Ecclesia Latina oleo inunctos fuisse, quod non fuerit ab Episcopo consecratum: tertio ad Sacramenti validitatem sufficere oleum a simplici Sacerdote benedictum. Inficiari enim nemo audebit, ex Romani Pontificis sive expressa, sive tacita commissione, materiam aptam ad conficiendum hoc Sacramentum a simplici Sacerdote præparari posse, cum a mille (3), & amplius annis mos in Ecclesia Orientali vigeat, ut ipsi Presbyteri Extremam Unctionem collaturi, oleum in ea adhi-

(1) Benedictus XIV. de Synodo Diœcesana lib. 8. cap. 1. 2. 3.

(2) Innoc. I. in Epist. ad Decentium, Eugenius IV. in Decr. pro instr. Armen., Trid. loc. cit., Bened. XIV. loc. cit. n. 4.

(3) Joannes XXII. in Epist. ad Officium Armenorum Regem, Arcudius lib. 5. cap. 2., Benedictus XIV. de Synodo lib. 8. cap. 1. num. 4.

adhibendum benedicant. Quam quidem consuetudinem Apostolica Sedes non semel ratam habuit, & approbavit. Nam, omissis reliquis, Clemens VIII. in suo decreto, quo Italo-Grecis permittit, ut in suo ritu perseverent, sic habet: *Circa Oleum Sanctum Infirmorum, non sunt cogendi Presbyteri Græci Olea Sancta, præter Chrisma, ab Episcopis Latinis Diœcesanis accipere, cum ejusmodi Olea ab eis in ipsa Oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur, ac benedicantur*. Quod quidem decretum renovavit, confirmavitque peculiari (1) Constitutione Benedictus XIV.

V. At Nos in Nostra Diœcesi perpetuum Ecclesiæ Latinæ usum constantissime retineri volumus, districteque præcipimus; ac mandamus, ut non aliud in Extrema Unctione conferenda oleum adhibeatur, nisi quod ab Episcopo Feria quinta in Cœna Domini fuerit solemni ritu consecratum. Quod si Parochus aliquis oleum ejusmodi ab Episcopo sibi traditum ex frequenti usu ita imminui videat in dies, ut deficere omnino possit, opportune curet, ut aliud ejusmodi oleum ab Ecclesia Cathedrali, in qua asservari solet, sibi suppeditetur. In casu autem urgentis necessitatis (2), in qua plurimi ungendi essent infirmi, nec in promptu sufficiens olei benedicti copia haberetur, licebit Sacro Oleo præexistenti oleum addere benedictum, in minori tamen quantitate, ne per improvidam mixtionem dubia reddatur materia Sacramenti. Aptissime (3) autem hæc materia vim, atque effectum Sacramenti significat. Quemadmodum enim oleum liniendis, mitigandisque corporis doloribus recte adhiberi solet; ita Sacramenti hujus vis maxima in eo est, ut animæ dolorem, tristitiamque soletur, ac levet, & nos ad mortem erecto, constantique animo subeundam, ac Dæmonis calcaneo nostro insi-

Xxxx diantis

(1) Benedictus XIV. Const. 57. §. 4. in ejus Bullario tom. 1. pag. 172.

(2) Cap. *Quod in dubiis*. 3. de consecrat. Ecclef., Rituale Romanum tit. de Extrema Unctione, & Sac. Cong. Supremæ, & Univers. Inquisitionis ad dubium sibi propositum 23. Septemb. 1682.

(3) Catechismus Romanus loc. cit. §. 5.

diantis dolos eludendos excitet, atque confirmet. Ab iis vero, ad quos pertinet, detur opera, ut oleum maxime purum, liquidumque, nec male olens, quemadmodum debita erga Sacramentum Religio postulat, Feria quinta majoris hebdomadæ Episcopo consecrandum proponatur.

VI. Forma hujus Sacramenti (1), ut a Concilio Tridentino, ac Rituali Romano docemur, est solemnis illa, quam Sacerdos ad singulas unctiones adhibet, precatio: *Per istam Sanctam Unctionem, & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum &c. deliquisti*; quæ quidem forma ad singula, quæ unguntur, membra est repetenda; sed simul exprimendus est sensus, qui in illa corporis parte, quæ inungitur, residet. Hinc non omnes ungendæ sunt corporis partes, sed eæ tantum, in quibus maxime sensuum nostrorum sedem natura posuisse videtur, videlicet oculi propter visum, aures propter auditum, nares propter odoratum, os propter gustum, manus propter tactum, pedes propter incessum, renes denique propterea quod in iis voluptatis, ac libidinis vis potissimum sita esse existimatur. Is autem ungendi ritus, qui constanter in Ecclesia universali retinetur, naturæ hujus Sacramenti, quod medicamenti instar est, optime convenit. Quemadmodum enim in corporis morbis, quamvis universum male affectum sit corpus, tamen illi tantum parti curatio adhibetur, a qua, tamquam a fonte, & origine, morbus manat; ita in hujus Sacramenti administratione non totum corpus, sed ea membra, in quibus potissimum sentiendi, & agendi vis eminet, & quibus homo, cum peccat, abuti solet, unguntur.

VII. Deprecativam esse hujus Sacramenti formam, ex ipsis ejusdem verbis unusquisque facile intelligit. Ratio autem, cur ex omnibus Sacramentis sola extremæ unctionis forma precatione absolvatur, hæc a Catechismo Romano (2) profertur. *Cum hoc Sacra-*

(1) Conc. Trid., Rituale Rom., Catechismus Romanus locis citatis.

(2) Catechismus Romanus loc. cit. §.7.

Sacramentum propterea adhibeatur, ut præter spiritualem gratiam, quam tribuit, sanitatem etiam restituat ægrotis; tamen quia non semper sequitur, ut ægroti a morbis convalescant; ob eam causam precatione forma conficitur, ut a Dei benignitate id impetremus, quod Sacramenti vis constanti, & perpetuo ordine efficere non solet. Quamquam autem Sacramentum hoc per plures unctiones administretur, in quarum singulis sua adhibetur forma; non tamen multiplex, sed unum est Sacramentum, non quidem partium continuatione, quæ dividi non possint, sed perfectione, cujusmodi sunt cætera omnia, quæ ex pluribus rebus constant.

VIII. Quoad particulares istas unctiones aliqua hìc ad rectam hujus Sacramenti administrationem adnotanda esse censemus. Primo siquis aliquo ex iis membris, quæ ungenda esse diximus, careat, puta manu, aut pede; tunc ei parti adhibenda est unctio, quæ amisso membro erit proximior. Secundo renum unctio in fœminis propter decorem, & honestatem semper omittitur: imo etiam in viris ipsis omittenda est, si id gravitas morbi postulare videatur. Tertio, in ungendis manibus illud servandum est discrimen, ut, in reliquis Fidelibus interior earum pars, in Sacerdotibus autem exterior obliniatur: eorum enim manus palma oleo Sacro fuit inuncta, cum Sacerdotio initiarentur. Quarto, tempore pestis, aut quando ita æger in extremis laborat, ut periculum immineat, ne, antequam præscriptæ ab Ecclesia unctiones absolvantur, decedat, ungendus est in eo sensuum organo, in quo inungi facilius potest, sub hac forma: *Per istam Sanctam Unctionem, & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, gressum, & lumborum delectationem deliquisti. Amen*. Alia hujusmodi plura in Rituali Romano Parochi reperient, ac proinde illud attente, ac sæpe perlegant. Eos (1) tamen hìc serio monemus, a grauis culpæ reatu non excusari illum, qui extra recensitos casus vel unam ex quinque sensuum unctionibus prætermittat.

Xxxx 2 IX. Ex-

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib. 8. cap. 3. §. 5.

IX. Extremæ Unctionis Ministros esse solos Sacerdotes ab Episcopo valide ordinatos, contra Novatores Tridentina (1) Synodus definivit, ubi ait: *Si quis dixerit, Presbyteros Ecclesiæ, quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed etiam seniores in quavis Communitate, & ob id proprium extremæ Unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem, anathema sit*. Verum, etsi quilibet Sacerdos extremam unctionem conferre valide possit, ordinarius tamen ejusdem Minister est solus Parochus, vel alter, cui ille ejus muneris fungendi potestatem fecerit. Quare nemini licet, extra urgentem necessitatem, sine ejusdem Parochi, aut Episcopi licentia Sacramentum hoc administrare. Imo Sacerdotes Regulares sine Episcopi, aut Parochi licentia, aut sine expresso Romani Pontificis privilegio Sacramentum extremæ Unctionis administrantes, præter gravis culpæ reatum, in excommunicationem (2) incurrunt Sedi Apostolicæ reservatam, etiamsi ii (3), quos Sacro inungunt Oleo, sint advenæ in eorum Monasterio, aut Conventu ægrotantes. Conferre tamen hoc Sacramentum possunt absque ulla licentia famulis (4), domesticis, & commensalibus, qui intra eorum Monasteriorum, aut Conventuum septa degunt, & vivunt. At si, deficiente Parocho, infirmus sit in proximo mortis periculo constitutus; integrum cuilibet Sacerdoti est Sacro Oleo ægrotantem inungere. Cum enim Ecclesia, urgente mortis periculo, cuilibet Sacerdoti potestatem fecerit absolvendi a quibuslibet censuris, & peccatis; verosimile non est, quod cuipiam Sacerdoti interdixerit, ne ægroto, qui in eodem vitæ discrimine sit constitutus, absente Parocho, Unctionem extremam administret, quæ perfectio est, & complementum Pœnitentiæ, & quæ ad sui validitatem in Ministro jurisdictionis potestatem

(1) Trid. sess. 14. can. 4. de Extrema Unctione.

(2) Clement. 1. de privilegiis.

(3) Sac. Cong. Concil. in Monopolitana 27. Septembris 1670. lib. 26. decret. pag. 444.

(4) Clemens X. in Constit. *Superna*; Trid. sess. 24. cap. 11.

ſtatem non requirit. Hinc S. Carolus Borromæus in Concilio (1) Mediolanenſi V. ſic decrevit: *Ne alius Sacerdos, niſi Parochus, hoc Sacramentum miniſtret. Si porro is impeditus, aut alias in mora eſt, mortiſque periculum inſtat; tunc Sacerdos alius miniſtret, licet.* Nos certe S. Caroli veſtigiis inhærentes poteſtatem in Noſtra Diœceſi facimus cuilibet Sacerdoti, ut, quoties Parochus, ejuſque adjutor, aut viceſgerens abſit, & ægro mortis impendeat periculum, eidem extremæ Unctionis Sacramentum libere, ac licite miniſtrare poſſit, ac valeat.

X. Ex iis Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum ungentes eum oleo in nomine Domini*, quæri poſſet, utrum ad hoc Sacramentum valide conficiendum unus ſufficiat, an plures requirantur Presbyteri? Verum quæſtionem omnem ſuſtulit Alexander III. (2), qui ſic definivit: *Nos itaque tibi taliter duximus reſpondendum, quod Sacerdos, uno præſente Clerico, & etiam ſolus, poteſt infirmum ungere.* Cui quidem definitioni conſonat, qui jamdiu in Eccleſia Latina viget, uſus. Cæterum cum novum non ſit, ſicuti monet S. Auguſtinus (3), in Sacris Litteris numerum pluralem poni pro ſingulari; dicendum (4) eſt, S. Jacobum per verba illa *Presbyteros Eccleſiæ* aliquem ex Eccleſiæ Presbyteris ſignificare. Si tamen plures ſimul Sacerdotes re ipſa hoc Sacramentum conficerent, eſſet profecto validum, dummodo ſinguli diverſos ungerent ægroti ſenſus, & quilibet congruentem inuncto ſenſui formam pronunciaret. Verum (5) cum nemini liceat in Sacramentis adminiſtrandis a norma in Rituali Romano præſcripta recedere; in hoc autem præſcribatur, ut non plures, ſed unus Sacerdos extremam Unctionem conferat; inde fit, ut illicitum nunc ſit, ſecluſa neceſſitate, ejuſmodi Sacramentum a pluribus ſimul adminiſtrari.

Non

(1) In Conc. Mediol. V. Actor. Eccl. Mediol. par. 1. pag. 223.

(2) Cap. *Quæſivit*. de verbor. ſignificat., S. Thom. lib. 4. contra Gentes cap. 73.

(3) S. Auguſtinus lib. 3. de conſenſu Evangeliſt. cap. 16.

(4) Benedictus XIV. de Synod. lib. 8. cap. 4. num. 4.

(5) Benedictus XIV. loc. cit. num. 5.

Non loquimur hìc de Ecclesia Græca, pro qua Constitutionem (1) edidit Benedictus XIV. in ejus Bullario videndam.

XI Ex allatis Jacobi verbis (2), ex decreto Eugenii IV. (3), ex Tridentina Synodo (4), ex Catechismo Romano, & ex perpetua, constantique Ecclesiæ Latinæ traditione (5), quæ omnium Theologorum consensione firmatur, edocemur, extremam Unctionem solis Infirmis esse ministrandam, & quidem eo morbo laborantibus, ex quo juxta peritorum judicium mors secutura prudenter timeatur. Denegandum (6) proinde est hoc Sacramentum iis, qui, cum sano sint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt vitæ periculum, cujusmodi sunt, qui aut mare transgressuri, aut commissuri prælium, aut ultimo sunt plectendi supplicio. Denegandum quoque est fœminis partui proximis, nisi alia insuper iisdem accesserit extraordinaria, & lethalis corporis ægritudo. Denegandum præterea est 1. pueris (7), qui nullum adhuc rationis usum habent, etiamsi in gravi versentur vitæ discrimine, quia, cum hi nondum ulla vel levi culpa fœdari potuerint, vera in iis esse non potest hujus Sacramenti forma: *Indulgeat tibi Deus, quidquid per visum, auditum &c. deliquisti*: Pueri tamen, statim ac rationis compotes (8), & doli, culpæque capaces censentur, si in gravem incidant morbum, infirmorum oleo poterunt illiniri. 2. amentibus, & furiosis (9), qui ab ipso ortu numquam mentis, & rationis compotes fuere, cum etiam isti nulla gravi, aut levi culpa se contaminare potuerint, ad cujus abstergendas reliquias hoc Sacramentum, prout est institutum,

(1) Benedictus XIV. Constit. 57. §.5. in ejusdem Bullario tom. 1.

(2) Jacobi cap. 5.

(3) Tom. 9. Collectionis Harduini.

(4) Sess. 14. cap. 3. de Extrem. Unct.

(5) Catechismus Romanus de Extrem. Unct. §. 9.

(6) Conc. Mediol. V. sub S. Carolo anno 1576. par. 2. tit. 6., & S. Th. lib. 4. contra Gentes cap. 73.

(7) S. Th. in 4. dist. 23. qu. 2. art. 2., S. Carolus Borromæus par. 4. Act. Eccl. Mediol. pag. 543., & Catech. Rom. loc. cit. num. 9., Rit. Rom. de Extr. Unct.

(8) Benedictus XIV. de Synodo lib. 8. cap. 6.

(9) S. Carolus Borromæus in Act. Eccl. Mediol. loc. cit., Catech. Rom. loc. cit., Benedictus XIV. loc. cit. num. 4.

tutum, adhibeatur. Secus vero dicendum est de adultis (1), qui usu aliquando rationis præditi, postea in phrenesim, aut amentiam inciderunt: iis enim ministrandum est, dummodo & absque irreverentia Sacramenti fieri id possit, & ægrotus, antequam insaniret, expresse, aut tacite illud petierit, aut petiturus fuisset, si meminisset, neque in peccato mortali notorio insanierit. 3. publicis, ac notoriis peccatoribus, quos nulla præteritorum criminum pœnitentia tangi constiterit. His enim non modo extrema Unctio, sed Sacramenta etiam reliqua sunt deneganda; & si in eo statu decesserint, Ecclesiastica quoque privandi sunt sepultura.

XII. Quamquam iis dumtaxat infirmis Extrema Unctio sit conferenda, qui decessuri prudenter timeantur; non tamen ita ejusdem administratio est differenda, ut tunc solum Sancto Oleo liniantur, cum in eum statum devenerint, ut jam jam spiritum sint exhalaturi. Gravissime enim peccant (2) ii, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum omni spe salutis amissa, vita, & sensibus carere incipiat. Constat enim ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, Sacro Oleo liniatur. Quare animadvertant Parochi, ut eo potissimum tempore cœlestem medicinam, vi sua semper salutarem, adhibeant, cum ex eorum etiam, qui curandi sunt, pietate, ac religione magis profuturam intellexerint. Cum autem humani generis hostis hanc plerisque rudibus, & ignaris mentem iniiciat, ut actum esse credant de illius vita, qui Sancto unctus est Oleo, eique solum superesse sepulchrum; & inde fiat, ut a Sacra Unctione perinde, ac ab ipsa morte abhorreant; Curent (3) Parochi crebris monitio-

(1) Concilium Arausicanum can. 13., S. Th. in 4. dist. 23. qu. 2. art. 2. quæstiunc. 3., Benedictus XIV. loc. cit.

(2) Catechis. Rom. loc. cit. §. 9., Conc. Mediol. I. anni 1565., Burdigalense, & Rhemense an. 1583., Bituricense an. 1584.

(3) Synodus Burdigalensis anni 1583. tit. 13.

tionibus Populum a tam inani, atque impia opinione abducere, cum certum sit ex Apostoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corporis, si expedierit, salutem vi hujus Sacramenti conferre. *Sanitatem corporis interdum*, inquit Tridentina Synodus (1), *ubi saluti animæ expedierit, infirmus consequitur*; & uti diserte prius declaraverat Eugenius IV. (2), *effectus hujus Sacramenti est mentis sanatio, &, in quantum expedit, ipsius etiam corporis*. Non itaque ad inungendum infirmum ultima expectanda est ejus vitæ periodus, qua Extremum agat spiritum. Hunc enim effectum (3) restituendæ valetudinis Sacramentum non operatur per modum miraculi (quod sane in illis circumstantiis necessario requireretur) sed virtute quadam, supernaturali quidem, sed quodammodo ordinaria, qua naturales causæ adjuvantur.

XIII. Verum cum ita comparati simus, ut omnia fere nostris commodis metiamur; Hinc ut efficacius alliciantur Fideles ad extremam Unctionem celeriter petendam, eamque recipiendam, antequam sensibus, ac mente destituantur; Parochus iis recenseat, ac explicet alios nobiliores effectus, quos eadem in decumbentium anima operatur, & quorum haud facile ægrotus esse potest particeps, si sensuum, & rationis usu sit destitutus. Prima igitur utilitas (4), atque effectus hujus Sacramenti est, ut, si ægrotus in peccatis sit, dimittantur ei, & delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias, Sacramentum hoc, tamquam Sacramenti Pœnitentiæ complementum, abstergat. *Peccati* autem *reliquiæ, peccata, ac delicta*, quæ per hoc Sacramentum Jacobus remitti, Tridentina vero Synodus abstergi docet, primum quidem peccata venialia significant, quæ multis sane remediis, at potissimum per Extremam Unctionem, expiari possunt: *sunt*

(1) Trid. sess. 14. cap. 2. de Extrema Unctione.

(2) Eugenius IV. in Decreto unionis ad Armenos.

(3) Benedictus XIV. de Synodo lib. 8. cap. 8. num. 2.

(4) Jacobi cap. 5., Trid. loc. cit. cap. 2., S. Carolus Borromæus in Actis Eccles. Mediol. par. 4. pag. 541., S. Th. lib. 4. contra Gentes cap. 73., & in Supplem. 3. par. qu. 80. art. 1., Benedictus XIV. de Synodo lib. 8. cap. 8. num. 3.

ſunt etiam quotidiana (1) *peccata, ſine quibus præſens vita non agitur, a quibus oportet hominem in ſuo exitu per hoc Sacramentum emundari*, ut inquit S. Thomas, cui unanimiter Doctores omnes conſentiunt. Deinde peccata etiam lethalia ſignificant, quæ aliquando poſt aliorum Sacramentorum ſuſceptionem in ægroto ſuperſunt: fieri enim poteſt, ut inquit S. Carolus Borromæus (2), ut alicujus peccati, quod admiſit, notitiam, vel memoriam ægrotus non habeat, vel ſi habeat, confiteri Sacramentaliter illud nequeat: *in hoc autem delendo peccato ita per hoc Extremæ Unctionis Sacramentum juvatur, ut fieri poſſit, eum per hoc Sacramentum ſalvari, qui alioqui fuiſſet damnatus. Si enim Extrema Unctio invenit peccatum aliquod vel mortale, vel veniale, quoad culpam illud tollit, dummodo ex parte recipientis non ponatur obex*, uti ait Angelicus Doctor (3). Jam vero neutrum effectum (4) poteſt Extrema Unctio operari ſine pio aliquo ipſius ſuſcipientis actu: neque enim peccata venialia remittit abſque aliqua eorumdem diſplicentia; neque lethalia delere valet ſine eorumdem deteſtatione, atque illa ſaltem imperfecta contritione, quæ neceſſaria eſt ad veniam, & juſtificationem in Pœnitentiæ Sacramento aſſequendam, uti optime doctiſſimus Pontifex Benedictus XIV. in ſuo Opere de Synodo lib. 8. cap. 7. num. 3. ratiocinatur. At cum ejuſmodi actus certe elici ab eo nequeant, qui jam eſt ſenſibus, ac mente deſtitutus, niſi forte illos antea jam elicuerit; Inde fit, ut utroque hoc Sacramenti effectu fraudetur æger, qui tunc ſolum ſacro inungitur oleo, cum vita, & ſenſibus carere incipit.

XIV. Altera eſt, & quidem magna Sacræ Unctionis utilitas (5), quod animam ab infirmitate, & languore ex peccatis contracto, atque a mortis impendentis, futurique divini judicii metu ſollicitam, ac trepidantem confirmat, ac ſublevat. Non

Yyyy modo

(1) S. Thom. loc. cit.

(2) S. Carolus Borromæus in Act. Eccl. Mediolan. loc. cit., & S. Th. loc. cit.

(3) S. Th. in Supplem. 3. par. qu. 80. art. 1.

(4) Benedictus XIV. de Synodo lib. 8. cap. 7. num. 3.

(5) Catechiſmus Romanus de Sacram. Extrem. Unction. num. 14.

modo enim homini insitum a natura est, ut nihil in humanis rebus æque, ac mortem pertimescat; sed hunc præterea timorem magnopere auget præteritorum scelerum recordatio, juxta illud (1): *Venient in peccatorum suorum cogitationem timidi, & traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum*: paulo enim post stare illum oportet ante Tribunal Dei, a quo severissime est judicandus, & vel æternam pro benefactis mercedem, vel æternum pro malefactis supplicium recepturus. Quare, dum inter spem, ac metum hæret anceps, multo terrore perculsus, miris exagitatur modis, contrariisque affectibus discruciatur. Verum si æger Extremæ Unctionis Sacramento muniatur, ejus virtute recreatus, pio, sanctoque repletur gaudio, & ad magnam divinæ Misericordiæ fiduciam excitatus, tristitiam abiicit, lætoque animo (2) Domini adventum expectat, paratus (3) depositum suum, quandocumque illud ab eo repetere voluerit, libenter reddere.

XV. Tertia tandem, ut reliquas omittamus, utilitas ea est, & sane maxima, ut adversus Dæmonis calcaneo insidiantis tentationes vires ægro, animumque suppeditet, atque arma subministret, quibus earum vim, atque impetum frangat, atque repellat. Nam etsi (4) adversarius noster occasiones per omnem vitam quærat, & captet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit; nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes versutiæ suæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & a fiducia etiam, si possit, divinæ Misericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis vitæ exitum perspicit. Quamobrem tunc uberiori Dei gratiæ indigemus auxilio, quo roborati dimicemus alacrius, & infensissimi hostis artificium, & calliditatem facilius eludamus. Hæc autem uberiora auxilia, ac præsentissimum divinæ opis patrocinium nobis sane non deerunt, si tempestive hujus saluberrimi Olei Sacramento ea, qua par est, pietate, ac religio-

(1) Sapientiæ cap. 4.
(2) Ad Titum cap. 2.
(3) Ad Timoth. cap. 12.
(4) Trident. sess. 14. de Sacram. Extrem. Unct.

ligione muniamur. *Obumbrabit* (1) *enim Dominus caput nostrum in die belli: scuto circumdabit nos veritas ejus: Cadent a latere nostro mille, & decem millia a dextris nostris: ad nos autem non appropinquabit: nobiscum erit Altissimus in tribulatione: eripiet nos, & glorificabit nos, & ostendet nobis salutare suum.*

XVI. Verum ut tot, ac tam salutares ex hoc Sacramento percipi ab ægroto fructus possint, sedulo curabit Parochus, ut is, nisi aliud præceps, ac repentina morbi vis postulare videatur, Sacramentali prius expietur Confessione, cum Extremæ Unctionis gratiæ, fructibusque consequendis nihil æque impedimento sit, ac lethalis alicujus peccati conscientia. Mox, nisi mortis urgeat periculum, sacro reficiatur Viatico. Tandem de Extrema recipienda Unctione admonitus, a Parocho instruatur, ut primum, & maximum Sacramenti beneficium, animæ videlicet salutem, expetat, deinde etiam corporis, si modo id sibi sit ad æternam salutem profuturum; sibique futurum suadeat, ut, si ejus votum ab hac Christiana fiducia, ac pietate proficiscatur, aut morbi depulsio sequatur, aut certe animus adversus mali Dæmonis insidias, ac mortis instantis terrores erigatur magnopere, & confirmetur. Quamquam autem Extrema Unctio characterem non imprimat, semel tamen adhibita, non est in eodem iteranda morbo, nisi forte hic diuturnus sit, & æger, postquam recreatus ab eo fuerit, in mortis iterum periculum relabatur.

CAP. XIII.

DE TESTAMENTIS, ET LEGATIS PIIS.

SI filii lucis essent, ut oporteret, hujus sæculi filiis prudentiores; profecto non ignorantes sibi semel esse moriendum; tempus autem, quo sunt morituri, omnino nescientes; tempestive disponerent domui suæ, nec extrema vitæ momenta expectarent, ut ultimum Testamentum conderent, supremaque ede-

 rent

(1) Psalm. 90.

rent mandata. Verum cum ægerrime a fubftantiis fuis, quas immodice diligunt, avellantur; ufuvenire plerumque folet, ut de edendo Teftamento tunc cogitent, cum in proximo moriendi periculo fe conftitutos intelligunt. Unde non raro fit, ut, cum Teftamentum nuncupant, aut mens illis auferatur, aut ipfa morbi vi ita perturbentur, ut mentem fuam, ultimamque voluntatem explicare minime poffint. Non abs re itaque, nec improvide facturus videtur Parochus, fi, poftquam ex Medicorum fententia ingravefcere ægroti morbum intellexerit, illum, dum mens integra eft, ad condendum, fi velit, Teftamentum hortetur, præfertim fi neceffarii eidem hæredes defint, ac verendum prudenter fit, ne graves, ac diuturnæ inter hæredes ab inteftato lites fuboriantur.

II. Cum autem aliquando ægrotus in ultimis conficiendis tabulis Parochi confilium, operamque expofcat, paratus videlicet ad caufas pias fuum condere Teftamentum; Pauca proinde hac de re Parochos, & Confeffarios monendos effe arbitramur. Ac primum quidem illud fedulo caveant, ne ab ægro, vel impudentibus precibus, vel ftudiofa quadam fuæ egeftatis enarratione fibi, vel confanguineis fuis, aut hæreditatem ipfam, aut pingue aliquod legatum expifcari conentur. Id enim Chrifti Miniftros, ac difpenfatores Myfteriorum ejus maxime dedecet, cum in illis rerum circumftantiis facro minifterio ad temporale compendium fibi procurandum uti quodammodo viderentur. Caveant præterea, ne fi de eleemofyna indigentibus perfonis leganda agatur, cujufquam aut ftudio, aut malevolentia fe duci finant, adeoque alium improbent, ut alium Teftatori commendent. Neque etiam Ecclefiæ fuæ paupertatem dolofis quibufdam artibus, & circumventionibus oggerant, ne avaritiæ potius, quam animarum faluti inhiare videantur contra id, quod in Cabillonenfi III. Synodo (1) fancitum fuit per hæc verba: *Animarum falutem inquirere debet Sacerdos, non lucra terrena, quoniam Fideles ad res fuas dandas*

(1) Synodus Cabillonenfis III. cap.6., & 7.

dandas non sunt cogendi, neque circumveniendi: Ecclesia vero Sancta non solum Fideles spoliare non debet, quin potius inopibus opem ferre. Quoties ergo ægrotus Parochi consilium exposcat, is eidem in memoriam pia aliqua loca, aut opera, quæ, pensatis omnibus, utiliora communiter existimentur, dumtaxat revocet, nulli privatim studens, sed omnia ex æquo commendans, itaut ægrotus intelligat, liberum sibi esse quodcumque ex iis, quæ proponuntur, amplecti, nec aliud quidquam a Parocho spectari, nisi ut æternæ ægrotantis saluti utiliter consulatur. Tandem cum non sine magno Fidelium scandalo, neque sine turpissima Christianæ Charitatis inversione adiri hæreditates possint, quarum Ecclesiæ (consanguineis, ac necessariis, licet indigentibus, prætermissis) falso licet pietatis obtentu, vero tamen furoris, aut odii impetu, vel importunis Sacerdotum suggestionibus, instituuntur hæredes; Parochi proinde nullam hujusmodi conscribendis Testamentis opem, aut consilium præbeant; imo vero siquem videant in ea esse voluntate, ut tam improvidum, ac tam injustum testamentum condat, illum a proposito suo removere piis hortationibus, ac suasionibus studeant. Justitiæ, & æquitatis legibus præscribi dicant, ut parentibus, ac liberis, aliisque necessariis opportuna non desint vitæ subsidia: Deum non quærere de fame parentum sibi dona conferri, veramque misericordiam a domestico progredi debere pietatis officio. Exemplum, ac verba proferant S. Augustini (1): *Quicumque vult, exhæredato filio, hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum, qui suscipiat, non Augustinum; imo Deo propitio nullum inveniet.*

III. Cum testamenta ad pias causas juxta Canonici Juris (2) dispositionem coram duobus, vel tribus testibus valide nuncupentur; ac propterea non raro Parochi operam in ultimis conficiendis tabulis ægrotantes exposcant; Pauca quædam de testamen-

(1) S. Augustinus Sermon. 2. de vita Clericorum relatus in can. ult. caus. 17. quæst. 4.

(2) Cap. *Relatum*. de testamentis, & Concil. Roman. sub Benedicto XIII. tit. 20. cap. 1.

mentis, ac Legatis Piis innuenda hic a Nobis esse censemus. Testamenta, ac Legata, in quibus Ecclesia, aut alia quæcumque pia causa hæres, aut legataria instituitur, *Pia* nuncupantur, eaque Ecclesiasticæ leges, quibus Civiles hac in re famulari necesse est, ita privilegiata esse voluerunt, ut ad illorum validitatem nonnisi ea, quæ Jure naturæ, ac gentium ad actus validos sufficiunt, requirantur. Quamobrem valida eadem in utroque foro semper sunt, dummodo (1) de voluntate Testatoris constet, nisi is, aut rationis usu careat, aut furiosus sit, ac mente captus, aut impubes, aut tandem prodigus, cui interdicta rerum suarum fuerit administratio. Solemnitates enim omnes a Jure Civili præscriptas Jus Canonicum in hoc Testamentorum genere abrogavit per celeberrimam illam Decretalem *Relatum*, quam universo terrarum orbi servandam Alexander III. proposuit (2) sic statuens. *Mandamus, quatenus cum aliqua causa talis* (videlicet de Testamentis, ac Legatis Piis) *ad vestrum fuerit examen deducta, eam non secundum Leges, sed secundum Decretorum statuta tractetis, tribus, aut duobus legitimis testibus requisitis, quoniam scriptum est: in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum*. Ut ergo ejusmodi Testamenta, ac Legata in interno valeant foro, Testatoris dumtaxat sufficit plena, ac deliberata voluntas, quam proinde etiamsi solus, ac sine Testibus hæres ab intestato audierit, eam sub reatu culpæ executioni demandare jubetur. Testes enim, quorum laudata Decretalis meminit, ad naturalem dumtaxat Testamenti pro foro externo probationem exiguntur, & quidem, si nonnisi per Testes probari defuncti voluntas possit. Nam si de ea aliunde constet, puta ex testamento propria Testatoris manu scripto, aut subscripto, aut si eam (3) hæres ab intestato se vere audivisse in foro externo fateatur; nullis est opus testibus, ut Testamentum in utroque foro cum externo, tum interno, cum Civili, tum

(1) Cap. *Indicante*. de Testamentis.

(2) Cap. *Relatum*. 11. de Testamentis.

(3) Arg. L. *Non dubium*, Cod. *de testamentis*, & L. *Etsi*, Cod. *De fideicommissis*.

tum Canonico plenum habeat robur, ac firmitatem. Inde fit, ut Teſtamenta ad pias cauſas in utroque valeant foro, licet vel ſolis nutibus,& ad alterius interrogationem condita ſint;vel incertus (1) ſit hæres in iis inſtitutus; ex. gr. ſi Teſtator dicat: *Hæredes inſtituo pauperes, animas Purgatorii, Eccleſiam &c.*, vel tandem ſi in iis Teſtator hæreditatem, aut legata arbitrio (2) alterius diſtribuenda committat ex. gr. dicat: *Hæredes bonorum meorum inſtituo pauperes, quos Titius elegerit &c.* Quæ tamen omnia a Jure (3) Civili prohibentur, irritumque reddunt Teſtamentum.

IV. Si ergo de voluntate Teſtatoris ſatis aliunde non conſtet, neceſſe tunc eſt, ut duo legitimi Teſtes in Teſtamento condendo adhibeantur. Uni enim dumtaxat Teſti (4), licet is omni ſit exceptione major, ſuumque teſtimonium jurejurando confirmet, ne in foro quidem interno hæres ab inteſtato habere tenetur fidem, cum inconcuſſa ſit Juris regula (5), unicum Teſtem non ſatis eſſe, ut quidquam cum alterius detrimento probatum cenſeatur: ſecus enim innumeris fraudibus immenſus aditus aperiretur. Quare improvide agunt & Teſtator, & Parochus, ſi ille ſoli Parocho ſuam pandat voluntatem, hic vero ſolus illam excipiat hæredibus ab inteſtato referendam. Hoc enim pacto Teſtamentum ejuſmodi ex defectu probationis nullum ſortietur effectum. Propterea Parochos, omneſque Confeſſarios monemus, ut ultimas haſce diſpoſitiones ad pias cauſas non excipiant, niſi duobus advocatis Teſtibus, aut ſaltem uno; tunc enim alterius Teſtis, cum duo tantum ſufficiant, Parochus ipſe, aut Confeſſarius ſupplebit vices. *In Legatis (6) etiam piis, quæ ab ægrotantibus ad Parochorum aures fieri quandoque ſolent, ut fraudes, liteſque evitentur, teſtes etiam in eodem numero* (duo videlicet, aut tres) *adhibeantur, coram quibus Teſtator, ſe quædam ad pias cauſas erogari*,

(1) Cap. *Cum tibi*. 13. de Teſtament.
(2) Cit. cap. *Cum tibi*.
(3) L. *Jubemus*. cod. *De teſtamentis*. L. *Illa*, & L. *Si quis*. ff. de hæred. inſtit.
(4) Cit. cap. *Relatum*.
(5) Cap. *Licet univerſis*. de teſtibus.
(6) Concil. Rom. ſub Benedicto XIII. tit. 20. cap. 1.

ri, prout Parocho, seu Confessario suo injunxit, ita velle declaret, talique declaratione pia Testatoris dispositio suum semper sortiatur effectum. Testes autem in piis hisce testamentis adhibendi, necesse non est, ut sint rogati, cum sufficiat, ut mentem suam intendant, ac verba Testatoris intelligant: *Nam coram Titio aliquid facere jussus*, ut ajunt leges (1), *non videtur præsente eo fecisse, nisi is intelligat*. Præterea esse possunt Testes, quicumque de Jure naturæ, & gentium a ferendo testimonio non repelluntur. Quamobrem omnes, sive viri, sive mulieres, dummodo neque sint infames, neque mentis impotes, neque ratione peculiaris alicujus criminis reprobentur, interesse, tamquam Testes, ejusmodi dispositionibus possunt, adeoque etiam Parochus (2), Confessarius, Beneficiatus, Religiosus &c., quamquam Ecclesiæ propriæ, seu Monasterio, aut tota hæreditas, aut ejus pars a Testatore relinquatur. Nequis vero in his scribendis testamentis error obrepat, formulam aliquam damus in Appendice *num.* 22., qua Parochi, & Confessarii, cum sese occasio dederit, mutatis mutandis, uti facile possint.

V. Cum Christo detur, quidquid piæ causæ impenditur (ut enim Christus inquit in Evangelio (3): *quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*); Inde fit, ut quidquid etiam causæ piæ detrahitur, Christo surripiatur. Cum autem Episcoporum (4), qui Christi, ac pauperum patrimonii vindices sunt, ac dispensatores, peculiare munus sit piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos securitati, atque executioni sollicita cura invigilare; Nostras esse partes ducimus aliquas hic ad Sacrorum Canonum normam leges condere, quibus testamentorum ad pias causas libertatem tueamur, exactamque piorum legatorum observantiam urgeamus.

VI. Ac

(1) L. *Coram Titio*. ff. de V. S.
(2) Cap. *Insuper 6.*, & cap. *Cum nuncius*. 12. de testibus, & attestationibus.
(3) Matth. cap. 25.
(4) Cap. *Nos quidem*, cap. *Si hæredes*, cap. *Tua nobis*, & cap. *Joannes*. de Testamentis; Trid. sess. 22. cap. 8., & L. 1. cod. *De Episcopis, & Clericis*.

VI. Ac primum quidem, ubi quis, vel appetente morte, vel etiam dum integra valetudine fruitur, religiosæ, veræque pietatis impulsu hæredem, aut legatariam Ecclesiam, aliamve piam causam nuncupat, nemo se ejusmodi testamenti libertati audeat opponere, atque a pio legato sive directe, sive indirecte ita disponentem deterrere, ut liberum ei non sit testamentum ad piam causam condere, aut conditum sive ex integro, sive ex parte, si velit, immutare. Quicumque ausus id fuerit, noverit, se acrem divini, Ecclesiasticique (1) judicii ultionem esse subiturum. Eamdem quoque comminamur ultionem iis omnibus, qui injuste sive directe, sive indirecte piorum legatorum executionem sive vi, sive dolo, aut omnino impedient, aut saltem remorabuntur. Pœnam tamen multo severiorem subibunt Notarii, Parochi, & Confessarii, si pias Testatorum voluntates, quas oretenus acceperunt, aliquid iis addendo, vel minuendo, in scriptis adulterabunt.

VII. Quia vero sæpe ex malitia, plerumque ex negligentia piæ dispositiones, ac legata executioni minime demandantur; Nos autem earum observantiam urgere nullo modo possumus, nisi eædem nobis innotescant; Primum Notariis quibuscumque, Parochis, Confessariis, aliisque omnibus sive Ecclesiasticis, sive Laicis, qui ad hanc usque diem vel pia Testamenta exceperint, vel alias quascumque scripturas de piis legatiis conscripserint, aut in iis condendis Testes fuerint, sub pœnis etiam spiritualibus arbitrio Nostro infligendis districte præcipimus, ac mandamus, ut piarum ejusmodi dispositionum notitiam, nisi delata jam fuerit, intra tres menses a die promulgationis hujus Synodi ad Nostram Curiam ejusdem Actis inserendam deferant, expressis Defunctorum, atque hæredum nomine, & cognomine, legatorum qualitate, & quantitate, bonis relictis, oneribus impositis, die, mense, & anno exceptæ scripturæ, cæterisque omnibus, quæ necessaria erunt, ut exacta legati, aut piæ dispositionis

(1) Cap. *Si hæredes*. de testamentis, & Clem. 1. de privilegiis.

tionis notitia habeatur. Cancellario autem Nostro sub gravi ad Nostrum arbitrium, etiam amotionis ab officio, pœna districte præcipimus, ut delatam ejusmodi legatorum, seu dispositionum notitiam in regesto suo describat, & intra mensem locorum piorum, in quorum commodum dispositiones factæ fuerint, Administratores moneat, ut earum executionem pro sui muneris debito apud Hæredes, seu Testamentarios Executores urgere non desinant. In posterum vero ii omnes, quos recensuimus, si quas forte dispositiones ad pias causas excipient, aut scribent, earum notitiam ad Nostram Curiam deferant intra mensem ab obitu Testatoris, vel a die factæ inter vivos donationis. Si quis eorum notitiam deferre contumax detrectaverit, pœna multabitur pecuniaria, & a Nobis, si opus fuerit, anathematis gladio ferietur. Legatorum, piarumque dispositionum (1) nomine intelligimus, quidquid vel per ultimam voluntatem, vel quocumque donationis actu inter vivos relinquitur, aut donatur Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, Seminariis, Pauperibus, pro dotandis puellis, alendis Orphanis, redimendis captivis, paranda sacra supellectili, accendendis luminibus, Missis celebrandis &c., uno verbo, quidquid in pios usus, aut in commune bonum relinquitur impendendum.

VIII. Diuturna compertum est experientia, pia legata, ultimasque Fidelium ad pias causas voluntates, nisi mature, & accurate impleantur, intercidere, & quandoque etiam penitus dilabi. Cum igitur non pauci sint, qui & suæ, & alienæ salutis immemores, piorum legatorum executionem negligunt, & prorogant; Nos, ut tantum a Nostra Diœcesi avertamus malum, volumus primum, ut adversus hos pauperum, animarumque tortores, in concionibus habendis ad populum, Parochi nec raro, nec leniter invehantur, itaut, si forte adsint, intelligant, quantum & vivis, & defunctis Fidelibus contra omnes justitiæ, ac pietatis leges socordia sua, culpabilique mora afferant detrimen-

(1) Rota Recent. par. 13. decis. 302., & par. 2. diversf. decis. 74.

mentum. Præcipimus deinde, districteque mandamus hæredibus, ac ultimarum voluntatum executoribus, ut intra tempus a Testatore præfixum legata pia, reliquasque defunctorum dispositiones omnino exequantur. Quod si certum temporis spatium non fuerit a Testatore præfixum, quamprimum ea exequi curent, & nisi intra annum a Testatoris obitu de piorum legatorum executione Nobis constet, illos (1) per multam pecuniariam, &, crescente contumacia, per Ecclesiasticas etiam censuras, aliasque pœnas ad eorum executionem cogemus. *Si hæredes* (sic in jure Canonico (2) statutum legimus) *jussa Testatoris non adimpleverint, ab Episcopo loci illius omnis res, quæ eis relicta est, canonice interdicatur cum fructibus, & cæteris emolumentis, ut vota defuncti adimpleantur*. Neque vero Nobis quidquam oberit, quod in sua ultima voluntate vetuerit Testator, ne dictis legatis Episcopus manum apponat. Ejusmodi enim clausula, utpote Juri Canonico contraria, nullius est ponderis, & auctoritatis. *Cum in omnibus piis voluntatibus* (celebre est rescriptum Gregorii IX. (3), *sit per locorum Episcopos providendum, ut secundum defuncti voluntatem universa procedant; licet etiam a Testatoribus id contingeret interdici; Mandamus, quatenus executores testamentorum hujusmodi, ut bona ipsa fideliter, & plenarie in usus prædictos expendant, monitione præmissa compellas*. Datum quidem est pii operis Fundatori (4), ut certum aliquem designare, & constituere valeat executorem, atque huic, si concreditum sibi munus segniter obeat, alium subrogare; & tunc immiscere se nequit Episcopus, nisi cum substitutus quoque in executione segnis, ac negligens esse deprehendatur. Sed in hoc demum casu ad Episcopum devolvitur onus, & cura id exequendi, quod alii neglexerunt. *Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati*, (uti Tridentina Synodus (5)

Zzzz 2 decre-

(1) Cap. *Tua*, cap. *Nos*, & cap. *Si hæreditas*. de testamentis.

(2) Cap. *Si hæredes*. de testamentis.

(3) Cap. *Tua nobis*. de testamentis.

(4) Benedictus XIV. de Synodo lib. 13. cap. ultimo §. 1.

(5) Trid. sess. 22. cap. 8. de reform.

decrevit), *in casibus à Jure concessis omnium piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos sunt executores.*

IX. Parochos præterea, ac piorum locorum Administratores sedulam adhibere curam jubemus, ut legata suis Ecclesiis, locisve piis destinata debitæ executioni demandentur, ac morosos Executores Nobis denuncient, ut in Domino eos monere, & ad executionem salutaribus hortationibus excitare, ac, si opus fuerit, opportunis qua juris, qua facti remediis compellere valeamus. Quod si hac in re sive ex fraude, sive ex oscitantia, Parochi, aliique Rectores, seu Administratores socordes fuerint, & ex hac culpabili mora in deteriorem conditionem res legata deducatur; eosdem ad illata detrimenta ære suo reficienda compellemus.

X. Cum piarum dispositionum non modo executor sit, verum etiam moderator Episcopus; proinde si forte incerta (1) sint pia legata, vel ex parte rei legatæ, vel ex parte piæ causæ, cui res legata relinquitur; judicio Nostro quæstio dirimatur, totaque auferatur ambiguitas. Siqua præterea pia dispositio ob aliquod sive facti, sive juris impedimentum executioni demandari nequeat juxta præscriptam Testatoris voluntatem (2), non proinde caduca fiat, neque hæredibus accrescat, sed hæredes, aut Executores Nos conveniant, & consulant, ut in alium pium usum, qui Testatoris menti sit proximior, aut pro loci, ac temporis conditione Nobis esse videatur utilior, pro arbitrio Nostro eadem pia dispositio commutetur. Qua quidem in re invigilare plurimum volumus Parochos, ac Vicarios Foraneos, ut, quandocumque ejusmodi casus occurrat, notitiam Nobis deferant, ne inhumani hæredes sub inani impotentiæ hujus obtentu *comedant* (3) *Sacrificia mortuorum*, & *carnibus* (4) *eorum saturentur*, ea

(1) Cap. *Cum tibi*. de testamentis.

(2) Cap. *Tua nobis*. de testament., Clem. *Quia contingit*. de Religiosis Domibus, Trid. sess. 22. cap. 6., & sess. 25. cap. 8., Sac. Cong. Concil. in Sorana 25. Junii 1620.

(3) Psalm. 105. vers. 28.

(4) Job. cap. 19. vers. 22.

ea ſibi retinentes bona, quæ piis uſibus, atque operibus deſtinata a Teſtatoribus fuerant.

XI. Nemo eſt, qui ignoret, per hæreditatis aditionem quaſi contractum fieri, & per legati, vel donationis acceptationem onera quoque acceptari, quæ legato, aut donationi a Teſtatore, ſeu donante fuerunt impoſita. Verum cum ſæpenumero oneribus ejuſmodi nimium graventur Eccleſiæ, aut loca pia, ac non leve ex iiſdem hauriant detrimentum; Rectoribus proinde Eccleſiarum, locorumque piorum Adminiſtratoribus interdicimus, ac prohibemus, ne abſque Noſtra expreſſa in ſcriptis obtenta facultate donationes, hæreditates, aut legata acceptare pro Eccleſiis ſuis, lociſve piis audeant, quando iiſdem onera ſint adjuncta. Si ſecus fecerint, præter acceptationis, aditionis, alteriuſve actus hujuſmodi nullitatem, damnum quodcumque, quod in Eccleſiam, Locumque Pium exinde redundaverit, ipſi ante quamcumque declaratoriam Noſtram ſententiam ſubeant, propriiſque ſumptibus reparent; ac præterea ſe obnoxios eſſe noverint Eccleſiaſtico Interdicto, quod Innocentius XII. (1) in ſua Conſtitutione tulit, qua decreta Sacræ Congregationis Concilii ſuper Miſſarum celebratione Apoſtolica Auctoritate confirmavit. Hæc autem omnia locum etiam habere volumus, quandocumque Parochi, Eccleſiarum Rectores, aliique Piorum Locorum Adminiſtratores, Nobis inconſultis, & abſque Noſtra in ſcriptis obtenta licentia, hæreditates, aut legata Eccleſiis, Lociſve Piis delata repudiare præſumant.

XII. Ut autem onerum, quæ piis diſpoſitionibus injunguntur, memoria numquam intereat; volumus, ac diſtricte mandamus, ut ſtatim ac eadem acceptata rite fuerint (2), in tabella publica, quæ in Sacrario cujuslibet Eccleſiæ ſuſpenſa patere omnibus debet, atque in peculiari libro ad id deſtinato, qui in ejuſdem

(1) Innocentius XII. Conſt. 109. *Nuper* §. *Ad hæc*. de celebratione Miſſarum.

(2) Sac. Cong. Concil. in Novarien. 14. Maii 1729., & Benedictus XIV. de Synodo lib. 13. §. 4.

dem Ecclesiæ Archivio diligenter est custodiendus, fideliter describantur una cum indicatione testamenti, aut alterius legalis actus a pio Testatore exarati, ac designatione loci, nimirum Ecclesiæ, in qua peragenda sint sacra, aut aliæ Ecclesiasticæ functiones exercendæ, sicuti etiam numeri Missarum, aut functionum, ac temporis, quo eas oporteat celebrari. Quoties vero census, aut alia capitalia, ut vocant, piarum dispositionum oneribus obnoxia, extinguantur, aut rite distrahantur; eorum pretium, sub Ecclesiasticis pœnis ab Innocentio XII. (1) constitutis, aliisque arbitrio Nostro infligendis, penes Episcopalem Pietatis Montem (2) deponatur. Quod si reinvestiendum idem sit, nonnisi Nostra accedente in scriptis licentia (3) reinvestiatur: Licentiam autem non concedemus, nisi in precibus, quæ Nobis offerentur, expressum fuerit onus, cui pecuniæ reinvestiendæ subjiciuntur, idque toties repetatur (4), quoties idem recurret casus. Nullus etiam super ejusmodi piis dispositionibus contractus fiat, transactio, compositio, aut reductio, Nobis, & Apostolica Sede inconsultis: Si secus fiat, nulla, atque irrita (5) eo ipso sint Acta, etiamsi hæredum, vel Testatoris expressus accedat consensus.

CAP. XIV.

DE FUNERIBUS, AC SEPULTURIS.

Nihil est, quod Pastorum vigilantiam, ac sedulitatem tantopere requirat, quam lubrica illa, periculosæque aleæ plena conditio, quam subeunt ii, qui gravi morbo oppressi vita periclitantur, seu quod de summa rei tunc temporis agatur, seu quod hominum hostis teterrimus, qui, teste Apostolo, *tamquam*

(1) Innocentius XII. cit. Const. *Nuper* §. *Præterea*.

(2) Sac. Cong. Concil. in Firmana Legatorum 21. Junii 1721.

(3) Sac. Cong. Concil. in S. Marci plurium 16. Januar. 1723.

(4) Cit. Const. *Nuper* §. *Ac si*.

(5) Benedictus XIV. de Synodo lib. 5. cap. 10. §. 2., & lib. 13. cap. ult. §. 19.

quam leo rugiens circuit quærens, quem devoret, sciens, quod modicum tempus habet, inflammatus scelere, & furore, omnes nequitiæ suæ artes tunc verset, machinasque omnes ad nostram expugnationem intendat. Ut igitur nullum tempus est homini magis periculosum, sic nullum est, quod magis Pastorum opera indigeat, & assistentia, propterea quod si res in extremo discrimine bene, feliciterque transigatur, beatissimi, sin autem male, simus oportet semper miserrimi. Itaque ut in hoc tanto negotio populorum Nobis concreditorum securitati prospiciamus; Pauca hic Parochis, aliisque animarum Curatoribus facienda præscribimus, quorum exactam ab iisdem observantiam summa cura, vigilantiaque reposcemus.

II. Postquam ægroto graviter, ac periculose decumbenti extremæ Unctionis Sacramentum rite fuerit administratum; si eum Parochus ruere in pejus, ac, urgente morbi vi, ad obitum properare intelligat, facultate utens sibi a Nobis tradita (Nobis autem, sicuti & Episcopis reliquis, qui illam postulaverint, a Romano Pontifice delegata) eidem una cum Indulgentia Plenaria benedictionem, quam in articulo mortis vocant, impertiatur. In ea autem impertienda, non alia utatur formula, quam quæ in eum finem a Benedicto XIV. præscripta est, suæque inserta Constitutioni (1), qua Episcopis omnibus hujus impertiendæ benedictionis facultatem ampliavit, itaut eam nunc aliis valeant in suis Civitatibus, ac Diœcesibus subdelegare. Hujus formulæ, ac Pontificiæ Constitutionis exemplar damus in Appendice *num.* 24. Ut autem ægrotus Indulgentiæ fructum certius consequi valeat, Parochus, antequam illi benedictionem impertiatur, omni ratione studeat illum excitare ad novos de admissis peccatis doloris actus eliciendos, concipiendosque ferventissimæ in Deum charitatis affectus, præsertim vero ad ipsam mortem æquo, ac libenti animo de manu Domini suscipiendam. *Hoc enim*

(1) Benedictus XIV. Const. *Pia mater*. edita 5. Aprilis 1747.

enim præcipue opus, inquit Benedictus XIV. (1) in laudata sua Constitutione, *in hujusmodi mortis articulo constitutis imponimus, & injungimus, quo se ad Plenariæ Indulgentiæ fructum consequendum præparent, atque disponant*.

III. Quemadmodum adversarius noster diabolus, cum supremus nobis instat dies, tunc potissimum multiplici, variaque nos arte infestus oppugnat; ita tunc ad omnes ejus frangendos impetus vigilantiori cura Parochus conetur occurrere. Cum autem tria communiter soleant in eo rerum discrimine ab hoste maligno tentationis tela torqueri, quibus videlicet ægrotum vel a Catholica Fide dejiciat, vel ad æternæ salutis desperationem inducat, vel ad relabendum impellat (si non opere, saltem animo) in aliquod peccati genus, in quo diutius olim insorduit; hæc proinde tela retundere a Parocho studiosius edoceatur. Is itaque primum ad sinceras Deo gratias referendas excitetur pro immortali illo beneficio, quo datum ei fuit in Catholicæ Religionis sinu, extra quem esse non potest salus, non modo nasci, ac enutriri, verum etiam ad illam usque diem constanter perseverare. Moneatur deinde, ut palam testetur, atque edicat, velle se, divina adjutum ope, in Catholica Romana Ecclesia ultimum deponere spiritum, eaque omnia se ex corde credere profiteatur, quæ eadem credit, ac docet Ecclesia. Tum actum divinæ Fidei, Parocho præeunte, eliciat, quem mox sub brevi formula ad obitum usque frequenter iterare jubeatur, ut eo, veluti impenetrabili clypeo, instructus, improvisam quamlibet hostilem incursionem infringat. Quod si cui Dæmon in memoriam revocans, quantis se sceleribus obstrinxerit, & quam sæpe, & quam turpibus perpetratis flagitiis cœlestem in se iram provocaverit, illum anxium, mortisque instantis perturbatione conflictatum, in æternæ salutis desperationem conjicere tentet; Parochus tunc uberes divinæ misericordiæ fontes aperiat, profusumque

(1) Benedictus XIV. cit. Constit. *Pia mater*.

que pro nobis Jesu Christi Sanguinem commemoret, ostendatque suavibus verbis, nullum esse tantum nefas, quod non ille abluat sanguis, si, dum superest spiritus, peccator intimo animi sui dolore, ac sensu veniam pie, atque humiliter deprecetur. Expansa Reparatoris nostri e Cruce pendentis brachia eidem ostendat, quibus prodigum filium, post substantiam suam luxuriose vivendo dissipatam, ad se cum fletu revertentem, amice excipere solet, ac paterna benevolentia complecti. Illum proinde ad maximum admissorum criminum dolorem, ac detestationem excitet, & ad Dei implorandam benignitatem, ejusque misericordiæ fidendum traducat. Quem quidem anteactæ vitæ doloris, ac detestationis actum una cum proposito non peccandi de cætero ab ægroto quolibet iterari frequenter jubeat; ut sic idem obfirmato, constantique animo violentas Dæmonis aggressiones retundat, atque omne relabendi, solaque etiam mente peccandi periculum longius amoveat.

IV. Cum ægri mortem appropinquare, eumque in extremo agone jam constitui Parochus intelliget, ejus rei signum consueto campani æris pulsu Fidelibus dari curabit, ut piis eorum precibus Deo commendetur morientis exitus, ac requies. Eos præterea, quicumque adsunt, precari Dominum jubebit, ut excedentem e corpore animam placatus, propitiusque suscipiat. Ipse quoque, positis humi genibus, præscriptisque in Romano Rituali precationibus utens, proficiscentem de hoc Mundo creaturam Creatori, ac Reparatori suo pari studio, ac pietate commendabit. Sæpe autem suas abrumpens preces, modo aqua lustrali moribundum aspergat, modo eidem Christi e Cruce pendentis imaginem porrigat osculandam, modo perbrevem precatiunculam, seu Christianæ virtutis actum lenibus, suavibusque suggeret verbis. Quod si morientis integri adhuc sensus maneant, ejus miseratus languores amice illum soletur, & ad desiderium vitæ cœlestis accendat. Caveat tamen quam maxime, ne pluribus, quam sit opus, verbis, aut nimio vocis fragore in ex-

tremis laborantem defatiget. Verendum enim est, ne, si mortis, quibus premitur, doloribus, novum hoc, & non leve accedat incommodum (non raro enim fit, ut, cum reliqui deficere incipiant sensus, acuatur auditus) consolationem, ac opem respuat, & molesto consolatori irascatur. Postquam æger obierit, Parochus de more præscriptas recitet preces, omnibusque adstantibus, defunctique propinquis salutare aliquod monitum insinuet, quo eos soletur simul, ac ad rerum humanarum contemptum, æternæque felicitatis amorem inflammet. Curet præterea, ut consueto nolæ pulsu de secuto ægrotantis obitu Fideles moneantur, eorumque pietas ad suffragiorum opem mortuo deferendam excitetur. Hunc autem æris campani sonum esse decet moderatum, quo videlicet in viventium quidem mentes mortis recordatio revocetur, non tamen ita, ut eorum aures tristi illo, diuturnoque sonitu inutiliter obtundantur. Festivus vero, non lugubris campanarum sonus parvulorum obitum comitetur, qui cum sacro regenerationis lavacro mundati ante rationis usum decesserint, Cœlitum choro protinus admixti ipsum (1) sequuntur Agnum sine macula, & sine macula sunt ante thronum Dei.

V. Nemo in curando defuncti corpore quacumque ex causa illud exenterare, aut incidere, aut aperire audeat, nisi, præter justam causam a Nobis approbandam, Nostra in scriptis intercesserit facultas, quam tamen nonnisi sub ea conditione largiemur, ut id fiat post vigesimamquartam, aut etiam trigesimam ab interitu horam. Postquam curatum cadaver fuerit, Parochus cum mortui propinquis de celebrando funere constituat, prænunciatoque cadaveris efferendi tempore, ab hæredibus sciscitetur, quos adesse funeri placuerit, ut invitari tempestive possint. Duo etiam tunc potissimum curet; primum ne defunctum, si aliquo ex sacris Ordinibus fuerit insignitus, aliis, quam quæ suo congruunt Ordini, vestibus indui patiatur, quemadmodum

(1) Apocal. cap. 14.

dum in Rituali Romano præscriptum legimus; deinde ut quandiu corpus domi detinetur, honeste compositum in loco decenti cum accenso lumine exponatur, ejusque custodiæ semper aliquis excubet; interdum etiam aqua lustrali aspergatur; demum qui adsunt, vel adveniunt, pias pro ejus anima ad Deum fundant preces. Quod quidem servari etiam volumus, quando ad Ecclesiam delatum in ea custoditur, donec sepulturæ tempus advenerit. Tunc autem custodes a ludis omnino abstineant, a comessationibus, a jocis, a confabulationibus, aliisque actibus, quos Ecclesiæ sanctitas refugit, & pia officii mœstitia aversatur. Mos efferendi sub noctem ad clancularia veluti sepulturam calentia adhuc cadavera displicuit tandem filiis lucis, & obsolevit. Quamobrem non noctu, sed interdiu eadem ad Ecclesiam deduci jubemus. Quod si honestam aliquam ob causam noctu efferenda esse videantur, id omnino non fiat sine Nostra (1), aut Vicarii Generalis licentia: secus arbitrariam Nobis luent pœnam tam decreti hujus contemptores, quam Ecclesiæ custodes, qui ejusdem fores intempesta nocte reseraverint.

VI. Non apud Hebræos modo, quorum vera erat religio, sed apud Ethnicos etiam populos, barbarasque nationes tanti momenti semper fuit defunctorum corpora sepelire, iisque honorifice parentare, ut immane inferri dedecus ei crederent, qui insepultus jaceret, & durissimis eum dignum pœnis putarent, qui inhumata Defunctorum ossa relinqueret. Hunc hominum animis a natura inditum religionis, ac pietatis sensum Catholica Ecclesia exemplis, præceptisque suis semper fovit, & auxit. Certa enim ex una parte, quod *mortale hoc induere debet immortalitatem, & corruptibile hoc incorruptionem*; ex alia vero in spem erecta futurum, ut filii sui, qui viventes Templum Dei fuere, resurrecturi sint cum gloria, exemplum, legemque dedit, ut eorum corpora post obitum sepulcri honore donarentur. Hinc vetustissima illa Cœmeteria extiterunt, & adhuc extant, e quibus tot

 millium

(1) Sac. Rit. Congreg. 15. Maii 1704.

millium Christi Martyrum exuviæ, a primis Fidelibus religiose in iis reconditæ, erutæ jam sunt, atque eruuntur in dies. Non omnium quidem (1) Fidelium corpora in Ecclesia sepeliri vetus disciplina patiebatur, cum spectatissimæ dumtaxat sanctitatis viri in Ecclesia, reliqui vero in Cœmeteriis tumularentur. Verum cum optatissimum Fidelibus foret (2) juxta Sanctorum corpora sepeliri, quod crederent, se ex eorum vicinia, & Fidelium ad eos venerandos confluentium precibus (3) posse juvari, factum inde est, ut primum Principes viri, mox cæteri omnes (4) humo mandarentur in Templis. Verum cum nihil sit tam sanctum, ac tam religiosum, quo non hominum aliquando abutatur malitia, ad varios, qui sive ex superbia, & fastu, sive ex avaritia, ac lucri cupiditate hac in re irrepserant, auferendos abusus, plures a Romanis Pontificibus, sacrisque Urbis Congregationibus conditæ sunt leges, quarum præcipuas præstat hic paucis recensere, ut exactam earum observantiam urgere facilius valeamus.

VII. Ac primum quidem præscriptum est, qualia esse debeant sepulcra, quæ excitantur in Templis, & cujus auctoritate, ac facultate excitari possint. Sepulcra itaque juxta sancitas leges alte infra terram effodienda sunt, ita tamen, ut muro undique circumvallentur, ac superne fornicato opere muniantur. Sola enim Summorum Pontificum (5) corpora in eminentibus supra terram tumulis Canonicæ leges sepeliri patiuntur. Hinc peculiari sua Constitutione (6) sic statuit S. Pius V.: *Ut in Ecclesiis nihil indecens relinquatur; Ordinarii provideant, ut capsæ omnes, & deposita, seu alia cadaverum conditoria super terram existentia omnino amoveantur, prout alias statutum fuit, & Defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur*; qua tamen lege non prohibetur,

(1) Can. *Precipiendum* 15., & can. *Nullus* 18. caus. 13. quæst. 2.

(2) Baronius ad ann. Christi 226.

(3) Can. *Cum gratia*. caus. 13. qu. 2.

(4) Cap. *Fraternitatem*, cap. *Ex parte*, & cap. *Cum libe rum*. de sepulturis.

(5) Cardinalis Petra tom. 2. Commentar. ad Const. 3. Cœlestini III. sect. 1. num. 13.

(6) S. Pius V. Const. 5. incip. *Cum primum Apostolatus*. §. 8. edita ann. 1566.

betur, quominus, sepultis infra terram Fidelium cadaveribus, marmorea, æneave monumenta prope Ecclesiæ parietes, aut columnas erigantur in eorum memoriam sempiternam, uti Sacra Episcoporum Congregatio (1) Episcopo Mantuano rescripsit. Sepulcri os, ne malus cadaveris putrescentis odor afflare aerem possit exteriorem, duplici, si fieri possit, aut saltem uno lapideo, integroque integumento obstruatur, quod ita æquabile sit, ac expolitum (2), ut Ecclesiæ solo penitus exæquetur, & cum sepulcri ore tam apte cohæreat, ut nulla prorsus pateat rima, per quam malus odor in Ecclesiam erumpat. Non modo Altaribus proxime non adhæreat sepulcrum, sed ab eorum etiam ligneis suppedaneis per tres saltem cubitos distet: secus, amotis a sepulcro, si quæ sint, defunctorum ossibus, injecta terra repleatur, muroque, ac pavimento superinducto obturetur. Multo autem minus sub Altari (3), aut ejusdem gradibus, seu suppedaneis cadaver ullum tumuletur: si secus fiat, nonnisi aliò translatis cadaveribus, Sacrum facere (4) in eo Altari licebit. Imo nullum (5) etiam intra Chori, seu Presbyterii, majorisve Capellæ fines sepulcrum effodi permittitur. In marmoreis sepulcrorum operimentis, quæ incedentium per Ecclesiam Fidelium pedibus teruntur, nulla sacra incidatur effigies. Nulla etiam sepulcrali lapidi emblemata, aut inscriptiones insculpere liceat, nisi a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali lecta prius fuerint, & approbata.

VIII. Tria saltem in Parœciali (6) qualibet Ecclesia esse oportet Sepulcra, in quorum uno soli Ecclesiastici, in altero dumtaxat Laici, in tertio parvuli (7) tantum, qui sacro abluti Baptismate

(1) Sac. Congr. Episc., & Regul. 13. Octobr. 1579.

(2) Concil. Mediol. I. par. 2. tit. *De Sepulturis*.

(3) Can. *Præcipiendum*. caus. 13. q. 2. Sac. Congr. Concil. in Milevitana Synodi 7. Maii 1707. ad 10.

(4) Sac. Cong. Episc. in Interamnen. 14. Sept. 1593., & in Messanen. 2. Maii 1601.

(5) Sac. Cong. Episc. in Tranensi 10. Novembr. 1599.

(6) Rit. Rom. de exequiis §. *Sepulcra*.

(7) Synod. Tusculan. anno 1690. sub Cardinali Brancatio in Appendice ad c. 6. §. 2., & alia sub Cardinali Ursino 1703. cap. 15.

mate ante rationis usum decesserint, sepeliantur. At præstaret his tribus, si Ecclesiæ reditus patiantur, quartum adjungere, in quo seorsim a viris mulieres tumulentur. In Ecclesia vero Nostra Cathedrali, & in Ecclesia S. Mariæ de Vivario Tusculi servari volumus decreta edita in Diœcesana Synodo Tusculana anno 1703. sub Eminentissimo Ursino, postmodum Benedicto XIII. Nemo sub gravibus pœnis arbitrio Nostro infligendis Ecclesiæ (1) pavimentum rumpere, atque effodere audeat, ut in eo defuncti cadaver sepeliatur, nisi a Nobis specialis ad id in scriptis facta fuerit facultas: Hoc autem decreto eas etiam Ecclesias, & Capellas, quas patronatas nuncupant, complectimur. Nulla in Ecclesiis, quæ (2) Nostræ Jurisdictioni subduntur, nova construantur sepulcra sine Nostra in scriptis obtenta licentia: qui secus fecerint, pecuniaria a Nobis pœna multabuntur. Quamquam olim (3) in solis Cathedralibus, Collegiatis, ac Parœcialibus Ecclesiis de jure communi Sepulturæ construi possent; concessum tamen deinde est ex speciali Sedis Apostolicæ (4) privilegio pluribus Regularibus Ordinibus, ut in suis etiam Ecclesiis Sepulcra conderent, in quibus Fideles, quicumque vellent, tumularentur. Quod quidem privilegium nunc ad omnes fere Regulares Ordines sive per communicationem, sive peculiaribus concessionibus protensum esse non ignoramus. In Monialium vero Ecclesiis (5) sine peculiari Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium licentia, ac sine expresso ipsarum Monialium consensu nulla pro Laicis, cujuscumque sint dignitatis, ac sexus, sepulcra fieri, aut cadavera tumulari possunt, iis

(1) S. Pius V. cit. Constit. *Cum primum*. §. 6., Act. Mediolanen. Eccles. par. 2. tit. de sepult., & Sacr. Congr. Conc. in Fundana sepultur. 19. Maii 1708.

(2) Concil. Mediol. I. tit. de sepult. num. 1. vers. *Verum curetur*, S. Pius V. cit. Const. *Cum primum*.

(3) Cap. *In nostra*. de sepulturis, & cap. *Cum quis*. eod. tit. in 6.

(4) Clem. *Dudum*. §. *Hujusmodi*. de sepulturis, & Extrav. *Super Cathedram*. §. *Hujusmodi*. de sepulturis.

(5) Sac. Cong. Episc. in monte Feltrinen. 21. Novembr. 1603., in Gravinen. 1. Octobr. 1650., in Vercellen. 18. Maii 1695., in Mantuana 14. Maii 1697. & in Camerinen. 6. Martii 1713.

iis exceptis (1), qui ab immemorabili familiæ Sepulcrum in prædictis habeant Ecclesiis. Solet autem Sacra Congregatio tum ad construendum in Monialium Ecclesiis Sepulcrum, tum ad eligendam in iis Sepulturam, licentiam non denegare iis, qui de iisdem (2) Monialium Ecclesiis, aut Monasteriis benemeriti sint, aut qui saltem iisdem eleemosynam judicio Sacræ Congregationis satis idoneam largiuntur.

IX. Cum sepultura sit quid religiosum, adeoque in hominum cadere commercium nequeat; inde fit, ut a nemine sepulturæ dominium (3), ac proprietas acquiri, aut possideri valeat. Acquiri tamen potest sepulturæ (4) usus, ac sepeliendi jus, itaut qui tale jus acquisierit, non modo in eo tumulo sepeliri possit, sed cæteros etiam, ne ibi sepeliantur, prohibere. Ad hoc jus, & privativum sepulturæ usum (5) acquirendum requiritur, ut quis, legitima obtenta ab Ecclesiasticis Superioribus sepulcrum construendi licentia, illud re ipsa construxerit. Non enim jus ejusmodi ex solo decennii lapsu (6), & cadaverum tumulatione acquisitum censetur; sicuti neque privative quoad alios intelligitur acquisitum (7) ex eo tantum, quod quis Ecclesiæ, seu Capellæ sit Patronus, nisi in jurepatronatus acquirendo hæc apposita fuerit clausula: *cum facultate, seu jure funerandi*; vel nisi obtenta Capella, in patenti ejus loco sepulcrum Patronus effodiat, & Episcopus, ac Rector Ecclesiæ non contradicant, nam tunc tacita quædam adesse licentia præsumitur. Quamquam Tusculana Communitas Cathedrale Templum ære suo construxerit, seseque ad ejus conservationem, &, cum opus fuerit, reparationem obligarit, No-

strum

(1) Sac. Cong. Episc. 18. Maii 1696.

(2) Sac. Cong. Episcop. in Ferrarien. 13. Julii 1604., in Messan. 6. Augusti 1601., in Camerinen. 6. Martii 1713.

(3) L. *Si Sepulcrum*. cod. de Relig., & sumptibus funerum.

(4) L. *Familiaria*, & seq. ff. de Relig., & sumptib. funer., & L. *Jus sepulcri*. cod. eod. tit.

(5) Rota Rom. in Burgen. Sepulturæ 9. Decemb. 1605. coram Ottembergo.

(6) Rota Rom. in Calaguritana sepulturæ 2. Maii 1616. coram Coccino.

(7) Rot. Rom. in Toletana Capellaniæ, & sepulturæ usus 27. Julii 1616. coram Ubaldo, & in Avenionen. concessionis Capellarum 13. Januar. 1587. coram Litta.

ſtrum tamen eſt ſepulturæ jus in eodem Templo concedere vel iis, quibus a Nobis Capellam inibi erigendi, aut dotandi cum jurepatronatus facultas fiet, vel aliis, ſi Nobis in Domino viſum fuerit expedire, ſervato tamen Decreto Congregationis (1) Viſitationis de Urbe, ac Synodi Tuſculanæ (2), videlicet, ut rei totius Tuſculanus Magiſtratus particeps a Nobis fiat.

X. Liberum (3) cuique eſt, etiam uxori, inconſulto viro, ac filio, irrequiſito patre, in quocumque malit, etiam Religioſorum Templo, aut Cœmeterio ſibi ſepulcrum eligere, in quo tumuletur, totumque firmitatis robur habet electio, ſeu in teſtamento fiat, ſeu citra teſtamentum, ſeu integra valetudine, ſeu morte imminente, ſeu ſcripto, ſeu voce, ſeu etiam nutibus, dummodo per eos eligentis voluntas ſatis innoteſcat: probatam autem electionem ejuſmodi cenſeri volumus, ſi eligentis Parochus (4), aut Confeſſarius, etiam Regularis, ſuum de ea (dummodo non ad proprium, vel ad propriæ Eccleſiæ commodum) teſtimonium ferat, vel ſi de eadem duo idonei teſtes deponant, etiamſi ſint ſingulares, non quidem obſtativa, ſed adminiculativa, ut ajunt, ſingularitate. Quamquam hanc ſepulcrum eligendi libertatem incolumem, & ab omni vi, ac dolo immunem Sacri Canones eſſe vellent; cum tamen per ſordidam avaritiam alieni dolores (5) quibuſdam veniſſent in pretium, ac proinde ii de alieno luctu facere ſtudentes compendium, circumventionibus, ac dolis libertatem ejuſmodi evellere conarentur; ut eorum cupiditatem coerceret (6) Bonifacius VIII., *univerſis Religioſis, & ſæcularibus Clericis, cujuſcumque ſtatus, vel conditionis exiſtant, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictiſſime probibuit, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel*

(1) Congreg. Viſitationis de Urbe 2. Octobr. 1638.

(2) Synod. Tuſcul. ann. 1703. cap. 15. de ſepulturis.

(3) Cap. *Nos*, cap. *Fraternitatem*, cap. *Cum liberum ſit*, cap. *De uxore*. de ſepulturis, & cap. *Licet pater*. eod. tit. in 6.

(4) Sac. Cong. Conc. in Neapolitana S. Joa. Majoris 13. Februarii 1666. lib. 25. decret. fol. 29.

(5) Caſſiodorus lib. 3. epiſt. 19.

(6) Cap. *Animarum*. de ſepulturis in 6.

vel fide interposita, seu alias promittendum inducant, ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent. Si secus actum fuerit, eam electionem irritam esse decernit; ac praeterea statuit, ut hi, qui sic elegerint, nec apud Ecclesias sic electas ullatenus sepeliri, nec alibi eligere possint sepulturam, sed apud illas Ecclesias omnino sepeliantur, apud quas sepeliendi de jure fuissent, si non electa sepultura decessissent. Si vero iidem Religiosi, vel Clerici praedictos in suis Ecclesiis, vel Cœmeteriis sepelire praesumpserint, ad restitutionem tam sepultorum corporum, si petantur, quam etiam omnium, quae occasione sepulturae illorum quomodolibet ad eosdem pervenerit, infra decendium integraliter faciendam ipsos obligatos esse voluit: quam nisi fecerint, Ecclesiae ipsae, apud quas sepulti fuerint, necnon & Cœmeteria earumdem eo ipso sint, & tamdiu maneant Ecclesiastico supposita interdicto, donec ab eis omnium praedictorum plenaria facta fuerit restitutio. Hanc Bonifacii VIII. Decretalem Clemens V. (1) Apostolica iterum auctoritate confirmavit, ejusdemque transgressores, praeter pœnas in ea statutas, excommunicationem majorem ipso facto incurrere voluit, a qua nonnisi ab Apostolica Sede, excepto mortis articulo, absolvi possint. Ut itaque Clerici sive saeculares, sive Regulares, ab omni dictarum pœnarum absint metu, caveant, ne ab aegroto dolosis suggestionibus sciscitentur, utrum in sua, an in alia certa quadam Ecclesia sibi eligat sepulturam? sed eum generatim dumtaxat interrogent, in quo condi velit tumulo? Ejus autem electioni statim acquiescant.

XI. Quod siquis, non electa Sepultura, decesserit; in gentilitio Majorum suorum sepulcro, quemadmodum Canonicae Leges, ac instituta Majorum postulant, tumuletur. *Nos instituta Majorum Patrum considerantes*, (inquit (2)) Leo III. *statuimus, unumquemque in Majorum suorum sepulcris jacere, ut Patriarcharum exitus docet. Nulli tamen negamus propriam eligere sepulturam.* Profecto

Bbbbb

(1) Clem. *Cupientes*. de pœnis. eod. tit. in 6., Sac. Congr. Concil. 10. Januarii 1673.
(2) Cap. 1. *De sepulturis*, cap. *Is, qui*.

fecto Sanctorum Patriarcharum in Veteri Testamento mos fuit, ut in Majorum suorum tumulo sepeliri maxime vellent. Sic Jacob (1) appropinquare cernens diem mortis suæ, dixit ad Filium suum Joseph: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, facies mihi misericordiam, & veritatem, ut non sepelias me in Ægypto; sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condasque in sepulcro majorum meorum*. At Uxor, si sepulturam non elegerit, cum Viro suo, (2) &, si pluribus nupserit, cum ultimo est sepelienda. *Unaquæque enim Mulier*, ut inquit S. Augustinus (3), *sive in vita, sive in morte sequatur virum suum; & quos unum conjunxit conjugium*, uti subdit S. Hieronymus, (4) *unum quoque conjungat sepulcrum*. Hinc Sacra Congregatio (5) Concilii, excitata super hac re controversia, *censuit, quatenus electa non fuerit sepultura, Uxorem in sepulcro ultimi Viri sepeliendam, filios vero in sepulcro Majorum, servos autem in Parochia*. Quod attinet ad Filios, certum est, puberes filios eligere sibi posse sepulturam, & si eam non elegerint, in Majorum suorum sepulcro, eoque non extante, in Parœciali Ecclesia esse sepeliendos. At de impuberibus, cum hi sepulturam eligere nequeant, sic in Jure Canonico (6) statutum est: *Licet Pater minores filios, qui nequeunt, antequam ad annos pubertatis perveniant, eligere sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quo voluerit, sepelire; hoc tamen non potest, ubi consuetudo hujusmodi non habetur; sed sunt cum suis Majoribus, vel in Parochiali Ecclesia tumulandi*. Hanc autem facultatem Patri concessam, ubi legitima adsit ejusmodi consuetudo (quæ sane in hac Civitate (7), ac Diœcesi non viget,) Pater non post obitum Filii, sed eo dumtaxat vivente, exercere potest,

(1) Genes. cap. 47. vers. 29.

(2) Sac. Cong. Concil. in Neapolitana 16. Maii, & 19. Decembr. 1682.

(3) Can. *Unaquæque*. caus. 13. qu. 2.

(4) Can. *Ebron*. caus. 13. quæst. 2.

(5) Sacr. Cong. Concil. 13. Februarii 1666. in respons. ad 3.

(6) Cap. *Licet*. de sepulturis in 6., & Sac. Congr. Concil. in Placentina 27. Novembr. 1649., & in Alexanen. Funerum 13. Julii 1743. in responsione ad 4. & 5. dubium.

(7) Synod. Tuscul. ann. 1669. cap. 6. de sepulturis.

poteſt, uti Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium (1) non ſemel declaravit. Quod ſi Pater impuberi filio præmortuus fuerit; Sacra Congregatio Concilii (2) ſtatuit, *etiam Matrem, cum Pater non adeſt, poſſe impuberi filio ſepulturam eligere, vivente tamen Filio.*

XII. Tandem quicumque neque ſibi ſepulturam viventes elegerint, neque gentilitium, ac familiare monumentum habeant, in quo tumulentur (3), in ſua Parœcia ſepeliri eos oportet; exceptis tamen Canonicis, quos licet non electa ſepultura demortuos, non tamen in Avorum, neque in Parœciali ſepulcro, ſed in eo, quod humandis Canonicis in Cathedrali Eccleſia deſtinatum eſt, ſepeliendos eſſe decernimus. Idem quoad Sacerdotes, & Clericos ſervandum eſſe ſtatuit Sacra Congregatio Epiſcoporum (4), quoties in Eccleſia Matrice ſepulcrum adſit iiſdem tumulandis deſtinatum. Peregrinos, & advenas (5), etiamſi in Regularium Domibus hoſpitantes deceſſerint, non in Regularium Eccleſia, niſi eam ante obitum expreſſe elegerint, ſed in Parœciali Templo ſepeliri jubemus. Regularibus omnibus interdicimus, ne Tertiarios (6) in ſuis Eccleſiis tumulent, niſi ii vel in ea ſepulturam elegerint, vel ad Regularum formam, quas profeſſi ſunt, Religioſa vota emiſerint, ac vere ſub illa Religione militaverint. Oblatos tamen, qui vere in Clauſtro ſub obedientia vixerint, ſeſeque una cum bonis omnibus irrevocabili inter vivos donatione Monaſterio dederint, in propriis Regularium Eccleſiis eſſe tumulandos edicimus. Regulares Profeſſos, ſi extra ſuum Monaſterium, aut Conventum decedant, & ad

 ipſum

(1) Sac. Cong. Epiſc. in Fulginaten. 27. Octob. 1587., & in una Montis Peluſii 6. Junii 1659.

(2) Sac. Cong. Concil. in Avellinen. 15. Septembris 1605.

(3) Can. *Ubicumque*. cauſ. 13. qu. 2. cap. *Is*, *qui*. de ſepulturis in 6.

(4) Sac. Cong. Epiſcop. in Foroſempronien. 1. Septembris 1690., cap. *In noſtra*. de ſepulturis.

(5) Sac. Cong. Epiſcop. 9. Junii 1692.; Sac. Cong. Conc. in Ripana 3. Februarii 1652.; in Ravennaten. 20. Jan. 1674., & in Gerunden. 3. Februarii 1694.

(6) Concil. Lateranen. ſub Leone X., Sac. Cong. Conc. 11. Decemb. 1614.

ipsum deferri commode possint, in eo sepeliendos esse declaramus, quemadmodum statuit Bonifacius VIII. (1) per ea verba: *Religiosi, nisi a propriis Monasteriis adeo forsitan sint remoti, ut ad ea, cum moriuntur, commode portari non possint, nequeunt* [*cum velle, vel nolle non habeant*] *sibi eligere sepulturam, sed sunt apud sua Monasteria tumulandi*. Quamquam autem Regularibus, qui in sæcularium domibus ad mortem ægrotant, a Parocho loci extrema ministranda sint Sacramenta, quemadmodum non semel Sacra Concilii Congregatio (2) declaravit; Huic tamen Parocho quarta funeralis danda non est, quando ejusmodi Regularium cadavera (3) ad proprium Monasterium tumulanda deferuntur. Quod si in locis adeo remotis Regulares intereant, ut ad propria Monasteria commode deferri nequeant, spatio videlicet unius diei, tunc eligere sibi possunt sepulturam, ut ex allatis Bonifacii VIII. verbis liquido constat: nisi vero eam elegerint, in Ecclesia Parochiali, intra cujus fines moriuntur, tumulandi sunt, & quidem proprii Monasterii sumptibus, si tamen ab eo bona in communi possideantur. *Quid*, inquit Glossa in cap. *Religiosi*. de sepulturis in 6., *si moriatur, non electa sepultura? Communis opinio Doctorum est, quod sepeliendus est in Ecclesia Parochiali, in cujus Parochia mortuus est*.

XIII. Præter sepulcra alte in Parœcialibus Templis effossa, Cœmeteria deesse non debent, quæ vel Templis ipsis adhæreant, vel non procul ab iis distent, ut videlicet intra eorum septa, in munitissimo ad id constituto loco, albentia consumptorum cadaverum ossa, quæ, cum necessitas postulat, e sepulcris eruuntur, in strues, congeriesque composita religiose asserventur. Cum olim nonnisi in Cœmeteriis Fidelium Defunctorum corpora tumulari solerent; eorum autem pium obitum primi illi Christianæ Fidei cultores quemdam esse somnum non ignorarent, a quo

(1) Cap. *Religiosi*. 5. de sepult. in 6.

(2) Sac. Cong. Concil. in Collen. 11. April. 1609., & in Messanen. 20. Sept. 1698.

(3) Sac. Cong. Episc. in Puteolana. 22. Maii 1615. apud Barbosam de officio, & potest. Paroch. cap. 6. num. 68.

quo ad immortalem vitam expergisci eos tandem oporteret in resurrectione mortuorum; ea proinde loca humandis corporibus statuta, *Cœmeteria*, idest quiescendi, ac dormiendi loca (id enim *Cœmeterii* nomen Græce significat) apposite nuncuparunt. Qua quidem in re eos exemplo suo Apostolus præiverat, cum de Fidelibus Defunctis ad Thessalonicenses scribens, inquit: *Nolumus autem* (1) *vos ignorare, fratres, de dormientibus*; quem locum S. Hieronymus sic interpretatur: *eos dormientes appellat, quia certum est eos esse surrecturos*. Cœmeteria hæc, cum loca religiosa sint, & sacris precibus, ac benedictionibus consecrata, debito in honore haberi volumus, ac diligentissime custodiri. Murus igitur, quo ad debitam altitudinem undequaque sepienda sunt, si qua ex parte corruerit, aut reparatione indigeat, reparetur. Ostium firmis valvis, clavibus, pessulisque sit semper clausum, nec nisi, cum usus poscit, aperiatur. In summo ostio vel Crucis imago coloribus expressa rutilet, vel lignea Crux justæ magnitudinis assurgat, in cujus ima parte humani capitis calvaria, seu cranium collocetur. In medio quoque Cœmeterio aut ænea Crux marmoreæ columnæ imposita emineat, aut lignea certe in altum sublata conspiciatur. Frugiferæ in Cœmeteriis arbores, si quæ forte adsint, ad radices succidantur: arbusta, frutices, stirpes, spinæ, vepresque, vel radicitus evellantur, vel igne devorentur. Non eo Parochi sordes ullas abiici sinant, non ibi ligna, aut saxa, aut cæmenta coacervari, non ventilari frumenta, non trituram fieri, aut paleas, frugesve expandi, aut lineas telas lixivio madidas siccandas sole explicari, non denique quidquam fieri, quod loci sanctitati, ac religioni adversari videatur. Conentur tamen omni vi, studioque suadere Fidelibus, ut quoties Cœmeteria intuentur, aut prope illa gradiuntur, pias aliquas pro Fidelibus Defunctis ad Deum fundant preces.

XIV. Nemo, sive Parochus, sive alius quicumque, etiam Regu-

(1) Ad Thessalon. cap. 4.

Regularis, ſub pœnis per Sacros Canones inflictis, aliiſque arbitrio Noſtro infligendis, in ſua Eccleſia, vel Cœmeterio ſepelire aliquem eorum audeat, quibus Sacri Canones, Pontificiæque Conſtitutiones Eccleſiaſticam denegant ſepulturam. Hi autem ſunt 1. Hebræi (1), Turcæ, ac Infideles omnes non baptizati. 2. Hæretici (2), eorumque in hæreſi receptores, defenſores, fautores &c., etiamſi detecta ſolum poſt obitum fuerit eorum hæreſis, dummodo non ejurata hæreſi interierint. 3. excomunicati notorii (3), qui nulla in obitu dederint veræ pœnitentiæ ſigna. Si enim, antequam decederent, reſipuerint, neque per eos ſteterit, quo minus abſolverentur, tunc etiam poſt mortem (4) præſcripto ab Eccleſia ritu ſunt abſolvendi, ſacroque in loco tumulandi. 4. interdicti (5), ac ſuſpenſi ab ingreſſu Eccleſiæ notorii, ac denunciati. 5. publici, ac manifeſti uſurarii (6), niſi ante obitum vel rem alienam reſtituerint, vel idoneam ſaltem de reſtituendo dederint cautionem. 6. manifeſti raptores (7), atque Eccleſiarum violatores, niſi ante obitum ſatisfecerint, aut de ſatisfaciendo *præſtiterint* ſecuritatem. 7. ii omnes, qui vel in Torneamentis (8) decedunt, vel ex vulnere accepto in duello, aut in loco duelli, & conflictus, aut etiam extra illum deceſſerint, ſive duellum publice, ſive privatim indictum fuerit, ac etiamſi ante mortem non incerta pœnitentiæ ſigna dederint, atque a peccatis, & cenſuris abſolutionem obtinuerint, quemadmodum Conſtitutione edita decrevit (9) Benedictus XIV. 8. quicumque in notorio,

(1) Can. 26., & 27. diſt. 1. de conſecr.

(2) Cap. *Sicut*, cap. *Excommunicamus*. §. *Crederes*. de hæreticis; & cap. *Quicumque*. eod. tit. in 6.

(3) Cap. *Sacris*. de ſepulturis.

(4) Cap. *A nobis*. de ſent. excomm. in 6., & Sacr. Cong. Epiſc. in Nolana 19. Julii 1619.

(5) Clemen. 1. de ſepulturis, cap. *Et plantare*. de privilegiis, & cap. *Is qui*. de ſent. excomm. in 6.

(6) Cap. *Quia*. de uſuris, & cap. *Quamquam*. eod. tit. in 6.

(7) Cap. *Super eo*. de raptoribus.

(8) Cap. *Felicis*, & cap. *Ad audientiam*. de torneamentis.

(9) Benedictus XIV. Conſt. *Deteſtabilem*. edita 4. Idus Novembr. 1752.

notorio, certoque peccato mortali (1) impœnitentes occumbunt, cujusmodi sunt Meretrices &c. 9. qui ex impatientia (2), ira, desperatione, aliave simili causa mortem sibi ultro consciscunt. Verum in his, aliisque casibus, qui in Rituali Romano (3) recensentur, ne quid temere, aut præcipitanter admittatur, volumus, ac præcipimus, ut nihil Parochi, nisi Nobis prius consultis, moliantur. Cadavera autem hujusmodi, quæ judicio Nostro ad Ecclesiasticam non sunt deferenda sepulturam, volumus, ut in terra non sacra alte effossa recondantur, procul adeo ab Ecclesia, ut inde Clericorum officia divina psallentium voces audiri nequeant; & si forte sepulta in loco sacro fuerint, & a cæteris secerni possint, inde extrahi, ac in profanum locum asportari jubemus. Pueris tandem sine Baptismo decedentibus Ecclesiastica deneganda est sepultura; ita tamen, ut, si in defunctæ prægnantis Matris utero obierint, tamquam viscerum ejus pars una cum Matre in Ecclesia sepeliantur: Si vero mortui ex utero emerserint, aut, licet viventes in lucem prodierint, antequam tamen sacro regenerationis lavacro abluerentur, occubuerint, non in Ecclesia, sed prope illam in loco non sacro ad id destinato tumulentur. Is autem locus probe custodiatur, ne morticina hominum fiant esca canibus, ac bestiis terræ.

XV. Singulare semper fuit proborum Christifidelium studium, ut quæ ad funera, ac sepulcra mortuorum spectant, religiosa, atque officiosa pietate curentur. Sacras itaque cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquissima Patrum traditione, ac piis Sanctorum Pontificum institutis Ecclesia in filiorum suorum exequiis uti solet, Parochi ea modestia, pietate, ac religione exerceant, ut sancti ejusmodi ritus non minus ad vivorum pietatem excitandam, quam ad opem mortuis deferendam, quemadmodum vere sunt, instituti esse videantur. Primum itaque Parochi, cæterique Sacerdotes magnopere caveant, ne occasione funeris, & exe-

(1) Can. *Quibus peccata*, can. *Non æstimemus*. caus. 13. quæst. 2.

(2) Can. *Placuit*. caus. 23. quæst. 5.

(3) Ritual. Rom. tit. de exequiis.

& exequiarum in ſordidæ cupiditatis ſuſpicionem veniant; quod futurum certe erit, ſi ejus rei gratia quidquam cum defunctorum hæredibus paciſcantur, aut ab iis tamquam pretium exigant. Nihil igitur petant, niſi id, quod antiqua, pia, & probata conſuetudo ſolvendum induxit; & quoniam propter diverſas circumſtantias non eadem quoad hoc in tota Noſtra Diœceſi viget conſuetudo; ne quid proinde inordinatum contingat, unde aut venalis fieri Eccleſia, aut de ovium interitu Paſtor gratulari videatur; diſtricte præcipimus, ac mandamus, ut in quolibet Diœceſis Oppido ea ſervetur taxa, quam propria loci conſuetudo invexit, & quam Nobis oblatam, cum Diœceſim viſitaremus, ſervari juſſimus. Ejus autem exemplar, ne fraudi locus pateat, in Epiſcopali Noſtra Cancellaria cuſtodiri jubemus. Conſueta igitur oblatione contenti Fidelibus potius ſuadeant, ut in curandis funeribus honeſtus modus ſumptibus adhibeatur, atque illæ ſupervacaneæ præcidantur expenſæ, quæ, ut inquit S. Ambroſius (1), *damna viventium ſunt, non ſubſidia defunctorum*. Siquid autem eleemoſynæ nomine Parochis, aliiſque Sacerdotibus a defunctorum hæredibus ultro deferatur, id eos accipere permittimus.

XVI. Cum jus funeris, quod olim voluntaria fuit pietatis largitio, ex laudabili, probataque conſuetudine factum nunc fuerit pendendum neceſſario tributum; Neminem ita expertem Chriſtianæ charitatis futurum exiſtimamus, ut ſuorum ſepulturam, ac pium exequiarum inſtitutum penitus negligat, in eamque rem facere ſumptum recuſet. Verum ſiquis forte umquam tam inhumanus, ac illiberalis reperiatur; ea de re ſtatim Nos Parochus admoneat, ut tam inofficioſum, ac irreligioſum hominem ad ea, quæ neceſſaria ſunt funeri, comparanda, præſtandaque opportunis juris, factique remediis cogere valeamus. At quorum (2) tanta egeſtas fuerit, ut ſepulturæ ſumptus non ſuppetant; Parochi expenſis honeſte, ut par eſt, efferantur, ac tumulentur.

(1) S. Ambroſius de Naboth. cap. 1.

(2) Can. *In Eccleſiaſtico*, can. *Præcipiendum*. cauſ. 13. qu. 2., Sac. Congr. Epiſc. in Caſſanen. 5. Maii 1617.

lentur. Neque vero quiſquam audeat, pro ejuſmodi hominum exequiis eleemoſynas a Fidelibus colligere, quæ Parocho, aliiſque Clericis juſta perſolventibus erogentur. Nimis enim indecorum eſt, ac prorſus indignum, ut Samaritanorum miſericordia requiratur, ubi Levitarum, propriique Sacerdotis viſcera debent potiſſimum commoveri. Si quis autem doloſo ingenio paupertatem ſimularet, nihil Parochus dure, aſpereque extorqueat, ſed rem ad Nos deferat, ut ſine judicii ſtrepitu ea, quæ juris erunt, decernamus. Nolumus proinde, ut ſeu ob exortam (1) aliquam controverſiam, ſeu ob dilatam conſuetæ eleemoſynæ ſolutionem ſepultura, aut funus differatur, aut etiam ut, antequam humetur cadaver, pignora, aut fidejuſſiones pro exequiarum emolumentis exigantur. Cum hoc mercenariæ vilitatis opprobrium ſit ab omni pietatis regula, atque ab Eccleſiæ honeſtate nimis alienum; ſiquis huic Noſtro decreto non paruerit, gravi arbitraria pœna a Nobis punietur. Ut tandem omnis omnino avaritiæ, ac turpis quæſtus ſpecies a funeribus, & exequiis removeatur, Parochis præcipimus, ac mandamus, 1. ut, præter conſueta Parochialia Jura (2), nihil audeant ab hæredibus exigere titulo conſenſum præſtandi, ut cadaver in eo ſepulcro humetur, quod ſibi defunctus elegit. 2. ut ne plus ab exteris (3), quam ab incolis recipere, aut petere pro funeris emolumentis præſumant. 3. ne quidquam exigant (4) ſub prætextu Terræ Sanctæ, quæ in Parœciali Eccleſia, aut Cœmeterio habeatur. 4. ne a viventibus, qui in aliam Parœciam (5) commigrare, ſuumque in ea figere domicilium velint, aliquid ſepulturæ nomine petant.

Ccccc XVII. Cum

(1) Concil. Lateranen. III. can. 2., Sac. Cong. Epiſc. in cit. Caſſanen. & in Contronen. 18. Sept. 1617., & Sac. Cong. Conc. 15. Maii 1638.

(2) Cap. *Nos*, cap. *Cum liberum*. de ſepulturis, Extrav. *Deteſtandæ*. de ſepult., Urbanus VIII. Conſt. *Cum ſicut*. 11. Martii 1636.

(3) Sac. Cong. Conc. 27. Maii 1617., in Theleſina 28. Januar. 1673., in dub. Funeralium 28. Julii 1673., & Sac. Cong. Epiſc. in cit. Caſſanen.

(4) Cap. *Abolendæ*. de ſepulturis.

(5) Cap. *Significavit*. de Parochis, & cap. 2., & 3. de ſepulturis in 6.

XVII. Cum juxta antiquam universæ Ecclesiæ consuetudinem Defuncti Fideles, nonnisi adhibitis precibus, & psalmis, sepulturæ tradendi sint; Ea proinde, quæ in Rituali Romano in Funeribus, exequiis, & sepulturis servanda præscribuntur, in omnibus accurate servari jubemus. Pompam funeris, quemadmodum mos semper fuit, esse volumus in potestate tumulandi, aut hæredis ejusdem: quare Parochus, qui (1) unus necessario interesse debet, rem totam hæredum libertati relinquat. Verum, cum ad Parochum, qui defunctum, dum viveret, per baptismum Ecclesiæ genuit, cæterisque Sacramentis enutrivit, pertineat ultima eidem præstare pietatis officia; Idcirco nemo ex Clero (2) sive Sæculari, sive Regulari, cujuscumque privilegii, aut consuetudinis obtentu, multoque minus Laici audeant e domo defuncti cadaver efferre, nisi accersitus proprius defuncti Parochus, vel per se, vel per alium intersit, aut assensum præbeat, ut efferri possit; etiamsi non ad Parœcialem, sed ad Regularium, aut aliam exemptam Ecclesiam cadaver sit traducendum. At si vocatus Parochus, intervenire, aut alium mittere renuat; tunc Regularibus licet absque Parocho cadavera deferre in suis Ecclesiis tumulanda, uti sæpius declaravit non minus Sacra Rituum (3), quam Sacra Episcoporum (4) Congregatio, cujus decretum Constitutione edita Alexander Septimus (5) confirmavit.

XVIII. Cum tempus ducendi funeris advenerit, quotquot ad illud acciti a defuncti hæredibus fuerint, (ad eos enim id (6) spectat) sive Sodalitatum Alumni, sive Sacerdotes, & Clerici tam Sæculares, quam Regulares, in Parœcialem (7) defuncti Eccle-

(1) Sac. Congr. Episc. in una Montis Pilosi anno 1581.

(2) Leo X. in Conc. Later. Const. 22. *Dum intra*. 13. Dec. 1516., Sac. Cong. Episc. in decr. gen. 12. Jan. 1604., Sac. Congr. Conc. 11. Septembr. 1615., & sæpe Sacra Rituum Congregatio.

(3) Sac. Rit. Congr. in Senogallien. 22. Jun. 1675. in respons. ad 6., & 13. Julii 1678.

(4) Sac. Cong. Episc. 14. Januar. 1639.

(5) Alexander VII. Const. *Alias pro parte*. 30. April. 1660.

(6) Sac. Cong. Rit. 2. Augusti 1698.

(7) Sac. Congreg. Rit. in Bononien. 9. Decemb. 1617., & in Tropien. 16. Februarii 1631.

Ecclesiam conveniant; unde mox, dato per Parochum procedendi signo, ad lugubrem æris campani sonum in suas classes distributi domum defuncti adeant. Nullus itaque Sacerdos, aut Clericus, sive Sæcularis, sive Regularis, Sodalitas nulla, nullusque cœtus (1) sive in via, sive in defuncti domo, sive alibi funebrem pompam procedentem expectet, ut eidem sese comitem adjungat: qui secus fecerint, neque consueta eleemosyna, neque cereis donentur candelis. At si Cathedralis Ecclesiæ Capitulum fuerit invitatum ad funus, in Cathedrale Templum (2) convenire omnes debent, & ex eò funebris pompa procedere. Ad Parochum spectat vias (3) indicere, ac designare, per quas asportetur cadaver, licet ad Regularium Ecclesiam sit deferendum. Is tamen illud per longum viarum circuitum circumferri non sinat, ne vana quædam funeris ostentatio, quæ sane luctuosam, ac piam ejusmodi functionem dedecet, fieri videatur. In funebri pompa una (4) tantum hastata Crux Ecclesiæ tumulantis deferatur, sub qua incedere omnes debent; nisi forte Capitulum Cathedralis interveniat, cui dignior concedendus est locus, & cujus Crux unica in iis circumstantiis est erigenda, nisi alicubi immemorialis in contrarium vigeat consuetudo. Hic autem in procedendo servetur Ordo. Clericus superpelliceo indutus, & Crucem deferens anteibit, quem primum Confraternitatum Sodales suo induti sacco, mox Religiosi Choralem gestantes habitum, tandem Sacerdotes, Clericique Sæculares talari veste, candidoque amicti superpelliceo, & birreto obtecti caput, non

(1) Sac. Cong. Conc. 16. Jan. 1649., Sac. Congr. Rit. in Æsina 31. Julii 1665., 29. Jan. 1671., & 22. April. 1690.

(2) Sac. Cong. Rit. in Nicien. 9. Augusti 1670., & in Æsina 29. Jan. 1671.

(3) Sac. Cong. Episc. in Castellanaten. 3. Jan. 1594., & in Milevitana Synodi 3. Sept. 1707. ad 3., Sac. Cong. Conc. in Cathacen. 12. Octobr. 1619., Sac. Congr. Rit. in Andrien. 12. Novembr. 1631.

(4) Sac. Congreg. Rit. in Pisauren. 22. Martii 1632., in Aversana 15. Septembris 1640., in Fossanen. 21. Julii 1645., in Aretina 22. Decemb. 1697., in Volaterrana 16. Martii 1726., & in Sabinen. 29. Jan. 1735.

pileo (1) (nisi ejus usum imber decidens, aut aeris intemperies exigat, aut, Nostra accedente licentia, noctu ducatur funus) bini procedentes comitentur. Omnium postremus incedat Parochus superpelliceo, stolaque nigri coloris ornatus. Post ipsum gestabitur feretrum, in quo cadaver est collocandum.

XIX. Cum deventum ad mortui ædes fuerit, distributis, accensisque cereis facibus, & candelis, Parochus cadaver aqua lustrali aspergat, & antiphonam præcinens, procedere omnes jubeat. In itinere a Cantoribus, aliisque funus comitantibus psalmi a Rituali Romano præscripti alternatim lugubri cantu pie, devoteque recitentur. Duæ saltem cereæ accensæ faces hastatam præeant Crucem: aliæ vero feretrum circumambiant, quas pro hæredum (2) arbitrio plures, aut pauciores esse permittimus. Parentes, & cognati quicumque cum ineptis clamoribus, acerbisque questubus funus sociare prohibeantur; sed domi se contineant, piasque ad Deum pro mortuo fundant preces, neque immodico conficiantur mœrore, *sicuti & cæteri qui spem non habent*, ut inquit Apostolus (3). Si cadaver ad Regularium Ecclesiam deducatur (4), in ejus limine Parochus ultimum vale defuncto dicere recitatis precibus debet, nisi contraria alicubi vigeat conventio, aut consuetudo (quod quidem de aliis etiam Ecclesiis dicendum est, quæ proprium habent Rectorem) adeoque ipso in Ecclesiæ limine Parochus stolam deponat, eamque illius Ecclesiæ Rector sive Sæcularis, sive Regularis assumat, & officium funebre, cæteraque munia, quæ in exequiis, justisque solvendis peragi consueverunt, prosequatur. Servandum autem id quoque est, etiamsi funeri Capitulum Cathedralis intersit: cadaver enim in Re-

(1) Edictum Card. Vicarii de Urbe ex mandato Clementis XI. 9. Decembris 1704.

(2) Sac. Cong. Conc. 15. Martii 1704.

(3) 1. ad Thessal. c.4. v.12.

(4) Clemens X. Constit. 57. *Nuper*. edita 13. Janua. 1672., Alexander VII. Const. 95. *Alias*; cap.1. de sepulturis, Sac. Congreg. Conc. 22. April. 1625., 28. Febr., & 26. Martii 1711., Sac. Cong. Rit. in Neapolit. 26. Januar. 1641., 8. Jun. 1669., approbante Clemente IX., 2. Septemb. 1741., & sæpe etiam Sacra Congregatio Episcoporum.

in Regularium jurisdictionem transit, quando ad eorum Ecclesiæ fores iisdem traditur tumulandum, adeoque ad eos pertinet in propria Ecclesia defuncto parentare, antequam sepulturæ cadaver demandetur. Ubicumque tamen divina mortuis persolvantur officia; quotquot pium obeunt munus, ita sint toto corpore, animoque compositi, ut in eorum vultu modestia, religio, ac miseratio renideat, & ex corde eæ, quas ad Deum pro mortuo fundunt, preces erumpant: unde fiat, ut ab eorum exemplo populus, qui circumstat, ad deprecandum pariter Deum commoveatur. Cavere enim diligentissime eos oportet, ne, dum propere, ac negligenter Dei opem defuncto implorant, ipsi sibi ob irreligiosam precandi rationem divinam provocent iram.

XX. Religiosas omnes cæremonias, Sacrosque Ritus, quibus in filiorum suorum exequiis Catholica uti solet Ecclesia, tamquam vera Religionis Mysteria, saluberrimaque Fidelium mortuorum suffragia, Parochi omnes, cæterique Ecclesiarum Rectores vigili observent cura, atque institutum illud potissimum, quoad fieri potest, retineant, ut Missa, quam de *Requiem* nuncupant, pro defuncto, præsente ejus cadavere, celebretur, antequam Ecclesiasticæ Sepulturæ tradatur. Quod si vel hæredes non adsint, vel tanta rerum premantur inopia, ut consuetam pro Sacro Eleemosynam erogare nequeant; ejusmodi subsidium Parochi a pia Fidelium liberalitate obtinere facile poterunt, aut saltem, sicubi aliquis adsit pius locus juvandis per suffragia defunctis destinatus,inde eadem eruatur.Eumdem ob finem sæpe Fideles curæ suæ commissos hortentur Parochi, ut pietatis, ac humanitatis officia erga defunctos exerceant, cum eadem inter misericordiæ opera Deo gratissima a Sacris Paginis recenseantur. *Mortuo non prohibeas gratiam*: ita Ecclesiast. c.7. *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*: ita Machab. lib.2 cap.12. Sodalitatum, quæ in Nostra Diœcesi, vel Apostolica, vel Ordinaria auctoritate erectæ jam sunt, Alumnis omnibus enixe commendamus, ne proprii cœtus defunctorum

obli-

oblivio eos capiat, sed modis omnibus curent, ut, quibus, dum viverent, mutui amoris signa dederunt, eos, cum decesserint, piis suffragiis juvent, parem & ipsi post obitum retributionem habituri. Societatis Mortis Sodales, qui in Urbe Tusculana in mortuorum, præsertim pauperum, corporibus ad Ecclesiam deferendis, tumuloque donandis laudabiliter adlaborant, debitis prosequimur laudibus, plurimumque hortamur in Domino, ut pium, quod amplexi sunt, institutum religiosissime servent, memores eorum, quæ dixit Angelus ad Tobiam (1): *Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos; ego obtuli orationem tuam Domino, & quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.*

XXI. Cum nòn raro Fideles plurimi extra Parœcialem Ecclesiam tumularentur, vel quod in gentilitio Majorum suorum sepulcro tumulandi essent, vel quod ipsi sibi in alia Ecclesia sepulturam elegissent; atque inde fieret, ut eorum Parochi quolibet funeris emolumento carerent; ex naturali quadam æquitate Sacri Canones (2) statuerunt, ut ex funeralibus emolumentis quarta pars, quam *portionem Canonicam*, seu *quartam funeralem* nuncuparunt, defunctorum Parochis solveretur, quoties non in Parœciali, sed in alia Ecclesia eorum exequiæ fierent, & cadavera tumularentur. Quamquam autem quartam dumtaxat ejusmodi emolumentorum partem Parocho dari Sacri Canones jusserint; Ex legitima tamen (3), justaque consuetudine induci potest, ut tertia etiam, & adhuc major pars danda sit. Quamobrem attendi hac in re maxime debet (4) legitima, & rationabilis cujusque loci, ac Provinciæ consuetudo. Ex iis itaque, quæ ratione funeris a defunctorum hæredibus præbentur, portio Canonica

(1) Tobiæ cap.12. v.12.

(2) Cap. *Nos instituta*; cap. *Relatum*. cap. *De his*; & cap. *Cum super*. de sepulturis; & Clem. *Dudum*. eod. tit.

(3) Can. *Antiquos*. caus. 10. qu. 1., & cap. *Explicari*. de sepulturis.

(4) Cap. *Explicari*; & cap. *Cum tanto*. de consuetud., Sac. Congr. Concil. in Ebredunen. 25. Jul. 1695. ad 12., & in Mantuana 18. Junii 1699.

nica (1) solvi Parochis debet. Cum autem quamplures Romani Pontifices Regularibus fere omnibus decursu temporis privilegium illud concessissent, ut canonicam portionem, seu quartam funeralium emolumentorum partem pro personis, quæ in eorum Ecclesiis sibi sepulturam eligerent, Parochis persolvere minime tenerentur; atque inde acerbæ exortæ fuissent Parochorum querelæ, innumeræque inter eos, ac Regulares contentiones, ac lites; Ut iis tandem aliquando modum imponeret Benedictus XIII., & Parochorum, quibus cæteroqui Sacri Canones, & prisca Ecclesiæ disciplina aperte suffragantur, indemnitati opportune consuleret; Constitutionem (2) edidit, cujus exemplar damus in Appendice *num.25.*, atque Episcopis omnibus Italiæ, & adiacentium Insularum præcepit, ut eam statim publicari curarent, ac pro ejus observantia, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, vigilem adhiberent curam.

XXII. In hac Constitutione laudatus Pontifex, revocatis, abrogatisque privilegiis omnibus, per quæ Regulares quicumque a quartæ funeralis solutione eximerentur, provide statuit, *ut in Italia, eique adjacentibus Insulis, Parochis defunctorum, qui in quorumcumque Regularium Ecclesiis tumulentur, quarta persolvatur pars omnium intorticiorum, & candelarum, quibus defuncti cadaver in itinere ad Ecclesiam tumulantem associatur, eorumque etiam omnium, quæ in eadem Ecclesia circa cadaver, & in Altaribus in die funeris accenduntur; non tamen earum candelarum, quas Sacerdotes etiam Regulares, & piarum Sodalitatum Confratres funus associantes, manualiter per viam accensas deferunt*. Quod si ad diversam diem vel ad longius tempus funus differatur; Parocho tamen *danda est quarta pars intorticiorum, & candelarum, quæ in funeris die in Ecclesia, in qua defunctus humatus fuit, circa cænotaphium, seu honorarium tumulum, & in Altaribus ejusdem Ecclesiæ accenduntur*. A quarta

(1) Extrav. comm. *Inter cunctas*. de privileg., Sixtus IV. Const. *Regimini*. & S. Pius V. Const. *Etsi Mendicantium*.

(2) In Conc. Rom. Benedictus XIII. Const. *Romanus Pontifex*. edita 4. Cal. Maii 1725., Conc. Rom. tit.8. cap.5.

quarta tamen funerali expresse excipit laudatus Pontifex *legata Missarum, & Anniversariorum, bisque pia similia relicta ad favorem Ecclesiæ tumulantis, vel exponentis a defuncto disposita*. Tandem ubi consuetudines legitime probatæ, conventiones, concordiæ, vel statuta vigeant, quæ præfatis Parochis pinguiorem prædicta quarta emolumentorum funeralium portionem assignent, ea in iis locis, in quibus vigent, inconcusse ab omnibus observari mandat, ac jubet. Ejusmodi Constitutionis observantiam, quam Nos, si opus sit, etiam ut Apostolicæ Sedis Delegati urgebimus, Regularibus omnibus in Nostra Diœcesi degentibus commendamus.

XXIII. Eorum cadavera, qui violenta morte occubuerint, non prius ad Ecclesiam deferantur, quam Parocho innotuerit, vel a Nostræ, vel a Laicalis Curiæ Ministris, prout opus erit, extra locum sacrum, & immunem inspecta de more fuisse, illatæque mortis signa oculari inspectione recognita. Quod si iidem Curiæ Ministri moniti, atque acciti, plus æquo cunctentur, ad Ecclesiam afferatur cadaver, consuetoque Ecclesiastico ritu sepeliatur. In Ecclesia tamen, aliove loco sacro numquam ejusmodi inspectio fiat, multoque minus eum in finem sepulta cadavera exhumentur. Quod si legitima Sacræ Congregationis Immunitatis facultas accesserit (1), facultas quoque per Nos fiet, ut exhumentur, sed sub ea conditione, ut extra locum sacrum inspiciantur: qui secus fecerit, excommunicationem majorem latæ sententiæ, tamquam Ecclesiasticæ Immunitatis violatæ reus, incurret. Corpora quæcumque perpetuæ tradita sepulturæ, Nobis inconsultis, neque exhumentur, neque de uno in alium locum transferantur. Orationes funebres, aut defunctorum laudationes, nisi a Nobis permissæ, probatæque fuerint, nullo modo in Ecclesiis recitentur. Quamquam enim apud veteres etiam Patres exequialia ejusmodi elogia reperiamus;

(1) Sac. Cong. Immun. in Maceraten. 8. Augusti 1645., & in Anagnina 21. Januarii 1659.

mus; Non in omnium tamen funere, neque passim recitata eadem sunt, sed in eorum dumtaxat obitu, quorum excelsa virtus, & eximia in Christianam Religionem merita hanc honoris prærogativam sibi merito vindicabant. Siquæ igitur ejusmodi orationes, Nostro accedente consensu, habendæ sint, eas tantum probabimus, ac permittemus, quæ potissimam habebunt rationem virtutum, quibus non minus mortui, dum viverent, eximiæ suæ pietatis testimonium dederint, quam Fideles auditores ad religiosam imitationem excitari possint. Parochi tandem in libro ad hunc finem bene compacto, juxta Romani Ritualis formulam, defunctorum nomina, & cognomina, mortisque, ac tumulationis diem, & annum, nec non & Ecclesiam, in qua sepulti fuerint, diligenter describant; illudque etiam adnotent, an extremis muniti Sacramentis decesserint; & si eadem ante obitum non susceperint, causam indicent, propter quam muniri iisdem non potuerint.

CAP. XV.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

ARTICULUS I.

De Natura, excellentia, atque effectibus Sacramenti Ordinis.

NON satis aliorum Sacramentorum dignitati eorum auctor Christus Dominus consuluisse videretur, nisi per Ordinis Sacramentum idoneos sibi consecraret Ministros, sine quibus eadem aut nullo modo confici, atque administrari possent, aut solemni cæremonia, ac religioso ritu, cultuque carerent. Quamobrem divino sane consilio Sacramentum Ordinis instituit, in eoque plures veluti gradus collocavit, per quos electi ad id muneris Ministri ad summum fastigium, idest ad Sacerdotium, ordinatim proveherentur. Hujus autem tantam esse vo-

luit nobilitatem, atque excellentiam, ut quamquam omni tempore summam dignitatem obtinuerint, novi tamen Testamenti Sacerdotes honore cæteris omnibus longe antecellerent. Illis enim tum Corpus, & Sanguinem Christi conficiendi, tum peccata Fidelibus post baptismum lapsis remittendi contulit potestatem, quæ humanam omnem rationem, atque intelligentiam superat, & qua nulla major in terris inveniri, aut etiam excogitari potest. Ipsius itaque Dei personam gerentes, merito in Sacris Litteris non solum *Angeli*, sed etiam *Dii* appellantur.

II. Cum tanta sit Sacerdotii dignitas, atque sublimitas, necesse est, ut, quemadmodum Salvator (1) Noster a Patre, Apostoli autem (2), ac Discipuli in universum mundum a Christo Domino missi sunt, ita Sacerdotalis officii munus nonnisi iis imponatur, *qui vocantur a* (3) *Deo tamquam Aaron*, & qui proinde tantum onus sanctitate vitæ, doctrina, fide, prudentiaque sustentare possint. At quis non intelligat, a Deo minime vocari eos, qui ob eum finem sacris initiari volunt, ut pauperiem vitent, & sibi, quæ ad victum, vestitumque necessaria sunt, parent, vel ut divitiis affluant opulentum aliquod Sacerdotium consecuti, vel denique ut honorum cupiditate, ambituque tumentes dominari tandem aliquando possint in Clero? Hi certe sunt, quos Christus Dominus in Evangelio *Mercenarios* appellat, & quos pascere semetipsos, & non oves, Ezechiel prophetico sermone pronunciavit. At ii, tamquam Aaron, vocantur a Deo, qui Ordinis Sacramento initiari ejus unius rei causa volunt, ut non modo Dei gloriam in omnibus rebus quærant, (id enim Fidelibus omnibus commune est) sed etiam ut alicui certo Ecclesiæ ministerio addicti, in sanctitate, & justitia illi serviant, & a reliquo populo segregati, præcipua quædam munera, & functiones in Ecclesia exequantur.

III. Quamquam autem ii, qui ad Sacerdotale munus assumun-

(1) Jo. c.3. v.17., & c.5. v.23. (2) Jo. c.10. v.22., & Matth. c.28. (3) Ad Hebr. c.5. v.4.

muntur, oneri subjiciantur Angelicis etiam humeris formidando; Ne tamen despondeant animos, neque deficiant, sed in magnam erigantur spem futurum, ut cœlestibus gratiæ donis adjuti, imposito oneri ferendo sint pares. In eorum enim anima sanctificationis (1) gratiam Ordinis Sacramentum efficit, qua idonei, habilesque ad recte munere suo fungendum, sacramentaque administranda reddantur. *Admoneo te*, inquit ad Timotheum (2) scribens Apostolus, *ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum*. Et sane, præter gratiæ sanctificantis incrementum, quod ii, qui rite ordinantur, accipiunt, gratia quoque iis divinitus confertur, quam Sacramentalem vocant, jus videlicet ad gratias actuales, ut ajunt, obtinendas, quibus ad Ecclesiastica munia rite, utiliterque exercenda apti fiant. Aliam præterea gratiam hoc Sacramento tribui perspicuum est, uti Catechismus Romanus (3) nos docet, præcipuam videlicet potestatem, quæ ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum refertur, in Sacerdote quidem plenam, & perfectam, ut qui Domini Nostri Corpus, & Sanguinem unus potest conficere; in aliis vero inferiorum Ordinum Ministris majorem, minoremve, quo quisque ministerio suo magis, minusve ad Altaris Sacramentum accedit. Ad hanc autem potestatem significandam character spiritualis, qui nec deleri, nec auferri potest, rite ordinatis per hoc Sacramentum imprimitur. Quamobrem qui Ordinibus sunt initiati, per interiorem quamdam notam, animæ impressam, ab aliis Fidelibus distinguuntur, divinoque arctius servitio mancipantur. Unde etiam illud fit, ut sine gravi sacrilegio (4) Sacramentum Ordinis iterari non possit.

(1) Trid. sess.23. c.3. (2) 2. ad Tim. c.1. (3) Catechism. Rom. de Sacram. Ordinis n.34. (4) Trid. loc. cit.

ARTICULUS II.

De variis Ordinis gradibus, materia, & forma.

CUM divina res sit Sacerdotii Novæ Legis administratio, consentaneum fuit, quo dignius, & majori cum veneratione exerceri posset (1), ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures essent, ac diversi Ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deservirent, atque ita distributi, ut qui jam Clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent: unde ex omnibus debita subordinatione unitis Ecclesiastica Hierarchia, quæ est castrorum acies ordinata, ex Episcopis, Presbyteris, ac Ministris composita constitueretur. *Ad hoc dispensationis divinæ provisio*, uti apposite ad Episcopos Galliæ scripsit S. Gregorius Magnus (2), *gradus divisos, & Ordines constituit esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordiæ fieret ex diversitate contextio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum.* Hos autem Ordines septenario omnes numero, unoque universos Sacramento contineri, quod in Sacerdotio perficitur, & consummatur, perpetua Catholicæ Ecclesiæ traditio Nos docet. Horum Ordinum nomina hæc sunt *Ostiarius*, *Lector*, *Exorcista*, *Acolythus*, *Subdiaconus*, *Diaconus*, *Sacerdos*, atque eorum omnium munia eodem spectant, ut scilicet ab iis aut divinum Eucharistiæ Sacrificium conficiatur, aut conficienti ministretur. Priores quatuor, quos recensuimus, Ordines dicuntur *Minores*, *Majores* vero, & *Sacri* reliqui tres. Antequam vero quisquam ad ullum Ordinem promoveatur, prima Tonsura initiari eum oportet, consuetisque ritibus Clericali militiæ adscribi. Quare non abs re erit pauca hic de singulis innuere, ut, qui in posterum Ordines erunt suscepturi, opportune a Nobis instituantur.

De

(1) Catechism. Rom. de Sacram. Ordinis n.11.

(2) S. Gregorius Magnus lib.4. ep.52. ad Episcopos Galliæ.

De prima Tonsura.

II. Quemadmodum homines Exorcismis ad Baptismum, & Sponsalibus ad matrimonium præparari solent; ita iisdem, cum tonsis ab Episcopo capillis Deo dedicantur, quidam veluti aditus ad Ordinis Sacramentum aperitur. Unde fit, ut prima Tonsura sit quidem præparatio ad Ordines suscipiendos, non tamen Ordo, & Sacramentum, quamobrem neque characterem imprimat, neque gratiam conferat, seu quam sanctificantem, seu quam sacramentalem vocant, neque sacrilegii reum illum efficiat, qui lethali crimine sordidus eadem initietur. Suis tamen non caret bonis, quibus illum, a quo suscipitur, locupletet. Is enim, cum Ecclesiastica insignitur Tonsura, 1. peculiari quadam ratione Divino Ministerio, Ecclesiæque addicitur servitio. 2. habilis fit, atque idoneus, qui non modo ad Ordines Minores, Majoresque gradatim ascendat, verum etiam Ecclesiastica assequatur Beneficia. 3. demum duplici, fori videlicet, & Canonis, privilegio decoratur. Verum, dum tribus hisce cumulatur bonis, ad tria quoque onera subeunda compellitur. Et primum quidem Clericalem Tonsuram, habitumque jugiter deferre jubetur. *Etsi habitus non facit Monachum*, inquit Tridentina Synodus (1), *oportet tamen Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant*; & Sixtus V. peculiari sua Constitutione sic decrevit (2): *Præcipimus, & mandamus omnibus, & quibuscumque Clericis, non solum in Sacris, sed etiam in aliis Minoribus Ordinibus constitutis, & Clericali tantum Tonsura insignitis, Tonsuram, & habitum Clericalem assumere, & jugiter deferre.* 2. quemadmodum Laicales deponens vestes, Clericales assumit; ita veterem exuens hominem, induere novum debet, & cum propter ipsum vitæ, quod amplectitur, genus, Christi esse Minister incipiat, carnem suam crucifi-

(1) Trid. sess. 14. de ref. c. 6.

(2) Sixtus V. Const. 92. de habitu, & tonsura Clericali.

cifigere eum oportet cum vitiis, & concupiscentiis suis. 3. Ecclesiæ illi, cujus servitio in sui ordinatione secundum Tridentinæ Synodi, & Concilii Romani sanctiones adscribitur, fideliter, jugiterque deservire jubetur.

III. Quamquam non divinæ, sed Ecclesiasticæ sit institutionis Tonsura; ejus tamen usum invectum in Ecclesiam a vetustissimis temporibus fuisse, cum communi Patrum, ac Theologorum sententia docent Concilii (1) Aquisgranensis Patres. Quamobrem vetustissimi sunt, sedulaque meditatione dignissimi, ac pleni mysteriis ritus, qui in ea conferenda adhibentur. Æquum igitur, rectumque est, ut qui eadem initiari velint, iis omnibus sint instructi, quæ tum ad validam, tum ad licitam ejusdem susceptionem requiruntur. Ad eam autem valide recipiendam necesse est. 1. ut initiandus vir sit, & non mulier. 2. ut sacro sit lavacro regenerationis ablutus. 3. ut usu rationis polleat. 4. ut prima initiari tonsura velit, ac intendat. Ad licitam vero susceptionem requiritur 1. (2) ut sit Confirmationis Sacramento munitus. 2. ut sit septennio major. 3. ut probe sit Fidei rudimentis imbutus. 4. ut legere, & scribere sciat. 5. ut irregularitate, aut alio canonico impedimento non sit irretitus. 6. ut ab eo, non Sæcularis Judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem præstet cultum, hoc vitæ genus eligatur. Quicumque igitur prima Tonsura initiari postulat, per mensem ante Ordinationis tempus in Nostra Cancellaria una cum supplici libello authentica proferat documenta, e quibus constet, nihil sibi deesse, quo minus valide, liciteque initietur. Quod quidem servari etiam volumus, ac decernimus ab iis omnibus, qui vel ad minores, vel ad majores Ordines erunt promovendi. Elenchum autem requisitorum, ad quæ probanda proferri debent in medium authentica documenta, dabimus tum pro prima Tonsura, tum pro minoribus, ac majoribus Ordinibus in fine hujus capitis.

IV. Ii

(1) Concil. Aquisgran. ann. 816. lib. 1. cap. 1.

(2) Trid. sess. 23. c. 4. de ref.

IV. Ii vero, qui per Tonſuram, qua initiantur, Clerici fiunt, audiant, ſerioque perpendant, quæ S. Hieronymus ad Nepotianum (1) ſcribit: *Clericus, qui Chriſti ſervit Eccleſiæ, interpretetur primo vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe, quod dicitur. Si enim Cleros Græce, ſors latine appellatur, propterea vocantur Clerici, vel quia de ſorte ſunt Domini, vel quia ipſe Dominus ſors, ideſt pars Clericorum eſt: qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, ut & ipſe poſſideat Dominum, & poſſideatur a Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit, pars mea Dominus, nihil extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quidpiam aliud habuerit præter Dominum, ex. gr. ſi aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem; cum iſtis partibus Dominus pars ejus fieri non dignabitur.*

De Minoribus Ordinibus.

V. Qui Minores dicuntur Ordines, non eo donantur nomine, quod leve aliquid ſint, minimoque habendi in pretio (cum enim juxta communem Theologorum ſententiam, rationem habeant Sacramenti (2), ac rite ſuſcipientibus non modo una cum Sacramentali, gratiam conferant ſanctificantem, ſed etiam in eorum anima indelebilem imprimant characterem, jam terrenas quaslibet dignitates, atque honoris prærogativas longe antecellunt;) ſed quod cum majoribus, ſacriſque Ordinibus comparati, neque ad divina tam prope accedunt Myſteria, neque ad ſolemne perpetuæ caſtitatis votum obligant, neque Sacra unctione, aut Conſecratione, aut manuum impoſitione conferuntur. Quamobrem quicumque ad hos promovendi ſunt Ordines, iis inſtructos eſſe dotibus oportet, quæ ad ſacras eorum functiones rite exercendas requiruntur, ut ad majores poſtea Ordines aſſequendos digne ſe, utiliterque diſponant. Optimo proinde conſilio

(1) S. Hieronymus epiſt. 2. ad Nepotianum.

(2) S. Th. in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 1. quæſtiunc. 3., & in ſupplem. 3. par. qu. 37. art. 2., S. Bonaventura in 4. diſt. 24. art. 2. qu. 4., Bellarminus lib. 1. de Sacram. Ord. cap. 7., aliique communiter Doctores.

ſilio Tridentina Synodus (1) decrevit, ut Minores Ordines iis, qui ſaltem linguam latinam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur, conferantur; ut accuratius, quantum ſit hujus diſciplinæ pondus, edoceantur, ac in unoquoque munere juxta præſcriptum Epiſcopi ſe exerceant in ea, cui adſcripti erunt, Eccleſia, niſi forte ex cauſa ſtudiorum abſint, atque ita de gradu in gradum aſcendant, ut in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina major accreſcat; quod & bonorum morum exemplum, & aſſiduum in Eccleſia miniſterium, atque major erga Presbyteros, & Superiores Ordines reverentia, & crebrior, quam antea, Chriſti Corporis communio maxime comprobabunt: Cumque hinc ad altiores gradus, & ſacratiſſima Myſteria ſit ingreſſus, nemo iis initietur, quem non ſcientiæ ſpes majoribus Ordinibus dignum oſtendat.

VI. *Cum mens Chiſto dedita*, ut inquit S. Hieronymus (2), *æque & in majoribus, & in minoribus intenta eſſe debeat, ſciens etiam pro otioſo verbo reddendam eſſe rationem*; Diligenter curabimus, ut nemo poſthac a Nobis ad Minores Ordines promoveatur, niſi eum & vitæ probitas, & ſufficiens pro ratione Ordinis ſuſcipiendi litteratura commendet, & niſi in ea Eccleſia, cujus ſervitio a Nobis in Ordinatione adſcribetur, ſedulo, fideliterque inſervierit, ac in ſuis Ordinibus alacriter miniſtraverit. Sic enim fiet, ut in probitate, doctrina, atque Eccleſiaſtico Miniſterio diu verſati, paratiores ad Sacros Ordines ſuſcipiendos, iiſque rectius adminiſtrandis aptiores a Nobis inveniantur. *Qui enim bene miniſtraverint*, ut inquit Apoſtolus (3), *gradum bonum ſibi acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ eſt in Chriſto Jeſu*. Quilibet igitur Clericus alicui Eccleſiæ a Nobis adſcriptus, ubi Ordinis a ſe ſuſcepti functiones obeat (4), memor complurium Sanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis ſaltem annis in alicujus

etiam

(1) Trid. ſeſſ.23. c.11. de ref.

(2) S. Hieronym. ep.3. ad Heliodorum.

(3) 1. ad Timoth. c.3. v.13.

(4) Concil. Mediol. V. part.3. tit.3. de initiandis Ord. Sacram.

etiam minoris Ordinis Ministerio, aut munere religiose versati sunt, eorum recordatione, exemploque excitatus, illud sedulo curet, atque efficiat, ut Ordinis, quo proxime initiatus est, præscriptas functiones non elate, sed humiliter, non raro, sed frequenter, non negligenti studio, sed accurata, vereque Clericali sollicitudine, & disciplina, pie, rite, recteque exerceat. Alioqui si in sanctis his functionibus negligenter, ac male se gesserit, illud norit, eo voluntatis suæ testimonio sibi apud Nos aditum præcludi, ut ad altiorem gradum promoveatur.

De Ostiariatu.

VII. Post primam Tonsuram ad Ostiarii Ordinem primus gradus fieri consuevit. Ostiarii autem sunt (1), qui in veteri Testamento *Janitores Templi* vocabantur, qui præerant portis Templi Jerusalem, quique ordinati per vices suas omnia interiora Templi, atque exteriora custodiebant. Idem igitur & nomen, & munus nunc quoque manet, sed longe sanctius, atque excellentius, quemadmodum sanctiora, & augustiora sunt Templa, in quibus nunc sub Eucharisticis speciebus Deus noster vere absconditus nobiscum habitat usque ad consummationem sæculi. Ordinato enim potestas datur Ecclesiam custodiendi, & in illam quidem dignos admittendi, arcendi vero indignos, quibus ab Ecclesiastica Potestate aditus est interclusus. Hinc materia remota hujus Ordinis sunt claves, ex quacumque tandem materia conflatæ, dummodo ad aperiendum, & claudendum sint aptæ; materia proxima est earum traditio; forma denique sunt ea verba, quæ ab Episcopo, dum claves tradit, proferuntur: *sic age, quasi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur*. Quod autem Ostiarius in sui ordinatione tintinnabulum quoque pulsare jubeatur; id ex eo fit, quia potestas etiam ei confertur, populum non minus campanarum sonitu ad Ecclesiam convocandi, quam per tintinnabuli pulsum admonendi, ut Eucharistiam,

(1) Conc. Aquisgran. ann. 816. lib. 1. cap. 2.

cum in Missæ Sacrificio a celebrante in altum attollitur, ea, qua par est, reverentia veneretur.

VIII. Functiones ab Ostiario vi sui Ordinis exercendæ, sic eidem ab Episcopo Ordinante indicuntur (1): *Videte, quæ in domo Dei agere debeatis. Ostiarium oportet percutere cymbalum, & Campanam, aperire Ecclesiam, & Sacrarium, & librum aperire ei, qui prædicat. Providete igitur, ne per negligentiam vestram illarum rerum, quæ intra Ecclesiam sunt, aliquid depereat, certisque horis domum Dei aperiatis Fidelibus, & semper claudatis Infidelibus.* Quæ quidem ministeria, licet a Laicis fere semper exerceri videamus, non tamen ab iis ex officio, ac potestate fiunt, quemadmodum ab Ostiariis fierent, si ab iisdem exercerentur. Neque vero vilia esse ejusmodi ministeria quisquam putet: *Quæ enim per se vilia sunt*, ut Sancti Leonis utamur verbis, *fides efficit pretiosa*. Regi enim Regum, ac Domino Dominantium, cui servire regnare est, famulantur ii, qui in Domo Dei his occupationibus detinentur. Accedit huc, quod eas Salvator Noster, cum mortalis versaretur in terris, exercuit, exemploque suo quodammodo consecravit. Sic enim in Evangelio (2) scriptum est. *Cum introisset in Templum, cœpit ejicere vendentes, & ementes in templo, & mensas nummulariorum, & Cathedras vendentium columbas evertit. Et non sinebat, ut quisquam transferret vas per Templum.* Cum autem Ostiarium oporteat indignos, videlicet Hæreticos, Infideles, excommunicatos vitandos, ac publice interdictos aut e Templo ejicere, aut ejusdem aditu prohibere, imo & Fideles ipsos in officio continere, ne in Ecclesia quidquam ab iis fiat, quod a loci religione alienum videatur; is cavere potissimum debet, ne in suo explendo munere nimiam austeritatem induat, & Christianæ mansuetudinis obliviscatur. Nam, uti monet S. Hieronymus (3), nihil est fœdius præceptore furioso, qui, cum debeat

(1) Pontificale Romanum in Ordine Ostiar.

(2) Marci cap.11.

(3) S. Hieronymus in cap.1. epist. ad Titum.

beat esse mansuetus (scriptum est enim: servum Domini non oportet rixari, sed humilem esse ad omnes, doctorem patientem, in mansuetudine erudientem eos, qui contra veniunt); *ille e diverso, torvo vultu, trementibus labiis, rugata fronte, effrænatis conviciis, facie inter pallorem, ruboremque variata, clamore perstrepat, & errantes non tam ad bonum revocet, quam ad malum sua sævitia præcipitet.*

De Lectoratu.

IX. Proximus Ostiariis est Lectorum gradus. Horum est officium Novi, Veterisque Testamenti libros in Ecclesia, clara, distinctaque voce perlegere, præsertim vero eos, qui in nocturna Psalmodia Psalmis interseruntur, & qui in Missæ Sacrificio Sabbatis quatuor temporum, Sabbato Sancto, aliisque ab Ecclesia præscriptis diebus legi solent. Ad eos quoque pertinet (1) Antiphonas in Choro præcinere; Dominicis diebus doctrinam Christianam in ea Ecclesia, cui adscriptus est, aut in alio loco, qui sibi destinetur a Parocho, pueros edocere; concionanti, cum opus est, de libro legere; Episcopi edicta, aut Litteras Pastorales populo recitare &c. Hæc autem peragendi potestas iis per hunc confertur Ordinem, cujus proinde materia remota est liber, in quo Sacræ Lectiones sive Novi, sive Veteris Testamenti continentur; proxima ejusmodi libri traditio; forma tandem sunt hæc verba, quæ Episcopus librum tradens pronunciat: *Accipite, & estote verbi Dei relatores, habituri, si fideliter, & utiliter impleveritis officium vestrum, partem cum iis, qui verbum Dei bene ministrarunt ab initio.*

X. Lectoris munus ipse Salvator Noster exercuit. Ingressus enim in Synagogam *surrexit legere*, uti habemus in Evangelio (2), *& traditus est illi liber Isaiæ Prophetæ, & ut revolvit librum, invenit locum, ubi scriptum erat: Spiritus Domini super me &c. Et cum plicuisset librum, reddidit Ministro, & sedit; & omnium in Syna-*

(1) Statuta Johannis Bonhomii Vercellensis Episcopi. v.16., & 17.

(2) Lucæ c.4.

goga oculi erant intendentes in eum. Cœpit autem dicere &c. Videant ergo Lectores, quanto cum religionis sensu suum obire debeant ministerium, & quantam, si illud rite obeant, a Deo polliceri sibi merito possint retributionem. Quamobrem qui ad Lectoris provehitur gradum, sensuum, ac verborum scientia sit præditus, itaut sententias distinguat, & sciat, ubi finiatur orationis membrum, ubi pendeat oratio, ubi sententia extrema claudatur, Vim pronunciationis teneat, & pronunciationum genera discernat. Accentuum quoque vim calleat, ut noverit, in qua syllaba vox pronunciantis protendi debeat. Plerumque enim imperiti Lectores in verborum accentibus errant, eorumque imperitiam irridere solent ii, qui ea, quæ leguntur, intelligunt, jurantes, Lectorem summo cum Ordinis sui dedecore penitus nescire, quod legit. Ad hæc illud etiam accedat, ut quod ore legunt, corde credant, atque opere compleant: Sic enim Auditores suos verbo pariter, & exemplo, ut par est, edocebunt. *Dum legitis*, sic Lectores in Ordinatione hortatur Episcopus (1), *in alto loco Ecclesiæ stetis, ut ab omnibus audiamini, & videamini, figurantes positione corporali, vos in alto virtutum gradu debere conversari, quatenus cunctis, a quibus audimini, & videmini, cœlestis vitæ formam præbeatis.*

De Exorcistatu.

XI. Unigenitus Dei Filius, qui exinanivit semetipsum formam servi accipiens, *ut opera (2) diaboli dissolveret*, & nos ab ejus servitute liberaret, non modo mirum in Dæmones, quamdiu in terris vixit, exercuit imperium, verum etiam, antequam reverteretur ad Patrem, Sacramentum Ordinis instituit, quo Ministris suis illud rite suscipientibus potestatem confert manus super Energumenos imponendi, legendique exorcismos, quorum ope, ac vi a corporibus eorum, qui ab immundis spiritibus obsidentur, tenebrarum rectores, ac potestates, si Deo placuerit, ejician-

(1) Pontif. Rom. in ordinat. Lector.

(2) 1. Joa. c.3. v.18.

ciantur. Quare Episcopus, cum eos instituit, librum, in quo Exorcismi continentur (hic liber est materia remota) eis porrigit (hæc traditio est materia proxima) ea verborum formula usus: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe potestatem manus imponendi super Energumenos, sive Baptizatos, sive Catechumenos*. E quibus verbis illud manifeste eruitur, Exorcistas non posse super eos Energumenos manus imponere, qui neque baptizati sint, neque Catechumeni, quemadmodum legere super baptizandos nequeunt exorcismos illos, qui, antequam baptismus conferatur, a Sacerdote legi solent, ac debent: ii enim ad potestatem Dæmonis coercendam pertinent, quam hostis teterrimus non in corpus, sed in animam baptizandi non infrequenter exercet.

XII. Exorcistarum munus est 1. *ut sint* (1) *spirituales Imperatores ad Dæmones per impositionem manuum, & oris officium de corporibus obsessis abjiciendos*. 2. *ut nuncient iis, qui non communicant, locum dent communicantibus*. 3. *ut aquam fundant in ministerio*, videlicet ut abluendis post offertorium Sacerdotis celebrantis manibus aquam affundant; ut curent (2), ne unquam in vasis aqua benedicta deficiat, utque ea in tempore renovetur, & a Sacerdote benedicatur; ut ejus benedictioni assistant, aut ministrent, & aquam ad benedictionem parent, vasis ipsis primum bene lotis, ac diligenter abstersis; ut, cum Baptismus ministratur a Parocho, eorum aliquis adsit, sal ipsi in tempore exhibiturus, ac librum, de quo exorcismos legat, ante illius oculos sustentaturus. Neque vero statim ac quis ad Exorcistatus Ordinem promotus est, exorcismos se legere posse super energumenos arbitretur, tum quia hodie propter refrigescentem Clericorum charitatem exorcizandi officium nonnisi Sacerdotibus committi tuto posse videtur, tum quia ad hoc exercendum munus, præter potestatem, quæ in Ordinatione recipitur, Episcopi quoque facultas accedat oportet. Nos autem volumus, decernimus, ac mandamus, ne ullus

(1) Pontif. Rom. in ordin. Exorc.

(2) Statuta Johannis Bonhomii Vercellensis Episcopi.

lus in tota Nostra Diœcesi (1), sive Exorcista, sive Sacerdos, sive Sæcularis, sive Regularis, sive in sua, sive in aliena Ecclesia, sive intra, sive extra Cœnobium exorcizare audeat, quin prius approbatus a Nobis sit, & exorcizandi licentiam in scriptis obtinuerit. Per Nos vero nonnisi iis Sacerdotibus ejusmodi facultas fiet, qui probitate, prudentia, doctrinaque plurimum commendentur. Tunc enim recte Exorcista Dæmonibus imperat, cum prius in se multimodam eorum nequitiam Christiana virtute fregerit, ac superaverit. *Credite mihi experto*, inquit S. Athanasius (2), *pertimescit Satanas recte viventium vigilias, orationes, jejunia, ac præsertim cordis puritatem, sincerumque erga Christum amorem.*

XIII. Ut autem, cum opus fuerit, hoc exorcizandi munus Sacerdotes a Nobis deputati sancte, religioseque obeant, perbrevem subnectere hic juvat Institutionem ab ea excerptam, quam Ecclesiasticæ disciplinæ instaurator S. Carolus Borromæus (3) in sua Diœcesi, ac Provincia munus hoc obeuntibus servandam proposuit. Nulli Sacerdoti, Clericove aut Sæculari, aut Regulari in Nostra Diœcesi exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem scripto exaratam a Nobis impetrarit. Antequam autem exorcizare aggrediatur, perquirat in primis energumeni, aut energumenæ vitam, ac mores; tum actiones exploret; ac si id expedire videatur, Medicum etiam consulat, ut videat, an quod ab iis agitur, fiat morbi alicujus, aut atræ bilis vi; an sponte, ac simulate; an denique dæmonis, malorumque spirituum vexatione. Percontetur etiam, an Energumenus excommunicationis vinculo irretitus umquam fuerit, & an absolutus ab eadem sit. Pro exorcizandi munere ne minimum quidem munusculum capiat: non illud in ædibus laicalibus, locisve privatis exerceat, sed in Ecclesiæ aperto, & conspicuo loco, & in iis solum Ecclesiis, quæ præ-

(1) Benedictus XIV. epist. encycl. ad Primatem, Archiepiscopos, atque Episcopos Poloniæ. 2. Junii 1751.

(2) S. Athanasius in Vita S. Antonii Abbatis.

(3) Concil. Mediol. IV. par.2. tit.1.

præſcriptæ a Nobis fuerint; neque in conſpectu multitudinis, ſed coram viris honeſtis, atque ætate gravibus, & uno ſaltem, aut duobus Eccleſiaſticis hominibus. Cum exorciſmum Mulieri Energumenæ adhibet, id præſtet coram duobus ætate, ac vita probatis viris, probatiſque etiam fœminis, iiſque omnibus, ſi fieri poſſit, energumenæ conſanguineis, aut affinibus: Alios autem adeſſe viros, præter unum Eccleſiaſtici Ordinis hominem, omnino non patiatur. Neque ante ortum, neque poſt occaſum Solis, neque duos ſimul, ſed unumquemque ſeorſim exorcizet. In hujus muneris functione graviter, pie, ac religioſe ſe gerat. Pridie illius diei, quo exorciſmis eſt uſurus, ſe jejunio, & oratione muniat. Tum Sacramentali Confeſſione expiatus, ſi commode poſſit, Sacris operetur. Poſt Miſſæ Sacrificium, memor poteſtatis, quam a Domino accepit, expellendi Dæmones, magna cum humilitate, ac fide ad id munus obeundum accedat. Energumenos quoque hortetur, ut omnis anteactæ vitæ peccata, poſt exactam conſcientiæ diſcuſſionem, confiteantur, antequam exorcizari incipiant. Eos etiam moneat, ut orationi, ſanctiſque meditationibus, ac piis operibus vacent; religioſas Eccleſias, ubi Sanctorum aſſervantur reliquiæ, certis diebus pie viſitent, jejunia, ſexta præſertim feria, religioſe amplectantur. Caveat, dum exorcizat, ne energumenæ capiti, corporive, niſi cum honeſtate, & cautela, manum imponat, neve aliis exorciſmis, precibus, aut ritibus ad id munus utatur, niſi in Exorciſmorum libro præſcriptis, quibus nihil addere, aut detrahere, aut mutare audeat.

De Acolythatu.

XIV. Quartum, ac digniorem inter Minores Ordines locum tenet Acolythatus, per quem duplex ſuſcipientibus hunc Ordinem confertur poteſtas, una videlicet accendendi, geſtandique accenſa luminaria in Eccleſiaſticis functionibus, altera urceolos aqua, vinoque plenos ad Subdiaconum in Miſſa ſolemni miniſtrantem afferendi. Ad hanc autem duplicem ſignificandam, confe-

conferendamque poteſtatem, duplicem ei, qui in hunc Ordinem cooptatur, Epiſcopus materiam tradit, duplicique utitur forma. Et primum quidem candelabrum cum extincto cereo ei præbet dicens: *Accipe ceroferarium cum cereo, & ſcias, te ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari*. Deinde vacuos urceolos eidem porrigens inquit: *Accipe urceolos ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti in nomine Domini*; quæ duæ ſane materiæ, ac formæ partiales, uti loquuntur Theologi, unam totalem materiam, formamque conſtituunt.

XV. Hæ autem ſunt, in quibus Acolythi verſari debent, functiones. Diaconum, & Subdiaconum ad miniſterium procedentes Acolythus (1) debet anteire, eiſque, prout res exigit, miniſtrare; candelas in altari accendere; in proceſſionibus accenſa luminaria ante Crucem deferre; urceolos aqua, vinoque plenos, & pelviculam pro Miſſæ Sacrificio præparare, ac Subdiacono in Miſſa ſolemni miniſtranti porrigere. Cum ad ſolemne Sacrum peragendum proceditur, duo Miniſtris reliquis præire debent Acolythi candelabra cum accenſis candelis præferentes; Diacono Evangelium legenti cum iiſdem ardentibus luminaribus aſſiſtere; cum Sanctiſſimum Chriſti Corpus in altum a celebrante effertur, ut adoretur a Populo, duas, aut etiam plures cereas accenſas faces flexis genibus ſuſtentare. Acolythorum quoque cura eſt acerram, ac thuribulum, ignemque præparare; Subdiacono, cum opus eſt, deſervire; Sacramentorum adminiſtrationi intereſſe; & celebranti Sacerdoti in omnibus, in quibus opus ſit, miniſtrare. Jam vero cum Acolythus præ reliquis Clericis ad Altare propius accedat, cumque in Eccleſia viſibile lumen circumferat; tot eum proinde, tantiſque decet Chriſtianarum virtutum exemplis coruſcare, ut Jeſu Chriſti (2), cujus typum in accenſo lumine geſtat in manibus, fidem geſtet in mente, confeſſionem in ore, imitationem in opere.

(1) Statuta Franciſci Bonhomii Epiſcopi Vercellenſis. (2) Petrus Bleſenſis.

De

De Majoribus, seu Sacris Ordinibus.

XVI. Reliqui tres, de quibus locuturi sumus, Ordines eam ob causam *Majores* nuncupantur, quia majora eos suscipientibus ministeria committuntur, Sacerdoti videlicet potestas incruentum Deo offerendi Sacrificium, conficiendique sub utraque specie Eucharistiam; Diacono vero, & Subdiacono munus Sacerdoti, cum divina operatur Mysteria, proximius ministrandi. Dicuntur autem *Sacri*, tum quia adnexum iis est solemne castitatis votum, tum quia res Sacras, qui in his Ordinibus sunt constituti, in suo explendo munere contrectant, tum quia per Sacrorum Ordinum susceptionem homines Deo, divinisque ministeriis solemnius consecrantur. Quare optime inquit Angelicus Doctor: *In Baptismate Christo, tamquam capiti nostro; in Confirmatione, tamquam Duci; in Ordinatione, tamquam Legislatori, Summoque Pontifici conformamur*. Qui Sacris itaque initiantur Ordinibus, quemadmodum ad altiorem dignitatis gradum ascendunt, ita probitatis, ac doctrinæ quodam quasi ascensu, ac progressione antecellere alios debent. Ad tantum autem honoris fastigium nonnisi ii sunt assumendi (1), qui maxime digni fuerint, & quorum prior vita, omnisque ætas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per disciplinæ Ecclesiasticæ stipendia laudabiliter acta, luculentum virtutum præbeat testimonium. *Melius enim est*, ut sapienter inquit Benedictus XIV. (2), *pauciores habere Ministros, sed probos, sed idoneos, sed utiles, quam plures, qui in ædificationem Corporis Christi, quod est Ecclesia, nequidquam sunt valituri*.

De Subdiaconis.

XVII. Primus in Majoribus Ordinibus gradus est Subdiaconorum. Hi Diaconis ad Altare operantibus deserviunt; sacra lintea, & vasa, vinumque, & panem ad usum Sacrificii parant; Sa-

Fffff cer-

(1) Trid. sess. 6. de ref. c. 1. (2) Benedictus XIV. Const. *Ubi primum*. edita 3. Dec. 1740.

cerdoti solemniter celebranti, dum inter sacrificandum manus lavat, aquam infundunt; Epistolam in solemni sacro elata, & canora voce recitant; prohibent etiam, ne quis Sacerdotem divinæ rei operam dantem interturbet; vasa demum, & sacra lintea, cum opus est, lavant. Ut autem iidem hæc obeundi ministeria potestatem assequantur, de Episcopi manu in Ordinatione vacuum calicem, ac patenam accipiunt, ab Archidiacono vero urceolos vino, & aqua plenos, & cum his lebetem, ac linteolum, quo manus absterguntur. Quibus sic traditis, Episcopus inquit: *Videte, cujusmodi ministerium vobis traditur. Ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis.* Postquam vero Episcopus eosdem manu sua sacris vestibus solemni ornavit ritu, dat illis Epistolarum librum dicens: *Accipite librum Epistolarum, & habete potestatem legendi eas in Ecclesia Sancta Dei tam pro vivis, quam pro defunctis.* Unde colligitur, duplicem esse remotam hujus Ordinis materiam, calicem videlicet vacuum cum vacua patena, ac Epistolarum librum; utriusque vero traditionem esse materiam proximam; formam demum esse verba, quæ in traditione ab Episcopo proferuntur.

De Diaconis.

XVIII. Subdiaconis superiores gradu sunt, ac dignitate Diaconi, quorum nomen a Græca voce derivatum Latine *Ministrum* significat. *Oportet enim Diaconum ministrare ad Altare, baptizare, & prædicare*, quemadmodum illos Episcopus (1) monet, cum ad Leviticum Ordinem sunt provehendi. Diaconatus etiam *Leviticus Ordo*, Diaconi vero *Levitæ* a Tribu Levi, e qua Sacrorum Ministri in Veteri Lege petebantur, nuncupari solent. In Veteri enim Lege una Tribus Levi ex duodecim electa est, quæ Tabernaculo Dei, ejusque Sacrificiis ritu perpetuo deserviret, tantaque eidem concessa est dignitas, ut nullus, nisi ex ejus stirpe, ad divinum illum cultum, atque officium ministraturus

turus

(1) Pontificale Romanum de ordinat. Diaconi.

turus assurgeret, ita ut grandi quodam privilegio esse Tribus Domini mereretur, ac dici. Levitarum nunc & nomen, & officium Diaconi habent, cum ad ministerium Tabernaculi testimonii, idest Ecclesiæ Dei, in officio Levitico eliguntur. Quare sic eos Episcopus, antequam consecrentur, alloquitur (1): *Et vos, filii dilectissimi, qui ab hæreditate paterna nomen accipitis, estote assumpti a carnalibus desideriis, a terrenis concupiscentiis, quæ militant adversus animam. Estote nitidi, mundi, puri, casti, sicut decet Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei, ut digne addamini ad numerum Ecclesiastici gradus; ut hæreditas, & Tribus amabilis Domini esse mereamini. Et quia Comministri, & Cooperatores estis Corporis, & Sanguinis Domini, estote ab omni illecebra carnis alieni, sicut ait Scriptura: Mundamini, qui fertis vasa Domini.* Quibus sane verbis perspicue etiam edocentur, quanta animi, corporisque munditie præditos esse oportet, si rite, recteque fungi munere velint suo.

XIX. Munus Diaconorum est, ut Episcopum perpetuo comitentur, concionantem custodiant, sacra facienti assistant, Sacramenta ministranti præsto adsint. Eorum quoque est in solemni Missa Evangelium alta voce, ut omnes audiant, recitare, & si Episcopus, ac Sacerdos absint (de Episcopi tamen licentia) Evangelium Populo explanare: Sacerdoti item solemniter celebranti panem, vinumque porrigere debent consecrandum, totoque Sacrificii tempore eidem sedulo inservire. Alia plura olim obibant munera, quæ nunc in desuetudinem abierunt, inter quæ præcipuum illud erat, ut in iis Ecclesiis, in quibus Eucharistia populo sub utraque specie distribuebatur, Diaconi sanguinem ministrarent.

XX. Pluribus, & sanctioribus cæremoniis, precibusque Diaconi, quam Subdiaconi, ab Episcopo consecrantur, & sua obeundi munera accipiunt potestatem. Primum enim Episcopus ritu utens, quem Apostoli, cum primos Diaconos instituerent, usur-

(1) Pontificale Romanum de ordinat. Diaconi.

usurparunt, dexteram super cujusque eorum caput imponit dicens: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, & ad resistendum Diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini*: Mox certis quibusdam illos induit sacrarum vestium ornamentis. Tandem Evangeliorum volumen singulis tradens dicit: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini*.

De Presbyteris.

XXI. Supremus honore, ac potestate gradus est Sacerdotum, quos veteres Græco vocabulo *Presbyteros* appellarunt, quod latine *Seniores* significat. Quemadmodum enim senibus, omnium prope gentium more, præcipuus ob gravitatem, prudentiæque opinionem honor tribuitur; ita divino hoc Sacerdotio præditis, quia antecellere omnes doctrina, vitæ integritate, & gravitate morum debent, hoc nomen, cui veneratio quædam debetur, indiderunt. Quamobrem ii non alio nunc, quam *Presbyterorum* nomine vocitantur. Porro Presbyteratus ille Ordo est, in quo Sacramentum Ordinis perficitur, & consummatur; cujus dignitas omne humanæ amplitudinis culmen longe superat; cujus potestas cœlum ipsum quodammodo attingit, cum per illum Sacerdos Mediator Dei, & hominum miro divinæ largitatis munere constituatur. Duplicem enim in sui consecratione Sacerdos ex alto accipit potestatem, primam videlicet in verum, alteram in Mysticum Domini Nostri Jesu Christi Corpus. Hinc Episcopus, cum Sacerdotem aliquem instituit, primum quidem manus ei una cum omnibus Sacerdotibus, qui adsunt, imponit: deinde stolam humeris aptans, eam ante pectus in Crucis formam collocat: postea manus sacro oleo inungit: tum vero calicem cum vino, & patenam cum hostia tradit, dicens: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quam pro defunctis*. Quibus ritibus, ac verbis, qui Sacerdotio initiatur, potestatem accipit consecrandi panem, & vinum, ut per ejusmodi

modi consecrationem (1) conversio fiat totius substantiæ panis in substantiam Corporis Christi Domini Nostri, & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis ejus, & per hoc sub visibilibus signis Redemptor Noster, qui in ara Crucis semel seipsum cruente obtulit, incruente immoletur. Tandem manibus (2) iterum ejus capiti impositis; *Accipe*, inquit Episcopus, *Spiritum Sanctum: quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt*; eique secundam, cœlestem nimirum illam, quam Dominus Discipulis suis dedit, peccata retinendi, ac remittendi potestatem tribuit. Munus ergo Sacerdotum est rem divinam facere, Deo Sacrificium offerre, & Sacramenta omnia ministrare, præter Ordinem, & Confirmationem, quorum solis Episcopis credita est administratio. Presbyteratus Ordinem quoad potestatem conficiendi Corpus, & Sanguinem Christi Salvator Noster in ultima cœna instituit, cum panem, & vinum in suum Corpus, & Sanguinem convertit, deditque Apostolis suis dicens: *Accipite, & comedite, hoc est Corpus meum: hoc facite in meam commemorationem*; quoad potestatem vero absolvendi a peccatis Fideles instituit, cum post resurrectionem apparens Discipulis suis in Cœnaculo congregatis, insufflavit in eos dicens: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.*

ARTICULUS III.

De Ministro Sacramenti Ordinis.

ORdinarius Sacramenti Ordinis Minister solus est Episcopus. Is enim unus ex divina Institutione, dum per solemnem consecrationem Episcopali charactere insignitur, una cum eo jus, ac potestatem accipit omnes tam minores, quam majores Ordines conferendi. Unde fit, ut, quemadmodum deleri character numquam potest, ita & hæc potestas, quæ, uti loquuntur

(1) Trid. sess. 13. cap. 4., & sess. 22. cap. 1., & 2.

(2) Catechism. Rom. de Sacram. Ordinis §. 25.

quuntur Theologi, in charactere radicatur, auferri, atque aboleri nullo modo possit. Quamobrem valida semper est, quæ ab Episcopo fiat, Ordinatio, etiamsi is Episcopatum deposuerit, aut censura quacumque, seu irregularitate sit irretitus, aut propter capitale facinus de gradu suo dejectus fuerit, aut etiam per summum scelus a Catholica Religione desciverit. Proinde Tridentina Synodus (1) declaravit, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, esse Presbyteris superiores, Sacramentum Confirmationis conferre, ministros Ecclesiæ ordinare, atque alia pleraque peragere posse; quarum functionum potestatem reliqui inferiores Ordines nullam habent. Extraordinarius vero Minister quoad primam Tonsuram, ac Minores Ordines esse potest ex Apostolica dispensatione, ac privilegio simplex Sacerdos, uti patet in Abbatibus, quibus jus mitræ gestandæ sit, aut, qui territorium separatum, ac in eo jurisdictionem quasi Episcopalem habeant: hi enim Monachis, aut subditis suis primam Tonsuram, ac Minores Ordines conferre possunt.

II. Quamquam ad validam Ordinationem sufficiat, ut quis ab Episcopo ordinetur; ad licitam tamen præterea requiritur, ut ab Episcopo suo ad Ordines promoveatur. *Unusquisque a proprio Episcopo ordinetur*, (ita statuit Tridentina (2) Synodus). *Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi ejus probitas, ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur. Si secus fiat, Ordinans a collatione Ordinum per annum, & Ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.* Quadrupliciter (3) autem potest quis esse Episcopi subditus, & ab eo, tamquam proprio, & suo, & valide, & licite ad omnes Ordines promoveri. 1. videlicet ratione *originis*, 2. ratione *domicilii*, 3. ratione

(1) Trid. sess. 23. c. 4.
(2) Trid. sess. 23. c. 8. de ref.
(3) Cap. *Cum nullus* de temporib. ordinat. in 6., & Trid. sess. 23. cap. 9. de reformat.

tione *beneficii*, 4. demum ratione *triennalis cum Episcopo familiaritatis*, *seu commensalitatis*, uti decernitur in Sacris Canonibus, ac Pontificiis Constitutionibus, ac præsertim in Constitutione Innocentii XII. (1), cujus exemplar in Appendice damus *num.* 27. Singula paucis, ut par est, perstringamus.

III. Primo: Ut quis ratione *originis* subditus Episcopi sit, & ordinari ab eo licite possit, requiritur (2), ut in ea Diœcesi naturaliter ortus sit, in qua ad Ordines promoveri desiderat, dummodo natus ibi non fuerit ex accidenti, occasione nimirum itineris, Officii, Legationis, Mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ ejus Patris in illo loco; in quo casu non fortuita ejusmodi nativitas, sed vera tantum, & naturalis Patris origo erit attendenda. Si quis autem tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti natus est, moram traxerit, ut ibidem aliquo potuerit Canonico impedimento irretiri; tunc etiam ab ejus loci Ordinario obtinere litteras testimoniales debet, quibus ab omni Canonico impedimento ibidem contracto declaretur immunis, easque Episcopo Ordinanti exhibere, ut in Actis Curiæ suæ conservari jubeat, earumque faciat in collatorum Ordinum testimonio mentionem. Quod si Pater in eo loco, in quo ex accidenti natus est filius, tamdiu, eoque animo permanserit, ut inibi vere domicilium de jure contraxerit; tunc non Patris origo, sed contractum ab eo domicilium pro Filii ordinatione attendi debet. Hæc tamen de filio legitimo procedunt: si enim illegitimus sit filius, & super defectu natalium quoad Ordines suscipiendos dispensationem obtinuerit; tunc non Patris, sed Matris attenditur origo: filii (3) enim illegitimi Matrem, ejusque originem sequuntur.

IV. Secundo: Ut quis ratione *domicilii* subditus Episcopi censeatur, ut quamquam alibi natus fuerit, ab eo tamen Ordines licite

(1) Innocentius XII. Const. *Speculatores*. edita 4. Nov. 1694.

(2) Const. *Speculatores*. §.9., & 10.

(3) L. *Cum legitima*. ff. de statu hominum, L. *Municipem*. ff. de municip.

cite suscipiat; domicilium adeo stabiliter (1) in aliquo loco constituisse debet, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum, suorumque bonorum partem cum instructis ædibus in hujusmodi locum transferendo, ibique præterea per considerabile aliquod tempus commorando, suum perpetuo ibidem permanendi animum satis, superque demonstraverit; imo etiam ulterius in utroque casu vere eum se animum habere jurejurando affirmet. Quod si a propriæ originis loco in ea ætate discesserit, ut Canonico alicui impedimento obnoxius effici potuerit; testimoniales quoque Ordinarii suæ originis Litteras Episcopo domicilii exhibere debet; qui mox expressam earum mentionem in susceptorum Ordinum attestatione faciet. Unde perspicuum fit, eos, qui studiorum causa in aliqua Academia commorantur, a qua absoluto studiorum curriculo sunt discessuri, & eos, qui ad aliquod tempus Reipublicæ causa in aliqua Regione versantur, ab eorum locorum Episcopis ordinari non posse, quia vere in iis locis domicilii jus non habent. *In eodem loco*, ut in ipso Jure Civili statutum habemus, *singulos habere domicilium non ambigitur, ubi quis larem, rerumque, ac fortunarum suarum summam constituit; unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet; unde cum profectus est, peregrinari videtur; quod si redit, peregrinari jam destitit*.

V. Tertio: Quoad subjectionem *ratione beneficii* tria statuit in laudata sua Decretali Innocentius XII. Primum (2), ut nulli Ordinario, quamquam Cardinalitia dignitate conspicuo, liceat aliquem, qui neque originis, neque domicilii ratione sibi sit subditus, ad Clericalem Tonsuram promovere sub obtentu cujusvis Ecclesiastici beneficii eidem conferendi, statim ac Tonsura fuerit insignitus, vel ad quod præsentatus a Patronis fuerit, etiamsi beneficium de novo ea lege fundatum sit, ut quis post Clericalem susceptam Tonsuram in ipso instituatur. Deinde ut Clericus a proprio Episcopo ad Tonsuram, aut Minores Ordines legitime promo-

(1) Const. *Speculatores*. §.11., & 12. (2) Const. *Speculatores*. §.6., 7., & 8.

promotus, ad ulteriores Ordines promoveri ab alio Episcopo nequeat ratione beneficii in illius Diœcesi obtenti, nisi ante eorumdem susceptionem testimoniales litteras proprii Episcopi tam originis, quam domicilii super suis natalibus, ætate, moribus, & vita obtinuerit, easque Episcopo Ordinanti in Actis illius Curiæ conservandas exhibuerit. Tandem ut, licet Clericus ratione beneficii in aliena Diœcesi obtenti subjici jurisdictioni dicatur illius Episcopi, in cujus Diœcesi situm est Beneficium; ab eo tamen Episcopo ordinari nequeat, nisi tot sint Beneficii reditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, sive juxta Taxam Synodalem, sive, ea deficiente, juxta morem Regionis pro promovendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus, per se sufficiant; ac nisi Beneficium ab Ordinando pacifice possideatur; sublata quacumque facultate supplendi redituum defectum per patrimonii etiam pinguis adjectionem, quod Ordinandus sive in illa, sive in alia Diœcesi obtineret. Episcopus autem sic Ordinans tam de prædictis testimonialibus litteris, quam de beneficii reditu expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione mentionem facere jubetur.

VI. Quarto: Quoad triennalem cum Episcopo familiaritatem, & commensalitatem, duo item statuit idem Pontifex (1) 1. ut nullus Episcopus Familiarem suum, qui non suæ sit Diœcesis, ad Sacros, aut Minores Ordines, aut etiam primam Tonsuram promovere audeat sine Testimonialibus (2) Episcopi originis, aut domicilii litteris, & nisi juxta legem Tridentini Familiarem prædictum per integrum, completumque triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, suisque sumptibus aluerit. 2. ut idem Episcopus beneficium ad vitam sustentandam juxta superius dicta sufficiens, saltem intra terminum unius mensis a die habitæ Ordinationis reipsa illi conferat, ac in Ordinationis testimonio expressam tum familiaritatis, tum Litterarum prædictarum faciat mentionem. Hac facultate ordinandi triennales fa-

Ggggg milia-

(1) Const. *Speculatores*. §.13. (2) Trid. sess.23. c.9. de ref.

miliares suos minime gaudere Titulares Episcopos, expresse decrevit Tridentina Synodus (1), ubi inquit: *Nemo Episcoporum, qui Titulares vocantur, etiamsi in loco nullius Diœcesis, etiam exempto, aut aliquo Monasterio cujusvis Ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cujusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatis suæ, absque sui proprii Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis, ad aliquos Sacros, aut minores Ordines, vel primam Tonsuram promovere, seu ordinare valeat.*

VII. Ab alieno Episcopo ordinari licite potest is, qui Episcopi sui litteras, quas dimissorias vocant (2), obtinuerit, vel ad illum Episcopum, vel ad quemlibet Catholicum Antistitem directas; quibus facultatem det, ut eidem ab iis Ordines conferantur. Sed in hoc etiam casu servanda sunt ea, quæ Innocentius XII. in laudata sua Constitutione præscripsit. Has dimissorias, Episcopali Sede vacante, Vicarius Capitularis concedere infra annum a die vacationis nequit, nisi iis, qui beneficio vel recepto, vel recipiendo arctantur: Si secus fiat, Vicarius Capitularis Ecclesiastico subjacet interdicto; promoti ad minores Ordines nullo Clericali privilegio, præsertim in criminalibus, gaudent; promoti vero ad Majores ab Ordinum susceptorum executione ad futuri Prælati beneplacitum sunt ipso jure suspensi, uti Tridentina Synodus (3) statuit, quæ, licet de Capitulo loquatur, de Capitulari Vicario est intelligenda. Cum enim Capitulum infra octo dies ab Episcopi decessu constituere Vicarium (4) debeat; jam, eo electo, non per seipsum, sed per Vicarium (5) dumtaxat concedere dimissorias potest tam arctatis intra annum, quam non arctatis post annum a prima vacationis die. Capitularis enim Vicarius non cumulative, sed privative (6) quoad Capitulum

(1) Trid. sess. 14. c. 2. de ref.

(2) Cap. *Nullus*. de temporibus ordinationum in 6.

(3) Trid. sess. 7. c. 10. de ref.

(4) Trid. sess. 24. c. 16. de ref.

(5) Sac. Cong. Episcop., & Regul. in Neapolitana 12. Jan. apud Ferraris.

(6) Sac. Cong. Episcop. in Neritonen. 17. Septemb. 1655., & in Hydruntina 1. Octob. 1655.

lum acceptam jurisdictionem exercet; neque in ipsa Vicarii electione Capitulum reservare sibi aliquid potest, aut electi potestatem limitare, uti Sacra Episcoporum, ac Regularium Congregatio (1) persæpe declaravit. Arctatus autem beneficio recepto censetur is, qui beneficium obtinet, personale requirens servitium, propter quod de Jure, aut consuetudine, aut Ecclesiæ statuto intra annum promoveri ad aliquem Ordinem debeat. Sic qui ad Parœciale beneficium assumitur, intra annum ad Sacerdotium (2) est promovendus; & qui Canonicatum habeat (3), aut dignitatem, cui aliquis sit adnexus Ordo, ad illum intra annum ascendere cogitur. Arctatus vero beneficio recipiendo ille est, qui jus habet, seu vocatus est ad beneficium vacans, quod certum Ordinem requirit, quo ille caret. Huic enim concedere Vicarius Capitularis (4) potest dimissorias ad eum Ordinem recipiendum.

VIII. Prælati quoque Regulares concedere Subditis (5) suis Regularibus possunt dimissorias ad Ordines suscipiendos. Controversum tamen diu fuit, utrum ad Episcopum eorum originis, an ad Episcopum eorum domicilii dimissorias litteras dare deberent, an potius ad quemlibet Catholicum Antistitem, uti Regulares contendebant, dare possent? Sacra Congregatio Concilii decreto edito controversiam diremit, ejusque Decretum Clemens VIII. (6) per hæc verba Apostolica Auctoritate confirmavit: *De mandato SS. D. N. Clementis Divina Providentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cætero observent, & observari faciant, quæ in Decreto Sacræ Congregationis Concilii Tridentini continentur, cujus*

Ggggg 2

(1) Sac. Cong. Episcop. in Cajetana 20. Octob. 1587., in Brundusina 16. Julii 1606., in Salernitana 16. Jun. 1628., in Tudertina 11. Dec. 1654., & in Venusina 14. Nov. 1698.

(2) Cap. *Licet*. de elect. in 6.

(3) Trid. sess.22. cap.4. de reformatione, & sess.24. c.12. de reformatione.

(4) Trid. sess.7. c.10. de ref.

(5) Cap. *Abbates*. de privileg. in 6., Trid. sess.23. de ref. c.10.

(6) Clemens VIII. decreto edito 15. Martii 1596.

cujus tenor est talis. Congregatio Concilii censuit, Superiores Regulares posse suo subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, Litteras Dimissoriales concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterii, in cujus Familia ab iis, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit: & si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem Dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus esset Ordinationes: Verum cum a Superioribus, Episcopo Diœcesano absente, vel Ordinationes non habente, Litteræ Dimissoriæ dabuntur, ab eis utique hujusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod qui non fecerint, Officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis, ac alias arbitrio ejusdem SS. D. N. Papæ reservatas pœnas incurrant. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 15. Mensis Martii 1596.

IX. Cum vero Regulares ab hujusmodi Clementini Decreti observantia eximi se putarent vigore Apostolici Privilegii, quod sibi concessum esse affirmabant, ut a quolibet Catholico Antistite ordinari possent; Innocentius XIII., peculiari coacta Congregatione, ejusque audito consilio, Apostolicis litteris (1) declaravit, ad eximendos Regulares a Clementini Decreti observantia satis esse, ut ejusmodi Apostolica Privilegia post Concilium Tridentinum concessa fuerint, quamvis præfato Clementino Decreto posteriora non sint, dummodo tamen directe concessa fuisse constet, non vero ex communicatione privilegiorum de uno in alium Ordinem derivata asserantur. Has autem Apostolicas Innocentii XIII. Litteras peculiari sua Constitutione approbavit, confirmavitque Benedictus XIII. (2)

X. Tan-

(1) Innocentius XIII. Const. *Apostolici Ministerii*. edita 30. Maii 1723.

(2) Benedictus XIII. Const. *In supremo*. edita 23. Sept. 1724.

X. Tandem Benedictus XIV. Decretalem (1) edidit, in qua cum totam controversiarum seriem hoc super negotio recensuisset, & decreta omnia Prædecessorum suorum Pontificum confirmasset, roborasset, atque innovasset, duo addidit, quæ servari in posterum tum ab Episcopis, tum a Regularibus omnino decrevit. Primum est, ut Superiorum Regularium dimissoriæ, quæ ideo ad alium Antistitem directæ fuerint, propterea quod Episcopus Diœcesanus extra Diœcesim commoretur, vel Ordinationem non sit habiturus, nullius sint roboris, & momenti, nisi illis juncta fuerit authentica attestatio Vicarii Generalis, vel Cancellarii, aut Secretarii ejusdem Episcopi Diœcesani, ex qua constet, vel ipsum a Diœcesi abesse, vel Clericorum Ordinationem habiturum non esse proximo legitimo tempore per Ecclesiasticas leges ad hunc effectum statuto. Quod si aliquis Antistes Regularem virum in sua Diœcesi proprium domicilium non habentem solis ipsius Superioris Dimissorialibus Litteris contentus, sine adjuncta præfata attestatione in forma probante ad Ordines promovere præsumpserit, decrevit, ac declaravit illum ipso facto incurrere in pœnas Canonicas adversus eos constitutas, qui alienum subditum legitimis Dimissoriis destitutum ordinaverint. Alterum, quod addidit circa aliquorum Regularium privilegia, est hujusmodi. *Quemadmodum eorum Ordinum Regularium privilegia firma, & rata esse volumus, quibus ab Apostolica Sede reperitur indultum, ut eorum Alumni a quolibet Catholico Antistite ipsius Sedis gratiam, & communionem habente ordinari valeant, dummodo hujusmodi privilegia post Tridentinum Concilium, & ipsis Ordinibus nominatim, atque directe, non autem per communicationem concessa fuerint; Ita porro omnia similia privilegia, quæ aliis Ordinibus ante præfatum Concilium Tridentinum ab ipsa etiam Apostolica Sede, & sub quibuscumque tenoribus, & formis indulta sint, vel etiam post ipsum Concilium non ipsis directe concessa, sed per communicationem ad eos extensa esse dicantur, iisdem auctoritate, & tenore nulla, & irrita, omni-*

que

(1) Benedictus XIV. Const. *Impositi nobis*. edita 3. Cal. Martii 1747.

que vigore, ac robore ad effectum, de quo agitur, penitus destituta, & vacua esse volumus, & statuimus; decernentes hujusmodi privilegia nequaquam post Concilium Tridentinum indulta censeri, nisi vel post ipsius Concilii confirmationem reipsa fuerint concessa, vel, quatenus antea concessa, & posterius confirmata esse asserantur, hujusmodi confirmationes in forma specifica cum litterali veteris indulti insertione, ejusque expressa innovatione facta dignoscantur, ac declarantes alterius generis confirmationes, quæ in forma communi nuncupantur, nemini ad præmissum effectum ullo pacto suffragari. Hujus Pontificiæ Decretalis, cujus exemplar damus in Appendice *num.* 26., exactam observantiam Regularibus omnibus etiam, atque etiam commendamus; ex ea vero parte, quæ Nos respicit, nullo umquam tempore negligemus.

ARTICULUS IV.

De titulo ad Sacros Ordines suscipiendos requisito.

CUM non deceat, eos, qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere; sancitum proinde est per Sacros Canones, atque Apostolicas Romanorum Pontificum Constitutiones, ut nemo sine legitimo sustentationis titulo ad Sacros Ordines promoveatur; ac, si secus fiat, tam Ordinans, quam Ordinatus gravissimas subeant pœnas. Triplex autem esse potest ejusmodi titulus, videlicet aut Ecclesiastici Beneficii, quod pacifice possideatur, aut patrimonii, quod ad honestam vitæ sustentationem sufficiat, aut Evangelicæ Paupertatis, cujus solemne emissum fuerit votum, dum Professio Religiosa ederetur. De singulis pauca dicamus.

II. Ea a vetustissimis temporibus viguit lex, ut nemo Clericus fieret, nisi certæ alicui Ecclesiæ adscriberetur, in qua sacra obiret ministeria, & ex cujus reditibus, atque oblationibus sustentaretur. Hic est beneficii titulus, de quo loquimur, præ-

ter

ter quem non alium agnovit Ecclesia ante Concilium Lateranense III. sub Alexandro III., in cujus can. 5. titulus patrimonii (1) ex benigna quadam dispensatione admitti primum cœpit, itaut ordinarentur etiam ii, qui de sua, vel de paterna hæreditate congruum possent habere vitæ subsidium. Verum cum postmodum hic patrimonii titulus nimia facilitate soleret admitti, adeoque non sine Ecclesiasticæ Militiæ detrimento Clericorum numerus in immensum augeretur; Tridentina Synodus (2) antiquam instaurare cupiens disciplinam, statuit, *ne quis deinceps Clericus Sæcularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad Sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere....... Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*. Nos itaque neminem Sacro Subdiaconatus Ordine initiabimus, nisi ad titulum Ecclesiastici Beneficii, quod eidem honeste alendo sufficiat, cujus videlicet annui reditus, detractis oneribus, (non tamen Missarum (3): de Missarum enim onere, utrum detrahendum sit, annon, Sacra Congregatio Concilii, re mature discussa, Ordinariorum conscientiæ, & arbitrio reservavit judicium: Nos autem illud in peculiari quolibet casu, pensatis omnibus circumstantiis, proferemus) juxta antiquissimam hujus Nostræ Diœcesis taxam triginta sex Romanorum scutorum summam conficiant. Quam quidem Taxam servari volumus, quoties beneficium in Nostra Diœcesi situm sit, aut si in aliena Diœcesi, non tamen continuam, perpetuamque residentiam exposcat: secus, exigemus, ut Taxa servetur Diœceseos, in qua situm est beneficium. In ea enim controversia, utrum beneficii reditus præfiniendi sint juxta Taxam vigentem in Diœcesi domicilii,

(1) Cap. *Episcopus*. de præbend.
(2) Trid. sess.21. c.2. de ref.
(3) Sac. Cong. Concil. in Ariminen. 17. Julii 1723., in Firmana Capellaniæ 14. Jan. 1708., Benedictus XIV. de Synodo lib.12. c.9. §.6.

cilii, an in Diœcesi, ubi est Beneficium? Sacra Congregatio Concilii (1) hanc semper adhibuit distinctionem: Si beneficium continuam, perpetuamque residentiam postulet, taxa servanda est præscripta in Diœcesi, in qua situm est beneficium: secus servanda est Taxa Diœceseos, in qua suum Beneficiarius habet domicilium. Hanc distinctionem suprema auctoritate confirmavit Innocentius XIII. in sua Constitutione *Apostolici Ministerii*, in qua §. 7. inquit: *Cum etiam juxta memoratam* Innocentii *XII. Constitutionem, ratione, ac titulo beneficii in aliena diœcesi obtenti non aliter liceat Ordines ab Episcopo ejusdem Diœcesis suscipere, quam si beneficium prædictum sit ejus reditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, detractis oneribus, per se sufficiat; declaramus, sufficientiam ejusmodi præfiniendam esse non juxta Taxam Synodalem, sive morem pro promovendis ad Sacros Ordines vigentem in loco prædicti beneficii, nisi tamen illud continuam, & præcisam residentiam requirat, sed juxta taxam, vel, ea deficiente, juxta morem in alio loco domicilii vigentem*. Volumus præterea, ut Nobis certo constet, Beneficium vere, & pacifice possideri, & ut ad normam Tridentini (2) idem Beneficium resignari ab Ordinato nequeat, nisi facta mentione, quod ad illius Beneficii titulum sit promotus, neque resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde vivere commode possit: aliter facta resignatio nullius sit roboris, ac firmitatis. Quod si beneficium, etiam de jure patronatus, ad congruam vitæ sustentationem juxta Taxam prædictam non sufficiat; patrimonii supplementum non admittemus (3), nisi eæ conditiones concurrant, quæ requiruntur, ut quis ad titulum patrimonii licite valeat ordinari. Si quis autem, præter beneficium ad sui sustentationem sufficiens, habeat etiam pingue patrimonium, sciat, se ad bene-

(1) Sac. Congreg. Conc. in Alatrina 9. Julii 1701., in Ariminen. Ordinationis 10. Jan. 1708., & in Romana, seu S. Agathæ Gothorum 27. Maii 1713., Benedictus XIII. in Concil. Rom. tit. 6. c. 4., Bened. XIV. de Synodo lib. 12. c. 9. §. 2.

(2) Trid. sess. 21. c. 2. de ref.

(3) Sac. Congreg. Concil. in Signina 18. Septemb. 1683., & in Civit. Pleb. 10. Junii 1684.

beneficii (1), non vero ad patrimonii titulum omnino esse promovendum.

III. Quod si eximia personæ virtus, sacrarumque disciplinarum scientia, aut Ecclesiæ necessitas, aut utilitas Nobis suadeat, ut aliquis ad patrimonii titulum Sacris Ordinibus insigniatur, ejus quidem precibus annuemus, dummodo hæ omnes omnino conditiones accedant. 1. ut patrimonium, sive proprium, sive a Genitoribus, vel Fratribus, aut Patruis, aut aliis constitutum, vere, ac pacifice ab Ordinando possideatur. 2. ut constitutum sit in bonis immobilibus, ac frugiferis, nullo alieno ære gravatis, nullaque affectis hypotheca. 3. ut annui eorum bonorum reditus, detractis omnibus tum publicis, tum privatis oneribus, ex jurato peritorum judicio ad triginta sex romana scuta perveniant, & quidem sine Sororum, ac Fratrum, si qui sunt, detrimento, ne patrimonium tamquam inofficiosum redarguatur. 4. ut, si patrimonium in censibus constituatur, illud constituentes (2) sese in forma Juris valida obligent ad sufficientem, quoties census redimantur, victum ordinato subministrandum, donec censuum pecunia, vel in novis censibus, vel in fundis frugiferis collocetur. 5. ut inter bona immobilia non recenseatur domus, quam Ordinandus incolit, imo nulla alia, nisi sita ea sit in Oppidis, aut Pagis, in quibus facile locari possit, ac soleat. 6. ut periti de singulorum bonorum, e quibus patrimonium constituitur, pretio, annuoque reditu jurati testentur. 7. ut tam constituens, quam Ordinandus, interposita jurisjurandi religione, verum, ac reale esse patrimonium, nullique obligationi obnoxium, ac in plena Clerici potestate positum affirment: item non vi (3), aut metu, aut dolo, sed libera Constituentis voluntate constitui, aut fuisse constitutum, nullumque inter eos pactum, aut tacitam, seu expressam intercedere conventionem jurent, qua in-

 stru-

(1) Sac. Cong. Conc. in Sorana 26. Januarii 1669., & in Camerinen. 4. Augusti 1685.

(2) Sac. Congreg. Concil. in nullius 21. Julii 1629. lib. 14. Decret. pag. 109.

(3) Sacr. Congr. Conc. 16. Martii 1630.

ſtrumentum ſuper patrimonii conſtitutione confectum ullo umquam tempore, aut modo labefactari poſſit. 8. ut patrimonium his legibus conſtitutum in Eccleſia Cathedrali, & in Parochiali ejus loci, in quo bona ſita ſunt, inter Miſſarum ſolemnia coram populo de more publicetur. 9. ut Ordinandus juramento polliceatur, ſe numquam alienaturum, aut (1) permutaturum dictum patrimonium, niſi eidem, Noſtro accedente conſenſu, expreſſe ſubrogetur vel Eccleſiaſticum Beneficium, cujus pacificam poſſeſſionem adierit, & cujus reditus ad honeſtam ſuſtentationem ſufficiant, vel alia immobilia bona, quorum certum dominium, ac pacificam habeat poſſeſſionem. 10. ut horum omnium publicum inſtrumentum in Noſtra Epiſcopali Cancellaria fiat, ac in ea diligentiſſime cuſtodiatur.

IV. Ex illis Tridentini Concilii verbis: *Atque illa* (videlicet patrimonium, & penſio) *deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere poſſint*, inferri declaravit Sacra Concilii Congregatio, Ordinatum, niſi expreſſus Epiſcopi conſenſus accedat, non poſſe 1. patrimonium alienare (2), licet beneficium ſufficiens ſit aſſecutus. 2. de patrimonio diſponere (3), etiamſi ejuſdem uſumfructum ſibi, quamdiu vixerit, reſervet. 3. illud in emphyteuſim concedere, annuo ſibi reſervato (4) Canone, qui patrimonii reditus exæquet. 4. fidejubere, ſuumque in fidejuſſione patrimonium obligare. Hac enim in re, cum die 5. Februarii 1604. in Sac. Congregatione Concilii ſuper patrimonio in fidejuſſione obligato controverſia diſcuteretur, *Sacra Congregatio cenſuit, neque in hujuſmodi patrimonio, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum neceſſariis executioni locum eſſe poſſe: licere autem capere in cauſam judicati eam fructuum portionem, quæ quotannis*

(1) Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de reform., Sacr. Congr. Conc. in Terracinen. 8. Auguſti 1602., & 20. Junii 1619., & 12. Julii 1687., & Senogallien. 20. Junii 1705.

(2) Sac. Congr. Conc. 16. April. 1622. lib. 24. Decr. pag. 231.

(3) Sac. Congr. Conc. 10. Oct. 1670.

(4) Sac. Cong. Conc. in Parmen. 20. Julii 1641., & in Aquilana 24. Feb. 1652.

nis supereſt, ultra eam, quæ ad Ordinati ſuſtentationem non laute, ſed tenuiter vivendo, Judicis Eccleſiaſtici arbitrio fuerit neceſſaria: poſſe autem ipſum creditorem accipere in ſolutum, atque vendere jus ſibi competens ad hujuſmodi patrimonium, quod poſt mortem ipſius promoti ad creditorem, uti res hæreditaria, pertinebit. Hoc autem decretum eadem Sacra Congregatio die 11. Martii 1642. confirmavit.

V. Ut fraudibus, quæ in patrimoniis conſtituendis adhiberi ſolent, aditus omnis, quoad fieri poteſt, intercludatur, volumus, ſtatuimus, ac ſancimus, ut ſi periti, quorum opera in æſtimandis patrimonii pretio, annuiſque reditibus utemur, fraudulenter ſe geſſerint, ſupplere (1) ex ære proprio teneantur, quidquid patrimonio ſecundum Taxam ſuperius præſcriptam deeſſe comperietur. Patrimonium autem, quod rite fuerit conſtitutum, non ante, ſed ſolum poſt Subdiaconatus ſuſceptionem (2) ab oneribus Laicalibus exemptum eſſe declaramus. Hanc tamen exemptionem, ſi poſtmodum beneficium patrimonio legitime ſubrogetur, omnino ceſſare edicimus, quoties beneficium toti congruæ ſuſtentationi ſufficiat; ſin minus, pro ea tantum rata parte perſeverare, quæ beneficii reditibus ad integram patrimonii ſummam complendam deeſt, quemadmodum a Sacra Immunitatis Congregatione docemur. Quod ſi Clericus aliquis falſum, fictum, aut fiduciarium patrimonium ſcienter ſupponat, & ad Sacros Ordines promoveatur; ipſo jure ſuſpenſionis (3) vinculo irretitur ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, niſi vero, legitimoque patrimonio conſtituto, uti a Sacris Canonibus ſtatutum eſt, quos Tridentina Synodus innovavit.

VI. Ad titulum Paupertatis nonniſi Regulares, qui in aliqua Religione approbata ab Apoſtolica Sede ſolemnem Profeſſionem emiſerint, Sacris Ordinibus initiari licite poſſunt, exceptis Patribus

(1) Synod. Sublacen. ann. 1674. c. 13., & Synod. Fulginaten. Battiſtelli c. 11. §. 15.

(2) Sacra Congregatio Immunit. in Aquilana 4. Auguſti 1627., & in Auximana 28. Septembris 1666.

(3) Can. *Neminem*; Can. *Sanctorum*. diſt. 70.; cap. *Per tuas*; & cap. *Si quis*. de ſimonia.

bus Societatis Jesu, quos Gregorius XIII. (1), Benedictus XIII. (2), aliique Romani Pontifices (3) eo speciali privilegio donarunt, ut iidem post tria simplicia vota, & ante emissam solemnem Professionem possint ad Sacros Ordines promoveri, quamvis omni prorsus patrimonio, ac beneficio destituantur. Novitii ergo, nisi beneficii, aut patrimonii, aut pensionis habeant titulum, promoveri ad Majores Ordines nequeunt. Et sane Tridentini Concilii decretum, de quo superius locuti sumus, licet de sæcularibus Clericis expresse procedat, extendi quoque ad Religiosos, qui, antequam Professionem emittant, Sacris Ordinibus insigniri velint, peculiari sua Constitutione (4) S. Pius V. declaravit. Cum autem non infrequenter controversiæ super nullitate Professionis oriantur; Nos, ut cuilibet occurramus periculo, S. Caroli Borromæi vestigiis, ac plurimarum Diœcesum Synodis, & praxi inhærentes volumus, ut Regulares (5) ad titulum Religiosæ Paupertatis Sacris Ordinibus per Nos initiandi, præter Dimissoriales Litteras, testimonium proprii Superioris Nobis exhibeant, qui eos in Religione, cui adscripti sunt, expressam Professionem rite emisisse testetur: ipsi vero Ordinandi sub eodem testimonio jurati scribant, se prædictam professionem libere, ac sine vi, & metu nuncupasse, eamque libere nuncupatam se tunc ex animo ratam habere, & hunc in finem se subscribere.

(1) Gregorius XIII. Const. *Ascendente Domino*.

(2) Benedictus XIII. Const. *Injuncti nobis*.

(3) Benedictus XIV. de Synodo lib.13. cap.11. §.24.

(4) S. Pius V. Const.75. *Romanus Pontifex*, & Benedictus XIV. de Synodo lib.13. c.11. §.24.

(5) Synodus Amerina Gratiani c.218., Hclan-Trapan. p.160. §.20., Æsin. Fidel. p.29. decr.27., Anagnin. Bassi p.55. n.9., Auximan. Spada p.75. num.18., Fulginaten. Battistelli c.11. n.22.

AR-

ARTICULUS V.

De qualitatibus Ordinandorum.

DE qualitatibus Ordinandorum verba facturi, primum eas, quæ ad valide, tum eas, quæ ad licite suscipiendos Ordines requiruntur, recensebimus. Et primo quidem, ut quis ad Ordines valide promoveatur, requiritur (1), ut Sacro sit lavacro regenerationis ablutus. Cum enim baptismus (2) sit fundamentum omnium Sacramentorum; inde fit, ut nullum aliud ante baptismum suscipi valide possit Sacramentum; *quoniam ubi fundamentum non est, superædificari non potest*. Et sane in Concilio apud Compendium (3) ita statutum legimus. *Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit, se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur*. Innocentius vero III., cum ei Presbyter exposuisset, post susceptum Sacerdotium innotuisse sibi, se non fuisse secundum Evangelii formam baptizatum, eum rite baptizari jussit, ac re mature discussa, Concilio apud Compendium celebrato adhærens, Decretalem (4) scripsit ad Ferrariensem Episcopum, in qua sic habet: *Mandamus, quatenus ipsum* (videlicet Sacerdotem, quem jam baptizari jusserat) *per singulos Ordines usque ad Sacerdotium promovere procures, & permittas eum in Sacerdotio ministrare*. Ad valorem præterea Ordinationis necesse est, ut, si adultus sit is, qui Ordinem est suscepturus, ordinari intendat, ac velit. Si enim animo vere repugnaret, ac nollet, ficteque solum, ac simulate Ordinem reciperet, profecto valide non ordinaretur. Hæc ad Ordines valide suscipiendos in Ordinando necessario requiruntur.

II. At multo plura in eodem Sacri Canones, ac præsertim Tridentina Synodus, postulant ad licitam Ordinum susceptionem. Nam præter statum gratiæ, qui ad dignam, utilemque Sacra-

(1) Can. *Cum itaque*. §. fin. de consecr. dist.4.

(2) Cap. *Veniens*. de Presbytero non baptizato.

(3) Cap. *Si quis Presbyter*. de Presbytero non baptizato.

(4) Cap. *Veniens*. de Presbytero non baptizato.

cramenti cujuslibet susceptionem est omnino necessarius, (secus enim immane sacrilegium perpetratur) requiritur. 1. ut Ordinandus sit Confirmationis Sacramento munitus. *Prima Tonsura*, sic Tridentina Synodus statuit (1), *non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint*. 2. ut sit in ætate Canonica constitutus, cum per Sacros Canones sua cuique Ordini statuta sit ætas, quam attigisse necesse est, ut quis Ordinibus licite initietur. Sic pro prima Tonsura (2), Ostiariatu, Lectoratu, & Exorcistatu annum ætatis suæ octavum, Acolythatu (3) regulariter decimumtertium, pro Subdiaconatu vigesimum secundum, pro Diaconatu vigesimum tertium, pro Presbyteratu vigesimum quintum attigisse Ordinandum oportet. *Nullus in posterum*, inquiunt Tridentini Patres (4), *ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatum ante vigesimum tertium, ad Presbyteratum ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur*. Si cui præscripta ad aliquem Sacrum Ordinem ætas desit, nonnisi ex Pontificia dispensatione ordinari licite potest: Secus & Episcopus illum scienter ordinans, & Clericus scienter Ordinem recipiens, Canonicas subibunt pœnas; Episcopus quidem suspensionem (5) ab omnium Ordinum collatione, non latæ quidem, sed ferendæ sententiæ, per quam tamen a nullo alio Ordinum actu suspenditur; Clericus vero suspensionem latæ sententiæ (6) ab Ordinum suorum executione perpetuo duraturam, nisi ab ea absolutionem obtineat, *& si hujusmodi suspensione durante, in iisdem Ordinibus ministrare præsumpserit, eo ipso irregularitatem incurret, ac præterea Ecclesiasticis beneficiis jure privari poterit*. 3. ut gradatim, & ordinate, non vero per saltum, ad Ordines promoveatur. Quamobrem siquis ex. gr., Diaconatu prætermisso, ad Presbyteratum scienter convolet, eoque initia-

(1) Trid. sess.23. c.4. de ref.

(2) Can. *In singulis*. dist. 77.

(3) Can. *De iis*. dist.28., & cap. *Nullus*. de temporibus ordinandorum in 6.

(4) Trid. sess.23. cap.12. de reformatione.

(5) Cap. *Sane*. cap. *Vel non est compos*. de tempor. ordinat., Pius II. Constitut. *Cum ex Sacrorum*; & Clemens VIII. Const. *Romanum Pontificem*.

(6) Pius II. Constitut. *Cum ex Sacrorum*.

initietur; quamquam ejusmodi Ordinum collatio valeat (1) (uno excepto Episcopatu, qui, cum Presbyteratum essentialiter præsupponat (2), invalide confertur, nisi Presbytero jam ordinato conferatur;) per saltum tamen promotus, ipso facto ab Ordine ita suscepto suspensionem incurrit, &, si in eo ministrare audeat, fit irregularis. 4. ut Ordinem furtive non suscipiat. Furtive autem ordinari quis dicitur, si absque Episcopi consensu, ac licentia sese aliis Ordinandis immisceat, & cum iis aliquo donetur Ordine, a cujus proinde executione est ipso jure suspensus, neque sine dispensatione ad superiorem Ordinem promoveri potest. Quod si præterea Ordinem furtive susceptum exercere audeat, irregularitati subjicitur. 5. ut nulla sit irretitus censura (3); nisi enim ab ea fuerit absolutus, illicite quemlibet Ordinem suscipit. 6. ut ab Episcopo suo, vel etiam ab alieno, sed de expressa Episcopi sui licentia, cujus testes sint litteræ dimissoriæ ab eodem datæ, ordinetur. 7. ut pro ratione Ordinis, quem est suscepturus, sufficienti sit instructus litteratura. Deus enim, & cum Synagogam formavit, & cum Christi Ecclesiam instituit, utriusque Ministros sapientia præditos esse voluit, & in veteri quidem Testamento per Oseam (4) inquit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*: In constituendis vero novi Testamenti Ministris, præcepit eis (5), *ut euntes docerent*, deditque eis (6) nosse mysterium Dei, eosque omnes replevit Spiritu Sancto, qui Spiritus est sapientiæ, & intellectus. Quamobrem ipsa sola inscitia sufficientissima est causa, ut quis ab Ordinibus recipiendis repellatur: *Illiteratos*, inquit Gelasius Papa (7), *nullus præsumat ad Clericatus Ordinem promovere, quia litteris carens, sacris non potest esse aptus officiis*. Tridentina vero Synodus statuit (8), *ut*

(1) Cap. unico, de Clerico per saltum promoto.

(2) Cap. 10. de excessibus Prælatorum.

(3) Cap. *Cum illorum*. de sent. excomm., & cap. *Sæpe contingit*. de tempor. ordinat. in 6.

(4) Oseæ cap. 4.

(5) Matth. cap. 28.

(6) Lucæ cap. 4.

(7) Can. 1. dist. 39.

(8) Trid. sess. 23. c. 4. de ref.

ut prima Tonsura non initientur , qui ..... fidei rudimenta edocti non fuerint , quique legere , & scribere nesciant ; pro minoribus Ordinibus postulat (1) , ut ad eos promovendi *saltem latinam linguam intelligant , & sciant , quæ ad officium suum spectant* ; pro Subdiaconatu , & Diaconatu requirit (2) , *ut sint litteris iis , quæ ad Ordinem exercendum pertinent , instructi* ; tandem pro Presbyteratu exigit (3) , *ut ad populum edocendum ea , quæ scire omnibus necessarium est ad salutem , ac ministranda Sacramenta , diligenti examine præcedente idonei comprobentur* . 8. denique , ut Ordinandus nulla sit irregularitate innodatus . Cum enim irregularitas sit Canonica inhabilitas ad Ordines suscipiendos , susceptosque ministrandos ; jam nemo (4) , quamdiu est irregularis , ordinari licite potest , aut in susceptis Ordinibus ministrare . Verum cum multiplici ex causa incurri irregularitas possit , pauca de eadem innuamus .

ARTICULUS VI.

De Irregularitate , quæ Canonicum est ad Ordines suscipiendos impedimentum .

QUamquam irregularitas sit inhabilitas ad Ordines suscipiendos , susceptosque exercendos ; Si tamen irregularis aliquis Ordines aut suscipiat , aut exerceat ; valide , sed illicite , eos suscipit , aut exercet . Hæc autem inhabilitas non ab homine , sed a solo Jure (5) induci potest : unde fit , ut nulla umquam irregularitas , nisi in Jure sit expressa , incurratur . *Licet in hoc temerarie agat* , diserte inquit Bonifacius VIII. (6) , *irregularitatis tamen , (cum id non sit expressum in Jure) laqueum non incurrit* . Irregularitas omnis ad duplex revocari potest genus : ea enim vel ex defectu oritur , vel ex delicto . Prior sine culpa , poste-

(1) Trid. sess.23. c.11.

(2) Trid. sess. cit. c.13.

(3) Trid. sess. cit. c.14.

(4) Cap. *Sæpe contingit* . de tempor. ordinat. in *6*.

(5) Benedictus XIV. de Synodo lib.12. cap.3. n.7.

(6) Cap. *Is , qui* . de sentent. excommunic. in *6*.

posterior nonnisi ex culpa contrahitur, actumque externum consummatum (1) postulat, ut contrahatur. Singulas recenseamus.

II. Multiplex est irregularitas ex defectu. Prima est ex defectu animi; qua quidem laborant amentes (2), lunatici, furiosi, epileptici, & obsessi a Dæmone. Hi tamen omnes (3) de licentia Episcopi exercere susceptos Ordines possunt, si ab eo, quo laborant, morbo per annum integrum correptos non fuisse constet. Ex defectu quoque animi irregulares sunt illiterati (4), qui ne mediocrem quidem habent scientiam, & Neophyti (5), qui jam adulti ab Ethnicismo, aut Judaismo recenter ad Catholicam sunt Religionem conversi, *ne in superbiam (6) elati in laqueum incidant Diaboli, & ne Magistri (7) fiant, qui nondum esse Discipuli didicere*. Secunda est ex defectu corporis, qua innodantur homines corpore ita vitiati (8), ut vel nullo modo, vel non sine spectantium horrore peragere valeant Ordinis ministeria, cujusmodi sunt ii (9), quibus vel alterutra manus, vel palmæ medietas cum duobus digitis fuit abscissa, aut oculus ita erutus, ut sine gravi deformitate legere Canonem nequeant, vel sunt enormiter gibbosi, aut ita claudi, ut sine baculo incedere minime possint. Quod si ejusmodi defectus ad Ordines jam promoto superveniant (10), is irregularis evadit quoad illum dumtaxat actum, quem nullo modo, vel saltem non sine gravi deformitate exercere potest. Tertia est ex defectu lenitatis, propter quam irregulares sunt ii (11), qui ad alicujus mortem, aut mutilationem, etiam justam, directe concurrunt effectu secuto, cujusmodi sunt Judices sententiam mortis, vel mutilationis pronuncian-

(1) Can. *Si quis non iratus*. caus. 15. quæst. 1.

(2) Can. *Maritum*; Can. *Clerici*. dist. 33.

(3) Can. *Communiter*. dist. 33.

(4) Can. *Illiteratos*. dist. 36.

(5) Can. *Sicut Neophytus*. dist. 48., & can. *Neophyti*. de consecr. dist. 5.

(6) 1. ad Timoth. c. 3.

(7) Can. *Miserum*. dist. 61.

(8) Cap. *Presbyterum*; & cap. *Tua Nos*. de Clerico ægrotante.

(9) Cap. *Exposuisti*. de corpore vitiatis, can. *Hinc etiam*. dist. 49., can. *Nullus Episcopus*. de consecr. dist. 1.

(10) Cap. 2. de Clerico ægrotante.

(11) Can. *Si quis viduam*. dist. 50., & can. *Aliquantos*. dist. 51.

nunciantes, Ministri eam exequentes &c. Quamquam enim hi nullum admittant crimen; non tamen omnino Christi lenitatem imitantur, qui mulierem, licet in adulterio deprehensam, morte tamen dignam noluit pronunciare, & qui pro perfidis Judæis Patrem moriturus oravit. Si tamen mortis, aut mutilationis sententia executioni demandata non fuerit, tunc neque Judex, neque Notarius, neque reliqui irregularitatem incurrunt, uti Sacra Congregatio (1) Concilii sæpius declaravit. Quarta est ex defectu natalium, ac proinde irregulares sunt filii illegitimi (2), sive naturales sint, sive nothi, sive spurii. At irregulares non sunt illegitimi, qui per Matrimonium (3) subsequens fuerint legitimati; sicuti etiam, si in approbatam aliquam Religionem ingrediantur, licet ad Prælaturas evehi nequeant, ad Sacros tamen Ordines promoveri possunt. *Filii Presbyterorum* (4), ut in Concilio Pictaviensi decernitur, *ut cæteri ex fornicatione nati, ad Sacros Ordines non promoveantur, nisi aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viventes; Prælationem vero nullatenus habeant.* Quinta est ex defectu significationis Sacramenti Matrimonii, ratione cujus bigami (5) tum veri, tum interpretativi, tum similitudinarii sunt irregulares. Cum enim per Matrimonium Fidelium consummatum (6) Christi cum Ecclesia significetur conjunctio; Christus autem unicam, eamque immaculatam, neque ab alio assumptam Ecclesiam in Sponsam sibi copulaverit; jam, qui matrimonium vel cum pluribus successive uxoribus, vel cum vidua, aut ab alio corrupta contraxit, & consummavit, hac Sacramenti significatione caret, adeoque est irregularis. Bigamus verus (7) ille est, qui cum pluribus successive uxoribus; bigamus interpretativus (8), qui cum vidua, vel ab alio corrupta;

Biga-

(1) Sac. Cong. Concil. in Cesenaten. ann. 1615., & in Spoletana 14. Dec. 1630.

(2) Cap. *Per venerabilem*. qui filii sint legitimi, & Trid. sess. 22. de ref. c. 20., & sess. 23. c. 5.

(3) Cap. *Tanta*. qui filii sint legitimi.

(4) Cap. 1. de filiis Presbyt.

(5) Cap. *Ut bigami*; cap. *Super eo* de bigamis.

(6) Ad Ephes. c. 5.

(7) Cap. *Debitum*. de bigamis non ordin.

(8) Can. *Maritum*. dist. 33.

Bigamus tandem similitudinarius (1), qui post Religiosam Professionem, vel post Sacrum Ordinem susceptum, Matrimonium, licet invalidum, contraxit, & consummavit. Sexta est ex defectu libertatis, propter quem irregulares sunt Servi (2) proprie dicti, seu mancipia; & obligati ad ratiocinia (3), qui videlicet, cum generalem aliquam rerum Sæcularium administrationem habeant, vel habuerint, reddere rerum Dominis suæ administrationis rationem debent, adeoque, nisi administratione (4) dimissa, redditaque ratione, ordinari non possunt.

III. Multiplex quoque est irregularitas ex delicto. Nam irregulares 1. sunt Hæretici (5), & Apostatæ a Fide, eorumque receptores, fautores, ac defensores, imo & eorum filii (6) ad secundam generationem, si Pater; ad primam, si Mater hæresi laboret, nisi tamen iidem parentes ante (7) obitum Catholicam amplexi sint Religionem. 2. baptismum serio, scienterque iterantes (8), & rebaptizati ministrantes, & adulti (9), qui extra necessitatis casum se ab Hæreticis baptizari scienter sinunt. 3. Clerici, qui censuras, quibus forte illigantur, temere violant (10), Ordinum suorum munera exercentes; aut in loco interdicto in casibus non permissis scienter Missam audent celebrare. 4. Clerici in iis Ordinibus temere ministrantes, quos indebite, ac male suscepere, videlicet (11) vel furtive, vel per saltum, vel sine legitima ætate, vel extra tempora a Jure statuta, vel sine dimissoriis Episcopi sui Litteris, vel aliqua irretiti censura. Item qui

(1) Cap. ultimo. de bigamis non ordinandis.

(2) Cap. *Consuluit*. de servis non ordinandis.

(3) Cap. unico. de obligatis ad ratiocinia.

(4) Cit. cap. unico. de obligatis ad ratiocinia.

(5) Can. *Presbyteros*. dist. 50., can. *Qui in aliquo*. dist. 51., cap. *Quicumque*. de hæreticis in 6.

(6) Cap. *Statutum*. de hæreticis in 6.

(7) Sac. Congreg. Conc. in Romana 21. Maii 1718. ad 2.

(8) Cap. *Ex litterarum*. de apostatis, & iterantibus Baptisma.

(9) Can. *Afros*. dist. 98.

(10) Cap. *Is, qui*; & cap. *Is, cui*. de sent. excomm. in 6.

(11) Pius II. Constitut. *Cum ex Sacrorum*.

ab Epiſcopo (1) cenſuris innodato, Hæretico, aut Schiſmatico, aut juriſdictionem non habente Ordines recepere; aut qui matrimonio contracto, licet non conſummato (2), ſine debitis conditionibus in Jure Canonico præſcriptis Sacro aliquo Ordine initiati ſunt; aut qui ad plures Sacros Ordines (3) eodem die ſunt promoti. 5. quicumque ſcienter, ac ſolemniter actum Sacri Ordinis exercent, quem non habent. *Si quis baptizaverit*, inquit Summus Pontifex Hormiſda (4), *aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abiiciatur de Eccleſia, & numquam ordinetur*. 6. enormiter criminoſi, quorum crimina adnexam habeant infamiam, & notoria, publicaque ſint, cujuſmodi ſunt Adulterium, Simonia, perjurium in judicio, aliaque ejuſmodi, quæ recenſentur in can. *Infames*, cauſ. 6. qu. 1. Quod *ſi crimina* (5) *ordine judiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint; non debent hi, (præter reos homicidii) poſt pœnitentiam in jam ſuſceptis, vel ſuſcipiendis Ordinibus impediri*. 7. homicidæ voluntarii, quamvis occulti (6); homicidium mandantes (7); illud efficaciter conſulentes (8); vel ad illud cooperantes &c. Hac de re Theſaurus lib. de Pœnis Eccleſiaſticis noviſſimæ editionis conſulatur.

IV. Quicumque ad Ordines ſunt promovendi, caveant, ne aliqua ejuſmodi ſive ex defectu, ſive ex delicto irregularitate notentur. Quod ſi forte quis aliquam incurriſſe ſe noverit; antequam ad Ordines ſuſcipiendos accedat; opportunam ab Apoſtolica Sede (vel etiam a Nobis in iis caſibus, in quibus per Sacros Canones diſpenſare Nobis licet) diſpenſationem petant, atque obtineant, ne gravi ſe crimine alligent, turpiſſimoque ſacrilegio Sacramentum Ordinis dehoneſtent.

AR-

(1) Cap. *Cum Clericis*. de ordinatis ab Epiſcopo, qui &c.

(2) Extrav. *Antiqua conſecrationi*. de voto, & voti redemptione.

(3) Can. *In ſingulis*; & can. *Quicumque*. diſt. 57.

(4) Cap. 1. de Clerico non ordinato miniſtrante.

(5) Cap. ult. de temporib. ordin.

(6) Trid. ſeſſ. 14. c. 7. de ref.

(7) Can. *Si quis viduam*. diſt. 50.

(8) Cap. *Sicut*. §. ult. de homicidio.

ARTICULUS VII.

De Temporibus Ordinationum.

QUamquam prima Tonſura quolibet anni die, & qualibet diei hora conferri poſſit; ſua tamen ſive minoribus, ſive majoribus conferendis Ordinibus per Sacros Canones conſtituta ſunt tempora, quæ nemini ſine Apoſtolica diſpenſatione prætergredi umquam licet. Minores igitur Ordines (1), præter conſueta generalium Ordinationum tempora, Feſto quolibet de præcepto die, etiam extra Miſſæ celebrationem, conferre Epiſcopo licet. Majores vero Ordines (2) conferri dumtaxat poſſunt, dum ab Ordinante Miſſa celebratur, ſtatutis generalium Ordinationum temporibus, videlicet in Sabbatis quatuor Temporum, in Sabbato ante Dominicam Paſſionis, & in Sabbato Sancto; neque induci poteſt conſuetudo (3), ut aliis temporibus conferantur; ſed ſolum id licebit ex Romani Pontificis privilegio, qui ſecundum ſuæ poteſtatis plenitudinem (4) de Jure poteſt ſupra Jus diſpenſare. Quod ſi privilegium ejuſmodi concedatur, poterunt quidem extra dicta tempora conferri, ſed feſto dumtaxat de præcepto die, ac intra Miſſæ Sacrificium, quod ab Ordinante celebretur. Ratio autem, cur pro Majorum Ordinum collatione diem Sabbati Jus commune ſtatuerit, ea videtur eſſe, ut, quemadmodum die ſeptimo, qui dies Sabbati eſt, requievit (5) Deus ab omni opere, quod patrarat, ita qui ad Sacros Ordines aſſumuntur (6), a ſæculi laboribus ad requiem Domini ſe transferri intelligant, cum illis ad Sæculares curas, ac labores (7) redire, & a ſuſcepto Eccleſiaſticæ vitæ propoſito reſilire

non

(1) Cap. *De eo*. de tempor. ordinat., & Pontif. Rom. tit. de minoribus Ordinibus.

(2) Cit. cap. *De eo*; & cap. *Litteras*. de tempor. ordin.

(3) Cap. *Sane*. de tempor. ordin.

(4) Cap. *Propoſuit*. de conceſſione præbend.

(5) Geneſ. c.2.

(6) Gloſſa in cap. *Litteras*. de temporib. ordin.

(7) Can. *Fornicari*. diſt.88.

non liceat; quod tamen iis, qui in minoribus dumtaxat Ordinibus ſunt conſtituti (1), minime prohibetur.

II. Interdictum quoque eſt a Sacris Canonibus (2), ac præſertim a Tridentina Synodo (3), *ne duo Sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus, conferantur, privilegiis, ac indultis quibuſvis conceſſis non obſtantibus quibuſcumque*. Imo vetitum etiam eſt, ne Ordines Minores una cum Subdiaconatu eadem die conferantur, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii (4) declaravit. Quædam enim temporis interſtitia, ſeu intervalla ſecundum Jus commune inter unius, & alterius Ordinis ſuſceptionem intercedere debent, ut accuratius Clerici (5), quantum ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ pondus, edoceri, ac in unoquoque munere ſe exercere poſſint. Quænam inter unius, & alterius Minoris Ordinis ſuſceptionem ſervanda ſint interſtitia, ſtatutum expreſſe in Jure non eſt, quare id Epiſcopi arbitrio relinquitur, qui ex quacumque honeſta cauſa poteſt in iis diſpenſare; ſic enim inquit Tridentinum (6): *Minores Ordines per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur*. Pro ſacris vero Ordinibus expreſſe cautum eſt (7), ut nonniſi elapſo integro anno, poſſit quis ab Acolythatu ad Subdiaconatum, & ſic deinceps uſque ad Presbyteratus Ordinem promoveri. Verum in his etiam diſpenſare cum ſuis ſubditis Epiſcopus poteſt, ita tamen, ut major cauſa requiratur, ut in interſtitiis diſpenſet inter Ordines minores, & Subdiaconatum, quam inter Subdiaconatum, & Diaconatum, & major etiam, ut inter Diaconatum, & Presbyteratum. Nam ad diſpenſandum in interſtitio inter Subdiaconatum, & Diaconatum requirit ſolum Tridentina Synodus (8) prudens Epiſco-

(1) Can. *Si qui*. diſt. 32., cap. *Joannes*. de Clericis conjugatis.

(2) Cap. *Litteras*; & cap. *Dilectus*. de tempor. ordin.

(3) Trid. ſeſſ. 23. c. 13. de ref.

(4) Sac. Cong. Conc. in una Bovenſi 7. Maii 1707., in Neapolitana 6. Auguſti 1711., & in Melevitana 12. Maii 1714.

(5) Trid. ſeſſ. 23. c. 11. de ref.

(6) Trid. loc. cit.

(7) Trid. ſeſſ. 23. c. 11., 13., & 14. de reform.

(8) Trid. ſeſſ. 23. c. 13.

Episcopi arbitrium: *nisi aliud Episcopo videatur*. At ut dispenset in interstitio inter Ordines minores, & Subdiaconatum, disjunctive requirit vel necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ: *nisi* (1) *necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat*. Ad dispensandum vero inter Diaconatum, & Presbyteratum copulative postulat & necessitatem, & utilitatem Ecclesiæ: *nisi* (2) *ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videatur*.

III. Nos hisce Sacrorum Canonum, ac Tridentinæ Synodi decretis obsequentes omni opera, studioque curabimus, ut Clericus quilibet per distinctos Ordines in Ecclesiasticis exerceatur officiis, & per constituta interstitiorum tempora ad supremum Sacerdotii gradum contendat, ut militare assuescat (3) in Domini castris, ut discat, quod doceat, ut videat, quod imitetur. Sacris igitur neminem admovebimus, nisi in Minoribus Ordinibus Sacra nosse, & exercere didicerit, statаque in Ordinum susceptione temporum intervalla servaverit. Si justa de causa indulgendum cum aliquo erit, nemo Nobis aures precibus festinis, atque importunis impudenter obtundat. Interstitia, etiam non requisiti, minuemus, si eadem minui exigat non privata hominis, sed Ecclesiæ utilitas, aut necessitas, cui Nostrum est opportuno consilio providere. Cum autem Nostra oneretur conscientia, Nostroque committatur arbitrio Apostolica exequi Indulta suscipiendi Ordines extra consueta tempora, quæ nonnisi ex certis, legitimisque causis conceduntur; sedulo cavebimus, ne eadem falsis precibus, dolove malo sint ab Apostolica Sede impetrata.

(1) Trid. sess.23. c.11. (2) Trid. sess.23. c.14. (3) S. Greg. lib.7. ep.100.

ARTI-

ARTICULUS VIII.

De obligationibus susceptioni Sacrorum Ordinum adnexis.

TRIA sunt potissimum onera, quæ Majoribus Ordinibus Sacri Canones adnexuere, & quibus sese ultro Clerici subjiciunt, cum eadem non ignorantes, ad Sacros Ordines postulant promoveri. Primum est onus perpetui servandi cœlibatus: Alterum recitandi quotidie Horas Canonicas: Tertium tandem numquam non procedendi in habitu, & Tonsura. Pauca de singulis innuamus.

II. Quod ad perpetuum servandum cœlibatum attinet; erat quidem in primitiva Latina Ecclesia ejusmodi onus Presbyteratus, ac Diaconatus adnexum Ordinibus, non tamen Subdiaconatui, qui, cum inter Minores Ordines accenseretur (1), Clericis, nullo edito continentiæ, ac cœlibatus voto, conferebatur, ac proinde Subdiaconi, saltem alicubi, nubere poterant, & uxoribus, quibus nupserant, licite utebantur. Cautum postmodum fuit a Romanis Pontificibus, ne quisquam post susceptum Subdiaconatum nuptias contrahere auderet. Sic Stephanus Papa (2) in prima actione Synodi ab eodem in Basilica Lateranensi celebratæ inquit: *Aliter se Orientalium traditio habet Ecclesiarum, aliter hujus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ...... Istius Ecclesiæ, vel Occidentalium nullus Sacerdotum a Subdiacono usque ad Episcopum licentiam habet conjugium sortiendi*; Et S. Leo I. ad Anastasium scribens ait (3): *Ad exhibendam perfectæ continentiæ puritatem ne Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur*. At mox S. Gregorius I. non modo cœlibatum, perfectamque continentiam Subdiaconis præcepit, verum etiam edita Constitutione præscripsit, ut nemo in posterum, nisi castitatem, ac cœlibatum voveret, ab Episcopis ad Subdiaconatus Ordinem promoveretur. En Sancti Pontificis verba

(1) Can. *Ante triennium*. dist. 31. (2) Can. *Aliter*. dist. 31. (3) Can. *Omnium*. dist. 32.

verba (1): *Nullum facere Subdiaconum præsumant Episcopi, nisi qui se victurum caste promiserit.* Gregorii I. Constitutionem Urbanus II. confirmavit, atque innovavit, uti ab Innocentio III. edocemur (2), qui inquit: *Subdiaconatus, licet Sacer Ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva, tamen a Constitutione Gregorii, atque Urbani secundum moderna tempora sacer gradus esse minime dubitatur.* Et optimo quidem jure uterque Pontifex Subdiaconatui perpetuæ castitatis votum adnexuit. Cum enim Subdiaconi sint Altaris Christi Ministri, eos esse totos Christi, & Ecclesiæ servitio mancipatos oportet. Apostolo (3) autem teste, *qui sine uxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est.*

III. Quicumque igitur ad Subdiaconatum promoventur, non quidem explicite, ac verbis, sed implicite, & facto ipso perfectæ continentiæ votum emittunt. Cum enim ejusmodi votum esse Subdiaconatui adnexum non ignorent; jam Subdiaconatum recipientes, votum castitatis tacite emittunt: nam, uti habet commune Juris proloquium, *qui vult principale, vult etiam accessorium.* Neque vero hujus voti ignorantiam obtendere iidem possunt. In ipsa enim Ordinatione Episcopus, antequam Subdiaconatus Ordinem iisdem conferat, sic eos alloquitur (4): *Filii dilectissimi, ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem promovendi, iterum, atque iterum considerare debetis attente, quod onus hodie ultro appetitis. Hactenus enim liberi estis, licetque vobis pro arbitrio ad sæcularia vota transire. Quod si hunc Ordinem susceperitis, amplius non licebit a proposito resilire, sed Deo, cui servire regnare est, perpetuo famulari, & castitatem, illo adjuvante, servare oportebit, atque in Ecclesiæ ministerio semper esse mancipatos. Proinde, dum tempus est, cogitate, & si in sancto proposito perseverare placet, in nomine Domini*

Kkkkk huc

(1) Can. *Nullum*. dist. 28., & can. *Ante triennium*. dist. 31.

(2) Cap. *Miramur*. de servis non ordinandis.

(3) 1. ad Cor. c. 7. v. 32.

(4) Pontif. Roman. tit. de ordinatione Subdiaconi.

huc accedite. Dum ergo post hanc monitionem accedunt, ac Subdia conatum recipiunt, perfectam Deo, & Ecclesiæ continentiam, & castitatem pollicentur.

IV. Hoc autem castitatis votum Sacris Ordinibus adnexum ad eum solemnitatis gradum Ecclesia provexit, ut per illud dirimi voluerit, quodcumque Matrimonium post Sacri Ordinis susceptionem contrahatur. *Quod votum debeat dici solemne*, inquit Bonifacius VIII. (1) Episcopo Biterensi rescribens, *ac ad dirimendum Matrimonium efficax, nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inventa; matrimonii vero vinculum ab ipso Ecclesiæ capite rerum omnium conditore ipsam in Paradiso, & in statu innocentiæ instituente unionem, & indissolubilitatem acceperit; Præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solemne quantum ad post contractum Matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem Sacri Ordinis &c.* Cum itaque tanta solemnitate donatum ab Ecclesia fuerit hoc castitatis votum, quod in Sacrorum Ordinum susceptione facto ipso nuncupatur; Subdiaconi, Diaconi, ac Presbyteri diligentissime caveant, ne ulla impudicitiæ labe commaculentur. Eorum enim culpa duplici malitia specifice diversa inficeretur, iique impudici forent, atque sacrilegi. Mentis igitur, corporisque castitatem summopere diligant, quæ omnibus (2) quidem necessaria est, sed maxime Ministris Altaris, & Christi, quorum vita aliorum debet esse eruditio. Imo quamcumque etiam vel levem a se impudicitiæ suspicionem arceant, memores, neminem umquam Apostolis, teste Chrysostomo (3), aut fornicationis, aut impudicitiæ crimen objecisse. Propterea diligenter, ac sæpe legant, attenteque non meditentur solum, sed etiam exequantur, quæ in secunda harum Constitutionum parte *cap. 6.* de vita, & honestate Clericorum, & *cap.* 3., 4., & 5. de virtute

(1) Cap. unico. de voto, & voti redemptione in 6.

(2) S. Aug. serm. 249. de temp.

(3) S. Joan. Chrysostom. homil. 10. in 1. Timoth.

tute Temperantiæ, ac de affectuum internorum, externorumque sensuum custodia disseruimus.

V. Quod autem ad reliqua duo onera spectat [recitandi videlicet quotidie Horas Canonicas, & numquam non incedendi in habitu, & Tonsura] quæ suscipientibus Sacros Ordines imponuntur, de iis satis diximus in prima harum Constitutionum parte *cap.9. art.4.*, & in secunda parte *cap.6. art.5.* Solum itaque Clericis omnibus, qui jam sunt in Sacris Ordinibus constituti, aut in posterum constituentur, considerandas, servandasque proponimus regulas quasdam, quas ad religiosam habendam Horarum Canonicarum recitationem Concilium II. Trevirense(1) præscripsit. Omnes itaque, qui Horis Canonicis persolvendis deputati sunt, dent operam, ut collectis animis, quoad fieri potest, debitum pensum absolvant, ne dum voce psallunt, quidvis potius, quam Deum, animo cogitare videantur, semper caventes, ne propheticum illud audiant: *Labiis quidem me honorant, cor autem eorum longe est a me.* Quid autem est voce quidem psallere, mente autem domum, aut forum circumire, nisi homines fallere, & Deum irridere? Grave admodum est, quod Scriptura dicit: *Maledictus, qui facit opus Dei negligenter.* Caveant igitur, qui extra Chorum privatim Horas legunt, ne somnolente, aut truncatis verbis, aut intra fauces compresso spiritu preces demurmurare, vel, ut Ethnicus quidem ait, rabiosa silentia rodere videantur, sed articulate, distincte, diserte, & cum attentione integre omnia pronuncient. Curent, ne deambulando Horas dicant, sed in locum aliquem orationi aptum tantisper secedant, ne mentis evagatio, quæ ex tumultuaria deambulatione nasci solet, fructum orationis intercipiat. Neque vero quemquam pigeat, curam omnem adhibere, ut immolans Deo Hostiam laudis, sensum jungat verbis, uti monet S. Bernardus (2), *affectum sensui, exultationem affectui, gravitatem exultationi.* *Spiritus* (3) *enim est*

Kkkkk 2 *Deus*,

(1) Conc. Trevir. II. ann. 1549. cap.6. de Horis Canonicis.

(2) S. Bernardus.

(3) Joa. cap. 4. v. 24.

Deus, & eos, qui adorant eum, in ſpiritu, & veritate oportet adorare. Et ſane ſiquis Principem ſæculi rogaturus, habitu honeſto, geſtu decenti, prolatione non præcipiti, ſed diſtincta, attenta quoque mente, ſeipſum, ac verba ſtudet componere; quanto diligentius Omnipotentem oraturus Deum, hæc omnino facere debet!

ARTICULUS IX.

Elenchus requiſitorum, quæ ad ſingulos Ordines in Tuſculana Diœceſi ſuſcipiendos exhibenda ab Ordinandis erunt.

Pro prima Tonſura.

UT videamus, & probemus, quo quis ſpiritu ductus ad petendos Ordines rapiatur; antequam prima initietur Tonſura; ſaltem per ſex menſes Clericalem geſtet habitum, & in Parœciali Eccleſia divinis interſit Officiis. Si, qua par eſt, aſſiduitate, ac pietate primum hoc Eccleſiaſticæ Militiæ Tirocinium obierit, tum Tonſura donabitur, dummodo cœleſtis vocationis non levia exhibeat documenta, & exploratum ſit attonderi ſe velle eo animo, ut ad Sacros Ordines aliquando promotus, Deo, & Altari perpetuam impendat ſervitutem. Qui autem Eccleſiaſticæ Militiæ per Tonſuram nomen dare deſiderat, de his authentica proferat teſtimonia,

1. *De Legitimis Natalibus, Baptiſmo, Confirmatione, & ætate, quæ ſeptennio ſit major.*

2. *De vita, & moribus, frequentatione Doctrinæ Chriſtianæ, frequenti Sacramentorum uſu, de nullo corporis, animi, aut famæ defectu a Parocho, aut de diſciplina exactiſſime ſervata a Seminarii Rectore, ſi in Seminario degat.*

3. *De profectu in litteris, & modeſtia in Scholis a ludi Magiſtro.*

4. *De domicilio in Noſtra Diœceſi legitime contracto, aut de beneficio ibi obtento.*

5. De

5. De Spe, quam præbet, se in Clericalis Ordinis disciplina permansurum, & non ad effugiendum judicium sæculare, sed ut Deo fidelem cultum præstet, hoc vitæ genus elegisse. Hoc testimonium Parochus det, aut alius, qui fide dignus sit, Sacerdos.

6. Tandem attestationem exhibeat datam a Foro Criminali locorum, ubi habitat, ex qua constet, illum numquam fuisse inquisitum, neque, ut ajunt, processatum, neque ullo crimine condemnatum.

Pro Minoribus Ordinibus.

II. Minores Ordines iis non conferemus, quos vel ad Sæcularia vota redire, vel in inferioribus gradibus senescere velle, gravis aliqua sit conjectura. Qui promoveri ad Minores Ordines amant, spem satis certam faciant futurum, ut ad superiores quandoque sint progressuri, & per aliquod temporis spatium non obscuris probent indiciis, se vere exuisse veterem hominem cum actibus suis, & novum induisse, qui secundum Deum creatus est. Qui igitur ad aliquem Minorem Ordinem assumendi erunt, Testimoniales litteras exhibeant,

1. *De Tonsura, vel Minore Ordine suscepto.*
2. *De vita, & moribus, aliisque, ut supra.*
3. *De Clericali habitu numquam dimisso, & Tonsura ad Tridentini Concilii, & Synodalium Nostrarum Constitutionum præscriptum.*
4. *De servitio Ecclesiæ, & exercitio suscepti Ordinis a Parocho, vel a Præfecto Chori.*
5. *De Cantu Gregoriano a Magistro cantus.*
6. *De profectu in Litteris, & modestia in Scholis a Ludi Magistro.*
7. *De frequentia, qua Lectioni Sacræ Scripturæ interfuit.*

Pro Majoribus, & Sacris Ordinibus.

III. Ubi quis per stata temporum intervalla in Minoribus Ordinibus substiterit, piaque assiduitate acceptum ministerium impleverit; si ad Sacros Ordines ascendere, fierique Subdiaconus

nus cupit; Nos duos ante Ordinationem menses adeat, ut Ecclesiarum Rectoribus facultatem faciamus denunciandi de more inter Missarum solemnia in Parœciali Ecclesia ejus nomen, ac desiderium. Parochus præterea eos, quos magis fide dignos noverit, de illius vita, moribus, natalibusque interroget, & siquis defectus, aut Canonicum impedimentum eidem innotuerit, quam citissime Nos secreto moneat, ut ii tantum, qui maxime digni fuerint, ad sacros Ordines assumantur. Promovendus igitur ad Ordinem Subdiaconatus hæc deferat documenta,

1. *De ætate legitima annorum 22. inceptorum.*
2. *De Titulo sufficienti, seu patrimonii, seu beneficii ad normam harum Nostrarum Constitutionum legitime probato.*
3. *De denunciationibus factis tum Ordinandi, tum tituli.*
4. *De Ordine proxime suscepto, & exercitio ejusdem Ordinis.*
5. *De interstitiis servatis, aut causa super iisdem dispensandi.*
6. *De Exercitiis Spiritualibus per decem dies in Domo Missionis de Urbe laudabiliter peractis.*
7. *De frequentia, qua Congregationi casuum conscientiæ, & Lectioni Sacræ Scripturæ interfuit.*
8. *De Cantu Gregoriano, de profectu in Litteris, de vita, & moribus, aliisque, ut supra, ad Minorum Ordinum susceptionem requisitis.*
9. *De Studio Philosophiæ absoluto, aut de inchoato Theologiæ studio.*

Qui inaugurandus est Diaconus, præter ea, quæ Subdiaconis præscripta sunt, doceat,

1. *De ætate annorum 23. saltem inceptorum.*
2. *De Subdiaconatus Ordine proxime suscepto, ac de ejusdem Ordinis exercitio.*
3. *De frequentiore Sacramentorum usu, & perceptione Sacræ Eucharistiæ per manus Sacerdotis solemniter celebrantis, ubi ministravit Altari.*
4. *De servatis interstitiis, aut causa super iisdem dispensandi.*
5. *De studio Theologiæ.*

Demum

Demum ad Presbyteratus Ordinem promovendus, præter ea documenta, quæ a Diacono, & Subdiacono exhibenda sunt, testimonium habeat,

1. *De ætate legitima* 25. *annorum inceptorum*.

2. *De servitio præstito Ecclesiæ in Ordine Diaconatus*.

Documenta hæc Ordinandi in Nostra Cancellaria proferant, antequam coram Nobis, aut Vicario Nostro Generali examini super doctrina subiiciantur: secus repellentur ab examine.

IV. Cum autem ab Apostolo (1) moneamur, ut nemini cito manum imponamus, ne alienis communicemus peccatis; Ut tam districti judicii fugiamus ultionem; oves Nostras summo studio cognoscere curabimus. Verum quia multa quandoque Pastoris oculos fugere possunt; idcirco in partem Nostræ sollicitudinis Parochos, aliosque vocamus, a quibus superius enunciata exigimus testimonia, eosque in visceribus Jesu Christi rogamus, & obtestamur, ut non patiantur abominationem (2) desolationis stare in loco sancto. Res omnium agitur, cum de Sacerdotis agitur Ordinatione: ea enim res agitur, quæ aut maximum damnum, aut maximam utilitatem est allatura, cum, teste S. Gregorio (3), causa ruinæ populi sint Sacerdotes mali. Quamobrem in hujusmodi dandis attestationibus nulli benignius indulgeant, neque, ut aliis blandiantur, acerbam veritati injuriam, & grave Ecclesiasticæ disciplinæ irrogent detrimentum. Præter publicas attestationes, secreto Nos moneant, ac fidenter rem aperiant, iis quippe infractam secreti custodiam pollicemur. Cum vero in Dei Ministris, præter morum probitatem, scientia quoque, ac doctrina requiratur; Ne in Ecclesiam ignorantia irrepat, quæ in Sacerdotibus (4) nec excusatione, nec venia digna est; Examinatores Synodales, quos in hac Synodo ad necessariam examinis inquisitionem adscivimus, rogamus in Domino, ut in suo obeundo munere, non hominum gratiam, sed Dei gloriam

(1) 1. Ad Timoth. cap. 5.
(2) Matth. cap. 24.
(3) S. Gregorius lib. 17. Epist. 110.
(4) Can. *Si in Laicis*. dist. 38.

xiam inſpiciant; & quia eorum judicio, & conſiliis multum ſemper deferemus, ſubſidiariam Nobis præbeant opem, ut idoneos (1) habeamus Miniſtros novi Teſtamenti, qui ſint (2) propter diſciplinæ dona commendati.

CAP. XVI.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

QUamquam Conjugalis vitæ genus plerique Fidelium amplectantur; pauci tamen ſunt, qui Matrimonii ſanctitatem, oneraque eidem adnexa aut ſciant, aut intelligant: Unde fit, ut hoc Sacramentum, quod cæteroqui fons eſt uberrimus gratiæ, cœleſtiumque donorum, per ſummam injuriam pluribus ſit calamitatum cauſa, æternæque perditionis origo. Pauci etiam ſunt, qui ſibi ſuadeant, peculiari opus eſſe Dei vocatione, ut quis Mulieri perpetuo connubii fœdere jungatur, cum Fideles *in Domino* (3) *nubere* ab Apoſtolo jubeantur. Qua enim ratione *in Domino nubere* eos affirmabimus, qui, inconſulto, imo etiam invito quandoque Deo, ut concupiſcentiis ſuis ſerviant, ſuamque expleant libidinem, Matrimonio ſe alligant, cujus tamen ferendis oneribus ſeſe impares intelligerent, ſi parumper vires ſuas, atque animi, corporiſque vitia, quibus laborant, conſiderarent? Ne igitur more gentium, quæ Deum ignorant, animali cupiditate in hac Noſtra Diœceſi ineantur conjugia, *ſed honorabile* (4) *ſit connubium in omnibus, & thorus immaculatus*; Præſtat hic paucis ea colligere, quæ ſcienda, faciendaque ſunt cum ab iis, qui nuptias ineunt, tum a Parochis, quos Tridentina Synodus ita nuptiis, dum contrahuntur, intereſſe juſſit, ut, ſi abſint, irritum ſit, quod contrahitur, Matrimonium.

(1) 2. Ad Cor. cap. 3.
(2) Sapientiæ cap. 7.
(3) 1. Ad Cor. cap. 7. v. 39.
(4) Ad Hebr. cap. 13. v. 4.

ARTI-

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Matrimonium, & quænam ejus bona?

MAtrimonium in statu innocentiæ ad humani generis propagationem, post Adæ vero peccatum in remedium etiam concupiscentiæ ab Auctore naturæ institutum, toto naturalis, ac Mosaicæ Legis tempore, nonnisi naturalis, atque civilis contractus fuit, quo vir, & fœmina ad individuam vitæ societatem insolubili quodam nexu copulabantur. At, ubi venit plenitudo temporis, ac in Mundum misit Deus Filium suum Unigenitum, ut nos a servitute peccati, atque ab æterna morte liberaret; ab omnium Sacramentorum Auctore Jesu Christo Domino nostro ad animarum salutem, humanæque infirmitatis subsidium Sacramenti virtute donatum est. *Matrimonium*, inquit S. Thomas (1), *institutum fuit in officium Naturæ in statu innocentiæ: deinde illi in statu naturæ corruptæ additum fuit, ut esset in remedium: & tandem in Lege nova a Christo institutum fuit in Sacramentum*. At Sacramentum hoc, Apostolo teste (2), *magnum est in Christo, & Ecclesia*. Sancta enim, atque indissolubili viri, uxorisque societate vinculum summæ illius, atque æternum duraturæ necessitudinis, qua Christus cum Ecclesia conjungitur, ejusque erga nos immensæ charitatis mysterium significatur.

II. Matrimonium aliud est legitimum, aliud ratum, aliud consummatum. Legitimum est, quod juxta leges inter personas ad contrahendum habiles, neque a jure impeditas, consensu initur reciproco, cujusmodi conjugium est, quod ab Infidelibus celebratur. Ratum est, quod non modo legitime fit, sed rationem præterea habet Sacramenti, cujusmodi illud est, quod inter se Fideles rite, valideque contrahunt. Consummatum denique est, quod rite jam contractum, accedente conjugum concubitu, completur quodammodo, & consummatur, summamque

Lllll nexus

(1) S. Th. in 4. dist. 26. qu. 2. art. 2., & 3. (2) Ad Ephes. cap. 5. v. 32.

nexus firmitatem, ac ſtabilitatem acquirit. Diverſa autem eſt in tribus hiſce Matrimoniis vinculi, nexuſque firmitas. Nam, etſi legitimum Infidelium Matrimonium fuerit conſummatum, dirimi tamen ejus vinculum adhuc poteſt in favorem Chriſtianæ Religionis, ac Fidei. *Si enim alter Infidelium Conjugum*, uti ſtatuit Innocentius III. (1), *ad fidem Catholicam convertatur, altero vel non ſine blaſphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat in peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit. Et in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſtolus* (2): *Si infidelis diſcedit, diſcedat: non enim ſervituti ſubjectus eſt frater, aut ſoror in hujuſmodi*. Firmior quidem eſt Matrimonii rati nexus: non tamen ejus tanta eſt firmitas, ut per Religioſam Profeſſionem, aut legitimam Romani Pontificis diſpenſationem non diſſolvatur. *Siquis dixerit*, ita Tridentina Synodus (3) definivit, *Matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius Conjugum non dirimi, anathema ſit*. De matrimonii vero rati diſſolutione per Pontificiam diſpenſationem conſtans plurium ſæculorum praxis abunde teſtatur. At firmiſſimum eſt conſummati Fidelium Matrimonii vinculum, itaut neque *ob adulterium* (4), *aut hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, affectatam abſentiam*, neque ullam aliam ob cauſam, ſed per alterius dumtaxat conjugis mortem diſſolvi poſſit. *Quod Deus conjunxit*, inquit Chriſtus Dominus (5), *homo non ſeparet. Iis, qui Matrimonio juncti ſunt*, ad Corinthios (6) ſcribit Apoſtolus, *præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari .... Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod ſi dormierit vir ejus, liberata eſt: cui vult, nubat, tantum in Domino*. Hujus autem firmitatis diſcrimen, quod ratum inter, & conſummatum Fidelium Matrimonium intercedit, licet utrumque ſit Sacramentnm, ex diverſa rerum ſignifi-

(1) Cap. *Quanto*. de divortiis.
(2) 1. Ad Cor. cap. 7.
(3) Trid. ſeſſ. 24. can. 6. de Matrim.
(4) Trid. ſeſſ. 14. de Matrim. can. 6., & 7.
(5) Matth. cap. 19.
(6) 1. Ad Cor. cap. 7.

gnificatione, quam utrique Christus adnexuit, repetendum est. Matrimonium enim ratum Dei per gratiam cum anima justi conjunctionem significat, quæ sane per lethale crimen dirimitur. At Matrimonium consummatum miram Christi cum Ecclesia, & Verbi Divini cum humana natura unionem repræsentat, quarum utraque perpetua est, ac omnino insolubilis. De priore enim Christus inquit (1): *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*: de posteriore vero verissimum est illud proloquium (2): *Verbum Divinum, quod semel assumpsit, numquam dimisit.*

III. *Bonum, quod habent Nuptiæ*, inquit S. Augustinus (3), *tripartitum est; Fides, Proles, Sacramentum. In fide attenditur, ne præter vinculum conjugale, cum altera, vel altero concubatur; In prole, ut amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur; in Sacramento, ut conjugium non separetur, ut dimissus, aut dimissa ne causa quidem prolis alteri conjungatur.* Ad hæc autem tria Matrimonii bona feliciter assequenda, non modo sanctificantem, verum etiam Sacramentalem, quam vocant, gratiam Fidelibus castum conjugium rite, recteque ineuntibus largitur Deus. *Gratiam vero*, inquit Tridentina Synodus (4), *quæ naturalem illum amorem perficeret, & indissolubilem unitatem confirmaret, conjugesque sanctificaret, ipse Christus venerabilium Sacramentorum Institutor, atque perfector, sua nobis passione promeruit.* Hujus igitur Sacramenti gratia efficit (5), ut vir, & uxor mutuæ charitatis vinculo conjuncti, alter in alterius benevolentia conquiescant, alienosque, & illicitos amores, & concubitus non quærant, sed in omnibus sit honorabile connubium, & thorus immaculatus. Triplici, quod recensuimus, Matrimonii bono quartum etiam accedit, quod nempe conjugium sit concupiscentiæ remedium

LIIII 2 juxta

(1) Matth. cap. 28.

(2) Cap. *Debitum*. de bigamis.

(3) S. Augustinus lib. 9. de Genesi cap. 7.

(4) Trid. sess. 24. doctrina de Sacram. matrim.

(5) Catechism. Rom. par. 2. de matrim. num. 21.

juxta illud Apoſtoli (1): *Propter fornicationem* (ideſt vitandam) *unuſquiſque ſuam uxorem habeat, & unaquæque ſuum virum habeat: Melius eſt enim nubere, quam uri.*

IV. Ex iis, quæ hactenus diximus, facile intelligitur, quanta animi puritate, quantaque reverentia ad magnum hoc Sacramentum ſuſcipiendum accedere Fideles oporteat, ne pecudum more proruere potius ad concubitum, quam inire connubium videantur. Parochi idcirco ſedulo curent, ut Fideles Matrimonio jungendi edoceantur, quanta ſit ejuſmodi Sacramenti dignitas, atque præſtantia, & quot, quantaque ſint ex eodem, ſi rite, recteque ſuſcipiatur, derivanda in eos bona, ut ita non humanam aliquam rem, ſed divinam ſe aggredi exiſtiment, in qua proinde ſingularem omnino mentis integritatem, & pietatem a ſe adhibendam eſſe intelligant. Frequenter iiſdem ea monita paterna charitate inſinuent, quæ Angelus Raphael juniori Tobiæ dedit, cum de Matrimonio ab eodem cum Sara ineundo loqueretur. (2) *Audi me, & oſtendam tibi, qui ſunt, quibus prævalere poteſt Dæmonium. Hi namque, qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum a ſe, & a ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus, habet poteſtatem Dæmonium ſuper eos...... Accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in ſemine Abrahæ benedictionem in filiis conſequaris.* Ne quis etiam inconſulto, ac temere [quod non raro uſuvenire ſolet] conjugalis vitæ genus amplectatur; iterum, iterumque Fideles moneantur a Parochis, ut, antequam ea de re deliberent, divinam diligentiſſime voluntatem explorent; quam ſane exploratam habebunt, ſi aſſiduas ad Deum fundent preces, ſi ſæpe Pœnitentiæ, atque Euchariſtiæ munientur Sacramentis, ſi ſeipſos diligenter excutient, ut videant, an iis inſtructi ſint dotibus, quæ ad familiam recte gubernandam, ſancteque educandos liberos neceſſario requiruntur, ſi demum a prudente, doctoque conſcientiæ Moderatore, cui intimos animi

(1) 1. Ad Cor. cap. 7. v. 2., & 9. (2) Tobiæ cap. 6. v. 16.

animi sui recessus aperuerint, opportunum exposcent consilium.

V. Neque vero necessarium minus est infimis Deum precibus obtestari, ne quis in deligenda, cui nubat, muliere decipiatur. Cum enim, uti Sacræ Nos docent Litteræ (1), *domus, & divitiæ dentur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens*; quis non videt, quanto animi fervore in hoc habendo delectu rogandus sit Deus, ut mulier bona poscenti obtingat, quantaque præterea adhibenda sit cura, ut juxta Evangelicæ Legis, rectæque rationis præcepta hujusmodi delectus fiat? Prudentiæ quidem virtus postulat, ut qui nubere vult, Sponsam exquirat ingenio, indole, conditione, ætate, cæterisque rebus aliis sibi, quoad fieri possit, parem. At qui felicem amat in Matrimonio vitam ducere, reliquis animi, corporisque dotibus timorem Domini anteferat, cui Deus pacem, ubertatem, mutuamque fiduciam, ac benevolentiam adnexuit, cum scriptum sit (2): *In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis ejus erit spes. Timor Domini fons vitæ, ut declinent a ruina mortis.*

VI. Tandem ne quid in contrahendis Nuptiis Christianæ pietati desit, Filii familias in seligenda Conjuge parentes suos consulant, eorumque voluntati, si æqua sit, ac justa, obsequantur. Tametsi enim jure damnandi sint (3) illi (ut eos Sancta Tridentina Synodus anathemate damnat) qui falso affirmant, Matrimonia a filiis familias sine parentum consensu contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse; Nihilominus Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis ejusmodi Matrimonia semper detestata est, atque prohibuit. Et sane numquam filii derogare magis videntur obedientiæ, quam divino, ac naturali jure parentibus debent, quam si, ipsis inconsultis, eas nuptias contrahant, aut contrahere curent, quæ parentibus jure, meritoque displiceant. Parentes vero serio cogitent, malos semper exitus habuisse invita, & exosa connubia, adeoque diligentissime caveant,

(1) Prov. cap. 19. v. 14.
(2) Prov. cap. 14. v. 26. & 27.
(3) Trid. sess. 24. cap. 1. de matrim.

veant, ne filios tam duro imperio habeant, ut vel invitos ad Matrimonii jugum cogant, vel iis jungant, a quibus ipsi maxime alieno sunt animo, cum Matrimonium omni ex parte liberum esse oportere, omnia Jura clament. Imo cum maxime nefarium sit Matrimonii libertatem violare, populo Parochi edicant, ex Tridentini Concilii decreto (1) majoris excommunicationis vinculo ipso facto innodari temporales Dominos, ac Magistratus, qui quovis modo directe, vel indirecte subditos suos, aut quoscumque alios cogunt, quo minus libere Matrimonia contrahant.

VIII. Nos, ut pro Nostri Pastoralis Officii debito omnimodæ Matrimoniorum libertati consulamus, Parochis sub interminatione divini judicii, pœnisque arbitrio Nostro infligendis districte præcipimus, ut, antequam Matrimoniales denunciationes in Ecclesia fieri incipiant (2), utriusque, vel alterutrius Sponsi, qui in sua Parœcia degit, voluntatem, liberumque consensum explorent; & si expresse, vel uterque, vel alteruter renuat, ulterius non progrediantur: ubi vero probabilis aliqua seu suspicio, seu conjectura de minus libera alterutrius voluntate suboriatur, Nos consulant. Quod si a filiis familias nuptiæ sint celebrandæ; antequam publicæ denunciationes fiant, parentum voluntatem, animumque exquirant, & si illos talibus nuptiis repugnare intelligant, tunc neque ad denunciationes, neque ad Matrimonium procedant; sed ad Nos rem totam deferant, ut opportunis adhibitis remediis, cuicumque, si fieri possit, occurramus malo, ac libertati Matrimonii, filiorum familias utilitati, ac reverentiæ parentibus debitæ consulamus.

(1) Trid. sess. 24. cap. 9. de reform. matrim.

(2) Ritual. Rom. tit. de Sacram. matrim. §. *Has autem*. S. Carolus in Instruct. matrim. tit. de Parochi diligentia; & in Concil. Prov. Mediol. III., IV., & V. tit. de iis, quæ ad matrim., Benedictus XIV. Instit. 46. num. 16.

AR-

ARTICULUS II.

De Sponsalibus de futuro.

CUM positum in more sit, ut Nuptias præeant Sponsalia de futuro, mutua videlicet, ac deliberata futurarum nuptiarum promissio; juvat hìc de Sponsalibus pauca statuere, ne in iis contrahendis forte peccetur; cum *difficile sit* (1), *ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio*. Quamquam Sponsalia (2) cum voce, tum scripto iniri possint; Consultius tamen est, tutiusque, ut in tabulis exarentur publicis, sive etiam, si quis velit, privatis, quæ tamen contrahentium subscriptione, aut, si scribere nesciant, crucis signo, tribusque testimoniis obsignatæ, publicis tabulis æquiparentur. Id autem suademus, non quod irrita sint, si voce dumtaxat peragantur, sed ut, si in controversiam veniant, melius, solidiusque comprobentur. Quando enim verba in tabulis descripta seriam, mutuamque utriusque contrahentis exprimunt promissionem; non facile in judicio creditur, promittendi, servandive promissi animus abfuisse. Sponsalia, ut valeant, & in utroque obligent foro, debent esse mutua promissio, quæ vera sit, non coacta, aut per vim, ac metum extorta; deliberata, non præceps; exterius manifestata, non mere interna; facta demum a personis legitimis, quæ ad contrahendum suo tempore Matrimonium, quod pollicentur, nullo Canonico impedimento detineantur. Hæc populum Parochus diligenter edoceat, ac procaces potissimum adolescentes absterreat, ne incautas, simplicesque puellas ficta Matrimonii promissione decipiant. Scire illos jubeat, grave ab ipsis crimen in ejusmodi deceptione patrari, ac præterea resarciendum (3) ab iisdem esse detrimentum omne, quod ex eorum dolo puella decepta patiatur. Illud etiam ipsos moneat, ne sponsalia sine

(1) Can. *Principatus*. caus. 1. qu. 1.

(2) Benedictus XIV. Instit. 46. n. 15.

(3) Cap. *Si culpa*. 9. de injuriis, & damno dato.

ſine Parentum conſenſu, multoque magis iis invitis, ac reluctantibus ineant: non enim tunc culpa vacant, & ſi juſta fuerit Parentum diſſenſio, & conſtans voluntas, dirimenda prorſus erunt, etiamſi in iis contrahendis jurisjurandi interceſſerit religio: non enim juramentum eſſe debet vinculum iniquitatis.

II. *Si infantes invicem, vel unus major ſeptennio, & alter minor* (ita ſtatuit Bonifacius VIII. (1)) *Sponſalia contraxerint ipſi, vel parentes pro eis; niſi per cohabitationem eorum mutuam, ſeu alias verbo, vel facto ipſorum liquido appareat, eoſdem in eadem voluntate factos majores ſeptennio perdurare; Sponſalia hujuſmodi, quæ nulla ab initio erant, per lapſum dicti temporis minime convaleſcunt: & ideo cum nulla ſint ratione defectus conſenſus, publicæ honeſtatis juſtitiam non inducunt ...... Porro ex Sponſalibus, quæ parentes pro filiis puberibus, vel impuberibus plerumque contrahunt, ipſi filii, ſi expreſſe conſenſerint, vel tacite, ut ſi præſentes fuerint, nec contradixerint, obligantur, & ex eis oritur juſtitia publicæ honeſtatis. Et idem eſt, ſi filii tempore Sponſaliorum abſentes, & etiam ignorantes, eadem Sponſalia, poſt ſcientiam, ratificaverint tacite, vel expreſſe: alias ex Sponſalibus contractis a parentibus pro filiis, nec ipſi filii obligantur, nec publicæ honeſtatis juſtitia inde conſurgit.*

III. Ætas itaque ad Sponſalium validitatem communiter requiſita, eſt completum ſeptennium: ea enim ætate rationis uſu pollere pueri communiter ſolent, At ſi cui rationis uſus citius adveniat (2), & malitia, ſeu potius prudentia ſuppleat ætatem, [de qua tamen re Noſtrum dumtaxat erit judicare] tunc etiam ante completum ſeptennium inita valebunt Sponſalia. Impuberes autem quicumque (3), nonniſi poſt pubertatem adeptam reſilire a contractis Sponſalibus valide, ac licite poſſunt, ita tamen, ut qui primo pubeſcit, reſilire ſtatim pro libito valeat, nec alterum, donec pubeſcat, expectare teneatur. At ſi pubes (4) cum impube-

(1) Cap. *Si infantes*. de deſponſat. impuber. in 6.

(2) Cap. *Puberes*, cap. *De illis*, cap. *A nobis*, & c. *Tuæ*. de deſponſat. impuber.

(3) Cit. cap. *De illis*, & cap. *A nobis*.

(4) Cit. cap. *De illis*. §. *Cum Mulier*. & arg. L. *Non eo minus*. ff. *De Procuratoribus*.

pubere contraxerit; non ille, sed iste dumtaxat, cum ad pubertatem devenerit, Sponsalia rescindere pro arbitrio poterit. Hanc autem rescissionem impuberes pubertatem adepti exequi, ac declarare statim debent, idest intra triduum, ex quo pubertatem attigerint: In Jure enim (1) fieri in continenti aliquid dicitur, si intra triduum fiat. Ni fecerint, tacite rata eos habuisse Sponsalia præsumetur, si præsertim aut Sponsi nomen adhuc patiantur, aut familiariter cum Sponsa versari, seu munera eidem dare, aut ab ea recipere pergant.

IV. *Cum ex Nuptiarum promissione*, ut ait Angelicus Doctor (2), *obligetur unus alii ad Matrimonium contrahendum, & peccet mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum interveniat impedimentum*; Inde fit, ut, quamquam puberum Sponsalia mutuo eorumdem consensu dissolvi possint; neutri tamen, altero reluctante, liceat alia inire Sponsalia, nisi canonica intercedat causa, non quidem ab ipsis, [nequeunt enim Judicis simul, partisque munus agere] sed a Nobis ad Sacrorum Canonum normam dijudicanda. Qui secus fecerit, gravis reus erit culpæ, infamiæ (3) notam incurret, invalide nova inibit Sponsalia, & a Nobis propter violatam alteri fidem Nostro punietur arbitrio. Quamobrem Populo Parochus edicet, secundum Canonicas Leges *illos*, *qui de Matrimonio contrahendo* (4) *pure, & sine omni conditione fidem dederunt*, [si fidem servare renuant] *commonendos a Nobis esse, & modis omnibus inducendos, ut præstitam fidem observent, & si Nostris monitis non acquieverint, Ecclesiasticis Censuris esse compellendos*.

V. Usuvenit aliquando, ut post Sponsalia legitime contracta, sive vir, sive mulier alio abeat, nullumque inter ipsos sive litterarum, sive nunciorum commercium habeatur. In his circum-

(1) L. *Sententiis*. cod. de error. Advocatorum, & L. *Cum specialis*. cod. de judiciis.

(2) S. Th. 4. sentent. dist. 27. qu. 2. art. 1. ad 2.

(3) L. 1. ff. *De his*. qui notantur infamia, Thesaurus de pœnis Eccl. par. 2. cap. 1. v. *Sponsalia*.

(4) Cap. *Præterea*, & cap. *Ex Litteris*. de sponsalibus.

ſtantiis Jus Civile (1) biennium expectari jubet; ſecus vero Jus Pontificium: *De illis autem* (ſic decernit Alexander III. (2)) *qui præſtito juramento promittunt, ſe aliquas mulieres ducturos, & poſtea, eis incognitis, dimittunt terram, ſe ad alias partes transferentes, hoc tibi volumus innoteſcere, quod liberum erit mulieribus ipſis (ſi non eſt amplius in facto proceſſum) ad alia vota ſe transferre.* Quare juxta Canonicas Leges ad Epiſcopum confugiendum eſt (3), & ab eo tempus abſenti præfigendum, intra quod niſi redierit, facultas alteri Sponſo fiat, ut quamlibet vitæ rationem amplecti, aliaque, ſi velit, Sponſalia inire poſſit. Siquis igitur in Noſtra Diœceſi ejuſmodi caſus eveniat, rem ad Nos deferri jubemus, ut abſenti certum tempus præſcribamus, intra quod niſi redierit, decreto Noſtro alter ab omni exemptus vinculo declaretur.

VI. Solent in Tuſculana Noſtra Diœceſi Sponſalia firmari quodammodo, ac ſtabilitate donari per annulum, quem Sponſus Sponſæ, tamquam ſuæ fidei arrham, præbet. At non aliud exinde jus Sponſus acquirit, niſi ad Matrimonium cum Sponſa contrahendum, vel intra certum tempus in contractu Sponſalitio præfixum [niſi forte ab eo tunc contrahendo juſta excuſet cauſa] vel ſi nullum præfixum ſit tempus, quam primum commode fieri poterit, ſi ab altera parte exigatur. Quare Parochi, & Confeſſarii ſedulo curent, ut ille, quem irrepſiſſe accepimus, eliminetur abuſus, quo videlicet Sponſus puellam, cui ſe nupturum promiſit, non modo ſuam vocitare, verum etiam non ſecus ac jam ſua ſit conjux, modo ex iracundia illam contumeliis, injuriiſque, & quandoque verberibus male multare, modo [quod eſt longe deteſtabilius] ex inſano quodam amoris æſtu liberius cum eadem, & confidentius, quam par eſt, verſari ſolet. Adverſus impudentiſſimam hanc licentiam acerrime Parochi invehantur, Populoque edicant, nonniſi male auſpicata ea eſſe poſſe Connubia,

(1) L. 2. cod. de Sponſalibus, & L. 17. ff. eod. tit.

(2) Cap. *De illis*. de. Sponſalibus.

(3) Benedictus XIV. Inſtit. 46. n. 5.

bia, quibus peccato præluditur. Sponſos præterea (1), eorumque parentes, & conſanguineos ſerio moneant, ne umquam ipſa urbanitatis officia Sponſum, & Sponſam, ſemotis arbitris, ſibi mutuo præſtare patiantur. *Cum autem Epiſcopi cura ſit*, ut inquit S. Carolus Borromæus (2), *pœnis, & Cenſuris, quas arbitratu ſuo conſtituerit, ſancire, ne Sponſi, priuſquam Matrimonium in Eccleſia per verba de præſenti ex ritu celebraverint, non modo non ſimul habitent, ſed ne ullo quidem modo mutua conſuetudine, commerciove utantur*; Nos ſecreta Sponſorum colloquia, nocturnas, aut etiam diurnas ipſas, ſi frequentes ſint, viſitationes, multoque magis eorum cohabitationem ſub pœna pecuniaria, carceris, aliiſque gravibus pœnis pro modo culpæ tum adverſus Sponſos, tum adverſus eorum Parentes, arbitrio Noſtro infligendis diſtricte prohibemus. Parochorum autem conſcientiam hac in re graviter onerantes, iiſdem præcipimus, ut ſiquos in ſua Parœcia noverint Noſtræ hujus legis violatores, Nobis, aut Vicario Noſtro Generali denuncient: ſecus in ipſos quoque ſevere, ac ſuſpenſione a divinis, ſi opus ſit, animadvertemus. Tandem ſi eo temeritatis, atque impudentiæ Sponſi devenerint, ut ante nuptiarum celebrationem rem ſimul habeant, non modo criminis abſolutionem Nobis reſervamus, verum etiam reos gravibus corporalibus pœnis puniemus; neque indulgentiores erimus erga parentes, conſanguineos, affines, & alios quoſcumque, quibus Sponſarum cuſtodia commiſſa fuerit, ſi Sponſi in Domo Sponſæ frequentiam, ex qua ſecuta fuerit copula, connivendo permiſerint.

VII. Alicubi olim Sponſalia de futuro his verbis (3) contrahebantur: *Ego te in uxorem accipio, ego te in maritum accipio coram Deo, Beata Virgine, aliiſque Sanctis*. Huic contractui neque Parochus, neque Teſtes aderant; aut ſi Teſtes adhiberentur, aberat certe Parochus. Contractus iſte, ſi bene res perpendatur,

(1) Benedictus XIV. Inſtit. 46. n.21., Synodus Tuſculana anni 1703. cap.6., Sublaçenſis anni 1674. cap. 14. num. 10.

(2) In Actis Eccleſ. Mediolan. to. 1. pag. 257. cap. 1. qu. 10.

(3) Benedictus XIV. Inſtit. 46. a n. 22.

tur, neque Matrimonium erat, neque Sponſalia. Non primum, quia poſt Tridentinam Synodum nonniſi coram Parocho, ac duobus ſimul teſtibus Matrimonium valide celebratur. Non ſecundum, quia Sponſalia per aſſenſum non de præſenti, ſed de futuro conſtituuntur: *ſunt enim mutua futurarum nuptiarum promiſſio*, uti Nicolaus I. (1) affirmat. Quid ergo erat? Dictitabant aliqui, eſſe invalidum quidem Matrimonium, ſed quod in Sponſalia de futuro reſolveretur. At immerito, nam Matrimonia, quæ ſine Parocho inita a Tridentina Synodo irritantur, in Sponſalia non tranſeunt, uti conſtanter Sacra Congregatio (2) Concilii declaravit, & Theologi, Sacrorumque Canonum Interpretes unanimi conſenſu docuerunt. Cum itaque ex una parte conventiones hujuſmodi nullam obligationem inducant; ex alia vero ſeduci per eas puellæ facillime poſſint; Illas proinde ſub gravibus arbitrio Noſtro infligendis pœnis prohibemus, ac volumus, ut ſecundum Canonicas Sanctiones Sponſalia per verba *de futuro*, Matrimonia vero per verba *de præſenti* coram Parocho, ac duobus Teſtibus prolata ineantur.

VIII. Illud Parocho injunctum eſt onus, ut inquit Benedictus XIV., (3) ut, antequam denunciationes de ineundo Matrimonio inter Miſſarum ſolemnia fiant, ipſe tum Sponſum, tum Sponſam ſeorſim, &, ut dicitur, ad aurem explorare ſtudeat, an ſponte, ac libenter, veroque cum animi conſenſu in Matrimonium viciſſim conjungantur? an aliquod, & cujus generis impedimentum inter contrahentes intercedat? an aliis fidem, ſponſionemque alter ex contrahentibus dederit? an filii, filiæque familias de conſenſu Parentum contrahant? an legitimæ ſint ætatis, itaut vir ſaltem decimumquartum, mulier vero duodecimum annum expleverit? an eo anno Paſchalis Communionis præcepto ſatisfecerint? an ſumma, & eſſentialia Doctrinæ Chri-

ſtia-

(1) Can. *Noſtrates*. cauſ. 30. qu. 5.

(2) Sac. Cong. Concil. in Meſſinen. ann. 1573., in Geracen. ann. 1569., & alibi apud Bened. XIV. Inſtit. 46. n. 23.

(3) Benedictus XIV. Conſt. *Nimiam licentiam*. §. 10. edita 18. Maii 1743.

ſtianæ capita probe ſciant, in quibus liberos, quos ſuſcepturi erunt, erudire valeant? an Confirmationis Sacramentum uterque rite ſuſceperit? &c. Hæc, aliaque hujuſmodi poſtquam Parochi accuratiſſime exploraverint, ſiquid eorum ſive deficere, ſive Matrimonio contrahendo obſtare poſſe deprehenderint; mandamus, ut nullæ ab iis denunciationes fiant, ſed rem totam ad Nos deferant, ut pro Noſtri muneris debito conſilium opportunum capiamus.

ARTICULUS III.

De trina publica denunciatione Matrimonio præmittenda.

EXploratis diligenter a Parocho Sponſis nubere volentibus, ſi nihil is denunciationibus faciendis obſtare tuto animadverterit, petita prius, obtentaque a Nobis, aut a Vicario Noſtro Generali licentia, tribus (1) continuis, interpolatis tamen, feſtis diebus inter Miſſarum ſolemnia, cum populus frequentior aderit, Matrimonium contrahendum clara voce proclamet, ut, ſi quod adſit inter contrahentes Canonicum impedimentum, a ſcientibus detegatur. *Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio* (inquit Tridentina Synodus (2)) *Matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tot* (nempe tres) *præceſſerint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel ſaltem Parocho, & duobus, vel tribus Teſtibus præſentibus, Matrimonium celebretur, ac deinde ante illius conſummationem denunciationes in Eccleſia fiant, ut, ſi aliqua ſubſunt imdimenta, facilius detegantur, niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur; quod illius prudentiæ, atque judicio Sancta Synodus relinquit*. Nos itaque hac Nobis a Tridentino tradita facultate non utemur, niſi ubi ineluctabilis exigat neceſſitas, ac niſi ex adhibitis diligentiis, acceptiſque certis notitiis nullum inter contrahentes intercedere impedimentum Nobis certo conſtiterit.

II. Si

(1) Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. Matrim. (2) Trid. loc. cit.

II. Si Sponſus, & Sponſa diverſas Noſtræ Diœceſis incolant Parœcias, in utraque trinæ denunciationes fiant, ac neuter Parochus aſſiſtere nuptiis audeat, niſi habita alterius Parochi atteſtatione (quæ gratis omnino detur) de tribus proclamationibus in ſua Parœcia rite factis, & quod nullum inde legitimum detectum fuerit impedimentum. Quod ſi alteruter contrahens alienæ ſit Diœceſis; etiamſi non abſimilem Parochi ſui atteſtationem adducat; ea tamen non admittatur, niſi munita fuerit Epiſcopi proprii legalitate, & recognita a Nobis, ſeu a Vicario Noſtro Generali fuerit, & approbata. Parochus numquam aut contrahendum Matrimonium denunciet, aut eidem aſſiſtat, niſi Sponſi, ſive ſibi noti ſint, ſive ignoti, ſive Cives, ſive exteri, in Noſtra Eccleſiaſtica Curia certo, ac rite ſe ab omni Canonico impedimento liberos eſſe probaverint: Si ſecus fecerit, ſuſpenſione ab officio, aliiſque gravibus pœnis arbitrio Noſtro infligendis punietur. Eam ob cauſam nulla contrahendi matrimonii denunciatio fiat, niſi expreſſa ad id a Noſtra Curia in ſcriptis facta fuerit facultas. A Teſtium examine ſuper libero cujuslibet ſtatu Vicarii Foranei prorſus abſtineant, niſi illud juſtis de cauſis a Nobis in ſcriptis commiſſum iiſdem fuerit: quo tamen in caſu examen recipi mandamus juxta inſtructionem a Supremæ Inquiſitionis Congregatione præſcriptam die 22. Auguſti 1670., & a Clemente X. confirmatam, cujus exemplar damus in Appendice *num.* 28. Ubi autem ejuſmodi examen exceperint, ad Vicarium Noſtrum Generalem tranſmitti illud jubemus, ut ſuper libero contrahentium ſtatu rectum pronunciari poſſit judicium.

III. Si Sponſorum alteruter per ſex continuos menſes a Noſtra Diœceſi abſuerit; nedum illi nuptias inire non liceat, ſed ne proclamationes quidem jubere (1), niſi prius per legitima documenta ab Epiſcopali Curia ejus loci, quem incoluit, ſibi donata, liberi ſtatus conditionem Nobis certo, ac rite probaverit. Quoad exterorum Matrimonium ſervari exacte jubemus decreta Sacræ

(1) Synod. Mediol. ann. 1710. de Sacram. Matrim. §. 2.

Sacræ Congregationis S. Officii, quorum exemplar exhibemus in Appendice *num.* 29. Quoad vagos vero servetur omnino hoc Tridentini (1) decretum: *Multi sunt, qui vagantur, & incertas habent sedes; & ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa vivente, diversis in locis ducunt. Cui morbo cupiens Sancta Synodus occurrere, omnes, ad quos spectat, paterne monet, ne hoc genus hominum vagantium ad Matrimonium facile recipiant. Magistratus etiam Sæculares hortatur, ut eos severe coerceant. Parochis autem præcipit, ne illorum Matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, &, re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* Quod si alter Conjugum extra Nostram Diœcesim decesserit (2), superstes vero secundas petat nuptias, proclamationes ne fiant, nisi prius Nobis, aut Vicario Nostro Generali prioris Conjugis obitus non per probabiles conjecturas, aut per diuturnam quamlibet absentiam, sed per legitimas probationes exploratus omnino fuerit, liquidoque perspectus: Si secus fiat, gravissimis inobedientes plectentur pœnis.

IV. Si quod impedimentum, cum denunciationes fiunt, Parocho deferatur; quamquam vel falsum, vel dubium, vel malitiosum eidem videri possit; is tamen a reliquis denunciationibus illico abstineat, & rem totam Nobis, aut Vicario Nostro Generali significet, ut id consilii capiamus, quod in Domino expedire judicabimus. Ne vero inutiles sint ejusmodi Matrimoniorum denunciationes, Fideles curæ suæ concreditos Parochi moneant. 1. eos, qui impedimentum aliquod sciunt, sive certum illud sit, sive dubium, sive probari possit, sive nequeat, illudque sive Parocho, sive Nobis, sive Curiæ Nostræ non revelant, præter excommunicationis pœnam, cui sunt obnoxii, grave crimen admittere (3), eorumque reos esse malorum, quæ ex damnato con-

(1) Trid. sess. 24. cap. 7. de reform. Matrim.

(2) Cap. *Dominus*. de secundis nuptiis, cap. *In præsentia*. de Sponsal., & Matrim.

(3) Cap. *Super eo*. de testibus; cap. *Præterea*. de Sponsalibus, & cap. *Delectus*. de elect.

connubio nascuntur, & quibus facile occurrere poterant, Canonicum revelando impedimentum. 2. eos, qui scienter, ac dolo malo ad impediendum, vel protrahendum Matrimonium (1) aut Parocho, aut Curiæ Nostræ falsum impedimentum deferunt, gravi se crimine alligare, ad omnia resarcienda damna, quæ inde proximo inferunt, teneri, gravissimis tandem arbitrio Nostro pœnis esse multandos. Denique volumus, ac mandamus, ut iidem Parochi aliquoties in anno Populo brevibus verbis Canonica explicent impedimenta, per quæ vel illicitum, vel invalidum redditur Matrimonium. Hanc ob causam de iisdem impedimentis pauca subnectimus.

ARTICULUS IV.

De Matrimonii impedimentis.

IMpedimenta Matrimonii alia impedientia, alia dirimentia dicuntur. Priora illicitum tantum; posteriora & illicitum, & invalidum reddunt Matrimonium. Utraque ab Ecclesia constitui potuisse, ac sapienter fuisse constituta Tridentina Synodus his verbis definivit (2): *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse, anathema sit.*

ARTICULUS V.

De impedimentis Matrimonii impedientibus.

MAtrimonii impedimenta, quæ mere impedientia dicuntur, olim quidem erant plura, nunc autem quatuor sunt, videlicet *Sacratum tempus*, *Vetitum*, *Sponsalia*, *Votum*. Singula paucis explicemus.

II. *Sacratum*, *seu Feriatum tempus* illud est, quo juxta præsen-

(1) Cap. *Cum inhibitio*. de clandestina desponsatione. (2) Trid. sess. 24. de Matrim. can. 4.

ſentem Eccleſiæ diſciplinam non quidem Matrimonium, ſed ejus ſolemnitas Fidelibus ab Eccleſia prohibetur, videlicet Nuptiarum benedictio, ſolemnis Sponſæ in Sponſi domum traductio, ſolemniora convivia, ac tripudia, aliaque hujuſmodi, quæ Matrimonii ſolemnitatem conſtituunt. *Ab adventu Domini Noſtri Jeſu Chriſti* (ita Tridentina Synodus (1) decrevit) *uſque ad diem Epiphaniæ, & a Feria quarta Cinerum uſque ad Octavam Paſchæ incluſive antiquas ſolemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari Sancta Synodus præcipit: in aliis vero temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit, quas Epiſcopi, ut ea, qua decet, modeſtia, & honeſtate fiant, curabunt: Sancta enim res eſt Matrimonium, & ſancte tractandum*. Nuptiarum autem benedictio in eo ſita eſt, ut Parochus (2), poſtquam Sponſos, ſervatis Eccleſiæ ritibus in Rituali Romano deſcriptis, in Matrimonium conjunxit, ſacrum illud *pro Sponſo, ac Sponſa* faciat, quod ultimum in Romano Miſſali inter ſacra votiva reperitur; aut ſi Nuptiarum dies ſit Dominicus (3), aut alius feſtus dies, quo Sacrum ejuſmodi fieri nequeat, de die Dominico, ſeu Feſto Sacrum faciat, eique orationem *pro Sponſo, ac Sponſa*, aliaſque pro benedictione Sponſi, ac Sponſæ preces ſuperaddat, quæ *poſt Orationem Dominicam, & Ite Miſſa eſt* recitari conſueverunt. Hæc Nuptiarum benedictio fieri nequit toto feriato tempore, quo Nuptiæ prohibentur: quare ſi Sponſi ſacrum tunc expoſcant, ut Euchariſtica dape reficiantur; Parochus ſacrum ejus diei faciet, neque ſupradictas orationes recitabit. Vetita quoque eſt ſacrato tempore ſolemnis Sponſæ in Sponſi domum traductio, non tamen privata (4), quæ abſque ſolemnitatibus fiat, uti Sacra Concilii Congregatio declaravit, & praxis quotidiana confirmat. Quare merito cum Angelico Doctore Ven. Cardinalis Bellarminus (5) af-

Nnnnn firmat,

(1) Trid. ſeſſ. 24. cap. 10. de reform. Matrim.

(2) Benedictus XIV. Inſt. 80. a n. 10.

(3) Meratus in to. 1. par. 1. ſuper Gavantum tit. 4. n. 10.

(4) Benedictus XIV. Inſtit. 80. n. 21., Synod. Farfen. ann. 1685. cap. 14. n. 12.

(5) Card. Bellarm. tom. 3. Controv. lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 31.

firmat, *non interdici his feriarum temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præsenti, & etiam consummationem, sed solemnem tantum Sponsæ deductionem, & publicam illam Pompam, & convivia, quæ in solemnitate Nuptiarum adhiberi solent*. Ut hæ sanctissimæ leges accurate serventur, Nos feriato tempore, cum facultatem Parocho faciemus Sponsos in Matrimonium jungendi, eidem Concilii Tridentini, ac Ritualis Romani observantiam injungemus; Sponsis vero interdicemus, ne ullam eo tempore nuptiarum solemnitatem adhibeant; in Nostræ autem jussionis transgressores pro modo culpæ animadvertemus.

III. Alterum impedimentum est *Ecclesiæ vetitum*, quando videlicet justam ob causam vel Romanus Pontifex, vel Episcopus interdicit (1), ne Matrimonium contrahatur, cum hoc tamen discrimine, quod si Romanus Pontifex interdicto suo clausulam addat irritantem, (quod tamen facere non solet) invalidum erit, si contrahatur, Matrimonium: si vero mere prohibentem adjungat, erit dumtaxat illicitum. At Episcopus, sicut impedimenta dirimentia statuere nequit, ita neque uti clausula irritante potest, adeoque illicitum quidem erit, sed validum (2) Matrimonium, quod contra Episcopi interdictum contrahatur.

IV. *Sponsalia de futuro* sunt tertium impedimentum: si quis enim cum puella Sponsalia contraxerit, licite (3) nequit alteri nubere, nisi prius vel mutuo consensu, vel per Judicis sententiam, justa intercedente causa, priora dissoluta fuerint sponsalia. Nam qui, prioribus integris sponsalibus, alteri nuberet, datam priori Sponsæ frangeret fidem; quod non licet.

V. Quartum denique impedimentum *est votum simplex* castitatis, vel non ineundi conjugium, vel Religionis ingrediendæ, vel suscipiendi Sacros Ordines. Ejusmodi enim vota non dirimunt

(1) Cap. 1., 2., & 3. de Matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ, & cap. fin. de clandest. desponsat.

(2) Sacra Congregatio Concilii in Giennen. ann. 1581. ad 1., & 2.

(3) Cap. *Ex Litteris*. cap. *Ad audientiam*. de Sponsalibus, & cap. 1. de pactis.

rimunt quidem, sed (1) illicitum reddunt Matrimonium, nisi justa de causa ab Ecclesiastica Potestate relaxentur.

ARTICULUS VI.

De impedimentis dirimentibus Matrimonium.

QUatuordecim impedimenta Matrimonium dirimentia Sanctus Thomas (2) his versiculis in memoriæ subsidium comprehensa recenset:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis,
Si Parochi, aut duplicis desit præsentia testis,
Raptaque sit mulier, nec parti reddita tutæ,
Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

De singulis pauca dicamus.

De errore.

II. Quadruplex in Matrimonio contrahendo esse potest error; personæ videlicet, fortunæ, conditionis, & qualitatis. *Error personæ (3) est, quando hic putatur esse Virgilius, & ipse est Plato. Error fortunæ, quando hic esse putatur dives, qui pauper est, vel e converso. Error conditionis, quando putatur esse liber, qui Servus est. Error tandem qualitatis, quando putatur bonus, qui malus est.*

III. *Error personæ consensum conjugis non admittit*: Errantis enim nullus est consensus: ubi autem consensus (4) non adest, ne adesse quidem potest Matrimonium: non enim concubitus, sed consensus nuptias (5) facit. *Error fortunæ (6), & qualitatis non excludit consensum. Sic quæ nubit pauperi putans illum esse divitem,* non

Nnnnn 2

(1) Cap. *Consuluit*; & cap. *Rursus*. qui Clerici, vel voventes; & cap. unico. de voto in 6.

(2) S. Th. par. 3. qu. 50. supplement. art. 1.

(3) Can. *Quod autem*. caus. 29. qu. 1.

(4) Cap. *Cum locum*. de Sponsalibus.

(5) L. *Nuptias*. ff. de reg. Juris.

(6) Cit. can. *Quod autem*.

non potest renunciare priori conditioni, quamvis erraverit. Similiter qui ducit in uxorem Meretricem, vel corruptam, quam putabat esse castam, vel virginem, non potest eam dimittere, & aliam ducere. Consensus enim in rei substantiam fertur, non in ea, quæ rei per accidens conveniunt. Siquis autem contrahere nuptias omnino nollet, nisi sub hujus, vel illius qualitatis conditione; tunc, si ea qualitas desit, deest quoque consensus, invalidumque est Matrimonium: irritus enim est contractus quilibet (1), si ea, sub qua initur, honesta de præsenti conditio desit.

De Conditione.

IV. *Conditionis error* tunc habetur, quando quis liber Mulieri nubit, quam per errorem esse liberam putat, cum tamen libera non sit, sed ancilla. *Siquis ingenuus homo uxorem ancillam alterius acceperit*, uti Sacri Canones (2) statuunt, *& existimat, quod ingenua sit; si ipsa fœmina postea in servitute fuerit detecta; si voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam sciverit, legitimam eam habeat. Similiter & Mulier ingenua de servo alterius facere debet.* Si vero liber nuptias cum muliere contrahat, quam scit esse ancillam, vel viceversa, tunc & licitum, & validum est, quod initur, Matrimonium. *Si fœmina ingenua* (sic inquit Zacharias Papa (3)) *Servum acceperit sciens, quod Servus esset, habeat eum.* Valet quoque conjugium, quod inter duas servilis conditionis personas, licet invitis Dominis, mutuo consensu celebretur. *Juxta verbum Apostoli*, ut ait Adrianus Papa (4), *sicut in Christo Jesu neque liber, neque servus est a Sacramentis Ecclesiæ removendus; ita nec inter servos Matrimonia debent ullatenus prohiberi; & si contradicentibus Dominis, & invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda. Debita tamen, & consueta servitia non*

(1) L. *Cum ad præsens*. ff. de rebus credit.

(2) Can. *Si quis ingenuus*. cauf. 29. qu. 2., & cap. *Ad nostram*. de conjugio Servorum.

(3) Can. *Si fœmina*. cauf. 29. qu. 2., cap. *Proposuit*, & cap. *Ad nostram*. de conjugio Servorum.

(4) Cap. *Dignum est*. de conjugio Servorum.

non minus debent propriis Dominis exhiberi. Verum cum servitus apud Christianos in desuetudinem jamdudum abierit, hæc innuisse sufficiat.

De Voto.

V. Non quodlibet, sed solemne dumtaxat castitatis votum est impedimentum dirimens Matrimonium, illud videlicet, quod vel in Sacri Ordinis susceptione, vel in solemni Religiosa Professione nuncupatur. *Præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis*, inquit Bonifacius VIII. (1), *illud solum votum debere dici solemne quantum ad post contractum Matrimonium dirimendum, quod Solemnizatum fuerit per susceptionem Sacri Ordinis, aut per Professionem expressam, vel tacitam factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis*. Consonat Tridentina Synodus (2), quæ sic definivit: *Siquis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto, anathema sit*. Hoc tamen inter utrumque votum intercedit discrimen, quod solemne Votum Ordini Sacro adnexum dirimit quidem Matrimonium, quod post Ordinis susceptionem contrahatur, non tamen, quod ante Ordinis susceptionem fuerit contractum, licet ratum dumtaxat sit, non consummatum. *Licet* (3) *votum* (inquit Joannes XXII.) *solemnizatum per Sacri susceptionem Ordinis quantum ad impediendum matrimonium contrahendum, atque ad dirimendum, si post contractum fuerit, secundum statuta Canonum sit efficax reputandum; Ad solvendum tamen prius contractum, etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum, cum nec Jure divino, nec per Sacros Canones reperiatur hoc statutum, invalidum est censendum*. Contra vero solemne Religiosæ Professionis votum dirimit etiam Matrimonium contractum, quod ratum dum-

(1) Cap. unico. de voto in 6., cap. *De Diacono*; cap. *Ex litterarum tuarum tenore*; cap. *Meminimus*; cap. *Insinuante*. qui Clerici, vel voventes; cap. *Si qui Clericorum*. de Cleric. conjug.

(2) Trid. sess. 24. caus. 9. de Matrim.

(3) Extrav. *Antiquæ*. Joann. XXII. de voto.

dumtaxat ſit, & non conſummatum, quemadmodum Tridentina Synodus (1) definivit: *Siquis dixerit, Matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem Religioſam Profeſſionem alterius conjugum non dirimi, anathema ſit.*

De Cognatione.

VI. Triplex eſt cognatio, naturalis, ſpiritualis, & Legalis. Naturalis, quæ *conſanguinitas* nuncupatur, eſt vinculum quoddam perſonarum, quæ ab una perſona, tamquam ab eodem ſtipite, per carnalem propagationem derivantur. Hujus conſanguinitatis linea eſt ordinata ejuſmodi perſonarum ſeries, inter quas communio ſanguinis intercedit. Duplex autem eſt linea; alia recta, tranſverſalis, ſeu collateralis altera. Recta eſt earum perſonarum ſeries, quarum una ab alia gignitur; quæ ſi fiat deſcendendo ex. gr. a Patre ad Filium, Nepotes &c., *linea recta deſcendentium*; ſi vero fiat aſcendendo a Filio ad Patrem, Avum, Proavum &c., *linea recta aſcendentium* appellatur. Linea collateralis eſt earum perſonarum ſeries, quarum una non gignitur ab altera, omnes tamen ab eodem ſtipite promanant. Hæc alia eſt æqualis, inæqualis altera. In Linea æquali eæ ſunt perſonæ, quæ ab eodem communi ſtipite æqualiter diſtant: quæ vero ab eodem diſtant inæqualiter, in linea ſunt inæquali. Tandem conſanguinitatis gradus eſt ipſa eadem unius perſonæ ab altera in eadem conſanguinitatis linea ab eodem communi ſtipite diſtantia.

VII. Tres inſtitutæ ſunt regulæ ad dignoſcendum, quot inter ſe Conſanguinei diſtent gradibus. Prima pro linea recta, & hæc eſt. *Tot ſunt aſcendentium, & deſcendentium gradus, quot ſunt perſonæ, numeratis etiam intermediis, ſed uno dempto communi ſtipite.* Secunda pro linea collaterali æquali, & eſt hæc: *Quot gradibus quævis duarum perſonarum, de quibus inquiritur, a proximo communi diſtat ſtipite, tot gradibus diſtant inter ſe.* Tertia demum pro linea collaterali inæquali, quæ ſic habet: *Quot gradibus remotior* ex

(1) Trid. ſeſſ. 24. can. 6. de Matrim.

ex personis, quarum consanguinitas quæritur, a communi distat stipite, tot gradibus inter se distant.

VIII. Consanguinitas in recta ascendentium, ac descendentium linea est impedimentum dirimens Matrimonium in infinitum. *Inter personas*, inquit Nicolaus I. (1), *quæ parentum, liberorumve locum inter se obtinent, nuptiæ contrahi non possunt, veluti inter patrem, & filiam, vel avum, & neptem, & usque in infinitum*. Quod quidem verum est etiam de Jure Gentium, ac Civili. *De Jure Gentium incestum committit, qui in gradu ascendentium, vel descendentium uxorem duxerit*: Sic in L. ult. ff. de ritu nuptiarum. *Nuptiæ consistere non possunt inter eas personas, quæ in numero parentum, liberorumve sunt, sive proximi, sive ulterioris gradus usque in infinitum*: Sic in L. *Nuptiæ* ff. de rituNuptiarum. Consanguinitas in linea collaterali, quæ olim ad septimum usque gradum inclusive Matrimonium dirimebat, nunc ad quartum dumtaxat inclusive dirimit. *Prohibitio quoque*, sic in Concilio Lateranensi IV. statuit Innocentius III. (2), *copulæ conjugalis quartum consanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari*.

IX. Quemadmodum ex naturali generatione *naturalis cognatio* oritur, quæ Matrimonium dirimit; ita sapienter instituit Ecclesia, ut ex generatione etiam spirituali *spiritualis cognatio*, quæ Matrimonium dirimeret, oriretur. Cum autem per Baptismum dumtaxat, & Confirmationem spiritualis generatio habeatur [per Baptismum enim prima homini vita spiritualis datur, quæ deinde per Confirmationem perficitur, ac roboratur]; ita ex sola Baptismatis (3), & Confirmationis, non vero ex aliorum Sacramentorum administratione, ac susceptione cognatio spiritualis oritur, quæ Matrimonium dirimat, ac dissolvat. Cum autem

(1) Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum cap. 39.

(2) Innocentius III. cap. *Non debet*. de consanguinit., & affinit.

(3) Cap. *Quamvis*. de cognat. Spirituali in 6.

autem experientia docuerit, propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur; volens proinde Tridentina (1) Synodus huic incommodo providere, & a cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit, *ut unus tantum vir, sive mulier juxta Sacrorum Canonum statuta, vel ad summum unus, & una baptizatum de Baptismo suscipiant, inter quos, & baptizatum ipsum, & illius Patrem, & Matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur. Quod si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant. Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, Confirmantem, & confirmatum, illiusque Patrem, & Matrem, ac tenentem non egrediatur, omnibus inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.* Spiritualis cognatio, quæ a Baptizato, vel Confirmato cum Baptizante, vel Confirmante, & cum Patrino, vel Matrina contrahitur, *Paternitas, & Filiatio spiritualis* dicitur: ea vero, quæ a Patrino, vel Matrina cum Patre, & Matre Baptizati, vel confirmati cum baptizante, vel confirmante contrahitur, *Compaternitas, & Commaternitas* nuncupatur. Dubitatum olim fuit, an, quemadmodum nullam spiritualem cognationem contrahit Patrinus ille, qui non baptizatus infantem e sacro levat fonte, (cum enim ingressus per Baptismum in Ecclesiam non sit, nullis Ecclesiasticis legibus subditur) ita siquis non confirmatus in Confirmationis Sacramenti administratione Patrini munus exerceat, cum puero, qui confirmatur, ejusque parentibus nullo cognationis spiritualis vinculo devinciatur? At dubitationem omnem sustulit Sacra Congregatio Concilii, ad quam privative pertinet Tridentini Concilii decreta interpretari. Nam in una Licien (2) *post maturum examen, & discussionem censuit, non confirmatum, si susceperit*

(1) Trid. sess. 24. cap. 2. de reform. Matrim.

(2) Sacra Congregatio Concilii in una Licien. 13. Julii 1654. decret. lib. 19. pag. 358.

aliquem in Sacramento Confirmationis, non contrahere cognationem ſpiritualem.

X. Cognatio tandem legalis a Civilibus legibus primum inventa, & mox a Sacris Canonibus recepta (1), eſt perſonarum propinquitas, quæ ex legitima adoptione oritur, certaſque inter perſonas dirimit Matrimonium. Triplex eadem eſt, Paternitas, Fraternitas, & Affinitas. *Paternitas legalis* eſt legalis cognatio in linea recta inter adoptantem, tamquam Patrem legalem, & adoptatum tamquam filium, ejuſque deſcendentes ad quartum gradum incluſive. Hæc Matrimonium dirimit (2), etiamſi per emancipationem ſoluta fuerit adoptio. *Fraternitas legalis* eſt legalis cognatio in linea collaterali (3), quæ Matrimonium dirimit inter naturales legitimos adoptantis filios, & adoptatum, tamquam inter fratres, & ſorores legales. Hæc, exſpirante adoptione, exſpirat. *Si qua mihi ſoror*, inquit Nicolaus Papa (4) ad conſulta Bulgarorum, *per adoptionem eſſe cœperit, quamdiu durat adoptio, inter me, & ipſam nuptiæ conſiſtere non poſſunt*. *Affinitas* tandem *legalis* eſt legalis cognatio inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac viceverſa inter adoptatum, & uxorem adoptantis. Hæc Matrimonium dirimit, etiamſi ſoluta fuerit adoptio. *Adoptivus (5) filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor eſt, ducere non poteſt, quia Novercæ locum habet.*

De crimine.

XI. Quatuor ſunt crimina, quæ de Jure Eccleſiaſtico Matrimonium dirimunt. Primum eſt alterutrius conjugis homicidium. Alterum eſt homicidium cum adulterio. Tertium eſt adul-

Ooooo

(1) L. *Adoptivus*. ff. de ritu Nuptiarum, & §. 1., ac 2. Inſt. de Nuptiis, can. *Ita diligere*, & can. *Per adoptionem*; cauſ. 30. qu. 3., cap. *Si quis*. de cognatione Spirituali.

(2) Cit. can. *Ita diligere*; & L. *Quin etiam*. de ritu Nupt.

(3) Cap. *Si qua*. de cognatione Legali, & L. *Qui in adoptionem*. ff. de adoptionibus.

(4) Cap. *Si qua*. de cognatione Legali.

(5) L. *Adoptivus*. ff. de ritu Nuptiarum.

adulterium cum futuri Matrimonii promissione. Quartum est adulterium, & Matrimonium, vivente priore conjuge, cum adultera attentatum. Singula percurramus.

XII. Quod ad primum attinet, tunc ejusmodi crimen dirimens Matrimonium habetur, cum vir, seu mulier (1), non perpetrato adulterio, alicujus uxorem, seu maritum, altera parte consentiente, occidit cum eo animo, ut post illius necem mutuum ineant Matrimònium. Tria itaque ad hoc impedimentum dirimens requiruntur. 1. ut tam vir, quam mulier ad innocentis conjugis mortem physice, aut moraliter concurrant. 2. ut ex mutua eorum machinatione innocens vere obierit. 3. ut mortis machinatio ab iis fiat cum eo animo, ut post innocentis obitum contrahant inter se Matrimonium.

XIII, *Homicidium cum adulterio* tunc Matrimonium (2) dirimit, cum, adulterio perpetrato, aut solus adulter suam uxorem, aut sola adultera virum suum occidit, ut simul deinde nubant, quamquam non adfuerit mutua in mortem conspiratio. Tria quoque, ut crimen hoc nuptias dirimat, requiruntur. 1. ut alteruter (3) sit vera, seu physica, seu moralis causa cædis. 2. ut ex tali machinatione innocens interierit. 3. ut mortis machinatio ab alterutro fiat ex animo contrahendi cum superstite conjuge Matrimonium.

XIV. *Adulterium cum futuri Matrimonii promissione* tunc est impedimentum dirimens, cum adulter, & adultera (4), sive ante, sive post perpetratum adulterium, Matrimonium sibi invicem post conjugis mortem ineundum pollicentur, quamquam in ejus mortem nulla ratione conspirent. Ad hoc igitur impedimentum requiritur 1. ut seria (5), & quæ ab altera parte fuerit accep-

(1) Can. *Si quis vivente*. cauf. 31. q. 1., & cap. *Laudabilem*. de converf. infidel.

(2) Cap. *Significavit nobis*; & cap. *Super hoc*. de eo, qui duxit in Matrim.

(3) Cap. *Significasti*. de eo, qui duxit in Matrimonium.

(4) Cap. *Propositum*; cap. *Ex Litterarum*; cap. *Significasti*; & cap. *Veniens*. de eo, qui duxit in Matrimonium.

(5) Cap. *Si quis*. de eo, qui duxit in Matrimonium.

acceptata, futuri Matrimonii promiſſio intercedat. 2. ut adulterium, ac nuptiarum promiſſio (1), conjuge vivente, fiant. 3. ut uterque adulter, cum adulterium perpetratur, ſciat alterius conjugium; ſi enim ex. gr. mulier adulterium patrans ignoret, virum, cum quo peccat, eſſe uxoratum, ejuſmodi adulterium (2) non erit impedimentum dirimens. 4. ut perfectum ſit, & conſummatum, quod ab iis admittitur, adulterium.

XV. Quartum tandem crimen dirimens Matrimonium tunc habetur, cum adulter, legitima vivente uxore (3), per verba de præſenti cum adultera Matrimonium contrahere attentat, vel viceverſa: tunc enim, etiam defuncto adulteræ viro, aut adulteri uxore, nubere invicem nequeunt, irritumque eſſet, ſi nuberent, Matrimonium. Duo autem concurrere debent, ut crimen hoc nuptias dirimat. 1. ut Matrimonium cum primo conjuge ſit validum. 2. ut primum hoc Matrimonium validum alteri parti innotuerit.

De Cultus diſparitate.

XVI. Cultus, ideſt Religionis diſparitas, quæ ex Eccleſiaſtico jure ſaltem conſuetudinario (4) Matrimonium dirimit, in eo ſita eſt, ut vir baptizatus mulieri nubat infideli, ideſt non baptizatæ [infidelium nomine hìc non baptizatos intelligimus] vel viceverſa. Hujuſmodi Matrimonium eſſe & illicitum, & invalidum, nemo poteſt ambigere. Non eſt itaque, cur in eo explicando diutius verſemur.

XVII. At quid, ſi duorum infidelium, qui Matrimonium in infidelitate valide contractum conſummaverint, unus ad veram Chriſti Fidem converſus baptizetur, alter vero in infidelitate permaneat? Interpellandus tunc eſt is, qui in infidelitate per-

Ooooo 2 manet

(1) Cit. cap. *Significaſti*; & cap. *Veniens*.

(2) Cit. cap. *Propoſitum*; & cap. *Veniens*.

(3) Cap. *Cum haberet*; cap. *Veniens*; cap. *Si quis*. de eo qui duxit in Matrimonium.

(4) Benedictus XIV. Conſt. *Ad nos directa*. edita 9. Februarii 1749.

manet, ac monendus, utrum Christianam amplecti Religionem, ac Baptismo ablui velit; ac si renuat, utrum cohabitare saltem velit sine contumelia Creatoris, itaut conjux fidelis in nullo perversionis periculo versetur, an non? Si primum, solvi jam nequit Matrimonium in infidelitate contractum, & consummatum: *Nam si quis Frater*, inquit Apostolus (1), *uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem*. Si secundum; dirimere conjux fidelis Matrimonium potest, & ad alias nuptias convolare. Sic enim decrevit Innocentius III. (2): *Si alter infidelium conjugum ad Fidem Catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia Divini Nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente; qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit. Et in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus* (3): *Si infidelis discedit, discedat; frater enim, vel soror non est servituti subjectus in hujusmodi; & Canonem* (4) *etiam, in quo dicitur: Contumelia Creatoris solvit jus Matrimonii circa eum, qui relinquitur: infidelis autem discedens & in Deum peccat, & in Matrimonium, nec est ei fides servanda conjugii*.

XVIII. Interpellatio, quam a conjuge converso, ac baptizato, antequam ad secunda transeat vota, alteri conjugi infideli faciendam esse diximus, necessaria de jure (5) semper fuit, & adhuc est, quemadmodum declaravit Benedictus XIV. (6) per hæc verba: *Motu proprio, ex certa scientia, & plenitudine potestatis tenore præsentium volumus, intendimus, ac jubemus, ut, cum aliquis Hebræorum Christianam veritatem amplexus fuerit, non prætermittatur interpellatio mulieri more recepto facienda, an velit nec ne se ad Christum convertere, dummodo tamen ex aliqua gravi causa vel a Nobis*,

(1) 1. Ad Cor. cap. 7. v. 12.

(2) Cap. *Quanto*. de divortiis.

(3) 1. Ad Cor. cap. 7. v. 15.

(4) Can. *Si infidelis*. caus. 28. qu. 2.

(5) Sac. Congr. Conc. in Florentina 17. Januar. 1722.

(6) Benedictus XIV. Const. *Apostolici Ministerii*. edita 17. Calend. Oct. 1747.

bis, vel a Romanis Pontificibus successoribus Nostris non censeatur hujusmodi interpellatio omittenda. Ab ejusmodi tamen interpellatione facienda dispensare Romanus Pontifex justis de causis potest. Sic Gregorius XIII. per Apostolicas Litteras singulis locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Missionariis Societatis Jesu in Angola, Æthiopia, & Brasilia degentibus concessit, ut si quis conjugum ad Fidem convertatur, & alius in infidelitate remaneat; quoties sibi summarie extrajudicialiter constiterit, conjugem infidelem abesse, legitimeque moneri non posse; dispensare valeant, ut conjux fidelis, omissa interpellatione, novas ineat nuptias. Sic novissime Benedictus XIV. per Apostolicas Litteras datas 6. Januarii 1745. Sedis Apostolicæ apud Venetos Nuncio, ejusque Successoribus facultatem fecit, ut cum quibuscumque utriusque sexus Neophytis, vel Infidelibus, vel Judæis, vel Turcis, aliisque personis cujuscumque Sectæ hujusmodi in pio Catechumenorum loco Venetiis pro tempore existentibus, seu in illum prius receptis, & admissis, ac postmodum inde egressis, vere ad Fidem conversis, qui ante baptismum Matrimonia contraxerint, auctoritate Apostolica dispenset, ac indulgeat, ut eorum quilibet, etiam superstite Conjuge Infideli, Judæo, & Turca, etiam ejus consensu vel requisito, & non expectato, vel minime requisito (dummodo eidem Nuncio constet summarie, & extrajudicialiter, absentem conjugem moneri legitime non posse, aut monitum intra tempus in monitione præfixum significare suam voluntatem neglexisse) Matrimonium cum quovis Fideli, & Catholico (præmissis prius proclamationibus a Concilio Tridentino præscriptis) in faciem Ecclesiæ rite contrahere, & carnali copula consummare, & in Matrimonio sic contracto, quoad vixerint, remanere libere, ac licite possint. Ac præterea ut eadem auctoritate decernat, ac declaret, Matrimonia inter hujusmodi Neophytos, & alios Fideles, & Catholicos alias rite contracta, etiamsi postmodum innotuerit priores Conjuges Infideles, vel Turcas, aut Judæos nonnullis legitimis impedimentis detentos suam voluntа-

luntatem ſignificare minime potuiſſe, vel ad Fidem etiam tempore ſecundi Matrimonii converſos fuiſſe, ullo umquam tempore reſcindi minime debere, ſed illa ſemper firma, valida, & inviolabilia exiſtere, & fore.

XIX. Cum, antequam Infidelis ad Fidem converſus, ac baptizatus novas ineat nuptias, neceſſe ſit vinculum prioris Matrimonii in Infidelitate contracti diſſolvi; quæritur, quandonam eadem diſſolutio fiat? Huic quæſtioni ſic reſpondet Angelicus Doctor (1): *Crimen uxoris nolentis cohabitare ſine contumelia Creatoris abſolvit virum a ſervitute, qua tenebatur uxori, ut non poſſet, ea vivente, aliam ducere; ſed nondum ſolvit Matrimonium, quia, ſi blaſphema illa converteretur, antequam ille aliud Matrimonium contraheret, redderetur ei vir ſuus: Solvitur per Matrimonium ſequens, ad quod pervenire non poteſt vir fidelis non ſolutus a ſervitute uxoris*. Quæ quidem reſponſio optime congruit Decretali Innocentii III., ubi inquit (2): *Quod ſi converſum ad Fidem etiam illa converſa ſequatur, antequam propter cauſas prædictas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compellatur*. Et hanc ſane ſententiam eſſe nunc inter Theologos, & Canoniſtas communiorem, eique ſemper in praxi adhæſiſſe Sacram (3) Congregationem Concilii, Benedictus XIV. (4) affirmat. Cum ergo ad Fidem converſus novum init Matrimonium, tunc prioris Matrimonii vinculum ſolvitur. Unde fit, ut etiam conjux in Infidelitate perſeverans ad alia tranſire poſſit vota, poſtquam converſus ad alias nuptias convolavit. Quamquam enim Matrimonii ſolutio ſit privilegium, quod Chriſtianæ Religionis intuitu conjugi ad fidem converſo directe, ac per ſe conceditur, nulla tamen ratione repugnat, ut ex eodem commodum aliquod indirecte, & per accidens in conjugem etiam in infidelitate pertinacem redundet.

XX. Quam-

(1) S. Th. in 4. diſt. 39. qu. 1. art. 5. in reſponſ. ad 2.

(2) Cap. *Gaudemus*. de divortiis.

(3) Sac. Congr. Conc. in Florentina. 1. Julii 1679., & 13. April. 1680., & 27. Julii 1726.

(4) Benedictus XIV. cit. Conſt. *Apoſtolici Miniſterii*.

XX. Quamquam Hebræis Moyses permisisset (1) per libellum repudii dimittere uxores suas, & alias Matrimonio sibi copulare; Post Christi tamen adventum id non amplius eis licet; & etiamsi libello repudii nostris quoque temporibus adhuc utantur (2); non tamen per eumdem Matrimonii vinculum vere dirimitur. Christus enim Dominus Matrimonium ad primævum suum statum, nempe ad insolubilitatem revocavit, non lege nova condita, sed vetere dumtaxat indulgentia sublata. *Quoniam Moyses* [Christi sunt verba apud (3) Matthæum] *ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur, & qui ipsam duxerit, mœchatur. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Quamobrem de iis, qui in infidelitate legitimam repudiaverint uxorem, si ad Christi Fidem convertantur, hanc statuit legem Innocentius III. (4): *Qui secundum ritum suum legitimam repudiavit uxorem; cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit; numquam, ea vivente, licite poterit aliam, etiam ad Fidem Christi conversus, habere, nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiamsi consentiat, non tamen absque contumelia Creatoris, vel ut eum pertrahat ad peccatum.*

XXI. Nemo autem ita desipiat, ut putet, Matrimonialis vinculi solutioni esse locum, si fidelium conjugum unus ad Ethnicismum transeat, aut in hæresim prolabatur. *Si vero alter fidelium conjugum* [sic idem statuit Innocentius III. (5)] *vel labatur in hæresim, vel transeat ad Gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc casu is, qui relinquitur, vivente altero, possit ad secundas nuptias convolare. Si quis dixerit, propter hæresim*, sic Tridentina Synodus (6) definivit, *a conjuge posse dissolvi Matrimonii vinculum, anathema sit.* In eo itaque casu divortium dumtaxat fieri potest, uti docet (7) S. Tho-

(1) Matth. cap. 19.
(2) Benedictus XIV. cit. Const. *Apostolici Ministerii*.
(3) Matth. cit. cap. 19.
(4) Cap. *Gaudemus*. de divortiis.
(5) Cap. *Quanto*. de divortiis.
(6) Trid. sess. 24. can. 5. de Matrim.
(7) S. Th. in 4. dist. 39. art. 1. in corp.

S. Thomas: *Si vero infidelitas conjugis Matrimonium sequatur, non propter hoc vinculum Matrimoniale dirimitur, sed potest fieri separatio a thoro, & cohabitatione, sicuti & propter fornicationem carnalem.*

De vi.

XXII. Vis, de qua hic loquimur, nihil est aliud, nisi gravis metus injuste incussus (1) ad Matrimonium extorquendum, quod cæteroqui nulla ratione contraheretur. Metus autem duplex est; alius gravis, levis alter. Gravis, qui dicitur cadere in constantem virum, ille est, quem vir fortis prudenter de gravi malo concipit aut sibi, aut consanguineis, seu affinibus suis inferendo. Ad hunc ergo metum requiritur. 1. ut grave sit malum, quod timetur. 2. ut non imprudenter timeatur. 3. ut metum incutiens exequi possit minas. 4. ut metuens neque minitanti resistere, neque vitare, quod timet, possit malum. Siqua ex his conditionibus desit, levis metus est, neque cadens in constantem virum. Metus gravis alius ab intrinseco, & alius ab extrinseco incussus dicitur. Prior ab ipso metuente concipitur vel ex animi sui perturbatione, vel ex causa naturali, cujusmodi est mortis metus propter morbum, naufragium &c. Posterior ab homine incutitur, ut cum quis alteri mortem, aliudve grave malum, nisi hoc, vel illud faciat, serio comminatur. Hic autem metus aliquando juste, aliquando injuste incutitur: juste quidem, quando ab habente potestatem incutitur, ut, quod fieri justum est, fiat: injuste autem, quando is, qui grave malum comminatur, vel potestatem non habet, vel id exigit, ad quod metuens non obligatur.

XXIII. Jam vero metus gravis ab extrinseco ad Matrimonium extorquendum injuste incussus, illud dirimit, & ipso jure invalidum est, si ex tali metu contrahatur. Contracturus enim Matrimonium *plena debet (2) securitate gaudere, ne per timorem dicat sibi*

(1) Cap. *Abbas*; cap. *Ad audientiam*; & cap. *Cum dilectus*. de his, quæ vi, metusve causa fiunt.

(2) Cap. *Cum locum*; cap. *Veniens*; & cap. *Consultationi*. de Sponsalibus.

ſibi placere, quod odit, & ſequatur exitus, qui de invitis ſolet nuptiis provenire. Cum locum non habeat conſenſus, ubi metus, vel coactio intercedat; neceſſe eſt, ut, ubi aſſenſus cujuſque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem ſolo contrahitur conſenſu. At ſi metus gravis ab intrinſeco (1) oriatur, aut ſi ab extrinſeco juſte (2) incutiatur, aut ſi non ad extorquendum Matrimonium, ſed alium ob finem ejuſmodi metus ab extrinſeco injuſte inferatur, irritum non erit, ſed validum Matrimonium.

De Ordine.

XXIV. *Ut lex continentiæ, & Deo placens munditia in Eccleſiaſticis perſonis, & ſacris Ordinibus dilatetur, ſtatuimus, quatenus Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Regulares Canonici, & Monachi, atque Converſi Profeſſi, qui ſanctum tranſgredientes propoſitum, uxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur. Hujuſmodi namque copulationem, quam contra Eccleſiaſticam regulam conſtat eſſe contractam, Matrimonium non eſſe cenſemus*: Ita Concilii Lateranenſis II. Patres ſub Innocentio II. cap. 7. anno 1139. definierunt, idem ſtatuentes cap. 8. *de Monialibus*, per hæc verba: *Id ipſum quoque de Monialibus fœminis, ſi, quod abſit, nubere attentaverint, obſervandum decernimus.* Cujus quidem Concilii ſanctioni (3) alia plurima conſonant Conciliorum, ac Pontificum Romanorum decreta. Quicumque igitur in aliquo ſacro Ordine conſtitutus, Matrimonium contrahere audet, invalide illud contrahit, graviſſimique ſacrilegii fit reus, in cujus pœnam 1. excommunicationem majorem ipſo facto incurrit: *Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos Matrimonium contrahentes, excommunicationis ſententiæ ipſo facto ſubjacere decernimus*: Ita ſtatuit Clemens V. (4) 2. fit ir-

Ppppp regu-

(1) Arg. cap. *Sicut nobis*. de Regularibus.

(2) Cap. *Ex litteris*. de Sponſal., & cap. *Pervenit*. de Adulterio, & Stupro.

(3) Conc. Lateran. I. cap. 21. & II. cap. 7., & 8., cap. *De Diacono*; cap. *Ex litterarum*. qui Clerici, vel voventes; cap. *Si qui Clericorum*; & cap. *Cum olim*. de Cler. conjug., Trid. ſeſſ. 24. can. 9. de Matrim.

(4) Clem. unica de conſang., & affinit., cap. *Si qui Clericorum*. de Cler. conjug.

regularis: per illud enim Matrimonium, quod attentat, similitudinariam contrahit (1) bigamiam. 3. deponendus ab officio est, ac beneficio: *Decernimus, ut hi, qui in Ordine Subdiaconatus, & supra, uxores duxerint, ... officio, atque beneficio Ecclesiastico careant*: Ita decrevit Innocentius II. in Concilio Romano (2).

De Ligamine.

XXV. *Nulli umquam licuit* [Innocentii III. (3) verbis utimur] *simul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum. Unde sicut Jacob a mendacio, Israelitæ a furto; sic Patriarchæ, aliique viri justi, qui plures leguntur simul habuisse uxores, ab adulterio excusantur*. Iis ergo temporibus, quibus a Deo uxorum pluralitas permittebatur, prioris Matrimonii ligamen alias nuptias, quæ contraherentur, non dirimebat. At in Evangelica Lege Christus Dominus, revocato ad primævam originem Matrimonio, simultaneam poligamiam abrogavit, ac vetuit. *Audiens Jacob accepisse majorem natu, & postea minorem*, inquit S. Joannes Chrysostomus (4), *ne turberis, neque secundum statum, qui nunc est, opera, quæ tunc facta sunt, judices. Tunc enim quia principia erant, permissum fuit cum duabus, vel tribus, vel pluribus misceri, ut humanum genus propagaretur. Nunc vero, quia per Dei gratiam humanum genus valde multiplicatum est, ... adveniens Christus omnem illam veterem delevit consuetudinem*. Quamobrem nunc jure cum divino (5), tum Ecclesiastico præcedentis Matrimonii validi ligamen, seu vinculum est impedimentum dirimens Matrimonium, nisi tale vinculum solutum fuerit per mortem conjugis, si Matrimonium fuerit consummatum, vel per Religiosam Professionem, aut Romani Pontificis dispensationem, si fuerit duntaxat ratum. Mortuo vero alterutro conjuge, superstiti licebit ad alias nuptias convolare. *Mulier alligata est legi*, inquit (6) Apostolus,

(1) Can. *Nuper a nobis*. caus. 27. qu. 1., & cap. ult. de bigamis non ordinandis.

(2) Can. *Decernimus*. dist. 28.

(3) Cap. *Gaudemus*. de divort.

(4) S. Jo. Chrys. hom. 56. in Genesim.

(5) Trid. sess. 24. can. 2. de Sacram. Matrim.

(6) 1. Ad Cor. cap. 7. v. 39.

ſtolus, *quanto tempore vir ejus vivit: quod ſi dormierit vir ejus, liberata eſt: cui vult, nubat, ſed tantum in Domino*. Quod quidem verum eſt non modo de ſecundis, verum etiam de tertiis, quartis, & ulterioribus quoque nuptiis. *Quoniam nonnullos aſſeritur*, uti Eugenius IV. (1) declaravit, *quartas nuptias tamquam condemnatas reſpuere, ne peccatum, ubi non eſt, eſſe putetur; cum ſecundum Apoſtolum, mortuo viro, mulier ſit ab ejus lege ſoluta, & nubendi, cui vult, in Domino habeat facultatem, nec diſtinguat, mortuo primo, vel ſecundo, vel tertio; declaramus, non ſolum ſecundas, ſed etiam tertias, & quartas, atque ulteriores, ſi aliquod canonicum impedimentum non obſtat, licite contrahi poſſe. Commendatiores tamen dicimus, ſi ulterius a conjugiis abſtinentes in caſtitate permanſerint, quia ſicuti viduitati virginitatem, ita nuptiis caſtam viduitatem laude, ac merito præferendam eſſe cenſemus*. Nemini autem licet, aut permitti poteſt ad ſecundas nuptias convolare (2), niſi per legitimas probationes de prioris conjugis obitu certo conſtiterit. Quod ſiquis falſis documentis deceptus priorem conjugem obiiſſe putans, Matrimonium bona fide contraxerit; poſtmodum vero vel adhuc vivere, vel ſaltem vixiſſe illum comperiat, quando ſecundum initum fuit Matrimonium; *relictis adulterinis amplexibus ad priorem conjugem reverti debet*, ut in Pontificio Jure (3) ſtatuitur. Neque vero per ſupervenientem ejuſdem obitum Matrimonium illud invalide contractum convaleſcere poſſe quis arbitretur. *Non enim (4) firmatur tractu temporis, quod de Jure ab initio non ſubſiſtit*.

De publicæ honeſtatis Juſtitia.

XXVI. Publicæ honeſtatis Juſtitia eſt quædam ex Sponſalibus de futuro (5), aut ex Matrimonio rato orta propinquitas,

Ppppp 2 quam

(1) Eugenius IV. in decr. pro Armenorum inſtructione.

(2) Cap. *In præſentia*. de Sponſalibus.

(3) Cap. *Dominus*. de ſecundis Nuptiis, & cap. *Inquiſitioni*. de ſent. excom.

(4) Regula 18. Juris in *6*.

(5) Cap. *Juvenis*; cap. *Ad audientiam*; cap. *Sponſam*. de Sponſal.; & Matrim., & cap. unico de Sponſal. in *6*.

quam Sponsus contrahit cum Sponsæ consanguineis, & vicissim cum Sponsi consanguineis Sponsa. Quædam enim honestas, ac decentia postulare videtur, ut nemo ei puellæ nubat, cujus consanguineam sibi desponsavit, aut Matrimonio junxit, ac proinde animorum conjunctione quodammodo effecit suam. Hinc Jus Canonicum publicæ honestatis impedimentum invexit, quod olim ex quibusvis oriebatur Sponsalibus etiam invalidis (1), dummodo invalida non essent ex defectu consensus, & per quod inter Sponsum (2), & Sponsæ consanguineas ad quartum inclusive gradum, & vicissim, Matrimonium dirimebatur. At nunc standum est Tridentinæ Synodi decreto (3), quo sic statuitur: *Justitiæ publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacumque ratione invalida erunt, Sancta Synodus prorsus tollit. Ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.*

XXVII. *Ex sponsalibus puris, & certis* [inquit (4) Bonifacius VIII.] *etiamsi consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis, aut alia quavis ratione sint nulla, dummodo non sint nulla ex defectu consensus, oritur efficax ad impedienda, ac dirimenda sequentia sponsalia, vel Matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvenda, impedimentum justitiæ publicæ honestatis. Quare ille, qui sponsalia pure, ac determinate cum aliqua muliere contraxit, & postmodum cum secunda prioris consanguinea idem fecit, ex priorum sponsalium vigore [quibus per publicæ honestatis justitiam ex secundis sponsalibus subsecutam minime derogatur] ad Matrimonium contrahendum cum prima remanet obligatus.*

XXVIII. Quamquam gravissimi non defuerint Auctores, qui ex sponsalibus validis mutuo consensu dissolutis impedimentum publicæ honestatis oriri negaverint; certum tamen est oppositum, uti a Sacra Concilii Congregatione docemur, quæ sæpissi-

(1) Cap. unico. de Sponsalibus in 6.
(2) Cap. *Sponsam*. de Sponsalibus.
(3) Trid. sess. 24. c. 3. de refor. Matrim.
(4) Cap. unico. de Sponsalibus in 6.

pissime, ac præcipue die 6. Julii anni 1658., post maturum quæstionis examen, declaravit (1), per mutuam validorum Sponsalium dissolutionem impedimentum justitiæ publicæ honestatis minime auferri, quam declarationem Alexander VII. die 10. Julii ejusdem anni confirmavit, eamque in dubium deinceps revocari prohibuit.

XXIX. Quoad impedimentum vero publicæ honestatis, quæ ex Matrimonio dumtaxat rato oritur, nihil Tridentina Synodus innovavit. *Motu proprio, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium* [inquit S. Pius V.] *declaramus, ac definimus, decretum Concilii hujusmodi omnino intelligendum esse, & procedere de sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in Matrimonio, sicut præfertur, contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis gradibus, & casibus, in quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat, & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque statuimus*. Itaque sicut olim (2), ita etiam nunc impedimentum dirimens justitiæ publicæ honestatis oritur ex quolibet Matrimonio rato, etiam invalido, dummodo invalidum non sit ex defectu consensus, & nuptias dirimit ad quartum usque gradum inclusive. Invalidum autem est Matrimonium ratum ex defectu consensus; si initum fuerit ob errorem in persona, vel ob servilis qualitatis ignorantiam, vel ob vim, metumque gravem injuste incussum, & in his casibus impedimentum non parit publicæ honestatis. Impuberum quoque Matrimonium ratum est invalidum propter perfecti consensus defectum. At cum illud ex speciali Juris Canonici dispositione (3) in sponsalia valida de futuro resolvatur; inde fit, ut ex eo, tamquam ex sponsalibus validis, impedimentum dirimens publicæ honestatis ad primum usque gradum contrahatur. Cæterum ex quocumque alio capite, seu Ordinis Sacri, seu affinitatis, seu consanguinitatis &c., invalidum sit Matrimonium

(1) Sacr. Congr. Conc. 6. Julii 1658. apud Fagnanum lib. 4. Decretal. in cap. *Ad audientiam*. de Sponsalibus n. 29.

(2) Cap. unico. de Sponsalibus in 6.

(3) Cap. *Tua*. de desponsat. impuber., & cap. unico. §. *Idem quoque*. eod. tit. in 6.

nium ratum; ex eo impdimentum oritur, & ad quartum (1) usque gradum inclusive nuptias dirimit.

De affinitate.

XXX. Affinitas est certarum personarum propinquitas, quæ ex carnali, seu licita, seu illicita, copula unius cum alterius consanguineo, aut consanguinea promanat, dummodo ita perfecta (2) sit copula, ut propter seminum commixtionem ad prolis sufficiat generationem. *Quantumcumque enim*, ut ait S. Thomas (3), *aliquis claustra pudoris invadat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur ex hoc affinitas.* Cum autem ad affinitatem contrahendam non voluntas requiratur personarum, sed earum sufficiat carnalis cognitio, seminumque commixtio, per quam sint duo in carne una; Hinc est, ut etiam ex copula, quæ cum muliere habeatur (4) prorsus invita, ac renitente, aut etiam dormiente, aut ebria, affinitas oriatur. Ex copula itaque seu licita, cujusmodi est conjugalis, seu illicita, cujusmodi est fornicaria, aut adulterina, affinitas oritur inter consanguineos fœminæ carnaliter cognitæ, & virum cognoscentem, & inter consanguineos viri cognoscentis, & fœminam cognitam; quæ affinitas ad certum usque gradum Matrimonium dirimit, quod inter affines contrahatur. Ad dignoscendos autem affinitatis gradus hac utendum est regula. *Quot consanguinitatis (5) gradibus personæ conjunctæ sunt viro cognoscenti, totidem etiam affinitatis gradibus mulieri cognitæ conjunguntur; & viceversa quot consanguinitatis gradibus personæ sunt conjunctæ mulieri cognitæ, totidem etiam affinitatis gradibus viro cognoscenti conjunguntur.*

XXXI. Si affinitas ex copula conjugali oriatur, ad quartum usque gradum inclusive; si vero ex copula fornicaria, aut adulterina,

(1) Cap. *Sponsam*. de Sponsalibus.

(2) Can. *Extraordinaria pollutio*. caus. 35. qu. 2., & can. *Fraternitatis*. caus. 35. qu. 10.

(3) S. Th. in 4. dist. 41. quæst. unic. art. 1. quæstiunc. 4. ad 2.

(4) Cap. *Discretionem*. de eo, qui cognovit consanguineam.

(5) Can. *Porro*. caus. 35. qu. 5.

terina, ad secundum inclusive dirimit Matrimonium. Prima lex ab Innocentio III. (1) his verbis lata fuit. *Probibitio copulæ conjugalis quartum consanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari*. Alteram vero legem sic statuit Tridentina Synodus (2): *Præterea Sancta Synodus gravissimis de causis adducta impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & Matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo, & secundo gradu conjunguntur, restringit: in ulterioribus vero gradibus statuit hujusmodi affinitatem Matrimonium postea contractum non dirimere*. Quod quidem clarius adhuc, latiusque S. Pius V. (3) declaravit, ubi ait: *Nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, declaramus, & auctoritate Apostolica decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quo minus in ulterioribus gradibus hujusmodi libere, ac licite Matrimonium contrahi possit*.

XXXII. Tria olim erant affinitatis genera. Primum erat illud, de quo locuti sumus. Alterum in eo situm erat, ut affinitas pareret affinitatem. Tertium denique in eo, ut consanguinei mulieris affines fierent consanguineis viri, & viceversa. Verum Innocentius III. (4) in Concilio Lateranensi IV. secundum, & tertium affinitatis genus de medio abstulit, & primum dumtaxat in suo robore jussit permanere. Unde factum est, ut nunc, cum affinitas non pariat affinitatem, libere, liciteque possint duo unius familiæ fratres duabus alterius familiæ sororibus nubere, Pater, & filius unius familiæ Matrem, & filiam alterius familiæ in uxores ducere, aliaque hujusmodi inire connubia. *Super eo*, inquit idem Innocentius III. (5), *quod Pater, & Filius cum Matre, & Fi-*

(1) Cap. *Non debet*. de consanguinit., & affinit.

(2) Trid. sess. 24. c. 4. de refor. Matrim.

(3) S. Pius V. Const. *Ad Romanum*. edita 18. Nov. 1566.

(4) Cap. *Non debet*. de consanguinit., & affinit.

(5) Cap. *Quod super*. de consanguinit., & affinit.

& Filia, Avunculus, & Nepos cum duabus Sororibus contrahant Matrimonium; taliter tibi duximus respondendum, quod licet omnes consanguinei viri sint affines, inter consanguineos tamen uxoris, & viri, ex eorumdem scilicet viri, & uxoris conjugio nulla prorsus est affinitas contracta, propter quam inter eos Matrimonium debeat impediri.

De Impotentia.

XXXIII. Impotentia, de qua hic loquimur, est inhabilitas ad Matrimonium consummandum, perfectamque conjugalem copulam habendam. Impotentia hæc alia est naturalis, & intrinseca, alia accidentalis, & extrinseca. Prior ex naturæ defectu, posterior ex maleficio, aut hominis opera oritur. Utraque vel est perpetua, vel temporalis. Perpetua est, si nonnisi cum mortis periculo, aut per miraculum, aut per media illicita auferri possit. Temporalis vero dicitur, si aut medicæ artis ope, aut per Exorcismos Ecclesiæ, aut alias licite superari aliquando valeat. Tandem alia est absoluta, alia respectiva. Prior est, quæ in viro quoad omnes mulieres, aut in muliere quoad omnes viros reperitur: Posterior, quæ aut virum, aut mulierem quoad certam personam, non vero quoad alias, inhabilem reddit ad Matrimonium consummandum.

XXXIV. Impotentia perpetua, si Matrimonium antecedat, sive naturalis sit, sive accidentalis, sive absoluta, sive respectiva, sive ante Matrimonium nota contrahentibus fuerit, sive ignota, Matrimonium dirimit, non modo Ecclesiastico Jure (1), verum etiam Jure naturæ. *Quamvis enim*, ut ait Angelicus Doctor (2), *actus carnalis copulæ non sit de essentia Matrimonii; potentia tamen ad hoc est de ejus essentia*. Hinc Sixtus V. peculiari sua edita Constitutione (3) sic statuit: *Fraternitati tuæ per præsentes committimus, & mandamus, ut conjugia per dictos, & alios quoscumque*

(1) Cap. *Accepisti*; cap. *Quod sedem*, cap. *Ex litteris*. totoque tit. de frigidis, ac maleficiatis.

(2) S. Th. in 4. dist. 34. qu. unica art. 2. ad 1.

(3) Sixtus V. Const. *Cum frequenter*.

que Eunuchos, & Spadones utroque teste carentes cum quibusvis mulieribus, defectum prædictum sive ignorantibus, sive etiam scientibus, contrahi prohibeas, eosque ad Matrimonia quomodocumque contrahenda inhabiles auctoritate nostra declares, & tam locorum Ordinariis, ne hujusmodi conjunctiones de cætero fieri quoquo modo permittant, interdicas, quam eos etiam, qui sic de facto Matrimonium contraxerint, separari cures, & Matrimonia ipsa sic de facto contracta nulla, irrita, & invalida esse decernas. In eadem vero Constitutione universim declarat, impotentes non esse aptos ad Matrimonium contrahendum. *Secundum Canonum sanctiones, & naturæ rationem, qui frigidæ naturæ sunt, & impotentes, iidem minime apti ad Matrimonium contrahendum reperiuntur.* Quod si dubitetur, utrum dicta impotentia Matrimonium præcesserit, an subsecuta sit; tunc si ea naturalis sit, & intrinseca, præcessisse præsumitur, quod enim a natura inest, semper adfuisse censetur; si vero accidentalis sit, & extrinseca, ac de ea alter conjux diu post contractum Matrimonium conqueri incipit; in foro externo jam contracto Matrimonio supervenisse præsumitur: *si enim reclamare voluit* (1), *cur tamdiu tacuit? cito enim, & prævio tempore scire potuit, si secum coire potuisset*: Impotentia vero, quæ Matrimonium consequitur, illud non dissolvit.

XXXV. Neque etiam temporalis (2) impotentia Matrimonium dirimit, uti in Jure Canonico definitum est. Quod si dubitetur, utrum ea perpetua sit, an temporalis, tunc locum habet celeberrima decretalis Cælestini III. (3), in qua sic statuit: *Requisivisti, quantum temporis indulgendum sit naturaliter frigidis ad experientiam copulæ conjugalis? Nos vero præsenti consultatione sentimus, ut a tempore celebrati conjugii, si frigiditas prius probari non possit, cohabitent per triennium.*

(1) Cap. *Accepisti*. de frigidis, & maleficiatis.

(2) Cap. *Fraternitatis*. de frigidis, &c.

(3) Cap. *Laudabilem*. de frigidis &c.

De Clandestinitatis impedimento.

XXXVII. *Tametsi dubitandum non est*, inquit Tridentina Synodus (1), *clandestina Matrimonia libero contrahentium consensu facta rata, & vera esse Matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit... Nihilominus Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum Sancta Synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt..... Idcirco.... qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt; eos Sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat.... Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die prima publicationis in eadem Parochia factæ numerandos.* In iis igitur locis, in quibus hoc Tridentini decretum publicatum est, irritum, invalidumque est Matrimonium illud, quod vel sine Parochi, vel sine duorum, aut trium testium præsentia celebretur.

XXXVIII. Parochi nomine, cujus præsentiam ad Matrimonii valorem Tridentina Synodus postulat, non modo contrahentium Parochus, verum etiam Romanus Pontifex in toto terrarum Orbe, Legati a Latere in suis Provinciis, & Episcopi, seu Ordinarii, eorumque Generales Vicarii in suis Diœcesibus intelliguntur. Hi enim omnes & valide, & licite Matrimonio, dum initur, assistunt, & licentiam assistendi dare possunt aliis Clericis sive Sæcularibus, sive Regularibus, qui Sacerdotali charactere sint insigniti: hanc enim conditionem in his ad assistendum depu-

(1) Trid. sess. 24. cap. 1. de reform. Matrim.

deputatis Tridentina Synodus diserte requirit; quam cum in Parocho non requirat, inde fit, ut is, licet nondum Sacerdos (1), Matrimonio & valide, & licite interesse possit. Quoad contrahentium vero Parochos quæritur, quid, si contrahentes diversarum sint Parœciarum? cujusnam Parochi præsentia requiritur? Sponsine, an Sponsæ? an vero utriusque? Interrogata hac de re *Sacra Congregatio Concilii* (2) *censuit, ad Matrimonii validitatem sufficere præsentiam solius Parochi proprii Sponsæ, quando Matrimonium in Parochia Sponsæ contrahitur: similiter sufficere præsentiam solius Parochi Sponsi, si in ipsius Sponsi Parochia Matrimonium contrahatur*. At quid, si Sponsi Parochus in Parochia Sponsæ absque ejus Parochi licentia Matrimonio assistat, vel viceversa? De Matrimonii valore dubitari non posse declaravit Sacra Congregatio Concilii, cujus decretum Romanus Pontifex approbavit, sic in posterum responderi jubens, quemadmodum testatur Fagnanus (3). At licitene Parochus assistit? Distinctione opus est (4). Si solemniter assistat, Sponsisque nuptialem benedictionem impertiatur; illicite agit: quemdam enim quasi strepitum judiciarium adhibet, qui in alterius Territorio eidem minime licet. At si privatim, & sine publica nuptiali benedictione intersit, licite assistit: nullibi enim id ei prohibetur, solamque Parochi proprii præsentiam Tridentinum requirit, non ut Matrimonium in propria Parochia celebretur, cum per solam Parochi præsentiam Concilii finis obtineatur, videlicet ut clandestina Matrimonia evitentur.

XXXIX. Ille autem proprius censetur esse Sponsi, aut Sponsæ Parochus (5), in cujus Parœcia Sponsus, aut Sponsa domicilium habet, vel quasi domicilium. Quod siquis duo in diversis Parœciis domicilia contraxerit, coram illo Parocho inire Matri-

(1) Sac. Congr. Conc. in Abulensi 12. Martii 1593. apud Monaceil. 10. 2. tit. 16. formul. 2. n. 34.

(2) Sac. Cong. Conc. ann. 1573. lib. 1. decret. pag. 125., Benedictus XIV. Instit. 33. n. 5.

(3) Fagnanus in cap. *Quod nobis*. de clandest. desponsat. n. 1.

(4) Benedictus XIV. cit. Instit. 33.

(5) Sacr. Congr. Conc. in Mutinen. 18. Nov. 1702., & alibi sæpe, Bened. XIV. Constit. *Paucis ab hinc*. 19. Martii 1758.

monium rite potest, in cujus potestate tunc degit, cum nubit. Duo vero domicilia habere quis dicitur, cum prudentum virorum judicio æqualiter in utroque collocatus existimatur. *Viris prudentibus placuit* (1), *in duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruxit, ut non ideo minus apud alteros se locasse videatur*. Moralis autem, & non arithmetica esse debet ejusmodi habitationis æqualitas, ut quis duo domicilia habere censeatur. *Post hæc necessarium fore censemus* [verbis utimur (2) Benedicti XIV.] *nonnihil adjungere, ut in propatulo sit, quidnam requiratur ad quasi domicilium adipiscendum. Verum hac in re non alio pacto responderi potest, nisi quod, antequam Matrimonium contrahatur, spatio saltem unius mensis ille, qui Matrimonium contrahit, habitaverit in loco, ubi Matrimonium celebratur. Definitiones Congregationis Concilii hac de re observari poterunt apud Fagnanum in cap. Significavit. de Parochis, ubi earumdem contextu perpenso hæc habet sub num. 39. Vir, & Mulier Trajectenses timentes impedimentum a parentibus, cum ad vicinam Urbem Aquisgranam se contulissent, & ibi aliquandiu morati Matrimonium contraxissent; Sacra Congregatio consulta super validitate, censuit exprimendum tempus, quo contrahentes Aquisgranæ manserunt: quod si fuerit saltem unius mensis, dandam esse decisionem pro validitate*. Si quis ergo cum aliqua puella, non relicto domicilio, quod habet, in alium locum proficiscatur, atque in eo Matrimonium coram Parocho loci contrahat, quin antea domicilium, aut quasi domicilium ibi adeptus fuerit, invalide (3) contrahit: non enim coram proprio alterutrius contrahentis Parocho contrahit. Eamdem ob causam qui rei familiaris, aut rusticationis gratia rus pergit, ibique ad tempus commoratur, invalide coram Parocho rurali nuptias contrahit; qui enim eas ob causas ruri manet, nullam domicilii, aut quasi domicilii rationem

(1) L. *Assumptio*. §. *Viris prudentibus*. ff. ad municipalem; & cap. 2. de sepulturis.

(2) Benedictus XIV. cit. Const. *Paucis ab hinc*.

(3) Sac. Congr. Conc. in Romana 12. Febr. 1631. lib. decr. 14. pag. 392., & in Lauretana 13. Julii 1725., & in Abulen. 1. Dec. 1640.

nem assequitur, uti frequenter Sacra Concilii Congregatio declaravit, cujus decreta damus in Appendice *num.* 30.

XL. Proprius vagorum Parochus ille est, in cujus ditione iidem versantur, cum inire Matrimonium volunt (1); quod quidem verum est, etiamsi eorum dumtaxat alteruter vagantium numero adscribatur. Cavendum tamen est, ne peregrini cum vagis confundantur, cum non leve inter utrosque intercedat discrimen. Vagi enim ii sunt, qui suo relicto domicilio, sedem in exteris terris inquirunt. *Puto autem & hoc procedere posse*, ut habemus in jure (2), *si quis domicilio relicto navigat, vel iter faciens quærat, quo se conferat, atque ubi consistat: nam hunc puto sine domicilio esse*. Peregrini vero ii sunt, qui ea voluntate iter faciunt, ut ad pristinum domicilium, exacta peregrinatione, revertantur. Parochi caveant, ut iis præcipit Tridentina Synodus, ne vagorum Matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

XLI. Prætores, Judices, Medici, facultatum Professores, discipuli, famulique, licet exteri sint, rite Matrimonium contrahunt coram Parocho loci, in quo degunt, si per aliquod temporis spatium in eodem loco versantes, quasi domicilium ibi contraxerint, quod satis esse ad nuptias valide celebrandas superius diximus. Et sane cum in quadam Abulen. Sacræ Congregationi Concilii (3) plura de Matrimonii valore dubia proposita fuissent discutienda, hæc fuerunt quarto, & quinto loco proposita: *Quarto, an valeat Matrimonium contractum coram Parocho illius loci, ubi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa? Quinto, quid si contrahens ibi moretur, tamquam Prætor, Judex, seu Medicus temporalis? Sacra Congregatio respondit ad quartum, non valere, ad quintum valere*.

XLII. At

(1) Benedictus XIV. Inst. 33. n. 10.

(2) L. *Ejus*. §. *Celsus*. ff. ad municipalem.

(3) Sac. Cong. Conc. in Abulen. apud Garciam de benefic. par. 5. cap. 7. n. 11., & Benedictus XIV. loc. cit.

XLII. At quid, siquis carceribus detentus nubere velit? coram quo, tamquam proprio Parocho, inire debet Matrimonium? Distinctione opus est. Si is perpetuo, vel ad certum tempus in pœnam detinetur in carcere; proprius ejus Parochus censendus ille est, in cujus Parœcia situs est carcer: *Relegatus enim in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium habet domicilium*, uti habemus in Jure (1). At si custoditur dumtaxat in carcere, quamdiu sententiam in ejus causa Judex proferat, tunc proprius ejus Parochus ille est, qui curam animarum habet in loco ejus domicilii, cum is nihil magis expetat, quam ut solutis vinculis suas ædes revisat. Ita statuit Sacra Congregatio (2) Concilii, cujus decretum Cleri Romani statutis (3) insertum reperitur. Verum quando hujusmodi casus aliquis contingat, delegare Ordinarius potest Sacerdotem quemlibet, coram quo nuptiæ contrahantur, si id expedire in Domino judicaverit.

XLIII. Plura quoad Parochi præsentiam dubia Episcopus Giennensis dirimenda proposuit Sacræ Congregationi Concilii, cujus responsiones una cum iisdem dubiis subnectimus, ut Parochi in re tam gravi, tantæque necessitatis instructiores fiant. Quæsivit (4) itaque 1. utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos desponsaret, ita tollatur jurisdictio ipsius Parochi, ut ad contrahendum Matrimonium contra talem prohibitionem non sit legitimus Parochus? Ad primum Sacra Congregatio respondit, *valere Matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat*. 2. utrum Matrimonium, in quo intervenerit Vicarius Parochi, non invitus, sed volens, contra prohibitionem tantum Ordinarii, sit validum, an potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens jurisdictionem, cum sit sublata ab Ordinario? Ad secundum *esse validum*. 3. si invi-

(1) L. *Filii*. ff. ad municipalem.

(2) Sac. Congr. Conc. in Farfensi Matrimonii 26. Maii 1707.

(3) Cap. 3. de jure eligendi sepulturam. §. 9. in addit.

(4) Sac. Congr. Conc. in Giennen. anno 1581. lib. 3. decret. pag. 59., & Benedictus XIV. de Synodo lib. 13. cap. 23. num. 1.

invitus, & compulsus per vim adsit Sacerdos, cum contrahitur Matrimonium, præcedente, vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale Matrimonium subsistat? Ad tertium *subsistere*. 4. Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale Matrimonium valide contrahatur, an potius tamquam sine Sacerdote nullius sit ponderis, & momenti? Ad quartum, *non valere, si Sacerdos non intellexit, nisi tamen affectasset non intelligere*. 5. si adsit Sacerdos, dum contrahitur Matrimonium, casu, non cogitans se esse ad id vocatum, sed aliud agens audit duos inter se contrahentes Matrimonium, utrum sit validum tale Matrimonium, in quo fuit præsens, non tamen certioratus, nec ad id expresse vocatus, neque interponens suam auctoritatem dicto, vel facto, an potius sit nullum, quasi assistentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda, vel casualis præsentia? Ad quintum; *valere, etiamsi Parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum*.

XLIV. Validum ergo est Matrimonium illud, cui Parochus, ac testes non sponte, sed aut fortuito, aut dolo inducti, aut coacti, & inviti, imo etiam contradicentes, ac dissentientes (1) adfuerint, dummodo, quid ageretur, intellexerint. Cum enim eorum præsentiam in eum dumtaxat finem Tridentina Synodus postulet, ut iidem Ecclesiæ de contracto Matrimonio testimonium reddere possint; hunc finem in eo casu abunde obtineri nemo est, qui non videat: *Scire enim, non etiam velle is debet: nam &, invito eo, recte fit, quod justum est*, uti de Testibus ad testificandum idoneis in Jure Civili (2) statuitur. Verum præsentia hæc Parochi, ac Testium esse non debet mere physica, & materialis. Cum enim Parochus Matrimonio intersit tamquam testis auctorizabilis pro Ecclesia, itaut in ejus probitate maximum veritatis fundamentum Ecclesia statuerit; quomodo is testem agere tantæ auctoritatis poterit, nisi & contrahentes videat, & vel eorum audiat verba, vel saltem signa videat, & intelligat, quæ

(1) Sac. Cong. Conc. 29. Aug. 1591., & 19. Dec. 1648. (2) L. *Coram Titio*. ff. de V.S.

quæ mutuum utriuſque contrahentis conſenſum ſignificent? Idem, ſua ſervata proportione, de Teſtibus (1) dicendum eſt. Et ſane ſic ſæpe declaravit Sacra Congregatio Concilii (2), expreſſe reprobans opinionem, quæ ad Matrimonii valorem ſufficere docebat præſentiam Parochi pure phyſicam, & materialem. Si ergo Parochus, quid ageretur, non intellexit, Matrimonium non valet, *niſi tamen affectaſſet non intelligere*. Poſtrema hæc Sacræ Congregationis verba, cum ſubobſcura ſint, paulo enucleatius explicemus.

XLV. Hic autem verus videtur [verbis utimur Benedicti XIV.] (3) illorum verborum ſenſus, videlicet validum fore Matrimonium, quod celebratum coram Parocho fuerit, qui ſi neque vidit, neque intellexit, ipſe ſibi in cauſa fuit, ut neque videret, neque intelligeret, propterea quod vel aures ſibi obſtruxerit, vel faciem velaverit, ne audire, & aſpicere cogeretur. Nulla enim habenda eſt ratio (4) affectatæ ignorantiæ illius, qui cum videre, & audire commode poſſet, ipſe ſibi voluntarium poſuit impedimentum, ne videret, & audiret; neque ab arbitrio, factoque Parochi pendere debet Matrimonii libertatem impedire. Adnitendum quidem Parocho pro viribus eſt, ut ejuſmodi Matrimonia prohibeat, multoque magis eidem cavendum, ne eorum celebrationi voluntariam exhibeat præſentiam. At inde ſolum fit, ut ipſe data opera non debeat iis intereſſe; ut occaſionem præſtandæ aſſiſtentiæ evitare teneatur; ut etiamſi forte circumventus, aliove obtentu accerſitus fuerit, contrahentes, ſerio monere debeat, Matrimonia hujuſmodi ſine gravi culpa celebrari non poſſe; ſibi autem dictam eſſe legem, ut eoſdem contrahen-

(1) L. *Coram Titio*. ff. de V. S., L. *Non multum*. ff. de auctor. Tutor., L. *Teſtium*. cod. de Teſtibus.

(2) Sac. Congr. Conc. in Lauden. Matrimonii 28. Januar. 1678., & in Romana ſuper dubiis Matrimoniorum 7. Martii 1700.

(3) Benedictus XIV. de Synodo lib. 13. cap. 23. n. 10.

(4) Cap. *Cum inhibitio*. §. *Si quis vero*. de clandeſtina deſponſatione. Rota Romana in Romana Matrimonii 4. Februarii 1697. coram Urſino.

trahentes, si id, quod deliberarunt, reipsa perfecerint, ad Superiorem deferat, a quo gravi plectendi erunt pœna: præterea se & animo, & voluntate a præstanda eorum nuptiis præsentia longe abhorrere, cum hujusmodi contrahendi ratio a Sacris Canonibus reprobetur. At necesse non est aures obturare, velare faciem, aliaque hujus generis facere, quæ ad id solum valent, ut animos contrahentium aliquando scrupulis torqueant, qui scilicet, quamvis ut plurimum nesciant illicita ab invalidis distinguere, adhuc tamen non solum Matrimonium, uti destinaverant, contrahere, sed etiam consummare non prætermittunt: utrumque enim perficere in animo habent, quoties, circumvento, aut deprehenso Parocho, coram eo proferunt verba ad mutuum consensum significandum idonea. Neque timendum est, ne occultum remaneat Matrimonium ea ratione perfectum, & inde, eo adhuc constante, ad alterum Matrimonium celebrandum aditus aperiatur. Quamvis enim hujusmodi Matrimonium sit clandestinum *de jure*, utpote astute, atque dolose sine præviis denunciationibus celebratum; fieri tamen nequit, ut re ipsa, &, ut ajunt, *de facto* occultum remaneat, cum & Parochus illud ad Episcopum deferre, & Episcopus adversus contrahentes judicialiter procedere debeat. Et sane quicumque humanarum rerum ignarus non est, poterit ex propria experientia testari, pleraque Matrimonia, quæ in Parochiali Ecclesia præviis denunciationibus publice, & rite celebrantur, nisi conjuges fuerint alicujus spectatæ familiæ, vel dignitatis, ut plurimum ignorari: at nullum fuisse clandestinum hujusmodi Matrimonium coram Parocho dolose accito, aut malitiose deprehenso sine præviis denunciationibus initum, cujus rumor, & fama per universam Parœciam, & Civitatem pervagata non fuerit, tum propter conatus a Parocho ad illud impediendum adhibitos, tum propter ipsius Matrimonii delationem Episcopali Curiæ ab eodem Parocho factam, tum denique propter judiciales processus ab Episcopo adversus contrahentes institutos.

XLVI. Hactenus doctissimus Pontifex, cui consonant plures Sacræ Congregationis Concilii declarationes. Nam in una Sarzanen. (1), in qua de Matrimonio agebatur, cui, non præmissis denunciationibus, Parochus contradicens, audierat solum verba consensus a Sponso præstiti, dum præ manibus Sponsam haberet, Sacra Congregatio censuit, *Matrimonium sustineri, etiamsi Parochus non intellexerit verba Sponsæ, dum tamen de illius consensu ex aliis signis, juxta juris communis dispositionem, legitime constet*. In Patavina (2), in Tolentina, in Veneta, aliisque statuit, Matrimonium valere, licet Parochus alterutrius contrahentis verba non audiisset, vel quia non intelligere affectasset, vel quia, ex quo terga verterat, non auscultasset, vel quia propter iram, aut strepitum, aut aliam ob causam audire non potuisset. Novissime in una Carthaginen. (3) propositum fuit Matrimonium contractum coram Parocho domi suæ inopinate deprehenso, qui virum viderat, ejusque verba perceperat; fœminam vero neque viderat, neque audierat. Bis causa proposita, cum Cardinales totidem ex una parte pro Matrimonii validitate, ac totidem ex alia pro nullitate opinati fuissent, indicta Congregatio fuit coram Romano Pontifice, jussique Theologi aliquot, & Canonici Juris Professores ea super re sententiam suam scriptis exponere. Tandem facto ipso, ejusque circumstantiis diligenter excussis, manifesto compertum est, quod si Parochus mulierem non vidit, ejusque verba non intellexit, hoc ideo evenit, quia ipse obfirmato animo eamdem videre, & audire noluit, cum eam facile videre, & audire potuisset, quemadmodum eam bene viderant, recteque audierant testes ad eum actum adhibiti. Quare, annuente Pontifice, sententia prodiit pro Matrimonii validitate.

XLVII. Præter Parochum, duos, aut tres testes Matrimonio interesse Tridentina Synodus jubet, ne illud clandestinitate labo-

(1) Sac. Congr. Conc. in una Sarzanen. 16. Febr. 1648.

(2) Sac. Cong. Conc. in Patavina 16. Maii 1669., in Tolentina 18. Nov. 1671., & in Veneta 11. Martii 1673.

(3) Sac. Congr. Conc. in Carthaginen. Matrimonii anno 1753.

laboret. Verum cum nullam in iis peculiarem qualitatem requirat, inde fit, ut duo testes sufficiant, qui usu rationis polleant, & ad testimonium dicendum de jure naturæ habiles reperiantur. Quamobrem in nuptiis contrahendis esse possunt testes, etiam impuberes, consanguinei, domestici, Religiosi, fœminæ, excommunicati, infames, infideles, hæretici, aliique, etiamsi ii sint jure positivo ad ferendum testimonium inhabiles, dummodo ita intersint, ut id, quod agatur, intelligant, & simultanea sit, non successiva eorum præsentia.

XLVIII. Quamquam autem ad Matrimonii valorem Parochi, duorumque Testium præsentia requiratur, ubicumque Tridentini decretum fuerit promulgatum; sicubi tamen Parochialis Ecclesia proprio Parocho, & Cathedralis Episcopo careat, & Capitulo habente facultatem delegandi alium Sacerdotem, nullusque alius ibi sit, qui Parochi, vel Episcopi vices suppleat; Sacra Congregatio Concilii (1) *censuit valere Matrimonium absque præsentia Parochi, servata tamen in eo, in quo potest, forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus, vel tribus testibus. Si vero existat quidem Parochus, vel Episcopus, sed, nullo constituto Vicario, uterque metu Hæreticorum lateat, itaut vere ignoretur, ubinam sit, vel eodem metu a Diœcesi absit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum quoque esse Matrimonium contractum absque forma Sacri Concilii Tridentini, adhibitis tamen duobus, uti dictum est, testibus, censuit eadem Sacra Congregatio Concilii*. Cum autem prævideretur (2), facile deperditum iri probationes, unde constaret de promulgatione Tridentini decreti in qualibet Parochia, atque exinde orituras plerumque dubitandi causas, num executioni demandata fuisset præscripta Conciliaris decreti promulgatio, & num propterea vim suam obtinere deberet; approbante Pontifice Maximo, sancitum fuit a Congregatione Concilii (3), ad eamdem

Rrrrr 2 pro-

(1) Sac. Cong. Conc. in Tricaricensi 27. Martii 1632.

(2) Benedictus XIV. in Epist. Decretali *Paucis ab hinc*. ad Archiepiscopum Goanum data 19. Martii 1758.

(3) Sac. Congr. Conc. in Tricaricen. 26. Septembr. 1602., & in quadam Poloniæ 13. Nov. 1638.

promulgationem comprobandam sufficere diuturnam observantiam ejusdem Conciliaris decreti, cujus publicatio inducitur ex diuturnitate temporis, quo Matrimonia in Parœciis coram Parocho, ac duobus testibus celebrata fuerunt. Ubi vero Tridentini decretum publicatum non est, eadem Sacra Congregatio Concilii (1) *censuit valere Matrimonia, quæ fuerint sine observatione formæ a Concilio præscriptæ contracta.*

XLIX. At quid, si Mulier Catholica cum Hæretico, vel viceversa, Matrimonium coram Ministro Hæretico contrahat in loco, in quo dubitatur, an Sacrum Concilium Tridentinum fuerit publicatum? Sacra Congregatio Concilii (2) respondit, *si non constet de publicatione Sacri Concilii Tridentini in Parochia contrahentium, non esse invalida Matrimonia coram Ministro hæretico contracta: Si vero constet de publicatione Sacri Concilii in Parochia, saltem ex illius observantia per aliquod tempus, tamquam decreti Sacri Concilii, ad validitatem Matrimonii requiri, ut coram Parocho Catholico iterum contrahat.*

L. Tria hæc dubia Sacræ Congregationi Concilii proposuit sub Urbano VIII. Archiepiscopus Coloniensis Elector. 1. an incolæ tam masculi, quam fœminæ loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto Matrimonii est promulgatum, & acceptatum, transeuntes per locum, in quo dictum Concilium non est promulgatum, retinentes idem domicilium, valide possint in eo loco Matrimonium sine Parocho, & Testibus contrahere? 2. quid, si eo prædicti incolæ tam masculi, quam fœminæ solo animo sine Parocho, & Testibus contrahendi se transferant, habitationem non mutantes? 3. quid, si iidem incolæ tam masculi, quam fœminæ eo transferant habitationem illo solo animo, ut absque Parocho, & Testibus contrahant? Sacra Congregatio (3) propositis dubiis ita respondit: *Ad primum, & secundum non*

(1) Sac. Congr. Conc. in cit. Tricaricen. 26. Sept. 1632.

(2) Sac. Congr. Conc. in una Poloniæ 13. Nov. 1638., in una Indiarum Orientalium Matrimonii 30. Martii 1669., & in una Constantinopolit. 2. Dec. 1634.

(3) Sac. Cong. Conc. 5. Sept. 1626.

non esse legitimum Matrimonium inter sic se transferentes, & transeuntes cum fraude. Ad tertium, nisi domicilium vere transferatur, Matrimonium non esse validum. Quas quidem responsiones Urbanus VIII. suis Apostolicis Litteris (1) in forma Brevis confirmavit; & novissime Benedictus XIV. Apostolica auctoritate iterum approbatas suæ Epistolæ Decretali (2) ad Archiepiscopum Goanum datæ inseruit, ac in posterum omnino observari mandavit. Hujus Decretalis Epistolæ exemplar damus in Appendice *num.* 31.

De Raptu.

LI. *Decernit Sacrosancta Tridentina Synodus (3), inter raptorem, & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse subsistere Matrimonium. Quod si rapta a raptore separata, & in loco tuto, ac libero constituta illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat; & nihilominus raptor ipse, & omnes illi consilium, auxilium, & favorem præbentes sint ipso jure excommunicati, & perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio Judicis dotare.*

LII. Ad hunc raptum, quo Matrimonium contrahendum dirimitur, hæc requiruntur. 1. ut mulier per vim, seu physicam, cujusmodi est violenta manuum injectio, seu moralem, uti sunt graves minæ, gravisque metus, sive ab ipso raptore, sive a mandatario illatam abducatur: si enim solæ adhibeantur importunæ preces, nisi eæ tales sint, ut violentiæ æquiparentur, non habetur raptus dirimens Matrimonium. 2. ut mulier de loco ad locum moraliter diversum abducatur: neque enim raptor est, aut dici potest, qui puellam in aliqua domo repertam ibi eam opprimat, aut ab uno cubiculo ad aliud abductam violet.

(1) Urbanus VIII. in suo Brevi edito 14. Augusti 1627.

(2) Benedictus XIV. in sua Decretali. *Paucis ab hinc.* 19. Martii 1758.

(3) Trid. sess. 24. cap. 6. de reform. Matrim.

let. 3. ut ad ineundum Matrimonium raptus fiat: qui enim puellas ob aliam caufam, quam ut iis nubant, abducunt, in citato Tridentini decreto non comprehenduntur, uti Sacra Concilii Congregatio (1) declaravit; & merito, Tridentina enim Synodus nonnifi Matrimonii libertati decreto fuo confulere voluit, adeoque de eo tantum loquitur raptu, qui ad nuptias contrahendas perpetratur. 4. ut mulier invita, ac diffentiens rapiatur: fi enim raptui confentiat, Matrimonii libertas non læditur; & quamquam violentiam patiantur parentes, valide (2) tamen contra eorum voluntatem a puella Matrimonium initur. Quare fic ftatuit Lucius III. (3). *Ifte raptor dici non debet, cum habuerit mulieris affenfum, & prius eam defponfaverit, quam cognoverit, licet parentes reclamarent, a quibus eam dicitur rapuiffe*. Unde Doctores inferunt, verum non haberi raptum, fi poft tractatum de Matrimonio contrahendo, aut poft inita Sponfalia puella confentiens de domo Patris, feu Tutoris, quamquam inviti, & reclamantis, abducatur; imo etiam, fi poft contracta Sponfalia puella rapiatur invita, nifi juftam ab initis Sponfalibus refiliendi caufam habeat.

LIII. Cum Concilium in hoc impedimento raptus ftatuendo, non mulieris raptæ qualitates, fed Matrimonii dumtaxat libertatem refpexerit; inde fit, ut ejufmodi impedimentum habeatur, five mulier fit virgo, five corrupta, five vidua, five etiam meretrix. Generalia enim legis verba (4), ubi eadem præfertim ratio militat, generaliter funt intelligenda. Si mulier virum rapiat, locum non habet hoc impedimentum, cum de raptore, non de raptrice Tridentina Synodus loquatur: ejus autem decretum, cum fit odiofum (5), & pœnale, extendendum non eft ad id, quod diferte non exprimit. Quamdiu autem raptus

(1) Sac. Congr. Conc. 23. Jan. 1586.

(2) Trid. feff. 24. cap. 1. de reform. Matrim.

(3) Cap. *Cum caufam*. de raptoribus.

(4) Cap. *Quia circa*. de privilegiis.

(5) Cap. *Hodie*; cap. *Quæ a Jure*; & cap. *In pœnis*. de regulis Juris in 6.

tus impedimentum perseveret, qua ratione cesset, & quænam pœnæ adversus raptorem sint constitutæ, ex adducto Tridentini decreto apertissime constat.

ARTICULUS VII.

De ætate ad Matrimonium requisita.

NON quælibet ætas est ad Matrimonium valide contrahendum idonea, sed pubertas requiritur. Hæc autem alia est legalis, alia naturalis. Legalis ea est, quæ a legibus ad Matrimonium ineundum præscribitur, cum videlicet masculi 14., fœminæ vero duodecimum exegerint annum: cum enim ea ætate naturalis (1) pubertas in utrisque adesse communiter soleat, jam adesse præsumitur. Naturalis pubertas est potentia ad copulam, plenusque rationis usus, quo contrahentes per Matrimonium ad individuam vitæ societatem obligare se possint. Hæc aliquando ætatem prævenit a legibus præscriptam, & tunc malitia supplere dicitur ætatem. Si naturalis pubertas adsit, ea ad Matrimonii validitatem sufficit, licet pubertas legalis desideretur. *Respondemus* (ita statutum legimus in Jure Canonico) *quod* (2) *si ita fuerint ætate proximi, ut potuerint copula carnali conjungi, minoris ætatis intuitu separari non debent, si unus in alterum visus fuerit consensisse, cum in eis ætatem supplevisse malitia videatur*. Et ita cum S.Thoma (3) communiter sentiunt Doctores, & non infrequenter Sacra Congregatio Concilii (4) declaravit. Duo autem malitia hæc, quæ ætatem supplet, simul complectitur; plenum rationis usum, ac discretionem ad conjugalem præstandum consensum, & actualem potentiam ad copulam conjugalem. Horum prius jure naturali, ac divino, posterius Jure positivo Canonico ad Matrimonii validitatem requiritur. Illud autem inter pubertatem

(1) Cap. *Puberes*, cap. *Ex Litteris*; cap. *Attestationes*; & cap. finali. de desponsatione impuberum.

(2) Cap. *De illis*; cap. *Puberes*; & cap. *Tuæ*. de desponsat. impuberum.

(3) S. Th. in 4. dist. 36. qu. unica art. 5.

(4) Sac. Congr. Conc. in una Januen. & alibi apud Fagnanum in cap. *De illis*. de desponsat. impuber.

tem naturalem, ac legalem intercedit discrimen, quod cum naturalis pubertas sit quid facti, nisi eadem positive probetur, ante pubertatem legalem non præsumitur, neque sive mares, sive fœminæ ad generandum apti præsumuntur. Contra vero Matrimonium post legalem pubertatem contractum validum est, licet pubes fortasse illud consummare non possit: cum enim ætatem habeat legitimam, ac de perpetuo impedimento non constet, impedimentum, quod adest, esse censetur temporale, quod sane Matrimonium non dirimit.

II. Cum facultas contrahendi Matrimonium ante præscriptum ætatis tempus, quoties malitia ætatem suppleat, ab ipsa Legum, & Canonum dispositione oriatur; Episcopi proinde, atque Ordinarii locorum (uti docet Benedictus XIV. (1)) jure suo pronunciare possunt super ea quæstione, quæ facti est, an videlicet malitia, ut asseritur, ætatem suppleat; & quoties id verum sit, Matrimonii contrahendi licentiam impertiri valent, quin Apostolicam Sedem adire necesse sit, nisi pro majori actus solemnitate, *& ne de contractus hujusmodi Matrimonialis validitate propter minorem ætatem hæsitari contingat*, uti habet formula, quæ in litteris declaratoriis super minori ætate adhiberi ab Apostolica Sede consuevit. Quamobrem siquis umquam in Nostra Diœcesi ejusmodi casus obtingat; continuo rem totam ad Nos Parochus deferat, ut, omnibus mature perpensis, super hac facti quæstione pronunciemus, & quid, attentis omnibus circumstantiis, fieri expediat, decernamus. Cumulativum siquidem jus est (2), uti Canonistæ docent, inter Apostolicam Sedem, & Judices Ordinarios cognoscendi, & pronunciandi de hac re, an videlicet malitia suppleat ætatem: privativum vero Jus Apostolicæ Sedis est concedendi dispensationem ad contrahendum Matrimonium impuberi, qui per ætatem conjugali copulæ nondum maturus

(1) Bened. XIV. Epist. Decr. *Magnæ nobis*. ad Poloniæ Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos data 27. Junii 1748.

(2) Benedictus XIV. cit. Epist. *Magnæ nobis*.

turus est, rationis tamen usu ita pollet, ut Matrimonii contrahendi vim, & naturam intelligat. Ad Matrimonii enim validitatem rationis usus jure naturali, ac divino, actualis vero ad conjugalem copulam potentia Jure Canonico positivo requiritur. Romanus autem Pontifex est supra Jus Canonicum; quilibet vero Episcopus inferior eo est, ac proinde iis legibus derogare nequit.

ARTICULUS VIII.

De Matrimonialium impedimentorum dispensatione, seu relaxatione.

IMpedimenta mere impedientia relaxari ab Episcopo posse, nemo est, qui dubitet (1), si tria excipiantur, videlicet 1. impedimentum ortum ex sponsalibus validis cum alia persona, qua sane invita, remitti sine ejusdem injuriæ impedimentum nequit. 2. impedimentum ex voto simplici, aut castitatis perpetuæ, aut ingrediendæ Religionis: hæc enim vota, nisi conditionata fuerint, sunt Romano Pontifici reservata. 3. impedimentum ex hæresi alterutrius contrahentis: cum enim interdidictum sit per Concilii Chalcedonensis, & Sacrorum Canonum, ac Romanorum Pontificum sanctiones, ne inter Hæreticum, & Catholicam, aut viceversa, Matrimonium contrahatur; jam solus Romanus Pontifex relaxare hoc impedimentum potest, non vero Episcopi, nisi specialem quoad hoc ab Apostolica Sede facultatem obtinuerint.

II. Impedimenta dirimentia alia oriuntur ex jure naturali, ac divino, cujusmodi sunt amentia, vis, error substantialis, & Matrimonium cum alia contractum, & consummatum; alia ex Jure positivo Canonico, cujusmodi sunt Ordo sacer, votum solemne castitatis, cognatio, raptus, clandestinitas &c. Priora ne a Romano quidem Pontifice relaxari possunt, sunt enim juris divini naturalis independentis quoad originem ab humana volun-

 tate,

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib. 9. cap. 2. n. 1.

tate, Romanus autem Pontifex juxta S. Thomæ (1) doctrinam in iis solum, quæ ab humana voluntate originem trahunt, licet juris sint divini, potest, siqua gravis urgeat necessitas, ex præsumpta Dei voluntate dispensare. Rem explicat Angelicus Doctor in voto continentiæ, cujus sane obligatio est de jure divino naturali. *Si communis utilitas totius Ecclesiæ, aut unius Regni, vel Provinciæ exposceret, posset convenienter & in voto continentiæ, & in voto Religionis dispensari, quantumcumque esset solemnizatum. Non enim per votum posset se homo deobligare ab eo, in quo tenetur alteri. Unde talis posset imminere necessitas, ut posset alicui juste prohiberi, ne continentiam, aut Religionem voveret, &, eadem necessitate manente, potest etiam in voto dispensari jam facto.* Impedimenta vero dirimentia de Jure dumtaxat Canonico, relaxari omnino possunt, ac dispensari a Romano Pontifice, *qui secundum (2) plenitudinem potestatis de Jure potest supra Jus dispensare.*

II. At quoad impedimenta de Jure dumtaxat Canonico dirimentia quid possunt Episcopi? Certum est 1. relaxari ab Episcopo (3) posse Impedimentum Canonicum, propter quod invalidum fuit Matrimonium publice contractum, si tamen hæ omnes simul circumstantiæ concurrant. 1. ut Matrimonium in faciem Ecclesiæ, omnibus adhibitis solemnitatibus, fuerit celebratum. 2. ut contractum bona fide fuerit ex facti, aut juris ignorantia. 3. ut fuerit consummatum. 4. ut occultum sit Canonicum impedimentum. 5. ut conjugum separatio sine scandalo fieri nequeat. 6. ut ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas adiri facile nequeat Apostolica Sedes, & dispensatio ab ea obtineri. Siqua ex his circumstantiis absit, dispensare Episcopus nequit. At si laborantes impedimento sint pauperes, aut rudes, aut rustici, officium erit Ordinarii dispensationem in forma pauperum ab Apostolica Sede procurare, ut gratis,

(1) S. Th. in 4. dist. 38. qu. 1. art. 4. ad 3., & quæstiunc. 1. in corp.

(2) Cap. *Proposuit*. de concess. præbendæ.

(3) Benedictus XIV. de Synodo lib. 9. cap. 2. n. 1.

gratis, ac ſine compoſitione obtineatur. Quando vero diſpenſatio, concurrentibus recenſitis circumſtantiis, ab Epiſcopo conceditur, pro interno tantum, non pro externo prodeſt foro. Quamobrem ſi impedimentum poſtea detegatur, & ad forum contentioſum deferatur, nova erit a Summo Pontifice impetranda diſpenſatio. Neque enim plus poteſtatis Epiſcopo tribuendum eſt, quam habeat Major Papæ Pœnitentiarius, qui ſane in prædicto rerum eventu impedimentum ita aufert, ut Matrimonium in foro ſolum interno convaleſcat.

IV. Certum eſt 2. Epiſcopos non habere ordinariam poteſtatem diſpenſandi in impedimentis dirimentibus publicis pro Matrimonio contrahendo (1), etiamſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas: non ſemel enim propoſitio affirmans, id Epiſcopos poſſe, a Sacris Congregationibus Concilii, ac ſupremæ Inquiſitionis tamquam falſa, ac temeraria proſcripta eſt. Poterunt itaque ſolum Epiſcopi in his impedimentis diſpenſare, quando delegatam ad id a Romano Pontifice obtinuerint facultatem, & tunc quidem non modo conceſſæ ſibi facultatis terminos prætergredi nequeunt, verum etiam hanc exequi clauſulam diligenter debent, quam hujuſmodi diſpenſandi facultatibus adjicere Apoſtolica Sedes conſuevit: *Hæ vero matrimoniales diſpenſationes non concedantur, niſi cum clauſula, dummodo mulier rapta non fuerit, vel ſi rapta fuerit, in poteſtate raptoris non exiſtat. Præterea in diſpenſationibus hujuſmodi declaretur expreſſe, illas concedi tamquam a Sedis Apoſtolicæ Delegato, ad quem effectum tenor ejuſdem facultatis inſeratur cum expreſſione temporis, ad quod fuerint conceſſæ: alias nullæ ſint.*

V. Non deſunt quidem magni nominis Auctores, qui Epiſcopo facultatem aſſerunt, auferendi occultum dirimens impedimentum (2), quod Matrimonio proxime contrahendo obſtet, quando videlicet tales urgent circumſtantiæ rerum, ut neque Summus Pontifex conſuli, neque Matrimonii contractus, ad quem omnia ſunt diſpoſita, differri ſine ſcandalo poſſit, ac ſine

Sss ss 2 eorum

(1) Benedictus XIV. loc. cit. n.3. (2) Benedictus XIV. loc. cit. n.2.

eorum infamia, qui se paraverunt ad Nuptias. In eo enim rerum articulo, ad tot præcavenda mala, præsumi debet, nisi alius suppetat modus, Summum Pontificem Episcopo dispensandi facultatem tribuere, quam certe denegaturus non esset, si eam postularet. Neque credi ulla ratione potest, eumdem in iis circumstantiis cum gravi animarum dispendio illam sibi privative quoad Episcopo potestatem reservare, quam a Christo Domino in commune animarum bonum accepit, cum id non minus reservationis fini, qui est, ut scandala, peccandique pericula a Fidelibus evitentur, quam suavi, providæque Ecclesiæ gubernationi adversetur, quæ ex (1) Apostolo potestatem suam non in destructionem, sed in ædificationem animarum debet exercere. Verum, quamvis hæc opinio, teste Bonaccina (2), sit hodie fere communis; Cum tamen fieri moraliter non posse videatur, ut eæ omnes circumstantiæ concurrant, in quibus retardari Matrimonium sine scandalo nequeat (plurimi enim semper præsto sunt modi nuptias protrahendi absque ulla criminis suspicione, & sine eorum infamia, qui ad eas celebrandas jam sunt parati); Et cum ex Nostra hac Diœcesi tutus, facilisque ad Summum Pontificem, Sacramve Pœnitentiariam accessus pateat; Propterea de hac extraordinaria potestate, quæ ex præsumpta Romani Pontificis voluntate in peculiari aliquo eventu, urgentissimæ videlicet necessitatis, occultique impedimenti, Episcopis competat, ab omni ferendo judicio abstinemus.

VI. Cum autem non raro ad Matrimonia contrahenda, aut contracta revalidanda dispensatio super Matrimonii impedimentis apud Sacram Pœnitentiariam petenda sit; Hæc autem litteras suas, quibus petitam dispensandi facultatem concedit, dirigere, & inscribere soleat *Discreto Viro Confessario ex approbatis ab Ordinario per Oratorem eligendo*; Ne sive in petendis, sive in exequendis ejusmodi Litteris a Parochis, aut Confessariis error aliquis ob imperitiam admittatur; Operæ pretium ducimus perbrevem

(1) 2. ad Cor. c.10. (2) Bonaccina de Matrim. disput. 3. punct.15. n.5.

vem hac super re institutionem subnectere, qua iidem Litteras Sacræ Pœnitentiariæ petere, & exequi doceantur. Monitos tamen eos volumus, Sacræ Pœnitentiariæ tunc solum pro dispensandi facultate preces esse porrigendas, cum ita occulta sunt Matrimonialia impedimenta, ut neque ad forum externum deducta fuerint, neque facile futurum sit, ut vel publica fiant, vel ad externum forum deducantur. Secus enim ad Datariam recurrere oportet, cujus opera Apostolicæ Litteræ sub plumbo expeditæ ad Nostram Curiam deferendæ sunt, ut eædem, servatis servandis, executioni fideliter demandentur. Ne quis autem ignorare possit, quænam sint Majoris Pœnitentiarii, atque officii Pœnitentiariæ facultates; damus in Appendice *num.* 32. exemplar Constitutionis Benedicti XIV. (1), in qua singulæ recensentur, & Apostolica auctoritate confirmantur.

ARTICULUS IX.

De petendis, & exequendis Sacræ Pœnitentiariæ dispensationibus super Matrimonialibus impedimentis tum impedientibus, tum dirimentibus.

SI quis forte in Sacramentali Confessione Parocho, alterive Confessario Canonicum occultum impedimentum detegat, quo illigatus mulieri vel invalide nupsit, vel perperam est nupturus; ab eoque postulet, ut a Sacra Pœnitentiaria sibi dispensationem obtineat, qua Matrimonium vel contractum revalidari, vel contrahendum iniri valide possit; recusare (2) Parochus, aut Confessarius hanc provinciam non debet, ne forte pœnitens desperatione adductus aut in statu peccati, in quo est, perseveret, aut Matrimonium invalide contrahens in profundum iniquitatis demergatur. Quamobrem Parochus, seu Confessarius pœnitentem diligenter examinare, ac rem totam cum necessariis circumstantiis,

(1) Benedictus XIV. Const. *Pastor bonus*. edita idibus Aprilis 1744.
(2) Benedictus XIV. Instit. 87. §.29.

ſtantiis, & cum juſtis cauſis, propter quas petitur diſpenſatio, Cardinali Majori Pœnitentiario declarare debet per litteras ſeu Latina, ſeu Italica lingua exaratas. Cum enim ſine legitima cauſa Matrimoniales diſpenſationes Sacra Pœnitentiaria non impertiatur; cauſa aliqua rationabilis, ac juſta proferenda ſemper eſt, propter quam diſpenſatio poſtuletur. Et pro contractis quidem Matrimoniis revalidandis cauſa deſumi ſolet ex metu, ne detrimentum aliquod, aut diſſidium, aut ſcandalum excitetur, ſi, non obtenta diſpenſatione, diſſolvi Matrimonium oporteat. Hæc autem cauſa deeſſe fere numquam ſolet: vix enim ulla diſſolvi poſſunt Matrimonia, quin graviſſima ſubſequantur mala, quæ per diſpenſationem impedirentur. Cavendum tamen diligenter eſt, ne quid neceſſario exprimendum reticeatur, & ne quid a veritate alienum exprimatur. In primo enim caſu diſpenſatio ſubreptionis, in ſecundo obreptionis, in utroque nullitatis vitio laboraret, ſuumque nullo modo ſortiri poſſet effectum. Canonicum igitur dirimens impedimentum exprimi debet in individuo; & ſi ſuper conſanguinitatis ex. gr. impedimento diſpenſatio petatur, explicanda hæc ſunt: an occultum ſit impedimentum? utrum pro contracto, an pro contrahendo Matrimonio diſpenſatio petatur? in quo gradu ſit conſanguinitas? utrum in linea recta, an in tranſverſa? utrum æqualis ſit, an inæqualis lineæ tranſverſæ gradus? ſi ſit inæqualis, uterque exprimi gradus debet, proximior videlicet, ac remotior. Explicandum præterea, an ſecutura ſint ſcandala, ſi conjuges ſeparentur, aut niſi nuptiæ contrahantur? an vitæ, aut infamiæ periculum ſubſit? Utrum utrique, an uni dumtaxat parti notum ſit impedimentum? utrum uterque, an unus dumtaxat conjux in bona verſetur fide? Servandum fere idem eſt, ſi ſuper affinitatis impedimento diſpenſatio petatur. Illud tamen præterea explicandum eſt, utrum affinitas ex licita, an ex illicita copula oriatur? Si enim *affinitas* dumtaxat dicatur, ea intelligitur, quæ ex licita, ſeu conjugali promanat copula. Quod ſi de Matrimonio contracto agatur;

tur, illud insuper addendum est, utrum scienter, an ignoranter in gradu prohibito contractum fuerit? an initæ fuerint nuptiæ, proclamationibus non præmissis, neque obtenta super illis Ordinarii dispensatione? an copula præmissa nuptiis fuerit? an præmissa fuerit ex intentione, ac spe obtinendi facilius dispensationem? an Matrimonium fuerit consummatum &c? In his litteris, quæ ad Majorem Pœnitentiarium dantur, reticendum omnino est illius nomen, qui dispensationem postulat, ejusque loco littera N. sufficitur: locus tamen designandus est, quo mitti debeant responsa, nisi procurator aliquis, aut negotiorum gestor Romæ adsit, qui & litteras Sacræ Pœnitentiariæ tradat, & suo tempore ejusdem responsa recipiat. In fine litterarum nomen etiam, & cognomen describenda sunt illius, ad quem responsum detur, si Romæ non adsit, qui ejusmodi responsum sibi tradi curet. Et hæc de petendis a Sacra Pœnitentiaria Matrimonialibus dispensationibus innuisse sufficiat. Pauca nunc de ejusdem Pœnitentiariæ litteris exequendis dicamus.

II. Litteræ Sacræ Pœnitentiariæ, quibus petita conceditur facultas super Canonico impedimento dispensandi, aliquando inscribuntur *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario*; aliquando *Discreto Viro Confessario ex approbatis ab Ordinario*. In primo casu eas exequi non potest, nisi is, qui in Theologia, vel in Jure Canonico Doctoris lauream ab aliqua obtinuerit Universitate. Quod si alicui tradantur, qui iis titulis careat, & is temere easdem aperiat, nullum proinde resultare detrimentum debet in illum, qui petiit dispensationem, adeoque non novæ a Pœnitentiaria petendæ sunt litteræ, sed primæ, licet apertæ, tradi pro executione possunt Viro, qui propositis titulis exornetur. In secundo casu quilibet Confessarius eas executioni potest demandare. In utroque tamen casu executor debet esse actu ab Ordinario ad Confessiones audiendas approbatus; ita etiam, ut, si cum mulieribus dispensandum

dum ſit, exequi litteras nequeat is, qui virorum tantum confeſſiones poteſt excipere.

III. Ubi Confeſſario exhibitæ ſint litteræ, is illas diligenter legat, clauſulaſque omnes iiſdem inſertas attente conſideret, ne in earum executione vel minimis in rebus mandati fines prætergrediatur. Aliquas ejuſmodi clauſulas inſeri ſolitas obiter percurramus. Prima clauſula, quæ numquam deeſſe ſolet, hæc eſt: *Si ita eſt*. Vi hujus clauſulæ, qui litteras exequitur, curam omnem, diligentiamque (1) impendat oportet, ut cognoſcat, an verum ſit, quidquid Majori Pœnitentiario fuit expoſitum, adeoque an veræ ſint res ipſa, circumſtantiæ, & cauſæ ad obtinendam diſpenſationem productæ. Monere proinde Pœnitentem debet, ut nihil a veritate proferat alienum; non tamen ullos inquiri teſtes, ſed illum examinari dumtaxat oportet, qui diſpenſationem impetravit. Si ab executore accurata hæc diligentia omittatur, irrita erit diſpenſatio, niſi forte ipſe aliunde rei veritatem, juſtamque cauſam cognoverit. *Quod ſi Confeſſarius pro certo habeat* [inquit (2) Benedictus XIV.] *falſum eſſe, quod Summo Pœnitentiario propoſitum fuit, ab exequenda diſpenſatione abſtineat, licet qui ipſam poſtulavit, rei falſitatem tueri contendat, modo tamen Sacerdos id non perceperit, cum Pœnitentiæ Sacramentum diſpenſando adminiſtravit: non enim uti licet iis, quæ tunc deprehenduntur*.

IV. Secunda clauſula eſſe ſolet hæc: *Audita prius Sacramentali Confeſſione*; quæ ſane clauſula conditionem importat, ſine qua non conceſſa Confeſſario fuiſſet diſpenſandi facultas. Quare Confeſſarius (3) ea facultate uti debet, dum Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrat, poſtquam conſueta verba abſolutionis a cenſuris, & peccatis pronunciavit. Si res de ineundo Matrimonio agitur, his utatur verbis: *Et inſuper auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento, ut præfato impedimento non*

(1) Benedictus XIV. Inſtit. 87. §.34.
(2) Benedictus XIV. loc. cit.
(3) Benedictus XIV. loc. cit. §. 36., 81., & 82.

to non obstante, Matrimonium cùm dicta muliere publice, servata forma Tridentini, contrahere, consummare, ac in eo manere licite possis, & valeas, in nomine Patris &c. Insuper eadem Apostolica auctoritate prolem, quam ex Matrimonio susceperis, legitimam fore nuncio, & declaro, in nomine Patris &c. Si vero de Matrimonio jam inito res est, post consuetam a censuris, & peccatis absolutionem, hanc formulam pronunciet: *Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento, ut eo non obstante, Matrimonium consummare, & in eo remanere licite possis, in nomine Patris &c. Et pariter eadem auctoritate Apostolica, prolem, si quam suscepisti, & susceperis, legitimam fore decerno, & declaro, in nomine Patris &c.*

V. Tertia clausula est: *Injuncta ei, pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentia salutari.* Hæc clausula non importat merum Confessarii libitum, itaut is, prout sibi placuerit, pœnitentiam libere injungere possit; sed arbitrium significat boni viri, quod juri conforme sit. Quare ut Confessarius muneri suo faciat satis, neque severitatis, neque humanitatis fines excedat, adeoque rationem habeat conditionis, ætatis, & sexus illius, cui pœna irrogatur. Quod si Litteræ (1) præscribant [quemadmodum usuvenire aliquando solet] ut pœnitenti Confessio singulis mensibus peragenda injungatur, injungenda ea omnino est, nec prætermitti potest. Idem de aliis certis pœnis dicendum est, quæ a Sacra Pœnitentiaria præscribantur.

VI. Quarta clausula sic habet: *dummodo impedimentum omnino occultum sit.* Adhiberi solet potissimum hæc clausula, cum uterque conjux, novo Matrimonio copulatus, necem prioris conjugis molitus fuerit (2); & tunc significat: *dummodo omnino occultum sit, quod uterque Oratorum in mortem prioris conjugis machinatus sit, & plane ignoretur, quod ejus mors inde sit secuta, itaut solum delinquentibus innotescat.* At si hæc alia clausula adhibeatur: *dum-*

Ttttt *modo*

(1) Benedictus XIV. loc. cit. §. 36., & 37.

(2) Benedictus XIV. loc. cit. §. 44.

modo impedimentum occultum ſit; tunc (1), etiamſi pauciſſimis ſit notum, adhuc occultum cenſetur crimen, ſeu impedimentum, uti docent Proſper Fagnanus, Marcus Paulus Leo, Theſaurus, Tiburtius Navarrus, & Syrus, viri omnes Sacræ Pœnitentiariæ peritiſſimi. Unius, aut alterius verba proferamus. Navarrus (2) ſic habet: *Res, ſi in Oppido eſt nota quinque, aut ſex perſonis; in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc occulta cenſeri debet, modo ſcilicet ab illis non fuerit divulgata*. Syrus (3) vero ſic: *Si delictum ſit notum duobus, vel tribus alicujus loci, aut Communitatis, aut Capituli, occultum cenſetur. Si in Oppido ſit notum quinque, aut ſex perſonis; in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc cenſetur occultum*. Navarrus tamen, ac Theſaurus Confeſſarium monent, ut ab exequenda diſpenſatione abſtineat, ſi prudenti conjectura intelligat, poſt breve tempus futurum eſſe publicum crimen, ſeu impedimentum, quod a paucis antea cognoſcebatur.

VII. Quinta clauſula *aliudque non obſtet* ſignificat, Confeſſarium, antequam litteras exequatur, exquirere debere, an aliud Canonicum impedimentum adſit, præter illud, quod Pœnitentiariæ expoſitum fuit. Si enim adſit, irrita erit, ſi concedatur, diſpenſatio. Quare Matrimonium non eſt ineundum, ſi celebratum non fuerit: ſi vero contractum jam ſit, ſejungendi ſunt conjuges, donec ad Datariam recurrerint, ſi illud impedimentum ſit publicum, ad Pœnitentiariam vero, ſi in tenebris adhuc deliteſcat.

VIII. Aliquæ nunc decidendæ quæſtiones, quæ ſolent occurrere. Quæritur 1. utrum occultum cenſeatur impedimentum, quod quidem publice in eo loco cognoſcitur, in quo contractum fuit, ſive alibi; occultum tamen eſt, ubi degunt ii, qui diſpenſationem poſtulant, & ubi diſpenſatio a Confeſſario concedenda eſt? Dicendum cum Navarro, exequendam non eſſe diſpenſationem, niſi declaratum in ſupplici libello fuerit, crimen

(1) Benedictus XIV. cit. Inſt. §.44., 45., & 46.

(2) Tiburtius Navar. in Manuduct. p. 19.

(3) Syrus de Praxi exec. epiſt. Pœnitent. pag. 269.

crimen esse alicubi publicum; sed recurrendum iterum ad Pœnitentiariam, & id, quod reticitum fuit, manifestandum.

IX. Quæritur 2. utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, temporis diuturnitate fieri occultum possit, itaut dispensatio tribuenda videatur? Affirmat Marcus Paulus Leo (1), & genus ejusmodi occultorum sæpe suo tempore a Signatura Officii Sacræ Pœnitentiariæ admissum fuisse testatur, *non tamen eodem modo in omnibus casibus; sed in dispensationibus Matrimonialibus decennium, in Irregularitatibus viginti, & triginta annorum spatium requiri*.

X. Quæritur 3. an occultum censeri debeat impedimentum, quod Theologi *materialiter* publicum, sed *formaliter* occultum appellant? Distinctione hic utimur; & affirmative respondemus, si factum quidem sit publicum, sed tum in ratione criminis, tum in ratione pœnæ, seu impedimenti sit occultum; negative vero, si publicum sit in ratione criminis, sed occultum in ratione pœnæ, seu impedimenti. *Aliqui*, ait Thesaurus (3), *audent ulterius, & dicunt, etiamsi sit publicum ut delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ adnexæ a Jure, posse dispensari, vel absolvi ab illa tamquam in occultis. Contrarium tamen tenendum est, quia hoc est Juris ignorantia, quæ non excusat ad hunc effectum, & hoc observat Sacra Pœnitentiaria*. Rem exemplis explicemus. Siquis Monialium claustra sine facultate ingrediatur; eam tamen illi concessam antea fuisse omnes arbitrentur; jam factum (videlicet ingressus) est *materialiter* publicum, sed *formaliter* in ratione criminis, & pœnæ est occultum. Contra si mulier nefarium iniit consilium cum alio viro de marito suo interficiendo,& scelus hoc evulgatum apud Oppidi incolas fuerit, eorum tamen paucissimi sciant, ob hanc causam impedimentum criminis interponi, ne eadem mulier, post illatam marito necem, cum illo scelesto homine Matrimonium contrahat; erit quidem factum hoc

 in

(1) Marcus Paulus Leo in praxi ad Lit. Major. Pœnitent. par.1. pag.133.

(2) Thesaurus de pœnis §. *Advertendum secundo*.

in ratione pœnæ, seu impedimenti *formaliter* occultum propter Juris ignorantiam, sed erit etiam *formaliter* publicum in ratione criminis: *Nos autem jurejurando affirmare possumus* (inquit Benedictus XIV. (1)) *post tot annos, quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus, suffragiumque nostrum, cum res hujusmodi proponerentur, scriptum, seu voce tenus dedimus, in more semper positum fuisse, ut impedimentum publicum materialiter spectaretur, & numquam eo nos devenisse, ut examen fieret, an impedimentum formaliter occultum censendum esset.*

XI. Non occultum, sed publicum Sacra Pœnitentiaria esse censet illud crimen, seu impedimentum, quod semel in forum contentiosum adductum sit, nisi forte reus in eodem foro declaratus per sententiam Judicis fuerit, *aut tamquam repertus innocens, & non culpabilis, aut tamquam absolutus ex hactenus deductis, vel ex observatione Judicii, seu tamquam non repertus culpabilis, nec de Jure punibilis*, quamquam ejusmodi sententia per falsos testes comparetur, aliasve rationes, quæ ab æquitate abhorreant. Licet enim hoc pacto impedimentum adhuc supersit; erit tamen occultum, cum obliteretur infamia, & crimen ipsum quibusdam veluti tenebris obducatur. Ad id autem obtinendum non sufficit Judicis sententia, per quam dimissus quidem sit reus, sed interposita cautione: *de se repræsentando*. Quod siquis forte, cum occultum foret impedimentum, obtenta super eodem dispensatione, nupserit, mox autem impedimentum ex occulto fiat publicum; potest quidem Ordinarius loci (2) adversus conjuges procedere, eos a thoro separare &c., ii tamen adhuc veri erunt conjuges, & si tempore separationis, remoto scandalo, debitum conjugale sibi invicem reddant, nullius rei erunt criminis, quia per acceptam Pœnitentiariæ dispensationem impedimentum, quod tunc erat occultum, vere sublatum fuit. Potest autem Episcopus in foro externo procedere, quia in Matrimonialibus dispensa-

(1) Benedictus XIV. Instit. 87. §. 48.

(2) Tiburtius Navarrus par. 2. dispens. Matrim. cap. 1.

penſationibus hæc addi ſolet clauſula: *ita quod hujuſmodi abſolutio, ac diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragetur*. Verum ſi Epiſcopus (1) Pœnitentiariæ diſpenſationem interceſſiſſe ſecreto moneatur a Parocho, ſeu Confeſſario, qui ejuſdem Pœnitentiariæ litteras executioni mandavit; ejus teſtimonio omnino debet acquieſcere, nec ullam afferre illis moleſtiam, qui diſpenſationem ſibi compararunt: ſecus ad Summum Pœnitentiarium recurri poteſt, qui Epiſcopo injunget, ut ab omni moleſtia, judicioque abſtineat.

XII. Aliquando in Sacræ Pœnitentiariæ litteris hæc habetur clauſula: *Præſentibus laceratis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ lacerare tenearis, itaut nullum earum exemplar extet, neque eas latori reſtituas. Quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur*. Verba hæc ſunt adeo clara, ut explicatione non indigeant. Duo ſolum adnotamus. Primum eſt *excommunicationis* nomine in ejuſmodi litteris ſemper majorem excommunicationem intelligi. Alterum eſt, illa verba *nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur* intelligenda eſſe *de foro judiciario*: ſecuta enim earum executione in foro conſcientiæ, ſemper validæ remanent in eodem foro, uti Marcus Paulus Leo, & Tiburtius Navarrus declarant.

XIII. Si de contractis jam Matrimoniis agatur, & occultum adfuerit impedimentum uni ſolum ex conjugibus notum; ac petatur, ut Sacræ Pœnitentiariæ facultate revalidentur; ſic eadem ſolet reſcribere: *Demum, dummodo impedimentum præfatum occultum ſit, & ſeparatio inter latorem, & dictum mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo; aliudque non obſtet; cum eodem latore, ut dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum numquam detegatur, Matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter ſe de novo ſecrete ad evitanda ſcandala, præmiſſis non obſtantibus, contrahere, & in eo poſtmodum remanere legitime valeat, miſericorditer diſpenſes*. Multa, quæ in hoc continentur decreto,

(1) Benedictus XIV. Inſtit.87. §.51.

creto, ſuperius explicavimus. Tria tamen adhuc difficiliora explicanda ſuperſunt.

XIV. Primo: ſeparari jubentur conjuges, ſi id fieri poſſit ſine ſcandalo. Verum cum fere numquam ſeparatio (1) ejuſmodi fieri poſſit ſive quoad cohabitationem, ſive quoad thorum ſine populi ſcandalo, & admiratione, vel ſine periculo incontinentiæ conjugum; ſatis idcirco erit, ut Confeſſarius vel utrumque conjugem, ſi uterque impedimentum ſciat, vel illum, qui rei conſcius eſt, ſerio moneat, ne, antequam renovato conſenſu Matrimonium convalidetur, in copulam conſentiat, quæ ſane fornicaria eſſet, licet non proinde irrita redderetur diſpenſatio, quam poſtmodum obtineret.

XV. Secundo: Matrimonium inter conjuges clam renovari jubetur, adeoque novum uterque conjux dare conſenſum debet. Dubitatum olim fuit, an coram Parocho, ac Teſtibus novus hic præſtandus eſſet conſenſus? Verum cum agatur de Matrimonio jam coram Parocho, & Teſtibus, licet invalide, contracto; S. Pius V., Sacra Congregatio Concilii, Sacra Romana Rota, & communiter DD., uti videre eſt apud Benedictum XIV. (2), declararunt, neque Parochi, aut Confeſſarii, neque Teſtium præſentiam requiri, ſed ſatis eſſe, ut ſoli inter ſe Conjuges mutuum renovent conſenſum.

XVI. Tertio: verba illa *dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata*, non meram inſtructionem, ut aliqui docuere, ſed veram conditionem ſignificant omnino implendam: certiſſimum enim eſt inter Juriſperitos, *per ablativum abſolutum* veram conditionem importari. Certum itaque eſt, uti tum a ratione, tum ab auctoritate probat Benedictus XIV. (3), ad Matrimonium revalidandum requiri, ut novus exhibeatur conſenſus, ac ſimul ignaro conjugi impedimentum detegatur.

XVII. At

(1) Benedictus XIV. Inſtit.87. §.60.

(2) Benedictus XIV. citata Inſtitut. §.63., & 64.

(3) Benedictus XIV. Inſtit.87. §.67., 68., 69., & 70.

XVII. At qua ratione certior fiet conjux de prioris consensus nullitate tam caute, ut alterius conjugis delictum minime detegatur? Quadruplex ab Auctoribus excogitata ratio est. 1. conjux impedimenti conscius suspicari se ostendat, Matrimonium non fuisse rite celebratum, adeoque ad metum omnem abiiciendum novo utriusque opus esse consensu. 2. impedimenti conscius ab uxore, quam a se plurimum diligi affirmet, novum in nuptias consensum, tamquam sui testimonium amoris postulet. 3. impedimenti conscius se non rite Matrimonio consensisse declaret; adeoque ad animi tranquillitatem ex Confessarii consilio opus esse, ut mutuus utriusque consensus renovetur. 4. demum si gravissimas propter difficultates non alius suppetat consensum renovandi modus, vir impedimenti conscius cum conjuge impedimenti nescia copulam habeat affectu maritali, quæ cum eodem affectu maritali ab uxore exerceri merito præsumatur, jam novus utriusque consensus habetur, quemadmodum ante Tridentini decretum copula maritali affectu habita a viro, & muliere ad validum Matrimonium sufficiens erat.

XVIII. Prima, & secunda ratio suis difficultatibus non carent. Tertia, & quarta apud doctissimos, ac Sacræ Pœnitentiariæ peritissimos viros esse videntur communiores. Tertiam omnium maxime probat Benedictus XIV. videndus in sua Institutione 87., ubi rem fuse, eruditeque pertractat. Subdit tamen §. 80., quod si tertia ratio gravissimis in praxi obnoxia incommodis, ac difficultatibus reperiatur, Confessarius ad Majorem Pœnitentiarium recurrat, qui fortasse in eo casu vel aliquid de severitate remittet, vel necessarias a Pontifice facultates postulabit. Quod si periculum sit in mora, Confessarius Episcopum adeat, eique, contrahentium nominibus silentio prætermissis, impendentia pericula patefaciat. Continget fortasse, ut rebus omnibus diligenter perpensis, præter quatuor expositas rationes, alia deprehendatur, ob quam ignaro conjugi irritum Matrimonium declaretur, nec tamen pateat crimen, aut ulla prorsus incommoda consequantur.

AR-

ARTICULUS X.

De occultis Matrimoniis, quæ vulgo Conscientiæ *nuncupantur.*

QUantum a Sacramenti dignitate, & ab Ecclesiasticarum Legum præscripto occulta Matrimonia, quæ *Conscientiæ* vulgo nuncupantur, ut plurimum abhorreant, satis, superque conjicere quis poterit ab exitiosis illorum effectibus, quos Benedictus XIV. in peculiari sua Constitutione (1) recenset, cujus exemplar damus in Appendice *num.* 33. Verum cum nonnumquam ex urgentissimis causis occulta hæc Matrimonia contrahendi facultas sit ab Episcopis concedenda; plura proinde idem Pontifex in laudata Constitutione præscribit in ejusmodi casibus diligenter, exacteque servanda. Et primum quidem constituit, ut non sine gravi, legitimaque causa super publicis Matrimonii denunciationibus Episcopus dispenset: licet enim eidem relictum sit omnimode super denunciationibus dispensare; hæc tamen facultas non a sola Dispensantis voluntate pendet, sed arctis prudentiæ, discretique arbitrii legibus a Tridentino coercetur. Deinde majorem adhibendam esse vigilantiam monet, ne sine gravi, urgenti, & urgentissima causa permittatur, ut post remissas denunciationes Matrimonium celebretur coram Parocho, aut alio Sacerdote deputato a Parocho, vel ab Episcopo, & coram duobus, vel tribus Testibus confidentibus, unde nulla celebrationis notitia, aut rumor oriatur. Ut enim id juxta Sacros Canones licite fiat, non satis est obvia quævis, aut vulgaris causa: neque enim vitari periculum facile potest, ne Matrimonia occulte celebrata exitus habeant luctuosos. Tertio impense hortatur, ut personarum Matrimonium secreto contrahere petentium diligens ab Ordinario inquisitio fiat, ac potissimum ab iis requiratur, ut clara, & indubia, & a quavis fraude immunia status liberi exhibeant documenta. Quarto, ut secreto Matrimonio interesse ab Episcopo

(1) Benedictus XIV. Const. *Satis vobis*. edita 17. Nov. 1741.

copo jubeatur alterutrius contrahentis Parochus, quem notitia personarum, experientia, & diuturnus rerum usus quovis extraneo Sacerdote peritiorem effecisse præsumuntur. Quod si, gravi impellente causa, alius Sacerdos deputandus sit, is ab Episcopo eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur. Quinto, ut eidem Parocho, seu Sacerdoti deputato districte præcipiatur, ne Matrimonio intersit, nisi prius paterna charitate Conjuges monuerit, sobolem procreandam baptizari quamprimum oportere, eamque post Baptismum denunciandam esse Episcopo cum nota loci, & temporis administrati Sacramenti, ac sincera indicatione parentum, a quibus orta est: secus Matrimonium in lucem proferetur, ne gravis, nulloque pacto ferenda filiis inferatur jactura. Subdat, eos Christo Judici districtam reddituros esse rationem, nisi filios ut legitimos agnoverint, eosque bonis moribus imbuerint, ac frui patientur bonis temporalibus a Majoribus in testamento relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

II. Celebrato Matrimonio, Parochus, aut Sacerdos deputatus, scriptum Matrimonii documentum Episcopo exhibeat cum nota loci, temporis, Testiumque, qui celebrationi interfuerunt. Cura autem erit Episcopi, ut illud de verbo ad verbum a persona ab Episcopo designanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat testimonium, fideliter transcribatur in peculiari libro, qui in eum finem apposite compactus, clausus, sigillisque obsignatus in Episcopali Cancellaria caute custodiatur, nec umquam resignari, atque aperiri possit, nisi de Episcopi licentia, & in iis dumtaxat casibus, in quibus vel alia id genus Matrimonia sint adscribenda, vel id exigat justitiæ administrandæ necessitas, vel aliquod ab eo documentum exposcant verum interesse habentes, quibus probationum aliunde petendarum non suppetit copia. Re tamen absoluta, statim denuo claudatur, & sigillis, ut antea, obsignetur.

III. Quod si ex tali Matrimonio proles oriatur, præcipit Pontifex, ut in ea Ecclesia, in qua infantes reliqui baptizari solent, baptizetur, & quoniam evenire facile potest, ut ad occultandum Matrimonium in Baptizatorum libro nulla parentum mentio fiat, eorumque nomina reticeantur; expresse mandat, ut intra triginta dies a Nativitate numerandos a Patre baptizati, eoque defuncto, ab ejus Matre proles suscepta Episcopo denuncietur vel immediate per se ipsos, vel per litteras eorum charactere exaratas, vel per personam fide dignam ab ipsis parentibus designatam, ut Episcopo indubie constet, prolem, quæ tali loco, & tempore, vel reticitis, vel falso expressis parentum nominibus, baptizata fuit, esse legitimam, licet occulti Matrimonii fœdere procreatam. Secus, præcipit, ut occulta Matrimonia ab Episcopo evulgentur, ac nota fiant. Ne vero ejusmodi Baptismorum excidat memoria, eos in peculiari libro ad id destinato, qui clausus, & sigillis obsignatus in Episcopali Cancellaria caute erit custodiendus, fideliter describi jubet ab eo, cui Episcopus potestatem facit adnotandi Matrimonia occulte celebrata.

IV. Nos itaque tanti Pontificis mandatis obsequentes, laudatam Constitutionem exactissime servabimus, & ut a Parochis, aliisque diligentissime servetur, mandamus, ac præcipimus. Ejus vero transgressores gravissimis multabimus pœnis, & ad Pastorale Nostrum Officium rite obeundum, validioribus quoque remediis utemur, quibus communi animarum saluti, atque Ecclesiasticæ disciplinæ propter invalescentem hominum malitiam nova semper detrimenta vel patientis, vel reformidantis, conservationi consulamus.

AR-

ARTICULUS XI.

De causis super Matrimonii valore, aut nullitate agitandis, ac definiendis.

QUamquam Matrimonii fœdus, & ut Naturæ officium est, & ut rationem habet Sacramenti, perpetuum esse, & indissolubile nemo non intelligeret; Cum tamen in quibusdam Ecclesiasticis Curiis inconsulta nimis Judicum facilitate infringeretur, & temere, atque inconsiderate latis de ejusdem nullitate sententiis, potestas Conjugibus fieret ad alia vota transeundi; ut tam gravi mederetur malo Benedictus XIV., peculiarem edidit Constitutionem (1), qua & Judicum libertatem compescuit, & certam præscripsit methodum, ac seriem judiciorum, quæ in Matrimonialibus causis sive in Romana Curia, sive extra illam, sive in prima, sive in secunda, aut etiam ulteriori instantia pertractandis sancte, inviolateque servetur. Hujus Constitutionis exemplar damus in Appendice *num.* 34., ejusque exactam observantiam Vicario Nostro Generali, ac reliquis Curiæ Nostræ Ministris committimus, districteque mandamus. Matrimoniorum autem Defensorem ad ejusdem Constitutionis normam jam elegimus, Ecclesiasticum virum, juris scientia, vitæque probitate præditum, cui etiam, atque etiam commendamus, committimus, ac præcipimus, ut omni fide, ac integritate suum hoc munus exerceat, & cum voce, tum scriptis Matrimoniorum, de quibus coram Judice disceptetur, validitatem pro viribus tueatur. In nullo autem casu Matrimonii vinculum dissolutum censeatur, nisi duo judicata, vel resolutiones, aut sententiæ de Matrimonii nullitate omnino similes, & conformes, a quibus neque pars contraria, neque Defensor Matrimonii crediderit appellandum, emanaverint. Si secus fiat, ac novum ab alterutra Parte litigante ineatur Matrimonium, ejusmodi Pontifi-

Vvvvv 2

(1) Benedictus XIV. Const. *Dei miseratione*. edita 3. Nonas Nov. 1741.

tificiæ Constitutionis transgressores omnibus iis pœnis a Nobis subjicientur, quæ contra Poligamos a Sacris Canonibus, & Apostolicis Constitutionibus sunt constitutæ.

II. Verum cum post Sanctissimas hasce Leges novæ excogitatæ fuissent fraudes, ac nova exquisita effugia, quibus salutares ejusmodi Apostolicæ Constitutiones eluderentur; & cum inter cætera in aliquas regiones ille irrepsisset abusus, ut inter Conjuges de Matrimonii nullitate certantes pacta mutuo fierent, quibus eorum alter, si post latam ab Ecclesiastico Judice super Matrimonii nullitate sententiam ab eadem appellare auderet, certam quamdam pecuniæ summam alteri acceptanti sententiam, & in ea acquiescenti solvere teneretur; & cum, quod longe pejus est, ab Ecclesiastico Judice, apud quem appellatio instituta fuisset, appellans ad ejusmodi solutionem damnaretur; Idem Pontifex Benedictus aliam edidit Constitutionem (1), qua perniciosissimum abusum de medio tolleret, atque eliminaret. Per eam itaque non modo omnia ejusmodi pacta inter Conjuges quomodolibet inita pro Matrimonii dissolutione quandocumque facienda, verum etiam ea, quibus sive directe, sive indirecte appellatio a Judicis sententia jam lata super Matrimonii nullitate impediatur (etiamsi utraque pacta jurejurando approbata, & confirmata fuerint) nulla, invalida, nulliusque roboris esse, ac in posterum fore declaravit, itaut nullo umquam pacto in foro tam interno, quam externo obligatoria sint, & habeantur, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, a qua is, quicumque sit, qui ejusmodi pacta celebraverit, nomisi a Romano Pontifice, excepto mortis articulo, absolutionem obtinere possit. Præterea eidem excommunicationi Romano Pontifici reservatæ ipso facto incurrendæ obnoxium esse voluit quemcumque Judicem, qui pacta antedicta executioni demandanda curare, & pronunciare audeat, ac in posterum audebit. Nos itaque Apostolicis mandatis obsequentes, prædicta pacta damnamus, ac reprobamus,

(1) Benedictus XIV. Const. *Nimiam licentiam*. edita 18. Maii 1743.

mus, ac in tota Nostra Diœcesi sub excommunicationis pœna Summo Pontifici reservatæ, aliisque gravissimis arbitrio Nostro infligendis pœnis non modo ne fiant, verum etiam ne umquam Ministrorum Nostrorum opera aut approbentur, aut executioni demandentur, severe, ac districte interdicimus.

ARTICULUS XII.

De Matrimonio per Procuratorem inter absentes contrahendo.

Matrimonium, cum contractus sit, & naturam contractus sequatur, & Leges, non secus ac contractus reliqui, valide iniri per Procuratorem inter absentes potest, uti ab expressis Juris Ecclesiastici (1) textibus, & a quotidiana praxi edocemur. Verum ut ejusmodi Matrimonium per Procuratorem initum valeat, sex necessario de Jure Canonico servandæ sunt conditiones, quarum tres priores ita Bonifacius VIII. (2) recenset, ac præscribit: *Procurator non aliter censetur idoneus ad Matrimonium contrahendum, quam si ad hoc mandatum habuerit speciale. Et quamvis alias is, qui constituitur ad negotia Procurator, alium dare possit; in hoc tamen casu (propter magnum, quod ex facto tam arduo posset periculum imminere) non poterit deputare alium, nisi hoc eidem specialiter sit commissum. Sane si Procurator, antequam contraxerit, a Domino fuerit revocatus, contractum postmodum Matrimonium ab eodem (licet tam ipse, quam ea, cum qua contraxit, revocationem hujusmodi penitus ignorarent) nullius momenti existit, cum illius consensus defuerit, sine quo firmitatem habere nequivit.* Necesse præterea est 1., ut in mandato aperte, & in individuo certa declaretur persona (3), cum qua sit contrahendum, non enim sufficit generalis clausula contrahendi cum quacumque. 2. ut quoad substantiam Procurator (4) mandati limites non excedat. 3. ut, ubi publicatum est Tri-

(1) Can. *Honorantur*. caus. 32. qu. 2., & cap. *Procurator*. de Procuratorib. in 6.
(2) Cap. *Procurator*. de Procur. in 6.
(3) L. *Generali*. ff. de ritu Nupt.
(4) L. *Diligenter*. ff. mandati.

Tridentini decretum, ab eodem coram Parocho, ac Testibus nomine sui principalis Matrimonium contrahatur.

II. Si hæ serventur conditiones, Procurator pro principali suo absente validum contrahit Matrimonium, etiamsi diversi sit sexus ille, cujus nomine contrahit, cum fœmina pro viro, & vir contrahere pro fœmina valide possit, non enim suo, sed alterius nomine agit, uti patet ex verbis, quæ in præstando consensu coram Parocho, & Testibus adhibentur: nam sic Procurator inquit: *ego nomine N. N. accipio te in Virum, vel Uxorem*. Matrimonium autem, sic per Procuratorem inter Fideles absentes initum, est verum Sacramentum, adeoque curare diligentissime debent Fideles Procuratorem constituentes, ut sint in statu gratiæ eo potissimum tempore, quo Procurator eorum nomine contrahit: secus enim sacrilegii criminis fierent rei, in statu peccati lethalis Sacramentum Matrimonii recipientes. Prudens autem Theologorum consilium (1) est (quod plurimum commendamus) ut qui Matrimonio per Procuratorem conjuncti sunt, vel iterum ipsimet coram Parocho, & Testibus Matrimonio jungantur, vel saltem id, quod ipsis absentibus actum est, præsentes ipsi coram Parocho, ac Testibus se ratum habere declarent; Quod tamen Nos minime necessarium putamus, sed majoris dumtaxat cautelæ gratia faciendum suademus. In Nostra Diœcesi Parochos assistere nolumus hujusmodi Nuptiis per Procuratorem celebrandis, nisi *mandatum*, quod vocant *Procuræ*, recognitum, admissumque in Nostra Curia fuerit, expressamque a Nobis licentiam ejusmodi Nuptiis assistendi in scriptis obtinuerint.

(1) Benedictus XIV. de Synodo lib.13. cap.23. §.9.

AR-

ARTICULUS XIII.

De materia, & forma Sacramenti Matrimonii, Sacrisque ritibus in eo suscipiendo adhibendis.

QUænam hujus Sacramenti materia sit, ac forma, juxta communem Patrum sententiam, qui Tridentino Concilio interfuerunt, sic paucis describit Benedictus XIV. in Epistola (1), quam ad Archiepiscopum Goanum dedit. Loquens in ea Pontifex de Tridentini decreto, quo clandestina Matrimonia irrita, ac nulla declarata sunt, ac probans de eo plusquam de cæteris aliis, in sacro illo conventu propter diversas Patrum sententias disceptatum fuisse, sic habet: *Dubitabant primo, utrum Ecclesia abrogare posset clandestina conjugia, propterea quod legitimus contractus est materia simul, ac forma Sacramenti Matrimonii, mutua nempe, ac legitima corporum traditio, verbis, ac nutibus interiorem animi assensum exprimentibus, est materia, & mutua pariter, legitimaque corporum acceptatio est forma. Ex quo nonnulli arguebant, quod legitimæ traditioni, & acceptationi simul conjunctis subest materia, & forma, quæ non ab alio immutari potest, præterquam ab eo, qui divinæ gratiæ est Auctor, quæ per Sacramenta confertur. Verum reponentibus aliis, Ecclesiam posse conditionem quamdum præscribere, quæ prius non aderat, sine qua contractus in posterum neque legitimus, neque validus foret, quemadmodum etiam neque legitima, neque valida traditio, & acceptatio corporum; id satis erit, ut clandestina Matrimonia irrita fieri possint; quod quidem potestatis Ecclesiasticæ limites non excedit.* Hanc sententiam, quæ statuit, Sacramenti Matrimonii materiam esse mutuam, legitimamque corporum traditionem contrahentium verbis, aut nutibus expressam; formam vero esse mutuam, legitimamque eorumdem corporum acceptationem; & quæ proinde docet, solos contrahentes esse ejusdem Sacramenti Ministros, constanter propugnarunt

(1) Benedictus XIV. in epist. *Paucis ab hinc*. 19. Martii 1758.

runt fere omnes antiqui Theologi, Jurisque Canonici Interpretes, & etiam nunc Doctores cum S. Thoma (1), & Scoto communius tuentur.

II. Verum quidquid sit de hac controversia, certissimum est, uti superius diximus, validum Fidelium Matrimonium esse Sacramentum, adeoque sacrilegium ab iis perpetrari, qui, gravi licet crimine contaminati, sacro tamen connubii fœdere invicem copulantur. Sponsos idcirco hortetur Parochus, ut, antequam Matrimonium celebrent, peccata sua diligenter, ac rite confiteantur; imo, si sapiant, per aliquot dies ante nuptiarum celebrationem, totius anteactæ vitæ generalem Confessionem apud doctum, probumque Confessarium edant, ut, si forte ex ea impedimentum aliquod dirimens inter Sponsos intercedere dignoscatur, super eo possit in tempore Apostolica dispensatio obtineri, &, si opus sit, remoto quocumque scandali periculo, ad aliud tempus, quod commodius, opportuniusque videatur, nuptiarum celebratio differri. Eos etiam hortetur (2), ut ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ea die, qua nubunt, pie; religioseque accedant, neque Sacerdotalem benedictionem in Templo suscipere omittant a Parocho, aut ab alio Sacerdote, cui tamen aut ab ipso Parocho, aut a Nobis ad prædictam benedictionem præstandam concessa specialis licentia fuerit. Ab hac vero benedictione (in qua, uti superius diximus, nuptiarum solemnitas sita est) Parochi abstineant, si conjuges ambo vidui sint, ac in primis nuptiis fuerint benedicti. Ubi tamen consuetudo viget benedictionem Sponsis impertiendi, quando mulier nemini umquam nupserit, licet vir aliam habuerit uxorem, absque ullo metu, scrupuloque servetur. At vidua nubens, etiamsi vir nullam olim uxorem duxerit, numquam benedicatur. Parochi in Sponsis Matrimonio jungendis sacros ritus in Romano Rituali præscriptos sancte servare numquam prætermittant. Matrimonium, nisi peculiaris Nostra accesserit licentia, neque diluculo, neque vespe-

(1) S.Th. in 4. dist.26. qu.2. art.1. ad 1.

(2) Trid. sess.24. c.1. de ref.

vespere, aut nocturno tempore, neque in privatis Ecclesiis, aut Oratoriis, multoque minus in domesticis ædibus, sed mane, & in Parœciali Templo ea, qua par est, reverentia, ac religione celebretur. Si secus fiat, non minus Parochus, quam contrahentes pecuniaria a Nobis pœna multabuntur.

III. Quamquam Matrimonii Sacramentum suscipere nullo non liceat tempore; Nuptiarum tamen solemnitas, ac benedictio interdicta (1) ab Ecclesia est ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & a die Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusive, cum ea non lætitiæ, sed luctus, ac pœnitentiæ sint tempora. Quare tunc ab hujusmodi solemnitatibus Parochi abstineant, & si cui Matrimonio assistere eos oportebit, in Nostro Decreto, quo eisdem facultas assistendi fiet, cautelam, qua se gerere debebunt, præscribemus. Postquam in Matrimonii celebratione Parœciale munus Parochus expleverit, brevi, ac familiari sermone de triplici conjugii bono, de quo superius locuti sumus, Sponsos admoneat, eosque, ut in sancto mutuæ charitatis fœdere, quod nubendo inierunt, ad extremum usque vitæ perseverent, hortetur. Ut autem id Sponsi facilius assequantur, viri, & uxoris officia, quæ Petrus Apostolorum Princeps, & Paulus Doctor Gentium tradidere, parumper explicet. Apostoli utriusque præcepta, ut Parochis in promptu sint, a Nobis hic subnectuntur. Apostolorum itaque Princeps (2) sic habet: *Mulieres subditæ sint viris suis, ut & siqui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore castam conversationem vestram, quarum non sit extrinsecus Capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus; sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti, & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Sic enim aliquando & Sanctæ Mulieres sperantes in Deo ornabant se subjectæ propriis viris, sicut Sara obediebat Abrahæ Dominum eum vocans. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes*

(1) Trid. sess.24. c.10. (2) 1. Petri c.3.

tientes honorem, tamquam & cohæredibus gratiæ vitæ. Clarius autem Doctor Gentium Paulus ad Ephesios scribens, sic inquit (1): *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino; Quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ: ipse Salvator corporis ejus. Sed sicut Ecclesia subjecta est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus. Viri, diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta, & immaculata. Ita & viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit. Nemo enim umquam carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fovet eam, sicut & Christus Ecclesiam, quia membra sumus corporis ejus, de carne ejus, & de ossibus ejus &c.*

IV. Statim ac celebratum Matrimonium fuerit; nulla interposita mora, eadem die illud Parochus juxta Romani Ritualis formulam in libro in eum finem bene compacto describat, diemque, & annum non arithmeticis notis, sed expressis adnotet verbis una cum contrahentium, ac Testium nominibus, & cognominibus. Quicumque negligens in hoc obeundo munere, ac deses fuerit, debitam arbitrio Nostro pœnam rependet.

V. Parochorum tandem industriam, ac sollicitudinem acuendam a Nobis esse censemus, ut abusus aliquos, si forte in Nostram Diœcesim irrepserint, radicitus evellant, ac destruant. Ac primum quidem consiliis, atque hortationibus curent, ut Sponsi, ubi Sponsalia inierint de futuro, Matrimonium diutissime non protrahant, sed quam primum potius maturent, ne de illo malignantium linguæ obloquantur, ipsi vero Sponsi in tentationem incidant, & laqueum Diaboli. Deinde ubi trinæ de Matrimonio contrahendo denunciationes factæ inter Missarum solemnia rite fuerint, nullumque in lucem impedimentum emerserit; invigilent, ut intra duos omnino menses Matrimonium in

(1) Ad Ephes. c. 5.

in facie Ecclesiæ contrahatur. Secus proclamationes ipsæ repetantur, nisi aliter justam aliquam ob causam Nobis videatur. Tandem cum relatum Nobis fuerit, Tusculana in Urbe pravam hanc consuetudinem inolescere cœpisse, ut Sponsæ, aliquot ante Matrimonium diebus, muliebri ornatæ pompa, & amicis, ac propinquis suis stipatæ ad Ecclesiam procedant, ut confertæ multitudini, quæ illuc vel solemne sacrum, vel Dei verbum auditura se contulit, non levi cum scandalo, debitique silentii perturbatione se spectandas exhibeant; Omnino volumus, districteque mandamus, ut abusus ejusmodi auferatur, nullaque in posterum Sponsa eo cum apparatu, & comitatu ingredi Domum Dei audeat, quam decet omnis sanctitudo. Siqua vero mandatum hoc transgredi minime vereatur, non modo ipsa, verum etiam ii omnes, qui eam comitabuntur, gravem pecuniariam pro arbitrio Nostro imponendam luent pœnam, & si solvendo non erunt, corporali aliqua pœna punientur. Parochi hæc omnia frequenter Populo edicant, ne transgressores obtentu ignorantiæ tueri se possint, ac præterea ostendant, quantus in Domum Dei contemptus ex hac consuetudine oriatur, ut Fideles omnes in posterum veræ erga Deum Religionis amore ad hanc abolendam consuetudinem facilius inducantur.

CAP. XVII.

DE SACRAMENTALIBUS.

CUM nemo possit, uti Tridentina Synodus (1) definivit, nisi ex speciali Dei privilegio, (quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia) in tota hac mortali vita peccata omnia etiam venialia vitare; ac proinde cum homines, quantumvis sancti, & justi, in levia saltem ejusmodi peccata non semel cadant juxta illud Jacobi (2): *in multis offendimus omnes*; Clementissimus humani generis Reparator, nostræ non ignarus infirmitatis, mul-

Xxxxx 2 ta

(1) Trid. sess. 6. can. 23. (2) Jacobi c. 3.

ta nobis remedia ſuppeditavit, quibus peccata hæc venialia, in quæ frequentius labimur, expiaremus: Quamobrem impleretur ſcriptura (1) dicens: *Septies cadit juſtus, & reſurget*. Saluberrima hæc remedia ad triplex genus ab Angelico Doctore revocantur (2) ubi ait: *Triplici ratione aliqua cauſant remiſſionem venialium peccatorum. Uno modo in quantum eis infunditur gratia, quia per infuſionem gratiæ tolluntur venialia peccata, uti ſupra dictum eſt. Et hoc modo per Euchariſtiam, & Extremam Unctionem, & univerſaliter per omnia Sacramenta novæ Legis, in quibus confertur gratia, peccata venialia remittuntur. Secundo in quantum ſunt cum aliquo motu deteſtationis peccatorum. Et hoc modo Confeſſio generalis, tunſio pectoris, oratio Dominica operantur ad remiſſionem peccatorum venialium: nam in Oratione Dominica petimus: dimitte nobis debita noſtra. Tertio modo in quantum ſunt cum aliquo motu reverentiæ in Deum, & ad res divinas. Et hoc modo benedictio Epiſcopi, aſperſio aquæ benedictæ, quælibet Sacramentalis Unctio, Oratio in Eccleſia dedicata, & ſi quæ alia ſunt hujuſmodi, operantur ad remiſſionem venialium peccatorum*. De Sacramentis, quæ in primo, ac de Theologicarum, aliarumque virtutum actibus, quæ in ſecundo genere ab Angelico Doctore recenſentur, in his Synodalibus Conſtitutionibus ſuperius diximus. Reliquum nunc eſt, ut de Sacramentalibus, quæ in tertio genere numerantur, pauca innuamus.

II. Præter Sacramenta a Chriſto Domino inſtituta, ritus quoſdam, Sacraſque Cæremonias inſtituit Eccleſia, quæ Sacramentalia nuncupavit, ſeu quod in Sacramentis conficiendis, aut miniſtrandis adhiberi ſoleant, cujuſmodi ſunt efformatio Crucis, benedictiones, orationes Eccleſiæ; ſeu quod aliquam Sacramentorum imitari virtutem, & ſalutares, quos pariunt, effectus quaſi ex opere operato producere videantur, cujuſmodi ſunt aquæ luſtralis aſperſio, uſus rerum benedictarum ab Eccleſia, Confeſſio generalis, tunſio pectoris, aliaque hujuſmodi. Tametſi Sacramentalibus vere non ea ſanctificandi vis inſit, quæ Sacramentis a Chri-

(1) Prov. c.24. (2) S. Th. 3. par. qu.87. art.3.

a Christo Domino institutis; Quicumque tamen iis utuntur ea mente, ac spiritu, quo Ecclesia adhiberi cupit, ac mandat, utilitatem certe plurimam ad animi minores maculas abstergendas, veramque erga Deum pietatem fovendam, augendamque consequuntur. Dum enim iis pie utimur, vi precum illarum, quibus easdem res consecravit Ecclesia, movetur Deus ad supernas illas cogitationes, piosque animi in nobis excitandos motus, quibus adjuti possumus, & facile possumus, si velimus, in eos displicentiæ, seu doloris peccatorum, conversionis in Deum, amoris, adorationis, aliarumque virtutum actus erumpere, quibus venialium peccatorum adnexa est remissio, & quibus verus in Deum amor, observantia, ac pietas augetur, & fervet. Præter hæc animi, multa quoque corporis bona opportune conferri divina largitate iis solent, qui bene, ac rite Sacramentalibus utuntur.

III. Sacramentalia ad sex quodammodo classes revocari possunt, quæ in memoriæ subsidium hoc versiculo comprehenduntur. *Orans*, *Tinctus*, *Edens*, *Confessus*, *Dans*, *Benedicens*. Singula verba paucis explicemus.

IV. Vox illa *Orans* significat quotidianam Fidelium orationem, ac præsertim Dominicæ Orationis recitationem, de qua sic ait S. Augustinus (1) in Enchiridio cap. 71. *De quotidianis, brevioribus, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio Fidelium satisfacit. Eorum enim est dicere: Pater noster, qui es in Cœlis &c. Delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata. Delet & illa, a quibus vita Fidelium scelerate etiam gesta, sed pœnitendo in melius mutata discedit, si quemadmodum veraciter dicitur, dimitte nobis debita nostra, quoniam non desunt, quæ dimittantur; ita veraciter dicatur, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, idest si fiat, quod dicitur*. De Oratione Dominica aliquid diximus in prima parte harum Constitutionum *cap. 9. art. 3.* Huc revocantur orationes, quæ in Ecclesiis consecratis fiunt. Precibus enim, quas in earum consecratione fundere ad Deum solet

(1) Can. *De quotidianis*. de pœnitentia dist. 3.

solet Ecclesia, commotus Omnipotens, & misericors Dominus, pie orantibus in iisdem uberiora gratiæ suæ auxilia clementissime largitur, quibus adjuti se ad peccatorum venialium remissionem obtinendam opportune disponant. Huc etiam pertinet tunsio pectoris, si in doloris, ac pœnitentiæ signum fiat, eamque saltem aliqua venialium peccatorum displicentia comitetur.

V. Per vocem illam *Tinctus* aquæ benedictæ significatur aspersio, de qua S. Alexander I. Papa sic inquit (1): *Aquam sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur; quod & omnibus Sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus populum sanctificabat, atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa, divinisque precibus sacrata populum sanctificat, atque mundat. Et si sale asperso per Helisæum Prophetam sterilitas aquæ sanata est, quanto magis divinis precibus sacratus sal sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, & purgat, & cætera bona multiplicat, & insidias Diaboli avertit, & a phantasmatum versutiis homines defendit!* Hinc vetustissimus est in Ecclesia ritus aquam die quolibet Dominico benedicendi, eaque Clerum, & Populum aspergendi, quem proinde in Cathedrali, ac Parœcialibus Ecclesiis religiosissime servari jubemus. Solemnis quoque fuit, utpote ab Apostolica (2) traditione profecta, benedictio aquæ, in usum Baptismi fieri solita in Paschatis, & Pentecostes pervigiliis. Mos autem semper viguit, ut, antequam eidem sacra olea misceantur, fideli Populo etiam domum deferenda, ac servanda distribuatur. Pium hunc morem probamus, & commendamus. Imo ea aqua sacris precibus expiata uti Parochos volumus, dum Sabbato Sancto singulas Parœciæ suæ domos obeunt, conspergunt, ac benedicunt, ut sicuti Hebræorum domos (3), cum profecturi essent de Ægypto, Agni cruore illitas vastator Angelus præteriit, ita mittere dignetur Dominus Sanctum Angelum suum de Cœlis, qui

(1) Can. *Aquam*. de consecr. dist. 3. (2) S. Basilius de Spiritu Sancto c. 27.
(3) Exodi c. 12.

qui ea custodiat habitacula, omnesque inimici ab iis longe repellat insidias. Huc pertinent unctiones, quæ per sacra, aut benedicta olea fiunt, cujusmodi est unctio, qua in coronatione unguntur Reges, aliæque hujusmodi cæremoniales unctiones. Huc etiam revocatur Sacrorum Cinerum super Fidelium capita impositio, quæ primo Quadragesimalis jejunii die a vetustissimis temporibus fieri consuevit, tum ut Fideles mortalitatis suæ admoneantur, tum ut veræ pœnitentiæ spiritus in eorum animis excitetur. Utrumque enim in eorumdem cinerum benedictione demissis precibus a Deo enixe poscit Ecclesia, & utrumque impetrat, qui cum vero Religionis, atque humilitatis sensu ad eos recipiendos accedit.

VI. Vox illa *edens* religiosam indicat panis, aliorumque ciborum benedictorum comestionem, per quam videlicet in animo comedentis reverentia, ac pietas in Deum excitatur simul, & exercetur, cum in eorum benedictione illud a Deo Ecclesia postulet, ut panis ille, aliusve cibus *sit omnibus sumentibus salus mentis, & corporis, & contra omnes morbos, & universas inimicorum insidias tutamen*.

VII. Voce illa *Confessus* generalis quædam peccatorum confessio significatur, quam Ecclesia non modo instituit, verum etiam recitari jubet tum a celebrante, tum a ministrante in Missæ initio, a recitantibus Horas Canonicas semper in Completorio, sæpe ad Primam &c. *Sacerdos, & Minister*, inquit Benedictus XIV. (1), *dicunt Confiteor, quia Sacerdos, & Minister, seu Populus, pro quo Minister loquitur, mutua ejusmodi Confessione assecuturos sese confidunt leviam peccatorum remissionem, quo puriori mente Deo Sacrificium offerant. Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini, verba sunt ex Epistola S. Jacobi cap. 5. Trina illa percussio pectoris contritionem cordis significat, ab exemplo ducta Publicani, qui pectus sibi percutiens peccata sua confitendo veniam a Domino impetravit*.

VIII. Per

(1) Benedictus XIV. de Sacrificio Missæ lib. 2. c. 3. §. 5.

VIII. Per illam vocem *dans* eleemosynæ largitio intelligitur juxta illud Tobiæ (1): *Eleemosyna ab omni peccato liberat*; & juxta illud Danielis (2): *peccata tua eleemosynis redime*. Huc etiam alia misericordiæ opera sive corporalia, sive spiritualia revocantur, inter quæ præcipuum illud est, acceptarum videlicet offensarum sincera, ac mansueta condonatio juxta illud Christi Domini: *dimittite, & dimittemini*.

IX. Tandem per dictionem *Benedicens* significatur benedictio Episcopi alios benedicentis, de qua sic habet Glossa in Proemio Sexti Decretalium versic.: *Benedictionem*: *Per Benedictionem Prælati devote susceptam venialia remittuntur, sicuti per generalem Confessionem, & orationem Dominicam, per aquam benedictam, per eleemosynam, & jejunia, & per Eucharistiam devote sumptam, per Unctionem extremam, per devotam pectoris tunsionem. Quod dixi de remissione venialium, intelligas verum esse in eo, qui non est in mortali. Mortale enim sine veniali potest dimitti, sed non è converso, quia mortale opponitur charitati; veniale fervori charitatis: sublato vero priori, tollitur posterius, sed non è converso*.

X. Sacramentalium vim, ac virtutem Parochi Populo explicent; quænam eadem sint, accurate, diligenterque declarent; quave ratione iisdem uti Fideles oporteat, ut salutares inde effectus consequantur, edoceant. Præcipue vero, ut exemplo præeant, sacramentalibus ipsi pie, religioseque utantur, summaque præterea cum fide, & gravitate eas functiones peragant, in quibus Sacramentalia conficiuntur. Inter has recensetur primo benedictio, ac distributio palmarum, quibus triumphalis ab Ecclesia exhibetur plausus, quo Christus, dum viveret, triumphantis in morem Jerosolymis exceptus est: benedictio item, ac distributio candelarum, quo ritu profanas Gentilium lustrationes expiavit Ecclesia, & quem Ethnica superstitio Februo sacrum voluit diem, hunc vera Religio Christo Domino in Templo præsentato, Deiparæque Virginis purificationi dedicavit, certasque sacras

(1) Tobiæ c.4. (2) Daniel. c.4.

ſacras cæremonias eo die peragendas inſtituit, per quas, uti prudentes Virgines, obviam Chriſto Sponſo cum lampadibus accenſis occurreremus: Præterea cinerum benedictio, eorumque ſuper capitibus Fidelium impoſitio, qua in eorum mentibus mortis memoria, in eorum vero cordibus compunctionis ſpiritus excitetur, aliæque hujuſmodi Eccleſiaſticæ functiones, quas ſuperius commemoravimus.

CAP. XVIII.

DE JUDICIARIA POTESTATE, AC JUSTITIA AB ECCLESIASTICÆ CURIÆ OFFICIALIBUS RITE EXERCENDA.

CUM Epiſcopalis dignitatis conditio, ac debitum, ſanctiſſimæque leges Eccleſiæ a Nobis exigant, ut poteſtate, quam accepimus, cum Spiritus Sanctus poſuit nos regere Eccleſiam Dei, jura populis reddendi, ac ſcelera inquirendi, puniendique integerrime utamur; Volumus, ſtatuimus, ac decernimus, ut in Eccleſiaſtica Noſtra Curia in omnibus cujuſcumque generis cauſis dijudicandis locum habeat Davidicum (1) illud Oraculum: *Miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi: Juſtitia, & Pax oſculatæ ſunt*. Certi enim ſumus in regendis populis curæ Noſtræ concreditis illam conſtanter normam ſequi, quam his verbis Tridentina Synodus (2) Epiſcopis omnibus ſequendam propoſuit. *Illud primum* Tridentina Synodus *eos admonendos cenſet, ut ſe Paſtores, non Percuſſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, ut non in eis dominentur, ſed illos tamquam filios, & fratres diligant, elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen ſiquid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſervanda præceptio, ut illos arguant, obſecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum ſæpe plus erga corrigendos agat bene-*

(1) Pſalm. 84. v. 11. (2) Trid. ſeſſ. 13. c. 1. de ref.

volentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit; tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia judicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conservetur, & qui correcti fuerint, emendentur, aut si resipiscere noluerint, cæteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur, cum sit diligentis, & pii simul Pastoris officium morbis ovium levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora, & graviora remedia descendere: sin autem ne ea quidem proficiant illis submovendis, cæteras saltem oves a contagionis periculo liberare. Normam hanc Populos regendi, quam sequendam Nobis proposuimus, volumus, ut omnes etiam Curiæ Nostræ Officiales sequantur, & servent. Quamobrem leges aliquas diligenter ab iis custodiendas subnectimus.

ARTICULUS I.

De Generali Vicario.

Vicarius Noster Generalis, cui primæ a Nobis in Episcopali administratione juvanda commissæ sunt partes, omni solertia studeat non modo Ecclesiasticorum excessus, verum etiam quæcumque Laicorum delicta ad Nostrum Forum spectantia pro viribus, ubi poterit, impedire, ac vigili cura, paternaque providentia præcavere. Quod si per humanam fragilitatem, aut etiam per hominum perditorum malitiam contra Sacros Canones, aut Nostras hasce Constitutiones a Nostris subditis peccetur; crimina diligenter inquirere, condignaque animadversione punire non desinat, *juste* (1), *quod justum est, persequens, non extimescens faciem potentis, nec respiciens personam hominum, ut virtute valeat irrumpere iniquitatem.* In censuris autem infligendis parcus admodum, & cautus sit, nec eas, nisi Nobis prius consultis, & consentientibus, infligat. Quamvis enim, ut inquit Tridenti-

næ

(1) Exodi cap. 23., Matth. cap. 22., Eccl. cap. 7.

na Synodus (1) excommunicationis gladius (idem de cen ſuris reliquis dicendum eſt) nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris; ſobrie tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parere, quam ſalutem. Ab iis quoque (2), quæ ſpeciale mandatum expoſcunt, abſtineat omnino, niſi ſpecialem in iis a Nobis obtinuerit deputationem.

II. Vicarius Generalis (idem Synodalibus Judicibus, ac Vicariis Foraneis ſummo ſtudio commendamus) diſſidia (3), ac lites inter litigantes, ac præſertim conſanguineos, pro viribus amice dirimere, pacificeque componere ſtudeat. Quod ſi id obtinere ab iis nequeat, cauſas ſaltem, liteſque majori, qua poterit, brevitate, debita tamen diſcuſſione adhibita, expediat, ac litigatorum artibus, uti Tridentina Synodus (4) præſcribit, *ſeu in litis conteſtatione, ſeu in alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrat*. Advocatos, & Procuratores ſerio moneat, ut a cavillationibus abſtineant; in agendis litibus tum Procuratorum, tum litigantium detractiones, jurgia, contentiones, rixas, verbaque turpia, aut mordacia acriter compeſcat; & adverſus pervicaces, ſi opus ſit, pœnis arbitrariis pro modo culpæ animadvertat. Viduas, pupillos, & pauperes, qui judicialem ignorant artem (ſi eos præſertim adverſus verſutos, ac præpotentes litigatores ſtare in judicio oporteat) paterna charitate dirigat, atque inſtruat, & per Cancellarium Noſtrum formulas, ſi opus ſit, edoceri curet.

III. Diebus non feriatis, ſtatis horis a ſe præfigendis, legitimam audientiam præbeat, qua abſoluta, decreta omnia, actuſque ſtatim a Cancellario in Actorum libro deſcriptos propria ſubſcriptione confirmet, ne ulla umquam aut additamenti, aut præ-

 poſteræ

(1) Trid. ſeſſ.25. c.3. de ref.

(2) Cap.1., & toto tit. de officio Vicarii in 6.

3) Cap. *Finem litibus*; & cap. fin. de dolo, & contumacia; & cap. *Conſtitutus*, de Procuratoribus.

(4) Trid. ſeſſ.25. c.10. de ref.

posteræ descriptionis oriri possit suspicio. Feriatis vero diebus Nostrum Forum prorsus conticescat, nisi forte de causis piis agatur, aut Matrimonialibus, aut ad pacem, concordiamque spectantibus, ut animarum evitetur periculum, aut quæ celeri provisione indigeant, seu a Jure (1) sint privilegiatæ. Si secus fiat, acta omnia ipso facto irrita, ac nulla declaramus. Causæ miserabilium personarum, Ecclesiarum, aliorumque piorum locorum, nec non causæ omnes, quæ summam trium scutorum non excedunt, summarie, & absque solemnis judicii forma, solaque facti veritate inspecta, expediantur. Sit in Nostra Curia (2) & Fisci Patronus, quem *Promotorem Fiscalem* vocant, & Pauperum Advocatus; quorum primus diligenter, & caute Ecclesiæ, & Fisci jura, utilitatemque proponat, ac tueatur; alter vero pauperum jura defendat, eosque in causis tum civilibus, tum criminalibus gratis patrocinetur, ac inopem (3) juvet, cui non erat adjutor.

IV. Cum e summo cœlo egressus sit Dominus, ut audiret (4) gemitus compeditorum; ferendum nullo pacto est, ut piæ sollicitudinis officia iis desint, qui in carcere detinentur. Quamobrem eos paterna sollicitudine Vicarius Generalis frequenter invisat, studeatque diligentissime, ut illis necessaria vitæ temporalis, æternæque salutis præsidia suppeditentur. Cum in Urbe Tusculana Sodalitas adsit Beatæ Mariæ Virginis, quam a Nivibus vocant, cujus laudabile Institutum est stipem pro iis quærere, qui in carcere detinentur; cumque ejusmodi consuetudinem omnium commendatione dignissimam neglectam per aliquod tempus a Sodalibus fuisse in Episcopali Visitatione comperissemus; peculiari decreto statuimus, ut eadem instauraretur, ac bis saltem in mense subsidia hujusmodi quærerentur, ita tamen ut quærendi onus æque Sodalibus omnibus incumberet. Saluberrimum hoc decre-

(1) Cap. *Conquestus*. de Feriis.

(2) Cap. *Quia*. de concessio ne præbendæ, juncta Glossa.

(3) Psalm. 71. v. 12.

(4) Psalm. 101. v. 21.

decretum in hac Nostra Synodo iterum approbamus, & confirmamus, ejusque observantiam a Vicario Generali modis omnibus urgeri jubemus, & corrogata subsidia de more in eos, qui in carceribus inclusi reperiuntur, erogari. Volumus præterea, ut idem Generalis Vicarius frequenter ad eos pium aliquem Confessarium mittat, a quo tum Verbi Dei prædicatione, tum Sacramentorum administratione ad vitam æternam assequendam juventur. In custodis Carcerum, Nostræque Curiæ satellitum fidelitatem inquirat, ne vel plus æquo indulgentiores sint, suoque muneri desint, vel adeo immites, & asperi, ut officia negligant Christianæ mansuetudinis, & charitatis.

V. Sit etiam fortis, ac prudens Ecclesiasticæ Immunitatis, ac libertatis assertor, nec eam a quoquam violari impune patiatur. Causæ omnes, quæ ad Ecclesiasticum Forum quomodolibet pertinent, juxta Sanctorum Canonum, & Concilii Tridentini decreta coram Ecclesiastico Judice cognoscantur. Quamobrem Hospitalium, Sodalitatum, aliorumque Piorum Locorum Ministris præcipimus, ac mandamus, ne in supradictis causis sive agendo, sive excipiendo in Foro Sæculari stare audeant, neque in Laicæ Potestatis Jurisdictione consentire. Si secus fiat, præter censurarum incursum, aliasque arbitrio Nostro infligendas pœnas, quibus inobedientes erunt obnoxii, Processus, Acta, aliaque omnia inde secuta irrita, ac nulla declaramus. Clerici (1) omnes (etiam conjugati, qui cum unicis, & virginibus contraxerint) neque in civilibus, neque in criminalibus causis coram Judice Laico, sed coram Ecclesiastico dumtaxat, juxta Sac. Canones, Pontificiasque Constitutiones conveniantur. Qui secus egerit, non modo in leges Ecclesiæ committet, verum etiam gravissimis ab ea indictis pœnis erit obnoxius. Solerter curet Vicarius Generalis, ut in Nostra Diœcesi ad unguem serventur ea omnia, quæ de Ecclesiastica

(1) Cap. *Decernimus*. de judiciis, cap. *Clerici*. de Clericis conjugatis in 6., Sac. Congreg. Immunit. in Rossanen. 23. Martii 1638., in Nazaret 15. Junii 1638., in Montis Cassini 22. Dec., & in Hydruntina 18. Dec. 1694.

ca Immunitate seu locali, seu personali, seu reali in prima harum Synodalium Constitutionum parte disseruimus. Pauca nunc addere juvat quoad Clericos conjugatos, de quorum Immunitate controversiæ non raro oriuntur.

VI. Quamquam Clericus conjugatus conditiones non impleat a Bonifacio VIII., & a Tridentino Concilio præscriptas, ut Clericalibus gaudeat privilegiis; adeoque non possit tunc pro se eadem privilegia allegare, ut ex. gr. forum sæculare declinet; certum tamen est, non proinde Episcopum sua in illum jurisdictione privari. Unde fit, ut possit illum quandocumque Episcopus a Judice sæculari repetere, & ad suum forum revocare, quemadmodum sæpissime definivit Sacra Congregatio Concilii (1), ac potissimum in *Alatrina jurisdictionis*; ubi sic habemus: *In Carceribus Frusinonis detinetur nomine Curiæ Episcopalis Alatrinæ Clericus conjugatus, ut prætensus homicidii reus. At prætendente Fisco Curiæ Sæcularis, carceratum esse ad hanc remittendum tamquam non habentem requisita Sacri Concilii ad effectum gaudendi privilegio fori, controversia delata fuit ad Sacram Congregationem Immunitatis, ex cujus decreto resolvendum proponitur dubium, an præveniente Episcopo, vel volente vindicare Clericum, possit, licet non habeat requisita? Sacra Congregatio Concilii respondit, affirmative*. Idem etiam declaravit, ac statuit Sacra Congregatio Immunitatis, quoties ad eam ejusmodi controversia delata est. Unum, aut alterum proferamus exemplum. In una Anagnina (2) sic habet: *Clericus Conjugatus non incedens in habitu, & Tonsura non potest allegare privilegium Fori, salvo tamen jure Episcopo repetendi*. In una Nullius Ferentilli (3) sic censuit: *Clericus Conjugatus non habens requisita Concilii, licet allegare nequeat privilegia fori ex se, tamen si illum Ordinarius repetat, est restituendus, & gaudere debet dictis Clericalibus privilegiis*. Eamdem

(1) Sac. Cong. Conc. in Alatrina Jurisdictionis 27. Martii 1638., in Murana 21. Jan. 1594., in Valentina 27. Martii 1627., & alibi. Benedictus XIV. de Synodo lib.12. c.2.

(2) Sac. Cong. Immun. in Anagnina 16. Sept. 1687. lib. decr. Martelli pag.152.

(3) Sac. Cong. Immun. in Nullius Ferentilli 13. Jan. 1739. lib.1. decr. Torregiani fol.121.

dem quoque tulit ſententiam in noviſſima *Bononien.* (1) *Cenſurarum*, cui Nos quoque interfuimus, noſtrumque pro Archiepiſcopo, conjugatum Clericum repetente, tulimus ſuffragium. Quæ cum ita ſint, volumus, ut quoties in Noſtra Diœceſi aliquis ejuſmodi caſus occurrat, Vicarius Generalis (2) Clericum ſive cælibem, ſive conjugatum a Sæculari poteſtate carceribus mancipatum continuo repetat, & ad Forum Eccleſiaſticum revocet, ut debitis in eumdem pœnis animadvertamus, dummodo Clericus adhuc Clericus permaneat, videlicet dummodo neque a Jure, neque ab homine, per declarationem ſervatis ſervandis factam, Clericalibus privilegiis privatus fuerit.

VII. Si quis vero Clericus ſive cælebs, ſive conjugatus requiſita non ſervet a Tridentino Concilio ad Clericalium privilegiorum uſum præſcripta, adeoque declarandus ſit per Noſtræ Curiæ ſententiam propria culpa Clericalibus juribus excidiſſe; hæc ſervetur methodus, quam utpote Canonico Juri conformem Nobis inſinuat Benedictus XIV. (3). Clerico vel per publicum edictum, vel per citationem præcipiatur, ut incedat in habitu, & Tonſura, atque alicui inſerviat Eccleſiæ, congruo tempore ad utrumque præſtandum præfinito: hoc autem elapſo, ter commoneatur, ut præcepto obtemperet ad normam textus in cap. *Contingit. de ſententia excommunicationis*. Hac autem in re non ſatis eſt unica monitio, quæ tribus æquivaleat, uti obſervat Gloſſa in Clement. 1. v. *Tertio*; ſed tres diſtinctæ requiruntur. Poſt trinam vero monitionem, adverſus inobedientem in ſua perſiſtentem contumacia ſententia feratur, qua declaretur, eum propria culpa Clericalibus juribus excidiſſe, neque deinceps reſtituenda ei fore privilegia, quibus ſua pervicacia ſe præbuit indignum. Quod ſi poſt hanc ſententiam Clericales veſtes iterum induere Clericus præſumat, non propterea a ſæculari foro ſe ſubtrahet, ſed eidem ſub-

(1) Sac. Cong. Immun. in una Bononien. Cenſurarum 22. Jan. 1760.

(2) Bened. XIV. de Synod. lib. 12. c. 2. §. 4.

(3) Benedictus XIV. de Synodo lib. 12. c. 3. §. 4.

ſubjectus perinde, ac Laicus, remanebit. Verum nihil horum ſine expreſſo Noſtro conſenſu, ac ſpeciali deputatione Generalis Vicarius intentabit.

VIII. Nihil etiam frequentius uſuvenire ſolet, quam quod a Clericis Clericalis habitus dimittatur, & dimiſſus pro libito reſumatur. Jam vero illum reſumentes, ut inquit Benedictus XIV. (1), modo id non faciant in fraudem, ſive cælibes ſint, ſive conjugati, ad priſtina reſtituuntur Clericalis Ordinis privilegia, quemadmodum Sacra Concilii Congregatio declaravit (2). Idem etiam dicendum eſt de Clericis, qui dimiſſa militia, cui nomen dederant, iterum veſtes induunt Clericales. Inde autem fit, ut propter delictum ab ipſis eo tempore perpetratum, quo Laicalibus induti veſtibus incedebant, nequeant a Judice Laico coerceri, poſtquam Laicalem veſtem, ſine dolo tamen, ac fraude, in Clericalem iterum commutarunt. Ita Sacra Concilii Congregatio ſæpius declaravit. In Nuſcana (3) enim reſpondit, *Clericum conjugatum, qui poſt dimiſſum habitum, & Tonſuram Clericalem deliquit, quamvis pro eo delicto in Curia Laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde, modo non in fraudem, reaſſumpto habitu, & Tonſura, Eccleſiæ inſerviat juxta decretum Concilii c.6. ſeſſ.23., non poſſe a Judice Laico propter idem delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter diſtringi*. Idem etiam in ſimili cauſa (4) deinceps reſpondit. Præſumitur autem Clericus in fraudem habitum, quem dimiſerat (5), reſumere, ſi illum induat, poſtquam a Sæculari poteſtate comprehenſus, & in carcerem conjectus, ex eo ſe per fugam ſubtraxit, aut poſtquam e carceribus, præſtita cautione parendi Judicis ſententiæ, dimiſſus fuit. In hac autem quæſtione non ad Sæcularem, ſed ad Eccleſiaſticum Judicem pertinet inſpicere, ac per ſententiam, an fraus adfuerit, defini-

(1) Bened.XIV. de Synodo l.12.c.3.§.1.

(2) Sac. Cong. Conc. in Meliten. Fori 7. Maii 1672. lib.27. decr. pag.379.

(3) Sac. Congreg. Conc. in Nuſcana 19. Dec. 1584.

(4) Sac. Cong. Conc. in Nullius 19. Decemb. 1596.

(5) Benedictus XIV. de Synodo lib.12. c.3. §.1.

finire. Curet itaque Vicarius Generalis, ut hæc omnia Sacrarum Congregationum decreta in sua viridi observantia permaneant, & siquid umquam adversus eadem in Nostra Diœcesi intentari intelligat, certiores Nos statim faciat, ut cuicumque Ecclesiasticæ Immunitatis detrimento tempestive occurrere valeamus.

IX. Multas pecuniarias in peculiari libro diligenter a Cancellario describi jubeat una cum die, mense, & anno, multatique nomine, & cognomine, & criminis qualitate, prout in sententia, vel decreto enunciatur. Pecunia vero ejusmodi, quæ a Reis solvitur, multarum Depositario confestim tradatur, a quo simili modo eam describi in alio peculiari libro jubemus. Cum autem eædem in pium aliquod opus inviolabili lege sint erogandæ; Decernimus, ut Depositarius illas non, nisi jussionem Nostram deferenti vel a Nobis, vel a Vicario Nostro Generali subscriptam, solvat, earumque solutionem in eodem libro ex acceptæ pecuniæ regione describat: accepti vero, & soluti quotannis Nobis reddat rationem. Casuum conscientiæ, Sacrorumque Rituum collationi, quam Ecclesiasticis omnibus utilissimam esse diuturna docuit experientia, Vicarius Generalis, aut alius ab eo deputandus intersit, omnemque diligentiam adhibeat, ut ea omnia accurate serventur, quæ de hujusmodi collatione in Synodo Tusculana anni 1703. *cap.5*, sapienter sancita fuere. Totius tandem Diœcesis regimen, & harum Nostrarum Constitutionum observantiam in universo Nostro Clero, ac Populo promovendam ejusdem Vicarii Generalis probitati, doctrinæ, prudentiæque, præsertim a Diœcesi cum absumus, iterum, iterumque commendamus.

ARTICULUS II.

De Vicariis Foraneis.

QUamquam Pastoralis Officii proprium sit lites dirimere, dissidia componere, crimina persequi; Cum tamen alteri potiori Curæ, quæ in procuranda animarum salute posita est, vacare Episcopos oporteat; Inde fit, ut ad levandam eorum sollicitudinem aliqui Officiales ab iisdem eligantur, qui juri dicundo præsint, ac præter Generalem Vicarium totius Diœcesis inspectorem, alii peculiares Vicarii, quos *Foraneos* dicimus, constituantur, qui in Pagis, & Oppidis certas levioris momenti causas expediant, & jurisdictionem, angustis tamen limitibus circumscriptam, exerceant, a quorum tamen sententiis (1) liberum cuique sit ad ipsum Episcopum appellare. Nos proinde in singulis Nostræ Diœcesis Oppidis ejusmodi Vicarios constituimus, eosque in partem aliquam Nostræ Pastoralis sollicitudinis advocavimus, ut pro modulo suo plebes in Officio contineant, Nostraque auctoritate in Clericorum inspiciant vitam, ne, sacris violatis legibus, pravi in mores, atque in Ecclesiasticam disciplinam irrepant abusus. Ut autem hi rite, recteque suo fungantur munere, pauca hic monendos eosdem esse arbitramur.

II. Ac primum quidem cum Canonicarum Legum observantiæ excubare eos oporteat, toto studio sese irreprehensibiles exhibeant, ne, in quo alium (2) judicant, seipsos condemnent; atque illud enixe curent, ut, quemadmodum in Oppidis auctoritate, ac potestate, ita etiam doctrinæ præstantia, morumque probitate reliquos antecellant. Deinde sine personarum acceptione ea omnia exequantur, quæ vel ab hac Synodo, vel a Nobis, aut a Vicario Nostro Generali eorum fidei, ac diligentiæ committuntur. Suas proinde patentes litteras, ac Synodales hasce Con-

(1) Clem. 2. de rescriptis, Bened. XIV. de Synodo lib. 3. c. 3. §. 5.
(2) Ad Rom. c. 2.

Constitutiones persæpe consulant, ut intra suos se limites contineant, ac perspicue, dilucideque munia, ad quæ eorum auctoritas extendatur, intelligant. Causas civiles, quæ summam scutorum quinque (1) non excedant, & ad Forum Ecclesiasticum spectent, secundum consuetas juris regulas dirimant: In gravioribus tamen causis manus non apponant, neque in iis sine speciali Nostra licentia exercere judicia præsumant. Criminales querelas, quæ sive privative, sive cumulative ad Forum Nostrum pertinent, in suæ Jurisdictionis locis tam ex Officio, prout de Jure, quam ad partis instantiam recipere non prætermittant. Processum quoque, quem informativum dicunt, iis liceat coram Notario, aut, ubi Notarius desit, coram duobus probis viris, qui ejus defectum suppleant, compilare, quem tamen quamprimum ad Vicarium Nostrum Generalem transmittant. In causis omnibus, sed in iis potissimum, quæ graviores sunt, vel quæ Fori præventionem admittunt, sese sollicitos exhibeant, Nostrumque Generalem Vicarium reddant sine cunctatione certiorem, ut is ea capiat consilia, quæ in Domino expedire sibi videantur.

III. Vigilem potissimum adhibeant curam, ut nihil indecorum in Templo, Festis præsertim diebus, fiat; ut quæ de Christiana Catechesi pueris, rudibusque explicanda præscripsimus, exacte impleantur; ut Parochus, cæterique Clerici munus suum diligenter obeant, collationi casuum, Sacrorumque Rituum diligenter intersint, siquæ inter eos oriantur dissidia, amice componantur, bonumque virtutum exemplum, quod Populus imitetur, exhibeant. Sedulam dent operam, ut annui sodalitatum reditus, & quæ corrogantur eleemosynæ, summa fide, atque integritate administrentur; ut quotannis accepti, expensique rationem reddant earum Syndici, atque Administratores; ut debitis sodales temporibus in Ecclesia, seu Oratorio aut oraturi, aut

(1) Sac. Congreg. Episc. in Trojanen. 27. Martii 1590., Sac. Congreg. Conc. in Hortana 20. Junii 1698.

aut aliquod pium opus juxta Sodalitatis regulas de more peracturi conveniant, Eucharistiæ Sacramentum seu cum ad ægrotos defertur, seu cum per Ecclesiam, aut Oppidum circumfertur, religiose comitentur, quidquid tandem pro sodalitatibus tum in hisce Constitutionibus, tum in Nostra Visitatione statuimus, alacriter exequantur. Ut rem totam paucis complectamur, Vicarii Foranei exemplo, hortationibus, monitis perfectam harum Constitutionum, Nostrorumque Decretorum observantiam apud Clerum, & Populum fortiter, suaviterque urgeant, ac Nos, Nostrumque Vicarium Generalem de iis omnibus frequenter admoneant, quæ forte in eorum Oppidis adversis Dei cultum, Templorum venerationem, Festorum dierum observantiam, & Christianam, atque Ecclesiasticam disciplinam admittantur, ut, perpensis rerum omnium circumstantiis, tempestivam morbo subnascenti medicinam adhibeamus.

ARTICULUS III.

De Judicibus Synodalibus.

CUM præter appellationes, quæ undequaque ad Sedem Apostolicam delatæ semper sunt (*siquidem ad illam de qualibet Mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus*, uti ad Episcopos Dardaniæ (1) scripsit Gelasius Papa) audire quoque, ac dijudicare Romani Pontifices debeant, etiam in prima instantia, causas eorum, qui ab Episcoporum jurisdictione subtracti, Apostolicæ Sedi immediate subduntur; Cumque iidem Pontifices optime intelligerent, de rebus, quæ in longinquis regionibus emergunt, non posse rectum Romæ institui judicium, *ad quod testium necessariæ personæ vel propter senectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis adduci non possunt*, sicuti ad Cœlestinum I. scripserunt olim Africani Episco-

(1) Gelasius Papa epist.7. ad Episcopos Dardaniæ ann.495., & Nicolaus I. ep.8. ad Michaelem Imperatorem apud Benedictum XIV. de Synodo lib.4. c.5.

Episcopi; Gravioribus proinde causis judicio suo dumtaxat reservatis, alias levioris momenti Judicibus delegare in partibus consueverunt. Verum cum *nonnulli gratia Sedis Apostolicæ abutentes, litteras ejus ad remotos Judices impetrare niterentur, ut reus laboribus, & expensis fatigatus liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compelleretur*; Innocentius III. (1) in Concilio Lateranensi statuit, *nequis, ultra duas dietas, extra suam Diœcesim per Litteras Apostolicas ad judicium trahi possit, nisi de assensu partium fuerint impetratæ*. Mox litigantium commodo utilius prospiciens Bonifacius VIII. (2) decrevit, ut si Actor, & Reus ejusdem sint Civitatis, ac Diœcesis, extra ipsas causa ab Apostolica Sede non committatur, nisi in duobus casibus in suo decreto nominatim expressis, & quidem ita, *ut nullus eorum ultra unam dietam a fine suæ Diœcesis valeat conveniri*. Addidit præterea, ut nullis, nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis causæ ejusmodi deinceps committerentur. Tridentina deinde Synodus (3), in singulis Conciliis Provincialibus, aut Diœcesanis aliquot personas, quæ qualitates habeant juxta Constitutionem Bonifacii VIII., & alioquin ad id aptas, designari jussit, quibus in posterum causæ committerentur; & siquem interim ex designatis mori contingat, substituat Ordinarius cum consilio Capituli *alium in ejus locum usque ad futuram Provincialem, aut Diœcesanam Synodum, itaut habeat quævis Diœcesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas, & qualificatas personas, quibus hujusmodi causæ committantur*.

II. Tandem Benedictus XIV. epistolam Encyclicam (4) ad universos Episcopos dedit, in qua Tridentinæ Synodi decretum confirmat, ac præterea mandat, 1. ut ejusmodi Judices in Conciliis sive Provincialibus, sive Diœcesanis electi, aut in defunctorum locum ab Episcopo cum Capituli consensu subrogati, ab Ordi-

(1) Cap. *Nonnulli*. de rescriptis.
(2) Cap. *Statutum*. de rescriptis in 6.
(3) Trid. sess. 25. de ref. c. 10.
(4) Benedictus XIV. Const. *Quamvis paterna*. edita 26. Aug. 1741.

Ordinariis locorum vel immediate per seipsos, vel mediate per suos in Urbe negotiorum gestores, Pontificio supplicum libellorum Secretario denuncientur. Sic enim fiet, ut nonnisi dictis Judicibus a Pontificiæ Curiæ Officialibus ad id deputatis causæ delegentur. 2. ut in iis seu in Synodo, seu extra Syodum ab Episcopo deligendis Judicibus curetur, ne iis desit, præter qualitates a Bonifacio VIII., & Tridentina Synodo requisitas, doctrina potissimum, & idoneitas, in qua summa negotii est constituta. 3. ut quamquam ex Tridentini decreto quatuor saltem in unaquaque Diœcesi eligendi sint ejusmodi Judices, plures nihilominus eligantur, si Diœcesis amplitudo, aliæque peculiares circumstantiæ id exposcere videantur. Nos Bonifacii VIII., Tridentinæ Synodi, ac Benedicti XIV. jussionibus alacriter obsequentes eos viros in Synodales Judices elegimus, quibus nullam profecto ex qualitatibus ad id munus requisitis deesse arbitramur. Hos vero monemus. 1. ut meminerint, nulla se jurisdictione potiri, antequam ab Apostolica Sede delegationem accipiant, uti a Sacra Concilii (1) Congregatione declaratum est. 2. ut, si qua causa ab Apostolica Sede eorum alicui delegetur, is illam integritate summa, maturoque consilio cognoscat, ac definiat. 3. ut in ea cognoscenda Nostræ Episcopalis Curiæ Notarios omnino adhibeat, quemadmodum Sacra Concilii (2) Congregatio decrevit. Horum autem a Nobis electorum Judicum elenchus, quem inferius dabimus, Pontificio supplicum libellorum Secretario jussu Nostro exhibebitur, ut Benedicto XIV. id præcipienti morem, ut par est, geramus.

(1) Sac. Cong. Conc. in una Januen. 15. Martii 1601. lib. 9. decr. pag. 134.

(2) Sac. Cong. Conc. in Alben. 15. Jan. 1656. lib. 19. decr. pag. 554.

AR-

ARTICULUS IV.

De Cancellario, aliiſque Eccleſiaſticæ Curiæ Officialibus.

EPiſcopalis Noſtræ Curiæ Cancellarius, cujus fidem, diligentiamque ad optimum Diœceſis regimen plurimum conducere arbitramur, ſolers ſit, maximeque cautus, ac vigil in munere ſibi commiſſo fideliter adminiſtrando. Antequam munus ſuum obire incipiat, Inſtrumenta omnia, Acta, Libri, & Scripturæ quæcumque ad Forum Noſtrum pertinentes in Inventario deſcriptæ eidem tradantur: Is vero illas diſtinctis in armariis, loculiſve apte repoſitas una cum aliis, quæ deinceps fient, aut recuperabuntur, aſſervet. Cum autem vel officium ſuum dimittet, vel ab eo removebitur, Vicario Noſtro Generali Scripturarum omnium rationem ex eodem Inventario reddere teneatur.

II. Præcipuam a Cancellario adhiberi curam volumus in iis cuſtodiendis ſcripturis, quæ ad Eccleſiaſticum quodlibet Beneficium pertinent: quare diligenter caveat, ne quis eas temere attrectet, dolove ſurripiat: nullum proinde Scribam, aut Subſtitutum ſine licentia Vicarii Noſtri Generalis aſſumat. Nos quidem ad rapaces ejuſmodi cohibendas manus, eos, qui Jura, Scripturas, Libros, Inſtrumenta, & quæcumque ad Eccleſiaſticum Beneficium ſpectantia ſurripiunt, occultant, retinent, aliove aſportant, excommunicatione majori, cujus abſolutionem Nobis reſervamus, ipſo facto, ipſoque jure volumus innodari. Iidem vero numquam ab hac cenſura abſolvendos ſe fore ſperent, aut arbitrentur, niſi prædictas Scripturas, Inſtrumenta, aut Libros Nobis, aut Beneficii Rectori patefaciant, reſtituant, aut in loco, unde abſtulerunt, reponant. Si quis autem alias Scripturas ex Noſtra Cancellaria, aut Noſtro Archivio aſportare audebit, aut lacerare, aut comburere, præter excommunicationem majorem Apoſtolicæ Sedi reſervatam, quam ipſo facto incurret, gravibus in eum pœnis animadvertemus.

III. Acta

III. Acta Judicialia Nostri Fori non in schedulas, seu folia, sed in Actorum libros eadem die, qua fiunt, nulla interposita mora, referantur, idque etiam in causis criminalibus Cancellarius observet, nisi causæ gravitas peculiare volumen postulaverit. Originales, quos vocant, processus partibus, nisi facta per Nos, aut per Vicarium Nostrum Generalem potestate, nullatenus commodentur, & tunc is, cui commodantur, per syngrapham propria manu subscriptam se eos recepisse fateatur. Ut omnis a Cancellario, cæterisque Nostræ Curiæ Officialibus avaritiæ, aut turpis quæstus suspicio amoveatur, Taxam Innocentianam exactissime observari jubemus: in iis vero, de quibus nihil in ea definitum reperitur, aliam servari volumus Taxam, quam adhibito plurium Romanæ Urbis Jurisperitorum consilio, collatoque studio fieri curavimus, & quam in Appendice *num.* 35. exhibemus.

IV. Quicumque tandem sint reliqui Curiæ Nostræ Ministri, & Officiales, illud omnes potissimum curent, ut nemini dent offensionem, neminem lædant, pauperem non opprimant, orphanos, & viduas non persequantur, sed unusquisque munere suo modeste, seduloque fungatur, & omnibus omnium præbeat Christianarum exempla virtutum. Non dominetur (1) in eis omnis injustitia, neque dextera eorum plena muneribus dextera fiat iniquitatis. Qui enim se muneribus corrumpi patietur, & in munere delinquet suo, a me non impunis abibit, sed officio privabitur, promeritasque luet pœnas. Omnem itaque in officio obeundo integritatem servent, suique in primis id esse officii noverint, Pauperibus, Orphanis, miserisque omnibus præsto adesse, ne seu vi, seu dolo a præpotentibus opprimantur.

(1) Psal. 18. v. 133., & Psal. 143. v. 8.

CA-

CAP. XIX.

MINISTRI SYNODI, ET OFFICIALES CLERI.

PROMOTOR SYNODI

Nicolaus Seghetti J. U., & Sacræ Theologiæ Doctor, Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis.

SECRETARIUS

Joseph Campoli Canonicus Ecclesiæ Cathedralis.

SECRETARII ADJUTORES

Dominicus Bianchi Beneficiatus Ecclesiæ Cathedralis.
Fortunatus Casali Beneficiatus Ecclesiæ Cathedralis.

JUDICES QUERELARUM, ET EXCUSATIONUM

Jacobus Pistorozzi J. U. D., Protonotarius Apostolicus, & Serenissimi, ac Eminentissimi Episcopi Vicarius Generalis.
Nicolaus Seghetti Archipresbyter Cathedralis Ecclesiæ.
Joannes Maria Bianchi J. U. D., Protonotarius Apostolicus, Archidiaconus Cathedralis Ecclesiæ.
Cajetanus Buzj J. U. D., Protonotarius Apostolicus, Canonicus Decanus Cathedralis Ecclesiæ.

THEOLOGUS SERENISS., AC EMINENTISS. EPISCOPI

P. Horatius Stefanucci Soc. Jesu, Lector Sacrorum Canonum in Collegio Germanico-Hungarico de Urbe.

PRÆFECTI DISCIPLINÆ SYNODALIS, ET SCRUTINII

Cajetanus Buzj Canonicus Decanus Cathedr. Eccl.
Angelus Giammarioli Sac. Theol. Doctor, Canonicus Theologus Cathedr. Ecclef.

Philippus Campoli Sac. Theol. Doctor, Canonicus Cathedr. Eccl.
Thomas Greci Protonotarius Apostolicus, Canonicus Cathed. Eccl.
Petrus Santovetti Sac. Theol. Doctor, Archipresbyter Arcis Papæ.
Marcus Antonius Missori Vicarius Foraneus Montis Compatrum.
Joseph Spagnoli Vicarius Foraneus Arcis Priorum.

MAGISTRI CÆREMONIARUM

Joannes Baptista Lizzani Sac. Theol. Doctor, Protonotarius Apostolicus, & SS. D. N. Papæ, ac Sanctæ Sedis Cæremoniarum Magister.
Joseph Dini Sac. Theol. Doctor, alter Sanctæ Sedis Cæremoniarum Magister.

ADJUTORES EORUMDEM

Camillus Castelli, & Philippus Biscetti } Beneficiati Cathedralis Ecclesiæ.

PRÆFECTUS HOSPITII

Petrus Santovetti Archipresbyter Arcis Papæ.

ADJUTORES EJUSDEM

Bernardus Taliani Archipresbyter Montis Compatrum.
Marcus Antonius Missori Vicarius Foraneus Montis Compatrum.
Joseph Spagnoli Vicarius Foraneus Arcis Priorum.
Philippus Possenti Vicarius Foraneus Montis Portii.

CONFESSARII CLERI

Cum facultate absolvendi etiam a casibus Episcopo reservatis durante Synodo

Philippus Campoli Canonicus Pœnitentiarius Cathedr. Eccl.
Joannes Baptista Greci.
Antonius Salvini Confessarius Ordinarius Monialium S. Flaviæ Domitillæ Tusculi.
P. Joseph Scati Clericus Regularis Congregationis S. Pauli, Sacræ Theo-

Theologiæ Profeſſor, Theologus Eminentiſſimi Cardinalis Archiepiſcopi Bononienſis.

P. Hieronymus Saliceti Soc. Jeſu, Lector Theologiæ Moralis, & Superior in Tuſculana Domo.

P. Franciſcus Xaverius Rezza Soc. Jeſu, Lector Philoſophiæ in Tuſculana Domo.

P. Joſeph Franciſcus Lualdi Clericus Regularis Scholarum Piarum, Sacræ Theologiæ Profeſſor, & Rector Collegii Tuſculani.

PROCURATORES CLERI

Cajetanus Buzj Canonicus Decanus Cathedr. Eccl.

Bernardus Leoni J. U. D., Protonotarius Apoſtolicus, Canonicus Cathedr. Eccl.

Dominicus Bianchi Beneficiatus Cathedr. Eccl.

Philippus Poſſenti Vicarius Foraneus Montis Portii.

ŒCONOMUS PRO EXIGENDO CATHEDRATICO

Philippus Biſcetti Beneficiatus Cathedr. Eccl.

OSTIARII

Carolus Cenci
Blaſius Bergantelli
Xiſtus Bartolini
Nuntius Libri

NOTARII

Franciſcus Grilli Cancellarius Sereniſſimi, & Emi Epiſcopi.

Joannes Baptiſta Pomardi.

JUDICES SYNODALES

Jacobus Piſtorozzi Vicarius Generalis.

Nicolaus Seghetti Archipresbyter Cathedr. Eccl.

Joannes Maria Bianchi Archidiaconus Cathedr. Eccl.

Cajetanus Buzj Canonicus Decanus Cathedr. Eccl.

Bernardus Leoni Canonicus Cathedr. Eccl.

Angelus Giammarioli Canonicus Theologus Cathedr. Eccl.

Philippus Campoli Canonicus Pœnitentiarius Cathedr. Eccl.

EXAMINATORES SYNODALES

Ex Clero Sæculari.

Jacobus Pistorozzi Vicarius Generalis.
Nicolaus Seghetti Archipresbyter.
Joannes Maria Bianchi Archidiaconus.
Cajetanus Buzj Canonicus Decanus.
Bernardus Leoni Canonicus.
Angelus Giammarioli Canonicus Theologus.
Philippus Campoli Canonicus Pœnitentiarius.
Petrus Santovetti Archipresbyter Arcis Papæ.

Ex Clero Regulari.

P. Horatius Stefanucci Soc. Jesu, Theologus Sereniſſimi, & Eminentiſſimi Epiſcopi.
P. D. Joſeph Siſto Procurator Generalis Cleric. Regular. Theatin., & Sacr. Congreg. Indicis Conſultor.
P. D. Joſeph Sacco Cleric. Regulat. Theatin., Vicarius Piæ Domus Tuſculan. Theatin.
P. D. Joſeph Scati Clericus Regularis Congregationis S. Pauli.
P. D. Philippus Bonfigli Cleric. Regular. Congreg. S. Pauli, & Conſultor Sac. Congr. Indulgentiarum, & Reliquiarum.
P. D. Hieronymus Bugati Cleric. Regular. Congr. S. Pauli, & Conſultor Sac. Congr. Rituum, & Indicis.
P. Hieronymus Saliceti Soc. Jeſu, Lector Theolog. Moral., Præfectus Congregationis Caſuum Conſcientiæ, & Superior Domus Tuſculanæ.
P. Franciſcus Xaverius Rezza Soc. Jeſu, Profeſſor Sac. Theol., & Lector Philoſophiæ in Domo Tuſculana.
P. Petrus Martyr Bruni Soc. Jeſu, Lector Theologiæ Moralis in Collegio Romano.
P. D. Thomas Gabrini ex Clericis Minoribus, Lector Sac. Theol., ac Præpoſitus Domus SS. Vincentii, & Anaſtaſii de Urbe.
P. Joſeph Franciſcus Lualdi Clericus Regularis Scholarum Piarum, Collegii Tuſculani Rector.
P. D. Benedictus Monaldini Ordinis S. Baſilii Magni, Sac. Theol. Profeſſ., & Parochus S. Mariæ de Crypta Ferrata.

P. Fr.

P. Fr. Franciſcus Maria a Bergomo Ordinis Minorum S. Franciſci Cappuccinorum, Sac. Pal. Apoſt. Concionator actualis.

P. Fr. Peregrinus a S. Raphaele Provincialis Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivor. Excalceat., Parochus S. Mariæ in Monterone de Urbe.

P. Fr. Joſeph a S. Catharina Ordinis Carmelitarum Excalceator., Prior Ven. Conventus S. Sylveſtri in Tuſculana Diœceſi.

P. Fr. Hermenegildus a Roma Ex-Provincialis Ordinis S. Franciſci Strictioris Obſervantiæ, Sacræ Theologiæ Profeſſor.

P. Fr. Joannes Antonius a Tuſculo, Lector Sacræ Theologiæ in Conventu S. Mariæ de Aracæli de Urbe, Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia.

P. Fr. Bernardinus a Tuſculo Definitor, & Lector actualis Sacræ Theologiæ in Conventu S. Franciſci ad Ripam, Ord. Min. S. Franciſci Reformat.

P. Joſeph a SS. Conceptione Congregat. Dominicæ Paſſionis, Rector ſeceſſus Montis Albani prope Arcem Papæ.

TESTES SYNODALES

Joannes Benvenuti Archipresbyter Caſtri Columnæ.
Philippus Poſſenti Vicarius Foraneus Montis Portii.
Raphael Roſſi Archipresbyter Arcis Priorum.
Joſeph Spagnoli Vicarius Foraneus Arcis Priorum.
Paulus Ciuffa Sacerdos Montis Compatrum.
Romualdus Antonucci.
Joſeph Lunati.
Joannes Petrus Biordi Valenti.

VICARII FORANEI

Ad beneplacitum duraturi.

In Terra Arcis Papæ: Petrus Santovetti Archipresbyter.
In Terra Montis Compatrum: Marcus Antonius Miſſori.
In Caſtro Columnæ: Joannes Benvenuti Archipresbyter.
In Terra Arcis Priorum: Joſeph Spagnoli.
In Terra Montis Portii: Philippus Poſſenti.

DEPUTATI MONASTERII S. FLAVIÆ DOMITILLÆ

Cajetanus Buzj Canonicus Decanus Cathedr. Eccl.
Joannes Joſeph Campoli Canonicus Cathedr. Eccl.

ADVO-

ADVOCATI PAUPERUM

Cajetanus Buzj Canonicus Decanus Cathedralis Ecclesiæ.
Sacerdos Franciscus Giovazzini.
Joannes Petrus Biordi Valenti.

REVISORES COMPUTORUM LOCORUM PIORUM

Franciscus Antonius Benedetti Canonicus Cathedr. Eccl.
Felix Pagliari Canonicus Cathedr. Eccl.
Philippus Biscetti Beneficiatus Cathedr. Eccl.
Sacerdos Sixtus Bartolini.

DEPUTATI SACRI MONTIS PIETATIS

Gubernator Ludovicus Chiari.
Depositarius Petrus Pianazzi.
Ratiocinator Antonius Pagliari.

ŒCONOMUS GYNECÆI PUELLARUM ORPHANARUM

Joannes Petrus Biordi Valenti.

CAP. XX., & ULTIMUM.

DE CONSTITUTIONIBUS SYNODALIBUS.

QUÆ de triplici Christiani Hominis officio in hac Diœcesana Synodo disseruimus, & quæ (ut Laici non minus, quam Clerici ad eadem obeunda officia paratiores fiant) per Nostras hasce Constitutiones seu vitanda, seu peragenda statuimus; ea e Sacris Litteris, ex Sanctis Patribus, ex Generalibus Conciliis, Apostolicis Constitutionibus, ac Diœcesanis sive Prædecessorum Nostrorum, sive aliorum doctissimorum Antistitum Synodis decerpta ut plurimum a Nobis fuisse, nemo est, qui non intelligat. Quamobrem & confidentius ea præscripsimus, & futurum speramus, ut ab omnibus serventur alacrius.

Nos

Nos quidem vehementer optamus, enixeque petimus, ut Synodales hæ Nostræ Leges potius ut Parentis monita, quam ut imperantis præcepta excipiantur, easque virtutis amore verius, quam pœnarum metu, ii, ad quos pertinet, exequantur. Perfecta enim legum custodia dilectio est, & finis præcepti (1) charitas. Verum cum pœnæ habitæ semper sint legum præsidia, improbisque hominibus impunitatis spes magnus esse soleat peccati fomes; Nostrum proinde Vicarium Generalem monemus, atque hortamur in Domino, ut harum Synodalium Constitutionum observantiæ diligenter excubet, atque in earum transgressores pro modo culpæ animadvertat, ut quos crimen non terret, saltem pœna cohibeat. Pecuniarias pœnas, quas arbitrio Nostro definiendas aliquibus delictis adnexuimus, quamquam in pauperes, aut Loca Pia erogari prorsus velimus; Nostrum tamen erit semper, & quandocumque aut augere, aut minuere, aut etiam omnino condonare.

Ne quis vero ignorantiæ obtentu a pœnarum incursu tueri se possit; Harum Nostrarum Constitutionum codicem, ubi primum e typis prodierit, dono dabimus universo Nostræ Diœcesis Clero, nec non Regularium eamdem incolentium Moderatoribus, ut illum omnes, & singuli frequenter, seduloque perlegant, & quæ ad illos spectant, exequantur; quæ vero Laicos respiciunt, iisdem, opportuna arrepta occasione, patienter, dilucideque annuntient. Quod autem fuerimus in illo elucubrando prolixiores, eo id egimus consilio, ut Clerici omnes, atque ii potissimum, qui propter rei familiaris angustias librorum quoque inopia vel inviti laborant (quos sane non paucos esse intelligimus) nullo impendio, nulloque labore in uno haberent codice & Leges, quibus obsequerentur, & Institutionem, qua ad divina implenda præcepta, Ecclesiasticaque officia obeunda, quantum satis est, informarentur. Præterea illud etiam spectavimus, quod

(1) 1. Ad Timot. cap. 1.

quod sane eventurum speramus, ut Clerici Nostræ curæ concrediti, unius sint labii, & id ipsum omnes sapiant, ac dicant. Ne vero hac in re eorum industria, diligentiaque desideretur, eos monitos esse volumus, futurum deinceps, ut qui doctrinæ periculum erunt subituri, seu pro Sacris suscipiendis Ordinibus, seu pro facultate obtinenda Sacramentales audiendi Fidelium Confessiones, de iis ab Examinatoribus interrogentur, quæ in eodem Nostrarum Constitutionum Volumine congessimus.

Si quæ a Decessoribus Nostris in aliis Tusculanis Synodis sancita fortasse fuerint, quæ Nostris hisce decretis adversentur; ea de media tollimus, & abrogamus; reliqua vero confirmamus, ac rata decernimus, sublatis tamen censuris omnibus, quæ non fuerint a Nobis in hac Synodo instauratæ, atque innovatæ. Noverint etiam omnes per has Synodales Constitutiones non ita a Nobis Nostræ jurisdictionis fines circumscribi, ut eas, si opus sit, mutare, corrigere, ampliare, aut super iis, si æquitatis ratio suadeat, dispensare jure Nostro non valeamus. Si quid dubium, ac difficile in illis emergat, quod explanatione, aut interpretatione indigeat, nemo id sibi privata arroget auctoritate. Pro ea enim, qua fungimur, potestate omnem in his Constitutionibus declarationem, explicationem, ac interpretationem Nobis, ac Successoribus Nostris reservamus. Quæcumque demum in hac Synodo constituimus, jussimus, decrevimus, ita supremo Pontificis Maximi, sanctæque Romanæ Ecclesiæ, quæ cæterarum omnium Mater est, ac Magistra, judicio subiicimus, ut nonnisi, quæ ipsa probaverit, comprobemus, & si quæ mutari, aut deleri jusserit, obsequenti animo mutata, atque deleta decernamus.

ORA-

ORATIO
AD UNIVERSUM CLERUM
HABITA IN FINE SYNODI
A CELSITUDINE REGIA EMINENTISSIMA
HENRICI EPISCOPI TUSCULANI
S. R. E. CARDINALIS VICE-CANCELLARII
DUCIS EBORACENSIS
Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyteri, Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Commendatarii &c.

Udistis, Venerabiles Fratres, & Filii in Christo charissimi, audistis Synodales Nostras Constitutiones, quæ monita potius Patris vestri, & hortationes ad veterum legum observantiam, quam nova imperantis Legislatoris præcepta nuncupari merito possunt. Quæ enim aut facienda, aut vitanda per eas decrevimus, fere omnia e Scriptura, ex Patribus, ex Sacris Canonibus, Generalibus Conciliis, Apostolicis Constitutionibus, Sacrarum Congregationum decretis, ac Diœcesanis seu Decessorum Nostrorum, seu aliorum doctissimorum Antistitum Synodis decerpta esse & Nos fatemur, & vos ipsi intelligere facile potuistis. Non igitur novum humeris vestris imposuimus onus, aut novis legibus jugum vestrum aggravavimus, sed æternæ salutis vestræ, Populorumque Nobis concreditorum cupidissimi, ea vobis in mentem revocavimus, quæ

ſcire jam vos, atque opere complere oportebat. Omnia itaque, quæcumque diximus vobis, ſervate, & facite, atque eſtote factores verbi, & non auditores tantum. Non enim auditor obliviosus, ut Beatiſſimi Jacobi Apoſtoli utamur verbis, ſed factor operis, beatus in facto ſuo erit. Quemadmodum ergo accepiſtis a Nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, ſic ambulate, ut abundetis magis.

Vos tamen præ cæteris, Paſtores plebium, ac Duces Populorum, quos iterum hìc in ſollicitudinis Noſtræ partem vocamus, vos monemus, rogamus, & obteſtamur per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos oriens ex alto, ut facti forma gregis, exemplo bonorum operum præeatis, Paſtorem Magnum imitati Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, de quo ſcriptum eſt: cœpit facere, & docere. *Exemplis enim magis, atque opere, quam voce, & ſermone, populos in tenebris, atque in umbra mortis ſedentes illuminandos eſſe arbitramur. Percurrite itaque frequenter oculis, percurrite animo Synodales Noſtras Conſtitutiones; & ſi quid ad earum normam corrigendum eſſe in populo videatur, prius in vobiſmetipſis id corrigere, atque emendare ſtudete. Munda enim, teſte Cypriano, debet eſſe manus, quæ ſordes tergit; &, ut inquit Ambroſius, quid in te populus miretur, ſi ea, quæ in ſe erubeſcit, in te, quem reverendum arbitratur, offendat? Inſitam deinde Populis veſtris pietatem (neque enim Populum nacti eſtis duræ cervicis, ſed Populum acceptabilem, & Oves Paſtoris voci facile obſequentes) frequentibus monitis, conſiliis, atque hortationibus excolite, eoſque in Religionis officio ſumma cura, ſtudioque continete; & quemadmodum Apoſtoli poſt illapſum ſuper eos Spiritum Sanctum e cœnaculo egreſſi, & in Mundum univerſum euntes, eo, quo ardebant,*

debant, divini amoris igne reliquos inflammarunt; ita & vos ex hoc sacro egressi cœtu, ite, docete pueros, rudes erudite, plebem instruite, omnibus demum sive viris, sive mulieribus, sive parvulis, sive adultis, sive senibus in tota hac Nostra Diœcesi Magnalia Dei annunciate. Sic enim summa animi Nostri voluptate fiet, ut in hac Agri Dominici parte, quam divino consilio custodiendam, atque excolendam accepimus, nullum se noxiæ stirpis incrementum attollat, sed, extincto quolibet vitiorum semine, convalescat seges læta virtutum; Nos vero de uberrima sanctorum operum fruge magna cum exultatione gloriemur. Tandem ut dicendi finem faciamus, iisdem vos dimittemus verbis, ac votis, quibus Apostolus usus est ad Hebræos scribens, quos tamquam fratres suos incredibili amore prosequebatur: Deus pacis, qui eduxit de mortuis Pastorem Magnum ovium in sanguine Testamenti æterni, Dominum Nostrum Jesum Christum, aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis, quod placeat coram se per Jesum Christum, cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Die Lunæ quinta Septembris 1763. Indictione undecima, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Papæ CLEMENTIS XIII. anno sexto.

CUM Celsitudo Regia Eminentissima, D. Henricus Miseratione Divina Episcopus Tusculanus, Cardinalis Dux Eboracensis, S. R. E. Vice-Cancellarius, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyter, Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Commendatarius &c., completa intra biennium jam transactum Visitatione hujus Tusculanæ Civitatis, ejusque Diœceseos, decrevisset ad formam Sacrosancti Tridentini Concilii, devenire ad celebrationem Diœcesanæ Synodi, sub die tertia Aprilis 1763. e suggestu fuit publicata Indictio ejusdem Synodi inter Missarum solemnia per Reverendissimum D. Nicolaum Seghetti Archipresbyterum hujus Ven. Cathedralis, & Parochialis Ecclesiæ S. Petri Tusculi, & fuerunt affixa Edicta ejusdem Indictionis tam valvis ejusdem Cathedralis Ecclesiæ, quam aliarum Ecclesiarum Archipresbyteralium, & Parochialium hujus Diœcesis, prout ex relationibus Nuncii a tergo dictorum Edictorum: Cumque diebus tunc indictis, ob malam valetudinem prælaudatæ Celsitudinis Regiæ Emæ Episcopi, deveniri non potuisset ad celebrationem ejusdem Synodi, iterum affixa, & publicata fuerunt alia Edicta, per quæ Synodus translata fuit ad dies octavam, nonam, decimam, & undecimam præsentis Mensis Septembris currentis anni 1763., prout ex iisdem Edictis, & relationibus, ad quas &c., ideo in executionem eorumdem Edictorum, & ad effectum celebrandi Synodum prædictam, sub hesterna die per Tabellam affixam valvis Sacrârii prædictæ Cathedralis Ecclesiæ, ac etiam per schedulas domi dimissas, convocati fuerunt per me &c. omnes, & singuli DD. Capitulares sæpedictæ Cathedralis Ecclesiæ coram præfata Regia Celsitudine Emã in mansionibus R. P. D. Marcolini posit. in hac Civitate Tusculi, prope earum notissimos fines, prout hodie dictum Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, nempe:

Rmi D. Nicolaus Seghetti Archipresbyter.
D. Joannes Maria Bianchi Archidiaconus.
D. Canonicus Cajetanus Buzj.
D. Canonicus Bernardus Leoni.
D. Canonicus Felix Pagliari.
D. Canonicus Scipio Ottaviani.

D. Ca-

D. Canonicus Hieronymus Gregorini.
D. Canonicus Joseph Betti.
D. Canonicus Thomas Greci.
D. Canonicus Franciscus Antonius Benedetti.
D. Canonicus Angelus Giammarioli Theologus.
D. Canonicus Philippus Campoli Pœnitentiarius.
D. Canonicus Joannes Joseph Campoli.
D. Canonicus Franciscus Maria Senni.
D. Canonicus Antonius Maria Primavera.

majorem partem Capituli constituentes, ibi capitulariter congregati, convenerunt, & fuerunt de mandato ejusdem Celsitudinis Regiæ Eminentissimæ alta, & intelligibili voce lecta per admodum RR. DD. Fortunatum Casali, & Dominicum Bianchi Beneficiatos ejusdem Cathedralis Ecclesiæ, decreta, & ordinationes, quæ evulgari, & publicari debent in proxime futura habenda Synodo diebus octava, nona, decima, ac undecima hujus currentis mensis; super quibus, expleta lectura, eadem Celsitudo Regia Eminentissima Episcopus consilium earumdem DD. Dignitatum, & Canonicorum sic capitulariter congregatorum requisivit, qua per eos requisitione audita, propositum, & determinationem dictæ Celsitudinis Regiæ Emæ de Synodo agenda, & decreta, ut supra, ipsis præsentibus, & audientibus lecta, in ea publicanda laudaverunt, & approbarunt. In quorum &c.

Coram, & præsentibus, ubi supra, admodum RR. DD. Fortunato Beneficiato Casali fil. bo. mem. Josephi, & Dominico Beneficiato Bianchi fil. qu. Nicolai Tusculanis testibus &c.

Et attenta tarditate horæ fuit dimissa Congregatio Præ-Synodalis, & iisdem DD. Dignitatibus, & Canonicis intimata alia Congregatio coram laudato Sermo D. Cardinali Episcopo, & in mansionibus, de quibus supra, pro die crastina hora decimaquarta, coram, & præsentibus testibus de quibus supra &c.

Ita est Franciscus Grilli Notarius, & Cancellarius Episcopalis rogatus &c.

Die

Die Martis sexta Septembris 1763. Indictione undecima, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Papæ CLEMENTIS XIII. anno sexto.

ATtenta intimatione sub hesterna die, ut supra, facta Rmo Capitulo hujus Cathedralis, & Parochialis Ecclesiæ Tusculanæ, iterum coram eadem Regia Celsitudine Emã D. Cardinali Duce Eboracensi Episcopo Tusculano, & in ædibus supradicti Illustrissimi, & Reverendissimi D. Marcolini hora decima quarta superius intimata, pro habenda altera Congregatione præ Synodali, capitulariter congregati convenerunt

Rmi D. Nicolaus Seghetti Archipresbyter.
D. Joannes Maria Bianchi Archidiaconus.
D. Canonicus Cajetanus Buzj.
D. Canonicus Bernardus Leoni.
D. Canonicus Felix Pagliari.
D. Canonicus Scipio Ottaviani.
D. Canonicus Hieronymus Gregorini.
D. Canonicus Joseph Betti.
D. Canonicus Thomas Greci.
D. Canonicus Franciscus Antonius Benedetti.
D. Canonicus Angelus Giammarioli.
D. Canonicus Philippus Campoli.
D. Canonicus Franciscus Maria Senni.
D. Canonicus Antonius Maria Primavera.

& lectæ fuerunt Constitutiones, & decreta publicanda in proxima futura habenda Synodo per admodum RR. DD. Beneficiatos Fortunatum Casali, & Dominicum Bianchi, super quibus, expleta lectura, eadem Celsitudo Regia Emã D. Cardinalis Episcopus, prædictarum DD. Dignitatum, & Canonicorum sic, ut supra, capitulariter congregatorum requisivit, qua per eos requisitione audita propositum, & determinationem dictæ Celsitudinis Regiæ Emæ de Synodo agenda, & decreta, ut supra, ipsis præsentibus, & audientibus lecta, in eadem Synodo publicanda laudaverunt, & approbarunt. Coram, & præsentibus, ubi supra, memoratis admodum RR. DD. Fortunato Beneficiato Casali fil. bo. mem. Josephi, & Dominico Beneficiato Bianchi fil. bo. mem. Nicolai Tusculanis testibus &c.

Et attenta tarditate horæ fuit dimissa Congregatio Præ-Synoda-

nodalis, & iisdem DD. Dignitatibus, & Canonicis intimata fuit altera Congregatio coram antedicto Sermo Episcopo, & in dicto loco, pro die crastina hora decimaquarta, præsentibus Testibus antedictis &c.

Ita est Franciscus Grilli Notarius, & Cancellarius Episcopalis Tusculanus.

Die Mercurii septima Septembris 1763. Indictione undecima Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Papæ CLEMENTIS XIII. anno sexto.

ITerum congregatum fuit Rmum Capitulum hujus Ven. Cathedralis, & Parochialis Ecclesiæ S. Petri Tusculi, scilicet &c.

Rmi DD. Nicolaus Seghetti Archipresbyter.
D. Joannes Maria Bianchi Archidiaconus.
D. Canonicus Cajetanus Buzj.
D. Canonicus Bernardus Leoni.
D. Canonicus Felix Pagliari.
D. Canonicus Scipio Ottaviani.
D. Canonicus Hieronymus Gregorini.
D. Canonicus Joseph Betti.
D. Canonicus Thomas Greci.
D. Canonicus Franciscus Antonius Benedetti.
D. Canonicus Angelus Giammarioli.
D. Canonicus Philippus Campoli.
D. Canonicus Joannes Joseph Campoli.
D. Canonicus Franciscus Maria Senni.
D. Canonicus Antonius Maria Primavera.

in ædibus, de quibus supra, hora decima quarta desuper intimata, pro habenda altera Præ-Synodali Congregatione coram præfata Regia Celsitudine Emã D. Cardinali Duce Eboracensi Episcopo Tusculano, & in ea perlectæ fuerunt Constitutiones, & decreta publicanda in proxime habenda Synodo per admodum RR. DD. Beneficiatum Fortunatum Casali, & Beneficiatum Dominicum Bianchi, expletaque dictarum Constitutionum, & decretorum lectura, eadem Celsitudo Regia Emã super iis consilium dd. Dignitatum, & Canonicorum sic capitulariter congregatorum requisivit, eaque requisitione audita per dictas Dignitates, & Canonicos supradictos, propositum, & determinationem ipsius Celsitudinis Regiæ de Synodo

nodo agenda, & decreta superius, ipsis præsentibus, & audientibus, lecta in sæpe memorara Synodo publicanda, laudaverunt, & approbarunt.

Coram, & præsentibus in ædibus, de quibus supra, prædictis DD. Beneficiato Fortunato Casali, & Beneficiato Dominico Bianchi Tusculanis Testibus &c.

Ita est Franciscus Grilli Notarius, & Cancellarius Episcopalis Tusculanus.

ROGITUS NOTARIORUM

Die undecima Septembris 1763. Indictione undecima Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Papæ Clementis XIII. anno sexto.

CUM Celsitudo Regia Ema, D. Henricus miseratione Divina Episcopus Tusculanus Cardinalis Dux Eboracensis S. R. E. Vice-Cancellarius, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyter, Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Commendatarius &c., intra biennium jam transactum, universam hanc Tusculanam Diœcesim, Sacram Visitationem peragendo, perlustraverit, saluberrimasque leges pro morum correctione, & Ecclesiasticæ disciplinæ incremento, juxta temporum opportunitatem, condiderit, hanc quoque primam Diœcesanam Synodum ad Omnipotentis Dei gloriam, & animarum sibi concreditarum salutem, celebrare decrevit: Ideoque ejusdem Synodi Indictionis datis litteris, ac aliis subinde de illius prorogatione sub die duodecima elapsi mensis Maii publicatis, diebus octava, nona, decima, ac undecima hujus mensis Septembris, Synodum haberi demandavit. Auditis itaque prius in particularibus Congregationibus Theologis, & Canonistis, super rebus in Synodo statuendis, iisque mature discussis, auditoque hujus Reverendissimi Capituli Tusculani consilio super eisdem, prout liquet ex actis meis &c., convocatoque deinde universo Clero hujus Civitatis, ejusque Diœceseos, eoque congregato in hac Venerabili Cathedrali, & Parochiali Ecclesia Tusculana, in sessionibus habitis sub dictis diebus octava, nona, decima, ac undecima, præsidente ipsamet Celsitudine Regia Eminentissima Domino Cardinali Episcopo, de ejus mandato lecta, & publicata fuere e suggestu per Reverendissimum Dominum Canonicum Joannem Josephum Campoli Synodi Secretarium, ac admodum

modum R. Dominum Dominicum Beneficiatum Bianchi alterum ex illius Coadjutoribus, ambos ab eadem Celsitudine Regia Emña deputatos, Synodalia decreta, & Constitutiones, quas, afflante Dei spiritu, sanciendas duxit, præsentibus, adstantibus, audientibus, & intelligentibus Illmo, ac Rmo D. Jacobo Pistorozzi Vicario Generali, Rmis DD. Archipresbytero, Archidiacono, Canonicis, & Beneficiatis hujus Ven. Cathedralis Ecclesiæ, nec non admodum RR. DD. Archipresbyteris, Parochis, aliarumque Ecclesiarum Rectoribus, & aliis tam Civitatis, quam Diœcesis Sacerdotibus, & Clericis: Receptisque per eumdem Clerum universum supradictis Synodalibus Constitutionibus, instante Rmo D. Nicolao Seghetti Archipresbytero Tusculano, & Synodi Promotore, petitum fuit, ut ego Franciscus Grilli Cancellarius Episcopalis laudati Serenissimi, & Eminentissimi Episcopi, & Synodi Notarius, una cum infrascripto Domino Joanne Baptista Pomardi Connotario, unum, seu plura super præmissis conficerem Instrumentum, vel Instrumenta, coram, & præsentibus in dicta Venerabili Cathedrali, & Parochiali Ecclesia Tusculana Illmo D. Petro Miccinelli fil. bo. mem. Joannis Baptistæ nobili Viterbien. J. U. D. Gubernatore hujus Civitatis Tusculi, nec non Illmis DD. Duce Francisco Janario fil. bo. mem. Pauli, Lelio Francisco Tranquilli fil. bo. mem. Laurentii, & Ascentio Curti fil. bo. mem. Sebastiani Conservatoribus, ac Illmo D. Joanne Andrea Mediante Syndico ejusdem Civitatis, Testibus ad prædicta omnia, & singula habitis specialiter, atque rogatis.

Ita est: Franciscus Grilli Tusculanus civis, Celsitudinis Regiæ Eminentissimæ D. Cardinalis Ducis Eboracensis Episcopi Tusculani Cancellarius Episcopalis, & hujus sacrosanctæ Synodi Notarius insolidum cum infrascripto Domino Joanne Baptista Pomardi Connotario, de præmissis rogatus.

Loco † Signi.

Ita est: Joannes Baptista Pomardi Notarius publicus de Monte Portio Tusculanæ Diœcesis, una cum Domino Francisco Grilli Cancellario Episcopali Tusculano, & hujus sacrosanctæ Synodi Notario, de præmissis rogatus.

Loco † Signi.

EDICTUM
PUBLICATIONIS TUSCULANÆ SYNODI.

HENRICUS *Miseratione Divina Episcopus Tusculanus*, *S. R. E. Vice-Cancellarius*, CARDINALIS DUX EBORACENSIS, *Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Archipresbyter*, *Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso Commendatarius &c.*

CUM Synodales Constitutiones, quas in Synodo edidimus a Nobis habita diebus 8., 9., 10., & 11. Mensis Septembris anni 1763., publicis impressæ typis prodierint; Nequis ab iis exequendis ignorantiæ, aliove inani obtentu se possit eximere; Easdem per hoc Edictum, quod ad Nostræ Cathedralis, aliarumque Parochialium Ecclesiarum valvas affigi de more jubemus, publicare decrevimus, solemnique ritu promulgare. Edicimus itaque omnibus, & singulis, ad quos pertinet, post quinquagesimum ab hac promulgatione diem ad omnimodam Synodalium Constitutionum Nostrarum observantiam eos teneri, perinde ac si lectæ singulis eædem fuissent, Nostroque jussu nominatim denunciatæ. Quamobrem siquis adversus illas, ejusmodi elapso tempore, deliquerit., tamquam sciens, & culpabilis transgressor habeatur.

Datum ex Ædibus Nostris Tusculanis die 7. Aprilis 1765.

Henricus Cardinalis Episcopus.

Loco ✠ Sigilli.

Franciscus Grilli Cancellarius.

INDEX

INDEX CAPITUM,

QUÆ IN HIS

SYNODALIBUS CONSTITUTIONIBUS

CONTINENTUR.

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM

PARS PRIMA.

PARS SECUNDA.

CON-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM

PARS TERTIA.

III. *De*

CAP.

Pro

